

**Clavis
scriptorum
et operum
Medii Aevi
Poloniae**

**Clavis
scriptorum
et operum
Medii Aevi
Poloniae**

Clavis scriptorum et operum Medii Aevi Poloniae

Opracowanie:

Jerzy Kaliszuk

Aneta Pieniądź

Piotr Węcowski

Krzysztof Skwierczyński

h^o iní

Kraków 2019

Recenzenci:
prof. dr hab. Krzysztof Bracha
prof. dr hab. Mieczysław Mejor

Publikacja finansowana w ramach programu Ministra Nauki i Szkolnictwa
Wyższego pod nazwą „Narodowy Program Rozwoju Humanistyki”
w latach 2012-2019 (Nr 11H 12 0198 81)

**NARODOWY PROGRAM
ROZWOJU HUMANISTYKI**

ISBN: 978-83-7354-978-4

© Copyright by Jerzy Kaliszuk, Aneta Pieniądz,
Piotr Węcowski, Krzysztof Skwierczyński

© Copyright for this edition by Tyniec

Wydawnictwo Benedyktynów

ul. Benedyktyńska 37

30-398 Kraków

tel. +48 (12) 688-52-95

tel./fax +48 (12) 688-52-91

e-mail: zamowienia@tyniec.com.pl

www.tyniec.com.pl

Druk i oprawa:

Tyniec Wydawnictwo Benedyktynów

druk@tyniec.com.pl

SPIS TREŚCI

Wstęp7
Wykaz skrótów.	15
Clavis scriptorum et operum.	19

WSTĘP

Clavis scriptorum et operum Medii Aevi Poloniae stanowi próbę zgromadzenia oraz uporządkowania informacji na temat źródeł średniowiecznych powstałych na ziemiach polskich, a także opracowanie repertorium piśmiennictwa polskiego wieków średnich. Podjęcie tego gigantycznego zadania było efektem poszukiwań i pytań pojawiających się w badaniach prowadzonych przez autorów, a także wynikających z obserwacji różnych obszarów badawczych polskiej mediewistyki. Monumentalne przedsięwzięcia bibliograficzne, obejmujące przekrojowo dzieje twórczości staropolskiej, jak np. *Nowy Korbut*, nie zaspokajają w wystarczający sposób potrzeb badaczy dziejów polskiego średniowiecza, zarówno z tej racji, że od ich wydania minęło już kilka dziesięcioleci, jak i z powodu literaturoznawczego profilu przedstawianych informacji. Jak dotąd w Polsce brak systematycznego zestawienia danych na temat całości piśmiennictwa powstającego w średniowieczu na ziemiach polskich. Dysponujemy co prawda *Bibliografią źródeł drukowanych do dziejów Polski późnośredniowiecznej (1386-1506)*, oprac. P. Chojnacki, R. Jaworski, J. Kaliszuk, P. Węcowski, pod red. P. Węcowskiego, cz. 1 (Warszawa 1999), jednak ze względu na swój charakter zawiera ona wyłącznie informacje bibliograficzne na temat wydań źródeł, bez danych dotyczących autora, kontekstu kodykologicznego lub też dziejów samego tekstu. Inne opracowania o charakterze biograficznym (jak np. *Polski słownik biograficzny* lub *Słownik polskich teologów katolickich*) również nie zawierają wszystkich tych elementów. Zrealizowany przez Teresę Michałowską ambitny projekt opracowania w formie słownikowej informacji na temat literatury polskiego średniowiecza (*Leksykon. Literatura polskiego średniowiecza*) tylko częściowo wypełnił dotkliwą lukę. Częstkowe informacje bibliograficzne i użyteczne zestawienia są rozproszone po niezliczonych opracowaniach poświęconych poszczególnym autorom średniowiecznym czy pojedynczym tekstom.

Wzorami, które stanowiły inspirację do podjęcia prac nad stworzeniem tego repetytorium, są publikacje zachodnioeuropejskie, uznawane za podstawowe narzędzia pomocnicze w warsztacie mediewisty, takie jak *Repertorium fontium Historiae Medii Aevi* (t. 1-11, od 1962 r.); *Die deutsche Literatur des Mittelalters. Verfasserlexikon*, t. 1-12 (wyd. 2 – 1978-2006); *Clavis scriptorum Latinorum Medii Aevi* (Corpus Christianorum. Continuatio Mediaevalis) – ukazały się dotychczas: *Auctores Galliae. 735-987* (cz. 1-2, 1994-1999) oraz *Auctores Italiae. 700-1000* (2006). W wielu wypadkach – zwłaszcza w wypadku nieocenionych *Repertorium fontium* i *Verfasserlexikon* – zawierają one informacje na temat źródeł pochodzących z obszaru średniowiecznej Polski, są one jednak siłą rzeczy bardzo niekompletne i nie informują o całości piśmiennictwa polskiego wieków średnich.

Clavis scriptorum et operum Medii Aevi Poloniae jest dziełem niewielkiego, bo liczącego raptem cztery osoby, zespołu. Projekt opracowania całości twórczości piśmienniczej powstałej na ziemiach polskich w ciągu kilkuset lat średniowiecza przekraczał jego możliwości. Konieczne było zatem dokonanie selekcji. Kwerendą objęte zostały źródła narracyjne – historiograficzne, hagiograficzne, teksty teologiczne i moralistyka, homiletyka, źródła oratorskie (mowy) i retoryczne, traktaty naukowe, filozoficzne, polityczne, polemiczne i prawne, pamiętniki, źródła poetyckie świeckie i religijne, modlitwy i modlitewniki, słowniki polsko-łacińskie, utwory mnemotechniczne itp. Tam, gdzie było to możliwe, podano informacje także o źródłach niezachowanych, wzmiankowanych w różnego typu opracowaniach. Pierwotny korpus haseł obejmował wyłącznie źródła, które doczekały się edycji drukowanych. Szybko jednak okazało się, że większość polskiej średniowiecznej twórczości piśmiennej (rozpoznanej przez badaczy) pozostaje niewydana. Dotyczy to przede wszystkim najliczniejszej zachowanej grupy źródeł, czyli tekstów teologicznych, moralistycznych, mów uniwersyteckich, homiletyki. Setki tekstów spoczywają w rękopisach, z rzadka jedynie stając się przedmiotem opracowania edytorskiego i pogłębionych studiów. Z tej racji zdecydowaliśmy się na ryzykowny krok: zamieszczenie w repertorium możliwie szerokiego wykazu źródeł niepublikowanych należących do wymienionych grup (homiletyka, traktaty, mowy, traktaty i komentarze teologiczne, filozoficzne, astronomiczne, najczęściej związane z aktywnością uniwersytecką ich autorów). Decyzja ta niesie za sobą nieuchronnie dwojakiego rodzaju skutki: po pierwsze, korpus haseł budowany był na podstawie wzmianek w literaturze na temat istnienia tekstów, które nie są dostępne w formie innej niż rękopiśmienna (z rzadka jedynie w przypadku źródeł z bibliotek polskich dostępne są skany rękopisów) oraz na podstawie własnych kwerend członków zespołu w poszczególnych bibliotekach, po drugie, korpus haseł nie jest i nie może być kompletny, z racji dalece niewystarczającego rozpoznania zasobów źródłowych (nawet na poziomie katalogów bibliotecznych). Wobec braku pogłębionych studiów podstawowych nad poszczególnymi tekstami atrybucje, przejmowane za literaturą, są często niepewne, niektóre źródła – występujące w różnych redakcjach pod kilkoma tytułami mogą pozostać nierozpoznane lub błędnie zakwalifikowane. W miarę możliwości członkowie zespołu starali się sięgać do rękopisów, by zweryfikować dostępne dane, jednak nie zawsze było to możliwe – przede wszystkim z racji ogromu materiału rozproszonego po bibliotekach całej Europy i nie tylko.

Autorzy niniejszej publikacji zrezygnowali z opracowania źródeł aktowych, z racji ich liczby i charakteru. W konsekwencji, nie weszły w skład opracowania także księgi formularzowe. Należy jednak podkreślić, że rozgraniczenie to jest płynne, jako że np. opracowano dzieła z zakresu *artis dictaminis*, których elementem mogły być wzory pism i listów. Listy przysporzyły zresztą autorom dużo problemów, wynikających z niemożliwości rozgraniczenia gatunkowego różnych form literackich. Korespondencja jako taka nie została opracowana ze względów analogicznych do źródeł aktowych, jednak w niniejszym tomie pojawiają się

utwory, do których listy były włączane (mowy, teksty polemiczne i propagandowe itp.) oraz utwory, które trudno jednoznacznie zakwalifikować, np. mowy i traktaty w formie listów. Pominięte zostały także szeroko rozumiane źródła normatywne, jak np. statuty ziemskie czy synodalne, wymagające odrębnego opracowania. Tu również musiały pojawić się wyjątki, wynikające ze sztucznego charakteru wszelkich typologii, np. znaleźć można w opracowaniu komentarz do reguły zakonnej. Pominęliśmy wreszcie różnego rodzaju wykazy osób (np. studentów uniwersytetu krakowskiego) i nekrologi, choć do opracowania weszły np. katalogi władców. Włączyliśmy tylko niektóre wykazy osób, z jednej strony najstarsze, z drugiej – takie, które miały określony zamysł historiograficzny.

W opracowaniu uwzględnione zostały źródła napisane w języku łacińskim i polskim (z wyłączeniem tekstów niemieckich – z nielicznymi wyjątkami, ruskich i hebrajskich), powstałe na ziemiach polskich. Zwykle przyjmowaliśmy kryterium pochodzenia tekstu, nie autora źródła, stąd też zamieściliśmy teksty autorów z innych krajów, tworzących na obszarze Królestwa Polskiego (np. liczna grupa autorów czeskich z pierwszej połowy XV w. lub Kallimach). Wyłączyliśmy jednak autorów zagranicznych, których pobyt w Polsce był jedynie okazjonalny i nie owocował w twórczość. Niekiedy wykraczaliśmy poza ramy terytorialne, umieszczając teksty polskich autorów działających poza granicami kraju (np. Mateusz z Krakowa lub Jakub z Paradyża).

Zakres geograficzny wyznaczają granice średniowiecznego Królestwa Polskiego. Z tego powodu wyłączono dzieła powstające od początku XIV w. na Śląsku. Poza obszarem zainteresowania autorów znalazło się także państwo Zakonu Krzyżackiego. Obie te ziemie wymagają odrębnego opracowania, obejmującego także teksty powstałe w językach innych niż polski i łacina. Do opracowania włączono natomiast twórczość powstającą na Mazowszu oraz na Pomorzu Gdańskim i ziemiach przyłączonych do Królestwa Polskiego po II pokoju toruńskim (ale tylko powstałe po 1466 r.). Rygorystyczne przestrzeganie granic terytorialnych nie zawsze było uzasadnione z punktu widzenia koncepcji dzieła, które chce pokazać możliwie kompletny obraz twórczości polskiej. Zamieściliśmy więc różne teksty, w szczególności hagiograficznych i historiograficznych, które powstały i funkcjonowały poza granicami państwa polskiego (np. najstarsze żywoty św. Wojciecha) bądź wywarły wpływ na teksty bez wątplenia pochodzące z ziem polskich.

Zastosowaliśmy kryteria „miękkie”, nie rozstrzygając kwestii poczucia tożsamości narodowej poszczególnych autorów. Kierowaliśmy się więc następującymi zasadami doboru; uwzględnieni zostali:

- autorzy tworzący (choćby przez pewien okres życia) na obszarze Królestwa Polskiego i lenn (np. Mazowsza), niezależnie od kraju pochodzenia;
- autorzy, którzy otrzymali wykształcenie uniwersyteckie (a więc formację intelektualną) na Uniwersytecie Krakowskim i działali jako duchowni w obrębie archidiecezji gnieźnieńskiej i lwowskiej;
- autorzy-zakonnicy, którzy poprzez kontakty klasztorne związani byli z Królestwem Polskim np. dominikanie wrocławscy i krakowscy.

Z tych względów zdecydowaliśmy się zamieścić hasła związane z autorami czeskimi, którzy przebywali na początku XV wieku na obszarze Królestwa, np. Jan Szczekna lub Jan Hieronim Sylwan z Pragi, jak też autorami śląskimi, którzy wykształceni na Uniwersytecie Krakowskim tworzyli przede wszystkim na Śląsku, np. Mikołaj Tempelfeld z Brzegu.

Ten sposób ujęcia spowodował jednak nieuwzględnienie w opracowaniu wielu obecnych w polskiej literaturze przedmiotu autorów. Jednym z nich był czternastowieczny augustianin eremita, aktywny na Pomorzu (w księstwach pomorskich i w państwie krzyżackim) – Jan Merkelin (ok. 1325-ok. 1400). Był on autorem traktatów teologicznych i kazań, popularnych także w Królestwie Polskim (np. *Liber de instructione simplicium sacerdotum* czy *Expositio seu Postilla super epistolas dominicales*)¹. Innym znanym teologiem pomorskim był Jan Marienwerder (z Kwidzyna) (ok. 1343-1417), autor m.in. *Rocznika kapituły pomezjańskiej*, wykładu Składu Apostolskiego oraz traktatów poświęconych św. Dorocie z Mątówów². Również z obszaru państwa krzyżackiego pochodził autor ważnego traktatu pedagogicznego *De vita coniugali* – Konrad Bitschin (ok. 1395-1457), uwzględniany zresztą w wielu opracowaniach jako autor polski³. Nie zostali również uwzględnieni niektórzy ważni filozofowie i teologowie śląscy. Wśród nich wymienić można np. Jana z Ziębic (Münsterberg, ok. poł. XIV w.-1416), który po okresie blisko trzydziestoletniej działalności na Uniwersytecie w Pradze wyjechał do Lipska, gdzie został pierwszym rektorem tamtejszego Uniwersytetu. Innym należącym do tej grupy autorem był Mikołaj Magni z Jawora, którego kariera przebiegała na Uniwersytecie w Pradze, a następnie w Heidelbergu, gdzie w 1435 r. zmarł⁴. Nie został uwzględniony także Benedykt z Poznania – autor ważnych tekstów historiograficznych i hagiograficznych, który pomimo miejsca pochodzenia, niemal całe życie spędził na Śląsku (zm. między 1522-1527). Wymienić by można całą plejadę autorów z tych obszarów. Nie ulega wątpliwości, że dla ziem śląskich i Pomorza potrzebne jest analogiczne opracowanie, jak *Clavis scriptorum et operum*.

Z drugiej strony, trudno było nie uwzględnić całokształtu twórczości konkretnego autora, który tworzył na obszarze Królestwa Polskiego tylko przez pewien okres swojego życia. Przykładem może być Jakub z Paradyża – cysters w Paradyżu i Mogile, a później kartuz w Erfucie (zm. 1465 r.) lub Mateusz z Krakowa – profesor Uniwersytetu w Pradze i Heidelbergu, współtwórca odnowionego Uniwersyte-

¹ Pierwszy z tekstów został wydany: Jan Merkelin, *Liber de instructione simplicium sacerdotum*, wyd. M. Borzyszkowski, cz. 1-2, Warszawa 1982 (Textus et Studia Historiam Theologiae in Polonia Excultae Spectantia, 12)

² Zob. Jana z Kwidzyna, *Prolog do 'Expositio Symboli Apostolorum'*, wyd. M. Borzyszkowski, Warszawa 1974 (Textus et Studia Historiam Theologiae in Polonia Excultae Spectantia, 2, fasc. 2); zob. też liczne prace na temat Jana z Kwidzyna autorstwa Mariana Borzyszkowskiego.

³ Wymienić można choćby hasła w *Encyklopedii katolickiej*, t. 2, s. 622; *Słowniku polskich teologów katolickich*, t. 1, s. 167-168; opracowaniu: *Polacy w historii i kulturze krajów Europy Zachodniej. Słownik biograficzny*, red. K. Kwaśniewski, L. Trzeciakowski, Poznań 1981, s. 51-52.

⁴ Zob. podstawową pracę w j. polskim – K. Bracha, *Teolog, diabeł i zabobony. Świadectwo traktatu Mikołaja Magni z Jawora 'De superstitionibus' (1405 r.)*, Warszawa 1999.

tu w Krakowie, który później został biskupem wormackim i zmarł w Heidelbergu w 1410 r. W tej sytuacji zdecydowaliśmy się nie wydzielać sztucznie tylko części twórczości, ale uwzględniliśmy także utwory powstałe zagranicą.

Zakres chronologiczny opracowania wyznaczają z jednej strony, początki piśmiennictwa na ziemiach polskich, z drugiej zaś – okres około 1520 r. Jest to z konieczności cezura umowna, która w poszczególnych przypadkach była przesunięta w głąb XVI w. Niekiedy jednak tę cezurę cofaliśmy do początków XVI w. Tak uczyniliśmy w przypadku wierszy i mów, które należy taktować jako utwory humanistyczne, renesansowe, nie zaś średniowieczne. Celowo nie zamieściliśmy twórczości niektórych autorów, którzy nie tylko w naszym odczuciu reprezentowali już poglądy humanistyczne, jak np. uczeni z kręgu *Sodalitatis Vistulanae*; tylko wyjątkowo uwzględniony został Filip Kallimach (z przyczyn chronologicznych). Jednocześnie skłonni byliśmy przekraczać granicę lat 20. XVI w. w przypadku tekstów napisanych w języku polskim – szliśmy tutaj za wskazówkami zawartymi w pracach historyków literatury polskiej i językoznawców.

Problemem dla zespołu było jasne określenie dorobku piśmiennictwa polskiego. Poza oczywistym – wobec stanu opracowania zasobu rękopiśmiennego – wnioskiem, że wiele mniej lub bardziej znaczących tekstów czeka wciąż na odkrycie lub poprawną identyfikację, w bardzo wielu wypadkach nieustalona jest kwestia autorstwa; z kolei niektóre teksty przypisywane są przez badaczy kilku różnym autorom. Należy także zauważyć, że gwałtowny przyrost wiedzy na temat twórczości literackiej średniowiecza europejskiego, wraz z udostępnianiem nieprzebranego materiału porównawczego w postaci zdigitalizowanych źródeł rękopiśmiennych oraz nowych narzędzi, w tym cyfrowych, służących do ich badania, zmusza lub w niedługim czasie zmusi do weryfikacji utrwalonych w historiografii atrybucji. Doskonałym przykładem są drobne łacińskie religijne utwory poetyckie – sekwencje, wersety allelujatywne itp. W znaczącej części, ich powiązanie ze środowiskiem polskim wynikało z wiedzy o miejscu powstania / przechowywania danego rękopisu oraz z braku informacji o występowaniu tych utworów poza granicami Polski, czyli z argumentu *ex silentio*. Można domniemywać, że systematyczne badania porównawcze na dostępnym dzisiaj materiale rękopiśmiennym spoza ziem polskich spowodują usunięcie części tych utworów z dorobku piśmiennictwa polskiego i uznanie ich zagranicznej proveniencji.

Osobną kwestią jest rozróżnienie między faktem napisania tekstu (autor) a zredagowania (autor, redaktor) czy przepisania go (kopista)⁵. W wielu wypad-

⁵ O kwestii autorstwa w średniowieczu zob. podstawową pracę A. J. Minnis, *Medieval Theory of Authorship*, London 1988. Zob. też: *Fragen nach dem Autor. Positionen und Perspektiven*, hrsg. F.Ph. Ingold, W. Wunderlich, Konstanz 1992; *Der Autor im Dialog. Beiträge zu Autorität und Autorschaft*, hrsg. F.Ph. Ingold, W. Wunderlich, St. Gallen 1995; *Autor und Autorschaft im Mittelalter*, red. E. Andersen, J. Haustein, A. Simon, P. Strohschneider, Tübingen 1998. Tematyce tej został poświęcony numer czasopisma „Das Mittelalter. Perspektiven mediävistischer Forschung” 7 (2002), H. 2: *Der Schreiber im Mittelalter*, hrsg. M.J. Schubert; w którym warto odnotować artykuł: K.O. Seidel, *Tres digiti scribunt totum corpusque laborat. Kolophone als*

kach świadectwa kolofonów okazały się zbyt lakoniczne, by jednoznacznie to rozstrzygnąć. Wątpliwości takie zaznaczaliśmy zwykle w opisie utworu. Udało nam się natomiast rozwiązać niektóre występujące w literaturze przedmiotu błędne atrybucje. Postanowiono zatem na końcu naszego repertorium sporządzić roboczy katalog mylnie zidentyfikowanych w literaturze tekstów (Wykaz osób błędnie funkcjonujących w literaturze jako autorzy). Ponieważ jednak w wielu wypadkach nie potrafimy rozstrzygnąć jednoznacznie, czy mamy do czynienia z autorem dzieła, czy osobą, która dokonała jego nowej redakcji, czy może tylko przepisała je z nieznanego pierwowzoru, zdecydowaliśmy się objąć wszystkie osoby występujące w repertorium pojemnym określeniem „scriptores”, a nie „auctores” – stąd też tytuł całego opracowania.

Istotnym problemem okazało się określenie tytułów dzieł. W literaturze zdarzają się rozmaite sposoby tytułowania, nie tylko w języku łacińskim, ale także polskim; co więcej, ten sam tekst był określany wyrazami bliskimi semantycznie, ale, co dość istotne, wprowadzającymi zamęt np. *sermo*, *oratio* czy *collatio*. W niektórych wypadkach można się domyślać na podstawie incipitu (o ile został podany) czy chodziło o kazanie, czy o mowę. Podobnie w wypadku niektórych tekstów filozoficznych to samo dzieło określane było jako *commentum*, *quaestiones* czy *puncta*, choć obecnie terminy te określają dość precyzyjnie typ i zawartość treściową utworu. Staraliśmy się porządkować i ujednoczyć formy zapisu tytułów, jednak z uwzględnieniem tytułów funkcjonujących w literaturze oraz z zaznaczeniem wariantów tytułów.

Kolejna ważna kwestia to incipity poszczególnych tekstów. Staraliśmy się, w miarę możliwości podać początki poszczególnych dzieł, opierając się na opracowaniach monograficznych, sięgając do katalogów i inwentarzy bibliotecznych, wreszcie odbywając kwerendy w bibliotekach. Efektem jest zestawienie blisko 2000 incipitów, co jednak obejmuje tylko niewielką część zaprezentowanych w opracowaniu dzieł. Można się spodziewać, że w miarę postępu prac nad rejestracją i opracowaniem rękopisów średniowiecznych w zbiorach polskich, których przykładem są ważne opracowania katalogowe bibliotekarzy m.in. krakowskich i wrocławskich oraz działalność pracowni „Manuscripta.pl” (Instytut Historii Nauki im. A. i L. Birkenmajerów PAN), zestawienie incipitów tekstów powstałych w Królestwie Polskim będzie rosło w szybkim tempie.

Z tym problemem związany jest kolejny, mianowicie określenie zbioru rękopiśmiennego, a w konsekwencji tradycji rękopiśmiennej poszczególnych tekstów. Pomijając w tym miejscu oczywistą kwestię rękopisów zniszczonych, podkreślić trzeba, że niektóre rękopisy zmieniły miejsce przechowywania. W wielu wypadkach podawano w literaturze błędne miejsce przechowywania i błędną lub dawną sygnaturę, co jest następnie powielane. Przykładem mogą być teksty zapisane w pochodzących z Biblioteki Baworowskich kodeksach znajdujących się obecnie

Quelle für das Selbstverständnis mittelalterlicher Schreiber, s. 145-156. W literaturze polskiej zob. E. Potkowski, *Pisarz i jego dzieło średniowiecznym społeczeństwem*, [w:] *Człowiek w społeczeństwie średniowiecznym*, Warszawa 1997, s. 265-273.

w Bibliotece Narodowej. Do dzisiaj – co zaobserwowaliśmy – badacze posługują sygnaturami przedwojennymi, np. w wypadku kroniki Wincentego Kadłubka – BAW 35, zamiast poprawnej (w wypadku tego kodeksu: 12529 II) lub wcześniejszej sygnatury akcesyjnej (akc. 9790). Jest to oczywiście kwestia tradycji, niemniej staraliśmy się sprawdzić – w miarę możliwości – podawane w literaturze sygnatury, aktualizować je, podawać współczesne nazwy bibliotek.

*

Repertorium ma układ hasłowy, alfabetyczny, wg klucza autorskiego (podstawą jest imię) oraz przyjętego tytułu dzieła anonimowego, również wewnątrz haseł osobowych obowiązuje układ alfabetyczny dzieł.

Jako podstawę uszeregowania osób przyjęto alfabetyczne zestawienie wg imienia i miejsca pochodzenia. Tylko wyjątkowo zmieniliśmy tę zasadę dla niektórych autorów, których imiona funkcjonują w literaturze w określonej formie, np. Jan Długosz wywodzący się z Niedzielska, znalazł się w wykazie pod literą J D, a nie J N.

W opisach przyjęto jako podstawowy język polski, natomiast w cytowaniu łacińskich tytułów i incipitów zdecydowano się na pisownię za oryginałem i/lub wydaniem. Wobec ujęcia edycji z okresu blisko 200 lat sam zapis jest niekonsekwentny – niekiedy podawana jest pisownia w łacinie klasycznej, w innych wypadkach zapis jest transkrypcją z rękopisu, podobnie rzecz się ma z tekstami w języku polskim (transkrypcja lub transliteracja).

W wypadku wielu dzieł jednego autora teksty te zostały ujęte w porządku alfabetycznym, z tym, że teksty, co do których autorstwa istnieją wątpliwości, zostały umieszczone na końcu każdego hasła osobowego, z adnotacją przed tytułem (**attrib.**) w wypadku autorstwa możliwego (przypisywanego w literaturze) lub (**deb.**) w wypadku autorstwa wątpliwego. Teksty anonimowe odnaleźć można po tytule lub – w wypadku jego braku – po kilku początkowych słowach. Dotyczy to zwłaszcza utworów poetyckich.

W wypadku tekstów wyznacznikiem jest tytuł dzieła podany w języku łacińskim, czasami jednak w języku polskim – w wypadku tekstów o ustalonym, zwyczajowym tytule (dzieje się tak zwłaszcza w przypadku źródeł kronikarskich i rocznikarskich, np. mówimy zwykle: *Kronika Wielkopolska*, a nie *Chronica Poloniae Maioris*).

W celu ułatwienia poruszania się w tekście zamieszczono następujące indeksy: tytułów tekstów z uwzględnieniem wariantów; incipitów, gdzie odnotowano także kazania; rękopisów wg miejsc przechowywania, z podaniem także kodeksów niezachowanych. Dodatkowo – wobec rozproszenia kazań autorów polskich w kodeksach – zdecydowano się dodać wykaz incipitów kazań w obrębie kilkunastu kolekcji kazań.

W repertorium przyjęto następującą strukturę hasła osobowego: numer porządkowy – obejmuje zarówno hasła osobowe, jak i teksty anonimowe. Autor:

Imię autora z określeniem dodatkowym (pochodzenie, nazwisko) w języku polskim.

Warianty określenia autora (występujące w źródłach).

Krótki biogram, z określeniem lat życia (o ile to możliwe), wykształcenia i głównych funkcji, które pełnił autor.

Literatura (**Lit.**) na temat biografii autora.

Tekst/y:

Tytuł łaciński.

Data i miejsce powstania.

Wariant tytułu.

Krótką charakterystyka tekstu.

Incipit (**Inc.**).

Wykaz rękopisów, zawierających przekaz tekstu (**Mss.**). lub pierwszych edycji w wypadku tekstów drukowanych (**Edd. princ.**)

Wydania faksymilowe (**Facs.**).

Edycje źródła (**Edd.**).

Tłumaczenia na język polski (**Transl.**).

Literatura na temat tekstu (**Comm.**).

Nie zawsze wszystkie te elementy udało się wypełnić.

Autorzy postawili sobie za cel przygotowanie opracowania podsumowującego dzisiejszy stan prac edytorskich nad źródłami średniowiecznymi i wiedzy źródłoznawczej na temat korpusu narracyjnych i literackich źródeł średniowiecznych. Nasze repertorium może stanowić przewodnik po piśmiennictwie wieków średnich. Mamy nadzieję, że użytkownicy otrzymają wygodne narzędzie umożliwiające szybkie dotarcie do danych bio-bibliograficznych rozproszonych edycji źródłowych oraz wykaz stanu badań i ustalenia na temat tradycji rękopiśmienna. W przypadku rękopisów staraliśmy się dotrzeć do wielu z nich i z autopsji podawać informacje np. o kartach/stronach, na których znajdują się określone dzieła. Nie zawsze jednak było to możliwe. Wtedy podawaliśmy tego typu informacje za dotychczasową literaturą przedmiotu lub edycjami. Z powodu zmian foliacji w późniejszym czasie, numery kart w takich przypadkach mogą być dzisiaj nieaktualne. Czasem jednak, zwłaszcza gdy rękopisu nie mogliśmy poznać z autopsji, a informacje w literaturze były niejasne, danych tych nie podajemy. Natomiast, co warto podkreślić, w przypadku wydanych już źródeł, niekiedy udało nam się poszerzyć liczbę przekazów określonego dzieła o rękopisy do tej pory nieznanne.

Clavis scriptorum et operum ma być – w zamierzeniu zespołu realizującego projekt – punktem wyjścia do dalszych badań i wskazać ich główne kierunki. Zgodnie z naszymi zamierzeniami ma formułę otwartą, wymagającą regularnej aktualizacji wraz z postępem badań nad polskimi źródłami średniowiecznymi. Mamy nadzieję, że dalsza kwerenda archiwalna i biblioteczna przyniesie informacje nie tylko o przekazach tekstów już wydanych, ale umożliwi odkrycie tekstów nieznanych. Badania takie powinny stać się priorytetowym zadaniem polskiej mediewistyki.

Projekt został zrealizowany w ramach grantu Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki (Nr 11H 12 0198 81) w latach 2012-2019.

WYKAZ SKRÓTÓW

SKRÓTY OGÓLNE

abp	arcybiskup
Abt.	Abteilung
arch.	archiwum
archid.	archidiecezja, archidiecezjalny
bibl.	biblioteka
bł.	błogosławiony
bp	biskup
b.s.	bez sygnatury
diec.	diecezja, diecezjalny
druk.	drukowany
egz.	egzemplarz
gł.	główny, głównie
h.	herbu
il.	ilustracja
in.	inny, inni
k.	karta
l.	lata
łac.	łaciński
mł.	młodszy
młp.	małopolski
ms.	manuscriptum
muz.	muzeum
najśw.	najświętszy
n.	następny
niem.	niemiecki
nlb.	nieliczbowany
NMP	Najświętsza Maria Panna
nr	numer
o.	ojciec
oo.	ojcowie
ok.	około
oprac.	opracowany, opracowanie
pocz.	początek
poł.	połowa
por.	porównaj
przedr.	przedruk

przekł.	przekład
przyg.	przygotował
red.	redaktor, redakcja
rocz.	rocznik
s.n.	seria nowa
ss.	siostry
sygn.	sygnatura
św.	święty, święta
tabl.	tablica
tłum.	tłumaczenie
UAM	Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu
UJ	Uniwersytet Jagielloński
uniw.	uniwersytet
ur.	urodzony
UW	Uniwersytet Warszawski
UWr.	Uniwersytet Wrocławski
uzup.	uzupełnienie, uzupełnił
v	verso
vol.	wolumen
wg	wg
wsp.	współpraca
wyd.	wydawca, wydanie, wydany
z.	zeszyt
zał.	założony
zm.	zmarły

SKRÓTY NAZW BIBLIOTEK I ARCHIWÓW

ABKKK	Archiwum i Biblioteka Krakowskiej Kapituły Katedralnej
AP	Archiwum Państwowe
Arch. Archid.	Archiwum Archidiecezjalne
APPD	Archiwum Polskiej Prowincji Dominikanów w Krakowie
BAV	Biblioteca Apostolica Vaticana
Bibl. Czart.	Biblioteka Czartoryskich w Krakowie
Bibl. Diec.	Biblioteka Diecezjalna
Bibl. Kap.	Biblioteka Kapitulna
Bibl. Ossol.	Biblioteka im. Ossolińskich we Wrocławiu
Bibl. PAN	Biblioteka Polskiej Akademii Nauk
Bibl. Racz.	Biblioteka Raczyńskich w Poznaniu
Bibl. UAM	Biblioteka Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu
BOK	Biblioteka Ordynacji Krasińskich
BOZ	Biblioteka Ordynacji Zamojskiej

Bibl. PAU/PAN	Biblioteka Polskiej Akademii Umiejętności i Polskiej Akademii Nauk w Krakowie
Bibl. TPN	Biblioteka Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Poznaniu
BJ	Biblioteka Jagiellońska w Krakowie
BN	Biblioteka Narodowa w Warszawie
BSD	Biblioteka Seminarium Duchownego
BUW	Biblioteka Uniwersytetu Warszawskiego
BUWr	Biblioteka Uniwersytetu Wrocławskiego
BWSD	Biblioteka Wyższego Seminarium Duchownego
NK	Národní knihovna w Pradze
Muz. Diec.	Muzeum Diecezjalne
StB	Staatsbibliothek
StdB	Stadtbibliothek
UB	Universitätsbibliothek

A

1.

— *Ab arce siderea...*

XV w.; werset allelujacyjny ku czci NMP.

Mss. Kraków BJ Ms. 1267; Kraków ABKKK Ms. 45; Łódź AP Ms. PL 39-602-15; Cieszyn Książnica Cieszyńska Ms. DD I 28, s. 167-168.

Edd. AH, t. 20, s. 166-167; RH, 296; Pikulik (1984b), s. 83-85.

Comm. Pikulik (1984b), s. 85-90.

2.

— *Ach, miłość, coś mi uczyniła...*

XV w.; wiersz miłosny.

Mss. Kraków BJ Ms. 408, dopisek na k. 87.

Facs. *Bogurodzica*, oprac. J. Woronczak, Wrocław 1962, ryc. 3.

Edd. J. S. Bandtkie, *Wiadomość o starożytnym języku polskim w latach 1237 i 1313, z powodu uwag Ign. Potockiego nad dziełem Czackiego*, „Pamiętnik Warszawski”, 3 (1817), t. 7, s. 324; Maciejowski (1852), s. 43; Brückner (1902-1904), t. 1, s. 140; Bruchnalski (1907), s. 105; Vrtel-Wierczyński (1952), s. 66; *Bogurodzica*, oprac. J. Woronczak, Wrocław 1962, s. 98, przyp. 9; *Toć jest dziwne a nowe*, s. 313; Michałowska (1995), s. 565; Włodarski (1997), s. 100; *Literatura staropolska*, t. 1, s. 144; Wydra Rzepka (2004), s. 294; *Biblioteka zabytków*.

Comm. W. R. Rzepka, *O staropolskim madrygale miłosnym: Ach, miłości, coś mi uczyniła (Uwagi wydawcy)*, [w:] *Viribus unitis. Księga poświęcona Profesor Monice Gruchmanowej w 75-lecie urodzin*, Poznań 1998, s. 57-62; Michałowska (2011), s. 6.

3.

— *Ach, miły Boże, toć boli...*

XV w.; wierszowany erotyk zapisany przez bliżej nieznanego kopistę Piotra z B. (*Petrum de B.*), przekład z pierwowzoru czeskiego.

Mss. Warszawa BN Ms. BOZ 139, s. 291.

Edd. J. Przyborowski, *Wydanie krakowskie dzieła Jana z Turrekrematy ‘Explantio in Psalterium’*, „Przegląd Bibliograficzno-Archeologiczny”, 1 (1881), s. 187; Brückner (1902-1904), t. 1, s. 141-142; Bruchnalski (1907), s. 105; A. Pogodin, *Z literatury polskiej średniowiecznej*, „Biblioteka Warszawska”, 1912, 2,

s. 564-565; Łoś (1915), s. 446; Vrtel-Wierczyński (1952), s. 66; *Polska pisząca w średniowieczu. Kopiści i kolofony rękopisów średniowiecznych ze zbiorów polskich*, t. 1: *Biblioteki Warszawy*, red. E. Potkowski, Warszawa 1993, s. 46, 58; Michałowska (1995), s. 565; Włodarski (1997), s. 101; Wydra, Rzepka (2004), s. 419-420; *Biblioteka zabytków*.

Comm. Brückner (1902-1904), t. 1, s. 141-142.

Acta quaedam Polonica notatu digna zob. **Zdarzenia godne pamięci**

4.

— **Ad festa preciosi...**

XIII/XIV w.; oficjum rymowane ku czci św. Wojciecha, tradycyjnie uznawane za dzieło polskie, ostatnio hipoteza o jego akwizgrańskim pochodzeniu.

Mss. Akwizgran Domarchiv Ms. G 20; Kraków ABKKK Ms. 52; Kielce BWS D Ms. 1, k. 183v-185; ponadto dotychczas znanych ponad 20 przekazów rękopiśmiennych z XIV-pocz. XVI w. (wykaz w: Danielski (1997), s. 202, przyp. 124).

Edd. Pikulik (1996), s. 85-122; Danielski (1997), s. 196-202.

Comm. EK, t. 1, kol. 85; Kowalewicz (1967), s. 81-82; J. Pikulik, *Polskie oficja rymowane o św. Wojciechu*, [w:] *Stan badań nad muzyką religijną w kulturze polskiej*, Warszawa 1973, s. 279-340; T. Miazga, *Antyfonarz kielecki z 1372 r. pod względem muzykologicznym*, Graz 1977; Ożóg (1987), s. 84-86; Morawska (1998), s. 348; J. Kubieniec, *Akwizgrański przekaz Ad festa pretiosi*, „Muzyka”, 45 (2000), nr 2, s. 81-87; Morawski (2006), s. 517-519.

5.

— **Ad festa regis incliti...**

XV w.; piosenka łacińsko-polska związana z obchodami żakowskiego święta rozpoczynającego się w dniu św. Galla (św. Gawła).

Mss. Kraków Bibl. PAU/PAN Ms. 1578, k. 6v.

Facs. Kowalewicz (1973), s. nlb.

Edd. Kowalewicz (1973), s. 209; T. Maciejewski, *Piosenka żakowska ‘Ad festa regis incliti/Gdzie króle wybierają’*. *Próba rekonstrukcji*, „Muzyka”, 23 (1978), nr 3, s. 85-88; Michałowska (1995), s. 732; Liman (2004), s. 554; Wydra, Rzepka (2004), s. 418; Włodarski (2007), s. 181.

Transl. *Toć jest dziwne a nowe*, s. 332; Michałowska (1995), s. 732; Liman (2004), s. 555.

Comm. Kowalewicz (1967), s. 244-245; Michałowska (1995), s. 732; K. Stopka, *Czy ‘Breve regnum’ była pieśnią krakowskich studentów?*, [w:] *Miasta, ludzie, instytucje, znaki. Księga jubileuszowa ofiarowana Profesor Bożenie Wyrozmuskiej*, red. Z. Piech, Kraków 2008, s. 725-737; Michałowska (2011), s. 8.

6.

— *Adalbertus ex patre Boemo Slaw[n]ik...*

XIV-XV w. (przed poł. XV w.); legenda o św. Wojciechu; być może przeróbka (nowa redakcja?) utworu *Sanctus Adalbertus ex patre qui propinquus erat Henrico regi Romanorum* (zob.).

Mss. Kraków APPD Ms. R XV 35.

Comm. Węcowski (2014), s. 137-138.

7.

— *Adalbertus, natione Bohemus...*

Prawdopodobnie 1 poł. XV w.; legenda brewiarzowa o św. Wojciechu.

Mss. Kielce BWSD Ms. RL 7/65.

Comm. Danielski (1997), s. 257-258.

8.

— *Adalbertus Pragensis episcopus sanctissimus et martir victoriossimus ex gente Bohemica*

Pocz. XVI w. (?), Kraków (?); legenda o św. Wojciechu.

Edd. princ. *Legende sanctorum Adalberti, Stanislai, Floriani incliti regni Polonie patronorum, Cracoviae 1517*, s. 1-7, 24-29 (nlb.).

Comm. Węcowski (2014), s. 142-143.

9.

— *Adalbertus, presul gratus...*

XV/XVI w., Kraków; sekwencja w formie abecedariusza, poświęcona św. Wojciechowi.

Mss. Tarnów Muz. Diec. b.s., sekwencjarz, ok. 1526 r.; ponadto przekazy drukowane z pocz. XVI w. (wykaz w: *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 107).

Edd. AH, t. 34, s. 145-146; RH, 34966; *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 107; Pikulik (1976), s. 25; Mikołajczak (1995); Pikulik (1996), s. 202-203.

Comm. EK, t. 1, kol. 67; Kowalewicz (1965), s. 241-242; Kowalewicz (1967), s. 151; Pikulik (1973), s. 88; Pikulik (1974), s. 39, 320; Michałowska (1995), s. 403; Danielski (1997), s. 156-157; Morawska (1998), s. 340; Węcowski (2014), s. 150-151.

10.

— *Adalbertus pro addiscendis...*

Prawdopodobnie XIV w.; legenda brewiarzowa o św. Wojciechu.

Mss. Kraków BJ Ms. 1255; Kraków ABKKK Ms. 30; Kraków Bibl. OO Paulinów na Skałce Ms. B 18; Włocławek BWSM Ms. 12; (fragm.) Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 5706/I.

Comm. Danielski (1997), s. 246-247, 250.

11.

Adam z Bochynia

(z Bochenia, z Łowicza, Kustoszwicz, *Ada de Bochin seu Lovic*)

Ur. we wsi Bocheń (Bochyń) koło Łowicza; od 1486 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1488 r. bakałarz sztuk, 1492 r. magister sztuk; studiował we Włoszech do ok. 1504 r., tamże doktor medycyny; po powrocie do kraju lekarz nadworny króla Aleksandra Jagiellończyka; 1510-1511 r. rektor Uniwersytetu Krakowskiego; zm. w 1514 r.

Lit. PSB, t. 1, s. 20-21; W. Rubczyński, *Łowiczanka Rozmowy pretendentów do nieśmiertelności jako zabytek platonizującego naturalizmu z pocz. XVI w.*, [w:] *Archiwum do dziejów filozofii w Polsce*, t. 1, cz. 2, Kraków 1917, s. 272-292; H. Barycz, *Historia Uniwersytetu Jagiellońskiego w epoce humanizmu*, Kraków 1935, s. 221-223; W. Wąsik, *Historia filozofii polskiej*, t. 1: *Scholastyka, Renaissance*, Oświecenie, Warszawa 1959, s. 129-135; Hajdukiewicz (1974), s. 4-5.

11/1

— *Dialogus de quatuor statuum contentione*

1507 r., Grodno; wariant tytułu: *Nobilis et insignis viri ac excellentissimi artium ac medicinae doctoris, domini Adami Poloni Dialogus de quatuor statuum, ob assequendam immortalitatem contentione*; traktat filozoficzny w formie dialogu między stanem duchownym a świeckim.

Inc. [list bp. przemyskiego Macieja Drzewickiego:] *Mathias Drevitius Episcopus Premisliensis ac regni Poloniae Vicecancellarius eximio ac eruditissimo viro domino Adae de Bochen medicinae professori regio phisico salutem d. – Libellum dialogon apologicę...* [list dedykacyjny autora:] *Dialogus Adami Poloni, artium et medicinae doctoris, Serenissimi domini Sigismundi Regis Poloniae medici...* [tekst:] *Argumentum seriem indicans Dialogi. – Quid velit hic sermo interlocutorius... ><... alios immortalitate dii pares decrevere. Solvite iam litem. Valet et plaudite. Telos.* [list autora do bp. przemyskiego Macieja Drzewickiego:] *Drevitio Praemisliensi pontifici, Regni Poloniae vicecancellario Adam de Bochyn, artium et medicinae doctor, Regis Poloniae medicus salutem. – Mecum ipse pensitando...*

Edd. princ. b.m. [Kraków], Jan Haller, po 22 sierpnia 1508 r.

Edd. Rubczyński, *Łowiczanka...*, s. 292-331.

Comm. Rubczyński, *Łowiczanka...*, s. 272-292.

11/2

— *Fundamentum sciencie secretorum nature*

1489 r.; wypisy z tekstów alchemicznych.

Inc. Anno salutis 1489 die 6. Febr. ad vota cuiusdam amici Johannes Adam de Borchin ex tempore scripsit...*Mss.* Kraków BJ Ms. 5465, s. 254v-256.*Comm.* Bednarski (1939), s. 13; Rubczyński, *Łowiczanka...*, s. 279-282 (gdzie autorstwo przypisane krewnemu Adama – Janowi Kustoszwiczowi); Barycz, *Historia Uniwersytetu Jagiellońskiego...*, s. 222.

12.

Adam z Będkowa

Pochodził z rodziny szlacheckiej, syn Mikołaja; studiował zapewne na Uniwersytecie Krakowskim, 1405 r. występuje jako magister sztuk, studia prawnicze odbył w Bolonii, 1422 r. doktor dekretów, od 1423 r. w Krakowie, gdzie wykładał na Wydziale Prawa, 1410 r. kapelan Władysława Jagiełły, w służbie dyplomatycznej króla; w l. 1413-1414 wikariusz generalny krakowski, w l. 1399-1412 pleban w Wolborzu, l. 1404-1447 kanonik gnieźnieński, l. 1409-1451 kanonik krakowski, po 1417 r. kanonik poznański, l. 1423-1427 dziekan kielecki, po 1450 r. kanonik kielecki, l. 1427-1447 kanonik sandomierski, 1432 r. pleban w Wieliczce; zm. 1451 r.

Lit. PWPUJ, s. 3-4; Dembiński (2012), s. 339-340.

12/1

— (attrib.) *Consilium krakowskie w sprawie koronacji Witolda (zob.)*

13.

Adam (IV) Świnka z Zielonej

Syn Adama (II) h. Świnka, kasztelana dobrzyńskiego; od 1411 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, w l. 1427-1433 kanonik łączycycki, od 1431 r. kanonik kolegiaty św. Jerzego w Gnieźnie, od 1432 r. kanonik gnieźnieński, w l. 1432-1433 kanonik krakowski, w 1433 r. kanonik wrocławski, od 1432 r. proboszcz w Wieliczce, w l. 1427-1431 notariusz królewski; odnotowany jako członek poselstwa do Rzymu w 1426 r., do elektorów Rzeszy w 1429 r.; zm. w 1433 r.

Lit. NK, t. 3, s. 328-329; PSB, t. 51, s. 599-600; *Repertorium fontium*, t. 10, cz. 4, s. 546; J. Krzyżaniakowa, *Kancelaria królewska Władysława Jagiełły: studium z dziejów kultury politycznej Polski w XV wieku, cz. 2: Urzędnicy*, Poznań 1979, s. 133-135; B. Możejko, *Ród Świnków na pograniczu polsko-krzyżackim w średniowieczu*, Gdańsk 1998, s. 212-221; Czyżak (2003), s. 199-200; Michałowska (2011), s. 9.

13/1

— *Alma per eius merita...*

Przed 1433 r.; hymn o św. Stanisławie.

Mss. St. Florian Stiftsbibliothek Ms. XI 384; Ms. XI 386; Ms. XI 401; Ms. XI 416; Ms. XI 429; Ms. XI 452; Ms. XI 475; Ms. XI 478.

Edd. AH, t. 4, s. 236-237; RH, 15123; K. Dobrowolski, *Kult św. Stanisława w St. Florian w średnich wiekach*, „Rocznik Krakowski”, 19 (1923), s. 143; Kowalewicz (1979), s. 233; Kowalewicz, Morawski (1991), s. 117.

Comm. J. Morawski, *Hymny ku czci św. Stanisława*, „Summarium. Sprawozdania Towarzystwa Naukowego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego”, 7 (1978), s. 97-98.

13/2

— *Ave, virgo, fons virtutum...*

Przed 1433 r.; sekwencja o św. Barbarze.

Mss. Kraków ABKKK Ms. 9.

Edd. AH, t. 9, s. 113; RH, 23960; *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 36.

Comm. NK, t. 3, s. 328-329; Kowalewicz (1965), s. 195-196; Kowalewicz (1967), s. 93-94.

13/3

— *Ave, virgo regia...*

Przed 1433 r.; sekwencja poświęcona NMP.

Mss. Kraków ABKKK Ms. 3.

Edd. AH, t. 42, s. 129; RH, 35832; *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 56-57; Pikulik (1976), s. 55.

Transl. Włodarski (2007), s. 16-17; Mazurkiewicz (2008), s. 79.

Comm. NK, t. 3, s. 328; Kowalewicz (1965), s. 197-199; Kowalewicz (1967), s. 96-97; Pikulik (1973), s. 52-53; Pikulik (1974), s. 50-51; Morawska (1998), s. 336.

13/4

— *Pollens doxis promicuit...*

Przed 1433 r.; hymn o św. Stanisławie.

Mss. St. Florian Stiftsbibliothek Ms. XI 384; Ms. XI 386; Ms. XI 401; Ms. XI 416; Ms. XI 429; Ms. XI 452; Ms. XI 475; Ms. XI 490.

Edd. AH, t. 4, s. 237; RH, 15123; Dobrowolski, *Kult św. Stanisława w St. Florian...*, s. 133; Kowalewicz (1979), s. 232-233; Kowalewicz, Morawski (1991), s. 115-116.

Comm. Kowalewicz (1967), s. 94-95.

13/5

— *Psallat poli hierarchia...*

Ok 1423 r.; sekwencja poświęcona św. Stanisławowi.

Mss. Kraków ABKKK Ms. 1; Ms. 2; Ms. 7; Ms. 43; Ms. 45; Tarnów Muz. Diec. b.s., sekwencjarz, ok. 1526 r., k. 42v.; ponadto czeskie przekazy rękopiśmienne i przekazy drukowane z XV-XVI w. (wykaz w: *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 58).

Edd. AH, t. 9, s. 250-251; RH, 15732; *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 57-58; Pikulik (1976), s. 180-181; Kowalewicz (1979), s. 241-242; Gaude, Mater Polonia, s. 104-109.

Comm. NK, t. 3, s. 328; Kowalewicz (1965), s. 198-199; Kowalewicz (1967), s. 94; Pikulik (1973), s. 116; Pikulik (1974), s. 118-119, 443; Danielski (1978), s. 77, 81; Morawska (1998), s. 341; J. J. Kopeć, *Św. Stanisław, biskup krakowski, Pater patriae, w tekstach liturgii średniowiecznej*, [w:] *Święty Stanisław w życiu Kościoła w Polsce. 750-lecie kanonizacji*, red. A. A. Napiórkowski, Kraków 2003, s. 194-195; Kuzmová (2013), s. 65.

13/6

— *Wiersz na śmierć Zawiszy Czarnego (Epitafium Zawiszy Czarnego)*

Po 1428 r.; wierszowany utwór żałobny ku czci Zawiszy Czarnego z Grabowa.

Mss. Zob. Jan Długosz z Niedzielska, *Annales seu Cronicae incliti Regni Poloniae (Roczniki, czyli kroniki sławnego Królestwa Polskiego)*; Poznań Bibl. Racz. Ms. 171, k. 198-199.

Edd. *Joannis Długossii seu Longini canonici Cracoviensis, Historiae Polonicae libri XII, ad veterrimorum librorum manuscriptorum fidem recensuit, variis lectionibus annotationibusque instruxit I. Ž. Pauli, cura et impensis A. Przędziecki, t. 4, Cracoviae 1877 (Joannis Długosz Senioris Canonici Cracoviensis Opera omnia, wyd. A. Przędziecki, t. 13), s. 357-358; Adami Porcarii Epitaphium Zavissi Nigri et Hedwigis Wladislai Jagellonis Filiae, wyd. K. Weysenhoff, Warszawa 1961, s. 25-32; (fragm.) Michałowska (1995), s. 696; *Joannis Długossii Annales seu Cronicae incliti Regni Poloniae*, lib. XI, red. K. Baczkowski i in, Varsaviae 2000, s. 237-239; Liman (2004), s. 128-131.*

Transl. *Jana Długosza kanonika krakowskiego Dziejów polskich ksiąg dwanaście*, tłum. K. Mecherzyński, t. 4, Kraków 1869, s. 329-331; *Toć jest dziwne a nowe*, s. 235-237; (fragm.) Michałowska (1995), s. 696; *Roczniki, czyli kroniki sławnego Królestwa Polskiego, dzieło czcigodnego Jana Długosza kanonika krakowskiego, gorliwego badacza dziejów swego narodu, zestawione z największą starannością i dbałością o prawdę historyczną*, ks. 11, Warszawa 2004, s. 250-252; Liman (2004), s. 128-131; Plezia (2005), s. 33-37; Włodarski (2007), s. 67-71.

Comm. NK, t. 3, s. 328-329; *Repertorium fontium*, t. 10, cz. 4, s. 546-547; Nowak-Dłużewski (1963), s. 70-71; Zabłocki (1968), s. 66-74; Michałowska (1995),

s. 695-697; M. A. Janicki, *Zaginione inskrypcje poetyckie katedry wawelskiej (do końca XVI wieku)*. Część 1: *epitafia biskupie i królewskie*, „Studia Waweliana”, 11/12 (2002/2003), s. 46-48; Michałowska (2011), s. 871-872.

13/7

— *Wiersz na śmierć królowny Jadwigi (Epitafium Jadwigi)*

Po 1431 r.; wiersz żałobny ku czci królowny Jadwigi, córki Władysława Jagiełły i Anny Cylejskiej.

Mss. Zob. Jan Długosz z Niedzielska, *Annales seu Cronicae incliti Regni Poloniae (Roczniki, czyli kroniki sławnego Królestwa Polskiego)*.

Edd. *Joannis Długossii seu Longini...*, t. 4, s. 467-468; *Adami Porcarii Epitaphium Zavissi...*, s. 33-40; *Joannis Długossii, Annales...*, lib. XI, s. 50-52; Liman (2004), s. 122-125.

Transl. *Jana Długosza kanonika...*, t. 4, s. 432-433; *Roczniki, czyli kroniki...*, ks. 11, s. 61-63; Liman (2004), s. 122-125.

Comm. NK, t. 3, s. 328-329; *Repertorium fontium*, t. 10, cz. 4, s. 546; Nowak-Dłużewski (1963), s. 70-71; Zabłocki (1968), s. 66-74; Michałowska (1995), s. 692; Michałowska (2011), s. 869-870.

13/8

— (attrib.) *Salve, sidus Polonorum...*

Przed 1433 r.; sekwencja o św. Wojciechu.

Mss. Tarnów Muz. Diec. b.s., sekwencjarz, ok. 1526 r., k. 176.

Edd. W. Szolński, *Św. Wojciech w hymnologii łacińskiej*, „Orędownik Diecezji Chełmińskiej”, 5 (1949), s. 77-78; *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 55-56; Pikulik (1976), s. 20-22; Mikołajczak (1995), s. 110-121; Pikulik (1996), s. 191-196; Liman (2004), s. 446-453.

Transl. Mikołajczak (1995), s. 110-121; Liman (2004), s. 446-453.

Comm. Kowalewicz (1965), s. 196-197; Kowalewicz (1967), s. 95-96; Pikulik (1973), s. 75-76; Pikulik (1974), s. 128, 289-290; Mikołajczak (1995); Danielski (1997), s. 150-151; Morawska (1998), s. 341; Węcowski (2014), s. 371-372.

13/9

— (dub.) *De rebus gestis ac dictis memorabilibus Casimiri secundi, Poloniae regis inclitissimi*

Przed 1433 r.; zaginiony poemat poświęcony Kazimierzowi Wielkiemu, znany z relacji J. A. Załuskiego.

Mss. Nieznany bliżej rękopis krakowski.

Comm. NK, t. 3, s. 328; J. D. A. Janocki, *Janociana sive clarorum atque illustrium Poloniae auctorum maecenatumque memoriae miscellae*, t. 2, Varsaviae 1779, s. 272.

14.

— *Adest dies celebris, quo lux luxit...*

2 poł. XV w., Kraków; sekwencja na święto Przemienienia Pańskiego.

Mss. Kraków Bibl. Czart. Ms. 2827 V; Kraków Bibl. Prowicji OO. Bernardynów Ms. 1 RL, k. 119v; Ms. 11 RL, k. 197; Tarnów Muz. Diec. b.s., sekwencjarz, ok. 1526 r., k. 178v; ponadto przekazy drukowane z pocz. XVI w. (wykaz w: *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 67).

Edd. AH, t. 9, s. 21; RH, 22478; *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 66-67; Pikulik (1976), s. 185.

Comm. EK, t. 1, kol. 84; Kowalewicz (1965), s. 207; Kowalewicz (1967), s. 121-122; Pikulik (1973), s. 87-88; Pikulik (1974), s. 39, 322; Morawska (1998), s. 340.

15.

— *Adest dies digna laude...*

Pocz. XVI w., Łask (?); sekwencja poświęcona św. Wojciechowi.

Mss. Łódź AP Ms. PL 39-602-15, k. 138.

Edd. *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 108; Pikulik (1976), s. 26; Pikulik (1996), s. 205-206.

Comm. EK, t. 1, kol. 84; Kowalewicz (1965), s. 243-244; Kowalewicz (1967), s. 171; Pikulik (1973), s. 102; Pikulik (1974), s. 39-40; Danielski (1997), s. 157.

16.

— *Agredienti michi...*

XV w.; anonimowy wykład wstępny na wydziale teologicznym, powstały w środowisku Uniwersytetu Krakowskiego.

Inc. *In nomine Domini nostri Ihesu Christi. Amen. – Agredienti michi sacratissime sciencie theologie cubile castissimum, innumera sunt, que me rectificare compellunt...*

Mss. Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 818/II, k. 159-162.

Edd. (fragm.) Fijałek (1898), s. 131-133.

Comm. Fijałek (1898), s. 130.

17.

Albert Fantini

Pochodził z Włoch, franciszkanin konwentualny, doktorat teologii uzyskał na uniwersytecie w Bolonii, tam też wykładał filozofię moralną w l. 1512-1514; pod koniec 1514 r. przybył do Krakowa, gdzie wykładał na Uniwersytecie w duchu skotyzmu; prowincjał prowincji polsko-czeskiej i komisarz prowincji polsko-czeskiej i węgierskiej; zabity przez współbraci w Krakowie w 1516 r.

Lit. PSB, t. 6, s. 368-269; SPTK, t. 1, s. 454-455; K. Kantak, *Franciszkanie polscy*, t. 1, Kraków 1937, s. 148-150.

17/1

— *Formalitates secundum vitam Scoti nec non et destructio universalium realium contra reales ut opposita iuxta seposita magis elucescant*

Ok. 1515 r., Kraków; traktat dotyczący metafizyki skotystycznej.

Edd. princ. Kraków, Florian Ungler, 1515.

Comm. PSB, t. 6, s. 368; SPTK, t. 1, s. 454-455.

17/2

— *Introductio in doctrinam Doctoris Subtilis modos distinctionum et identitatum alios quoque terminos obscuriores eiusdem doctrinae declarans, antiquorum scotisantium dicta solvens rationibus quorundam recentiorum quibus impugnantur solutis in gymnasio Cracoviensi congesta*

Ok. 1515 r.; wprowadzenie do metafizyki skotystycznej.

Edd. princ. Kraków, Florian Ungler, 1515; to samo: b.m. [Kraków], Hieronim Wietor, b.d. [1519].

Comm. SPTK, t. 1, s. 454-455.

17/3

— *Introductio in terminorum cognitionem*

Ok. 1515 r., Kraków; wprowadzenie do metafizyki skotystycznej.

Edd. princ. Kraków, Florian Ungler, 1515.

Comm. PSB, t. 6, s. 368; SPTK, t. 1, s. 454-455.

18.

— *Alma stirps Iesse...*

XIV w.; werset allelujacyjny ku czci NMP.

Mss. Imbramowice Bibl. Klasztoru ss. Norbertanek Ms. RM 3; Wrocław BUWr Ms. I F 413; Ms. I F 422; Ms. I F 423.

Edd. Pikulik (1984b), s. 92-93.

Comm. Pikulik (1984b), s. 93-95.

19.

Ambroży Pampowski

Pochodził z rodziny szlacheckiej (h. Poronia); od 1457 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim (studiów nie ukończył); w l. 1469-1473 pracownik kancelarii królewskiej; w l. 1494-1510 wojewoda sieradzki; w l. 1498-1504 starosta generalny Wielkopolski; w l. 1504-1510 starosta malborski; poseł królewski do Włoch w 1492 r.; zm. w 1510 r.

Lit. PSB, t. 25, s. 105-107; WSB, s. 531-532; J. Wiesiołowski, *Ambroży Pampowski – starosta Jagiellonów. Z dziejów awansu społecznego na przełomie średniowiecza i Odrodzenia*, Wrocław 1976; Michałowska (2011), s. 27-28.

19/1

— Itinerarium

Wykaz miejscowości i odległości między nimi, zapisywany w związku z podróżą dyplomatyczną do Włoch w 1492 r.

Mss. Kraków Bibl. Czart. Inc. 190 ab, dopiski k. 237v-238v.

Edd. Wiesiołowski, *Ambroży Pampowski...*, s. 42-45.

19/2

— Pamiętnik

Noty o charakterze diariuszowym w kalendarzu (almanachu) astronomicznym, zawierające informacje o sprawach rodzinnych, politycznych, podróżach itp. z lat 1489-1505.

Mss. Kraków Bibl. Czart. Inc. 190 ab, dopiski k. 13v-233v.

Edd. Wiesiołowski, *Ambroży Pampowski...*, s. 172-175.

Comm. Wiesiołowski, *Ambroży Pampowski...*, s. 158-161, 170-171; J. Wiesiołowski, *Pamiętnik Ambrożego Pampowskiego*, „Kronika Miasta Poznania”, 2004, nr 4, s. 120-132.

20.

Andrzej

Kanonik regularny lateraneński, prepozyt klasztoru kanoników regularnych w Trzemesznie (1406-1408); zm. w 1435 r.

Lit. WSB, s. 23; SPTK, t. 1, s. 51; J. Łukowski, *Archiwum trzemeszneńskie*, „Roczniki Towarzystwa Przyjaciół Nauk Poznańskiego”, 11 (1881), s. 374; *Compi-latoris veteris Trzemesznensis fragmenta*, wyd. W. Kętrzyński, [w:] MPH 5,

s. 826-827, 971, 973; Fijałek (1900a), t. 1, s. 150; t. 2, s. 30; J. Wiesiołowski, *Andrzej prepozyt trzemesznieński*, [w:] *Słownik pracowników książki polskiej*, Warszawa-Łódź 1972, s. 13.

20/1

— (attrib.) *Glossa regulae S. Augustini*

Ok. 1419 r., Trzemeszno; komentarz do *Reguły* św. Augustyna.

Inc. *Hec precepta que subscripta sunt idea regularis appellantur...- Ad hoc nobis divina precepta leguntur, quatenus lecta intelligantur...*

Mss. Kórnik Bibl. PAN Ms. 88, k. 12-69v.

Comm. J. Zathej, *Katalog rękopisów średniowiecznych Biblioteki Kórnickiej*, Wrocław 1963, s. 230-231.

21.

Andrzej z Buku

(Andreas de Buk)

Ur. ok. 1393 r. w Buku (Wielkopolska); od 1411/12 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1416 r. bakałarz sztuk, 1418 r. magister sztuk, w latach 1423/24 oraz 1425/26 dziekan Wydziału Sztuk, 1427/28 bakałarz teologii, 1436 r. doktor teologii, w l. 1431/32 oraz 1436 rektor Uniwersytetu Krakowskiego, przed 1432 r. kustosz kolegiaty św. Floriana na Kleparzu; zm. w 1439 r. w Krakowie.

Lit. PSB, t. 1, s. 106-107; SPTK, t. 1, s. 53-54; Markowski (1965a), s. 167, 172, 185-186, 226; J. Krzyżaniakowa, *Wielkopole na Uniwersytecie Krakowskim w pierwszej połowie XV wieku*, [w:] *Munera Poznaniensia. Księga pamiątkowa Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu dla uczczenia 600-lecia założenia Uniwersytetu Jagiellońskiego*, red. G. Labuda, Poznań 1965, s. 86; Wielgus (1992), s. 80-81; Knoll (2016), s. 380.

21/1

— *Commentum super Epistolam s. Iacobi Apostoli*

Ok. 1439 r.; komentarz do Listu św. Jakuba.

Inc. *Missae sunt epistolae per veredarios, qui per omnes provinciae discurrentes veteres litteras novis nuntiis praevenirent. Verba haec scripta sunt Esther 8 [, 14]. Et satis spiritualiter intellecta competunt proposito libro. Et ut melius sensum spiritualem intelligere valeamus, litterae sensum sive historiae primo videamus...*

Mss. Zittau SdtB Ms. A3, k. 147-286 (rękopis niezidentyfikowany).

Comm. Stegmüller RB, nr 1287; Wielgus (1992), s. 81.

21/2

— *Principium in Bibliam*

Wariant tytułu: *Recommendatio Sacrae Scripturae*; pochwała Pisma Św.

Inc. [Invocatio divini auxilii:] *Recommendatio sacre Scripture. – In presenti actura tria sunt per ordinem efficienda: primo divini auxilii invocacio est peragenda... [Recommendatio S. Scripturae:] Quantum vero ad secundum pro divine sapientie reccomendacione occurrit mihi hoc verbum: Doctrina bona dabit gratiam... [Gratiarum actio:] Expeditis duobus principalibus restat aggredi tertiam... postea graciaram acciones refero... Francisco theologie professori...*

Mss. Kraków BJ Ms. 325, k. 207-212.

Comm. Catalogus BJ, t. 1, s. 426-427; Wielgus (1992), s. 81.

21/3

— *Quaestiones*

Kwestie teologiczne i kazania.

Mss. Kraków BJ Ms. 2151, k. 216v-301.

21/4

— *Sermo*

Kazanie *ad clerum*.

Inc. *Miserere mei Domine, fili David Mt. XV [, 22] et secundum aliquarum ecclesiarum et presertim Romane ritum legitur in hodierna die sacro officio...*

Mss. Kraków BJ Ms. 325, k. 204-207; Ms. 2372, k. 131-137 (z adnotacją na marginesie: *per mgr. An. de Buk*).

Comm. Catalogus BJ, t. 1, s. 426; Wielgus (1992), s. 81.

21/5

— *Wykład doktorski z 1436 r.*

1436 r., Kraków.

Inc. *Hec sunt acta per magistrum Andream de Buk in publico per ipsum celebrata...*

Mss. Jasna Góra Bibl. i Arch. OO. Paulinów Ms. II 22 (670R), s. 584-591.

22.

Andrzej (Jędrzej) Gałka z Dobczyna

Ur. ok. 1400 r. w Dobczynie; od 1420 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1424 r. bakałarz sztuk, 1425 r. magister sztuk, w latach 30. i 40. XV w. wykładał na Wydziale Sztuk, dziekan Wydziału Sztuk w 1436 i 1441 r.; kanonik kolegiaty św. Floriana na Kleparzu w l. 1439-1449, w 1448 r. w konflikcie z władzami

Uniwersytetu, zmuszony do pokuty w klasztorze cystersów w Mogile, zapewne w związku z głoszeniem poglądów uznanych za heretyckie, w 1449 r. zbiegł na Śląsk, tam już otwarcie głosił nauki Wiklifa, dalsze jego losy nie są znane.

- Lit.** PSB, t. 7, s. 255-258; WSB, s. 192; NK, t. 3, s. 178-181; DPP, t. 1, s. 311-312; t. 5, s. 255; Hajdukiewicz (1974), s. 172; *Repertorium fontium*, t. 4, s. 625-628; S. Kolbuszewski, *Herezja kanonika Jędrzeja Gałki*, Wrocław-Warszawa-Kraków 1964; T. Wunsch, 'Ne pestifera doctrina corrumpat gregem dominicum'. Zur Konfrontation zwischen Wyclifismus und Konziliarismus im Umkreis der Universität Krakau in der ersten Hälfte des 15. Jahrhunderts, „Zeitschrift für Ostmitteleuropa-Forschung”, 44 (1995), nr 1, s. 14-26; P. Kras, *Husyci w piętnastowiecznej Polsce*, Lublin 1998, s. 193-202; P. Kras, *Kariera uniwersytecka Andrzeja Gałki z Dobczyna*, „Roczn. Hum.”, 48 (2000), z. 2, s. 247-264; P. Kras, *Wyclif's Tradition in Fifteenth Century Poland. The Heresy of Master Andrew Gałka of Dobczyn*, [w:] *The Bohemian Reformation and Religious Practice*, wyd. Z. V. David, D. R. Holeton, t. 1, Praha 2004, s. 191-210; J. Strzelczyk, *Andrzej [Jędrzej, Andreas] Gałka von Dobczyn – ein polnischer Wyclif-Anhänger um die Mitte des 15. Jahrhunderts*, [w:] *Konfessionelle Pluralität als Herausforderung. Koexistenz und Konflikt im Spätmittelalter und Frühen Neuzeit. Winfried Eberhard zum 65. Geburtstag*, red. J. Bahlcke, K. Lambrecht, H. C. Maner, Leipzig 2006, s. 71-83; P. W. Knoll, 'The Worst Heretic'. *Andrzej Gałka of Dobczyn in the Academic and Ecclesiastical Context of mid-15th Century Kraków and Poland*, „The Polish Review”, 54 (2009), nr 1, s. 3-29; Michałowska (2011), s. 29; P. Kras, *Pastor gregis dominici et doctrina pestifera. Działania Zbigniewa Oleśnickiego w sprawie Andrzeja Gałki z Dobczyna (1448-1449)*, [w:] *Ecclesia, regnum, fontes. Studia z dziejów średniowiecza*, red. S. Gawlas, K. Gołąbek, M. A. Janicki i in., Warszawa 2014, s. 639-653; Knoll (2016), s. 536-539; T. Michałowska, *Awantura o Gałkę*, [w:] *taż, Biernat i inni*, Warszawa 2016, s. 109-146.

22/1

— *Pieśń o Wiklefie*

Ok. 1449 r.; wariant tytułu: *Cantilena vulgaris*; pieśń polemiczna zawierająca wykład i pochwałę nauk Wiklefa oraz krytykę instytucjonalnego Kościoła.

Mss. Wolfenbüttel HAB Ms. Cod. Guelf. 306 Helmst., wyklejka przedniej okładki.

Facs. J. Zathej, 'Pieśń o Wiklefie' i jej zapomniana melodia, „Pam. Lit.”, 46 (1955), z. 3, s. 171-173, 177; S. Kolbuszewski, *Herezja kanonika Jędrzeja Gałki*, Wrocław-Warszawa-Kraków 1964, s. 86-88.

Edd. Vrtel-Wierczyński (1952), s. 62-65; J. Zathej, *Gdzie jest rękopis 'Pieśni o Wiklefie'?*, „Pam. Lit.”, 45 (1954), nr 1-2, s. 145-155; J. Zathej, 'Pieśń o Wiklefie' i jej zapomniana melodia, „Pam. Lit.”, 46 (1955), z. 3, s. 171-173; Kolbuszewski, *Herezja kanonika Jędrzeja Gałki...*, s. 86-88; MAP, s. 17; Vrtel-Wierczyński (1977), s. 192; *Toć jest dziwne a nowe*, s. 279-280; Włodarski (1997), s. 24-

29; *Literatura staropolska*, t. 1, s. 113-115; Taszycki (2003), s. 209-213; Wydra, Rzepka (2004), s. 288-290; *Biblioteka zabytków*.

Comm. NK, t. 3, s. 179; *Repertorium fontium*, t. 4, s. 625-626; Łoś (1915), s. 441-442; Łoś (1922), s. 457-458; Zathay, *Gdzie jest rękopis 'Pieśni o Wiklefi'?*..., s. 145-155; Nowak-Dłużewski (1963), s. 66-67; S. Urbańczyk, *Do interpretacji 'Pieśni o Wiklefi' Andrzeja Gałki*, Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Szczecinie, 29, Prace Wydziału Humanistycznego 8, Szczecin 1979, s. 9-14; S. Urbańczyk, *Komentarz filologiczny do 'Pieśni o Wiklefi' Andrzeja Gałki*, [w:] *O języku literatury*, red. J. Bubak, A. Wilkoń, Katowice 1981, s. 29-36; Michałowska (1995), s. 534-545; K. Biliński, *Biblijne konteksty 'Pieśni o Wiklefi' Jędrzeja Gałki z Dobczyzna*, „Pam. Lit.”, 88 (1997), z. 4, s. 139-144; Morawska (1998), s. 296-297; Michałowska (2011), s. 647-648; A. Wicher, *'Pieśń o Wiklefi' Andrzeja Gałki jako próba upolitycznienia filozoficznego realizmu*, „Biul. BJ”, 66 (2016), s. 223-236; Knoll (2016), s. 538.

22/2

— (attrib.) *Tractatus de dotatione Constantini (O nadaniu Konstancyntyna)*

1445 r., Kraków; traktat przeciw świeckiej władzy papieża, adresowany do króla Władysława Warneńczyka, tradycyjnie przypisywany Andrzejowi Gałce, atrybucja ta kwestionowana m.in. przez T. Wünscha.

Inc. *Rex, in eternum vive, hic vita gracie et post glorie sempiternae! Amen. Rex sapiens stabilimentum populi sui est. [Sap 6, 26.] Sicut divisiones aquarum, ita cor regis in manu Domini... Inclito domino meo in piissimo Ihesu amantissimo. – Velitis scire, quod Constantinus primus, fidem veritatis adeptus, licenciam dedit per universum orbem suo degentibus imperio...*

Mss. Praga Knih. kap. Ms. D CXVIII, k. 266v-267v.

Edd. F. M. Bartoš, *Posláni M. Ondřeje Gałky králi Vladislavu Varnenčikovi*, „Věstník Královské České Společnosti Nauk. Třída filosoficko-historická”, 1934, z. 2, s. 11-34.

Transl. *700 lat* (1978), s. 213-235.

Comm. NK, t. 2, s. 179; Michałowska (1995), s. 542; Wünsch, „*Ne pestifera doctrina corrumpat*”..., s. 22-23; Michałowska (2011), s. 29; Knoll, *'The Worst Heretic'. Andrzej Gałka...*, s. 20-21.

23.

Andrzej Drążyński

(Drążyński)

Ur. ok. 1456 r. w Drąźnie koło Nakła, w rodzinie szlacheckiej h. Doliwa; od 1476 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, od 1483 r. notariusz publiczny, od 1496 r. pisarz grodzki poznański, od 1498 r. zakonnik w klasztorze kanoników regularnych w Trzemesznie, od 1504 r. opat; za jego czasów spisano

klasztorne konstytucje (1517 r.) oraz księgę przywilejów i nadań klasztornych (1519 r.); zm. w 1522 r.

Lit. PSB, t. 5, s. 363; WSB, s. 159-160; SPTK, t. 1, s. 418; NK, t. 2, s. 144-145; A. Gąsiorowski, *Notariusze publiczni w Wielkopolsce schyłku wieków średnich*, Poznań 1993, s. 20, nr 74; Michałowska (2011), s. 28.

23/1

— *Compileris veteris Trzemesznensis fragmenta*

1510-1517 (-1526), Trzemeszno; kronika klasztoru w Trzemesznie pisana na podstawie starszych klasztornych zapisków (roczników), wykazów opatów i wykazów zmarłych zakonników; po śmierci Drażyńskiego kronika była kontynuowana; zachowane fragmenty kroniki obejmują lata 1407-1526, zaginęły początkowe jej partie.

Inc. *Gnevomirus praepositus secundus electus. Vir apud principes singularis...*

Mss. W 1888 r. kodeks z kopią kroniki powstałą w XVIII w. znajdował się w klasztorze w Trzemesznie (odpis XIX w.: Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 2469).

Edd. *Compileris veteris Trzemesznensis fragmenta*, wyd. W. Kętrzyński, [w:] MPH 5, s. 824-840; zob. też MPH 5, s. 969-988.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 3, s. 461; W. Kętrzyński, [w:] MPH 5, s. 818-824; J. Łukowski, *Archiwum Trzemeszeńskie*, „Rocznik Towarzystwa Przyjaciół Nauk Poznańskiego”, 11 (1881), s. 349-359.

24.

Andrzej Łaskarz z Gosławic

(Andrzej Łaskarz, Laskaris, Lascari, Laskari, Laskary)

Ur. ok. 1362 r., pochodził z Gosławic koło Konina, z rodziny szlacheckiej h. Godziemba; studiował na Uniwersytecie Praskim i Padewskim, 1392 r. bakałarz, 1405 r. doktor dekretów; kanclerz Jadwigi Andegaweńskiej w l. 1396-1397; prepozyt wrocławski w l. 1392-1397, w l. 1398-1407 kanonik płocki, od 1404 r. krakowski, od 1405 r. wrocławski, od 1407 r. poznański, od 1413 r. dziekan krakowski, od 1414 r. bp poznański; dyplomata królewski; uczestnik soboru w Konstancji (1415-1418), w Pawii i Sienie (1423 r.); zm. w 1426 r.

Lit. PSB, t. 1, s. 103-106; WSB, s. 430-431; SPTK, t. 1, s. 51-52; Hajdukiewicz (1974), s. 373; M. Frontczyk, *Andrzej Łaskarz z Gosławic herbu Godziemba, biskup poznański*, „NP”, 30 (1969), s. 125-170; J. W. Woś, *Andres Laskarz und seine Einführungsrede für die Schameitengesandtschaft*, Pisa 1972; Sułkowska-Kurasiowa (1977), s. 231-232; K. Ożóg, *Udział Andrzeja Łaskarzyca w sprawach i sporach polsko-krzyżackich do soboru w Konstancji*, [w:] *Polska i jej sąsiedzi w późnym średniowieczu*, red. K. Ożóg, S. Szczur, Kraków 2000, s. 159-186; J. Krzyżaniakowa, *Andrzej Łaskarz – ‘patron’ polskich koncyliarystów*, [w:] *Ludzie, Kościół, wierzenia. Studia z dziejów kultury i społeczeństwa Europy*

Środkowej (średniowiecze – wczesna epoka nowożytna), red. W. Iwańczak, S. K. Kuczyński, Warszawa 2001, s. 265-278; Czyżak (2003), s. 314-315; Ożóg (2004), wg indeksu; Michałowska (2011), s. 31-32; *Andrzej Łaskarz, dyplomata i duchowny. 1362-1426*, Konin 2015; Knoll (2016), s. 235-236.

24/1

— *Articuli contra Cruciferos de Prussia 1413*

1413 r.; artykuły oskarżenia przeciwko Zakonowi Krzyżackiemu, przygotowane przez Andrzeja Łaskarzyca (ze współpracownikami) jako prokuratora króla polskiego, w sporze polsko-krzyżackim rozpatrywanym przez Benedykta Makraia, delegata cesarza Zygmunta; artykuły w poszczególnych sprawach zostały wpisane do akt procesowych.

Mss. Berlin Geheimes Staatsarchiv-Preussischer Kulturbesitz Ms. XX.HA, OF 7.

Edd. *Lites ac res gestae inter Polonos Ordinemque Cruciferorum*, t. 2, wyd. I. Zakrzewski, Poznań 1892, s. 136-140, 152-164, 209-213, 235-245, 268-271, 294-300, 310-312, 339-341.

Comm. Ożóg, *Udział Andrzeja Łaskarzyca...*, s. 169-179; W. Sieradzan, *Misja Benedykta Makraia w latach 1412-1413. Z dziejów pokojowych metod rozwiązywania konfliktów międzypaństwowych w Europie Środkowo-Wschodniej w późnym średniowieczu*, Malbork 2009, s. 67-68, 74, 76-77, 96-97, 121-123.

24/2

— *Articuli pro domino rege Poloniae*

1414 r., Buda; artykuły oskarżenia przeciwko Zakonowi Krzyżackiemu, przygotowane przez Andrzeja Łaskarzyca (ze współpracownikami) jako prokuratora króla polskiego, w sporze polsko-krzyżackim rozpatrywanym przez cesarza Zygmunta; artykuły w poszczególnych sprawach zostały wpisane do akt procesowych.

Mss. Warszawa AGAD Varia IV. 12.1.11, k. 68-80, 118-118v, 155-158v, 176v-179v.

Edd. *Lites ac res gestae inter Polonos Ordinemque Cruciferorum*, t. 3, editio altera, wyd. J. Karwasińska, Warszawa 1935, s. 112-128, 142-144, 195-198, 214-217.

Comm. Ożóg, *Udział Andrzeja Łaskarzyca...*, s. 180-182.

24/3

— *Impugnatio iustificationis Regis Romanorum pro parte Regis Poloniae*

1420 r., Wrocław; traktat podważający wyrok cesarza Zygmunta w sprawie sporu polsko-krzyżackiego.

Inc. *Ad finem et effectum, quod animus vester...*

Mss. Berlin Geheimes Staatsarchiv-Preussischer Kulturbesitz Ms. XX.HA, OF 14, k. 373-378; Kraków Bibl. Czart. Ms. 232 IV, k. 34-38, 307-317; Ms. 1310 IV,

s. 315-320, 674-676, 677-679; Warszawa BN Ms. Lat.F.ch.IV.68, k. 36-41, 239-246 (zniszczony).

Edd. *Lites ac res gestae...*, t. 3, s. 219-224.

Comm. SPTK, t. 3, s. 305 (jako Paweł Włodkovic); Bełch (1965), t. 1, s. 187-188; Z. H. Nowak, *Międzynarodowe procesy polubowne jako narzędzie polityki Zygmunta Luksemburskiego w północnej i środkowowschodniej Europie (1412-1424)*, Toruń 1981, s. 105-107; Ożóg (2004), s. 226.

24/4

— *Oratio ad Sigismundum Imperatorem in constantiensis concilio... de pace et unione Ecclesiae per Sigismundum Imperatorem Constantiae paranda*

I 1415 r.; wariant tytułu: *Sermo factus coram rege Romanorum*; mowa wygłoszona w czasie soboru w Konstancji.

Inc. *Cum fabricator mundi rex glorie auctor pacis et amator cuius judicia...*

Mss. Dotychczas znanych 21 przekazów, w tym: (fragm.) Kraków BJ Ms. 1648, k. 197v-198v; Szczecin Książnica Pomorska Ms. Cod 4 (XV.45), k. 67-72.

Edd. *Magnum Oecumenicum Constantiense Concilium*, wyd. H. von der Hardt, t. 2, pars V: *Rerum Concilii oecumenici Constantiensis*, Francofurti-Lipsiae 1697, kol. 170-176.

Transl. Frontczyk, *Andrzej Łaskarz...*, s. 160-165; Knoll (2016), s. 333.

24/5

— *Oratio coram papa pro recommendacione regis Polonie.*

1411 r.; mowa obediencyjna wygłoszona wobec (anty)papieża Jana XXIII wkrótce po 4 IX 1411 r.; wg Kowalczyk autorem mowy był Franciszek z Brzegu (zob.), który napisał ją na zamówienie któregoś z posłów udających się do Rzymu; ustalenia S. Ekdahla przy okazji odkrycia drugiej części tej mowy wskazują, że autorem był Andrzej Łaskarzyc.

Inc. *Domine, in virtute tua letabitur rex...* [Ps 20, 2].

Mss. Warszawa BN (nieokreślony bliżej kodeks, zniszczony); Wrocław BUWr Ms. I Q 381, k. 97v-98v (pierwsza część mowy); Berlin Geheimes Staatsarchiv Preussischer Kulturbesitz, Ms. XX.HA, OBA 1633 (druga część mowy).

Edd. M. Kowalczyk, *Mowa obediencyjna do antypapieża Jana XXIII*, „Biul. BJ”, 46 (1996), s. 22-24; S. Ekdahl, *Grunwald 1410. Studia nad tradycją i źródłami*, tłum. M. Dorna, Kraków 2010 [pierw. niem.: Berlin 1982], s. 281-288.

Comm. Kowalczyk (1999), s. 113-114; Kowalczyk, *Mowa obediencyjna...*, s. 19-24; Ekdahl, *Grunwald 1410...*, s. 151-155, 172-178, 279-280, 288; Ożóg (2004), s. 186-188; Janicki (2010), s. 100-103; Świeboda (2013), s. 161-162, 351.

24/6

— *Oratio parentica in Constantiensi concilio... ad papam Joannem XXIII habita de humilitate Papam decente spontaneave Papatus abdicatione*

I 1415 r.; wariant tytułu: *Sermo coram papa in Constantia*; mowa wygłoszona w czasie soboru w Konstancji.

Inc. *Pater sanctissime et papa beatissime ad scabellum pedum sanctitatis Vestra...*

Mss. Dotychczas znanych 18 przekazów, w tym m.in. Wrocław BUWr Ms. II F 28, k. 2v-4v; Szczecin Książnica Pomorska Ms. Cod 4 (XV.45), s. 62v-67.

Edd. *Magnum Oecumenicum Constantiense Concilium*, wyd. H. von der Hardt, t. 2, pars 6: *Rerum Concilii oecumenici Constantiensis*, Francofurti-Lipsiae 1697, kol. 177-183.

Transl. Frontczyk, *Andrzej Łaskarz...*, s. 165-169.

— *Positiones et articuli coram Antonio Zeno, nuntio apostolico exhibiti*, zob. Mikołaj Kicki

24/7

— *Sermo... in solempni presentatione d. ambassiatorum s. principum d. regis Poloniae et Vitoldi M. D. Lith. de terminis Lithuanie, Samagitarum et Russie nobilium militum transmissorum a. 1415 die mercurii XIII Decembris.*

XII 1415 r.; mowa wygłoszona w czasie soboru w Konstancji.

Inc. *Venient ad te qui detrahebant tibi et adorabunt* [Is 60, 14]. – *Viri fratres et patres sacrați antistites populorum cum Deo...*

Mss. Dotychczas znanych 9 przekazów, w tym: Wrocław BUWr Ms. I F 316, k. 231v-233v; Aigen-Schlägl Stiftsbibliothek Ms. 69 Cpl (816b), 167, k. 111-114.

Edd. *Acta Concilii Constanciensis*, wyd. H. Finke, t. 2, Münster i. W 1923, s. 266-268.

24/8

— (attrib.) *Sermo synodalis*

12 I 1416 r.; kazanie wygłoszone w czasie soboru w Konstancji.

Inc. *Post triduum invenerunt eum in templo etc. Luce 20 capitulo* [, 46] *et in domine presentis ewangelio...*

Mss. Dotychczas znane 4 przekazy, w tym Kraków BJ Ms. 1648, k. 50-53v; ponadto: Aigen-Schlägl Stiftsbibliothek Ms. 69 Cpl (816b), k. 114-116.

Edd. *Acta Concilii Constanciensis* t. 2, s. 426-428.

Andrzej z Jaszowic, zob. *Biblia Szarospatacka*

25.

Andrzej Grzymała z Poznania

(Andreas Grzimala de Poznan)

Ur. ok. 1425 r. w Poznaniu w rodzinie mieszczańskiej; od 1442 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1443 r. bakałarz sztuk, 1447 r. magister sztuk, przed 1467 r. bakałarz teologii; dziekan Wydziału Sztuk w 1453/54 oraz w 1458 r.; przed 1461 r. doktor medycyny (być może w Perugii – tak A. Birkenmajer); 1464/65 r. dziekan Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Krakowskiego; licencjat *in decretis*; w l. 1465-1466 rektor Uniwersytetu Krakowskiego; pleban kościoła św. Marii Magdaleny w Poznaniu, w l. 1459-1462 kanonik łączycki, od 1463 r. pleban kościoła św. Mikołaja w Krakowie; zm. w 1466 r.

Lit. PSB, t. 9, s. 114-116; WSB, s. 237; A. Birkenmajer, *Andrzej Grzymała z Poznania, astronom i lekarz z XV w.*, „KHNiT”, 3 (1958), z. 3, s. 409-422; Hajdukiewicz (1974), s. 208; Rosińska (1984), nr 341, 769, 771; Markowski (1973), s. 121-151; Markowski (1990c), s. 144-145; Wielgus (1992), s. 126-127; A. Kowalska-Pietrzak, *Prałaci i kanonicy kapituły łączyckiej do schyłku XV w.*, Łódź 2004, s. 204-205; Knoll (2016), s. 386, 411, 571-572, 622-623.

25/1

— *Canones super tabulas resolutas de veris et mediis motibus planetarum*

Ok. 1448 r., Kraków; wariant tytułu: *Canones tabularum resolutarum de mediis et veris motibus planetarum super meridianum Cracoviensem*; wykład na temat sposobu używania tablic astronomicznych; pierwsze litery początku tekstu: *Grzimala*.

Inc. *Girum recensendo zodiaci inter magnalia astronomie longe alto ingenio Alfonso, regem Castelle, in tabulis suis tradidisse libuit opus... in resolutas ob allevacione onusti laboris...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Rosińska (1984), Markowski (1990c).

Comm. Birkenmajer, *Andrzej Grzymała...*, s. 412-413; Markowski (1973), s. 151-152; Rosińska (1984), nr 769; Markowski (1990c), s. 145-148.

25/2

— *Commentarium ad ‘Centiloquium’ Ptolemei*

Ok. 1450 r., Kraków; wariant tytułu: *Expositio ‘Centiloqui’ Claudii Ptolomaei cum textu*; prolog do komentarza do *Centiloquium* Ptolemeusza.

Inc. [Prol.] *Gloriosus reor zonas intueri mundiales a limitibus altis divino afflatu in vere officinam mundi inferioris radiantibus e quibus ad dei gloriam humane mentis consurgat... [tekst:] Circa prohemium Centum verborum, dum dicit: Mundanorum mutacio etc. Albertus Magnus in libro De fato talem mutacionem dicit formam ordinis esse et vite inferiorum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1857, s. 71, 72-128.

Comm. Rosińska (1984), nr 771, 341; Markowski (1990c), s. 148.

25/3

— (attrib.) *Tractatus Cracoviensis de motu Lunae*

Traktat astronomiczny; autorstwo prawdopodobne (wg M. Markowskiego); traktat przypisywany także Dzierśławowi z Karnic (tak: Rosińska (1984)); tekst niewymieniony przez Markowskiego (1990c).

Inc. *Nota, si vis scire breviter, in quo signo et in quo gradu luna singulis diebus fuerit, scias primo...*

Mss. Wiedeń ÖNB Ms. 5245, k. 34v-38.

Comm. Markowski (1973), s. 158; Rosińska (1984), nr 2088.

25/4

— (dub.) *Canones Cracovienses astrolabii*

Traktat astronomiczny; autorstwo prawdopodobne (wg M. Markowskiego); być może autorem był Prosdocimo de Beldomandi (*Compositio et operatio astrolabii*) (Rosińska (1984)).

Inc. *Quia plurimi quandoque ob nimiam accurtationem et magnam scriptorum sententiam canones utilitates astrolabii declarantes...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Rosińska (1984).

Comm. Markowski (1973), s. 158; Rosińska (1984), nr 1779.

25/5

— (dub.) *Tractatus de modo reducendi radices Toletanas ad Cracoviam*

Traktat astronomiczny; autorstwo prawdopodobne (wg M. Markowskiego), być może autorem był Ioannes Danco de Saxonia (*Canones tabularum Alphonsii*) (Rosińska (1984)).

Inc. *Tempus est mensura motus ut vult Aristoteles quarto Phisicorum. – Cum ergo motum scire desideramus necessaria est nobis temporis precognicio [lub: cognicio]...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Rosińska (1984); Markowski (1973).

Comm. Markowski (1973), s. 157; Rosińska (1984), nr 2227.

26.

Andrzej z Kokorzyna (Kokorzyński)

(Andreas de Kokorzyno, Kokorzyna)

Ur. 1379 r. w Kokorzynie pod Kościanem; studia uniwersyteckie odbył w Pradze; 1399 r. bakałarz sztuk, 1402 r. magister sztuk, od 1404 r. profesor na Wydziale

Sztuk Uniwersytetu Krakowskiego; 1406/07 r. dziekan Wydziału Sztuk, w 1408 r. przyjął święcenia kapłańskie, od 1408 r. studiował teologię, 1410/11 r. *baccalaureus biblicus*; 1413/14 r. *baccalaureus sententiarius*, 1425/26 r. magister teologii, w l. 1408/09, 1426, 1429 rektor Uniwersytetu Krakowskiego; od 1410 r. pleban w kościele w Łańcucie; uczestnik soboru w Konstancji w 1417 r., kanonik św. Floriana na Kleparzu, kustosz sandomierski; w 1420 r. wybrany biskupem przemyskim odmówił przyjęcia urzędu; kanclerz królowych Elżbiety Granowskiej (1417-1420) i Zofii Holszańskiej (od 1428 r.), archidiakon krakowski; zm. ok. 1435 r.

Lit. PSB, t. 1, s. 107; WSB, s. 23; SPTK, t. 1, s. 55-56; NK, t. 2, s. 380-381; Fijałek (1898), s. 122-130; M. Markowski, *La Réplique d'André de Kokorzyn au 'Principium' de Jean de Kluczbork du ms. de la Bibliothèque de l'Université de Wrocław I.Q.376*, „Med.Philos.Pol.”, 10 (1961), s. 50-54; M. Markowski, *Wykład wstępny Andrzeja z Kokorzyna*, MSZHFŚŚ, 2 (1962), s. 3-51; Markowski (1965a), s. 167, 172, 222, 252; Tríška (1968b), s. 24; Markowski (1965b), s. 134-135; Markowski (1971), s. 121-122, 375, 447; Lohr (1974), s. 120-121; Hajdukiewicz (1974), s. 12-13; Wielgus (1992), s. 55-56; Poniewozik (2004a), s. 153-154; B. Czwojdrak, *Zofia Holszańska. Studium o dworze i roli królowej w późnośredniowiecznej Polsce*, Warszawa 2012, s. 120-121; Bracha (2013), s. 34; Knoll (2016), s. 349-350, 611.

— *Casus pulchri de vitandis erroribus conscientiae purae, zob. Casus pulchri...*

26/1

— *Principium in I librum 'Sententiarum' Petri Lombardi*

Ok. 1420 r., Kraków; wykład wstępny do I ks. *Sentencji* Piotra Lombarda.

Inc. *Circa presentem actum tria occurrunt que expediunt quemlibet ipsum facientem... Reverendi patres et domini venerandi. Cum secundum auctorem Rudium in De quinque clavibus sapientie...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1525, k. 26-43.

Edd. Markowski, *Wykład wstępny Andrzeja z Kokorzyna...*, s. 3-51.

26/2

— *Puncta Physicorum*

Ok. 1406-1407 r., Kraków; wariant tytułu: *Puncta super Physicam (Expositio brevis cum quaestionibus)*; *Quaestiones super octo libros Physicorum Aristotelis*; komentarz do ośmiu ksiąg *Fizyki* Arystotelesa.

Inc. [Prol.] *Nota recapitulationem totius libri Physicorum. Primo ergo notandum, quod in toto libro Physicorum determinatur de ente mobili in generali... Primus liber habet quattuor tractatus, primus tractatus docet modum procedendi in scientiis... (I q. 1.) Quaeritur circa primum Physicorum primo: Utrum in*

omni scientia ex cognitione principiorum, causarum et elementorum convenit aliqua scire...

Mss. Kraków BJ Ms. 1946, k. 89-121v.

Edd. Markowski (1965b), s. 134-135; (fragm.) Markowski (1971), s. 156-157 (III q. 2); *Quaestiones super octo libros Physicorum Aristotelis secundum Andream de Kokorzyni*, wyd. M. Kawecka, „Acta Mediaevalia”, 7 (1992), s. 63-221.

Comm. Markowski (1971), s. 121-122, 375; Lohr (1974), s. 121, nr 1; Markowski, Włodek (1974), s. 82; M. Stanek, *Puncta ex commentario Nicolai Tempelfeld de Brzeg in ‘Parva naturalia’: Editio critica*, „PT”, 24 (2018), s. 297.

26/3

— **Quaestio: Utrum quilibet actus viatoris...**

Ok. 1417 r., Kraków; traktat o wartości moralnej ludzkich czynów.

Inc. *Questio: Utrum quilibet actus viatoris quem feceret ex pondere amoris, simul propter creaturam et deum, sicut causam finalem, parcialem sit demeritorius. Arguitur quod non, quia stat viatorem facere aliquem actum...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I F 290b, k. 158-161v.

Comm. Miaskowski (1899), s. 497.

26/4

— **Speculum sacerdotum**

Ok. 1428 r.; wariant tytułu: *Expositio canonis Missae*; podręcznik dla duchowieństwa parafialnego, nieukończony.

Inc. [Prol.] *Reverendo in Christo patri et domino domino Sbigneo, divina et apostolice sedis providentia episcopo Cracoviensi domino sibi gratioso. Quia vestre paternitati exposui quomodo in visitatione archidiaconatus Cracoviensis multos sacerdotes ignaros inveni... [tekst:] De primo dicendum est, quod missa est officium et sacrificium...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2600, k. 285-358, Ms. 2213, k. 147-181; Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 380/II, k. 1-35v.

Edd. (fragm. z BJ Ms. 2600) Wiszniewski (1840-1851), t. 5, s. 14-15; (fragm.) *Script. Rer. Pol.*, t. 13, s. 218; (fragm.) Fijałek (1898), s. 126-128.

Transl. (fragm.) R. Heck, E. Maleczyńska, *Ruch husycki w Polsce*, Wrocław 1953, s. 100-101.

Comm. M. Markowski, *Poglądy filozoficzne Andrzeja z Kokorzyna*, „StMed”, 6 (1964), s. 74; Zahajkiewicz (1973), s. 65-103; Bielak (2002), s. 134-137, 157-165; Bracha (2013), s. 26-27.

26/5

— *Tractatus de communione sub utraque specie*

1421 r. (Fijałek – 1431 r.), Kraków; *Contra articulum communionis eukaristie sub utraque specie populo laicali*; traktat antyhusycki.

Inc. *Secundus articulus Hussitarum fuit iste, utrum sacramentum divinissime eucaristie sub utraque specie scilicet panis et vini omnibus Christi fidelibus nullo peccato mortali indispositis libere ministretur, de quo determinando primo ostendetur, quod de isto articulo sit ewangelice veritatis...*

Mss. Kraków BJ Ms. 425, k. 191-268v; Praga NK Ms. IX. D. 10, k. 253-333v; Watykan BAV Ms. Ott.lat.348, k. 185-257v; być może także Lwów L'vivs'ka Nacional'na Naukowa Bibl. Ukrainy imeni B. Stefanika Ms. 3297, k. 264v-265.

Comm. Fijałek (1898), s. 129; A. Birkenmajer, *Sprawa magistra Henryka Czecha*, „Collectanea Theologica”, 17 (1938), s. 207-224; Tríška (1968b), s. 25; Markowski, *Andrzej z Kokorzyna...*, s. 75-77; Z. Włodek, *Stanislas de Skalbimierz, un court traité contre les hussites sur la vision spirituelle. Introduction et texte*, [w:] *Chemins de la pensée médiévale. Études offertes à Zénon Kaluza*, Turnhout 2002, s. 496; Ożóg (2004), s. 66; P. Soukup, *Repertorium operum antihussiticorum*, [www.antihus.cz].

26/6

— (attrib.) *Historia ecclesiastica sui temporis*

Tekst wspomniany tylko przez J. D. Janockiego.

Comm. J. D. Janocki, *Janociana sive clarorum atque illustrium Poloniae auctorum maecenatumque memoriae miscellae*, t. 3, Varsaviae 1819, s. 182.

26/7

— (attrib.) *Sermo ad clerum*

Kazanie w rękopisie przypisane Andrzejowi z Kokorzyna, możliwe także autorstwo Mateusza z Krakowa (zob.).

Inc. *Ad alloquendum hanc congregationem sanctam verbum assumo istud...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2372, k. 213-219v (z adnotacją: *Kokorzin*).

Comm. S. Wielgus, *Anonimowe teksty z autografu Jana z Kęt (BJ Ms 2372)*, „Acta Mediaevalia”, 3 (1978), s. 60.

26/8

— (dub.) *Super Genesim*

Komentarz do Ks. Rodzaju, rozdz. 1-16; nieukończony; tekst w rękopisie, którego właścicielem był Andrzej z Kokorzyna.

Inc. *In principio Deus creavit celum et terram etc., quia Deus est alpha et omega, principium et finis...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1328, s. 379-408.

Comm. Stegmüller RB, nr 9501 (jako anon.); S. Wielgus, *Die mittelalterlichen polnischen Bibelkommentare*, [w:] *Probleme der Bearbeitung mittelalterlicher Handschriften*, Wiesbaden 1986, s. 279 (jako authent.); Wielgus (1992), s. 56.

27.

Andrzej Ruczel z Kościana

(Andreas Ruczel de Costen)

Od 1442 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1445 r. bakałarz sztuk; 1449 r. magister sztuk; prawdopodobnie przebywał w Pradze; data śmierci nieznaną.

Lit. Hajdukiewicz (1974), s. 577-578; M. Markowski, *Un commentaire averroïste sur le 'De anima' de la moitié du XVe siècle dans le ms. BJ Ms 2024*, „Med. Philos. Pol.”, 9 (1961), s. 48-50; Markowski (1965b), s. 142-145; M. Markowski, *Problematyka uniwersaliów w polskich piętnastowiecznych pismach nominalistycznych*, „StMed”, 12 (1970), s. 161n.; Markowski (1971), s. 81, 382, 420, 421; Lohr (1974), s. 121-122; Rosińska (1984), nr 8, 95, 555, 602, 1257, 1875; Knoll (2016), s. 342.

27/1

— *De altitudine gloriae mundanae*

Ok. 1450 r., Kraków; kompilacja filozoficzno-przyrodniczo-astronomiczna.

Inc. [Praefatio:] *Accipe nunc dictum rectum et auge sima: prorumpit metrum sententiam talem...* [tekst:] *Egidius super libro De quatuor diluviis Avicenne: Arbor circa aquas longiores emittit radices...*

Mss. Kraków BJ Ms. 707, k. 3, 40-82v.

Comm. Markowski (1965b), s. 150; Hajdukiewicz (1974), s. 578.

27/2

— *De altitudine mundi*

Ok. 1450 r., Kraków; encyklopedyczna kompilacja filozoficzno-przyrodniczo-astronomiczna; niekiedy traktowana jako ks. II tekstu: *De altitudine mundanae gloriae*.

Inc. *Avicebron. Fontis vite: In alciori intersticio aeris est sempiternum frigus et sempiterna tenebra...*

Mss. Kraków BJ Ms. 707, k. 83-253v; Praga NK Ms. VI. F. 7, k. 53-98v.

Comm. Markowski (1965b), s. 150; Hajdukiewicz (1974), s. 577-578.

27/3

— *Quaestiones super libros 'De anima'*

3 ćw. XV w., Kraków; traktat awerroistyczny.

Inc. *Circa primum De anima quaeritur primo: Utrum sit subiectum huius scientiae? Notandum primo: Subiectum est triplex, quoddam in quo, aliud ex quo, tertium circa quod...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2024, k. 400-439.

Comm. Markowski, *Un commentaire averroïste...*, s. 48-50; Markowski (1965b), s. 142; Lohr (1974), s. 121-122, nr 1; Markowski, Włodek (1974), s. 94.

28.

Andrzej z Krakowa

(Andreas de Cracovia)

Syn Jana; od 1443 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1445 r. bakałarz sztuk, notariusz i kanclerz prepozyta spiskiego; data śmierci nieznana.

Lit. Markowski (1990c), s. 142.

28/1

— *De eclipsi Solis et Lunae invenienda cum tabulis*

Ok. 1449 r.; wariant tytułu: *De inventione eclipsis Solis et Lune in aliqua coniunctione et oppositione*; traktat astronomiczny.

Inc. *Eclipsis eventum tam Solis in coniunctione aliqua quam lune in oppositione aliqua, si vis scire... Tabula eventus eclipsis...*

Mss. Kraków BJ Ms. 584, k. 137v.

Comm. Rosińska (1984), nr 636 (jako anon.); Markowski (1990c), s. 142.

28/2

— *Notae de astrologia et medicina*

Ok. 1449 r.; noty astrologiczne i medyczne.

Inc. *Item nota, domorum terna fit divisio, quia quedam dicuntur anguli, alie succedentes, alie cadentes...*

Mss. Kraków BJ Ms. 584, k. 117v-118.

Comm. Markowska (1984), nr 1072 (jako anon.); Markowski (1990c), s. 142.

29.

Andrzej z Krakowa

(Andreas de Cracovia)

Ur. ok. 1485 r.; od 1502 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1505 r. bakałarz sztuk, 1510 r. magister sztuk; 1520 r. dziekan Wydziału Sztuk; zm. w 1537 r.

Lit. Rosińska (1984), nr 888; Markowski (1990c), s. 141-142.

29/1

— (attrib.) *Iudicium ad annum 1516*

Ok. 1516 r., Kraków; prognostyk astrologiczny, autorstwo w rękopisie (*Iudicium magistri Andree de Cracovia*), tamże poprawione przez Mikołaja z Szadka na: *Nicolai de Toliskow*.

Inc. *In omni pollicia (ut) unus predominans cetere multitudini presideat necesse est. Cum igitur firmamenti numerosa multitudo siderum mundo inferiori omnia providet...*

Mss. Kraków BJ Ms. 579, s. 227-248.

Comm. Rosińska (1984), nr 888; Catalogus BJ, t. 4, s. 80; Markowski (1990c), s. 142.

30.

Andrzej ze Środy

(Andreas de Szroda)

Prawdopodobnie tożsamy z Andrzejem synem Piotra, który od 1431 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1436 r. bakałarz sztuk; wg kolofonu w rękopisie BN Ms. BOZ 139, s. 395, był także bakałarzem dekretów.

30/1

— (attrib.) *Commentarius super Decretum Gratiani (p. III, dist. I-V, c. XL)*

1 poł. XV w.; komentarz do *Dekretu* Gracjana, autorstwo wg kolofonu (s. 395): *Explicit decretum reverendi baccalarii domini Andree canonici de Szroda [na marg.: utriusque facultatis in decretis et in artibus], scriptum et finitum sub anno domini Mo quadringentesimo sexagesimo [na marg.: determinatum in die sancti Lamperti] per me Albertum de Bidgostia [dopis: utriusque facultatis in decretis et in artibus].*

Inc. *De ecclesiarum consecratione et de missarum celebrationibus non alibi quam in sacratis domino locis absque magna necessitate fieri debere...*

Mss. Warszawa BN Ms. BOZ 139, s. 293-395.

31.

Andrzej Szamotulski

Syn Piotra z Szamotuł, h. Nałęcz; w l. 1472-1482 kasztelan międzyrzecki, w l. 1484-1487 kasztelan gnieźnieński, w l. 1487-1500 kasztelan kaliski, w 1501 r. wojewoda kaliski, w l. 1501-1511 wojewoda poznański; zm. w 1511 r.

Lit. PSB, t. 46, s. 562-565; WSB, s. 726; *Słownik historyczno-geograficzny województwa poznańskiego w średniowieczu*, t. 4, s. 793-794; Z. Górczak, *Rozwój majątków możnowładztwa wielkopolskiego w drugiej połowie XV i początkach XVI w. Studium z dziejów wielkiej własności ziemskiej*, Poznań 2007, s. 411-423.

31/1

— *Oracio in postulacione Alexandri ducis Lithwanie ad regnum Polonie*

20-23 X 1501 r., Mielnik; mowa w sprawie elekcji Aleksandra Jagiellończyka na króla Polski.

Inc. *Omnes, qui rempublicam regni et principatus cuiusque salvam esse volunt...*

Mss. Zagrzeb Arhiv Akademije Znanosti i Umjetnosti Ms. 4 c. 6, k. 85-86.

Edd. *Materiały do dziejów dyplomacji polskiej z lat 1486-1516 (Kodeks zagrzebski)*, oprac. J. Garbacik, Wrocław 1966, nr 37, s. 110-114.

32.

Andrzej Wężyk

(Andreas Wanszyk, Magister Serpens)

Ur. ok. 1377 r.; studiował na Uniwersytecie Praskim, 1397 r. bakałarz sztuk; kontynuował studia na Uniwersytecie Krakowskim, 1402-1403 r. magister sztuk; w l. 1403-1407 wykładał na Wydziale Sztuk Uniwersytetu Krakowskiego; przed 1408 r. wstąpił do zakonu dominikanów; w l. 1408-1409 studiował teologię w Pradze; od 1414 r. nauczyciel teologii w studium zakonnym w Krakowie; zm. ok. 1430 r.

Lit. Fijałek (1898), s. 113-114, 130, 181-182; Kaeppli SOP, t. 1, s. 73; t. 4, s. 26; Markowski (1965b), s. 133-134; Kadlec (1966), s. 76; Markowski (1971), s. 19, 21-25, 47, 120-121, 447; Lohr (1973), s. 125-126; Hajdukiewicz (1974), s. 737; Kaczmarek (2005), s. 403-404; Knoll (2016), s. 347-348; *Disputationes 'Physicorum' dictae Magistri Serpentis 'Exercitium' (editio critica)*, wyd. T. Grzesik, Warszawa 2016 (Studia Copernicana, 45), s. 4-6.

32/1

— *Disputationes 'Physicorum'*

XIV/XV w., Praga; wariant tytułu: *Exercitium librorum Physicorum Magistri Serpentis editionis per titulos et per conclusiones iuxta cursum almae Universitatis Studii Cracoviensis, Exercitium super octo libros Physicorum; Quaestiones disputatae super octo libros Physicorum Aristotelis*; komentarz do *Fizyki* Arystotelesa w 8 księgach (112 kwestii).

Inc. [lib. I, q. I] *Utrum scientia naturalis sit de omnibus rebus mundi considerativa. – Contra conclusionem primam, quae dicit, quod non est de omnibus conclusionibus etc.: sicut se habet sensus ad sensibile...*

Mss. Kraków BJ Ms. 688, k. 2-83.

Edd. *Disputationes 'Physicorum' dictae...*; (fragm.) Markowski (1971), s. 152-156; (fragm.) T. Grzesik, *Edycja kwestii Utrum locus sit immobilis z 'Disputationes Physicorum', jej rola w skorygowaniu ustaleń dotyczących pochodzenia 'Disputationes Physicorum', [w:] Considerationes Philosophicales*, red. J. Świderek, Lublin 1999, s. 77-84.

Transl. (fragm.) *700 lat* (1978), s. 105-107.

Comm. Markowski (1965b), s. 133-134; Markowski (1971), s. 374-375; Lohr (1973), s. 125-126, nr 1; Markowski, Włodek (1974), s. 37-38; SOP, t. 4, nr 1 73; *Disputationes 'Physicorum'...*, s. 1-24.

32/2

— *Tabulatio libri beati Augustini 'De lapsu mundi'*

Alfabetyczny wykaz do kolekcji kazań św. Augustyna.

Inc. *Abrahe pia fides in immolatione Ysaac commendatur...*

Mss. Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 818/I, k. 139-149v.

Comm. SOP, t. 1, nr 211.

33.

— *Anjeli słodko śpiewali a barzo się radowali...*

Koniec XV w.-pocz. XVI w.; fragment pieśni na święto Wniebowzięcia NMP.

Mss. Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 6243/III, s. 117.

Edd. W. Seredyński, *Trzy zabytki języka polskiego z drugiej połowy XV wieku*, „Sprawozdania Komisji Językowej Akademii Umiejętności”, 1 (1880), s. 159-160 [wydanie z kopii]; J. Bystron, *Fragment pieśni o Wniebowzięciu N. M. Panny z wieku XV*, „Anzeiger der Akademie der Wissenschaften in Krakau”, 9 (1892), s. 369-370; Bobowski (1893), s. 71-72; Brückner (1923), s. 139; Korolko (1980), s. 160; Mazurkiewicz (2000), s. 122; *Biblioteka zabytków*; Mazurkiewicz (2008), s. 53.

Comm. Nehring (1886), s. 180; Łoś (1915), s. 417; Łoś (1922), s. 430-431; Pikulik (1984a), s. 90-93; Wydra (1992), s. 194; Mazurkiewicz (2002), s. 54-55.

34.

— *Anjeli słodko śpiewali, gdy do nieba prowadzili...*

XV w.; pieśń na Wniebowstąpienie Pańskie, przypisywana Władysławowi z Gielniowa (zob.).

Mss. Kraków Bibl. Prowincji OO. Bernardynów Ms. 19/R, s. 133-137.

Facs. PPW, t. 2, tabl. XXI-XXV; W. Wydra, W. R. Rzepka, *Teksty polskie z pierwszej połowy XVI wieku (z rękopisu nr 19/R Biblioteki Prowincji OO. Bernardynów w Krakowie)*, cz. 1, „SO”, 35 (1978), fot. 1-3.

Edd. Wydra, Rzepka, *Teksty polskie...*, s. 116-122; Korolko (1980), s. 73-79; (fragm.) Michałowska (1995), s. 447; PPW, t. 1, s. 92-96.

Comm. Grudziński (1963), s. 359; Wydra, Rzepka, *Teksty polskie...*, s. 133-134; Michałowska (1995), s. 446-448.

35.

— *Anjelski chlebie, powitaj...*

XV w.; pieśń ku czci Jezusa Chrystusa.

Mss. Rękopis nieznanego pochodzenia, znany wyłącznie z odpisu i podobizny w edycji J. Mottego, zaginiony po 1836 r., tzw. Modlitewnik Nawojki (zob.).

Facs. *Książeczka do nabożeństwa, na którey się modliła S. Jadwiga, z rodu królów polskich podług pierwszego rękopismu, wraz z załączeniem naśladowania oryginału*, wyd. J. Motty, Poznań 1823, b.n.; *Książeczka do nabożeństwa Jadwigi księżniczki polskiej*, wyd. S. Motty, Poznań-Warszawa 1875.

Edd. *Książeczka do nabożeństwa, na którey...*, s. 153; *Książeczka do nabożeństwa świętej Jadwigi*, Kraków 1849, s. 139-140; *Książeczka do nabożeństwa Jadwigi...*; Łoś (1915), s. 413; Łoś (1922), s. 427; Korolko (1980), s. 245; *Literatura staropolska*, t. 1, s. 61; Taszycki (2003), s. 276-279, *Biblioteka zabytków*.

Comm. Łoś (1915), s. 226-227; Pikulik (1984a), s. 88-90.

36.

— *Anna, mater Genitricis...*

1 poł. XV w.; werset allelujacyjny ku czci św. Anny.

Mss. Kraków ABKKK Ms. 43; Ms. 45; Tarnów Muz. Diec. b.s., sekwencjarz, ok. 1526 r.

Edd. Pikulik (1995), s. 109-110.

37.

— *Anna, matrona święta...*

1 poł. XVI w.; anonimowa pieśń ku czci św. Anny.

Mss. Poznań Bibl. Racz. Ms. 1276 (Teki Erzepkiego), poz. 5, k. 30-41, odpis Bolesława Erzepkiego z klocka zawierającego starodruki: Olivier Maillars, *Sermones de adventu quadragesimales...*, Strassburg, Johann Knoblauch, 1506 i *Legenda sanctissime matrone Anne genitricis Virginis Mariae matris et Iesu Christi auie*, Leipzig, Melchior Lotter, 1505, dopisek na wolnych kartach ostatniej składki D-D₃, zaginiony.

Edd. W. Wydra, *Trzy staropolskie pieśni religijne z ineditów Bolesława Erzepkiego*, „StPol”, 10 (1982), s. 219-226.

38.

— *Anna święta i nabożna...*

Ostatnia ćw. XV w.-pocz. XVI w.; pieśń na święto Narodzenia NMP (abecedariusz). **Mss.** (redakcja 1) BN Inc. 28.13.9.12, Wilhelm Durand, *Rationale divinatorum officiorum*, Strasburg 1488, wpis na wyklejce tylnej okładki, zaginiony; (redakcja 2) [niepełny tekst] Kraków APPD Ms. R XV 20, s. 163-165.

Edd. T. Wierzbowski, *Pieśń o św. Annie z końca XV wieku*, „PF”, 5 (1895), z. 1, s. 99-105; Brückner (1897b), s. 239; F. Pułaski, *Pieśni religijne XV wieku. Z rękopisów bibl. Ord. hr. Krasińskich*, „Sprawozdania z Posiedzeń Towarzystwa Naukowego Warszawskiego. Wydział Językoznawstwa i Literatury”, 5 (1912), s. 9-11; Brückner (1923), s. 143-146; Mazurkiewicz (2000b), s. 127-130; Mazurkiewicz (2002), s. 86-87; *Biblioteka zabytków*.

Comm. NK, t. 1, s. 287; Pułaski, *Pieśni religijne XV w...*, s. 6-11; Łoś (1915), s. 426-427; Łoś (1922), s. 440-441; Wojtkowski (1966), s. 260-261; Wydra (1992), s. 94; Mazurkiewicz (2002), s. 55-56, 83-142; Wydra (2003), s. 77, 88; Mazurkiewicz (2011), s. 15-16; Michałowska (2011), s. 36-37.

Annales – zob. *Rocznik*

Anno Domini millesimo C quatuor iungeque deno, zob. *Wiersz o bitwie pod Grunwaldem II*

Anno milleno quadragesimo deno / Sub mensis Iulij die quinta decima quadam, zob. *Wiersz o bitwie pod Grunwaldem I*

Anno post quarto cum populo rex venit astro, zob. *Wiersz o wojnie głodowej*

39.

Anonim tzw. Gall (Gallus Anonymus)

Zm. po 1117 r.; kronikarz nieznanego imienia, pochodzący prawdopodobnie z Prowansji lub Italii, przybyły do Polski na dwór Bolesława Krzywoustego, być może z Węgier. Duchowny, najpewniej mnich benedyktyński. Miano „Gall” pochodzi z zapiski Kromera w rękopisie BN 8006 III.

Lit. PSB, t. 7, s. 227-230; DPP, t. 1, s. 308-310; t. 5, s. 254; SPTK, t. 1, s. 506-507; NK, t. 2, s. 173-178; Michałowska (1995), s. 107-129; T. Jasiński, *O pochodzeniu Galla Anonima*, Kraków 2008; S. Wieczorek, ‘Omnibus omnia factus sum’. *Na marginesie książki Tomasza Jasińskiego ‘O pochodzeniu Galla Anonima’*, „KH”, 117 (2010), nr 4, s. 87-106; J. Fried, *Kam der Gallus Anonymus aus Bamberg?*, „Deutsches Archiv für Erforschung des Mittelalters”, 65 (2009), z. 2, s. 497-545; J. Wenta, *Kronika tzw. Galla Anonima. Historyczne (mona-*

styczne i genealogiczne) oraz geograficzne konteksty powstania, Toruń 2011; Michałowska (2011), s. 446-449.

39/1

Cronicae et gesta ducum sive principum Polonorum (Kronika czyli dzieje książąt i władców polskich)

Ok. 1113-1116 r., Kraków; utwór zaliczany do gatunku *gesta*, opisujący najdawniejsze dzieje Polski od czasów mitycznych do 1113 r., być może w treści *Kroniki* znajdują się fragmenty niezachowanej *Liber de passione martyris sancti Adalberti*.

Inc. *Domino Martino Dei gratia summo pontifici... Quoniam orbis terrarum in universitate spaciosa a regibus...*

Mss. Warszawa BN Ms. BOZ 28, k. 20v-54v; Ms. 8006 III, s. 119-247; Kraków Bibl. Czart. Ms. 1310 IV, s. 243-308.

Facs. *Galla Anonima Kronika, podobizna fotograficzna rękopisu Zamoyskich z XIV w.*, wyd. J. Krzyżanowski, Warszawa 1948.

Edd. *Galli Anonymi Cronicae et gesta ducum sive principum Polonorum*, wyd. K. Maleczyński, Kraków 1952 (MPH s.n., t. 2).

Transl. Anonim tzw. Gall, *Kronika polska*, tłum. R. Grodecki, oprac. M. Plezia, Wrocław 2008; *Polens Anfänge. Gallus Anonymus: Chroniken und Taten der Herzöge und Fürsten von Polen*, tłum. i oprac. J. Bujnoch, Graz-Wien-Köln 1978; *Gesta principum Polonorum. The deeds of the princes of the Poles*, tłum. P. W. Knoll, K. Schaer, wstęp T. N. Bisson, Budapest-New York 2003; *Gallus Anonymus, Kronika a činy polských knížat a vládců*, tłum. J. Förster, Praha 2009.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 3, s. 416-417; J. Banaszkiewicz, *Podanie o Piaście i Popielu. Studium porównawcze nad wczesnośredniowiecznymi tradycjami monastycznymi*, Warszawa 1986; C. Deptuła, *Galla Anonima mit genezy Polski*, Lublin 1990; K. Targosz, *Korzenie i kształty teatru*, Kraków 1995, s. 68-103; Drelicharz (2003), s. 24-56, 90-111; P. Wiszewski, 'Domus Bolesłai'. W poszukiwaniu tradycji dynastycznej Piastów (do około 1138 roku), Wrocław 2008, s. 131-368; D. Bagi, *Królowie węgierscy w 'Kronice' Galla Anonima*, Kraków 2008; E. Skibiński, *Przemiany władzy. Narracyjna koncepcja Anonima tzw. Galla i jej podstawy*, Poznań 2009; *Gallus Anonymus and his Chronicle in the Context of Twelfth-Century Historiography from the Perspective of the Latest Research*, red. K. Stopka, Kraków 2010; Drelicharz (2012), s. 47-70; E. Skibiński, 'Kronika polska' Anonima tzw. Galla, [w:] *Vademecum historyka mediewisty*, red. J. Nikodem, D. A. Sikorski, Warszawa 2012, s. 235-245; Węcowski (2014), s. 35-42; T. Jasiński, *Gall Anonim – poeta i mistrz prozy. Studia nad rytmiką prozy i poezji w okresie antycznym i średniowiecznym*, Kraków 2016; P. Stępień, *Some Formal and Aesthetic Aspects of Gallus Anonymus' Poetry*, [w:] *Stilo et animo. Prace historyczne ofiarowane Profesorowi Tomaszowi Jasińskiemu w 65. rocznicę urodzin*, Poznań 2016, s. 76-85; T. Nowakowski, *Zakończenie 'Kroniki' Anonima zwanego Gallem*, [w:] *Stilo et animo...*, s. 87-95;

W. Drelicharz, *Noty annalistyczne włączone do 'Kroniki' Galla Anonima w tradycji rękopiśmiennej*, [w:] *Stilo et animo...*, s. 119-130; *'Nobis operique favete'. Studia nad Gallem Anonimem*, red. A. Dąbrowka, E. Skibiński, W. Wojtowicz, Warszawa 2017; J. Banaszekiewicz, *Gall Anonim – tradycja historyczna Piastów jako wykład o początkach rodu – dynastii i Polski, w planie podobnych realizacji dziejopisarskich XII stulecia*, [w:] *Przeszłość w kulturze średniowiecznej Polski*, red. J. Banaszekiewicz, A. Dąbrowka, P. Węcowski, Warszawa 2018, s. 241-267.

40.

— *Ante tronum Trinitatis...*

Pocz. XVI w.; werset allelujacyjny ku czci NMP.

Mss. Cieszyn Książnica Cieszyńska Ms. DD I 28, s. 148.

Edd. Pikulik (1984b), s. 106-107.

41.

Anzelm Polak

(Hierosolymita, Jerozolimczyk)

Bernardyn, w l. 1507-1508 spowiednik przy kościele Grobu Chrystusa w Jerozolimie, w l. 1512-1513 kaznodzieja w konwencie św. Bernardyna w Krakowie, 1517 r. gwardian konwentu w Poznaniu; zm. tamże między 1519 a 1522 r.

Lit. PSB, t. 1, s. 145; SPTK, t. 1, s. 61; NK, t. 2, s. 7; EK, t. 1, s. 736; F. Bujak, *Studja geograficzno-historyczne*, Kraków 1925, s. 141-148; J. Bystroń, *Polacy w Ziemi Świętej, Syrii i Egipcie*, Kraków 1930, s. 12-14; C. Bogdalski, *Bernardyni w Polsce*, Kraków 1933, t. 2, s. 300-302.

41/1

— *Terrae sanctae et urbis Hierusalem descriptio*

Przewodnik do Ziemi Św.; tekst dołączony do druku Jana ze Stobnicy, *Introductio in Ptolemei Cosmographiam*, Cracoviae 1512.

Edd. princ. *Terrae sanctae et urbis Hierusalem descriptio*, wyd. z: Jan ze Stobnicy, *Introductio in Ptolemei Cosmographiam...*, Kraków 1512 (kolejne wydania: Kraków b.r., 1517, 1519); osobne wydanie w 1514 r.

Edd. H. Canisius, *Thesaurus monumentorum ecclesiasticorum et historicorum*, t. 4, Amstelodami 1725, s. 776-794.

Transl. *Chorographia albo topographia to jest osoblive a okolne opisanie Ziemi świętej... teraz niedawno z lacińskiego języka na polski przetłumaczona przez Andrzeja Rymszę*, Wilno 1595 [Jan Karcan, 8°]; *Chorographia to jest opisanie Ziemi świętej, w której Pan Jezus przebywał i nauczał, będąc tu na tym świecie*, w Lubczu 1617 [Piotr Blasius, 8°]; *Peregrinacja prawdziwego opisanie Ziemi*

świętej, Betleem i Jeruzolimy..., Warszawa 1696, [Drukarnia OO. Scholarum Piarum, 8°] – kolejne wydania: Supraśl 1698; Supraśl 1725 [Drukarnia OO. Zakonu św. Bazylego Wielkiego, 8°].

Comm. Bujak, *Studja geograficzno-historyczne...*, s. 141-148; D. Rott, *Opis Ziemi Świętej Anzelma Polaka*, [w:] *Peregrinationes. Pielgrzymki w kulturze dawnej Europy*, Warszawa 1995, s. 114-117; A. Szulc, *Anzelma Polaka pobożny obraz świata. O opisanii Ziemi Świętej jako zwierciadła późnośredniowiecznej mentalności*, [w:] *Cognitioni gestorum. Studia z dziejów średniowiecza dedykowane Profesorowi Jerzemu Strzelczykowi*, red. D. A. Sikorski, A. M. Wyrwa, Poznań-Warszawa 2006, s. 561-569; R. K. Zawadzki, ‘*Terrae Sanctae et urbis Hierusalem descriptio*’ brata Anzelma Polaka. *Niektóre walory literackie utworu*, „Pam.Lit.”, 109 (2018), z. 4, s. 23-38.

42.

— *Arbor altera est a Gracco usque ad mellicidam rusticum Evesinko*

Ok. 1497 r., być może w kręgu kancelarii królewskiej; spis polskich władców od Grakcha do końca XV w., ze szczególnym uwzględnieniem linii mazowieckiej (obecnie początek utworu zaginiony, tekst rozpoczyna się od Chościszka, ojca Piasta).

Inc. *Evesinsko rusticus et mellicida genuit Piaszth, cuius uxor fuit Crzepyca...*

Mss. Warszawa BN Ms. 12611 III, k. 31v-32v (34v-35v); Rogalin, Acta Tomicianiana, kodeks z XVI w. (zaginiony).

Edd. *Arbor altera est a Gracco usque ad mellicidam rusticum Evesinko*, [w:] *Acta Tomicianiana*, t. 8, Poznań [1860], s. 170-172.

Comm. Węcowski (2004), s. 144-147; Węcowski (2014), s. 123-124.

43.

— *Arbor regum et ducum Polonie*

Pocz. XVI w.; spis polskich władców; z powodu zaginięcia jednej karty w rękopiśmie nie jest znana pierwotna forma utworu; najprawdopodobniej zaczynał się od Grakcha, obecnie jednak pierwszym wspomnianym władcą jest Bolesław Szczodry; wykaz kończy się na Aleksandrze Jagiellończyku, z późniejszym i krótkim dodatkiem o Zygmuncie I; autorem dodatku o Zygmuncie I mógł być Maciej z Grodziska (zob.).

Inc. *Decimus octavus Boleslaus secundus...*

Mss. Lublin WBP Ms. 470, k. 44-46v; być może kopia tego samego utworu znajdowała się w: Warszawa BOK Ms. 6 (zniszczony).

Comm. W. Kętrzyński, *O rękopisie Nr. 470 Biblioteki publicznej im. H. Łopacińskiego w Lublinie*, „Rozpr. AU. Wydz. Hist.-Filoz.”, 35 (1917), s. 47-48.

44.

— *Archanjoła posłał...*

Koniec XV w.; polski przekład łacińskiej sekwencji: *Mittit ad Virginem*.

Mss. (redakcja 1) Cieszyn Książnica Cieszyńska Ms. DD I 28, s. 172-176; (redakcja 2) Kraków Bibl. Czart. Ms. 2372 I, k. 69-70v; (redakcja 3) Kórnik Bibl. PAN Ms. 44, k. 21v-23.

Edd. Bobowski (1893), s. 236-237 (redakcja 2 i 3); Łoś (1915), s. 547-548 (redakcja 1); Korolko (1980), s. 181-183 (redakcja 1); Mazurkiewicz (2000b), s. 83-85; *Literatura staropolska*, t. 1, s. 67-68; Mazurkiewicz (2008), s. 34-35.

Comm. Łoś (1922), s. 473; Mazurkiewicz (2002), s. 56; M. Elżanowska, *Pieśni bernardyńskie z kancjonałów Puławskiego i Kórnickiego*, [w:] *Mediewistyka literacka w Polsce*, red. T. Michałowska, Warszawa 2003, s. 209-223.

45.

Arnolf z Mirzyńca

(Arnulf z Mirzyńca)

Syn Piotra z Mirzyńca na Mazowszu; od 1448 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1451 r. bakałarz sztuk, 1458 r. doktor dekretów, ok. 1468 r. bakałarz teologii, 1471 r. doktor teologii; w l. 1461/62 i 1483 dziekan Wydziału Prawa, w l. 1472/73, 1474 i 1478 dziekan Wydziału Teologii, w l. 1462, 1462/63, 1470/71, 1480/81 rektor Uniwersytetu Krakowskiego, od 1460 r. kanonik płocki, w l. 1468-1470 kanonik gnieźnieński, od 1474 r. kanonik krakowski, od 1470 r. pleban kościoła Wszystkich Świętych w Krakowie; w służbie Kazimierza Jagiellończyka, posłował do Rzymu w 1471 r.; zm. w 1491 r.

Lit. PSB, t. 1, s. 165; PWPUI, s. 18-19; J. Korytkowski, *Prałaci i kanonicy katedry metropolitalnej gnieźnieńskiej od roku 1000 aż do dni naszych*, Gniezno 1883, t. 3, s. 15-17; Morawski (1900), t. 2, s. 93; K. Piekarski, *Zawieszenie w wykładach Sentencyj dr. dekretów Arnolda z Mirzyńca w latach 1465-1467*, „KH”, 37 (1923), s. 125-129; Wielgus (1992), s. 127-128; Michałowska (2011), s. 51-52; Knoll (2016), s. 109-110, 624.

45/1

— *Modlitwa do św. Arnulfa (Jarnołta)*

3 ćw. XV w.; modlitwa do św. Arnulfa (Jarnołta) w j. polskim.

Mss. Kraków BJ Ms. 385, k. 189v; Ms. 2537; Kraków ABKKK Ms. 178.

Edd. Wiśłocki 1 (1877), s. 126; Nehring (1886), s. 44-45; Brückner (1902-1904), t. 3, s. 122; Łoś (1915), s. 215-216; Catalogus BJ, t. 2, s. 153-154; Wydra, Rzepka (2004), s. 27.

46.

— [*Ars dictaminis*]

Ok. 1449 r.; anonimowy traktat poświęcony retoryce.

Mss. Kraków BJ Ms. 1961, k. 302v-371v.

Comm. Markowski (1987), s. 58-59; Markowski (1988), s. 113; Michałowska (2007a), s. 53, 63-64, 70; Michałowska (2007b), s. 310-312; Michałowska (2011), s. 59.

47.

— *Ars moriendi*

Anonimowy traktat o sztuce dobrego umierania. Przez część badaczy przypisywany Mateuszowi z Krakowa (zob.). Autorstwo to jest jednak wątpliwe.

Inc. *Quamvis secundum Philosophum tercio Ethicorum omnium terribilium mors corporis sit terribilissima, morti tamen anime nullatenus est comparanda. Teste Augustino, qui ait: Maius est damnium in amissione unius anime quam mille corporum...* [wyd. Leipzig, Conrad Kachelofen, ok. 1497].

Edd. princ. b.m., ok. 1450.

Facs. *Trzy traktaty o sztuce umierania*, tłum. i oprac. M. Włodarski, Kraków 2015, s. 63-118 (podobizna inkunabułu z 1497/1498).

Edd. Z. Celichowski, *Ars moriendi. Rozprawa bibliograficzna*, „Rozpr. AU. Wydz. Fil.,” 17 (1893), s. 154-167; *Trzy traktaty o sztuce umierania...*, s. 63-118 (na podstawie: *Ars moriendi*, Leipzig 1497/1498).

Transl. *Trzy traktaty o sztuce umierania...*, s. 63-118.

Comm. NK, t. 2, s. 409; Z. Celichowski, *Ars moriendi. Rozprawa bibliograficzna...*, s. 143-154; W. Seńko, *Traktaty 'De arte moriendi' przypisywane Mateuszowi z Krakowa*, MHFŚP, 7 (1967), s. 130-136; *Trzy traktaty o sztuce umierania...*, s. 19-25.

48.

— *Articuli Vladislao regi Poloniae a ducibus Masoviae traditi Sandomiriae A.D. 1426*

1426 r.; memoriał prawno-polityczny strony mazowieckiej dotyczący sporu z królem Władysławem Jagiełłą w 1426 r.

Inc. *Notantur iniuriae, praeiudicia ac dampna infrascripta...*

Mss. Lwów Bibl. Włodzimierza Dzieduszyckiego, s. 7-10 [nieokreślony bliżej rękopis z końca XV w., zawierający teksty dotyczące Mazowsza, obecnie zaginiony].

Edd. *Articuli Vladislao regi Poloniae a ducibus Masoviae traditi Sandomiriae A.D. 1426*, wyd. W. Kętrzyński, [w:] MPH 6, s. 631-637.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 2, s. 410; M. Weber, ‘*Articuli Vladislai Regi Poloniae a ducibus Masoviae traditi Sandomiriae A.D. 1426*’ jako źródło informa-

cji o stosunkach księcia mazowieckiego Siemowita IV z Władysławem Jagiełłą, [w:] *Pierwsze polsko-czeskie forum młodych mediewistów*, red. J. Dobosz, J. Kujawiński, M. Matla-Kozłowska, Poznań 2007, s. 279-287.

49.

— *Articuli Vladislao regi Poloniae a ducibus Masoviae traditi Sandomiriae A.D. 1428*

1428 r.; memoriał prawno-polityczny strony mazowieckiej dotyczący sporu z królem Władysławem Jagiełłą w 1428 r.

Inc. *Ad informandum animum serenissimi principis domini Vladislai regis Poloniae...*

Mss. Lwów Bibl. Włodzimierza Dzieduszyckiego, s. 4-7 [nieokreślony bliżej rękopis z końca XV w., zawierający teksty dotyczące Mazowsza, obecnie zaginiony].

Edd. *Articuli Vladislao regi Poloniae a ducibus Masoviae traditi [Sandomiriae A.D. 1428]*, wyd. W. Kętrzyński, [w:] MPH 6, s. 638-641.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 2, s. 410.

50.

— *Athleta praeclare...*

1 poł. XV w.; werset allelujacyjny ku czci św. Floriana.

Mss. Kraków ABKKK Ms. 45.

Edd. Pikulik (1995), s. 112-113; Morawska (1998), s. 345.

Attendite singuli cantus melodye..., zob. *Pieśń o zwycięstwie Polaków pod Nakłem w 1431 r.*

Auctor Polonorum regni Boleslai dictus Chabri, zob. *Kroniczka rymowana o królach polskich*

51.

Augustyn z Opawy

(Augustinus Opaviensis)

Dominikanin, znany wyłącznie z katalogu Abrahama Bzowskiego; być może tożsamy z dominikaninem Augustynem, lektorem sztuk i magistrem w Krakowie i Wrocławiu na początku XV w.

Lit. A. Bzovius, *Tutelaribus Silesiae seu De vita rebusque praeclare gestis B. Ceslai Odrovansii Ordinis Praedicatorum commentarius*, Cracoviae 1608, s. 31; Kaeppli SOP, t. 1, s. 137, nr 347-349; Lohr (1974), s. 124 (za Kaepplim); Bucichowski (1997), s. 86, nr 76.

51/1

— (niezachowany) *Compendium philosophiae super XII libros 'Metaphysicorum'*XV w. (?); komentarz do ksiąg *Metafizyki* Arystotelesa.**Comm.** Bzovius, *Tutelaris Silesiae...*, s. 31.

51/2

— (niezachowany) *De potestate indulgentiarum libri IV*

XV w. (?); traktat teologiczny (?).

Comm. Bzovius, *Tutelaris Silesiae...*, s. 31.

51/3

— (niezachowany) *Super librum S. Thomae 'De ente et essentia'*XV w. (?); komentarz do *O bycie i istocie* Tomasza z Akwinu.**Comm.** Bzovius, *Tutelaris Silesiae...*, s. 31.

52.

— *Aula regis regnans laetus...*

XIV w.; sekwencja poświęcona św. Antoniemu z Padwy.

Mss. Kraków Arch. Klasztoru ss. Klarysek Ms. 205, k. 15; Kielce BWSM Ms. RL 8, k. 249; Tarnów Muz. Diec. b.s., sekwencjarz, ok. 1526 r.**Edd.** Pikulik (1973), s. 103-104; Pikulik (1974), s. 171; H. Kowalewicz, *Uwagi filologa o pracy Jerzego Pikulika 'Sekwencje polskie'*, „Muzyka”, 20 (1975), nr 3, s. 116-117; Pikulik (1976), s. 40.**Comm.** Pikulik (1973), s. 103-104; Pikulik (1974), s. 44; Morawska (1998), s. 333; M. Szczotka, *Trzynastowieczny gradual Ms. 205 z Biblioteki Klarysek Krakowskich w świetle polskiej i europejskiej tradycji liturgiczno-muzycznej. Studium źródłoznawcze*, „ABMK”, 71 (1999), s. 331; 72 (1999), s. 354; Morawski (2006), s. 503.

53.

— *Aurea nunc dies...*

Przed 1526 r.; sekwencja poświęcona św. Andrzejowi.

Mss. Tarnów Muz. Diec. b.s., sekwencjarz, ok. 1526 r., k. 158.**Edd.** *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 124-125; Pikulik (1976), s. 30-31.**Comm.** EK, t. 1, kol. 1133; Kowalewicz (1965), s. 259; Kowalewicz (1967), s. 161; Pikulik (1973), s. 98; Pikulik (1974), s. 44, 389.

54.

— *Ave, benedicta Maria...*

Koniec XIV w. (?); werset allelujacyjny ku czci NMP.

Mss. Imbramowice Bibl. Klasztoru ss. Norbertanek Ms. RM 3; Kraków Arch. Klasztoru ss. Klarysek Ms. 205; ponadto liczne przekazy rękopiśmienne z XV-XVI w. (wykaz w: Pikulik (1984b), s. 113).

Edd. Pikulik (1984b), s. 112-113; M. Szczotka, *Trzynastowieczny graduał Ms. 205 z Biblioteki Klarysek Krakowskich w świetle polskiej i europejskiej tradycji liturgiczno-muzycznej. Studium źródłoznawcze*, „ABMK”, 71 (1999), s. 299.

Comm. Pikulik (1984b), s. 113-116.

55.

— *Ave, Margaretha...*

Pocz. XV w., Kraków; hymn ku czci św. Małgorzaty.

Mss. Kraków BJ Ms. 1256.

Edd. AH, t. 4, s. 201; RH, 1870; Kowalewicz, Morawski (1991), s. 103-104.

Comm. Kowalewicz (1967), s. 114.

56.

— *Ave, Maria, plena gratiae...*

Pocz. XVI w.; werset allelujacyjny ku czci NMP.

Mss. Gniezno Arch. Archid. Ms. 196.

Edd. Pikulik (1984b), s. 128-129.

57.

— *Ave, Maria, virgo sanctissima...*

Przed 1536 r., Kraków; sekwencja poświęcona NMP.

Mss. Kraków APPD Ms. L XV 4 (70L), k. 244v.

Edd. AH, t. 42, s. 127-128; RH, 35596; *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 111-112; Pikulik (1976), s. 90-91.

Comm. EK, t. 1, kol. 1171-1172; Kowalewicz (1965), s. 246-247; Kowalewicz (1967), s. 140; Pikulik (1973), s. 105-106; Pikulik (1974), s. 46.

58.

— *Ave, stella matutina...*

Koniec XIII w. (?); werset allelujacyjny ku czci NMP.

Mss. Kraków Arch. Klasztoru ss. Klarysek Ms. 205, k. 144; Stary Sącz Klasztor ss. Klarysek Ms. 2.

Edd. Pikulik (1984b), s. 131; M. Szczotka, *Trzynastowieczny graduał Ms. 205 z Biblioteki Klarysek Krakowskich w świetle polskiej i europejskiej tradycji liturgiczno-muzycznej. Studium źródłoznawcze*, „ABMK”, 71 (1999), s. 299-300.

Comm. Pikulik (1984b), s. 132-133.

59.

— *Ave, verbi Dei cella...*

Przed 1526 r.; sekwencja poświęcona NMP.

Mss. Cieszyn Książnica Cieszyńska Ms. DD I 28, s. 161-163.

Edd. *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 132-133; Pikulik (1976), s. 81.

Comm. EK, t. 1, kol. 1173; Kowalewicz (1965), s. 267; Kowalewicz (1967), s. 164; Pikulik (1973), s. 118; Pikulik (1974), s. 29, 453-454.

60.

— *Ave, virgo, via vite...*

Przed 1526 r.; sekwencja poświęcona NMP.

Mss. Cieszyn Książnica Cieszyńska Ms. DD I 28, s. 136-139.

Edd. *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 133-134; Pikulik (1976), s. 82-83.

Comm. EK, t. 1, kol. 1174; Kowalewicz (1965), s. 267-268; Kowalewicz (1967), s. 164; Pikulik (1973), s. 86; Pikulik (1974), s. 51, 300-301.

B

61.

Baltazar Opec (Baltazar Opec)

Ur. ok. 1485 r. w Krakowie w rodzinie mieszczańskiej, syn Waclawa; od 1499 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1505 r. bakałarz, 1510 r. magister sztuk; od 1529 r. proboszcz w Siennie; zm. po 1531 r.

Lit. PSB, t. 24, s. 115-117; NK, t. 3, s. 45-47; DPP, t. 3, s. 179-180; Michałowska (1995), wg indeksu; Michałowska (2011), s. 124.

61/1

— *Żywot Pana Jezusa Krysta*

Przed 1522 r.; apokryficzna opowieść o życiu Chrystusa i NMP, kompilacja oparta m.in. na *Meditationes vitae Christi* (przed 1330 r.), powstała na zlecenie Elżbiety, księżnej legnickiej (1482-1517), przygotowana do druku przez Jana z Koszyczek (zob.), Hieronima Spiczyńskiego lub Hieronima z Wielunia (zob.).

Edd. princ. *Żywot wszechmocnego Syna Bożego, Pana Jezusa Krysta, Stworzyciela i Zbawiciela stworzenia wszystkiego, wedle ewangelist świętych z rozmyślaniem nabożnym doktorów Świętego Pisma ogarniony*, Kraków, Hieronim Wietor, 1522; *Żywot Pana Jezusa Krysta Stworzyciela i Zbawiciela rodzaju ludzkiego wedle Ewangelist świętych z rozmyślaniem nabożnym doktorów pisma świętego krótko zebrany*, Kraków, Florian Ungler, 1522; kolejne edycje w XVI w.

Edd. *Żywot Pana Jezusa Chrystusa, Stworzyciela i Zbawiciela rodzaju ludzkiego, wedle Ewangelistów świętych z rozmyślaniem nabożnym doktorów Pisma świętego krótko zebrany przez mistrza Akademii Krakowskiej X. Baltazara Opecia wedle edycji Jana Hallera z roku 1522. Teraz po raz trzydziesty siódmy w polskim języku wydany*, wyd. I. Polkowski, Gniezno 1884; (fragm.) Kryński, Kryński (1925), s. 364-383; (fragm.) Vrtel-Wierczyński (1977), s. 229-244; (fragm.) Mazurkiewicz (2000b), s. 217, 289-291, 321-340; (fragm.) Wydra, Rzepka (2004), s. 321-329; Baltazar Opec, *Żywot Pana Jezusa Krysta (1522)*, wyd. W. Wydra, R. Wójcik, Poznań 2014; Biblioteka źródeł Słownika.

Comm. I. Polkowski, *Jeszcze o pierwszej drukowanej księżce polskiej Baltazara Opecia 'Żywot Chrystusa Pana'*, „Przegląd Bibliograficzno-Archeologiczny”, 3 (1882), s. 379-392; A. Brückner, *Apokryfy średniowieczne*, cz. 2, „Rozpr. AU. Wydz. Fil.”, 40 (1905), s. 296-309; Łoś (1915), s. 253-256; Łoś (1922), s. 252-

255; J. Janów, 'Męka Pana Jezusowa' wobec pierwszych wydań B. Opecia (Rękopis biblioteki Uniw. Warszawskiego nr 1 6/2), „Sprawozdania z Czynności i Posiedzeń PAU”, 47 (1946), nr 2, s. 35-43; J. Janów, *Chronologia pierwszych wydań dzieła Baltazara Opecia*, „Sprawozdania z Czynności i Posiedzeń PAU”, 47 (1946), nr 2, s. 39-43; T. Lisowski, *Wariancja form językowych w 'Żywocie Pana Jezusa Krysta' Baltazara Opeca z 1522 roku (edycja Hieronima Wietora)*, „StPol”, 16-17 (1988-1989), s. 53-70; T. Lisowski, *Ślady graficznej tradycji rękopisów w dwu edycjach 'Żywota Pana Jezusa Krysta' Baltazara Opeca z 1522 roku*, „SO”, 51 (1994), s. 65-73; Michałowska (1995), s. 457-461, 607-609; Baltazar Opec, *Żywot Pana Jezusa Krysta (1522)...*; K. Borowiec, *W stronę badań słowiańskich kontekstów staropolskich apokryfów (2). Sposoby wprowadzania przytoczeń w 'Životě Krista Pána' oraz 'Żywocie Pana Jezusa Krysta' Baltazara Opeca*, „SO”, 73 (2016), z. 1, s. 7-27; R. Mazurkiewicz, *Baltazar Opec, Żywot Pana Jezusa Krysta (1522). Notatki na marginesie najnowszej edycji*, „StŻr”, 54 (2016), s. 171-178; R. Wójcik, *The Polish Version of the 'Meditaciones Vite Christi' by Baltazar Opec*, [w:] *Pursuing a New Order*, cz. 1: *Religious Education in Late Medieval Central and Eastern Central Europe*, red. P. Rychterová, Turnhout 2018, s. 193-211.

62.

Bartłomiej (Bartosław) z Bydgoszczy

Ur. po 1475 w Bydgoszczy w rodzinie mieszczańskiej jako Stanisław; przed 1500 r. złożył śluby zakonne u bernardynów, przyjął wtedy imię zakonne Bartłomiej lub Bartosław; większą część życia spędził w klasztorze w Bydgoszczy; studiował na Uniwersytecie Krakowskim; w klasztorze w Bydgoszczy pełnił funkcje kaznodziei, bibliotekarza, w l. 1518-1524 gwardiana, mistrza nowicjatu i wykładowcy przyklasztornego studium filozoficznego; sporządził obszerny kopiariusz ustaw i przywilejów zakonnych; zm. w Poznaniu w 1548 r.

Lit. PSB, t. 1, s. 315; WSB, s. 40; SPTK, t. 1, s. 112-113; EK, t. 2, kol. 78; K. Kantak, *Bernardyni polscy*, t. 1: 1453-1572, Lwów 1933, s. 289, 292, 307; K. Kantak, *Z przeszłości bernardynów bydgoskich*, „Przegląd Bydgoski”, 1933, z. 2, s. 1-5; I. Kwilecka, H. Popowska-Taborska, *Bartłomiej z Bydgoszczy – leksykograf polski pierwszej połowy XVI wieku*, Wrocław 1977; *Bartłomiej z Bydgoszczy i jego dzieło*, red. H. Popowska-Taborska, Warszawa-Poznań 1979; E. Szmańda, *Nowe badania nad Bartłomiejem z Bydgoszczy*, „Kronika Bydgoska”, 7 (1976-1979), s. 268-284; E. Szmańda, *Przyczynek do życiorysu i działalności pisarskiej Bartłomieja z Bydgoszczy*, „Język Polski”, 60 (1980), nr 5, s. 331-338; Michałowska (2011), s. 125.

62/1

— *Expositio regulae Fratrum Minorum*

Ok. 1510 r.; łaciński wykład reguły braci mniejszych.

Inc. [Prol.] *Venerabilibus in Christo fratribus omnibus et singulis ordinis minorum de observantia nuncupatis frater Bartholomeus de Bidgostia eiusdem ordinis minimus et indignus eorundem orationum procurio [?] se commendans gratiam optat salutarem virtutum augmentum religionisque profectum et que exuperat omnem sensum pacem in domino sempiternam. – In sacra religionem minorum de nequam seculo tametsi imeritus... [tekst:] In nomine Domini a quo incipium omne est et perficitur inchoatu incipiunt declaraciones super regulam fratrum minorum... Regula et vita fratrum minorum hec est scilicet domini nostri Ihesu Christi sanctum evangelium observare...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. IV Q 196, k. 1-95.

Comm. Kantak, *Z przeszłości bernardynów bydgoskich...*, s. 5; E. Szmańda, *Bernardyński ośrodek naukowy w Bydgoszczy*, [w:] *Bartłomiej z Bydgoszczy i jego...*, s. 19.

62/2

— *Słownik łacińsko-polski (Vocabularius ex Calepino, breviluquo et mamotrecto recollectus)*

1532-1544 r.; słownik-encyklopedia łacińsko-polski opracowany na podstawie słowników łacińskich Johanna Reuchlina (*Vocabularius breviluquus*), Ambrożego Calepina (*Dictionarium latinae linguae...*, 1502) i Johanna Marchesina (*Mamotrectus super Bibliam*, XIII w.); istnieją dwie redakcje tekstu: pierwsza (1532 r.), pierwotnie pomyślana zapewne jako łacińsko-łacińska, uzupełniona glosami polskimi obejmuje 4272 wyrazów polskich, druga (1544 r.), zapisana w drukowanym egzemplarzu słownika Reuchlina – ponad 10 000 wyrazów polskich.

Mss. (przekaz I) Poznań Arch. Archid. Ms. 97; (przekaz II) Poznań Bibl. UAM Inc. 169, rękopiśmienne zapiski na marginesie słownika Jana Reuchlina, *Vocabularius breviluquus*, Argentine 1488.

Edd. B. Erzepki, *Słownik łacińsko-polski Bartłomieja z Bydgoszczy podług rękopisu z 1532 r.*, Poznań 1900; *Słownik Bartłomieja z Bydgoszczy. Wersja polsko-łacińska*, cz. 1-5, oprac. E. Kędelska, I. Kwilecka, A. Łuczak, Warszawa 1999-2012; (fragm.) Wydra, Rzepka (2004), s. 209-212, 439; Biblioteka źródeł *Słownika*.

Comm. Łoś (1915), s. 146-147; Łoś (1922), s. 124-125; H. Popowska-Taborska, *Czy Słownik Bartłomieja z Bydgoszczy jest zwykłą kompilacją wcześniejszych zbiorów leksykalnych*, „*Język Polski*”, 52 (1972), nr 3, s. 173-180; I. Kwilecka, *Słownik Bartłomieja z Bydgoszczy odnaleziony*, „*Język Polski*”, 52 (1972), nr 3, s. 180-182; I. Kwilecka, *Nie znany zbiór słownictwa polskiego pióra Bartłomieja z Bydgoszczy*, „*Język Polski*”, 52 (1972), nr 4, s. 252-261; H. Popowska-

-Taborska, *Kształtowanie się polskiego szesnastowiecznego słownictwa w świetle badań nad 'Słownikiem' Bartłomieja z Bydgoszczy*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace Językoznawcze”, 42 (1974), s. 59-67 [przedr. w: taż, *Z różnych szuflad*, Warszawa 2010, s. 59-78]; Kwilecka, Popowska-Taborska, *Bartłomiej z Bydgoszczy...*; I. Kwilecka, E. Kędelska, *Z prac nad nową edycją 'Słownika' Bartłomieja z Bydgoszczy*, „Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej”, 17 (1978), s. 123-143; H. Popowska-Taborska, *Dialektyzmy w 'Słowniku' Bartłomieja z Bydgoszczy*, [w:] *Bartłomiej z Bydgoszczy i jego...*, s. 37-40; J. Siatkowski, *Bohemizmy w 'Słowniku' Bartłomieja z Bydgoszczy*, [w:] *Bartłomiej z Bydgoszczy i jego...*, s. 41-58; E. Kędelska, *Bartłomiej z Bydgoszczy a Lactifer Vodňanskiego*, „Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej”, 24 (1987), s. 47-61; E. Kędelska, *Pierwsze drukowane słowniki łacińsko-polskie jako źródła Bartłomieja z Bydgoszczy*, „Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej”, 25 (1989), s. 31-45; Michałowska (2011), s. 769-770; L. A. Jankowiak, *Przypomnienie słowników Bartłomieja z Bydgoszczy z lat 1532 i 1544*, „Studia Językoznawcze”, 16 (2017), s. 107-133; L. A. Jankowiak, *Słowniki Bartłomieja z Bydgoszczy (1532 i 1544). Stan badań i perspektywy badawcze*, „StPolSJ”, 24 (2017), nr 1, s. 11-26.

63.

Bartłomiej z Jasła

(Bartholomaeus de Jaslo, Bartholomeus de Jassel)

Ur. ok. 1362 r.; studiował na Uniwersytecie Praskim, 1382 r. bakałarz sztuk, 1384 r. magister sztuk, później *magister regens*, przed 1400 r. *baccalaureus theologiae*; ok. 1390 r. powrócił do Polski, w 1394 r. rektor szkoły kolegiackiej w Sandomierzu, w 1400 r. współorganizator Uniwersytetu Krakowskiego, tamże odbył studia teologiczne, ok. 1406 r. doktor teologii; zm. przed 1407 r.

Lit. SPTK, t. 1, s. 113-114; Fijałek (1898), s. 73-78; Morawski (1900), t. 1, s. 88; M. Kowalczyk, *Bartłomiej z Jasła a próba odnowienia Uniwersytetu Krakowskiego*, Sprawozdania z Posiedzeń Komisji PAN. Oddział w Krakowie, Kraków 1963, s. 130-135; M. Kowalczyk, *Odnowienie Uniwersytetu Krakowskiego w świetle mów Bartłomieja z Jasła*, „Małopolskie Studia Historyczne”, 6 (1963), z. 3/4, s. 23-42 [przedr. w: taż, *Colligite fragmenta ne pereant. Studia z dziejów Uniwersytetu Krakowskiego w średniowieczu*, Kraków 2010, s. 81-100]; M. Kowalczyk, *Mowy uniwersyteckie Bartłomieja z Jasła*, „Biul. BJ”, 15 (1964), nr 1-2, s. 23-32 [przedr. w: taż, *Colligite fragmenta...*, s. 101-110]; Kowalczyk (1965), s. 3-23; Tříška (1967), s. 125; Tříška (1968a), s. 20-21; M. Markowski, *Bartłomiej z Jasła*, [w:] *Filozofia w Polsce*, s. 15-16; Markowski (1971), s. 485, 520; J. Tříška, *Studia a prameny k rétorice a k Universitní literatuře*, Praha 1972, s. 118, 223; M. Zahajkiewicz, *Msza św. w Polsce przed Soborem Trydenckim w świetle rodzimych komentarzy (Expositiones missae)*, [w:] *Textus et studia historiam theologiae in Polonia excultae spectantia*, t. 1, Warszawa 1971,

s. 147, 167-169, 193; Lohr (1974), s. 125; Hajdukiewicz (1974), s. 23; J. Drewnowski, *Dwa modele uczonego w twórczości pierwszych mistrzów Wszechnicy Krakowskiej. Próba analizy porównawczej poglądów Bartłomieja z Jasła i Stanisława ze Skarbimierza*, „Studia i Materiały z Dziejów Nauki Polskiej” s. A, 16 (1984), s. 3-71; J. Drewnowski, *Uczony w świadomości polskiego środowiska naukowego pierwszej połowy XV wieku*, Wrocław 1987; Wielgus (1992), s. 34-35; Ożóg (2004), s. 76-79; Z. Kałuża, *Pereat dialectica! O dwu odniesieniach Bartłomieja z Jasła do ‘Gety’ Witalisa z Blois*, „PT”, 14 (2008), s. 61-98; Knoll (2016), s. 22-25, 494, 607-608; D. Wójcik-Zega, W. Zega, *Bartłomiej z Jasła i ‘czeska devotio moderna’ w Krakowie. Kazanie ‘Hoc epulum comedas’ na wielki czwartek*, „PT”, 24 (2018), s. 135-190.

63/1

— *Ab eterno preconceptam...*

Pieśń bożonarodzeniowa w formie abecedariusza.

Mss. Kraków BJ Ms. 2192, k. 105-105v; Ms. 2210, k. 108-108v.

Edd. *Kolędy polskie* (1966), t. 2, s. 503-505.

Comm. Kowalczyk (1965), s. 13.

63/2

— *Ad celebrantes missam*

Pocz. XV w., Kraków; traktat teologiczny.

Inc. *Ut sciant celebrantes, qualiter se habere debeant circa defectus seu negligencie in missa...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2192, k. 71-73v; Ms. 2210, k. 102-104v; Gniezno Arch. Archid. Ms. 60, k. 85-87; Kraków Bibl. OO. Paulinów na Skałce Ms. B 6, s. 325-332; Warszawa BN Ms. Lat.Q.ch.I.119, k. 37-44 (zniszczony); Ms Lat.Q.ch.I.132, k. 132v-139 (zniszczony).

Comm. Fijałek (1898), s. 76; Kowalczyk (1965), s. 7; Zahajkiewicz (1973), s. 65-103; Bielak (2002), s. 128-130, 145-146.

63/3

— *Buccinemus in hac die...*

Pieśń bożonarodzeniowa z akrostychem *Bartholomeus de Jassel*.

Mss. Kraków BJ Ms. 2192, k. 94v; Ms. 2210, k. 104-105.

Edd. *Kolędy polskie* (1966), t. 2, s. 501-503; *Najstarsze kompozycje w Polsce XI-XVI wiek*, opr. J. Węcowski, Lublin 2016, s. 24.

Comm. Kowalczyk (1965), s. 13; J. Partyka, *Najstarsza kolęda polskiego autora w rkp. 2192 i 2210 ze zbiorów Biblioteki Jagiellońskiej. Reedycja i przekład do średniowiecznej notacji muzycznej* [w druku].

63/4

— *Commentum in 'Ethicam Nicomacheam' Aristotelis*1380-1385 r., Praga; komentarz do *Etyki Nikomachejskiej* Arystotelesa.**Comm.** J. B. Korolec, *Komentarze do 'Etyki Nikomachejskiej' w Krakowie w XV w.*, MSZHFSS, 18 (1974), s. 117-118.

63/5

— *De ecclesia*

Pocz. XV w., Kraków; traktat teologiczny.

Inc. *Sicud pater familias alter est terribilis filio, alter servo, alter furi res eius subtrahenti...***Mss.** Kraków BJ Ms. 2215, k. 218-220.**Comm.** Kowalczyk (1965), s. 7.

63/6

— *De ignorantia*

Pocz. XV w., Kraków; traktat o wiedzy i niewiedzy.

Inc. *Ignorancia quedam est negacionis, quam scilicet sciencia negatur...***Mss.** Kraków BJ Ms. 2192, k. 48-49v; Ms. 2319, k. 13v-16.**Comm.** Fijałek (1898), s. 76; Kowalczyk (1965), s. 7.

63/7

— *Exhortatio*

Ekshortacja wygłoszona na Wydziale Sztuk, być może na rozpoczęcie wykładu z gramatyki.

Inc. *Summum in vita solamen est studium sapiencie... scribit venerabilis Hugo in Didascalicon. Si familiares philosophie consideraverimus...***Mss.** Kraków BJ Ms. 2192, k. 103-104v.**Comm.** Kowalczyk, *Mowy uniwersyteckie...*, s. 26; Kowalczyk (1965), s. 12.

63/8

— *Gaude mundi incola...*Pieśń bożonarodzeniowa z akrostychem *Genitrix beata*.**Inc.** *Gaude mundi incola...***Mss.** Kraków BJ Ms. 2192, k. 106v; Ms. 2210, k. 109v.**Edd.** *Kolędy polskie* (1966), t. 2, s. 507-508.**Comm.** Kowalczyk (1965), s. 13.

63/9

— *Glosa marginalna do 'Sentencji' Piotra Lombarda**Mss.* Kraków BJ Ms. 1752; Ms. 2215.

63/10

— *Mirans stupet en natura...*Pieśń bożonarodzeniowa z akrostychem *Maria Virgo ora pro nobis*.*Inc.* *Mirans stupet en natura...**Mss.* Kraków BJ Ms. 2192, k. 105v; Ms. 2210, k. 108v.*Edd.* *Kolędy polskie* (1966), t. 2, s. 506-507.*Comm.* Kowalczyk (1965), s. 13.

63/11

— *Orzeczenia teologiczne*

Dwa orzeczenia teologiczne, drugie w formie listu.

Inc. 1. *Existentibus iuxta beatum Gregorium quattuor modis suffragiorum, quibus anime defunctorum solvuntur... queritur, quis dictorum modorum seu ad ipsos reducibilium sit...* 2. *Disciplinato viro N.M.B. etc. Donorum Dei incrementum cum usu ipsorum iuxta beneplacitum omnipotentis...**Mss.* Kraków BJ Ms. 2192, k. 85-92v i 95-98.*Comm.* Kowalczyk (1965), s. 8-9.

63/12

— *Principium in 'De consolatione philosophiae'*Pocz. XV w., Kraków; nieukończony wykład wstępny do *O pocieszeniu, jakie daje filozofia* Boecjusza.*Inc.* *Cum venerabile nomen philosophie persepe ymmo quasi omni die extolli venerarique a vobis audiatur...**Mss.* Kraków BJ Ms. 2192, k. 55-56v.*Comm.* Kowalczyk, *Mowy uniwersyteckie...*, s. 25; Kowalczyk (1965), s. 10.

63/13

— *Principium in logicam*

Pocz. XV w., Kraków; wykład wstępny, być może na podstawie tekstu Piotra Hiszpana.

Inc. *Huc omnes pariter venite capti... Hec verba habentur 3 De consolatione philosophie, metro 10 que licet sint Boecii...**Mss.* Kraków BJ Ms. 2192, k. 51-54.*Comm.* Kowalczyk, *Mowy uniwersyteckie...*, s. 25; Kowalczyk (1965), s. 10.

63/14

— *Principium in 'Oeconomicam'*

Pocz. XV w., Kraków; nieukończony wykład wstępny do *Ekonomiki* Arystotelesa.

Inc. *Familiam cura, scribit venerabilis Katho in suis Moralitatibus, ex quo ita est...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2192, k. 33-33v, 40.

Comm. Kowalczyk, *Mowy uniwersyteckie...*, s. 25-26; Kowalczyk (1965), s. 10;

Lohr (1974), s. 125, nr 2.

63/15

— *Principium in 'Posteriora'*

Pocz. XV w., Kraków; wykład wstępny do *Analityk wtórych* Arystotelesa.

Inc. *Omnis doctrina et omnis disciplina intellectiva ex preexistenti fit cognitione, Philosophus primo Posteriorum. Quia intimavi de incipiendo libro Posteriorum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2192, k. 79-81v.

Comm. Kowalczyk, *Mowy uniwersyteckie...*, s. 24; Kowalczyk (1965), s. 10; Lohr (1974), s. 125, nr 1.

63/16

— *Quaestio*

Kwestia teologiczna o gestykulacji celebransa w czasie Mszy Św.

Mss. Kraków BJ Ms. 2215, k. 137-140v.

Comm. Kowalczyk (1965), s. 8.

63/17

— *Quaestio: Utrum ad delectionem...*

Kwestia teologiczna.

Inc. *Utrum ad delectionem cuiuslibet peccati actualis requiritur et sufficiat in penitente contritio spiritualis. Quod non...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2215, k. 133-136 (redakcja 1), 148-152 (redakcja 2).

Comm. Kowalczyk (1965), s. 8.

63/18

— *Quaestio: Utrum confessio facienda...*

Kwestia teologiczna.

Inc. *Utrum confessio facienda sacerdoti sit homini necessaria ad salutem. Quod non...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2215, k. 125v, 128-129v.

Comm. Kowalczyk (1965), s. 8.

63/19

— **Quaestio: Utrum Deus omnium encium...**

Kwestia teologiczna.

Inc. *Utrum Deus omnium encium inefallibilis cognitor et speculator sit eorundem et tocius universi irreprehensibilis gubernator. Quod questio sit vera...***Mss.** Kraków BJ Ms. 2215, 124-125, 126-127v (redakcja 1), 145-147v (redakcja 2), 97v-99v (redakcja 3).**Comm.** Kowalczyk (1965), s. 7-8.

63/20

— **Quaestio: Utrum homo...**Wariant tytułu: *Questio in aula*; kwestia teologiczna.**Inc.** *Utrum homo in hoc statu mortali satisfacere possit Deo pro culpa mortali. Et arguitur, quod non...***Mss.** Kraków BJ Ms. 2215, k. 103-105 (redakcja 1), 105v-107 (redakcja 2).**Comm.** Kowalczyk (1965), s. 8.

63/21

— **Quaestio: Utrum iusto Deus...**

Kwestia teologiczna.

Inc. *Utrum iusto Deus iudicio dampnans malos eternaliter cum eisdem misericorditer operatur...***Mss.** Kraków BJ Ms. 2215, k. 131-132v (redakcja 1), 95-97 (redakcja 2).**Comm.** Kowalczyk (1965), s. 8.

63/22

— **Quaestio: Utrum sacerdos quilibet...**

Kwestia teologiczna.

Inc. *Utrum sacerdos quilibet semper missam celebrare teneatur. Videtur, quod sic...***Mss.** Kraków BJ Ms. 2215, k. 140v-141v.**Comm.** Kowalczyk (1965), s. 8.

63/23

— **Quaestio: Utrum sicut omnium...**

Kwestia teologiczna.

Inc. *Utrum sicut omnium gubernator in universo sic et presidentes in terris possunt mala permittere abs peccato...***Mss.** Kraków BJ Ms. 2215, k. 90-94 (redakcja 1), 119-121 (redakcja 2).**Comm.** Kowalczyk (1965), s. 8.

63/24

— *Quaestiones philosophicae*

Trzy kwestie filozoficzne dotyczące wiedzy i niewiedzy.

Inc. [1.] *Utrum operationes, que fiunt per ignoranciam, sint involuntarie. Arguitur, quod non...* [2.] *Utrum quelibet sciencia sive noticia sit bona habenti eam seu ei, qui eam aquisivit. Quod sic...* [3.] *Utrum sicut appetitus summi boni, sic et noticia ipsius mentibus hominum naturaliter sit inserta...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2192, k. 1-2v, 76-76v.

Comm. Kowalczyk (1965), s. 7; Kałuża, *Pereat dialectica!...*, s. 61-97.

63/25

— *Recommendatio baccalaurei Blizborii: Rem tuam custodi...*

1389 r., Praga; mowa rekomendacyjna na bakalaureat Blizbora.

Inc. *Rem tuam custodi. Reverendi patres... Cum nature lege dictante quilibet hominum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2192, k. 26-26v.

Comm. Kowalczyk, *Mowy uniwersyteckie...*, s. 28; Kowalczyk (1965), s. 11; Tříška (1968a), s. 20.

63/26

— *Recommendatio baccalaurei Johannis: Nil nisi divinum sapit...*

Praga (?), Kraków (?); mowa rekomendacyjna na bakalaureat Jana.

Inc. *Nil nisi divinum sapit... scribit venerabilis Alanus primo in De Antiruffino. Reverendi magistri et domini. Quia modo per dominum Johannem...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2192, k. 93-94.

Comm. Kowalczyk, *Mowy uniwersyteckie...*, s. 28; Kowalczyk (1965), s. 11.

63/27

— *Recommendatio baccalaurei Mathei Raczens: Qui recto celum...*

1385 r., Praga; mowa rekomendacyjna na bakalaureat Macieja z Raciąża.

Inc. *Qui recto celum vultu petis exigerisque frontem, in sublime... scribit venerabilis Boecius libro quinto De philosophico consolatu... Reverendi magistri et domini. Excellens philosophie dignitas...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2192, k. 21-22v.

Comm. Kowalczyk, *Mowy uniwersyteckie...*, s. 26-27; Kowalczyk (1965), s. 11; Tříška (1968a), s. 20.

63/28

— *Recommendatio baccalaurei Nicolai de Kurow: Antecedens victoria premio...*

1385 r., Praga; mowa rekomendacyjna na bakalaureat Mikołaja z Kurowa.

Inc. *Antecedens victoria premio... scribit... Alanus in De complanctu nature... Reverendi magistri... Cum ex primo Ethicorum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2192, k. 23-25.

Comm. Kowalczyk, *Mowy uniwersyteckie...*, s. 27; Kowalczyk (1965), s. 11; Tříška (1968a), s. 20.

63/29

— *Recommendatio baccalaurei: Hunc gradibus ternis...*

Mowa rekomendacyjna na bakalaureat.

Inc. *Hunc gradibus ternis qui comparat ire notabis... Allexander de Villa Dei in primo sui [Doctrinalis]. Reverendi magistri et domini. Cum ex De sensu et sensato...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2192, k. 25-25v.

Comm. Kowalczyk, *Mowy uniwersyteckie...*, s. 29; Kowalczyk (1965), s. 12.

63/30

— *Recommendatio baccalaurei: Quid enervacius...*

Przed 1407 r., Kraków; mowa na bakalaureat sztuk nieznanego krewniaka (Jakuba z Jasła?), przerobiona przez Łukasza z Wielkiego Koźmina na bakalaureat Stanisława z Uścia w 1410 r. (wg M. Kowalczyk).

Inc. *Nunc restaret commendare nostrum baccalariandum... occurit michi, quod scribit... Boecius prosa secunda quarti De consolacione dicens: Quid enervacius ignorancie cecitate. In quibus verbis condiciones ignorancie...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2215, k. 109-111v.

Comm. Kowalczyk, *Mowy uniwersyteckie...*, s. 29; Kowalczyk (1965), s. 12; Kowalczyk (1970), s. 156, nr 45.

63/31

— *Recommendatio baccalaurei: Scire aliquid laus est...*

Praga(?), Kraków(?); mowa rekomendacyjna na bakalaureat.

Inc. *Nunc restaret nostrum determinantem recommendare... videtur mihi sufficere... dicere modo illud Kathonis: Scire aliquid laus est. Cum enim ut ex sua nunc responsione et determinacione patuit...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2192, k. 83-84.

Comm. Kowalczyk, *Mowy uniwersyteckie...*, s. 28; Kowalczyk (1965), s. 11.

63/32

— **Recommendatio magistri: O virum bonum...**

Mowa rekomendacyjna na magisterium na Wydziale Sztuk.

Inc. *O virum bonum. Seneca in libro de liberalibus artibus. Reverendi etc. Philosophes et moderni temporis arcium magistrandi...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2192, k. 54v-55.

Comm. Kowalczyk, *Mowy uniwersyteckie...*, s. 30; Kowalczyk (1965), s. 12.

63/33

— **Recommendatio sacrae scripturae**

Wykład wstępny z teologii.

Inc. *In meditatione mea exardescet ignis [Ps 38, 4]. Reverendi. Qui premissorum verborum vim vellet attendere...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2192, k. 63-68.

Comm. Kowalczyk (1965), s. 10; Wielgus (1992), s. 35.

63/34

— **Sermo: Beatus, qui non fuerit...**

4 XII 1390 r. (?), Kraków; tzw. trzecia mowa na odnowienie Uniwersytetu Krakowskiego; kazanie wygłoszone na pierwszej mszy uniwersyteckiej.

Inc. *Beatus est qui non fuerit scandalizatus in me. Math. XI... Venerandi patres mei... Quia dicit venerabilis Alanus...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2192, k. 107-119v; Ms. 2215, k. 130.

Comm. Kowalczyk, *Odnowienie Uniwersytetu Krakowskiego...*, s. 28-29, 34-37; Kowalczyk (1965), s. 9.

63/35

— **Sermo: Dedit illis...**

Kazanie uniwersyteckie.

Inc. *Dedit illis virtutem. Luce IX... Reverendi magistri patres mei... Quamquam verba thematis premissa...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2192, k. 121-124.

Comm. Kowalczyk (1965), s. 13.

63/36

— **Sermo: Dic, duc, fac...**

Po 4 XII 1392 r., Kraków; mowa na ingres Piotra Wysza na biskupstwo krakowskie.

Inc. *O qui perpetua mundum ratione gubernas... Boethius libro tertio De consolatione... - Quia secundum Aristotelem primo De sensu et sensato motus maiores expellunt minores... thema de praesentibus mihi cogitanti occurrebat, illud scilicet, quod scribit Alexander Grammaticus in prima parte sui Doctrinalis dicens sic: Dic, duc, fac... Reverendi patres... Dicit Philosophus libro secundo Phisicorum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2192, k. 58-62v.

Edd. Seńko (1995), s. 258-272.

Comm. Kowalczyk, *Odnowienie Uniwersytetu Krakowskiego...*, s. 28, 38-40; Kowalczyk (1965), s. 10.

63/37

— **Sermo: Fac sapias animo...**

Kazanie *ad clerum* o ignorancji.

Inc. *Fac sapias animo. Domini mei fratres dilecti. Sit status nostri condicionem debite considerare volumus...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2192, k. 37-38v.

Comm. Kowalczyk (1965), s. 13.

63/38

— **Sermo: Hic iubet ordo...**

Ok. 1390 r., Kraków; wariant tytułu: *Oratio prima de restauratione Studii*; mowa w związku z odnowieniem Uniwersytetu Krakowskiego.

Inc. *Hic iubet ordo libri vocum regimen reserari, scribit venerabilis Alexander de Villa Dei secundo sue grammaticae. Magistri reverendi, patres ac domini. Quia nuper quedam nova vobis chartatim intimata perspexistis...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2192, k. 42-45v.

Edd. *Oratio prima de restauratione Studii*, wyd. D. Gwin, E. Jung-Palczewska, [w:] *Prima verba...*, s. 18-38.

Transl. *Pierwsza mowa z okazji odnowienia uczelni*, tłum. A. Gogacz, D. Gwin, [w:] *Prima verba...*, s. 19-39.

Comm. Kowalczyk, *Odnowienie Uniwersytetu Krakowskiego...*, s. 28-32; Kowalczyk (1965), s. 9; Ożóg (2004), s. 76-79.

63/39

— **Sermo: Hoc bibe, quod bos sis...**

Kazanie żakowskie, tzw. biskupa młodzianków.

Inc. *Filioli mei ac fratres karissimi. Noscitis [lub: Nostis] ut estimo, ex quam plurimis sacre pagine locis... Hoc bibe, quod bos sis. Filioli mei predilecti. Quia dicit Oracius in Poetria...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2192, k. 46-47.

Edd. M. Kowalczyk, *Trzy zabytki prozy żakowskiej w rękopisach Biblioteki Jagiellońskiej*, „Biul. BJ”, 19 (1969), s. 65-67; M. Mejer, *Kazanie Biskupa Młodzianków ‘Hoc bibe, quod bos sis’ z rękopisu Biblioteki Jagiellońskiej 2192*, [w:] *Kaznodziejstwo średniowieczne – Polska na tle Europy. Teksty, atrybucje, audytorium*, red. K. Bracha, A. Dąbrówka, Warszawa 2014, s. 28-32.

Comm. Kowalczyk (1965), s. 12-13; Trześka (1968a), s. 21; Kowalczyk, *Trzy zabytki...*, s. 63-65; Mejer, *Kazanie Biskupa Młodzianków...*, s. 15-28.

63/40

— **Sermo: Hoc epulum comedas...**

1390-1393 r., Kraków; wariant tytułu: *Mowa o Komunii Św.*; kazanie wielkopostne na Wielki Czwartek.

Inc. *Hoc epulum comedas... scribit Allexander Grammaticus in 1 parte sui Doctrinalis, capitulo De heteroclitis. Domini reverendi fratresque dilecti. Scitis de consuetudine hominum esse, quod advenientibus eorum amicis...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2192, k. 131-135v (autograf).

Edd. Wójcik-Zega, Zega, *Bartłomiej z Jasła...*, s. 164-181.

Comm. Kowalczyk (1965), s. 13; Wójcik-Zega, Zega, *Bartłomiej z Jasła...*, s. 135-190.

63/41

— **Sermo: Iustus sicut leo...**

8 V 1391 r., Kraków; mowa na uroczystość św. Stanisława.

Inc. *Summe parens eterne Deus... Iustus sicut leo scribitur Prov. XXVIII. Reverendi patres... Quia Ecclesiastici XI dicitur...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2192, k. 28-32.

Edd. J. Kuś, *Iustus sicut leo. Studium ikonografii św. Stanisława Szczepanowskiego*, „Rocznik Krakowski”, 51 (1987), s. 9-22.

Transl. Kuś, *Iustus sicut leo...*, s. 9-22.

Comm. Kowalczyk, *Odnowienie Uniwersytetu Krakowskiego...*, s. 28-29, 37; Kowalczyk (1965), s. 9-10; Kuś, *Iustus sicut leo...*, s. 5-8; Ożóg (2004), s. 79; Kuzmová (2013).

63/42

— **Sermo: Redde, quod debes...**

Kazanie uniwersyteckie.

Inc. *Redde, quod debes. Math. XVIII... Reverendi magistri... Quamquam verba preassumpta...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2192, k. 126-129.

Comm. Kowalczyk (1965), s. 13.

63/43

— *Sermo: Trans hominem...*

Przed 8 V 1391 r., Kraków; wariant tytułu: *Oratio: Trans hominem mens ista capit*; tzw. czwarta mowa związana z odnowieniem Uniwersytetu Krakowskiego; mowa wygłoszona na primicjach Stanisława (ze Skarbimierza?).

Inc. *Summe parens eterne Deus... libros primo venerabilis Alani De antiruffino, ubi dicitur: trans hominem mens ista sapit. Reverendissimi patres, magistri mei... Quamquam teste Averroi comentatoris...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2192, k. 9-12v; Ms. 2210, k. 105-108.

Comm. Kowalczyk, *Odnowienie Uniwersytetu Krakowskiego...*, s. 28-29, 37; Kowalczyk (1965), s. 9.

63/44

— *Sermo: Tria sunt necessaria studentibus...*

4 ćw. XIV w., Praga; mowa przewodniczącego nacji, prawdopodobnie polskiej, w Pradze.

Inc. *Reverendi magistri ac domini. Causa convocationis presentis est ad audiendum legi quedam statuta pro natione nostra... scribit Hugo in Didascalicon dicens: tria sunt necessaria studentibus: natura, exercitium, disciplina. Natura inquam...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2192, k. 81v-82v.

Comm. Kowalczyk (1965), s. 12; Tříška (1968a), s. 20-21.

63/45

— *Sermo: Tunc me discussa...*

Ok. 1390 r., Kraków; druga mowa w związku z odnowieniem Uniwersytetu Krakowskiego.

Inc. *Tunc me discussa liquerunt nocte tenebre... Boecius metro 3 primi De consolatione philosophie. Magistri reverendi... si consideraverimus, quomodo Boecius...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2192, k. 34-36v, 39-41.

Comm. Kowalczyk, *Odnowienie Uniwersytetu Krakowskiego...*, s. 28-29, 32-34; Kowalczyk (1965), s. 9.

63/46

— *Sermo synodalis ad clerum*

Kazanie na synodzie diecezjalnym.

Inc. *Fer patris imperium, scribit venerabilis Katho... Reverendi patres ac domini. Si volumus considerare...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2192, k. 4-8v.

Comm. Kowalczyk (1965), s. 13.

64.

Bartłomiej z Radomia

(Bartholomaeus de Radom)

Ur. ok. 1401 r. w Radomiu w rodzinie mieszczańskiej; od 1419 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1421 r. bakałarz sztuk, 1427 r. magister sztuk; w l. 1427 i 1436/37 dziekan Wydziału Sztuk; od ok. 1443/44 r. doktor teologii, 1444/45 r. rektor Uniwersytetu Krakowskiego; od 1444 r. kanonik w kolegiacie św. Floriana na Kleparzu; zm. w 1450 r.

Lit. PSB, t. 1, s. 316-317; SPTK, t. 1, s. 114-115; Fijałek (1898), s. 76-77 i przyp. 2; Markowski (1965a), s. 127-275, s. 168, 172, 189, 228-229; J. Jakubowska, *Bartłomiej z Radomia*, [w:] *Filozofia w Polsce*, s. 16; Markowski (1965b), s. 128; Markowski (1971), s. 305-308, 358, 503; Kowalczyk (1970), s. 23, 127, 185, 206; Hajdukiewicz (1974), s. 24; Lohr (1974), s. 125-126; M. Markowski, *Logika*, [w:] *Dzieje filozofii średniowiecznej w Polsce*, t. 1, Wrocław 1975, s. 119, 122, 151; M. Markowski, *Metodologia*, [w:] *Dzieje filozofii średniowiecznej w Polsce*, t. 2, Wrocław 1976, s. 35-36, 55.

64/1

— *Puncta super 'Analytica Priora' Aristotelis*

Ok. 1449 r., Kraków; wariant tytułu: *Questiones super varios Aristotelis libros*; skrypt z wykładów dotyczących *Analitik pierwszych* Arystotelesa.

Inc. *Circa initium novae logicae primo quaeritur: Utrum notitia libri Priorum debita ordine debet praecedere alios novae logicae? Respondetur quod sic... - Utrum de syllogismo simpliciter dicto sit scientia?...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1978, k. 1-77.

Comm. Markowski (1965b), s. 128; Markowski (1971), s. 305-308; Lohr (1974), s. 125-126, nr 1; Markowski, Włodek (1974), s. 84.

64/2

— *Sermo in exequiis Mathiae de Koła*

1441 r., Kraków; kazanie na pogrzebie Macieja z Koła.

Inc. *Venerabiles patres, magistri ceterique fratres in Christo dilecti. Congrua atque digna dispositione in ecclesia a sapientibus discipulis Ihesu Christi mortuorum resurrectionem firmissime credentibus ex devocione sancctum est circa oblacionem illibati sacramenti orare pro fidelibus defunctis... Hac ea de causa in exordio presentium exequiarum proposito deservire cupiens... thema quod scribitur Luce VII originaliter, transsumptive vero in Ewangelio dominice currentis videlicet illud: Resedit, qui fuerat mortuus. - Quodquod persequendo occurrit in dictum b. Augustini libro...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 381, k. 48-53.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 185, nr 206.

64/3

— (attrib.) *Commentum super Compendium theologiae veritatis Hugonis Ripelini de Argentina*

1428 r.; komentarz do dzieła Hugona Ripelina.

Mss. Kraków BJ Ms. 1686, k. 2-105.

65.

— *Bądź pozdrowion, Krzyżu Święty...*

XV-XVI w.; wariant tytułu: *Bądź pozdrowion, krzyżu Pana Wszchemocnego...; O Krzyżu Naświętszy, bądź pozdrowion...; O Święty Krzyżu, bądź pozdrowion...; pieśń pasyjna, parafraza hymnu brewiarzowego Wenancjusza Fortunata Vexilla regis prodeunt; znanych kilka redakcji.*

Mss. 1. Rękopis lwowski o nieznannej proveniencji, prawdopodobnie 2 poł. XV w.; 2. Warszawa BN Ms. 8028 I, wyklejka okładki przedniej; 3. Poznań Bibl. Racz. Ms. 1276 (Teki Erzepkiego), nr 2, k. 9v-10v; 4. Bibl. Bernardynów w Sokalu, k. 17-17v; 5. Warszawa BN Ms. BOZ 1113, k. 48; 6. Warszawa BN Ms. Lat.O.I.180, k. 14b-15b (zniszczony); 7. dopisek w Johannes Herolt, *Sermones discipuli de tempore et de sanctis, Argentinae 1489* ze zbiorów Józefa Herugi, początek XVI w. (zniszczony); 8. Warszawa BN Ms. 3039 I, k. 52; 9. Sandomierz Bibl. Diec. Inc 298, Jakub de Voragine, *Legenda sanctorum, 1480-1490*, k. 76.

Facs. PPP, t. 2, s. 226 (przekaz nr 8), s. 227 (przekaz nr 2), s. 228-230 (przekaz nr 3), s. 231 (przekaz nr 5); G. Trościński, *Pieśń o Krzyżu i jej nieznanany późnośredniowieczny przekaz. Z zagadnień polskojęzycznego zasobu literackich pozdrowień Krzyża*, „Pam. Lit.”, 106 (2015), z. 1, s. 34 (przekaz nr 9).

Edd: Maciejowski (1852), t. 3, s. 37 (na podstawie przekazu nr 1); E. Kałużniacki, *Kleinere altpolnische Texte aus Handschriften des XV. und des Anfangs des XVI. Jahrhunderts*, „Sitzungsberichte der Philosophisch-Historischen Classe der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften”, 101 (1882), s. 289 (na podstawie przekazu nr 2); Surzyński (1891), s. 86 (na podstawie przekazu nr 1); Brückner (1897b), s. 234-235 (na podstawie przekazu nr 8); Łoś (1915), s. 467 (na podstawie przekazu nr 7); Brückner (1923), s. 81, 101 (na podstawie przekazów nr 8, 1); Kryński, Kryński (1925), s. 179 (na podstawie przekazu nr 2); Kantak (1931), s. 420 (na podstawie przekazu nr 4); E. Land, *Z dziejów literatury pasyjnej w Polsce*, „Pam. Lit.”, 29 (1932), s. 507 (na podstawie przekazu nr 6); PPP, t. 1, s. 111-119 (na podstawie przekazów nr 1-8); Stolarska (1979), s. 38, 45-46; Korolko (1980), s. 16-19, 272 (na podstawie przekazów nr 2, 3); Pikulik (1984a), s. 82-86; Michałowska (1995), s. 368; *Literatura staropolska*, t. 1, s. 48-49; *Biblioteka zabytków*; Trościński, *Pieśń o Krzyżu...*, s. 35-37 (na podstawie przekazu nr 9).

Comm. Bobowski (1885), s. 104-105; Łoś (1922), s. 437, 485; PPP, t. 1, s. 55-57; Wojtkowski (1966), s. 258; Stolarska (1979), s. 24; Pikulik (1984a), s. 82-86; Michałowska (1995), s. 368; Trościński, *Pieśń o Krzyżu...*, s. 23-44.

66.

— *Bądź wiesioła, Panno czysta... (Corona Virginis Marie, Koronka brata Seweryna)*

Przed 1526 r.; pieśń o siedmiu radościach NMP, przekład pieśni *Gaude virgo, mater Christi...*, krąg bernardyński, przypisywana nieznanemu bliżej bratu Sewerynowi, być może z konwentu bernardyńskiego w Kobylinie.

Mss. (redakcja 1) Poznań Bibl. Rac. Teki Erzepkiego Ms. 1361, k. 7; (redakcja 2) Kraków Arch. Klasztoru ss. Klarysek Ms. 91A, k. 90v-91.

Facs. Perz (1973), s. 173. (redakcja 1); *Z opowiadań średniowiecznych*, Warszawa 1974 (Silva Medii et Recentioris Aevi, 3), s. 55-57 [przedr. w: H. Kowalewicz, *Średniowieczne wiersze polsko-łacińskie oraz Koronka brata Seweryna*, Poznań 2010, s. 174-175].

Edd. W. Żurowska-Górecka, *Nieznana pieśń staropolska*, „Język Polski”, 48 (1958), nr 5, s. 372; W. Górecka, M. Perz, *Nieznany polski rękopis muzyczny z przełomu XV/XVI wieku*, „Ruch Muzyczny”, 1959, nr 17-18, s. 3-4.; M. Perz, *Handschrift Nr. 1361 der Öffentlichen Städtischen Raczynski-Bibliothek in Poznań – als neue Quelle zur Geschichte der polnischen Musik in der II. Hälfte des XV Jahrhunderts*, [w:] *The Book of the First International Musicological Congress devoted to the Works of Frederic Chopin, Warszawa 16th-22nd February 1960*, red. Z. Lissa, Warszawa 1963, s. 588-592; *Muzyka staropolska. Wybór nie publikowanych utworów z XII-XVIII wieku*, red. H. Feicht, Kraków 1966, s. 588-592; MAP, s. 70; H. Kowalewicz, *Frater Severinus, Coronula sive Koronka*, [w:] tenże, *Z opowiadań średniowiecznych*, Warszawa 1974 (Silva Medii et Recentioris Aevi, 3), s. 55-57 [przedr. w: tenże, *Średniowieczne wiersze polsko-łacińskie...*, s. 174-175]; Perz (1976), s. 158-159; Korolko (1980), s. 178-179; *Toć jest dziwne a nowe*, s. 53-54; Mazurkiewicz (2000b), s. 131-132; W. Rębowski, W. R. Rzepka, W. Wydra, *Zespół pieśniowy ze schyłku XVI wieku z rękopisu Biblioteki Klasztoru Klarysek Krakowskich*, „PF”, 45 (2000), s. 488-490, 501; W. R. Rzepka, W. Wydra, *O staropolskiej pieśni ‘Bądź wiesioła, Panno czysta...’ (kilka uwag wydawców)*, „Annales Academiae Paedagogicae Cracoviensis. Studia Linguistica”, 1 (2002), s. 351-352; *Muza łacińska*, s. 599-600; Mazurkiewicz (2008), s. 54; *Najstarsze kompozycje w Polsce XI-XVI wiek*, opr. J. Węcowski, Lublin 2016, s. 80.

Transl. *Z opowiadań średniowiecznych...*, s. 55-57.

Comm. Wojtkowski (1966), s. 252; Pikulik (1984a), s. 90-93; S. Graciotti, *Włoskie tradycje i synkretyzm kultur w polskiej ‘Koronce’ z początku XVI wieku*, [w:] *Od renesansu do Oświecenia*, Warszawa 1991, t. 1, s. 159-168; Morawska (1998), s. 270-271; Rzepka, Wydra, *O staropolskiej pieśni...*, s. 349-357; Mazurkiewicz (2002), s. 57, 351-353 i wg indeksu; Michałowska (2011), s. 126-127; W. Wy-

dra, *Corona Virginis Marie brata Seweryna z początku XVI wieku*, „Winieta. Pismo Biblioteki Raczyńskich”, 16 (2012), nr 2, s. 1-2; K. Janus, *Duch Święty w kontekście pobożności maryjnej polskiego średniowiecza. Teksty o Zwiastowaniu, Wcieleniu i Wniebowzięciu*, „Pam. Lit.”, 108 (2017), z. 3, s. 19-20.

67.

— *Beatus Adalbertus Bohemie ex illustri familia ortus...*

Pocz. XVI w. (?), Warmia; legenda brewiarzowa o św. Wojciechu.

Inc. *Beatus Adalbertus Bohemie ex illustri familia ortus...*

Edd. princ. *Breviarium Warmiense – Liber canonicarum horarum secundum ordinem rubrice Ecclesie Varmiensis ordinatus*, Nürnberg 1516; *Breviarium Warmiense*, Köln 1581.

Comm. J. Obłąk, *Kult św. Wojciecha w diecezji warmińskiej*, „Studia Warmińskie”, 3 (1966), s. 33-39; Danielski (1997), s. 260-261.

68.

— *Beatus Adalbertus episcopus et martir de partibus Sclauonie...*

1 ćw. XVI w.; legenda brewiarzowa o św. Wojciechu.

Inc. *Beatus Adalbertus episcopus et martir de partibus Sclauonie...*

Edd. princ. *Breviarium sive viaticum cathedralis ecclesiae Cracoviensis*, Cracoviae 1524; *Breviarium cum ritum insignis Ecclesie Cracoviense. Noviter emendatum*, Venetiis 1538, k. 317-318.

Comm. Danielski (1997), s. 263; Węcowski (2014), s. 143.

69.

— *Beatus Adalbertus ex gente Bohemica...*

Po 1436 r. (?); legenda o św. Wojciechu.

Inc. *Beatus Adalbertus ex gente Bohemica...*

Mss. Kraków Bibl. Czart. 2357 II, s. 642-651.

Comm. Węcowski (2014), s. 138.

70.

— *Beatus Adalbertus Pragensis episcopus et martyr gloriosissimus natione Sclavus...*

1 ćw. XVI w. (?); legenda brewiarzowa o św. Wojciechu; być może jest to przeróbka (nowa redakcja?) utworu *Adalbertus Pragensis episcopus sanctissimus et martir victoriosissimus ex gente Bohemica* (zob.).

Inc. *Beatus Adalbertus Pragensis episcopus...*

Edd. princ. *Breviarium sive viaticum cathedralis ecclesiae Cracoviensis*, Cracoviae 1524, k. 236-237; *Breviarium cum ritum insignis Ecclesie Cracoviense. Noviter emendatum*, Venetiis 1538, k. 446v-448.

Comm. Danielski (1997), s. 261-262; Węcowski (2014), s. 143.

71.

— *Benedic regem cunctorum...*

2 poł. XIII w.-pocz. XIV w.; oficjum rymowane ku czci św. Wojciecha, tradycyjnie uznawane za dzieło polskie, ostatnio hipotezy o jego akwizgrańskim pochodzeniu.

Mss. Kraków ABKKK Ms. 27; Ms. 28; Ms. 29; Ms. 33; Ms. 52; Kraków BJ Ms. 1255; Ms. 1256; Ms. 1258; Kielce BWSD Ms. 1, k. 185; Kraków Bibl. OO. Paulinów na Skałce Ms. B 18 (ponadto liczne przekazy rękopiśmienne z XV i pocz. XVI w., zob. *Comm.*).

Edd. AH, t. 5, s. 99-102; W. Szołdrski, *Św. Wojciech w hymnologii łacińskiej*, „Orędownik Diecezji Chełmińskiej”, 5 (1949), s. 212-215; *Muzyka staropolska*, red. H. Feicht, Kraków 1966, s. 2; MAP, s. 6; *Historia rymowana o św. Wojciechu 'Benedic regem cunctorum'*, oprac. J. Morawski, Kraków 1979; Danielski (1997), s. 189-196; Pikulik (1996), s. 15-84.

Transl. (fragm.) Włodarski (2007), s. 34-36.

Comm. EK, t. 2, kol. 214; B. Gładysz, *O łacińskich oficjach rymowanych z polskich źródeł średniowiecznych*, „Pam. Lit.”, 30 (1933), z. 3-4, s. 325-331; B. Gładysz, *Statut synodu łęczyckiego z r. 1285 o 'historji b. Adalberti' w nowem oświeceniu*, „Sprawozdania Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk”, 8 (1934), s. 6-10; Kowalewicz (1967), s. 62-64; J. Pikulik, *Polskie oficja rymowane o św. Wojciechu*, [w:] *Stan badań nad muzyką religijną w kulturze polskiej*, Warszawa 1973, s. 279-340; T. Miazga, *Antyfonarz kielecki z 1372 r. pod względem muzykologicznym*, Graz 1977; J. Kubieniec, *Akwizgrański przekaz 'Ad festa pretiosi'*, „Muzyka”, 45 (2000), nr 2, s. 81-87; Morawski (2006), s. 508-517; Węcowski (2014), s. 85-86.

72.

Benedykt Hesse z Krakowa

(Benedictus Hesse de Cracovia)

Ur. ok. 1389 r. w Krakowie; od 1407 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1411 r. bakałarz sztuk, 1415 r. magister sztuk; następnie profesor i dziekan Wydziału Sztuk (1421, 1424/25); w 1423 r. podjął studia teologiczne, 1425 r. bakałarz teologii, 1431 r. doktor teologii, potem profesor na Wydziale Teologicznym; od 1449 r. wykładał na Wydziale Prawa; rektor Uniwersytetu w l. 1427/28, 1449/50, 1450-1451, 1454-1455; wicekanclerz w 1449 r.; od 1427 r. kanonik, a przed 1440 r. dziekan w kolegiacie św. Floriana w Krakowie, od ok. 1440 r. kanonik w katedrze krakowskiej; zm. przed 12 XI 1456 r.

- Lit.** PSB, t. 9, s. 485-486; SPTK, t. 2, s. 44-46; NK, t. 2, s. 263-264; Fijałek (1898), s. 134-151; M. Rechowicz, *Św. Jan Kanty i Benedykt Hesse w świetle krakowskiej kompilacji teologicznej z XV w. Studia nad komentarzem do św. Mateusza (rękopisy Biblioteki Jagiellońskiej Nr 1364-1366, 1368)*, Lublin 1958; F. Stegmüller, *Benedikt Hesse*, [w:] *Lexikon für Theologie und Kirche*, t. 2, Freiburg im Br. 1958, kol. 181; M. Markowski, *Wykłady wstępne i Komentarz do 'Sentencji' Benedykta Hessego z Krakowa*, MSZHFSS, 4 (1965), s. 334-340; Markowski (1965a), s. 167, 183, 223; Markowski (1965b), s. 118-151; M. Markowski, *Krakowskie komentarze do 'Fizyki' Arystotelesa zachowane w średniowiecznych rękopisach Biblioteki Jagiellońskiej*, „StMed”, 7 (1966), s. 114; M. Markowski, *Die philosophischen Richtungen in der Naturphilosophie an der Krakauer Universität in der ersten Hälfte des XV. Jahrhunderts*, [w:] *La Filosofia della natura nel medioevo*, Milano 1966, s. 667-668; M. Markowski, *Problem uniwersaliów w 'Quaestiones super Isagogen' Benedykta Hessego z Krakowa*, MSZHFSS, 7 (1967), s. 77-100; M. Markowski, *Komentarz Benedykta Hessego z Krakowa do 'Isagogi' Porfiriusza*, „Ruch Filozoficzny”, 26 (1968), nr 3, s. 222-224; M. Markowski, *Stanowisko polskich średniowiecznych komentatorów 'Isagogi' Porfiriusza wobec wiklefowskiej teorii uniwersaliów*, „Roczniki Filozoficzne”, 16 (1968), nr 1, s. 125-131; M. Markowski, *Studien zu den Krakauer mittelalterlichen Physikkomentaren. Die Impetustheorie*, „Archives d'histoire doctrinale et littéraire du Moyen Age”, 35 (1968), s. 188, 196-197; Kowalczyk (1970), s. 19; M. Markowski, *Problematyka uniwersaliów w polskich piętnastowiecznych pismach nominalistycznych*, „StMed”, 12 (1970), s. 94-117, 147-161; S. Wielgus, J. E. Zieliński, *Les Questions sur les universaux de Benoit Hesse*, „Med.Philos.Pol.”, 14 (1970), s. 131-153; Markowski (1971); R. Palacz, *Z problematyki badań nad filozofią przyrody w XV wieku*, „StMed”, 14 (1973), s. 87-198; Lohr (1974), s. 126-128; Hajdukiewicz (1974), s. 231; W. Bucichowski, *Benedicti Hesse Lectura super Evangelium Matthaei (cap. I)*, Warszawa 1979, s. 7-15; W. Bucichowski, *Koncepcja corpus politicum w eklezjologii Benedykta Hesse*, „PT”, 1 (1984), s. 193-203; Wielgus (1992), s. 65-72; M. Ozorowski, *Życie i działalność Benedykta Hessego*, „Studia Teologiczne”, 16 (1998), s. 79-92; Wünsch (1998), s. 85-87; M. Ozorowski, *Benedykta Hessego nauka o małżeństwie (1389-1456). Studium teologiczno-dogmatyczne*, Warszawa 2002, s. 19-31; H. Wojtczak, *Benedykt Hesse: przedstawiciel naukowego środowiska krakowskiego w pierwszej połowie XV wieku*, „Folia Philosophica”, 30 (2012), s. 69-88; H. Wojtczak, *Das wissenschaftliche Wirken Benedikt Hesses an der Krakauer Universität in der ersten Hälfte des 15. Jahrhunderts unter besonderer Berücksichtigung der Artistenfakultät*, „Acta Mediaevalia”, 15 (2002), s. 303-322; R. Tatarzyński, *Autograf Benedykta Hessego*, „PT”, 14 (2008), s. 187-204; Michałowska (2011), s. 127-128; Knoll (2016), s. 512-513, 614-615; H. Wojtczak, *Komentarze Benedykta Hessego do 'Ars Vetus' w świetle nowych ustaleń*, „PT”, 24 (2018), s. 595-609.

72/1

— *Commentum ‘Meteororum’*

1421-1425 r., Kraków; wariant tytułu: *Commentum super quatuor libros Meteorum Aristotelis*; komentarz do *Meteorologii* Arystotelesa.

Inc. *Iste liber cuius subiectum est ens mobile ad formam imperfectam vel ens mobile ad quantitates immediate quantitates primas elementorum convertentes...* [q. 1:] *Circa istam litteram dubitatur: utrum de impressionibus meteorologicis sit vel possit esse scientia? Et arguitur quod non...*

Mss. Kraków BJ Ms. 674, k. 2-152.

Comm. Markowski (1971), s. 408-409; Lohr (1974), s. 128, nr 3; Knoll (2016), s. 366.

72/2

— *De passione Domini (Super Is. 50, 6)*

Fragment *Lectura super Ev. Matthaei*.

Inc. *Corpus meum dedi percutientibus. Scribitur Isaiae 50. – Sancta mater ecclesia recolens passionem acerbissimum Domini nostri. Prophetia nobis Christe quis est, qui te percussit, Matth. XXVI. Et quia Christus pro nobis sic passus et percussus est...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1368, k. 2-9v, Watykan BAV Ms. Vat.lat.14648, k. 3-3v.

Comm. Wielgus (1992), s. 70-71; Catalogus BJ, t. 9, s. 132-133.

72/3

— *De sacramento Eucharistiae et celebratione missae cum dubitationibus*

Traktat o przyjmowaniu komunii św. i sprawowaniu Mszy Św.

Inc. *Notandum de frequentacione sacramenti Eucaristie, quod non solum sacerdos, sed omnis christianus, scilicet sobrie, iuste vivens in hoc seculo, separari non debet ex quacumque causa vel accione impediri a frequenti communione...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1368, k. 310v-344v.

Comm. Fijałek (1898), s. 147; M. Kowalczyk, *Tańce i zabawy w świetle rękopisów średniowiecznych*, „Biul. BJ”, 34-35 (1984-1985), s. 77; Catalogus BJ, t. 9, s. 133-134.

72/4

— *Lectura super Evangelium s. Matthaei*

1431-1449 r., Kraków; wariant tytułu: *Commentum in Evangelium s. Matthaei; Lectura cum dubitationibus super Evangelium s. Matthaei*; komentarz do Ewangelii św. Mateusza w dwudziestu ośmiu rozdziałach.

Inc. *Quamvis sacris edocti litteris nostrae mentis conspicimus obtutibus, illud solum verum esse gaudium, quod de creatore, non de creatura concipitur... Nubicula parva quasi vestigium hominis ascendebat de mari 3 Reg. 18 [, 44]. – Comendatio enim autoris redundat in opus... [Prol. 1:] Matthaeus ex Judaea... Hic est primus prologus beati Hieronymi, qui proponitur evangelio Matthaei. Qui quidem prologus secundum Lyram dividitur in quattuor partes... [Prol. 2:] Matthaeus cum primo... Hic est secundus prologus. Qui dividitur in duas partes. Nam primo autor huius evangelii manifestatur, secundo auctoritas sui evangelii declarantur... [tekst:] Liber generationis... Natura ars et gratia hoc habent commune, quod contraria in eis curantur per contraria...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1365 (autograf); Ms. 1364; Ms. 1366; Ms. 1368; Ms. 1270 (ponadto przekazy w bibliotekach obcych wykaz w: W. Bucichowski i Wielgus (1992)).

Edd. W. Bucichowski, *Benedicti Hesse Lectura super evangelium Matthaei (cap. I)...*; W. Bucichowski, *Benedicti Hesse Lectura super evangelium Matthaei (cap. II-IV)*, Warszawa 1982; W. Bucichowski, *Benedicti Hesse Lectura super evangelium Matthaei (cap. V)*, Warszawa 1983; W. Bucichowski, *Benedicti Hesse Lectura super evangelium Matthaei (cap. VI-VIII)*, Warszawa 1985; W. Bucichowski, *Benedicti Hesse Lectura super evangelium Matthaei (cap. IX-XIII)*, Warszawa 1986; W. Bucichowski, *Benedicti Hesse Lectura super evangelium Matthaei (cap. XIV-XVII)*, Warszawa 1987; W. Bucichowski, *Benedicti Hesse Lectura super evangelium Matthaei (cap. XVIII-XX)*, Warszawa 1990; W. Bucichowski, *Benedicti Hesse Lectura super evangelium Matthaei (cap. XXI-XXIII)*, Warszawa 1990; (fragm.) W. Bucichowski, [w:] *Polskie traktaty koncyliarystyczne z połowy XV wieku*, Warszawa 1987, s. 231-277.

Comm. Stegmüller RB, nr 1697-1701; Rechowicz, *Św. Jan Kanty...*, s. 70-122; Bucichowski, *Koncepcja corpus politicum...*, s. 193-203; Wielgus (1992), s. 67-70; Wunsch (1998), s. 85-87, 188-190; M. Markowski, *Uniwersytet Krakowski a sobory pierwszej połowy XV wieku*, „Acta Mediaevalia”, 12 (1999), s. 196-197; Z. Kałuża, *Lex vetus i lex nova w komentarzu Benedykta Hessego do Ewangelii św. Mateusza*, „PT”, 14 (2008), s. 135-151; P. Krupa, *Wątki mariologiczne i sprawa ostatniego ślubu Władysława Jagiełły w komentarzu Benedykta Hessego do Ewangelii św. Mateusza*, „PT”, 14 (2008), s. 153-167; B. Chmielewska, *Traktat Mateusza z Krakowa jako źródło w komentarzu Benedykta Hessego do Ewangelii św. Mateusza*, „PT”, 14 (2008), s. 169-185; Tatarzyński, *Autograf Benedykta Hessego...*, s. 187-204; Knoll (2016), s. 497-503.

72/5

— **Principia et Commentum in I-IV libros ‘Sententiarum’ Petri Lombardi**

1428-1429 r., Kraków; wykłady wstępne i komentarze do ks. I-IV *Sentencji* Piotra Lombarda.

Mss. Gniezno Arch. Archid. Ms. 166, k. 2-8v; Kraków BJ Ms. 1518, k. 1-10v, 20v-412v (in I librum); Ms. 1519, k. 1-3v, 5-6v, 4, 7-353v (in II librum); Ms. 1526, k. 2-7 (in II librum); Ms. 1531, k. 1-8v, 13-315 (in III librum); Ms. 1538, k. 1v-195 (in I-IV libros); Ms. 2091.

Edd. [fragm. wykładu wstępnego do ks. I] Włodek (1970), s. 71-78.

Comm. Markowski, *Wykłady wstępne...*, s. 334-340; Catalogus BJ, t. 11, s. 167-168.

72/6

— *Quaestio de contractibus*

Przed 1420 r., Kraków; wariant tytułu: *De reemptionibus; De usuris; Tractatus de contractu emptionis et reemptionis*; traktat o kupnie renty.

Inc. *Utrum contractus empcionum census facti ad reemendum aut ad tempus vite poterint de iure admitti sine formidine consciencie aut eciam tolerari. Et arguitur quod non...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1369, k. 11-19; Ms. 1709, s. 11-20; Ms. 2136, k. 167v-182v; Ms. 2392, k. 243-249.

Comm. Fijałek (1898), s. 146, 148-149; S. Estreicher, *Opinie prawnicze profesorów Uniwersytetu Krakowskiego w XV stuleciu*, „Czasopismo Prawno-Ekonomiczne”, 30 (1936) = *Księga pamiątkowa ku czci Fryderyka Zolla*, Kraków 1935, s. 419-426; Rehowicz, *Św. Jan Kanty...*, s. 208-209; J. Rebeta, *Komentarz Pawła z Worczyna do ‘Etyki Nikomachejskiej’ Arystotelesa z 1424 roku*, Wrocław 1970, s. 61; B. Chmielowska, *Traité de Stanislas de Skarbimierz ‘De contractu reemptionis’ retrouvé dans le manuscrit G. 14838 de la Bibliothèque Universitaire de Gand*, „Med.Philos.Pol.”, 31 (1992), s. 120; Catalogus BJ, t. 9, s. 137.

72/7

— *Quaestio de dispensatione religiosorum a votis*

Kwestia teologiczna dotycząca dyspensy przy ślubach czystości i posłuszeństwa.

Inc. *Utrum circa viros religiosos in voto obediencie et continencie possit dispensacio intervenire. Nota primo: status religionis potest dupliciter considerari...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1369, k. 26v-28v.

Comm. Fijałek (1898), s. 146-147; Rehowicz, *Św. Jan Kanty...*, s. 208-209; Catalogus BJ, t. 9, s. 138.

72/8

— *Quaestio de Maria Magdalena*

Kwestia teologiczna.

Inc. *Utrum Maria Magdalena carnaliter peccaverit. Et videtur, quod non...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1368, k. IIIv (autograf).

Comm. Fijałek (1898), s. 147; Catalogus BJ, t. 9, s. 134.

72/9

— *Quaestio de resurrectione hominum*

Kwestia teologiczna o zmartwychwstaniu ciała.

Inc. *Utrum in futura resurrectione homines secundum se numeraliter resurgent a morte. Quod questio sit falsa, arguitur sic: nullus homo resurgetur...***Mss.** Kraków BJ Ms. 1369, k. 24-26.**Comm.** Fijałek (1898), s. 146; Rechowicz, *Św. Jan Kanty...*, s. 208-209; Catalogus BJ, t. 9, s. 138.

72/10

— *Quaestio Principii*

Kwestia teologiczna.

Inc. *Utrum dampnati per comparacionem ad statum beatorum mutuo se videant quoad lotiam sanctorum et penam damnatorum. Questio tantum querit, utrum dampnati videant gloriam...***Mss.** Kraków BJ Ms. 1534, k. 364-368; Kraków ABKKK Ms. 165, k. 458-467.**Comm.** Z. Włodek, *Krakowski komentarz z XV wieku do 'Sentencji' Piotra Lombarda*, cz. 1: *Wstęp historyczny i edycja tekstu księgi I i II*, „StMed”, 7 (1966), s. 148-152; Catalogus BJ, t. 11, s. 210.

72/11

— *Quaestiones in artem veterem*1422-1424 r., Kraków; wariant tytułu: *Disputata veteris artis*; komentarz do *Isagogae Porphyrii, Praedicamenta Aristotelis* oraz dwóch ksiąg *De interpretatione Aristotelis*; autorstwo przypisano ostatnio Benedyktowi Hessemu, ale wcześniej przypuszczano także, że autorem był nieznany z imienia uczeń (por. ustalenia H. Wojtczak z 1997 i 2018 r.) – zob. Paweł z Pyskowic, *Commentum in artem veterem*.**Inc.** [Isagoge:] *Circa principium (vel initium) veteris artis ista sit prima quaestio, utrum diffinitio artis liberalis sit bene posita...* [Praedicamenta:] *Circa initium scientiae libri Praedicamentorum Aristotelis... quaeritur, utrum scientia libri Praedicamentorum, quae est realiter distincta a scientia libri Porphyrii...* [De interpretatione:] *Circa initium libri Peryermeniarum quaeritur, quid sit subiectum scientiae libri Peryermenias. Sciendum, quod de subiecto presentis scientiae sunt duae opinioniones...***Mss.** Kraków BJ Ms. 2037, s. 1-691; Ms. 2043, s. 1-606; Ms. 2455, k. 1-292 (inny incipit).**Edd.** (fragm.) H. Wojtczak, *Quaestiones de quantitate et de qualitate ex Benedicti Hesse Commento super 'Praedicamenta' Aristotelis cum quaestionibus et additionibus eius successorum (editio critica)*, „Acta Mediaevalia”, 10 (1997),

s. 119-213; *Quaestiones super primum librum 'De interpretatione' Aristotelis secundum Benedictum Hesse*, wyd. M. M. Maciołek, „Acta Mediaevalia”, 23 (2011).

Comm. Markowski (1971), s. 281-283, 291-292, 297-299 (jako: *secundum Benedictum Hesse*); Markowski, Włodek (1974), s. 95-96, 122-123 (jako *Quaestiones Cracovienses secundum Benedictum Hesse*); M. M. Maciołek, *Zagadnienie kłamstwa i herezji w 'Questiones super primum librum De interpretatione Aristotelis secundum Benedictum Hesse'*, „Acta Mediaevalia”, 20 (2007), s. 193-203; Wojtczak, *Komentarze Benedykta Hessego...*, s. 595-609.

72/12

— ***Quaestiones super tres libros 'De anima' Aristotelis***

1418-1430 r., Kraków; wariant tytułu: *Disputata De anima, Puncta de anima; Disputata super III libros De anima, Quaestiones Cracovienses secundum Benedictum Hesse de Cracovia super I-III libros 'De anima' Aristotelis*, kwestie filozoficzne do *O duszy* Arystotelesa, zachowane w dwóch wersjach: pełnej oraz skróconej (w postaci *quaestiones doctrinales*).

Inc. [Lib. 1, Qu. 1:] *Circa initium primi libri De anima. Primo movetur talis quaestio: utrum philosophia sit scientia? Respondetur quod sic. Pro quo nota: Ista quaestio unum praesupponit et aliud quaerit. Praesupponit primo: utrum philosophia sit. Quaeritur autem: utrum sit scientia...*

Mss. (wersja pełna) Kraków BJ Ms. 1901, k. 1-132v; Ms. 2013, k. 4-189; (wersja skrócona:) Kraków BJ Ms. 2075, k. 1-81; Ms. 2097, k. 103-198v; Ms. 2100, k. 150-216v; Ms. 2118, k. 13-70.

Edd. (fragm.) W. Bajor, *Edycja wybranych kwestii komentarza do pierwszej księgi 'De anima' Arystotelesa wg Benedykta Hessego*, „Acta Mediaevalia”, 12 (1999), s. 381-428; W. Bajor, *Quaestiones disputatae super primum librum 'De anima' Aristotelis Benedicti Hesse de Cracovia (editio critica)*, „Acta Mediaevalia”, 14 (2000); W. Bajor, *Benedicti Hesse Quaestiones disputatae super tres libros 'De anima' Aristotelis (libri II et III)*, Lublin 2011.

Comm. Lohr (1967), s. 378; Markowski (1971), s. 415-418 (jako osobne komentarze); Lohr (1974), s. 128, nr 4; Markowski, Włodek (1974), s. 77 (jako *Quaestiones Cracovienses*), 91, 101, 110, 112, 116; W. Bajor, *Zagadnienia metodologiczne średniowiecznej psychologii na podstawie 'Quaestiones disputatae super tres libros Aristotelis De anima' Benedykta Hessego z Krakowa*, „Acta Mediaevalia”, 17 (2004), s. 199-211; Knoll (2016), s. 340-342.

Quaestiones super 'Praedicamenta' Aristotelis* zob. *Questiones in artem veterem

Quaestiones super 'Postpraedicamenta'* zob. *Questiones in artem veterem

Quaestiones super duos libros ‘De interpretatione’ Aristotelis zob. Questiones in artem veterem

72/13

— **Quaestiones super octo libros ‘Physicorum’ Aristotelis**

1421-1425 r., Kraków; wariant tytułu: *Disputata librorum Physicorum*; komentarz do *Fizyki* Arystotelesa; na podstawie tego komentarza powstała inna, anonimowa redakcja – zob. *Quaestiones super octo libros Physicorum Aristotelis secundum Benedictum Hesse de Cracovia*.

Inc. *Circa initium Physicorum queritur: utrum diffinitio philosophie data a Philosopho secundo Metaphysice sit bene posita? Respondetur quod sic. Pro quo nota quod philosophia diversimode a diversis definitur. Quidam sic: est sciencia principaliter considerans de ente in communi...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1367, k. 1-148; Ms. 2376, k. 1-373 (redakcja Jana Kantego).

Edd. Benedictus Hesse, *Quaestiones super octo libros Physicorum Aristotelis*, wyd. S. Wielgus, Wrocław 1984.

Transl. (fragm.) *700 lat* (1978), s. 111-118.

Comm. Lohr (1967), s. 378, nr 1; Markowski (1971), s. 375-376; Lohr (1974), s. 128, nr 2; S. Wielgus, *Poglądy na temat matematyki w ‘Quaestiones super octo libros Physicorum Aristotelis’ Benedykta Hessego*, „Acta Mediaevalia”, 4 (1983), s. 73-82; Markowski, Włodek (1974), s. 69, 112; Catalogus BJ, t. 9, s. 130-132.

72/14

— **Rocznik Benedykta Hessego**

Zapiski dotyczące lat 1447-1454.

Inc. *Sacro durante Concilio Basiliensi exorta fuit differentia...*

Mss. Kraków BJ Ms. 418, k. 1.

Edd. CE 1/2, nr 13, s. 19-21.

Comm. M. Zdanek, *Uniwersytet Krakowski wobec własnej przeszłości w XV-XVI wieku*, Kraków 2017, s. 105-106.

72/15

— **Tractatus brevior**

Ok. 1440 r.; traktat koncyliarystyczny, zawierający uzasadnienie opowiedzenia się Uniwersytetu Krakowskiego za soborem bazylejskim i papieżem Feliksem V.

Inc. *Utrum sacrosancte Basiliensi sinodo et sanctissimo domino nostro, domino Felici pape quinto, ab eadem rite electo et instituto, a quolibet salvari volenti obediendum sit necessario. Et arguitur ad partes questionis, quod questio sit falsa...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1217, k. 204-208; Ms. 1369, k. 19v-23v.

Edd. [i streszczenie Jana z Segowii:] *Monumenta Conciliorum generalium saeculi XV. Concilium Basiliense, Scriptores*, t. 3, cz. 2, wyd. E. Birk, R. Beer, Wien 1886, s. 535; W. Bucichowski, [w:] *Polskie traktaty koncyliarystyczne...*, s. 29-42; (fragm.) Fijałek (1900a), t. 1, s. 413-414.

Comm. Fijałek (1898), s. 146-147; Fijałek (1900a), t. 1, s. 310-315, 325-331, 413-414; Bucichowski, *Koncepcja corpus politicum...*, s. 193-203; Wünsch (1998), s. 85-87, 155; Markowski, *Uniwersytet Krakowski a sobory...*, s. 195-196; Catalogus BJ, t. 9, s. 138.

72/16

— *Tractatus prohemialis in Sacra Scriptura*

Wstęp do lektury Pisma Św.

Inc. *Quamvis sacri edocti litteris nostrae mentis conspicimus obtutibus illud solum verum esse gaudium...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1260, k. 1-6v.

Comm. Wielgus (1992), s. 71.

72/17

— (attrib.) *Quaestio: Utrum haereticorum perfidia*

1 poł. XV w.; kwestia przepisana przez Jana z Kęty; autorem nieokreślony z imienia doktor; zdaniem Z. Włodek, mógł to być Benedykt Hesse, a sama kwestia powstała między 1431 a 1438 r.

Inc. *Utrum haereticorum perfidia aliquando terminabitur in hac vita. Et arguitur quod sic...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1588, k. 242v.

Edd. Z. Włodek, *Nie znany rękopis z księgozbioru św. Jana Kantego i krakowska kwestia o heretykach*, „Roczniki Filozoficzne”, 37-38 (1989-1990), z. 1, s. 143-144.

Comm. Włodek, *Nie znany rękopis...*, s. 141-144 [przedr. w: *taż*, *Z dziejów filozofii i teologii na Uniwersytecie Krakowskim w XV wieku. Sylwetki, teksty i źródła*, Kraków 2011, s. 335-338].

72/18

— (dub.) *De communione sub utraque specie*

Ok. 1435 r.; traktat o przyjmowaniu komunii św. pod dwiema postaciami; autorstwo wątpliwe, być może autorem był Franciszek z Brzegu (zob.).

Mss. Kraków BJ Ms. 1369.

72/19

— (dub.) *Wykład inauguracyjny na Wydziale Prawa Kanonicznego z 1449 r.*

1449 r., Kraków; autorstwo wątpliwe, prawdopodobnie autorem był Wawrzyniec z Raciborza (zob.).

Inc. *In nomine sancte et individue trinitatis, patris et filii et spiritus sancti. Amen. Ad honorem, laudem et gloriam omnipotentis Dei et sanctissime genitricis eius totiusque celestis curie presertim, patronorum quoque sanctorum Stanislai et Adalberti huius civitatis et totius Regni Polonie... lecturus ordinarie, dante domino, librum decretalium verbis sapientissimi Salomonis incipiam inquiring: Deus dat sapienciam et ex ore eius sciencia et prudencia, scripta sunt verba proverbiorum Ito capitulo. – Venerabiles patres, doctores, magistri et ceteri domini. Hec est veritas, quamvis vite mee residium aliter offerre Deo...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1369, k. 6-9.

Edd. (fragm.) Fijałek (1898), s. 136-143.

Comm. Fijałek (1898), s. 134-144 (jako authent.).

73.

Benedykt Polak

(Benedictus Polonus)

Ur. 1225; franciszkanin we Wrocławiu, 1245 r. w poselstwie Giovanniego Piano del Carpine – wysłannika papieża Innocentego IV do chana mongolskiego; 1252 r. jako gwardian w Krakowie, składał zeznania przed komisją Jakuba z Velletri (zob. *Miracula sancti Stanislai*).

Lit. PSB, t. 1, s. 424-425; NK, t. 2, s. 20-22; DPP, t. 1, s. 49-50; t. 5, s. 239; M. T. Janowska, *Benedykt Polak*, [w:] *Polacy w historii i kulturze krajów Europy Zachodniej. Słownik biograficzny*, red. K. Kwaśniewski, L. Trzeciakowski, Poznań 1981, s. 47; Michałowska (2011), s. 128.

73/1

— *Relatio fratris Benedicti Poloni*

1247 r., Kolonia; relacja z podróży – poselstwa do Wielkiego Chana.

Inc. *Anno Domini M.CC.XL...*

Mss. Paryż BnF Ms. Colbert. 2477; Wiedeń ÖNB Ms. 512.

Facs. Benedykt Polak, *Z Europy do Azji przez Kazachstan (1245-1247)*, Warszawa 2008 (wkładka na końcu książki).

Edd. *Relatio fratris Benedicti Poloni*, wyd. A. van den Wyngaert, [w:] *Itinera et relationes fratrum minorum saeculi XIII et XIV*, Firenze 1929, s. 135-143; Benedykt Polak, *Z Europy do Azji...*, s. 47-51.

Transl. *Trzynastowieczny opis podróży do Mongolii posła papieskiego, franciszkani-
na z Wrocławia, błogosławionego i męczennika, brata Benedykta oraz ówcz-*

sne listy dyplomatyczne Papieża i Kujak-Chana z Karakorum, tłum. A. Jochelson, [w:] *Kalendarz św. Antoniego* 1986, Wrocław 1986, s. 51-59; *Relacja Benedykta Polaka*, tłum. S. Młodecki, [w:] *Benedykt Polak, Z Europy do Azji...*, s. 53-57; Benedykt Polak, *Sprawozdanie*, tłum. S. Młodecki, [w:] *Spotkanie dwóch światów. Stolica Apostolska a świat mongolski w połowie XIII wieku. Relacje powstałe w związku z misją Jana di Piano Carpiniego do Mongołów*, red. J. Strzelczyk, Poznań 1993, s. 224-231.

Comm. DPP, t. 1, s. 49-50; *Historia nauki polskiej*, t. 1, s. 76-79; M. Plezia, *Historia Tartarorum*, „StŻr”, 15 (1971), s. 167-172; J. Strzelczyk, *Mongołowie a Europa. Stolica Apostolska wobec problemu mongolskiego do połowy XIII w.*, [w:] *Spotkanie dwóch światów...*, s. 9-112; J. Strzelczyk, *Od Lyonu do Mongolii. Poselstwo papieskie do wielkiego Chana i relacje wysłanników*, [w:] *Benedykt Polak, Z Europy do Azji...*, s. 15-46; R. Urbański, *Tartarorum gens brutalis. Trzynastowieczne najazdy mongolskie w literaturze polskiego średniowiecza na porównawczym tle piśmiennictwa łacińskiego antyku i wieków średnich*, Warszawa 2007 (Studia Staropolskie. Series Nova 15), s. 211-215; A. Krawiec, *Ciekawość świata w średniowiecznej Polsce. Studium z dziejów geografii kreacyjnej*, Poznań 2010, s. 384-411; Michałowska (2011), s. 739-741.

74.

Bernard z Krakowa

(Bernhardus, Bernard Sądecki z Krakowa)

XV w.; bliżej nieznan benedyktyn w klasztorze świętokrzyskim, być może tożsamy z Bernardem s. Bernarda z Nowego Sącza, który studiował na Uniwersytecie Krakowskim od 1469 r. i podprzeorem klasztoru na Św. Krzyżu z 1491 r.

Lit. M. Derwich, *Benedyktyński klasztor św. Krzyża na Łysej Górze w średniowieczu*, Warszawa-Wrocław 1992, s. 486; Kaliszuk (2016), t. 2, cz. 1, s. 481; K. Bracha, *Praktyki pobożne Mikołaja z Wielkiego Koźmina (zm. 1490 r.) mnicha łysogórskiego*, [w:] *Klasztor na Świętym Krzyżu - skarb polskiej kultury i historii*, red. P. Zając, Poznań 2018, s. 63-64.

74/1

— (attrib.) *Vita fratris Nicolai de Magna Cosmin*

Po 1490 r., Święty Krzyż; wariant tytułu: *Exemplar perfectionis vite monastice*; żywot benedyktyna świętokrzyskiego Mikołaja z Wielkiego Koźmina.

Inc. *Cum plerorumque priscorum patrum legentes aut audientes laudamus, admiramur, etsi non imitamur, virtutes, vitas ac sanctitatem...*

Mss. Warszawa BN Ms. Lat.FI.ch.336, k. 74-77v (zniszczony).

Edd. *Vita fratris Nicolai de Magna Kosmin*, wyd. S. Kwiatkowski, [w:] MPH 5, s. 844-860.

Comm. MPH 5, s. 841-844; P. Szaniecki, *O Mikołaju, mnichu świętokrzyskim*, „W drodze”, 3 (115) (1983), s. 69-76; Derwich, *Benedyktynski klasztor św. Krzyża...*, s. 483-503; Bracha, *Praktyki pobożne Mikołaja...*, s. 59-85.

75.

Bernard z Krakowa

(z Biskupiego, Kapustka, Episcopus)

Syn Hieronima z Krakowa; od 1474 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1477 r. bakałarz sztuk, 1484 r. magister sztuk; zajmował katedrę astrologii do ok. 1490 r.; odbył studia medyczne, przed 1492 r. bakałarz medycyny; w l. 1492, 1497/98 dziekan Wydziału Sztuk; studiował również teologię, 1497/98 bakałarz teologii; 1503 r. licencjat teologii; 1504 r. doktor teologii; rektor Uniwersytetu Krakowskiego (1506, 1506/07, 1527/28, 1528, 1528/29); dziekan kolegiaty św. Floriana na Kleparzu; zm. w. 1531 r. w Brzeźnicy pod Bochnią.

Lit. PSB, t. 1, s. 458-459; H. Barycz, *Historia Uniwersytetu Jagiellońskiego w epoce humanizmu*, Kraków 1935, s. 181-182; Markowski (1990d), s. 162-163.

75/1

— *Practica anni 1489*

Ok. 1488/89 r., Kraków; wariant tytułu: *Practica Bernhardi de Cracovia, artium ingenuarum magistri in celebri ac famatissima Universitate Cracoviensi, illustris facultatis eiusdem astrologice lectoris ordinarii et interpretis*; prognostyk na 1489 r.

Inc. *Summum argumentum et evidens quedam est ratio, quod hac mortali homo carne adumbratus divinum et immortale... Capitulum primum de domino anni. – Volens anni dominum elicere ad fortiores planetas in preventionem et introitu Solis in Arietem oculum convertat necesse est...*

Edd. princ. Lipsk, ok. 1489.

Comm. Markowski (1990d), s. 163-164.

76.

Bernard Mikosz z Nysy

(Bernardus Mikosz de Nissa, alias Krotinphul, Crontiphus)

Ur. na Śląsku, syn Bernarda zwanego Mikoszem (lub Krotinphul); od 1455 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1458 r. bakałarz sztuk, 1462 r. magister sztuk; do 1480 r. profesor na Wydziale Sztuk Uniwersytetu Krakowskiego, 1470/71 r. dziekan Wydziału Sztuk; odbył studia teologiczne, ok. 1473 lub 1480 r. bakałarz, 1482 r. licencjat, a między 1482-1484 doktor i profesor teologii; rektor Uniwersytetu Krakowskiego w 1489/90 r.; od 1478 r. kanonik,

następnie kustosz kolegiaty św. Floriana na Kleparzu w Krakowie, od 1481 r. kanonik katedry wrocławskiej, kanonik kościoła św. Krzyża; wychowawca ks. Janusza Holszańskiego od 1489 r.; zm. w 1490 r.

- Lit.** PSB, t. 1, s. 460; SPTK, t. 1, s. 129-130; H. Barycz, *Ślężacy na Uniwersytecie Jagiellońskim od XV-XVIII w.*, Katowice 1935, s. 14; R. Ligacz, *Uczni Śląska Opolskiego na Uniwersytecie Krakowskim w XV wieku*, Opole 1964, s. 28-30; Szelińska (1966), s. 132-139; Markowski (1971), s. 367; Lohr (1974), s. 129-130; Hajdukiewicz (1974), s. 35; K. Dola, *Kanonicy wrocławskiej kapituły katedralnej w latach 1418-1500*, „Studia Teologiczno Historyczne Śląska Opolskiego”, 5 (1976), s. 275-276; Wielgus (1992), s. 130.

76/1

— (attrib.) *Expositio super ‘Metaphysicam’ Aristotelis*

Komentarz w formie glosy marginalnej do *Metafizyki* Arystotelesa w rękopisie z końca XIII w., wpisany w XV w.

- Inc.** *Omnes homines natura scire desiderant... [Expositio:] Primum quidem. Comparat scienciam speculativam ad activam. Primo facit hoc, secundo respondet tacite Platoni et est talis comparacio scienciarum...*

Mss. Kraków BJ 508, k. 1-52v.

- Comm.** Markowski, Włodek (1974), s. 14 (jako attrib.); Catalogus BJ, t. 3, s. 159 (jako attrib.); SPTK, s. 130 (jako attrib.).

76/2

— (attrib.) *Sermones*

XV w.; kolekcja kazań różnych autorów w rękopisie, którego właścicielem był Bernard Mikosz z Nysy.

Mss. Kraków BJ Ms. 2332.

Comm. SPTK, s. 130.

76/3

— *Quaestiones super X libros ‘Ethicorum’*

Kwestie filozoficzne do ks. I-X *Etyki* Arystotelesa z glosą.

- Inc.** [Lib. 1:] *Circa initium primi libri Ethicorum quaeritur primo: utrum de moribus humanis seu virtutibus possit esse una practica scientia ab aliis distincta? Arguitur primo quod de virtutibus non potest esse scientia...*

Mss. Monachium BSB Ms. Clm. 520, k. 13-174.

Edd. (fragm., tzn. lista pierwszych kwestii każdej z ksiąg) J. Wolny i in., *Polonica w średniowiecznych rękopisach bibliotek monachijskich*, Wrocław 1969, s. 21.

Comm. Wolny i in., *Polonica w średniowiecznych rękopisach...*, s. 21; Lohr (1974), s. 129, nr 1.

77.

Beyer Christoph

Ur. 1458, syn szlachcica spod Chojnic; kupiec gdański, ławnik i rajca Miasta Gdańska; zm. w 1518 r.

77/1

— Danziger Chronik

Zapiski kronikarskie z lat 1468-1518, znane z fragmentów w kronice Gdańszczanina Stenzla Bornbacha (zm. 1597 r.). Nie zawsze jest jasne, które zapiski pochodzą od Beyera, a które od Bornbacha.

Mss. Berlin SPK Ms. boruss. Fol. 867, Fol. 248.

Edd. *Christoph Beyers des altern Danziger Chronik*, wyd. T. Hirsch, [w:] *Scriptores rerum Prussicarum*, t. 5, Leipzig 1874, s. 443-491.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 1, s. 529; *Christoph Beyers...*, s. 440-442; J. Dworzaczkowa, *Dziejopisarstwo gdańskie do połowy XVI w.*, Gdańsk 1962, s. 71-73 i passim; J. Możdżeń, *Przedstawienie świata przez kronikarzy gdańskich na przełomie XV i XVI w.*, Toruń 2016, s. 24-25.

77/2

— Danziger Chronik vom Pfaffenkriege

Zapiski kronikarskie z lat 1467-1489, opisujące wojnę o biskupstwo warmińskie, powstałe w Gdańsku; rekonstruowane przez wydawcę, znane są jedynie z wtrętów w późniejszych dziełach.

Edd. *Casper Weinreichs Danziger Chronik*, red. T. Hirsch, F. A. Vossberg, Berlin 1855; *Die Danziger Chronik vom Pfaffenkriege*, wyd. T. Hirsch, [w:] *Scriptores rerum Prussicarum*, red. T. Hirsch, M. Töppen, E. Strehlke, t. 4, Leipzig 1870, s. 679-689.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 3, s. 343; *Die Danziger Chronik...*, s. 676-679; Dworzaczkowa, *Dziejopisarstwo gdańskie...*, s. 13-42 i passim.

78.

— Biblia królowej Zofii Szarospatacka (Biblia szarospatacka)

1455 r.; polski przekład (z łaciny lub z języka czeskiego) w dwóch tomach Starego i prawdopodobnie Nowego Testamentu, dokonany na zlecenie Zofii Holszańskiej; autorem tłumaczenia części (V) rękopisu był prawdopodobnie Andrzej z Jaszowic (zob.), kapelan królowej.

Mss. Zdefektowany tom I: Sárospatak Sárospataki Református Kollégium Gimnáziuma Ms. O.916 (zaginiony); pojedyncze karty z II tomu: Wrocław BUWr Ms. 3164, Praga Národní muzeum Ms 1.A.c.23.

Facs. *Biblia szarospatacka. Podobizna kodeksu Biblioteki Ref. Gimnazjum w Szarospataku*, wyd. J. Bernacki, Kraków 1930.

Edd. *Biblia królowej Zofii żony Jagiełły z Kodeksu szarospatackiego*, wyd. A. Małecki, Lwów 1871; *Biblia królowej Zofii (szarospatacka) wraz ze staroczeskim przekładem Biblii*, wyd. S. Urbańczyk, V. Kyas, Wrocław 1965-1971; (fragm.) Maciejowski (1852), t. 3, s. 14-30; (fragm.) Kryński, Kryński (1925), s. 81-119; (fragm.) Vrtel-Wierczyński (1977), s. 70-84; (fragm.) *Toć jest dziwne a nowe*, s. 33-34; (fragm.) Taszycki (2003), s. 170-181; (fragm.) Wydra, Rzepka (2004), s. 60-68; (fragm.) Vrtel-Wierczyński (2005), s. 92-108; *Biblioteka zabytków*.

Comm. NK, t. 1, s. 180, 183-185; DPP, t. 1, s. 58-59; I. Polkowski, *Rękopis Biblii czeskiej z r. 1474*, „Rozprawy AU. Wydz. Filol.”, 10 (1884), s. 94-133; Brückner (1902-1904), t. 2, s. 65-69; Łoś (1915), s. 181-187; Łoś (1922), s. 163-171; S. Urbańczyk, *Z dawnych stosunków językowych polsko-czeskich, cz. 1: Biblia królowej Zofii a staroczeskie przekłady Pisma św.*, „Rozpr. AU. Wydz. Fil.”, 67 (1946); M. Kossowska, *Biblia w języku polskim*, t. 1, Poznań 1968, s. 62-86; S. Urbańczyk, V. Kyas, *Dokończenie edycji Biblii królowej Zofii ze st.-czeskim przekładem i prolegomena*, [w:] *Zpráva o zasedání Československo-polské jazykovědné komise při ČSAV a PAN v Praze ve dnech 6–10.6.1972*, Praha 1972, s. 7–8; Michałowska (1995), s. 569-572; V. Kyas, *Vliv českých biblických textů na staropolské překlady*, [w:] *tenże, Česká Bible v dějinách národního písemnictví*, Vyšehrad 1997; B. Taras, *Biblia królowej Zofii – szarospatacka*, [w:] *Teksty staropolskie. Analizy i interpretacje*, red. W. Decyk-Zięba, S. Dubisz, Warszawa 2003, s. 177-192; Z. Wanicowa, *O zależności języka Biblii królowej Zofii od wzoru czeskiego*, [w:] *Stromata Historica in honorem Romani Mariae Zawadzki. Studia historyczne ofiarowane Romanowi Marii Zawadzkiemu w 70. rocznicę urodzin*, red. J. Urban, Kraków 2006, s. 727-759; Z. Wanicowa, *Dlaczego Andrzej z Jaszowic, tłumacząc Biblię dla królowej Sonki, popełniał kardynalne błędy?*, [w:] *Amoenitates vel lepores philologiae*, s. 340-345; Z. Wanicowa, *Mechanizm błędów translacyjnych w Biblii Królowej Zofii a spór o podstawę jej przekładu*, „Językoznawstwo”, 4 (2010), s. 13-35; Michałowska (2011), s. 131-132; B. Czwojdrak, *Zofia Holszańska. Studium o dworze i roli królowej w późnośredniowiecznej Polsce*, Warszawa 2012, s. 120; Pietkiewicz (2016), s. 156-158.

79.

Biernat z Lublina

(Bernardus Lublinius)

Ur. ok. 1465 r.; pisarz i kopista u Jana Zielińskiego, starosty łukowskiego, Gotarda Bystrama, Filipa Kallimacha, lubelskiego kupca Łazarza, Mikołaja Bystrama; od 1492 r. na dworze wojewody ruskiego Jana (II) Pileckiego, a następnie jego

syna Jana (III); w pocz. XVI w. przyjął święcenia, prawdopodobnie studiował na Uniwersytecie Krakowskim; zm. ok. 1529 r.

- Lit.** PSB, t. 2, s. 84-85; NK, t. 2, s. 463-467; DPP, t. 1, s. 69-71; Hajdukiewicz (1974), s. 41-42; E. Pułaski, *Nowe szczegóły o Biernacie z Lublina*, „Sprawozdania z Posiedzeń Towarzystwa Naukowego Warszawskiego. Wydział Językoznawstwa i Literatury”, 4 (1911), nr 2, s. 23-35; A. Brückner, *Biernat Lubelczyk a ‘lekarz Pileckich’*, „Pam. Lit.”, 30 (1933), z. 1, s. 244-249; K. Kantak, *Nowe szczegóły biograficzne o Biernacie z Lublina*, „Reformacja w Polsce”, 6 (1934), s. 160-161; S. Grzeszczuk, *Sporne i niesporne problemy bibliografii Biernata z Lublina*, [w:] *Księga pamiątkowa ku czci Stanisława Pigionia*, Kraków 1961, s. 143-152; S. Grzeszczuk, *O notatkach autobiograficznych, lekturach i bibliotece Biernata z Lublina*, „Biul. BJ”, 38 (1988), nr 1-2, s. 31-61; S. Grzeszczuk, *Biernat z Lublina w świetle źródeł staropolskich*, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie. Seria Filologiczna: Historia Literatury”, 1 (1991), s. 7-29; S. Grzeszczuk, *Pierwszy autor książek polskich – Biernat z Lublina*, [w:] *Pisarze staropolscy. Sylwetki*, t. 1, red. S. Grzeszczuk, Warszawa 1991, s. 208-255; Michałowska (2011), s. 129-131; *Biernat z Lublina a literatura i kultura wczesnego renesansu w Polsce*, red. J. Dąbkowska-Kujko, A. Nowicka-Struska, Lublin 2016; T. Michałowska, *Biernat i inni*, Warszawa 2016.

79/1

— *Raj duszny (Hortulus polski)*

- Ok. 1513 r.; modlitewnik w j. polskim przeznaczony dla świeckich, wzorowany m.in. na łacińskim modlitewnikach Mikołaja Saliceta (Weidenbusch), *Antidotarius animae*, ok. 1494 r. i *Hortulus animae*.
- Edd. princ.** 8 kart wydania z 1513, Kraków, Florian Ungler i Wolfgang Lern, zachowane w oprawie druku zawierającego *Adagia* Erazma z Rotterdamu (Bazylea 1515), Wrocław BUWr, zaginiony; liczne wznowienia i przeróbki z XVI i XVII w., najstarsza zachowana pełna wersja 1636 r., druk: Andrzej Piotrkowczyk.
- Facs.** L. Bernacki, *Pierwsza książka polska. Studium bibliograficzne z 86 podobiznami*, Lwów 1918; [*Raj duszny*] *Hortulus animae polonicae* [Kraków, Florian Ungler i Wolfgang Lern], oprac. W. Wydra, Poznań 2006.
- Edd.** W. Nehring, *Ośm kartek z nieznaney starej księżeczki do nabożeństwa*, „PF”, 2 (1888), z. 2, s. 466-478; Bernacki, *Pierwsza książka polska...*; Kryński, Kryński (1925), s. 343-347; (fragm.) Vrtel-Wierczyński (1977), s. 222-225; (fragm.) Wydra, Rzepka (2004), s. 308-311.
- Comm.** Łoś (1922), s. 217-218; K. Budzyk, *Przełom wersyfikacyjny w strofice Biernata z Lublina*, „Pam. Lit.”, 44 (1953), z. 3-4, s. 190-216; K. Budzyk, *Autor pierwszej książki drukowanej w języku polskim*, „Pam. Lit.”, 53 (1962), z. 1, s. 3-9; A. Lewicka-Kamińska, *Nieznany fragment polskiego ‘Hortulusa’ z ok. 1527 roku*, „Rocznik Biblioteki Narodowej”, 4 (1968), s. 63-68; T. Borcz, *Polskie modlitewniki XV i XVI stulecia*, „Studia Pelplińskie”, 1969, s. 80-81;

T. Ulewicz, *Zagadka najstarszej książki polskiej ogłoszonej drukiem (Kilka uwag porównawczych)*, [w:] *For Wiktor Weintraub Essays in Polish Literature, Language and History Presented on the Occasion of His 65th Birthday*, The Hague 1975, s. 543-558; W. Wydra, W. R. Rzepka, *Niesamoistne drukowane teksty polskie sprzed roku 1521 i ich znaczenie dla historii drukarstwa i języka polskiego*, [w:] *Dawna książka i kultura. Materiały międzynarodowej sesji naukowej z okazji pięćsetlecia sztuki drukarskiej w Polsce*, red. S. Grzeszczuk, A. Kawecka-Gryczowa, Wrocław 1975, s. 263-288; T. Ulewicz, *Wśród impresorów krakowskich doby Renesansu*, Kraków 1977, s. 63-93; Michałowska (1995), s. 640; H. Bułhak, M. Malicki, *Hortulusy polskie z oficyny Hieronima Wietora 1518-1546. Próba identyfikacji oraz chronologizacji wydań*, „Rocznik Biblioteki Narodowej”, 37/38 (2006), s. 79-90; Michałowska (2011), s. 738-739; K. Krzak-Weiss, *Wątpliwości wokół Unglerowskiego wydania modlitewnika ‘Hortulus animae’ (uwagi na marginesie ‘Pierwszej książki polskiej’ Ludwika Bernackiego)*, „Roczn. Hum”, 61 (2013), z. 1, s. 63-82; K. Krzak-Weiss, *W ogrodzie duszy. Studia nad wyposażeniem graficznym polskich edycji modlitewnika ‘Hortulus animae’*, Poznań 2014; Michałowska, *Biernat i inni...*, s. 23-27; K. Janus, *‘Raj duszny’ Biernata z Lublina*, [w:] *taż, Duch Święty w polskim piśmiennictwie*, Częstochowa 2017, s. 175-180.

79/2

— **Ezop (Żywoł Ezopa Fryga mędrca obyczajnego i z przypowieściami jego)**

Przed 1516 r.; wierszowana parafraza opowieści o bajkopisarzu Ezopie Rinuccia d’Arezzo (Rimicius) z poł. XV w., która z kolei wzorowana była na greckim utworze przypisywanym Panudesowi (1260-1310), o jeszcze starszej genezie.

Edd. princ. *Ezop to jest opisanie żywota tego mędrca obyczajnego, przydane są k temu przypowieści jego z przykładami osobliwemi niektórych filozofów dawnych*, Kraków, Hieronim Wietor lub Florian Ungler, ok. 1522 (niezachowany), być może z tego druku pochodzi odpis przedmowy i dedykacji dla Jana III Pileckiego dokonany w 1634 r. przez Stanisława Pudłowskiego, Kraków BJ Ms. 3441, k. 8; *Żywoł Ezopa Fryga mędrca obyczajnego i z przypowieściami jego*, Kraków, Stanisław Scharffenberg, 1578, unikat: Kórnik Bibl. PAN Cim.Q.2450.

Facs. *Żywoł Ezopa Fryga mędrca obyczajnego i z przypowieściami jego*, Kraków 1578, druk: Stanisław Scharffenberg, Wrocław 1981.

Edd. *Biernata z Lublina Ezop*, wyd. I. Chrzanowski, Kraków 1910 (Biblioteka Pisarzy Polskich, 55); *Biernat z Lublina, Żywoł Ezopa Fryga mędrca obyczajnego i z przypowieściami jego*, Warszawa 1952; *Biernat z Lublina, Wybór pism*, oprac. J. Ziomek, Wrocław 1954, s. 3-112; *Biernat z Lublina, Ezop*, wstęp S. Grzeszczuk, oprac. J. S. Gruchała, Kraków 1997; *Biernat z Lublina, Żywoł Ezopa Fryga*, oprac. J. S. Gruchała, Kraków 2003; (fragm.) Vrtel-Wierczyński (1952), s. 101-109; (fragm.) Vrtel-Wierczyński (1977), s. 312-320; (fragm.) *Literatura staropolska*, t. 1, s. 190-197.

Comm. A. Brückner, *Ezopy polskie*, „Rozpr. AU. Wydz. Fil.”, 34 (1902), s. 163-235; Łoś (1915), s. 479-482; Łoś (1922), s. 497-499; J. Krzyżanowski, *Romans polski wieku XVI*, Warszawa 1962, s. 148-154; S. Grzeszczuk, *Błazeńskie zwierciadło: rzecz o humorystyce sowizdrzalskiej XVI i XVII wieku*, wyd. 2, Kraków 1994; H. Bułhak, *W sprawie krakowskich wydań 'Żywota Ezopa Fryga' w języku polskim z ok. 1522 roku*, „Roczniki Biblioteczne”, 46 (2002), s. 47-55; Michałowska (2011), s. 263-266; Michałowska, *Biernat i inni...*, s. 38-47.

79/3

— Bajki

Przed 1516 r.; zbiór 210 wierszowanych bajek, dla których pierwowzorem były bajki m.in. Ranuccia d'Arezzo (Rimicius); zbiór zw. *Romulus; Hecatomythia* Lorenzo Bevilacqua (Laurentius Absternius Maceratensis); *Directorium humanae vitae...* Jana z Kapui.

Edd. princ. *Ezop to jest opisanie żywota tego mędrca obyczajnego, przydane są k temu przypowieści jego z przykładami osobliwemi niektórych filozofów dawnych*, Kraków, Hieronim Wietor lub Florian Ungler, ok. 1522 (niezachowany), być może z tego druku pochodzi odpis przedmowy i dedykacji dla Jana III Pileckiego dokonany w 1634 r. przez Stanisława Pudłowskiego, Kraków BJ Ms. 3441, k. 8; *Żywoć Ezopa Fryga mędrca obyczajnego i z przypowieściami jego*, Kraków, Stanisław Scharffenberg, 1578, unikat: Kórnik Bibl. PAN Cim.Q.2450.

Facs. *Żywoć Ezopa Fryga mędrca obyczajnego...*

Edd. *Biernata z Lublina Ezop...*; *Biernat z Lublina, Żywoć Ezopa Fryga mędrca obyczajnego...*; *Biernat z Lublina, Żywoć Ezopa Fryga...*; (fragm.) *Biernat z Lublina, Wybór pism...*, s. 115-188; (fragm.) *Literatura staropolska*, t. 1, s. 197-201.

Comm. Brückner, *Ezopy polskie...*, s. 163-235; Łoś (1915), s. 479-482; Łoś (1922), s. 499-501; S. Świrko, *Biernat z Lublina, pierwszy paremiograf i bajkopisarz polski*, „Literatura ludowa”, 3 (1959), nr 5-6, s. 12-23; K. Budzyk, *Średniowieczne i renesansowe tradycje dawnego bajkopisarstwa polskiego*, [w:] *Z polskich studiów slawistycznych*, t. 2: *Nauki o literaturze*, Warszawa 1963, s. 21-41; J. Abramowska, *Polska bajka ezopowa*, Poznań 1991; J. S. Gruchała, *O układzie Bajek Biernata z Lublina*, „Biul. BJ”, 44 (1994), nr 1-2, s. 81-97; Michałowska (2011), s. 122-124; Michałowska, *Biernat i inni...*, s. 48-64.

79/4

— (attrib.) *Dialog Palinura z Karonem*

Po 1507 r.; wierszowany moralizatorski dialog Palinura, sternika okrętu Eneasza, z Charonem, oparty na czeskim utworze Mukuláša Konáča z Hodiškova,

O *najbiednějším stavu velikých pánuov Luciana: Rozmlůvání Chárona s Palinurem...* (1507); zachowany we fragmentach.

Edd. princ. *Dialog Palinura z Charonem*, Kraków, Hieronim Wietor, ok. 1536-1542, unikat: BN (zniszczony).

Edd. *Dyalog Palinura z Charonem*, wyd. F. Pułaski, Warszawa 1909; Biernat z Lublina, *Wybór pism...*, s. 189-222.

Comm. Brückner, *Ezopy polskie...*, s. 163-235; F. Pułaski, *Nieznany dyalog z pierwszej połowy XVI w. (przypuszczalnie Biernata z Lublina)*, „Sprawozdania z Posiedzeń Towarzystwa Naukowego Warszawskiego. Wydział I Językoznawstwa i Literatury”, 1 (1908), s. 39-60; Łoś (1915), s. 482-483; Łoś (1922), s. 501-503; S. Vrtel-Wierczyński, *Polski i czeski Dialog Palinura z Charonem. Biernat z Lublina i Mukuláš Konáč*, „Pam. Lit.”, 43 (1952), z. 1-2, s. 617-622; L. Pszczołowska, *Biernat z Lublina – poeta stroficzny*, „Pam. Lit.”, 53 (1962), z. 4, s. 477-479; Michałowska (2011), s. 194-195; Michałowska, *Biernat i inni...*, s. 65-70.

79/5

— (attrib.) *Historija [...] o szczęściu...*

Polski przekład czeskiej moralizatorskiej opowieści alegorycznej *Traktátec o štěstí, kterýž má jméno Pán rady* (1505), wydany w 1522 r., przypisywany Biernatowi z Lublina lub Janowi z Koszyczek (zob.); tekst przeredagowany wkrótce po pierwszym wydaniu, być może przez Jana Sandeckiego-Maleckiego.

Edd. princ. (8 pierwszych kart) *Historija barzo miła i wesola ku czcieniu, która jest rzeczona i wypisana o Szczęściu a o Swejwoli, a zwłaszcza o żywocie dworskim*, Kraków, Hieronim Wietor, po poł. 1522, unikat: Sandomierz Bibl. Kap. (zniszczony, fotokopia w Archiwum PAN w Poznaniu); (przeredagowana wersja) *Fortuny i cnoty rozność w historyji o niektorym młodzieńcu ukazana, w ktore jest wypisan żywot świejski, a zwłaszcza żywot dworski*, Kraków, Hieronim Wietor, 1524, unikat: Kórnik Bibl. PAN Cim.O.66.

Facs. *Fortuny i cnoty rozność w historyji o niektorym młodzieńcu ukazana, w ktore jest wypisan żywot świejski, a zwłaszcza żywot dworski*, Kraków, Hieronim Wietor, 1524, wyd. W. Wydra, Poznań 2008; *Historija barzo miła i wesola ku czcieniu, która jest rzeczona i wypisana o Szczęściu a o Swejwoli, a zwłaszcza o żywocie dworskim*, Kraków, Hieronim Wietor, [po 17 V 1522], wyd. W. Wydra, Poznań 2010.

Edd. S. Ptaszycycki, *Fortuny i cnoty różność w historyi o niektorym młodzieńcu ukazana*, Kraków 1889 (Biblioteka Pisarzy Polskich, 1); J. Krzyżanowski, *Proza polska wczesnego Renesansu. 1510-1550*, Warszawa 1954, s. 61-82; (fragm.) Vrtel-Wierczyński (1977), s. 270-273; (fragm.) Wydra, Rzepka (2004), s. 332-337.

Comm. NK, t. 1, s. 302-303; Łoś (1915), s. 269-271; Łoś (1922), s. 269-271; J. Krzyżanowski, *Romans polski wieku XVI*, wyd. 2, Warszawa 1962, s. 135-144; T. Michałowska, *Między poezją a wymową. Konwencje i tradycje staro-*

polskiej prozy nowelistycznej, Wrocław 1970, s. 278-280; Michałowska (1995), s. 649-650; T. Lisowski, *Historija o Szczęściu a o Swejwoli (1522) a Fortuny i cnoty różność (1524) – dwa ujęcia normatywne*, „StPolSJ”, 8 (2001), s. 53-71; Michałowska (2011), s. 331-332; Michałowska, *Biernat i inni...*, s. 79-82.

80.

— *Bog Wszchemogący wstał z martwy...*

I poł. XV w.; anonimowa pieśń wielkanocna, przekład fragmentu czeskiego tłumaczenia hymnu *Deus Omnipotens – Bóh Všemohúci*.

Mss. Warszawa BN Ms. Lat.Q.ch.I.146, k. 200 (zniszczony); Praga Knih. kap. Ms. E LVI, k. 177-177v.

Facs. PPW, t. 2, tabl. XVII-XVIII.

Edd. A. Patera, *Rukpísné památky polského jazyka a literatury w Praze*, „Časopis Museum Království Českého”, 52 (1878), s. 535; L. Malinowski, *Glossy polskie w kilku rękopismach łacińskich wieku XV w Bibliotekach Kapitulnej i Uniwersyteckiej w Pradze*, „Rozpr. AU. Wydz. Fil.”, 22 (1895), s. 334; Bobowski (1893), s. 93; Brückner (1923), s. 94; Korolko (1980), s. 63-64; PPW, t. 1, s. 86, Walczak (1997), s. 61.

Comm. NK, t. 1, s. 288, 293-295; Pikulik (1984a), s. 86-88; Walczak (1997), s. 61-62.

81.

— *Bogurodzica*

Najstarsza pieśń religijna w j. polskim, składa się z trzech części, z których właściwy, najstarszy tekst stanowią dwie pierwsze zwrotki; kolejne to pieśń wielkanocna, pieśń pasyjna oraz zwrotki modlitewne (łącznie 22) dodawane sukcesywnie; datacja dyskusyjna, część pierwsza datowana na okres od X do XIV w., ze wskazaniem na wiek XIII, pozostałe części – XIV-XVI w.

Mss. Kraków BJ Ms. 408, k. 87v; Warszawa BN Ms. 3016 II, k. 216-216v, ponadto dotychczas znanych 55 średniowiecznych i nowożytnych przekazów (wykaz w: *Bogurodzica*, wstęp i oprac. J. Woronczak, E. Ostrowska, H. Feicht, Wrocław 1962).

Facs. *Bogurodzica...* i liczne następne (zob. Bibliografia niżej).

Edd. *Bogurodzica...* i liczne następne (zob. Bibliografia niżej).

Comm. NK, t. 1, s. 189-197; DPP, t. 1, s. 77-80; t. 5, s. 241; bibliografia do roku 1960 zob.: *Bogurodzica...*; bibliografia retrospektywna oraz bibliografia bieżąca zob.: *Bogurodzica. Bibliografia w układzie chronologicznym*, oprac. R. Mazurkiewicz (http://staropolska.pl/sredniowiecze/poezja_religijna/bogurodzica/bibliografia.html).

82.

— *Boże Jezu Kryste...*

XV w.; modlitwa.

Mss. Kraków BJ Ms. 9.999, fragment karty makulaturowej z oprawy II części *Biblii* Pawła Paszkowica z Piotrkowa (BJ Ms. 292).

Edd. J. Zathej, *Fragment nieznanego modlitewnika staropolskiego*, „Biul. BJ”, 15 (1964), nr 1-2, s. 36-37; Wojtkowski (1966), s. 234; M. Karaś, *Urywek staropolskiego modlitewnika*, „Język Polski”, 45 (1965), nr 2, s. 103-105; Mazurkiewicz (2000b), s. 23; Taszycki (2003), s. 198; Wydra, Rzepka (2004), s. 34.

Comm. Karaś, *Urywek staropolskiego...*, s. 102-107; P. Szczaniecki, *Źródła fragmentu staropolskiego modlitewnika z XV wieku*, „SO”, 26 (1967), s. 203-205.

83.

— *Breve regnum erigitur...*

XV w.; piosenka związana z obchodami żakowskiego święta rozpoczynającego się w dniu św. Galla (św. Gawła).

Mss. Warszawa BN Ms. 8054 III, k. 181v.

Facs. Kowalewicz (1973), nlb.; Perz (1973), s. 54.

Edd. Z. Jachimecki, *Muzyka na dworze króla Władysława Jagiełły 1424-1430*, „Rozpr. AU. Wydz. Fil.”, 54 (1916), s. 13; M. Szczepańska, *Do historii muzyki świeckiej w XV stuleciu*, „Kwartalnik Muzyczny”, 5 (1929), s. 2; R. Ganszyniec, *Echa poezji goliardowej w Polsce*, „Przegląd Humanistyczny”, 5 (1930), z. 2, s. 189-190; Z. Jachimecki, *Na marginesie pieśni studenckiej w XV wieku. Wyjaśnienie utworu ‘Breve regnum erigitur’ z rkp 52 Biblioteki Krasińskich w Warszawie*, Kraków 1930, s. 7; *Muzyka w dawnym Krakowie. Wybór utworów XV-XVIII w.*, red. Z. M. Szwejkowski, Kraków 1964, s. 6-7; Kowalewicz (1967), s. 242-243; MAP, s. 58-59; Kowalewicz (1973), s. 207; Perz (1976), s. 34-35, 249; Michałowska (1995), s. 732; Liman (2004), s. 552; Włodarski (2007), s. 229-230.

Transl. *Toć jest dziwne a nowe*, s. 332; Michałowska (1995), s. 732; Liman (2004), s. 553; Włodarski (2007), s. 179-180.

Comm. T. Tyc, *Z dziejów kultury w Polsce średniowiecznej*, Poznań 1924, s. 16; Szczepańska, *Do historii muzyki...*, s. 1-10; Z. Jachimecki, *Na drugim marginesie pieśni studenckiej z XV wieku ‘Breve regnum erigitur’*. P. dr Marii Szczepańskiej odpowiedź rzeczowa, Kraków 1931; Z. Jachimecki, *Eppur[...] si caminava (A jednak się maszerowało!). Epilog sprawy pieśni studenckiej z XV wieku ‘Breve regnum erigitur’*, Kraków 1931; Kowalewicz (1967), s. 243; Michałowska (1995), s. 731-732; K. Stopka, *Czy ‘Breve regnum’ była pieśnią krakowskich studentów?*, [w:] *Miasta, ludzie, instytucje, znaki. Księga jubileuszowa ofiarowana Profesor Bożenie Wyrozumskiej*, red. Z. Piech, Kraków 2008, s. 725-737; Michałowska (2011), s. 139-140.

84.

Bruno z Kwerfurtu (Św. Bonifacy, Bruno Querfurtensis)

Ur. ok. 974 r., Kwerfurt; od 986 r. kształcił się w Merseburgu, 995 r. kanonik katedralny w Magdeburgu, w l. 997-1002 w Italii najpierw jako członek kapelli cesarskiej, od 998 r. przebywał w klasztorze św. św. Bonifacego i Aleksego na Awentynie, 1001 r. pobyt w eremie w Pereum, arcybiskup *gentium*, od 1004 r. prowadził działalność misyjną; zm. męczeńską śmiercią 1009 r.

Lit. PSB, t. 3, s. 24-26; SPTK, t. 1, s. 220-222; *Hagiografia Polska*, t. 1, s. 219-227; SPH, t. 1, s. 27-29; DPP, t. 1, s. 115-117; t. 5, s. 242; NK, t. 2, s. 432-434; *Repertorium fontium*, t. 2, s. 592-594; VL², kol. 1053-1056; SSS, t. 1, s. 166; LdM, t. 2, kol. 755-756; Michałowska (1995), s. 82-89; J. Strzelczyk, *Apostołowie Europy*, Warszawa 1997, s. 210-229; T. Michałowska, *Autobiografia średnio-wieczna – poszukiwania (Bruno z Kwerfurtu)*, [w:] *Od średniowiecza ku współczesności*, red. J. Okoń, Łódź 2000, s. 95-104; R. Michałowski, *Prądy religijne w imperium ottońskim i ich polityczne implikacje*, [w:] *Polska na przełomie I i II tysiąclecia*, Poznań 2001, s. 52-63; M. Sosnowski, *Kategorie związane z misją i męczeństwem w pismach św. Brunona z Kwerfurtu*, [w:] *Cognitioni gestorum*, red. A. A. Sikorski, A. M. Wyrwa, Warszawa 2006, s. 205-230; *Święty Brunon. Patron lokalny czy symbol jedności Europy i powszechności Kościoła*, red. A. Kopiczko, Olsztyn 2009; *Bruno z Kwerfurtu. Osoba – dzieło – epoka*, red. M. Dygo, W. Fałkowski, Pułtusk 2010; G. Białuński, *Misja prusko-litewska biskupa Brunona z Kwerfurtu*, Olsztyn 2010; Michałowska (2011), s. 140-141; D. A. Sikorski, *Początki Kościoła w Polsce. Wybrane problemy*, Poznań 2012, s. 211-222; M. Sosnowski, *Kilka uwag o chronologii życia i twórczości Brunona z Kwerfurtu*, „RH”, 82 (2016), s. 63-78.

84/1

— Epistola ad Henricum II regem (List Brunona do króla Henryka II)

1008 r., Polska, dwór Bolesława Chrobrego.

Inc. *Viro aecclesię pio Henrico regi...*

Mss. Kassel UB Kassel – Landesbibliothek und Murhardsche Bibliothek der Stadt Kassel Ms. 4° Ms. philol. 1, k. 142v-143.

Edd. *Epistola Brunonis ad Henricum regem*, wyd. J. Karwasińska, Warszawa 1973 (MPH s.n., t. 4, cz. 3), s. 97-106; (starsze wydania zob: *Repertorium fontium*, t. 2, s. 592); *Diplomata Hungariae Antiquissima*, t. 1: 1000-1131, Budapest 1992, nr 7.

Facs. (fragm.) *Epistola Brunonis...*, po s. 96.

Transl. *List do króla Henryka II*, tłum. K. Abgarowicz, [w:] *Piśmiennictwo czasów Bolesława Chrobrego*, oprac. J. Karwasińska, Warszawa 1966, s. 247-261; zob. *Repertorium fontium*, t. 2, s. 593.

Comm. NK, t. 2, s. 432-433; *Repertorium fontium*, t. 2, s. 592-593; VL², kol. 1055; J. Karwasińska, *Wstęp*, [w:] *Epistola Brunonis...* s. 87-93; J. Dudek, *List Brunona z Kwerfurtu do Henryka II i 'De administrando imperio' (cap. 37) Konstantyna Porfirogenety: próba rekonstrukcji trasy misyjnej Brunona do kraju Pieczyngów*, [w:] *Bruno z Kwerfurtu. Osoba – dzieło...*, s. 214-254; W. Fałkowski, *List Brunona do króla Henryka II*, [w:] *Bruno z Kwerfurtu. Osoba – dzieło...*, s. 179-207; Michałowska (2011), s. 238-239; M. Sosnowski, *Ilu Pieczyngów nawrócił Bruno z Kwerfurtu?*, [w:] *'Gemma gemmarum'. Studia dedykowane Profesor Hannie Kóćce-Krenz*, red. A Różański, Poznań 2017, t. 1, s. 397-406.

84/2

— *Vita quinque fratrum eremitarum martyrum in Polonia (Żywoć pięciu braci męczenników)*

Przed 1009 r., Polska, dwór Bolesława Chrobrego; opis życia i śmierci pięciu pustelników, zabitych w 1003 r.

Inc. *Adiuva Deus, ut magna paruus ingenio narrare ualeam...*

Mss. Berlin SPK Ms. theol. lat. oct. 162, k. 21-49v.

Edd. *Vita Quinque Fratrum Eremitarum [seu] Vita uel Passio Benedicti et Iohannis sociorumque suorum auctore Brunone Querfurtensi*, wyd. J. Karwasińska, Warszawa 1973 (MPH s.n., t. 4, cz. 3), s. 27-84; zob. *Repertorium fontium*, t. 2, s. 593.

Transl. *Żywoć Pięciu Braci Męczenników*, tłum. K. Abgarowicz, [w:] *Piśmienictwo czasów Bolesława Chrobrego...*, s. 155-246; (fragm.) *Toć jest dziwne a nowe*, s. 85-87; Św. Brunon z Kwerfurtu, *Żywoć pięciu braci męczenników*, tłum. E. Szwarzenberg-Czerny, oprac. J. Spież, R. Witkowski, Kraków 2002; *The Mystery of Romuald and the Five Brothers. Stories from the Benedictine and Camaldolese*, tłum. T. Matus, Big Sur 1994; *Vita dei cinque fratelli*, tłum. E. Arborio Mella, [w:] *Privilegio d'amore. Fonti camaldolesi. Testi normativi, testimonianze documentarie e letterarie*, red. C. Falchini, Comunità di Bose 2007, s. 161-234; tłum. M. Miladinov, [w:] *Saints of the Christianization Age of Central Europe (Tenth-Eleventh Centuries)*, red. G. Klaniczay, Budapest–New York 2013, s. 196-312.

Comm. NK, t. 2, s. 432-433; *Repertorium fontium*, t. 2, s. 593; *Hagiografia Polska* t. 2, s. 234-250; SPH, t. 2, s. 217; VL², kol. 1055; J. Karwasińska, *Wstęp*, [w:] *Vita Quinque Fratrum...*, s. 9-21; *Pięciu Braci Męczenników. Z dziejów religijności polskiej XI wieku*, red. D. Zydorek, Gorzów Wielkopolski 1997; P. Tomea, *La colpa e il martirio. Agiografia e autobiografia nella 'Vita quinque fratrum' di Bruno di Querfurt*, [w:] *San Romualdo. Storia, agiografia e spiritualità*, Negrarine di S. Pietro in Cariano (Verona) 2002, s. 175-220; *Męczennicy z Międzyrzecza, 1003–2003. Materiały z sympozjów, 9–10.11.2001, 8–9.11.2002*, red. R. Tomczak, Paradyż–Zielona Góra 2003; P. Stróżyk, *Śmierć eremitów w relacji Brunona z Kwerfurtu*, „RH”, 69 (2003), s. 7-31; M. Sosnowski, *Co wiadomo*

o lokalizacji pustelni tzw. Pięciu Braci?, „RH”, 71 (2005), s. 7-30; M. Sosnowski, *Czy Otton został zbawiony?* (*Passio Benedicti et Iohannis sociorumque suorum*, cap. VII), [w:] *Pierwsze polsko-czeskie forum młodych mediewistów*, red. J. Dobosz, J. Kujawiński, M. Matla-Kozłowska, Poznań 2007, s. 47-56; T. Jurek, *Ad Mestris locum. Gdzie znajdował się klasztor założony przez św. Wojciecha?*, „RH”, 75 (2009), s. 7-24; Michałowska (2011), s. 850-852; M. Sosnowski, *Hagiografia doby chrystianizacji w nowej odsłonie*, „KH”, 122 (2015), nr 4, s. 894-900; M. Sosnowski, *Miejsce powstania i historia pasjonatu theol. lat. oct. 162 ze zbiorów Biblioteki Państwowej w Berlinie*, „StŻr”, 54 (2016), s. 3-19.

84/3

— *Vita s. Adalberti episcopi Pragensis (Żywot świętego Wojciecha)*

Ok. 1004 r. *Redactio longior* (Rl), ok. 1008 r. *Redactio brevior* (Rb); opisuje życie i męczeńską śmierć św. Wojciecha w 977 r.

Inc. *Nascitur purpureus flos...*

Mss. Kynžvart Zámecká knihovna Ms. 40, k. 143-156 (Rl); Wolfenbüttel Niedersächsische Staatsarchiv Ms. 12 Slg 11 (frgm. Rl); Admont Stiftsbibliothek Ms. 393, k. 204v-220 (Rb); Monachium BSB Ms. Clm. 2552, k. 40-50 (Rb); Brno Moravská zemská knihovna Ms. Rajhrad nr 376, k. 161b-162b (Rb), A. 44, k. 234b-244 (Rb); Praga Knih. kap. Ms. G V, k. 8v-16v (Rb); Praga NK Ms. XIII. D. 20, k. 252a-268 (Rb); zob. *Repertorium fontium*, t. 2, s. 593-594 (po nadto o tradycji rękopiśmiennej tekstu z wykazem rękopisów: *Sancti Adalberti episcopi Pragensis et martyris Vita altera auctore Brunone Querfurtensi*, wyd. J. Karwasińska, Warszawa 1969 (MPH s.n., t. 4, cz. 2), s. VII-XXIII; M. Sosnowski, *Studia nad wczesnymi żywotami św. Wojciecha – tradycja rękopiśmienna i polemika środowisk*, Poznań 2013, s. 70-83; M. Sosnowski, *Nowe świadectwa rękopiśmienne ‘Żywota drugiego św. Wojciecha’ w benedyktyńskim klasztorze w Rajhradzie na Morawach*, „StŻr”, 55 (2017), s. 79-100 (Rl, Rb).

Edd. MGH SS, t. 4, Hannoverae 1841, s. 596-612 (Rb); MPH 1, s. 184-222 (Rl); *Sancti Adalberti episcopi Pragensis...*, s. 1-41 (Rl), s. 43-69 (Rb); (inne wydania wykaz w: A. Witkowska, J. Nastalska, *Święty Wojciech. Życie i kult. Bibliografia do roku 1999*, Lublin 2002, s. 40-42).

Transl. *Świętego Wojciecha Żywot Drugi*, tłum. K. Abgarowicz, [w:] *Piśmiennictwo czasów Bolesława Chrobrego...*, s. 87-154; (fragm.) *Toć jest dziwne a nowe*, s. 79-83; *W kręgu żywotów świętego Wojciecha*, red. J. A. Spież, Kraków 1997, s. 81-134; Bruno z Querfurtu, *Život svatého Vojtěcha. Nascitur purpureus flos*, Praha 2017.

Comm. NK, t. 2, s. 433; *Repertorium fontium*, t. 2, s. 593-594; *Hagiografia Polska*, t. 2, s. 572-610; SPH, t. 2, s. 217; VL², kol. 1054; J. Karwasińska, *Wstęp*, [w:] *Sancti Adalberti episcopi Pragensis et martyris...*, s. V-XXXI; Michałowska (2011), s. 839-841; P. Figurski, *Mactata hostia. O tożsamości Brunona z Kwer-*

furtu oraz 'logice wizji' dla czasów ottońskich, [w:] Ja – My – Oni. Tożsamości ludzi średniowiecza, red. L. Jurek i inni, Warszawa 2012, s. 67-84; Sosnowski, Studia nad wczesnymi...; M. Sosnowski, Tradycja klasyczna u wczesnych hagiografów św. Wojciecha – środki i cele, [w:] Stilo et animo. Prace historyczne ofiarowane Profesorowi Tomaszowi Jasińskiemu w 65. rocznicę urodzin, Poznań 2016, s. 53-66.

C

85.

— *Cantemus voce celebri...*

XV w.; anonimowy hymn ku czci Matki Boskiej Śnieżnej.

Mss. Kraków ABKKK Ms. 29; *Viaticum Vladislaviense*, Norimberge 1502.

Edd. H. Kowalewicz, *Hymn na święto Matki Boskiej Śnieżnej*, „Ruch Biblijny i Liturgiczny”, 11 (1958), z. 1, s. 63-65; Kowalewicz (1967), s. 119; Kowalewicz, Morawski (1991), s. 128-130.

Comm. EK, t. 2, kol. 1314; Kowalewicz, *Hymn na święto...*, s. 63-65.

86.

— *Cantilena inhonesta (Skarga na pannę)*

XV w.; obsceniczny erotyk, z wyraźnymi wpływami j. czeskiego (zapisany z j. czeskiego przez autora posługującego się j. polskim?).

Inc. *Chcy ja na pannu żałować...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I. Q. 466, k. 4.

Facs. R. Jakobson, *Slezsko-polská cantilena inhonesta ze začatkátku XV. století*, „Národopisný Věstník Československý”, 27-28 (1934-1935), cz. 1-2, s. 58 [przekł. ang. *A Silesian-Polish Cantilena Inhonesta from the Beginning of the Fifteenth Century*, [w:] tenże, *Selected Writings*, t. 6, cz. 2: *Early Slavic Paths and Crossroads*, wyd. S. Rudy, Berlin-New York-Amsterdam 1985, s. 738-772]; J. Baluch, *Zamazany inkaustem rękopis, czyli śląsko-polska sprośna śpiewka*, Kraków 2013, s. 6.

Edd. W. Nehring, *Die čechischen Eintragungen in einer Breslauer Handschrift*, „Archiv für slavische Philologie”, 15 (1893), s. 528; Jakobson, *Slezsko-polská cantilena...*, s. 56, 73; S. Rospond, *Zabytki języka polskiego na Śląsku*, Wrocław-Katowice 1948, s. 84; Z. Nejedlý, *Dějiny husitského zpěvu. Kniha první. Zpěv předhusitský*, Praha 1954, s. 307, przyp. 22; *Toć jest dziwne a nowe*, s. 315-316; Michałowska (1995), s. 567; Włodarski (1997), s. 97-99; L. Pavera, *Mikuláš z Kozlí a jeho rukopis I Q 466*, [w:] *Kapitoly z literárních dějin Slezska a severní Moravy*, red. J. Svoboda, Ostrava 2000, s. 29; *Literatura staropolska*, t. 1, s. 147; Wydra, Rzepka (2004), s. 293-294; M. Eder, W. Twardzik, *Czy staropolska kicz/kić naprawdę była wyrazem nieprzyzwoitym? (Cantilena inhonesta odczytana na nowo)*, [w:] *Od fonemu do tekstu. Prace dedykowane Profesorom*

wi Romanowi Laskowskiemu, red. I. Bobrowski, K. Kowalik, Kraków 2006, s. 172; *Biblioteka zabytków*.

Comm. Jakobson, *Slezsko-polská cantilena...*, s. 56-84; J. Majchrzak, *Kodeks Mikołaja z Koźła i zawarte w nim elementy folklorystyczno-muzyczne*, „Sobótka”, 33 (1978), s. 19-31; Michałowska (1995), s. 566-567; Eder, Twardzik, *Czy staropolska kicz/kić...*, s. 163-175; L. Martinek, *Czeskie badania nad rękopisem Mikołaja z Koźła*, „Kwartalnik Opolski”, 53 (2007), z. 2-3, s. 151-172; Michałowska (2011), s. 145-146; Baluch, *Zamazany inkaustem rękopis...*; K. Borowiec, *Dwujęzyczność pisarza i tekstu na średniowiecznym Śląsku. Rekonesans*, [w:] *Staropolskie spotkania językoznawcze*, t. 1: *Jak badać teksty staropolskie*, red. T. Mika, D. Rojszczak-Robińska, O. Stramczewska, Poznań 2015, s. 19-38.

87.

— *Carmen de pestilentia*

Ok. 1395 r.; wiersz o zarazie powstały być może w środowisku krakowskim.

Inc. *Anno millesimo trecentoquo nonageno / quinto coniuncto pestem fuisse memento...*

Mss. Kórnik Bibl. PAN Ms. 194, k. 207r; Kraków BJ Ms. 774, k. 123; Ms. 785, k. 270v.

Edd. M. Kowalczyk, *Pomniejsze średniowieczne teksty 'de peste' z kręgu Uniwersytetu Krakowskiego*, „Biul. BJ”, 30 (1980), z. 1/2, s. 9-10.

Comm. Kowalczyk, *Pomniejsze średniowieczne teksty...*, s. 5-13.

88.

— *Carmen Mauri (Pieśń Maura)*

Lata 50.-60. XII w, Wrocław; heksametr epicki liczący przypuszczalnie 300-400 wierszy, poświęcony dziejom Piotra Włosta (zm. 1153 r.), palatyna Bolesława Krzywoustego, odtworzony przez badaczy na podstawie fragmentów zachowanych w tekście *Cronica Petri comitis Poloniae* (zob.) (pocz. XVI w.), wzmiankowany w XVI w.

Inc. *Tum quasi iocando Petro princeps ait...*

Mss. (fragm.) Watykan BAV Ms. Chigi Q.II.51, k. 43-51v.

Edd. C. Grünhagen, *Die Vertreibung Wladyslaws II von Polen und die Blendung Peter Wlasts*, „Zeitschrift des Vereins für Geschichte und Alterthum Schlesiens”, 12 (1874), z. 1, s. 84; *Cronica Petri comitis Poloniae wraz z tzw. Carmen Mauri*, wyd. M. Plezia, Kraków 1951 (MPH s.n., t. 3), s. 35-46; R. Gansiniec, *Tragedia Petri comitis*, „Pam. Lit.”, 43 (1952), z. 1-2, s. 98-139; Liman (2004), s. 406-419.

Transl. Gansiniec, *Tragedia Petri comitis...*, s. 98-139; *Toć jest dziwne a nowe*, s. 240-252; Liman (2004), s. 406-419.

Comm. NK, t. 1, s. 198-199; DPP, t. 1, s. 139; t. 5, s. 244; *Repertorium fontium*, t. 3, s. 135-136; Gansiniec, *Tragedia Petri comitis...*, s. 52-97; M. Plezia, *Wstęp*, [w:] *Cronica Petri comitis Poloniae...*, s. XXXII-LXIII; M. Plezia, *Dokoła tekstu i daty poematu o Piotrze Właście*, „Pam. Lit.”, 45 (1954), z. 2, s. 452-472; Nowak-Dłużewski (1963), s. 27-28; Michałowska (1995), s. 145-149; J. Wenta, *O stróżach ‘testamentu’ Bolesława Krzywoustego*, [w:] *Spółeczeństwo Polski średniowiecznej*, t. 8, red. S. K. Kuczyński, Warszawa 1999, s. 102; J. Wenta, *Tradycja o Piotrze. Na marginesie jednej z wielkich dyskusji*, [w:] *Scriptura custos memoriae. Prace historyczne*, red. D. Zydorek, Poznań 2001, s. 523-538; M. Delimata, *Sur une source perdue ou sur ‘Carmen Mauri’ encore une fois*, „Quaestiones Medii Aevi Novae”, 12 (2007), s. 167-181; Michałowska (2011), s. 147-148; W. Wojtowicz, *Pomiędzy oralnością a piśmiennością: tzw. Carmen Mauri (XII-XVI stulecie). Problemy historii tekstu epickiego i jego recepcji*, „Historia Slavorum Occidentis”, 2 (2013), s. 13-43; W. Wojtowicz, *Tzw. ‘Carmen Mauri’*, [w:] *Przeszłość w kulturze średniowiecznej Polski*, red. J. Banaszkiwicz, A. Dąbrówka, P. Węcowski, Warszawa 2018, t. 1, s. 105-125.

89.

Caspar Weinreich

Mieszczanin gdański, najpewniej wiele lat spędził poza Gdańskiem.

Lit. VL², t. 11, kol. 1645-1647; H. Rietz, *Heinrich Kaspar*, [w:] *Słownik Biograficzny Pomorza Nadwiślańskiego*, t. 4, Gdańsk 1997, s. 421-422; *Encyclopedia of the Medieval Chronicle*, t. 2, s. 1498.

89/1

— Danziger Chronik

Zapiski z lat 1461-1496, pisane w języku niemieckim, dotyczące spraw handlowych, a także wydarzeń z dziejów miasta Gdańska oraz miast i państw basenu Morza Bałtyckiego. Zapiski znane są z szesnastowiecznego (niepełnego) odpisu.

Mss. Gdańsk AP 300, R/L1, 32q.

Edd. *Casper Weinreichs Danziger Chronik*, red. T. Hirsch, F. A. Vossberg, Berlin 1855 [reprint: 1973]; *Casper Weinreichs Danziger Chronik*, wyd. T. Hirsch, [w:] *Scriptores rerum Prussicarum*, red. T. Hirsch, M. Töppen, E. Strehle, t. 4, Leipzig 1870, s. 727-800.

Comm. *Repertorium fontium* t. 11/4, s. 441; *Scriptores rerum Prussicarum*, t. 4, s. 725-727; J. Dworzaczkowa, *Dziejopisarstwo gdańskie do połowy XVI w.*, Gdańsk 1962, s. 68-71 i passim; J. Możdżeń, *Przedstawienie świata przez kronikarzy gdańskich na przełomie XV i XVI w.*, Toruń 2016, s. 37-42 i passim.

90.

— *Casus pulchri de vitandis erroribus conscientiae purae*

Ok. 1432-1444 r., Kraków; 90 orzeczeń kazuistycznych autorstwa Mikołaja z Kozłowa, Jana Kantego, Andrzeja z Kokorzyna, Stanisława ze Skarbimierza, Dzierśława z Borzymowa, Jakuba z Zaborowa i Jana Elgota.

Inc. [1.] *Quidam quesivit a quodam doctore sacre theologie, utrum orare septem Psalmos circa unctionem extremam infirmorum sit ex statuto alicuius pape aut alicuius concilii generalis sive ex institutione synodi particularis? Et respondit magister: occupationem in diversis libris habui non modicum...*

Mss. Gniezno Arch. Archid. Ms. 158, k. 61-76; Lwów L'vivs'ka Nacional'na Naukowa Bibl. Ukrainy imeni B. Stefanyka Ms. Fond 5, 3297/I, k. 259v-277v; Mogiła Arch. i Bibl. klasztoru Cystersów Ms. 621 (81), k. 289-311.

Edd. (fragm.) Fijałek (1898), s. 152-160; Bracha (2013), s. 119-166.

Comm. Fijałek (1898), s. 151-160; M. Markowski, *Mikołaj z Kozłowa*, MSZHFSS, 5 (1965), s. 100-104; SPTK, t. 4, s. 494; Bracha (2013), s. 11-116; Knoll (2016), s. 532.

91.

— *Celi milicia consonet dulciter...*

1 poł. XIV w., Kraków; hymn ku czci św. Małgorzaty.

Mss. Kraków ABKKK Ms. 50; Ms. 52; Ms. 49; Kraków BJ Ms. 2012; Ms. Przyb. 150/54; ponadto przekazy drukowane z pocz. XVI w. (wykaz w: Kowalewicz, Morawski (1991), s. 102).

Edd. AH, t. 4, s. 198-199; RH, 3492; Kowalewicz, Morawski (1991), s. 101-102.

Comm. Gładysz (1930), s. 116-117; Kowalewicz (1967), s. 114-115; Ożóg (1987), s. 95-96.

92.

— *Cesarzewno, krolewno niebieska...*

1 poł. XVI w.; pieśń maryjna na czas zarazy.

Mss. Poznań Bibl. Rac. Teki Erzepkiego Ms. 1276, nr 7, k. 53.

Edd. W. Wydra, *Trzy staropolskie pieśni religijne z ineditów Bolesława Erzepkiego*, „StPol”, 10 (1982), s. 221-222, 225-226; Mazurkiewicz (2000b), s. 133-134.

Comm. Mazurkiewicz (2002), s. 58-59.

93.

— *Cesarzowno wszech naświętsza...*

Pocz. XVI w.; polski przekład pieśni *Imperatrix gloriosa, plena laudum titulis*.

- Mss.** Wrocław Bibl. Ossol. Inc. XV/2, inkunabuł: Jacobus Philippi, *Praecordiale devotorum*, Strasburg 1489, wpis na karcie tytułowej; Jasna Góra Bibl. i Arch. OO. Paulinów Inc. I G 2/2, klocek inkunabułowy, Antonius de Rampigollis, *Aurea biblia, sive Repertorium aureum bibliorum*, Strassburg, Ioannes Grüninger, 1495, Pseudo-Methodius, *Revelationes divinae a sanctis angelis factae*, Basel, Sebastianus Brandt, 1498, wpis na przedniej karcie dodatkowej.
- Facs.** H. Kowalewicz, *‘Pieśń Cesarzowno wszech naświętsza’ i łaciński pierwowzór pieśni ‘Maryja, panno szlachetna’*. *Nieznane zabytki polskiej i łacińskiej poezji bernardyńskiej*, „Pam. Lit.”, 53 (1962), z. 2, fot. nlb.
- Edd.** Kowalewicz, *Pieśń ‘Cesarzowno wszech naświętsza’...*, s. 469-470; Korolko (1980), s. 176-177; W. Wydra, *Dwa teksty staropolskie*, [w:] *Ad perpetuam rei memoriam. Profesorowi Wojciechowi Ryszardowi Rzepce z okazji 65. urodzin*, red. J. Migdał, Poznań 2005, s. 440-442; Mazurkiewicz (2000b), s. 135-136; Mazurkiewicz (2008), s. 55.
- Comm.** Kowalewicz, *Pieśń ‘Cesarzowno wszech naświętsza’...*, s. 464-474; Mazurkiewicz (2002), s. 59.

94.

Celestyn z Poznania

- Ur. 1430-1440 r., prawdopodobnie w rodzinie mieszczańskiej w Poznaniu; ok. 1453/54 r. wstąpił do zakonu bernardynów w Krakowie; kierował pierwszym konwentem bernardynów w klasztorze w Wilnie, spowiednik; kaznodzieja; zm. w Poznaniu w 1506 r.
- Lit.** PSB, t. 3, s. 220; K. Kantak, *Celestyn z Poznania i inkunabuły po nim pozostałe*, „Kronika m. Poznania”, 1935, nr 1, s. 104-112; J. Nowacki, *Zapiski historyczne z lat 1410-1530 (z ksiąg Archiwum Archidiecezjalnego w Poznaniu)*, „StŻr”, 3 (1958), s. 175; W. Wydra, *Polskie dekalogi średniowieczne*, Warszawa 1973, s. 170; S. B. Tomczak, J. Wiesiołowski, *Kroniki Bernardynów poznańskich*, Poznań 2002, s. 427.

94/1

— Rocznik bernardyński

Noty historyczne z lat 1437-1501, wpisane w okresie między 1501 a 1506 r.

Mss. Poznań Arch. Archid. Inc. 534, wpis na wewnętrznej stronie okładki.

Edd. Kantak, *Celestyn z Poznania...*, s. 111-112; Nowacki, *Zapiski historyczne z lat 1410-1530...*, s. 175-176, nr 116.

Chronicon monasterii Claratumbensis ordinis Cisterciensis, auctore fratre Nicolao de Cracovia, zob. Mikołaj z Krakowa

Chronica monasterii Koprywnicensis, zob. *Kronika koprzywnicka*

Chronica Polonorum, zob. Kronika polska

95.

— Chrystus Pan dzisiaj z martwych wstał...XV w. (?); trop wielkanocny, parafraza tropu *Surrexit Christus hodie*.**Mss.** Niezidentyfikowany rękopis z XV w., odnaleziony i opisany przez M. H. Juszyńskiego.**Edd.** M. H. Juszyński, *Dykcjonarz poetów polskich*, t. 1, Kraków 1820, Wstęp, nlb.; Surzyński (1891), s. 93; Bobowski (1893), s. 92; Brückner (1923), s. 97; Korolko (1980), s. 65-66; PPW, t. 1, s. 87; Wydra (2003), s. 156; *Biblioteka zabytków*.**Comm.** Łoś (1915), s. 402; Łoś (1922), s. 415-416; Pikulik (1984a), s. 86-88.

96.

— Chrystus się nam narodził...

XV w.; kolęda.

Mss. Rękopis z XV w. odnaleziony i opisany przez M. H. Juszyńskiego (tzw. Kancjonał Przeworszczyka zob.), zaginiony.**Edd.** M. H. Juszyński, *Dykcjonarz poetów polskich*, t. 1, Kraków 1820, Wstęp nlb.; Surzyński (1891), s. 26-27; Bobowski (1893), s. 75-76; Brückner (1923), s. 108-109; *Kolędy polskie* (1966), s. 5; Korolko (1980), s. 91-92; *Toć jest dziwne a nowe*, s. 42; Michałowska (1995), s. 355-358; *Literatura staropolska*, t. 1, s. 32; *Biblioteka zabytków*.**Comm.** NK, t. 1, s. 289; Bobowski (1885), s. 92; Łoś (1915), s. 402; Łoś (1922), s. 415; Wojtkowski (1966), s. 257; Pikulik (1984a), s. 80-82; Michałowska (1995), s. 434; Michałowska (2011), s. 150-151.

97.

— Chrystus zwolenikom zesłał Ducha...

I poł. XVI w.; pieśń ku czci Trójcy Świętej.

Mss. Poznań Bibl. UAM Ms. 186 I (zob. tzw. *Modlitewnik Ptaszyckiego drugi*), s. 82.**Edd.** Łoś (1915), s. 550; Korolko (1980), s. 269; W. Wydra, W. Rzepka, *Modlitewnik tzw. Ptaszyckiego (drugi)*, „Archiwum Literackie”, 23 (1980), *Miscellanea Staropolskie*, 5, s. 66-67.

98.

— Chwała, sława, wszelka cześć...XV w.; pieśń na Niedzielę Palmową, przekład *Hymnus pro die Dominica Palmarum* przyp. Teodulfowi z Orleanu.

Mss. Niezidentyfikowany rękopis (sygn. 701), wyklejka okładki; Warszawa BUW Ms. 183, k. 166v.

Edd. Maciejowski (1839), t. 2, s. 357-359; Wiszniewski (1840-1851), t. 6, s. 420-421; Nehring (1886), s. 183; Surzyński (1891), s. 81-82; Bobowski (1893), s. 80-82; Brücker (1923), s. 100; PPP, t. 1, s. 123-124; Stolarska (1979), s. 46; Korolko (1980), s. 23-25; *Toć jest dziwne a nowe*, s. 46; (fragm.) Michałowska (1995), s. 370.

Comm. W. Bruchnalski, *O źródłach niektórych utworów poetycznych XV i XVI w.*, „Przegląd Powszechny”, 4 (1884), s. 65-67; Łoś (1915), s. 469; Łoś (1922), s. 487; PPP, t. 1, s. 58-60; Stolarska (1979), s. 25-27; Pikulik (1984a), s. 82-86; Morawska (1998), s. 299.

99.

— *Chwała Tobie, Gospodynie...*

XV w.; pieśń o św. Stanisławie.

Mss. Kórnik Bibl. PAN Ms. 801, k. 114v-115r; *Pieśni postne starożytne...*, Raków, Sebastian Sternacki, ok. 1607-1618, unikat: Kórnik Bibl. PAN 12.377, k. G₁v, -G₂v.

Facs. *Polskie wierszowane legendy średniowieczne*, wyd. S. Wierczyński, W. Kuraszkiewicz, Wrocław-Warszawa-Kraków 1962, tabl. XIV-XVII.

Edd. Maciejowski (1852), t. 3, s. 38; SPP, t. 2, przedmowa, par. 22; Nehring (1886), s. 193; Surzyński (1891), s. 195; Bobowski (1893), s. 110-113; (fragm.) Brücker (1902-1904), t. 1, s. 209; J. Surzyński, *Najnowsze prace w dziedzinie teorii muzyki*, [w:] *Księga pamiątkowa pt. Obchód rocznicy urodzin Fryderyka Chopina i pierwszy zjazd muzyków polskich we Lwowie*, Lwów 1912, s. 17; Z. Jachimecki, *Chwała tobie gospodynie*, „Przegląd Muzyczny”, 1913, nr 14-15, s. 8-10; Brücker (1923), s. 34-38; J. Reiss, *Przyczynki do dziejów muzyki w Polsce*, „Rozpr. AU. Wydz. Fil.”, 61 (1923), nr 4, s. 18-19; *Polskie wierszowane legendy...*, s. 219-239; *Muzyka w dawnym Krakowie. Wybór utworów XV-XVIII w.*, red. Z. M. Szwejkowski, Kraków 1964, s. 29; M. Muszyński, *Glosy, zapiski i niektóre teksty polskie w starych drukach i rękopisach Biblioteki Kórnickiej do roku 1550*, cz. 2, „Pamiętnik Biblioteki Kórnickiej”, 9-10 (1968), s. 193; MAP, s. 68; Perz (1973), s. 162-163; Perz (1976), s. 148-150, 460; Korolko (1980), s. 209-213; *Literatura staropolska*, t. 1, s. 94-98; Wydra, Rzepka (2004), s. 265-267; *Biblioteka zabytków; Najstarsze kompozycje w Polsce XI-XVI wiek*, opr. J. Węcowski, Lublin 2016, s. 74-75.

Comm. NK, t. 1, s. 288; Łoś (1915), s. 427-428; Łoś (1922), s. 442; M. Perz, *Opracowanie muzyczne ‘Pieśni-legendy o św. Stanisławie’*, [w:] *Średniowiecze. Studia o kulturze*, t. 2, Wrocław 1965, s. 322-335; K. Mrowiec, *Pieśni polskie ku czci św. Stanisława, biskupa krakowskiego w kancjonałach i śpiewnikach kościelnych*, „Summarius. Sprawozdania Towarzystwa Naukowego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego”, 7 (1978), s. 120; M. Perz, *Staropolskie opracowa-*

nia polifoniczne tekstów związanych z kultem św. Stanisława biskupa, „Summary. Sprawozdania Towarzystwa Naukowego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego”, 7 (1978), s. 105, 112-113; Michałowska (1995), s. 477-482; Morawska (1998), s. 281; SPH, t. 2, s. 221; Michałowska (2011), s. 646-647.

100.

— *Clara claris sata prodit parentibus...*

1 poł XV w., Kraków; sekwencja poświęcona św. Dorocie.

Mss. Kraków BJ Ms. 2012; Tarnów Muzeum Diecezjalne, b.s., sekwencjarz, ok. 1526 r., k. 170v.

Edd. AH, t. 44, s. 114; RH, 36208; *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 63-64; Pikulik (1976), s. 111.

Comm. EK, t. 3, kol. 502; Kowalewicz (1965), s. 203-204; Kowalewicz (1967), s. 111-112; Pikulik (1973), s. 94; Pikulik (1974), s. 55, 361-362; Morawska (1998), s. 340.

101.

— *Clypeus spiritualis (Szczyt duszny; Tarcza duchowna)*

Polski przekład modlitewnika *Clypeus spiritualis*, występuje w dwóch niezależnych wersjach znanych z Modlitewnika Olbrachta Gasztołda (*Szczyt duszny*), pocz. XVI w. i druku Floriana Unglera z 1533 lub 1534 r. (*Tarcza duchowna*) oraz kolejnych edycji drukowanych z XVI w.

Edd. princ. *Szczyt duszny*: Monachium UB der Ludwig-Maximilians-Universität Cim 89 = 4o Cod. Ms. 1097, k. 1-90; *Tarcza duchowna*, Kraków, Florian Ungler, 1533 lub 1534, unikat: Kraków BJ Cim. 028.

Facs. *Modlitewnik Olbrachta Gasztołda kanclerza wielkiego literackiego 1528 r. Facsimile*, Poznań 2015; *Tarcza duchowna [Kraków, Florian Ungler, 1533 lub 1524]*, wyd. W. Wydra, Poznań 2016.

Edd. (fragm.) *Szczyt duszny*: J. Hanusz, *O książce do nabożeństwa króla Zygmunta I w rękopisie monachijskim*, „Rozpr. AU. Wydz. Fil.”, 11 (1884), s. 44-146; Wydra, Rzepka (2004), s. 42-43; *Tarcza duchowna*: Wydra, Rzepka (2004), s. 355-356.

Comm. Hanusz, *O książce do nabożeństwa...*, s. 44-146; A. Brückner, *Psalterze polskie do połowy XVI w.*, „Rozpr. AU. Wydz. Fil.”, 34 (1902), s. 312-318; Brückner (1902-1904), t. 3, s. 152-161; Łoś (1915), s. 233; Łoś (1922), s. 156, 223-224; S. Sawicka, *Polski modlitewnik iluminowany z XVI w. w zbiorach Warszawskiego Muzeum Narodowego w Monachium*, „Prace Komisji Historii Sztuki PAU”, 4 (1930), s. LXIV-LXVII; T. Borcz, *Polskie modlitewniki XV i XVI stulecia*, „Studia Pelplińskie”, 1 (1969), s. 83; U. Borkowska, *Królewskie modlitewniki. Studium z kultury religijnej epoki Jagiellonów (XV i początek XVI wieku)*, Lublin 1999, s. 111-126; Michałowska (2011), s. 549-550, 808-809;

B. Łukaszewska, *Siedem psalmów pokutnych z rękopisu numer 183 Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie. Edycja*, Lublin 2016.

102.

— *Collatio de beanis*

I ćw. XV w., Kraków; mowa na otrzęsiny studentów, być może związana z dominikańskim *studium generale*.

Inc. *Cur venistis huc ante tempus torquere nos Mt. [8, 29]. – Reverendi studentes, ut videtis et notum est vobis, quos sunt hic hii beani societatem studentium intrare cupientes...*

Mss. Kraków APPD Ms. L XV 6, s. 119-125.

Comm. A. Zajchowska, *Czy w dominikańskim studium generale w Krakowie urządzano otrzęsiny? ‘Collatio de beanis’ w rękopisie LXV6 z Archiwum Polskiej Prowincji Dominikanów w Krakowie*, „PT”, 16 (2010), s. 59-75.

103.

— *Collatio in anniversario mortis Hedvigis reginae*

7 VII 1443 r., Kraków (?); mowa na rocznicę śmierci królowej Jadwigi wygłoszona na Uniwersytecie Krakowskim (?).

Inc. *In nomine... Ad alloquendum presentem congregacionem iuxta exigencium temporum assumo verbum, quod scribitur Ad Rom. VIII [1, 18] et legitur in epistola dominice currentis... Non sunt condigne passiones huius temporis ad futuram gloriam. Reverendi patres... – Quanta sit hostis antiqui caliditas...*

Mss. Kraków BJ Ms. 173, k. 162-164v; Ms. 1272, k. 5v-7v.

Edd. (fragm.) J. Wolny, R. M. Zawadzki, *Królowa Jadwiga w tradycji kaznodziej-skiej XV wieku*, „Anal. Crac.”, 7 (1975), s. 84.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 186, nr 207.

104.

— *Collatio in anniversario mortis Wladislai Jagiello*

Ok. 1447 r., Kraków (?); wariant tytułu: *Oratio in anniversario mortis Ladislai Jagellonis regis Poloniae*; mowa w rocznicę śmierci króla Władysława Jagiełły.

Inc. *Ad honorem Omnipotentis et ob felicem anniversariam commemoracionem... Wladislai... olim regis Poloniae... occurrit michi verbum, scriptum Joh. 6... Qui credit in me, habet vitam eternam. Reverendi patres... Deus omnipotens et gloriosus ab inicio sic suam temperavit noticiam...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1272, k. 149-151; Ms. 1354, s. 470-474.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 186, nr 209.

105.

— *Commentum super I-IV tractatus ‘Summularum logicalium’ Petri Hispani*

XV w. (przed 1470 r.); komentarz do *Traktatów logicznych* Piotra Hiszpana, powstały w Bursie Jerozolimskiej w Krakowie.

Inc. Consequenter videndum est, quid sit loyca. Unde loyca est sciencia docens diffinire, dividere, arguere et generaliter verum a falso discernere...

Mss. Wrocław BUWr Ms. IV O 1, k. 1v-121.

Comm. Markowski (1971), s. 328.

106.

— *Commentum super ‘Speculum iuvenum’ Richardi Billingham I*

XV w. (przed 1470 r.), Kraków; komentarz do tekstu *Speculum iuvenum* Richarda Billingham, profesora teologii na uniwersytecie w Oksfordzie (1344-1414), powstały w środowisku Uniwersytetu Krakowskiego.

Inc. Circa initium sciencie libri Biligam queritur, quid sit subiectum sciencie...

Mss. Wrocław BUWr Ms. IV O 1, k. 268-301.

Comm. Markowski (1971), s. 343.

107.

— *Commentum super ‘Speculum iuvenum’ Richardi Billingham II*

4 ćw. XV w., Kraków; komentarz do *Speculum iuvenum* Richarda Billingham, profesora teologii na uniwersytecie w Oksfordzie (1344-1414), powstały w kręgu Uniwersytetu Krakowskiego.

Inc. Circa initium sciencie libri Biligam queritur primo, quid sit subiectum sciencie eiusdem. Respondetur, quod subiectum sciencie libri Biligam est propositio categorica probabilis ratione alicuius termini in ea positi... [introd.] Sciendum primo, ut habetur cognitio acceptionum termini partes propositionis categorice sunt duplices, videlicet essenciales et accidentales...

Mss. Kraków BJ Ms. 2591, k. 111v-132v.

Comm. Markowski (1971), s. 343.

108.

— *Commentum super ‘Speculum iuvenum’ Richardi Billingham III*

XV/XVI w., Kraków; komentarz do *Speculum iuvenum* Richarda Billingham, profesora teologii na uniwersytecie w Oksfordzie (1344-1414), powstały w kręgu Uniwersytetu Krakowskiego.

Inc. Circa initium libri Biligam queritur primo, quid sit subiectum sciencie eiusdem. Et respondetur, quod subiectum sciencie libri Biligam est propositio kathegorica probabilis ratione alicuius termini mediati... [introd.] Sciendum primo terminus capitur tribus modis: uno modo communiter pro qualibet dictione...

Mss. Kraków BJ Ms. 2178, k. 83-107v.

Comm. Markowski (1971), s. 343.

109.

— *Commentum super I-IV libros 'De coelo et mundo' Aristotelis*

Przed 1459 r., Kraków; wariant tytułu: *Expositio cum quaestionibus I-IV librorum De coelo et mundo Aristotelis*; komentarz do *O niebie i świecie* Arystotelesa, powstały w środowisku Uniwersytetu Krakowskiego; kompilacja dwóch komentarzy Tomasza z Akwinu i Alberta Rickmersdorfa z Saksonii.

Inc. *Secundum intellectum operans et hunc curans est dispositus optime et Deo amantissimus videtur esse, sic scribit Aristoteles primo Ethicorum, capitulo quarto ante finem: Optimus est autem etc...* [Proemium:] *Iste liber dividitur in quattuor libros parciales, in quorum primo Philosophus determinat de universo...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2092, k. 1, 4v, 35v-312.

Comm. Markowski (1971), s. 132-135, 394-395; Markowski, Włodek (1974), s. 108.

110.

— *Commentum super tractatum 'De ampliacionibus' I*

XIV/XV w., Kraków (?); komentarz do *De ampliacionibus* – tekstu logicznego z zakresu *Parva logicalia*.

Inc. *Consequenter dicendum est de ampliacionibus. – Iste libellus, cuius subiectum est ampliatio, prima sui divisione dividitur in duo tractatus. In primo tractatu magister ponit diffinicionem ampliacionis cum quibusdam dubitacionibus, in secundo ponit regulae, per quas cognoscitur...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2083, k. 1-27.

Comm. Markowski (1971), s. 333-334.

111.

— *Commentum super tractatum 'De ampliacionibus' II*

3 ćw. XV w. (ok. 1469 r.), Kraków (?); komentarz do *De ampliacionibus* – tekstu logicznego z zakresu *Parva logicalia*.

Inc. *Circa inicium materie ampliacionum primo, an ampliatio sit possibilis...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. IV O 1, k. 302-317.

Comm. Markowski (1971), s. 334.

112.

— *Commentum super tractatum 'De ampliacionibus' III*

4 ćw. XV w., Kraków; komentarz do *De ampliacionibus* – tekstu logicznego z zakresu *Parva logicalia*.

Inc. *Circa initium ampliacionum notandum est primo, quod noticia sciencie ampliacionum est utilis ad quatuor: primo ad veritates et falsitates propositionum solvendas...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2591, k. 134-139.

Comm. Markowski (1971), s. 334.

113.

— *Commentum super tractatum 'De appellationibus' I*

XIV/XV w., Kraków; komentarz do *De appellationibus* – tekstu logicznego z zakresu *Parva logicalia*.

Inc. *Visis aliquibus restat nunc. – Iste libellus, cuius subiectum est appellacio, principali sua divisione dividitur in duos tractatus, in primo tractat de appellacione divisive et diffinitive, in secundo ponit regulas appellacionum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2083, k. 27-51.

Comm. Markowski (1971), s. 335.

114.

— *Commentum super tractatum 'De appellationibus' II*

4 ćw. XV w., Kraków (?); komentarz do *De appellationibus* – tekstu logicznego z zakresu *Parva logicalia*.

Inc. *Circa initium appellacionum est sciendum primo, quod appellacio capitur duobus modis: uno modo ut est terminus prime impositionis...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2591, k. 142v-145v.

Comm. Markowski (1971), s. 336.

115.

— *Commentum super tractatum 'De confusionibus' I*

Przed 1470 r., Kraków; komentarz do *De confusionibus* – tekstu logicznego z zakresu *Parva logicalia*, powstały w kręgu Uniwersytetu Krakowskiego.

Inc. *Circa initium Confusionum queritur primo, quid sit subiectum eiusdem sciencie. Pro quo notandum ille terminus confusio capitur dupliciter...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. IV O 1, k. 200-228v.

Comm. Markowski (1971), s. 341.

116.

— *Commentum super tractatum 'De confusionibus' II*

4 ćw. XV w., Kraków; komentarz do *De confusionibus* – tekstu logicznego z zakresu *Parva logicalia*, powstały w kręgu Uniwersytetu Krakowskiego; podstawą komentarza był tekst *De confusionibus* Tomasza Maulfelda.

Inc. *Circa initium sciencie libri Confusionum queritur, quid sit subiectum eiusdem sciencie. Pro quo notandum: ille terminus confusio capitur dupliciter: uno modo ut est terminus prime impositionis... [introd.] Ista littera prohemialis est, in qua autor tantum se vult studentibus desiderantibus affectuose plenariam cognitionem terminorum vim confundendi habencium presentem librum de eisdem terminis confundentibus sunt intuendi diligenter...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2591, k. 78-92v.

Comm. Markowski (1971), s. 342.

117.

— *Commentum super tractatum 'De confusionibus' III*

XV/XVI w., Kraków; komentarz do *De confusionibus* – tekstu logicznego z zakresu *Parva logicalia*, powstały w kręgu Uniwersytetu Krakowskiego, redakcja odmienna od komentarza z rękopisu BJ Ms. 2591, k. 78-92v.

Inc. *Circa initium sciencie libri Confusionum queritur, quid sit subiectum eiusdem sciencie. Pro quo notandum, ille terminus confusio capitur dupliciter, uno modo ut est terminus prime impositionis... [introd.:] Ista est littera prohemialis, in qua autor tantum se vult studentibus desiderantibus affectuose plenariam cognitionem terminorum vim confundendi habencium...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2178, k. 40v-58v.

Comm. Markowski (1971), s. 342.

118.

— *Commentum super tractatum 'De consequentiis' I*

Przed 1470 r., Kraków; komentarz do *De consequentiis* – tekstu logicznego z zakresu *Parva logicalia*, powstały w kręgu Uniwersytetu Krakowskiego.

Inc. *Circa initium Consequenciorum queritur primo, quid sit in re consequentia. De isto sunt tres opiniones...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. IV O 1, k. 229-266.

Comm. Markowski (1971), s. 340.

119.

— *Commentum super tractatum 'De consequentiis' II*

4 ćw. XV w., Kraków; komentarz do *De consequentiis* – tekstu logicznego z zakresu *Parva logicalia*, powstały w kręgu Uniwersytetu Krakowskiego.

Inc. *Circa initium Consequenciarum queritur, quid sit subiectum Consequenciarum. De ista sunt tres opiniones...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2591, k. 93-111.

Comm. Markowski (1971), s. 340.

120.

— *Commentum super tractatum 'De consequentiis' III*

XV/XVI w., Kraków; komentarz do *De consequentiis* – tekstu logicznego z zakresu *Parva logicalia*, powstały w kręgu Uniwersytetu Krakowskiego; inna redakcja komentarza z rękopisu BJ Ms. 2591, k. 93-111.

Inc. *Circa initium libri Consequenciarum queritur primo, quid sit in re consequentia. Et de isto sunt tres opiniones... [introd.:] Sciendum primo, dicitur in prohemio istius libri: Quoniam in sophismatibus, unde sophisma capitur duobus modis, uno modo proprie et sic sophisma dicitur esse ratio...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2178, k. 59-82v.

Comm. Markowski (1971), s. 340.

121.

— *Commentum super tractatum 'De obligationibus'*

Ok. 1420-1421 r., Kraków; komentarz do *De obligationibus* – tekstu logicznego z zakresu *Parva logicalia*, powstały w kręgu Uniwersytetu Krakowskiego.

Inc. *Circa materiam artis logistice huius tractatus primo videnda sunt ista tria: Quis sit titulus huius tractatuli...*

Mss. Warszawa BN Ms. 8072 II, k. 246-271v.

Comm. Markowski (1971), s. 339.

122.

— *Commentum super tractatum 'De restrictionibus'*

XV/XVI w., Kraków (?); komentarz do *De restrictionibus* – tekstu logicznego z zakresu *Parva logicalia*.

Inc. *Circa initium restriccionum sciendum est primo, quod restrictio capitur duobus modis: uno modo ut est terminus prime impositionis...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2591, k. 139v-142v.

Comm. Markowski (1971), s. 337.

123.

— *Commentum super tractatum 'De suppositionibus' I*

3 ćw. XV w. (przed 1469 r.), Kraków; komentarz do *De suppositionibus* – tekstu logicznego z zakresu *Parva logicalia*, powstały w środowisku Uniwersytetu Krakowskiego.

Inc. *In nomine Domini. Amen. – Cuius nutu sermo accipiat gratiam et doctrina perfeccionem, ex quo noticia Parvorum loycalium est loyce doctrinalis. Ideo circa inicium videndum est, quod duplex est loyca... [introd. in Parva logicalia:] Sciendum ad hoc, ut sciatur, quid sit subiectum sciencie libri Supposicionum...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. IV O 1, k. 143, 144v-199.

Comm. Markowski (1971), s. 332.

124.

— *Commentum super tractatum 'De suppositionibus' II*

4 ćw. XV w., Kraków; komentarz do *De suppositionibus* – tekstu logicznego z zakresu *Parva logicalia*, powstały w środowisku Uniwersytetu Krakowskiego.

Inc. *Cuius nutu sermo accipiat gratiam et doctrina perfeccionem. Ex quo Parvorum logicalium noticia est pars logice doctrinalis, ideo circa inicium ipsorum est videndum, quod duplex est logica... [introd. in Parva logicalia:] Sciendum primo. Dicitur in littera 'expedit', quod tantum valet sicut utile est, in quo verbo autor tangit utilitatem libri sciencie Supposicionum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2591, k. 44, 46v-77.

Comm. Markowski (1971), s. 332.

125.

— *Commentum super tractatum 'De suppositionibus' III*

XV/XVI w., Kraków; komentarz do *De suppositionibus* – tekstu logicznego z zakresu *Parva logicalia*, powstały w środowisku Uniwersytetu Krakowskiego. Incipit zbieżny z tekstem w rękopisie BJ Ms. 2591, k. 44, 46v-77 (zob. *Commentum super tractatum De suppositionibus II*).

Inc. *Cuius nutu sermo accipiat gratiam et doctrina perfeccionem. Ex quo noticia Parvorum loycalium est loyca doctrinalis, ideo circa inicium ipsorum videndum est, quod duplex est loyca... [introd. in Parva logicalia:] Sciendum primo. Dicitur in littera 'expedit', quod tantum valet sicut utile est, in quo verbo autor tangit utilitatem sciencie libri Supposicionum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2178, k. 2, 5-40v.

Comm. Markowski (1971), s. 332.

126.

— *Compendium Thome*

Anonimowy wierszowany zarys gramatyki wzorowany na *Novi modi significandi* Thomasa z Erfurtu, XIV-XV w.

Mss. Kraków BJ Ms. 1945, k. 41-42; Praga Knih. kap. Ms. M LXXXIV, k. 163-189 [z komentarzem].

Edd. R. Gansiniec, *Metrificale Marka z Opatowca i traktaty gramatyczne XIV i XV wieku*, Wrocław 1960 (Studia Staropolskie, 6), s. 110.

Compileris veteris Trzemesznensis fragmenta, zob. Andrzej Drążyński

127.

— *Concio trabeata...*

XV w.; sekwencja poświęcona Dziesięciu Tysiącom Męczenników.

Mss. Kraków ABKKK Ms. 2; Tarnów Muz. Diec. b.s., sekwencjarz, ok. 1526 r., k. 56.

Edd. AH, t. 44, s. 21; RH, 36397; *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 65; Pikulik (1976), s. 106.

Comm. EK, t. 3, kol. 568-569; Kowalewicz (1965), s. 205-206; Kowalewicz (1967), s. 112-113; Pikulik (1973), s. 55-56; Pikulik (1974), s. 56-57, 202-203; Morawska (1998), s. 336.

128.

— *Congaudent angelorum chori in hac die...*

Przed 1526 r.; sekwencja poświęcona św. Marcie.

Mss. Tarnów Muz. Diec. b.s., sekwencjarz, ok. 1526 r., k. 191v.

Edd. *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 126-127; Pikulik (1976), s. 34-35.

Comm. EK, t. 3, kol. 575; Kowalewicz (1965), s. 261; Kowalewicz (1967), s. 163-164; Pikulik (1973), s. 99; Pikulik (1974), s. 57, 373.

129.

— *Congaudent angelorum chori Jesu Christi...*

Pocz. XVI w.; sekwencja poświęcona św. Annie.

Mss. Warszawa BN Ms. 12722 V, k. 286-286v; Tarnów Muzeum Diecezjalne b.s., sekwencjarz, ok. 1526 r., k. 84v; Kraków Bibl. Prowincji OO. Bernardynów Ms. 1 RL, k. 118; Kraków Arch. Klasztoru Sióstr Norbertanek na Zwierzyńcu Ms. 508, k. 165.

Edd. AH, t. 44, s. 43; RH, 36379; *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 108-109; Pikulik (1976), s. 141-142; J. Pikulik, *Polskie sekwencje w graduatach tyńieckich z XV wieku*, „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne”, 34 (1987), nr 7, s. 57-58.

Comm. EK, t. 3, kol. 575; Kowalewicz (1965), s. 261; Kowalewicz (1967), s. 152; Pikulik (1973), s. 99; Pikulik (1974), s. 57, 372-373; J. Byczkowska-Sztaba, *Tradycja liturgiczno-muzyczna norbertanek ze Zwierzyńca w świetle graduatu z 1527 r.*, „Annales Academiae Paedagogicae Cracoviensis”, 40 (2007), *Studia Historica*, 5, s. 183-196.

130.

— **Consilium Callimachi (Rady Kallimachowe)**

Koniec XV w. (?); anonimowe wskazania dla króla polskiego dotyczące sposobów rządzenia państwem. Przypisywane niekiedy Kallimachowi (zob.).

Mss. Kraków BJ Ms. 106, k. 87-88; Kraków Bibl. Czart. Ms. 1594 IV, k. 13-16; Kraków Bibl. PAU/PAN Ms. 654; Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 226/II, s. 636-640; Ms. 267/III, s. 323-326 (obecnie L'vivs'ka Nacional'na Naukowa Biblioteka Ukrainy imeni B. Stefanika); Ms. 401/II, k. 228v-230; ponadto kopie fragmentaryczne (wykaz w: R. Wśetečka, *Rady Kallimachowe*, [w:] *Pamiętnik słuchaczy Uniwersytetu Jagiellońskiego*, Kraków 1887, s. 118-121).

Edd. Wśetečka, *Rady Kallimachowe...*, s. 121-132; *Humanizm i reformacja w Polsce*, wyd. I. Chrzanowski, S. Kot, Lwów-Warszawa-Kraków 1927, s. 132-136.

Transl. *Humanizm i Reformacja w Polsce...*, s. 132-136.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 2, s. 604; Wśetečka, *Rady Kallimachowe...*, s. 111-169; G. Agosti, *Un politico italiano alla corte polacca nel sec. XV (Il 'Consilium Callimachi')*, Torino 1930; S. Estreicher, *Rady Kallimacha*, [w:] *Studia z dziejów kultury polskiej*, red. H. Barycz, J. Hulewicz, Warszawa 1949, s. 173-178.

131.

— **Consilium krakowskie w sprawie koronacji Witolda**

1429 r.; traktat prawny w sprawie koronacji ks. litewskiego Witolda; redaktorami consilium byli: Stanisław ze Skarbimierza (zob.), Jakub z Zaborowa (zob.), Tomasz z Chrobrza, Adam z Będkowa (zob.), Jan Elgot (zob.).

Inc. *Ad questionem, qua queritur, an in regem Romanorum electus canonice, cuius electio a papa est approbata, cum nondum sit imperator...*

Mss. Kraków Bibl. Czart. Ms. 233 III, s. 418-423.

Edd. S. Zachorowski, *Consilia w sprawie koronacji Witolda (1429-1430)*, [w:] tenże, *Studia z historyi prawa kościelnego i polskiego*, Kraków 1917, s. 187-192.

Comm. Zachorowski, *Consilia w sprawie...*, s. 152-185; G. Błaszczyk, *Burza koronacyjna. Dramatyczny fragment stosunków polsko-litewskich w XV wieku*, Poznań 1998; P. Bar, *Der 'Krönungssturm' König Sigismund von Luxemburg, Grossfürst Witold von Litauen und das gescheiterte politische Bündnis zwischen beiden Herrschern*, „RH”, 83 (2017), s. 65-101.

132.

— *Consolare, munde tristis...*

1 poł. XV w., Kraków (?); sekwencja poświęcona św. Barbarze.

Mss. Kraków ABKKK Ms. 2; Ms. 43, k. 390v; Kraków BJ Ms. 1267, k. 110v.

Edd. AH, t. 9, s. 117-118; RH, 24947; *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 64; Pikulik (1976), s. 42.

Comm. EK, t. 3, kol. 580; Kowalewicz (1965), s. 204; Kowalewicz (1967), s. 112; Pikulik (1973), s. 104; Pikulik (1974), s. 59; Morawska (1998), s. 340.

133.

— *Consurgat in preconia...*

2 poł. XV w., Gniezno; sekwencja poświęcona św. Wojciechowi.

Mss. Tarnów Muz. Diec. b.s., sekwencjarz, ok. 1526 r., k. 24v.

Edd. AH, t. 37, s. 96; RH, 36392; *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 71; Pikulik (1976), s. 23-24; Mikołajczak (1995), s. 122-127; Pikulik (1996), s. 198-200; Liman (2004), s. 454-457.

Transl. Mikołajczak (1995), s. 122-127; Liman (2004), s. 454-457.

Comm. EK, t. 3, kol. 581; Kowalewicz (1965), s. 210; Kowalewicz (1967), s. 170-171; Pikulik (1973), s. 102; Pikulik (1974), s. 59, 350-351; Danielski (1997), s. 153-154; Morawska (1998), s. 340; Węcowski (2014), s. 150.

134.

— *Consurge iubilans...*

2 poł. XIII w. (po 1267 r.); anonimowa sekwencja poświęcona św. Jadwidze śląskiej (zm. 1243), powstała w środowisku cystersów śląskich.

Mss. Dotychczas znanych ponad 150 przekazów rękopiśmiennych i drukowanych z XIV-pocz. XVI w., z obszaru Śląska, Wielkopolski i Małopolski (wykaz w: *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 21-24; Pikulik (1974), s. 59-60).

Edd. AH, t. 37, s. 178-179; RH, 3843; *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 20-21; Pikulik (1976), s. 116-117; J. Pikulik, *Polskie sekwencje w graduatach tynieckich z XV wieku*, „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne”, 34 (1987), nr 7, s. 59-60; Liman (2004), s. 472-475.

Transl. *Toć jest dziwne a nowe*, s. 102-103; Liman (2004), s. 472-475; Włodarski (2007), s. 10-12.

Comm. EK, t. 3, kol. 581; Kowalewicz (1965), s. 169-171; Kowalewicz (1967), s. 66; Pikulik (1973), s. 95-96; Pikulik (1974), s. 87-88; Morawski (2006), s. 502-503.

135.

— *Contra hostes pergentes...*

Przed 1526 r.; sekwencja poświęcona Dziesięciu Tysiącom Męczenników.

Mss. Tarnów Muz. Diec. b.s., sekwencjarz, ok. 1526 r., k. 54v.

Edd. *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 129; Pikulik (1976), s. 109-110.

Comm. EK, t. 3, kol. 584; Kowalewicz (1965), s. 263-264; Kowalewicz (1967), s. 162-163; Pikulik (1973), s. 99; Pikulik (1974), s. 60, 374-375.

136.

— *Cronica civitatis Poznaniensis (Kronika poznańskich pisarzy miejskich)*

Od ok. 1417 r., Poznań; notatki o charakterze kronikarskim wpisywane przez kolejnych pisarzy miejskich na różnych kartach ksiąg rady miejskiej Poznania. Rozpoczęta w 1398 r. przez Bernarda z Pyzdr (pisarza rady miejskiej Poznania w l. 1398-1419) i kontynuowana – z przerwami – aż do XVIII w.

Edd. *Die Chronik der Stadtschreiber von Posen*, red. A. Warschauer, Posen 1888, s. 1-8 (zapiski z lat 1398-1506).

Transl. *Kronika poznańskich pisarzy miejskich*, oprac. J. Wiesiołowski, Poznań 2004, s. 20-24.

Comm. WSB, s. 50; A. Warschauer, *Die Chronik der Stadtschreiber von Posen*, „Zeitschrift der Historischen Gesellschaft für die Provinz Posen”, 2 (1886), s. 185-233, 313-377, 393; 3 (1888), s. 1-51, 211-215, 297-339, 415-475 (i jako osobna publikacja: *Die Chronik der Stadtschreiber von Posen...*); *Kronika poznańskich pisarzy...*, s. V-VI, 1-19; *Encyclopedia of the Medieval Chronicle*, t. 2, s. 982.

137.

— *Cronica conflictus Wladislai regis Poloniae cum Cruciferis anno Christi 1410 (Kronika bitwy Władysława, króla polskiego z Krzyżakami w roku pańskim 1410)*

Ok. 1410 r., krąg kancelarii królewskiej; kronika wojny z Zakonem Krzyżackim, być może autorem był podkanclerzy Królestwa Polskiego Mikołaj Trąba lub sekretarz króla Zbigniew Oleśnicki.

Mss. Kórnik Bibl. PAN Ms. 1506, k. 1-10; (fragm.) Kraków BJ Ms. 7112, k. 13-13v.

Facs. *Cronica conflictus Wladislai regis Poloniae cum Cruciferis anno Christi 1410*, wyd. Z. Celichowski, Poznań 1911, po s. 32.

Edd. *Cronica conflictus*, wyd. E. Strehlke, [w:] *Scriptores rerum Prussicarum*, t. 3, Lipsk 1866, s. 434-439; *Bitwa pod Dąbrównem (Cronica conflictus Wladislai regis Poloniae cum Cruciferis anno Christi 1410)*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 2, s. 897-904; *Cronica conflictus Wladislai...*, s. 15-31; MPH s.n. 12, s. 80-81.

Transl. *Kronika konfliktu Władysława, króla polskiego z Krzyżakami w roku pańskim 1410*, przeł. J. Danka, A. Nadolski, Olsztyn b.d.

Comm. A. Prochaska, *Długosza ‘Cronica conflictus’ o grunwaldzkiej bitwie*, „KH”, 24 (1910), s. 407-421; Dąbrowski (1964), s. 188; J. Zathej, *Katalog rękopisów średniowiecznych Biblioteki Kórnickiej*, Wrocław-Warszawa-Kraków 1963, s. 538-539; A. Nadolski, *Rozważania o Grunwaldzie*, „KH”, 87 (1980), nr 2, s. 447-457; S. Ekdahl, *Grunwald 1410. Studia nad tradycją i źródłami*, tłum. M. Dorna, Kraków 2010, s. 142-151 [pierw. niem. 1982]; Janicki (2010), s. 98-100; *Na znak świętego zwycięstwa. W sześćsetną rocznicę bitwy pod Grunwaldem*, t. 2: *noty katalogowe*, Kraków 2010, s. 214-215; *Encyclopedia of the Medieval Chronicle*, t. 1, s. 320-321; M. A. Janicki, ‘Cronica conflictus’ – zakłęte źródło. Z prolegomenów nowej edycji, [w:] *Monarchia – społeczeństwo – tożsamość. Studia z dziejów średniowiecza*, red. K. Gołąbek, M. A. Janicki, M. Koczarska i in., Warszawa 2019, s. 143-165.

Cronica magna seu longa Polonorum, zob. Kronika wielka

138.

— ***Cronica Petri comitis Poloniae***

Ok. 1510 r.; anonimowy utwór przedstawiający dzieje Piotra Włostowica (zm. 1153), palatyna Bolesława Krzywoustego, powstała w środowisku norbertanów wrocławskich; autor korzystał m.in. z *Rocznika świętokrzyskiego*, *Kroniki polsko-śląskiej*, *Żywotu większego św. Stanisława*.

Mss. Watykan BAV Ms. Chigi Q.II.51, k. 43-51v.

Edd. A. Mosbach, *Piotr, syn Włodzimierza, sławny dostojnik Polski wieku dwunastego i ‘Kronika’ opowiadająca dzieje Piotrowe*, Ostrów 1865; *Cronica Petri comitis Poloniae wraz z tzw. Carmen Mauri*, wyd. M. Plezia, Kraków 1951 (MPH s.n., t. 3), s. 745-784.

Comm. R. Gansiniec, *Tragedia Petri comitis*, „Pam. Lit.”, 43 (1952), z. 1-2, s. 52-139; M. Plezia, *Dokoła tekstu i daty poematu o Piotrze Właście*, „Pam. Lit.”, 45 (1954), z. 2, s. 452-472; Michałowska (2011), s. 166.

139.

— ***Cronica quomodo domini Cruciferi exorti sunt et quomodo per Polonos contra Prutenos fuerunt suscepti et qualiter postmodum spretis Polonis maxima preliacum ipsis commiserunt et a Polonis prostrati sunt (Kronika polsko-krzyżacka)***

Po 1466 r. lub w latach 70. XV w.; kronika poświęcona dziejom Zakonu Krzyżackiego i wojnom polsko-krzyżackim; powstała być może w Krakowie w kręgu doradców króla Kazimierza Jagiellończyka (w kręgu Jana Długosza?), zob. też *De origine Cruciferorum*.

Inc. *Anno Domini M-o CXC-o de partibus Allmanie Conradus archiepiscopus...*

Mss. Watykan BAV Ms. Chigi Q.II.51, k. 127-130v.

Edd. J. Wenta, *Dziejopisarstwo w klasztorze cysterskim w Oliwie na tle porównawczym*, Gdańsk-Oliwa 1990, s. 154-163; uzupełnienia do edycji: W. Drelicharz, *Rękopis Biblioteki Watykańskiej Chigi Q.II.51*, [w:] *Miasta, ludzie, instytucje, znaki. Księga jubileuszowa ofiarowana Profesor Bożenie Wyrzumskiej w 75. rocznicę urodzin*, red. Z. Piech, Kraków 2008, s. 568-569, przyp. 8; Janicki (2010), s. 122, przyp. 273.

Comm. Wenta, *Dziejopisarstwo w klasztorze...*, s. 22-24, 31-33; Janicki (2010), s. 122, przyp. 273.

140.

— *Cronica Visliciensis*

2 poł. XV w., krąg kapituły wiślickiej; zapiski z dziejów miasta Wiślicy (z lat 1079-1445).

Mss. Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 2019/I, k. 1-2.

Comm. P. Kardyś, *Wiślica w średniowieczu i w okresie wczesnonowożytnym. Studia z dziejów miasta*, Kielce 2006, s. 66.

141.

— *Cuda jasnogórskie*

1435 r.; fragment urzędowego spisu cudów dokonanych za sprawą Matki Boskiej Jasnogórskiej, w postaci instrumentu notarialnego.

Mss. Kraków BJ Ms. 2322, wyklejka okładki.

Edd. M. Kowalczyk, *Cuda jasnogórskie spisane w roku 1435*, „Anal. Crac”, 15 (1983), s. 325-328.

Comm. Kowalczyk, *Cuda jasnogórskie...*, s. 319-325; A. J. Zakrzewski, *Ukształtowanie się literackiego toposu jasnogórskiego na przełomie XV/XVI wieku*, „Prace Naukowe Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Częstochowie”, 2 (1989), s. 65-66; A. Witkowska, *The cult of the Jasna Góra Sanctuary in the form of pilgrimages till the middle of the 17th century*, „Acta Poloniae Historica”, 61 (1990), s. 70.

142.

— *Cyzjojan kłobucki*

1471 r.; mnemotechniczny kalendarz wierszowany w j. polskim.

Mss. Kraków Bibl. PAU/PAN Ms. 1967.

Edd. J. Fijałek, *Cyzjojan polski z r. 1471 z wiadomością o cyzjojanach w ogóle i w Polsce*, „PF”, 12 (1927), s. 428-448; Włodarski (1997), s. 133-138; H. Wąsowicz, *Chronologia średniowieczna*, Lublin 2013, s. 190, s. 671-677.

Comm. S. Bylina, *‘Piotr nosi snop, dominik siano’. O średniowiecznych cisiojanach polskich i czeskich*, [w:] *E scientia et amicitia. Studia poświęcone Profesorowi*

Edwardowi Potkowskiemu w sześćdziesięciolecie urodzin i czterdziestolecie pracy naukowej, Warszawa-Pułtusk 1995, s. 55-62; S. Bylina, *Święci w polu, na łące i w lesie. Średniowieczne cisiojany polskie i czeskie*, [w:] *Człowiek i przyroda w średniowieczu i we wczesnym okresie nowożytnym*, Warszawa 2000, s. 45-54; H. Wąsowicz, *Rytm natury i rytm kultury. Struktury treści heortologicznej i chronogramy świąt w staropolskich cyzjojanach*, [w:] *Obraz i przyroda*, Lublin 2005, s. 157-197.

143.

— *Cyzjojan płocki*

Pocz. XV w.; mnemotechniczny kalendarz wierszowany w j. polskim.

Mss. Płock BWSD Ms. 156, k. 332v-333 (zaginiony).

Facs. W. Wydra, *Średniowieczny polski cyzjojan płocki*, „Archiwum Literackie”, 23 (1980), Miscellanea staropolskie, 5, s. 7-22; Wydra, Rzepka (2004), tabl. 32.

Edd. J. Łoś, *Dwa teksty staropolskie*, „Materiały i Prace Komisji Językowej Akademii Umiejętności w Krakowie”, 5 (1912), s. 437-440; T. Wierzbowski, *Vademecum. Podręcznik dla studiów archiwalnych*, Lwów 1926, s. 56; Vrtel-Wierczyński (1977), s. 216; Wydra, *Średniowieczny polski cyzjojan...*, s. 7-22; *Toć jest dziwne a nowe*, s. 149-150; Taszycki (2003), s. 150-153; Wydra, Rzepka (2004), s. 295-298; Włodarski (1997), s. 122-128; H. Wąsowicz, *Chronologia średniowieczna*, Lublin 2013, s. 671-677.

Comm. Łoś (1922), s. 468-469; S. Bylina, *‘Piotr nosi snop, dominik siano’. O średniowiecznych cisiojanach polskich i czeskich*, [w:] *E scientia et amicitia. Studia poświęcone Profesorowi Edwardowi Potkowskiemu w sześćdziesięciolecie urodzin i czterdziestolecie pracy naukowej*, Warszawa-Pułtusk 1995, s. 55-62; S. Bylina, *Święci w polu, na łące i w lesie. Średniowieczne cisiojany polskie i czeskie*, [w:] *Człowiek i przyroda w średniowieczu i we wczesnym okresie nowożytnym*, Warszawa 2000, s. 45-54; H. Wąsowicz, *Rytm natury i rytm kultury. Struktury treści heortologicznej i chronogramy świąt w staropolskich cyzjojanach*, [w:] *Obraz i przyroda*, Lublin 2005, s. 157-197.

D

144.

— *Daj nam Ch(K)ryste, wspomnienie...*

1 poł. XVI w, krąg bernardyński; pieśń pasyjna.

Mss./Edd. princ. (redakcja 1) Kraków Bibl. Prowincji OO. Bernardynów Ms. 19/R, s. 408-409; (redakcja 2) *Pieśni postne starożytne człowiekowi krześcijańskiemu należące...*, Raków, Sebastian Sternacki, ok. 1607-1618, k. D₄-D_{4v} („Dziesiąta pieśń o boleściach Panny Maryjej”).

Facs. W. Wydra, W. R. Rzepka, *Teksty polskie z pierwszej połowy XVI wieku (z rękopisu nr 19/R Biblioteki Prowincji OO. Bernardynów w Krakowie)*, cz. 3, „SO”, 37 (1980), fot. 3.

Edd. Bobowski (1893), s. 384-385 (redakcja 2); PPP, t. 1, s. 291-292 (redakcja 2); Wydra, Rzepka, *Teksty polskie...*, s. 129-133, 136-138 (redakcja 1 i 2); Mazurkiewicz (2000b), s. 211-214 (redakcja 1 i 2).

Comm. Wydra, Rzepka, *Teksty polskie...*, s. 136; Michałowska (1995), s. 454-455; Mazurkiewicz (2002), s. 59; Wydra (2003), s. 76.

145.

— *Dawnom zwiedził cudze strony...*

XV w.; wierszowany list miłosny.

Mss. Kraków Bibl. PAU/PAN Ms. 7534, wyklejka przedniej okładki i k. 14 (fragment).

Facs. W. Wydra, W. R. Rzepka, *Dwa średniowieczne polskie listy miłosne. Edycja tekstów*, „StPol”, 8 (1981), fot. 1-2.

Edd. W. Nehring, *Beiträge zum Studium altpolnischer Sprachdenkmäler*, „Archiv für slavische Philologie”, 15 (1893), s. 545; Łoś (1915), s. 444-445; Łoś (1922), s. 460; Ganszyniec (1925), s. 215-216; A. Brückner, *Pierwotny erotyk polski*, „Przegląd Współczesny”, 5 (1926), s. 181; Vrtel-Wierczyński (1952), s. 83-84; Wydra, Rzepka, *Dwa średniowieczne...*, s. 8-9, 11; *Toć jest dziwne a nowe*, s. 316; Michałowska (1995), s. 564-565; Włodarski (1997), s. 103-104; *Literatura staropolska*, t. 1, s. 146; Wydra, Rzepka (2004), s. 294-295; *Biblioteka zabytków*.

Comm. NK, t. 1, s. 257; Michałowska (1995), s. 563-565; Michałowska (2011), s. 170.

146.

— *De arte dictaminis cum dictamino* [sic!]

1 poł. XV w.; anonimowy traktat poświęcony retoryce z formułami listowymi z kręgu Uniwersytetu Krakowskiego, wiązany z osobą Stanisława Ciołka (zob.).

Mss. Salzburg Bibliothek der Erzabtei St. Peter Ms. b VI 22, k. 144-209v.

Comm. Markowski (1987), s. 40-45; Markowski (1988), s. 108; Michałowska (2007a), s. 52, 61-63; Michałowska (2007b), s. 310; Michałowska (2011), s. 59.

147.

— *De arte rhetorica*

1 ćw. XV w. (?); anonimowy traktat poświęcony retoryce z kręgu Uniwersytetu Krakowskiego, wiązany z osobą Stanisława Ciołka (zob.).

Mss. Salzburg Bibliothek der Erzabtei St. Peter Ms. b VI 22, k. 118-131v.

Comm. Markowski (1987), s. 40-45; Markowski (1988), s. 107; Michałowska (2007b), s. 316; Michałowska (2011), s. 100.

De coronacione Kazimiri, regis Poloniae, zob. Fragment 1333-1343

148.

— *De erroribus hereticorum Hussitarum*

XV w.; anonimowy traktat antyhusycki.

Inc. *Perierunt propter insipientiam suam, Baruch III* [, 28]. *Cum Deus mortem non fecerit...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2332, k. 425-431.

Comm. F. M. Bartoš, *Veliké dílo protihusitské polemiky*, „Jihočeský sborník historický”, 13 (1940), s. 19; P. Soukup, *Repertorium operum antihussiticorum*, [www.antihus.cz].

149.

— *De institutione regii pueri*

1502/1503 r.; anonimowy traktat poświęcony zasadom właściwego wychowania królewicza, napisany (najpewniej przez humanistę włoskiego przebywającego w Budzie) w imieniu Elżbiety Rakuszanki dla Władysława Jagiellończyka w związku ze spodziewanymi narodzinami jego potomka.

Mss. Wiedeń ÖNB Ms. 10573; Kraków Bibl. Czart. Ms. 1640 IV, s. 227-264; niezidentyfikowany rękopis przechowywany w 1 poł. XIX w. w Neapolu (zaginiony).

- Edd.** H. Ritter von Zeissberg, *Kleinere Geschichtsquellen Polens im Mittelalter*, Wien 1877, s. 94-136; *Traktat 'De institutione regii pueri'*, wyd. C. Gastgeber, P. Oliński, Toruń 2016.
- Transl.** Elżbiety, królowej polskiej Małżonki Kazimierza Jagiellończyka *traktat pedagogiczny 'O wychowaniu królewicza'*, tłum. A. Danysz, Lwów 1902, s. 1-74; *O wychowaniu królewicza*, [w:] *Pisma pedagogiczne polskiego odrodzenia (wybór)*, wyd. J. Skoczek, Wrocław 1956, s. 30-72.
- Comm.** *Repertorium fontium*, t. 4, s. 149-150; A. Przeździecki, *O królowej Elżbiecie żonie Kazimierza Jagiellończyka i rękopisie pod jej imieniem: O wychowaniu królewskiego dziecka*, „Biblioteka Warszawska”, 45 (1852), s. 524-550; A. Danysz, *O wychowaniu królewicza, Traktat humanistyczno-pedagogiczny z roku 1502*, Lwów 1900; M. Wichowa, 'Eneida' Wergiliusza źródłem pouczeń wychowawczych w staropolskich traktatach pedagogicznych: Szymon Marycjusz z Pilzna, Andrzej Frycz Modrzewski, Stanisław Żółkiewski oraz anonimowy autor 'De institutione regii pueri' (1502), [w:] *Antyk w Polsce*, red. J. Starnawski, M. Wichowa, A. Obrębski, Łódź 1992, s. 98-115; A. Zagrodzka, *Opinie o Jagiellonach w traktacie 'De institutione regii pueri'*, „KH”, 112 (2005), nr 2, s. 29-47; P. Oliński, *Das Traktat 'De institutione regii pueri' – der Forschungsstand und seine Perspektive*, „Jahrbuch des Wissenschaftlichen Zentrums des Polnischen Akademie der Wissenschaften in Wien”, 5 (2014), s. 167-183; P. Oliński, *Autorytet króla w traktacie 'De institutione regii pueri'*, „Przegląd Zachodniopomorski”, 60 (2016), z. 1, s. 219-231.

150.

— *De magna strage A. 1410 (De magna strage alias o wylęgym pyobyczu)*

2 ćw. XV w. (po 1434 r.); opowieść o Władysławie Jagielle i o bitwie pod Grunwaldem, być może powstała w kręgu bernardyńskim lub w w środowisku Uniwersytetu Krakowskiego.

Mss. Kórnik Bibl. PAN Ms. 52, k. 164-166v.

Edd. (fragm.) *Scriptores rerum Prussicarum*, t. 3, s. 440-441; *De magna strage A. 1410*, wyd. W. Kętrzyński, [w:] MPH 4, s. 45-48.

Comm. MPH 4, s. 44-45; M. Błaziak, 'De magna strage' kazaniem bernardyńskim czy uniwersyteckim?, „StŻr”, 36 (1997), s. 65-71; Janicki (2010), s. 116-117.

151.

— *De morte*

1 poł. XV w., Kraków; wariant tytułu: *Sermones habiti in universitate Cracoviensia*; kazanie o śmierci.

Inc. *Beati mortui qui in domino moriuntur Apok. 14 [13]. Beati vivi qui domino vivunt Romanorum 13 Qui vivunt iam non sibi vivant. Item beati infirmi qui cum domino infirmantur per compassionem Mt. 22. Infirmus fui etc. 1 Cor. 12,*

virtus in infirmitate perficitur Super quo Gregorius unde caro atteritur, affligitur et infirmatur inde anima roboratur et crescit. Beati denique mortui...

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 381, k. 43-47.

De morte Vladislai Lokyetsk, regis Poloniae, zob. Fragment 1333-1343

152.

— *De origine Cruciferorum ordinis beate Marie hospitalis Almanorum et quomodo in Poloniam et Prussami sunt suscepti et de bellis earundem*

Wkrótce po 1466 r. lub w latach 70. XV w., Kraków, krąg doradców króla Kazimierza Jagiellończyka (krąg Jana Długosza?); memoriał poświęcony dziejom Zakonu Krzyżackiego i wojen polsko krzyżackich, zob. też *Cronica quomodo domini Cruciferi exorti sunt*.

Inc. Anno Domini MCXC-o de partibus Almanie Conradus archiepiscopus...

Mss. Göttingen Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Ms. Theol. 207, k. 1-23v.

Edd. J. Wenta, *Dziejopisarstwo w klasztorze cysterskim w Oliwie na tle porównawczym*, Gdańsk-Oliwa 1990, s. 164-189.

Comm. Wenta, *Dziejopisarstwo w klasztorze...*, s. 24-25, 33-37.

153.

— *De origine et vi eloquentiae*

Ok. 1431 r.; anonimowy traktat poświęcony retoryce. związany z kręgiem Uniwersytetu Krakowskiego.

Mss. Kraków BJ Ms. 679, k. 1-46v.

Comm. Markowski (1987), s. 55; Michałowska (2007a), s. 53; Michałowska (2007b), s. 318-319; Michałowska (2011), s. 174.

De reformatione ecclesie tam in membris quem in capite petuntur infrascripta per synodum in Pisis, zob. Piotr Wysz

154.

— *De sancto Bibulo collecta*

XV w.; zakowska parodia kolekty.

Mss. Kraków Bibl. PAU/PAN Ms. 1578, k. 6.

Facs. Kowalewicz (1973), s. nlb.

Edd. Kowalewicz (1973), s. 213.

Comm. Kowalewicz (1967), s. 249-251; Michałowska (2011), s. 176.

De sancto Stanislao Polonorum seu Sarmatorum alumno, zob. Vita s. Stanislai (Tradunt)

155.

— *Decantemus singulis...*

I poł. XIV w., Kraków; sekwencja poświęcona św. Stanisławowi.

Mss. Imbramowice Bibl. Klasztoru ss. Norbertanek Ms. RM 3, k. 9; Gniezno Arch. Archid. Ms. 150; Łódź AP Ms. PL 39-602-15, k. 145v.; Tarnów Muzeum Diecezjalne b.s., sekwencjarz, ok. 1526 r., k. 44v.

Edd. *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 99-100; Pikulik (1976), s. 167-170; Kowalewicz (1979), s. 246-247; Gaude, *Mater Polonia*, s. 131-152.

Comm. EK, t. 3, kol. 1073; Kowalewicz (1965), s. 233-234; Kowalewicz (1967), s. 122-123; Pikulik (1973), s. 83, 113; Pikulik (1974), s. 61, 301-302; Danielski (1978), s. 78, 82; Morawska (1998), s. 333; Morawski (2006), s. 503.

156.

— *Dedisti hereditatem...*

Przed 1526 r.; sekwencja poświęcona św. św. Szymonowi i Judzie.

Mss. Tarnów Muz. Diec. b.s., sekwencjarz, ok. 1526 r., k. 131.

Edd. *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 138; Pikulik (1976), s. 162-163.

Comm. EK, t. 3, kol. 1084-1085; Kowalewicz (1965), s. 271; Kowalewicz (1967), s. 163; Pikulik (1973), s. 82; Pikulik (1974), s. 62, 256-258.

157.

— *Dekalog*

XV-XVI w.; polskie przekłady dekalogu, w różnych formach i redakcjach – rymowane, w formie pieśni i prozaiczne, często wplatane w treść kazania lub stanowiące część kolekcji kaznodziejskich.

Mss. Dotychczas znanych ok. 100 rękopiśmiennych i drukowanych przekazów dekalogów z okresu XV-pocz. XVI w., najobszerniejszy wykaz rękopisów w: W. Wydra, *Polskie dekalogi średniowieczne*, Warszawa 1973 (*Silva medii et recentioris aevi*, 2), s. 9-15; zob. też *Opis źródeł*, s. 47-54, ponadto pojedyncze przekazy zob. bibl. niżej.

Facs. Wydra, *Polskie dekalogi...*, 64 przekazy; W. R. Rzepka, W. Wydra, *Nota do dziejów ortografii staropolskiej*, „SO”, 31 (1974), fot. 2; W. R. Rzepka, W. Wydra, *Bernardyński zespół katechizacyjny z początku XVI wieku*, „SO”, 44 (1987), fot. 2; W. Wydra, *Średniowieczne polskie dekalogi i modlitwy codzienne z rękopisów i inkunabułów Jasnogórskiej Biblioteki OO. Paulinów*, „SO”, 59 (2002), s. 184, 190, 194, 196-197; W. Wydra, *Dwa teksty staropolskie z prze-*

łomu XV i XVI wieku. Dekalog i 'Oracio contra Febrem', „StPolSJ”, 22 (2015), nr 1, s. 285.

Edd. Wydra, *Polskie dekalogi...*, s. 53-360, 64 przekazy; pojedyncze przekazy m.in.: Rzepka, Wydra, *Nota do dziejów...*, s. 110-111; Vrtel-Wierczyński (1977), s. 371-372; *Toć jest dziwne a nowe*, s. 35-38; Rzepka, Wydra, *Bernardyński zespół...*, s. 127, 129; *Głosy i drobne teksty polskie do roku 1550 z inkunabułów Archiwum Archidiecezjalnego w Poznaniu*, wyd. J. Wojtkowski, Poznań 1992, s. 26-28; Wydra, *Średniowieczne polskie dekalogi...*, s. 184-198; Taszycki (2003), s. 109-110; Wydra, Rzepka (2004), s. 23-26; Wydra, *Dwa teksty staropolskie...*, s. 284; W. Wydra, *Trzy dekalogi i jedna pieśń staropolska*, [w:] *Amoenitates vel lepores philologiae*, s. 360-365; *Biblioteka zabytków*.

Comm. NK, t. 1, s. 200; Bobowski (1885), s. 125-133; Łoś (1915), s. 210-211, 447-451; Łoś (1922), s. 463-467; P. Bańkowski, *Nieznane odmiany kilku polskich tekstów religijnych XV-go stulecia*, „Pam. Lit.”, 29 (1932), s. 114-115; Wydra, *Polskie dekalogi...*; Rzepka, Wydra, *Nota do dziejów...*, s. 107-118; Wydra, *Trzy dekalogi i jedna pieśń...*, s. 360-365; W. Wydra, *Bernardyński zespół modlitewny z pierwszej połowy XVI w.*, „Studia Franciszkańskie”, 19 (2009), s. 387-403; Wydra, *Dwa teksty staropolskie...*, s. 281-289; K. Bracha, *Dekalog w kaznodziejstwie polskim późnego średniowiecza. 'Sermo de praeceptis' z rękopisu Biblioteki Narodowej w Warszawie z XV wieku*, [w:] *Historia magistra vitae est... Studia z dziejów społeczno-politycznych gospodarczych i kulturalnych. Księga jubileuszowa dedykowana Prof. Wiesławowi Cabanowi*, red. L. Michalska-Bracha, M. Przeniosło, B. Wojciechowska, Kielce 2016, s. 39-56 [przekł. ang. *The Ten Commandments in Preaching in Late Medieval Poland: 'Sermo de praeceptis' from Ms. 3022 at the National Library in Warsaw*, [w:] *The Ten Commandments in Medieval and Early Modern Culture*, red. Y. Desplenter, J. Pieters, W. Melion, Leiden-Boston 2017, s. 173-195.]

158.

— *Deo gracias, qui nos semper sacias...*

XV w.; żakowska parodia modlitwy dziękczynnej.

Mss. Kraków Bibl. PAU/PAN Ms. 1578, k. 6.

Facs. Kowalewicz (1973), s. nlb.

Edd. Kowalewicz (1973), s. 214.

Comm. Michałowska (1995), s. 736; Michałowska (2011), s. 179-180.

159.

— *Deus coruscans fulgura...*

Przed 1526 r.; anonimowa sekwencja poświęcona św. Sebastianowi.

Mss. Cieszyn Książnica Cieszyńska Ms. SZ DD I 28, s. 377-378.

Edd. *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 132; Pikulik (1976), s. 160.

Comm. EK, t. 3, kol. 1215; Kowalewicz (1965), s. 266; Kowalewicz (1967), s. 165; Pikulik (1973), s. 86; Pikulik (1974), s. 62, s. 304-305.

160.

— *Dialog o Zbigniewie Oleśnickim*

Ok. 1461 r.; wierszowany dialog ku czci kardynała Zbigniewa Oleśnickiego, opowiadający o jego cnotach i czynach, uzasadniający kontrowersyjne polityczne decyzje bohatera; postaci dialogu identyfikowane są z Janem Długoszem i Tomaszem Strzemińskim, autorstwo utworu przypisywano Janowi Długoszowi (zob.) lub Mikołajowi de Albo-Castro.

Mss. Kraków ABKKK Ms. 207, s. 1-18; Sandomierz Bibl. Diec. Ms. 1253, s. 1-18.

Edd. L. Piotrowicz, *Dyalog o Zbigniewie Oleśnickim, wiersz łaciński*, „Arch. do Dziej. Lit. Ośw.”, 2 (1882), s. 344-359; M. Koczerska, *Piętnastowieczne biografie Zbigniewa Oleśnickiego*, „StŻr”, 24 (1979), s. 62-78; Liman (2004), s. 154-177.

Transl. *Toć jest dziwne a nowe*, s. 299-310; Liman (2004), s. 154-177.

Comm. NK, t. 1, s. 202-203; *Repertorium fontium*, t. 4, s. 189; Piotrowicz, *Dyalog o Zbigniewie...*, s. 325-344; K. Michalski, T. Sinko, *Przyczynki z kodeksu mogińskiego do dziejów oświaty w Polsce w XV w.*, Kraków 1917, s. 81-86; Nowak-Dłużewski (1963), s. 94-101; Zabłocki (1968), s. 81-85; Koczerska, *Piętnastowieczne biografie...*, s. 30-48; Michałowska (1995), s. 716-718; Michałowska (2011), s. 809-811.

161.

— *Diem hanc condignis...*

Pocz. XVI w.; oficjum rymowane ku czci św. Jana Jałmużnika.

Mss. Kraków ABKKK Ms. 30; Ms. 60, k. 459-464.

Edd. *Oficjum i msza o św. Janie Jałmużniku*, wyd. J. Kubieniec, Kraków 2016 (Musica in Ecclesia Cathedrali Cracoviensis Audita, 4).

Comm. EK, t. 3, kol. 1316; B. Gładysz, *O łacińskich oficjach rymowanych z polskich źródeł średniowiecznych*, „Pam. Lit.”, 30 (1933), z. 3-4, s. 344-346; Kowalewicz (1967), s. 116; Morawska (1998), s. 348; J. Kubieniec, *The Office of St. John the Almsgiver in Cracow*, „Musica Iagellonica”, 4 (2007), s. 5-18.

162.

— *Disputatio Cracoviensis*

Ok. 1430 r., Kraków; wariant tytułu: *Utrum pape vero successori Petri*; dysputa anonimowego autora dotycząca Kościoła i władzy papieża.

Inc. *Utrum papae vero successori Petri, principis Apostolorum, qui est caput Ecclesiae Romanae Catholicae, quilibet homo de necessitate salutis teneatur subesse? Quod quaestio sit falsa, arguitur sic...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1394, k. 113-131v; Ms. 2014, k. 141-169v; Ms. 2513, k. 132v-159v.

Edd. *Scripta manent*, s. 165-225.

Comm. *Scripta manent*, s. XX-XXI; Z. Kałuża, *À propos de quelques textes anti-hussites polonais du premier quarto du XVe s.*, „Med. Philos. Pol.”, 34 (2001), s. 107-113; Ożóg (2004), s. 305-306; P. Soukup, *Repertorium operum antihussiticorum* [www.antihus.cz].

163.

— **Do Jakuba z Sienna (*Ad Jacobum de Senno*)**

1465-1474 r.; anonimowy panegiryk ku czci biskupa włocławskiego (później arcybiskupa gnieźnieńskiego) Jakuba z Sienna.

Inc. *Quod tibi pro meritis reddam dignissime presul...*

Mss. Kórnik Bibl. PAN Ms. 802, k. 7v-8.

Facs. J. Niedźwiedź, *Panegiryk ‘Do Jakuba z Sienna’ a początki poezji humanistycznej w Krakowie w XV wieku*, „Terminus”, 15 (2013), z. 4, s. 501-502.

Edd. Niedźwiedź, *Panegiryk ‘Do Jakuba’...*, s. 506-509.

Transl. Niedźwiedź, *Panegiryk ‘Do Jakuba’...*, s. 506-509.

Comm. Niedźwiedź, *Panegiryk ‘Do Jakuba’...*, s. 485-512.

164.

Dobiesław Lubelczyk z Kurozwęk

Szlachcic h. Poraj; od 1456 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim; dworzanin król., w l. 1472-1480 kasztelan rozpierski, w l. 1484-1494 wojewoda lubelski, w l. 1494-1496 wojewoda sandomierski; zm. w 1496 r.

Lit. PSB, t. 16, s. 269-270.

164/1

— **Mowa do panów czeskich**

V 1471 r., Kutna Hora; mowa w sprawie elekcji Kazimierza Jagiellończyka na tron czeski.

Inc. *Si quantum iure, tantumdem autoritate apud vos proceres hodierna die vaeremus...*

Edd. CE 1/2, nr 220, s. 250-252 [z Tek Naruszewicza w Bibl. Czart., wg nieznanego rękopisu z Watykanu, Cod. Ottob.].

Comm. R. Heck, *Elekcja kutnohorska 1471 r.*, „Sobótka”, 27 (1972), nr 1, s. 222-223.

165.

Dominik z Secemina

Studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1491 r. bakałarz, 1494 r. magister sztuk; odbył studia prawnicze we Włoszech (Rzym?), gdzie w 1509 r. uzyskał doktorat; po powrocie prowadził wykłady z prawa na Uniwersytecie Krakowskim; w l. 1509-1510 kierował kancelarią biskupa krakowskiego Jana Konarskiego, następnie prymasa Jana Łaskiego; od 1512 r. kanclerz gnieźnieński i kanonik łączycki, archidiakon sandomierski, kanonik łowicki, pleban w Stężycy; w 1512 r. odbył podróż do Rzymu, gdzie wziął udział w V soborze laterańskim; następnie pielgrzymował do Ziemi Św., po powrocie prowadził wykłady z prawa na Uniwersytecie Krakowskim; zm. 1519 r.

Lit. PSB, t. 5, s. 319-320; SPTK, t. 1, s. 411; PWPUJ, s. 47-48; EK, t. 4, kol. 66; J. Korytkowski, *Pralaci i kanonicy katedry metropolitalnej gnieźnieńskiej od roku 1000 aż do dni naszych*, Gniezno 1883, t. 3, s. 460-463; Hajdukiewicz (1974), s. 132.

165/1

— De non vitandis excommunicatis nisi denunciatis

Ok. 1512 r.; komentarz do konstytucji papieża Marcina V.

Inc. *Insuper ad evitanda scandala et multa pericula... Unde quantum sit necessaria hec Constitutio omnes bonarum mentium christifideles perpendere possunt...*

Edd. *Declaratio utilissima constitutionis fe. re. Martini quinti Ro. pont. in Concilio Constantien. facte; de non vitandis excommunicatis nisi denunciatis etc. prout in ea etc*, Rzym, Marcello Silber, 1516.

Comm. SPTK, t. 1, s. 411; PSB, t. 5, s. 320.

166.

— Dopełnienie szamotulskie

Kronika opisująca lata 1370-1427, napisana przez zakonnika w klasztorze kanoników regularnych w Trzemesznie w l. 1426-1427; inne nazwy proponowane w historiografii: „Kronika trzemeszeńska”, „Dopełnienie trzemeszeńskie”.

Mss. Warszawa BN Ms. 8006 III, s. 260-279.

Edd. *Dopełnienie szamotulskie*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 2, s. 861-871.

Comm. Dąbrowski (1964), s. 66-67; K. Ożóg, *‘Dopełnienie szamotulskie’ – studium źródłoznawcze*, „SH”, 35 (1992), z. 2, s. 143-153; Drelicharz (2003), s. 99-101; *Encyclopedia of the Medieval Chronicle*, t. 1, s. 547; Janicki (2010), s. 111-113.

167.

— *Duchu Święty, raczyż przyjąć k nam...*

Pocz. XVI w.; polski przekład hymnu *Veni Creator Spiritus*.

Edd. princ. *Żywot Pana Jezusa Krysta Stworzyciela i Zbawiciela rodzaju ludzkiego wedle Ewangelii świętych z rozmyślaniami nabożnymi doktorów pisma świętego krotko zebrany*, Kraków, Florian Ungler, 1522, k. 177-177v.

Facs. PPW, t. 2, tabl. XXXIII-XXXIV.

Edd. Surzyński (1891), s. 112-113; Bobowski (1893), s. 157; Brückner (1923), s. 172; Korolko (1980), s. 88-89; PPW, t. 1, s. 101-102; (fragm.) Michałowska (1995), s. 371; *Baltazar Opec, Żywot Pana Jezusa Krysta (1522)*, wyd. W. Wydra, R. Wójcik, Poznań 2014, s. 618-621.

168.

— *Dusze Święty, zawitaj k nam...*

XV w.; polski przekład fragmentu sekwencji *Veni Sancte Spiritus*.

Mss. Karta z oprawy niezidentyfikowanego rękopisu z Biblioteki Nadwornej w Wiedniu, opisana przez F. Menčika, XV w. (zaginiona).

Edd. F. Menčik, *Pieśń kościelna polska z w. XV*, „Rozpr. AU. Wyd. Fil.”, 12 (1889), s. XXIV; Brückner (1897b), s. 32; Brückner (1902-1904), t. 1, s. 206-207; Brückner (1923), s. 114-115; Korolko (1980), s. 83-84; PPW, t. 1, s. 97-98.

169.

— *Dworak szkoda...*

2 poł. XV-pocz. XVI w.; wierszowany satyryczny wykaz przywar poszczególnych stanów, przypisywana niekiedy Ambrożemu Pampowskiemu (zob.).

Mss. Kraków Bibl. Czart. Inc. 190 IIa, *Almanach magistri Johannis de Monte Regio ad annos XVIII accuratissime calculata*, Augsburg, 1488, k. 102v, zapiska Ambrożego Pampowskiego prawdopodobnie z 1495 lub 1496 r.

Edd. J. Tuwim, *Cztery wieki fraszki polskiej*, Warszawa 1937, s. 13; J. Wiesiołowski, *Ambroży Pampowski – starosta Jagiellonów*, Wrocław 1976, s. 158; Michałowska (1995), s. 561; Włodarski (1997), s. 16-17; Wydra, Rzepka (2004), s. 292; *Biblioteka zabytków*.

Comm. Michałowska (1995), s. 561; Michałowska (2011), s. 215.

170.

Dziersław z Borzymowa (Borzymowski)

Ur. w Borzymowie w rodzinie szlacheckiej h. Kopacz; od 1408 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, bakałarz sztuk w 1410 r.; doktor dekretów ok. 1430 r.; rektor Uniwersytetu w l. 1431, 1435 i 1438; dziekan Wydziału Prawa

w 1440/41 r.; ok. 1420 r. notariusz królewski; pleban w Szydłowie i Rogowie; kanonik katedralny krakowski; w 1434 r. oficjał krakowski; od 1439 r. archidiacon krakowski; uczestnik soboru w Bazylei; w 1450 r. po rezygnacji z beneficjów wstąpił do klasztoru kanoników regularnych przy kościele Bożego Ciała w Krakowie; zm. w 1452 r.

Lit. PSB, t. 2, s. 370; SPTK, t. 1, s. 386; Hajdukiewicz (1974), s. 124; PWPUJ, s. 49-50; Fijałek (1900a), t. 1, s. 182-191; T. Graff, *Ks. Dzierśław Borzymowski CRL w służbie państwa polskiego i Kościoła*, [w:] *Klasztor Bożego Ciała Kanoników Regularnych Laterańskich w Krakowie w okresie przedtrydenckim. Ludzie — wydarzenia — kultura*, red. K. Łatak, Łomianki 2012, s. 157-176; K. Bracha, *Casus pulchri de vitandis erroribus conscientiae purae. Orzeczenia kazuistyczne kanonistów i teologów krakowskich z XV w.*, Warszawa 2013, s. 34; Knoll (2016), s. 256, 258, 260, 532, 534.

170/1

— *Casus pulchri de vitandis erroribus conscientiae purae, zob. Casus pulchri...*

171.

Dzierśław z Karnic

(Derslaus de Carnicze)

Syn Michała h. Lis; od 1448 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1453 r. bakałarz sztuk, studia kontynuował w Bolonii, 1471 r. doktor obojga praw, od 1452 r. notariusz publiczny; od 1469 r. prepozyt kolegiaty św. Michała w Płocku, w 1469 r. scholastyk płocki, 1471 r. kanonik katedry krakowskiej; w l. 1470-1472 kolektor Kamery Apostolskiej; zm. w 1495 r.

Lit. Rosińska (1984), nr 516, 547, 670, 769, 1377, 1415, 1779, 2088, 2234; Markowski (1990d), s. 167.

171/1

— (attrib.) *Tractatus Cracoviensis de motu Lunae*

Ok. 1450 r., Kraków; wariant tytułu: *Notae astronomicae*; tekst znany z jednego przekazu; w literaturze tekst przypisywany także Andrzejowi Grzymale z Poznania (zob.); możliwe, że Dzierśław z Karnic był kopistą, a nie autorem (przepisał inne teksty w tym rękopisie).

Inc. *Nota, si vis scire breviter, in quo signo et in quo gradu Luna singulis diebus fuerit, scias primo...*

Mss. Wiedeń ÖNB Ms. 5245, k. 34v-38.

Comm. Markowski (1973), s. 158 (jako attrib.); Rosińska (1984), nr 670, 1377, 1415, 2088; Markowski (1990d), s. 167 (jako authent.).

172.

— *Dziękujmy wszyscy z tej Bożej dobroci...*

XV w.; kolęda, parafraza sekwencji *Grates nunc omnes*.

Mss. Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 1482/IV, faksymile dwóch stron nieznanego rękopisu, być może Graduału tarnowskiego, ok. 1526 r.

Edd. A. Brückner, *Über die älteren Texte des Polnischen*, „Archiv für Slavische Philologie”, 10 (1887), z. 3-4, s. 401; Brückner (1897b), s. 226-227; Brückner (1823), s. 109-110; *Kolędy polskie* (1966), s. 21; Korolko (1980), s. 104-105.

Comm. Pikulik (1984a), s. 80-82.

E

173.

— *Ego Wladislaus Polonorum...*

Zapewne przed 1447 r.; wiersz w formie listu Władysława Warneńczyka do poddanych, powstały po śmierci władcy w bitwie pod Warną w 1444 r.

Mss. Kraków Bibl. Czart. Ms. 1317 II, k. 281-281v.

Edd. H. Zeissberg, *Analekten zur Geschichte des XV. Jahrhunderts*, II: *Erinnerungen an die Schlacht bei Warna (1444)*, „Zeitschrift für die österreichischen Gymnasien”, 22 (1871), s. 110-112; A. F. Grabski, *Wiersze o klęsce warneńskiej: z dziejów okolicznościowej poezji politycznej w Polsce XV w.*, „Prace Polonistyczne”, 23 (1967), s. 52-54; (fragm.) Michałowska (1995), s. 700-702; Liman (2004), s. 356-361.

Transl. *Toć jest dziwne a nowe*, s. 211-213; (fragm.) Michałowska (1995), s. 700-702; Liman (2004), s. 356-361; (fragm.) Włodarski (2007), s. 109-114.

Comm. NK, t. 1, s. 222; R. Ganszyniec, *Polonolatina*, „Pam. Lit.”, 21 (1924/1925), s. 199-202; Nowak-Dłużewski (1963), s. 77-78; J. Tazbir, *Krzywoprzysięzca Władysław w oczach potomnych*, „KH”, 92 (1985), nr 3, s. 513; Michałowska (1995), s. 700-703; Michałowska (2011), s. 219.

174.

Elias z Wąwolnicy

Ur. w rodzinie mieszczańskiej; studiował na Uniwersytecie Praskim, w 1399 r. magister sztuk, studia teologiczne odbył na Uniwersytecie Krakowskim, ok. 1409 r. bakałarz, ok. 1412 r. doktor teologii; 1409 r. rektor Uniwersytetu Krakowskiego; w 1411 r. dziekan sandomierski, 1423 r. kanonik kielecki; zm. w Sandomierzu po 1446 r.

Lit. PSB, t. 6, s. 232-233; SPTK, t. 1, s. 445; Kowalczyk (1970), s. 9, 44, 107, 151; Hajdukiewicz (1974), s. 147; Poniewozik (2004a), s. 166-167; Knoll (2016), s. 254.

174/1

— (attrib.) *Mowa rektorska*

Przed 1409 r., Kraków; streszczenie mowy rektorskiej zamieszczone w mowie dziekańskiej Franciszka z Brzegu (zob.).

Inc. *Ad honorem Dei omnipotentis et ad aliqualem excitationem huius congregationis propono ista verba: Date et dabitur vobis, que verba habentur Luc. 6o et occurebant hodie ad legendum in divino officio. Magistri et domini mei karissimi ex quo universitas nostra sicut et quodlibet aliud privilegiatum studium est sub domino nostro rectore...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 381, k. 104-107 (streszczenie na k. 107).

Comm. Kowalczyk (1970), s. 151, nr 9.

175.

— **Epigram o książce (Do czytelnika)**

XIII w.; anonimowy wierszowany utwór (kolofon) mówiący o spisaniu rękopisu w Paradyżu w 1282 r.

Inc. *Post Christum duo C C. mille et octoginta duoque...*

Mss. Poznań Arch. Archid. Ms. 2, wyklejka okładki.

Edd. MPH 5, s. 952; A. Lisiecki, *Katalog rękopisów biblioteki seminaryjnej w Poznaniu aż do wieku XV włącznie*, Poznań 1905, s. 290; Michałowska (1995), s. 263; Liman (2004), s. 328.

Transl. *Toć jest dziwne a nowe*, s. 200; Michałowska (1995), s. 263; Liman (2004), s. 327.

176.

— **Epigram o szanowaniu książek**

XV w.; krótki utwór wierszowany pouczający o właściwym traktowaniu książek.

Inc. *Qui libros apperis, hos claudere ne pigeris...*

Mss. Płock BWSD Ms. K. 49 (zaginiony), wyklejka okładki.

Edd. MPH 5, s. 989; Michałowska (1995), s. 264; Liman (2004), s. 660.

Transl. *Toć jest dziwne a nowe*, s. 202; Michałowska (1995), s. 264; Liman (2004), s. 661; Włodarski (2007), s. 128-129.

177.

— **Epistola ad dominicellam**

XV w.; wierszowany list miłosny.

Inc. *Saluto te speciosa...*

Mss. Berlin SPK Ms. lat. qu. 239, k. 227v.

Edd. (fragm.) Brückner (1895c), s. 59-60; J. Jedlicz, *Anonima z XV wieku list do panny*, „Przegląd Warszawski”, 3 (1923), nr 1, s. 51-60; Ganszyniec (1925), s. 56-65; Vrtel-Wierczyński (1952), s. 70-82; (fragm.) Michałowska (1995), s. 739-741; Liman (2004), s. 564-577.

Transl. (fragm.) W. Bruchnalski, *Polskie listy miłosne (Ustęp z historii kultury polskiej)*, „Przewodnik Naukowy i Literacki”, 22 (1907), nr 2, s. 109; Jedlicz, *Ano-*

nima z XV wieku..., s. 51-60; Vrtel-Wierczyński (1952), s. 70-82; *Literatura staropolska*, t. 1, s. 22-25; (fragm.) Michałowska (1995), s. 739-741; Liman (2004), s. 564-577; Plezia (2005), s. 37-43; Włodarski (2007), s. 198-209.

Comm. NK, t. 1, s. 225, 256; DPP, t. 1, s. 271; Brückner (1895c), s. 59; R. Ganszyniec, O 'Liście do panny', „Przegląd Warszawski”, 16 (1923), s. 61-68; A. Brückner, *Pierwotny erotyk polski*, „Przegląd Współczesny”, 5 (1926), s. 178-190; Kowalewicz (1967), s. 241; Michałowska (1995), s. 736-741; Michałowska (2011), s. 232-233.

178.

— *Epistola manu Dei scripta*

Koniec XV w.; polski przekład apokryficznego listu z Niebios.

Mss. Włocławek BWSM Ms. 137, k. 23v-26v.

Edd. Z. Łopaciński, *Reguła Trzeciego Zakonu św. Franciszka i drobniejsze zabytki języka polskiego z końca w. XV-go i początku XVI-go*, „PF”, 4 (1893), z. 3, s. 738-740; Michałowska (1995), s. 593; Rzepka, Wydra (1996), s. 355-357; Wydra, Rzepka (2004), s. 405-407.

Comm. Brückner (1902-1904), t. 3, s. 85-88; Łoś (1915), s. 256-257; Michałowska (1995), s. 593; Michałowska (2011), s. 248.

179.

— *Epistola preoptima in illos*

XV w.; rymowany parodystyczny list żakowski z prośbą o wsparcie.

Inc. *O domine[i] digne[i], venerabilis[es] atque benigne[i]...*

Mss. Kraków Bibl. PAU/PAN Ms. 1578, k. 2v; Wrocław BUWr Ms. I F 600, wyklejka przednia.

Facs. Kowalewicz (1973), s. nlb.

Edd. Kowalewicz (1973), s. 210-211; (fragm.) Michałowska (1995), s. 730; Liman (2004), s. 558.

Transl. *Toć jest dziwne a nowe*, s. 334; (fragm.) Michałowska (1995), s. 730; Liman (2004), s. 559; Włodarski (2007), s. 186-188.

Comm. Kowalewicz (1967), s. 252-253; Michałowska (1995), s. 728; Michałowska (2011), s. 248-249.

180.

— *Epistola o rządzeniu czeladnem*

Ok. XV w.; przekład na j. polski traktatu dydaktyczno-moralizatorskiego autorstwa Ps.-Bernarda z Clairvaux: *Epistola de cura rei familiaris*, pochodzący z niezachowanego rękopisu z biblioteki klasztoru kanoników regularnych św. Augustyna na Kazimierzu w Krakowie.

Mss. Bibl. Wilanowska W. 704 – 4° (zaginiony).

Edd. F. Kluczycki, *Epistola S. Bernarda o chowaniu czeladzi*, „Rozpr. AU. Wydż. Fil.” 1 (1874), s. XXXVII-XLVIII.

Transl. Kluczycki, *Epistola S. Bernarda...*, s. XXXVII-XLVIII.

Comm. NK, t. 1, s. 225-226; Kluczycki, *Epistola S. Bernarda...*, s. XXXVII-XLVIII; Łoś (1922), s. 235-236; Kaliszuk (2016), t. 1, s. 159-160; t. 2, cz. 2, s. 1376-1377.

181.

— *Epitafium Bolesława Chrobrego*

XII-XIV w.; wierszowane epitafium, pierwotnie znajdujące się na grobowcu lub przy grobowcu Bolesława Chrobrego w katedrze poznańskiej.

Inc. *Hic iacet in tumba...*

Mss. 15 przekazów z lat 1422-1803, wykaz w: R. Gansiniec, *Nagrobek Bolesława Wielkiego*, „Przegląd Zachodni”, 7 (1951), nr 5-8, s. 375-409; San Marino (Kalifornia) Huntington Library Ms. HM 1036, k. 206 v.

Edd. J. Lelewel, *Grobowy napis Bolesława Wielkiego w Poznaniu*, „Tygodnik Wiłeński”, 1 (1816), nr 18, s. 291 [przedr. w: tenże, *Polska wieków średnich czyli Joachima Lelewela w dziejach narodowych polskich postrzeżenia*, t. 2, Poznań 1856, s. 292-293]; Wiszniewski (1840-1851), t. 1, s. 431; I. L. Rychter, *Rozbiór nagrobku Bolesława Chrobrego*, „Biblioteka Warszawska”, 1841, 3, s. 101-103; D. Szulc, *O prawdziwości napisu grobowego Bolesława Chrobrego*, „Pamiętnik Religijno-Moralny”, 1841, s. 323-334; A. Bielowski, *Nagrobek Bolesława Chrobrego, rozpoznany przez Augusta Bielowskiego*, „Biblioteka Warszawska”, 1857, 2, s. 8-9; MPH 1, s. 320; R. Gansiniec, *Nagrobek Bolesława Wielkiego*, „Przegląd Zachodni”, 7 (1951), nr 7-8, s. 421; B. Kürbis, *Epitafium Bolesława Chrobrego. Analiza literacka i historyczna*, „RH”, 55/56 (1989/1990), s. 121, 124-132 [przedr. w: taż, *Na progach historii*, t. 2: *O świadectwach do dziejów kultury Polski średniowiecznej*, Poznań 2001]; Michałowska (1995), s. 66-67; Liman (2004), s. 78; Włodarski (2007), s. 224.

Transl. Lelewel, *Grobowy napis...*, s. 291; Wiszniewski (1840-1851), t. 1, s. 431; M. Gumowski, *Pamiętki po Bolesławie Chrobrym*, [w:] *Bolesław Chrobry 1025-1925. W dziewięćsetną rocznicę koronacji Bolesława Chrobrego, Sokoli rok Chrobrowski 1925*, Warszawa b.d., s. 59; J. Birkenmajer, *Napis na dawnym grobowcu Bolesława Chrobrego*, „Kurjer Poznański”, 27 (1932), nr 142, s. 4 [przedr. w: „Przegląd Klasyczny”, 1 (1935), nr 2, s. 84]; *Toć jest dziwne a nowe*, s. 227; Liman (2004), s. 79; Plezia (2005), s. 3-4; [E. Zechenter-Spławieńska, W. Mischke], *Epitafium Bolesława Chrobrego. Nowy przekład*, Kraków 2007 <http://www.mediewistyka.pl/Chrobry.pdf> (dostęp: 02.11.2019); Włodarski (2007), s. 53-55.

Comm. NK, t. 1, s. 227; *Repertorium fontium*, t. 4, s. 361-362; R. Gansiniec, *Grobowiec Bolesława Wielkiego*, „Archeologia”, 3 (1949), s. 123-168; Gansi-

niec, *Nagrobek Bolesława...*, s. 359-537; Nowak-Dłużewski (1963), s. 40-42; Zabłocki (1968), s. 32-33; Michałowska (1995), s. 66-67; Kürbis, *Epitafium Bolesława...*, s. 95-132; E. Skibiński, *Epitafium Bolesława Chrobrego*, „*Studia epigraficzne*”, 2 (2006), s. 73-77; Michałowska (2011), s. 560-561; T. Jasiński, *Uwagi o formie poetyckiej epitafium Bolesława Chrobrego*, [w:] *Piśmiennictwo pragmatyczne – edytorstwo źródeł historycznych – archiwistyka. Studia ofiarowane prof. J. Tandeckiemu w 65 rocznicę urodzin*, red. R. Czaja, K. Kopiński, Toruń 2015, s. 431-452.

182.

— *Epitafium biskupa Prędoty*

XIII w. (?); wierszowane epitafium biskupa krakowskiego Prędoty, zm. 1266 r.

Inc. *Hic iacet ecclesiae decus...*

Mss. Kraków ABKKK Ms. 228 [Polkowski, nr 221], *Registrum miraculorum gratia Dei per merita et oraciones venerabilis patris Prandothe pontificis gloriosifactorum et fiendorum in populo Dei*, współczesna kopia oryginału protokołu, 1465 r. (?).

Edd. B. Paprocki, *Herby rycerstwa polskiego*, Kraków 1858, s. 502; MPH 4, s. 442; MPH 2, s. 808; MPH s.n. 5, s. 93; MPH s.n. 10/2, s. 177-178; Liman (2004), s. 106.

Transl. *Toć jest dziwne a nowe*, s. 232; Liman (2004), s. 107.

Comm. Nowak-Dłużewski (1963), s. 42.

183.

— *Epitafium Leszka Czarnego*

Koniec XIII w.; wierszowane epitafium księcia krakowskiego Leszka Czarnego, zm. 1288 r.

Inc. *Migravit baro natus ex (de) semine claro...*

Mss. Zob. *Rocznik świętokrzyski*.

Edd. *Rocznik świętokrzyski*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 3, s. 77; MPH s.n. 12, s. 55-56; Liman (2004), s. 102.

Transl. *Toć jest dziwne a nowe*, s. 231; P. Żmudzki, *Studium podzielonego królestwa. Książę Leszek Czarny*, Warszawa 2000, s. 467-468; Liman (2004), s. 103; Włodarski (2007), s. 61-62.

Comm. Nowak-Dłużewski (1963), s. 38-39; M. A. Janicki, *Zaginione inskrypcje poetyckie katedry wawelskiej (do końca XVI wieku)*. Cz. 1: *epitafia biskupie i królewskie*, „*Studia Waweliana*”, 11/12 (2002/2003), s. 46.

184.

Eryk Rozpierski z Góry Bąkowej

Syn Zbigniewa z Góry Wysokiej, kasztelana rozpierskiego; w 1454 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim; być może kontynuował studia za granicą, gdzie uzyskał stopień doktora medycyny; zm. w 1494 r.

Lit. PSB, t. 9, s. 421-422; W. Bukowski, *Eryk Rozpierski z Góry Bąkowej i Straszęcina, autor 'Tractatuli contra Cruciferos, Regni Poloniae invasores'*, [w:] *Homines et societas. Czasy Piastów i Jagiellonów. Studia ofiarowane A. Gąsiorowskiemu w sześćdziesiątą piątą rocznicę urodzin*, Poznań 1997, s. 171-184; *Encyclopedia of the Medieval Chronicle*, t. 2, s. 1330; Michałowska (2011), s. 253-254.

184/1

— *Tractatulus contra Cruciferos, Regni Poloniae invasores*

Ok. 1455/1456 r., środowisko Uniwersytetu Krakowskiego (napisany pod kierunkiem Jana z Dąbrowki? w kręgu biskupa Zbigniewa Oleśnickiego?); traktat historyczno-polityczny przeciwko Krzyżakom, a także przeciwko władzy Kazimierza Jagiellończyka.

Mss. Kraków Bibl. Czart. Ms. 1312 III, k. 168v-178; (fragm.) Kraków BJ Ms. 2570, s. 739-742; Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 824/I, k. 242-257v; Warszawa BN Ms. Lat.Q.IV.129, k. 180-191 (zniszczony); Wrocław BUWr Ms. A. 230 [dawniej: Lat. FI.203], k. 415-422; Ms. I Q 411 (streszczenie części historycznej traktatu).

Edd. *Henrici, Sbignei de Gora, Tractatulus contra Cruciferos, Regni Poloniae invasores*, wyd. O. Balzer, [w:] MPH 4, s. 158-191.

Comm. NK, t. 2, s. 229; *Repertorium fontium*, t. 5, s. 438-439; MPH 4, s. 143-158; O. Balzer, *Henryk z Góry i jego traktat przeciw Krzyżakom*, [w:] tenże, *Studia nad prawem polskim*, Poznań 1899, s. 177-263; O. Balzer, *Nieznany rękopis Traktatu Henryka z Góry*, „KH”, 7 (1893), s. 79-86; Wiesiołowski (1967), s. 92-94; W. Mrozowicz, *Późnośredniowieczna kompilacja dziejów Polski (nieznany przekaz 'Rocznika tzw. Świętokrzyskiego nowego' wraz z 'Traktatem' Henryka z Góry 'Contra Cruciferos' w rękopisie Biblioteki Uniwersyteckiej we Wrocławiu I Q 411)*, *Acta Universitatis Wratislaviensis*, nr 1112, Historia LXXVI, Wrocław 1989, s. 219-225.

185.

— *Es enim stella virginum...*

XV w.; wiersz miłosny stanowiący drugą część miłosnego prozaicznego listu *Littera ad amasiam de eodem amore*.

Mss. Berlin SPK Ms. lat. qu. 239, k. 228.

Edd. Ganszyniec (1925), s. 66-67; (fragm.) Michałowska (1995), s. 742; Liman (2004), s. 578-581.

Transl. (fragm.) Michałowska (1995), s. 742; Liman (2004), s. 578-581; Włodarski (2007), s. 209-211.

Comm. NK, t. 1, s. 256; Michałowska (1995), s. 741-742; Michałowska (2011), s. 252-253.

186.

— *Ewangelia wg św. Mateusza (5, 1-12)*

Ok. poł. XV w.; przekład fragmentu Ewangelii wg św. Mateusza, towarzyszący anonimowemu łacińskiemu kazaniu na dzień Wszystkich Świętych.

Inc. *W on czas, uźrzaw Jezus gromady...*

Mss. Praga Knih. kap. Ms. D LII, k. 175-175v.

Facs. L. Malinowski, *Ewangelia ś. Mateusza R. V, 1-12. Kazanie na dzień Wszystkich Świętych. Zabytki języka polskiego z wieku XV, z rękopisu DLII Biblioteki kapitulnej w Pradze*, „Rozpr. AU. Wydz. Fil.”, 22 (1895), s. nlb.

Edd. Malinowski, *Ewangelia ś. Mateusza...*, s. 233; Brückner (1923), s. 42-56; Vrtel-Wierczyński (1977), s. 377; Wydra, Rzepka (2004), s. 104; Vrtel-Wierczyński (2005), s. 45; *Biblioteka zabytków*.

Comm. NK, t. 1, s. 182, 241-242; Malinowski, *Ewangelia ś. Mateusza...*, s. 230-318; Łoś (1915), s. 189; Łoś (1922), s. 173.

187.

— *Ewangelia wg św. Mateusza (18, 23-35)*

Pocz. XV w.; przekład fragmentu Ewangelii wg św. Mateusza, zachowany w formie glosy w plenariuszu krakowskim zawierającym łacińskie lekcje z listów i ewangelii na niedziele i święta.

Inc. *Onego czasu albo won czas...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1299, k. 2.

Edd. Brückner (1895a), s. 82; Brückner (1902-1904), t. 2, s. 77-78; Kryński, Kryński (1925), s. 119-120; Vrtel-Wierczyński (1977), s. 389-390.

Comm. Łoś (1915), s. 188-189, Łoś (1922), s. 173.

188.

— *Ewangelia wg św. Mateusza (21, 1-9)*

Pocz. XV w.; glosa interlinearna zawierająca polski przekład fragmentu Ewangelii wg św. Mateusza.

Inc. *ku uliczce kapłańskiej [na Górze] Oliwnej...*

Mss. Warszawa BN Ms. 3019 III, k. 1.

Edd. Brückner (1895a), s. 94; Brückner (1902-1904), t. 2, s. 77-78; Kryński, Kryński (1925), s. 120-121; Vrtel-Wierczyński (1977), s. 390-391; Wydra, Rzepka (2004), s. 84-85.

Comm. NK, t. 1, s. 182; Łoś (1915), s. 188; Łoś (1922), s. 173.

189.

— *Ewangelia Nikodema*

XV-XVI w.; polski przekład apokryfu *Evangelium Nicodemi*.

Mss. Warszawa BN Ms. 3040 III, k. 127-152, 260-282.

Edd. (fragm.) Brückner (1899), s. 387-388; *Sprawa chędogo o męce Pana Chrystusowej i Ewangelia Nikodema*, wyd. S. Vrtel-Wierczyński, Poznań 1933; (fragm.) Vrtel-Wierczyński (1977), s. 108-111; (fragm.) Rzepka, Wydra (1996), s. 335-354; (fragm.) Wydra, Rzepka (2004), s. 144-148; *A Gospel of Nicodemus preserved in Poland. Euangelium Nicodemi in Polonia asseruatum*, wyd. Z. Izydorczyk, A. Wydra, Turnhout 2007.

Comm. NK, t. 1, s. 229-230; Brückner (1899), s. 386-389; A. Brückner, *Apokryfy średniowieczne*, cz. 2, „Rozpr. AU. Wydz. Fil.”, 40 (1905), s. 281-287; Łoś (1915), s. 251-252; M. Bargieł, *O lokalizacji i różnicach językowych ‘Sprawy chędogiej’ i ‘Ewangelii Nikodema’*, „Rozprawy Komisji Językowej Łódzkiego Towarzystwa Nauk”, 7 (1959), s. 9-32; Adamczyk (1980), s. 70-73; Michałowska (1995), s. 592; *The Medieval Gospel of Nicodemus: Texts, Intertexts, and Contexts in Western Europe*, red. Z. Izydorczyk, Tempe 1997; W. Wydra, *Wstęp*, [w:] *A Gospel of Nicodemus...*; Michałowska (2011), s. 254-255; D. Rojszczak-Robińska, *W poszukiwaniu nieznannej staropolskiej pasji. Tłumaczenie ‘Ewangelii Nikodema’ w polskojęzycznych tekstach średniowiecznych*, [w:] *Słowo z perspektywy językoznawcy i tłumacza. Polszczyzna w tekstach przekładu*, t. 5, red. A. Pstyga, M. Milewska-Stawiany, Gdańsk 2016, s. 35-46.

190.

— *Exercitium super octo libros ‘Physicorum’ Aristotelis*

Ok. poł. XV w. (przed 1449 r.), Kraków; wariant tytułu: *Quaestiones Cracovienses in I-VIII libros Physicae Aristotelis*; ćwiczenie, którego podstawą był komentarz Jana Burydana do *Fizyki* Arystotelesa.

Inc. *Utrum sciencia naturalis sit considerativa de omnibus rebus? Contra notabilium primum: Aliqua est sciencia proprie dicta, que non est habitus intellectualis per demonstrationem acquisitus...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1905, k. 1-229.

Comm. Markowski (1971), s. 379; Markowski, Włodek (1974), s. 80.

191.

— *Expositio Cracoviensis I libri 'Analyticorum posteriorum' Aristotelis*I ćw. XV w., Kraków; wprowadzenie do I księgi *Analityk wtórych* Arystotelesa.

Inc. *Ex quo presens tractatulus est logicalis, tunc primo videndum est, de quo syllogismo hic fit mencio seu de qua logica... Omnis doctrina... Iste tractatulus correspondens libro Posteriorum Aristotelis dividitur in duos libros parciales, secundus ibi: Questiones sunt quatuor...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2045, k. 284v-285v.

Comm. Markowski, Włodek (1974), s. 96.

192.

— *Expositio in Genesim*

I poł. XV w. (?); komentarz biblijny obejmujący rozdziały 5-7 Ks. Rdz, zapisany w rękopisie powstałym w Poznaniu ok. połowy XV w. (1440-1460); autorem był prawdopodobnie Polak, na co wskazują słowa polskie w tekście.

Inc. *Vixit autem Lamech... Posset fieri questio quare nunc ita diu non vixerint. Prima ratio quia erant temperativi et non comederunt carnes... Moraliter: Lamech. Iste est aliter Lamech... Genesis VII. Mensis primus zalibenie anasladowanie vel amor dei et proximi...*

Mss. Berlin SPK Ms. theol. lat. qu. 151, k. 13-15.

Comm. G. Achten, *Die theologischen lateinischen Handschriften in Quarto der Staatsbibliothek Preussischer Kulturbesitz Berlin*, t. 1: Ms. theol. lat. qu. 141-266, Wiesbaden 1979, s. 54-58.

193.

— *Exultent hodie iugiter...*

XIII w.; hymn ku czci św. Jadwigi.

Mss. Dotychczas znanych ponad 100 przekazów rękopiśmiennych i drukowanych z XIII-pocz. XVI w., wykaz w: Kowalewicz, Morawski (1991), s. 54-56.

Edd. AH, t. 52, s. 198-199; RH, 5783; Kowalewicz, Morawski (1991), s. 53; Włodarski (2007), s. 219.

Transl. Włodarski (2007), s. 28-30.

Comm. Kowalewicz (1967), s. 66-68; Morawski (2006), s. 507.

194.

— *Eya, sponsa Christi, gaude...*

2 poł. XV w., Kraków; sekwencja na święto Matki Boskiej Śnieżnej.

Mss. Kraków ABKKK Ms. 2; Ms. 7; Ms. 43, k. 341; Kraków BJ Ms. 463; Kraków Arch. Klasztoru Sióstr Norbertanek na Zwierzyńcu Ms. 508, k. 115; Cieszyn

Książnica Cieszyńska Ms. SZ DD I 28, s. 293-296, 358-360; Warszawa BN Ms. 3035 V; ponadto przekazy drukowane z pocz. XVI w. (wykaz w: *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 69-70).

Edd. AH, t. 8, s. 59-60; RH, 26545; *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 67-68; Pikulik (1976), s. 62-69.

Comm. Kowalewicz (1965), s. 208-209; Kowalewicz (1967), s. 117; Pikulik (1973), s. 56-58; Pikulik (1974), s. 69, 263-264; Morawska (1998), s. 336.

F

195.

— *Felices cineres Sbignei praesulis...*

XV/XVI w. (?); epitafium kardynała Zbigniewa Oleśnickiego w formie apostrofy do grobowca zmarłego.

Mss. Kraków ABKKK Ms. 207, s. 21; Sandomierz Bibl. Diec. Ms. 1253, s. 21.

Edd. L. Piotrowicz, *Dyalog o Zbigniewie Oleśnickim, wiersz łaciński*, „Arch. do Dziej. Lit. Ośw.”, 2 (1882), s. 362; M. Koczerska, *Piętnastowieczne biografie Zbigniewa Oleśnickiego*, „StŻr”, 24 (1979), s. 80; Liman (2004), s. 144-145.

Transl. Liman (2004), s. 144-145.

Comm. Piotrowicz, *Dyalog o Zbigniewie...*, s. 325-344; Koczerska, *Piętnastowieczne biografie...*, s. 48-49.

196.

— *Felix mater ecclesia...*

Przed 1536 r., Kraków; sekwencja poświęcona św. Apostołom, z akrostychem *Frater Marcus* (dominikanin krakowski?).

Mss. Kraków APPD Ms. L XV 4 (70L), k. 194v.

Edd. AH, t. 9, s. 279-280; RH, 26503; *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 113; Pikulik (1976), s. 41.

Comm. EK, t. 5, kol. 112; B. Gładysz, *Sekwencje z czasu przejściowego między wiekiem XV a XVI*, „Ateneum Kapłańskie”, 34 (1934), z. 3, s. 264-266; Kowalewicz (1965), s. 248; Kowalewicz (1967), s. 140; Pikulik (1973), s. 118-119; Pikulik (1974), s. 69.

197.

— *Felix sinus...*

Pocz. XVI w.; werset allelujacyjny ku czci NMP.

Mss. Cieszyn Książnica Cieszyńska Ms. SZ DD I 28, s. 270.

Edd. Pikulik (1984b), s. 163-164.

Comm. Pikulik (1984b), s. 164-166.

198.

— *Felix terra...*

2 poł. XV w.; epitafium kardynała Zbigniewa Oleśnickiego w formie przemowy zza grobu.

Mss. Kraków ABKKK Ms. 207, s. 18; Sandomierz Bibl. Diec. Ms 1253, s. 18.

Edd. L. Piotrowicz, *Dyalog o Zbigniewie Oleśnickim, wiersz łaciński*, „Arch. do Dziej. Lit. Ośw.”, 2 (1882), s. 359; M. Koczerska, *Piętnastowieczne biografie Zbigniewa Oleśnickiego*, „StŻr”, 24 (1979), s. 78; Liman (2004), s. 138-139.

Transl. Liman (2004), s. 138-139.

Comm. Piotrowicz, *Dyalog o Zbigniewie...*, s. 325-344; Koczerska, *Piętnastowieczne biografie...*, s. 48-49.

199.

— *Fervore devocionis celebremus eleimonis...*

2 poł. XV w., Kraków; sekwencja poświęcona św. Janowi Jałmużnikowi.

Mss. Kraków ABKKK Ms. 7; Ms. 60; Kraków Arch. Klasztoru Sióstr Norbertanek na Zwierzyńcu Ms. 508, k. 73v.; Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 373/II; Warszawa BN Ms. 3036 V, k. 140; Tarnów Muzeum Diecezjalne b.s., sekwencjarz, ok. 1526 r., k. 147v; ponadto przekazy drukowane z pocz. XVI w. (wykaz w: *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 68).

Edd. AH, t. 9, s. 184-185; RH, 26545; *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 67-68; Pikulik (1976), s. 132-135.

Comm. EK, t. 5, kol. 146; Kowalewicz (1965), s. 207-208; Kowalewicz (1967), s. 115-116; Pikulik (1973), s. 58-59, 76; Pikulik (1974), s. 69, 263-264; Morawska (1998), s. 336.

200.

— *Festum agat ecclesia...*

XV w.; hymn ku czci św. Wojciecha, stanowiący całość z hymnami *Letare pacis federe...* i *Fulget in templo legifer...*, odpowiednio na jutrznię, laudesy i nieszpory, XV w.

Mss. Wrocław BUWr Ms. I D 16; Kraków APPD Ms. R XV 19, k. 146; Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 0.528, *Breviarium Cracoviense*, Venetiis 1538, dopisek.

Edd. AH, t. 4, s. 66; RH, 6238; MAP, s. 9; *Muzyka staropolska*, red. H. Feicht, Kraków 1966, s. 3; Kowalewicz (1967), s. 141; Kowalewicz, Morawski (1991), s. 39-40; Pikulik (1996), s. 153; Danielski (1997), s. 233.

Comm. EK, t. 5, kol. 151; Gładysz (1930), s. 122-123; Danielski (1997), s. 231-232.

201.

— *Figura sigilli regis (Kształt pieczęci królewskiej)*

1399-1434 r.; alegoryczny opis pieczęci majestatowej Władysława Jagiełły, będący traktatem o władzy królewskiej; w literaturze utwór przypisywany niekiedy pisarzowi grodzkiemu krakowskiemu Jerzemu; atrybucję taką należy raczej odrzucić, a autora wiązać ze środowiskiem uniwersyteckim.

Inc. *Incipit figura sigilli Regis cum septem clipeis intus continentis quid per eosdem clipeos designatur per quemlibet etc.*

Mss. Kraków Bibl. PAU/PAN Ms. 7534, k. 30v-32v, 44v-45.

Comm. M. Gębarowicz, *Psalterz floriański i jego geneza*, Wrocław-Warszawa-Kraków 1965, s. 183-185; R. Jaworski, *Władca idealny w świetle alegorycznego opisu pieczęci majestatowej Władysława Jagiełły*, [w:] *Monarchia w średnio-wieczu. Władza nad ludźmi, władza nad terytorium*, red. J. Pysiak, A. Pieńiądz-Skrzypczak, M. R. Pauk, Warszawa-Kraków 2002, s. 321-333; Ożóg (2004), s. 129-136.

202.

Florian z Mokrsk (Mokrski)

Ur. ok. 1305 r. w rodzinie rycerskiej h. Jelita, syn Piotra; odbył studia prawnicze w Padwie; pleban kościoła św. Szczepana w Krakowie; w l. 1325-1334 kanonik wiślicki; w l. 1334-1367 kanonik krakowski; w l. 1339-1366 kanclerz łęczycki; przed 1344 r. kanonik opolski; w l. 1350-1355 kustosz sandomierski; w l. 1355-1356 prepozyt łęczycki; 1367 r. kanonik gnieźnieński i poznański; w l. 1367-1380 biskup krakowski; zm. w 1380 r.

Lit. PSB, t. 21, s. 600-602; Ożóg (1995), s. 130; M. D. Kowalski, *Prałaci i kanonicy krakowskiej kapituły katedralnej od pontyfikatu biskupa Nankera do śmierci biskupa Zawiszy z Kurozwęk (1320-1382)*, Kraków 1996, s. 147-149; M. Kowalczyk, *Testament biskupa krakowskiego Floriana z Mokrsk*, „StŻr”, 41 (2003), s. 65-70; A. Kowalska-Pietrzak, *Prałaci i kanonicy kapituły łęczyckiej do schyłku XV w.*, Łódź 2004, s. 41-45; Poniewozik (2004a), s. 168-171; Knoll (2016), s. 11.

202/1

— (attrib.) *Expositio Decalogi metrici*

Wykład Dekalogu w dwóch redakcjach: 1. dłuższej i 2. krótszej.

Inc. [red. 1] *Glossa preceptorum Domini. – Pro declaratione cuiusdam tractatus seu Decalogi assumo pro eius introduccione verbum sancti Augustini dicentis: Sapiens est, qui scit dampnum suum precavere... Dividitur ergo ille liber in duas partes principales. In prima parte autor ponit prohemiū et quandam exhortacionem ad sequencia. In secunda parte prosequitur intentum, scilicet*

pertractare illa decem precepta secundum ordinem... Sequitur primum. – Ydola non cures. Ista est pars executiva...; [red. 2:] Qui non transcendit mandata Dei, bene tendit... Ex quo iuxta dictum Philosophi: Nemo bonus sine Deo et Metrista: Omnibus in factis peragendis... Ydola non cures. Ista est pars executiva...

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: R. Tatarzyński, *Polonica w średniowiecznych rękopisach łacińskich Herzog August Bibliothek w Wolfenbüttel*, Kraków 2004.

Comm. Catalogus BJ, t. 3, s. 369-370 (redakcja 2., jako anon.); Tatarzyński, *Polonica w średniowiecznych rękopisach...*, s. 187-189 (redakcja 1).

203.

— **Fragment 1333-1343 (noty kronikarskie z XIV w.)**

Opis wydarzeń z lat 1333-1343, będący fragmentem większego przedsięwzięcia historiograficznego, tzw. *Kroniki wielkiej* (zob.), autorstwa być może Jana z Czarnkowa (zob.): fragment ten powstał ok. 1360 r. (tak J. Bieniak); zdaniem części badaczy autorem zapisek był duchowny związany z dworem królewskim i krakowskim środowiskiem katedralnym, a powstały one po 1341 r., a przed 1395 r.; obecnie znany fragment zawiera dwa rozdziały pt. *De morte Vladislai Lokyetk, regis Polonie* oraz *De coronacione Kazimiri, regis Polonie*.

Mss. Watykan BAV Ms. Ott.lat.2068, k. 213v; Berlin Geheimes Staatsarchiv Preussischer Kulturbesitz Ms. XX. HA, OF, Nr 277, s. 280; Kraków Bibl. Czart. Ms. 1310 IV, s. 211-212; Ms. 1314 III; Warszawa BN Ms. 3001 III, s. 250-251; Ms. 3002 III; Ms. 8052 III; Wrocław BUWr Ms. R. 290; Kraków BJ Ms. 2574.

Edd. (Wszędzie jako dwa pierwsze rozdziały *Kroniki* Jana z Czarnkowa) *Anonymi archidiaconi Gnesnensis, Brevis Chronica Cracovie*, [w:] *Silesiacarum rerum scriptores*, t. 2, wyd. F. W. Sommersberg, Lipsiae 1730, s. 96-97; *Historiarum Poloniae et Magni Ducatus Lithuaniae scriptorum collectio magna*, t. 3, wyd. Mitzler de Kolof, Varsoviae 1769; *Kronika Jana z Czarnkowa*, oprac. J. Szlachetowski, [w:] MPH 2, s. 619-622.

Transl. *Kronika Janka z Czarnkowa, archidiacona gnieźnieńskiego, podkanclerzego Królestwa Polskiego (1370-1384)*, tłum. J. Żerbiłło [J. Łabuński], Warszawa 1905; *Kronika Jana z Czarnkowa*, tłum. J. Żerbiłło, oprac. M. D. Kowalski, Kraków 1996, s. 13-15 (jako „noty kronikarskie z XIV w.”).

Comm. Kürbis (1959), s. 20-22; Dąbrowski (1964), s. 154-156; J. Bieniak, *Fragment 1333-1341 w twórczości dziejopisarskiej Janka z Czarnkowa*, cz. 1, „Zap. Hist.”, 48 (1983), z. 4, s. 5-29; cz. 2, „Zap. Hist.”, 49 (1984), z. 1, s. 5-30; Ożóg (1987), s. 70-72; J. Bieniak, *Jan (Janek) z Czarnkowa. Niedokończona kronika polska z XIV w.*, „StŻr”, 47 (2009), s. 109-143; zob. także *Kronika wielka*.

204.

— *Fragment Łopacińskiego*

Koniec XIV w.; fragment komentarza do liturgii bożonarodzeniowej (?) lub kazania na Boże Narodzenie w j. polskim.

Inc. ...czystota, śmiara, miłowanie i lutość twoja...

Mss. Lublin WBP Ms. 611.

Facs. W. Wydra, W. R. Rzepka, *Fragment Łopacińskiego. Z problemów krytyki i analizy tekstu*, „PF”, 29 (1980).

Edd. Wydra, Rzepka, *Fragment Łopacińskiego...*, s. 309-332; Wydra, Rzepka (2004), s. 153-155.

Comm. Wydra, Rzepka, *Fragment Łopacińskiego...*, s. 309-332.

205.

Franciszek z Brzegu (Krzysowic)

(z Krzyżowic, Kreysowicz, Kreisewicz, Creysewicz, Creischewicz de Brega, Kreyzwicz de Brega, Franz Kreisewitz)

Ur. ok. 1370 r. w Krzyżowicach koło Brzegu; studiował na Uniwersytecie Praskim, 1393 r. bakałarz, 1396 r. magister sztuk, tamże wykładał filozofię i rozpoczął studia teologiczne; od 1400 r. profesor na Wydziale Sztuk Uniwersytetu Krakowskiego; dziekan Wydziału Sztuk w l. 1402/03, 1408 i 1409, odbył także studia teologiczne, 1407 r. bakałarz teologii, przed 14 grudnia 1411 r. doktor teologii; od 1409 r. na Wydziale Teologicznym; w l. 1407 i 1429 rektor Uniwersytetu Krakowskiego, w l. 1428 i 1432 dziekan Wydziału Teologicznego, w l. 1401/02 i 1432 r. podkanclerzy uczelni; kanonik, następnie dziekan (od 1407 r.) kolegiaty św. Floriana w Krakowie, od 1417 r. kanonik w kościele św. Michała na Wawelu; od 1422 r. miał również prebendę w kościele św. Marii Magdaleny w Krakowie; od 1428/29 r. kanonik katedry krakowskiej; kanonik kolegiaty Grobu Pańskiego w Legnicy; w 1417 r. uczestnik soboru w Konstancji; zm. w 1432 r. (1433 r.?).

Lit. PSB, t. 7, s. 75-76; SPTK, t. 1, s. 483-484; Fijałek (1898), s. 90-94; Fijałek (1900a), s. 66; Z. Budkowa, *Kodeks Mikołaja Tempelfelda*, „Sprawozdania PAU”, 53 (1952), s. 465-469; Szelińska (1966), s. 28-34; Tříška (1967), s. 66-67, 128-129; Tříška (1968a), s. 24; Kowalczyk (1970), s. 6, 23-25, 150-151; Hajdukiewicz (1974), s. 164; Wielgus (1992), s. 37-39; Kowalczyk (1999), s. 99-144 [przedr. w: taż, *Colligite fragmenta ne pereant... Studia z dziejów Uniwersytetu Krakowskiego w średniowieczu*, Kraków 2010, s. 329-374]; Ożóg (2004), wg indeksu; J. Domański, *Franciszka Krzysowicza z Brzegu pochwała filozofii. Rekomendacja dziewięciu licencjatów z 1425 r.*, „PT”, 17 (2011), s. 149-199; Knoll (2016), s. 80, 86, 189, 225, 231, 254, 484, 529, 615.

205/1

— *Glossae in Nicolai de Gubin Commento super Evangelio Matthaei*

Glosy marginalne i interlinearne do komentarza Mikołaja z Gubina (zm. po 1398).

Inc. *Liber generacionis etc. – Iste liber dividitur in 3 partes. In prima agitur de ingressu Christi in mundum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1427, s. 1-464.

Comm. Wielgus (1992), s. 39.

205/2

— *Oratio: Date et dabitur...*

1409 r., Kraków; mowa dziekańska przy odczytaniu statutów Wydziału Sztuk, wewnątrz zawarte streszczenie mowy rektorskiej przypisywanej Eliaszowi z Wąwolnicy (zob.).

Inc. *Ad honorem Dei omnipotentis et ad aliqualem excitationem huius congregationis propono ista verba: Date et dabitur vobis... Luc. VI [38]. – Magistri... Ex quo universitas nostra...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 381, k. 104-107.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 151, nr 9; Kowalczyk (1999), s. 110; Mrozowicz (2000), s. 18.

205/3

— *Positio de simonia*

Kwestia teologiczna.

Inc. *Utrum ordinator conferens ordines propter exactam pecuniam maculet animam suam et ordinati per symoniam. Et arguitur primo quod sic...*

Mss. Uppsala UBB Ms. C 188, k. 187-193v.

Comm. M. Andersson-Schmitt, M. Hedlund, *Mittelalterliche Handschriften der Universitätsbibliothek Uppsala. Katalog über die C-Sammlung, t. 2: Handschriften C 51-200*, Stockholm 1989 (Acta Bibliothecae R. Universitatis Upsalien-sis, 26, 2), s. 270.

205/4

— *Quaestio de caritate*

Kwestia teologiczna.

Inc. *Utrum aliquis homo per caritatem et eius augmentum, quod sit in caritate, possit habere aliquod experimentum. Et arguitur, quod sic...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1575, k. 198-204v (fragm.); Ms. 1587, k. 92v-96v; Ms. 2151, k. 268-275; Ms. 1240, k. 170-171 (fragm.); Wrocław BUWr Ms. I Q 381, k. 362-368v, 481v (autograf).

Comm. Kowalczyk (1999), s. 140.

205/5

— *Quaestio de differentia inter peccata venialia et mortalia*

Kwestia teologiczna.

Inc. *Utrum ex dictis Sacre Scripture possit colligi certa noticia et differentia inter peccata venialia et mortalia. Arguitur, quod non...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1575, k. 189v-195; Ms. 1587, k. 89v-92v; Ms. 2151, k. 251-257; Wrocław BUWr Ms. I Q 381, k. 355-361v, 370 (autograf).

Comm. Kowalczyk (1999), s. 122, 140.

205/6

— *Quaestio de indulgentiis I*

Kwestia teologiczna o odpustach.

Inc. *Utrum in indulgentiis concessis remittatur pena solvenda pro peccatis. Dicitur, quod sic...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1369, k. 2-5v, 1-1v; Ms. 1575, k. 166-175 (wersja skrócona); Ms. 1587, k. 166v-172; Ms. 2187, k. 15v-24; Ms. 2231, k. 333-343v; Kraków Bibl. Kanoników Regularnych Lateraneńskich Ms. 9a, k. 178v-185; Wrocław BUWr Ms. B 1754, k. 352v-362.

Comm. Fijałek (1898), s. 136, 146-147; Tříška (1968a), s. 24, nr 47; Tříška (1969), s. 39, nr 42; Hajdukiewicz (1974), s. 164; M. Rechowicz, *Święty Jan Kanty i Benedykt Hesse w świetle krakowskich kompilacji teologicznych z XV wieku*, Lublin 1958, s. 208-209 (jako Mateusz z Krakowa); Kowalczyk (1999), s. 118, 133-138; Bracha (2013), s. 26-27.

205/7

— *Quaestio de indulgentiis II*

Kwestia teologiczna.

Inc. *Utrum indulgentie remittentes penam satisfactoriam valeant aliquid habentibus mortalem culpam. – Noto primo, quod indulgentia est remissio pene debite...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1575, k. 175v-181v; Ms. 1587, k. 78v-82; Ms. 2151, k. 229-236.; Ms. 2513, k. 116v-123; Wrocław BUWr Ms. I Q 381, k. 283-288v (autograf).

Comm. Kowalczyk (1999), s. 138.

205/8

— *Quaestio de oratione*

Kwestia teologiczna.

Inc. *Utrum oratio regulate facta sit pro peccatis satisfactoria et satis meritoria. Arguitur, quod non...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1575, k. 233-240v; Ms. 1587, k. 141-146; Ms. 2014, k. 208v-215v; Wrocław BUWr Ms. I Q 381, k. 297-299v, 302-304v.

Comm. Kowalczyk (1999), s. 138; Catalogus BJ, t. 11, s. 400-401.

205/9

— **Quaestio de peccatis venialibus**

Kwestia teologiczna.

Inc. *Utrum peccata venialia, quibus ex facilitate incursionis et dimissionis dentur pena temporalis, remaneant post hanc vitam in aliquibus iustis etc. Et arguitur, quod non...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1575, k. 195-197; Ms. 1587, k. 96v-97v; Ms. 2151, k. 275v-277v; Wrocław BUWr Ms. I Q 381, k. 390-391, 383-389, 370 (autograf).

Comm. Kowalczyk (1999), s. 141.

205/10

— **Quaestio de synderesi**

Kwestia teologiczna.

Inc. *Utrum ad hoc, quod homini dictat sive inducat sua consciencia, id est sua ratio, que consciencia venit ex sinderisi, id est naturali inclinacione ad bonum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1575, k. 181v-189v; Ms. 1587, k. 74v-78v; Ms. 2151, k. 220-228v; Ms. 2513, k. 304-304v; Wrocław BUWr Ms. I Q 381, k. 272-273v, 270-271 (autograf).

Comm. Kowalczyk (1999), s. 138.

205/11

— **Quaestiones de sacramento eucharistiae contra Hussitas**

Wariant tytułu: *Quaestio de communione sub utraque specie*; antyhusycka kwestia teologiczna.

Inc. *Utrum eucharistiae sacramentum sit dandum laicali populo sub utraque specie. Et arguitur, quod non...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1369, k. 29-34v, 9-10; Ms. 1575, k. 137v-150; Ms. 1587, k. 172-178v; Ms. 2014, k. 88v-102v; Ms. 2187, k. 305v-315v, 13-15; Ms. 2236, k. 1-22v; Kraków Bibl. Kanoników Regularnych Lateraneńskich Ms. 9a, k. 169-178; Seitenstetten Anselm-Salzer-Bibliothek Ms. Cod. 280; Uppsala UBB Ms. C 188, k. 212v-225v (jako anon.); Włocławek BWSD Ms. 24, k. 285-296; Wrocław BUWr Ms. I Q 91, k. 1-22; Ms. I Q 381, k. 246-260; Ms. B 1754, k. 339-352v.

Comm. Fijałek (1898), s. 146-147 (autor: Benedykt Hesse); P. Spunar, *Z rukopisných bohemik v Uppsale*, „Listy filologické”, 94 (1971), s. 231; Tříška (1968b), s. 7; Rechowicz, *Św. Jan Kanty...*, s. 163-167; M. Markowski, *Poglądy filozoficzne Andrzeja z Kokorzyna*, „StMed”, 6 (1964), s. 75-76 (jako anon.); Hajdukiewicz (1974), s. 164; Kowalczyk (1999), s. 120-121, 133, 137; Catalogus BJ, t. 9, s. 138-139.

205/12

— *Quaestiones theologicales*

39 kwestii teologicznych odnotowała M. Kowalczyk z rękopisu Wrocław BUWr I Q 381 i kopii tych kwestii w innych rękopisach.

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 381.

Comm. Kowalczyk (1999), s. 137-142.

205/13

— *Recommendatio licenciati Nicolai Windisch*

1399 r., Praga; mowa rekomendacyjna na licencjat Mikołaja Wyndyss (Windisch).

Inc. *Pro recommendacione domini nostri licenciati occurrit michi illud verbum: Superioris est regere et ordinare...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 380, k. 144v-145.

Comm. Tříška (1968a), s. 24; K. Krzyżaniakowa, *Profesorowie krakowscy na uniwersytecie w Pradze – ich mistrzowie i koledzy*, [w:] *Cracovia – Polonia – Europa. Studia z dziejów średniowiecza ofiarowane Jerzemu Wyrozumskiemu w sześćdziesiątą piątą rocznicę urodzin i czterdziestolecie pracy naukowej*, Kraków 1995, s. 518; Kowalczyk (1999), s. 109.

205/14

— *Recommendatio scientiae moralis*

1 poł. XV w., Kraków; rekomendacja z wykładu wstępnego do *Etyki* Arystotelesa.

Inc. *Pro recommendacione brevi sciencie moralis, quam pre manibus nunc habemus, assumo hanc propositionem: Concupiscencie frenum impone, quam propositionem scribit... Seneca tractatu suo De virtutibus cardinalibus circa continenciam, et eadem propono ad propositionem...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1899, k. 1.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 163, nr 82 (jako attrib.); J. Rebeta, *Komentarz Pawła z Worczyna do ‘Etyki Nikomachejskiej’ Arystotelesa z 1424 roku*, Wrocław 1970, s. 44 n.; Kowalczyk (1999), s. 99-144.

205/15

— *Recommendationes baccalariorum*

1408-1425 r., Kraków; rekomendacje na cześć bakałarzy Stefana Frony i Stefana z Koszyc, Wawrzyńca z Brzegu (1414 r.), Dzierśława z Małego Turska (1415 r.), Tomasza h. Dwa Krzyże (z ok. 1420 r.), Mikołajów (jeden z nich, z Radziejowa? z 1425 r.) oraz nieznanych dwóch bakałarzy, ogłoszone na Wydziale Sztuk; mowy na cześć Dzierśława, Tomasza i anonimowego bakałarza (inc. *Existit verax*).

Inc. *Ex quo domini nostri licenciandi tamquam viri docti in artibus liberalibus...* [Stefan Frona i Stefan z Koszyc:] *Sitis sermone modesti. Hec verba scribit venerabilis Katho...* [Wawrzyniec z Brzegu:] *Verax existit vita et sermone, que verba scribit princeps philosophorum...* [Dzierśław z Małego Turska:] *Prudenter agas. Reverendi patres magistri...* [Tomasz h. Dwa Krzyże:] *Cum bonis ambula. Reverendi patres...* [Mikołaj:] *Ecce animus dignus. Sic scribit Seneca...* [Mikołaj:] *Satis nos instruxit natura. Sic scribit...* [Michał:] *Sapientiam eorum narrant...* [N.N. bakałarz i magister:] *Magistrum metue. Hec verba scribit venerabilis Katho...* [N.N. bakałarz:] *Existit verax vita et sermone. Illa verba sunt Philosophi quarto Ethicorum...* [N.N. magister:] *Verax existit vita. Expeditis primis duobus...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 380, k. 79-87, 88-89v, 90-92, 116-118, 171v-172v, 174-178, 178-182v, 190-193, 211, 216-217.

Edd. J. Domański, *Franciszka Krysowicza z Brzegu 'Pochwała filozofii'. Rekomendacja dziewięciu licencjatów z 1425 roku*, „PT”, 17 (2011), s. 172-198.

Transl. Domański, *Franciszka Krysowicza...*, s. 173-199.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 157, nr 46; s. 158, nr 54-55; s. 158-159, nr 57; s. 163, nr 84-85, 88; s. 165, nr 97; s. 166, nr 99; Kowalczyk (1999), s. 110; Mrozowicz (2000), s. 15-16; Z. Włodek, *Ecce propter ista et alia consimilia conceditur studium philosophium. Mowa uniwersytecka Franciszka z Brzegu z 1425 roku*, „PT”, 8 (2000), s. 301-311; Domański, *Franciszka Krysowicza...*, s. 149-169.

205/16

— *Sermo: Beati mortui...*

Ok. 1414 r., Kraków; wariant tytułu: *Sermo de mortuis*; kazanie na śmierć Wojciecha z Młodzaw.

Inc. *Beati mortui qui in domino moriuntur Apoc. 14 [13] et frequentius legitur in defunctorum officio. – Quamquam magistri et domini inter cetera, que erga genus humanum in hac vita sunt contingenda vivere sic delectabilissimum...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 381, k. 145v-149v.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 183, nr 189; Kowalczyk (1999), s. 111; Mrozowicz (2000), s. 18.

205/17

— Sermo: Beneficiencie nolite oblivisci...

1414 r. i 1424 r., Kraków; kazanie w nabożeństwie za zmarłych dobrodziejów.

Inc. *Beneficiencie nolite oblivisci ad Hebreos ultimo capitulo [13, 16]. – Sicut nota beatus Bernardus...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 381, k. 211-214v.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 183, nr 190; Kowalczyk (1999), s. 111; Mrozowicz (2000), s. 18-19.

205/18

— Sermo: Bonum semen seminasti...

Kazanie Stanisława ze Skarbimierza przerobione przez Franciszka na pochwałę licencjata teologii.

Inc. *Bonum semen seminasti [Mt 13, 24]. Reverendi patres... Deus gloriosus et sublimis in maiestate... noster dominus licenciandus ex studio arcium liberalium convolat ad Sacram Scripturam...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 381, k. 95.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 169, nr 113; Kowalczyk (1999), s. 113-114.

205/19

— Sermo: Caute ambuletis...

Przed I 1428 r., Kraków; wariant tytułu: *Sermo pro mortuis*; kazanie na śmierć Stanisława (z Piotrkowa? – tak M. Kowalczyk).

Inc. *Pro honore Dei et commemoracione scientifici viri nuper defuncti propono ista verba: Caute ambuletis que habentur [nadpis.: scripta sunt] Ad Ephes. V [, 15] et lecta sunt heri in divino officio. Venerabiles amici magistri et domini sicut via materialis caute ambulatis...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 381, k. 116-119v.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 184, nr 196; Kowalczyk (1999), s. 111; Mrozowicz (2000), s. 18.

205/20

— Sermo: Circumdederunt me gemitus mortis...

21 II 1424 r., Kraków; kazanie na śmierć Mikołaja Pyzera.

Inc. *Circumdederunt me gemitus mortis... Ps. XLII. – Venerabiles magistri... Ex quo Virginem gloriosam nostram singularem adiutricem...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 381, k. 162-166v.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 183, nr 192; Kowalczyk (1999), s. 111; Mrozowicz (2000), s. 18.

205/21

— **Sermo: Ego resuscitabo eum...**

1412 r., Kraków; wariant tytułu: *Sermo in anniversario magistri Johannis Ysneri*; kazanie w rocznicę śmierci Jana Isnera.

Inc. *Ego resuscitabo eum. – Ad honorem Dei omnipotentis et ob felicem memoracionem magistri nostri Johannis Ysneri quondam egregii professoris sacre theologie et singularis benefactoris universitatis nostre, cuius anniversarium propter maiorem congruenciam temporis hodie peragimus quamquam proxima feria secunda transacto hora desima ipsum de hac vita decesse cognovimus propono ista verba: Ego resuscitabo eum, que verba habentur Johannis 6 capitulo et ocurebant nunc ad legendum in divino officio...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 381, k. 96-99.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 182, nr 185; Kowalczyk (1999), s. 111; Mrozowicz (2000), s. 17.

205/22

— **Sermo: Emitte spiritum tuum...**

Kazanie *ad clerum*.

Inc. *Emitte spiritum tuum... [Ps 103,30] et lectum est hodie et hiis diebus currentibus in divino officio. – Magistri et domini venerandi...*

Mss. Uppsala UBB Ms. C 188, k. 196v-200v.

Comm. Andersson-Schmitt, Hedlund, *Mittelalterliche Handschriften...*, s. 270.

205/23

— **Sermo: Fraternitatem diligite...**

Skrócone i przerobione kazanie Stanisława ze Skarbimierza (zob. Stanisław ze Skarbimierza, *Sermo: Fraternitatem diligite*).

Inc. *Faternitatem diligite. 1 Petr. 2. Ex quo omnium hominum unus est Creator...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 381, k. 94-94v.

Comm. Kowalczyk (1999), s. 114.

205/24

— **Sermo: Induimini Dominum Ihesum Christum...**

Kraków; kazanie uniwersyteckie *de defunctis*.

Inc. *Induimini dominum Ihesum Christum. Ad Rom. 3o cap. et in crastino dominice officio. Reverendi magistri et domini. Vana divinatorum eloquiorum...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 381, k. 221-222v.

Comm. Kowalczyk (1999), s. 111.

205/25

— *Sermo: Misereor super turbam...*

1426, Kraków; wariant tytułu *Sermo de animabus*; kazanie żałobne za członków Uniwersytetu zmarłych w czasie zarazy na przełomie 1425/1426 r.

Inc. *Misereor super turbam. Marci 8o [, 2]... – Quamvis misericordia sit multum operosa...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 381, k. 217-220, 460-464, (dwie kopie).

Comm. Kowalczyk (1970), s. 183-184, nr 195; Kowalczyk (1999), s. 111; Mrozowicz (2000), s. 19.

205/26

— *Sermo: Modicum plora...*

1411 r., Kraków; kazanie na śmierć Jana Isnera.

Inc. [*De planctu defunctorum* lub *pro mortuo in exequiis*:] *Modicum plora super mortuum quoniam requievit* [Eccli 22,11]. *Venerabiles magistri et domini, quemadmodum nos docet communis cursus hominum ex hoc mundo egredencium...*

Mss. Uppsala UBB Ms. C 188, k. 194-204v; Wrocław BUWr Ms. I Q 381, k. 100-102.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 182, nr 183; Andersson-Schmitt, Hedlund, *Mittelalterliche Handschriften...*, s. 270; Kowalczyk (1999), s. 111; Mrozowicz (2000), s. 17.

205/27

— *Sermo: Mors amara...*

1414 r., Kraków; kazanie na śmierć Piotra Wysza, przerobione z kazania Stanisława ze Skarbimierza na śmierć Ottona (inc. *Mors amara...*).

Inc. *Quia nunc facturi sumus exequias pro... arbitratus sum ad presens proponere illa verba: Mors amara est memoria tua... Eccl. 41 [, 1]. – Reverendi patres... Quamvis memoria mortis respectu cunctorum vivencium...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 381, k. 141-145v.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 182, nr 188; Kowalczyk (1999), s. 111; Mrozowicz (2000), s. 18.

205/28

— *Sermo: Nescit homo finem suum...*

Kraków; uniwersyteckie kazanie żałobne, przeróbka kazania Stanisława ze Skarbimierza.

Inc. *Nescit homo finem suum. Eccl. 9. Venerabiles magistri et domini. Ex quo nullus...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 381, k. 114.

Comm. Kowalczyk (1999), s. 111.

205/29

— **Sermo: Spiritus Domini replevit orbem...**

Kazanie na Ześlanie Ducha Św. do duchownych.

Inc. *Spiritus Domini replevit orbem. Sap. primo [7] et lectum est in divino officio ex quo festivitas missionis Sancti Spiritus...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 381, k. 226v i n.

Comm. Kowalczyk (1999), s. 113.

205/30

— **Sermo ad clerum in die s. Stephani protomartyris**

1421 r., Brzeg; kazanie wygłoszone w święto św. Szczepana.

Inc. *Videamus hoc verbum. Scribitur Luce 2. et lectum est in presentis magne festivitatis officio. Domini et amici mei karissimi, non ego solum...*

Mss. Praga Knih. kap. Ms. N XXVII, k. 109-117.

Edd. (fragm.) Tríška (1967), s. 67.

Comm. Tríška (1967), s. 129; Kowalczyk (1999), s. 112.

205/31

— **Sermo de dilectione fratrum**

1407 r., Kraków; wariant tytułu: *Oratio: Qui diligit Deum*; kazanie rektorskie suchedniowe.

Inc. *Qui diligit Deum diligit et fratrem suum [Io 4, 21]. – Ad honorem Dei omnipotentis et ad aliqualem emendationem huius sanctae congregationis iuxta huiusmodi antiquam consuetudinem Almae nostrae Universitatis teneor facere circa quattuor tempora unum exhortationem...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2215, k. 256-258v.

Edd. *Sermo de dilectione fratrum*, wyd. D. Gwis, E. Jung-Palczewska, [w:] Prima verba, s. 40-50.

Transl. *Mowa o miłości braterskiej*, wyd. D. Gwis, E. Jung-Palczewska, [w:] Prima verba, s. 41-51.

Comm. Kowalczyk (1960), s. 19 (jako Łukasz z Wielkiego Koźmina); Kowalczyk (1970), s. 151, nr 8; Kowalczyk (1999), s. 110.

205/32

— *Sermo in anniversario Hedvigis reginae Poloniae*

1425 r., Kraków; wariant tytułu: *Sermo in exequiis dominae Hedvigis, reginae Poloniae*; mowa na rocznicę śmierci królowej Jadwigi.

Inc. *Ad honorem Dei omnipotentis et presentis congregationis propono ista verba: Celebravit exequias universus Juda. Sic scribitur de rege Ezechia 2 Paralipomenon 32 [, 33] et videntur verba convenire presenti negotio. Ex quo universus populus Iudaicus motus fuit... faceremus exequias huic serenissimae principi ac dominae dominae Hedwigi matri nostrae bonae memoriae, olim reginae Poloniae, cuius anniversarius ad presens iuxta exigentiam temporis recolitur...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 381, k. 124-129.

Edd. J. Wolny, R. Zawadzki, *Królowa Jadwiga w tradycji kaznodziejskiej XV wieku*, „Anal. Crac.”, 7 (1975), s. 50-70.

Transl. Wolny, Zawadzki, *Królowa Jadwiga...*, s. 51-71.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 183, nr 194; Wolny, Zawadzki, *Królowa Jadwiga...*, s. 71-73; Kowalczyk (1999), s. 111; Mrozowicz (2000), s. 18.

205/33

— *Sermo in exequiis dominae Hedvigis reginae Poloniae*

Ok. 1420 r., Kraków; wariant tytułu: *Sermo in anniversario Hedvigis reginae Poloniae*; kazanie na cześć królowej Jadwigi.

Inc. *Ad honorem Dei omnipotentis et ob felicem memoriam serenissime principis et domine domine Hedvigis olym regine Poloniae et fundatricis alme universitatis nostre propono ista verba: Mortui sumus cum Christo. Hec verba habentur ad Romanos VIo capitulo [, 8] et lecta sunt heri in divino officio. Magistri et domini honorandi! Docente nos sacra scriptura et imminente cottidiana expigencia...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 381, k. 112-114v.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 183, nr 191 (jako attrib.); Kowalczyk (1999), s. 111; Mrozowicz (2000), s. 18.

205/34

— *Sermo pro defunctis: Celebravit exequias...*

1424 r., Kraków; kazanie w nabożeństwie za zmarłych dobrodziejów.

Inc. *Ad honorem Dei omnipotentis et presentis congregacionis propono ista verba: Celebravit exequias universus Juda, scribitur de Ezechia rege secundi Paralipomenon XXXII capitulo, ex quo ad litteram universus populus Iudaicos motus fuit... – Venerabiles magistri... Ex quo lex nature a nobis exigit...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 381, k. 120-123.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 183, nr 193; Kowalczyk (1999), s. 111; Mrozowicz (2000), s. 18.

205/35

— *Sermo pro novo sacerdote, predicatus ad clerum in Brega*

Brzeg; kazanie z prymicji nowo wyświęconego księdza.

Inc. *Accede ad altare et offer holocaustum pro te et populo. Habetur Levitici 2° et sunt verba Moisi ad Aaron sacerdotem...*

Mss. Praga Knih. kap. Ms. N XXVII, k. 102v-108.

Edd. (fragm.) Tříška (1967), s. 66-67.

Comm. Tříška (1967), s. 129; Kowalczyk (1999), s. 112.

205/36

— *Sermones super Evangelia I*

Kazania i materiały do kazań na tematy lekcji od Zielonych Świąt do 11 niedzieli po Zesłaniu Ducha Św. z glosami w j. niemieckim.

Mss. Kraków BJ Ms. 1445, k. 257v-264v (autograf).

Comm. Kowalczyk (1999), s. 112.

205/37

— *Sermones super Evangelia II*

Druga część kolekcji *de tempore* od 9 niedzieli do 23 niedzieli po Zesłaniu Ducha Św.

Inc. *Cum appropinquaret Ihesus Jerosolimis videns civitatem flevit super illam dicens: Quia si cognovisses et tu, et quidem in hac die tua, que ad pacem tibi, nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis Luce 19 [41] primitive XVI q. VII et hoc diximus transsumptive pro introduccione secundum originem omnes beatitudines...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I F 606, k. 256-308.

Comm. Miaskowski (1899), s. 485; Kowalczyk (1999), s. 111-112; Mrozowicz (2000), s. 15.

205/38

— *Verba rectoris: In mansuetudine suscipite...*

1407 r., Kraków; mowa rektorska.

Inc. *Reverendi magistri mei... Audivistis immediate nuper, qualiter magister noster hortatus est multipliciter... respondendo exhortacioni magistri mei... resumam breviter verba sua dicens: In mansuetudine suscipite insitum verbum. Que verba dum iuxta ea, que...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 380, k. 104-105.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 151, nr 7; Kowalczyk (1999), s. 110; Mrozowicz (2000), s. 16.

205/39

— (attrib.) *Principium in Bibliam*

Wykład wstępny do Pisma Św.

Inc. [Invocatio divini auxilii:] *Mirabilis facta est sciencia tua* [Ps 138,6]. – *In actu presenti tria per ordinem sunt facienda. Primo divini auxilii invocacio est peragenda...* [Recommendatio S. Scripturae:] *Accedo igitur ad secundum. Recommendaturus sacram Scripturam miro modo dignam...*

Mss. Kraków BJ Ms. 325, k. 232v-235v.

Comm. Wielgus (1992), s. 39 (jako authent.); R. Zawadzki, *Spuścizna rękopiśmiennej świętego Jana Kantego*, Kraków 1995, s. 90; Kowalczyk (1999), s. 113 (jako attrib.).

205/40

— (attrib.) *Principium in Bibliam*

Wykład wstępny do Pisma Św.

Inc. *Quia modo Domino auxiliante restat me laudare Sacram Scripturam Mirabilis est facta sciencia tua... Ps. 138 [, 6]. Venerabiles me considerante...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 380, k. 109v-112v.

Comm. Kowalczyk (1999), s. 113 (jako attrib.).

205/41

— (attrib.) *Recommendatio Sacrae Scripturae*

Pochwała Pisma Św., wg M. Kowalczyk (1999) pochodziła prawdopodobnie z *principium* Franciszka.

Inc. *Circa actum presentem tria sunt... Assumo hoc verbum gloriosum Gloria Patri et Filio et Spiritui Sancto in multis locis idem est presignatum Magistri reverendi... Quamvis cuilibet agredienti aliquod...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 381, k. 455v-457v.

Comm. Kowalczyk (1999), s. 113.

205/42

— (attrib.) *Sermo: Quis est qui...*

Wariant tytułu: *Sermo in dominica V post Pentecosten*; kazanie przypisywane Franciszkowi z Brzegu, jednak wg M. Kowalczyk (1999) – na podstawie cytowań z *Analecta numerorum* Joachima di Fiore (Odon z Morimond) – autorem mógł być raczej Jan Elgot (zob.).

Inc. *Consideranti michi statum sacro sancte matris ecclesie que hiis temporibus hereticorum afflictis pressuris sit... Ad alloquendum hanc sanctam congregationem in presenti officio adunatam assumpsi verbum, quod scribitur prima Petri*

III [, 13] et lectum est in currentis dominici officio. Quis est, qui vobis noceat, si boni emulatores fueritis. Reverendi patres, doctores, magistri ceterique domini spectabiles... Quoniam rationis dictamine cognoscimus...

Mss. Kraków BJ Ms. 1272, k. 14-16v; Ms. 2014, k. 283-288v; Wrocław BUWr Ms. I Q 381, k. 186-196.

Comm. Kowalczyk (1999), s. 113; Catalogus BJ, t. 8, s. 17 (jako anon.).

205/43

— (dub.) *Collationes epistolarum et Evangeliorum*

XIV/XV w.; wariant tytułu: *Sermones super Epistolas et Evangelia de tempore: Dom. 1 post Pascham – Dom. 24 post Pent.*; zbiór 80 kazań z cyklu *de tempore*; wg M. Kowalczyk (1999) autorstwo Franciszka wątpliwe – dwa kodeksy należały do Franciszka z Brzegu, rękopis BJ Ms. 1615 (przepisany ok. 1390 r.), z obszerniejszą kolekcją kazań z cyklu *de tempore*, należał wcześniej do Jana Isnera.

Inc. [Dom. 1 post Pascham] *Venit Ihesus et stetit in medio... Io. XX [, 19]. – Dominus suos apostolos turbatos de sua passione dignatus est consolari...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1271, k. 55-130; Ms. 1615, k. 134-204.

Comm. Szelińska (1966), s. 29-33; Wielgus (1992), s. 38 (jako authent.); Kowalczyk (1999), s. 108-109; Catalogus BJ, t. 8, s. 3-15.

205/44

— (dub.) *De decem preceptis*

Wariant tytułu: *Opus de decem praeceptis; Expositio Decalogi*; w kolofonie: *edita per venerabilem virum magistrum Franciscum Reyswicz de Brega doctorem necnon sacre theologie professorem*; wykład Dekalogu, w starszej literaturze przypisywany Franciszkowi z Brzegi, jednak wg M. Kowalczyk (1999) był to wykład tekstu autorstwa Henryka de Frimaria.

Inc. *Primum praeceptum appropriate respicit personam patris quantum ad voluntarium obsequium omnis operis, quod debetur divine potestati et hoc explicatur cum dicitur: non adorabis deos alienos...*

Mss. Budapeszt Eötvös Loránd Tudományegyetem (ELTE) Könyvtár Ms. 108, k. 198-231.

Comm. Fijałek (1898), s. 93 (jako authent.); J. Wolny, *Z dziejów katechezy*, [w:] *Dzieje teologii*, t. 1, s. 197; Wielgus (1992), s. 39 (jako authent.); Kowalczyk (1999), s. 108; P. Toth, *Catalogus Codicum Latinorum Medii Aevi Bibliothecae Universitatis Budapestinensis*, Budapest 2008 (jako Henricus de Frimaria).

205/45

— (dub.) *Disputationes circa Iohannem Evangelistam*

Teologiczna kwestia, wg M. Kowalczyk (1999) Franciszek był jedynie właścicielem kodeksu, wcześniej należącego do Jana Isnera.

Inc. *Utrum Christus preter discipulos dilexit Iohannem Evangelistam...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2294, k. 123-175v.

Comm. Fijałek (1898), s. 93 (jako attrib.); Miaskowski (1899), s. 484 (jako dub.); Wielgus (1992), s. 38-39; Kowalczyk (1999), s. 108-109.

205/46

— (dub.) *Oratio coram papa pro recommendacione regis Poloniae*

1411 r.; mowa do antypapieża Jana XXIII wygłoszona w ramach poselstwa polskiego w imieniu Władysława Jagiełły; wg M. Kowalczyk (1999) Franciszek z Brzegu był autorem brulionowego zapisu w rękopisie wrocławskim; autorem całej mowy, wg ustaleń S. Ekdahla, był Andrzej Łaskarzyc z Gosławic (zob.).

Inc. *Domine in virtute tua letabitur rex...* [Ps 20,2].

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 381, k. 97v-98v.

Edd. M. Kowalczyk, *Mowa obediencyjna do antypapieża Jana XXIII*, „Biul. BJ”, 46 (1996), s. 19-23.

Comm. Kowalczyk (1999), s. 114-115.

205/47

— (dub.) *Quaestiones circa Evangelium Matthaei*

Wariant tytułu: *Disputata circa Ev. Matthaei*, kwestie teologiczne; przypisywane Franciszkowi z Brzegu, wg M. Kowalczyk (1999) Franciszek z Brzegu był jedynie właścicielem kodeksu BJ Ms. 2294, który wcześniej należał do Jana Isnera (prawdopodobnie autograf Isnera).

Inc. *Utrum praeter legem mosaycam ferenda fuit lex evangelica. Arguitur quod non...*

Mss. Gdańsk Bibl. PAN Ms. Mar.F.16, k. 399-412; Kraków BJ Ms. 2294, k. 1-119v.

Comm. Fijałek (1898), s. 93 (jako attrib.); Stegmüller RB, nr 9064, 9521; Wielgus (1992), s. 38 (jako authent.); Kowalczyk (1999), s. 108-109.

205/48

— (dub.) *Quaestiones de impressionibus meteorologicis et meteororum*

Wariant tytułu: *Quaestiones super libro I Meteororum Aristotelis*, kwestie astronomiczne i komentarz do *Meteorologii* Arystotelesa; autorstwo wątpliwe, Franciszek z Brzegu był właścicielem rękopisu.

Inc. *Utrum omnis virtus inferior a superioribus, id est a supercelestibus gubernetur. Et arguitur, quod non...*

Mss. Kraków BJ Ms. 686, k. 81v-97v.

Comm. Tříška (1967), s. 129 (jako authent.); Tříška (1968a), s. 24 (jako spurium); Lohr (1974), s. 131, nr 1 (jako dub.); Kowalczyk (1999), s. 108-109 (jako dub.); Catalogus BJ, t. 5, s. 42.

205/49

— (dub.) *Summa de septem mortalibus peccatis*

Traktat o siedmiu grzechach głównych, w kolofonie informacja o autorstwie Franciszka z Brzegu (*pronunciata per reverendum magistrum Franciscum*), jednak wg M. Kowalczyk jest to przekaz 16. rozdziału tekstu Henryka de Frimaria, *Liber de perfectione spirituali interioris hominis*; wg innej interpretacji: Ps.-Thomasa de Aquino, *Expositio Apocalypsis Ioannis evangelistae* (cap. 16).

Inc. *Et audivi vocem magnam [Apoc 16,1]. – Istud est capitulum 16, ubi ponitur cominacio eterne pene quoad septem genera peccatorum mortalium...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1275, k. 146-158.

Comm. Fijałek (1898), s. 92 (jako authent.); Hajdukiewicz (1974), s. 164 (jako authent.); Kowalczyk (1999), s. 108 (jako dub.); Bracha (2013), s. 26-27 (jako authent.); Catalogus BJ, t. 8, s. 49 (jako Ps.-Thomas de Aquino).

206.

Franciszek z Krakowa

XIV/XV w. (?); nieznan bliżej franciszkanin.

Lit. M. Kowalczykówna, 'Ruthenus de septem donis Spiritus Sancti' w rękopisie Biblioteki Jagiellońskiej 1464, „Biul. BJ”, 42 (1992), s. 13-31.

206/1

— *Ruthenus*

XIV/XV w.; wariant tytułu: *Ruthenus super Remigium*; traktat teologiczny o siedmiu darach Ducha Św.

Inc. [1. De septem donis Spiritus Sancti]. – *Apprehenderunt septem mulieres virum unum [Is 4, 1]. – Hec verba de futuris contingentibus predixit Ysaias propheta capitulo IIII, qui nobilis vir in tantum erat...* [2. De duodecim plateis caelestis civitatis]. – *Accinxit fortitudine lumbos suos [Prv 31,17]. – Hec verba sunt sapientissimi Salomonis regis, qui dicitur in libris Regum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1464, s. 1-66, 91-124, 66-91; Ms. 1563, k. 4-5 (fragm.).

Edd. (fragm.) Kowalczykówna, 'Ruthenus de septem donis Spiritus Sancti'..., „Biul. BJ”, 42 (1992), s. 30.

Comm. Kowalczykówna, *'Ruthenus de septem donis Spiritus Sancti'...*, s. 13-31; Catalogus BJ, t. 10, s. 163-166; t. 11, s. 337.

207.

Franciszek Mymer

(Leomontanus Silesius, Lewenbergus Silesius)

Ur. ok. 1500 r. we Lwówku Śląskim; od 1519 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, w 1528 r. bakałarz, w 1531 r. magister sztuk, w 1531 r. wykładał na Uniwersytecie Krakowskim, w Krakowie prowadził intensywną działalność wydawniczą we współpracy z Scharffenbergami; od 1532 r. był pisarzem miejskim w Kościanie, następnie osiadł w Toruniu, przeszedł na protestantyzm, w 1564 r. był pastorem w Dohna k. Drezna; zm. po 1564 r.

Lit. PSB, t. 22, s. 357-358; NK, t. 2, s. 549-550; Michałowska (2011), s. 288-289.

207/1

— *Dictionarius trium linguarum...*

1528 r. lub krótko po tej dacie; słownik łacińsko-polsko-niemiecki, zawierający 2400 haseł, o układzie rzeczowo-tematycznym, prawdopodobnie przeróbka słownika łacińsko-niemiecko-czeskiego Jana Murmeliusa, *Dictionarius trium linguarum*, wydany w Wiedniu w 1513 przez Jana Singreniusa i Hieronima Wietora.

Edd. princ. *Dictionarius trium linguarum: Latine, Teutonice et Polonice potiora vocabula continens nunc denuo pluribus in locis auctus in titulis per seriem alphabeti concinnatus tum peregrinantibus tum domi desidentibus et quibuslibet tribus loqui linguis cupientibus maxime necessarius et utilissimus*, Kraków, Maciej Scharffenberg, 1528; zdefektowany unikat wyd. z 1528 r. (?): Uppsala UBB, nr 1777; liczne kolejne wydania z XVI w.

Facs. *Francisci Mymeri Dictionarium trium linguarum. Dictionarius Ioannis Murmellii variarum rerum*, wyd. W. Walecki, Kraków 1997.

Edd. Biblioteka źródeł Słownika.

Comm. H. Łopaciński, *Najdawniejsze słowniki polskie drukowane*, „PF”, 5 (1899), z. 2 s. 396-399, 409-454, 588; Łoś (1915), s. 145-146; Łoś (1922), s. 123-124; E. Kędelska, *Pierwsze wydanie słownika Mymera i jego stosunek do źródeł*, „Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej”, 18 (1979), s. 81-92; W. Kuraszkiewicz, *Słowniki w Polsce XVI wieku*, [w:] *Fragen der polnischen Kultur im 16. Jahrhundert*, red. R. Olesch, H. Rothe, Giesen 1980, s. 83-107; [przedr. w: tenże, *Polski język literacki: studia nad historią i kulturą*, Poznań 1986, s. 730-753]; E. Kędelska, *Łacińsko-polskie słowniki drukowane pierwszej połowy XVI wieku i ich stosunek do źródeł czeskich*, Wrocław 1986, s. 62-76; W. Gruszczyński, *Dwa najstarsze drukowane słowniki polskie w wydaniu faksymilowym*, w: *Francisci Mymeri Dictionarium...*, b.n.; E. Kędelska, *Nieznane edycje słow-*

ników: *Mymera z 1530 r. i Murmeliusza z 1526 r.*, „Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej”, 37 (2001), s. 61-79; E. Kędelska, *Nowo odkryta edycja dykcjonarza Franciszka Mymera z pierwszej połowy XVI wieku w zbiorach Biblioteki Narodowej*, „Roczn. Bibl.”, 53 (2009), s. 81-102; Michałowska (2011), s. 768-769; B. Sajna, ‘*Dictionarius*’ *Mymera* i ‘*Wokabularz*’ *Koteniusza* – unikatowe edycje ‘zacytanych’ księzek w zbiorach starych druków Biblioteki Narodowej, „Rocznik Biblioteki Narodowej”, 41 (2011), s. 289-297 [tłum. ang. B. Sajna, *Mymer’s Dictionarius... and Cotenius’ Vocabulary...: Unique Editions of Much-Read Books in the Early Printed Books Collection of the National Library*, „Polish Libraries”, 1 (2013), s. 220-233].

207/2

— *Disticha moralia (Kathonowe wiersze obyczajne)*

1527 r.; polski przekład wierszowanych sentencji przypisywanych Dionizemu Katonowi (III/IV w.), przedredagowanych przez Erazma z Rotterdamu w 1513 r.

Edd. princ. *Cathonis disticha moralia/Kathonowe wiersze obyczajne*, Kraków, Hieronim Wietor, 1527; liczne następne wydania z XVI i XVII w.

Facs. Pseudo-Cato, *Disticha moralia* [...] *Wiersze obyczajne* [Kraków, Hieronim Wietor, po 8 IX 1527], wyd. W. Wydra, Poznań 2016.

Edd. J. Bystron, *Katonowe wiersze (Catonis Disticha) w przekładach polskich wieku XVI, Franciszka Mymerusa (Mymera) i Sebastyana Klonowica*, Kraków 1894.

Comm. Łoś (1915), s. 499; Łoś (1922), s. 519; M. Gubański, *Przekłady polskie Dystychów Pseudo-Katona*, „Pam. Lit.”, 75 (1984), z. 2, s. 217-249; A. Drewelow-sky, *Die lateinisch-polnisch-deutschen Ausgaben der ‘Disticha Catonis’ aus dem 16. Jahrhundert gedruckt in Krakau bei Hieronymus Vietor und Mathias Wirzbięta*, [w:] *Mehrsprachigkeit im Mittelalter. Kulturelle, literarische, sprachliche und didaktische Konstellationen in europäischer Perspektive. Mit Fallstudien zu den ‘Disticha Catonis’*, red. M. Baldzuhn, C. Putzo, Berlin-New York 2011, s. 363-408.

207/3

— *Regimen sanitatis medicorum Parisiensium / Dobrego zdrowia rządzenie przez wszystkie miesiące roczne / Ein gut regiment der gesundheit durch die Monden des gantzen Jares*

1532 r.; trójjęzyczne (łacińsko-polsko-niemieckie) kompendium medyczno-farmakologiczne, wzorowane na *Regimen Sanitatis Salernitanum* z XII w.

Edd. princ. *Regimen sanitatis medicorum Parisiensium pro tuenda sanitate Regis Angliae compositum, docens quomodo quilibet homo se per singulos totius anni menses, tum in esu et potu, tum in venarum incisione gerere, debeant*, Kraków, Maciej Scharffenberg, 1532 (niezachowany) i liczne kolejne wydania z XVI w.

Comm. J. Sokolski, *'Flos medicinae' – staropolskie przekłady 'Szkoły salernitańskiej'*, [w:] *Wszystek krąg ziemski: antropologia, historia, literatura. Prace ofiarowane profesorowi Czesławowi Hernasowi*, red. P. Kowalski, Wrocław 1998, s. 19-29 [przedr. w: tenże, *Disiecta membra czyli drobiazgi filologiczne*, Wrocław 2015, s. 202-216]; A. Rzepiela, *Krakowskie XVI-wieczne edycje 'Regimen Sanitatis Medicorum Parisiensium'*, „Archiwum Historii i Filozofii Medycyny”, 77 (2014), s. 24-27.

208.

Frowin z Nowego Sącza

(Frovinus)

Ur. ok. 1295 r.; pochodził z mieszczańskiej rodziny niemieckiej, syn Jana zw. Bogaczem; odbył studia uniwersyteckie, zapewne z zakresu prawa; w l. 1322-1323 scholastyk skalbmierski, w l. 1325-1327/1330 proboszcz kościoła św. Piotra w Sandomierzu, w l. 1330-1337 proboszcz w Sączu, w l. 1333-1351 kanonik krakowski, w l. 1345-1351 kanonik wrocławski, w l. 1341/42 kanonik spiski, w l. 1334-1337 oficjał krakowski, należał do otoczenia biskupów krakowskich Nankera i Jana Grota; zm. przed 1351 r.

Lit. PSB, t. 7, s. 153-154; NK, t. 2, s. 160; *Repertorium fontium*, t. 4, s. 570; LexMa, t. 4, col. 995f.; VL², t. 2, kol. 988-990; DPP, t. 1, s. 302; t. 5, s. 254; H. Barycz, *U początków kultury umysłowej w Nowym Sączu. Frowinus, pierwszy literat nowosądecki*, „Rocznik Sądecki”, 5 (1962), s. 30-38; G. Wodzinowska-Taklińska, *Do biografii Frowina z Krakowa*, „Meander”, 40 (1985), nr 3, s. 83-84; Ożóg (1987), s. 73-81, 142; Ożóg (1995), s. 130; M. D. Kowalski, *Pralac i kanonicy krakowskiej kapituły katedralnej od pontyfikatu biskupa Nankera do śmierci biskupa Zawiszy z Kurozwęk (1320-1382)*, Kraków 1996, s. 150-151; T. Haye, *Frowin von Krakau und die spätmittelalterliche Ständesatire*, „Archivum Latinitatis Medii Aevi”, 70 (2012), s. 163-182; M. Mejor, *Kariera i działalność publiczna Frowina, kanonika krakowskiego*, [w:] tegoż, *Florilegium. Studia o literaturze łacińskiej XIII-XVII wieku w Polsce*, Warszawa 2015, s. 89-102.

208/1

— *Antigameratus*

Ok. 1330-1340 r.; poemat dydaktyczno-moralizatorski o wadach (grzechach) i o właściwym postępowaniu różnych grup społecznych, służący nauce ekwiwoków, dedykowany biskupowi krakowskiemu Janowi Grotowi.

Mss. Dotychczas znanych ponad 60 rękopiśmiennych i drukowanych przekazów tekstu z XIV-pocz. XVI w. (wykaz w: M. Mejor, *Czego można się dowiedzieć z listy rękopisów: na przykładzie 'Antigameratusa' Frowina z Krakowa*, [w:] *De*

nuptiis philologiae et libri manuscripti czyli Co nowego mówią rękopisy. Zbiór studiów, red. A. P. Lew, P. Pludra-Żuk, Warszawa 2016, s. 111-115.

Edd. E. Habel, *Der Antigameratus des Frowinus von Krakau*, [w:] *Studien zur Lateinischen Dichtung des Mittelalters. Ehrengabe für Karl Strecker*, red. W. Stach, H. Walther, Dresden 1931, s. 60-77; (fragm.) Liman (2004), s. 607-615.

Transl. (fragm.) *Toć jest dziwne a nowe*, s. 153-157; (fragm.) Liman (2004), s. 607-615; (fragm.) Włodarski (2007), s. 150-159.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 4, s. 570; Brückner (1892), s. 308-312; T. Tyc, *Na marginesie 'Antigamerata'*, [w:] *Studja staropolskie. Księga ku czci Aleksandra Brücknera*, Kraków 1928, s. 300-311; Michałowska (1995), s. 256-257; M. Mejor, *Źródła literackie a przynależność gatunkowa wiersza 'Antigameratus' Frowina z Krakowa*, „*Studia Classica et Neolatina*”, 8 (2006), s. 65-84; Michałowska (2011), s. 41-42.

209.

Franciszek Oczko

(Franciscus Oczkonis, Franciscus Ocellus, Franz Ocellus)

Ur. ok. poł. XIV w.; dominikanin w klasztorze w Brzegu; studia lektorskie odbył prawdopodobnie w Pradze, lektor ok. 1370 r., kursor teologii w klasztorze św. Trójcy w Krakowie, od 1376-1378 r. przełożony szkoły międzyklasztornej we Wrocławiu, studiował teologię w Cambridge i w Pradze (do 1392 r.), od 1393 r. wikariusz generała dla prowincji polskiej, w l. 1393-1396 prowincjał, od 1394 r. magister teologii – stopień nadany przez kapitułę generalną, w l. 1394-1399 regens *studium generale* w klasztorze św. Trójcy w Krakowie; zm. na pocz. XV w.

Lit. SPTK, t. 3, s. 239-240; Kaeppli SOP, t. 1, s. 391; t. 4, s. 85; Wielgus (1992), s. 153; J. Korolec, *Wstęp do badań nad życiem umysłowym dominikanów wrocławskich w średniowieczu*, MHFŚP, 8 (1974), s. 143-144; P. Kielar, *Studia nad kulturą szkolną i intelektualną dominikanów prowincji polskiej*, [w:] *Studia nad historią dominikanów*, t. 1, s. 326-330, 345-348, 351-374, 460-461; A. Latkowski, *Magister Franciszek Oczko OP*, „PT”, 2 (1986), s. 225-230; Bucichowski (1997), s. 102, nr 206; A. Zajchowska, *Franciszek Oczko i początki reformy obserwanckiej w polskiej prowincji dominikanów*, „*Średniowiecze Polskie i Powszechnie*”, 4 (2012), s. 202-219.

209/1

— *Collationes ad clerum*

Ok. 1370 r.; wariant tytułu: *Sermones ad clerum*; kazania wygłaszane m.in. we Wrocławiu, Krakowie, Norymberdze, Legnicy, Świdnicy, Bolonii i w Brzegu; nr 1-8 w rękopisie przypisane Franciszkowi Oczce.

Inc. [1.] *Beati oculi, qui vident. Lc. 1. – Ex horum verborum sententia electo cuilibet predicatori...*; [2.] *Loquebatur recte. Marci 7o [, 35]. – Dicunt mathematici: rectum est...*; [3. De s. Thoma] *Angeli accesserunt et ministrabant ei. Mt. 4o [, 11]. Beatus Jeronimus super illo Marci 18: Angeli eorum...*; [4.] *Bene omnia fecit. Mc. 7 [, 37]. – Beatus Bernhardus libro de consideratione dat talem fundamentum...*; [5.] *Clamat post nos. Mt. 15 [, 23]. – Ille doctor venerabilis Crisostomus omelia 18...*; [6.] *Erat cottidie in templo. Luc. 19 [, 47]. – Beatus Augustinus libro de doctrina christiana sic dicit...*; [7.] *Exemplum enim dedi vobis. Joh. 13 [, 15]. – Ille doctor venerabilis beatus Augustinus in libro de vera religione...*; [8.] *Hic magnus vocabitur. Mt. 5 [, 19]. – Patres mei... Sacrarum scripturarum gurgites perscrutanti...*; [9.] *Vos videtis. Patres et domini prestantissimi, verba hec in currentis ebdomade ewangelio recitata Luc. Xo capitulo ut scitis sunt exarata. Nunc iterum pro venerandi presentis collegii...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 451, k. 52-119v.

Edd. (fragm. Sermo super *Erat cottidie docens in templo*;) W. Bucichowski, *Kazania Franciszka Oczki jako przykład nauczania dominikańskiego w drugiej połowie XIV wieku*, „PT”, 3 (1987), s. 127-133.

Comm. SPTK, t. 3, s. 240; SOP, t. 4, nr I 391: 1112.01; Latkowski, *Magister Franciszek...*, s. 228-229 (kazania 1-7); Bucichowski, *Kazania Franciszka...*, s. 123; Wielgos (1992), s. 153; Mrozowicz (2000), s. 20-21 (kazania 1-8).

209/2

— (attrib.) *Sermones ad clerum*

Ok. 1370 r.; wariant tytułu: *Collationes ad clerum*; zbiór pierwotnie 106 kazań, z czego brak 76 kazań. Być może niektóre kazania są autorstwa Franciszka Oczki.

Inc. [Dom. infra oct. Epiph.:] *Dolentes querebamus te. Luc. 2o cap. et in ewangelio currentis ebdomade. – Beatus Augustinus 8 libro De civitate Dei...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. IV F 6, k. 68-113.

Edd. (fragm.: Sermo super *Ego sum pastor bonus*;) Bucichowski, *Kazania Franciszka Oczki...*, s. 123-127.

Comm. SPTK, t. 3, s. 240 (jako attrib.); Latkowski, *Magister Franciszek...*, s. 228 (jako attrib.); Bucichowski, *Kazania Franciszka Oczki...*, s. 122 (jako attrib.); Wielgos (1992), s. 153 (jako dub.); Mrozowicz (2000), s. 20 (jako dub.).

209/3

— (niezachowana) *Postilla super XII prophetas minores*

Postylla na temat ksiąg Proroków mniejszych wymieniona w katalogu biblioteki klasztoru dominikanów we Wrocławiu; wg A. Latkowskiego mogły to być wykłady wygłoszone w Cambridge.

Comm. A. Świerk, *Fragmety piętnastowiecznego katalogu biblioteki wrocławskiej dominikanów*, „Sobótka”, 21 (1966), nr 4, s. 553-554; SPTK, t. 3, s. 240; Kaeppli SOP, nr 1112; Latkowski, *Magister Franciszek...*, s. 228; Wielgus (1992), s. 153.

210.

Franciszek Woitkysdorf

(alias Hase, Voytisdorff, Voitdorff, Woitsdorf, Woytczdorff, Wojciechów)

Uznany przez Bzowskiego za dominikanina w klasztorze we Wrocławiu, żyjącego ok. 1436 r.; znany z katalogu A. Bzowskiego jako autor *Sermones de tempore et de sanctis*; jednak wg Kaeppli/Panella był to scholastyk katedry św. Jana lub kanonik kościoła Krzyża Św. we Wrocławiu, zm. 1463 r.; wg Markowskiego jako *Franciscus Voychdorf de Legnica*, który od 1413 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1415 r. bakałarz sztuk, 1417 r. magister sztuk.

Lit. Kaeppli SOP, t. 1, s. 402, nr 1146; t. 4, s. 88, nr I 402; Markowski (1990d), s. 167-168.

210/1

— *Expositio tractatus ‘De sphaera’ Ioannis de Sacro Bosco cum textu*

Ok. 1417 r.; komentarz do *De sphaera* Jana z Sacro Bosco.

Inc. *Circa initium huius libri nota, astronomia sic describitur...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. IV Q 36, k. 100-133.

Comm. Markowski (1990d), s. 168.

210/2

— *Quadragesimale*

XV w.; wariant tytułu: *Sermones feriales per quadragesimam; Sermones quadragesimales*; zbiór kazań wielkopostnych.

Inc. *Cum jejunatis nolite fieri sicut ypocrite tristes. Mt. VI. Introduccio. A tempore quo cognoscimus inter bonum et malum semper plus peccamus quam bonum facimus...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I F 516, k. 363-420v; Ms. I F 582, k. 1-70; Ms. I F 725, k. 343-453v (na k. 338v-342: *registrum super quadragesimale*); Ms. I F 731, k. 436-525.

210/3

— *Quaestiones*

Kwestie teologiczne.

Inc. *Queritur, quare deus qui est summum bonum non creavit hominem impeccabilem. Dicunt doctores propter VII rationes...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 294, k. 286v-288.

210/4

— *Sermones de tempore et de sanctis super epistolas et evangelia*

Kazania z cyklu *de tempore* oraz *de sanctis* na rok kościelny.

Inc. [Adventus 1:] *Hora est iam nos de sompno surgere Rom. XIII. Introductio. Proprium est hominum in adventu alicuius prepotentis aut divitis amici... [I Q 294, k. 1r (Dom. 1 Adv.):] Cum appropinquasset Jesus Jerosolimis... Mt. 21. – Dilectissimi, hoc ewangelium bis legitur in anno, scilicet hodie et in die palmarum. In die palmarum legitur...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I F 157, k. 215v-218v (Sermo in Dom. 1 Adv.); Ms. I F 171, k. 320-351v (Dom. I post Pent. – Dom. XXIV post Pent.), 351v-360v (Dom. I Adventus – Nativit.) 366-369v (Oct. Nativitatis); Ms. I F 215, k. 127-247 (Adventus-Dom. XXV post Pent.); Ms. I F 582, k. 70v-124 (a Pascha usque ad Dom. XI); Ms. I F 725, k. 1-338v (na k. 464r: *registrum super materiam de tempore*); Ms. I F 761, k. 1-254v (bez początku, *de tempore*); Ms. I Q 294, k. 1-286 (*Sermones de tempore doctoris Francisci Woytisdorff scolastici ecclesie Wratislaviensis*).

Comm. SOP, t. 4, nr I 402: 1146.

211.

Franko z Polski

(Franco de Polonia)

2 poł. XIII w., ur. prawdopodobnie na Śląsku; studiował w Paryżu, przed 1284 r. magister, autor traktatów astronomicznych.

Lit. LdM, t. 4, kol. 688; Hajdukiewicz (1974), s. 166-167; L. Thorndike, *Franco de Polonia and the Turquet*, „Isis”, 36 (1945), nr 1, s. 6-7; O. Weijers, *Le travail intellectuel à la faculté des arts de Paris. Textes et maîtres (ca. 1200-1500)*, t. 2, Turnhout 1996.

211/1

— *Tractatus turketi*

Ok. 1284 r.; wariant tytułu: *Modus construendi torquetum; tractatus de torqueto*; traktat na temat instrumentu astronomicznego *torquetum*.

Inc. *De omnibus partibus instrumenti quod turketus dicitur primo, postea de utilitatibus est dicendum...*

Mss. Genewa Bibliothèque de Genève Ms. lat. 80, k. 22-24.; Mediolan Biblioteca Ambrosiana Ms. H.75, sup. II, k. 65-66v; Monachium UB der Ludwig-Maxi-

milians-Universität Ms. Q.738, k. 84-87v; Watykan BAV Ms. Pal.lat.1122, k. 117-120v; Wiedeń ÖNB Ms. 5258, k. 16-21v.

Edd. R. T. Gunther, *Early Science in Oxford*, t. 2, Oxford 1923, s. 370-375 (jako anon.).

Comm. L. Thorndike, P. Kibre, *A Catalogue of Incipits of Mediaeval Scientific Writings in Latin*, Cambridge Mass. 1963, nr 383E; Hajdukiewicz (1974), s. 166.

212.

— *Fulget in templo legifer...*

XV w.; hymn ku czci św. Wojciecha, stanowiący całość z hymnami *Letare pacis federe...* i *Festum agat ecclesia...* na jutrznię, laudesy i nieszpory.

Mss. Wrocław BUWr Ms. I D 16; Kraków APPD Ms. R XV 18, k. 297; Wrocław Bibl. Ossol. Inc. 0.528, *Breviarium Cracoviense*, Venetiis 1538, dopisek z XVI w.

Edd. AH, t. 4, s. 67; RH, 6631; Kowalewicz, Morawski (1991), s. 42; Pikulik (1996), s. 157; Danielski (1997), s. 233.

Comm. EK, t. 5, kol. 757; Gładysz (1930), s. 122-123.

G

213.

Garsias Quadros

Ur. w drugiej połowie XV w. w Sewilli; studiował na Uniwersytecie w Bolonii (doktor prawa), gdzie od 1502 r. wykładał prawo rzymskie i kanoniczne; od 1505 r. w Królestwie Polskim, w otoczeniu biskupa Erazma Ciołka jako jego sekretarz, od 1510/11 r. wykładał prawo na Uniwersytecie Krakowskim, od 1517 r. kanonik płocki; zm. w 1518 r.

Lit. PSB, t. 7, s. 287-288; PWPUJ, s. 63-65; SPTK, t. 1, s. 512-513; Hajdukiewicz (1974), s. 173; W. Uruszczak, *Un jurista español olvidado – Garcia Quadros de Sevilla. Sobre la historia de la ciencia jurídica en Polonia en la epoca del rinascimento*, „Anuario de historia del derecho español”, 46 (1976), s. 469-502; W. Uruszczak, *Zapomniany prawnik hiszpański Garsias Quadros z Sewilli*, „Odrodzenie i Reformacja w Polsce”, 22 (1977), s. 57-74.

213/1

— *De crimine laesae maiestatis*

1506-1510 r.; traktat prawniczy poświęcony zbrodni obrazie majestatu, dedykowany Erazmowi Ciołkowi.

Mss. Warszawa BN Ms. BOZ 112.

Facs. (fragm.) PWPUJ, s. 63.

Comm. Hajdukiewicz (1974), s. 173; Uruszczak, *Zapomniany prawnik...*; M. H. Dyjakowska, *Kara konfiskaty majątku za crimen laesae maiestatis*, [w:] *Podstawy materialne państwa. Zagadnienia prawno-historyczne*, red. D. Bogacz, M. Tkaczuk, Szczecin 2006, s. 608-609; M. H. Dyjakowska, *‘Crimen laesae maiestatis’, studium nad wpływami prawa rzymskiego w dawnej Polsce*, Lublin 2010; PWPUJ, s. 64.

213/2

— *Lecturae super arboribus consanguineitatis et affinitatis et legalis cum breuiusculis quibusdam commentariis et additamentis perpulchris denique problemmatibus dubiis seu quaestionibus circa easdem...*

1513 r.; wariant tytułu: *Lectura arborum consanguinitatis et affinitatis*; rozprawa o pokrewieństwie i powinowactwie w prawie rzymskim i kanonicznym.

Edd. princ. *Lecturae super arboribus consanguineitatis et affinitatis et legalis cum breuiusculis quibusdam commentariis et additamentis perpulchris denique pro-blemmatibus dubiis seu quaestionibus circa easdem*, Wiedeń, Hieronim Wietor i Joannes Sigrenius, 1514, inne wydanie: Kraków 1518, 8°.

Comm. Hajdukiewicz (1974), s. 173.

213/3

— (niezachowany) *Breviarium iuris utriusque*

1512 r.; podręcznik prawniczy.

Edd. princ. Kraków, Jan Haller, 1512.

Comm. Hajdukiewicz (1974), s. 173.

213/4

— (attrib.) *Apostille Garsiane super Abbas*

XVI w.; wariant tytułu: *Lectura Garcie*; wykłady z zakresu prawa kanonicznego.

Mss. Kraków BJ Ms. Przyb. 107/54.

— (attrib.) *Lectura super titulo de regulis iuris Libro Sexto* – zob. Grzegorz z Szamotuł

214.

— *Gaude, mater ecclesia...*

XV w.; anonimowy hymn ku czci św. Stanisława.

Mss. Włocławek BWSD Ms. 12; Berlin SPK Ms. theol. lat. qu 149, k. 13v.

Edd. AH, t. 23, s. 269; RH, 27024; Kowalewicz (1979), s. 233-234; Kowalewicz, Morawski (1991), s. 118-119.

Comm. EK, t. 5, kol. 886; Gładysz (1930), s. 118-119; Kowalewicz (1967), s. 106; Danielski (1978), s. 78, 82; J. Morawski, *Hymny ku czci św. Stanisława*, „Summary. Sprawozdania Towarzystwa Naukowego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego”, 7 (1978), s. 98, 100-102; D. Turkowska, *Św. Stanisław w poezji polsko-łacińskiej doby średniowiecza i renesansu*, „Anal. Crac.”, 11 (1979), s. 504; Ożóg (1987), s. 96.

215.

— *Gaude, Virgo virginum...*

Pocz. XVI w.; werset allelujacyjny ku czci NMP.

Mss. Włocławek BWSD Ms. 1.

Edd. Pikulik (1984b), s. 166-167.

216.

— *Gaudeat ingens natio...*

XV w.; hymn ku czci św. Wojciecha.

Mss. Kraków Bibl. Czart. Ms. 2780 IV; ponadto liczne przekazy drukowane i rękopiśmienne z XV w. i pocz. XVI w., wykaz w: Kowalewicz, Morawski (1991), s. 43, 45.

Edd. H. Kowalewicz, *Hymn na święto Translacji św. Wojciecha*, „Ruch Biblijny i Liturgiczny”, 10 (1957), s. 280-282; Kowalewicz, Morawski (1991), s. 43-45; Danielski (1997), s. 228-229.

Comm. EK, t. 5, kol. 888; Kowalewicz (1967), s. 109-110; Morawska (1998), s. 328; Węcowski (2014), s. 147-148.

217.

— *Genealogia książąt mazowieckich (Generationes ducum Mazoviae)*

Po 1493 r.; wykaz Piastów mazowieckich od 1329 r. do drugiej połowy XV w.; znane są dwie, różniące się, wersje tej genealogii; zob. też *Arbor altera est a Gracco*.

Mss. Kraków Bibl. Czart. Ms. 1399 I, s. 5-7, 9-11; Rogalin Acta Tomiciana, kodeks z XVI w. (zaginiony).

Edd. S. C. Rowell, *Fifteenth-Century Poland-Lithuania in the Light of an Anonymous Kraków Notebook*, „Quaestiones Medii Aevi Novae”, 8 (2003), s. 320-321 (nr 1), 322-323 (nr 3).

Comm. *Repertorium fontium*, t. 3, s. 670; O. Balzer, *Genealogia Piastów*, Kraków 1895, s. 437, przyp. 5 (wyd. 2: Kraków 2005, s. 757-758, przyp. 257); Rowell, *Fifteenth-Century...*, s. 312-316.

218.

— *Genealogia płocka (Generationes regum et ducum Poloniae e codice Plocensi)*

Koniec XIII lub l. 60. XIV w., Kraków; traktat genealogiczno-historyczny o władcach polskich.

Mss. Płock BWS D Ms. 147 [dawniej: I.31; H.31], k. 3-3v [zaginiony po 1941 r., odnaleziony w 2015 r.].

Edd. [E codicibus Plocensibus, nr 9], wyd. W. Kętrzyński, [w:] MPH 5, s. 992-994.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 3, s. 670; G. Labuda, *Kroniki genealogiczne jako źródło do dziejów rozbitcia i zjednoczenia monarchii w Polsce średniowiecznej*, „StŻr”, 22 (1977), s. 45-48; W. Drelicharz, ‘Genealogia płocka’. *Źródła, funkcje i treści ideowe*, [w:] *Venerabiles, nobiles et honesti. Studia z dziejów społeczeństwa Polski średniowiecznej*, red. A. Radziwiński i in., Toruń 1997, s. 433-466; Drelicharz (2003), s. 313-319; N. Gołdys, ‘Genealogia płocka’ – nowe spojrzenie na źródło małopolskie z drugiej połowy XIII w., „SH”, 61 (2018), z. 1, s. 5-44.

219.

— *Glossa super epistolas per annum dominicales*

1447 r., Małopolska; wariant tytułu: *Expositio in epistolas dominicales*, komentarz do lekcji niedzielnych z glosami w j. polskim; wg A. Brücknera autorem był Polak – ksiądz z diecezji krakowskiej; wg W. Wisłockiego – dominikanin.

Inc. *Et quamvis hoc nomen fratres pluralis numeri non est de textu apostoli sed ab ecclesiastica appositum, sicut in aliis epistolis frequenter premititur... Fratres scientes...*

Mss. Warszawa BN Ms. Lat.F.ch.I.236 (zniszczony); Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 413/II, k. 2-96, 102v-311.

Comm. Brückner (1897a), s. 161-168; W. Wisłocki, *Glossa super epistolas per annum dominicales. Kodeks łacińskopolski z połowy XV-go wieku*, „Sprawozdania Komisji Językowej AU”, 1 (1876), s. 1-141.

220.

— *Grammatica rustici*

XV w.; parodia gramatyki wykpiwająca cechy wieśniaków.

Mss. Kraków Bibl. PAU / PAN Ms. 1578.

Facs. Kowalewicz (1973), s. nlb.

Edd. Kowalewicz (1973), s. 214-216.

Comm. Michałowska (1995), s. 735.

221.

— *Gratuletur ecclesia nova promendo cantica...*

XV w.; anonimowy hymn *De una electa* (św. Barbara?).

Mss. Dotychczas znanych wyłącznie 6 przekazów drukowanych z pocz. XVI w. (wykaz w: Kowalewicz, Morawski (1991), s. 132).

Edd. AH, t. 43, s. 66-67; RH, 37741; Kowalewicz, Morawski (1991), s. 132-133.

Comm. EK, t. 6, kol. 51; Kowalewicz (1967), s. 183.

222.

Grzegorz Polak z Krakowa

(Gregorius Polonus de Cracovia alias Orius de Villa Nova, alias de Nowa Wieś) Astrolog w kurii rzymskiej, zm. 1471 r.

Lit. Rosińska (1984), nr 1150, 875, 973, 2136, II, 9, 10.

222/1

— *Tabula stellarum fixarum per Gregorium de Cracovia ad anum Christi 1464 reducta*

Ok. 1464 r., Kraków (?); traktat astronomiczny.

Inc. *Loca stellarum fixarum ad annum Christi 1464 completum sic reduxi ego, Gregorius Polonius [sic!] de Cracovia: Radices Alphonsi, per quas ultimo loca stellarum fixarum fuerunt verificata...*

Mss. Kraków BJ Ms. 556, k. 117r-v.

Comm. Rosińska (1984), nr 1150.

223.

Grzegorz Cieniawa z Mysłowic (de Zawada)

(Gregorius dictus de Mislawicz alias de Zawada)

Syn Piotra Cieniawy ze Stradomia, rajcy m. Kazimierza przy Krakowie; od 1428 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, ok. 1433 r. magister sztuk, podjął studia z zakresu prawa kanonicznego, ok. 1434 r. bakałarz dekretów; w l. 1437-1439 odbył studia prawnicze w Bolonii, 1437 r. licencjat, 1441 r. doktor dekretów; w l. 1440-1444. archidiakon lwowski, na skutek konfliktu opuścił Lwów w 1444 r.; uczestnik soboru w Bazylei w l. 1441 i 1443; wykładał prawo na Uniwersytecie Krakowskim; 1460 r. wicerektor Uniwersytetu; zm. po 1460 r.

Lit. PSB, t. 9, s. 84-85; PWPUI, s. 81-82; SPTK, t. 1, s. 602; Fijałek (1900a), t. 2, s. 9-10; Fijałek (1900b), s. 84; Belcarzowa (1997), s. 69; H. Barycz, *Conclusiones Universitatis Cracoviensis*, Kraków 1933; Wielgus (1992), s. 85-86; Mrozowicz (2000), s. 22-23.

223/1

— *Donatus theologialis*

Przed 1449 r., Kraków (?), traktat teologiczny oparty luźno na Donacie.

Inc. *Partes orationis quot sunt octo que cognicio substancie, cognicio qualitatis, cognicio precepti Domini, operacio eiusdem, cognicio hominis secundum Deum et secundum naturam... Quid est nomen homo vocaris, si cognoscis substanciam tuam, unde factus es, veraciter cognoscis quid est nomen...*

Mss. Warszawa BN Ms. BOZ 60, k. 257-261v.

223/2

— *Passio Domini per omnes evangelistas*

Ok. 1440-1444 r., Kraków lub Lwów (?); wariant tytułu: *Passio Iesu Christi*; traktat pasyjny.

Inc. *Invocatio – Tristis est anima mea usque ad mortem [Mt 26,38]. – Ad huius benedictae passionis ordinandam hystoriam prout cupio, insufficientem me scencio, confissus tamen de divino auxilio et precibus gloriosissime Virginis Marie hunc laborem agrediar... [Passio:] Egressus est trans Iordanem [recte: torrentem] Cedron... Ioh. XVIII [1]. – Quia presentis et lugubris diei passio ab his verbis incipit, ideo includendo et concordando omnes ewangelistas, ipso Iesu michi assistente, iuxta virium possibilitatem expediam. Inprimis igitur noto ad litteram...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1357, s. 317-356; Ms. 2337, k. 475-524.

Comm. Wielgus (1992), s. 85; Catalogus BJ, t. 9, s. 80-81.

223/3

— **Sermo ad clerum**

Kazanie.

Inc. *Ecce nunc tempus. II Car. VIo [2]. – Ut in cordibus vestris teneatis, que dicta sunt de presentis temporis malicia, Virgini devocius offerantur illa angeli verba: Ave, gracia...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1357, s. 761-768.

Comm. Catalogus BJ, t. 9, s. 97.

223/4

— **Sermo de novo sacerdote**

Kazanie *ad clerum*.

Inc. *Steterunt sacerdotes habentes stolas cum tubis. II Esdre Vo [1, 3, 10]. – Hodie sermo nobis est de sacerdotii dignitate, que precellit cunctis mortalibus honore. Ideo circa hoc novem considero, quod nomen sacerdos ...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1357, s. 753-761.

Comm. Catalogus BJ, t. 9, s. 96.

223/5

— **Sermones de dedicatione ecclesiae**

Dwa kazania na poświęcenie kościoła.

Inc. [1.] *Quia hodie celebramus dedicacionem huius sancti templi, ideo ad laudem et gloriam Omnipotentis Dei nostramque informacionem... Templum Dei sanctum est... [I Cor 3, 17]. – Ex quibus verbis duo considero: primo materialis templi dignitatem, ibi: Templum Dei est, secundo spiritualis templi excellenciam...; [2.] Sanctum est templum tuum... Psalmus LXVIII [5-6]. – Quia secundum Augustinum in sermone huius festivitatis: Quociens dedicacionem huius templi vel altaris colimus...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1357, s. 79; Ms. 2337, k. 448-458v.

Comm. Catalogus BJ, t. 9, s. 79.

223/6

— *Sermones de sanctis*

Ok. 1454 r., Kraków; kolekcja 102 kazań z cyklu *de sanctis*.

Inc. [Prol.] *Quia Deus est consumatio omnium rerum, Eccli XLIII [, 29], cuius potentia nullis reclusa limitibus...; [De s. Andrea:] Erat Andreas frater Simonis... Ioh. I [, 40]. – In quibus verbis describitur sanctus Andreas apostolus, ex tribus scilicet a sue sanctitatis fundamento...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1357, s. 363-753.

Comm. Catalogus BJ, t. 9, s. 81-96.

223/7

— *Sermones de tempore*

1444 r., Kraków; kolekcja 112 kazań z cyklu *de tempore*.

Inc. [Prol.] *A a a domine deus nescio loqui... Jer. 1o. – Sicut dicit Bernhardus in quodam sermone: Consideranti tibi... Ego Gregorius de Mislowycze decretorum doctor... presens opus laborum meorum incipio... [Dom. 1 Adv.:] Ecce rex tuus venit tibi Mt. XXI [, 25]. – Hodie tempus quoddam inchoamus...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1357, s. 1-298; Ms. 2337, k. 1-243v, 245-329v, 331-448; Wrocław BUWr Ms. I F 699, k. 1-234v (de tempore).

Comm. Wielgus (1992), s. 85; Mrozowicz (2000), s. 22.

223/8

— *Sermones in commemoratione omnium fidelium defunctorum*

Dwa kazania *in die Animarum*.

Inc. [1.] *Non est contempnenda et abicienda animarum maxime in purgatorio existencium fidelium memoria... 1 Mach. [5, 16]: – Convenit ecclesia magna... – Hec verba dixerunt Iudei omnes tempore Machabeorum compacientes illis, qui obsessi erant...; [2.] *Ne tradas bestias [recte: bestiis] animas confitentes tibi ... [Ps 73, 19]. – Verba ista possunt esse Ecclesie, cuius est orare Deum pro omnibus fidelibus...**

Mss. Kraków BJ Ms. 1357, s. 307-313; Ms. 2337, k. 458v-467.

Comm. Catalogus BJ, t. 9, s. 79-80.

224.

Grzegorz z Sanoka

Ur. ok. 1407 r. w Sanoku, podstawowe wykształcenie zdobył w Sanoku i w Krakowie, od ok. 1421 r. trudnił się kopiowaniem ksiąg jako wędrowny scholar w Niemczech, w 1428 r. wstąpił na Uniwersytet Krakowski, w 1433 r. bakałarz sztuk; w l. 1433/1434-1437 był wychowawcą synów Jana Tarnowskiego, woje-

wody krakowskiego; od 1437 r. przebywał na dworze papieża Eugeniusza IV, gdzie zetknął się ze środowiskiem humanistów; w 1439 r. powrócił do Krakowa, uzyskał stopień mistrza sztuk i wykładał na Uniwersytecie Krakowskim; od 1440 r. proboszcz w Wieliczce; w tym samym czasie został kapelanem i notariuszem kancelarii Władysława Warneńczyka; uczestniczył w wyprawie węgierskiej w 1440 r. i warneńskiej w 1444 r.; po 1444 r. przebywał na Węgrzech na dworze Jana Hunyady'ego jako wychowawca jego dzieci, a później na dworze biskupa Waradynu Jana Vitéza; od 1450 r. ponownie w Polsce, od 1451 r. arcybiskup lwowski; zm. 1477 r.

- Lit.** PSB, t. 9, s. 86-89; NK, t. 3, s. 205-208; DPP, t. 1, s. 384-385; t. 5, s. 259; Hajdukiewicz (1974), s. 205-206; A. Nowicki, *Grzegorz z Sanoka 1406-1477*, Warszawa 1958; J. Domański, *Grzegorz z Sanoka i poglądy filozoficzne Filipa Kallimacha. Epizod z dziejów humanizmu w polskiej filozofii XV wieku*, [w:] *Filozofia polska XV w.*, red. R. Palacz, Warszawa 1972, s. 369-434; C. Gryko, *Bibliografia opracowań i ważniejszych wzmianek o Grzegorzu z Sanoka*, [w:] *500-lecie Grzegorza z Sanoka: materiały z sesji popularnonaukowej w Lublinie 28-29 I 1977 r.*, red. A. Krawczyk, A. Nowicki, Lublin 1979, s. 127-173; *600-lecie Grzegorza z Sanoka: studia o Grzegorzu z Sanoka i jego czasach*, red. L. Puchała, S. A. Sroka, Sanok 2008; Michałowska (2011), s. 316-317; Knoll (2016), s. 555-558, 574.

224/1

— *Epitaphium regis Wladislai*

1434 r.; poemat żałobny (elegia) ku czci króla Władysława Jagiełły, znany przede wszystkim z tekstu w *Rocznikach* Jana Długosza.

Inc. *Hanc tibi nimbiferam quondam, pie sceptiger...*

Mss. zob. Jan Długosz, *Annales seu Cronicae incliti Regni Poloniae* (*Roczniki, czyli kroniki sławnego Królestwa Polskiego*); Warszawa BN Ms. Lat.Q.ch.XVII.18, k. 128-130 (zniszczony); Wrocław BUWr Ms. I Q 380, k. 106-107v.

Edd. Brückner (1892), s. 335-338; *Joannis Długossii seu Longini canonici Cracoviensis, Historiae Polonicae libri XII, ad veterrimorum librorum manuscriptorum fidem recensuit, variis lectionibus annotationibusque instruxit* I. Ž. Pauli, cura et impensis A. Przezdziecki, t. 4, Cracoviae 1877, s. 530-533; *Joannis Długossii, Annales seu Cronicae incliti Regni Poloniae*, lib. XI, Varsaviae 2001, s. 119-123; (fragm.) Liman (2004), s. 108-113.

Transl. *Jana Długosza kanonika krakowskiego Dziejów polskich ksiąg dwanaście*, tłum. K. Mecherzyński, t. 4, Kraków 1869, s. 491-493; *Grzegorz z Sanoka – Epitafium Jagiełły*, wyd. C. Ochał-Pirożyńska, „Eos”, 51 (1961), z. 2, s. 338-345; *Roczniki, czyli kroniki sławnego Królestwa Polskiego, dzieło czcigodnego Jana Długosza kanonika krakowskiego, gorliwego badacza dziejów swego narodu, zestawione z największą starannością i dbałością o prawdę historyczną*, ks.

11, Warszawa 2004, s. 136-140; (fragm.) Liman (2004), s. 108-113; (fragm.) *Toć jest dziwne a nowe*, s. 234-235; (fragm.) Włodarski (2007), s. 72-75.

Comm. Grzegorz z Sanoka – *Epitafium...*, s. 327-337; Nowak-Dłużewski (1963), s. 71-72; Zabłocki (1968), s. 76-79; Karłowicz, *Wiersze Grzegorza...*, s. 113-123; M. A. Janicki, *Zaginione inskrypcje poetyckie katedry wawelskiej (do końca XVI wieku)*. Część 1: *epitafia biskupie i królewskie*, „*Studia Waweliana*”, 11/12 (2002/2003), s. 56-61; Michałowska (2011), s. 868-869.

224/2

— *Garrula lingua tace: nec sensu, nec ratione...*

1474 r.; zachowany we fragmentach poemat polemiczny przeciwko antypolskiemu paszkwilowi biskupa Erlau Gabriela *De fuga Polonorum a Slesia (Bruma venit, nix alba ruit, mi grate Poloni!..)*.

Mss. 2 wersy początkowe: Maciej Miechowita *Chronica Polonorum*, Kraków 1519, ks. 4, rozdz. 63; 23 wersy końcowe: Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 802/I, k. 91a.

Edd. H. Zeissberg, *Zwei Gedichte über den unverrichteten Abzug der Polen von den Mauern Breslaus (1474)*, „*Zeitschrift des Vereins für Geschichte und Alterthum Schlesiens*”, 10 (1870), s. 373-378.

Comm. Karłowicz, *Wiersze Grzegorza...*, s. 113-123.

224/3

— *Gregorius Sanoceus ad Callimachum (Do Kallimacha)*

Elegia adresowana do Filipa Kallimacha

Inc. *Divitias poscis reddas ut carmine surdam...*

Mss. Watykan BAV Ms. Vat.lat.2869, k. 76; Ms. Barb.lat.1731, k. 70; Florencja Biblioteca Medicea Laurenziana Ms. Plut.91 sup. 43, k. 123.

Edd. A. Miodoński, *Philippi Callimachi et Gregorii Sanocei carminum ineditorum corollarium*, „*Rozpr. AU. Wydz. Fil.*”, 21 (1904), s. 405-406.

Transl. *Antologia poezji polsko-łacińskiej 1470-1543*, oprac. A. Jelicz, Szczecin 1985, s. 43; *Toć jest dziwne a nowe*, s. 337.

Comm. Karłowicz, *Wiersze Grzegorza...*, s. 113-123.

224/4

— (attrib.) *Carmen celebrans nomen Sophiae (Pieśń ku czci imienia Zofii)*

1461 r.; poemat żałobny (elegia) ku czci królowej Zofii Holszańskiej, znany z tekstu w *Rocznikach* Jana Długosza.

Inc. *Sanguine clara Ducum Russiae, clarissima quondam...*

Mss. zob. Jan Długosz z Niedzielska, *Annales seu Cronicae incliti Regni Poloniae (Roczniki, czyli kroniki sławnego Królestwa Polskiego)*; odmianki: Kraków BJ

Ms. 226, k. 178; Wespazjan Kochowski, *Hypomnema Reginarum Poloniae*, Kraków 1672, s. 98.

Edd. *Joannis Długossii seu Longini canonici cracoviensis...*, t. 5, Kraków 1878, s. 328-329; *Joannis Długossii, Annales seu Cronicae...*, s. 368-369; Liman (2004), s. 126.

Transl. *Jana Długosza kanonika...*, t. 5, s. 307-308; *Roczniki, czyli kroniki sławnego...*, ks. 12, s. 414-415; Liman (2004), s. 127.

Comm. Nowak-Dłużewski (1963), s. 93-94.

225.

Grzegorz z Szamotuł

(Snopek)

Ur. ok. 1480 r. w rodzinie mieszczańskiej, syn Macieja Snopka; od 1499 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1501 r. bakałarz, 1506 r. magister sztuk, w l. 1507-1509 rektor szkoły katedralnej w Gnieźnie, w l. 1509-1513 wykładał na Uniwersytecie Krakowskim równocześnie z pełnieniem funkcji (od 1510 r.) rektora szkoły katedralnej na Wawelu; odbył studia prawnicze we Włoszech (Bologna?), w 1517 r. doktor dekretów, od 1521 r. profesor na Wydziale Prawa, zaś od 1524 r. profesor *novorum iurium*, 1529 r. dziekan Wydziału Prawa, w l. 1512-1513 wikariusz w katedrze krakowskiej, od 1520 r. penitencjarz w katedrze krakowskiej, pleban w Niedźwiedziu i kościoła św. Mikołaja w Krakowie, w l. 1525-1526 kanonik poznański, od 1533 r. archidiacon poznański i prowizor Akademii Lubrańskiego; w l. 1537/38 i 1538 rektor Uniwersytetu Krakowskiego; w l. 1538-1539 r. wikariusz generalny i oficjał poznański; zm. w 1541 r. w Poznaniu. Autor traktatów prawniczych i polemicznych tworzonych w latach 1512-1541 (wykaz: SPTK, s. 604). Twórczość po 1520 r. nie została uwzględniona.

Lit. PSB, t. 9, s. 90-91; WSB, s. 236; PWPUJ, s. 82-86; SPTK, t. 1, s. 603-604; H. Przybylski, *Grzegorz z Szamotuł i pierwsza regionalna fundacja stypendialna w Polsce*, „Przegląd Wielkopolski”, 2 (1946), s. 54-55; H. Przybylski, *Grzegorz Snopek z Szamotuł rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego*, „Przegląd Wielkopolski”, 3 (1947), s. 15-27; Hajdukiewicz (1974), s. 206-207; *Grzegorz z Szamotuł*, [w:] *Uniwersytet Jagielloński. Złota Księga Wydziału Prawa i Administracji*, red. J. Stelmach, W. Uruszczak, Kraków 2000, s. 73-78.

225/1

— *Lectura super titulo de regulis iuris Libro Sexto*

Materiały do wykładów prawa, na podstawie *Liber Sextus* Bonifacego VIII, *Digestów* i pracy Dynusa de Mugello.

Edd. [Kraków, Florian Ungler, b.r.] 8°; Kraków, Florian Ungler, 1512; Kraków 1524; Kraków 1531, Kraków 1537, Kraków 1542.

H

226.

— *Hac festa die tota...*

Koniec XIII w.; anonimowa sekwencja poświęcona św. Wojciechowi.

Mss. Wrocław BUWr Ms. I F 417, k. 166v; Gniezno Arch. Archid. Ms. 147, k. 510; Ms. 141, k. 131; Ms. 93; Ms. 169; Ms. 143; Kraków ABKKK Ms. 6; Łódź AP Ms. PL 39-602-15, k. 135v; Tarnów Muz. Diec. sekwencjarz, b.s., ok. 1526 r., k. 173v.

Facs. Mikołajczak (1995), fot. 1-3; Michałowska (1995), s. 227.

Edd. AH, t. 44, s. 23; RH, 37754; *Muzyka staropolska*, red. H. Feicht, Kraków 1966, s. 3; *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 14-15; MAP, s. 10; Pikulik (1976), s. 15-16; Pikulik (1996), s. 176-179; (fragm.) Michałowska (1995), s. 228; Mikołajczak (1995), s. 98-103; Liman (2004), s. 438-441; Włodarski (2007), s. 212-214; *Najstarsze kompozycje w Polsce XI-XVI wiek*, oprac. J. Węcowski, Lublin 2016, s. 13.

Transl. *Toć jest dziwne a nowe*, s. 84; (fragm.) Michałowska (1995), s. 228; Mikołajczak (1995), s. 98-103; Liman (2004), s. 438-441; Włodarski (2007), s. 3-5.

Comm. EK, t. 6, kol. 451; Kowalewicz (1965), s. 164-165; Kowalewicz (1967), s. 39-42; Pikulik (1973), s. 98-99, 111-112; Pikulik (1974), s. 78-79, s. 375-376; Michałowska (1995), s. 228-229; Mikołajczak (1995); Danielski (1997), s. 143-146; Morawski (2006), s. 501-502; Pikulik (1996), s. 173-179; Michałowska (2011), s. 318-319; Węcowski (2014), s. 84.

227.

— *Haec est Anna radix pia...*

Pocz. XVI w.; werset allelujacyjny ku czci św. Anny.

Mss. Kraków APPD Ms R XV 7 (73L).

Edd. Pikulik (1995), s. 149-151.

228.

— *Harmonia ewangeliczna*

2 poł. XV w.-pocz. XVI w.; wariant tytułu: *Ewangeliium Domini Nostri Ihezu Cristi secundum quatuor evangelistarum concordantia ...*; polski przekład konkord-

dancji początkowych fragmentów Ewangelii wg św. św. Mateusza, Łukasza i Jana.

Mss. Warszawa BN Ms. BOZ 1116, k. 1-7v.

Edd. J. Janów, *Zespół ewangelijny Biblioteki Ord. Zamoyskich nr 1116 (=ZZ), „PF”*, 13 (1928), s. 273-307; (fragm.) Kryński, Kryński (1925), s. 122-123; Vrtel-Wierczyński (1977), s. 393-435; (fragm.) Wydra, Rzepka (2004), s. 86-88.

Comm. NK, t. 1, s. 182; Brückner (1895a), s. 95-97; Brückner (1902-1904), t. 2, s. 71-74; Łoś (1915), s. 189-190, Łoś (1922), s. 174.

229.

Henryk Harrer

(Hawrer, Havrer, Henricus Harrer)

XIV w.; dominikanin w klasztorze św. Klemensa w Pradze; po 1334 r. opuścił zakon dominikański, dalsze losy nieznanne.

Lit. SPTK, t. 2, s. 28-29; Kaeppli SOP, t. 2, s. 196; Bucichowski (1997), s. 114, nr 299.

229/1

— *Contra beghardos tractatulus*

1328-1334 r., Kraków (?), Praga (?); traktat teologiczno-polemiczny przeciwko begardom napisany na zlecenie dominikanów krakowskich w związku z kontrowersjami wokół ortodoksyjności poglądów bliżej nieokreślonej grupy religijnej w Krakowie.

Inc. *Cum Dominus et salvator noster dominus Iesus Christus, verbum Dei patris sapientia increata... Cum ergo ego frater Herricus dictus Harrer... de numero fratrum ordinis praedicatorum... et vos venerande domine domine et magistro Petre, qui nunc vices venerabilis domini domini Iohannis episcopi ecclesie Cracoviensis geritis...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I F 292, k. 160-166v.

Edd. T. Gałuszka, *Henry Harrer's Tractatus contra Beghardos. The Dominicans and Early Fourteenth Century Heresy in Lesser Poland*, Kraków 2016.

Comm. P. Kielar, *Traktat przeciw begardom Henryka Havrer*, „Studia Theologica Varsaviensia”, 9 (1970), nr 2, s. 231-252; T. Gałuszka, *Krakowscy pobożni laicy czy begardzcy heretycy? Z badań nad czternastowiecznym ‘Tractatus contra beghardos’ Henryka Harrera*, „Folia Historica Cracoviensia”, 18 (2012), s. 47-73; T. Gałuszka, *Kryzys w diecezji krakowskiej w pierwszej połowie XIV wieku? Z badań nad ‘Tractatus contra beghardos’ Henryka Harrera*, [w:] *Ecclesia semper reformanda. Kryzysy i reformy średniowiecznego Kościoła*, red. T. Gałuszka, T. Graff, G. Ryś, Kraków 2013, s. 285-300; T. Gałuszka, *Franciszek z Asyżu i franciszkanie w czternastowiecznym dominikańskim ‘Tractatus contra beghardos’ Henryka Harrera*, „Średniowiecze Polskie i Powszechnie”, 10

(2014), s. 41-61; T. Gałuszka, *Źródło na nowo odkryte. Kilka uwag na temat czternastowiecznego 'Tractatus contra beghardos' Henryka Harrera*, „Mediaevalia Historica Bohemica”, 18 (2015), nr 1, s. 185-204; Gałuszka, *Henry Harrer's Tractatus...*

230.

Henryk Bitterfeld z Brzegu

(Henricus Wenceslai Venken de Bitterfeld, de Petrifelth)

Syn Wacława Venken z Bitterfeld w Saksonii, rodzina przeniosła się do Brzegu; dominikanin w klasztorze w Brzegu; przed 1386 r. podjął studia na Uniwersytecie w Pradze; od 1391 r. magister teologii decyzją kapituły generalnej (*doctor bullatus*); w l. 1393-1396 profesor teologii na uniwersytecie w Pradze i regens zakonnego studium generale w klasztorze św. Klemensa; od ok. 1400 r. w Krakowie, gdzie do 1404 r. być może pełnił funkcję regensa w studium generale w klasztorze św. Trójcy; od ok. 1404 r. w Pradze; zm. w Pradze przed 28 sierpnia 1406 r.

Lit. PSB, t. 9, s. 420-421; SPTK, t. 2, s. 34-35; VL², t. 3, kol. 699-703; A. Bzovius, *Tutelarissilesiae seu De vita rebusque praeclare gestis B. Ceslai Odrovansii Ordinis Praedicatorum commentarius*, Cracoviae 1608, s. 32; B. Sommerfeldt, *Heinrich von Bitterfeld O. Praed., Professor in Prag*, „Zeitschrift für katholische Theologie”, 29 (1905), s. 166; V. J. Koudelka, *Heinrich von Bitterfeld O.P. Profesor an der Universität Prag*, „Archivum Fratrum Praedicatorum”, 23 (1953), s. 5-65; J. Kłoczowski, *Dominikanie polscy na Śląsku w XIII i XIV wieku*, Lublin 1956, s. 32, 231-232; Kadlec (1966), s. 71-73; Tříška (1967), s. 71-73, 131-132; M. Gębarowicz, *'Psałterz floriański' i jego geneza*, Wrocław 1965, s. 85-126; Hajdukiewicz (1974), s. 46; J. Wolny, R. Zawadzki, *Królowa Jadwiga w tradycji kaznodziejskiej XV wieku*, „Anal. Crac.”, 7 (1975), s. 87-90; P. Kielar, *Studia nad kulturą szkolną i intelektualną dominikanów prowincji polskiej w średniowieczu*, [w:] *Studia nad historią dominikanów*, t. 1, s. 355-361, 479-481; Kaeppli SOP, t. 2, s. 184-187; t. 4, s. 111; M. Papuzińska-Mill, *Henryk Bitterfeld z Brzegu*, „PT”, 4 (1988), s. 179-190; Wielgus (1992), s. 152; Bucichowski (1997), s. 113, nr 295; Mrozowicz (2000), s. 23-25; K. Marciniak, *Henryk Bitterfeld z Brzegu. Stan badań nad życiem i spuścizną pisarską*, [w:] *Henricus Bitterfeld de Brega OP, Tractatus de vita contemplativa et activa*, red. B. Mazur, L. Seńko, R. Tatarzyński, Warszawa 2003, s. IX-XXVIII; Kaczmarek (2005), s. 407-408, nr 19; Knoll (2016), s. 180.

230/1

— *Collatio sacerdotum*

Traktat związany z reformą zakonną.

Inc. *Divini collationis vel sermonis proprium est secundum se animam dulcorare eiusque vehementias nihilominus et tediositates suaviter et sagaciter removere...*

Mss. Gdańsk Bibl. PAN Ms. Mar.F.270, k. 85-131; Ms. Mar.Q.27, k. 171-189v; Wrocław BUWr Ms. I Q 81.

Comm. G. Sommerfeld, *Zu den Abhandlungen 'De horis canonicis' aus dem Ende des 14. Jahrhunderts und Bitterfelds 'Collatio sacerdotum' vom Jahre 1418*, „Zeitschrift für katholische Theologie”, 35 (1911), z. 4, s. 576-581; Kadlec (1966), s. 72, nr 7; Tříška (1967), s. 132; Koudelka, s. 53; Kaeppli SOP, t. 2, nr 1715; Papużyńska-Mill, *Henryk Bitterfeld...*, s. 186, nr 7.

230/2

— *De contemplatione et vita activa*

Ok. 1396 r., Praga, Kraków; wariant tytułu: *De vita contemplativa et activa ad Hedwigim Poloniae reginam*, traktat w dwóch redakcjach: 1. krótsza, pochwała życia kontemplacyjnego, 2. dłuższa, zawierająca także część o życiu aktywnym.

Inc. [Ep. dedicatoria:] *Illustrissime ac serenissime in Christo domine, domine Hedvigi, divini respectus intuitu regine Poloniae etc. frater Henricus de Bytteruelt Ordinis Predicatorum sacre theologie professor minimus. – Cum vestre serenitatis diligencia divinis officiis fervencius inmoretur ac devocionis apicem apprehendere sattagat...* [De vita contemplativa:] *Vidit Iacob scalam cuius summitas caelos tangebat...* [Gn 28, 12-13]. – *Inter cetera Sacre Scripture misteria nichil eque promptam occurrit ad exemplum in exponendo materiam contemplacionis...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1570, k. 186-218v; Ms. 2424, k. 1-85v; Kraków ABKKK Ms. 100, k. 65-116v; Ms. 183, k. 231v-270v; Wrocław Arch. Archid. i Bibl. Kap. Ms. 183, k. 231v-270; ponadto przekazy obce, wykaz w: M. Papużyńska-Mill, *Henryk Bitterfeld*.

Edd. Henricus Bitterfeld de Brega OP, *Tractatus de vita contemplativa et activa*, wyd. B. Mazur, L. Seńko, R. Tatarzyński, Warszawa 2003; (fragm. – Ep. dedicatoria:) CE 1, s. 145-147.

Transl. (fragm. – Ep. dedicatoria:) Z. Mazur, *Henryka z Brzegu list dedykacyjny do królowej bł. Jadwigi*, [w:] *Dzieło Jadwigi i Jagiełły. W sześćsetlecie chrztu Litwy i jej związków z Polską*, wybór i oprac. W. Biliński, Warszawa 1989, s. 268-269.

Comm. Kadlec (1966), s. 72, nr 4; Tříška (1967), s. 131; Koudelka, *Heinrich von Bitterfeld...*, s. 41; Hajdukiewicz (1974), s. 46; Kaeppli SOP, t. 2, nr 1712; t. 4, nr II, 184: 1712; Papużyńska-Mill, *Henryk Bitterfeld...*, s. 183-184, 185-186, nr 4.

230/3

— *De crebra communione*

1391 r., Praga; wariant tytułu: *Determinatio de crebra communione, Determinatio quod licite possit cottidie communicari laicus devotus, Questio determinata utrum devoti laici sunt eque sacerdotibus ad cottidianam communionem admittendi* (BUWr Ms. I F 557); traktat na temat częstej komunii świeckich.

Inc. [Prol.] *Obmutescere faciatis imprudentium hominum ignorantias* [vel: *ignorantium*], *legitur* [vel: *scriptum est originaliter*] *I Petri 2* [, 15] *et tunc secundum cursum temporis recitandum...* [tekst:] *Utrum devoti layci sunt eque sacerdotibus ad cottidianam communionem admittendi...*

Mss. Gdańsk Bibl. PAN Ms. Mar.F.294, k. 231v-237; Ms. Mar.Q.35, k. 212-230v; Wrocław BUWr Ms. I F 193, k. 259-267; Ms. I F 557, k. 291v-295 (jako Henricus de Hallis).

Edd. Jindřich z Bitterfeldu, *Eucharistické texty*, Brno 2006, s. 107-127.

Comm. Kadlec (1966), s. 72, nr 3; Trīška (1967), s. 131; Koudelka, *Heinrich von Bitterfeld...*, s. 35; Hajdukiewicz (1974), s. 46; Kaeppli SOP, t. 2, nr 1711; Papuzińska-Mill, *Henryk Bitterfeld...*, s. 185, nr 3; Mrozowicz (2000), s. 23-24.

230/4

— *De emptione*

Determinatio, traktat o czynszach, złożony z 6 kwestii (zachowały się 3 kwestie).

Inc. *Utrum empicio et vendicio iuste potes tali contractui convenire, ubi sola pecunia contrahentis exponitur et redditur...*; [2.] *Utrum talis contractus solum potest esse de rebus possessis de facto, an etiam possidentis incertis...*; [3.] *Si talis census super spiritualibus potest emi, puta ecclesiis...*

Mss. Ołomuniec Vědecká Knihovna Ms. M II 18, k. 180v-181.

Comm. Trīška (1967), s. 132 (inny inc.); M. Bukała, *Henricus Bitterfeldt de Brenga, Si liceat emere redditus super possessiones rerum temporalium* [http://old.ifispan.waw.pl/pliki/wst_p_do_determinacio_henryka_z_brzegu.pdf (dostęp: 2.11.2019)].

230/5

— *De formatione et reformatione Ordinis Praedicatorum*

1389-1390 r., Praga; traktat związany z reformą zakonu.

Inc. *Lex peribit a sacerdote et consilium a senioribus Ez. 7* [, 26]. – *Sicut ex sententia sacre scripture clarius apparet, quod ab exordio mundi in qualibet republica...* [lub:] *Lex peribit a sapientibus* [sic] *et consilium a senioribus...* – *Ab exordio mundi fuit in qualibet re publica...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Papuzińska-Mill, *Henryk Bitterfeld...* oraz Marciniak, *Henryk Bitterfeld...*

Edd. (fragm.) Koudelka, *Heinrich von Bitterfeld...*, s. 21-26.

Comm. Kadlec (1966), s. 72, nr 2; Tříška (1967), s. 131; Koudelka, *Heinrich von Bitterfeld...*, s. 21; Hajdukiewicz (1974), s. 46; Kaeppli SOP, t. 2, nr 1709; t. 4, nr II 184: 1709; Papuzińska-Mill, *Henryk Bitterfeld...*, s. 185, nr 1; A. Zajchowska, *Formatio – deformatio – reformatio. O reformie obserwanckiej Zakonu Braci Kaznodziejów w świetle traktatu ‘De (de)formatione et reformatione’ Henryka Bitterfelda*, [w:] *Ecclesia semper reformanda. Kryzysy i reformy średniowiecznego Kościoła*, red. T. Gałuszka, T. Graff, G. Ryś, Kraków 2013, s. 507-514; A. Zajchowska, *Quomodo cecidisti? – kryzys w Zakonie Braci Kaznodziejów w średniowieczu w świetle traktatu Henryka Bitterfelda ‘De formatione et reformatione Ordinis Fratrum Praedicatorum’*, [w:] *Czas przeszły. Poznańskie studia historyczne*, t. 4: *W średniowiecznej rzeczywistości*, red. M. Dorna, Poznań 2017, s. 125-135.

230/6

— *De horis canonicis*

Wariant tytułu: *Libellus de septem horis canonicis, Tractatus de septem horis canonicis, Tractatus de horis dicendis*, traktat o godzinach kanonicznych.

Inc. *Septies in die laudem dixi tibi...* [Ps 118, 164]. – *Quamvis Deus semper et in omni tempore a nobis sit laudandus et benedicendus congruis tamen horis...*

Mss./Edd. princ. Dotychczas znanych ponad 100 przekazów rękopiśmiennych, wykaz w: Papuzińska-Mill, *Henryk Bitterfeld...*; Marciniak, *Henryk Bitterfeld...*, s. 21-26 (fragm.); Henricus de Bitterfeld, *De horis canonicis*, Urach ok. 1480 r., Strassburg ok. 1480, Kolonia ok. 1492, Spira ok. 1495, Salamanca ok. 1496.

Comm. Kadlec (1966), s. 72, nr 8; Tříška (1967), s. 132; Koudelka, s. 54-56; Kaeppli SOP, t. 2, nr 1716, t. 4, nr II 185: 1716; Zumkeller (1966), nr 384; Papuzińska-Mill, *Henryk Bitterfeld...*, s. 186-188, nr 8; Hamesse-Szyller, nr 30469.

230/7

— *De institutione sacramenti Eucharistiae*

Koniec XIV w., Praga; traktat na temat częstej komunii świeckich.

Inc. *Quare non statim post lapsum hominis institutum est in lege nature hoc sacramentum...*

Mss. Praga NK Ms. V. B. 3, k. 79-91; Ms. III. C. 15, k. 128-142 (fragm.).

Edd. Jindřich z Bitterfeldu..., s. 79-107.

Comm. Kadlec (1966), s. 72, nr 2; Tříška (1967), s. 131; Koudelka, *Heinrich von Bitterfeld...*, s. 34; Kaeppli SOP, t. 2, nr 1710; Papuzińska-Mill, *Henryk Bitterfeld...*, s. 185, nr 2.

230/8

— *De largitione et virtute indulgentiarum anni jubilei*

1394 r., Praga; wariant tytułu: *De anno iubileo*, traktat przeciwko nadużyciom od-pustowym, podzielony na dwie części: 1. *De anno iubileo* (18 rozdz.); 2. *De plena remissione peccatorum* (9 rozdz.).

Inc. *Provideamus* [vel: *Providentes*] *bona non solum coram Deo, sed etiam coram omnibus hominibus, ad Rom. 12 [17], ad idem 2 Cor. 8. – In quibus duo persuadet pro salute necessaria, scilicet conscientie puritatem et fame claritatem... Annus iubilaeus de quo presens versatur intentio aliter se habet secundum figuram et aliter secundum virtutem...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Papuzińska-Mill, *Henryk Bitterfeld...*

Edd. (fragm.) P. De Vooght, *Trois textes inédits sur les indulgences*, „*Sacris Erudiri*”, 10 (1958), s. 219-232.

Comm. Kadlec (1966), s. 72, nr 5; Tříška (1967), s. 131; Koudelka, *Heinrich von Bitterfeld...*, s. 46; Hajdukiewicz (1974), s. 46; Kaeppli SOP, t. 2, nr 1713, t. 4, nr II 185: 1713; Mrozowicz (2000), s. 23-24; Papuzińska-Mill, *Henryk Bitterfeld...*, s. 186, nr 5.

230/9

— *De persuasione frequentis communionis*

Traktat eucharystyczny, tekst podzielony na 12 dystynkcji.

Inc. [Prol.] *Frater mihi in domino Ihesu predilecte partibus tuis sedulis... [tekst:] Capitulum primum de preparacione sumentis sacramentum. – Ad hoc autem ut christianus mereatur hoc sacramentum plenum gracia...*

Mss. Berlin SPK Ms. lat. fol. 978, k. 2-70.

Comm. K. Heydeck (et al.), *Erwerbungen von 1997 bis 2019* (pod sygn.) [https://staatsbibliothek-berlin.de/fileadmin/user_upload/zentrale_Seiten/handschriftenabteilung/abendlaendische_handschriften/pdf/Erwerbungen.pdf (dostęp: 4.11.2019)].

230/10

— *De regimine hominis*

Wariant tytułu: *Confessionale regimen, Regimen vitae cum confessionali; Regimen hominis cum confessionali*; traktat spowiedniczy w j. niemieckim.

Inc. *Czu habin das reyche gotis an vordynen, das ist sunde...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 81, k. 97-118v.

Comm. Kadlec (1966), s. 72, nr 11; Tříška (1967), s. 132; Koudelka, *Heinrich von Bitterfeld...*, s. 59; Hajdukiewicz (1974), s. 46; Kaeppli SOP, t. 2, nr 1720; Papuzińska-Mill, *Henryk Bitterfeld...*, s. 188-189, nr 14; Mrozowicz (2000), s. 25.

230/11

— *De virginitate*

Traktat o dziewictwie, znany z wyciągu przepisane go przez Jana z Ząbkowic (de Frankenstein).

Inc. *Quantum nunc presentis interest, aliquid de virginitate pertractare...*

Mss. Praga NK Ms. III. D. 8, k. 268v-270; Wrocław BUWr Ms. I Q 44, k. 194-196v.

Comm. Tříška (1967), s. 132; Koudelka, *Heinrich von Bitterfeld...*, s. 57; Kaeppli SOP, t. 2, nr 1718; Papuzińska-Mill, *Henryk Bitterfeld...*, s. 188, nr 10; Mrozowicz (2000), s. 25.

230/12

— *Determinatio contra simoniam*

1391 r., wariant tytułu: *De symonia corrolaria, Definitio simoniae cum 19 corrolariis.*

Inc. *Symonia est studiosa voluntas emendi vel vendendi aliquid spirituale vel spirituali annexum. Corrolarium I: Non omnis voluntas emendi vel vendendi facit symoniam...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Papuzińska-Mill, *Henryk Bitterfeld...*; Marciniak, *Henryk Bitterfeld...*

Edd. E. Stein, *Mistr Mikuláš Biceps, jeho osobnost historická a literární, doba, prostředí, význam*, „Vestník Královské České Společnosti Nauk. Třída Filosoficko-Historicko-Jazykozpytná”, 1 (1928), s. 84-88.

Comm. Kadlec (1966), s. 72, nr 9; Tříška (1967), s. 132; Koudelka, *Heinrich von Bitterfeld...*, s. 57; Hajdukiewicz (1974), s. 46; Kaeppli SOP, t. 2, nr 1717; Papuzińska-Mill, *Henryk Bitterfeld...*, s. 188, nr 9.

230/13

— *Determinatio super audientia confessionum*

1396 r., Praga; wariant tytułu: *Explicatio tituli iuris canonici, an quilibet peccator mortalis teneatur semel in anno confiteri; De confessionibus audiendis*; traktat w obronie prawa mendykantów do słuchania spowiedzi w obcych kościołach.

Inc. *Ave Maria gracia plena. – Primus articulus in ordine declarationis questionis fuit [lub presens] ille: an quilibet peccator mortalis teneatur confiteri semel in anno solum suo proprio sacerdoti...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Papuzińska-Mill, *Henryk Bitterfeld...*

Edd. W. Bucichowski, *Henryka Bitterfelda z Brzegu 'Determinatio de audientia confessionum'*, „PT”, 5 (1992), s. 92-119.

Comm. Kadlec (1966), s. 72, nr 6; Tříška (1967), s. 132; Koudelka, *Heinrich von Bitterfeld...*, s. 49. Kaeppli SOP, t. 2, nr 1714; t. 4, nr II 185: 1714; Papuzińska-Mill, *Henryk Bitterfeld...*, s. 186, nr 6; Bucichowski, *Henryka Bitterfelda z Brzegu...*, s. 83-91 Mrozowicz (2000), s. 23-24.

230/14

— *Sermones*

Trzy kazania *de visitatione BMV* (1), *de s. Nicolao* (2), *de s. Clemente* (3).

Inc. [1.] *Maria abiit in montana. Reverendi patres et domini. Clarius iam edocuit nos praesentis evangelii recitatio...*; [2.] *Prope est estas. Verba proposita sunt evangelii de praesenti dominica originaliter Luce II, Mt. 24...*; [3.] *Repleti fructu iustitiae. Reverendi patres et domini. Verba proposita sunt apostoli ad Phil. primo, transsumptive vero lecta in proxima transacta dominica...*

Mss. (kazanie 1) Bamberg StB Ms. Theol. 126; Ms. Theol. 165; Windsheim Ratsbibl. Ms. 50, k. 247-249; (kazanie 2-3) Bamberg StB Ms. Theol. 165 (Q.V.36), k. 254-255v, k. 255v-258v.

Comm. Kadlec (1966), s. 72, nr 10; Trīška (1967), s. 132; Koudelka, *Heinrich von Bitterfeld...*, s. 57; Kaeppli SOP, t. 2, nr 1719; Wielgus (1992), s. 152; Papużyńska-Mill, *Henryk Bitterfeld...*, s. 188, nr 11-13.

230/15

— *Summa in Summam Raimundi de Pennaforti (recensio I)*

Komentarz do *Summae* Rajmunda de Pennaforte; incipit częściowo identyczny z *Determinatio de simonia* (zob.)

Inc. *Simonia est studiosa cupiditas emendi vel vendendi aliquod spirituale, nec oportet addi vel spirituali annexum, quia annexum spirituali spirituale est. Item distingue secundum Vincentium et Ambrosium quibus consentio, quedam sunt prohibite...*

Mss. Monachium BSB Ms. Clm. 7208, k. 1v-42.

Comm. Hamesse-Szyller, nr 31503.

230/16

— *Summa in Summam Raimundi de Pennaforti (recensio II)*

Komentarz do *Summae* Rajmunda de Pennaforte; incipit częściowo identyczny z *Determinatio de simonia* (zob.); odnotowane dwa różne incipity (Hamesse-Szyller).

Inc. 1. *Quid est [simonia]. Simonia est studiosa cupiditas vel voluntas emendi vel vendendi... Quaeritur utrum solas voluntas faciat simoniacum? Respondebat quod sic in emptione vel venditione eorum que prohibita sunt...*; 2. *Simonia est studiosa cupiditas vel voluntas... aliquod spirituale et hoc spirituale vocatur etiam annexum spirituali 1 q. III et extra de iure...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Hamesse-Szyller.

Comm. Hamesse-Szyller, nr 27745, 31504.

230/17

— (niezachowany) *De devolutionibus (Heimfallrecht)*

Tekst wymieniony przez Koudelkę – niezidentyfikowany

Comm. Koudelka, *Heinrich von Bitterfeld...*, s. 59; Kaeppli SOP, t. 2, nr 1722.

230/18

— (niezachowany) *Responsio de peculiis*

Tekst wymieniony przez Auera, a za nim przez Kaeppelego – niezidentyfikowany.

Comm. A. Auer, *Ein neuaufgefunderer Katalog der Dominikaner Schriftsteller*, Paris 1933, s. 103; Kaeppli SOP, t. 2, nr 1721; Papużyńska-Mill, *Henryk Bitterfeld...*, s. 189, nr 17.

230/19

— (attrib.) *Articuli de paenitentia*

Traktat spowiedniczy.

Inc. *An quilibet peccator mortaliter teneatur confiteri semel in anno solum suo proprio sacerdoti...***Mss.** Bamberg Ms. StB Theol. 194, k. 279-290.**Comm.** Hamesse-Szyller, nr 2465.

230/20

— (attrib.) *Expositio in Cantica Cantorum*Wariant tytułu: *Expositio cantici canticorum mystica in persona b. Mariae Virginis*;F. Stegmüller przypisuje autorstwo Henrykowi z Langensteinu; Kaeppli SOP – skłania się ku Henrykowi Bitterfeldowi; komentarz do *Pieśni nad pieśniami*.**Inc.** [Prol.] *Nuptiarum Christi et ecclesie propositum, quod divinitas in vetusto eternitatis conclavi clausum tenuit...* [tekst:] *Osculetur me...* [Ct 1, 1]. *Sicut optavit sponsa et mater ecclesia sponsi amplexum in generalitate omni, ita optat mater et virgo...***Mss.** Praga NK Ms. V. B. 14, k. 91v-123v.**Comm.** Stegmüller RB, nr 3149; Kadlec (1966), s. 72, nr 12 (jako attrib.); Tříška (1967), s. 132 (jako dub.); Kaeppli SOP, t. 2, nr 1724 (jako attrib.); Papużyńska-Mill, *Henryk Bitterfeld...*, s. 189, nr 15 (jako attrib.); Wielgus (1992), s. 152 (jako dub.).

230/21

— (attrib.) *Vita s. Hedvigis*

Wariant tytułu: *De vita sanctae Hedvigis*, tekst uznany za zaginiony (Koudelka, Papuzińska-Mill); jednak prawdopodobnie w rękopisie biblioteki metropolitalnej w Pradze (Hamesse-Szyller); żywot św. Jadwigi.

Inc. *Date illi de fructu manuum suarum et laudent eam in portis opera eius* [Prv 31, 31]...

Mss. Praga Knih. kap. Ms. A. XXXIV, k. 181v-182.

Comm. Koudelka, *Heinrich von Bitterfeld...*, s. 60; Kaeppli SOP, t. 2, nr 1723; Papuzińska-Mill, *Henryk Bitterfeld...*, s. 184, 189, nr 18; Hamesse-Szyller, nr 11009.

230/22

— (dub.) *De decem praeceptis*

Autorstwo w kolofonie: *Expliciunt decem praecepta magistri Henrici de Bitterveld*; jednak incipit wskazuje na *Tractatus de confessione* autorstwa Mateusza z Krakowa (zob.); komentarz do *Dekalogu*.

Inc. *Quoniam fundamentum in ianua virtutum...*

Mss. Praga Knih. kap. Ms. O. XLII, k. 273-276v.

Comm. Papuzińska-Mill, *Henryk Bitterfeld...*, s. 185, nr 16 (jako attrib.); Wielgus (1992), s. 152 (jako authent. – ale wskazany przekaz to rękopis Ołomuniec Vědecká knihovna Ms. M II 18 – z *De emptione*).

230/23

— (dub.) *De sacra communione*

Traktat o Eucharystii; autorem był dominikanin Henricus z Budziejowic.

Inc. *Cum animadverterem quam plurimos graviter errare in via circa sumptionem...*

Mss. Praga NK Ms. V. B. 20, k. 12-36.

Comm. Koudelka, *Heinrich von Bitterfeld...*, s. 75-77; Kaeppli SOP, t. 2, nr 1729.

230/24

— (dub.) *Magisterium Christi in septem artibus liberalibus*

Autorem był Henryk z Przemyśla (Honover) (zob.)

Inc. *Ihesus Christus, clarissimus liber vite salutaris...*

Henryk z Góry, zob. Eryk z Góry

231.

Henryk z Przemyśla (Honofer)

(Henricus Honofer, de Hannover)

Studiował na Uniwersytecie Praskim, 1377 r. bakałarz, 1381 r. licencjat i magister sztuk, od 1382 r. studiował prawo; kanonik i kantor kapituły przemyskiej; przez kilka lat kaznodzieja katedralny w Przemyślu; ok. 1396 r. wstąpił do klasztoru kanoników regularnych w Żaganiu, tam zm. w pocz. XV w.

Lit. SPTK, t. 2, s. 36; VL², t. 4, kol. 131-137; Brückner, (1902-1904), t. 1, s. 16; J. Wolny, *Kaznodziejstwo*, [w:] *Dzieje teologii*, t. 1, s. 283-299; A. Świerk, *Średniowieczna biblioteka klasztoru kanoników regularnych św. Augustyna w Żaganiu*, Wrocław 1965, s. 98; Tříška (1968a), s. 17; Wielgus (1992), s. 151.

231/1

— *Quaestiones et sophismata circa Donatum*

Ok. 1386 r., Praga; wariant tytułu: *Dicta magistri Hinrici de Hannover*; komentarz do Donata.

Inc. *Ut contentorum in Donato noticia levius habeatur, questiones et sophismata colligere temptavi...*

Mss. Warszawa BN Ms. 8071 II, k. 369-380v.

Comm. Tříška (1968a), s. 17; VL², kol. 134.

231/2

— *Magisterium Christi in septem artibus liberalibus*

Traktat teologiczny.

Inc. *Jesus Christus, clarissimus liber vite salutaris, septem arcium unicus et magister singularis...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I F 530, k. 213-242v.

Comm. Koudelka, s. 61 (jako tekst Henryka Bitterfelda); Tříška (1968a), s. 17 (jako authent.); Kaeppli SOP, t. 2, nr 1725 (jako authent.); VL², kol. 134-135.

231/3

— *Sermones dominicales et de aliquibus sanctis*

Ok. 1394 r., Przemyśl (?); w rękopisie BUWr, po tytule: *collecti per Hinricum Honofer magistrum arcium et primum cantorem ecclesie Primisliensis*; kolekcja kazań niedzielnych. Incipit pierwszego kazania wskazuje na homilie Bedy Czcigodnego (wyd. PL 94, kol. 121n.).

Inc. [Dominica 1 Adv.] *Cum appropinquasset Jesus Ierosolimis. Mt XXI. Mediator Dei et hominum homo Christus Ihesus qui pro humani generis salutem passurus de celo descendit ad terras...* [In dedicatione:] *Venit enim filius hominis*

querere et salvum facere quod perierat. Luc. XIX [10]. – Anima peccatrix ex istis verbis in tribus magnam colligit fiduciam...

Mss. Wrocław BUWr Ms. I F 493, k. 1-141; Sandomierz Bibl. Diec. Ms. C 428, k. 1-49; Lipsk UB Ms. 635, k. 198-214v.

Comm. Tříška (1968a), s. 17 (przekaz Sandomierz jako *incertum anonymum*; przekaz Wrocław jako dub.); Wielgus (1992), s. 151; VL², kol. 135-136.

231/4

— (dub.) *De hospitalitate*

Pieśń; autorstwo podważone przez J. Stohlmanna (VL², kol. 136).

Inc. *Cum Deus in principio cuncta creaverat...*

Edd. AH, t. 46, s. 387-388, nr 334.

Comm. VL², kol. 136.

232.

Herman z Przeworska

Ur. ok. 1400 r.; od 1417 r. studiował na Uniwersytecie w Krakowie, 1421 r. baka-
łarz, 1427 r., magister sztuk; odbył także studia medyczne, ok. 1434 r. doktor
medycyny; zm. między 1443 a 1448 r. w Krakowie.

Lit. PSB, t. 9, s. 461-462; Bednarski (1939), s. 45, 94; Hajdukiewicz (1974), s. 228;
S. Lew, *Karty z dziejów szkolnictwa i kultury Przeworska*, [w:] *Siedem wieków
Przeworska. Szkice, studia i materiały z dziejów miasta*, red. A. Kunysz, Rze-
szów 1974, s. 182-183; M. Kowalczyk, *Przywilej nobilitacji dla doktora medy-
cyny, Hermana z Przeworska*, [w:] M. Kowalczyk, *Colligite fragmenta ne pe-
reant. Studia z dziejów Uniwersytetu Krakowskiego w średniowieczu*, Kraków
2010, s. 263-266; Knoll (2016), s. 406, 408.

232/1

— *Actus pro gradu medicinae doctoris*

Ok. 1430 r., Kraków; mowa uniwersytecka.

Inc. [q:] *Utrum solum sangwis nutriat. Quod questio sit falsa, arguitur tali ratione...*

Mss. Kraków BJ Ms. 800, k. III-IVv.

Comm. Catalogus BJ, t. 6, s. 166.

233.

Hieronim Jan Sylwan z Pragi

(Johannes Silvanus, Hieronimus Pragensis, Polonus, Silvanus, Mniszek, Jeroným
Pražský, Lešník)

Ur. ok. 1370 r. w Pradze; studiował na Uniwersytecie Praskim, 1389 r. bakałarz, 1392 r. magister sztuk; odbył studia prawnicze i teologiczne; następnie premonstratens w klasztorze na Strahovie (Mons Sion); od ok. 1394 r. na dworze Władysława Jagiełły, spowiednik i kapelan; w l. 1394-1398 i 1411-1413 misjonarz na Litwie; od 1410 r. opat klasztoru premonstratensów w Nowym Sączu; od ok. 1413 r. w zakonie kamedułów w eremie w Camaldoli jako Hieronim; przeor w Camaldoli; uczestnik soboru w Bazylei w 1432 r.; poseł soboru do Polski i Prus w 1433 r.; zm. w 1440 r. w klasztorze kamedułów w Murano (Wenecja).

Lit. PSB, t. 9, s. 507-509; SPTK, t. 2, s. 47-48; NK, t. 3, s. 133-134; Hajdukiewicz (1974), s. 616-617; Tříška (1968b), s. 24; Wielgus (1992), s. 49-50; Spunar (1995), s. 195-196; W. P. Hyland, *John-Jerome of Prague: Portrait of a Fifteenth-Century Camaldolese*, „The American Benedictine Review”, 46 (1995), nr 3, s. 308-334; W. P. Hyland, *John-Jerome of Prague and Monastic Reform in the Fifteenth Century*, „The American Benedictine Review”, 47 (1996), nr 1, s. 58-98; Stejskal (2003); W. P. Hyland, *The Climacteric of Late Medieval Camaldolese Spirituality: Ambrogio Traversari, John-Jerome of Prague and the Linea salutis heremitarum*, [w:] *Florence and Beyond. Culture, Society and Politics in Renaissance Italy. Essays in Honour of John M. Najemy*, red. D. S. Peterson, D. E. Bornstein, Toronto 2008, s. 107-120; J. Stejskal, *Vybraná kázání Jana Jeronýma z Prahy (Jana Silvana) v kontextu jeho italského působení*, [w:] *Česko-polské kazatelské vztahy ve středověku*, red. K. Bracha, M. Nodl, „Colloquia Mediaevalia Pragensia”, 16 (2016), s. 87-98; J. Kaliszuk, *Kolekcje kaznodziejskie Jana Hieronima Sylwana z Pragi w przedwojennych zbiorach Biblioteki Narodowej w Warszawie*, [w:] *Česko-polské kazatelské vztahy...*, s. 99-118; Knoll (2016), s. 484.

233/1

— *De erroribus Graecorum*

1430 r.; wariant tytułu: *Tractatus contra quattuor errores Graecorum*; traktat polemiczny.

Inc. *Ego frater Hieronymus de Praga, sacrae eremi Camalduli reclusus eremita, dum anno praeterito reditem de Jerusalem, veni in Nicosiam, metropolim Cypri et in Famam Augustam...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Stejskal (2003).

Edd. J. B. Mittarelli, A. Costadoni, *Annales Camaldulenses Ordinis Sancti Benedicti*, t. 9, kol. 916-919.

Comm. Tříška (1968b), s. 24; Stejskal (2003), s. 87.

233/2

— *Epilogus in vita beatae Catharinae de Siena*

1425 r., Camaldoli; dodatek do żywotu św. Katarzyny ze Sieny.

Inc. *Sententia est primae veritatis, quae propter nostram salutem carnem assumpsit, quod hii, qui in corde bono et optimo verbum retinent, fructum asserunt in patientia...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Stejskal (2003).

Edd. Mittarelli, Costadoni, *Annales Camaldulenses...*, t. 9, kol. 901-916.

Comm. Stejskal (2003), s. 86.

233/3

— *Epilogus revelationum beatae Angelae de Fulgineo*

1425 r., Camaldoli; dodatek do objawień tercjarki franciszkańskiej Angeli z Foligno (zm. 1309 r.).

Inc. *Vere fidelium experientia probat, perspicit et contrectat de Verbo vitae incarnato, quemadmodum ipse Dominus in evangelio dicit: Si quis diligit me, sermonem meum servabit [Io 14, 23]...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Stejskal (2003).

Edd. Mittarelli, Costadoni, *Annales Camaldulenses...*, t. 9, kol. 868-901.

Comm. Stejskal (2003), s. 86.

233/4

— *Exemplar salutis aeternae*1408 r., Polska; wariant tytułu: *Sermones de sanctis et omnium festivitatum anni*; kazania z cyklu *de sanctis*.

Inc. *Suspice [vel: Inspice] et fac secundum exemplar quod tibi in monte monstratum est Exodii XXV [, 40]. – Johannes Silvanus servulus domini nostri Ihesu Christi inutilis...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Wielgus (1992); ponadto: Gdańsk Bibl. PAN Ms. 2044; Kraków Bibl. OO Paulinów na Skałce Ms. B 4, s. 1-602.

Edd. (fragm.) Brückner (1895b), s. 357-363.

Comm. Tříška (1968b), s. 24; Wielgus (1992), s. 49-50; Stejskal (2003), s. 85.

233/5

— *Linea salutis aeternae*1405 r., Polska; kazania z cyklu *de tempore*.

Inc. *Vae mihi quia tacui. Hec verba locutus est Isaias propheta etc. hec attendens hunc librum dictare proposui, non a memet ipso, eo quod impediocoris sensus et tardioris lingue sim, sed ex aliorum collegi dictis tanquam rosas de spinis no-*

menque huic libro dedi Linea salutis etc. pro Matris honore primum sermonem scribo, deinde primam dominicam post festum s. Trinitatis incipiens per anni circulum auxiliante me Domino terminabor...

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Wielgus (1992); ponadto: Kraków ABKKK Ms. 150; Warszawa BN Ms. 3018 III, k. 86-165v; Ms. 3019 III, k. 35-129v; Ms. 4895 III, k. 2-98; Ms. 8044 III, k. 2-92v; Wrocław Arch. Archid. i Bibl. Kap. Ms. 43; Ms. 44.

Comm. Trīška (1968b), s. 24; Wielgus (1992), s. 49; Stejskal (2003), s. 85.

233/6

— *Linea salutis heremitarum*

1425 r., Camaldoli (?); traktat w formie dialogu.

Inc. [Prol.] *Quoniam increate veritatis testimonio sunt angeli parvulorum, qui semper vident faciem Patris celestis... Ideo subiit animo sedenti michi in angulo cellule... – Capitulum primum de amaro gustu mundi. – Legenti michi Ewangeliū sancti Mathei occurrit suavissima promissio Domini nostri Jhesu Christi...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Stejskal (2003).

Comm. Trīška (1968b), s. 24; Wielgus (1992), s. 50; Stejskal (2003), s. 86.

233/7

— *Miraculum noviter factum*

Ok. 1431 r.; opis cudu, który zdarzył się w Aleksandrii – tłumaczenie z j. greckiego tekstu znalezione w Nazarecie.

Inc. *Omnibus patent Christi miracula que ipse Dominus exemplo Patris usque modo operari non cessat, presertim hoc novissimo tempore, quo totus mundus in maligno positus est, sicut greca lingua scriptum reperimus in partibus orientalibus tale fertur contigisse miraculum...*

Mss. Florencja Biblioteca Nazionale Centrale Ms. Conv.Soppr.D.VII.886, k. 191-191v.

Edd. W. P. Hyland, *John-Jerome of Prague and the Religion of the Saracens*, [w:] *Medieval Christian Perceptions of Islam. A Book of Essays*, red. J. Tolan, New York 1996, s. 202-205.

Comm. Stejskal (2003), s. 87; Hyland, *John-Jerome of Prague and the Religion...*, s. 199-208.

233/8

— *Quadragesima salutis eterne*

Ok. 1435; wariant tytułu: *Sermones quadragesimales*; kolekcja kazań wielkopostnych.

Inc. *Amantissimo et merito acceptabili in Christo fratri N. frater Jeronimus de Praga sacre heremi Camalduli heremita reclusus et omnium servorum Christi in-*

fimus optat salutem. Exequisti a me frater optime atque suavissime ut exercitii causa sermones quadragesimales cottidianos calami officio tibi exprimerem et in unum redigerem libellum, ut qui ante annos XXX dum essem confessarius et predicator serenissimi Wladislai regis Polonie rogatu amicorum duos edideram sermonum libros, primum qui vocatur Linea salutis, qui continet per totum annum omnes sermones dominicales et secundum qui vocatur Exemplar salutis continentem sermones de sanctis et sermones omnium festivitatum celebrium tocuis anni. Nunc vero rogatu tuo addo et tertium qui vocatur Quadragesima salutis continentem sermones cottidianos per totam quadragesimam...

Mss. Jasna Góra Bibl. i Arch. OO. Paulinów Ms. II-7 (561R); Ms. II-38 (619R), k. 183-337; Ms. II-39 (669R), k. 309-436v; Kraków ABKKK Ms. 150 (168); Wrocław BUWr Ms. I F 754, k. 275-334v; Ms. I Q 88, k. 42-180v.

Edd. (fragm.) Polkowski (1884), s. 107; (fragm.) Brückner (1895b), s. 370-371.

Comm. Tržíška (1968b), s. 24; Wielgus (1992), s. 50; Stejskal (2003), s. 85.

233/9

— *Sermo de reformatione ecclesiae*

Ok. 1433 r., Bazylea; wariant tytułu: *Sermo de ecclesia reformanda, Sermo contra hereticos hussitas*; kazanie soborowe, kompilacja traktatu: *Contra quattuor articulos Bohemorum*.

Inc. *Hec est victoria, que vincit mundum... 1 Joh. 1o cap. [5, 4] et leguntur in epistola dominice hodiernae. Reverendissimi et prestantissimi in Christo patres et domini mei metuendi. Vera [vel: varia] lumina et cardines celi. Quia mandatis obsequens Apostoli, qui sic inquit: Omnia quecumque facitis in verbo...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Spunar (1995).

Comm. Tržíška (1968b), s. 24; Spunar (1995), nr 398.

233/10

— *Sermo modernus ad clerum factus in concilio universali in Siena I*

1424 r.; kazanie wygłoszone na soborze w Sienie.

Inc. *Erunt signa in sole. Haec verba originaliter scribuntur Lucae capitulo XXI [25] et transumptive leguntur in praesentis dominicae evangelio. – Reverendi in Christo patres et domini, ac diversarum facultatum magistri et doctores egregii. – Quia mandatis obsequens apostoli, qui sic inquit: Omnia quaecumque facitis in verbo...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Stejskal (2003).

Edd. Mittarelli, Costadoni, *Annales Camaldulenses...*, t. 9, kol. 720-732.

Comm. Stejskal (2003), s. 86.

233/11

— *Sermo modernus ad clerum factus in concilio universali in Siena II*

1424 r.; kazanie wygłoszone na soborze w Sienie.

Inc. *Multi enim sunt vocati, pauci vero electi. Haec verba Domini originaliter scribuntur Matthaei XX Capitulo [, 16] et transumptive leguntur in praesentis dominicae evangelio. – Reverendissimi in Christo patres et domini, ac diversarum facultatum magistri et doctores egregissimi. – Quia dogma sequens gloriosi doctoris beati Augustini...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Stejskal (2003).

Edd. Mittarelli, Costadoni, *Annales Camaldulenses...*, t. 9, kol. 732-744.

Comm. Stejskal (2003), s. 86.

233/12

— *Sermo modernus ad monachos in festivitate sancti Benedicti*

Ok. 1430 r. (?), Camaldoli; kazanie na dzień św. Benedykta.

Inc. *Benedictus qui venit in nomine Domini. Haec verba originaliter scribuntur Matthaei XXI capitulo et transumptive in Canone de Consecratione, distinctione IV, capitulo: Multa. – Reverendissimi patres et fratres in Christo charissimi, quia sicut testimonio sanctae Scripturae edocemur...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Stejskal (2003).

Edd. Mittarelli, Costadoni, *Annales Camaldulenses...*, t. 9, kol. 802-821.

Comm. Stejskal (2003), s. 87.

233/13

— *Sermo modernus de Corpore Christi contra Hussitas haereticos*

1433 r.; traktat antyhusycki.

Inc. *Hoc est corpus meum. Haec verba Domini originaliter scribuntur Lucae XXII [, 19] et transumptive in Decreto, causa XI, quaestione tertia, capitulo: Evidenter et de Consecratione, distinctione secunda, capitulo: Quia corpus. – Reverendi patres et fratres in Christo carissimi. – Quia nemo confidere potest de acumine ingenii, nec de subtilitate scrutinii...*

Mss Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Stejskal (2003), jednak część z nich dotyczy tekstu: *Sermo de reformatione ecclesiae*.

Edd. Mittarelli, Costadoni, *Annales Camaldulenses...*, t. 9, kol. 744-755.

Comm. Stejskal (2003), s. 87.

233/14

— *Sermo modernus et valde utilis de vera et falsa poenitentia*

1430 r., Camaldoli; wariant tytułu: *De vera et falsa penitentia*; traktat napisany na prośbę biskupa płockiego Stanisława z Pawłowic.

Inc. *Nisi poenitentiam egeritis omnes simul peribitis. Haec verba Domini scribuntur originaliter Lucae XIII capitulo [, 5] et transumptive in Decreto de Poenitentia distinctione prima, capitulo: Serpens antiquus. – Reverendissimi patres et fratres in Christo carissimi. – Quia cum omnem poenitentiam nostram ratio quotidianorum dierum poscat augeri...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Stejskal (2003).

Edd. Mittarelli, Costadoni, *Annales Camaldulenses...*, t. 9, kol. 919-940.

Comm. Tržiška (1968b), s. 24; Stejskal (2003), s. 87.

233/15

— *Sermo modernus in exequiis mortuorum*

1422 r., Camaldoli; kazanie pogrzebowe.

Inc. *Nolumus vos ignorare de dormientibus, ut non contristemini, sicut et ceteri, qui spem non habent. Haec verba originaliter scribuntur prima ad Thessalonicenses IV [, 13] et transumptive in Decreto, causa XIII, quaestione secunda, capitulo: Quam praeposterum. – Reverendi patres et fratres in Christo carissimi! Quia sicut experimur, mundana felicitas multis amaritudinibus est respersa...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Stejskal (2003).

Edd. Mittarelli, Costadoni, *Annales Camaldulenses...*, t. 9, kol. 852-860.

Comm. Stejskal (2003), s. 86.

233/16

— *Sermo modernus in festo sancti Blasii de Sclavonia episcopi et martyris gloriosi*

1428 r., Camaldoli; kazanie na dzień św. Błażeja.

Inc. *Qui sanctus est sanctificetur adhuc. Haec verba originaliter scribuntur Apocalypsis ultimo [22, 11] et transumptive in Decreto, distinctione XLVII, capitulo: Quantumlibet. – Reverendi patres et fratres in Christo amantissimi, quia publica religione consecrata virtus nulla laudatione privata indiget...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Stejskal (2003).

Edd. Mittarelli, Costadoni, *Annales Camaldulenses...*, t. 9, kol. 833-842.

Comm. Stejskal (2003), s. 87.

233/17

— *Sermo modernus in festo sancti Georgii de Sclavonia martyris gloriosi*

1428 r., Camaldoli; kazanie na dzień św. Jerzego, napisane na prośbę współbrata Łukasza *de Sclavonia*.

Inc. *Gaudete et exultate: ecce enim merces vestra multa est in caelis. Haec verba originaliter scribuntur Matthaei V capitulo [, 12] et transumptive in Decreto, causa XXIV, quaestione prima, capitulo: A recta. – Reverendi patres et fratres in Christo carissimi, quia multi proposuerunt in animo suo investigare sapienter de omnibus, quae sub sole fiunt...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Stejskal (2003).

Edd. Mittarelli, Costadoni, *Annales Camaldulenses...*, t. 9, kol. 843-851.

Comm. Stejskal (2003), s. 86.

233/18

— *Sermo modernus in festo sancti Hieronimi de Dalmatia doctoris gloriosi*

1432 r.; kazanie na dzień św. Hieronima.

Inc. *Beatus in facto suo erit. Haec verba scribuntur originaliter Jacobi primo capitulo et transumptive in Decreto de Poenitentia, distinctione IV capitulo: Si enim. – Reverendi patres et fratres in Christo carissimi, quia si remoto phantasmatum turbine et relicto post terga tempore divinis irradiata fulgoribus mens humana...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Stejskal (2003).

Edd. Mittarelli, Costadoni, *Annales Camaldulenses...*, t. 9, kol. 821-833.

Comm. Stejskal (2003), s. 87.

233/19

— *Sermo modernus in visitatione monasteriorum*

1420-1422 r.; kazanie z okazji wizytacji klasztorów w Wenecji.

Inc. *Visitabis fratres tuos, si recte agant et cum quibus ordinati sunt, I Regum XVII. – Carissimi in Christo, fratres amantissimi! Quia sicut ab omnipotente Deo omnia producentur originaliter...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Stejskal (2003).

Edd. Mittarelli, Costadoni, *Annales Camaldulenses...*, t. 9, kol. 860-868.

Comm. Stejskal (2003), s. 85.

233/20

— *Sermo modernus sive epilogus in vitam s. Romualdi*

1430 r., Camaldoli; żywot św. Romualda.

Inc. *Adest dilectissimi sancti Romualdi, patris nostri praeclara solennitas...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Stejskal (2003).

Edd. *Acta Sanctorum, Februarii*, t. 2, Paris-Roma 1864, s. 125-141.

Comm. Tríška (1968b), s. 24; Stejskal (2003), s. 87.

233/21

— *Tractatus contra quattuor articulos Bohemorum*

Ok. 1432 r., Bazylea; wariant tytułu: *Epistola Ieronimi heremite Camaldulensis natione de Praga contra quattuor articulos Bohemorum*; traktat antyhusycki.

Inc. *Amantissimo ac merito venerabili in Christo patri, domino Alberto, priore domus carthusie civitatis Basiliensis, frater Ieronimus de Praga, reclusus heremita sacre heremi Camaldulensis. – Exegisti a me... ut exercii causa improbacionem quattuor articulorum Bohemorum... Nisi penitenciam egeritis... Reverendissimi patres et fratres... Quia cum omnem penitenciam vestram...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Spunar (1995); Stejskal (2003), s. 87-88; ponadto: Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 1627/I, k. 246-261v.

Edd. Mittarelli, Costadoni, *Annales Camaldulenses...*, t. 9, kol. 755-802.

Comm. Tríška (1968b), s. 24; Spunar (1995), nr 397; Stejskal (2003), s. 87-88.

233/22

— (attrib.) *Recommendatio doctorandi Hieronymi OSB Camald.*

Ok. 1413 r., Bolonia (?); autorstwo zasugerował J. Stejskal, jednak kwestia wątpliwa wobec datowania rękopisu (1413 r.).

Inc. *Vir stetit veste candida, Actus X c. [, 30]. – Vas electionis et doctor gencium Apostolus Paulus in quolibet actu... Venerabilis igitur et religiosus vir dominus Ieronimus, reverendi patris et domini domini Cal. de Wnetis auditor dignissimus presencialiter doctorandus... ut sicut veste candida sacre religionis alias minime Ordinis Camaldulensis exterius est vestitus...*

Mss. Kraków BJ Ms. 344, k. 239v-240.

Comm. Catalogus BJ, t. 2, s. 32; Stejskal (2003), s. 85.

234.

Hieronim z Wielunia

(Hieronim Spiczynski, Hieronim Polyconius)

Ur. przed 1500 r. w Wieluniu; od 1517 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim; nobilitowany po 1528 r.; rajca krakowski, zm. w 1550 r.

Lit. NK, t. 3, s. 278-279; T. Ulewicz, *W sprawie humanistycznych pseudonimów literackich (Polyconius-Spiczynski)*, „Onomastica”, 4 (1958), s. 139-247; H. Skoczylas-Stawska, *Hieronim z Wielunia i jego wkład do kultury polskiej doby Odrodzenia*, [w:] *Siedem wieków Wielunia. Studia i materiały*, red. R. Rosin, Warszawa-Łódź 1987, s. 49-60; T. Ulewicz, *Hieronim Spiczynski z Wielunia*.

Wśród literatów polskich doby przedrejowej, „Ruch Literacki”, 43 (2002), z. 3, s. 255-263; H. Skoczyła-Stawska, *Hieronim z Wielunia – Spiczyński w badaniach naukowych i w dydaktyce uniwersyteckiej*, „Rocznik Wieluński”, 5 (2005), s. 157-170; Michałowska (2011), s. 327.

234/1

— *Eklezjastes*

Przed 1522 r.; polski przekład Księgi Koheleta.

Edd. princ. *Ecclesiastes, Księgi Salomonowe, które polskim wykładem kaznodziej-skie mianujemy*, Kraków, Hieronim Wietor, 1522, unikat: Wrocław Bibl. Ossol. XVI 2891.

Facs. A. Łuczak, *Ecclesiastes. Księgi Salomonowe*, Wieluń 2000.

Edd. (fragm.) Kryński, Kryński (1925), s. 360-361; (fragm.) Wydra, Rzepka (2004), s. 330-332; A. Lenartowicz-Zagrodna, *Eklezjastes Hieronima z Wielunia (1522). Transliteracja i transkrypcja. Monografia języka*, Łódź 2011.

Comm. Łoś (1915), s. 188; Łoś (1922), s. 172; D. Bieńkowska, *Ecclesiastes w przekładzie Hieronima z Wielunia (1522) – między tradycją a nowatorstwem*, [w:] *Tradycja a nowoczesność*, red. E. Woźniak, Łódź 2008, s. 55-72; A. Lenartowicz-Zagrodna, *Tradycja i nowoczesność polszczyzny ‘Eklezjastes’a Hieronima z Wielunia (1522). Sposoby oddawania wybranych konstrukcji łacińskich*, [w:] *Tradycja a nowoczesność...*, s. 73-88; J. Godyń, *Bohemizmy w Eklezjastesie (Kraków 1522) w przekładzie Hieronima z Wielunia*, [w:] tenże, *Studia historycznojęzykowe, edytorskie, kulturalnojęzykowe*, Kraków 2009, s. 54-57; J. Godyń, *Hieronim z Wielunia – utalentowany tłumacz Księgi Koheleta (Eklezjastes’a) z 1 połowy XVI w.*, [w:] tenże, *Studia historycznojęzykowe...*, s. 43-53; A. Lenartowicz, *Analiza statystyczna słownictwa Eklezjastes’a Hieronima Spiczyńskiego (1522)*, [w:] *Tajemnice rozwoju. Materiały z konferencji 10-12 maja 2008 r.*, red. D. Bieńkowska, A. Lenartowicz, Łódź 2009, s. 267-282; Pietkiewicz (2016), s. 178-185

234/2

— (attrib.) *Dictionarius Ioannis Murellii variarum rerum cum Germanica atque Polonica interpretatione*

Słownik łacińsko-polsko-niemiecki rzeczowo-tematyczny, zawierający ok. 3200 haseł łacińskich z odpowiednikami, objaśnieniami gramatycznymi i znaczeniowymi, opracowany na podstawie słownika Jana Murelliusa, *Pappa puero-rum* z 1515 r., z dedykacją i listem dedykacyjnym Hieronima Wietora, 1526 r. (zachowany druk: 1528 r.)

Edd. princ. *Dictionarius Ioannis Murellii variarum rerum tum pueris tum adultis utilissimus, cum Germanica atque Polonica interpretatione, adiecto etiam vo-*

cabulorum et capitulorum indice, Kraków, Hieronim Wietor, 1528, unikat: BN XVI 0.10; liczne edycje z XVI w.

Facs. *Francisci Mymeri Dictionarium trium linguarum. Dictionarius Ioannis Murmellii variarum rerum*, wyd. W. Walecki, Kraków 1997.

Comm. H. Łopaciński, *Najdawniejsze słowniki polskie drukowane*, „PF”, 5 (1899), z. 2, s. 394-396, 409-454, 586-588; Z. Cygal-Krupa, *Czy Murmeliusz był autorem polskiej części Słownika z 1526 roku*, „Zeszyty Naukowe WSP w Katowicach. Prace Językoznawcze”, 1966, nr 3, s. 7-24; Z. Cygal-Krupa, *Szesnastowieczne edycje ‘Dictionarii Ioannis Murmellii variarum rerum’...*, cz. 1: *Uwagi ogólne, fonetyka, cechy dialektyczne*, Kraków 1979 (Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace Językoznawcze, 62); E. Kędelska, *Łacińsko-polskie słowniki drukowane pierwszej połowy XVI wieku i ich stosunek do źródeł czeskich*, Wrocław 1986, s. 42-61; H. Skoczylas-Stawska, *W sprawie autorstwa tekstu polskiego w ‘Dykcjonarzu’ Murmeliusza*, [w:] *Język polski – historia i współczesność. Materiały z sesji naukowej zorganizowanej dla uczczenia 75. rocznicy powstania Uniwersytetu im A. Mickiewicza (Poznań, 4-5 maja 1994 r.)*, red. Z. Krążyńska, Z. Zagórski, Poznań 1995, s. 97-111; W. Gruszczyński, *Dwa najstarsze drukowane słowniki polskie w wydaniu faksymilowym*, [w:] *Francisci Mymeri Dictionarium...*, b.n.; E. Kędelska, *Nieznane edycje słowników: Mymera z 1530 r. i Murmeliusza z 1526 r.*, „Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej”, 37 (2001), s. 61-79; B. Walczak, *Słownik Murmeliusza na tle leksykografii polskiej XVI wieku*, „Rocznik Wieluński”, 1 (2001), s. 7-16.

235.

— *Historia Aleksandra Wielkiego*

Ok. 1510 r.; przekład polski popularnego romansu rycerskiego o czynach Aleksandra Wielkiego (*Historia Alexandri Magni, regis Macedoniae, de proelis*), opartego na greckim pierwowzorze, być może dokonany przez kopistę Leonarda z Bończy.

Mss. Warszawa BN Ms. BOZ 79.

Facs. (fragm.) M. Z. Przegonia-Kryński, *Historia Aleksandra w tłumaczeniu Leonarda Bonieckiego z roku 1510*, „PF”, 1914.

Edd. (fragm.) Maciejowski (1852), t. 3, s. 149; Brückner (1899), s. 361-363; Przegonia-Kryński, *Historia Aleksandra...*, s. 23-548; (fragm.) Kryński, Kryński (1925), s. 278-297; (fragm.) J. Krzyżanowski, *Proza polska wczesnego renesansu. 1510-1550*, Warszawa 1954, s. 41-51; (fragm.) Vrtel-Wierczyński (1977), s. 158-161; (fragm.) Wydra, Rzepka (2004), s. 224-227; (fragm.) Vrtel-Wierczyński (2005), s. 296-303.

Comm. DPP, t. 1, s. 403; Brückner (1899), s. 355-368; Łoś (1915), s. 268-269; Łoś (1922), s. 268-269; J. Krzyżanowski, *Romans pseudohistoryczny w Polsce wieku XVI*, Kraków 1926, s. 64-74; J. Krzyżanowski, *Romans polski wieku XVI*, Warszawa 1962, s. 33-34; R. M. Zawadzki, *Legenda o Aleksandrze Wielkim*

w rękopisach polskich XII-XV w. (*Zarys problematyki*), „Biul. BJ”, 21 (1971), nr 1-2, s. 67-85; W. Gawłowska, *Polskie przekłady powieści o Aleksandrze Wielkim w XVI wieku*, „StŻr”, 32-33 (1990), s. 143-152; I. Różycka, *Nazwy własne obcego pochodzenia w ‘Historii Aleksandra’ z 1510 roku*, „Acta Universitatis Lodziensis. Folia linguistica”, 27 (1993), s. 255-264; Michałowska (2011), s. 330-331.

— *Historia metrica de magna strage, zob. Wiersz o bitwie pod Grunwaldem I*

236.

— *Historia o św. Józefie*

Przed 1530 r.; anonimowy ekscerpt z Ks. Rodzaju w j. polskim, opowiadający o dziejach Józefa, z apokryficznymi uzupełnieniami.

Edd. princ. *Istoryja o świętym Jozefie, patryjarsze Starego Zakonu, ktorego byli bracia zaprzędali*, Kraków, Hieronim Wietor, 1530, unikat: Kraków BJ Cim.0.103; Kórnik Bibl. PAN Cim.0.300.

Facs. *Istoryja o świętym Jozefie, patryjarsze Starego Zakonu, którego byli bracia zaprzędali*. Kraków, Hieronim Wietor, 1530, wyd. W. Wydra, Poznań 2015.

Edd. (fragm.) Kryński, Kryński (1925), s. 396-405; (fragm.) J. Krzyżanowski, *Proza polska wczesnego renesansu. 1510-1550*, Warszawa 1954, s. 233-265; (fragm.) Rzepka, Wydra (1996), s. 361-364; (fragm.) Wydra, Rzepka (2004), s. 345-347.

Comm. NK, t. 1, s. 232; S. Dobrzycki, *Z literatury apokryficznej*, „PF”, 7 (1911), s. 265-285; Łoś (1915), s. 247; Łoś (1922), s. 243; J. Krzyżanowski, *Romans polski wieku XVI*, Warszawa 1962, s. 180-181; Adamczyk (1980); W. Adamczyk, *Religijna proza narracyjna do końca XVI wieku*, [w:] *Religijne tradycje literatury polskiej*, red. S. Sawicki, t. 3, Lublin 1993, s. 7-40; Michałowska (1995), s. 593-596; Michałowska (2011), s. 368-369.

237.

— *Historia o Trzech Królach*

XV/XVI w.; anonimowa pieśń o Trzech Królach w formie abecedariusza, w części stanowiąca przeróbkę oficjum *Tres magi venerunt*, wiązana z kręgiem bernardyńskim.

Inc. *Adorare Dominum Tres Magi uenerunt...*

Mss. Wrocław Bibl. Ossol. Inc. XV 1, *De imitatione Christi*, Jan Gerson, *De meditatione cordis*, Nürnberg 1492, dopisek.

Facs. H. Kowalewicz, *Historia o Trzech Królach i Pieśń przed wojną z Turkami: dwa zabytki polsko-lacińskiej poezji średniowiecznej*, „Pam. Lit.”, 51 (1960), nr 3, s. 272, s. 261-272.

Edd. Kowalewicz, *Historia o Trzech Królach...*, s. 269-271; *Kolędy polskie* (1966), t. 2, s. 518-520.

Comm. Kowalewicz, *Historia o Trzech Królach...*, s. 261-272; Wydra (1992), s. 94, 195; J. Kaliszuk, *Mędrzy ze Wschodu. Legenda i kult Trzech Króli w średniowiecznej Polsce*, Warszawa 2005, 174-175.

238.

— *Historia sancti Adalberti*

Po 1436 r., Kraków; legenda o św. Wojciechu, być może włączona do utworu *Legenda de sancto Adalberto* (zob.).

Mss. Kraków Bibl. Czart. Ms. 2767 IV, s. 777-778.

Comm. Węcowski (2014), s. 138-139.

239.

— *Historia Trzech Króli*

XV/XVI w.; polskie tłumaczenie tekstu Jana z Hildesheimu *Historia trium regum. Inc. Istność zaprawdę tych Trzech Krolow błogosławionych...*

Mss. Warszawa BN Ms. III 3040, k. 153-260.

Edd. Rzepka, Wydra (1996), s. 213-231.

Comm. NK, t. 1, s. 233; Rzepka, Wydra (1996), s. 213; J. Kaliszuk, *Mędrzy ze Wschodu. Legenda i kult Trzech Króli w średniowiecznej Polsce*, Warszawa 2005, s. 108-109.

240.

— *Historia Wisława, Waltera i Helgundy*

2 poł. XII w.; zaginiona, istnienia może dowodzić rozdz. 29 (pt. *De prodicione urbis Wysliciensis*) *Kroniki wielkopolskiej* (*Chronica Poloniae Maioris*), zob. *Kronika wielkopolska*.

Comm. G. Labuda, *Źródła, sagi i legendy do najdawniejszych dziejów Polski*, Warszawa 1961, s. 245-298; M. Szyrocki, *Historia o Walterze i Wisławie z 'Kroniki wielkopolskiej' streszczeniem powieści dworskiej z XIII wieku?*, [w:] *W kręgu oświecenia i teatru. Prace ofiarowane profesorowi Mieczysławowi Klimowiczowi w 70 rocznicę urodzin*, red. A. Cieński, Wrocław 1989, s. 253-258; Michałowska (1995), s. 149-153; G. Kosellek, *Walter und Helgunda – die erste Erzählung der polnischen Literatur*, „Zeitschrift für slavische Philologie”, 66 (2009), z. 2, s. 243-269; Michałowska (2011), s. 333-334; Wojtowitz, *Waltharius*, [w:] *Przeszłość w kulturze średniowiecznej Polski*, t. 1, red. H. Manikowska, Warszawa 2018, s. 89-104.

Hoc autem quod de beati Adalberti corpore, zob. Translatio sancti Adalberti

241.

— *Hodierne lux diei...*

XIII/XIV w., Czechy lub Polska; sekwencja poświęcona św. Wojciechowi.

Mss. Gniezno Arch. Archid. Ms. 153; ponadto liczne rękopisy czeskie XIV-XVI i druki XV-XVI w. (wykaz w: *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 15).

Edd. AH, t. 55, s. 53-54; RH, 7948; *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 15.

Comm. EK, t. 6, kol. 1100; Kowalewicz (1965), s. 165-166; Kowalewicz (1967), s. 169-170; Pikulik (1974), s. 81, 354; Mikołajczak (1995), s. 12; Morawski (2006), s. 503-504; Węcowski (2014), s. 84-85.

242.

— *Hołd wołoski*

Po 1486 r.; rozbudowany opis hołdu złożonego przez wojewodę mołdawskiego Stefana Kazimierzowi Jagiellończykowi w 1486 r. oraz informacje dotyczące Jagiellonów z l. 1386-1480; powstał w kręgu Melsztyńskich; inkunabuł z wpi-sanym tekstem był własnością rodziny Melsztyńskich albo klasztoru w Przeworsku, związanego z Melsztyńskimi, zob. *Spominki przeworskie*.

Mss. Lwów Bibl. Uniwersytecka, John Mandeville, *Podróże*, inkunabuł, karty dołączone do inkunabułu (zniszczony), wpis z końca XV w.

Edd. *Hołd wołoski*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 3, s. 273-275.

243.

— *Hymnidicis concentibus...*

XV/XVI w.; Kraków; sekwencja poświęcona św. Annie.

Mss. Tarnów Muz. Diec. b.s., sekwencjarz, ok. 1526 r., k. 86.

Edd. *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 110; Pikulik (1976), s. 32-33.

Comm. EK, t. 6, kol. 1365; Kowalewicz (1965), s. 245-246; Kowalewicz (1967), s. 160; Pikulik (1973), s. 79; Pikulik (1974), s. 82, 269-270.

244.

— *Hystoriographi acie... / Hystoriographi aciem...*

1426-1427 r.; anonimowa pieśń na okoliczność narodzin królewicza Kazimierza, przypisywana Stanisławowi Ciołkowi (zob.), Mikołajowi z Błonia (zob.) lub Mikołajowi z Radomia (który jest autorem opracowania muzycznego).

Mss. Warszawa BN Ms. 8054 III, k. 174v-175.

Facs. Perz (1973), s. 40-41.

Edd. Z. Jachimecki, *Muzyka na dworze króla Władysława Jagiełły 1424-1430*, „Rozpr. AU. Wýdz. Fil.,” 54 (1916), s. 6-7; T. Tyc, *Z dziejów kultury w Polsce średniowiecznej*, Poznań 1924, s. 68; R. Gansiniec, *Liryka Stanisława Ciołka*,

„RH”, 23 (1957), s. 168-169; *Muzyka w dawnym Krakowie. Wybór utworów XV-XVIII w.*, red. Z. M. Szweykowski, Kraków 1964, s. 10-13; MAP, s. 51-54; Perz (1976), s. 21-25, 212-217; H. Kowalewicz, *Twórczość liryczna Stanisława Ciołka*, „Eos”, 65 (1977), s. 161-162; (fragm.) Michałowska (1995), s. 689; Liman (2004), s. 374-377.

Transl. (fragm.) Michałowska (1995), s. 689; Liman (2004), s. 374-377; Włodarski (2007), s. 89-90.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 3, s. 486 [pod hasłem: Ciołek, Stanisław]; M. Szczepańska, *Muzyczne opracowania tekstów Stanisława Ciołka*, „RH”, 23 (1957), s. 177-182; Kowalewicz (1967), s. 88; Michałowska (1995), s. 685-690; Morawska (1998), s. 255; Michałowska (2011), s. 336-337.

245.

— *Idą królewskie proporce...*

Przed 1522 r.; anonimowy przekład hymnu Wenancjusza Fortunata *Vexilla regis prodeunt*.

Edd. princ. *Żywot Pana Jezusa Krysta Stworzyciela i Zbawiciela rodzaju ludzkiego wedle Ewangelii świętych z rozmyślaniami nabożnymi doktorów pisma świętego krotko zebrany*, Kraków, Florian Ungler, 1522. k. 161v-162.

Facs. PPP, t. 2, s. 236-237.

Edd. Surzyński (1891), s. 84-85; Bobowski (1893), s. 153; PPP, t. 1, s. 137-138; Stolarska (1979), s. 47; Korolko (1980), s. 36-37; *Literatura staropolska*, t. 1, s. 50; *Baltazar Opec, Żywot Pana Jezusa Krysta (1522)*, wyd. W. Wydra, R. Wójcik, Poznań 2014, s. 602-605.

Comm. PPP, t. 1, s. 64; Stolarska (1979), s. 27.

246.

— *Imperatrix angelorum, consolatrix peccatorum...*

Pocz. XVI w.; anonimowa sekwencja poświęcona NMP.

Mss. Tarnów Muz. Diec. Ms. 2015.

Edd. Pikulik (1973), s. 105; Pikulik (1974), s. 174-176; Pikulik (1976), s. 84.

Comm. EK, t. 7, kol. 87-88; Pikulik (1973), s. 105; Pikulik (1974), s. 83, 415-416; H. Kowalewicz, *Uwagi filologa o pracy Jerzego Pikulika 'Sekwencje polskie'*, „Muzyka”, 20 (1975), nr 3, s. 116-117; J. Pikulik, *Henrykowi Kowalewiczowi w odpowiedzi*, „Muzyka”, 21 (1976), nr 3, s. 91-92; H. Kowalewicz, *'De S. Hedvigis' czy 'De S. Hedvigi'? Jeszcze o łacinie*, „Muzyka”, 23 (1978), nr 2, s. 82-83; Morawska (1998), s. 336.

247.

— *In excelsis gloria decantet celica...*

Przed 1526 r.; anonimowa sekwencja poświęcona Ciału Chrystusa.

Mss. Tarnów Muz. Diec. Ms. 2015, k. 192v.

Edd. Pikulik (1974), s. 177; Pikulik (1976), s. 103.

Comm. EK, t. 7, kol. 186; Pikulik (1973), s. 94-95; Pikulik (1974), s. 85, 363-364.

248.

— *In partibus Germanie (Żywot św. Wojciecha, Legenda o świętym Wojciechu)*

2 poł. XIII w., przed 1295 r. (?), Wielkopolska (Gniezno?); żywot św. Wojciecha, powstał być może w środowisku katedralnym gnieźnieńskim; częścią żywotu był utwór *Miracula sancti Adalberti* (zob.).

Inc. *In partibus Germanie locus est...*

Mss. Monachium BSB Ms. Clm. 14126; Uppsala UBB Ms. C 281; Ms. C 520; Kraków ABKKK Ms. 147, k. 158-163; późniejsze kopie wymienione w: MPH 4, s. 221-223 oraz Węcowski (2014), s. 77-82.

Edd. (fragm.) A. Kolberg, *Analecta Warmiensa. VIII. Die vita und Miracula s. Adalberti*, „Zeitschrift für die Geschichte und Alterthumskunde Ermlands”, 7 (1879-1889), s. 26-30; (fragm.) *Miracula sancti Adalberti*, wyd. W. Kętrzyński, [w:] MPH 4, s. 221-238.

Transl. (fragm.) *Cuda świętego Wojciecha*, tłum. J. Pleziowa, [w:] *W kręgu żywotów świętego Wojciecha*, red. J. A. Spież, Kraków 1997, s. 201-213; *Średniowieczne żywoty i cuda patronów Polski*, tłum. J. Pleziowa, oprac. M. Plezia, Warszawa 1987, s. 75-95.

Comm. *Hagiografia polska*, t. 2, s. 572-610; Z. Wiewióra, *Święty Wojciech w piśmiennictwie Pomorza Wschodniego i Prus do końca XVIII w.*, Gdańsk 2010, s. 65-73; Michałowska (2011), s. 356-357; Drelicharz (2012), s. 241-268; Węcowski (2014), s. 74-82.

249.

— *Invicti militis tui...*

Pocz. XVI w., Kraków; sekwencja poświęcona św. Florianowi.

Mss. Tarnów Muz. Diec. b.s., sekwencjarz, ok. 1526 r., k. 180v.

Edd. *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 104; Pikulik (1976), s. 114-115; D. Gacka, *Literackie przejawy kultu św. Floriana w średniowiecznej Polsce*, „Pam. Lit.”, 96 (2005), z. 2, s. 179-181.

Transl. Gacka, *Literackie przejawy...*, s. 179-181.

Comm. EK, t. 7, kol. 411; Kowalewicz (1965), s. 238; Kowalewicz (1967), s. 125-126; Pikulik (1973), s. 106-107; Pikulik (1974), s. 409-410.

250.

— *Iocundetur Polonia...*

XV w.; hymn ku czci św. Wojciecha.

Mss. Kraków Bibl. Czart. Ms. 2780 IV.

Edd. Kowalewicz, Morawski (1991), s. 45-46; Danielski (1997), s. 227.

Comm. EK, t. 8, kol. 50; Kowalewicz (1967), s. 110-111.

Ista metra sunt de lite Prutenorum et Polonorum, zob. Wiersz o bitwie pod Grunwaldem II

251.

— *Iudicium Cracoviense (?) anni 1519*

1518/1519 r., Kraków (?); prognostyk astrologiczny.

Inc. *Utrum omnes effectus nature provenientes, que per astrologicam scienciam...***Mss.** Wiedeń ÖNB Ms. 10534, k. 22v-25v.**Comm.** Markowski (1973), s. 158; Rosińska (1984), nr 2328.

252.

Izajasz Boner

(z Krakowa)

Ur. ok. 1400 r. w Krakowie; augustianin w klasztorze przy kościele św. Katarzyny w Krakowie; od 1419 r. studiował w Padwie, od 1422 r. wykładał w tamtejszym studium zakonnym, a w 1424 r. otrzymał tytuł lektora teologii, po powrocie do Polski od 1438 r. wizytator prowincji, podjął studia na Uniwersytecie Krakowskim, w 1443 r. występuje jako bakałarz *biblicus*, 1443/44 r. licencjat teologii, między 1445 a 1448 r. doktor teologii; wykładał teologię; zm. w 1471 r. w opinii świętości.

Lit. PSB, t. 2, s. 296; G. O. Uth, *Szkic historyczno-biograficzny zakonu augustjańskiego w Polsce*, Kraków 1930, s. 86-90; J. Kuś, *Bł. Izajasz z Krakowa 1399-1471*, „NP”, 38 (1972), s. 35-54, W. Szelińska, *Izajasz Boner z Krakowa (ok. 1400-1471)*, 1: *Profesor Uniwersytetu Krakowskiego*, „Anal. Crac.”, 29 (1997), s. 597-623; W. Szelińska, *Izajasz Boner z Krakowa (ok. 1400-1471): augustianin, zwany błogosławionym*, 2: *Droga do świętości*, „Anal. Crac.”, 30-31 (1998-1999), s. 571-589.

252/1

— (niezachowany, attrib.) *Commentaria in Magistrum Sententiarum*Komentarz do 4 ks. *Sentencji*, rękopis spłonął w czasie pożaru klasztoru w 1556 r.**Comm.** Kuś, *Bł. Izajasz...*, s. 46.

252/2

— (niezachowany, attrib.) *De sanctissima Trinitate*

Traktat teologiczny, rękopis spłonął w czasie pożaru klasztoru w 1556 r.

253.

Jacob Lubbe

Ur. ok. 1430 r.; kramarz gdański; zm. ok. 1501 r.

Lit. PSB, t. 17, s. 577; S. Rühle, *Jakob Lubbe, ein Danziger Bürger des 15 Jahrhunderts*, „Mitteilungen des Westpreussischen Geschichtsvereins”, 23 (1924), nr 2, s. 17-30; nr 3, s. 33-45; VL², t. 5, kol. 925-926; T. Borawska, *Lubbe Jakub*, [w:] *Słownik Biograficzny Pomorza Nadwiślańskiego*, t. 3, Gdańsk 1994, s. 84.

253/1

— Familienchronik

1465-1489 r.; zapiski pamiętnikarskie prowadzone w księdze handlowej i pisane w języku niemieckim, dotyczące spraw rodzinnych i cechowych oraz wydarzeń z dziejów Gdańska; dzieło nie zachowało się w oryginale, znane jest z fragmentów włączonych do kroniki Marcina Grunewega (zm. ok. 1618 r.).

Edd. *Jacob Lubbe's Familienchronik*, wyd. T. Hirsch, [w:] *Scriptores rerum Prussicarum*, red. T. Hirsch, M. Töppen, E. Strehlke, t. 4, Leipzig 1870, s. 698-721; *Die Aufzeichnungen des Dominikaners Martin Gruneweg (1562-ca. 1618) über seine Familie in Danzig, seine Handelsreisen in Osteuropa und sein Klosterleben in Polen*, red. A. Bues, Wiesbaden 2008, t. 1, s. 48-97.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 7, s. 351; *Jacob Lubbe's Familienchronik...*, s. 692-694; J. Strebitzki, *Lubbe's Chronik. Ein Beitrag zur Culturgeschichte Danzig*, „Altpreussische Monatsschrift”, 11 (1874), s. 242-251; J. Dworzaczkowa, *Dziejopisarstwo gdańskie do połowy XVI w.*, Gdańsk 1962, s. 68 i passim; J. Możdżeń, *Jakob Lubbes Familienaufzeichnungen als Zeugnis der Lebensselbstdarstellung eines Krämers im Danzig um die Wende des 15. Jahrhunderts*, „Biuletyn Polskiej Misji Historycznej”, 8 (2013), s. 187-233; J. Możdżeń, *Przedstawienie świata przez kronikarzy gdańskich na przełomie XV i XVI w.*, Toruń 2016, s. 32-36 i passim.

254.

Jakub z Dębna (Rytwiański)

Szlachcic h. Odrowąż; od 1441 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim; 1447 r. dworzanin król., w l. 1460-1468 podskarbi koronny, w l. 1469-1473 kanclerz kor., w l. 1473-1478 wojewoda sandomierski, od 1478 r. kasztelan krakowski, dyplomata król.; zm. w 1490 r.

Lit. PSB, t. 5, s. 71-73; Sułkowska-Kurasiowa (1967), s. 118; F. Kiryk, *Jakub z Dębna na tle wewnętrznej i zagranicznej polityki Kazimierza Jagiellończyka*, Wrocław 1967.

254/1

— Mowa na sejmie Rzeszy

VIII 1471 r., Ratyzbona; mowa w sprawie tureckiej wygłoszona wobec cesarza podczas posiedzenia sejmku Rzeszy.

Inc. *Prima quod gentes...*

Mss. Nieznany rękopis, przechowywany – jak podał N. Jorga – w archiwum w Norymberdze.

Edd. (fragm.) N. Jorga, *Notes et extraits pour servir à l'histoire des croisades au XVe siècle*, ser. 4, Bucarest 1915, nr 200, s. 299-300.

255.

Jakub Paweł z Gembic

(Jacobus Pauli de Gembice, Gambicze)

I poł. XV w.; rektor szkoły parafialnej w Gębicach.

Lit. Wielgus (1992), s. 156.

255/1

— (attrib.) *Commentum super Psalterium*

Ok. 1418 r.; Księga Psalmów z komentarzem; Jakub z Gębic mógł być tylko kopistą.

Inc. *Sic quod David iam desperabat... Et scitote quoniam mirificavit...*

Mss. Gniezno Arch. Archid. Ms. 1002, k. 3-98.

Comm. J. Rył, *Katalog rękopisów biblioteki katedralnej w Gnieźnie*, „ABMK”, 46 (1983), s. 5-6; Wielgus (1992), s. 156.

256.

Jakub z Gostynina

(Jacobus de Gostynin)

Ur. ok. 1454 r.; od 1472 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim; 1473 r. bakałarz, w 1477 r. magister sztuk; w l. 1477-1496 profesor na Wydziale Sztuk; 1490, 1496 r. dziekan Wydziału Sztuk; w 1491 r. podjął studia teologiczne, 1494 r. bakałarz, 1500 r. doktor, 1501 r. profesor teologii; od 1499 r. kanonik kolegiaty św. Floriana, w l. 1503 i 1504 rektor Uniwersytetu Krakowskiego; od 1504 r. wicekanclerz Uniwersytetu; zm. w 1506 r.

Lit. PSB, t. 10, s. 352; SPTK, t. 2, s. 106-107; NK, t. 2, s. 212-213; Fijałek (1898), s. 16; Morawski (1900), t. 2, s. 84-85; Markowski (1965a), s. 171-173, 210, 247, 253; Hajdukiewicz (1974), s. 253-254; Wielgus (1992), s. 134; Knoll (2016), s. 337, 344-345; L. Nowak, *Jakub z Gostynina. Jego życie i myśl*, Toruń 2017.

256/1

— *Expositio super I-XII libros 'Metaphysicae' Aristotelis*

4 ćw. XV w., Kraków; wariant tytułu: *In Metaphysicam*; komentarz do *Metafizyki* Arystotelesa.

Inc. [Prolog:] *Secundum dominum Alexandrum metaphysica vere est sciencia simpliciter. Hic in principio...* [In librum I:] *Totalis iste liber considerans universaliter de entibus secundum quod encia sunt...*

Mss. Kraków BJ Ms. 505, k. 190v-363 (autograf).

Comm. Lohr (1970), s. 142, nr 1; Hajdukiewicz (1974), s. 253; Markowski, Włodek (1974), s. 14; Knoll (2016), s. 338.

256/2

— *Glossae super Ioannis Versoris super opera Aristotelis*

4 ćw. XV w., Kraków; glosa marginalna do komentarzy Jana Versora do tekstów Arystotelesa: *Analytica priora, Analytica posteriora, I-IV libri Topicorum, Predicamentorum, De interpretatione*.

Inc. *Circa initium I libri Priorum queritur primo...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2076, k. 1-26v, 42-61v, 66-77v, 102-122, 180-226, 244-264v.

Comm. Markowski, Włodek (1974), s. 101-103.

256/3

— *Glossae super Ioannis Versoris Quaestiones super 'Isagogen' Porphyrii*

Komentarz w formie glosy marginalnej do komentarza Jana Wersora do *Isagogi* Porfiriusza z Tyru.

Inc. *Circa initium libri Predicabilium Porphyrii movetur primo questio talis...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2076, k. 126-179v.

256/4

— *Glossa super Is. 38,1*

Koniec XV w., Kraków; komentarz do Ks. Izajasza (38,1).

Inc. *Glossa super illud Isaie 38 [1]: Dispone domui tue etc. Deus sentenciam mutat et non consilium...*

Mss. Kraków BJ Ms. 315, k. 258v.

Comm. Hajdukiewicz (1974), s. 254; Catalogus BJ, t. 1, s. 400-401; Wielgus (1992), s. 134.

256/5

— *Glossae super Pauli de Venetiis Scriptum super ‘De anima’ Aristotelis*

Komentarz w formie glosy marginalnej w inkunabule: Paulus de Venetia, *Scriptum super libros De anima Aristotelis*, Venezia, P. di Pietro, 1481.

Mss. Kraków BJ Inc. 509.

Edd. (fragm.) Kuksewicz (1973), s. 291-292.

256/6

— *In librum ‘De causis’*

1491 r., Kraków; wariant tytułu: *Theoremata seu propositiones Auctoris causarum David Judei cum annotationibus* (tytuł wydania z 1507 r.); komentarz do *Księgi o przyczynach* Ps.-Arystotelesa.

Inc. [1.] *Et quia litterarum tanta scire est amplissima gloria...*; [2.] *Si ea quae a summo rerum conditore humano generi collata sunt beneficia animis nostris...*

Mss. Kraków BJ Ms. 505, k. 155-190v (inc. 1); Kraków 1507 (inna redakcja, inc. 2).

Edd. Komentarz do ‘*Liber de causis*’, wyd. P. Góra, MSZHFŚŚ, 11 (1969), s. 11-162.

Transl. (fragm.) *700 lat* (1978), s. 462-476.

Comm. W. Seńko, *Jakub z Gostynina i jego komentarz do ‘Liber de Causis’*, „StMed”, 2 (1961), s. 185-210; *Komentarz do ‘Liber de causis’...*, s. 3-10; Lohr (1970), s. 142, nr 2; Hajdukiewicz (1974), s. 253; Knoll (2016), s. 338; M. Płotka, *Neoplatońskie inspiracje praktycyzmu krakowskiego*, „Przegląd Filozoficzny”, 25 (2016), nr 2, s. 425-435.

256/7

— *In ‘Physicam’*

1490 r. (?), Kraków; wariant tytułu: *Expositio I-VIII librorum ‘Physicae’ Aristotelis cum textu eiusdem*; komentarz do *Fizyki* Arystotelesa.

Inc. [Prol.] *Explanaturus ac lecturus opus nobilissimum utilissimumque Aristotelis Nicomachi filii Graecorum sapientissimi...* [komentarz:] *Quoniam quidem intelligere. – Tractaturus dominus Aristoteles de corpore mobili vel ente mobili...*

Mss. Kraków BJ Ms. 505, k. 1-147 (autograf); Ms. 2010, k. 3-220.

Edd. (fragm. – Prol.) *Jakub z Gostynina ‘Komentarz do Fizyki Arystotelesa’*, wyd. R. Palacz, MHFŚP, 2 (1970), s. 88-103.

Transl. (fragm.) *700 lat* (1978), s. 445-461.

Comm. W. Seńko, *Jakub z Gostynina...*, s. 199; Lohr (1970), s. 142, nr 3; Palacz, *Jakub z Gostynina ‘Komentarz’...*, s. 86-87; Hajdukiewicz (1974), s. 253; Markowski, Włodek (1974), s. 13, 90; Knoll (2016), s. 356, 361-362.

256/8

— *Notae super I-am Ioannis*

Komentarz biblijny do 1 Listu św. Jana

Inc. *Circa canonicam primam Ioannis et III cap. quinti ista continentur...***Mss.** Kraków BJ Ms. 298, k. 253.**Comm.** Hajdukiewicz (1974), s. 254; Catalogus BJ, t. 1, s. 361; Wielgus (1992), s. 134.

256/9

— *Prologi et glossae super Novum Testamentum (Mt.-Marc., Apoc.)*Koniec XV w., Kraków; wariant tytułu: *Biblia Latina (Novum Testamentum: Matth. – Marc., Apoc.) cum prologis Iacobi de Gostynin;* komentarz do czterech Ewangelii i Apokalipsy.**Inc.** [Prol.] *Matheus ex Iudea sicut in ordine...* [Prol. Jakuba z Gostynina:] *In nomine sancte et individue Trinitatis, Patris et Filii et Spiritus Sancti. Ad laudem et gloriam omnipotentis Dei...***Mss.** Kraków BJ Ms. 315, k. 2-258v (autograf).**Comm.** Seńko, *Jakub z Gostynina...*, s. 198; Catalogus BJ, t. 1, s. 400-401; Wielgus (1992), s. 134.

257.

Jakub z Hży Starszy

(Iacobus de Ilza, de Ilsza)

Ur. ok. 1470 r. w rodzinie mieszczańskiej; od 1489 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1492 r. bakałarz sztuk, 1495 r. magister sztuk; w l. 1506-1515 profesor astrologii; w l. 1508, 1512-1513 dziekan Wydziału Sztuk; przed 1514 r. odbył studia prawnicze i teologiczne w Rzymie, gdzie uzyskał stopnie doktora prawa i teologii; kanonik kolegiaty św. Florianiana w Krakowie; zm. w St. Veit w 1526 r.

Lit. PSB, t. 10, s. 152-154; H. Barycz, *Polacy na studiach w Rzymie w epoce Odrodzenia (1440-1600)*, Kraków 1938, s. 102; Hajdukiewicz (1974), s. 254; Konarska-Zimnicka (2018), passim.

257/1

— *Iudicium anni 1507*

Ok. 1506/1507 r., Kraków; prognostyk astrologiczny.

Inc. *Cum non modo sacratissima divini eloqui instituta, sed etiam salutaria philosophorum dogmata una voce persuadeant...***Mss.** Kraków BJ Ms. 579, s. 275-286.**Edd. princ.** Kraków, Jan Haller, 1507 (?).**Comm.** Markowski (1992), s. 98-99.

257/2

— *Iudicium anni 1508*

Ok. 1507/1508 r., Kraków; prognostyk astrologiczny; osobno wydany w j. niemieckim (*Practica deus nach der Geburt Christi tausent funff hundert acht Iar*).

Inc. *Cum omnia ex influentia corporum superiorum provenire a nostris progenitoribus et mundi huius sapientioribus accepimus...*

Edd. princ. Kraków, Jan Haller, 1507-1508 (łac.); Kraków, Jan Haller, 1507-1508 (niem.).

Comm. Markowski (1992), s. 99.

257/3

— *Iudicium anni 1509*

Ok. 1508/1509 r., Kraków, prognostyk astrologiczny.

Inc. [brak początku] *Iamque in transacti anno iudicio dictum est... Capitulum de bello et pace. Inspectis constellationibus universalibus...*

Edd. princ. Kraków, Jan Haller, 1508-1509.

Comm. Markowski (1992), s. 99-100.

257/4

— *Iudicium anni 1510*

Ok. 1509/1510 r., Kraków; prognostyk astrologiczny.

Edd. princ. Kraków, Jan Haller (?), 1509-1510.

Comm. Markowski (1992), s. 100.

257/5

— *Iudicium anni 1512 et eclipsis lunaris 6 X 1511*

Ok. 1511 r., Kraków; wariant tytułu: *Judicium Cracoviense anni et eclipsis; Pronosticon Cracoviense*; prognostyk astrologiczny.

Inc. [Prolog:] *Summus omnium rerum opifex, Deus optimus maximusque inevitabili eterno sue divinitatis consilio...* [tekst:] *Huius quidem eclipysis sunt Mars cum aliquali participatione Veneris, ratione videlicet propinquioris anguli...*

Edd. princ. Kraków, Jan Haller, 31 X 1512.

Comm. Markowski (1992), s. 100-101.

257/6

— *Iudicium anni 1512 et eclipsis lunaris 6 X 1511*

1512 r., Kraków; prognostyk astrologiczny.

Inc. [Prolog:] *Summus omnium rerum opifex, Deus optimus maximusque inevitabili eternoque sue divinitatis consilio...* [tekst:] *Capitulum de magnis celi configurationibus. – Jamque omnes huius scientie observatores equali sententia re in hac convertire...*

Edd. princ. Kraków, Florian Ungler, 1512.

Comm. Markowski (1992), s. 101.

257/7

— ***Iudicium anni 1513***

1512-1513 r., Kraków; prognostyk astrologiczny.

Comm. Markowski (1992), s. 101.

257/8

— ***Iudicium anni 1514***

1513-1514 r., Kraków; prognostyk astrologiczny.

Comm. Markowski (1992), s. 101.

257/9

— ***Iudicium anni 1515***

1514-1515 r., Kraków; prognostyk astrologiczny.

Comm. Markowski (1992), s. 101-102.

257/10

— ***Iudicium anni 1516***

1515-1516 r., Kraków; prognostyk astrologiczny.

Comm. Markowski (1992), s. 102.

257/11

— ***Iudicium anni 1517***

1516 r., Kraków; wariant tytułu: *Prognosticon*; prognostyk astrologiczny, głównym autorem był Mikołaj z Szadka.

Inc. *Iam pridem sensu, ratione ac ipsa multorum sapientum auctoritate extat comprobatum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 582, s. 1-29.

Edd. princ. Kraków 1516.

Comm. Rosińska (1984), nr 831; Markowski (1992), s. 102.

257/12

— *Iudicium anni 1517*

1516-1517 r., Kraków; prognostyk astrologiczny.

Inc. *In celsi tonantis laudem eviternam, qui hec inferiora per illa superiora gubernanda esse voluit...***Edd. princ.** Kraków, Jan Haller, 1516-1517.**Comm.** Markowski (1992), s. 102.

257/13

— *Iudicium nativitatis cum figuris caeli*

Pocz. XVI w. (?), Kraków; horoskop.

Inc. *Capitulum de dispositione corporis nati in sanitate. – Et quia dominus directionis ascendentis est Venus cum Mercurio disponebatque vitam nati Venus in figura...***Mss.** Kraków BJ Ms. 3227, s. 271-285.**Comm.** Rosińska (1984), nr 684; Markowski (1992), s. 102.

257/14

— *Notae astronomicae*3 ćw. XV w., Kraków; noty i glosy do *Canones super tabulas resolutas de veriis et mediis motibus planetarum* Andrzeja Grzymały z Poznania oraz do almanachu.**Mss.** Kraków BJ Ms. 1920, s. 24, 204.**Comm.** Rosińska (1984), nr 1053, 1096, 1128, 1304, 1654, 2218.

257/15

— *Opusculum de aerae dispositionibus*Ok. 1519 r., Kraków; wariant tytułu: *Opusculum aurei tractatuli in astrologicis de pluviis, ventis ac de aliis variis aerae dispositionibus*; traktat astrologiczny.**Inc.** [Dedic.] *Ad reverendissimum dominum Petrum Thomicium, episcopum Premysliensem, Sarmatice gentis regni Polonie, vicecancellarium dignissimum. – Consideranti mihi, praesul dignissime, ac illius vetustissimae Thomiciorum familie unicum decus... [tekst:] Etsi multa de instabilitate ac ipsis imbribus scripsissent multa...***Edd. princ.** Kraków, Jan Haller, 1519.**Comm.** Hajdukiewicz (1974), s. 254; Markowski (1992), s. 103; Konarska-Zimnicka (2018), s. 230-231.

258.

Jakub z Lisowa

Ur. ok. 1420 r.; od 1435 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1438 r. bakałarz, 1441 r. magister sztuk, w l. 1447, 1451, 1466 dziekan Wydziału Sztuk, 1453 r. prepozyt Kolegium Większego; podjął studia prawnicze, 1458 r. licencjat, przed 1466 r. doktor dekretów, następnie odbył studia teologiczne, przed 1466 r. licencjat teologii, przed 1469 r. profesor teologii; w l. 1462/63 i 1467 dziekan Wydziału Prawa, wicerektor Uniwersytetu Krakowskiego w l. 1469, 1470, 1473; kanonik kolegiaty św. Floriana na Kleparzu; zm. w 1475 r.

Lit. PSB, t. 10, s. 360; PWPUJ, s. 103-104; SPTK, t. 2, s. 107-108; Wielgus (1992), s. 124-125.

258/1

— *Commentum super Actus Apostolorum*

Ok. 1457 r., Kraków; wariant tytułu: *Actus Apostolorum cum prologo et Iacobi de Lisów commento marginali et interlineari*; komentarz do Dziejów Ap. w postaci glosy marginalnej i interlinearnej.

Inc. [Prol.:] *Lucas Anthiocensis natione Sirus... [Comm.:] Lucas Anthiocensis. Huic epistolae praeponitur prologus, in quo proceditur per hunc mundum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 298, k. 83-119v.

Comm. Catalogus BJ, t. 1, s. 360; Wielgus (1992), s. 125.

258/2

— *Commentum super Apocalipsis s. Johannis cum expositione*

Ok. 1457/1458 r., Kraków; wariant tytułu: *Apocalipsis s. Johannis cum expositione; Apocalipsis cum prologo et Iacobi de Lisów commento partes textus sequente*; komentarz do Apokalipsy św. Jana.

Inc. [Prol.:] *Omnes qui pie volunt vivere... [Comm.:] Primo sciendum quis auctor sit huius libri...*

Mss. Kraków BJ Ms. 298, k. 172-234v.

Comm. Catalogus BJ, t. 1, s. 360; Wielgus (1992), s. 125.

258/3

— *Commentum super Epistolae canonicae cum prologis*

Ok. 1457 r., Kraków; wariant tytułu: *Epistolae Apostolorum cum expositione; Epistolae canonicae cum prologis et Iacobi de Lisów commento partes textus sequente*; komentarz do Listów kanonicznych.

Inc. [Prol.:] *Non est ita ordo apud Graecos, qui integre sapiant... [Comm.:] Non est ita ordo. Ad commendationem huius operis Ieronimus praemittit prologum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 298, k. 121-172.

Comm. Catalogus BJ, t. 1, s. 360; Wielgus (1992), s. 125.

258/4

— *Principium circa 'Sententias' Petri Lombardi*

Ok. 1463 r., Kraków; wykład wstępny do I ks. *Sentencji* Piotra Lombarda.

Mss. Kraków BJ Ms. 2302, k. 106-106v, 120-125v.

Edd. (fragm.) Włodek (1970), s. 103-114.

258/5

— *Quaestio pro fine quarti*

1465 r.; kwestia z niezachowanego komentarza do *Sentencji* Piotra Lombarda, przepisana osobno.

Inc. *Utrum beatitudo electorum et supplicium damnatorum augebuntur post finale iudicium per assumptionem corporum suorum. Ad cuius partes quaestionis arguitur pro et contra...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2302, k. 135v-139v.

Comm. Z. Włodek, *Z badań nad filozofią człowieka w późnośredniowiecznej eschatologii krakowskiej. Poglądy Tomasza ze Strzempina*, „StMed”, 29 (1992), s. 162.

259.

Jakub z Nowego Sącza

(Iacobus de Szandecz)

Studiował na Uniwersytecie w Pradze, studia kontynuował w Krakowie, 1402/03 r.

bakalarz, ok. 1406 r. magister sztuk, wykładał na Wydziale Sztuk; odbył studia teologiczne, między 1413 a 1415 bakalarz biblijny, przed 1419 r. bakalarz sentencjariusz, 1420 r. bakalarz *formatus*, 1420/21 r. doktor teologii, 1420 r. rektor Uniwersytetu Krakowskiego, w trakcie studiów teologicznych wstąpił do zakonu duchaków; zm. między 1431 a 1434 r.

Lit. PSB, t. 10, s. 360-361; SPTK, t. 2, 108; Fijałek (1898), s. 111; M. Markowski, *Jakub z Nowego Sącza*, MSZHFSS, 3 (1964), s. 3-29; Knoll (2016), s. 487.

259/1

— *Principium in I librum 'Sententiarum' Petri Lombardi*

Ok. 1418 r., Kraków; wykład wstępny do I ks. *Sentencji* Piotra Lombarda.

Inc. *Utrum scientia theologica viatorum subalternata theologiae beatorum sit realiter ab habitu fidei distincta ac praerequirens...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1525, k. 50-54.

Edd. (fragm.) Włodek (1970), s. 45-54; *Iacobi de Sandecia, Nova Questio Principii in I librum Sententiarum Petri Lombardi*, [w:] *Scripta manent*, s. 5-11.

Comm. Markowski, *Jakub z Nowego Sącza...*, s. 8-27; *Catalogus BJ*, t. 11, s. 162-163.

260.

Jakub z Paradyża

(Jacobus de Paradiso, de Claratumba, de Cracovia, de Clusa, de Jutirboc, Jakub z Jüterborku, de Jüterburg, Erfordiensis, Carthusiensis)

Ur. w 1380 r.; ok. 1402 r. wstąpił do klasztoru cystersów w Paradyżu; od 1420 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1421 r. bakałarz, 1423 r. magister sztuk, w l. 1423-1431 odbył studia teologiczne, ok. 1427 r. bakałarz teologii – *baccalaureus biblicus*, 1430 r. *baccalaureus sententiarium*, 1432 r. magister teologii, w l. 1432-1441 przebywał w klasztorze cystersów w Mogile oraz prowadził wykłady z teologii na Uniwersytecie Krakowskim, uczestnik soboru w Bazylei, w 1441 lub 1442 r. przeniósł się do klasztoru cystersów w Sulejowie, następnie do klasztoru kartuzów Lapis Refugii na Spiszu, by wkrótce (1443 r.) osiąść w klasztorze kartuzów Salvatorsberg w Erfurcie; zm. w 1465 r.

Lit. PSB, t. 10, s. 363-364; WSB, s. 276; SPTK, t. 2, s. 109-119; NK, t. 3, s. 85-87; VL², t. 4, kol. 478-487; H. Kellner, *Jakobus von Jüterbogk*, „Theologische Quartalschrift”, 48 (1866), s. 315-348; T. Warmiński, *Urkundliche Geschichte des ehemaligen Cistercienser-Klosters zu Paradies*, Meseritz 1886, s. 72-78; Fijałek (1900a); Morawski (1900), t. 1, s. 416-419; t. 2, s. 121-124; T. Brieger, *Zu Jakob von Jüterbock*, „Zeitschrift für Kirchengeschichte”, 24 (1903), s. 136-150; F. Schillmann, *Neue Beiträge zu Jakob von Jüterbock*, „Zeitschrift für Kirchengeschichte”, 35 (1914), s. 64-76, 363-371; Meier (1955); *Historia nauki polskiej*, t. 1, s. 177-179; Z. Kałuża, *La liste des oeuvres de Mathieu de Cracovie et de Jacques de Paradyż dans le Catalogue du Couvent Rouge*, „Med.Philos.Pol.”, 17 (1973), s. 25-36; Hajdukiewicz (1974), s. 255-256; Mertens (1976); P. Szczyński, [w:] *Dzieje teologii*, s. 329-331, 366; D. A. Kuś, *Jakub z Paradyża. Tractatus de contractibus. Wstęp*, Warszawa 1974, s. 67-97; D. Mertens, *Der Streit um den Bursfelder Liber Ordinarius*, „Studien und Mitteilungen zur Geschichte des Benediktinerordens”, 86 (1975), s. 728-760; S. A. Porębski, *Contribution à l'étude de Jacques de Paradyż*, „Med.Philos.Pol.”, 21 (1975), s. 115-121; S. A. Porębski, *Jakub z Paradyża i jego dzieło*, [w:] Porębski (1978), s. 7-27; Wielgus (1992), s. 73-78; S. A. Porębski, *Jakub z Paradyża i filozofia w Polsce w XV wieku*, „Studia Philosophiae Christianae”, 34 (1998), nr 1, s. 64-69; Tatarzyński (2006), s. 177-235; Knoll (2016), s. 254, 503-505, 512, 519-522, 536.

— *Additiones de inchoatione festorum et de viatoribus vectoribus – zob. De inchoatione...*

260/1

— *Apologeticus religiosorum*

1456 r., Erfurt; traktat teologiczny.

Inc. *Paulus egregius divini verbi zelator salubri sua doctrina ad vigilantem examinationem humanarum operationum nos reddere cupiens attonitos...***Mss.** Göttingen Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Ms. Cod. Theol. 131, k. 2-10v; Trewir StdB Ms. 1924, k. 154-160; Weimar Herzogin Anna Amalia Bibliothek Ms. Fol 25, k. 200-202v; Wolfenbüttel HAB Ms. Cod. Guelf. 309 Helmst., k 304-307v.**Comm.** Fijałek (1900a), t. 2, s. 225-226; Meier (1955), s. 51, nr 57; Mertens (1976), s. 42, 222-226, 281; Porębski (1978), s. 31, nr 1; Tatarzyński (2006), s. 214.

260/2

— *Avisamentum ad Papam pro reformatione Ecclesiae*

Przed IV 1449 r. Erfurt; traktat reformatorski.

Inc. *Scimus olim a Spiritu Sancto dictum edictumque sancto prophetae: Clama...***Mss.** Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Meier (1955), Porębski (1978).**Edd.** E. Klüpfel, *Vetus Bibliotheca Ecclesiastica*, t. 1, Freiburg im Br. 1780, s. 135-145; S. A. Porębski, *Jakub z Paradyża. Wybór tekstów dotyczących reformy Kościoła*, Warszawa 1978, s. 12-17.**Comm.** Fijałek (1900a), t. 2, s. 249-250; Meier (1955), s. 61, nr 75; Mertens (1976), s. 38, 283; Porębski (1978), s. 31, nr 2; SPTK, t. 2, s. 111; Tatarzyński (2006), s. 181.

260/3

— *Collationes*Ok. 1427-1432 r., Kraków, Mogiła; kazania – 15 kazań o ustalonym incipicie, ponadto co najmniej trzy zbiory kazań, określonych jako *Collationes*.**Inc.** [Ad fratres nostros in Pascha I:] *Coram praesenti alma congregatione in hac desiderantissima paschali sollempnitate...*; [Ad fratres nostros in Pascha II:] *Nedum omnium angelorum agmina, nedum omnium humanorum corda...*; [De Assumptione BMV:] *Ne in huius sacratissimae caeli Reginae festivitate, quae omnium sanctorum Maria optimam...*; [De caritate fratrum et eorum disciplinari vita:] *Scimus, quia apostolicae... nostra conversatio...*; [De sanctitatis virtute:] *Considerante me statum et eminentiam...*; [De nativitate BMV:] *Ad excitandam qualibuscumque verbis cordium nostrum devotionem...*; [De s. Bernardo I:] *Alliciente pie... dilectus meus candidus...*; [De s. Bernardo II:] *Instigante me... dilectus Deo et hominibus...*; [In Ascensione Domini:] *In hac nedum admirabili sed et ineffabili gloriosae Christi Ascensionis sollempnitate...*; [In die Nativitatis Christi:] *In nomine Domini nostri Iesu Christi, de quo ad praesens nobis sermo.*

Licet vigiliae sacrae per nos habitae ad laudem novi nati regis ac brevitatis et artitudo temporis...; [In die Omnium Sanctorum:] *In hodierna omnium sanctorum venerandissima solemnitate, licet copiosa reddidit iustus mercedem...*; [In die Pentecostes I:] *De excellentissimo dono... Spiritus Paraclitus ille vos docebit...*; [In die Pentecostes II:] *Locuturo mihi de praesentis sacratissimae diei Spiritus Sancti solemnitate...*; [In die Purificationis de commendatione, excellentia et approbatione O. Carth., Ad carthusienses de eorum statu, fine atque excellentia:] *Ut verbis prophetis te pudicissimam furturem o anima...*; [In exequiis defunctorum:] *Vos estis lux mundi...*; [Collatio pro divinae scientiae recommendatione quae facta est per fratrem... post praesentationem eius ad cursum legendum in theologia – incipit nieznany; Collationes capitulares secundum morem Carthusiensium – incipit nieznany; Collationes factae solemniter in Univ. Crac. – incipit nieznany; Collationes variae – incipit nieznany].

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978).

Comm. Meier (1955), s. 70, nr 88; Mertens (1976), s. 29, 284; Porębski (1978), s. 32, nr 3; SPTK, t. 2, s. 118; Wielgus (1992), s. 77 (tylko kazanie 1: *Sermo I ad fratres nostros in Pascha*).

260/4

— *Colloquium hominis ad animam suam*

1446/1447 r., Erfurt; traktat teologiczny w formie dialogu.

Inc. *Verbum secretum mihi est ad te o sponsa summi regis filia, anima mea eiusdem regis insignita imagine...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978).

Edd. J. Stoś, *Edycja traktatu Jakuba z Paradyża 'Colloquium hominis ad animam suam'*, „Studia Paradyskie”, 6-7 (1996/1997), s. 203-242; wyd. J. Stoś [w:] tegoż, *Jakub z Paradyża – dwa traktaty o człowieku*, Szczecin 2006, s. 223-254.

Transl. Jakub z Paradyża, *Rozmowa człowieka z własną duszą*, [w:] J. Stoś, *Jakub z Paradyża – dwa traktaty...*, s. 116-150.

Comm. Fijałek (1900a), t. 2, s. 278-279; Meier (1955), s. 66-67, nr 82; Mertens (1976), s. 37, 284; Porębski (1978), s. 35, nr 4; SPTK, t. 2, s. 112-113; J. Stoś, *Dialog człowieka z własną duszą w ujęciu Jakuba z Paradyża*, „Studia Warmińskie”, 41-42 (2004-2005), s. 125-133; Tatarzyński (2006), s. 190.

260/5

— *Confessionale I*

Przed 1442 r. (?), Mogiła (?); wyciąg z obszerniejszego tekstu: *Confessionale tam pro noviciis quam pro aliis extractum de confessionali doctoris Jacobi (sic) de Mogyla...*

Inc. *In primis veniam sumendo coram Christi vicario, hoc est coram confessore, qui tibi prostrato dicit: quid dicitis? Respondes: Culpam meam...*

Mss. Szczyrzyc Bibl. Klasztoru Cystersów Ms. 142, k. 9v-12v (zaginiony).

Comm. K. Dobrowolski, *Przyczynki do dziejów średniowiecznej kultury polskiej z rękopisu szczyrzyckiego*, [w:] *Studja staropolskie. Księga ku czci Aleksandra Brücknera*, Kraków 1928, s. 312-318; *Wskazówki do katalogowania rękopisów w zbiorach bibliotecznych*, Kraków 1935, s. 21-22 (opis rękopisu).

260/6

— *Confessionale II*

Ok. 1457/1458 r., Erfurt; traktat spowiedniczy złożony z 26 rozdziałów.

Inc. *Samaritanus vulnerato appropians, curationis sacramentorum alligamenta adhibuit, infundens oleum et vinum. Scribitur in principio libri 4 Sententiarum et originaliter habetur Luce 10 c. – Caritate coactus precibusque plurimum postulatus...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978).

Edd. *Confessionale compendiosum et utilissimum reverendi patris Jacobi de Paradiso ordinis Carthusiensium domus Erfordensis*, Nurembergae 1520.

Comm. Meier (1955), s. 60, nr 73; Mertens (1976), s. 42, 283; Porębski (1978), s. 36, nr 6; SPTK, t. 2, s. 112 (jako dub.); Tatarzyński (2006), s. 214.

260/7

— *Consolatorium contra mala huius mundi*

1455 r., Erfurt; wariant tytułu: *Consolationes contra mala huius saeculi*; traktat teologiczny w formie dialogu między nauczycielem a uczniem z siedmioma propozycjami; wg Fijałka inny tytuł to: *Consolatorius boni ac zelosi Christiani*, co S. A. Porębski traktuje jako osobne, zaginione dzieło; możliwe, że także inne dzieło: *Dialogus cum novitio consolatorius* traktować należy jako ten sam tekst.

Inc. *Domine nonne bonum semen seminasti in agro tuo... Contra omnia huius saeculi mala nichil efficacius valet inventum, quam passionis et mortis Christi devota meditatio...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978).

Comm. Fijałek (1900a), t. 2, s. 275-276; Meier (1955), s. 29, nr 27; Mertens (1976), s. 42, 278; Porębski (1978), s. 36, nr 7; s. 85, nr 99-100; SPTK, t. 2, s. 113, 118; Tatarzyński (2006), s. 212.

260/8

— *Contra indulgentias per cystam et contra magistrum Henricum Toke*

Wariant tytułu: *Sermo contra magistrum Henricum Toke*; traktat polemiczny przeciwko kanonikowi katedralnemu magdeburskiemu Henrykowi Toke.

Inc. *Fontem et originem salutis et redemptionis humane et indulgentie a solo Deo merito passionis Christi profluxisse et continue fluere katholice credendum est...*

Mss. Lubeka StdB Ms. Cod.Theol.Lat.65, k. 331; Monachium BSB Ms. Clm. 3577, k. 146-149v.

Comm. Meier (1955), s. 83, nr 105 (jako dub.); Porębski (1978), s. 36, nr 8; SPTK, t. 2, s. 113; E. Rauner, *Katalog der lateinische Handschriften der Bayerischen Staatsbibliothek München. Die Handschriften aus Augsburger Bibliotheken*, t. 1: *Stadtbibliothek Clm 3501-3661*, Wiesbaden 2007, s. 295-296.

260/9

— *De actionibus humanis quantum ad bonitatem et malitiam*

Ok. 1448-1450 lub 1451 r., Erfurt; traktat z zakresu teologii spekulatywnej.

Inc. *Cum in huius saeculi perituri latissima amplitudine quaelibet res ad aliquas actiones et fines sibi proportionatos ex appetitu sibi connato aspiret...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978), Porębski (1994).

Edd. Porębski (1978), s. 177-248.

Comm. Fijałek (1900a), t. 2, s. 266-267; Meier (1955), s. 23, nr 18; Mertens (1976), s. 40, 277; Porębski (1978), s. 37, nr 10; SPTK, t. 2, s. 112; Porębski (1994), s. 70; Tatarzyński (2006), s. 180, 204.

260/10

— *De anno iubileo*

1449 r., Erfurt; wariant tytułu: *De indulgentiis anni iubilei*, traktat teologiczny.

Inc. *Visum est quibusdam devotis religiosis... tunc de anno iubilei...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978).

Comm. Fijałek (1900a), t. 2, s. 306-310; Meier (1955), nr 87; Mertens (1976), s. 38, 284; Porębski (1978), s. 37-38, nr 11; SPTK, t. 2, s. 111; Tatarzyński (2006), s. 195.

260/11

— *De apparitionibus animarum separatarum*

1454/1455 r., Erfurt; wariant tytułu: *De animabus a corporibus exutis*.

Inc. *Rogamus vos, ne terreatimi per spiritum [2 Thess 2, 2]. Verba sunt apostolica ad plebem Thessalonicam missa...*

Mss. Weimar Herzog Anna Amalia Bibliothek Fol. 25, k. 180-186v (autograf); ponadto znanych ok. 80 rękopisów (wykaz w: C. Fasbender, *Von der Wiederkehr der Seelen Verstorbenen. Untersuchungen zu Überlieferung und Rezeption eines Erfolgstextes Jakobs von Paradies. Mit einem Abdruck des Autographs*, Heidelberg 2001, s. 102-130).

Edd. 13 wydań inkunabułowycy i późniejszych drukowanych (wykaz w: Fasbender, *Von der Wiederkehr...* s. 132-134; SPTK, t. 2, s. 111); Fasbender, *Von der Wiederkehr...*, s. 32-100.

Comm. Fijałek (1900a), t. 2, s. 281-285; Meier (1955), s. 58, nr 70; Mertens (1976), s. 41, 282-283; Porębski (1978), s. 39-41, nr 12; SPTK, t. 2, s. 111; Tatarzyński (2006), s. 210-211.

260/12

— *De approbatione et confirmatione statutorum Ordinis Carthusiensium*

1452 r., Erfurt.

Inc. [incipit 1:] *Ad faciendam fidem indubitata omnibus haesitantibus de approbatione et acceptatione sacrae religionis...* [incipit 2:] *Tu immediata sacrosanctae Romanae Ecclesiae filia...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978).

Comm. Meier (1955), s. 13, nr 2 (z inc. 2); Mertens (1976), s. 40, 276; Porębski (1978), s. 41-42, nr 13 (z inc. 1); SPTK, t. 2, s. 113.

260/13

— *De arcta et lata via*

1452/1453 r., Erfurt; wariant tytułu: *De arcta via que ad vitam ducit et lata ad perditionem*; traktat z zakresu teologii ascetycznej.

Inc. *Veritatis organo novimus sententiam immo exhortationem nulla unquam oblivione a cordibus mortalium delendam...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978).

Comm. Fijałek (1900a), t. 2, s. 272; Meier (1955), s. 67, nr 83; Mertens (1976), s. 40, 284; Porębski (1978), s. 42, nr 14; SPTK, t. 2, s. 113; Tatarzyński (2006), s. 209.

260/14

— *De arte bene moriendi*

Ok. 1450 r., Erfurt; traktat o sztuce dobrego umierania.

Inc. *Omnes morimur et quasi aqua dilabimur in terram quae non revertentur...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978); Porębski (1994).

Edd. Kilkanaście wydań inkunabułowyc (wykaz w: Porębski (1978)); Porębski (1994), s. 95-135.

Comm. Meier (1955), s. 47, nr 53; Mertens (1976), s. 38, 281; Porębski (1978), s. 42-44, nr 53; SPTK, t. 2, s. 111; Porębski (1994), s. 91-94; J. Stoś, *Ars vivendi et ars moriendi w pismach Jakuba z Paradyża*, „*Studia Philosophiae Christianae*”, 38 (2002), nr 2, s. 104-117; Tatarzyński (2006), s. 183, 198.

260/15

— *De arte vitia curandi*

1444 r., Erfurt; wariant tytułu: *De arte bene vivendi, De cura praelatorum ad extirpanda vitia subditorum*; traktat teologiczny, złożony z 8 rozdziałów.

Inc. *Isaac sanctus patriarcha olim legitur egressus ad vesperum ad meditando...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978).

Edd. 4 wydania inkunabułowe (wykaz w: Porębski (1978)); J. M. F. Lydius, *Aura purior hoc est M. Wesseli Gansfortii... Opera omnia e veteribus et manuscriptis codicibus. Accesserunt huic editioni: Iacobi de Paradiso Carthusiani... tractatus aliquot...*, Amstelodami 1617, s. 1-23.

Comm. Fijałek (1900a), t. 2, s. 264; Meier (1955), s. 39, nr 40; Mertens (1976), s. 37, 280; Porębski (1978), s. 45-46, nr 16; SPTK, t. 2, s. 111; Tatarzyński (2006), s. 189.

260/16

— *De auditione missarum*

Traktat teologiczny.

Inc. *Omnibus christifidelibus precipitur sub pena excommunicationis...*

Mss. Berlin SPK Ms. theol. lat. qu. 349, k. 502r-v.

Comm. Meier (1955), nr 111; Porębski (1978), s. 46, nr 17; SPTK, t. 2, s. 113.

260/17

— *De bona voluntate*

1444 lub 1447 r., Erfurt; wariant tytułu: *De intentionis directione*; traktat z zakresu teologii spekulatywnej.

Inc. *Cum omnium fructuum nobilitas ex radice generositate ortum trahat in naturalibus...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978); Porębski (1994).

Edd. Porębski (1994), s. 139-197.

Comm. Fijałek (1900a), t. 2, s. 266; Meier (1955), s. 24, nr 19; Mertens (1976), s. 36, 277; Porębski (1978), s. 46-47, nr 20; SPTK, t. 2, s. 113; Porębski (1994), s. 136-138; Stoś, *Ars vivendi et ars moriendi...*, s. 104-117; Tatarzyński (2006), s. 188.

260/18

— *De bono morali et remediis contra peccata*

1452 r., Erfurt; traktat teologiczny dogmatyczno-moralny.

Inc. [Prol.] *Cum effrenatam et numerosam hominum multitudinem in via Dei non recte ambulantem...* [cap. 1:] *Quantum appetitus fertur in bonum. – Recensen-*

tibus igitur nobis tam theologorum quam philosophorum doctrinas intellectui nostro conspicuum fit...

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978); Porębski (1994).

Edd. Porębski (1978), s. 317-379.

Comm. Fijałek (1900a), t. 2, s. 267; Meier (1955), s. 22, nr 16; Mertens (1976), s. 40, 277; Porębski (1978), s. 47, nr 21; SPTK, t. 2, s. 112; Porębski (1994), s. 71; Tatarzyński (2006), s. 180-181, 205-206.

260/19

— *De cantu in divinis apud reformatos*

Ok. poł. XV w., Erfurt; traktat o śpiewie liturgicznym; w rękopisie Oksford, Hamilton 43, pochodzącym z kartuzji w Erfurcie, po nocie proveniencyjnej z 1449 r. dodano późniejszą ręką: *De cantu in divinis apud Reformatos per editorem Jacobum Carthusiensem*.

Inc. *Contemplor inter venerabiles et religiosos patres dominos abbates ordinis sancti Benedicti et eorum fratres ac conuentus quosdam nouiter unitos pro sacre reformationis et regularis obseruancie negocio...*

Mss. Oksford Bodleian Libraries Ms. Hamilton 43, k. 267-268.

Edd. Mertens, *Der Streit um den Bursfelder...*, s. 755-759.

Comm. Meier (1955), s. 20, nr 13; Mertens, *Der Streit um den Bursfelder...*, s. 728-754; Porębski (1978), s. 50, nr 27 (jako *De centu...*); SPTK, t. 2, s. 113.

260/20

— *De causis deviationis religiosorum et de remediis eius ac qualitate suscipiendorum ad religionem*

1446-1447 lub ok. 1450 r., Erfurt; wariant tytułu: *De monasteriis lapsis reformatandis*; traktat ascetyczny dotyczący dyscypliny klasztornej.

Inc. [Prol.] *Ad formatam religionem licet plura...* [tekst:] *Novit ille quem cordis secreta non latent quam ardenti desiderio feror in profectum virorum religiosorum...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978).

Edd. Porębski, *Jakub z Paradyża. Wybór tekstów...*, s. 54-84.

Comm. Meier (1955), s. 47, nr 50; Mertens (1976), s. 37, 280-281; Porębski (1978), s. 48, nr 22; SPTK, t. 2, s. 113; Tatarzyński (2006), s. 182, 189.

260/21

— *De causis multarum passionum*

1452 r., Erfurt; traktat teologiczno-moralny.

Inc. *Cum effrenatam numerositatem [lub: monstruositatem] passionum humanarum contra rectum rationis iudicium...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978).

Edd. B. Pez, *Bibliotheca ascetica antiquo-nova*, t. 7, Ratisbonae 1725, s. 389-444.

Comm. Wiszniewski (1840-1851), t. 5, s. 42-43; Fijałek (1900a), t. 2, s. 267-268; Meier (1955), s. 22, nr 17; Porębski (1978), s. 48-49, nr 23; SPTK, t. 2, s. 111; Tatarzyński (2006), s. 206-207.

260/22

— *De cautelis diversorum statuum in ecclesia*

1455 r., Erfurt; traktat teologiczno-moralny.

Inc. *Vas electionis Paulus dicitur adhuc in hoc fragili corpore militaret omnium ecclesiarum sibi assumpsit sollicitudinem...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978).

Comm. Fijałek (1900a), t. 2, s. 261-263; Meier (1955), s. 66, nr 81; Mertens (1976), s. 42, 284; Porębski (1978), s. 49-50, nr 24; SPTK, t. 2, s. 113; Tatarzyński (2006), s. 213-214.

260/23

— *De celebratione festivitatum*

Wariant tytułu: *Quomodo religiosi debeant servare festa*; traktat teologiczny.

Inc. *Ad succurrendum conscientia timoratis...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978); ponadto: Weimar Herzogin Anna Amalia Bibliothek Ms. Fol 25, k. 228v.

Comm. Meier (1955), s. 17, nr 6; Porębski (1978), s. 50, nr 25; SPTK, t. 2.

260/24

— *De celebratione missarum*

Tekst autorstwa Jakuba z Paradyża, ale autorstwo przypisywane także Janowi Gersonowi (zob. *Edd.*).

Inc. *Dubitatum est apud me frequenter et diu...*

Mss. Weimar Herzogin Anna Amalia Bibliothek Ms. Fol 25, k. 150-153v.

Edd. Jean Gerson, *Oeuvres complètes*, wyd. P. Glorieux, t. 9, Paris 1973, s. 35-50, nr 425.

Comm. Meier (1955), s. 83, nr 102; Porębski (1978), s. 50, nr 26; SPTK, t. 2, s. 113; B. Bushey, H. Broszinski, *Die lateinischen Handschriften bis 1600*, t. 1: *Fol max, Fol und Oct*, Wiesbaden 2004, s. 128.

260/25

— *De cessatione divinatorum*

Traktat teologiczny, znany z jednego przekazu.

Inc. *In salicibus in medio eius suspendimus organa nostra [Ps 136, 2]. – Et intitulum psalmus Pro Ruina, quia loquitur et prophetat de Babilonica captivitate. quam Jeremias deplanxit quadruplici alphabeto...*

Mss. Berlin SPK Ms. theol. lat. qu. 343, k. 1r-14v.

Comm. Mertens (1976), s. 66, przyp. 279, s. 279.

260/26

— *De cognitione eventuum futurorum*

Data i miejsce powstania nieznane (przed 1460 r., Erfurt?); wariant tytułu: *Influxu de cognitione secretorum; De cognitione causarum et effectuum secretorum*; traktat teologiczny.

Inc. *Spiritus Sanctus per organum suum scilicet Amos prophetam...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978).

Comm. Meier (1955), s. 65, nr 79; Mertens (1976), s. 283-284; Porębski (1978), s. 51-52, nr 29; SPTK, t. 2, s. 113; Tatarzyński (2006), s. 217.

260/27

— *De cogitationibus et earum qualitate*

Przed 1442 r. (?) lub ok. 1450 r., Mogiła lub Erfurt; traktat teologiczny.

Inc. *Cum quodam tempore tumultibus actionum manualium sepositis, me intra me recollegissem et locum silentii petivissem et in ipsa solitudine...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978); Porębski (1994).

Edd. Porębski, *Contribution à l'étude...*, s. 121-143; Porębski (1978), s. 144-174.

Transl. *700 lat* (1978), s. 316-342.

Comm. Fijałek (1900a), t. 2, s. 268; Meier (1955), s. 24, nr 20, s. 26; Mertens (1976), s. 38, 277; Porębski (1978), s. 50-51, nr 28; Porębski (1994), s. 72; Tatarzyński (2006), s. 180, 197.

260/28

— *De comparatione religionum*

Ok. 1447/1448 r., Erfurt; traktat teologiczny.

Inc. *Dicit venerabilis Bonaventura in suo Apostolico...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978).

Comm. Meier (1955), s. 27, nr 23; Mertens (1976), s. 37, 278; Porębski (1978), s. 52, nr 30; Tatarzyński (2006), s. 191.

260/29

— *De concertatione super cruore de Wilsnack*

1447 r., Erfurt; wariant tytułu: *De cruore in Wylsnaco*, traktat o krwawiących hostiach w Wilsnaku; inny tekst dotyczący tego zagadnienia, uznawany za autorstwa Jakuba z Paradyża, R. Tatarzyński zidentyfikował jako: Eberhardus Woltmann, *Determinatio de cruoribus in Wilsnack* (Tatarzyński (2006)).

Inc. [Prol.] *In materia hostiarum transformatarum, et ut dicitur olim tinctarum aut putatur cruore in opido Welsnacensi...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978); SPTK, t. 2, s. 112.

Edd. (fragm.) Fijałek (1900a), t. 2, s. 291-294.

Comm. E. Breest, *Das Wunderblut von Wilsnack (1383-1552). Quellenmässige Darstellung seiner Geschichte*, „Märkische Forschungen”, 16 (1881), s. 173, 250-252, 272; Fijałek (1900a), t. 2, s. 285-291; Meier (1955), s. 35-36, nr 37; Mertens (1976), s. 37, 279; Porębski (1978), s. 52-53, nr 31; SPTK, t. 2, s. 112; K. Bracha, *Zwischen ‘miracula’, ‘mirabilia’ und ‘mira’. Die Wallfahrten nach Wilsnack im Urteil Jakobs von Paradies*, [w:] *Die Wilsnackfahrt. Ein Wallfahrts- und Kommunikationszentrum Nord- und Mitteleuropas im Spätmittelalter*, red. F. Escher, H. Kühne, Frankfurt am M. 2006, s. 165-177; Tatarzyński (2006), s. 190, 223-224.

260/30

— *De confessione audienda*

Erfurt (?); wariant tytułu: *De confessionibus*; traktat spowiedniczy; w jednym z rękopisów jako autor wskazany został Jan Gerson.

Inc. *Conatus sum et utinam non frustra, frater mihi in Cristo karissime, desiderio vestro utcumque satisfacere...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978).

Comm. Meier (1955), s. 20, nr 12; Mertens (1976), s. 277; Porębski (1978), s. 53, nr 32; SPTK, t. 2, s. 113; Tatarzyński (2006), s. 216.

260/31

— *De consuetudinibus ordinis Carthusiensis*

Wariant tytułu: *Rigor ordinis Carthusiensis, Excerpta statutorum et obseruancie ordinis Carthusiensis*; tekst o zwyczajach kartuskich, autorstwo niepotwierdzone.

Inc. *Cum singulis personis nostri Carthusiensis ordinis instituta noscere [lub: nosse] cupientibus...*

Mss. Wiesbaden Hochschul- und Landesbibliothek RheinMain Ms. Cod. 17, k. 174-175; Augsburg Staats- und Stadtbibliothek Ms. 8° Cod 87, k. 415-422v; Moguncja StdB Ms. Hs. I 33, k. 236; Monachium BSB Ms. Clm. 28216, k. 185-187v; Salzburg Bibliothek der Erzabtei St. Peter Ms. b VI 9, k. 33v-37v;

Weimar Herzogin Anna Amalia Bibliothek Ms. Oct 52, k. 52-56; Wolfenbüttel HAB Ms. 203 Extr., k. 29-32.

Comm. Meier (1955), s. 82, nr 99 (jako attrib.); Porębski (1978), s. 53, nr 34; SPTK, t. 2, s. 113.

260/32

— *De contemptu mundi*

1457 r., Erfurt; wariant tytułu: *De conflictu inter divinum et humanum amorem.*

Inc. *Non incassum discipulus ille quem diligebat Ihesus in cena super pectus eius recubuit...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978).

Comm. Meier (1955), nr 49; Mertens (1976), s. 42, 280; Porębski (1978), s. 53-54, nr 35; SPTK, t. 2, s. 114; Tatarzyński (2006), s. 214.

260/33

— *De contractibus ad reempcionem et ad vitam*

1450 r., Erfurt; wariant tytułu: *De contractibus*; traktat o czynszach.

Inc. *Post multiplicia insignium doctorum florida scripta tam divinorum quam humanorum iurium...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978).

Edd. Jakuba z Paradyża, *Tractatus de contractibus*, wyd. D. A. Kuś, Warszawa 1974, s. 98-122.

Transl. *700 lat* (1978), s. 263-278.

Comm. Fijałek (1900a), t. 2, s. 316-317; Meier (1955), s. 52, nr 59; Mertens (1976), s. 38, 281-282; Porębski (1978), s. 54-55, nr 36; Tatarzyński (2006), s. 198-199.

260/34

— *De contractu revenditionis et reemptionis sub pacto – duplex positio*

1452-1454 r., Erfurt; wariant tytułu: *De contractu venditionis et revenditionis*; drugi traktat o czynszach odkupnych; kontynuacja traktatu *De contractibus ad reempcionem et ad vitam.*

Inc. *Fama referente non sinimur ignorare in quibusdam terris et partibus quendam contractum sub forma...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978).

Comm. Fijałek (1900a), t. 2, s. 317-320; Meier (1955), s. 33, nr 33; Mertens (1976), s. 40, 279; Porębski (1978), s. 55, nr 37; SPTK, t. 2, s. 114; Tatarzyński (2006), s. 208; Jacobus de Paradiso, *De contractu revendicionis et reempcionis sub pacto – duplex positio. Wstęp do edycji / Introductio*, wyd. M. Bukała, (Myśl Polska XV Wieku Dotycząca Kontraktów Obrotu Rentą i Innych Zagadnień Etyki Gospodarczej. Textuum Editio) 2015 [http://old.ifispan.waw.pl/pliki/1_

wst_p_do_traktatu_de_revendicione_jakuba_z_parady_a.pdf (dostęp: 10.09.2019)].

260/35

— *De dignitate pastorum et cura pastoralis sive De pastoribus et praelatis*

Ok. 1450 r., Erfurt; wariant tytułu: *De pastoribus et praelatis; Speculum pastorum*; traktat teologiczno-moralny.

Inc. *Aspiciens a longe sive tamen cum paralogizatione temporibus currentibus...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978).

Comm. Fijałek (1900a), t. 2, s. 263-264; Meier (1955), s. 17-18, nr 8; Mertens (1976), s. 38, 276; Porębski (1978), s. 56, nr 39; SPTK, t. 2, s. 114; Tatarzyński (2006), s. 232.

260/36

— *De duabus civitatibus Jerusalem et Babylon et earum civibus*

1455 r., Erfurt; traktat teologiczno-moralny.

Inc. *Rebecca consors fidei benedictionis sancti Isaac patriarchae post conceptionem sentiens geminos in utero suo...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978).

Comm. Fijałek (1900a), t. 2, s. 261; Meier (1955), s. 56, nr 68; Porębski (1978), s. 57, nr 41; SPTK, t. 2, s. 114; Tatarzyński (2006), s. 213.

260/37

— *De erroribus et moribus christianorum modernorum*

1452 r., Erfurt; traktat teologiczno-moralny; wg J. Fijałka i L. Meiera fragmenty tekstu występują jako osobne dzieła: *Planctus super errores multorum christianorum* (o inc. *Manuducente nos infalibili*), *Comparatio christianorum ad filios Israel* (o inc. *Non absurdum videri potest*), *De difficultate salvandorum* (o inc. *O utinam cordibus*), *Planctus super errores religiosorum* (o inc. *Quis etiam sufficienter deplangere*) – zob. Porębski (1978), s. 58-59.

Inc. *Spiritus sanctus per organum divini prophete Jeremie in utero sanctificati quasi obstupescens de raritate et de paucitate divini timoris in hominibus...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978); Porębski (1994); ponadto: Wrocław BUWr Ms. I F 545, k. 246v-266.

Edd. E. Jacob, *Johannes von Capistrano*, t. 2, Breslau 1905, s. 293-410; Porębski, *Jakub z Paradyża. Wybór tekstów...*, s. 275-359.

Comm. Fijałek (1900a), t. 2, s. 103, 171, 260; Meier (1955), s. 111, nr 78; Mertens (1976), s. 40, 283; Porębski (1978), s. 57-59, nr 42; SPTK, t. 2, s. 111; Porębski (1994), s. 73; Tatarzyński (2006), s. 182, 208.

260/38

— *De frequentatione sacrae Communionis*

Wariant tytułu: *De quotidie aut frequenter celebrantibus*; traktat o częstym przyjmowaniu Eucharystii; wg Meiera (1955, s. 66) jest to część *De cautelis diversorum statuum in ecclesia*, natomiast Porębski (1978, s. 59-60) wyodrębnia ten tekst jako osobne dzieło.

Inc. *Post praedicta non incassum videor mihi aliquid otii...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978); ponadto: Kolonia Historisches Archiv der Stadt Köln Ms. W 272, k. 317-319v.

Comm. Meier (1955), s. 66 (jako część nr 81); Porębski (1978), s. 59-60, nr 43; SPTK, t. 2, s. 114; Mertens, s. 284.

260/39

— *De habitus acquisitis infusis ac de caritate*

Przed 1442 r. (?), Mogiła (?); wariant tytułu: *De causis gratiae et caritatis, De habitibus acquisitis et infusis ac de caritate*; traktat teologiczno-moralny, podzielony na 15 rozdziałów; fragment tekstu (rozdz. X w edycji), z tytułem: *De causis gratiae et caritatis* jako osobny tekst w rękopisach.

Inc. *Non ignorant divinarum litterarum solliciti scrutatores...; [inc. De causis...:] Scien-dum quod gratia secundum Thomam est quaedam participatio divinae naturae...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978).

Edd. Porębski (1978), s. 382-435.

Comm. Fijałek (1900a), t. 2, s. 271-272; Meier (1955), s. 44, nr 46; Porębski (1978), s. 60, nr 44; SPTK, t. 2, s. 112; Tatarzyński (2006), s. 181.

260/40

— *De inchoatione festorum et de vectoribus*

1448 lub 1451 r., Erfurt; wariant tytułu: *Addiciones de inchoacione festorum et de viatoribus vectoribus, De inchoatione et cessatione festorum*; traktat o obchodzeniu świąt.

Inc. *Cum animadverterem inter quosdam opinionum varietatem de sanctificatione sabbati...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Stoś, *Wstęp*, [w:] *Jakub z Paradyża...*

Edd. *Jakub z Paradyża, Sermones de sanctis et praecipuis festivitibus*, wyd. S. A. Porębski, Warszawa 2007; *Jakub z Paradyża, De sanctificatione sabbati circa molendini; Additiones de inchoatione festorum et de viatoribus vectoribus*, wyd. J. Stoś, Warszawa 2004, s. 239-245.

Comm. Fijałek (1900a), t. 2, s. 296-302; Meier (1955), s. 20, nr 14; Porębski (1978), s. 60-61, nr 45; SPTK, t. 2, s. 114; Stoś, *Wstęp*, [w:] *Jakub z Paradyża, Sermones de sanctis...*, s. 233-238; Tatarzyński (2006), s. 203-204.

260/41

— *De indulgentiis*

Traktat o odpustach.

Inc. *Indulgentiae cum iam gratia abundante...***Mss.** Wolfenbüttel HAB Ms. 1070 Helmst., k. 196-248v; Ms. 30. 1 Aug. Fol., k. 50-76.**Comm.** Tatarzyński (2006), s. 216.

260/42

— *De iudiciis divinis et humanis*

Przed 1458 r. (?), Erfurt; traktat teologiczny znany z jednego przekazu.

Inc. *Nolite secundum faciem iudicare* [Io 7, 24]...**Mss.** Berlin SPK Ms. theol. lat. fol. 704, s. 161-175.**Comm.** Meier (1955), nr 46; Porębski (1978), s. 61, nr 46; SPTK, t. 2, s. 114.— *De iuramento et periurio* – zob. *De peccatis mentalibus mortalibus...*

260/43

— *De malo huius saeculi*1447 r., Erfurt; wariant tytułu: *De malo huius saeculi, De malis huius mundi, De malis huius saeculi per omnes aetates*; traktat z zakresu teologii moralnej.**Inc.** [Prol.] *Organo apostolicae vocis suo iudicio inter apostolos minimo ad dilectum suum filium Thimotheum...* [tekst:] *De malo in genere. Malum secundum nominis sui rationem quandam deordinationem...***Mss.** Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978); Porębski (1994).**Edd.** Porębski, *Jakub z Paradyża, Wybór tekstów...*, s. 103-273.**Comm.** Fijałek (1900a), t. 2, s. 232-235; Stegmüller RB, nr 3885; Meier (1955), s. 50-51, nr 56; Mertens (1976), s. 37, 281; Porębski (1978), s. 61-63, nr 47; B. Geremek, *Geografia i apokalipsa. Pojęcie Europy u Jakuba z Paradyża*, [w:] *Mente et litteris. O kulturze i społeczeństwie wieków średnich*, red. H. Chłopcicka i in., Poznań 1984, s. 253-261; Wielgus (1992), s. 76; Porębski (1994), s. 73; Tatarzyński (2006), s. 182, 190.

260/44

— *De missis votivis pro defunctis*Ok. 1447/1448 r., Erfurt; wariant tytułu: *De valore et utilitate missarum pro defunctis celebratarum, Quaestio de valore missae*; kwestia teologiczna o znaczeniu Mszy Św. za zmarłych.**Inc.** *Filia cuiusdam laici nuper defuncta in vita disposuit sibi redimi quingentas missas speciales satisfactorias... Utrum una missa sit efficacior...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978).

Edd. Kilka wydań inkunabułowich, wykaz w: Porębski (1978); SPTK, t. 2, s. 111.

Comm. Fijałek (1900a), t. 2, s. 302-304; Meier (1955), s. 33, nr 34; Mertens (1976), s. 279; Porębski (1978), s. 63-64, nr 49; SPTK, t. 2, s. 111; Tatarzyński (2006), s. 191.

260/45

— *De modo interdicti*

Erfurt; wariant tytułu: *De interdicto quoad religiosos, De modo servandi interdictum*; traktat o interdykcje.

Inc. *Ad amputandum errores et ad scandala submovenda...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978).

Comm. Meier (1955), s. 12, nr 1; Porębski (1978), s. 65, nr 52; SPTK, t. 2, s. 114; Tatarzyński (2006), s. 215.

260/46

— *De montibus Gelboe cominatorius penarum*

1457 r., Erfurt; traktat teologiczny.

Inc. *Montes Gelboe nec ros nec pluvia veniant super vos* [2 Reg 1, 21]...

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978).

Comm. Meier (1955), s. 80, nr 44; Mertens (1976), s. 42, 280; Porębski (1978), s. 65, nr 54; SPTK, t. 2, s. 114.

260/47

— *De negligentia praelatorum*

Po 1451 r., Erfurt; wariant tytułu: *De pessimo vitio proprietatis et negligentia praelatorum*; traktat ascetyczny i reformatorski; fragment wyodrębniony jako osobny tekst pt. *De abbatibus, praepositis et ceteris praesidentibus religiosorum* (o inc. *Vos autem nunc convenio*) w rękopisie BUWr Ms. IV F 195a, k. 52-56 (Porębski (1978)).

Inc. *Quis dabit capiti meo aquam... Ier. IX* [, 1]. – *In istis verbis Ieremias spiritu prophético mystice deplorat ecclesie membra...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978).

Edd. *Iacobi Iunterburgii De negligentia praelatorum libellus*, wyd. C. W. F. Walch, [w:] *Monimenta medii aevi ex bibliotheca regia Hanoveriana*, t. 1, cz. 1, Göttingae 1757, s. 157-202.

Comm. Fijałek (1900a), t. 2, s. 102, 141, 173, 226-228; Meier (1955), s. 54-55, nr 65; Mertens (1976), s. 40, 282; Porębski (1978), s. 66-67, nr 57; SPTK, t. 2, s. 111; Tatarzyński (2006), s. 205.

260/48

— *De negligentis circa divinissimum sacramentum cum remediis earundem*

Traktat dotyczący sprawowania Eucharystii, zakończony wykazem zaniedbań; w rękopisie autor jako *Jacobi de Erfordia*.

Inc. *Primo si contigat quod celebrans...*

Mss. Gdańsk Bibl. PAN Ms. Mar.F.172 [recte: 171], k. 181-185.

Comm. Meier (1955), s. 52-53, nr 60; Porębski (1978), s. 67, nr 58; SPTK, t. 2, s. 114.

260/49

— *De oboedientia monachorum*

1447 r., Erfurt; wariant tytułu: *De oboedientia religiosorum*; traktat o posłuszeństwie zakonników; wg D. Mertensa część traktatu *De malis huius saeculi*.

Inc. *Circa materiam de oboedientia religiosorum de qua in precedentibus aliqua dicta sunt...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978).

Comm. Meier (1955), s. 20, nr 11; Mertens (1976), s. 277; Porębski (1978), s. 67, nr 59; SPTK, t. 2, s. 114-115.

260/50

— *De officiis et statu ecclesiasticorum*

Ok. 1448 r., Erfurt; wariant tytułu: *De statu et officio ecclesiasticarum personarum, De abusionibus clericorum*; traktat teologiczny; część (rozdz. 25) funkcjonuje jako osobny tekst: *Determinatio super decretum Concilii Basiliensis: De non vitandi excommunicatis* (9 VI 1435) o inc. *Ad vitandam scandala et pericula multa...*

Inc. *Iosias rex sanctus Iuda, divine legis ferventissimus emulator...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978).

Edd. J. M. F. Lydius, *Aura purior hoc est M. Wesseli Gansfortii... Opera omnia e veteribus et manuscriptis codicibus. Accesserunt huic editioni: Iacobi de Paradiso Carthusiani... tractatus aliquot...*, Amstelodami 1617, s. 33-62 [recte: 60]; (fragm.) Fijałek (1900a), t. 2, s. 100, 237-242, 243-245, 299-300.

Comm. Fijałek (1900a), t. 2, s. 235-243, 245; Meier (1955), s. 37-39, nr 39; Mertens (1976), s. 38, 279, 283; SPTK, t. 2, s. 111; Porębski, s. 67-68, nr 61; Tatarzyński (2006), s. 193-194.

260/51

— *De partitione reddituum inter religiosos*

1450 r., Erfurt; traktat teologiczny.

Inc. *Fama fide dignorum divulgante referentur monasteria forte non pauca in religionibus...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978).

Comm. Meier (1955), s. 32, nr 32; Mertens (1976), s. 39, 279; Porębski (1978), s. 69, nr 62; SPTK, t. 2, s. 115; Tatarzyński (2006), s. 202.

260/52

— **De peccatis mentalibus mortalibus**

1454 r., Erfurt; wariant tytułu: *De occultarum passionum vulneribus*; traktat teologiczny o grzechach śmiertelnych; fragmenty tekstu jako osobne teksty: *Propositiones magistrales triginta quatuor* (o inc. *Ex omnibus praedictis infero aliquas propositiones magistrales...*), *Prepositiones novem* (o inc. *Omnis emptio ut carere possit vitiositate...*), *De conscientia et synderesi* (o inc. *Non inutile videtur aliquid tractare...*), *De iuramento* (o inc. *Non debet superfluum videri si insereatur huius materie...*).

Inc. *David regius propheta licet multorum divinatorum charismatum esset, splendore illustratus, propriae tamen fragilitatis suae conacius non erubuit amplioris illuminationis apicem a Spiritu Sancto petere...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978).

Edd. Porębski (1994), s. 203-258.

Comm. Fijałek (1900a), t. 2, s. 269-270; Meier (1955), s. 26, nr 21; Mertens (1976), s. 41, 278; Porębski (1978), s. 69-71, nr 63; SPTK, t. 2, s. 115; Porębski (1994), s. 198-202; Tatarzyński (2006), s. 183, 209-210.

260/53

— **De peccato originali**

Krótki tekst teologiczny znany z jednego przekazu; prawdopodobnie wypis z innego dzieła Jakuba z Paradyża; w rękopisie wśród wypisów z tekstów teologicznych.

Inc. *Sciendum quod originale peccatum non est aliud quam defectus quidam cuiusdam iusticie...*

Mss. Heidelberg UB Ms. Cod. Sal. VIII 37, k. 363-364.

Comm. Meier (1955), nr 74; Porębski (1978), s. 71, nr 71; SPTK, t. 2, s. 115; W. Werner, *Die mittelalterlichen nichtliturgischen Handschriften des Zisterzienserklosters Salem*, Wiesbaden 2000, s. 121.

260/54

— **De perfectione religiosorum**

1444 r., Erfurt; wariant tytułu: *De religionis perfectione*; traktat teologiczny.

Inc. *Cum cognitio et desiderium finis...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978); ponadto: Innsbruck Universitäts- und Landesbibliothek Tirol Ms. Cod. 633, k. 123-145; Oksford Bodleian Libraries Ms. Hamilton 35, k. 323v-331v.

Comm. Meier (1955), s. 39, nr 40; Mertens (1976), s. 36, 277; Porębski (1978), s. 71, nr 65; SPTK, t. 2, s. 115; Tatarzyński (2006), s. 188.

260/55

— *De potestate daemonum, de arte magica, superstitionibus et illusionibus eorundem*

1452 r., Erfurt; wariant tytułu: *Contra nigromanticos et de potestate demonum*; traktat teologiczny; wg S. A. Porębskiego fragment tego tekstu jako osobne dzieło pt. *De cognitione et expulsionem daemonum* znajduje się w rękopisie Wolfenbüttel HAB Cod. Guelf. 440 Helmst., jednak tekstu tego nie odnotował R. Tatarzyński (2004); inny przekaz o tytule: *De cognitione et expulsionem demonum i inc. O energuminis et obsessis per malignos spiritus...* w rękopisie Tybinga UB Ms. Mc 202, k. 74v-78.

Inc. *De potestate demonum, arte magica, superstitionibus et illusionibus eorundem, doctrinis variis et peregrinis nolite abduci ad Ebreos ultimo* [Heb 13, 9]. *Hec doctrina apostolica et saluberrima hortatur fideles...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978).

Comm. Fijałek (1900a), t. 2, s. 280-281; Meier (1955), s. 28, nr 26; Mertens (1976), s. 40, 278; Porębski (1978), s. 71-72, nr 66; SPTK, t. 2, s. 115; R. Tatarzyński, *Polonica w średniowiecznych rękopisach łacińskich Herzog August Bibliothek w Wolfenbüttel*, Kraków 2004, s. 72-73; G. Brinkhus, A. Mentzel-Reuters, *Die lateinischen Handschriften der Universitätsbibliothek Tübingen*, t. 2, Wiesbaden 2001, s. 124; Tatarzyński (2006), s. 207.

260/56

— *De praeparatione ad mortem*

1458 r., Erfurt; wariant tytułu: *De desiderio bene moriendi, De horribilitate mortis*; traktat teologiczno-moralny.

Inc. *O mors quam amara est memoria tua cordi iocundo...* [Eccli 41, 1]. – *Speculator acutissimus Iesus...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978).

Comm. Meier (1955), s. 49, nr 54; Mertens (1976), s. 43, 281; Porębski (1978), s. 73, nr 67; SPTK, t. 2, s. 115; Tatarzyński (2006), s. 214-215.

260/57

— *De praeparatione ad sacramentum Eucharistiae*

Traktat teologiczny o Eucharystii.

Inc. *Videndum est de praeparatione ad sacrosanctissimum Eucharistiae sacramentum. Et quia Christi fideles in huius exilii erumna...*

Mss. Stuttgart Württembergische Landesbibliothek Ms. HB III 46, k. 1-4v; ponadto rękopis z tekstem w j. niem. Augsburg UB (dawniej: Harburg Oettingen-Wallersteinsche Bibliothek) Ms. Cod. III. 1. Oct. 13, k. 87r-110v.

Comm. Meier (1955), s. 67, nr 84; Mertens (1976), s. 284 (tekst niem. jako attrib.); Porębski (1978), s. 73, nr 68; SPTK, t. 2, s. 115.

260/58

— *De praescientia et praedestinatione*

Krótki tekst teologiczny, prawdopodobnie wypis z innego dzieła Jakuba z Paradyża; w rękopisie wśród wypisów z tekstów teologicznych.

Inc. *Diceret quis ex quo secundum scripturas [tak w rękopisie, Meier i Porębski: scriptores] previsum est a Deo quod Judas Christum esset traditurus...*

Mss. Heidelberg UB Ms. Cod. Sal. VIII 37, k. 362v-363.

Comm. Meier (1955), nr 22, Porębski (1978), s. 73, nr 69; SPTK, t. 2, s. 115; W. Werner, *Die mittelalterlichen nichtliturgischen Handschriften des Zisterzienserklosters Salem*, Wiesbaden 2000, s. 121.

260/59

— *De profectu spiritualis vitae*

1444 r., Erfurt; wariant tytułu: *De profectu in vita spirituali*; traktat teologiczno-moralny.

Inc. *Spiritualis vir omnia diiudicans egressus ad meditandum in agro cum Isaac patriarcha licet in priori tractaculo (artem) tradit curandorum vitiorum...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978).

Comm. Fijałek (1900a), t. 2, s. 274-275; Meier (1955), s. 62, nr 77; Mertens (1976), s. 37, 283; Porębski (1978), s. 73-74, nr 70; SPTK, t. 2, s. 115; Tatarzyński (2006), s. 189.

260/60

— *De qualitate suscipiendorum*

Ok. 1446/1447 r., Erfurt; wg Mertensa (1976) jest to rozdział traktatu: *De causis deviationis religiosorum et de remediis eius*, na co wskazywałby też tytuł zamieszczony w kodeksie Giessen UB Ms. Hs 644, k. 138-148v: *Tractatus multum utilis de causis deuicacionis religiosorum et de remediis eius et qualitate suscipiendorum ad religionem eximii Jacobi carthusiensi*.

Inc. *Iam stilus ad aliqualem passum...*

Mss. Lipsk UB Ms. 540, k. 337-339; Giessen UB der Justus-Liebig-Universität Ms. Hs 644, k. 138-148v (?).

Comm. Meier (1955), nr 107; Mertens (1976), s. 41, 285; Porębski (1978), s. 74, nr 71; SPTK, t. 2, s. 115; W. G. Bayerer, *Die Handschriften des ehem. Fraterherrenstifts St. Markus zu Butzbach*, t. 1: *Handschriften aus der Nummernfolge Hs 4 – Hs 760*, Wiesbaden 1980 (*Handschriftenkataloge der Universitätsbibliothek Giessen*, 4), s. 31.

260/61

— *De receptione monialium*

1449 r., Erfurt; wariant tytułu: *De receptione et proventibus monialium et aliorum religiosorum*; traktat teologiczny.

Inc. *Omne quod plurimorum se offert oculis varium consuevit...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978).

Comm. Fijałek (1900a), t. 2, s. 223; Meier (1955), s. 47, nr 52; Mertens (1976), s. 38, 281; Porębski (1978), s. 74-75, nr 73; SPTK, t. 2, s. 115; Tatarzyński (2006), s. 196.

260/62

— *De reformatione claustrorum*

1443/1444 r., Erfurt; wariant tytułu: *Formula reformandi religiones*; traktat teologiczny o życiu zakonnym.

Inc. *Quia teste ore [w rękopisie Pelplin: testatore] veritatis mundo in senium vergente caritas multorum refriguit cum cupiditas que venenum est caritatis vitium dietim sumpsit increment...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978).

Edd. Porębski, *Jakub z Paradyża. Wybór tekstów...*, s. 86-101.

Comm. Fijałek (1900a), t. 2, s. 184, 225-226; Meier (1955), s. 54, nr 63; Mertens (1976), s. 281; Porębski (1978), s. 75, nr 74; SPTK, t. 2, s. 115; Tatarzyński (2006), s. 187-188.

260/63

— *De regula directiva religionis ordinis Carthusiensis*

1456 r., Erfurt; wariant tytułu: *Directorium ordinis sui*, traktat o zakonie kartuzów.

Inc. *Eximius prophetarum David torrente voluptatis potatus...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978).

Comm. Fijałek (1900a), t. 2, s. 230; Meier (1955), s. 30-31, nr 29; Mertens (1976), s. 42, 278; Porębski (1978), s. 76, nr 78; SPTK, t. 2, s. 116.

260/64

— *De sanctificatione sabbati praecipue circa opera molendini*

1448 r., Erfurt; traktat o obchodzeniu świąt; w niektórych kodeksach tekst występuje razem z *De officiis et statu ecclesiasticorum* z inc. *Post praedicta quae ad officium ecclesiasticorum personarum...*

Inc. *Quoniam circa observantiam divinorum praeceptorum omni menti humanae suprema diligentia incumbit invigilare...*

Mss Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978).

Edd. (fragm.) Fijałek (1900a), t. 2, s. 299-300; wyd. J. Stoś, [w:] Jakub z Paradyża, *Sermones de sanctis...*, Jakub z Paradyża, *De sanctificatione sabbati...*, s. 223-232.

Comm. Fijałek (1900a), s. 296-298; Meier (1955), s. 55-56, nr 67; Mertens (1976), s. 37, 282; Porębski (1978), s. 77-78, nr 81; SPTK, t. 2, s. 116; Tatarzyński (2006), s. 192-193; Stoś, *Wstęp*, [w:] Jakub z Paradyża, *Sermones de sanctis...*, s. 217-222.

260/65

— *De scala Jacob*

Traktat teologiczny.

Inc. *Egressus Jacob pergebat Aram [Gn 28, 10]...*

Mss. Münster Universitäts- und Landesbibliothek Ms. Hs. 84, k. 120v-123v; Paderborn Erzbischofliche Akademische Bibliothek, Theodorianische Bibliothek Ba 28, k. 2-7v.

Comm. Meier (1955), nr 103; Porębski (1978), s. 78, nr 82; SPTK, t. 2, s. 116; U. Hinz, *Verzeichnis der mittelalterlichen Handschriften in Paderborn*, [w:] *Ein Jahrhundert Akademische Bibliothek Paderborn. Zur Geschichte des Buches in der Mitteldeutschen Kirchenprovinz mit einem Verzeichnis der mittelalterlichen Handschriften in Paderborn*, red. K. Hengst, Paderborn 1996, s. 100.

260/66

— *De scrupulosis circa regulam S. Benedicti*

1454 r., Erfurt; traktat o życiu zakonnym.

Inc. *Quadam die cum venissent filii Dei, ut assisterent coram Domino, affuit etiam inter illos sathan, scribitur Iob primo [6]. – Mirandum...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978).

Comm. Fijałek (1900a), t. 2, s. 229; Meier (1955), s. 55, nr 66; Mertens (1976), s. 41, 282; Porębski (1978), s. 76, nr 83; SPTK, t. 2, s. 116; Tatarzyński (2006), s. 210.

260/67

— *De septem statibus Ecclesiae in Apocalypsi descriptis et de auctoritate ecclesiae et eius reformatione*

1449 r., Erfurt; wariant tytułu: *Collectum de septem statibus ecclesiae in Apocalypsi mystice descriptis et de auctoritate ecclesiae et de eius reformatione*; traktat reformatorski, dot. rozdz. 6-7 Apokalipsy, zaczerpnięty z *Quolibeto statuum humanorum*, powstałego w 1449 r.

Inc. *Libet praeter ea, quae dicenda sunt speculariter, conformiter de sanctis revelationibus Johannis in Apocalypsi ostensis, a praemissis non alienis, quaedam referre. Ipse enim Johannes post visionem specialiter ecclesiis et earum angelis, id est episcopis, exhibitam, sanctum stilum suum vertit ad generalem ecclesiae universalis statum describendum a temporibus apostolorum usque ad secundum Christi adventum, in sexto et septimo capitulis, quem statum nomine septem sigillorum signavit...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978).

Edd. Wydania z XVI-XVIII w., wykaz w: SPTK, t. 2, s. 111; wyd. C. W. F. Walch, [w:] *Monimenta medii aevi ex bibliotheca regia Hanoveriana*, t. 2, cz. 2, Gottingae 1763, s. 23-66; *Vetus Bibliotheca Ecclesiastica*, t. 1, Friburgi Brisgoviae 1780, s. 23-47; (fragm.) Fijałek (1900a), t. 2, s. 105-108; Porębski, *Jakub z Paradyża, Wybór tekstów...*, s. 19-47.

Comm. Fijałek (1900a), t. 2, s. 172, 250-252; Stegmüller RB, nr 3884; Meier, s. 41, nr 42; Mertens (1976), s. 37, 280; Porębski (1978), s. 78-79, nr 84; SPTK, t. 2, s. 111; Wielgus (1992), s. 75-76; M. Markowski, *Uniwersytet Krakowski a sobory pierwszej połowy XV wieku*, „Acta Mediaevalia”, 12 (1999), s. 205; Tatarzyński (2006), s. 181, 194-195.

260/68

— *De septem statibus mundi*

1445 r., Erfurt; wariant tytułu: *De septem sigillis Apocalypseos*; traktat teologiczny.

Inc. *Recumbens olim super dulcissimum pectus Jesu in coena eiusdem discipulus ille quem diligebat Jesus postea relegatus exilio divini revelatione in spiritu vidit...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978).

Comm. Stegmüller RB, nr 3883; Meier (1955), s. 57, nr 69; Mertens (1976), s. 37, 282; Porębski (1978), s. 79, nr 85; SPTK, t. 2, s. 116; Wielgus (1992), s. 75; Tatarzyński (2006), s. 189.

260/69

— *De simonia*

Ok. 1448 r. (?), Erfurt; traktat o symonii.

Inc. *Ad rectificandum intenciones quorundam et ad dilucidandum maliciam seu bonitatem actionum quorundam spiritualium circa quod scrupulose consciencie multe conclusiones cum earum correlariis elici...*

Mss. Berlin SPK Ms. theol. lat. qu. 343, k. 141v-153v.

Comm. Meier (1955), nr 129; Mertens (1976), s. 66, 276.

260/70

— **De stabilitate monachorum**

1454 r., Erfurt; wariant tytułu: *Tractatus contra instabiles*; traktat reformatorski o życiu zakonnym.

Inc. *Videor michi et certum accepi quosdam fratres religiosos de monasteriis reformatis aut de non collapsis ab observantia quam professi sunt aspirare ad alias religiones...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978); w rękopisie Göttingen Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Ms. Cod.Theol.134, k. 41-42, jako *Tractatus contra instabiles*.

Comm. Meier (1955), s. 68, nr 85; Porębski (1978), s. 80, nr 85; s. 127, nr 142 (jako *Tractatus contra instabiles*); SPTK, t. 2, s. 116, 118; Tatarzyński (2006), s. 210.

260/71

— **De statu securiore incedendi in hac vita**

1450 r., Erfurt; traktat teologiczno-moralny; wg Fijałka wariant tytułu: *De varietate modorum vivendi et statuum humanorum diversitate*, co S. A. Porębski traktuje jako osobny, zaginiony tekst.

Inc. *Istis nostris infaustis diebus, in quibus heu abundavit [lub: habundat] iniquitas et refriguit caritas...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978).

Comm. Fijałek (1900a), t. 2, s. 258-259; Meier (1955), s. 40-41, nr 41; Mertens (1976), s. 39, 280; Porębski (1978), s. 80-81, nr 87; s. 83, nr 92; SPTK, t. 2, s. 116, 118; Tatarzyński (2006), s. 203.

260/72

— **De tempore Antichristi et Eliae et signis praecedentibus**

Traktat teologiczny; wg Mertensa (1976) jest to rozdział z tekstu *De septem statibus mundi*.

Inc. *Opinari possumus circa aut post nostra tempora...*

Mss. Monachium BSB Ms. Clm. 18378, k. 272-274.

Comm. Meier (1955) nr 55; Mertens (1976), s. 38, 281; Porębski (1978), s. 81, nr 55; SPTK, t. 2, s. 116.

260/73

— *De tentatione et consolatione religiosorum*

Przed 1443 r., Mogiła (?); traktat teologiczny w formie dialogu między mistrzem a uczniem; część dzieła jako osobny tekst 1. *Remedia contra dilectiones illicitas* o inc. *Quomodo autem delectabile vinci potest...* (Porębski) oraz 2. *Post haec dicemus modos resistenciarum...* (Mertens).

Inc. *Instantibus tuis precibus immo tuis propositis auctoritatem rationibus et spe mercedis...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978).

Edd. (fragm.) Fijałek (1900a), t. 1, s. 106-109.

Comm. Fijałek (1900a), t. 1, s. 105-110; t. 2, s. 178-179, 183-184; Meier (1955), s. 37, nr 38; Porębski (1978), s. 81-82, nr 89; Mertens (1976), s. 279; SPTK, t. 2, s. 112; Tatarzyński (2006), s. 185-186.

260/74

— *De theologia mystica*

1451 r., Erfurt; traktat teologiczny.

Inc. [Prol.] *Visis iam dictis de actionibus humanis quantum ad bonitatem et malitiam...* [cap. 1:] *De nomine et auctore eius, scilicet mysticae theologiae. – Dicitur autem mystica, quia occulta et sancta propter raritatem eam colentium et nobilitatem utentium...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978); Porębski (1994).

Edd. Porębski (1978), s. 251-312.

Comm. Fijałek (1900a), t. 2, s. 279; Meier (1955), s. 68, nr 86; Mertens (1976), s. 40, 284; Porębski (1978), s. 66, nr 56; SPTK, t. 2, s. 112; Porębski (1994), s. 73; Tatarzyński (2006), s. 180, 204-205.

260/75

— *De tribus substantialibus religiosorum*

Traktat teologiczny w formie kazania; uznawany za tekst autorstwa Jakuba z Paradyża lub traktowany jako anonimowy tekst: *Tractatus de perfectione monachorum*.

Inc. *Affectu filiali quo constringor, ne dum ceteros mei et aliarum religionum sodales...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978); ponadto: Graz UB Ms. 898, k. 128-148v; Kraków BJ Ms. 1216, k. 281-289v; Ms. 1272, k. 81v-88; Ms. 1354, s. 365-375.

Comm. Meier (1955), s. 17, nr 7; Mertens (1976), s. 276; Porębski (1978), s. 83, nr 90; SPTK, t. 2, s. 116; P. Szatan, 'De tribus substantialibus religiosorum'. *Z badań nad twórczością Jakuba z Paradyża i jej recepcją w Europie XV stulecia*, [w:] *Signa. Studia i szkice z nauk pomocniczych historii. Prace dedyko-*

wane Profesorowi Zenonowi Piechowi w sześćdziesiątą rocznicę urodzin, red. A. Marzec, M. Starzyński, Kraków 2014 (Studenckie Zeszyty Naukowe Koła Naukowego Historyków Studentów UJ, z. 21), s. 103-118.

260/76

— *De triplici genere hominum scilicet praelatorum, activorum et contemplativorum*

1453 r., Erfurt; wariant tytułu: *De triplici statu hominum*; traktat teologiczny złożony z 18 rozdz.

Inc. [Proemium:] *Maiestate evangelica edocti novimus discipulos Salvatorem requisisse...* [tekst:] *Cap. 1. Divisio hominum in tribus generibus. – Eruditi in philosophia naturali atque morali non ignorant...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978); ponadto: Wrocław BUWr Ms. I F 164, k. 96-117v.

Edd. Stoś (1997), s. 114-176; wyd. J. Stoś, [w:] tegoż, *Jakub z Paradyża – dwa traktaty...*, s. 153-222.

Transl. *Jakub z Paradyża, O trzech rodzajach ludzi*, [w:] J. Stoś, *Jakub z Paradyża – dwa traktaty...*, s. 35-115.

Comm. Fijałek (1900a), t. 2, s. 272-273; Meier (1955), s. 42, nr 43; Mertens (1976), s. 41, 280; Porębski (1978), s. 83, nr 91; SPTK, t. 2, s. 116; Stoś, *Ars vivendi et ars moriendi w pismach...*, s. 104-117; Tatarzyński (2006), s. 209.

— *De valore et utilitate missarum pro defunctis celebratarum – zob. De missis votivis pro defunctis*

260/77

— *De veritate dicenda aut tacenda*

1446/1447 r., Erfurt; traktat teologiczny.

Inc. *Saepenumero pulsatus a me ipso et ab aliis incitatus volvebam in mente mea dubitans, an a quolibet sciente aliquam veritatem...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978).

Edd. Kilka wydań inkunabułowycy (wykaz w: SPTK, t. 2, s. 111).

Comm. Fijałek (1900a), t. 2, s. 270; Meier (1955), nr 72; Mertens (1976), s. 37, 283; Porębski (1978), s. 83-84, nr 93; SPTK, t. 2, s. 111; Tatarzyński (2006), s. 190.

260/78

— *Determinatio circa Concilium Basiliense*

1440/1441 r.; wariant tytułu: *Determinatio de Ecclesia, Determinatio Basiliensis*; traktat koncyliarystyczny na temat ważności soboru bazylejskiego.

Inc. *Ad omnipotentis Dei gloriam, ad fidei orthodoxe exultacionem invincibilisque veritatis eiusdem sancteque matris militantis ecclesie... Prima propositio. Sit itaque prima propositio ista. – Unam sanctam ecclesiam catholicam quemlibet confiteri est de necessitate salutis...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1217, k. 157v-172; Ms. 2502, k. 85-107.

Edd. *Polskie traktaty koncyliarystyczne z połowy XV wieku*, Warszawa 1987, s. 83-115; (fragm.) Fijałek (1900a), t. 1, s. 349-380.

Comm. Fijałek (1900a), t. 1, s. 392-394; t. 2, s. 232; Morawski (1900), t. 1, s. 356-357, 360-362; t. 2, s. 64-65, 68-71; M. Rechowicz, *Święty Jan Kanty i Benedykt Hesse w świetle krakowskich kompilacji teologicznych z XV wieku*, Lublin 1958, s. 181-185; Meier (1955), s. 16, nr 4; Porębski (1978), s. 85, nr 96; SPTK, t. 2, s. 112; M. Markowski, *Uniwersytet Krakowski a sobory pierwszej połowy XV wieku*, „Acta Mediaevalia”, 12 (1999), s. 204-205.

260/79

— **Determinatio super decreta conciliorum Constantiensis et Basiliensis de non vitandis excommunicatis**

Komentarz do dekretów soborowych.

Inc. *Ex praedicto decreto propter simplices...*

Mss. Münster Universitäts- und Landesbibliothek Ms. Hs. 160, k. 24-37v (zniszczony).

Comm. Fijałek (1900a), t. 2, s. 231; Meier (1955), nr 30; Porębski (1978), s. 85, nr 97; SPTK, t. 2, s. 116.

260/80

— **Dialogus religiosorum**

Ok. 1432 r., Mogiła; wariant tytułu: *De virtutibus religiosorum*; obejmujący 31 kwestii, traktat teologiczny w formie dialogu między magistrem a uczniem.

Inc. *Iesus Christus Dei Patris. Amen. Ad mandatum et beneplacitum venerabilis patris domini abbatis de Claratumba... Prima interrogacio et responsio est de eo, quod ecclesia potuit instituere religiones...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978).

Edd. (fragm. – wstęp i zakończenie) Fijałek (1900a), t. 1, s. 85-90.

Comm. Fijałek (1900a), t. 1, s. 84-85, 90; t. 2, s. 192; Meier (1955), s. 35, nr 36; Porębski (1978), s. 86, nr 102; SPTK, t. 2, s. 112.

260/81

— **Disputatio pro utraque parte concilii Basiliensis**

Ok. 1442 r. (?); traktat teologiczny.

Inc. *Huius pestiferi et a saeculis inauditi...*

Mss. Londyn British Library Ms. Cotton MS Caligula.A I, k. 243-247v.

Comm. Meier (1955), nr 35; Porębski (1978), s. 86, nr 103; Mertens (1976), s. 33; SPTK, t. 2, s. 116; T. Woelki, *Die Kartäuser und das Basler Konzil*, „Zeitschrift für Kirchengeschichte”, 121 (2010), s. 305-322, przyp. 76.

260/82

— *Epistola contra desperationem doctoris Jacobi*

Traktat teologiczny; jednak tekst o identycznym incipicie jako: Gerard Groote, *Epistola ad quendam fratrem Carthusianum infirmum*.

Inc. *Frater in Christo Jesu valde dilecte. Intellexi tentationes vestras...*

Mss. Lipsk UB Ms. 800, k. 350-352; Berlin SPK Theol.Lat.Qu. 240, k. 1-3v.

Edd. wyd. W. J. M. Mulder, [w:] *Gerardi Magni Epistolae*, Antwerpiae 1933 (Tekstultgaven van Ons Geestelijk Ert. Deel III), s. 283-293.

Comm. Meier (1955), s. 84, nr 106; Porębski (1978), s. 86, nr 104; SPTK, t. 2, s. 117; G. Achten, *Die theologischen lateinischen Handschriften in Quarto der Staatsbibliothek Preussischer Kulturbesitz Berlin*, t. 1: *Ms. theol.lat.qu. 141-266*, Wiesbaden 1979 (Staatsbibliothek Preussischer Kulturbesitz, Kataloge der Handschriftenabteilung, Bd. 1), s. 169 (jako Gerardus Magnus).

260/83

— *Epistola de professione religiosorum secundum regulam sancti Benedicti*

1450 r., Erfurt; tekst znany z jednego przekazu; jest to właściwie *Quaestio de professione religiosarum secundum regulam s. Benedicti* (Tatarzyński).

Inc. *Ex scriptis per devotes mihi porrectis...*

Mss. Wolfenbüttel HAB Ms. Cod. Guelf. 71.21.Aug.fol., k. 171v-172v.

Comm. Meier (1955), nr 104; Porębski (1978), s. 86, nr 105; SPTK, t. 2, s. 118; Tatarzyński (2006), s. 202.

260/84

— *Expositio super novem lectiones et vigiliis mortuorum*

Traktat teologiczny z zakresu liturgii za zmarłych; niewymieniony przez J. Fijałka w opisie rękopisu pelplińskiego.

Inc. *Habentes [vel: habens] spem de resurrectione futura ex testimonio scripturarum...*

Mss. Pelplin Bibl. Diec. Ms. 220 (286), k. 230-244.

Comm. Porębski (1978), s. 88, nr 109; SPTK, t. 2, s. 116; Wielgus (1992), s. 78; Fijałek (1900a), t. 2, s. 185-186.

260/85

— *Formula honestae vitae tempore senectutis*

Traktat teologiczny.

Inc. *Non est dubium ab inspiratione Spiritus Sancti procedere omnis boni...*

Mss. Jasna Góra Bibl. i Arch. OO. Paulinów Ms. Cimel., k. 153-154v (niezidentyfikowany).

Comm. Porębski (1978), s. 88, nr 110; SPTK, t. 2, s. 116-117.

260/86

— *Igniculus devotionis*

1 poł. XV w., Mogiła (?) lub ok. 1450 r., Erfurt; wariant tytułu: *De sterilitate animae*; traktat teologiczny.

Inc. *Dormitavit anima mea prae taedio, confirma me in verbis tuis. Vox est regi prophetae Ps. 118. – Intranti mihi hortulum sacrarum religionum...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978); Porębski (1994).

Edd. Porębski (1978), s. 437-475.

Comm. Meier (1955), s. 29-30, nr 28; Mertens (1976), s. 278; Porębski (1978), s. 88-89, nr 112; Porębski (1994), s. 76; Tatarzyński (2006), s. 181, 197; 227-228.

260/87

— *Informatio praelaturae resignatae*

Traktat teologiczny.

Inc. *Placuit cuidam dignitate...*

Mss. Kopenhaga KB Cod.Kgl.Oct.3395, k. 156v-159r.

Comm. Meier (1955), nr 58; Mertens (1976), s. 281; Porębski (1978), s. 89, nr 113; SPTK, t. 2, s. 117.

260/88

— *Liber quaestionum de diversis materiis*

Data i miejsce powstania nieustalone (okres mogiński?); kolekcja kwestii teologicznych (inc. 1), niektóre kwestie jako osobne dzieła: *De esu carniū* (inc. 2), *De carena* (inc. 3), *De indulgentiis* (inc. 4), *Quaestiones de missis* (inc. 5), *De progressu religiosorum* (inc. 6), *Tractatus de chorea et ceteris ludis* (inc. 7), *Quaestiones et dubia pro religiosis utilia decisio* (inc. 8) oraz pojedyncze kwestie (wymienione w Porębski) i nieznanne z incipitu: *Quaestiones in Parva Naturalia*, *Quaestiones in Metaphysicam* i *Quaestiones in primos sex libros Ethicorum*.

Inc. [1.] *Ad mandatum et beneplacitum...* [q. 1:] *An volenti ingredi religionem...*; [2.] *Quoniam scimus, quod quilibet peritus artifex conatur sagaciter intendere ad ea, quae ad perfectionem artis suae tendere videntur et praecipue illa sine qua ars eius imperfecte scitur...*; [3.] *De eo quid sit carena notandum...*; [4.] *Circa quaestionem tredecimam...*; [5.] *Utrum liceat ligare missas pro una anima sola exclusis aliis...*; [6.] *Utrum sicut in via Domini non progredi sit discrete seu defectuose retrogredi...*; [7.] *Circa praedicta quaestio talis oritur: Utrum chorea sit licita...*; [8.] *Quidam religiosi regulariter viventes temporum causante malitia in ipsorum facultatibus...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978).

Edd. *Monimenta medii aevi ex bibliotheca regia...*, t. 2, cz. 2, s. 163-170 (nr 4); (fragm.) Fijałek (1900a), t. 1, s. 93-105 (nr 4), 116-134 (nr 2).

Comm. Fijałek (1900a), t. 1, s. 90-93, 112-116; t. 2, s. 173, 216-220, 311; Meier (1955), nr 3, 34, 93, 123; Mertens (1976), s. 276, 282 (ad 8); Porębski (1978), s. 90-94, nr 116; SPTK, t. 2, s. 112; Tatarzyński (2006), s. 186-187, 217 (*De carena*).

260/89

— *Oculus religiosorum*

1443 r., Erfurt; wariant tytułu: *Oculus considerationis religiosorum*; wg Fijałka: *encyklopedia zasad życia ascetyczno-mistycznego* w 28 rozdziałach; niekiedy wyrażany pogląd, że autorem był kartuz Jacobus de Gruytrode sive de Clusa (ok. 1400-1475).

Inc. *Multorum Deo militare cupientium immo et militantium...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978).

Comm. Fijałek (1900a), t. 2, s. 187, 228; Meier (1955), s. 43, nr 45; Mertens (1976), s. 36, 280; Porębski (1978), s. 95-96, nr 120; Tatarzyński (2006), s. 187.

260/90

— *Oleum devotionis*

Traktat teologiczny.

Inc. *Unxit te Deus, Deus tuus oleo laetitiae prae consortibus tuis Ps. 44 [, 8]. – O viri clericales, clausi tam in claustris quam in urbibus, qui ignoratis fundamentum vere devotionis...*

Mss. Monachium BSB Ms. Clm. 15181, k. 217-229.

Comm. J. Wolny, M. Markowski, Z. Kuksewicz, *Polonica w średniowiecznych rękopisach bibliotek monachijskich*, Wrocław-Warszawa-Kraków 1969, s. 108 (jako attrib.); Porębski (1978), s. 96-97, nr 121; SPTK, t. 2, s. 117.

260/91

— *Oratio in promotione magistrorum sanctae theologiae in universitate studiorum Cracoviensi*

29 I 1432 r., Kraków; mowa uniwersytecka na promocję magistrów teologii.

Inc. *Recolens me a pulveribus civilis immo et rusticanae sobolis traxisse originem et in camino paupertatis plurimis annis delituisse...*

Edd. (fragm.) *Vetus Bibliotheca Ecclesiastica*, t. 1, cz. 1..., s. 169-170; Fijałek (1900a), t. 2, s. 119-120.

Comm. Fijałek (1900a), t. 1, s. 65-67.

260/92

— *Passio Domini secundum quatuor Evangelistas*

Wariant tytułu: *Sermo passionis Ihesu Christi ex quatuor evangeliiis collectus*; traktat pasyjny.

Inc. *Oblaturus in tabernaculo tuo quod est ecclesia...*

Mss. Innsbruck Universitäts- und Landesbibliothek Tirol Ms. Cod. 24, k. 56-109; Berlin SPK Ms. Magdeb. 21, k. 125v-156v.

Comm. Fijałek (1900a), t. 2, s. 328 (jako dub.); Meier (1955), s. 46, nr 51; Porębski (1978), s. 97, nr 122; SPTK, t. 2, s. 117; Wielgus (1992), s. 77; U. Winter, *Die Manuscripta Magdeburgica der Staatsbibliothek zu Berlin Preussischer Kulturbesitz*, t. 1: *Ms. Magdeb. 1-75*, Wiesbaden 2001, s. 70.

260/93

— *Petitiones religiosorum pro reformatione sui status*

Ok. 1448 r.; wariant tytułu: *De proprietate monachorum*; traktat ascetyczny z zakresu reformy zakonów.

Inc. *Cum omnes universarum religionum utriusque sexus personae iuxta sanctorum patrum regulas ac statuta, secundum quae etiam vivere se profitentur...*

Edd. *Vetus Bibliotheca Ecclesiastica*, t. 1, cz. 1..., s. 146-169.

Comm. Fijałek (1900a), t. 2, s. 173, 220-223; Meier (1955), s. 82, nr 98; Porębski (1978), s. 97, nr 123; SPTK, t. 2, s. 111-112.

260/94

— *Planctus peccatorum*

1443/1444 r. (?), Erfurt; traktat z zakresu ascetyki.

Inc. *Scribis contra me amaritudines et consumere me vis peccatis adolescentie meae [Iob 13, 26]. Verba sunt sancti Iob ad Deum prolata... – Tempore quodam flebili sedere mihi cupiendi avide ad pedes Ihesu cum muliere illa peccatrice...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978).

Edd. J. M. F. Lydius, *Aura purior hoc est M. Wesseli Gansfortii... Opera omnia e veteribus et manuscriptis codicibus. Accesserunt huic editioni: Iacobi de Paradiso Carthusiani... tractatus aliquot...*, Amstelodami 1617, s. 26-32.

Comm. Fijałek (1900a), t. 2, s. 276; Meier (1955), s. 61-62, nr 76; Mertens (1976), s. 36, 283; Porębski (1978), s. 97, nr 124; Tatarzyński (2006), s. 187.

260/95

— *Quaestio de angelis*

Kwestia teologiczna.

Inc. *Utrum tota natura angelica a Deo creata, partim per aversionem a summo bono irremediabiliter facta sit obstinata et partim per conversionem ad Deum in bono sit confirmata. Et arguitur, quod questio sit falsa...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1575, k. 41-69v; Ms. 1587, k. 199v-213; Ms. 2014, k. 60v-88v; Ms. 2234, k. 271-307v.

Comm. Meier (1955), s. 76, nr 93; Porębski (1978), s. 94, nr 116; Catalogus BJ, t. 11, s. 395.

260/96

— *Quodlibetum fallaciarum humanarum*

30 VII/5 VIII 1458 r., Erfurt; traktat przeciwko kupcom (Fijałek).

Inc. *Quoniam secundum physicarum legum...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978).

Comm. Fijałek (1900a), t. 2, s. 265; Meier (1955), nr 10; Mertens (1976), s. 43, 277; Porębski (1978), s. 98, nr 127; SPTK, t. 2, s. 117.

260/97

— *Quodlibetum statuum humanorum*

1452 r., Erfurt; prawdopodobnie fragmenty tekstu także jako osobne dzieła w rękopisach: *Post praedicta de praelatorum ordine* oraz *Post praedicta de clericorum* (zob. *Mss.* 2); traktat teologiczny.

Inc. *Ezechiel sanctus Dei propheta in sacra visione legitur vidisse librum coram se expositum...*

Mss. 1. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978); 2. Wrocław BUWr Ms. IV F 159, k. 56-58; Lubeka StB Ms. Cod. Iur. Fol. 25, k. 84-91.

Edd. Wydania inkunabułowe, wykaz w: SPTK, t. 2, s. 111.

Comm. Fijałek (1900a), t. 2, s. 259; Meier (1955), s. 31-32, nr 31; Mertens (1976), s. 40, 278-279; Porębski (1978), s. 98-99, nr 128; SPTK, t. 2, s. 111; Tatarzyński (2006), s. 207-208.

260/98

— *Quomodo religiosi debeant servare festa*

1448-1451 r., Erfurt; wariant tytułu: *De religiosis sive de celebratione festivitatum*; traktat o obchodzeniu świąt.

Inc. *Ad succurrendum conscientiiis timoratis, praesertim religiosorum quoad celebrationem festivitatum, quarum vita debet esse quasi speculum refulgens...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: J. Stoś, *Wstęp...*

Edd. wyd. J. Stoś, [w:] Jakub z Paradyża, *Sermones de sanctis...*, s. 207-210.

Comm. Meier (1955), s. 17, nr 6; Porębski (1978), s. 100, nr 129; SPTK, t. 2, s. 117; Stoś, *Wstęp*, [w:] Jakub z Paradyża, *Sermones de sanctis...*, s. 199-206.

260/99

— *Scrutinium scripturarum*

Traktat teologiczny; tytuł i incipit wskazują na Pawła z Burgos (zm. 1435), *Scrutinium Scripturarum contra perfidiam Judaeorum* o inc. *Scrutamini scripturas in quibus... [Io 5,39] – Christus volens Judaeos instruere...*, wg Mertensa (1976) jest to dzieło Jakuba z Paradyża, teza ta wsparta notą marginalną w kodeksie berlińskim (Cod. theol. lat. fol. 704): *Scrutinium... quod propter senium reliquit imperfectum omnia Jacobi Junterbock Carthusiani.*

Inc. *Scrutamini scripturas quia vos putatis in ipsis... [Io 5, 39].*

Mss. Berlin SPK Ms. lat. fol. 772, k. 1-179; Ms. theol. lat. fol. 704, s. 210-244, 257-266.

Comm. Fijałek (1900a), t. 2, s. 279; Stegmüller RB, nr 6328 (jako Paulus de Burgos); Meier (1955), nr 120 (jako Paulus de Burgos); Mertens (1976), s. 43-44, 285; Porębski (1978), s. 100, nr 130; SPTK, t. 2, s. 117; Wielgus (1992), s. 78 (jako Ps.-Jakub z Paradyża – Paweł z Burgos); P. J. Becker, T. Brandis, *Die theologischen lateinischen Handschriften in Folio der Staatsbibliothek Preussischer Kulturbesitz Berlin*, t. 2: Ms. theol. lat. fol. 598-737, Wiesbaden 1985, s. 242.

260/100

— *Sentimentum*

Traktat teologiczny.

Inc. *Propositum est quod in quibusdam monasteriis...*

Mss. Marburg UB Ms. Mscr. 52, k. 102-103.

Comm. Meier (1955), s. 53, nr 61; Porębski (1978), s. 100, nr 131; SPTK, t. 2, s. 117.

260/101

— *Sermo in actu visitationis habitus*

1427-1433 r.; wariant tytułu: *Sermo ad prelatos*; kazanie z okazji wizytacji klasztorów cysterskich.

Inc. *In nomine domini nostri Iesu Christi. Amen. Venerabiles patres et in Christo fratres karissimi! Exigit cure pastoralis sollicitudo...*

Mss. Pelplin Bibl. Diec. Ms. 221 (287), k. 241-251; Berlin SPK Ms. theol. lat. qu. 349, k. 341-365v.

Edd. (fragm.) Fijałek (1900a), t. 1, s. 136.

Comm. Fijałek (1900a), t. 1, s. 136-138; G. Achten, *Die theologischen lateinischen Handschriften in Quarto der Staatsbibliothek Preussischer Kulturbesitz Berlin*, t. 2: *Ms. theol. lat. qu. 267-378*, Wiesbaden 1984, s. 185.

260/102

— *Sermones de tempore et dominicales*

1454/1455 r., Erfurt; zbiór kazań z cyklu *de tempore*.

Inc. *Recogitans et mente revolvens parabolam Salvatoris de quinque duobus et uno talentis [Mt 25, 15] fateor in corde contremisco... [Dom. 1 Adv.] Dicite filie Syon, ecce rex tuus... scribitur Mt. XXI [Mt 21, 5] et originaliter Zacharias IX [Zach 9, 9]. – Licet sub aliis verbis eade, tamen sensu obtinuit, ecce auctoritas spiritus sancti inspiratione roborata...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978); Wielgus (1992).

Edd. Wydania inkunabułowe, wykaz w: Porębski (1978).

Comm. Meier (1955), s. 76, nr 94; Mertens (1976), s. 41, 285; Porębski (1978), s. 100-101, nr 132; SPTK, t. 2, s. 110; Wielgus (1992), s. 77; Tatarzyński (2006), s. 211-212, 216.

260/103

— *Sermones de sanctis et de praecipuis festivitibus*

Kolekcja kazań o świętych i świętach, ponadto pojedyncze kazania, m.in. *Sermo in actu visitationis habitus* (zob.).

Inc. [1. Prolog:] *Jacobus Dei et Domini nostri Iesu Christi servus, duodecim tribus etc. [Iac 1, 1]. – Sic coepit illud amantissimus frater Domini, Iacobus Minor sive Alphaei... [De s. Andrea:] Ambulans Iesus iuxta mare Galilee Mt. IV [, 18] sicut testatur historia evangelica, Mat. IVo [, 18] et Lucae III [, 21]. – Dominus Iesus tricesimum agens annum, baptizatus est a Ioanne...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978).

Edd. Jakub z Paradyża, *Sermones de sanctis et de praecipuis festivitibus*, wyd. S. A. Porębski, Warszawa 2004 (*Textus et Studia*, 29), s. 25-213; Warszawa 2007 (*Textus et Studia* 30), s. 15-196.

Comm. Meier (1955), nr 94; Porębski (1978), s. 101-123, nr 132; SPTK, t. 2, s. 110-111 (jako dwie pozycje: *Sermones notabiles et formales... de sanctis* oraz *Sermones de praecipuis festivitibus*); Jakub z Paradyża, *Sermones de sanctis...*, s. 17-24; Tatarzyński (2006), s. 205, 215 (*Sermo habitus in Capitulo*

Provinciali in Berga prope Magdeburg), s. 212 (*Sermo ad religiosos reformatos ordinis sancti Benedicti Erfordiae*), s. 215 (*Sermo de poenitentia*).

260/104

— *Solutio quorundam dubiorum de potestate ligandi atque solvendi Carthusiensium*

Traktat teologiczny dotyczący kartuzów.

Inc. *Ad requisitionem quorundam devotorum...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978).

Comm. Meier (1955), s. 16-17, nr 5; Porębski (1978), s. 123, nr 133; SPTK, t. 2, s. 117.

260/105

— *Speculum aureum institutionum ad beneficia ecclesiastica*

1455 r., Erfurt; traktat o symonii, w dwóch przekazach dodany fragment tekstu: *Additiones ad praedicta (Additiones et conclusiones)* (Porębski).

Inc. [Prolog:] *Non improvide placuit quibusdam conscientiosis inquirere... [Proemium:] Contemplor tocius orbis latitudinem et ecclesiarum ac beneficiorum ecclesiasticorum multitudinem... [tekst:] De symonia. Quantum ad primum quia secundum philosophum septimo metaphysice: Diffinitio est oratio que quid est esse rei significans... [Additiones et conclusiones:] Non debet absurdum videri si post aliquot summarias propositiones...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978).

Edd. (fragm.) Fijałek (1900a), t. 2, s. 252-257.

Comm. Fijałek (1900a), t. 2, s. 252-257; Meier (1955), s. 45, nr 48; Mertens (1976), s. 42, 280; Porębski (1978), s. 124, nr 135; SPTK, t. 2, s. 117; Tatarzyński (2006), s. 213.

260/106

— *Speculum mentalis orationis*

Traktat teologiczny; po tekście w kolofonie: *Explicit speculum mentalis orationis fratris Carthusiensis anno Domini 1456* (Porębski); wg Fijałka jest to tekst *Colloquium hominis ad animam suam*.

Inc. *Apud me oratio Deo vitae meae dicam Deo susceptor meus es. Psalmus. Venite ad me omnes, qui laboretis et onerati estis in divinis laudibus missis et horis canonicis, psalmis et hymnis spiritualibus...*

Mss. Monachium BSB Ms. Clm. 15181, k. 229v-241.

Comm. Fijałek (1900a), t. 2, s. 278-279; Porębski (1978), s. 125, nr 137; SPTK, t. 2, s. 117.

260/107

— *Speculum restitutionis male acquisitorum*

1450 r., Erfurt; wariant tytułu: *De restitutione seu alienacione male adquesitorum speculum* (inc. 1.); traktat teologiczno-moralny; część tekstu jako osobne dzieło: *Additiones de religiosis et de aliis mendicantibus* (inc. 2.).

Inc. 1. *Attolens mentis oculos in latissimum alveum totius orbis contemplor...*; 2. *Post praemissa de rapina...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych (1. i 2.) w: Porębski (1978); Mertens (1976).

Comm. Fijałek (1900a), t. 2, s. 265-266; Meier (1955), s. 18, nr 9; Mertens (1976), s. 38, 276; Porębski (1978), s. 125-126, nr 138; SPTK, t. 2, s. 117; Tatarzyński (2006), s. 200-201.

260/108

— *Speculum sacerdotale*

Ok. 1450 r. (?); wariant tytułu: *Speculum clericorum*; *Speculum sacerdotale quadripartitum*; traktat teologiczny, wg Fijałka mogła to być przeróbka *Speculum sacerdotum* Hermana z Schildesche.

Inc. *Quia de sacrae Eucharistiae perceptione nulla obstante frequentationis consuetudine immobilis manet haec stupenda Apostoli sententia, qui manducet et bibit indigne...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978).

Comm. Fijałek (1900a), t. 2, s. 330-331 (jako dub.); Meier (1955), nr 62; Mertens (1976), s. 281; Porębski (1978), s. 126, nr 139; SPTK, t. 2, s. 112; Bloomfield-Guyot (1979), nr 4673 (jako authent.).

260/109

— (niezachowany) *Circa libros 'Metaphysicae'*

Komentarz do *Metafizyki* Arystotelesa; tytuł znany z katalogu biblioteki kartuzów w Erfurcie.

Mss. (niegdyś) Erfurt, klasztor kartuzów.

Comm. P. Lehmann, *Mittelalterliche Bibliothekskataloge Deutschland und die Schweiz*, t. 2: *Bistum Mainz-Erfurt*, München 1928, s. 488; Lohr (1970), s. 143, nr 2; Mertens (1976), s. 28.

260/110

— (niezachowany) *Circa libros 'Parvorum Naturalium'*

Komentarz do *Parva Naturalia* Arystotelesa.

Mss. (niegdyś) Erfurt, klasztor kartuzów.

Comm. Lehmann, *Mittelalterliche Bibliothekskataloge...*, s. 488; Lohr (1970), s. 143, nr 3; Mertens (1976), s. 28.

260/111

— (niezachowany) *Circa primos VI libros 'Ethicorum'*

Komentarz do VI ks. *Etyki* Arystotelesa; tekst znany z katalogów biblioteki kartuzów w Erfurcie.

Mss. (niegdyś) Erfurt, klasztor kartuzów.

Comm. Lehmann, *Mittelalterliche Bibliothekskataloge...*, s. 488; Lohr (1970), s. 143, nr 4.

260/112

— (niezachowany) *De absolute excommunicati in extremis (De potestate absolvendi carthusien.)*

Tekst teologiczny; być może identyczny z: *Solutio quorundam dubiorum de potestate ligandi atque solvendi Carthusiensium*

Comm. Porębski (1978), s. 37, nr 9; SPTK, t. 2, s. 118.

260/113

— (niezachowany) *De bellis clericorum*

Traktat teologiczny (?).

Comm. Porębski (1978), s. 46, nr 18; SPTK, t. 2, s. 118.

260/114

— (niezachowany) *De beneficiis ecclesiasticis et erroribus circa beneficia Romanae Curiae*

Traktat o symonii; wg Porębskiego (1978) osobny traktat, przez Fijałka (1900a) uważany za część traktatu *De statu et officio ecclesiasticarum personarum*.

Comm. Fijałek (1900a), t. 2, s. 235-242; Porębski (1978), s. 46, nr 19.

260/115

— (niezachowany) *De conflictu inter amorem Dei et Mundi*

Traktat teologiczny; wg Porębskiego (1978) może tożsamy z *De vana consolatione mundi*.

Comm. Porębski (1978), s. 53, nr 33; SPTK, t. 2, s. 118.

260/116

— (niezachowany) *De cruore in diversis locis repertis post Christi resurrectionem*

Traktat teologiczny.

Comm. Porębski (1978), s. 55, nr 38; SPTK, t. 2, s. 118.

260/117

— (niezachowany) *De dignitate sacerdotii*

Traktat teologiczny.

Comm. Porębski (1978), s. 56-57, nr 40; SPTK, t. 2, s. 118.

260/118

— (niezachowany) *De modis resistendi tentationibus*

Traktat teologiczny.

Comm. Porębski (1978), s. 64, nr 50; SPTK, t. 2, s. 118.

260/119

— (niezachowany) *De monopolio et ementibus multa ut carius vendant*

Traktat teologiczny; wg Fijałka traktat o kartelach.

Comm. Fijałek (1900a), t. 2, s. 265; Porębski (1978), s. 65, nr 53; SPTK, t. 2, s. 118.

260/120

— (niezachowany) *De observantia mandatorum libri tres*

Traktat teologiczny.

Comm. Porębski (1978), s. 67, nr 60; SPTK, t. 2, s. 118.

260/121

— (niezachowany) *De receptione ad religionem*

Traktat teologiczny.

Comm. Porębski (1978), s. 74, nr 72; SPTK, t. 2, s. 118.

260/122

— (niezachowany) *De refrenatione cogitationum*

Traktat teologiczny.

Comm. Fijałek (1900a), t. 2, s. 269; Porębski (1978), s. 76, nr 77; SPTK, t. 2, s. 118.

260/123

— (niezachowany) *De virtutibus religiosorum*

Traktat teologiczny.

Comm. Porębski (1978), s. 84, nr 94; SPTK, t. 2, s. 118.

260/124

— (niezachowany) *De votis*

Traktat teologiczny.

Comm. Porębski (1978), s. 85, nr 95; SPTK, t. 2, s. 118.

260/125

— (niezachowany) *Expositio brevis canonis missae*

Wykład kanonu Mszy Św.; znany z katalogu dzieł Jakuba z Paradyża; wg Fijałka autorstwo wątpliwe.

Comm. Fijałek (1900a), t. 2, s. 304; Porębski (1978), s. 85, nr 107; SPTK, t. 2, s. 118.

260/126

— (niezachowany) *Lecturae super IV libros ‘Sententiarum’*Komentarz do ks. I-IV *Sentencji* Piotra Lombarda; znany z katalogu biblioteki kartuzów w Erfurcie.**Comm.** Meier (1955), s. 84, nr 91; Porębski (1978), s. 89, nr 115; SPTK, t. 2, s. 118-119; Lehmann, *Mittelalterliche Bibliothekskataloge...*, s. 331-332.

260/127

— (niezachowany) *Modus tentationis resistendi*

Traktat teologiczny; znany wyłącznie z katalogów dzieł Jakuba z Paradyża.

Comm. Porębski (1978), s. 94, nr 117; SPTK, t. 2, s. 119.

260/128

— (niezachowany) *Puncta et notata circa octo libros ‘Topicorum’*Komentarz do *Topik* Arystotelesa; tekst znany z katalogu biblioteki kartuzów w Erfurcie: *Puncta et notata circa octo libros topicorum, collecta in studio Cracoviensi per doctorem Jacobum de Paradiso Carthusiensem*; wariant tytułu: *Commentarius in octo libros Topicorum*.**Comm.** Lehmann, *Mittelalterliche Bibliothekskataloge...*, s. 487; Meier (1955), nr 89; Mertens (1976), s. 28; Porębski (1978), s. 35, nr 5; SPTK, t. 2, s. 119; Lohr (1970), s. 143, nr 1.

260/129

— (attrib.) *De regula Sancti Benedicti*

Komentarz do Reguły św. Benedykta; wg Meiera (1955) i Porębskiego (1978) autorstwo niewątpliwe, ale incipit identyczny z początkiem tekstu w rękopisie Uppsala UBB, Ms. C 1, k. 149, zidentyfikowanego jako anonimowy komentarz: *Regula s. Benedicti cap. 3,7 cum expositione*.

Inc. *Sanctus Benedictus in regula dicit...*

Mss. Berlin SPK Ms. theol. lat. fol. 710, k. 382v.

Comm. Meier (1955), nr 119; Porębski (1978), s. 76, nr 79; SPTK, t. 2, s. 116; M. Andersson-Schmitt, M. Hedlund, *Mittelalterliche Handschriften der Universitätsbibliothek Uppsala. Katalog über die C-Sammlung*, cz. 1: *Handschriften C I-IV, 1-50*, Stockholm 1988, s. 22.

260/130

— (attrib.) *De religiosorum redemptionibus et perpetratibus*

Traktat teologiczny w formie kwestii; tekst w rękopisie w Pelplinie wzmiankowany przez Meiera (1955), ale nieodnaleziony przez Porębskiego (1978).

Mss. Pelplin Bibl. Dioc. Ms. 221 (287).

Comm. Fijałek (1900a), t. 2, s. 225-226; Meier (1955), nr 127; Porębski (1978), s. 76, nr 80.

260/131

— (attrib.) *De mulieribus fugiendis*

Traktat teologiczny.

Inc. *Nolite timere adversitates carnis titillationes...*

Mss. Berlin SPK Ms. Magdeb. 21, k. 161v-162; Wolfenbüttel HAB 237 Helmst. (270), k. 76v-77.

Comm. Meier (1955), s. 84, nr 110; Porębski (1978), s. 65, nr 55; SPTK, t. 2, s. 114; Winter, *Die Manuscripta Magdeburgica...*, t. 1, s. 70; Tatarzyński, *Polonica...*, s. 30-37.

260/132

— (attrib.) *Devota passionis Christi meditatio*

Traktat pasyjny.

Inc. *Preciosa Christi sponsa id est quelibet devota anima...*

Mss. Berlin SPK Ms. Magdeb. 21, k. 157-161.

Comm. Meier (1955), s. 85, nr 113; Porębski (1978), s. 85, nr 98; SPTK, t. 2, s. 116; Wielgus (1992), s. 77; Winter, *Die Manuscripta Magdeburgica...*, t. 1, s. 70.

260/133

— (attrib.) *Speculum amatorum mundi*

Traktat teologiczno-moralny; autorstwo tekstu przypisywano Henrykowi *de Hasia*, Bernardynowi z Sieny, Dionizemu Kartuzowi i Jakubowi z Paradyża.

Inc. *Videte quomodo caute ambuletis non quasi insipientes sed quasi sapientes, redimentes tempus* [Eph 5, 15]. – *Apostolus Paulus conscius consiliorum Dei...*

Mss Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978); Bloomfield-Guyot (1979), nr 5433.

Edd. Wydania inkunabułowe, wykaz w: SPTK, t. 2, s. 111; S. Bernardini Senensis, *Opera omnia*, wyd. J. de la Haye, t. 3, Venetiis 1745, s. 437-440.

Comm. Fijałek (1900a), t. 2, s. 329; Włodek (1974), s. 178 (jako dub.); Meier (1955), s. 87, nr 125 (jako dub.); Porębski (1978), s. 123-124, nr 134 (jako authentic.); SPTK, t. 2, s. 111 (jako authentic.); Bloomfield-Guyot (1979), nr 6443.

260/134

— (attrib.) *Tractatus de arte bene moriendi collectus in Carthusia Erfordensi*

Traktat o sztuce dobrego umierania; incipit wskazywać może na anonimowe kazanie *De extremo iudicio* (lub *Sermo de mortuis*) o inc. *Quem Deus suscitavit. Act. 2* [, 24]. – *Quemadmodum secundum Apostolum Ad Hebr. IX* [, 27] *statutum est hominibus semel mori, ita divina providencia...* (Kraków BJ Ms. 1240, k. 175v-176v) lub *Statutum est hominibus semel mori post hoc autem iudicium. Duo nota in verbis Apostoli ad Hebr. IX* [, 27] *scilicet mortem et iudicium...* (Monachium BSB Ms. Clm. 28146, k. 97-98v); wg Mertensa (1976) autorem był kartuz Johann Hagen.

Inc. *Statutum est hominibus semel mori. Ad Hebreos 9. – Statutum hoc factum est a Domino in paradiso...*

Mss. Lipsk UB Ms. 621, k. 258-269v.

Comm. Meier (1955), s. 86, nr 121; Mertens (1976), s. 203-217, 285; Porębski (1978), s. 127, nr 141; SPTK, t. 2, s. 117.

260/135

— (attrib.) *Versus de gehenna*

Wiersz znajduje się w rękopisie z 1448 r., zawierającym kolekcję dzieł Jakuba z Paradyża, na tej podstawie atrybucja (Seńko).

Mss. Pelplin Bibl. Diec. Ms. 220 (286), k. 266v.

Comm. Seńko (1969), s. 63.

260/136

— (attrib.) *Versus de vita futura curanda*

Wiersz znajduje się w rękopisie z 1448 r., zawierającym kolekcję dzieł Jakuba z Paradyża, na tej podstawie atrybucja (Seńko).

Mss. Pelplin Bibl. Diec. Ms. 220 (286), k. 252.

Comm. Seńko (1969), s. 63.

260/137

— (dub.) *De miseria huius mundi et praecipue humanae naturae*

Traktat teologiczny, incipit zbieżny jest z początkiem tekstu *De miseria conditionis humanae* Innocentego III, który w rękopisie znajduje się na k. 190-203v.

Inc. *Quare de vulva matris meae egressus sum* [Ier 20, 18]...

Mss. Wolfenbüttel HAB Ms. Cod. Guelf. 152 Helmst. (177), k. 143-151 (Porębski).

Comm. Meier (1955), nr 115; Porębski (1978), s. 63, nr 48; SPTK, t. 2, s. 114; Stoś (1997), s. 189, nr 48; Tatarzyński, *Polonica...*, s. 21-25; Tatarzyński (2006), s. 184, 218-219; D. Merzbacher, *Katalog der mittelalterlichen Helmstedter Handschriften*, t. 1: *Cod. Guelf. 1 bis 276 Helmst.*, oprac. H. Härtel, C. Heitzmann, D. Merzbacher, B. Lesser, Wiesbaden 2012, s. 162-168.

260/138

— (dub.) *De modo loquendi metaphoric*

Traktat teologiczny; tytuł nieznany (przyjęty za opisem rękopisu), w opisie rękopisu berlińskiego tekst jako uzupełnienie dzieła: Albertanus de Brescia, *Tractatus super doctrina loquendi et tacendi...* i Ps.-Jacobus de Jüterbog.

Inc. *Intellectus noster est infima...*

Mss. Berlin SPK Ms. theol. lat. fol. 710, k. 272v-278.

Comm. Meier (1955), nr 108; Mertens (1976), s. 84-85; Porębski (1978), s. 127, nr 143; SPTK, t. 2, s. 117; Becker, Brandis, *Die theologischen lateinischen...*, t. 2, s. 257.

260/139

— (dub.) *De modo orandi*

Traktat teologiczny; wg Meiera (1955) utwór Jakuba z Paradyża, wg Stosia (1997) jest to tekst autorstwa Jana Gersona, pt. *De oratione et suo valore*.

Inc. *Oportet semper orare et non deficere...*

Mss. Wolfenbüttel HAB Ms. Cod. Guelf. 440 Helmst.

Comm. Meier (1955), s. 84, nr 112; Porębski (1978), s. 64, nr 51; Stoś (1997), s. 189, nr 51; Tatarzyński (2006), s. 185, 231.

260/140

— (dub.) *De reformatione monialium*

Ok. 1448 r.; traktat teologiczny dotyczący reformy klasztorów; autorstwo dyskusyjne; Stoś (1997) wskazuje jako autora Heinricha Tote.

Inc. *Videns inter ceteras... audita dudum...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978).

Comm. Meier (1955), s. 87, nr 126; Mertens (1976), s. 285; Porębski (1978), s. 76, nr 75; SPTK, t. 2, s. 115; Stoś (1997), s. 190, nr 75; Tatarzyński (2006), s. 184, 228-230.

260/141

— (dub.) *De reformatione schismatis*

Autorstwo wątpliwe, w rękopisie wrocławskim jest to fragment traktatu Henryka de Langenstein, pt. *Epistula concilii pacis*.

Inc. *Universis naviculae Petri gubernacula inter undosi maris procellas regentibus...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I F 321, k. 255-268.

Edd. (fragm.) O. Hartwig, *Henricus de Langenstein dictus de Hassia*, Marburg 1857, t. 2, s. 28-31; (fragm., cap. 2-20) *Magnum oecumenicum Constantiense concilium*, wyd. H. von der Hardt, t. 2, Francofurti 1697, kol. 2-61.

Comm. Fijałek (1900a), t. 2, s. 250 (jako Henryk de Langenstein); SPTK, t. 2, s. 115-116 (jako Jakub z Paradyża); G. Kreuzer, *Heinrich von Langenstein. Studien zur Biographie und zu den Schismatraktaten unter besonderer Berücksichtigung der 'Epistola pacis' und der 'Epistola concilii pacis'*, Paderborn-München-Wien 1987.

260/142

— (dub.) *De septem peccatis capitalibus*

Traktat teologiczny; wariant tytułu: *Confessionale*; wg Tatarzyńskiego (2006) tekst ten to: Nicolaus de Dinkelsbühl, *Confessionale*.

Inc. *Secundum magistrum et doctores...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978).

Comm. Meier (1955), s. 61, nr 73; Porębski (1978), s. 36, nr 6; Tatarzyński (2006), s. 221-222.

260/143

— (dub.) *Dialogus inter Christum et Cain*

XIII-kon. XIV w.; wariant tytułu: *Quaestio Christi ad Cain, Altercatio Cayn cum Christo*; dialog między Chrystusem a Kainem; autorstwo wątpliwe wobec daty powstania tekstu.

Inc. *Descendit prius ad inferiores partes terrae* [Eph 4,9]. *Cum Dominus Iesus nostrae redemptionis...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: C. Cardelle de Hartmann, *Lateinische Dialoge 1200-1400. Literaturhistorische Studie und Repertorium*, Leiden-Boston 2007, nr R3, s. 301-303.

Comm. Meier (1955), nr 100; Porębski (1978), s. 85, nr 101; SPTK, t. 2, s. 116; Stoś (1997), s. 191, nr 101; Tatarzyński (2006), s. 184, 219-220; Cardelle de Hartmann, *Lateinische Dialoge...*, nr R3, s. 301-303 (jako Ps.-Iacobus de Paradiso).

260/144

— (dub.) ***Expositio super Magnificat***

Wykład teologiczny nt. *Magnificat*; atrybucja dyskusyjna, wg Winter, *Die Manuscripta Magdeburgica...*, jest to dzieło: Augustinus Triumphus de Ancona, *Tractatus super Magnificat* o inc. *Deus canticum novum... Beatus Augustinus dicit quod virginis gloriose canticum...*

Inc. *Domine canticum novum cantabo tibi...*

Mss. Berlin SPK Ms. Magdeb. 21, k. 203-224.

Comm. Meier (1955), s. 83, nr 101 (jako attrib.); Porębski (1978), s. 87-88, nr 108 (jako authent.); SPTK, t. 2, s. 116 (jako authent.); Wielgus (1992), s. 78 (jako authent.); Winter, *Die Manuscripta Magdeburgica...*, s. 71.

260/145

— (dub.) ***Idiota de sapientia***

Traktat teologiczny; incipit wskazuje na dzieło Mikołaja z Kuzy pt. *Disputatio oratoris et ydeote sub dialogo* o inc. *Convenit pauper quidam idiota ditissimum oratorem in foro Romano...*

Inc. *Convenit pauper quidam idiota...*

Mss. Münster Universitäts- und Landesbibliothek Ms. 83, k. 129v-143.

Comm. Meier (1955), nr 97; Porębski (1978), s. 88, nr 111; SPTK, t. 2, s. 117; Nicolai de Cusa, *Idiota de sapientia*, Nikolaus von Kues, *Der Laie über die Weisheit, auf der Grundlage des Textes der kritischen Ausgabe neu übersetzt und mit Einleitung und Anmerkungen*, red. R. Steiger, Hamburg 1988.

260/146

— (dub.) ***Lavacrum conscientiae sacerdotum***

Traktat teologiczny; tytuł i incipit wskazują na: Iacobus Gruytroede, *Lavacrum conscientiae sacerdotum* (zob. Bloomfield-Guyot (1979), nr 2902).

Inc. *Lavamini mundi estote* [Is 1, 16]...

Edd. Wydania inkunabułowe, wykaz w: SPTK, t. 2, s. 112.

Comm. Meier (1955), nr 109; Porębski (1978), s. 89, nr 114; SPTK, t. 2, s. 112; Bloomfield-Guyot (1979), nr 2902.

260/147

— (dub.) *Meditationes de passione Domini*

Traktat pasyjny, autorstwa wątpliwego (Fijałek).

Inc. *Quidam magistri dicunt de passione Domini et scribunt de sudore Christi sanguineo...*

Mss. Pelplin Bibl. Diec. 220 (286), k. 252v-266.

Comm. Fijałek (1900a), t. 2, s. 328; Wielgus (1992), s. 77 (jako authent.).

260/148

— (dub.) *Monita salutaria ad Simonem nepotem*

Traktat reformatorski w formie listu; incipit wskazuje na: Johannes de Schonhavia, *Epistola I in Eemsteyn seu Exhortatorium spirituale* (Fijałek, Mertens, Stoś).

Inc. *Dilectissimo mihi in Christo Simoni nepoti meo frater Iacobus... magna mihi laetitia...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978).

Comm. Fijałek (1900a), t. 2, s. 329-330 (jako dub., autorem Jan de Sconovia); Meier (1955), nr 25; Mertens (1976), s. 278 (jako Johannes von Schoonhoven); Porębski (1978), s. 94-95, nr 118 (jako authent.); SPTK, t. 2, s. 118 (jako dub.); Stoś (1997), s. 191, nr 105; Tatarzyński (2006), s. 184, 230-231.

260/149

— (dub.) *Poenitentiale*

Traktat spowiedniczy; incipit wskazuje na: Ioannes Auerbach, *Directorium curatorum* o inc. *Ad laudem Dei animarum salutem curatorumque simplicium brevem et simplicem directionem...* (Tatarzyński).

Inc. *Ad laudem Dei animarum salutem curatorumque simplicium brevem et simplicem directionem... De actu audicionis confessionis ac interrogationibus considerantibus et cautelis in eo sciendis et adhibendis...*

Mss. Klosterneuburg Augustiner-Chorherrenstift – Stiftsbibliothek Ms. 905, k. 181-195v; Wolfenbüttel HAB Ms. 18. 32 Aug. Qu., k. 1-72v.

Comm. Meier (1955), s. 82, nr 95; Porębski (1978), s. 97-98, nr 125; SPTK, t. 2, s. 117; Bloomfield-Guyot (1979), nr 0252; Stoś (1997), s. 191, nr 124; Tatarzyński (2006), s. 185, 233-234.

260/150

— (dub.) *Principia in IV libros 'Sententiarum'*

1428/1430 r., Kraków; wykłady wstępne do ks. I-IV *Sentencji* Piotra Lombarda; incipity wstępów do trzech ksiąg *Sentencji* podał Porębski (1978), w kwestii autorstwa zob. Mertens (1976), s. 20-21.

Inc. [Principium in 1 Sent.:] *Utrum per scientiam theologiam viatori necessarium scientiae theologicae beatorum subalternatam acquiratur habitus ab habitu fidei realiter distinctus...*; [Principium in 2 Sent.:] *Utrum omnium entium ex nihilo productorum necessario sit dandum unum principium conservativum ipsorum...*; [Principium in 3 Sent.:] *Utrum per verbum Dei incarnatum congruentius quam per aliquam creaturam aut per aliam in divinis personam temporis veniente plenitudine humanum genus fuit redemptum...*

Comm. Meier (1955), nr 92; Mertens (1976), s. 28, 279; Porębski (1978), s. 98, nr 126; SPTK, t. 2, s. 118 (jako dub.).

260/151

— (dub.) *Sermo de apostolis Petro et Paulo in concilio Basiliensi factus*

29 VI 1442 lub 1443 r., Bazylea; kazanie soborowe, które wygłosił Heinrich Toke – tekst w kilku przekazach m.in. Monachium UB Ms. 4° Cod. ms. 32, k. 83-94v.

Inc. *In nomine domini nostri Ihesu Christi. Amen. – Reverendissimi reverendique patres et domini. Non me praesumptionis temeritas, sed Christi caritas...*

Mss. Pelplin Bibl. Diec. Ms. 220 (286), k. 267-282v.

Edd. (fragm.) Fijałek (1900a), t. 2, s. 210-212.

260/152

— (dub.) *Sermo de reformatione ecclesiae*

1440 r., Kraków; mowa wygłoszona w Krakowie przed legatami na sobór bazylejski, autorstwo przypisane przez J. Fijałka, jednak autorem jest Jan z Ludziska (zob.).

Inc. *Quamquam venerabiles patres et doctores clarissimi, maximum onus dicendi atque officii pro tempore michi delatum animadverto...*

Mss. Kraków BJ Ms. 126, k. 66-68v.

Facs. *Ioannis de Ludzisko Orationes*, wyd. J. S. Bojarski, Wrocław-Warszawa-Kraków 1971, s. 102.

Edd. Fijałek (1900a), t. 1, s. 210-225; *Ioannis de Ludzisko Orationes...*, s. 89-102.

Comm. Fijałek (1900a), t. 1, s. 197-210; Meier (1955), s. 80, nr 94.

260/153

— (dub.) *Speculum aureum peccatricis animae*

Traktat teologiczny; wariant tytułu: *Specularium saecularium sive mundi huius amatorum*, autorstwo tekstu: Henricus de Langenstein, Jacobus de Gruytrode (Gruitwede), Gerardus de Schiedam lub Jakub z Paradyża.

Inc. [Prolog:] *Vanitas vanitatum et omnia vanitas dicit Ecclesiastes 1o* [Eccle 1, 2; 12, 8]. – *Quoniam, ut ait Gregorius: non est acceptabilius sacrificium...* [tekst:] *Verba Ieremie prophete. Quare de vulva matris egressus sum ut viderem...* [Ier 20, 18]. – *Si talia loquitur de se ille quem sanctificavit Deus in utero...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Porębski (1978).

Edd. Wydania inkunabułowe, wykaz w: Porębski (1978); SPTK, t. 2, s. 111.

Comm. Meier (1955), s. 65-66, nr 80; Mertens (1976), s. 284 (jako Jakob von Gruitrode); Porębski (1978), s. 125, nr 136; SPTK, t. 2, s. 111; Bloomfield-Guyot (1979), nr 6326; Stoś (1997), s. 192, nr 135; Tatarzyński (2006), s. 184, 224-226 (jako Iacobus de Gruytrode).

260/154

— (dub.) *Speculum minus peccatorum*

Traktat teologiczny o nieznanym tytule, znany z dwóch przekazów; w rękopiśmie Darmstadt Universitäts- und Landesbibliothek (Ms. 767), jest to anonimowe dzieło (Ps.-Augustinus) *Speculum peccatoris breve et compendiosum*, o inc. *Redite praevaricatores ad cor... Ineffabilis divinae bonitatis dignatio...* (k. 74v-75v).

Inc. *Redite, praevaricatores ad cor* [Is 46, 8]...

Mss. Wrocław BUWr Ms. I F 280, k. 333-334; Darmstadt Universitäts- und Landesbibliothek Ms. 767.

Comm. Fijałek (1900a), t. 2, s. 329 (jako dub.); Meier (1955), s. 85, nr 118; Porębski (1978), s. 128, nr 145; SPTK, t. 2, s. 117; Bloomfield-Guyot (1979), nr 5119; K. H. Staub, *Jüngere theologische Texte*, Wiesbaden 2001, s. 96-97.

260/155

— (dub.) *Super Pater noster I*

Wykład Modlitwy Pańskiej; autorem tekstu może być Godefridus Herilacensis, jest to kolekcja kazań: *Sermones de oratione dominica*.

Inc. *Dilectissimi vos scire debetis, quod inter omnia opera, quae possunt fieri in hac vita, nullum opus est honorabilius...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Wielgus (1992); Bloomfield-Guyot (1979).

Comm. Stegmüller RB, nr 3886; Meier (1955), nr 24; E. Bauer, *Paternoster-Auslegung, zugeschrieben Jakob von Jüterborg*, Lund 1966; Mertens (1976), s. 278

(jako dub.); SPTK, t. 2, s. 117; Bloomfield-Guyot (1979), nr 8085; Wielgus (1992), s. 76-77.

260/156

— (dub.) *Super Pater noster II*

Wykład Modlitwy Pańskiej; wariant tytułu: *Replicatio orationis dominicae*; znany incipit tekstu uniemożliwia identyfikację; odpowiada tekstowi: Nicolaus Dinkelsbühl, *Super oratione dominica o inc. Si quid petieritis... Sanctus Crisostomus super illo Matth. 7, 7...* (Bloomfield-Guyot (1979), nr 5578) lub inc. *Si quid petieritis... Pro introductione sciendum ex quo Deus hominem produxit fragiliorem...* (Bloomfield-Guyot (1979), nr 9137); w jednym z kodeksów wymienionych przez Wielgusa – Berlin SPK Ms. Magdeb. 196, k. 382-428 autorstwo przypisano Mikołajowi Dinkelsbühl (Winter, Heydeck).

Inc. *Si quid petieritis patrem...* [Io 16, 23]

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Wielgus (1992).

Comm. Meier (1955), nr 24; Porębski (1978), s. 127, nr 140; Wielgus (1992), s. 77; Bloomfield-Guyot (1979), nr 5578, 9137-9138; U. Winter, K. Heydeck, *Die Manuscripta Magdeburgica der Staatsbibliothek zu Berlin Preussischer Kulturbesitz*, t. 3: *Ms. Magdeb. 170-286*, Wiesbaden 2008, s. 110.

260/157

— (dub.) *Tractatus de proprietatibus religiosorum*

Traktat teologiczny; w opisie rękopisu berlińskiego identyfikacja: Henricus de Langenstein (w samym kodeksie, w kolofonie: *editus per venerabilem magistrum Hinricus de Hassia*).

Inc. *Pro salute eorum qui vitia...*

Mss. Berlin SPK Ms. theol. lat. fol. 710, k. 287-292.

Comm. Meier (1955), nr 114; Porębski (1978), s. 127-128, nr 1144; SPTK, t. 2, s. 117; Becker, Brandis, *Die theologischen lateinischen...*, t. 2, s. 257.

261.

Jakub s. Paszka z Piotrkowa

Pochodził z rodziny mieszczańskiej; w 1395 r. studiował na Uniwersytecie Praskim, od 1411 r. na Uniwersytecie Krakowskim; przed 1408 r. pleban w Radzanowie, od 1414 r. kanonik płocki; zm. w 1445 r.

Lit. Wielgus (1992), s. 88-89; A. Radzimiński, *Model awansu i kariery kościelnej w średniowiecznej Polsce na podstawie badań duchowieństwa katedralnego w Płocku*, „KH”, 96 (1989), nr 3-4, s. 55, przyp. 18; A. Radzimiński, *Prałaci i kanonicy kapituły katedralnej płockiej w XIV i I poł. XV w. Studium prozopograficzne*, t 2: *Kanonicy*, Toruń 1993, s. 61-63.

261/1

— *Notae theologicae*

Noty teologiczne.

Inc. *Non sic impii, non sic* [Ps 1, 4] *etc. Nota propheta dixit bis: non sic, non sic et cetera...*

Mss. Kraków BJ Ms. 297, k. 37-38v.

Comm. Wielgus (1992), s. 89.

262.

Jakub Randersacker

Ur. 2 poł. XV w.; studiował na Uniwersytecie Krakowskim, magister sztuk, doktor medycyny.

Lit. Markowski (1971), s. 244; Markowski (1992), s. 103.

262/1

— *Iudicium anni 1498*

Wariant tytułu: *Practica Cracoviensis Jacobi Randersachers, artium et medicine doctoris. Mars dominus anni, Jupiter conparticeps*; prognostyk astrologiczny na rok 1498.

Inc. *Capitulum primum de magnarum configurationum celi premissive...*

Edd. princ. Norymberga, Ambrosius Huber, 1498.

Comm. Markowski (1992), s. 10.

262/2

— *Iudicium anni 1498*

Wariant tytułu: *Practica Crakysch Iacobi Randersackers Mayster und Doctor in der Ertzeney. Mars dominus anni, Jupiter tonparticipans*; prognostyk astrologiczny na rok 1498.

Inc. *Der oberste Werckman, Erschaffer der Welt, Zymmerer des Hymel und Schöpfer aller Creaturen...*

Edd. princ. Norymberga, Ambrosius Huber, 1498.

Comm. Markowski (1992), s. 10.

263.

Jakub z Sienna

Ur. w 1413 r., syn Dobiesława z Oleśnicy h. Dębno; odbył studia teologiczne i prawnicze w Rzymie, od 1435 r. kanonik krakowski, 1453 r. kanonik gnieźnieński, w. l. 1461-1463 biskup krakowski (zrzekł się godności na skutek kon-

fliktu z królem), 1465 r. biskup wrocławski, 1474 r. arcybiskup gnieźnieński, 1435 r. (?) sekretarz królów Władysława Warneńczyka i Kazimierza Jagiellończyka, w służbie dyplomatycznej króla; zm. w 1480 r.

Lit. PSB, t. 10, s. 364-367; WSB, s. 176-177; L. Łętowski, *Katalog biskupów, prałatów i kanoników krakowskich*, Kraków 1852, t. 1, s. 420-435; J. Korytkowski, *Arcybiskupi gnieźnieńscy, prymasowie i metropolici polscy od roku 1000 aż do roku 1821*, Poznań 1888, t. 2, s. 387-445; Sułkowska-Kurasiowa (1967), s. 151-152; Poniewozik (2004b), s. 145-149.

263/1

— *Oratio legati regis Cazimiri in obedientia Nicolai pape (Mowa przed papieżem Piusem II)*

14 XI 1459; mowa wygłoszona w Mantui.

Inc. *Ad culminis tui, beatissime pater et domine gratiosissime conspectum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 42, k. 179-179v, 187; Watykan BAV Ms. Ott.lat.905.

Edd. CE 1/2, nr 173, s. 193-195.

Comm. Świeboda (2013), s. 234-235, 353-354.

264.

Jakub z Sierpca

(Iacobus de Szyerpcz, Semprianus)

Studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1511 r. bakałarz, 1515 r. magister sztuk; następnie wykładał na Wydziale Sztuk, w l. 1528/29, 1536/37 dziekan tego Wydziału; od 1511 r. pleban kościoła w Wąsoszach; po 1511 r. kanonik kościoła św. Anny w Krakowie, od 1539 r. kanonik kolegiaty św. Floriana w Krakowie; zm. w 1540 r.

Lit. Rosińska (1984), nr 127, 1178, 426, 429, 485, 542, 593, 661, 1305, 1700; Markowski (1992), s. 104-105.

264/1

— *Almanach anni 1517*

Prognostyk astronomiczny.

Inc. *Almanach anni Domini 1517 currentis primi post bisesextilem, per magistrum Iacobum de Szyerpcz pro meridiano Cracoviensi calculatum et datum per magistrum Martinum de Cracovia.*

Mss. Kraków BJ Ms. 579, s. 151-175.

Comm. Rosińska (1984), nr 127; Markowski (1992), s. 105-106.

264/2

— *Consideraciones astrologicae*

1511 r., Kraków; kompilacja astrologiczna.

Inc. *Inquid Hali Hebenragel in libro suo completo parte quarta, capitulo primo, consideracio prima, scilicet quelibet res naturales...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1846, s. 277-282.

Comm. Rosińska (1984), nr 1178; Markowski (1992), s. 106.

265.

Jakub zw. Weksa ze Skaryszewa

(ze Skarzeszewa)

Magister sztuk, odbył też studia prawnicze w Bolonii, ok. 1251 r. doktor dekretów, ok. 1235 r. występuje jako kanonik wrocławski, w l. 1241-1264 prepozyt wiślicki, w 1250 r. kantor włocławski, w l. 1251-1264 kanonik krakowski, od ok. 1266 r. dziekan kapituły krakowskiej; zm. 1268 r.

Lit. PSB, t. 10, s. 346-347; SPTK, t. 2, s. 119-120; J. Fijałek, *Dominus Bartolus de Saxoferrato eiusque permagna in Polonos auctoritas*, Cracoviae 1914, s. 3; Włodek (1974), s. 10-11; Hajdukiewicz (1974), s. 256; Wielgus (1992), s. 142; Poniewozik (2004b), s. 149-150.

265/1

— *Nota in S. Augustini De civitate Dei*

Nota – komentarz do *De civitate Dei* św. Augustyna (ks. XIII, II, 1).

Inc. *Immo facillime o tu Augustine, Jacobus Polonus, colligitur tum ex lege quod vivens moritur...*

Mss. Bamberg StB Ms. Patr. 32 (B.III.28), k. 101v.

Comm. Włodek (1974), s. 10-11; SPTK, t. 2, s. 120.

265/2

— *Nota in M. Aurelii Cassiodori Explanationem in Psalmos (Oratio David 85)*

Nota do wykładu Psalmów Kasjodora.

Inc. *Unde in Iob non / ei et verbis potentibus...*

Mss. Bamberg StB Ms 56 (I S 47), k. 169.

Comm. Włodek (1974), s. 10; SPTK, t. 2, s. 120; Wielgus (1992), s. 142.

266.

Jakub z Szadka

Ur. ok. 1412 r., syn Stanisława, pochodził z rodziny mieszczańskiej, nobilitowany w 1455 r., h. Wieniawa; od 1428 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1429 r. bakałarz, 1432 r. magister sztuk, 1434 r. dziekan Wydziału Sztuk, ok. 1460 r. doktor dekretów, w l. 1475, 1475/76 rektor Uniwersytetu, uczestnik soboru w Bazylei w 1441 r., w l. 1441-1463 kanonik sandomierski, w l. 1450-1454 proboszcz w Piotrawinie, w l. 1454-1465 proboszcz w Obrazowie, w 1472 r. proboszcz z Zagości, w l. 1455-1461 kanonik kielecki, od ok. 1460 r. kanonik krakowski, w l. 1451-1458 oficjał sandomierski, w l. 1469-1471 sędzia dworu bpa krakowskiego, w l. 1471-1472 prokurator kapituły krakowskiej, w 1474 r. prepozyt kolegiaty św. Michała na Wawelu, od 1476 r. wikariusz generalny bpa krakowskiego, dyplomata i poseł Kazimierza Jagiellończyka, członek grupy ekspertów króla; zm. w 1487 r. w Krakowie.

Lit. PSB, t. 10, s. 367-368; PWPUI, s. 105-108; Fijałek (1900a), t. 1, s. 257; Szelińska (1966), s. 80-83; Hajdukiewicz (1974), s. 256-257; J. Wiśniewski, *Katalog prałatów i kanoników sandomierskich*, s. 86; Wielgus (1992), s. 114, *Cracovia artificum. Supplementa 1462-1475*, wyd. B. Przybyszewski, Kraków 2000, s. 64-65; Poniewozik (2004a), s. 193-195; Knoll (2016), s. 145, 272, 577, 620.

266/1

— *Causa de Masoviae ducatus unione*

Traktat historyczno-prawny z 1462/1463 r. dotyczący sporu Kazimierza Jagiellończyka z Piastami mazowieckimi o Mazowsze.

Mss. Kraków BJ Ms. 1757, k. 157-163 (dawniej s. 313-325).

Comm. Węcowski (2004), s. 213-221; Knoll (2016), s. 270.

— (dub.) *Oratio contra Cruciferos*, zob. Jan Dąbrówka

— (dub.) *Vita Ioannis Dlugosch Senioris* (zob.)

267.

Jakub z Zaborowa (Zaborowski)

Pochodził z rodziny szlacheckiej, h. Kuszaba; w 1405 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1412 r. magister sztuk, 1420 r. doktor dekretów, w l. 1420/21, 1424/25, 1437, 1444, 1447 rektor Uniwersytetu, w l. 1428-1436 dziekan trydencki (1427), w l. 1427-1429 kustosz kolegiaty św. Idziego w Krakowie, w l. 1430-1449 kanonik krakowski, od 1436 r. scholastyk poznański (zrezygnował z tej godności); zm. w 1449 r.

Lit. PSB, t. 10, s. 368-369; PWPUI, s. 98-100; SPTK, t. 4, s. 493-494; Fijałek (1900a), t. 1, s. 281-284; Hajdukiewicz (1974), s. 771; Dembiński (2012), s. 408-409; Bracha (2013), s. 34; Knoll (2016), s. 141-142, 244, 247, 252, 532.

— *Casus pulchri de vitandis erroribus conscientiae purae, zob. Casus pulchri...*

— *Consilium krakowskie w sprawie koronacji Witolda (zob.)*

267/1

— *Recommendatio rectoris: De dignitate officii rectoris*

1422 r., Kraków; wariant tytułu: *pochwała rektora: O godności urzędu rektorskiego*; mowa wygłoszona z okazji wyboru ks. mazowieckiego Aleksandra na rektora.

Inc. *Considerantes glorificent Deum* [1 Pe 2, 12]. – *In nomine Domini Amen. In quo vivimus etc. Si Dominus auctor est omnium bonorum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1629, k. 333v-336.

Edd. *Recomendatio rectoris: De dignitate officii rectoris*, wyd. M. Gensler, J. Sowa, [w:] *Prima verba*, s. 110-128.

Transl. *Pochwała rektora: O godności urzędu rektorskiego*, tłum. M. Gensler, J. Sowa, [w:] *Prima verba*, s. 111-129.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 53, 152, nr 15; SPTK, t. 4, s. 494.

267/2

— *Responsiva rectoris universitatis Cracoviensis*

1421 r.; odpowiedź Jakuba jako rektora Uniwersytetu Krakowskiego na petycję delegacji czeskiej w sprawie zorganizowania w Krakowie debaty o husytyzmie.

Mss. Klosterneuburg Augustiner-Chorherrenstift – Stiftsbibliothek Ms. 356, k. 143-143v; Watykan BAV Vat.lat. 4063, k. 174v.

Comm. M. Markowski, *Stanowisko uniwersytetu krakowskiego wobec petycji husyckiej z 1421 r.*, MHFŚP, 4 (1965), s. 354-358.

268.

Jakub z Zalesia

(Iacobus Zalesse Polonus)

Ur. przed 1440 r.; od 1454 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1456 r. bakałarz; w 1462 r. magister sztuk; odbył studia medyczne w Bolonii, gdzie uzyskał doktorat z medycyny i wykładał; od 1472 r. przebywał w Krakowie, od 1473 r. nadworny lekarz króla czeskiego Władysława Jagiellończyka; w l. 1478-1492 lekarz króla polskiego Kazimierza Jagiellończyka; pleban wiślicki; kanonik krakowski; od ok. 1493 r. kanonik gnieźnieński; zm. w 1496 r.

Lit. PSB, t. 10, s. 370; A. Birkenmajer, *Jakub z Zalesia, doktor medycyny nie był nadwornym lekarzem króla Aleksandra Jagiellończyka*, „KHNiT”, 7 (1962),

s. 33-37; A. Birkenmajer, *Lekarz Jakub z Zalesia nie przeżył roku 1496*, „KHNiT”, 7 (1962), s. 39-48; Hajdukiewicz (1974), s. 257; Rosińska (1984), nr 681; Markowski (1992), s. 106-107; Knoll (2016), s. 390; S. Sroka, *Wynagrodzenia profesorów z Polski na Uniwersytecie Bolońskim w drugiej połowie XV wieku*, „RH”, 83 (2017), s. 175-186,

268/1

— ***Rationes magistri Iacobi Zalesse Poloni contra positiones falsas magistri Bartolomei de Valencia de dierum equacionibus et earum causis***

1467 r. (lub 1471 r.); traktat polemiczny przeciwko astronomowi Bartłomiejowi z Walencji.

Inc. *Et licet iam cum magistro Bartholomeo de Valencia de posicionibus suis super equacione dierum disputatio habita sit, verum cum tumultu...*

Mss. Florencja Biblioteca Medicea Laurenziana Ms. fondo Ashburnham, Ms. 214, k. 13-20.

Comm. L. A. Birkenmajer, *De diebus naturalibus earumque aequatione. Ouvrage de Barthélemy Berp de Valentia, astronome du XV-me siècle*, „Bulletin International de l'Académie des Sciences de Cracovie, Classe des sciences mathématiques et naturelles” Seria A: Sciences mathématiques, 1912, s. 339-379; Rosińska (1984), nr 681; Markowski (1990a), s. 44; Markowski (1992), s. 106; Konarska-Zimnicka (2018), s. 56-57.

268/2

— (attrib.) ***Compilatio medicinalis cum glossis Polonicis***

Ok. 1463 r. (?); traktat medyczny z glosami polskimi, określony w rękopisie jako: *Magistri Jacobi Compilacio de Cracovia*, jest to jedyna przesłanka nt. autorstwa.

Inc. *Usus petroselini radicis, herbe et semini contra calculum multum valet...*

Mss. Kraków BJ Ms. 774, k. 82v-83v.

Comm. Catalogus BJ, t. 6, s. 15.

268/3

— (attrib.) ***Prognostyk na 1470 r.***

Comm. Hajdukiewicz (1974), s. 257.

269.

Jakub ze Żnina

Pochodził prawdopodobnie z rodu Pałuków; kształcił się zapewne we Francji, pleban w Gnieźnie, od ok. 1124 r. arcybiskup gnieźnieński; zm. ok. 1148 r.

Lit. PSB, t. 10, s. 371-372; WSB, s. 278; SPTK, t. 2, s. 120-121; NK, t. 1, s. 197, 315, 340; Hajdukiewicz (1974), s. 257-258; J. Rył, *Biblioteka katedralna w Gnieźnie*, „ABMK”, 33 (1976), s. 275.

269/1

— *Excerpta ex theologia et iure canonico*

Noty teologiczne.

Mss. Gniezno Arch. Archid. Ms. 38 (XII w.) (zaginiony).

Comm. SPTK, t. 2, s. 121.

270.

Jakub Parkoszowic (Parkosz) z Żórawicy

(Jacobus Parcossii de Zorawice)

Ur. na początku XV w. w Żórawicy (dziś – Żurawica) koło Sandomierza, pochodził z rodziny szlacheckiej (h. Godziemba); od 1421 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1422 r. bakałarz, 1427 r. magister sztuk, odbył studia prawnicze, 1436 r. bakałarz, 1439 r. licencjat i doktor dekretów; w l. 1439, 1439/40, 1440/41, 1441 rektor Uniwersytetu w Krakowie; od 1449 r. kanonik krakowski; pleban kościoła św. Stanisława na Skalce (1433); zm. w 1452 r.

Lit. PSB, t. 10, s. 372-373; PWPUJ, s. 96-97; SPTK, t. 2, s. 121-122; NK, t. 3, s. 87; DPP, t. 3, s. 224; W. Taszycki, *Co wiemy o Jakubie z Żórawic, synu Parkosza*, [w:] tenże, *Rozprawy i studia polonistyczne*, t. 3, Wrocław 1965, s. 331-337; Hajdukiewicz (1974), s. 498-499; Michałowska (2007b), s. 326; M. Kowalczyk, *Jakub Parkosz z Żórawic. Przyczynki do życiorysu*, [w:] *Cracovia-Polonia-Europa. Studia z dziejów średniowiecza ofiarowane Jerzemu Wyrozumskiemu w sześćdziesiątą piątą rocznicę urodzin i czterdziestolecie pracy naukowej*, red. W. Bukowski, K. Ożóg, K. Sikora i in, Kraków 1995, s. 81-91 [przedr. w: taż, *Colligite fragmenta ne pereant... Studia z dziejów Uniwersytetu Krakowskiego w średniowieczu*, Kraków 2010, s. 285-295]; Michałowska (2011), s. 372; Knoll (2016), s. 266.

270/1

— *Dictionaria iuridica*

Ok. 1435 r., Kraków; trzy, ułożone alfabetycznie, słowniki do *Dekretu*, *Dekretaliów* i innych tekstów prawniczych.

Inc. [brak początku] *Bona clericorum pauperum sunt XVI...*

Mss. Kraków Bibl. Czart. Ms. 1242 II, s. 7-168, 181-201 (autograf).

Comm. Kowalczyk, *Jakub Parkosz...*, s. 89.

270/2

— *Traktat o ortografii polskiej (Libellus/Tractatus de orthographia Polonica)*

Ok. 1440 r., Kraków; traktat wykładający zasady ortografii polskiej, przede wszystkim sposób oddawania głosek języka polskiego za pomocą alfabetu łacińskiego i wiersz mnemotechniczny w j. polskim ułatwiający zapamiętanie tych zasad (Obiecadlo).

Mss. Kraków BJ Ms. 1961, k. 3-16.

Facs. (fragm.) Jakub Parkoszowic, *Traktat o ortografii polskiej*, oprac. M. Kucala, Warszawa 1985, s. 41-54; (fragm. – Obiecadlo) Michałowska (1995), s. 333; (fragm. – Obiecadlo) Wydra, Rzepka (2004), tabl. 33; (fragm.) PWPUJ, s. 96.

Edd. J. S. Bandtkie, *Jacobi Parkossii de Zorawice antiquissimus de orthographia polonica libellus*, Poznań 1830; J. Łoś, *Jakóba syna Parkoszowego traktat o ortografii polskiej*, „Materiały i Prace Komisji Językowej AU”, 2 (1907), s. 379-425; Jakub Parkoszowic, *Traktat o ortografii polskiej*, oprac. M. Kucala, Warszawa 1985, s. 55-79; (fragm. – Obiecadlo) Maciejowski (1852), t. 3, s. 96-98; (fragm. – Obiecadlo) Vrtel-Wierczyński (1952), s. 93-94; (fragm. – Obiecadlo) *Toć jest dziwne a nowe*, s. 180; (fragm. – Obiecadlo) Włodarski (1997), s. 142-144; (fragm. – Obiecadlo) Taszycki (2003), s. 195-196; (fragm. – Obiecadlo) Wydra, Rzepka (2004), s. 298-300; (fragm. – Obiecadlo) *Biblioteka zabytków*.

Transl. Jakub Parkoszowic, *Traktat o ortografii polskiej*, oprac. M. Kucala, Warszawa 1985, s. 81-100.

Comm. NK, t. 3, s. 87-88; *Repertorium fontium*, t. 6, s. 126-128; A. Brückner, *Traktat Parkoszów ortograficzny*, „PF”, 6 (1907), s. 644-650 [przedr. w: tenże, *Początki i rozwój języka polskiego*, Warszawa 1974, s. 107-113]; Łoś (1915), s. 124-128, 453; Łoś (1922), s. 100-106, 469; R. Ganszyniec, *O ortografii Jakóba Parkosza*, „Sprawozdania Towarzystwa Naukowego we Lwowie”, 12 (1933), s. 148-151; L. Moszyński, *Traktat ortograficzny Jakuba Parkoszowica a alfabety słowiańskie*, „Język Polski”, 51 (1971), nr 2, s. 100-107; S. Urbańczyk, *Dwa staropolskie traktaty ortograficzne*, „StPol”, 14/15 (1986-1987), s. 313-320; Michałowska (1995), s. 333-334; G. Seroczyński, *Jakuba Parkoszowica ‘Traktat o ortografii polskiej’*, [w:] *Teksty staropolskie. Analizy i interpretacje*, red. W. Decyk-Zięba, S. Dubisz, Warszawa 2003, s. 241-250; I. Domański, *Quaenam is, qui in Iacobi Parcossi ‘Orthographiam Polonicam prologum composuit, Polonice idiomate scriptitanda esse duxerit*, „Acta Mediaevalia”, 18 (2005), s. 165-174; R. Wójcik, W. Wydra, *Jakub Parkoszowic’s Polish Mnemonic Verse about Polish Orthography from the 15th Century*, [w:] *Culture of Memory in East Central Europe in the Late Middle Ages and Early Modern Period. Conference Proceedings – Ciężęń, March 12-14, 2008*, wyd. R. Wójcik, Poznań 2008, s. 119-127; Michałowska (2011), s. 818-819; J. S. Bień, *Traktat Parkosza. Eksperymentalna edycja elektroniczna*, „StPolSJ”, 26 (2019), nr 1, s. 27-69.

270/3

— *Praefatio in 'Dialogum rationis et conscientiae de crebra communione' Matthaei de Cracovia*

1439-1449 r., Kraków; komentarz do tekstu Mateusza z Krakowa, określonego jako *Sfavistilla de cepe celebrando Eucharystie mysterio*.

Inc. *Reverendissimo in Christo patri et domino domino Sbigneo, Dei gracia episcopo Cracoviensi, sibi domino metuendissimo, magister Iacobus Parkossii de Szoravicze... pastoralis curam regiminis feliciter gerere et laudem in nomine Domini perhenniter obtinere. – Cum enim...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2140, k. 211-212.

Comm. Wisłocki 2 (1881), s. 516; SPTK, t. 2, s. 122.

270/4

— *Recommendatio scientiae iuris: Vox tua...*

Poł. XV w., Kraków; mowa wygłoszona na Wydziale Prawa.

Inc. *Iuxta consuetudinem canonice facultatis... Veniendo ad secundum... pro... recommendacione canonice facultatis assumpsi verbum... Cant. [2, 14]... Vox tua dulcis et facies tua decora. Venerandi patres... Quamvis Deus immensus, gloriosus...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2509, k. 44-47v.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 181, nr 179; SPTK, t. 2, s. 122.

270/5

— (dub.) *Recommendatio canonicae facultatis*

1 poł. XV w., Kraków; mowa wygłoszona na Wydziale Prawa.

Inc. *Nature humane condicionem dum attendimus... Scientia canonica... in verbo thematici assumpti appellatur Fecit cenam magnam [Lc 16]. Nam ipsa regit affectum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2509, k. 28-31.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 171, nr 124 (jako attrib.); SPTK, t. 2, s. 122 (jako dub.).

271.

Jan de Bossis

(Polonus)

XV w.; pochodził z mediolańskiej rodziny dei Bossi osiadłej w Królestwie Polskim; prawdopodobnie studiował na Uniwersytecie Krakowskim; profesor astronomii na Uniwersytecie w Bolonii w l. 1471-1472 i 1474-1475; astrolog biskupa w Nagyvárad.

Lit. PSB, t. 10, s. 443; Hajdukiewicz (1974), s. 269; M. Markowski, *Powstanie pełnej szkoły astronomicznej w Krakowie*, [w:] *Historia astronomii w Polsce*, t. 1, Wrocław 1975, s. 101; J. Biesiada, *Jan de Bossis Polonus*, [w:] *Polacy w historii i kulturze krajów Europy Zachodniej. Słownik biograficzny*, red. K. Kwaśniew-

ski, L. Trzeciakowski, Poznań 1981, s. 169; Markowski (1992), s. 107; Knoll (2016), s. 391.

271/1

— *Iudicium cometae anni 1472*

Prognostyk astronomiczny.

Mss. Monachium BSB Ms. 23883, k. 1-7v.

Comm. Markowski (1992), s. 107.

272.

Jan Lutkowic z Brzezia

Szlachcic h. Doliwa; od 1420 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1450/51 r. doktor obojga praw w Rzymie; w l. 1431-1464 kanonik krakowski, w l. 1433-1464 kanonik poznański, w l. 1434-58 kanonik gnieźnieński, w l. 1454-1464 archidiakon gnieźnieński, w l. 1438-1458 kantor łączycycki, w l. 1455-1462 scholastyk wrocławski, w l. 1429-1430 sekretarz ks. lit. Witolda, w l. 1431-1455 sekretarz król., w l. 1455-1464 podkanclerzy król., od 1463 r. bp wrocławski, od 1464 r. bp krakowski; zm. w 1471 r.

Lit. PSB, t. 10, s. 443-445; B. Janiszewska-Mincer, *Działalność polityczna Jana Lutka z Brzezia*, „Zeszyty Naukowe WSP w Krakowie”, *Historia*, 5 (1967), s. 56-81; Czyżak (2003), s. 333-334; Dembiński (2012), s. 443-448; Knoll (2016), s. 256.

272/1

— *Mowa na sejmie Rzeszy I*

V 1454 r., Ratyzbona; mowa Jana jako posła królewskiego na sejmie Rzeszy w sprawie tureckiej.

Inc. *Demonstraturus zelum et faworem ilustrissimus p. dux Casimirus...*

Mss. Kraków BJ Ms. 42, k. 213.

Edd. CE 1/2, nr 138, s. 152.

Comm. Świeboda (2013), s. 354.

272/2

— *Mowa na sejmie Rzeszy II*

V 1454 r., Ratyzbona; druga mowa (lub brulion pierwszej) Jana jako posła królewskiego na sejmie Rzeszy w sprawie tureckiej.

Inc. *Agnovit pleneque intelligere potuit...*

Mss. Kraków BJ Ms. 42, k. 212v-213.

Edd. CE 1/2, nr 137, s. 150-151.

Comm. Świeboda (2013), s. 354-355.

272/3

— *Mowa wobec papieża (Oratio habita coram Nicolao V)*

V 1454 r., Rzym; mowa Jana jako posła królewskiego wobec papieża w sprawie krzyżackiej.

Inc. *Multipharie clementiam propiciationemque [...] Etsi superioribus paulo diebus...*

Mss. Kraków BJ Ms. 42, k. 212; Kraków Bibl. Czart. Ms. 1310 IV, s. 609-613.

Edd. CE 1/2, nr 140, s. 153-154.

Comm. Świeboda (2013), s. 355.

273.

Jan z Brzostkowa

(Johannes de Brzosthkowo)

Studiował na Uniwersytecie Krakowskim od 1457 r., 1458 r. bakałarz sztuk.

Lit. Wiszniewski (1840-1851), t. 3, s. 223; Markowski (1971), s. 355.

273/1

— (attrib.) *Puncta in Artem Veterem*

Ok. 1457 r., Kraków; komentarz filozoficzny.

Inc. [Isagoge Porphyrii:] *Utrum in unoquoque praedicamento sint quaedam generalissima et quaedam specialissima? Respondetur quod sic per textum... [Praedicamenta:] Circa initium libri Praedicamentorum primo quaeritur quid sit subiectum libri Praedicamentorum. Respondetur, ut communiter dicitur... [De interpretatione Aristotelis:] Circa initium libri Peri hermeneias primo quaeritur quid sit subiectum eius. Et ibi respondetur quod de hac materia sunt opiniones...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1946, k. 1-88.

Comm. Markowski (1971), s. 283 (jako anon.), 292 (jako anon.), 297 (jako anon.); M. Stanek, *Puncta ex commentario Nicolai Tempelfeld de Brzeg in 'Parva naturalia': Editio critica*, „PT”, 24 (2018), s. 291, 296-297.

274.

Jan Burcardi

(Ioannes Burcardi)

Pochodził z Biecza; od lat 30. XV w. (?) był kaznodzieją w katedrze we Lwowie, od 1440 r. kanonik lwowski, przed 1455 do 1467 r. oficjał generalny lwowski; data śmierci nieznaną.

Lit. S. Szyller, *Jakub Burcardi i jego kolekcje kazań*, [w:] *Textus et pictura. Średnio-wieczny kodeks rękopiśmienny jako nośnik treści, znaczeń i wartości estetycznych*, red. M. Jakubek-Raczkowska, M. Czyżak, Toruń 2019, s. 129-138.

274/1

— *Collecta pupilli*XV w., Lwów; kolekcja kazań z cyklu *de tempore*.**Mss.** Kraków Bibl. Klasztoru OO. Karmelitów na Piasku, Ms 230.**Comm.** S. Sułeczki, *Księgozbiór klasztoru karmelitów na Piasku w Krakowie*, Kraków 2014, s. 91, 337; Szyller, *Jakub Burcardi...*

274/2

— (niezachowany) *Collecta orphani*XV w., Lwów; zbiór kazań z cyklu *de sanctis*, wzmiankowany w tekście kolekcji *Collecta pupilli*.**Comm.** Szyller, *Jakub Burcardi...*

275.

Jan z Cieszyna

(Iohannes de Tyeschin)

XV w.; odbył studia uniwersyteckie w Krakowie.

Lit. Rosińska (1984), nr 932, 2267, 2190, 2280.

275/1

— *Definicje astronomiczne*

Noty astronomiczne.

Inc. *Inquit Albumasar in introductorio suo maiori differencia prima tractatu secundo: Due species et partes sapiencie quibus totius universi natura et substantia cognoscitur... Tres sunt differencie astronomie et astrologie. Prima: astronomia est sciencia de causis, astrologia autem de effectibus...***Mss.** Kraków BJ Ms. 2729, k. 5v-6.**Comm.** Rosińska (1984), nr 932, 2267.

276.

Jan (Janko, Janek) z Czarnkowa,

Pochodził z rodziny szlacheckiej nieznanego herbu (wg A. Marca mógł wywodzić się ze Śląska), syn Bogumiła, wójta czarnkowskiego; prawdopodobnie studiował prawo na nieokreślonym uniwersytecie, związany początkowo z Meklemburgią (m.in. kanonik w Bützow, kanclerz biskupa szweryńskiego Andrzeja z Wiślicy), od poł. l. 50. XIV w. w Królestwie Polskim, m.in. 1354 r. kanonik wrocławski, 1356 r. kanonik poznański, 1366 r. kantor, 1367 r. dziekan wrocławski, w l. 1368-1372, 1375-1387 archidiakon gnieźnieński, poseł kró-

- la polskiego i polskich biskupów do Awinionu, w l. 1366-1370 podkanclerzy Królestwa Polskiego, oskarżony o sprofanowanie grobu Kazimierza Wielkiego, w 1372 r. skazany na konfiskatę dóbr i banicję; zm. w 1387 r. w Gnieźnie.
- Lit.** PSB, t. 10, s. 446-449; WSB, s. 282-283; SPTK, t. 2, s. 133-134; NK, t. 2, s. 103-104; DPP, t. 2, s. 24-25; t. 5, s. 262; J. Sieradzki, *Sprawa Janka z Czarnkowa i jego utwór*, „StŻr”, 4 (1959), s. 33-55 [przedr. w: tenże, *Polska wieku XIV. Studium z czasów Kazimierza Wielkiego*, Warszawa 1959]; Dąbrowski (1964), s. 140-154; *Historia nauki polskiej*, t. 1, s. 72-74; Hajdukiewicz (1974), s. 271-272; J. Łojko, *Przyczynki do życiorysu Janka z Czarnkowa*, „RH”, 46 (1980), s. 133-140; J. Wyrozumski, *Horyzont polityczny Janka z Czarnkowa*, „StŻr”, 32-33 (1990), s. 57-65 [przedr. w: tenże, *Królowa Jadwiga między epoką piastowską i jagiellońską*, Kraków 1997]; Ożóg (1995), *passim*, zwł. s. 135 (biogram); J. Pakulski, *Kulisy sprawy Janka z Czarnkowa*, [w:] *Genealogia. Rola związków rodzinnych i rodowych w życiu publicznym w Polsce średniowiecznej na tle porównawczym*, red. A. Radzimiński, J. Wroniszewski, Toruń 1996, s. 29-66; *Encyclopedia of the Medieval Chronicle*, t. 2, s. 904; Michałowska (2011), s. 389-390; A. Marzec, *Szymon z Ruszkowa. Z badań nad personelem kancelarii królewskiej w czternastowiecznej Polsce*, [w:] *Ecclesia, regnum, fontes. Studia z dziejów średniowiecza*, red. S. Gawlas i in., Warszawa 2014, s. 228-239; Knoll (2016), s. 21; A. Marzec, *Pod rządami nieobecnego monarchy. Królestwo Polskie 1370-1382*, Kraków 2017 (wg indeksu).

276/1

— *Chronicon Polonorum (Kronika)*

Kronika obejmuje wydarzenia rozgrywające się w Królestwie Polskim w latach 1370-1384.

Mss. Watykan BAV Ms. Ott.lat.2068, k. 159v-194v; Berlin Geheimes Staats-archiv Preussischer Kulturbesitz Ms. XX.HA, OF, nr 277, s. 280-383; Kraków Bibl. Czart. Ms. 1310 IV, s. 118-204; Ms. 1314 III, s. 134-163; Lublin WBP Ms. 470, k. 34v-43; Warszawa BN Ms. 3001 III, s. 122-242; Ms. 3002 III, k. 319-351; Ms. 8052 III, k. 363v-412; Wrocław BUWr Ms. R. 290, s. 189-256; Kraków BJ Ms. 2574, s. 461-678.

Edd. *Anonymi archidiaconi Gnesnensis, Brevis Chronica Cracovie*, [w:] *Silesiacarum rerum scriptores*, t. 2, wyd. F. W. Sommersberg, Lipsiae 1730, s. 78 [recte: 96]-155; *Historiarum Poloniae et Magni Ducatus Lithuaniae scriptorum collectio magna*, t. 3, wyd. Mitzler de Kolof, Varsoviae 1769; *Kronika Jana z Czarnkowa*, oprac. J. Szlachtowski, [w:] MPH 2, s. 619-756 [trzy pierwsze rozdziały w tej edycji nie są częścią kroniki; właściwa kronika zaczyna się od s. 631].

Transl. *Kronika Janka z Czarnkowa, archidiacona gnieźnieńskiego, podkanclerzego Królestwa Polskiego (1370-1384)*, przeł., wstępem i przypisami opatrzył J. Żerbiłło [J. Łabuński], Warszawa 1905; *Kronika Jana z Czarnkowa*, tłum. J. Żerbiłło, oprac. M. D. Kowalski, Kraków 1996 [i późniejsze wyd.].

Comm. NK, t. 2, s. 103-104; *Repertorium fontium*, t. 6, s. 304-307; DPP, t. 2, s. 24-25; *Kronika Jana z Czarnkowa*, oprac. J. Szlachtowski, [w:] MPH 2, s. 601-618; W. Moszczyńska, *O interpretację Janka z Czarnkowa*, „KH”, 40 (1926), s. 400-408; David (1934), s. 87-89; Kürbis (1959), s. 20-22; B. Kürbis, *Wstęp*, [w:] MPH s.n. 6, s. V-XXXVII; Dąbrowski (1964), s. 140-163; M. Płocharska, *Pomorze Zachodnie w ‘Kronice polskiej’ Janka z Czarnkowa*, „Zeszyty Naukowe WSP w Szczecinie”, nr 23, *Prace Wydziału Humanistycznego*, 7 (1978), s. 159-174; J. Kłoczowski, *Ludwik Wielki jako król Polski w ‘Kronice’ Jana z Czarnkowa*, „Zeszyty Naukowe KUL”, 26 (1983), nr 3, s. 31-49; J. Kłoczowski, *Biskupi i kapituły w dziele Janka z Czarnkowa*, [w:] *Mente et litteris. O kulturze i społeczeństwie wieków średnich*, Poznań 1984, s. 205-212; J. Bieniak, *Fragment 1333-1341 w twórczości dziejopisarskiej Janka z Czarnkowa*, cz. 1, „Zap. Hist.”, 48 (1983), z. 4, s. 5-29; cz. 2, „Zap. Hist.”, 49 (1984), z. 1, s. 5-30; M. Derwich, *Janko z Czarnkowa a ‘Kronika Wielkopolska’*, *Acta Universitatis Wratislaviensis, Historia*, t. 50, Wrocław 1985, s. 127-162; Michałowska (1995), s. 194-198; J. Brzozowska, *Wzmianki i opisy medyczne w ‘Kronice’ Janka z Czarnkowa*, „Medycyna Nowożytna”, 5 (1998), z. 1, s. 91-101; R. Bubczyk, *Obraz działalności politycznej panów krakowskich w ‘Kronice’ Janka z Czarnkowa*, [w:] *Spółczesność Polski średniowiecznej*, red. S. K. Kuczyński, t. 9, Warszawa 2001, s. 143-168; D. Zydorek, *‘Kronika’ Janka z Czarnkowa. Między prywatną a obywatelską powinnością*, [w:] *Cognitioni gestorum. Studia z dziejów średniowiecza dedykowane Profesorowi Jerzemu Strzelczykowi*, red. D. A. Sikorski, A. M. Wyrwa, Poznań-Warszawa 2006, s. 447-458; J. Bieniak, *Jan (Janek) z Czarnkowa. Niedokończona kronika polska z XIV w.*, „StŻr”, 47 (2009), s. 109-143; Michałowska (2011), s. 453-455; T. Graff, *Królowna Jadwiga w oczach Janka z Czarnkowa*, [w:] *Śladami Świętej Królowej Jadwigi i jej epoki*, red. T. Graff, Kraków 2013, s. 11-26.

277.

Jan Dąbrowka (Jan z Dąbrowki)

Pochodził z Dąbrowki (Kujawy) z rodziny chłopskiej; od 1420 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1421 r. bakałarz, 1427 r. magister sztuk, 1440 r. doktor dekretów, 1449 r. doktor teologii, wykładowca, wielokrotny rektor Uniwersytetu Krakowskiego, w l. 1458-1472 wicekanclerz Uniwersytetu; od 1446 r. kanonik, od 1462 r. kustosz kolegiaty św. Floriana w Krakowie, dziekan nowosądecki, kustosz kielecki, od 1467 r. kanonik krakowski; należał do grupy intelektualistów w służbie Kazimierza Jagiellończyka; zm. w 1472 r.

Lit. PSB, t. 5, s. 26-28; PWPUJ, s. 134-136; SPTK, t. 1, s. 376-378; NK, t. 2, s. 119-120; DPP, t. 1, s. 218-219; W. Szelińska, *Dwa testamenty Jana Dąbrowki*, „Studia i materiały z dziejów nauki polskiej”, ser. A, 5 (1962), s. 1-40; Szelińska (1966), s. 61-77; Wiesiołowski (1967), s. 15, 45, 53, 82-92, 114, 152; Zwiercan (1969); Kowalczyk (1970), s. 27-30, 81, 137-139; Hajdukiewicz (1974), s. 119; Wielgus

(1992), s. 99-101; M. Zwiercan, *Jan z Dąbrowki (ok. 1400-1472)*, [w:] *Złota księga Papieskiej Akademii Teologicznej*, Kraków 2000, s. 179-185; *Encyclopedia of the Medieval Chronicle*, t. 1, s. 502; Michałowska (2011), s. 390-391; *Komentarz Jana z Dąbrowki do Kroniki biskupa Wincentego*, red. A. Dąbrowka, M. Olszewski, Warszawa 2015; Knoll (2016), s. 187-201, 564-571, 618-619.

277/1

— *Genealogia książąt pomorskich*

1447 a 1466 r. (?); wykaz władców wschodniopomorskich z XII-XIII w.

Mss. Warszawa BN Ms. 3002 III, k. 316 (autograf).

Edd. MPH s.n. 6, s. 52.

Comm. P. Węcowski, 'Opera minora' Jana z Dąbrowki, [w:] *Komentarz Jana z Dąbrowki do Kroniki...*, s. 69.

277/2

— *Katalog biskupów krakowskich II*

Lata 30. XV w.; wykaz biskupów krakowskich od Prohora (969 r.) do Jana Grota (pontyfikat 1326-1347); w starszej literaturze pogląd, że powstał on w XIV w. lub że powstawał od pierwszej ćwierci XIII w. i był kontynuowany do czasów Jana Grota, Jan Dąbrowka zaś zrobił jedynie ekscerpt z tego katalogu; G. Labuda (*O katalogach...*) postawił tezę, że autorem katalogu był Jan Dąbrowka, co udowodnił W. Drelicharz (2003).

Mss. Warszawa BN Ms. 3002 III, k. 1v. (autograf).

Edd. *Katalogi biskupów krakowskich*, wyd. W. Kętrzyński, [w:] MPH 3, s. 328-329 (na podstawie materiałów A. Bielowskiego); *Katalog drugi biskupów krakowskich*, wyd. W. Kętrzyński, [w:] MPH 3, s. 802-803 (na podstawie fotografii rękopisu); *Redakcja II Jana Dąbrowki*, [w:] MPH s.n. 10/2, s. 30-33.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 3, s. 170; W. Kętrzyński, *Wstęp*, [w:] MPH 3, s. 313-327; W. Kętrzyński, *Katalog drugi biskupów krakowskich*, [w:] MPH 3, s. 801-802; J. Szymański, *Redakcja II Jana Dąbrowki*, [w:] MPH s.n. 10/2, s. 27-29; G. Labuda, *O katalogach biskupów krakowskich przed Długoszem*, „StŻr”, 27 (1983), s. 85-87; Drelicharz (2003), s. 158-185; Węcowski, 'Opera minora'..., s. 61-63.

277/3

— *Komentarz do 'Kroniki' Wincentego Kadłubka (Commentum in Chronicam Polonorum magistri Vincentii dicti Kadlubek)*

Komentarz pisany przez kilka lat, być może od 1431 r. do 1434-1435 r., kiedy Dąbrowka podyktował kopistom ostateczną redakcję; w późniejszych latach autor dodawał i zmieniał niektóre fragmenty.

Mss. Warszawa BN Ms. 3002 III, k. 36-265 (autograf, brulion); Ms. BOZ 73, k. 1-211 (kopia dyktowana kopistom przez autora); Ms. 12529 II, k. 1-309 (kopia dyktowana kopistom przez autora); Kraków BJ Ms. 2574, s. 1-452 (kopia dyktowana kopistom przez autora); Kraków Bibl. Czart. Ms. 1312 III, s. 3-337 (kopia dyktowana kopistom przez autora); ponadto 20 kopii z XV w. (wykaz w: Zwiercan (1969), s. 30-80, 84).

Edd. *Historia Polonica Vincentii Kadlubkonis Episcopi Cracoviensis*, Dobromile 1612; *Historia Polonica Vincentii Kadlubkonis Episcopi Cracoviensis cum commento anonimi*, [w:] J. Długosi, *Historiae Polonicae Liber XIII*, Lipsiae 1712; Jan z Dąbrówki, *Komentarz do Kroniki polskiej mistrza Wincentego zwanego Kadłubkiem*, wyd. M. Zwiercan, wsp. A. Z. Kozłowska, M. Rzepiela, Kraków 2008, (MPH s.n., 14).

Transl. (fragm.) *700 lat* (1978), s. 345-352.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 4, s. 97-98; Dąbrowski (1964), s. 188-189; Zwiercan (1969), passim; P. Dymmel, *Uwagi w związku z edycją 'Komentarza Jana Dąbrówki do Kroniki Wincentego Kadłubka'*, „StŻr”, 50 (2012), s. 138-141; *Komentarz Jana z Dąbrówki do Kroniki...*; D. Gacka, *Fragmenty dzieł św. Tomasa z Akwinu w 'Commentum' Jana z Dąbrówki*, „PT”, 19 (2013), s. 179-193; Knoll (2016), s. 282-285, 301-303.

277/4

— *Glossae in 'Moralia' Gregorii*

Komentarz w formie glos marginalnych do ks. *Moraliiów* św. Grzegorza.

Mss. Kraków BJ Ms. 1350; Ms. 1352.

Comm. Wielgus (1992), s. 100.

277/5

— *Glossae super Novum Testamentum (Act., Epist., Apoc.) cum prologis*

Glosa marginalna i interlinearna do ksiąg Nowego Testamentu.

Mss. Kraków BJ Ms. 304, k. 1-143.

Comm. Wielgus (1992), s. 101.

277/6

— *Glossae marginales super Novum Testamentum (Lc Io) cum prologis et Ps.-Walafri di glossa ordinaria*

Glosy marginalne do Ewangelii wg św. Łukasza i Ewangelii wg św. Jana.

Mss. Kraków BJ Ms. 310, k. 1-154v.

Comm. Wielgus (1992), s. 101.

277/7

— *Memoriał przeciwko Krzyżakom*

1464 r.; memoriał historyczno-prawny, uzasadniający polską władzę na Pomorzu, ogłoszony w Toruniu.

Mss. W XIX w. kopie znajdowały się w Rewalu (Tallinie), Lubece, Gdańsku.

Edd. *Hanserecesse von 1431-1476*, red. G. Ropp, t. 2, cz. 5, Leipzig 1888, s. 369-374.

Comm. Węcowski, 'Opera minora'..., s. 70-72.

277/8

— *Mowa przeciwko Krzyżakom (Oratio contra Cruciferos)*

1462-1464 r.; mowa o charakterze historyczno-prawnym, przygotowana w 1462 r., przerobiona i ogłoszona przez Jana w 1464 r. w Toruniu; w starszej literaturze przypisywana Jakubowi z Szadka (zob.)

Inc. *Ad demonstrandum clare iusticiam serenissimi domini nostri regis Kazimiri super terris Pomeranie, Culmensi et Michalouiensi...*

Mss. Kraków Bibl. Czart. Ms. 1310 IV, s. 2-6.

Edd. *Oratio contra Cruciferos (Thorunii, coram arbitris A.D. 1464 habita)*, wyd. O. Balzer, [w:] MPH 4, s. 195-205.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 8, s. 390-391; MPH 4, s. 192-195; A. Wojtkowski, *Tezy i argumenty polskie w sprawach terytorialnych z Krzyżakami*, Olsztyn 1968, s. 128-130; Węcowski, 'Opera minora'..., s. 70-71.

277/9

— *Notae ad Ioannis de Hisdinio 'Lecturam super Marcum'*

Komentarz teologiczny w formie glos oraz indeks do tekstu Jana de Hesdinio.

Mss. Kraków BJ Ms. 1411.

Comm. Wielgus (1992), s. 101; Catalogus BJ, t. 9, s. 426-428.

277/10

— *Notae ad Jacobi de Voragine 'Sermones quadragesimales'*

Komentarz w formie glos marginalnych do kazań wielkopostnych Jakuba de Voragine.

Mss. Kraków BJ Ms. 2374.

Comm. Wielgus (1992), s. 101.

277/11

— *Poczet książąt i królów polskich*

Wykaz polskich władców od Przemysła II do Kazimierza Jagiellończyka.

Mss. Warszawa BN Ms. 3002 III, k. 316v (autograf).

Edd. MPH s.n. 6, s. 52.

Comm. Węcowski, 'Opera minora'..., s. 69-70.

277/12

— *Principia et Quaestiones super I-IV libros 'Sententiarum' Petri Lombardi*

1439-1441 r.; wariant tytułu: *Commentum in Sententias I-IV*; komentarz do ks. I-IV *Sentencji* Piotra Lombarda.

Inc. [in II librum, Principium:] *Utrum ab increato esse fuerit possibile per creationem mundum ab aeterno processisse. Et arguitur quod sic...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1764, k. 174-438v (autograf); Ms. 764; Ms. 1521; Ms. 1522; Ms. 1532 (in libros I-III), Ms. 1538; Ms. 2066; Ms. 2187; Ms. 2202; Ms. 2204; Ms. 2212; Ms. 2655; Ms. 2696, Ms. Przyb. 69/54, Warszawa BN Ms. BOZ 60, k. 1-226v; Ms. Lat.Q.ch.I.92 (zniszczony); Ms. Lat.Q.ch.I.61 (zniszczony).

Edd. (fragm.) Włodek (1970), s. 93-102; M. Szafarkiewicz, *Wykład wstępny do drugiej księgi 'Sentencji' Piotra Lombarda*, „Acta Mediaevalia”, 1 (1973), s. 149-156; *Scripta manent*, s. 20-28, 60-72, 306-318.

Comm. Stegmüller RS, nr 415; J. B. Korolec, A. Póltawski, Z. Włodek, *Commentaires sur les 'Sentences'. Supplement au repertoire de F. Stegmüller*, „Med.Philosoph.Pol.”, 1 (1958), s. 29; Szafarkiewicz, *Wykład wstępny...*, s. 137-147.

277/13

— *Quaestiones super Evangelium secundum Marcum*

Komentarz do Ewangelii wg św. Marka.

Inc. [q. 1:] *Utrum quemadmodum Vetus Testamentum sic et Novum Testamentum effusionem sanguinis congrue sit confirmatum. Et arguitur quod non...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1590, k. 1-460 (autograf).

Comm. Wielgus (1992), s. 100.

277/14

— *Registrum contentorum Gregorii Magni Homiliis in Ezechielem secundum ordinem alphabeti digestus*

Indeks do *Moraliiów* Grzegorza Wielkiego.

Inc. *Alis animalia se tangere est virtutibus se invicem excitare, omelie X, parte I, I...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1221, k. 592-602v.

Comm. Catalogus BJ, t. 7, s. 151.

277/15

— *Rocznik małopolski Dąbrówki*

Lata 30. XV w.; zapiski o wydarzeniach od X do XIII w.; jest to przeróbka (nowa redakcja) pierwotnego *Rocznika małopolskiego*, powstałego w drugiej połowie XIV w., głównie na podstawie *Rocznika małopolskiego dawnego* (*Annales Polonorum deperditi*) (zob.).

Mss. Warszawa BN Ms. 3002 III, s. 27-30 (autograf).

Edd. *Annales Polonorum*, wyd. W. Arndt, R. Roepell, [w:] MGH SS, t. 19, Hannoverae 1866, s. 613-633; *Rocznik małopolski*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 2, s. 818-825; *Rocznik małopolski*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 3, s. 140-182.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 2, s. 315-316; MPH 2, s. 816-817; MPH 3, s. 135-139; Kętrzyński (1896), s. 289-329; Dąbrowski (1964), s. 65-68; Drelicharz (2003), 65-72, 436-440; *Encyclopedia of the Medieval Chronicle*, t. 1, s. 78-79.

277/16

— *Rodowód książąt polskich (Generatio ducum Polonorum)*

Lata 30.-60. XV w.; utwór genealogiczny przedstawiający polskich władców od czasów legendarnych (Krak) do połowy XV w.; istniały trzy redakcje utworu.

Mss. Warszawa BN Ms. 3002 III, k. 1v (redakcja 1), k. 34v-35v, 34 (redakcja 2), k. 30v-33 (redakcja 3) (autograf); Kraków BJ Ms. 2196, s. 1-5 (odpis redakcji 3, z uzupełnieniami z redakcji 2).

Edd. *Rodowód xiążąt polskich*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 3, s. 281-284 [edycja błędna, A. Bielowski połączył w jeden utwór trzy, odmienne od siebie, redakcje *Rodowodu*].

Comm. *Repertorium fontium*, t. 4, s. 98; Drelicharz (2003), s. 134-142; Węcowski (2004), s. 198-212; Węcowski, *Opera minora...*, s. 63-69.

277/17

— *Sermones et variae quaestiones theologicae*

Notatki do kazań i kwestie teologiczne z glosami polskimi.

Mss. Kraków BJ Ms. 2242 (autograf).

277/18

— *Sermones de tempore et de sanctis passim cum glossis Polonicis adscriptis manu Ioannis Dąbrówka*

Komentarz w formie glos marginalnych do kazań.

Inc. *Ambulans Ihesus iuxta mare Galilaeae...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1635.

Comm. Wielgus (1992), s. 101.

277/19

— *Sermones de tempore et de sanctis, passim cum glossis Polonicis, manu Ioannis de Dąbrówka factis*

Komentarz do kazań w formie glos.

Mss. Kraków BJ Ms. 2366.

Comm. Wielgus (1992), s. 101.

277/20

— *Variae quaestiones theologicae et sermones de tempore et de sanctis passim cum glossis Polonicis, manu Ioannis Dąbrowka factis*

Kwestie teologiczne i komentarz do kazań w formie glos.

Inc. Spiritus Domini replevit orbem terrarum...

Mss. Kraków BJ Ms. 2368.

Comm. Wielgus (1992), s. 101.

278.

Jan Długosz z Niedzielska

Ur. 1415 r., syn Jana z Niedzielska h. Wieniawa; od 1428 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, notariusz, od 1431 r. sekretarz biskupa krakowskiego Zbigniewa Oleśnickiego, w l. 1434-1449 pleban w Kłobucku, 1436 r. kanonik krakowski, 1442 r. kantor wiślicki, 1444 r. kustosz wiślicki, w l. 1449-1456 kanonik wrocławski, 1452 r. kanonik kielecki, 1456 r. kanonik sandomierski, w l. 1471-1472 kanonik gnieźnieński, 1479 r. nominat abp lwowski; w l. 1467-1475 nauczyciel dzieci królewskich, dyplomata i poseł królewski; zm. w 1480 r.

Lit. PSB, t. 5, s. 176-180; SPTK, t. 1, s. 394-399; NK, t. 2, s. 127-136; *Repertorium fontium*, t. 3, s. 214-226; DPP, t. 1, s. 227-233; t. 5, s. 249-250; M. Bobrzyński, S. Smolka, *Jan Długosz, jego życie i stanowisko w piśmiennictwie*, Kraków 1893; David (1934), s. 244-248; I. Zarębski, *Problemy wczesnego Odrodzenia w Polsce: Grzegorz z Sanoka-Boccacio-Długosz*, „Odrodzenie i Reformacja w Polsce”, 2 (1957), s. 5-52; A. Strzelecka, *Długosz w świetle nowych badań*, „NP”, 8 (1958), s. 497-504; K. Pieradzka, *Jan Długosz a Uniwersytet Jagielloński*, „Małopolskie Studia Historyczne”, 6 (1964) z. 3-4, s. 43-57; Dąbrowski (1964), s. 189-208; I. Zarębski, *Humanistyczna lektura Długosza: Antonio Panoramita Beccadelli (w sporze o Długosza argument nowy)*, „Biul. BJ”, 17 (1965), z. 1, s. 5-21; M. Kowalczykówna, *Marginalia Jana Długosza na rękopisie BJ Ms 1210 De civitate Dei św. Augustyna*, „Biul. BJ”, 18 (1968), z. 2, s. 59-66; S. Solicki, *Kontakty osobiste Jana Długosza z Czechami*, Acta Universitatis Wratislaviensis, nr 70, Historia 14, Wrocław 1968, s. 147-177; A. Strzelecka, *Kontakt Długosza z Pragą (1467)*, [w:] *Studia z dziejów kultury i ideologii ofiarowane E. Maleczyńskiej w 50 rocznicę pracy dydaktycznej i naukowej*, red. R. Heck, W. Korta, J. Leszczyński, Wrocław 1968, s. 164-179; M. Kowalczykówna, *Jagiellońskie rękopisy Liwiusza z marginaliami Jana Długosza*, „Eos”, 58 (1969-1970), z. 2, s. 219-229; M. Koczerska, *Mentalność Jana Długosza w świetle jego twórczości*, „StŻr”, 15 (1971), s. 109-140; D. Turkowska, *Le nominatif et accusatif dans l'oeuvre de Jean Długosz*, „Philologus”, 115 (1971), s. 311-313; F. Sikora, *O fundacji kartuskiej Jana Długosza*, „KH”, 80 (1973), nr 4, s. 872-884; Hajdukiewicz (1974), s. 126-127; K. Pieradzka, *Związki Jana Długosza z Krakowem*, Kraków 1975; *Długossiana. Studia historyczne w pięćsetlecie śmierci Jana Długosza*, red. S. Ga-

węda, t. 1-2, Kraków-Warszawa 1980-1985; M. Kowalczykówna, *Wypisy do biografii Jana Długosza z ksiąg sądowych kurii metropolitalnej w Krakowie*, „Anal. Crac.”, 12 (1980), s. 273-315; J. Krukowski, *Jan Długosz jako wychowawca synów Kazimierza Jagiellończyka*, „Rozprawy z Dziejów Oświaty”, 23 (1980), s. 3-35; M. Rożek, *Kościelne fundacje Jana Długosza*, „Anal. Crac.”, 12 (1980), s. 317-331; *Jan Długosz w pięćsetną rocznicę śmierci*, red. F. Kiryk, Olsztyn 1983; U. Borkowska, *Treści ideowe w dziełach Jana Długosza. Kościół i świat poza kościołem*, Lublin 1983; S. Gawlas, *Świadomość narodowa Jana Długosza*, „StŻr”, 27 (1983), s. 3-66; M. Koczarska, *Etat et perspectives des recherches sur Jean Długosz*, „Acta Poloniae Historica”, 52 (1985), s. 171-219; M. Plezia, *Jan Długosz*, [w:] *Pisarze staropolscy. Sylwetki*, t. 1, red. S. Grzeszczuk, Warszawa 1991, s. 132-173; W. Szelińska, *Śląsk w piśmiennictwie Jana Długosza*, Wrocław 1993; W. Polak, *Aprobata i spór: zakon krzyżacki jako instytucja kościelna w dziełach Jana Długosza*, Lublin 1999; M. Koczarska, *Familiares Jana Długosza*, [w:] *Aetas media, aetas moderna. Studia ofiarowane Henrykowi Samsonowiczowi w siedemdziesiątą rocznicę urodzin*, red. H. Manikowska, A. Bartoszewicz, W. Fałkowski, Warszawa 2000, s. 69-78; A. Włodarek, *Jan Długosz – fundator, menadżer czy aferzysta?*, [w:] *Artifex doctus*, t. 1, red. W. Bałus, W. Walanus, M. Walczak, Kraków 2007, s. 267-275; *Encyclopedia of the Medieval Chronicle*, t. 1, s. 539-540; *Jan Długosz (1415–1480). Życie i dzieła*, red. L. Korczak, M. D. Kowalski, P. Węcowski, Kraków 2016; *Jan Długosz – 600-lecie urodzin. Region – Polska – Europa w jego twórczości*, red. J. Maciejewski, P. Oliński, W. Rozynkowski, S. Zonenberg, Toruń-Bydgoszcz 2016; *Jan Długosz herbu Wieniawa (1415–1480). Materiały z ogólnopolskiej konferencji naukowej. Wieluń, 24 czerwca 2015 r.*, red. M. Gogola, J. Książek, Wieluń 2016; *Klasztory, miasta, zamki w życiu i twórczości Jana Długosza*, red. J. Rajman, D. Żurek, Kraków 2016; *Odczytywanie Długosza*, red. K. Janus, B. Łukarska, E. Hak, Częstochowa 2016; Knoll (2016), s. 126-127, 133, 199-200, 265, 552-554, 636; *Jan Długosz – w kręgu badań historyków i literaturoznawców*, red. T. Giergiel, Sandomierz 2017; K. Ożóg, *Kontakty personalne i instytucjonalne Jana Długosza z krakowskim środowiskiem uniwersyteckim. Uwagi o stanie i perspektywach badań*, „StŻr”, 55 (2017), s. 163–172; Z. Stańczyk, *Jan Długosz. Bibliografia podmiotowo-przedmiotowa*, „Ziemia Częstochowska”, 43 (2017), s. 87-123; E. Kozaczekiewicz, *Trzy pieczęcie Jana Długosza*, „StŻr”, 56 (2018), s. 119-136; H. Rajfura, *Nowe badania nad życiem i twórczością Jana Długosza. Osiągnięcia i potrzeby*, „StŻr”, 56 (2018), s. 193-199.

278/1

— *Annales seu Cronicae incliti Regni Poloniae (Roczniki, czyli kroniki sławnego Królestwa Polskiego)*

Ok. 1455-1480 r.; dzieje Polski i krajów sąsiednich, początkowo jako opis czasów współczesnych Zbigniewowi Oleśnickiemu (*Vita Sbignei*), z czasem kronikarz rozszerzył swoje zainteresowanie na całe dzieje Polski.

- Mss.** Kraków Bibl. Czart. Ms. 1306 IV (tzw. autograf części do 1406 r.); wykaz ok. 80 rękopiśmiennych przekazów nowożytnych w: J. Muczkowski, *Wiadomości o rękopisach Historii Długosza, jego Banderia Pruthenorum tudzież Insignia seu clenodia Regni Poloniae*, Kraków 1851; P. Dymmel, *Tradycja rękopiśmienna Roczników Jana Długosza. Studium analityczne ksiąg X-XII*, Warszawa 1992 oraz portal: <https://dlugosz.polona.pl/pl/jan-dlugosz> (dostęp: 20.11.2018).
- Facs.** Reprodukcje wielu kopii, [w:] <https://dlugosz.polona.pl/pl/jan-dlugosz> (dostęp: 20.11.2018).
- Edd.** *Historia Polonica Ioannis Długossi seu Longini canonici Cracoviensis*, wyd. J. S. Herburt, Dobromil 1615; *Joannis Długossi seu Longini canonici quondam Cracoviensis, Historiae Polonicae libri XII*, t. 1-2, Lipsk 1711-1712; W. K. Mitzler de Kolof, *Historiarum Poloniae et Magni Ducatus Lithuaniae scriptorum collectio magna*, t. 3-5, Warszawa 1776; *Joannis Długossii seu Longini canonici Cracoviensis, Historiae Polonicae libri XII, ad veterimorum librorum manuscriptorum fidem recensuit, variis lectionibus annotationibusque instruxit I. Ž. Pauli, cura et impensis A. Przeddziecki*, t. 1-5, Cracoviae 1873-1878; *Joannis Długossii Annales seu cronicae incliti Regni Poloniae*, lib. I-XII, Varsaviae-Cracoviae 1964-2005.
- Transl.** *Jana Długosza kanonika krakowskiego Dziejów polskich ksiąg dwanaście*, tłum. K. Mecherzyński, t. 1-4, Kraków 1867-1869; *Roczniki, czyli kroniki sławnego Królestwa Polskiego, dzieło czcigodnego Jana Długosza kanonika krakowskiego, gorliwego badacza dziejów swego narodu, zestawione z największą starannością i dbałością o prawdę historyczną*, tłum. zespół (ks. I-II), J. Mruk (ks. III-XII), Warszawa 1962-2006.
- Comm.** *Repertorium fontium*, t. 3, s. 214-220; Muczkowski, *Wiadomości o...*; A. Semkowicz, *Krytyczny rozbiór Dziejów polskich Jana Długosza (do roku 1384)*, Kraków 1887; T. Sinko, *De Długossii praefatione Historiae Polonorum*, [w:] *Studia z dziejow kultury polskiej. Książka zbiorowa*, red. H. Barycz, J. Hulewicz, Warszawa 1949, s. 105-143; A. Rogalanka, *Przedmowa Długosza do 'Dziejów polskich'*, „RH”, 19 (1950), s. 68-97; W. Semkowicz-Zarembina, *Powstanie i dzieje autografu 'Annalium' Jana Długosza*, Kraków 1952; J. Schnayder, *Salustiuszowe echa w 'Historii polskiej' Jana Długosza*, „Eos”, 46 (1952-1953), z. 2, s. 141-160; W. Madyda, *Wzory klasyczne w 'Historii Polski' Długosza*, „Eos”, 49 (1957-1958), z. 2, s. 177-201; S. M. Kuczyński, *Rozbiór krytyczny roku 1385 'Dziejów Polskich' Jana Długosza*, „StŽr”, 3 (1958), s. 213-254; W. Semkowicz-Zarembina, *Elementy humanistyczne w redakcji 'Annales' Jana Długosza*, [w:] *Mediaevalia. W 50 rocznicę pracy naukowej Jana Dąbrowskiego*, red. J. Garbacik i in., Warszawa 1960, s. 235-253; I. Zarębski, *'Gesta Sbignei' jako element ewolucji w genezie 'Annalium' Jana Długosza*, [w:] *Prace z dziejów Polski feudalnej ofiarowane Romanowi Grodeckiemu w 70. rocznicę urodzin*, Warszawa 1960, s. 293-307; K. Górski, *Rozbiór krytyczny wiadomości o poddaniu się Prus Polsce w 1454 r.*, „Zap. Hist.” 26 (1961), z. 4, s. 127-143; D. Turkowska, *Ślady lektury Justyna w 'Historii Polski' Jana Długosza*, „Pam.

Lit.», 52 (1961), z. 3, s. 159-179; *Rozbiór krytyczny 'Annalium Poloniae' Jana Długosza z lat 1385-1480*, oprac. S. Gawęda, K. Pieradzka, J. Radziszewska, K. Stachowska, pod kier. J. Dąbrowskiego, t. 1-2, Wrocław 1961-1965; Dąbrowski (1964), s. 214-240; *Lata wojny trzynastoletniej w 'Rocznikach, czyli kronikach' inaczej 'Historii polskiej' Jana Długosza (1454-1466). Komentarz krytyczny*, oprac. S. M. Kuczyński przy współudziale K. Górskiego (sprawy krzyżackie) oraz W. Dworzaczka i in., Łódź, t. 1-2, Wrocław 1964-1965; M. Biskup, *Uwagi o komentarzu krytycznym: 'Lata wojny trzynastoletniej w 'Historii polskiej' Jana Długosza*, „StŻr”, 12 (1967), s. 125-147; D. Turkowska, *Etymologie onomastyczne w 'Historii Polski' Jana Długosza*, „Onomastica”, 13 (1968), z. 1-2, s. 193-215; A. Gąsiorowski, *Wielkopolska w ostatnich księgach 'Roczników' Jana Długosza. Do rozbioru krytycznego 'Annalium' z lat 1385-1480*, „StŻr”, 15 (1971), s. 173-194; S. Solicki, *Źródła Jana Długosza do problematyki czeskiej*, Wrocław 1973; S. Solicki, *Metoda pracy nad dziejami obcymi w 'Annales Poloniae' Jana Długosza*, „StŻr”, 22 (1977), s. 105-109; J. Krzyżaniakowa, *Pojęcie narodu w 'Rocznikach' Jana Długosza. Z problemów świadomości narodowej w Polsce XV wieku*, [w:] *Sztuka i ideologia XV w.*, red. P. Skubiszewski, Warszawa 1978, s. 135-153; W. Berner, *Kobieta i jej wzorzec osobowy w 'Annales' Jana Długosza*, „PH”, 71 (1980), z. 3, s. 481-496; G. Labuda, *Zaginiona kronika z pierwszej połowy 13. wieku w 'Rocznikach Królestwa Polskiego' Jana Długosza. Próba rekonstrukcji*, Poznań 1983; A. Swieżawski, *Bułgaria w 'Annales Poloniae' Jana Długosza*, „Balcanica Posnaniensia”, 2 (1985), s. 255-263; R. Kościelny, *Jan Długosz a Czechy w świetle 'Annales'*, *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego*, nr 14, Szczecińskie Studia Historyczne, nr 1, Szczecin 1987, s. 29-45; J. Krzyżaniakowa, *Niemcy w opinii Jana Długosza*, [w:] *Polska i Niemcy. Dziesięć wieków sąsiedztwa*, red. A. Czubiński, Warszawa 1987, s. 69-85; B. Kürbis, *Johannes Długosz als Geschichtsschreiber*, [w:] *Geschichtsschreibung und Geschichtsbewusstsein im späten Mittelalter*, red. H. Patze, Sigmaringen 1987, s. 483-496; W. Swoboda, *Bizancjum w przekazach 'Annales' Jana Długosza*, „Balcanica Posnaniensia”, 4 (1989), s. 27-55; S. Gawlas, *Astrolog przyjacielem historyka? Diariusz Zbigniewa Oleśnickiego w genezie 'Roczników' Jana Długosza*, [w:] *Kultura średniowieczna i staropolska. Studia ofiarowane Aleksandrowi Gieysztorowi w pięćdziesięciolecie pracy naukowej*, red. D. Gawinowa i in., Warszawa 1991, s. 455-469; P. Dymmel, *Tradycja rękopiśmienna 'Roczników' Jana Długosza. Studium analityczne ksiąg X-XII*, Warszawa 1992; J. Skomial, *Z problematyki ustroju Polski w 'Rocznikach' Jana Długosza*, „Studia Prawno-Ekonomiczne”, 54 (1996), s. 35-49; P. Dymmel, *Uwagi nad historią tekstu w autografie 'Annales' Jana Długosza*, [w:] *Venerabiles, nobiles, honesti. Studia z dziejów społeczeństwa Polski średniowiecznej*, red. A. Radzimiński i in., Toruń 1997, s. 467-476; M. Kowalczyk, *Pisarze 'Annales' Jana Długosza*, „Biul. BJ”, 49 (1999), nr 1-2, s. 103-109; J. Wenta, *Johann Długosz und das ritterliche Abenteuer*, [w:] *Die Wahrnehmung und Darstellung von Kriegen im Mittelalter und in der frühen*

Neuzeit, red. H. Brenner, Wiesbaden 2000, s. 223-237; S. Zonenberg, *Źródła do dziejów Pomorza Gdańskiego, Prus i zakonu krzyżackiego w 'Rocznikach' Jana Długosza*, Toruń 2000; J. Małecki, 'O Państwie Bożym' św. Augustyna a 'Roczniki' Jana Długosza, „*Studia Gnesnensia*”, 18 (2004), s. 237-247; R. Sobotka, *Powolywanie władcy w 'Rocznikach' Jana Długosza*, Warszawa 2005; A. Nalewajek, *Dokument w 'Rocznikach' Jana Długosza*, Lublin 2006; J. Wyrozumski, *55 lat pracy nad krytyczną reedycją dziejów Polski Jana Długosza*, „*Nauka*”, 2 (2006), s. 153-166; A. Pilichowska, *Arystokratka i święta: wzorce dobrej władczyni w 'Annales...' Jana Długosza*, Warszawa 2007; M. Rzepieła, *Struktura narracji 'Historii Polski' a Długoszowe rozumienie dziejów*, [w:] *Średniowieczna wizja świata, jednorodność czy różnorodność, idee i teksty*, red. T. Wolińska, M. J. Leszko, Łódź 2009, s. 249-259; Michałowska (2011), s. 450-453; P. Dymmel, *'Annales' Jana Długosza w wersji skróconej. Rękopisy i teksty*, [w:] *Ecclesia, regnum, fontes. Studia z dziejów średniowiecza*, red. S. Gawlas i in., Warszawa 2014, s. 742-753; B. Kowalska, *W poszukiwaniu symboliki Długoszowych 'Roczników'*, Częstochowa 2017.

278/2

— *Articuli de incorporatione Masoviae*

1462/1463 r.; traktat historyczny dotyczący sporu Kazimierza Jagiellończyka z Piastami mazowieckimi o Mazowsze.

Inc. *Magnificencie vestre dirigo certos articulos super terras Mazovie...*

Mss. Uppsala UBB Inc. 34:43 (dwie karty papierowe dołączone do inkunabułu); Warszawa BN Ms. 12611 III, k. 29v-31 (32v-34); Rogalin, *Acta Tomiciana*, kodeks z XVI w. (zaginiony).

Facs. (fragm. kopii z Uppsali) E. Barwiński, L. Birkenmajer, J. Łoś, *Sprawozdanie z poszukiwań w Szwecji dokonanych z ramienia Akademii Umiejętności*, Kraków 1914, s. 79.

Edd. *Articuli de incorporatione Mazovie Regno Polonie domino Derslao Ritfienski missi*, [w:] *Acta Tomiciana*, t. 8, Poznań [1860], s. 168-170; *Articuli de incorporatione Masoviae*, wyd. W. Kętrzyński, [w:] MPH 6, s. 623-627.

Transl. *Polska Jana Długosza*, red. H. Samsonowicz, Warszawa 1984, s. 438-440.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 3, s. 220; Węcowski (2004), s. 143-169.

278/3

— *Banderia Prutenorum*

Od 1447-1448 i po 1457 r.; opis chorągwi krzyżackich wiszących w katedrze wawelskiej, towarzyszący rysunkom wykonanym przez Stanisława Drinka.

Mss. Kraków BJ Ms. 10001 (rękopis powstający pod kontrolą autora).

Edd. *Banderia Prutenorum*, wyd. F. A. Vossberg, „*Märkische Forschungen*”, 4 (1850), s. 193-257; J. Muczkowski, *Wiadomość o rękopisach 'Historyi' Dłu-*

gosza, jego *'Banderia Pruthenorum'* tudzież *'Insignia seu clenodia Regni Poloniae'*, Kraków 1851, s. 85-124; J. Długosz, *Banderia Prutenorum*, wyd. E. Strehlke, [w:] *Scriptores rerum Prussicarum*, t. 4, Lipsk 1869, s. 9-34; J. Długosz, *Banderia Prutenorum*, [w:] *J. Długossii, Opera omnia*, t. 1, wyd. I. Polkowski, Ż. Pauli, Cracoviae 1887, s. 575-596; *Jana Długosza Banderia Prutenorum*, wyd. K. Górski, Warszawa 1958; S. Ekdahl, *Die 'Banderia Pruthenorum' des Jan Długosz – eine Quelle zur Schlacht bei Tannenberg 1410. Untersuchungen zu Aufbau, Entstehung und Quellenwert der Handschrift. Mit einem Anhang: farbige Abbildungen der 56 Banner, Transkription und Erläuterungen des Textes*, Göttingen 1976, s. 166-285; *Banderia Prutenorum*, red. Z. Pietrzyk, Proszówki-Kraków 2009.

Transl. *Jana Długosza Banderia...*; *Jana Długosza 'Chorągwie krzyżackie'*, wstęp i oprac. S. K. Kuczyński, Warszawa 1987; *Banderia Prutenorum*, red. Z. Pietrzyk...

Comm. *Repertorium fontium*, t. 3, s. 220-221; M. Walicki, *Na marginesie nowej edycji 'Banderia Prutenorum'*, „Biul. Hist. Szt.”, 21 (1959), s. 358-361; I. Zarębski, *'Banderia Prutenorum' Jana Długosza. Uwagi w sprawie proveniencji*, „Biul. BJ”, 14 (1963), z. 2, s. 5-11; Dąbrowski (1964), s. 210-211; Ekdahl, *Die 'Banderia Pruthenorum'...*; G. Labuda, *Miejsce 'Banderia Prutenorum' w twórczości Jana Długosza*, „StŻr”, 25 (1980), s. 23-35; Z. Perzanowski, *Dzieje rękopisu 'Banderia Prutenorum' w świetle notatek proveniencyjnych*, „SH”, 25 (1982), z. 3-4, s. 485-494; P. Dymmel, *Lwowski rękopis 'Banderia Prutenorum' Jana Długosza*, [w:] *Scriptura custos memoriae*, red. D. Zydorek, Poznań 2001, s. 338-354; K. Stopka, *'Na wieczystą pamiątkę i symbol'. 'Banderia Prutenorum': dzieło, autorzy, losy*, [w:] *Banderia Prutenorum*, red. Z. Pietrzyk..., s. 13-46; M. Adamska, *Kopie i edycje kodeksu 'Banderia Prutenorum'*, [w:] *Na znak świętego zwycięstwa. W sześćsetną rocznicę bitwy pod Grunwaldem*, t. 1: *studia*, red. D. Nowacki, Kraków 2010, s. 155-184; S. Ekdahl, *Grunwald 1410. Studia nad tradycją i źródłami*, tłum. M. Dorna, Kraków 2010 [pierw. niem.: Berlin 1982], s. 259-277; M. Janicki, *Liczba chorągwi grunwaldzkich zawieszonych w katedrze wawelskiej. W związku z nową edycją 'Banderia Prutenorum' Jana Długosza i notą Klemensa Drzewickiego w 'Kalendarzu Katedry Krakowskiej'*, „Rocznik Biblioteki Narodowej”, 42 (2011), s. 115-201.

278/4

— *Chorographia Regni Poloniae*

Opis ziem Królestwa Polskiego, który pierwotnie stanowił osobne dzieło, ostatecznie jednak został włączony do pierwszej księgi *Annales* (zob.).

Comm. F. Bujak, *Długosz jako geograf*, „Przewodnik Naukowy i Literacki”, 29 (1901), s. 171-184 [przedr. w: tenże, *Studia geograficzno-historyczne*, Kraków 1925, s. 91-105]; Jan Kornhaus, *Jan Długosz, geograf polski XV wieku*, *Prace Geograficzne*, z. 5, Lwów-Warszawa 1925, s. 81-126; S. Alexandrowicz, *Zie-*

mie Wielkiego Księstwa Litewskiego w 'Chorografii' Jana Długosza, [w:] *Studia z dziejów geografii i kartografii*, red. J. Babicz, Wrocław 1973, s. 295-317; I. Zarębski, 'Chorographia Regni Poloniae' Jana Długosza a Giovanni Boccaccio, „StŻr”, 18 (1973), s. 181-188; W. Szelińska, *Chorographia Regni Poloniae Jana Długosza*, Kraków 1980; S. Zonenberg, *Źródła wykorzystane przez Jana Długosza w 'Chorografii' do opisu ziem państwa zakonu krzyżackiego*, „StŻr”, 38 (2000), s. 103-110.

278/5

— *Excerpta ex fontibus incertis*

Po 1450 r.; noty i dopiski Jana Długosza wpisywane na marginesie kart *Rocznika Traski* (zob.) w Kodeksie Zamoyskich.

Mss. Warszawa BN Ms. BOZ 28, k. 74v-89v.

Edd. *Excerpta Ioannis Długossi e fontibus incertis*, wyd. W. Kętrzyński, [w:] MPH 4, s. 9-15.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 3, s. 404; MPH 4, s. 7-9; W. Drelicharz, *Miejsce 'excerpta ex fontibus incertis' w warsztacie historiograficznym Jana Długosza*, [w:] *Jan Długosz (1415-1480)...*, s. 71-86.

278/6

— *Insignia seu Clenodia Regni Poloniae*

Między 1462-1480, może ok. 1462-1463 r.; w literaturze autorstwo Długosza podawane jest niekiedy w wątpliwość.

Mss. Watykan BAV Ms. Chigi Q.II.51, k. 29v-33v; Kórnik Bibl. PAN Ms. 801, k. 124v-128; Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 16/II, s. 1-6; Paryż Bibliothèque de l'Arsenal Ms. 1114; Naukova bibl. LNU imeni Ivana Franka Ms. III 995; Warszawa BN Ms. BOZ 100.

Facs. *Insignia seu Clenodia Regis et Regni Poloniae*, z rękopisu kórnickiego wyd. Z. Celichowski, Poznań 1885.

Edd. Muczkowski, *Wiadomość o...*, s. 123-157; *Insignia seu Clenodia Regis...*; J. Długosz, *Insignia seu Clenodia Regni Poloniae*, [w:] *J. Długossii, Opera omnia*, t. 1..., s. 559-574; *Stemmata Polonica. Rękopis nr 1114 'Klejnotów' Długosza w Bibliotece Arsenalu w Paryżu*, wyd. H. Polackówna, Lwów 1927; *Klejnoty Długoszowe*, wyd. M. Friedberg, Kraków 1931 [„Rocznik Polskiego Towarzystwa Heraldycznego”, 10 (1930)].

Comm. *Repertorium fontium*, t. 3, s. 221; A. Kłodziński, *Rękopismo Długosza o herbach polskich*, „Biblioteka Naukowego Zakładu imienia Ossolińskich”, 5 (1843), s. 182-183; *Klejnoty Długoszowe...*, s. 3-51; Dąbrowski (1964), s. 211; E. Potkowski, *Les clans héraldiques et la conscience héraldique dans la Pologne du XVe siècle: 'Clenodia Regni Poloniae' de Jan Długosz*, [w:] *La famiglia e la vita quotidiana in Europa dal '400 al '600*, red. F. Pasqualone, P. Tammetta,

Roma 1986, s. 455-460; M. Cetwiński, *Wokół 'Klejnotów'*, [w:] *Genealogia. Studia nad wspólnotami krewniczymi i terytorialnymi w Polsce średniowiecznej na tle porównawczym*, red. J. Hertel, J. Wroniszewski, Toruń 1987, s. 127-149; P. Dymmel, *Problem autorstwa 'Klejnotów' przypisywanych Janowi Długoszowi*, „Rocznik Polskiego Towarzystwa Heraldycznego”, 1 (12) (1993), s. 59-75; J. Wroniszewski, *W sprawie pierwotnego kształtu tzw. Klejnotów Długosзовych*, [w:] *Prace ofiarowane Franciszkowi Sikorze z okazji sześćdziesięciolecia urodzin*, Kraków 1997, Teki Krakowskie, 5, s. 201-205; J. Wroniszewski, *List dobrego urodzenia Gawina ze Smogorzewa z 1445 r. a problem autorstwa tzw. Klejnotów Długosзовych*, [w:] *Venerabiles, nobiles et honesti...*, s. 401-417; P. Dymmel, *Herby kapituł w 'Klejnotach' Jana Długosа*, [w:] *Polska heraldyka kościelna. Stan i perspektywy badań*, red. K. Skupieński, Warszawa 2004, s. 97-120; J. Wenta, *Uwagi wokół rękopisu 'Klejnotów Królestwa Polskiego' z Biblioteki Kórnickiej*, [w:] *Miasta, ludzie, instytucje, znaki. Księga jubileuszowa Profesor Bożeny Wyrozumskiej*, red. Z. Piech, Kraków 2008, s. 589-599.

278/7

— *Katalogi biskupów polskich*

Od 1459/60 r.; katalogi zawierają biogramy biskupów polskich od X do połowy XV w.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 3, s. 223-224; Dąbrowski (1964), s. 212-213; U. Borkowska, *Models of Bishops in the XVth Century. 'Vitae episcoporum Poloniae' by John Długosа*, red. B. Vogler, Bruxelles-Louvain et Louvain-la-Neuve 1987, s. 148-158; E. Potkowski, *Fikcja i historia u Długosа*, „Przegląd Humanistyczny”, 31 (1987), nr 12, s. 47-63.

278/8

— *Katalog arcybiskupów gnieźnieńskich*

Ok. 1476 r.; wykaz arcybiskupów gnieźnieńskich od X do XV w.

Mss. Kraków Bibl. Czart. Ms. 3659 I, s. 1-110; Sztokholm Riksarkivet Skoklostersamlingen Ms. E 8819, nlb.; Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 619/I, k. 21-92; Warszawa BN Ms. BOZ Cim. 5, s. 1-124; Ms. BOZ 106, k. 1-92; Warszawa BN Ms. BOZ 133 (zniszczony); Ms. Lat.F.ch.IV.112 (zniszczony); Ms. Różnojęz.F.ch. IV.138 (zniszczony).

Edd. J. Długosа, *Catalogus episcoporum Gnesnensium*, [w:] *J. Długosа, Opera omnia*, t. 1..., s. 337-378.

Transl. (fragm., list dedykacyjny) H. Rajfura, *Jana Długosа list dedykacyjny do 'Katalogu arcybiskupów gnieźnieńskich'*, „Odrodzenie i Reformacja w Polsce”, 62 (2018), s. 125-134.

Comm. Rajfura, *Jana Długosа...*, s. 111-138.

278/9

— *Katalog biskupów krakowskich*

1451-1476-1478 r.; wykaz biskupów krakowskich od X do XV w.

Mss. Kraków ABKKK Ms. 205 (203), k. I-LVIIv (razem z kontynuacją); Ms. 206 (204) (zaginiony); Kraków Bibl. Czart. Ms. 3659 I, s. 117-408 (razem z kontynuacją); Sztokholm Riksarkivet Ms. E 8819, nlb.; Warszawa BN Ms. BOZ 5, s. 125-286 (razem z kontynuacją); Ms. BOZ 106, k. 74v-162 (razem z kontynuacją); Ms. BOZ 133 (zniszczony); Ms. Różnojęz.F. IV.138, k. 1-32 (zniszczony); Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 84/II (razem z kontynuacją); Ms. 619/I, k. 1-119 (razem z kontynuacją); Ms. 620/I, k. 1-102 (razem z kontynuacją);

Edd. J. Długosz, *Catalogus episcoporum Cracoviensium*, [w:] *J. Długossii, Opera omnia*, t. 1..., s. 379-437; *Katalog Jana Długosza*, [w:] MPH s.n. 10/2, s. 134-238 (na s. 238-281 kontynuacje do połowy XVI w.).

Comm. Dąbrowski (1964), s. 212; J. Szymański, *Katalog Jana Długosza*, [w:] MPH s.n. 10/2, s. 125-133; Drelicharz (2012), s. 416-418.

278/10

— *Katalog biskupów płockich (Vitae episcoporum Plocensium)*

Ok. 1478 r.; wykaz biskupów płockich od X do XV w.; dzisiaj znana jest tylko przedmowa (dedykacja) do *Katalogu* oraz skróty i wyciągi sporządzane w XVI-XVII w.

Edd. S. Łubieński, *Series vitae, res gestae episcoporum Plocensium*, Cracoviae 1642, s. 16-20; J. Długosz, *Catalogus episcoporum Plocensium*, [w:] *J. Długossii, Opera omnia*, t. 1..., s. 545-547; *Vitae episcoporum Plocensium abbreviatae cum continuatione Laurentii de Wszerecz*, wyd. W. Kętrzyński, [w:] MPH 6, s. 599-611.

Comm. MPH 6, s. 592-598.

278/11

— *Katalog biskupów poznańskich*

1475 r.; wykaz biskupów poznańskich od X do XV w.

Mss. Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 619/I, k. 130-174.

Edd. *Vitae episcoporum Posnaniensium per Ioannem Longini sive Długossium, canonicum Crac. conscriptae*, Brunsbergae 1604; J. Długosz, *Catalogus episcoporum Posnaniensium*, [w:] *J. Długossii, Opera omnia*, t. 1... , s. 479-513.

Transl. Jana Długosza, *Katalog biskupów poznańskich*, tłum. A. Pawlaczyk, „Kronika Miasta Poznania”, 62 (1994), nr 3-4, s. 207-234; *Katalogi biskupów poznańskich*, oprac. J. Wiesiołowski, Poznań 2004, s. 4-37.

Comm. E. Likowski, *Długoszowy katalog biskupów poznańskich*, Poznań 1880.

278/12

— *Katalog biskupów wrocławskich*

1464-1473 r.; wykaz biskupów wrocławskich od X do XV w.

Mss. Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 619/I, k. 93-128.**Edd.** J. Długosz, *Catalogus episcoporum Wladislaviensium*, [w:] J. Długossii, *Opera omnia*, t. 1..., s. 515-544

278/13

— *Katalog biskupów wrocławskich*

Przed 1468 r.; wykaz biskupów wrocławskich od X do XV w.

Mss. Watykan BAV Ms. Chigi Q.II.51, k. 66-82v; Kraków BJ Ms. 32, k. 1-7; Ms. 59, s. 249-287.**Edd.** Johannes Longini, *canonici Cracoviensis, episcoporum Smogorzoviensis et Ritzinensis, quae nunc Wratislaviensis ecclesiarum historiae et acta*, [w:] *Silesiacarum rerum scriptores*, t. 2, wyd. F. W. Sommersberg, Lipsiae 1730, s. 158-172; J. Longini, *canonici Cracoviensis, Chronicon episcoporum Wratislaviensium*, Vratislaviae 1847; J. Długosz, *Catalogus episcoporum Wratislaviensium*, [w:] J. Długossii, *Opera omnia*, t. 1..., s. 439-477.**Comm.** O. Schmidt, *Untersuchungen zu den Breslauer Bischofskatalogen*, Breslau 1917, s. 17-38; Szelińska, *Śląsk w piśmiennictwie...*, s. 65-78; E. Potkowski, *Wrocławscy Episcopi Romani u Jana Długosza*, [w:] *Lux Romana w Europie środkowej ze szczególnym uwzględnieniem Śląska*, red. A. Barciak, Katowice 2001, s. 101-108.

278/14

— *Liber beneficiorum dioecesis Cracoviensis*

Lata 70. XV w.; księga uposażeń diecezji krakowskiej.

Mss. Kraków ABKKK, Ms. 194-197 (autografy); Ms. 198; Ms. 199.**Edd.** *Liber beneficiorum dioecesis Cracoviensis*, t. 1-3, wyd. A. Przeździecki, Cracoviae 1863-1864.**Comm.** *Repertorium fontium*, t. 3, s. 221-222; Zeissberg 2, s. 113-120; J. Kłoczowski, *Przyczynek do krytyki 'Liber Beneficiorum' Długosza*, „StŻr”, 2 (1958), s. 155-161; Dąbrowski (1964), s. 213-214; S. Kuraś, *Regestrum Ecclesiae Cracoviensis. Studium nad powstaniem tzw. Liber Beneficiorum Jana Długosza*, Warszawa 1966; J. Luciński, *'Liber beneficiorum' Jana Długosza. Uwagi krytyczne*, „StŻr”, 13 (1968), s. 147-160; K. Jelonek, *W sprawie 'Liber beneficiorum' Jana Długosza*, „SH”, 12 (1969), z. 3, s. 429-439; S. Kuraś, *Jeszcze w sprawie tzw. Liber beneficiorum Jana Długosza*, „SH”, 14 (1971), z. 2, s. 271-276; K. Jelonek-Litewka, *Czas powstania rękopisu 'Liber beneficiorum' Jana Długosza na podstawie znaków wodnych*, [w:] *Długossiana...*, t. 2, s. 155-159; M. Starzyń-

ski, 'Nomina abbatum monasterii Clarae Tumbae alias Mogiła' – przyczynek do krytyki 'Liber Beneficiorum' Jana Długosza, „SH”, 47 (2004), s. 139-155; M. D. Kowalski, Dzieje autografu katedralno-kolegiackiej części 'Liber beneficiorum dioecesis Cracoviensis' Jana Długosza, „StŻr”, 46 (2009), s. 83-94; M. Zdanek, Rola dokumentu w opisach klasztorów cysterskich w 'Liber beneficiorum'. Przyczynek do archiwalnych kwerend Jana Długosza, [w:] Klasztory, miasta, zamki w życiu i twórczości Jana Długosza..., s. 341-373.

278/15

— *Mowa wobec kardynała Zbigniewa Oleśnickiego (Oratio habita coram cardinali Cracoviensi per dominum Johannem Długosch)*

1449 r., Kraków; mowa wygłoszona z okazji przywiezienia kapelusza kardynalskiego biskupowi krakowskiemu Zbigniewowi Oleśnickiemu.

Inc. Consuevit Reverendissime pater et domine gratiosissime, summus pontifex vicarius Christi in terris...

Mss. Kraków BJ Ms. 42, k. 162.

Edd. CE 1/2, nr 79, s. 82.

Comm. Repertorium fontium, t. 3, s. 222.

278/16

— *Vita beatae Kunegundis (Żywot św. Kingi)*

1471-1474, być może główny zrąb powstał już w l. 1461-1463, a na początku lat 70. został jedynie ostatecznie zredagowany; żywot księżnej krakowskiej Kingi.

Mss. Stary Sącz Klasztor ss. Klarysek Ms. 3 (rękopis powstający pod kontrolą autora); Kraków Bibl. Czart. Ms. 1259 IV (rękopis powstający pod kontrolą autora); Poznań Bibl. Racz Ms. 201; (fragm.) Kraków BJ Ms. 107, s. 1-15; Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 123/II, k. 141-232; Kraków Archiwum Klasztoru ss. Klarysek Ms. 35 B, s. 305-521; Ms. 36 B, s. 293-518.

Edd. *Acta sanctorum*, t. 5, Antverpiae 1727, s. 669-747; J. Długosz, *Vita beatae Kunegundis*, [w:] J. Długossii, *Opera omnia*, t. 1..., s. 183-336.

Transl. Żywot św. Kunegundy, zakonu św. Klary, xiężny polskiej, z łacińskiego na polski przez x. Przeclawa Monieckiego dziekana kamienieckiego przetłumaczony, Kraków 1617; J. Długosz, Żywot świętej Kingi, [w:] J. Wojtczak-Szyszkowski, 'Żywot świętej Kingi' Jana Długosza. *Studia nad językiem i stylem*, Paprotnia 2004, s. 93-302.

Comm. Repertorium fontium, t. 3, s. 222-223; BHL, 4668; M. Brożek, *Przyczynki do łacińskiego żywotopisarstwa w Polsce*, [w:] *Księga pamiątkowa ku czci Stanisława Pigionia*, red. Z. Czerny, H. Markiewicz, J. Nowakowski i in., Kraków 1961, s. 141-142; Dąbrowski (1964), s. 212; D. Turkowska, *Études sur la langue et sur le style de Jean Długosz*, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1973; Starnawski (1993), s. 105-107; Wojtczak-Szyszkowski, 'Żywot świętej Kingi'...,

s. 5-92; Michałowska (2011), s. 842; *Dziedzictwo kulturowe św. Kingi. Katalog wystawy ze zbiorów klasztoru s. Klarysek w Starym Sączu (czerwiec – sierpień 2013)*, Nowy Sącz 2013, s. 31-33; M. Pajor, *Wokół tradycji rękopiśmiennej ‘Vita beatae Kunegundis’ Jana Długosza*, „Studenckie Zeszyty Historyczne Koła Naukowego Historyków Studentów UJ”, 21 (2014) (zeszyt okolicznościowy pt. Signa. *Studia i szkice z nauk pomocniczych historii. Prace dedykowane Profesorowi Zenonowi Piechowi w sześćdziesiątą rocznicę urodzin*, red. A. Marzec, M. Starzyński), s. 119-146; M. Walczak, *O zaginionej miniaturze dedykacyjnej ‘Vitae beatae Kunegundis’ Jana Długosza. Przyczynek do badań nad refleksją historyczną w dawnej Polsce*, [w:] *Ecclesia, regnum, fontes...*, s. 754-765; O. M. Przybyłowicz, *‘Vita beatae Kunegundis’ z Archiwum Klarysek w Starym Sączu. Losy rękopisu, stan zachowania, źródła wiedzy kronikarza o klasztorze Ubogich Pań*, [w:] *Jan Długosz (1415–1480)...*, s. 87-101.

278/17

— *Vita sancti Stanislai (Żywot św. Stanisława)*

1 poł. lat 60 XV w.; żywot św. Stanisława.

Mss. Kraków ABKKK Ms. 214 (220) (rękopis powstający pod kontrolą autora); Kodeks ryński Sędziwoja z Czechla, k. 1-19v [skrót] (zaginiony w XIX w.).

Edd. princ. *Vita beatissimi Stanislai Cracoviensis episcopi*, Cracoviae 1511.

Edd. *Decus Polonorum S. Stanislai episcopi Cracoviensis et martyris vita olim a I. Długossio, canonico Cracoviensi typis edita*, Cracoviae 1666; *Acta Sanctorum. Maii*, t. 2, Antwerpiae 1680, s. 201-272; I. Długossii, *Vita sanctissimi Stanislai, Cracoviensis episcopi*, [w:] *J. Długossii, Opera omnia*, t. 1..., s. 1-181.

Transl. *Historya o ś. Stanisławie*, Kraków 1578 i 1585; J. Długosz, *Żywot Świętego Stanisława, biskupa krakowskiego, oraz żywoty świętych patronów polskich, węgierskich, czeskich, morawskich, pruskich i szlązkich nie umieszczone w historyi lombardzkiej*, przeł. L. F. Karczewski, Kraków 1865; J. Długosz, *Życie świętego Stanisława, biskupa krakowskiego*, tłum. S. Bełch, Londyn 1948.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 3, s. 223; BHL, 7839; Zeissberg (1877), t. 2, s. 91-94; K. Krotoski, *Ś. Stanisław biskup w świetle źródeł. Rozbiór krytyczny źródeł odnoszących się do kwestyi Ś. Stanisława bisk.*, Kraków 1902, s. 76-104; M. Brożek, *Przyczynki do łacińskiego żywotopisarstwa w Polsce*, [w:] *Księga pamiątkowa ku czci Stanisława Pigionia*, red. Z. Czerny, H. Markiewicz, J. Nowakowski i in., Kraków 1961, s. 133-142; Dąbrowski (1964), s. 211-212; Turkowska, *Études sur la langue...*; Starnawski (1993), s. 96-105; Michałowska (2011), s. 859; Drelicharz (2012), s. 436-444; H. Rajfura, *Warsztat pisarski Jana Długosza w świetle ‘Żywotu św. Stanisława’*, „StŻr”, 56 (2018), s. 33-75.

Jan z Dobczyc, zob. Jan Szklarek

279.

Jan z Dobrej

(Oszkowski)

Ur. ok. 1400 r. w Oszkowicach, prawdopodobnie w rodzinie szlacheckiej; od 1419 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1426 r. bakałarz, 1427 r. magister sztuk, odbył studia medyczne w Krakowie, 1433 r. doktor medycyny, kontynuował je w Bolonii i w Padwie i, być może, w Montpellier; 1439/40 r. rektor Uniwersytetu Krakowskiego; 1441 r. dziekan Wydziału Medycznego; zm. w 1447 r.

Lit. PSB, t. 10, s. 449-450; Fijałek (1900a), t. 1, s. 283; M. Kowalczyk, *Lekarz krakowski Jan z Dobrej*, „StMed”, 34-35 (2000), s. 259-282 [przedr. w: też: *Colligite fragmenta ne pereant... Studia z dziejów Uniwersytetu Krakowskiego w średniowieczu*, Kraków 2010, s. 375-400]; Knoll (2016), s. 259-260, 405, 410-411.

279/1

— *De peste*

1439 r.; wariant tytułu: *Regimen contra malum aerem*; traktat o zarazie w formie listu do niewymienionego z imienia biskupa (być może płockiego?).

Inc. *Et quamvis reverendissime paternitati prius scripseram consilia contra hanc aerem malam...*

Mss. Kórnik Bibl. PAN Ms. 194, k. 174v; Kraków BJ Ms. 785, k. 233v.

Edd. M. Kowalczyk, *Pomniejsze średniowieczne teksty 'de peste' z kręgu Uniwersytetu Krakowskiego*, „Biul. BJ”, 30 (1980), nr 1/2, s. 7-8.

Comm. Kowalczyk, *Pomniejsze średniowieczne teksty...*, s. 5-13.

279/2

— *Recepty*

Recepty, noty łacińskie, terminy także w j. polskim.

Mss. Kraków BJ Ms. 785, 828, 1962.

Comm. Kowalczyk, *Lekarz krakowski Jan z Dobrej...*, s. 266-273.

280.

Jan Elgot

Ur. w końcu XIV w. (1390 lub 1398 r.?) na Śląsku (Lgota k. Oleśnicy?), syn Dobka h. Wieniawa; od 1416 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1417 r. bakałarz, 1420 r. magister sztuk, przed 1427 r. doktor dekretów, wykładowca uniwersytecki, w l. 1427, 1436/37 i 1437/38 rektor uniwersytetu; związany ze Zbigniewem Oleśnickim, od 1429 r. kanonik krakowski, od 1431 r. kanonik raciborski, od 1436 r. kustosz kielecki, od 1439 r. scholastyk krakowski, w l. 1433-1440 oficjał krakowski, w l. 1437-1439, 1441-1452 wikariusz gene-

ralny krakowski, uczestnik soboru w Bazylei w 1441 r., spowiednik królowej Zofii Holszańskiej; zm. w 1452 r. w Krakowie.

Lit. PSB, t. 6, s. 227-228; PWPUJ, s. 139-141; SPTK, t. 1, s. 444-445; Fijałek (1898), s. 151; Fijałek (1900a), t. 1, s. 280; S. Estreicher, *Opinie prawnicze profesorów Uniwersytetu Krakowskiego w XV wieku*, „Czasopismo Prawnicze i Ekonomiczne”, 30 (1936) = *Księga pamiątkowa ku czci Fryderyka Zolla*, Kraków 1935, s. 431-435; Kowalczyk (1970), s. 20-23; *Historia nauki polskiej...*, t. 1, s. 139-150, 168, 176-182. Hajdukiewicz (1974), s. 146-147; Niemczycka (1992), s. 9-42; Wünsch (1998), s. 87-89; Bracha (2013), s. 34; Knoll (2016), s. 263, 512, 516-519, 534, 537-538.

280/1

— **Animatio doctorandi: Amice, ascende superius...**

1 poł. XV w., Kraków; mowa na Wydziale Prawa, zob. też: *Petitio insigniorum doctoralium: Da mihi sapienciam*.

Inc. *Expleto iam principali huius actus primo, quod secundum officii mei est presentem dominum ad petendum sibi dari doctoratus insignia animare... ipsum alloquor verbis... Luce XIII [10] et leguntur in currentis dominice officio. – Amice, ascende superius. Prestantissimi patres... Quanti sit gradus doctoralis fastigii...*

Mss. Kraków BJ Ms. 173, s. 90-96; Ms. 1272, k. 216-219; Ms. 2400, k. 181v-185v; Ms. 2509, k. 150-154.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 167, nr 105; Niemczycka (1992), s. 24, nr 7.

280/2

— **Animatio doctorandi: Habentes donaciones...**

1 poł. XV w., Kraków; mowa wygłoszona na Wydziale Prawa.

Inc. *Animaturus hunc insignem virum... alloquor ipsum verbo Apostoli... Ad Rom. XII... Habentes donaciones secundum gratiam. Colendissimi patres... Verbum est legis prime capitulum De veteri iure...*

Mss. Kraków BJ Ms. 173, k. 50-55; Ms. 2400, k. 240-243.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 171, nr 125; Niemczycka (1992), s. 25, nr 13.

280/3

— **Animatio doctorandi: Induite novum...**

1 poł. XV w., Kraków; mowa rekomendacyjna na doktorat na Wydziale Prawa.

Inc. *Ad animandum hunc virum... assumpsi... Ad Eph. IIII... Induite novum hominem. Reverendi patres... Ex quo secundum beatum Bernhardum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1272, k. 226-229v; Ms. 2400, k. 201-206; Ms. 2509, k. 194-198v.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 173, nr 136; Niemczycka (1992), s. 26, nr 17.

280/4

— *Animatio doctorandi: Recepisti bona...*

1 poł. XV w., Kraków; mowa na doktorat na Wydziale Prawa.

Inc. *Ad animandum hunc virum... assumpsi... Luce XVI... Recepisti bona... Reverendi patres... Ex quo secundum beatum Jeronimum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 173, s. 14-19; Ms. 1272, k. 193-195v; Ms. 2400, k. 139-143; Ms. 2509, k. 116v-120.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 177, nr 157; Niemczycka (1992), s. 28, nr 25.

280/5

— *Animatio doctorandi: Sufficit tibi...*

1 poł. XV w., Kraków; mowa na Wydziale Prawa.

Inc. *Expedito primo principali... assumpsi... II Cor. XII... Sufficit tibi gracia. Reverendi patres... Locuturo de doctorum catholicorum sufficiencia...*

Mss. Kraków BJ Ms. 173, s. 78-82; Ms. 1272, k. 181-183; Ms. 2400, k. 110v-114v; Ms. 2509, k. 159-162v.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 179, nr 169; Niemczycka (1992), s. 29, nr 33.

280/6

— *Animatio doctorandi: Super montem...*

1 poł. XV w., Kraków; zob. też *Petitio insigniorum doctoralium: Ascendam et nunciabo*, mowa na Wydziale Prawa.

Inc. *Et quia teste Philozopho... occurrit itaque... Is. XL: Super montem excelsum ascende. Reverendi patres... Quamvis secundum beatum Gregorium...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1272, k. 177-180; Ms. 2091, k. 138v-143v; Ms. 2232, k. 15-20; Ms. 2400, k. 103-110.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 179, nr 170; Niemczycka (1992), s. 29, nr 34.

280/7

— *Animatio doctorandi: Surge illuminare... I*

1 poł. XV w., Kraków; mowa na Wydziale Prawa.

Inc. *Expleto iam huius sacri conventus membro primo, verbum michi est... Is. LX... Surge illuminare. Equidem verbum hoc, etsi prophete oraculo dictum sit...*

Mss. Kraków BJ Ms. 173, s. 82-90; Ms. 2400, k. 247v-251v.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 179, nr 171; Niemczycka (1992), s. 29, nr 35.

280/8

— *Animatio doctorandi: Surge illuminare... II*

1 poł. XV w., Kraków; mowa na Wydziale Prawa.

Inc. *Expleto iam... membro primo, verbum michi est... Is. LX... Surge illuminare. Equidem verbum hoc, etsi prophetico ore dictum sit...*

Mss. Kraków BJ Ms. 173, s. 97-102; Ms. 2400, k. 236-239v.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 179-180, nr 172; Niemczycka (1992), s. 29-30, nr 36.

280/9

— *Animatio doctorandi: Testimonium perhibebit...*

1 poł. XV w., Kraków; mowa na Wydziale Prawa; zob. Tomasz ze Strzępina (attrib.)

Petitio insigniorum doctoralium: In omnibus honorificetur.

Inc. *Ad animandum hunc virum... assumpsi... Joh. XV... Testimonium perhibebit. Reverendi patres... Ex quo secundum beatum Jeronimum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1272, k. 229v-230v; Ms. 2400, k. 207-209; Ms. 2509, k. 182-184.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 180, nr 173; Niemczycka (1992), s. 30, nr 37.

280/10

— *Casus*

1440 r., Kraków; dwa rozstrzygnięcia prawnicze, które znalazły się w kolekcji: *Casus pulchri de vitandis erroribus conscientiae purae* (zob.).

Edd. Estreicher, *Opinie prawnicze...*, s. 432-434.

Comm. Estreicher, *Opinie prawnicze...*, s. 431-436.

— *Casus pulchri de vitandis erroribus conscientiae purae, zob. Casus pulchri...*

280/11

— *Collatio facta coram ambasiatoribus Grecorum*

1434 r., Kraków; wariant tytułu: *Collatio facta coram ambasiatoribus Grecorum in presencia Universitatis Studii Cracoviensis, in susceptione eorundem*; mowa na powitanie poselstwa kardynała i abp. kijowskiego Izydora.

Inc. *Locuturo michi pro honore horum sicuti carissimorum ita desideratissimorum virorum, illud primum menti occurrit etc...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2232, k. 94v.

Comm. A. Lewicki, *Unia florencka w Polsce*, „Rozprawy AU Wydz. Hist.-Filol.”, 38 (1899), s. 231; Niemczycka (1992), s. 31, nr 41.

280/12

— *Collatio facta in susceptione episcopi Lubucensis*

1448 r., Kraków; wariant tytułu: *Collacio facta per Iohannem de Elgoth coram Universitate Studii Cracoviensis in susceptione domini Lubucensis episcopi*; mowa na powitanie biskupa lubuskiego.

Mss. Kraków BJ Ms. 2232, k. 277.

Comm. Niemczycka (1992), s. 31, nr 42.

— *Consilium krakowskie w sprawie koronacji Witolda (zob.)*

280/13

— *Determinatio circa Concilium Basiliense*

1440 r.; wariant tytułu: *Determinatio Basiliensis*; traktat o soborze bazylejskim.

Inc. *Reverendissimo in Christo patri domino Sbigneo, episcopo Cracoviensi, alme universitatis Studii Cracoviensis cancellario dignissimo, rector, doctores et magistri universitatis eiusdem devotas in Domino oraciones. – Deliberanti huic universitati nostre, quid super instanti requisicione clarissimorum virorum, videlicet Marci Bonifilii sacre pagine, Stanislai de Sobnow prepositi Tridentini et canonici Cracoviensis ecclesiarum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1217, k. 142-157v; Ms. 2502, k. 186-212.

Edd. *Determinatio Basiliensis*, wyd. H. Anzulewicz, [w:] *Polskie traktaty koncyliarystyczne z połowy XV w.*, wyd. W. Bucichowski, Warszawa 1987, s. 43-82.

Comm. Fijałek (1900a), t. 1, s. 295-310, 411-413, 416-417, 419-420; Niemczycka (1992), s. 23, nr 1; Wünsch (1998), s. 87-89, 144-149, 184-188, 197-198; M. Markowski, *Uniwersytet Krakowski a sobory pierwszej połowy XV wieku*, „Acta Mediaevalia”, 12 (1999), s. 198-201.

280/14

— *Oratio facta coram concilio Basiliensi in praesentia papae*

I 1442 r., Bazylea; mowa wygłoszona podczas soboru w Bazylei.

Inc. *Splendor maiestatis tue, pater beatissime, eo fateor stupore vires et sensus meos obstringit...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1217, k. 199v-200v; Kraków Bibl. Czart. Ms. 1251 II, s. 3-6.

Edd. CE 2, nr 282, s. 428-432.

Comm. Fijałek (1900a), t. 1, s. 280; Niemczycka (1992), s. 23, nr 4; Catalogus BJ, t. 7, s. 126.

280/15

— *Oratio facta coram papa et cardinalibus*

1441 r., Bazylea; mowa wygłoszona podczas soboru w Bazylei.

Inc. *Reverendissime pater et domine prestantissime. Dominus Cracoviensis, dominus meus graciousissimus post humillimam sui recommendacionem et oblacionem ad quevis precepta, non quidem quas deberet...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1217, k. 201.

Comm. Fijałek (1900a), t. 1, s. 280; Niemczycka (1992), s. 23, nr 3; Catalogus BJ, t. 7, s. 126.

280/16

— *Oratio facta coram papa in secreto*

1441 r., Bazylea; mowa wygłoszona podczas soboru w Bazylei.

Inc. *Beatissime pater et domine metuendissime. Reverendus pater dominus, Cracoviensis episcopus, honorem hunc, quo nullus maior et regno Polonie et persone sue deferri potuis...;*

Mss. Kraków BJ Ms. 1217, k. 200v-201.

Comm. Fijałek (1900a), t. 1, s. 280; Niemczycka (1992), s. 23, nr 2; Catalogus BJ, t. 7, s. 126.

— *Orationes in Concilio Basiliensi habitae – zob. Jan Elgot, Oratio facta...; Sermo factus in Concilio Basiliensi in die Epiphaniae*

280/17

— *Petitio insigniorum doctoralium: Pater clarifica...*

Przed 1427 r., Kraków; mowa na Wydziale Prawa.

Inc. *Animatus per... decretorum doctorem... assumo verbum... Joh. XII: Pater clarifica filium tuum... Rerum magistra experientia instruit...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2091, k. 99-101v; Ms. 2400, k. 37-40; Ms. 2509, k. 170-172v.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 175, nr 147; Niemczycka (1992), s. 26-27, nr 20.

280/18

— *Recommendatio scientiae canonicae: Habeo librum...*

1 poł. XV w., Kraków; mowa wygłoszona na Wydziale Prawa.

Inc. *Premissa hac divini nominis invocacione quantum ad secundum... assumpsi verba in canone descripta: Habeo librum canones continentem, XVI. di. Habeo librum. Reverendi patres... Cum ut ait venerabilis Boecius...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2091, k. 119v-121v.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 171, nr 126; Niemczycka (1992), s. 25, nr 14.

280/19

— *Recommendatio scientiae iuris: Respexi nutricem...*

1 poł. XV w., Kraków; mowa na Wydziale Prawa.

Inc. *In nomine... In presenti actu... pro aliquali... scientie canonice recommendatione assumpsi verbum... Boecius De consolacione philosophie lib. I prosa tercia: Respexi nutricem meam. Venerabiles magistri... Quamquam Deus gloriosus in sanctis suis...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2091, k. 74-77v; Ms. 2400, k. 1-11.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 177, nr 158; Niemczycka (1992), s. 28, nr 26.

280/20

— *Sermo factus in Concilio Basiliensi in die Epiphaniae*

6 I 1442, Bazylea; wariant tytułu: *Oratio facta in concilio Basiliensi in die Epiphaniae*; kazanie wygłoszone podczas soboru w Bazylei.

Inc. *Exactus ego et iussus verbum declamacionis coram te, sacrosancta Synode, dicere, quatenus et tempori congruam et sermoni meo... quod scribitur Ysaie LX cap. et decantatur in hodiernae festivitatis officio. – Illuminare Ierusalem. – Quomodo enim de te et ad te testacius loqui potero...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1217, k. 201-204; Ms. 4212, k. 1-6; Kraków Bibl. Czart. Ms. 1251 II, s. 7-18.

Edd. (fragm.) Fijałek (1900a), t. 2, s. 41-43.

Comm. Niemczycka (1992), s. 23, nr 5; Catalogus BJ, t. 7, s. 126.

280/21

— *Sermo in anniversario mortis Hedvigis reginae*

17 VII lub 4 VII, prawdopodobnie 1428 r.; wariant tytułu: *Sermo in recommendatione Hedvigis Reginae*; kazanie na rocznicę śmierci królowej Jadwigi.

Inc. *In nomine Domini nostri Iesu Christi. Locuturus verbum ad hanc almam congregationem in commemoratione colendae memoriae Hedvigis olim reginae Poloniae, nunc adunatum, ut tem huic officio quam etiam tempori possetenus et quantum ex alto concessum fuerit satisfaciam, assumpsi quod scribitur originaliter ad Rom. 6 [11], et lectum est in dominicae currentis officio: Estimate vos mortuos peccato, viventes autem Deo. Haec verba tanguntur transumptive in canone VIII, q. 1: In scripturis. – Reverendi patres, doctores et magistri egregii ceterique domini spectabiles scientie, statu, dignitate et ordine: Ex quo prout ait beatus Ambrosius super Epistolam ad Colossenses: omnis ratio...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1272, k. 7v-10; (fragm.) Ms. 1354, s. 411-414; Ms. 2091, k. 71-76v; Ms. 2232, k. 1-5v; Ms. 2372, k. 219v-226; Kraków Bibl. PAU/PAN Ms. 6641, k. 184-186.

Edd. M. Szafarkiewicz, *Jana Elgota 'Mowa w rocznicę śmierci królowej Jadwigi'*, „Acta Mediaevalia”, 1 (1973), s. 118-133; (fragm.) J. Wolny, R. Zawadzki, *Królowa Jadwiga w tradycji kaznodziejskiej XV wieku*, „Anal. Crac.”, 7 (1975), s. 80-81.

Transl. (fragm.) Wolny, Zawadzki, *Królowa Jadwiga...*, s. 80-81.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 16-34, 185, nr 205; Szafarkiewicz, *Jana Elgota 'Mowa'...*, s. 107-136; Niemczycka (1992), s. 30, nr 40.

280/22

— *Sermo in die s. Floriani*

1 poł. XV w. (przed 1438 r.), Kraków; kazanie na dzień św. Floriana, autorstwo określone w rękopisie – nota *Helgot* ręką Jana z Kęt.

Inc. *Ego sum vitis vos palmites, Joh. XV. [1, 5]. – Secundum testimonium sacrae scripturae omne bonum et quidquam seruit homini...*

Mss. Watykan BAV Vat.lat.14182, k. 23-25.

Comm. R. M. Zawadzki, *Catalogus codicum manu s. Ioannis Cantii scriptorum qui in Bibliotheca Apostolica Vaticana asservantur*, Kraków 1997, s. 19.

280/23

— *Sermo pro baccalariatu in decretis: Accipe librum...*

1 poł. XV w., Kraków; mowa na bakalaureat wygłoszona na Wydziale Prawa.

Inc. *In nomine... In presenti actu tria sunt principaliter facienda. Primo dominus baccalariandus pro consequendo gradu baccalariatus in decretis repetet capitulum I, De libelli oblacione [X, 2, 3]... Circa materiam huius capituli moveo vobis istam questionem: Utrum libellus sit de substantia ordinis iudicarij. Quod questio sit falsa... [mowa:] Expedito iam primo principali quantum ad secundum... est presentem dominum baccalariandum aliquantulum recommendare... pro ipsius recommendatione ac allocutione assumpsi, quod scribitur XXIII di. Lector: Accipe librum. Reverendi patres... Quantum sit humano generi...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2400, k. 89-89v, 98v-102v; Ms. 2509, k. 66-70v; Ms. 1272, k. 174-177.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 166, nr 102; Niemczycka (1992), s. 24, nr 6.

280/24

— *Sermo pro baccalariatu in decretis: Audi fili mi...*

1 poł. XV w., Kraków; mowa na bakalaureat wygłoszona na Wydziale Prawa.

Inc. *In actu presenti tria sunt... Primo dominus baccalariandus... repetet primam partem capituli: De observacione ieiuniorum... moveo vobis hanc questionem: Utrum ad ieiunium ecclesie requiratur tantum unica comestio. Et quod questio*

sit falsa... Audi fili mi disciplinam patris tui. Prov. I. Egregii doctores... Nature humane condicionem dum attendimus...

Mss. Kraków BJ Ms. 173, s. 66-73; Ms. 1272, k. 230v-233; Ms. 2400, k. 200, 210-213v; Ms. 2509, k. 91v-95v.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 168, nr 109; Niemczycka (1992), s. 24, nr 8.

280/25

— **Sermo pro baccalariatu in decretis: Bellator fortissimus...**

1 poł. XV w., Kraków; mowa na bakalaureat Mikołaja Spicymira z Krakowa, wygłoszona na Wydziale Prawa.

Inc. *In actu presenti tria principaliter... sunt... Primo dominus promovendus... repetet capitulum primum: De clericis pugnantibus in duello [X. 5, 14, 7]... moveo vobis hanc questionem: Utrum liceat clericis hereticos contra fidem catholicam et christicolos sevientes sine metu irregularitatis armis bellicis, eciam cum interempcione personarum impugnare. Quod questio sit vera... Et quia hic dominus noster promovendus huc in medium venit... assumpsi verba... 1 Reg. XVII: Bellator fortissimus. Reverendi patres... Secundum sententiam canonicarum scripturarum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2400, k. 115-123; Ms. 2091, k. 113v-119v; Ms. 2509, k. 71-76; Ms. 1272, k. 184-187v.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 168, nr 111; Niemczycka (1992), s. 24, nr 9.

280/26

— **Sermo pro baccalariatu in decretis: Digne ambuletis...**

Po 1433 r., Kraków; mowa rekomendacyjna na bakalaureat, wygłoszona na Wydziale Prawa.

Inc. *Dicturus iam aliquantisper pro laude presentis nostri provendi coram vobis, patres et viri doctissimi, rem non exigui ponderis michi oblatam esse arbitror... pro brevi allocucione nostri promovendi assumpsi... Ad Col. I... Digne ambuletis. Et quidem noscis viri spectabiles et egregii, quia hoc verbo apostoli...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2400, k. 216-219v (autograf); Ms. 173, s. 131-138; Ms. 1272, k. 264v-267; Ms. 2232, k. 145v-148v.

Edd. *Rekomendacja bakalarska Jana Elgota*, wyd. K. B. Jasińska, „PT”, 8 (2000), s. 413-436.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 19-20, 23, 169-170, nr 118; Niemczycka (1992), s. 25, nr 10; *Rekomendacja bakalarska...*, s. 397-412.

280/27

— **Sermo pro baccalariatu in decretis: Hic est...**

1 poł. XV w., Kraków; mowa rekomendacyjna na bakalaureat na Wydziale Prawa.

Inc. *Expedito iam primo principali quantum ad secundum... assumpsi quod scribitur 1 Joh. V... Hic est qui venit. Egregii doctores... Locuturo mihi de eorum qualitate...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2400, k. 170-174; Ms. 2509, k. 101-105; Ms. 1272, k. 210v-213; Ms. 173, s. 151-156.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 172, nr 128; Niemczycka (1992), s. 25-26, nr 15.

280/28

— **Sermo pro baccalariatu in decretis: Impleamini agnitione...**

1 poł. XV w., Kraków; mowa rekomendacyjna na bakalaureat na Wydziale Prawa.

Inc. *In presenti actu tria principaliter sunt peragenda. Primo dominus promovendus... repetet capitulum: Ex parte, De clericis coniugatis [X. 3, 3, 9]... moveo... questionem utrum clericus unice et virgini matrimonialiter iunctus tonsuram et vestes deferens clericales gaudeat privilegio clericali. Quod questio sit falsa... Expedito primo principali quantum ad secundum... assumpsi verbum... Ad Col. I... Impleamini agnitione... Reverendi patres... Nature humane condicionem...*

Mss. Kraków BJ Ms. 173, s. 72-78; Ms. 1272, k. 195v-198v; Ms. 2400, k. 144, 145-149v.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 172, nr 132; Niemczycka (1992), s. 26, nr 16.

280/29

— **Sermo pro baccalariatu in decretis: Nolite prudentes...**

1 poł. XV w., Kraków; wariant tytułu: *Sermo pro baccalariatu in decretis*; mowa na bakalaureat na Wydziale Prawa.

Inc. *Expleto iam huius actus membro primo... nostrum promovendum alloquar Nolite prudentes esse apud vosmetipsos. Ad Rom. XII. Equidem prestantissimi patres... Tritum, noscis, est conferencium usu illud sapientis oraculum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 173, s. 126-131; Ms. 1272, k. 262v-264; Ms. 2232, k. 281-287; Ms. 2400, k. 224-227v.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 174-175, nr 144; Niemczycka (1992), s. 26, nr 19.

280/30

— **Sermo pro baccalariatu in decretis: Paule frater...**

1 poł. XV w., Kraków; mowa na bakalaureat Pawła z Zatora na Wydziale Prawa.

Inc. *In presenti actu... tria sunt facienda. Primo dominus promovendus repetet capitulum: Sacerdotes sub titulo: Ne clerici vel monachi [X. 3, 50, 2] situatum... moveo... questionem: Utrum sacerdotes negociis secularibus, honestati eorum contrariis, se immiscentes possint per laicos impune deprehendi. Quod questio sit vera... Expedito primo principali quoad secundum... alloquor ipsum verbis... Act. IX... Paule frater, dominus Ihesus misit me, ut videas et implearis*

Spiritu sancto. Reverendissimi patres... Inquirentibus nobis eorum, que se intellectui aut obtutibus nostris offerunt...

Mss. Kraków BJ Ms. 1272, k. 213-216; Ms. 2400, k. 176-181; Ms. 2509, k. 105v-111.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 175-176, nr 149; Niemczycka (1992), s. 27, nr 21.

280/31

— *Sermo pro baccalariatu in decretis: Quam mercedem...*

1 poł. XV w., Kraków; mowa na bakalaureat Michała (z Szydłowa?) na Wydziale Prawa.

Inc. *In actu presenti... Primo dominus promovendus... repetet capitulum: In civitate sub titulo: De usuris [X. 5, 19, 6] situatum... moveo... questionem: Utrum circumscripta lege divina et positiva contractus usurarius ex rei natura sit viciosus. Quod questio sit falsa... Et quoniam... promovendus huc in medium venit... pro... recommendacione... assumpsi verba scripta Tob. XII: Quam mercedem dabimus viro isti. Reverendi patres... Sicut canonicarum docet leccio litterarum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1272, k. 172-174; Ms. 2091, k. 63-67; Ms. 2400, k. 83v-88v; Ms. 2509, k. 61-65v.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 177, nr 156; Niemczycka (1992), s. 27, nr 24.

280/32

— *Sermo pro baccalariatu in decretis: Secuti sunt eum...*

1 poł. XV w., Kraków; mowa na bakalaureat kilku osób na Wydziale Prawa.

Inc. *Expeditus de primo, nunc ut presentes dominos dignis prosequar honoribus... alloquor ipsos verbo... Math. VIII... Secuti sunt eum. Prestantissimi patres... Verbum est beati Jeronimi De viris illustribus...*

Mss. Kraków BJ Ms. 173, s. 156-160; Ms. 1272, k. 260v-264v; Ms. 2232, k. 284v-287; Ms. 2400, k. 232-235.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 178, nr 162; Niemczycka (1992), s. 28, nr 27.

280/33

— *Sermo pro baccalariatu in decretis: Sequebatur eum...*

1 poł. XV w., Kraków; mowa na bakalaureat na Wydziale Prawa.

Inc. *In presenti actu tria sunt... primo dominus promovendus... repetet primam partem capituli: Consilium, De observantia ieiuniorum [X. 3, 46, 2]... moveo vobis istam questionem: Utrum ad ieiunium ecclesie requiratur tantum unica comestio... Iam expedito primo principali... assumpsi verba... Sequebatur eum multitudo magna... Joh. VI. Reverendi patres... Quamvis, ut ait beatus Bernhardus...*

Mss. Kraków BJ Ms. 173, s. 20-25; Ms. 1272, k. 207-210v; Ms. 2400, k. 164-169; Ms. 2509, k. 96-100v.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 179, nr 166; Niemczycka (1992), s. 28-29, nr 30.

280/34

— *Sermo pro baccalariatu in decretis: Sic ambuletis...*

1 poł. XV w., Kraków; mowa na bakalaureat na Wydziale Prawa.

*Inc. Expedito primo... assumpsi... I Ad Thes. IIII... Sic ambuletis, ut abundetis magis. Prestantissimi patres... Exploratum esse noscitis sententiam...**Mss.* Kraków BJ Ms. 173, s. 55-60; Ms. 1272, k. 267-268; Ms. 2400, k. 244-247.*Comm.* Kowalczyk (1970), s. 179, nr 167; Niemczycka, *Jan Elgot...*, s. 29, nr 31.

280/35

— *Sermo pro baccalariatu in decretis: Sitis sapientes...*

1 poł. XV w., Kraków; mowa na bakalaureat na Wydziale Prawa.

*Inc. Expedito iam huius actus membro primo... assumpsi... 2 Ad Cor. XI... Sitis sapientes. Colendissimi patres... Tanta est, ut dicit Lactancius...**Mss.* Kraków BJ Ms. 173, s. 120-126; Ms. 2400, k. 262-266.*Comm.* Kowalczyk (1970), s. 179, nr 168; Niemczycka (1992), s. 29, nr 32.

280/36

— *Sermo pro baccalariatu in decretis: Venit audire...*1 poł. XV w., Kraków; mowa na bakalaureat cudzoziemca, określonego jako *Dacus*, wygłoszona na Wydziale Prawa.*Inc. In presenti actu tria... sunt facienda... Et quia in littera capituli repetiti tangitur de homicidio per puerum perpetrato [X. 5, 23, 2]... moveo... questionem: Utrum puer propter peccatum homicidii sit irregularis iudicandus et alia pena debita puniendus. Quod questio sit falsa. Expedito primo principali... assumpsi... III. Reg. X... Venit audire sapienciam... Reverendi patres... Intuentibus nobis humanum genus...**Mss.* Kraków BJ Ms. 1272, k. 187-190; Ms. 2091, k. 133-138; Ms. 2400, k. 123v-130; Ms. 2509, k. 77v-80.*Comm.* Kowalczyk (1970), s. 180, nr 174; Niemczycka (1992), s. 30, nr 38.

280/37

— *Sermo pro baccalariatu in decretis: Vir peritus...*

1 poł. XV w., Kraków; mowa na bakalaureat na Wydziale Prawa.

Inc. In actu presenti tria sunt... Sed quoniam littera capituli huius prohibet et damnat usum sortis in electionibus... moveo... questionem: Utrum divinatio, que fit per sortes, sit in electionibus et aliis hominum actibus illicita iudicanda. Quod questio sit falsa... Expedito primo principali... assumpsi... Eccl. XXXVII: Vir peritus multos erudit et anime sue suavis est. Reverendi patres... Secundum sententiam beati Augustini...

Mss. Kraków BJ Ms. 1272, k. 190-193; Ms. 2091, k. 126v-133; Ms. 2232, k. 4v-10; Ms. 2400, k. 130-138v; Ms. 2509, k. 80-85.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 180-181, nr 177; Niemczycka (1992), s. 30, nr 39.

280/38

— *Sermo pro doctoratu: Ecce odor...*

1 poł. XV w., Kraków; mowa na doktorat wygłoszona na Wydziale Prawa.

Inc. *Ad laudem... tria in hoc sacro conventu sunt agenda... In primis dominus licenciatus leget capitulum: Dispar XXIII q. VIII. situatam... secundo magister... Johannes de Dambrowka... ipsum animabit... Pro felici consummacione huius sacri conventus assumpsi... Gen. XXVII: Ecce odor filii mei sicut odor agri pleni. Colendissimi patres... Summus ille latini eloquii parens Tullius...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2400, k. 256v-260v.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 170, nr 120; Niemczycka (1992), s. 25, nr 11.

280/39

— *Sermo pro doctoratu: Estote prudentes...*

Przed 1435 r., Kraków; mowa na doktorat Marcina z Holeszowa, wygłoszona na Wydziale Prawa.

Inc. *Ad laudem... in huius sacri conventus solempniis V sunt ex ordine agenda. In primis... dominus licenciatus leget capitulum: Pervenit I.q.III. [C. 1, q. 3, c. 13] situatum... secundo... decretorum doctor dominus Michael de Sydlow animabit eum... Expletis iam duce Deo huius sacri conventus tribus membris... alloquor divine pagine verbo... scripto 1 Petr. IIII... Estote prudentes et vigilate. Reverendissime pater, egregii utriusque iuris... doctores... Inter prudentissimos et divino conditos sale viros...*

Mss. Kraków BJ Ms. 173, k. 84-90; Ms. 1272, k. 236-239; Ms. 2400, k. 223v, 219-223; Ms. 2509, k. 184-188v.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 170, nr 122; Niemczycka (1992), s. 25, nr 12.

280/40

— *Sermo pro doctoratu: Ite et vos...*

Ok. 1434 r., Kraków; mowa rekomendacyjna na doktorat Stanisława z Uścia na Wydziale Prawa.

Inc. *In nomine... Ad laudem... in hoc sacro conventu V. sunt principalia membra agenda... Primo... dominus licenciatus et doctorandus leget capitulum: Quicumque XXIII, q. 1 [C. 24, q. 1, c. 27] situatum... secundo... Derslaus [powyżej: Stanislaus] de Borzynow decretorum doctor... animabit ipsum... Iam duce Deo expeditis feliciter tribus principalibus membris... quantum ad quartum principale officii mei est hunc... doctorandum insigniis doctoralibus premiare... oc-*

*currit illud verbum Matth. XX: Ite et vos in vineam meam. Reverendi patres...
Cum secundum beatum Bernhardum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 173, s. 111-120; Ms. 1272, k. 203-207; Ms. 2400, k. 163v, 157v-163; Ms. 2509, k. 137v-144.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 174, nr 140; Niemczycka (1992), s. 26, nr 18.

280/41

— **Sermo pro doctoratu: Paule frater...**

1 poł. XV w., Kraków; mowa na doktorat Pawła z Zatora, na Wydziale Prawa.

Inc. *Peractis iam... tribus principalibus... alloquor verbo... Act. IX sibi quidem magis apto et per me in prioribus ipsius promocionibus assumpto: Paule frater, dominus Ihesus misit me, ut videas et implearis Spiritu sancto. Reverendissime pater, prestantissimi domini doctores... Locuturus de condicione doctoris...*

Mss. Kraków BJ Ms. 173, k. 37-44; Ms. 1272, k. 222v-226; Ms. 2400, k. 193v-199; Ms. 2509, k. 120-126.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 176, nr 150; Niemczycka (1992), s. 27, nr 22.

280/42

— **Sermo pro licenciatura: Paule frater...**

1 poł. XV w., Kraków; mowa na licencjat Pawła z Zatora na Wydziale Prawa.

Inc. *Coram hoc sacro preclarissimorum virorum conventu... verba pridem in ipsius precedenti sublimacione per me assumpta... repeto scripta Act. IX: Paule frater, dominus Ihesus misit me, ut videas et implearis Spiritu sancto. Prestantissimi patres... Quemadmodum dicit ille venerandus doctor... Lactancius...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1272, k. 219-222v; Ms. 2400, k. 188-193; Ms. 2509, k. 111v-116.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 175, nr 148.

280/43

— **Sermo pro licenciatura: Proficiebat sapiencia...**

1 poł. XV w., Kraków; mowa na licencjat Stanisława (z Uścia?).

Inc. *Ad premiandum hunc virum... assumpsit... Luc. II... Proficiebat sapiencia apud Deum et homines. Reverendi patres... Locuturo michi de profectu doctoris katholici...*

Mss. Kraków BJ Ms. 173, s. 102-111; Ms. 1272, k. 198v-203; Ms. 2400, k. 151-157; Ms. 2509, k. 128v-132.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 176, nr 153; Niemczycka (1992), s. 27, nr 23.

280/44

— *Sermo pro licenciatura: Sequamini vestigia...*

1 poł. XV w., Kraków; mowa na licencjat Marcina z Holeszowa na Wydziale Prawa.

Inc. *Locuturus in conspectu clarissimorum virorum... verba inquam scripta I Petri 2... Sequamini vestigia eius. Prestantissimi patres... Unum esse omnium magistrum et doctorem...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1272, k. 233-236; Ms. 2400, k. 214-218v; Ms. 2509, k. 177-181v.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 178, nr 164; Niemczycka (1992), s. 28, nr 28.

280/45

— *Sermo pro licenciatura: Sequamini vestigia...*

1 poł. XV w., Kraków; mowa na licencjat na Wydziale Prawa.

Inc. *Mos est et magna laude dignus... verba inquam scripta I Petri 2... Sequamini vestigia eius... Prestantissimi patres... Unum esse doctorem et magistrum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 173, k. 22v-25v; Ms. 2400, k. 252-256.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 178, nr 165; Niemczycka (1992), s. 28, nr 29.

280/46

— (attrib.) *Sermo: Quis est qui...*

1 poł. XV w.; w rękopisach anonimowe kazanie na 5 niedzielę po Pięćdziesiątnicy; autorstwo kazania przypisywane Franciszkowi z Brzegu, jednak wg Kowalczyk (1999) – na podstawie cytowań z *Analecta numerorum* Joachima di Fiore (Odon z Morimond) – autorem mógł być raczej Jan Elgot.

Inc. *Consideranti michi statum sacro sancte matris ecclesie que hiis temporibus hereticorum afflictis pressuris sit... Ad alloquentum hanc sanctam congregationem in presenti officio adunatam assumpsi verbum, quod scribitur prima Petri III [13] et lectum est in currentis dominici officio. Quis est, qui vobis noceat, si boni emulatores fueritis. Reverendi patres, doctores, magistri ceterique domini spectabiles... Quoniam rationis dictamine cognoscimus...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1272, k. 14-16v; Ms. 2014, k. 283-288v; Wrocław BUWr Ms. I Q 381, k. 186-196.

Comm. Kowalczyk (1999), s. 113.

281.

Jan Falkenberg

(Johannes Falkenberg, Welcemberg, Valkenberch)

Ur. ok. 1364 r.; studiował na Uniwersytecie Praskim, 1381 r. licencjat, 1383/84 r. magister sztuk; w 1384 r. rozpoczął także studia prawnicze, kontynuowane na

Uniwersytecie w Wiedniu; tam wstąpił do zakonu dominikanów, studia teologiczne w *studium generale* odbył prawdopodobnie w Kolonii; od ok. 1398 r. w Krakowie, gdzie pełnił funkcję lektora, a w l. 1404-1406 regensa studium generalnego; w l. 1406-1409 wykładał teologię w studium generalnym w Pradze; uczestniczył w soborze w Pizie; ok. 1410 r. przeniósł się do Magdeburga, gdzie pełnił funkcję inkwizytora w prowincji sasko-turyńskiej; następnie przebywał w Prusach i w Paryżu; w 1416 r. był na soborze w Konstancji, gdzie został oskarżony przez poselstwo polskie w związku z *Satyry* na króla polskiego; uwięziony i skazany przez zakonną kapitułę generalną i papieża Marcina V, przewieziony do więzienia papieskiego w Rzymie; w 1424 r., po odwołaniu tekstu *Satyry*, został ułaskawiony przez Władysława Jagiełłę; w Toruniu pełnił funkcję pomocnika inkwizytora Piotra Wichmanna, ale obaj zostali wypędzeni przez krzyżaków; udał się na sobór w Bazylei, w drodze powrotnej zmarł w Legnicy ok. 1435 r.

- Lit.** PSB, t. 6, s. 355-357; SPTK, t. 1, s. 451-452; VL², t. 2, kol. 705-707; *Reperitorium fontium*, t. 4, s. 423; S. Barącz, *Rys dziejów Zakonu Kaznodziejskiego w Polsce*, t. 2, Lwów 1861, s. 145-146; H. von Sauerland, *Ein Beitrag z. Lebens-u. Leidengeschichte d. preuss. Dominikaners Johann Falkenberg*, „Altpreuussische Monatsschrift”, 46 (1909), s. 49-57; G. Sommerfeldt, *Johann Falkenbergs Stellung zur Papstfrage in der Zeit vor dem Pisaner Konzil (1408)*, „Mitteilungen des Instituts für österreichische Geschichtsforschung”, 21 (1910), s. 421-437; J. Fijałek, *Dwaj dominikanie krakowscy Jan Biskupiec i Jan Falkenberg*, [w:] *Księga pamiątkowa ku czci Oswalda Balzera*, t. 1, Lwów 1925, s. 1-6, 11-12, 26-78; L. Ehrlich, *Sprawa Falkenberga na Soborze w Konstancji*, „Sprawozdania z Czynności Oddziałów PAN w Krakowie”, 53 (1952), s. 384-401; S. Bełch, *Jan Falkenberg i Paweł Włodkowic*, „Sacrum Poloniae Millennium”, 2 (1955), s. 165-192; Kadlec (1966), s. 76-77; Trīška (1967), s. 133; Trīška (1968b), s. 22; W. Seńko, *Mathieu de Cracovie et son oeuvre 'De praxi Rom. Curiae'*, „Med.Philos.Pol.”, 16 (1971), s. 25-41; Hajdukiewicz (1974), s. 152; H. Boockmann, *Johannes Falkenberg, der Deutsche Orden und die polnische Politik*, Göttingen 1975; Kaeppli SOP, t. 2, s. 418-421; Bucichowski (1997), s. 128, nr 413; Seńko (2004), s. 87-126; M. Zdanek, *Regensi dominikańskiego studium generalnego w Krakowie do 1596 r.*, „PT”, 16 (2010), s. 112-113; Knoll (2016), s. 181, 222, 242-243.

281/1

— *De monarchia mundi*

Redakcja 1: 1405 r., Kraków, redakcja 2: 1406 r., Rzym; traktat teologiczny o władzy papieskiej.

- Inc.** [red 1:] *Sanctissimo patri Domino N...* [red. 2, Ded. lub Professio auctoris:] *Sanctissimo patri domino Gregorio divina providencia pape duodecimo frater Johannes Valkenbergh ordinis predicatorum cum devota reverencia obedien-*

ciam perfectam. Cum enim, ut ait Anselmus... [Prol.] Clamabo, quia ignis comedit speciosa deserti. Audivi enim pariterque vidi quod adversarius... [tekst:] Cap. 1. Quoniam igitur propositum negotii est...

Mss. (redakcja 1) Wrocław BUWr Ms. IV F 57, k. 1-73; (redakcja 2) Monachium BSB Ms. Clm. 764, k. 1-79v.

Edd. (redakcja 1) W. Seńko, *Krakowska redakcja Jana Falkenberga 'De monarchia mundi'*, Warszawa 1986; (fragm. – redakcja 2, Dedykacja) G. Sommerfeldt, *Das Vorwort zu Johannes Falkenbergs Schrift 'De monarchia mundi' und seine Erwiderung in einem Klageverfahren vom Jahre 1406*, „Historisches Jahrbuch”, 27 (1906), s. 609; W. Seńko, *Jan Falkenberg 'De monarchia mundi'*, MHFŚP, 9 (1975), s. 1-288.

Comm. H. von Sauerland, *Das Vorwort zu Joh. Falkenbergs Schrift 'De monarchia mundi' und seine Erwiderung in einem Klageverfahren v. J. 1406*, „Historische Jahrbuch”, 27 (1906), s. 606-617; Tříška (1968b), s. 22; Kaeppli SOP, t. 2, nr 2311; t. 4, nr II 419: 2311; Seńko, *Jan Falkenberg'...*, s. V-LVI; Z. Kaluza, *Chronologie des premières discussions ecclésiologiques à Cracovie (1404-1407)*, „Rivista di storia della filosofia”, 52 (1997), s. 111-127; J. Miethke, *Gelehrte Ketzerei und kirchliche Disziplinierung. Die Verfahren gegen theologische Irrlehren im Zeitalter der scholastischen Wissenschaft, [w:] Recht und Verfassung im Übergang vom Mittelalter zur Neuzeit. Bericht über Kolloquien der Kommission zur Erforschung der Kultur des Spätmittelalters 1996 bis 1997*, t. 2, Göttingen 2001, s. 9-19; Seńko (2004).

281/2

— *De renuntiatione papae*

7 XII 1408 r., Praga; wariant tytułu: *Tractatus de renuntiatione papae*; traktat koncyliarystyczny.

Inc. *Ad pauca respicientes, potius tamen ad placita quam vera, de facili enunciant quod papa semper potest ad placitum libere papatui renunciare...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Seńko (2004); ponadto: Watykan BAV Ms. Vat.lat.4153, k. 220-231v; Wiedeń ÖNB Ms. 4754, k. 128v-138v; Wrocław BUWr Ms. IV Q 28, k. 138-142.

Edd. Sommerfeldt, *Johann Falkenberg...*, s. 426-436.

Comm. Sommerfeldt, *Johann Falkenberg...*, s. 421-426; Tříška (1967), s. 133; Tříška (1968b), s. 22; Kaeppli SOP, t. 2, nr 2313; t. 4, nr II 419: 2313; Seńko (2004), s. 91, nr 8.

281/3

— *Declaratio magistri Iohannis Falkenberg in causa Iohannis Parvi*

Po 8 XI 1415 r., Konstancja; traktat przedstawiony na soborze w Konstancji.

Inc. *Quoniam ex suo officio dignitatisve gradu...*

Mss. Paryż BfN Ms. Lat. 1485 I, k. 156v-159.

Edd. *Acta Concilii Constanciensis*, wyd. H. Finke, Münster i. W. 1928, t. 4, s. 354, nr 439.

Comm. Seńko (2004), s. 92, nr 15.

281/4

— ***Declaratio circa novem propositiones in causa Iohannis Parvi***

Przed 18 II 1416 r., Konstancja; traktat przedstawiony na soborze w Konstancji.

Inc. *Arguitur sic probando primam assertionem. Anselmus in libro De gratia et libero arbitrio...*

Mss. Paryż BnF Ms. Lat. 1485 I, k. 218-221.

Comm. Seńko (2004), s. 92, nr 16.

281/5

— ***Defensio operis De monarchia mundi***

1406 r., Rzym; wariant tytułu: *Defensio operis De monarchia mundi adversus Matthaem Cracoviensem*; polemika z Mateuszem z Krakowa.

Inc. *Cogitanti mihi quod non teneor solum ex praecepto divino, sed etiam proprio iuramento propugnare fidei catholice...*

Mss. Praga NK Ms. VIII. C. 13, k. 103-104v.

Edd. Sommerfeld, *Das Vorwort zu...*, s. 611-617.

Comm. Tržíška (1967), s. 133; Kaeppli SOP, t. 2, nr 2312; Seńko (2004), s. 90, nr 3.

281/6

— ***Defensio positionis in causa Iohannis Parvi***

Przed 1416 r., Konstancja; traktat przedstawiony na soborze w Konstancji.

Inc. *Littera occidit... Hoc est dicere quod semper tenere sensum litteralem...*

Mss. Paryż BnF Ms. Lat. 1485 I, k. 222-223.

Comm. Seńko (2004), s. 93, nr 17.

281/7

— ***Defensio pro sua Satyra***

Obrona traktatu *Satyra*.

Inc. *Ven. patres magistri mei et domini rev. Egregius doctor gencium beatus Paulus...*

Mss. Lipsk UB Ms. 1539, k. 14-27v.

Comm. Kaeppli SOP, t. 2, nr 2316.

281/8

— *Determinatio contra fratrem Iohannem Schweydeler de Patczkow de conventu hospitali s. Iohannis Hierosolymitani*

18 XI 1411 r., Magdeburg; wariant tytułu: *Determinatio Ioh. Falkenbergk inquisitoris heretice pravitatis per Saxoniam et Turingiam, facta in Magdeburgk fer. IV post Martini a. 1411; Replicatio contra Johannem Sweydeler de Paczkow; Tractatus contra quaestorem Iohannitarum*; mowa inkwizycyjna przeciw joannicie Janowi Sweydelerowi z Paczkowa.

Inc. [Replicatio:] *Spiritus autem manifeste* [1 Tim 4, 1]. – *In novissimis temporibus discedunt quidam a fide... Ex quibus est fr. Iohannes Sweydeler de Paczkaw conventus et hospitalis s. Joh. Jerusolemitani* [sic] *quia a veritate excidens...* [tekst:] *Et quoniam sermo huius seductoris...*

Mss. Berlin SPK Ms. theol. lat. qu. 152, k. 141v-144; Hannover Gottfried Wilhelm Leibniz Bibliothek – Niedersächsische Landesbibliothek Ms. I 176a, k. 83-85v; Wiedeń ÖNB Ms. 4902, k. 93-96v.

Edd. A. Vidmanová, *Magdeburská determinace Jana Falkenberga z roku 1411*, [w:] *Facta probant homines. Sborník příspěvků k životnímu jubileu prof. dr. Zdeňky Hledíkové*, red. I. Hlavaček, J. Hrdina, Praha 1998, s. 512-519.

Comm. Kaeppli SOP, t. 2, nr 2314, 2319-2320; Boockmann, *Johannes Falkenberg...*, s. 185-189; Seńko (2004), s. 94, nr 25.

281/9

— *Iudicium de aedificandis domis pro meretricibus*

1405 r., Kraków; opinia Jana Falkenberga sformułowana w odpowiedzi na pytanie rajców krakowskich, czy godzi się budować w Krakowie domy dla nierządnic.

Inc. *Utrum lex humana recte permittit esse meretrices? Puto respondendum et respondeo per hanc bimembrem conclusionem...* [responsio secundae quaestionis:] *Utrum dominus civitatis vel consules possent aedificare prostibula et ea locare meretricibus ad pensionem annuam vel sine pensione? Per priorem responsum est. Dixi enim...*

Mss. Kraków Archiwum Miasta Krakowa, Acta consularia I, k. 227.

Edd. Seńko (2004), s. 124-126.

Comm. Fijałek, *Dwaj dominikanie...*, s. 38-41; Seńko (2004), s. 89-90, nr 1.

281/10

— *Liber de doctrina potestatis papae et imperatoris (contra Paulum Vladimiri)*

1416 r.; polemika z Pawłem Włodkowicem.

Inc. *Veteres relegentes historias scriptum reperimus et memorie commendatum quod Poloni post fidei perceptam gratiam...*

Mss. Wrocław Ossol. Ms. 166/II, k. 151-184v.

Edd. SPPP V, s. 197-231; E. Weise, *Die Staatsschriften des Deutschen Ordens in Preussen im 15. Jahrhundert*, t. 1, Göttingen 1970, s. 175-226.

Comm. C. von Höfler, *Der Streit der Polen und der Deutschen vor dem Konstanzer Konzil*, „Sitzungsberichte der Akademie der Wissenschaften in Wien. Philosophisch-historische Klasse”, 95 (1879), s. 881-884; A. F. Grabski, *Pol-ska w opiniach Europy zachodniej XIV-XV w.*, Warszawa 1968, s. 333-339; H. Boockmann, *Johannes Falkenberg...*, s. 242-246; Wunsch (1998), s. 62-67; Kaeppli SOP, t. 2, nr 2318; Seńko (2004), s. 93-94, nr 22; P. Bar, *Diplomacie, právo a propaganda v pozdním středověku. Polsko-litevská unie a Řád němec-kých rytířů na kostnickém koncilu (1414-1418)*, Brno 2017, s. 230-231.

281/11

— *Quaestio in Universitate Viennensi disputata*

Między 1406-1414 r. (?), przed 1410 r.; wariant tytułu: *Quaestio ad Universitatem Viennensem missa*; kwestia teologiczna; hipoteza o autorstwie Jana Falkenberga wysunięta przez Z. Włodek.

Inc. *Venerabiles patres magistri mei et domini reverendi. Egregius doctor gencium beatus Paulus Apostolus docens Thymoteum, quomodo caute ambulet et redimat tempus, quoniam dies mali sunt, 2o ad Thym. 3o, sic ordinatur... Utrum fas sit principes fideles ducere infideles ad extirpandum fideles. Et videtur quod sic...*

Mss. Lipsk UB Ms. 1539, k. 14v-27v.

Edd. Z. Włodek, *La ‘Satire’ de Jean Falkenberg. Texte inédit avec introduction*, „Med.Philos.Pol.”, 18 (1973), s. 96-120.

Comm. Włodek, *La ‘Satire’ de Jean Falkenberg...*, s. 96; Seńko (2004), s. 91, nr 9.

281/12

— *Replicatio contra Conclusiones Petri episcopi Cameracensis*

Po 18 II 1416 r., Konstancja; wariant tytułu: *Iohannes Falkenberg anno XVI in Concilio*, odpowiedź na konkluzje Piotra d’Ailly.

Inc. *Quoniam Christus pro unviersali ecclesia, ut numquam a fide deficeret, rogavit...*

Mss. Paryż BnF Ms. Lat. 1485 I, k. 289v.

Edd. *Acta Concilii Constantiensis*, t. 4, s. 355-356, nr 440.

Comm. Seńko (2004), s. 93, nr 21.

281/13

— *Replicatio contra decisionem Iohannis XXIII*

Po 12 I 1415 r., Konstancja; odwołanie od decyzji papieża Jana XXIII.

Inc. *Casus est iste: Die Iovis decimo Ianuarii praesente domino nostro papa et dominis cardinalibus...*

Mss. Paryż BnF Ms. Lat. 1485 I, k. 95v-96.

Edd. *Acta Concilii Constantiensis*, wyd. H. Finke, Münster i. W. 1926, t. 3, s. 61, nr 26.

Comm. Seńko (2004), s. 92, nr 12.

281/14

— *Replicatio contra opinionem Petri Vercellensis*

Po 26 IX 1415 r., Konstancja; polemika z Piotrem z Vercelli.

Inc. *Si Iohannes Hus haereticus habuisset advocatos...*

Mss. Paryż BnF Ms. Lat. 1485 I, k. 96-97v.

Edd. *Acta Concilii Constantiensis*, t. 4, s. 352, nr 438.

Comm. Seńko (2004), s. 92, nr 14.

281/15

— *Replicatio contra Paulum Vladimiri*

Po I 1417 r.; polemika z Pawłem Włodkowicem.

Inc. [Prolog:] *Confortamini et viriliter agite in lege, quia in ipsa gloriosi eritis. Scribitur Mach. 1o 2o [, 64]. – Lex nostra nobis divinans tradita videtur esse... [tekst:] Queritur ergo, utrum bella contra infideles fidelibus licitum sit movere et arguitur primo quod non...*

Mss. Monachium BSB Ms. Clm. 1250, k. 37-60.

Edd. J. Wolny, *Nieznany traktat przeciw pismom Pawła Włodkowica*, „StMed”, 9 (1968), s. 293-306.

Comm. Seńko (2004), s. 94, nr 23.

281/16

— *Revocatio errorum Satyrae*

14 V 1418 r., Konstancja lub 17 I 1424 r., Rzym; wariant tytułu: *Revocatio Satyrae*; odwołanie tez głoszonych w *Satyrze*.

Inc. *Ego Iohannes Falkenberg frater ordinis fratrum predicatorum, sacrae theologiae magister indignus, qui dudum ad quorundam emulorum instanciam quendam libellum seu tractatulum famosum in iniuriam...*

Mss. Kórnik Bibl. PAN Ms. 194, k. 127.

Edd. B. Bess, *Johannes Falkenberg OP und der preussisch-polnische Streit vor dem Konstanzer Konzil*, „Zeitschrift für Kirchengeschichte”, 16 (1896), s. 458-460.

Comm. Kaeppli SOP, t. 2, nr 2317; Seńko (2004), s. 94, nr 26.

281/17

— *Satira contra hereses et cetera nephanda Polonorum et eorum regis Jaghel*

1410-1412 lub przed 1410 r.; traktat przeciwko Polakom i królowi Jagielle.

Inc. *Universis regibus et principibus ceterisque prelatibus seu ecclesiasticis sive secularibus et generaliter omnibus qui Christiani nominis insigniri meruerunt titulo, magister Johannes Falkenberg, sacre theologie professor... [rozd. 1:] Singularis ferus depastus est eam. Psalmus 79. Qui noverunt recognoscant, qui nescierunt discant, quod singularis est, qui exemplum non habet simile...*

Mss. Lipsk UB Ms. 1539, k. 27v-45v; (fragm.) Leutkirch Fürstlich Waldburg zu Zeil und Trauchburgsches Gesamtarchiv, Ms 9.

Edd. Włodek, *La 'Satire' de Jean Falkenberg...*, s. 61-95; Boockmann, *Johannes Falkenberg...*, s. 313-353; (fragm. – *Propositiones principales*); Weise, *Die Staatsschriften...*, s. 169-172.

Comm. von Höfler, *Der Streit der Polen...*, s. 875-879; Bess, *Johannes Falkenberg OP und...*, s. 389-392; A. Prochaska, *Na soborze w Konstancji*, „Rozprawy AU Wyzd. Hist.-Filoz.”, 35 (1898), s. 1-100; Ehrlich, *Sprawa Falkenberga na soborze...*, s. 384-386, 391; L. Ehrlich, *Paweł Włodkowiec i Stanisław ze Skarbmierza*, Warszawa 1954, s. 81-87; S. Bełch, *Magistri Pauli Vladimiri decretorum doctoris, Scriptum denunciatorium errorum Satyrae Joannis Falkenberg...*, „Sacrum Poloniae Millenium”, 2 (1955), s. 163-184; Bełch (1965), t. 2, s. 1004-1008; Grabski, *Polska w opiniach...*, s. 159, 259, 340-341; Weise, *Die Staatsschriften...*, s. 9-10, 164-168; S. Włodek, *Odnaleziona 'Satyra' Falkenberga*, „SH”, 14 (1971), s. 477-491 [przedr. w: taż, *Z dziejów filozofii i teologii na Uniwersytecie Krakowskim w XV wieku. Sylwetki, teksty i źródła*, Kraków 2011, s. 237-251]; H. Boockmann, *Aus den Handakten des Kanonisten Johannes Urbach (Auerbach). Die 'Satira' des Johannes Falkenberg und andere Funde zur Geschichte des Konstanzer Konzils*, „Deutsches Archiv für Erforschung des Mittelalters”, 28 (1972), s. 497-532; Włodek, *La 'Satire' de Jean Falkenberg...*, s. 51-60; H. Boockmann, *Jan Falkenberg i jego obrona zakonu krzyżackiego*, „Zapiski Towarzystwa Naukowego w Toruniu”, 41 (1976), s. 61-75; S. Wielgus, *Edycja kwestii 'Utrum omnis assertio alicui veritati catholicae repugnans, haeretica sit censenda' z 'Quaestiones super Matthaicum' Mikołaja z Dinkelsbühl, zawierającej jego pogląd w sprawie 'Satyry' Jana Falkenberga*, „Acta Mediaevalia”, 4 (1983), s. 5-58; Kaeppli SOP, t. 2, nr 2315; Seńko (2004), s. 92, nr 11.

281/18

— *Tres tractatuli dati iudicialiter in Concilio Constantiensi*

18 II 1416 r., Konstancja; wariant tytułu: *Opuscula 3 contra iudicium P. de Alliaco, Resp. ad J. Gerson, Resp. ad certas propositiones*; trzy utwory na temat tyranobójstwa: 1. *Responsio ad obiectiones Petri cardinalis Cameraciensis*, 2. *Respon-*

sio ad ea quae magister Iohannes Gerson 'Novem propositionibus' ignoranter dicit, 3. Responsio ad certas propositiones publice propositas.

Inc. [1.] *Fundatis itaque propositionibus in petra...*; [2.] *Quoniam enim ex testimonio Scripturae divinae...*; [3.] *Considerans dissiduum quod universali possit ecclesiae supervenire...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Seńko (2004).

Edd. Joannis Gersonii, *Opera omnia*, t. 5, wyd. L. Du Pin, Antwerpiae 1706, kol. 1013-1032; Seńko (2004), s. 95-122.

Comm. Prochaska, *Na soborze w Konstancji...*, s. 38-39; Kaeppli SOP, t. 2, nr 2310; Seńko (2004), s. 93, nr 18-20.

281/19

— *Sermones (De s. Clemente, De Coena Domini, De Assumptione BMV)*

1407-1408 r.; trzy kazania wygłoszone na Uniwersytecie Praskim: *De s. Clemente* (23 XII), *De cena Domini* oraz *De Assumptione Beatae Virginis Mariae* (15 VIII).

Inc. [De s. Clemente:] *Erat dives, Lucae 6...*; [De cena Domini:] *Debetis alter alterius pedes lavare, Ioh. 13...* [de Assumptione BMV:] *Considerate lylia agri...*

Mss. Bamberg StB Ms. Msc. Theol. 165 (Q V 36), k. 208v-225v.

Comm. Tríška (1967), s. 133; Kaeppli SOP, t. 2, nr 2321; Boockmann, *Johannes Falkenberg...*, s. 148, nr 219; Seńko (2004), s. 90-91, nr 5-7.

281/20

— *Tractatus pro defensione Ordinis Praedicatorum*

Ok. 1467 r.; obrona zakonu kaznodziejskiego.

Inc. *Christus consilia instituens...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 467, k. 156-162.

Comm. Kielar (1975), s. 387; Seńko (2004), s. 94, nr 27; J. Turek, *Regens krakowski Jan z soboru pizańskiego w świetle dwóch traktatów Jana Falkenberga*, „PT”, 16 (2010), s. 43-57.

281/21

— (niezachowany) *Propositiones seu articuli quos obtulit frater Iohannes Falkenberg OP in Concilio Constantiensi*

Tezy przedstawione na soborze w Konstancji.

Mss. (niegdyś) Seitenstetten Stiftsbibliothek Ms. Cod. 31.

Comm. Seńko (2004), s. 89, nr 1.

281/22

— (niezachowany) *Tractatus Accipe gladium*

Traktat teologiczny, cytowany przez Pawła Włodkowica w *Iste tractatus*.

Comm. Seńko (2004), s. 94, nr 24.

282.

Jan Schelling z Głogowa

(Johannes de Glogovia, Glogovita, Schieling)

Ur. ok. 1445 r. w Głogowie, w rodzinie mieszczańskiej; od 1462 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1465 r. bakałarz, 1468 r. magister sztuk, od 1468 wykładał na Uniwersytecie Krakowskim; od 1476 r. prepozyt Kolegium Mniejszego; w l. 1476 i 1489/90 dziekan Wydziału Sztuk, od 1484 r. członek Kolegium Większego i prowizor Bursy Ubogich, w 1503 r. prepozyt Kolegium Większego; w l. 1478 i 1489/90 dziekan Wydziału Sztuk; w l. 1497-1498 przebywał w Wiedniu, gdzie wykładał arytmetykę na uniwersytecie; fundator Bursy Niemieckiej w Krakowie (1487); kanonik kolegiaty św. Florianiana w Krakowie; zm. w 1507 r.

Lit. PSB, t. 10, s. 450-452; NK, t. 2, s. 198-199; H. Barycz, *Historia Uniwersytetu Jagiellońskiego w epoce humanizmu*, Kraków 1935, s. 273-277; Bednarski (1939), s. 72-76; A. Usowicz, *Traktaty Jana z Głogowa jako wyraz kultury średniowiecznej*, „NP”, 4 (1948), s. 125-156; S. Swieżawski, *Matériaux servant aux recherches sur Jean de Głogów († 1507)*, [w:] *Mélanges offerts a Étienne Gilson*, Toronto-Paris 1959, s. 513-650; S. Swieżawski, *Materiały do studiów nad Janem z Głogowa*, „StMed”, 2 (1961), s. 135-184; Seńko (1961), s. 9-59; Seńko (1964), s. 30-38; W. Seńko, *Uzupełnienia do katalogu pism filozoficznych Jana z Głogowa*, MSZHFSS, 3 (1964), s. 173-174; H. Szczegóła, *Jan Głogowczyk*, Katowice 1967; Kuksewicz (1973), s. 146-166; Hajdukiewicz (1974), s. 260; Markowski (1990b); Michałowska (2007b), s. 327-328; K. Krauze-Błachowicz, *Jan z Głogowa i tradycja gramatyki spekulatywnej*, Warszawa 2008; Michałowska (2011), s. 392-393; K. Krauze-Błachowicz, *Ioannes Glogoviensis: the Modist Grammarian on the Boundary Between the Middle Ages and the Renaissance*, „PT”, 9 (2003), s. 123-138; Knoll (2016), passim; Konarska-Zimnicka (2018), passim; K. Krauze-Błachowicz, *Language as a Representation of the Reality in Grammatical Texts from Kraków in the 15th Century. The Modist Inheritance*, „PT”, 24 (2018), s. 611-625.

282/1

— *Almanach anni 1501 (?)*

Wariant tytułu: *Iudicium Cracoviense anno 1501*; prognostyk astrologiczny na 1501 (?) r.

Inc. *Tentis, qui omnium rerum naturas ordinatorum in hoc mundo inferiori sint signa et cause...*

Edd. princ. *Almanach*, Lipsk, Martin Landsberg, 1500/1501.

Comm. Markowski (1990a), s. 52-53; Markowski (1990b), s. 105; Konarska-Zimnicka (2018), s. 97, 107-108, 183-184.

282/2

— *Almanach anni 1502*

Wariant tytułu: *Iudicium anni 1502*; prognostyk astrologiczny na 1502 r.

Inc. *Ad honorem celsitudinemque Dei omnipotentis, qui omnium rerum naturas prudentissime instituit...*

Edd. princ. Lipsk, Martin Landsberg, 1501/1502.

Comm. Markowski (1990a), s. 52-53; Markowski (1990b), s. 105; Konarska-Zimnicka (2018), s. 97, 107-108, 183-184.

282/3

— *Almanach anni 1505*

Wariant tytułu: *Iudicium Cracoviense anni 1505*; prognostyk astrologiczny na 1505 r.

Inc. *Ad laudem celsitudinemque omnipotentis Dei...*

Edd. princ. *Almanach anni 1505*, Kraków, Caspar Hochfeder, 1504/1505.

Facs. *Polonia typographica*, z. 2, tab. 29.

Comm. Markowski (1990a), s. 52-53; Konarska-Zimnicka (2018), s. 108, 184

282/4

— *Almanach anni 1507*

Prognostyk astrologiczny na 1507 r.

Inc. *In laudem Dei, in mirabiliumque suorum enarrationem. que in celestibus erga inferiora instituit...*

Edd. princ. *Almanach anni 1507*, Kraków, Jan Haller, 1506-1507.

Facs. *Polonia typographica*, z. 2, tab. 46.

Comm. Markowski (1990a), s. 52-53; Markowski (1990b), s. 106-107; Konarska-Zimnicka (2018), s. 97.

282/5

— *Canon ad explicandam tabulam duodecim domorum tue regionis*

Ok. 1497 r., Kraków; komentarz do tablic astrologicznych.

Inc. *Cum elevacione poli intra tabulam domorum racionalem et ex eius opposito invenies polos pro omnibus domibus...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1840, k. 301-302v (autograf).

Comm. Rosińska (1984), nr 442; Markowski (1990b), s. 130.

282/6

— *Canon de duodecim domibus caeli erigendis cum tabulis*

1493 r., Kraków; komentarz do tablic astrologicznych.

*Inc. Vide tempus tuum propositum ad quod XII domos celi invenire oportet, intra tabellam equacionis noccium et dierum cum vero gradu solis...**Mss.* Kraków BJ Ms. 1840, k. 240-244v.*Comm.* Rosińska (1984), nr 2358; Markowski (1990b), s. 130-131.

282/7

— *Canon de duodecim domibus caeli erigendis ex Tabulis istis resolutis*Ostatnia ćw. XV w., Kraków; wariant tytułu: *Praxis de duodecim domibus celi et planetis in eis collocandis*; traktat astronomiczny.*Inc. Praxis de duodecim domibus celi erigendis ex tabellis dupliciter potest exemplificari. Primo quando ultra gradum et signum solis non ponuntur minuta, tunc praxis est talis: primo scias tempus ex horis et minutis...**Mss.* Kraków BJ Ms. 1840, k. 238v-239v; Ms. 1846, s. 267-268, Ms. 2729, k. 27-31.*Comm.* Rosińska (1984), nr 1598; Markowski (1990b), s. 130-131.

282/8

— *Canones I-XII ad Kalendarium novum sive Kalendarium Ulmense*

Ok. 1485 r. (?), Kraków; w tekście przykłady na rok 1485; komentarz astronomiczny do kalendarza.

Mss. Kraków BJ Ms. 1840, k. 104-108v (autograf); Ms. 1858, s. 5-21; Watykan BAV Ms. Pal.lat.1439, k. 117-152.*Comm.* Rosińska (1984), nr 1657, 941; Markowski (1990b), s. 133-134.

282/9

— *Canones 'Tabularum resolutarum motuum planetarum super meridianum Cracoviensem'*

Wykład ruchu planet na południku krakowskim.

Inc. [Prolog:] *Pro generali tabularum motuum planetarum, quas resolutas dicimus, introduccione aliqua premittenda sunt...* [tekst:] *Canon primus. – Quomodo radix cuiuslibet motus medii debeat inveniri ad principium anni...**Mss.* Kraków BJ Ms. 600, k. 149-159v; Ms. 1650, s. 3-64; Ms. 1841, s. 93-162; Ms. 1846, s. 203-227; Ms. 1916, s. 1-45; Ms. 1917, s. 169-195; Ms. 1920, s. 3a-3b; 207-235a; Ms. 2650, s. 3-64; Watykan BAV Ms. Pal.lat.1439, k. 165-194; Pa-dwa Biblioteca Universitaria Ms. 643, k. 41-53v.

Comm. L. Thorndike, P. Kibre, *A Catalogue of Incipits of Mediaeval Scientific Writings in Latin*, Cambridge Mass. 1963, nr 1132P; Seńko (1964), s. 37; Rosińska (1984), nr 1651; Markowski (1990b), s. 140-142.

282/10

— *Commentarius in 'Metaphysicam' Aristotelis*

Ostatnia ćw. XV w., Kraków; wariant tytułu: *Quaestiones super XII libros Metaphysicae*; komentarz do *Metafizyki* Arystotelesa.

Inc. *Introductio in primam philosophiam Aristotelis. Nostra praesens intentio circa primam philosophiam Aristotelis quam Graeci metaphysicam, alii theologiam, sapientiam vel divinam nominant...* [q. 1:] *Circa initium primi Metaphysicae quaeritur primo: Utrum ens in quantum ens sit subiectum primae philosophiae? Pro intellectione huius quaestionis motae, notandum est primo...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2453, k. 2-152; Wrocław BUWr Ms. IV Q 14, k. 6-128v.

Edd. Jana z Głogowa Komentarz do 'Metafizyki', wyd. R. Tatarzyński, t. 1-2, Warszawa 1984; (fragm.) *700 lat* (1978), s. 383-408.

Transl. (fragm.) *700 lat* (1978), s. 383-408.

Comm. Z. Kuksewicz, *Repertorium codicum Averrois opera latina continentium qui in bibliothecis Polonis asservantur*, „Med.Philos.Pol.”, 4 (1959), s. 28 (jako attrib.); Lohr (1970), s. 200, nr 7; Markowski, Włodek (1974), s. 122; Knoll (2016), s. 398.

282/11

— *Commentarius in opusculum s. Thomae de Aquino 'De ente et essentia'*

Traktat z zakresu metafizyki; komentarz do *O bycie i istocie św. Tomasza z Akwinu*.

Inc. [Prol.:] *Introductio in compendium doctoris Thome quod a quibusdam de esse et essentia ab aliis vero de ente et essentia appellatur...* [tekst:] *Quoniam parvus error...* [komentarz:] *Istud est compendium doctoris Thome Aquinensis...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. IV Q 14, k. 133-166.

Comm. Kuksewicz, *Repertorium codicum...*, s. 28 (jako attrib.).

282/12

— *Computus chiometralis*

Przed 1507 r.; objaśnienia do podręcznika astronomicznego, przeznaczone dla kandydatów na bakałarzy.

Edd. princ. Kraków, Jan Haller, 1507; 2. Kraków, Jan Haller, 1511.

Facs. *Polonia typographica*, cz. 2, tab. 49; cz. 4, tab. 18.

Comm. Seńko (1964), s. 35-36; Lohr (1970), s. 202, nr 12 (jako *Super Ethicam* z innym inc.); Markowski (1990b), s. 131-133; Knoll (2016), s. 393-395.

282/13

— *De inventione introitus Solis*

Komentarz astronomiczny.

Mss. Kraków BJ Ms. 1846, s. 200.**Comm.** Markowski (1990b), s. 139.

282/14

— *De sphaera*

Lata 80. XV w., Kraków; różne redakcje; wariant tytułu: *Introductorium compendiosum in tractatum spere materialis magistri Joannis de Sacro Busto*; wstęp do *Sphaerae materialis* Jana de Sacrobosco.

Inc. *Ista est pars executiva, in qua autor ponit duas diffinitiones spere...*; *Astronomia est scientia, qua duorum luminarium et quinque planetarum figure sciuntur secundum motum suum in comparacione unius ad alterum et eorum ad speram terre. Dicitur autem astronomia...*; [Prol.:] *Cum plurimorum virorum dignorum et in scientia stellarum doctissimorum commentaria in tractatum sphaerae materialis Johannis de Sacrobosco diligenti lectione revolverem... Inquit Albumazar vir in scientia stellarum doctissimus in introductorio... [tekst:] Tractatum de spera etc. Iste tractatus spere materialis correspondens...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2703, k. 1; Ms. 3223, k. 100v-107v; Watykan BAV Ms. Pal. lat.1439, k. 79-102v.

Edd. princ. 1. Kraków, [Jan Haller], 1506; 2. Kraków, Florian Ungler pro Jan Haller, 1513; 3. Strasburg, Ioannes Knobloch, 1518.

Comm. Seńko (1964), s. 35; M. Markowski, *Filozofia przyrody w pierwszej połowie XV wieku*, Wrocław-Warszawa 1976, s. 47, 58, przyp. 134; Thorndike, Kibre, *A Catalogue of Incipits...*, nr 157; Rosińska (1984), nr 264; Markowski (1990b), s. 134-138.

282/15

— *Declaratio Donati minoris de octo partibus orationis*

Warianty tytułu: [redakcja 1, wyd. lipskie:] *Donati minoris... de octo partibus orationis... declaratio* (Lipsk 1505, 1506); [redakcja 2, wyd. krakowskie:] *Minoris Donati de octo partibus orationis compendiosa interpretatio* (Kraków 1503); komentarz do Donata Mniejszego.

Edd. princ. (redakcja 1, wyd. 1) *Declaratio Donati minoris de octo partibus orationis*, Lipsk 1500; (redakcja 1, wyd. 2 i następne lipskie) *Donati minoris... de octo partibus orationis... declaratio*, Lipsk 1505, 1506; (redakcja 2, wyd. następne krakowskie) *Minoris Donati de octo partibus orationis compendiosa interpretatio*, Kraków 1503.

Facs. (fragm. edycji Kraków 1503) *Polonia typographica*, z. 1, tab. 20, 22.

Edd. (fragm.) K. Krauze-Błachowicz, *Declaratio Donati minoris Jana z Głogowa – prolog i kwestia pierwsza*, „Acta Mediaevalia”, 15 (2002), s. 427-446; (fragm.) K. Krauze-Błachowicz, *Declaratio Donati minoris Jana z Głogowa – kwestia trzecia*, [w:] *Wokół średniowiecznej filozofii języka*, red. A. Górniak, Warszawa 2002, s. 179-187.

Transl. (fragm.) Krauze-Błachowicz, ‘*Declaratio Donati minoris*’..., s. 434-444.

Comm. Krauze-Błachowicz, ‘*Declaratio Donati minoris*’..., s. 427-433; Krauze-Błachowicz, ‘*Declaratio Donati minoris*’ *Jana z Głogowa – kwestia trzecia*..., s. 171-177; C. Mielczarski, *Między gramatyką scholastyczną a humanistyczną. Komentarz Jana Sommerfelda Starszego do traktatu gramatycznego Eberharda Hiszpańskiego (Strasburg 1499)*, Warszawa 2003; K. Krauze-Błachowicz, *Jan z Głogowa i tradycja gramatyki spekulatywnej*, Warszawa 2008; Knoll (2016), s. 295-296; Krauze-Błachowicz, *Language as a Representation*..., s. 611-625.

282/16

— *Exemplaris praxis de extraccione radicis in numeris quadratis iuxta arithmetice regulas*

1497 r., Wiedeń; wykład uniwersytecki z zakresu astronomii.

Inc. *Sit numerus propositus 256, si volo determinare si numerus propositus sit quadratus...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1840, k. 65-69v (autograf).

Comm. Rosińska (1984), nr 2144; Markowski (1990b), s. 139.

282/17

— *Exercitium novae logicae seu librorum ‘Priorum’ et ‘Elenchorum’*

1485 r., Kraków; wariant tytułu: *Exercitium Elenchorum; Commentarium in libros Elenchorum*; traktat logiczny, zawiera: *Quaestiones in I-II libros Analyticorum Priorum Aristotelis* i *Quaestiones in I-II libros Elenchorum Aristotelis*.

Inc. *Egidius Romanus ordinis sancti Augustini heremitarum frater volens ostendere utilitatem et necessitatem sciencie libri Elenchorum Aristotelis, inquit in hec verba: Nature sagacitas ex eius operatione cognoscitur... Queritur utrum de elenco, qui in sciencia libri Elenchorum est subiectum attributionis, sit sciencia specialis ab aliis partibus logice distincta... [In I-II libros Analyticorum priorum:] Circa initium primi libri Priorum Analyticorum Aristotelis queritur primo, utrum syllogismus simpliciter dictus sit genus scibile sciencie libri Priorum. Pro intellectione questionis mote notandum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 25, k. 73-99 (*Quaestiones in I-II libros Elenchorum*), 155v-175v (*Quaestiones in I-II libros Analyticorum Priorum*); Wrocław BUWr Ms. IV Q 14, k. 287-357v (*Quaestiones in I-II libros Elenchorum*).

Edd. princ. Kraków 1499; Kraków 1511.

Comm. Kuksewicz, *Repertorium codicum*..., s. 29-30; Seńko (1961), s. 23-27, 33-35; Lohr (1970), s. 199-200, nr 2, 6; Markowski, Włodek (1974), s. 10-11.

282/18

— *Exercitium secundae partis Alexandri*

Wariant tytułu (w wyd. 1): *Alexandri Gallici secunda pars Doctrinalis*; komentarz do *Alphabetum maius* Aleksandra de Villa Dei (cz. 2).

Edd. princ. 1. Kraków, Jan Haller, 1510, 2-3. Kraków, Jan Haller 1510, 1517; 4. Wiedeń, U. Keym, 1518.

Edd. (fragm.) R. Gansiniec, *Metrificale Marka z Opatowca i traktaty gramatyczne XIV i XV wieku*, Wrocław 1960 (Studia Staropolskie, 6), s. 146-148.

Comm. Swiezawski, *Materiały do studiów...*, s. 135-184; K. Krauze-Błachowicz, *Jan z Głogowa w dialogu z tradycją gramatyki spekulatywnej*, „Studia Warمیńskie”, 41-42 (2004-2005), s. 77-86; Mielczarski, *Między gramatyką scholastyczną...*; Krauze-Błachowicz, *Jan z Głogowa i tradycja...*

282/19

— *Exercitium super omnes tractatus ‘Parvorum logicalium’ Petri Hispani*

Komentarz do traktatu Piotra Hiszpana.

Edd. princ. Lipsk 1500.

282/20

— *Exercitium veteris artis*

Tekst z zakresu logiki, zawiera: *Quaestiones in Praedicamenta Porphyrii*; *Quaestiones in Cathogorias Aristotelis*; *Quaestiones in Peri hermeneias Aristotelis*.

Inc. [Prol.] *Aristoteles omnium philosophorum princeps universale principium artis et scientiae demonstrat et omnem scientiam universalium...* [Porph.] *Porphyrius isagogas in Categorias Aristotelis edidit utilitatem...* [q. 1:] *Circa initium veteris artis queritur primo, utrum logica existens sciencia sit sciencia una et specialis. Pro intellectione huius questionis mote sciendum est...* [in librum Praedicamentorum:] *Circa initium Predicamentorum queritur primo, utrum tantum tria sunt antepredicamenta in genere et septem in specie? et utrum diffinico equivocorum ab Aristotele sit bene assignata? Pro intellectione...* [in I-II libros De interpretatione (Perih.):] *Circa initium libri Perihermenias queritur primo, utrum differentia est conveniencia inter voces et conceptus sit bene assignata et utrum voces significant conceptus. Pro intellectione questionis mote sciendum...* [in VI Principiorum:] *Circa initium libri VI Principiorum Gilberti Porretani movetur primo quaestio talis: Utrum praeter ea quae dicta sunt in libro Praedicamentorum sit determinandum de sex ultimis praedicamentis quae dicuntur sex principia...*

Mss. Kraków BJ Ms. 25, k. 28-66v; Warszawa BN Ms. 8046 II, k. 99v-183.

Facs. (fragm. edycji Kraków 1504) *Polonia typographica*, z. 1, tab. 27.

Edd. princ. Kraków 1504, 1516; Strasburg 1517.

Comm. Lohr (1970), s. 199, nr 1; Seńko (1961), s. 10; Krauze-Błachowicz, *Jan z Głogowa i tradycja...*; Knoll (2016), s. 317.

282/21

— *Expositio in Aristotelis libros 'Metaphysicorum'*

Ok. 1501 r., Kraków; komentarz w formie glosy marginalnej i interlinearnej do ks. 1-12 *Metafizyki* Arystotelesa, oparty na tekście Aleksandra Bonini z Aleksandrii.

Inc. *Notandum, quod hec sciencia versatur circa ens, ideo partes huius sciencie accipiuntur secundum divisionem entis...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2090, k. 1-281 (autograf).

Comm. Lohr (1970), s. 200-201, nr 8; Markowski, Włodek (1974), s. 107-108.

282/22

— *Expositio in Aristotelis libros 'Physicorum'*

1499-1500 r., Kraków; wariant tytułu: *Introductio in VIII libros Physicorum*; komentarz do *Fizyki* Arystotelesa w formie glosy marginalnej i interlinearnej.

Inc. *Inquit Albertus, omnium latinorum philosophorum doctissimus, Aristoteles ille Stragiritanus natione et gente Macedo, Graecorum sapientissimus, Nicomachi medici filius...*

Mss. Kraków BJ Ms. 689, k. 1; Ms. 2089, k. 1-252 (autograf).

Comm. Lohr (1970), s. 201, nr 10; Markowski, Włodek (1974), s. 38, 107.

282/23

— *Expositio in libros 'Analyticorum Priorum' Aristotelis*

Wariant tytułu: *Expositio secundum Aegidium de Roma libri (cap. 1-32) Analyticorum priorum Aristotelis*; komentarz do *Analitik pierwszych* Arystotelesa oparty na tekście Idziego Rzymianina.

Inc. *Excellentissimi arcium et sacre theologie doctoris eximii Egidii Romani archipresulis Bituricensis... Titulus. Liber Priorum aneliticorum Arestotilis tractans de syllogismo simpliciter dicto... Iste est liber Priorum aneliticorum Arestotilis, in quo determinat de sylogismo secundum se et absolute dicto et de partibus et proprietatibus eius...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1902, k. 1v-122.

Comm. Lohr (1970), s. 199, nr 3; Markowski, Włodek (1974), s. 78.

282/24

— *Expositio in 'Posteriora Analytica' Aristotelis*

1501/1502 r., Kraków; wariant tytułu: *Expositio super libros Posteriorum Analyticorum*; komentarz do *Analitik wtórych* Arystotelesa oparty na tekście Idziego Rzymianina.

Inc. *Excellentissimi arcium et sacre theologie doctoris domini Egidii Romani, archiepiscopi Biturcensis... Omnis doctrina et omnis disciplina. Iste est liber Posteriorum Aristotelis, cuius subiectum, ut dictum est, syllogismus est demonstrativus...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2173, k. 1v-123v.

Comm. Lohr (1970), s. 199, nr 5; Markowski, Włodek (1974), s. 118.

282/25

— **In ‘Ephemerides’ Ioannis de Regio Monte**

1492-1514, Kraków; kilka różnych redakcji; wariant tytułu: *Interpretacio eorum que almanach verorum motuum planetarum inscribuntur, de variisque stellarum inflexibus...*; *Canones I-XII ‘Tabularum directionum profectionumque’ Ioannis de Regio Monte*; *Introductorium astronomiae in Ephemerides*; *In praxes Tabularum directionum magistri Joannis de Monte Regio Monte pro institutione iuniorum levissima resolutio*; podręcznik astronomiczny i astrologiczny.

Mss. (redakcja A:) Kraków BJ Ms. 1839, s. 165-177, 280-284; Ms. 1840, k. 251-296v; Ms. 2493, k. 1-12v; Ms. 2494, k. 2-13v; Ms. 2703, k. 128v-153; Jena TULB Ms. El F 77, k. 46-47, 47v-74; (red. B:); Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 764/I, k. 37-38v; Watykan BAV Ms. Reg.lat.1115, k. 115-203v, 204-207; Katowice Bibl. Śląska Ms. R 51 II, k. 85-106v; Padwa Biblioteca Universitaria Ms. 643, k. 120-144, 152-163v.

Edd. princ. Kraków, Florian Ungler i Wolfgang Lern, 1514.

Comm. Seńko (1964), s. 31, 37, Rosińska (1984), nr 307, 944, 1841, 1204, 940, 999; Thorndike, Kibre, *A Catalogue of Incipits...*, nr 749; Markowski (1990b), s. 112-118; Konarska-Zimnicka (2018), s. 171.

282/26

— **Interpretatio ‘Tabularum resolutarum motuum planetarum super meridianum Cracoviensem’**

Wykład tablic ruchu planet.

Mss. Kraków BJ Ms. 2855, k. 1-24; Jena TULB Ms. El. F 77, k. 74v.

Comm. Rosińska (1984), nr 105; Markowski (1990b), s. 139-140; Knoll (2016), s. 393-395.

282/27

— **Introductorium cosmographiae**

Wstęp do *Cosmographiae* Ptolemeusza.

Inc. [Seńko, red. A:] *In Dionisii Tesselonicensis geographiam suppleciones ex Ptolomeo, Strabone, Pomponio Mela ceterisque huius artis professoribus...* [Seńko, red. B:] *In cosmographiae quam alii Geographiam Ptolomei Claudii Strabonis... introductio generalis, ut terreni orbis divisio in summa nosceretur situs et*

ordo... [Seńko, red. C:] et est circulus qui causator ex motu poli zodiaco circa polum mundi... [Rosińska (1984)] Ultimus circulus minor est circulus antarticus et est circulus, qui causatur ex motu poli zodiaci circa polum antarticum...

Mss. Kraków BJ Ms. 2703, k. 127-152; Inc. 821 (wyklejka przedniej okładki); Ms. 2729, k. 57-75, 113-149 (redakcja C).

Edd. (fragm.) L. A. Birkenmajer, *Stromata Copernicana. Studja, poszukiwania i materiały biograficzne*, Kraków 1924, s. 105-111.

Comm. Seńko (1964), s. 36-37; Rosińska (1984), nr 2280; Knoll (2016), s. 393-395.

282/28

— **Introductorium in ‘Tabulas Alphonsinas’**

1496 r.; wstęp do *Tablic Alfonsyńskich*.

Inc. [Prol.] *Cum apud antiquos viros clarissimos et maiores viros mathematicarum disciplina et omne eius studium summa diligencia... [tekst:] Inquit magister Iohannes de Saxonia, magister Iohannes de Lineriis elucidacio et expositio accuratissima opus proximum astronomorum...*

Mss. Jena TULB Ms. El. F 74, k. 126ra-134va.

Comm. Rosińska (1984), nr 423, 945; Markowski (1990b), s. 139.

282/29

— **Introductorium in scienciam nativitatum mortalium hominum**

1495 r., Kraków; kompilacja astrologiczna.

Inc. *Inquit Guido Bonati libro suo completo tractatu quinto... Due sunt res...*

Mss. Jena TULB Ms. El. F 77, k. 90-112v.

Comm. Rosińska (1984), nr 936.

282/30

— **Iudicium anni 1475**

Prognostyk astrologiczny na 1475 r.

Inc. *Accidencia stellarum anno Domini 1475 currente... per Maystrum Johannem de Glogovia comportata.*

Mss. Warszawa BOK Ms. 47, k. 295-306 (zniszczony).

Comm. Pułaski (1915), s. 45, nr 36.

282/31

— **Iudicium anni 1476**

Kraków; wariant tytułu: *Accidencia stellarum anno domini currente pro honore Dei famaue incliti studii famosissime urbis Cracoviensis et communi hominum*

utilitate per magistrum Iohannem de Glogovia feliciter comportata; prognostyk astrologiczny na 1476 r.

Inc. *Gloriosus et sublimis Deus, Halibenragel inquit parte octava libri sui completi...*

Mss. Monachium BSB Ms. Clm. 647, k. 23-43v.

Comm. Seńko (1964), s. 31; J. Wolny, M. Markowski, Z. Kuksewicz, *Polonica w średniowiecznych rękopisach bibliotek monachijskich*, Wrocław-Warszawa-Kraków 1969, s. 25; Rosińska (1984), nr 770; Markowski (1990a), s. 52-53; Markowski (1990b), s. 107; J. Green, O. Duntze, *Johannes von Glogau and the earliest German Practices*, „Gutenberg Jahrbuch”, 88 (2013), s. 68-85; Konarska-Zimnicka (2018), s. 97.

282/32

— **Iudicium anni 1478**

Prognostyk astrologiczny na rok 1478.

Inc. *Accidentia eclipsis solaris partialis... anno Domini 1478... per maystrum Iohannem de Glogovia maiori pro honore Dei famaue inclite universitatis studii Cracoviensis denique hominum utilitate feliciter prenosticata.*

Mss. Warszawa BOK Ms. 47, k. 284-294 (zniszczony).

Comm. Pułaski (1915), s. 45, nr 36.

282/33

— **Iudicium anni 1479**

Prognostyk astrologiczny na rok 1479.

Inc. *Eclipsis Lune gemine et una Solis partialis hoc anno testimonio celorum eveniet...*

Edd. princ. Merseburg 1478/1479.

282/34

— **Iudicium anni 1480**

Wariant tytułu: *Accidencia stellarum nutu Dei in hoc mundo inferiori stellarum et corporum celestium, presignantia anno Domini 1480 ventura...*; prognostyk astrologiczny na rok 1480.

Inc. *Hoc autem prognosticum meum in 24-or distinxi differencias, in quibus status elementorum...*

Mss. Monachium BSB Ms. Clm. 648, k. 115-134v.

Comm. Rosińska (1984), nr 861; Markowski (1990a), s. 52-53; Markowski (1990b), s. 107-108; Konarska-Zimnicka (2018), s. 97.

282/35

— *Iudicium anni 1480*

Wariant tytułu: *Accidencia stellarum nutu Dei in hoc mundo inferiori ex stellarum et corporum celestium, presignatione anno Domini XCCCCLXXX ventura...*; prognostyk astrologiczny na rok 1480.

Inc. *Differencia prima de magnarum configuracionum celi et revolucionum premisione.., a quibus generaliter status in elementis...*

Edd. princ. Merseburg 1479/1480.

Comm. Markowski (1990b), s. 108.

282/36

— *Iudicium anni 1481*

Prognostyk astrologiczny na rok 1481.

Inc. *Accidencia stellarum anno Domini MCCCCLxxxixi currente in hoc mundo inferiori nutu Dei ventura pro honore Dei...*

Edd. princ. Lipsk 1480/1481.

Comm. Markowski (1990b), s. 108.

282/37

— *Iudicium anni 1500*

Wariant tytułu: *Practica Cracoviensis magistri Johannis von Grosse Glogow, Venus domina, Luna particeps*; prognostyk astrologiczny na rok 1500.

Inc. *Martini (?) wabelung auf den Morgen dar nach Schne...*

Edd. princ. Lipsk, Martinus Landsberg, 1499/1500.

Comm. Markowski (1990b), s. 109.

282/38

— *Iudicium anni 1501 (?)*

Wariant tytułu: *Practica Cracoviensis magistri Johannis von Grossen Glogow*; prognostyk astrologiczny na rok 1501 (?).

Inc. *Dye erste underschept von den gemeynen Schicklichkeiten der Sternen...*

Edd. princ. Lipsk, Martinus Landsberg, 1501.

Comm. Markowski (1990b), s. 109.

282/39

— *Iudicium anni 1502*

Wariant tytułu: *Zu Ere und Erhochuage Gots des Almechtigen der aller Dinge natur weyszlic...*; prognostyk astrologiczny na rok 1502.

Inc. *Neumonde: Hornung Sontag nach d'heiligen Konig...*

Edd. princ. Lipsk, Martinus Landsberg, 1501-1502.

Comm. Markowski (1990b), s. 109-110.

282/40

— ***Iudicium anni 1503***

Wariant tytułu: *Accidentia stellarum anno Christi Hiesu salvatoris benedicti millesimo quingentesimo tertio currente...*; prognostyk astrologiczny na rok 1503.

Inc. *Differentia prima de universalibus stellarum configuracionibus...*

Edd. princ. Lipsk, Martinus Landsberg, 1502/1503.

Comm. Markowski (1990b), s. 109-110.

282/41

— ***Iudicium anni 1504***

Wariant tytułu: *Practica magistri Johannis de Magna Glogovia, collegiati Maioris Collegii Cracoviensis ad annum Domini MCCCCIII*; prognostyk astrologiczny na rok 1504.

Inc. *Nihil magni in hoc mundo evenire dicunt philosophi...*

Edd. princ. Ołomuniec, Mathias Preinlein, 1503-1504.

Comm. Markowski (1990b), s. 110.

282/42

— ***Iudicium anni 1505***

Wariant tytułu: *Judicium Cracoviense magistri Johannis de Glogovia Maiori anno mccccv. Sol dominus anni, Jupiter particeps anni*; prognostyk astrologiczny na rok 1500.

Edd. princ. Kraków, [Caspar Hochfeder], 1505.

Facs. *Polonia typographica*, cz. 1, tab. 18.

Comm. Markowski (1990b), s. 110.

282/43

— ***Iudicium anni 1505***

Prognostyk astrologiczny na rok 1505.

Inc. *Diferencia vij. die statu hyemalis et mensium suorum...*

Edd. princ. Ołomuniec, Mathias Preunlein, 1505.

Facs. A. Franczyk-Cegła, *Nieznany prognostyk astrologiczny Jana z Głogowa na 1505 rok*, „Czasopismo Zakładu Narodowego im Ossolińskich”, 28 (2018), tab. 1-3.

Edd. Franczyk-Cegła, *Nieznany prognostyk...*, s. 154-155.

Comm. Franczyk-Cegła, *Nieznany prognostyk...*, s. 145-158.

282/44

— *Iudicium cometae anni 1472*

Kraków; prognostyk astrologiczny.

Inc. *Inquit enim sapiens Albumasar in Introductorio maiori, superficies celi stellati habet se ut pellis in qua omnium rerum... eventus sunt descripti, in qua pelle, qui doctus est, legar...*

Mss. Wiedeń ÖNB Ms. 4777, k. 17v-27; Jena TULB Ms. El 22o 70, k. 62-65v.

Comm. Markowski (1973), s. 154; Rosińska (1984), nr 934; Thorndike, Kibre, *A Catalogue of Incipits...*, nr 747; Markowski (1990b), s. 111-112.

282/45

— *Iudicium eclipsis lunaris anno Domini 1476*

Prognostyk astronomiczny.

Inc. *Ut enim sapiencium antiquorum tradit approbata auctoritas ac veritas... Eclipses solis et lune magnas in universo inferiori significant alteraciones. Dicit enim Hali Abenragel in libro suo completo parte octava...*

Mss. Monachium BSB Ms. Clm. 647, k. 44-50.

Comm. Rosińska (1984), nr 2307; Markowski (1990b), s. 111.

282/46

— *Iudicium eclipsis Lunae 29. 2. 1504*

Wariant tytułu: *Conclusio primi articuli de eclipsi Lune totali ventura...*; prognostyk astronomiczny.

Inc. *Prognosticum magistro Johannis Glogoviensis de eclipsi Lune totali anno nostro 1504 super 19 gradu signi Virginis 29 Februarii ventura...*

Edd. princ. Kraków, [Caspar Hochfeder], 1504.

Comm. Markowski (1990b), s. 111.

282/47

— *Iudicium revolucionis geniturae regis Mathiae anno 1485*

Prognostyk astrologiczny.

Inc. *Revolucio geniture Mathie regis Hungariae et Bohemie anno 1485 in Februario...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1840, k. 297v-298 (autograf).

Comm. Rosińska (1984), nr 190; Markowski (1990b), s. 112.

282/48

— *Komentarz do 'Algorismus' Jana de Sacrobosco*Komentarz do *Algorismus* Jana de Sacrobosco

Inc. [k. 58r:] *Inquit Ptolemeus in sapienciis Almagesti dictione prima capitulo primo: Astronomie studium super arismetrice et geometrie demonstrationibus certissimis est fundatum...* [k. 72r:] *In ista parte prohemiali ultima autor ostendit numerum limitum huius artis, et in primis diffinit limitem quo modo accipitur in proposito et dicit, quod limes est continua ordinacio numerorum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1840, k. 58-63v, 64v, 72-79v.

Comm. Rosińska (1984), nr 950, 871.

282/49

— **Komentarz do ‘Canones’ Iohannis de Regiomonte**

Prawdopodobnie wykład wygłoszony na Uniwersytecie Wiedeńskim.

Inc. *Ut huius canonis praxis levius intelligatur sciendum, quod declinacio stelle fixe vel planete est distancia eius ab equinocciali circulo...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1840, k. 251-296v.

Comm. Rosińska (1984), nr 2309.

282/50

— **Komentarz do ‘Omnia que a primeva’**

Komentarz na marginesach do *Algorismus* Jana de Sacrobosco (?).

Inc. [k. 43r] *Inquit Isidorus libro tercio Ethimologiarum: Artithmetica est disciplina numerorum, dicitur autem arithmetica ab ares...* [k. 44r:] *Subiectum huius sciencie est numerus in se et in suis partibus subiectis consideratus...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1840, k. 43-43v, 44-55.

Comm. Rosińska (1984), nr 942, 2181.

282/51

— **Komentarz do ‘Theorica planetarum’ Gerarda z Kremony**

Przed 1483 r., Kraków; komentarz do astronomii teoretycznej.

Mss. Warszawa BOK Ms. 47, k. 66-82 (zniszczony).

Comm. Seńko (1964), s. 36 (informacja od prof. Birkenmajera); Pułaski (1915), s. 44, nr 36.

282/52

— **Phisionomia hinc inde ex illustribus scriptoribus... recollecta**

Ok. 1518 r., Kraków; traktat dotyczący fizjonomiki.

Inc. *Prohemium in artem phisionomie corporis humani, quam prisci philosophi: Arestoteles, Philomon, Philaretus, Galienus, Rasis Almansor ceterique philosophie amatores diligentissimo conscripserunt studio magnam conditoris summi-que Dei sapienciam in humani corporis forma...*

Mss. Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 795/II, k. 71-83v.

Edd. princ. *Physionomia hinc inde ex illustribus scriptoribus per venerabilem virum magistrum Ioannem Glogoviensem diligentissime recollecta*, Kraków, [Marcus Scharffenberg], 1518.

Transl. (fragm.) *700 lat* (1978), s. 439-443.

Comm. Rosińska (1984), nr 1679.

282/53

— **Quaestio: Utrum possibile sit unum...**

1491 r., Kraków; wariant tytułu: *Pulchra questio apud Glogoviensem*; kwestia o ruchu planet.

Inc. *Utrum possibile sit unum et idem astrum moveri simul et semel pro eodem tempore diversis motibus localibus...*

Mss. Warszawa BOK Ms. 47, k. 62-66 (zniszczony).

Comm. Seńko (1964), s. 37-83 (rękopis zawierał dwie kwestie); Pułaski (1915), s. 44, nr 36.

282/54

— **Quaestiones in octo libros 'Physicorum' Aristotelis**

1484-1486r., Kraków; traktat z zakresu filozofii przyrody, komentujący *Fizykę* Arystotelesa.

Inc. [Prol.] *Inquit Cicero, latinae eloquentiae fons et origo, in De oratore in prologo, omnium laudaturum artium et procreatrix philosophia est. Nihil enim deos immortales...* [q. 1:] *Utrum philosophiae studium, quod ex admiratione coepit exordium, rerum divinarum ac humanarum sit perfecta cognitio? Pro quaestio- nis huius motae intellectione sciendum, quod haec quaestio duo quaerit...*

Mss. Kraków BJ Ms. 511 (ks. I, 6-24 i II-VI); Ms. 2017, k. 2-248; Ms. 2088, k. 1-264; Praga Knih. kap. Ms. L XXXIX, k. 1-99.

Transl. (fragm. questio 35) S. Bafia, *Jana z Głogowa 'Quaestiones in octo libros Physicorum Aristotelis'*, „Forum Teologiczne”, 6 (2005), s. 171-179.

Comm. M. Zwiercan, *Les 'Quaestiones in Physicam Aristotelis' des Jean de Głogów enfin retrouvées*, „Med.Philos.Pol.”, 11 (1963), s. 89-92; Seńko, *Uzupełnienia...*, s. 173-174; S. Swieżawski, *Quelques aspects du contenu philosophique des 'Quaestiones in Physicam Aristotelis' de Jean de Głogów*, [w:] *La filosofia della natura nel medioevo: Atti del terzo Congresso internazionale di filosofia medievale*, Milano 1966, s. 699-709; R. Palacz, *Quaestiones Cracovienses super octo libros Physicorum Aristotelis*, „StMed”, 10 (1969), s. XXIII-XXVI; Lohr (1970), s. 201, nr 9; Markowski, Włodek (1974), s. 15, 92, 106-107; Markowski, *Filozofia przyrody...*, s. 25; Z. Kuksewicz, *Le manuscrit des 'Quaestiones' sur le 'De anima' de Jean de Glogow retrouvé*, „Med.Philos.Pol.”, 12 (1967), s. 34; M. Markowski, *Die Aristotelica in den mittelalterlichen Handschriften*

der Bibliothek des Metropolitankapitels zu Prag, „Acta Mediaevalia”, 8 (1995), s. 239; Bafia, *Jana z Głogowa ‘Quaestiones’...*, s. 169-171.

282/55

— *Quaestiones in libros ‘De anima’ Aristotelis*

Przed 1488 r., Kraków; wariant tytułu: *Quaestiones super tres libros de anima; Quaestiones librorum De anima, magistri Johannis Versoris per magistrum Johannem Glogoviensem... pro iuniorum in philosophiae studiis institutione resolutae* (tytuł wyd. z 1501 r.); kwestie filozoficzne do *O duszy* Arystotelesa.

Inc. *Pro introductione generali in libros De anima quaeritur primo: Utrum definitio philosophiae et eius divisio et similiter naturalis philosophiae definitio sit bene assignata...*

Mss. Brno Archiv města Brna (Bibl. S. Jacob.) Ms. 111 (117a), k. 2-127v; Praga Knih. kap. Ms. L XXXIX, k. 101-154v.

Edd. princ. Metz 1501; Kraków 1514.

Edd. (fragm. – qu. II, 1) Z. Kuksewicz, *Le manuscrit des ‘Quaestiones’...*, s. 39-45; (fragm.) Kuksewicz (1973), s. 280-291.

Transl. (fragm.) *700 lat* (1978), s. 408-438.

Comm. Z. Kuksewicz, *Szkie poglądów Jana z Głogowa na podstawie ‘Komentarza do De anima’*, „Studia Filozoficzne” 6 (1962), z. 1, s. 157-186; Z. Kuksewicz, *Wpływ Jana z Janduno w komentarzu do ‘De anima’ Jana z Głogowa*, MSZH-FSS, 2 (1962), s. 53-195; Z. Kuksewicz, *Le prolongement des polémiques entre les albertistes et les thomistes vu à travers le ‘Commentaire du De anima’ de Jean de Glogow*, „Archiv für Geschichte der Philosophie”, 44 (1962), s. 151-171; Z. Kuksewicz, *Główne źródła ‘Komentarza do De anima’ Jana z Głogowa*, „StMed”, 4 (1963), s. 3-204; W. Seńko, *Les commentaires sur la ‘Métaphysique’ d’Aristote conservés dans la Bibliothèque de l’Université de Wrocław*, „Miscellanea mediaevalia”, 2 (1963), s. 766; S. Włodek, *Quelques informations sur les commentaires médiévaux de la ‘Métaphysique’ d’Aristote conservés dans les manuscrits de la Bibliothèque Jagellonne à Cracovie*, „Miscellanea mediaevalia”, 2 (1963), s. 773; Z. Kuksewicz, *Jana z Głogowa koncepcja duszy*, „StMed”, 6 (1964), s. 137-247; J. B. Korolec, *Polonica w rękopisie Archiwum Państwowego w Brnie 111 (117a)*, MSZH-FSS, 7 (1967), s. 51-76; Seńko, *Uzupełnienia...*, s. 174; Kuksewicz, *Le manuscrit des ‘Quaestiones’...*, s. 33-45; Lohr (1970), s. 201-202, nr 11; Markowski, *Die Aristotelica in den mittelalterlichen Handschriften...*, s. 239.

282/56

— *Quaestiones super ‘Posteriora Analytica’ Aristotelis*

Warianty tytułu: *Quaestiones in I-II libros Analyticorum posteriorum Aristotelis*; kwestie filozoficzne do *Analitik wtórych* Arystotelesa.

Inc. [Prol.] *Argumentum in libros Posteriorum Analyticorum Aristotelis omnium Graecorum philosophorum doctissimi peripateticorum studii principis et auctoris. Cum irresolutam et accurtatam quaestionum magistri Johannis Versoris in libros Posteriorum...* [q. 1:] *Circa inicium sciencie libri Posteriorum queritur primo, utrum syllogismus demonstrativus sit subiectum attributionis sciencie libri Posteriorum. Pro intellectione huius questionis mote: questio hec unum presupponit...*

Mss. Kraków BJ Ms. 25, k. 100-155v; Praga Knih. kap. Ms. L XXXIX, k. 299-310.

Edd. princ. *Argumentum Librum Posteriorum Analyticorum Aristotelis*, Lipsk 1499.

Comm. Lohr (1970), s. 199-200, nr 4; Seńko (1961), s. 28-32; Markowski, Włodek (1974), s. 11; M. Płotka, *Jana z Głogowa rozważania nad naturą wiedzy*, „Filo-Sofija”, 16 (2012), z. 1, 69-82.

282/57

— *Quaestiones super I et IV tractatum ‘Summularum logicalium’ Petri Hispani*

Ok. 1495 (?), Kraków; traktat z zakresu logiki.

Inc. [Prol.] *Arestotiles, omnium recte philosophancium princeps, modum procedendi scientificum attendens...* [In I:] *Circa inicium primi tractatus queritur primo, utrum quinque sunt habitus intellectuales, et utrum diffinicio artis, videlicet ista: Ars est habitus...* [In IV:] *Circa inicium quarti tractatus Petri Hyspani queritur primo, utrum diffinicio propositionis et termini sint bene assignate. Pro intellectione questionis mote sciendum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 25, k. 1-26v.

Comm. Catalogus BJ, t. 1, s. 18-19.

282/58

— *Sermo generalis isagogicus ostendens quod mundus iste inferior regatur stellarum et planetarum*

Inna wersja (?) red. A komentarza do kalendarza Regiomontanus; dołączony fragment traktatu Piotra Gaszowca.

Inc. *Inquit Petrus Cameracensis episcopus in libro quem vocat elucidarium astrologice veritatis cum theologia et historica veritate capitulo decimo nono: Antiqui philosophi...*

Mss. Paryż BnF Ms. Lat. 7350, k. 74-96; Monachium BSB Ms. Clm. 51, k. 99-109; Drezno Sächsische Landes- und Universitätsbibliothek Ms. N 100, k. 268v-288; Jena TULB Ms. 4 El. P 3, k. 84v-116v, Watykan BAV Ms. Pal.lat.1439, k. 122-152.

Edd. princ. Kraków 1514.

282/59

— *Signatio anni 1499*

Prognostyk astrologiczny na rok 1499.

Inc. bladis et frumentis omnibus adversantur et impedimenta in locis multis prestabit...

Edd. princ. Wiedeń [1498].

Comm. Markowski (1990b), s. 108.

282/60

— *Summa astrologiae*

Summa astrologiczna, nieukończona, miała się składać z czterech części: [1] *Tractatus introductorius in artem astrorum*; [2] *Tractatus in iudiciis astrorum de mutationibus aeris* (wyd. Kraków 1514) (zob.); [3] *Introductorium in scientiam nativitatum* (Kraków 1494); [4] *Tractatus de electionibus* (zob.); poszczególne części w wielu różniących się redakcjach.

Mss. [Przekazy rękopiśmienne cz. 1:] Kraków BJ Ms. 1838, k. 69-115; Ms. 1963, k. 228-255; Ms. 2703, k. 34-36; Ms. Acc. 91/52, k. 40v-49v; Watykan BAV Ms. Pal.lat.1439, k. 211-239v; Drezno SLUB Ms. N 100, k. 230-266; Wiedeń ÖNB Ms. 10584, k. 1-22v; Paryż BnF Ms. Lat. 7443c, k. 2-259v (cz. 1-3); Jena TULB Ms. El. 2o 77, k. 12-45v; [Przekazy rękopiśmienne cz. 2:] Monachium BSB Ms. Clm. 51, k. 99ra-109rb; Watykan BAV Ms. Pal.lat.1439, k. 122-152; Drezno SLUB Ms. N 100, k. 268v-288; Paryż BnF Ms. Lat. 7350, k. 74-96; Wiedeń ÖNB Ms. 5000, k. 1-57v; Jena TULB Ms. El. Phil. qu 3, k. 2; 84-127v (i liczne przekazy drukowane z XVI w., wykaz w: Markowski (1990b), s. 123-125); [Przekazy rękopiśmienne cz. 3:] Wiedeń ÖNB Ms. 5216, k. 1-44; Ms. 5499, k. 1-57; Jena TULB Ms. El. 2o 77, k. 90-113v; Ms. El. Phil. qu 3, k. 3-28v; Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 764/I, k. 40-89; Watykan BAV Ms. Reg. lat.1115, k. 208-326; [Przekazy rękopiśmienne cz. 4:] Drezno SLUB Ms. N 100, k. 192-196v; Berno Burgerbibliothek Bern Ms. 157, k. 25-29v; Kraków BJ Ms. 2703, k. 25-29v; Ms. 2491, k. 2-14v.

Comm. Seńko (1964), s. 33-34; Markowski (1973), s. 154-155; Włodek (1974), s. 98; Rosińska (1984), nr 86, 138, 253, 268, 309, 605, 2237, 537, 949; 2190, (jako Jan Stercze z Kwieciszewa?), 1316; Markowski (1990b), s. 119-127.

282/61

— *Tabula projectionum ad annos 1488-1511*

Tablica astronomiczna na lata 1488-1511.

Mss. Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 764/I, k. 93.

Comm. Markowski (1990b), s. 142.

282/62

— *Theorica lune et eius orbibus et eorum motibus*

Traktat astronomiczny.

Inc. *Habita ascensione recta, poli declinatione et ascensione vel ascensione obliqua...***Mss.** Kraków BJ Ms. 1840, k. 303-306, 307-309.**Comm.** Rosińska (1984), nr 781; Markowski (1990b), s. 138.

282/63

— *Tractatus de 48 imaginibus caelestibus*

1492 r., Kraków; traktat o konstelacjach niebieskich z interpretacją astrologiczną i mitologiczną.

Inc. [Prol.:] *Quid scilicet in tractatulo isto tractabitur quamquam in tres partes dividetur et quis in eo modus procedendi...* [tekst:] *Sermo utilis [lub: generalis] et in genere ostendens, quod celum celestesque imagines mundum inferiorem habent dirigere statumque mortalium ad diversa inclinare...***Mss.** Kraków BJ Ms. 2073, k. 77-100.**Comm.** Seńko (1964), s. 37; Rosińska (1984), nr 1786, 1969; Markowski (1990b), s. 129; Knoll (2016), s. 393-395.

282/64

— *Tractatus de cometis*

Traktat astronomiczny.

Inc. *Prima differentia antiquorum philosophorum opiniones circa planetarum naturas continebit...***Mss.** Jena TULB Ms. El. F 70, k. 51-61.**Comm.** Markowski (1990b), s. 138.

282/65

— *Tractatus de defensione astrologiae*Ok. 1492 r., Kraków; wariant tytułu: *Persuasio brevis quomodo astrologiae studium...*; apologia astrologii.**Inc.** *Etsi iocundum naturaleque sit humano animo omnium rerum disciplinas inquirere earumque studiis oblectari, hunc enim felicem Ptolomeus in prohemio Almagesti dixit...***Mss.** Kraków BJ Ms. 2703, k. 75v-77v (s. 145-150); Padwa Biblioteca Universitaria Ms. 643, k. 25-26v.**Edd.** Jan z Głogowa, *Persuasio brevis quomodo astrologiae studium religioni chrisitinae non est adversum*, wyd. M. H. Malewicz, „StMed”, 24 (1985), nr 1, s. 153-177.**Comm.** Seńko (1964), s. 35; Rosińska (1984), nr 693; Konarska-Zimnicka (2018), s. 229, 327-340; Markowski (1990b), s. 131.

282/66

— *Tractatus de figuracione stellarum et planetarum anni 1503 et 1504*

Ok. 1503 r. (?); traktat astronomiczny.

Inc. [Prol.] *Sciencia significacionum individuorum...* [tekst:] *Utrum stellarum et planetarum figuraciones celestes varie anno Salvatoris 1503 et 4 venturo rerum mirabilium adventum, sectarum et legum permutaciones, regnorum vicissitudines, aquarum et rivorum inundaciones...*

Mss. Kraków BJ Ms. 187, k. 17-21v; Wiedeń ÖNB Ms. 4756, k. 152-160 (bez prologu).

Comm. Markowski (1973), s. 154; Rosińska (1984), nr 1911, 2334; Markowski (1990b), s. 127.

282/67

— *Tractatus de formacione corporis humani in utero materno*

Traktat jatromatematyczny.

Inc. [Prol.] *Inquit Egidius Romanus ordinis sancti Augustini fratrum eremitarum doctissimus tociusque philosophie interpres acuratissimus in prohemio tractatus quinti de formacione corporis humani...* [tekst:] *Sequitur executio intenti. Differencia prima de 4 digestionibus...*

Mss. Jena TULB Ms. El. F 74, k. 94-109v.

Comm. Rosińska (1984), nr 933; Markowski (1990b), s. 129.

282/68

— *Tractatulus de nativitatibus*

Traktat astrologiczny.

Inc. *Prisci* [lub: *Pristi*] *stellarum observatores, qui ex stellarum in genitura homini* [lub: *in genituris hominum*]...

Mss. Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 764/I, k. 89v-93, 433-436v; Jena TULB Ms. 4 El Phil. 3, k. 28v-33v; Wiedeń ÖNB Ms. 10534, k. 135-137v; Watykan BAV Ms. Reg.lat.1115, k. 327-333v; Wenecja Biblioteca Nazionale Marciana Ms. LVIII 89, k. 261-290v.

Comm. Markowski (1973), s. 155 (jako attrib.); Rosińska (1984), nr 1638 (jako authent.); Thorndike, Kibre, *A Catalogue of Incipits...*, nr 1127 (jako anon.); Seńko (1964), s. 34; Markowski (1990b), s. 128-129.

282/69

— *Tractatulus de periodo nati*Wariant tytułu: *De quantitate vite sive periodo nati*; traktat jatromatematyczny.

Inc. *Ptolemeus tercio Quadripartiti capitulo undecimo quantitatem sive periodum humane vite inquirens...*

Mss. Moguncja StdB Ms. I 536, k. 4-8.

Comm. Włodek (1974), s. 60; Rosińska (1984), nr 1704; Markowski (1990b), s. 129.

282/70

— *Tractatus de temporibus electis ad usum humanum*

Ok. 1495-1505 r., Kraków; wariant tytułu: *Tractatus ex intentione sapientum in arte astrorum et scientia stellarum eruditorum, scilicet Guidonis Bonati, Hali Haben Ragel Albumasaris et aliorum in diversis electionibus ad usum humanum breviter recollectus*; kompilacja astrologiczno-medyczna.

Inc. *Ut sermo propositus robus et fundamentum habeat... Canon primus modum procedendi ostendens...*

Mss. Berno Bürgerbibliothek Ms. Cod. 157 (A), k. 25-27; Augsburg UB Ms. Cod. II.1.4° 73, k. 29v-33; Kraków BJ Ms. 2491, k. 1-26v; Ms. 2703, k. 25-29v; Monachium BSB Clm. 125, k. 278v-279v; Tybinga UB Ms. 64, k. 97-105; Watykan BAV Pal.lat.1439, k. 155-160.

Comm. Thorndike, Kibre, *A Catalogue of Incipits...*, nr 1577G; 1623H (jako anon.); Rosińska (1984), nr 2316.

282/71

— *Tractatus preclarissimus in iudiciis astrorum de mutationibus aeris*

Przed 1514 r.; summa astrologiczna, druga część zaplanowanej, ale nieukończonej, wielkiej *Summy astrologicznej* (zob.), początkowo tekst funkcjonował w wersji rękopiśmiennej, jako samodzielna całość.

Edd. princ. Kraków, Jan Haller, 1514.

Comm. Markowski (1990a), s. 63-65; Markowski (1990b), s. 121-127, Konarska-Zimnicka (2018), s. 229-255.

282/72

— (attrib.) *Descriptio astrolabii et canonum*

Traktat astronomiczny.

Inc. *Pro introduccione generali eorum, que in astrolabio practico continentur pro iunioribus in sciencia stellarum studio perficientium utilitate in unum collecte sunt, ut iunioribus in studio stellarum incipientibus partialis astrolabii processus quin imo tocius astronomie studium facili ac brevi innotescat cognicione...*

Mss. Praga NK Ms. IV. G. 10, k. 1-19.

Comm. Rosińska (1984), nr 1656.

282/73

— (attrib.) *Introductorium in artem astronomie*

Traktat astronomiczny; autorstwo przypisywane Janowi z Głogowa lub Janowi Stercze z Kwieciszewa (zob).

Inc. *Summus orbis opifex, fabricator celorum et universe conditor creature, in sapientia firmavit terram et confirmat celos...* [incipit zbieżny z tekstem Jana Stercze z Kwieciszewa].

Mss. Kraków BJ Ms. 2729, k. 33-55v.

Comm. Seńko (1964), s. 33 (jako część 1 *Summae astrologiae*); Rosińska (1984), nr 2190.

282/74

— (attrib.) *Traktat astrologiczny*

Inc. *Ut iuuenibus, in studio astrologie incipientibus, modus rectificandi genituras humanas iuxta antiqui Hermetis scienciam facilis addiscendum exstat, cuiusmodi processum resolutissime placuit describere. Cum modum rectificandi genituras humanas...*

Mss. Kraków BJ Ms. 603, k. 229-230; Ms. 2729, k. 31-32v.

Comm. Rosińska (1984), nr 2312.

282/75

— (dub.) *Prima pars doctrinalis Alexandri cum sententiis notabilibus*

Komentarz do *Alphabetum maius* Aleksandra z Villedieu (cz. 1).

Edd. princ. Lipsk 1525

Comm. Krauze-Błachowicz, s. 84, przyp. 20.

282/76

— (dub.) *Super Meteororum*

Komentarz do tekstu Arystotelesa.

Mss. Kraków BJ Ms. 2088, k. 275-295.

Comm. Lohr (1970), s. 202, nr 13.

283.

Jan Stolle z Głogowa

Ur. pod koniec XIV w., syn Mikołaja; studiował na Uniwersytecie Praskim, 1407 r. bakałarz sztuk, w 1414/15 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, a w 1415 r. na Uniwersytecie w Wiedniu; od 1414 r. wicenotariusz krakowski, w l. 1426-1435 i 1439-1442 notariusz; od 1424 r. altarysta kościoła NMP; zm. w 1450 r.

Lit. PSB, t. 44, s. 77-78; Michałowska (2007b), s. 328-329.

283/1

— (attrib.) *De compositionis armonia*

1435-1442 r.; traktat o sztuce komponowania zdań i wypowiedzi.

Inc. *Iam vero de armonia seu bona sonoritate composicionis Aristoteles ita scribit: Oportet, inquit, bene rithmizatum esse elocucionem et non sine rithmo, id est sine numero dulciter sonante...*

Mss. Kraków BJ Ms. 680, k. 61-78v.

Comm. Catalogus BJ, t. 5, s. 26.

283/2

— (attrib.) *De vi eloquentiae*

1435-1442 r.; traktat poświęcony retoryce.

Inc. *Rhetorica, ut ait Ysidorus, est bene dicendi sciencia in civilibus questionibus ad persuadendum iusta et bona. Secundum Hugonem est disciplina ad persuadendum queque idonea...*

Mss. Kraków BJ Ms. 680, k. 1-60v.

Comm. Markowski (1987), s. 53-54; Markowski (1988), s. 111-112; Catalogus BJ, t. 5, s. 26; Michałowska (2007b), s. 319-320.

284.

Jan Isner

(Johannes Isneri, Esneri, Eysner, Hysner, Hismer, Ysenner, Ticzkonis, Isingeri, de Buttenheim)

Ur. ok. 1345 r. na Śląsku; studiował na Uniwersytecie Krakowskim, ok. 1370 r. bakałarz sztuk, kontynuował studia na Uniwersytecie Praskim w nacji polskiej, w l. 1370-1373 bakałarz, w 1376 r. magister sztuk (niekiedy błędnie podawano 1375 r.); 1387 r. dziekan Wydziału Sztuk Uniwersytetu Praskiego; od ok. 1382 r. studiował teologię na Uniwersytecie Praskim; 1387 r. bakałarz teologii, 1392 r. *licenciatus formatus*, 1399 r. profesor teologii; profesor na Uniwersytecie Krakowskim do 1411 r.; założyciel Bursy Ubogich w Krakowie; od 1390 r. scholastyk poznański; od 1401 r. kantor sandomierski; zm. w 1411 r.

Lit. PSB, t. 10, s. 434-436; SPTK, t. 2, s. 91-93; Franz (1898), s. 39-40; Fijałek (1898), s. 57-61; A. Póltawski, 'Communis lectura Pragensis', „Med.Philos. Pol.", 1 (1958), s. 17; Markowski (1965b), s. 123; Szelińska (1966), s. 23; Tříška (1967), s. 124-125; Tříška (1968a), s. 19; Markowski (1971), s. 279; 352; Hajdukiewicz (1974), s. 245; Wielgus (1992), s. 19-24; Mrozowicz (2000), s. 29-30; Poniewozik (2004a), s. 198-200; Knoll (2016), s. 80, 122-123, 194, 347, 484, 494-495, 529, 606-607.

284/1

— *Disputatio respondens Iohanni Monsterberg: Utrum Deus sit causa sufficiens...*

Kon. XIV w., Praga; odpowiedź na kwestię teologiczną Jana z Ziębic.

Inc. *Utrum Deus sit causa sufficiens cuiuslibet effectus productiva. Et arguitur quod non, quia posita causa sufficienti ponitur effectus...***Mss.** Augsburg UB (dawniej: Marburg-Maihingen Fürstliche Öttingen-Wallersteinsche Bibl.) Ms. II.1.4^o 57, k. 86-89.**Comm.** S. Wielgus, *Z Isnerem związana 'Glossa super Novum Testamentum' (BJ Ms 1496)*, „Acta Mediaevalia”, 5 (1989), s. 252; H. Hilg, *Lateinische mittelalterliche Handschriften in Quarto der Universitätsbibliothek Augsburg: Die Signaturrengruppen Cod. I.2.4^o und Cod. II.1.4^o*, Wiesbaden 2007 (Die Handschriften der Universitätsbibliothek Augsburg I, 3), s. 383.

284/2

— *Glossa super Novum Testamentum*

Glosa do ksiąg Nowego Testamentu (Mt - Epp - Apoc).

Inc. *Super Matthaeum. – Gregorius. Quod caro Christi ad capiendum diabolium humus fuit...***Mss.** Kraków BJ Ms. 1496, k. 1-168v.**Edd.** Wielgus, *Z Isnerem związana...*, s. 254-279.**Comm.** Wielgus (1992), s. 21-23; Wielgus, *Z Isnerem związana...*, s. 251-282.

284/3

— *Oratio in universitate facta*

4 ćw. XIV w. (?), Praga (?); mowa uniwersytecka.

Inc. *Commendacio operum est: Sapiens vincit virtute fortunam. Item compelle intrare. Quantum ad tertium restat nostrorum determinancium laudes et dignitates aliquialiter enarrare... Venerabiles magistri... Quamquam verba assumpti thematis cuiuslibet rei...***Mss.** Wrocław BUWr Ms. I Q 380, k. 274-278.**Comm.** Mrozowicz (2000), s. 30.

284/4

— *Oratio infra elevationem misse*Wariant tytułu: *Oratio pronunciata Prage per doctorem sacre pagine Johannem Isneri infra elevationem misse*; kazanie.**Inc.** *Fac, quesumus, domine Iesu Christe... misterium tuum...***Mss.** Cambridge Corpus Christi College Parker Library Ms. 537, k. 54v.**Comm.** Tříška (1967), s. 124; Wielgus, *Z Isnerem związana...*, s. 252.

284/5

— *Positiones doctoris*

Mowy uniwersyteckie.

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 381.*Comm.* Wielgus, *Z Isnerem związana...*, s. 252.

284/6

— *Quaestio: Utrum ad salutem viatoris...*

Kwestia teologiczna.

*Inc. Utrum ad salutem viatoris requiratur necessario carnis sui Redemptoris aliqu-
alis manducacio...**Mss.* Wrocław BUWr Ms. I Q 381, k. 454-459.*Comm.* Mrozowicz (2000), s. 30.

284/7

— *Quaestio: Utrum communi cursu nature...*

1381-1387 r., Praga (?); kwestia filozoficzna.

*Inc. Utrum communi cursu nature salvato materiam primam sine forma existere sit
possibile...**Mss.* Kraków BJ Ms. 686, k. 147.*Comm.* Trīška (1967), s. 124 (jako dub.); Trīška (1968a), s. 19 (jako authent.).

284/8

— *Quaestio: Utrum liberum arbitrium...*

Kwestia filozoficzno-teologiczna.

*Inc. Utrum liberum arbitrium potens ex se peccare possit se sufficienter ad gratiam
preparare...**Mss.* Wrocław BUWr Ms. I Q 381, k. 447-452.*Comm.* Mrozowicz (2000), s. 30.

284/9

— *Quaestio: Utrum operationes nostre...*

Kwestia teologiczna.

*Inc. Utrum operationes nostre recta ratione facte sint eterne vite meritorie...**Mss.* Wrocław BUWr Ms. I Q 381, k. 300-302.*Comm.* Mrozowicz (2000), s. 30.

284/10

— *Quaestio: Utrum possibile sit animam denudatam...*

1381-1387, Praga (?); kwestia filozoficzna.

*Inc. Utrum possibile sit animam denudatam a corpore moveri localiter...**Mss.* Kraków BJ Ms. 686, k. 155.*Comm.* Tříška (1968a), s. 19.

284/11

— *Quaestio: Utrum premissa confessione...*

Kwestia teologiczna.

*Inc. Utrum premissa confessione ad salutem necessaria sacerdos ex vi clavium possit absolvere a culpa et pena...**Mss.* Wrocław BUWr Ms. I Q 381, k. 283-290.*Comm.* Mrozowicz (2000), s. 30.

284/12

— *Quaestio: Utrum voluntas possit suspendere...*

1381-1387, Praga (?); kwestia filozoficzna.

*Inc. Utrum voluntas possit suspendere actum suum...**Mss.* Kraków BJ Ms. 686, k. 147.*Comm.* Tříška (1968a), s. 19.

284/13

— *Sermo ad clerum de obitu Iohannis de Jenzenstein (Ienstein)*

Po 17 VI 1400 r., Praga; kazanie na pogrzebie abp. praskiego Jana z Jenštejnu (Jenzensteinu).

*Inc. Curam illius habe [Lc 10, 35] et transsumptive in currentis dominicae officio. – Quamvis verba ista fuerunt Samaritani commendantis vulneratum stabulario, sicut dicit scriptura, ubi thema, tamen cum adverto motivum...**Mss.* Wiedeń ÖNB Ms. 4206, k. 143.*Edd.* F. Menčík, *Pohřební řeč nad arcibiskupem Janem z Jenštejna*, „Sitzungsberichte der königl. böhmischen Gesellschaft der Wissenschaften in Prag”, 1882, s. 304-310.*Comm.* Franz (1898), s. 40; Tříška (1967), s. 124; Wielgus, *Z Isnerem związana...*, s. 252.

284/14

— *Sermo de conscientia bona et mala*

Wariant tytułu: *De conscientia bona et mala*; traktat teologiczny w formie kazania.

Inc. *Conscientia est speculum... Exo. 38 [, 8]. – Et hoc fuit ante thabernaculum quod mulieres se prius laverent...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1449, k. 319-321; Ms. 2268, k. 99v-104v.

Comm. Fijałek (1898), s. 61; Tříška (1967), s. 124; Zathy, *Biblioteka...*, s. 51; Wielgus, *Z Isnerem związana...*, s. 252; Bracha (2013), s. 26-27.

284/15

— *Super missam*

Wykład teologiczny Mszy Św.

Inc. *Queritur, quare sacerdos, quando primo accedit signat altare...*

Mss. Cambridge Corpus Christi College Parker Library Ms. 500, k. 1-11; Kraków BJ Ms. 2220, k. 38-64v.

Edd. R. M. Zawadzki, *Ioannis Isneri Expositio Missae*, Warszawa 1971.

Comm. Tříška (1967), s. 124; Tříška (1968a), s. 19; Zahajkiewicz (1973), s. 65-103; Wielgus, *Z Isnerem związana...*, s. 252; W. Bielak, *Przejawy 'devotio moderna' w polskiej literaturze teologicznej pierwszej połowy XV wieku na przykładzie 'Expositio missae' Jana Isnera*, „Acta Mediaevalia”, 15 (2002), s. 265-282; Bielak (2002), s. 131-133, 147-157.

284/16

— *Tractatus de abusioibus missarum*

Pocz. XV w., Kraków; traktat oparty w znacznej mierze (konstrukcja i treść) na dziele Henryka de Hassia *Secreta sacerdotum*; zestaw nadużyć związanych z celebracją Mszy Św.

Inc. *Iste sunt abusiones missarum quo a quibusdam fieri consuemitur et a discretis presbiteris ut in plurimum sunt vitande. Et primo de sermone fiendo post evangelium. Consuetum est in multis ecclesiis ut infra missam post symbolum sermocionatur...*

Mss. Gdańsk Bibl. PAN Ms. Mar.F.171, k. 177-180v.

Edd. M.T. Zahajkiewicz, *Edycja 'Tractatus de abusioibus missarum' Jana Isnera*, „Acta Mediaevalia”, 2 (1974), s. 195-209.

Comm. Tříška (1967), s. 124; Zahajkiewicz (1973), s. 65-103; Zahajkiewicz, *Edycja 'Tractatus de abusioibus'...*, s. 189-194; Wielgus, *Z Isnerem związana...*, s. 252; Bielak (2002), s. 130, 146-147.

284/17

— (attrib.) *Oratio: In mansuetudine...*

1407 r., Kraków; mowa uniwersytecka – pochwała rektora Franciszka z Brzegu.

Inc. *In nomine Domini. Amen. Venerabiles magistri et domini, fere omnibus vobis estimo... In mansuetudine suscipite... sic scribitur Jacobi primo... Venerabiles magistri et doctores. Velud docent nos sanctorum scripta et philosophorum exempla...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 380, k. 100-103v.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 151, nr 6; Mrozowicz (2000), s. 29-30 (jako attrib.).

284/18

— (attrib.) *Puncta in I-VIII libros 'Physicae' Aristotelis*4 ćw. XIV w., Praga; komentarz do *Fizyki* Arystotelesa.

Inc. *Queritur circa principium libri Physicorum, utrum sit sciencia de omnibus rebus sciencie naturalis. Conclusio prima: nulla sciencia est de omnibus conclusionibus demonstrative...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1904, k. 1-68v.

Transl. (fragm.) *700 lat* (1978), s. 101-104.

Comm. Markowski, Włodek (1974), s. 79 (jako authent.); M. Markowski, *Krakowskie komentarze do 'Fizyki' Arystotelesa zachowane w średniowiecznych rękopisach Biblioteki Jagiellońskiej*, „StMed”, 7 (1966), s. 113.

284/19

— (attrib.) *Puncta in I-II libros 'Analyticorum priorum' Aristotelis*4 ćw. XIV w., Praga; komentarz do *Analityk pierwszych* Arystotelesa.

Inc. *Utrum de syllogismo simpliciter sit sciencia? Conclusio prima: in eodem libro syllogismus potest esse subiectum proprium...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1904, k. 95-101v.

Comm. Markowski, Włodek (1974), s. 90.

284/20

— (attrib.) *Puncta in I-II libros 'Analyticorum posteriorum' Aristotelis*4 ćw. XIV w., Praga; komentarz do *Analityk wtórych* Arystotelesa.

Inc. *Utrum sciencie demonstrative sint quatuor cause? Et arguitur contra conclusionem primam...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1904, k. 108-119v.

Comm. Markowski, Włodek (1974), s. 80 (jako authent.); J. B. Korolec, *Czy nieznanany rękopis 'Komentarza do Analityk wtórych' Jana z Głogowa*, MSZHFSS, 7 (1967), s. 23-26.

284/21

— (attrib.) *Puncta in I-II libros 'De interpretatione' Aristotelis*4 ćw. XIV w., Praga; komentarz do *O interpretacji* Arystotelesa.*Inc. Utrum enunciatio sit subiectum proprium scientie libri Peryermenias? Conclusio: subiectum huius libri est enunciatio...**Mss.* Kraków BJ Ms. 1904, k. 88v-95.*Comm.* Markowski, Włodek (1974), s. 80.

284/22

— (attrib.) *Puncta in librum 'Praedicamentorum' Aristotelis*

4 ćw. XIV w., Praga; komentarz do tekstu Arystotelesa.

*Inc. Utrum diffinitiones univocorum et equivocorum sint bene date? Conclusio: certa equivoca sunt, que per unam vocem significantur secundum diversos conceptus...**Mss.* Kraków BJ Ms. 1904, k. 81v-88v.*Comm.* Markowski, Włodek (1974), s. 79.

284/23

— (attrib.) *Puncta super 'Isagogen' Porphyrii*Ok. 1376 r. (?), Praga (?); wariant tytułu: *Quaestiones in Isagogen Porphyrii*; komentarz oparty na *Quaestiones super Isagogen Porphyrii* Jana Burydana.*Inc. Utrum loyca sit scientia. Contra primam conclusionem: Loyca est finaliter propter scire ergo etc...**Mss.* Kraków BJ Ms. 1904, k. 78-81.*Comm.* Tríška (1967), s. 124 (jako dub.); M. Markowski, *Komentarze do 'Isagogi' Porfiriusza z Tyru zachowane w średniowiecznych rękopisach i inkunabułach Biblioteki Jagiellońskiej*, MSZHFSS, 9 (1968), s. 61; Lohr (1970), s. 208, nr 1; Markowski (1971), s. 279 (jako authent.); Wielgus, *Z Isnerem związana...*, s. 253 (jako authent.); L. Nowak, *Quaestiones disputatae super octo libros 'Physicorum' Aristotelis cum glossis Ioannis Isneri (editio critica)*, „Acta Mediaevalia”, 9 (1996), s. XXIII (jako anon.).

284/24

— (attrib.) *Quaestiones disputatae super octo libros 'Physicorum' Aristotelis cum glossis*Ok. 1376 r., Praga; komentarz do *Fizyki* Arystotelesa.*Inc. Quaeritur circa principium libri Physicorum, utrum sit scientia de omnibus rebus scientiae naturalis. Conclusio prima. Nulla scientia est de omnibus conclusionibus praemissas...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1904, k. 1-68v, 70-77.

Edd. Nowak, *Quaestiones disputatae*...

Comm. Tříška (1967), s. 124 (jako dub.); Lohr (1970), s. 208, nr 2 (jako *Puncta Physicorum*); Markowski (1965b), s. 133, 138-139 (jako authent.); Markowski (1971), s. 374 (jako authent.); Wielgus, *Z Isnerem zwiqzana*..., s. 253 (jako authent.); Nowak, *Quaestiones disputatae*..., s. XI-XXV (jako attrib.).

284/25

— (attrib.) *Quaestiones in 'Analytica posteriora'*

Ok. 1376 r. (?), Praga (?); wariant tytułu: *Puncta super duos libros Analyticorum posteriorum Aristotelis*; komentarz do *Analityk wtórych* Arystotelesa.

Inc. *Utrum sciencie demonstrative sint quattuor cause. Et arguitur contra conclusionem primam, quia tunc demonstracio est compositum ex tribus diffinicionibus...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1904, k. 108-119v.

Comm. Markowski (1965b), s. 123 (jako authent.); Tříška (1967), s. 124 (jako dub.); Markowski (1971), s. 312 (jako authent.); Wielgus, *Z Isnerem zwiqzana*..., s. 252 (jako authent.); Nowak, *Quaestiones disputatae*..., s. XXIV (jako attrib.).

284/26

— (attrib.) *Quaestiones in 'Analytica priora'*

Ok. 1376 r. (?), Praga (?); wariant tytułu: *Puncta super duos libros Analyticorum priorum Aristotelis*; komentarz do *Analityk pierwszych* Arystotelesa.

Inc. *Utrum de sylogismo simpliciter sit sciencia. Contra primam: Totalis sylogismus potest esse subiectum propositum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1904, k. 95-101v.

Comm. Markowski (1965b), s. 123 (jako authent.); Tříška (1967), s. 124 (jako dub.); Markowski (1971), s. 304 (jako authent.); Wielgus, *Z Isnerem zwiqzana*..., s. 253 (jako authent.); Nowak, *Quaestiones disputatae*..., s. XXIII (jako attrib.).

284/27

— (attrib.) *Questiones in 'Categorias'*

Ok. 1376 r. (?), Praga (?); wariant tytułu: *Puncta super Praedicamenta Aristotelis*; *Puncta in librum Praedicamentorum Aristotelis*; komentarz do *Kategorii* Arystotelesa.

Inc. *Utrum definiciones univocorum et equivocorum sint bene date. Conclusio: Certa equivocata sunt, que per unam vocem signantur secundum diversos conceptus...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1904, k. 81v-88v.

Comm. Markowski (1965b), s. 123 (jako authent.); Tříška (1967), s. 124 (jako dub.); Wielgus, *Z Isnerem zwiqzana*..., s. 253 (jako authent.); Nowak, *Quaestiones disputatae*..., s. XXIII (jako attrib.).

284/28

— (attrib.) *Quaestiones in 'Perihermenias'*

Ok. 1376 r. (?), Praga (?); wariant tytułu: *Puncta super duos libros De interpretatione Aristotelis*; komentarz do *Hermeneutyki* Arystotelesa.

Inc. *Utrum enunciatio sit subiectum proprium sciencie libri Peryermenias. Conclusio: Subiectum huius libri est enunciatio...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1904, k. 88v-95.

Comm. Markowski, (1965), s. 123 (jako authent.); Tříška (1967), s. 124 (jako dub.); Markowski (1971), s. 297 (jako authent.); Wielgus, *Z Isnerem związana...*, s. 253 (jako authent.); Nowak, *Quaestiones disputatae...*, s. XXIII (jako attrib.).

284/29

— (dub.) *De confessionibus infirmorum*

Na podstawie zbyt lakonicznego incipitu nie jest możliwe stwierdzenie, czy był to tekst Jana Isnera, czy fragment *Liber poenitentialis canonicalis* Jana de Deo.

Inc. *Incipit liber penitentialis canonicalis a magistro Johanne Isneri de Deo... De confessionibus infirmorum...*

Mss. Warszawa BN Ms. Lat.F.ch.I.187, k. 111n. (zniszczony).

Comm. Fijałek (1898), s. 61 (jako authent.); Bielak, *Przejawy 'devotio moderna'...*, s. 265-282 (jako dub.); Kaliszuk (2016), t. 2, cz. 1, s. 304.

284/30

— (dub.) *De immaculata conceptione*

Kazanie o Niepokalanym Poczęciu.

Inc. *Absit istam rem facere, ut inferamus crimen glorie nostre. Primo Mach. 9 [, 10]. - Quia vero sanctissima Dei genitrix est gloria christianorum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1252, k. 166-169.

Comm. Fijałek (1898), s. 61 (jako authent.); Bielak, *Przejawy 'devotio moderna'...*, s. 265-282 (jako dub.); Catalogus BJ, t. 7, s. 265 (jako: Franciscus de Mayronis, *Sermo II De conceptione Beatae Mariae Virginis*).

285.

Jan z Jastrzębi (Jastrzębia)

(de Jastrzabije, Jastrzębski)

Pochodził z Jastrzębi lub Jastrzębia na Mazowszu; od 1413 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1415 r. bakałarz, 1421 r. magister sztuk, wykładał na Wydziale Sztuk, odbył studia teologiczne, ok. 1428 r. bakałarz, przed 1436 r. doktor teologii, w 1428/1429 r. dziekan Wydziału Sztuk, w l. 1436 i 1437 rektor Uniwersytetu, od ok. 1428 kanonik katedry płockiej; zm. ok. 1439 r.

Lit. PSB, t. 10, s. 455-456; SPTK, t. 2, s. 134; Wielgus (1992), s. 79-80.

285/1

— *Lectura super Prophetas Minores*

Komentarz biblijny do ksiąg Proroków Mniejszych.

Inc. [Principium:] *Ex me fructus tuus inventus est. Ozee ultimo* [14, 9]. *Sicut diversi Psalmi a diversis auctoribus compositi in uno libro complectuntur...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1412, s. 1-171.

Comm. Wielgus (1992), s. 80; Catalogus BJ, t. 9, s. 428-432.

286.

Jan Łodzia (Jan z Kępy, de Kampa)

Ur. w rodzinie rycerskiej, syn Sędziwoja z Łodzi, przez Długosza określony jako *de Kampa (Vitae episcoporum)*; w l. 1319-1320/21 kanclerz kapituły poznańskiej, w l. 1320/21-1324 archidiakon poznański, od 1335 r. biskup poznański; jako kanclerz diecezji poznańskiej zaangażowany w działania związane z procesami polsko-krzyżackimi w l. 1319 i 1320-1321, rokowania z Zakonem Krzyżackim w l. 1337 i 1343; świadek w procesie polsko-krzyżackim w 1339 r.; zm. w 1346 r.

Lit. PSB, t. 10, s. 433-434; NK, t. 2, s. 495-496; EK, t. 7, kol. 918-191; DPP, t. 2, s. 383-384; J. Bieniak, *Fragment 1333-1341 w twórczości dziejopisarskiej Janka z Czarnkowa*, część 2, „Zap. Hist.,” 1 (1984), s. 8-15; Ożóg (1995), s. 133; Michałowska (2011), s. 383.

286/1

— *In laudem sacro presuli...*

Przed 1346 r.; sekwencja poświęcona św. Wojciechowi.

Mss. Tarnów Muz. Diec. Ms. 2015.

Edd. W. Szoldrski, *Św. Wojciech w hymnologii łacińskiej*, „Orędownik Diecezji Chełmińskiej”, 5 (1949), s. 71-72; *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 26-27; Pikulik (1976), s. 17-18; Pikulik (1996), s. 181-185; Liman (2004), s. 438-441.

Transl. Mikołajczak (1995), s. 99-103; Liman (2004), s. 438-441.

Comm. Kowalewicz (1965), s. 172-173; Kowalewicz (1967), s. 174-181; Pikulik (1973), s. 84; Pikulik (1974), s. 85; Danielski (1997), s. 146-147; Morawska (1998), s. 339; Węcowski (2014), s. 148-149.

286/2

— *Salve, salutis ianua...*

Przed 1346 r.; sekwencja maryjna.

Mss. Gniezno Arch. Archid. Ms. 93; Ms. 169; Kraków ABKKK Ms. 7; Ms. 45; Ms. 42, k. 172; Kraków BJ Ms. Przyb. 147/54; Łowicz Arch. i Bibl. Kapitu-

ły Katedralnej Ms. 1; Sandomierz Muz. Diec. Ms. 1677; Cieszyn Książnica Cieszyńska Ms. DD I 28, s. 308-311; ponadto liczne kopie rękopiśmienne i drukowane z pocz. XVI w. (wykaz: *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 26; Pikulik (1974), s. 127).

Edd. AH, t. 10, s. 84-85; RH, 18165; *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 25-26; J. Sużyński, *Matka Boska w muzyce polskiej*, Kraków 1905, s. 163; A. Klawek, *Proza ku czci M.B. Wniebowziętej z 14 w.*, „Ruch Biblijny i Liturgiczny”, 4 (1951), nr 1-2, s. 92-93; Pikulik (1976), s. 43; Liman (2004), s. 480-483; *Najstarsze kompozycje w Polsce XI-XVI wiek*, oprac. J. Węcowski, Lublin 2016, s. 25.

Transl. Klawek, *Proza ku czci M.B...*, s. 93-94; *Toć jest dziwne a nowe*, s. 52-53; Liman (2004), s. 480-483; Włodarski (2007), s. 13-15; Mazurkiewicz (2008), s. 77-78.

Comm. B. Gładysz, *Łacińskie sekwencje mszalne z polskich źródeł średniowiecznych*, „Ateneum Kapłańskie”, 33 (1934), nr 2, s. 117-119; Kowalewicz (1965), s. 171-172; Kowalewicz (1967), s. 174-181; Pikulik (1973), s. 112-113; Pikulik (1974), s. 127; Morawska (1998), s. 334.

286/3

— (attrib.) *Paule, doctor egregie...*

XIV w.; sekwencja o nawróceniu św. Pawła.

Mss. Gniezno Arch. Archid. Ms. 141.

Edd. AH, t. 42, s. 281-282; RH, 14740; *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 27-28.

Comm. Kowalewicz (1965), s. 173-174; Kowalewicz (1967), s. 174-181; Morawska (1998), s. 339.

287.

Jan z Kęt (Kanty)

(z Malca, Maleus, de Martha, Wacięga)

Ur. 24 XII 1390 r. w Kętach (lub w Malcu pod Kętami); od 1413 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1418 r. magister sztuk, w l. 1421-1429 rektor szkoły klasztornej bożogrobców w Miechowie, następnie w Krakowie wykładał na Wydziale Sztuk, w l. 1432/33, 1437/38, 1438 dziekan Wydziału Sztuk, odbył studia teologiczne, przed 1439 r. bakałarz, w 1443/44 r. magister teologii, w 1439 r. kantor kolegiaty św. Floriana i pleban w Olkuszu, jednak z obu prebend zrezygnował; zm. w Krakowie w 1473 r., beatyfikowany w 1660 r., kanonizowany w 1767 r.

Lit. PSB, t. 10, s. 456-457; SPTK, t. 2, s. 134-136; M. Rechowicz, *Jan Kanty*, [w:] *Hagiografia Polska*, t. 1, s. 536-548; M. Rechowicz, *Św. Jan Kanty i Benedykt Hesse w świetle krakowskiej kompilacji teologicznej z XV wieku*, Lublin 1958; Markowski (1965b), s. 129; R. Zawadzki, *Lektura naukowa św. Jana Kantego*, „Anal. Crac.”, 3 (1971), s. 405-422; R. Zawadzki, *Stan badań nad życiem i spu-*

ścizną rękopiśmienną św. Jana z Kęt, „Anal. Crac.,” 5-6 (1973/1974), s. 7-46; Hajdukiewicz (1974), s. 261-262; B. Bielewicz, *Jan Kanty*, [w:] *Polacy w historii i kulturze krajów Europy Zachodniej. Słownik biograficzny*, red. K. Kwaśniewski, L. Trzeciakowski, Poznań 1981, s. 169-170; Z. Włodek, *Nie znany rękopis z księgozbioru św. Jana Kantego i krakowska kwestia o heretykach*, „Roczniki Filozoficzne”, 37-38 (1989-1990), z. 1, s. 141-144 [przedr. w: taż, *Z dziejów filozofii i teologii na Uniwersytecie Krakowskim w XV wieku. Sylwetki, teksty i źródła*, Kraków 2011, s. 335-338]; R. M. Zawadzki, *Św. Jan Kanty w świetle najnowszych badań*, [w:] *Święty Jan Kanty w sześćsetną rocznicę urodzin 1390-1990*, red. R. M. Zawadzki, Kraków 1991, s. 7-24; Wielgus (1992), s. 89-91; R. M. Zawadzki, *Spuścizna rękopiśmienna świętego Jana Kantego. Studium kodykologiczne*, Kraków 1995; Mrozowicz (2000), s. 31; *Bibliografia analityczna piśmiennictwa dotyczącego życia i kultu Świętego Jana z Kęt*, zebrali i oprac. R. M. Zawadzki, Kraków 2002; Knoll (2016), s. 294, 528-529, 616.

— *Casus pulchri de vitandis erroribus conscientiae purae, zob. Casus pulchri...*

287/1

— (attrib.) *Analitica super II libros ‘Analiticorum Posteriorum’ Aristotelis*

Ok. 1435 r., Kraków; wariant tytułu: *Commentum super duos libros Analyticorum posteriorum Aristotelis*; komentarz w formie *expositio i quaestiones do Analytik wtórych Arystotelesa*.

Inc. *Utrum subiectum sciencie libri Posteriorum sit demonstratio? Pro quo nota, subiectum capitur octo modis... [Proemium:] Omnis doctrina et omnis disciplina ex preexistenti fit cognicione intellectiva... [Tekst:] Iste liber, cuius subiectum est demonstratio, intytulatur liber Posteriorum analeticorum, id est liber secundus resolutionum. Pro quo nota...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2078, k. 25-131 (autograf).

Comm. Markowski (1965b), s. 129; Markowski (1971), s. 312; Markowski, Włodek (1974), s. 104; Zawadzki, *Spuścizna rękopiśmienna...*, s. 216-219, 242 (jako attrib.).

287/2

— (attrib.) *Commentum super ‘Analitica Priora’ Aristotelis liber II*

Ok. 1435 r., Kraków; fragment komentarza do *Analityk pierwszych* Arystotelesa – końcowa część ks. II; być może komentarz także w rękopisie BUWr Ms. IV Q 34, gdzie na k. 1 nota: *Item libros Priorum auidivi a magistro Johanne de Kanthi* (Mrozowicz).

Inc. *Capitulum secundum, tractatus secundus. – Non propter hoc autem accidere falsum, quod sepe in disputationibus fit. In quo determinat de secunda fallacia, scilicet accidere falsum non propter hoc, quod accidit circa syllogismum ad impossibile et diffinitur sic...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2078, k. 1-24v, 131-133 (autograf).

Comm. Markowski (1971), s. 305; Markowski, Włodek (1974), s. 104; Zawadzki, *Spuścizna rękopiśmienna...*, s. 216-219, 242 (jako attrib.); Mrozowicz (2000), s. 31.

287/3

— (attrib.) *De passione Christi*

Ok. 1426 r., Kraków; autorstwo prawdopodobne lub przeróbka redaktorska dzieła *De passione* autorstwa Mikołaja z Kozłowa (Zawadzki, s. 150).

Inc. *Quamquam occupari circa passionem Domini nostri Ihesu semper sit utile...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2377, k. 103-120v (autograf).

Comm. Zawadzki, *Spuścizna rękopiśmienna...*, s. 150, 243 (jako attrib.).

287/4

— (attrib.) *Disputata super VIII libros 'Physicorum' secundum Benedictum Hesse*

Kwestie Benedykta Hessego do *Fizyki* Arystotelesa w redakcji Jana z Kęt.

Inc. *Circa primum Physicorum queritur utrum diffinitio philosophie posita secundo Metaphysice sit bona pro quo nota: philosophia diversimodo diffinitur a diversis. Quidam sic: est scientia principaliter considerans de ente in communi vel de ente felicitabili...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2376, k. 1-373 (autograf).

Comm. Lohr (1971), s. 252 (jako authent.); Markowski, Włodek (1974), s. 122 (jako Benedictus Hesse); Zawadzki, *Spuścizna rękopiśmienna...*, s. 219-227 (jako Benedictus Hesse); Knoll (2016), s. 350.

287/5

— (attrib.) *Epilogus in librum Job*

Epilog do ks. Hioba.

Inc. *Fuerunt ergo omnes anni vitae eius ducenti XLVIII et ex hoc apparet eum quintum fuisse ab Abraham...*

Mss. Kraków BJ Ms. 325, k. 58v (autograf).

Comm. R. Zawadzki, *Lektura naukowa św. Jana Kantego...*, s. 405-422; Wielgus (1992), s. 90.

287/6

— (attrib.) *Expositio textus 'In illo tempore cum appropinquasset Iesus Iherosolimis... benedictus qui venit in nomine Domini'*

Komentarz do Ewangelii wg św. Mateusza 21,1-9; tekst niewymieniony przez R. M. Zawadzkiego.

Inc. *Ex hoc evangelio et sequentibus ostenditur, quod homines alio modo sint dispositi ex divinis motionibus...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2372, k. 233v (autograf).

Comm. Wielgus, *Anonimowe teksty...*, s. 67; Wielgus (1992), s. 91.

287/7

— (attrib.) **Expositio textus ‘Venit iudicare terram’**

Wykład Ps 97, 9; tekst przypisywany Mateuszowi z Krakowa [zob. *Sermo synodalis*].

Inc. *Venit iudicare terram, scribit in Psalmo piissimus misereator et misericors Dominus Deus totius consolationis...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2372, k. 151-152 (autograf).

Comm. Wielgus, *Anonimowe teksty...*, s. 57; Wielgus (1992), s. 91.

287/8

— (attrib.) **Prologus in librum Sapientiae**

Wstęp do Ks. Mądrości; hipoteza S. Wielgusa o autorstwie, jednak wg R. M. Zawadzkiego autorstwo anonimowe.

Inc. *Isidorus lectori salutem. Liber Sapientiae apud Hebreos nusquam est...*

Mss. Kraków BJ Ms. 325, k. 79 (autograf).

Comm. Wielgus (1992), s. 91.

287/9

— (attrib.) **Sermo: Accesserunt ad Ihesum discipuli...**

Ok. 1430-1438 r., Kraków; materiał do kazania.

Inc. *Accesserunt ad Ihesum discipuli eius dicentes: Quis putas, maior est... in celis [Mt 18, 1-10]. – Secundo anno predicationis Christi. – Cum Dominus sanavit lunaticum... – Audiverant Petri potestatem ligandi et solvendi...*

Mss. Watykan BAV Vat.lat.14182, k. 253-258 (autograf).

Comm. Zawadzki, *Spuścizna rękopiśmienna...*, s. 164-166, 242; R. M. Zawadzki, *Catalogus codicum manu s. Ioannis Cantii scriptorum qui in Bibliotheca Apostolica Vaticana asservantur*, Kraków 1997 (Bibliotheca Iagellonica. Fontes et Studia, 5), s. 38.

287/10

— (attrib.) **Sermo: Beati oculi...**

Ok. 1430-1438 r. (?), Kraków; kazanie na 13. niedzielę po św. Trójcy.

Inc. *Beati oculi... [Lc 10, 23-37]. – Et dicens magister, magistrum vocat non dominum, quia vult scire non servire...*

Mss. Watykan BAV Vat.lat.14182, k. 95v-97v (autograf).

Comm. Zawadzki, *Spuścizna rękopiśmienna...*, s. 242; Zawadzki, *Catalogus codicum manu s. Ioannis Cantii...*, s. 26-27.

287/11

— (attrib.) **Sermo: Dixit Ihesus ad quosdam...**

1430-1438 r. (?), Kraków; kazanie na 10. niedzielę po św. Trójcy.

Inc. *Dixit Ihesus ad quosdam...* [Lc 18, 9-14]. – *Ewangeliium declarat, quod confudentia spiritualis mali hominis de se ipso est mala... – Circa orationem aliqua sunt cavenda. Primo cavendum est, ne lingua orantis aliquibus peccatis sit infecta...*

Mss. Watykan BAV Vat.lat.14182, k. 90v, 93v (autograf).

Comm. Zawadzki, *Spuścizna rękopiśmienna...*, s. 242; Zawadzki, *Catalogus codicum manu s. Ioannis Cantii...*, s. 26.

287/12

— (attrib.) **Sermo: Egressus Ihesus perambulabat Iericho...**

1430-1438 r. (?), Kraków; materiał do kazania.

Inc. *Egressus Ihesus perambulabat Iericho* [Lc 9, 1]. – *In quo evangelio tria notantur, primo egressio virtuosa...*

Mss. Watykan BAV Vat.lat.14182, k. 273v (autograf).

Comm. Zawadzki, *Spuścizna rękopiśmienna...*, s. 243; Zawadzki, *Catalogus codicum manu s. Ioannis Cantii scriptorum qui in Bibliotheca Apostolica Vaticana asservantur*, Kraków 1997, s. 40.

287/13

— (attrib.) **Sermo: Memoriam fecit mirabilium suorum...**

1430-1438 (?), Kraków; kazanie.

Inc. *In nomine Christi. Amen. Miseracionis et miserator Dominus escam... Memoriam fecit mirabilium suorum misericors et miserator Domini, escam dedit timentibus se* [Ps 110, 4]. – *Hec verba scribuntur Psalmo CX que adducuntur ad reverentiam, gloriam et honorem excellentissimi cordis dominici...*

Mss. Watykan BAV Vat.lat.14182, k. 277-280 (autograf).

Comm. Zawadzki, *Spuścizna rękopiśmienna...*, s. 243; Zawadzki, *Catalogus codicum manu s. Ioannis Cantii...*, s. 40.

287/14

— (attrib.) **Sermo de Beata Maria Virgine...**

1430-1438 r. (?), Kraków; kazanie o NMP.

Inc. *Quae est ista... dilectum suum* [Ct 8, 5]. – *Sapientissimus Salomon vidit in spiritu gloriam huius Virginis et Matris Dei...*

Mss. Watykan BAV Vat.lat.14182, k. 142v-145v (autograf).

Comm. Zawadzki, *Spuścizna rękopiśmienna...*, s. 242; Zawadzki, *Catalogus codicum manu s. Ioannis Cantii...*, s. 31.

287/15

— (attrib.) *Sermo de Dominica Palmarum*

1430-1438 r. (?), Kraków; kazanie na niedzielę Palmową.

Inc. *Amen, amen dico vobis...* [Io 12, 24-26]. – *Singulariter tantum* [lub: *tamen*] *vult, sicut granum seminatum in terram multum offert fructum...*

Mss. Watykan BAV Vat.lat.14182, k. 87-88v (autograf).

Comm. Zawadzki, *Spuścizna rękopiśmienna...*, s. 242; Zawadzki, *Catalogus codicum manu s. Ioannis Cantii...*, s. 25.

287/16

— (attrib.) *Sermo de Nativitate Beatae Mariae Virginis*

1430-1438 r. (?), Kraków; kazanie z glosami polskimi.

Inc. *Liber generationis Ihesu Christi...* [Mt 1, 1]. *Pro honore huius festivitatis natiuitatis Genetricis Dei etc.* – *Loqui de laude et honore nobilis Dominae et mundi reginae non sufficio...*

Mss. Watykan BAV Vat.lat.14182, k. 98-100 (autograf).

Comm. Zawadzki, *Spuścizna rękopiśmienna...*, s. 242; Zawadzki, *Catalogus codicum manu s. Ioannis Cantii...*, s. 27.

287/17

— (attrib.) *Sermo de Nativitate Ihesu Christi I*

1430-1440 r., Kraków; kazanie na Boże Narodzenie.

Inc. *Hodie celebramus nativitatem Salvatoris mundi... Nativitas Christi est triplex...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2369, k. 111v-113 (autograf).

Comm. Zawadzki, *Spuścizna rękopiśmienna...*, s. 118-125, 243.

287/18

— (attrib.) *Sermo de Nativitate Ihesu Christi II*

1430-1440 r., Kraków; kazanie na Boże Narodzenie.

Inc. *Hoc est dies, quem fecit Dominus. Exultemus et laetemur in ea...* [Ps 117, 24].

– *In illo tempore, scilicet anno Augusti 42o mense vero sexto...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2369, k. 117-118v (autograf).

Comm. Zawadzki, *Spuścizna rękopiśmienna...*, s. 118-125, 243.

287/19

— (attrib.) *Sermo de novo sacerdote*

1430-1438 r. (?), Kraków; materiały do kazania (brulion?).

Inc. *Hic est vere propheta* [Io 6, 14]. – *Licet haec verba sint prolata de Christo...***Mss.** Watykan BAV Vat.lat.14182, k. 261-264 (autograf).**Comm.** Zawadzki, *Spuścizna rękopiśmienna...*, s. 243; Zawadzki, *Catalogus codicum manu s. Ioannis Cantii...*, s. 39.

287/20

— (attrib.) *Sermo de octo beatitudinibus*

1430-1438 r. (?), Kraków; kazanie o ośmiu błogosławieństwach.

Inc. *In illo tempore videns Ihesus turbas... est in celis* [Mt 5, 1-12]. – *Baptisato Ihesu Herodes incarceravit Johannem. Quod audiens Ihesus reliquit Judeam... His tribus beatitudinibus dictis octo ponuntur beatitudines in ewangelio... Prima: Beati pauperes spiritu id est spirituali voluntate...***Mss.** Watykan BAV Vat.lat.14182, k. 241-246v (autograf).**Comm.** Zawadzki, *Spuścizna rękopiśmienna...*, s. 242; Zawadzki, *Catalogus codicum manu s. Ioannis Cantii...*, s. 37-38.

287/21

— (attrib.) *Sermo de s. Matthaeo*

1430-1438 r. (?), Kraków; materiały do kazania na dzień św. Mateusza Ewangelisty.

Inc. *Evangelium hoc legitur ad honorem beati Mathei et ad consolationem fidelium...***Mss.** Watykan BAV Vat.Lat.14182, k. 103-108v (autograf).**Comm.** Zawadzki, *Spuścizna rękopiśmienna...*, s. 242; Zawadzki, *Catalogus codicum manu s. Ioannis Cantii...*, s. 28.

287/22

— (dub.) *De salutatione Mariae*

Wg R. M. Zawadzkiego wypis z nieokreślonego tekstu.

Inc. *Notandum: quaedam salutationes inveniuntur optativae salutis: Regum VIIIo – Salve rex, quaedam gratiae: Apostolus – Grata vobis et pax...***Mss.** Kraków BJ Ms. 2372, k. 63 (autograf).**Comm.** S. Wielgus, *Anonimowe teksty z autografu Jana z Kęt (BJ Ms 2372)*, „Acta Mediaevalia”, 3 (1978), s. 44; Wielgus (1992), s. 91; Zawadzki, *Spuścizna rękopiśmienna...*, s. 136.

287/23

— (dub.) *Glossa marginalis et interlinearis in Novum Testamentum*

Glosa do Nowego Testamentu; wg S. Wielgusa autorstwa Jana z Kęty; wg R. M. Zawadzkiego glosa anonimowa.

Mss. Watykan BAV Ms. Vat.lat.14642, k. 21-249 (autograf).

Comm. Wielgus (1992), s. 91; Zawadzki, *Catalogus codicum manu s. Ioannis Cantii...*, s. 61-62.

288.

Jan z Kluczborka

(Johannes Hildebrandi de Cruczeburg, J. de Cruczendorf, Johannes Hillebrand von Kreuzburg)

Ur. ok. 1370 r. w Kluczborku (lub Legnicy); od 1386/87 r. studiował na Uniwersytecie Praskim, 1389 r. bakałarz, 1397 r. magister sztuk, tamże rozpoczął studia prawnicze, od ok. 1401 r. na Uniwersytecie Krakowskim, w 1404 r. dziekan Wydziału Sztuk, od 1407 r. studiował teologię, 1410 r. bakałarz, przed 1418 r. licencjat teologii, 1423 r. doktor teologii; od 1406 r. altarysta ołtarza św. Bartłomieja w katedrze krakowskiej; od 1422 r. kanonik kolegiaty św. Floriana w Krakowie; po 1423 r. przeniósł się na Śląsk, zamieszkał w klasztorze kanoników regularnych św. Augustyna na Piasku we Wrocławiu; zm. ok. 1436 r.

Lit. PSB, t. 10, s. 457; SPTK, t. 2, s. 136-137; Fijałek (1898), s. 95-99; J. Wójcik, *Jan z Kluczborka*, MHFŚP, 4 (1971), s. 73-150; K. Michalski, *Prądy filozoficzno-teologiczne na Uniwersytecie Jagiellońskim w pierwszej dobie jego istnienia*, „Nasza Myśl Teologiczna”, 2 (1935), s. 30-47; R. Ligacz, *Jan z Kluczborka*, „Kwartalnik Opolski”, 27 (1961), s. 3-18; M. Markowski, *Wykład wstępny Andrzeja z Korozyna*, „MSZHFSS” 2 (1962), s. 3-51; Hajdukiewicz (1974), s. 262; Wielgus (1992), s. 43-44; K. Wójcik, *Jan z Kluczborka. Filozof i teolog Uniwersytetu Krakowskiego*, Lublin 1995; Mrozowicz (2000), s. 31-36; Ożóg (2004), wg indeksu; Michałowska (2011), s. 394-395; Knoll (2016), s. 529-530, 609.

288/1

— *Collatio*

1418 r., Kraków; kazanie o poprawie obyczajów.

Inc. *Tibi dico surge! Sic scribitur Luce septimo [, 14] et legatur in advenientis et currentis dominice evangelio. Reverendi magistri, patres mei ceterique domini carissimi. – Quam magnam sit hoc thematis verbum propter domini Dei mandatum...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 376, k. 135-143v.

Comm. Wójcik, *Jan z Kluczborka. Filozof...*, s. 47; Mrozowicz (2000), s. 34.

288/2

— *Collatio pro honore regis Poloniae ratione victoriae contra Pruthenos*

1410 r., Kraków; mowa wygłoszona do mistrzów i studentów Uniwersytetu Krakowskiego prawdopodobnie w połowie 1410 r., po otrzymaniu informacji o bitwie pod Grunwaldem.

Inc. *Exaltabo te Domine, quoniam suscepisti me, nec delectasti inimicos meos super me. Sic scribitur Psalmo 29° in principio. – Reverendi patres, magistri et domini ceterique fautores carissimi. Quia iuxta cursum temporum variorumque effectuum...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 376, k. 81-86v (autograf).

Edd. Z. Budkowa, *Mowa mistrza Jana z Kluczborka na cześć króla Władysława Jagiełły*, [w:] *Mediaevalia. W 50 rocznicę pracy naukowej Jana Dąbrowskiego*, red. J. Garbacik i in., Warszawa 1960, s. 167-176.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 6, s. 303-304; Fijałek (1898), s. 99; K. Miaskowski, *Beiträge zur Krakauer Theologengeschichte des XV. Jahrhunderts. Aus Breslauer Handschriften*, „Jahrbuch für Philosophie und Spekulative Theologie”, 13 (1899), s. 485-491; Morawski (1900), t. 1, s. 87, 283-284; t. 2, s. 395; K. Ligacz, *Sylwetki uczonych śląskich: Rudolf z Bud i Jan z Kluczborka*, „Kwartalnik Opolski”, 4 (1958), s. 131-142; Budkowa, *Mowa mistrza Jana z Kluczborka...*, s. 159-176; Ligacz, *Jan z Kluczborka...*, s. 3-18; Wójcik, *Jan z Kluczborka...*, s. 89; Wójcik, *Jan z Kluczborka. Filozof...*, s. 43; Mrozowicz (2000), s. 33; Ożóg (2004), s. 100-101; Knoll (2016), s. 232.

288/3

— *De missa et horis canonicis*

1412-1414 r.; traktat o Mszy Św.

Inc. *Quia cum in presenti tempore reverendissimo patre, domino et domino Alberto, episcopo Cracoviensi eiusdem studii Cancellario, existente sub beatissimo Johanne papa XXIII ecclesiam Romanam auctoritate et omnipotentis Dei regente tam multorum clericorum ad sacrosanctos ordines promoveri valencium ac etiam aliquorum iam de facto promotorum de sacris officiis et horis canonicis et aliis pluribus ecclesie dogmatibus copiosam in ordinandis et in examinandis exercere et assumere... ego magister Johannes de Cruczeburg, sacre theologie baccalarius, presentis libelli noticiam feci conscribere...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 167, k. 26-73v (autograf).

Comm. Wójcik, *Jan z Kluczborka. Filozof...*, s. 55-56; Mrozowicz (2000), s. 32; Bielak (2002), s. 133-134, 165-171.

288/4

— *De officio Missae*

1412-1414 r., Kraków; nieukończony traktat o Mszy św.

Inc. *Mundamini, qui fertis vasa Domini, Isaye 52. – Domini mei, quam terribile et execrabile sit eos, qui in misterium Dei vocati sunt in mundam et reprehensibilem vitam ducere...*

Mss. Koblenz, Landeshauptarchiv, Best. 701 Nr. 203, k. 244r-260v (jako Henricus de Langenstein); Wrocław BUWr Ms. I Q 167, k. 1-25v (autograf).

Comm. Wójcik, *Jan z Kluczborka. Filozof...*, s. 55; Zahajkiewicz (1970), s. 203-204; Zahajkiewicz (1973), s. 65-103; Mrozowicz (2000), s. 32; Bielak (2002), s. 133-134, 165-171.

288/5

— *De passione Christi*

Traktat pasyjny.

Inc. *Beatam passionem domini nostri Iesu Christi pertractabo. In prima hora noctis, dominus pedes discipulorum lavit suo corpore ipsos pannit...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 309, k. 173-180v (autograf).

Comm. Wielgus (1992), s. 44; Mrozowicz (2000), s. 33.

288/6

— *De sancta Dorothea vidua et reclusa*

Traktat o życiu i objawieniach Doroty z Mątowów; oparty na *Vita Dorothee Montoviensis* Jana z Kwidzyna.

Inc. *Hic primo habetur oratio ad impetrandum XXXVI gradus caritatis venerabili domine revelatos. Post hanc oracionem ponuntur dicti gradus summatim, prout habentur tercio capitulo tractatus primi libri, qui dicitur septilium predictae domine Dorothee... Domine Deus qui precipis michi, ut te diligam...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 167, k. 74-87v; Ms. II F 65, k. 226-232v.

Comm. Wójcik, *Jan z Kluczborka. Filozof...*, s. 56; Mrozowicz (2000), s. 32.

288/7

— *In librum 'Posteriorum'*

Komentarz do *Analitik wtórych* Arystotelesa w formie glos, oparty na komentarzu Jana Burydana.

Inc. [Lib. 1:] *Omnis doctrina et omnis disciplina intellectiva... – Hic est liber Posteriorum, in quo secundum Linconiensem Aristoteles intendit manifestare et investigare essentialia demonstrationis qui dividitur in duos libros...; [Lib. 2:]*

Questiones sunt equales numero hiis quecumque vere scimus. – Questiones sunt. Ostenso in primo libro ex quibus et qualibus fierent demonstrationes...

Mss. Erfurt Universitäts- und Forschungsbibliothek Erfurt/Gotha Ms. Amplon. Fol. 333, k. 1-109 (autograf).

Comm. Lohr (1974), s. 141, nr 1; Wójcik, *Jan z Kluczborka. Filozof...*, s. 58-59.

288/8

— **Komentarz do IV ksiąg ‘Sentencji’ Piotra Lombarda**

Ok. 1413 r., Kraków; komentarz w formie glos i kwestii.

Mss. Kraków BJ Ms. 1752.

Comm. Wójcik, *Jan z Kluczborka. Filozof...*, s. 59-63.

— **Nota de confessione et poenitentia, zob. Quaestiones theologicales**

288/9

— **Principium circa I-IV librum ‘Sententiarum’ Petri Lombardi**

1413-1414 r., Kraków; wykłady wstępne do ksiąg *Sentencji* Piotra Lombarda.

Inc. *Ostendit mihi Dominus fluvium aque vive. Sic scribitur Apok. XXII et capitulo ultimo. – Reverendi patres, magistri et ceteri domini carissimi...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 376, k. 87-105v (autograf).

Edd. (fragm.) *Principium super I librum Sententiarum* – wyd. K. Wójcik, [w:] *tenże, Jan z Kluczborka. Filozof...*, s. 137-172.

Comm. Wójcik, *Jan z Kluczborka. Filozof...*, s. 43-45, 86-98; Mrozowicz (2000), s. 33-34.

288/10

— **Principium circa doctoratum Johannis Cruczeburg**

4 X 1423 r., Kraków; wariant tytułu: *Recommendatio Sacrae Scripturae*; wykład ogłoszony w dniu nadania doktoratu teologii.

Inc. *In nostri operis principio, medio et fine assit nobis gracia et virtus Spiritus Sancti. Amen. Reverendi magistri, patres et domini ceterique mei fautores et studentes karissimi. Cum sim laudaturus sacram Scripturam ac omnium aliorum laudabilissimam scienciam...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 376, k. 106-117 (autograf).

Comm. Fijałek (1898), s. 99; Wielgus (1992), s. 44; Wójcik, *Jan z Kluczborka. Filozof...*, s. 45; Mrozowicz (2000), s. 34.

288/11

— **Principium in epistolas beati Pauli**

1410-1411 r., Kraków; wykłady wstępne Listów św. Pawła.

Inc. *Sepius proposui venire ad vos, sed prohibitus sum usque adhuc, ut aliquem fructum habeam in vobis, sicut et in ceteris. Sic scribitur ab apostolo Romanorum capitulo primo. Reverendissimi patres, magistri et ceteri domini preceptores carissimi. In hoc actu per me fiendo et pro principio a noviter in ista facultate promotis habendo...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 376, k. 66-80 (autograf).

Edd. Wójcik, *Jan z Kluczborka. Filozof...*, s. 103-135.

Comm. Wielgus (1992), s. 43; Wójcik, *Jan z Kluczborka. Filozof...*, s. 42-43; Mrozowicz (2000), s. 33.

288/12

— *Quaestiones theologicales*

2 dziesięciolecie XV w., Kraków; trzy kwestie teologiczne, ostatnia dotycząca spowiedzi (*De confessione et poenitentia*).

Inc. *Queritur utrum prelati ecclesie liceat conferre beneficia suis consanguineis, aliis melioribus pretermisissis... [k. 122r:] Queritur utrum canonice electus in prelacionem aliquam melius faciat consenciendo vel recusando electionem de se factam pretermisissis... [k. 127r:] Nota, quomodo secundum canonem debeant iniugi certe penitencie pro peccatis, quomodo pro singulis peccatis penitencia sit iniungenda non uno modo vel variis...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 376, k. 118-134v (autograf).

Comm. Wójcik, *Jan z Kluczborka. Filozof...*, s. 45-46; Mrozowicz (2000), s. 34; Bracha (2013), s. 26-27.

288/13

— *Quaestiones disputatae ex theologia*

Ok. 1415 r., Kraków; cztery kwestie dotyczące ksiąg *Sentencji*, dyskutowane z Mikołajem Pyzerem, Franciszkiem z Brzegu, Andrzejem z Malborka i nieznanym profesorem.

Inc. *Questio disputanda est ista: Utrum Christi gloriosa resurreccio sit nostrorum corporum ad futurum statum exemplaris et causativa reformacio. Et arguebat Magister meus... [k. 177r:] Queritur: utrum homo sine gracia possit facere aliqua opera meritoria. Et arguitur primo quod non... [k. 186r:] Queritur: utrum sciens se esse in caritate, possit exire in actum meritorium vite eterne sine Spiritu Sancti speciali mocione. Et arguitur primo quod sic... [k. 195r:] Queritur: utrum suffragia vivorum valeant a penis purgatorii redimere animas defunctorum. Et quia duo in ista questione notantur...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 376, k. 168-203v.

Comm. Wójcik, *Jan z Kluczborka. Filozof...*, s. 48-50.

288/14

— *Recommendatio Sacrae Scripturae*

Pochwała Pisma Św.

*Inc. Sacra scriptura facit stabiles studentes et in fide certas, dulces in eloquio, hilares in dando...**Mss.* Wrocław BUWr Ms. I Q 167, k. 88-89v (autograf).*Comm.* Wielgus (1992), s. 44 (jako attrib.); Wójcik, *Jan z Kluczborka. Filozof...*, s. 56; Mrozowicz (2000), s. 32 (jako attrib.).

288/15

— *Sermo de corpore Christi*

Kazanie.

*Inc. Fratres mei et domini. Fratres, in quantum peccatores domini, in quantum iusti. Minus iuste agimus, si a tam nobili festo ac salubri opere absteineamus...**Mss.* Wrocław BUWr Ms. I Q 127, k. 159v-166 (autograf).*Comm.* Wójcik, *Jan z Kluczborka. Filozof...*, s. 57; Mrozowicz (2000), s. 31.

288/16

— *Sermo de institutione festi visitationis Mariae*Wariant tytułu: *Tractatus de institutione festi Visitationis Mariae*; kazanie.*Inc.* [brak początku:] // *Accepto igitur, ut dictum est consensu virginis, ut sine virili semine conciperet Dei Filium, descendit angelus ab ea visum utique...**Mss.* Wrocław BUWr Ms. I Q 127, k. 198v-209v.*Comm.* Wójcik, *Jan z Kluczborka. Filozof...*, s. 58; Mrozowicz (2000), s. 32.

288/17

— *Mowy uniwersyteckie*

1403-1412 r., Kraków; 7 mów (exhortacja dziekańska, kwestie na bakalaureaty i rekomendacje bakałarzy) wygłoszonych na Wydziale Sztuk.

Inc. 1. *Utrum per artificium medicine vita hominis ultra periodum suum sibi per naturam determinatam poterit prolongari...*; 2. *Pro recommendatione... hoc verbum est occurens quod scribit Katho... Incipies novus...*; 3. *Sophisma determinandum est hoc: Virtus moralis generatur in nobis ex operibus...*; 4. *Altissimus omnium encium dominator et Dominus Deus pius et gloriosus...*; 5. *Anime secuntur corpora... – Honorabiles magistri, ceteri patres ac domini reverendi. Licet homo nobilis sit honorandus...*; 6. *Sophisma determinandum est hoc: Virtus opponitur vitio. Hoc sophisma determinandum est hoc: Virtus opponitur vitio. Hoc sophisma probatur...*; 7. *Sophisma determinandum est hoc et annexum questionii: Amor et odium opponuntur...**Mss.* Wrocław BUWr Ms. I Q 376, k. 204-218.

Edd. K. Wójcik, *Mowy promocyjne i kwestie egzaminacyjne wygłoszone przez Jana z Kluczborka na Wydziale Artium Uniwersytetu Krakowskiego w początku XV wieku*, MHFŚP, 6 (1974), s. 211-250.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 47; s. 150, nr 5; s. 156, nr 44; s. 163, nr 80; Wójcik, *Jan z Kluczborka. Filozof...*, s. 50-54; Mrozowicz (2000), s. 35-36.

288/18

— (attrib.) *Notae theologicae et de iure canonico*

Noty na temat *Listów św. Pawła* oraz objaśnienie dekretu Grzegorza IX: *Perpendimus* (V, 39, 23).

Inc. *Nota, quod Ysaie XLIXo dicitur: dedi te in lucem gentium ut sis salus mea usque ad extremum terre, quod de sancto Paulo bene potest intelligi...* [k. 158r:] *In nomine benedictae Trinitatis Amen. Recordaberis domini Dei tui, quia ipse tibi vires prebuit. Deuteronomio VIIIo...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 376, k. 153-157, 158-167 (autograf).

Comm. Wielgus (1992), s. 44 (jako authent.); Wójcik, *Jan z Kluczborka. Filozof...*, s. 47-48.

288/19

— (dub.) *Principium in I-IV librum 'Sententiarum'*

Wstępy do ks. I-IV *Sentencji* Piotra Lombarda.

Mss. Kraków BJ Ms. 1525, k. 1-14v (lib. I); Ms. 1620, k. 2-9 (lib. II); Ms. 1524, k. 2-11 (lib. III); Ms. 1520, k. 1-8 (lib. IV).

Comm. M. Markowski, *La réplique d'André de Kokorzyn au 'Principium' de Jean de Kluczbork du ms. de la Bibliothèque de l'Université de Wrocław I Q 376*, „Med. Philos.Pol.”, 10 (1961), s. 50-54.

289.

Jan z Komorowa (Komorowski)

Ur. ok. 1465 r. w rodzinie szlacheckiej h. Korczak; od 1494 r. w zakonie bernardynów, w l. 1511-1532 gwardian w Wilnie, a także w Warszawie i Poznaniu, w l. 1517, 1520-1523, 1529-1532 prowincjał zakonu; zm. w 1536 r.

Lit. PSB, t. 10, s. 457; SPTK, t. 2, s. 138; NK, t. 2, s. 382-383; SPH, t. 1, s. 95-96; Michałowska (2011), s. 395-396.

289/1

— *Breve memoriale ordinis fratrum minorum (Krótka kronika Zakonu Braci Mniejszych)*

Przed 1534/1535 r.; kronika zakonu franciszkanów (od 1209 r.) i bernardynów, ze szczególnym uwzględnieniem ich dziejów na ziemiach polskich; ok.

1511/1512 r. Jan napisał krótszą wersję utworu (*Tractatus cronice fratrum minorum a tempore Constanciensis Consilii et specialiter de provincia Poloniae*), która nie zachowała się do naszych czasów (wyd. H. Zeissberg).

Inc. (wersja rozszerzona) *Memoriale tuum in generatione et generationem, ait eximius prophetarum. Huius memorialis in sacro ordine minorum ab eius inicio factorum...*

Mss. Kraków Bibl. Czart. Ms. 3792 II, k. 12-136 (autograf wersji rozszerzonej); Kraków BJ Ms. 3539; k. 17-333 (częściowy autograf czystopisu wersji rozszerzonej); Warszawa BOK Ms. 109 (częściowy autograf czystopisu wersji krótkiej) (zniszczony).

Edd. Johannis de Komorowo, *Tractatus cronice Fratrum Minorum obseruancie: a tempore Constanciensis Concilii et specialiter de prouincia Polonie*, red. H. Zeissberg, „Archiv für österreichische Geschichte”, 49 (1873), z. 2, s. 314-425 (wersja krótka); *Memoriale ordinis fratrum minorum a fr. Ioanne de Komorowo compilatum*, wyd. X. Liske, A. Lorkiewicz, [w:] MPH 5, s. 64-362 (kontynuacje z XVI i XVII w. s. 363-406).

Transl. Jan z Komorowa, *Kronika Zakonu Braci Mniejszych Obserwantów (1209-1546)*, tłum. K. Żuchowski, Kalwaria Zebrzydowska 2014.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 6, s. 343-344; Johannis de Komorowo, *Tractatus cronice...*, s. 297-413; MPH 5, s. 1-56, 407-418; K. Kantak, *Egzemplarz poznański kroniki Komorowskiego*, „Kronika Miasta Poznania”, 13 (1935), s. 292-320; *Encyclopedia of the Medieval Chronicle*, t. 2, s. 902.

289/2

— (niezachowany) *Sermones de regula et constitutionibus Ordinis*

Kazania.

Comm. SPTK, t. 2, s. 138.

290.

Jan z Koszyczek

Ur. ok. 1488 r., syn Mikołaja; od 1503 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1513 r. bakałarz sztuk, po 1521 do 1533 r. notariusz miejski na Kleparzu, na przełomie lat 30. i 40. XVI w. rajca kleparski, w l. 1542-1544 wójt kleparski; zm. w 1546 r.

Lit. PSB, t. 10, s. 457-458; SPH, t. 1, s. 96-98; NK, t. 2, s. 400-401; DPP, t. 2, s. 18-19; W. Urban, *Jan z Koszyczek redivivus (ok. 1488-1546)*, „Krakowski Rocznik Archiwalny”, 3 (1997), s. 11-22.

290/1

— *Historia o siedmiu mędrkach (Poncjan)*

Przed 1540 r.; polski przekład łacińskojęzycznej wersji popularnego romansu *O siedmiu mędrkach (Pontianus dicta aut facta septem sapientium)*.

Edd. princ. *Poncjan który ma w sobie rozmaite powiesci mile barzo ku czcieniu wziete z Rzymskich dzieiow*, Kraków, Wdowa Unglerowa, 1540, unikat: Monachium BSB Rar. 823; Kraków, Maciej Scharffenberg, 1540, unikat: Erlangen UB Erlangen-Nürnberg, HOO/Misc 121; fragment: Kraków BJ Cim. O. 1304; późniejsze edycje z w. XVI i następnych (wykaz w: *Poncjan (Historja o siedmi mędrkach) przekładania Jana z Koszyczek 1540*, wyd. J. Krzyżanowski, Kraków 1927, s. IV-XII).

Facs. *Poncjan (Historja o siedmi mędrkach)*...

Edd. *Poncjan (Historja o siedmi mędrkach)*...; (fragm.) A. Brückner, *Dawne powieści ludowe*, „PF”, 6 (1907), s. 174-186; (fragm.) K. Piekarski, *Poncjan Wietorów*, „Przegląd Biblioteczny”, 4 (1930), s. 418-420; (fragm.) J. Krzyżanowski, *Proza polska wczesnego renesansu. 1510-1550*, Wrocław 1954, s. 121-148; (fragm.) Vrtel-Wierczyński (1977), s. 287-292; (fragm.) Wydra, Rzepka (2004), s. 383-384.

Comm. Łoś (1915), s. 267-268; Łoś (1922), s. 266-267; J. Krzyżanowski, *Romans polski wieku XVI*, Warszawa 1962, s. 87-104; T. Michałowska, *Między poezją a wymową. Konwencje i tradycje staropolskiej prozy nowelistycznej*, Wrocław 1970; Z. Podhajcka, *Problemy narracji w Poncjanie*, „StPol”, 6 (1978), s. 119-132; Michałowska (1995), s. 648; Michałowska (2011), s. 699-700.

290/2

— *Pokorne wspomnienie żywota Pana Jezusowego...*

Przed 1522 r.; pieśń ku czci Jezusa Chrystusa, zaliczana do tzw. „pieśni do czytania”, stanowi część dzieła *Żywot Pana Jezu Krysta* (zob.).

Inc. *O Jezu miłościwy, krolu wiecznej chwały...*

Edd. princ. *Żywot wszechmocnego Syna Bożego, Pana Jezu Krysta, Stworzyciela i Zbawiciela stworzenia wszystkiego, wedle ewanjest świętych z rozmyślanim nabożnym doktorow Świętego Pisma ogarniony*, Kraków, Hieronim Wietor, 1522, k. 4-4v.

Edd. Bobowski (1893), s. 160-162; Korolko (1980), s. 258-261; Baltazar Opec, *Żywot Pana Jezu Krysta (1522)*, wyd. W. Wydra, R. Wójcik, Poznań 2014, s. 14-17.

Comm. Michałowska (1995), s. 460.

290/3

— *Rozmowy ktore miał krol Salomon z Marchołtem...*

1521 r.; humorystyczny dialog króla Salomona z Marchołtem, przekład popularnego łacińskiego utworu z XII w., znanego pod tytułem: *Collationes (Disputationes) quas ducuntur habuisse inter se mutuo rex Salomon sapientissimus et Marcolphus facie deformis et turpissimus, tamen – ut fertur – eloquentissimus.*

Edd. princ. *Rozmowy ktore miał krol Salomon z Marchołtem grubym a sprośnym a wszakoż jako o niem powiedają barzo wymownym z figurami i z gadkami śmiesznymi*, Kraków, Hieronim Wietor, 1521 (zachowany fragmentarycznie); liczne kolejne wydania z XVI w.

Facs. *Rozmowy ktore miał krol Salomon z Marchołtem grubym a sprośnym a wszakoż jako o niem powiedają barzo wymownym z figurami i z gadkami śmiesznymi*, wyd. L. Bernacki, Haarlem 1913; K. Piekarski, *Fragmety czterech nieznanых wydań Marchołta*, „Pam. Lit.”, 23 (1935), s. 481-520.

Edd. *Rozmowy ktore miał krol Salomon...*; (fragm.) Kryński, Kryński (1925), s. 348-359; Krzyżanowski, *Proza polska wczesnego...*, s. 83-120; (fragm.) Piekarski, *Fragmety czterech...*, s. 481-520; (fragm.) Vrtel-Wierczyński (1977), s. 264-269; (fragm.) Wydra, Rzepka (2004), s. 317-321; *Rozmowy Salomona z Marchołtem*, oprac. M. Eder, Wrocław 2014.

Comm. Łoś (1915), s. 265-267; Łoś (1922), s. 264-266; J. Krzyżanowski, *Powieść o Marchołcie (szkic z dziejów romansu staropolskiego)*, „Pam. Lit.”, 22/23 (1925/1926), s. 104-123; Krzyżanowski, *Romans polski...*, s. 154-164; S. Grzeszczuk, *Błazeńskie zwierciadło: rzecz o humorystyce sowizdrzalskiej XVI i XVII wieku*, wyd. 2, Kraków 1994; Michałowska, *Między poezją a wymową...*, passim; Z. Podhajecka, *Rozważania nad sytuacją przekładu artystycznego w pierwszej fazie ery druku: na materiale XVI-wiecznego romansu polskiego*, „Pam. Lit.”, 71 (1980), z. 1, s. 9-28; M. Głowiński, *Portret Marchołta*, [w:] *Mity przebrane. Dionizos, Narcyz, Prometeusz, Marchołt, labirynt*, Kraków 1990, s. 107-128; M. Adamczyk, *Marchołta gadanie z Salomonem... Z zagadek dialogu tego*, [w:] *Ad perpetuam rei memoriam. Profesorowi Wojciechowi Ryszardowi Rzepce z okazji 65. urodzin*, red. J. Migdał, Poznań 2005, s. 35-38; Michałowska (1995), s. 653-655; W. Wojtowicz, *Marchołt i mnemonika wieków średnich*, „Pam. Lit.”, 91 (2000), z. 3, s. 35-55; W. Wojtowicz, *Czy Marchołt jest błaznem?*, „Przegląd Humanistyczny”, 45 (2001), nr 4, s. 65-75; Michałowska (2011), s. 502-504.

290/4

— *Żywot św. Anny*

Polski przekład *Legenda sanctissimae matronae Annae...*, wielokrotnie drukowanego żywotu z przełomu XV i XVI w.

Edd. princ. *Żywot świętej Anny, najczystszej Panny Maryjej, Matki Bożej i Pana Jesu Krysta, starej matki jego*, Kraków, Hieronim Wietor, ok. 1532, unikat: Kraków BJ Cim. Q.147.

Facs. *Żywot świętej Anny*, wyd. W. Wydra, Poznań 2015.

Edd. (fragm.) Rzepka, Wydra (1995), s. 111-124; (fragm.) Mazurkiewicz (2000b), s. 287-288; (fragm.) Wydra, Rzepka (2004), s. 348-350.

Comm. Łoś (1915), s. 262-263; L. Bernacki, *Nieznana praca Jana z Koszyczek*, „Pam. Lit.”, 6 (1907), s. 363-369; Łoś (1922), s. 262-263; J. Janów, *O stosunku dwu wydań Żywota P. Jesu Krysta z r. 1522 i wynikających stąd wnioskach o redaktorze druku Ossolińskiego nr 60862 oraz zaginionem wydaniu Historji o św. Annie (ok. 1522)*, „Sprawozdania Towarzystwa Naukowego we Lwowie”, 8 (1928), s. 43-51; Adamczyk (1980), s. 100-103, 135-137; Michałowska (1995), s. 636-637; SPH, t. 2, s. 69; Michałowska (2011), s. 904.

291.

Jan Orient z Krakowa

(Johannes Orient)

Ur. w Krakowie; od ok. 1403 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1405 r. bakałarz sztuk, po 1407 r. na Uniwersytecie Praskim, 1412 r. magister sztuk, od 1413 r. studiował tamże teologię, 1414/15 r. powrócił do Krakowa, w l. 1427/28, 1438-1440 dziekan Wydziału Sztuk Uniwersytetu Krakowskiego; kontynuował studia teologiczne, ok. 1442 r. bakałarz teologii; zm. przed 1453 r.

Lit. PSB, t. 24, s. 189; SPTK, t. 3, s. 260-261; Fijałek (1898), s. 181; Fijałek (1900a), t. 1, s. 233, 252; J. Zathay, *Colligite fragmenta ne pereant. Contribution aux recherches sur l'histoire de l'enseignement à l'Université de Cracovie au XV s.*, „Med.Philos.Pol.”, 10 (1961), s. 98-99; Markowski (1965a), s. 168, 191; K. Wójcik, *Jan Orient*, MSZHFŚ, 5 (1965), s. 24-33; Hajdukiewicz (1974), s. 480; Wielgus (1992), s. 58-59; Knoll (2016), s. 335-336.

291/1

— *Expositio psalorum 1-150*

1444 r., Kraków; wariant tytułu: *Commentum super Psalmos Davidi*; komentarz do Psalmów oparty na tekstach Mikołaja de Gorran i Mikołaja Liry.

Inc. [Proł.] *Laudationem Domini loquetur os meum... Ps. 144 [, 21]. In quo verbo possunt notari quattuor causae huius libri scilicet efficiens, materialis, formalis et finalis... [tekst:] Incipit liber ymponorum vel soliloquiorum prophete David de Christo. – Beatus vir... Gorras dicit, quod iste liber non potest convenienter dividi, quia psalmi unius auctoris...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1332, k. 1-435v (autograf); Ms. 1333, s. 1-1043.

Comm. Stegmüller RB 4837; Wójcik, *Jan Orient...*, s. 27-33; SPTK, t. 3, s. 260; Wielgus (1992), s. 59; Catalogus BJ, t. 8, s. 289-295.

291/2

— *Lectura cum textu et quaestionibus omnium XII librorum 'Metaphysicae' collecta ex scripto Alexandri de Alexandria*

1426 r., Kraków; wariant tytułu: *Expositio et quaestiones in I-XII libros Metaphysicae Aristotelis*; komentarz do *Metafizyki* Arystotelesa.

Inc. *Utrum homines scire desiderant? Videtur non, quia omne quod movetur ad aliud, aliquid habet de eo, ad quod movetur... Oportet sapientem non solum quae ex principiis scire, sed et circa principia verum dicere, scribitur VIo Ethicorum. Ubi sciendum, quod licet sit multiplex differentia inter scientiam simpliciter et scientiam, quae vocatur sapientia...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1895, k. 1-313v (autograf).

Comm. Lohr (1971), s. 265, nr 1; Markowski, Włodek (1974), s. 75; Wójcik, *Jan Orient...*, s. 26; SPTK, t. 3, s. 260.

292.

Jan Sculteti z Krakowa

(Iohannes Sculteti)

Ur. 2 poł. XV w.; 1481/82 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1486 r. bakałarz, 1488 r. magister sztuk, wykładał na Uniwersytecie Krakowskim, 1499 r. rektor szkoły kościoła NMP; data śmierci nieznaną.

Lit. Rosińska (1984), nr 2184, 2189; Markowski (1992), s. 117.

292/1

— *Iudicium anni 1501*

Kraków; prognostyk astrologiczny na 1501 r.

Inc. *Capitulum primum. De magnis celi configuracionibus. Ptolomeus omni in sciencia siderum princeps...*

Mss. Kraków BJ Ms. 579, s. 251-254 (autograf).

Comm. Rosińska (1984), nr 2184; Markowski (1992), s. 117-118.

292/2

— *Iudicium anni 1502*

Kraków; wariant tytułu: *Practica venerabilis magistri Johannis Schulteti Cracoviensis de anno Domini millesimo quingentesimo secundo*; prognostyk astrologiczny na 1502 r.

Inc. *Capitulum primum. In magnis celi configurationibus atque revolutionibus earum jubent omnes arte siderum periti...*

Mss. Wolfenbüttel HAB Ms. Cod. Guelf. 128 Helmst.

Comm. Markowski (1992), s. 118

292/3

— *Iudicium anni 1503*

Kraków; wariant tytułu: *Anno virginiei partus 1503*; prognostyk astrologiczny na 1503 r.

Inc. *Summi et maximi philosophorum vates immortalem omnium rerum conditorem animos in humana corpora sparsisse asserunt...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2422, s. 59-62.

Comm. Rosińska (1984), nr 2189; Markowski (1992), s. 118.

292/4

— *Iudicium anni 1503*

Wariant tytułu: *Practica deutsch Magistri Johannis von Krackaw auf das Jar tausenth fünf hundert aund III. Sonne Regirer, Jupiter Mitherscher*; prognostyk astrologiczny na 1503 r.

Inc. *Nach dem der Almechtige, ewige Goth nach Ausdruckung der heyligen Schuift [recte: Schrift]...*

Edd. princ. Lipsk, Wolfgangus Stöckel, 1502-1503.

Comm. Markowski (1992), s. 118-119.

292/5

— *Iudicium anni 1506*

Wariant tytułu: *Iudicium magistri Johannis Sculteti Cracoviensis ad annum Domini MCCCCCVI. Sol dominus anni, Juppiter particeps*; prognostyk astrologiczny na 1506 r.

Edd. princ. Lipsk 1505.

Comm. Markowski (1992), s. 119.

293.

Jan Ursyn z Krakowa (starszy)

(Ursinus)

Ur. ok. 1457 r. w Krakowie, w rodzinie mieszczańskiej, syn Pawła Bära; od 1473 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, ok. 1477 r. bakałarz, 1487 r. magister sztuk; od ok. 1485 r. studiował medycynę w Padwie, 1487 r. doktor medycyny; odbył studia prawnicze w Rzymie, 1488 r. licencjat dekretów; po powrocie wykładał medycynę na Uniwersytecie Krakowskim; członek Sodalitatis Vistulanae; zm. ok. 1503 r.

Lit. PWPUJ, s. 132-133; NK, t. 3, s. 367-369, Hajdukiewicz (1974), s. 713-714; H. Barycz, *Polacy na studiach w Rzymie w epoce Odrodzenia (1440-1600)*, Kraków 1938, s. 65-68; J. Fijałek, *Dominus Bartolus de Saxoferrato eiusque*

permagna in Polonos auctoritas, Cracoviae 1914, s. 70-72; Fijałek (1898), s. 41-42; L. Winniczuk, *Wstęp*, [w:] Jan Ursyn z Krakowa, *Modus epistolandi cum epistolis exemplaribus et orationibus annexis. O sposobie pisania listów wraz z wzorami listów i mowami*, tłum. L. Winniczuk, Wrocław 1957, s. VII-XXX.

293/1

— *Modus epistolandi*

1495-1496 r., Kraków; podręcznik epistolografii.

Edd. princ. Kraków 1495 lub 1496.

Edd. Jan Ursyn z Krakowa, *Modus epistolandi...*

Transl. Jan Ursyn z Krakowa, *Modus epistolandi...*

Comm. R. Gansiniec, *Listownik Jana Ursyna*, „Sprawozdania z czynności i posiedzeń PAU”, 53 (1952), nr 1, s. 18-23; L. Winniczuk, *Epistolografia. Łacińskie podręczniki pisania listów w Polsce XV-XVI w.*, Warszawa 1953; Hajdukiewicz (1974), s. 714; L. Winniczuk, *Podręcznik pisania listów – źródłem historycznym?*, „Meander”, 41 (1986), z. 2-3, s. 53-70.

294.

Jan Stercze z Kwieciszewa

(Johannes Stercze, z Kwejcza)

Ur. w Kwieciszewie (Queutsch) pod Świdnicą, syn Krzysztofa; od 1458 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1460 lub 1462 r. bakałarz, 1464 r. magister sztuk; prawdopodobnie wykładał astrologię i astronomię na Uniwersytecie Krakowskim; od 1467 r. na Węgrzech; data śmierci nieznana.

Lit. A. Birkenmajer, *Astronomowie i astrologowie śląscy w wiekach średnich*, Katowice 1937, s. 22-23; Markowski (1971), s. 233-237; Hajdukiewicz (1974), s. 649; M. Markowski, *Powstanie pełnej szkoły astronomicznej w Krakowie*, [w:] *Historia astronomii w Polsce*, t. 1, Wrocław 1975, s. 96, 100-101, 111; Rosińska (1984), nr 2191, 466, 2060, 2190; Markowski (1992), s. 119; Knoll (2016), s. 391.

294/1

— *Iudicium anni 1467*

Wariant tytułu: *Contingencia et accidencia ex stellis anno domini 1467 currente nutu Dei ventura pro laude et honore Dei ac totius celestis ierarchie, fama et incremento nominatissimi studii Cracoviensis per magistrum Iohannem Stercze comportata, c. 1-4*; prognostyk astrologiczny na 1467 r.

Inc. *Summus orbis opifex, fabricator celorum et universi conditor, qui sciencia fundavit terram et firmavit celos providencia, et posuit stellas in eis lucentes tanquam signacula pro dividendis temporibus et rebus cunctis...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1839, s. 306-312; Warszawa BOK Ms. 47, k. 309-329 (zniszczony).

Comm. Rosińska (1984), nr 2191; Markowski (1992), s. 120.

294/2

— *Iudicium eclipsis solis 1463*

Wariant tytułu: *Contingencia in hiis inferioribus ratione eclipsis solis facte anno Christi 1463 currente decima octava maii*; prognostyk astronomiczny na 1463 r.

Inc. *Cum iuxta figuram Ptholemei in secundo Quadripartiti aliqua magna et universalis ab eclipsibus duorum veniunt luminarium, iudicium eclipsis solis in hoc loco libuit divulgare. Huius itaque eclipsis iudicium in quinque partiatur particulas. Particula prima de significatore seu domino eclipsis quis sit visio igitur...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1839, s. 312-314.

Comm. Rosińska (1984), nr 466; Markowski (1992), s. 120.

295.

Jan z Ludziska

Ur. ok. 1400 r. w Ludzisku na Kujawach; od 1418 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1419 r. bakałarz, 1422 r. magister sztuk, od 1430 r. odbywał studia medyczne w Padwie, 1433 r. doktor medycyny, od 1441 r. profesor medycyny na Uniwersytecie Krakowskim; zm. przed 1460 r.

Lit. PSB, t. 10, 1963, s. 461-462; NK, t. 2, s. 476-478; *Repertorium fontium*, t. 6, s. 353-355; DPP, t. 2, s. 19-20; B. Nadolski, *Rola Jana z Ludziska w polskim Odrodzeniu*, „Pam. Lit.”, 26 (1929), s. 198-211; J. S. Bojarski, *Jan z Ludziska*, MSZHFŚŚ, 8 (1967), s. 3-24; J. S. Bojarski, *Jan z Ludziska i przypisywane mu mowy uniwersyteckie*, „StMed”, 14 (1973), s. 3-85; M. Markowski, *Działalność Jana z Ludziska na polu astronomii w świetle rękopisów Państwowej Biblioteki ZSRR im. W.I. Lenina w Moskwie i Biblioteki Jagiellońskiej w Krakowie*, „Biul. BJ”, 23 (1973), s. 57-67; Hajdukiewicz (1974), s. 263-264; M. Markowski, *Kształtowanie się krakowskiej szkoły astronomicznej*, [w:] *Historia astronomii w Polsce*, t. 1, Wrocław 1975, s. 76-87; Markowski (1992), s. 111; Michałowska (2011), s. 397-398; Knoll (2016), s. 378-379, 405-406, 558-563.

295/1

— *De declinatione zodiaci et lattiudine planetarum inveniendis*

Komentarz astrologiczny.

Inc. *Declinationem cuiuslibet gradus zodiaci invenire...*

Mss. Kraków BJ Ms. 618, k. 19v-20.

Comm. Markowski (1992), s. 112.

295/2

— *Expositio Cracoviensis tractatus 'De sphaera' Ioannis de Sacro Bosco cum textu*

Komentarz do traktatu astrologicznego.

Inc. *Iste liber, cuius subiectum est totum universum, ut dictum est...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1854, s. 1-123; 131-279.

Comm. Markowski (1992), s. 112-113.

295/3

— *Expositio 'Canonum Tabularum Alphonsinarum' Ioannis Danconis de Saxonia*

Komentarz do traktatu astrologicznego.

Mss. Kraków BJ Ms. 552, k. 43va-49vb, 50ra-57rb.

Comm. Markowski (1992), s. 113; Knoll (2016), s. 378-379.

295/4

— *Oratio ad Consilii Basiliensis delegatos Cracovia advenientes I*

1440 r., Kraków; mowa na powitanie posłów soboru bazylejskiego.

Inc. *Jhiesus Chrystus. Quamquam eximius tuarum virtutem splendor...*

Mss. Kraków BJ Ms. 126, k. 64-65.

Edd. *Mowy na powitanie poselstwa Soboru Bazylejskiego*, [w:] Fijałek (1900a), t. 1, s. 240-249; Ioannis de Ludzisko, *Orationes*, wyd. J. S. Bojarski, Wrocław 1971, s. 79-88.

Comm. Bojarski, *Jan z Ludziska*, MSZHFSS..., s. 11-12.

295/5

— *Oratio ad Consilii Basiliensis delegatos Cracovia advenientes II*

1440 r.; mowa na powitanie posłów soboru bazylejskiego, autorstwo niepewne.

Inc. *Quamquam, venerabiles patres et doctores clarissimi, maximum onus...*

Mss. Kraków BJ Ms. 126, k. 66-68v.

Edd. *Mowy na powitanie poselstwa Soboru Bazylejskiego*, [w:] Fijałek (1900a), t. 1, s. 210-225; Ioannis de Ludzisko, *Orationes...*, s. 89-102.

Comm. Bojarski, *Jan z Ludziska*, MSZHFSS..., s. 12.

295/6

— *Oratio de laudibus et dignitate eloquentiae et oratoriae scientiae*

1440 r.; mowa uniwersytecka, pochwała sztuki wymowy.

Inc. *Jesus Chrystus. Cum mecum ipse, viri eruditissimi...*

Mss. Kraków BJ Ms. 126, k. 51-53v; Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 601/I, k. 327-334.

Edd. Ioannis de Ludzisko, *Orationes...*, s. 31-47.

Transl. Wybór mów staropolskich, wyd. B. Nadolski, Wrocław 1961, s. 3-22.

Comm. Bojarski, *Jan z Ludziska*, MSZHFSS..., s. 9; J. Domański, *Początki humanizmu*, Wrocław 1982, s. 108-109.

295/7

— *Oratio de laudibus et dignitate philosophiae*

Inc. *Considero, patres ornatissimi ceterique presides magnifici, difficillimum onus dicendi, ingentis celsitudinis atque immense pulcritudinis nostre philosophiae paulopost collaudande...*

Mss. Kraków BJ Ms. 126, k. 69-73.

Edd. J. S. Bojarski, *Joannis de Ludzisko 'De laudibus et dignitate philosophiae oratio'*, „Med.Philos.Pol.”, 13 (1968), s. 50-81; Ioannis de Ludzisko, *Orationes...*, s. 103-132.

Transl. 700 lat (1978), s. 354-380.

Comm. J. S. Bojarski, *Quibus fontibus Johannes de Ludzisko in sua oratione 'De laudibus et dignitate philosophiae' componenda usus sit*, „Eos”, 56 (1966), s. 206-212; Bojarski, *Jan z Ludziska*, MSZHFSS..., s. 12-13; Bojarski, *Joannis de Ludzisko...*, s. 33-50; M. Płotka, *Filozofia jako praktyka. Myśl krakowskiego praktycyzmu w XV i XVI wieku*, Warszawa 2016, s. 120-122.

295/8

— *Oratio pro domino Kazymiro duce magno Lithwaniae pro susceptione eius cum Cracovia venit ad coronandum*

1447 r., Kraków; mowa na powitanie Kazimierza Jagiellończyka.

Inc. *Cogitanti michi, magnifici domini patres magistra et doctores clarissimi...*

Mss. Kraków BJ Ms. 126, k. 55v-56v.

Edd. CE 3, nr 8, s. 13-16; *Humanizm i reformacja w Polsce*, wyd. I. Chrzanowski, S. Kot, Lwów 1927, s. 45-48; Ioannis de Ludzisko, *Orationes...*, s. 60-66.

Transl. *Wybór mów staropolskich...*, s. 23-30.

Comm. F. Bujak, *Mowa Jana z Ludziska do króla Kazimierza Jagiellończyka z r. 1447 i zagadnienie niewoli w Polsce ówczesnej*, [w:] *Księga pamiątkowa ku czci W. Abrahama*, t. 2, Lwów 1931, s. 217-233; Bojarski, *Jan z Ludziska*, MSZHFSS..., s. 10.

295/9

— *Oratio pro susceptione Pauli Giżycki episcopi Plocensis ecclesiae*

1447 r., Kraków; mowa na powitanie bp. płockiego Pawła Giżyckiego.

Inc. *Sepe et multum hoc michi cogitavi...*

Mss. Kraków BJ Ms. 126, k. 59.

Edd. Ioannis de Ludzisko, *Orationes...*, s. 74-78.

Comm. Bojarski, *Jan z Ludziska*, MSZHFSS..., s. 11.

295/10

— *Oratio pro susceptione regis Wladislai de Ungaria venire volentis*

1444 r., mowa.

Inc. *Optavi tum sepe alias tum hoc maxime tempore...*

Mss. Kraków BJ Ms. 126, k. 54-55v.

Edd. Ioannis de Ludzisko, *Orationes...*, s. 48-59.

Comm. Bojarski, *Jan z Ludziska*, MSZHFSS..., s. 9-10.

295/11

— *Oratio pro susceptione Vincentii Koth archiepiscopi Gnesnensis ecclesiae cum venerat Cracovia ad coronationem domini Kazymiri*

25 VI 1447 r.; mowa na powitanie abp. gnieźnieńskiego Wincentego Kota.

Inc. *Jesus Chrystus. Optavi pro tempore, Reverendissimi Pater, quo verba faciam ad te quam brevissime pro ista congregacione...*

Mss. Kraków BJ Ms. 126, k. 58-58v.

Edd. *Mowa na przyjęcie arcybiskupa Wincentego Kota*, [w:] S. Hain, *Wincenty Kot, prymas Polski*, Poznań 1948, s. 168-170; Ioannis de Ludzisko, *Orationes...*, s. 67-73.

Comm. Bojarski, *Jan z Ludziska*, MSZHFSS..., s. 11.

296.

Jan z Łańcuta (de Landshut?)

(Johannes Karel de Landshut, Lantzhut, Lanczut)

Ur. w Łańcucie lub, co bardziej prawdopodobne, w Landshut w Bawarii, syn Wawrzyńca; od 1488 r. studiował na Uniwersytecie w Lipsku, 1493 r. bakałarz sztuk, w l. 1499-1501 kontynuował studia w Krakowie, 1501 r. bakałarz, 1504 r. magister sztuk, potem ponownie w Lipsku; od 1513 r. wykładał na Wydziale Sztuk Uniwersytetu Krakowskiego; zm. w 1516 r.

Lit. PSB, t. 10, s. 462-464; J. Dianni, A. Warchułka, *Z dziejów polskiej myśli matematycznej*, Warszawa 1957; Hajdukiewicz (1974), s. 264; E. Krawczak, *Jan z Łańcuta*, [w:] *Polacy w historii i kulturze krajów Europy Zachodniej. Słownik biograficzny*, red. K. Kwaśniewski, L. Trzeciakowski, Poznań 1981, s. 172.

296/1

— *Algorithmus integrorum exacta diligentia collectus*

1504 r., Lipsk; podręcznik algebry.

Edd. princ. Lipsk, M. Lantzberg, 1504.**Comm.** Hajdukiewicz (1974), s. 264.

296/2

— *Algorithmus linealis cum pulchris conditionibus duarum regularum.*

1513 r., Kraków; podręcznik algebry.

Edd. princ. Kraków, Florian Ungler, 1513 (i liczne wydania krakowskie z XVI w.).**Comm.** Hajdukiewicz (1974), s. 264.

296/3

— *Canones XIII de astrologia*

Komentarz astrologiczny.

Inc. [Prol.] *In questionibus astrologicis, quamvis sit varia consideracio, hec tamen est generalis et plus sequitur viam naturalem...* [tekst:] *Canon primus de cautelis in questionibus secundum Gwideonem Bonati...***Mss.** Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 764/II, k. 426-432.**Comm.** Markowski (1992), s. 108.

297.

Jan z Łukowa

(Iohannes de Łukowo)

Ur. w 1431 r. w rodzinie szlacheckiej h. Pałuki; studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1458 r. bakałarz, odbył studia prawnicze w Rzymie, 1465 r. kanonik, 1483 r. kanclerz, 1494 r. dziekan poznański, 1481 r. kanonik gnieźnieński, 1484 r. kanonik wrocławski, od 1485 r. archidiakon gnieźnieński, w l. 1498 i 1504 administrator diecezji, w l. 1499-1503 wikariusz generalny *in spiritalibus*; zm. w 1514 r.

Lit. SPTK, t. 2, s. 141; J. Korytkowski, *Prałaci i kanonicy katedry metropolitalnej gnieźnieńskiej od roku 1000 aż do dni naszych*, Gniezno 1883, t. 2, s. 551-554; Dembiński (2012), s. 454-457.

297/1

— *Monita ad parochos*

1488 r., pouczenie kanonistyczno-liturgiczne dla duchowieństwa parafialnego archidiakonatu gnieźnieńskiego, rozszerzone na archidiecezję i przyjęte w 1513 r. na synodzie w Łęczycy przez diecezje: płocką i wrocławską.

Inc. *Iohannes de Łukowo, archidiaconus Gneznensis et cancellarius Poznaniensis ecclesiarum, honorabilibus... salutem et fraternam in Domino caritatem. – Cum archidiaconus oculus cuiuslibet ordinarii in iure communi vocitetur...*

Mss. Kraków BJ Ms. 228, k. 275-277.

Edd. *Iohannis de Łuków archidiaconi Gneznensis Monita ad Parochos* (1488), wyd. P. David, Kraków 1936, s. 7-15.

Comm. SPTK, t. 2, s. 141; Bracha (2013), s. 26-27.

298.

Jan z Mogilna

1 poł. XV w.; benedyktyn, być może w Mogilnie.

Lit. Catalogus BJ, t. 1, s. 278; Wielgus (1992), s. 101-102 (jako Jan z Mogiły).

298/1

— (attrib.) *Expositio Canticum Cantorum*

Komentarz do Pieśni nad Pieśniami.

Inc. [tekst:] *Osculetur me osculo oris tui...* [expositio:] *Iste liber, a Salomone ex instructioe Spiritus Sancti editus, loquitur de amore sponsi et sponse...*

Mss. Kraków BJ Ms. 228, k. 263-274v.

Comm. Catalogus BJ, t. 1, s. 278; Wielgus (1992), s. 102.

299.

Jan Biskupiec z Opatowca

(Biskupek, Johannes Episcopellus, de Cholewa)

Pochodził z rodziny mieszczańskiej z Opatowca; w l. 1405-1411 przeor klasztoru dominikanów w Krakowie, prowincjał zakonu dominikanów, od 1407 r. studiował teologię na Uniwersytecie Krakowskim, w 1410 r. doktor teologii i regens studium generalnego w Krakowie, w l. 1411-1417 prowincjał polskiej prowincji dominikanów; od 1417 r. biskup chełmski, spowiednik i kaznodzieja króla Władysława Jagiełły; zm. w 1452 r.

Lit. PSB, t. 2, s. 110-111; SPTK, t. 1, s. 165-166; EK, t. 2, kol. 617; J. Fijałek, *Dwaj dominikanie krakowscy: Jan Biskupiec i Jan Falkenberg*, [w:] *Księga pamiątkowa ku czci O. Balzera*, Lwów 1925, t. 1, s. 271-348; J. Sawicki, *Jan Biskupiec, biskup chełmski (1377-1452)*, „NP”, 4 (1948), s. 103-124; L. Bieńkowski, *Działalność organizacyjna biskupa Jana Biskupca w diecezji chełmskiej (1417-1452)*, „Roczn. Hum.”, 7 (1958), z. 2, s. 187-256; J. Sawicki, *Nowe materiały do działalności biskupa chełmskiego Jana Biskupca*, „Sprawozdania z Czynności Wydawniczych i Posiedzeń Naukowych oraz Kronika Towarzystwa Naukowego KUL”, 17 (1969), s. 152-156; Hajdukiewicz (1974), s. 44-45; Ożóg (2004), wg indeksu; J. Turek, *Jan Biskupiec, prowincjał polskich dominikanów w latach*

1411-1417, [w:] *Ecclesia, regnum, fontes. Studia z dziejów średniowiecza*, red. S. Gawlas i in., Warszawa 2014, s. 87-95; Kaeppli SOP, t. 4, s. 145-146; Bucichowski (1997), s. 128, nr 411; M. Zdanek, *Regensi dominikańskiego studium generalnego w Krakowie do 1596 r.*, „PT”, 16 (2010), s. 111-112.

299/1

— *Tractatus*

Podręcznik dogmatyczno-apologetyczny dla duchowieństwa dołączony do statutowów synodu chełmskiego z 1440 r.

Inc. *Iste tractatus comprehendit salutem humani generis pro honore veritatis Jhesu Christi et exaltacione veritatis [...] Beatus Paulus scribens Thimotheo i epistola prima dicit...*

Mss. Poznań Bibl. Racz. Ms. 141 (dawna: II H C 11), k. 18-25v.

Edd. *Concilia Poloniae*, t. 4, s. 173-206.

Comm. P. Kras, *Husyci w piętnastowiecznej Polsce*, Lublin 1998, s. 221-223.

299/2

— *Tractatus contra sacra concilia*

1440-1441 r., Kraków; traktat antykoncylarystyczny.

Inc. *Paulus apostolus, I ad Chor. c. III, viam per quam salvari oportet insinuamus inquit «Pax Dei exultet in cordibus vestris» etc.*

Mss. Salamanka Biblioteca de la Universidad de Salamanca Ms. 2504, k. 258-265v.

Comm. SOP, t. 4, nr II 386: 2208.40; M. Zdanek, *Szkoły i studia dominikanów krakowskich w średniowieczu*, Warszawa 2005, s. 128-131; M. Zdanek, *‘Tractatus contra sacra concilia’ Jana Biskupca. Nowe źródło do dziejów eklezjologii polskiej XV wieku*, „RH”, 72 (2006), s. 105-114.

299/3

— (niezachowany, attrib.) *Gesta annorum ultimorum Vladislai Jagiellonis regis Poloniae*

Tekst wzmiankowany w liście Zbigniewa Oleśnickiego.

Comm. Wiszniewski (1840-1851), t. 1, s. 47; SOP, t. 4, nr II 386: 2208.41.

300.

Jan z Olkusza (starszy)

(Iohannes de Ilkush, Elkus)

Ur. ok. 1425 r. w Olkuszu, w rodzinie mieszczańskiej; od 1442 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1444 r. bakałarz, 1450 r. magister sztuk; w l. 1456, 1459/60 i 1464 dziekan Wydziału Sztuk; odbył studia medyczne i teologiczne (bakałarz teologii); zm. po 1464 r.

Lit. PSB, t. 10, s. 465-466; Hajdukiewicz (1974), s. 264; M. Markowski, *Kształtowanie się krakowskiej szkoły astronomicznej*, [w:] *Historia astronomii w Polsce*, t. 1, Wrocław 1975, s. 91-99; Rosińska (1984), nr 30, 281, 310, 348, 368, 403, 477, 659, 692, 1007, 1026, 1080, 1171, 1213, 1276, 1402, 1485, 1497, 1646, 1686, 1707, 1715, 1776, 1779, 1850, 2045, 2078; Markowski (1992), s. 115; Knoll (2016), s. 387-388.

300/1

— *Expositio ‘Theoricarum planetarum’ pseudo-Gerardi de Cremona cum textu*

Komentarz do traktatu astronomicznego.

Inc. *Epicichus. Capitulum secundum huius tractatus, in quo prosequit autor de theorica ipsius Lune...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1927, k. 3-18v.

Comm. Markowski (1992), s. 116.

300/2

— *Tractatus de regimine pestilenciali*

Traktat medyczny.

Comm. Hajdukiewicz (1974), s. 264; Knoll (2016), s. 412.

301.

Jan Ostroróg, z Ostroroga

Ur. 1435 r., pochodził z Ostroroga, z rodziny szlacheckiej h. Nałęcz; w l. 1450-1455 studiował na uniwersytetach w Wiedniu, Erfurcie, Bolonii, 1469 r. doktor obojga praw; w l. 1465-1475 kasztelan międzyrzecki, w l. 1472-1474 podskarbi koronny, w l. 1475-1501 kasztelan poznański, w l. 1500-1501 wojewoda poznański, w l. 1493-1498 starosta generalny Wielkopolski, dyplomata; zm. 1501 r.

Lit. PSB, t. 24, s. 502-505; WSB, s. 537-538; DPP, t. 3, s. 206-207; t. 5, s. 296; *Wielkopolscy Ostrorogowie*, red. A. Gąsiorowski, Ostroróg 1998, s. 76-78; Z. Górczak, *Rozwój majątków możnowładztwa wielkopolskiego w drugiej połowie XV i początkach XVI w. Studium z dziejów wielkiej własności ziemskiej*, Poznań 2007, s. 314-325; Michałowska (2011), s. 383-384.

301/1

— *Monumentum pro Reipublicae utilitate congestum*

1455 a 1477 r. (raczej w latach 70.); memoriał polityczny skierowany do rady królewskiej; w XVI w. memoriał był przedmiotem licznych przeróbek.

- Mss.** Warszawa BN Ms. BOZ 856 (zawiera 67 artykułów); Kraków Bibl. Czart. Ms. 238 IV, k. 119-136v (XVI w.); Kraków BJ Ms. 6561, s. 631-664 (XVI w.); Ms. 5267, s. 232-347 (rękopis z XVII w., bliższy jednak oryginałowi niż wcześniejsze kopie; zawiera 58 artykułów).
- Edd.** J. Ostrorog, *Monumentum pro comitiis generalibus Regni sub rege Casimiro pro Reipublicae ordinatione congestum*, wyd. M. Bobrzyński, [w:] SPPP, t. 5, cz. 1, s. 114-144; J. Ostrorog, *Monumentum pro comitiis generalibus Regni sub rege Casimiro pro Reipublicae ordinatione congestum*, [w:] A. Pawiński, *J. Ostroroga żywot i pismo 'O naprawie Rzeczypospolitej'. Studium z literatury politycznej XV w.*, Warszawa 1884, s. 123-181; J. Ostrorog, *Monumentum pro Reipublicae utilitate congestum*, wyd. T. Wierzbowski, Varsoviae 1891.
- Transl.** Ostrorog, *Monumentum pro comitiis...*, s. 123-181; 700 lat (1978), s. 237-261; J. Ostroróg, *Memoriał w sprawie uporządkowania Rzeczypospolitej*, przeł. A. Obrębski, Łódź 1994, s. 17-53.
- Comm.** NK, t. 3, s. 64; *Repertorium fontium*, t. 8, s. 423-424; Pawiński, *J. Ostroroga żywot...*, s. 1-122; A. Rembowski, *Jan Ostroróg i jego memoriał o naprawie Rzeczypospolitej wobec historii prawa i nauki politycznej*, Warszawa 1884; Ostrorog, *Monumentum pro Reipublicae...*, s. 5-44; A. Prochaska, *O naprawie Rzeczypospolitej Ostroroga*, „KH”, 13 (1899), s. 1-45, 256-286; A. Gładysz, *Geneza poglądów prawnopolitycznych Jana Ostroroga*, „Przegląd Zachodni”, 10 (1954), t. 2, s. 56-63; W. Sobociński, *Memoriał Jana Ostroroga a początki reformacji w Polsce*, „Odrodzenie i Reformacja w Polsce”, 3 (1958), s. 9-52; 4 (1959), s. 35-80; A. Strzelecka, *Uwagi w sprawie daty powstania i genezy 'Monumentum Ostroroga'*, [w:] *Prace z dziejów Polski feudalnej ofiarowane R. Grodeckiemu w 70 rocznicę urodzin*, red. Z. Budkowa i in., Warszawa 1960, s. 251-264; A. Wyczański, *'Memoriał' Jana Ostroroga a postulaty egzekucyjne XVI w.*, [w:] *Ludzie, Kościół, wierzenia. Studia z dziejów kultury i społeczeństwa Europy Środkowej (średniowiecze - wczesna epoka nowożytna)*, red. W. Iwańczak, S. K. Kuczyński, Warszawa 2001, s. 483-487; M. A. Janicki, *'Memoriał o urzędzeniu Rzeczypospolitej' Jana Ostroroga*, [w:] *Biblioteka Ordynacji Zamojskiej od Jana do Jana. Katalog wystawy*, red. T. Makowski, Warszawa 2005, nr 108, s. 195-197 [płyta CD]; J. Domański, *Scholastyka i początki humanizmu w myśli polskiej XV w.*, Warszawa 2011, s. 230-234; Świeboda (2013), s. 333-337, 356.

301/2

— *Mowa wobec papieża Pawła II*

Mowa wygłoszona w Rzymie w 1467 r.

Mss. Petersburg CBP Ms. F IV 105, s. 436 (niezidentyfikowany).

Edd. Pawiński, *J. Ostroroga żywot...*, s. 182-191; *Humanizm i Reformacja w Polsce*, wyd. I. Chrzanowski, S. Kot, Lwów-Warszawa-Kraków 1927, s. 56-58.

Transl. Pawiński, J. *Ostroroga żywot...*, s. 182-191; *Wybór mów staropolskich...*, s. 31-36; J. Ostroróg, *Memoriał w sprawie...*, s. 7-13.

Comm. Świeboda (2013), s. 235-236, 355.

302.

Jan Beber z Oświęcimia

Ur. ok. 1420 r., syn Mikołaja; od 1440 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1446 r. bakałarz, 1448 r. magister sztuk, od 1454 r. altarysta w katedrze krakowskiej, w l. 1456/57, 1467, 1475 dziekan Wydziału Sztuk, odbył studia teologiczne, 1474 r. bakałarz, 1475 r. profesor teologii; od 1470 r. kanonik, od 1477 r. kustosz kolegiaty św. Floriana w Krakowie; 1478 r. wicekanclerz Uniwersytetu Krakowskiego, 1482 r. dziekan Wydziału Teologicznego; zm. w 1482 r.

Lit. Fijałek (1898), s. 32-34; M. Zwiercan, *Beber Jan z Oświęcimia*, [w:] *Słownik pracowników książki polskiej*, red. I. Reichel, Warszawa-Łódź 1972, s. 49; M. Markowski, *Dzieje Wydziału Teologii Uniwersytetu Krakowskiego w latach 1397-1525*, Kraków 1996, s. 184, 191, 247, 250; Knoll (2016), s. 621-622.

302/1

— *Commentum in IV librum 'Sententiarum' Petri Lombardi*

Komentarz do ks. IV *Sentencji* Piotra Lombarda.

Inc. *Prosequitur intentum. Et primo determinat de sacramentis secundum se...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1528, k. 2-320v.

Comm. Catalogus BJ, t. 11, s. 176-180; Markowski (1996), s. 184.

303.

Jan Sakran z Oświęcimia

(Sacranus, Piotrowicz)

Ur. w 1443 r. w Oświęcimiu, syn Piotra; od 1459 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1465 r. bakałarz, 1468/69 r. magister sztuk, w l. 1470-1475 przebywał we Włoszech (Rzym), 1492/93 r. doktorat teologii uzyskany w Krakowie, wykładał na Uniwersytecie, w l. 1512/13, 1513, 1521 rektor Uniwersytetu Krakowskiego; 1496 r. kanonik krakowski, sandomierski, 1495 r. kanonik wrocławski, od 1492 r. kustosz kolegiaty św. Floriana w Krakowie; w l. 1496-1502 pleban kościoła św. Mikołaja w Krakowie; pleban kaplicy królewskiej w katedrze krakowskiej; spowiednik królów Jana Olbrachta, Aleksandra Jagiellończyka i Zygmunta I, dyplomata; zm. w 1527 r. W starszej literaturze mylony z Janem Piotrowiczem z Oświęcimia.

Lit. PSB, t. 10, s. 467-468; por. PSB, t. 26; SPTK, t. 2, s. 142-144; NK, t. 3, s. 72-73; SPH, s. 99-101; Fijałek (1898), s. 31-52; Szelińska (1966), s. 102-106, 190-197;

Hajdukiewicz (1974), s. 585-586; Wielgus (1992), s. 132-133; F. Murawiec, *Jan z Oświęcimia zwany Sakranem*, [w:] *Złota księga Papieskiej Akademii Teologicznej*, Kraków 2000, s. 201-207; T. Wünsch, *Das römische Modell einer Kirchenunion mit der Orthodoxie und sein Architekt. Johannes Sacranus von Auschwitz/Oświęcim*, „RH”, 74 (2008), s. 83-112; Michałowska (2011), s. 398; Knoll (2016), 582-583.

303/1

— *Ad episcopum*

Koniec XV w., Kraków; mowa.

Inc. *Tuam, Presul Reverendissime ac veneratissime antistes, ceberimam presentiam, wltum spectabilem et adventum tuum desideratissimum puer ego...*

Mss. Warszawa BN Ms. Lat.O.ch.II.63, k. 256 (zniszczony).

Edd. Fijałek (1898), s. 51.

Comm. SPTK, t. 2, s. 143.

303/2

— *Elucidarius errorum ritus Ruthenici*

Ok. 1500-1501 r., Litwa; traktat przeciwko wierze prawosławnej.

Edd. princ. *Elucidarius errorum ritus Ruthenici* [Cracoviae 1501]; *Errores atrocissimorum Ruthenorum* [Cracoviae 1508].

Facs. M. M. Niechwiej, ‘O błędach Rusińskiego obrządku’, to jest ‘*Elucidarius errorum ritus Ruthenici*’ (1501), czyli *Jan z Oświęcimia wobec idei unii kościelnej z prawosławnymi Rusinami*, Kraków 2012, s. 417-483.

Transl. Niechwiej, ‘O błędach Rusińskiego obrządku’..., s. 369-416.

Comm. SPTK, t. 2, s. 143; Niechwiej, ‘O błędach Rusińskiego obrządku’..., s. 369-416.

303/3

— *Invitativa oratio divi Joannis Alberti Poloniae regis ingredientis primum urbem Cracoviam*

20 XII 1492 r., Kraków; mowa na powitanie króla Jana Olbrachta.

Inc. *Quam celebris hodierna dies illuxit nobis, Rex inclite...*

Mss. Warszawa BN Ms. Lat.O.ch.II.63, k. 259v (zniszczony).

Edd. Fijałek (1898), s. 42-44.

Comm. SPTK, t. 2, s. 143.

303/4

— *Invitativa oratio... in ingressu primo clari principis Frederici in urbem Cracoviam*

14 XII 1493 r., Kraków; pełny tytuł: *Iohannis Sacrani invitativa oratio, tunc rectoratum gerentis, in ingressu primo clari principis Frederici in urbem Cracoviam, posteaquam archipresulatum cardinalatumque fuisset consecutus, habita in occurso extra menia urbis eiusdem XIII decembris anno domini Millesimo quadringentesimo nonagesimo quarto* [błędnie]; mowa na wjazd kardynała Fryderyka Jagiellończyka.

Inc. *Illustrissime Princeps et Reverendissime domine, quamvis statuum ordines universi feste et inclite urbis huius...*

Mss. Warszawa BN Ms. Lat.O.ch.II.63, k. 253 (zniszczony).

Edd. Fijałek (1898), s. 45-47.

Comm. SPTK, t. 2, s. 143.

303/5

— *Invitativa... pro episcopo Posnaniensi*

Koniec XV w., Kraków; mowa powitalna.

Inc. *Reverendissime pater, alma mater Universitas, mater nostra responsura gratitudinis debito tot meritis ac benefactis...*

Mss. Warszawa BN Ms. Lat.O.ch.II.63, k. 256v (zniszczony).

Edd. Fijałek (1898), s. 51-52.

Comm. SPTK, t. 2, s. 143.

303/6

— *Invitativa... pro episcopo Kuiaviensi*

Koniec XV w., Kraków; mowa powitalna.

Inc. *Iure, Presul Splendidissime, Te patrem Clementissimum plenum humanitatis et benignitatis alma mater Universitas invitat...*

Mss. Warszawa BN Ms. Lat.O.ch.II.63, k. 256v-257 (zniszczony).

Edd. Fijałek (1898), s. 52.

Comm. SPTK, t. 2, s. 143.

303/7

— *Modus epistolandi*

Podręcznik epistolografii.

Edd. princ. 1. wyd. Stanisław z Łowicza, b.m.r.; 2. [Kraków], Jan Haller, [1507]; 3. Kraków, Jan Haller, 1512; 4. Kraków, Jan Haller, 1520.

Comm. SPTK, t. 2, s. 143; Knoll (2016), s. 310.

303/8

— *Oratio ad regem invitativa per infantem puerulum*

Koniec XV w., Kraków; mowa na powitanie króla.

Inc. *Serenissime Princeps et Clementissime domine Rex, tuis gloriosis fascibus...**Mss.* Warszawa BN Ms. Lat.O.ch.II.63, k. 260v (zniszczony).*Edd.* Fijałek (1898), s. 44-45.*Comm.* SPTK, t. 2, s. 143.

303/9

— *Oratio laudativa... pro Andreolo puero Basiliade confecta ad gratulandum primitiis divi Frederici*

25 XII 1493 r., Kraków; mowa pochwalna.

Inc. *Cum te residem videam, inclite Princeps et splendidissime Cardinalis Primasque ac Pontifex gloriose...**Mss.* Warszawa BN Ms. Lat.O.ch.II.63, k. 255-256 (zniszczony).*Edd.* Fijałek (1898), s. 49-51.*Comm.* SPTK, t. 2, s. 143.

303/10

— (attrib.) *Oratio... pro susceptione dicti Domini Cardinalis et novi Primatis edita nomine Capituli Cracoviensis*

Koniec XV w., Kraków; mowa na ingres prymasa Fryderyka Jagiellończyka.

Inc. *Quoniam mirificam animi leticiam nobis affert, inclite presul et antistes, nova hec et peroptata solemnitas...**Mss.* Warszawa BN Ms. Lat.O.ch.II.63 (zniszczony).*Edd.* Fijałek (1898), s. 48-49.*Comm.* Fijałek (1898), s. 48 (jako attrib.); SPTK, t. 2, s. 143.

304.

Jan z Polski

(Johannes de Polonia)

Być może tożsamy z Janem Radlicą (z Radliczyc) (zob.)

304/1

— *Computus manualis metricus cum commentario*

2 poł. XIV w. (ok. 1389); traktat astronomiczny.

Inc. [Tekst:] *Est duplex ciclus, lunaris sit tibi primus, alter solaris...* [Comm. Praga NK Ms. XIII.F.17:] *In multis locis dicitur quod uniuscuiusque rei essentia*

dependet ex causis et principiis... [Comm. Monachium BSB Ms. Clm. 14622:] *Circa inicium presentis libri queritur primo de quo habetur in presenti libro. Secundo quod sit computus... Titulus istius libelli est hic: Complexum computus manualis tractans de ciclo solari et lunari...* [Comm. Prol. Kraków BJ Ms. 1860:] *Dirige cogitationes tuas in bonum etc. et bonum te semper reddet virilem et gloriosum...* [Comm. Kraków BJ Ms. 1928:] *Iste liber, cuius subiectum est spacium temporis cum recta ratione secundum motum solis et lune distinctum ad divinum officium peragendum principali sui divisione dividitur in quinque capitula...*

Mss. Kraków BJ Ms. 562, k. 110-111; Ms. 709, k. 185-186 (Comm.); Ms. 1838, k. 59v-68v; Ms. 1848, k. 53-56; Ms. 1860, k. 38-49 (Comm.), 55v-60v (Glosy); Ms. 1928, s. 192-230; Monachium BSB Ms. Clm. 4377, k. 229-231; Ms. Clm. 7614, k. 29v-32; Ms. Clm. 14622, k. 112, 114-120v; Praga NK Ms. XIII. F. 17, k. 46-54v; Salzburg Bibliothek der Erzabtei St. Peter Ms. b IX 14, k. 91-92v; Wiedeń Schottenstift, Stiftsbibliothek Ms. 305 (Hübl 225), k. 1-6v.

Comm. L. Thorndike, P. Kibre, *A Catalogue of Incipits of Mediaeval Scientific Writings in Latin*, Cambridge Mass. 1963, nr 435, 508; Walther (1969), nr 5652; Rosińska (1984), nr 572, 671, 1018.

305.

Jan Wels z Poznania

Ur. w Poznaniu; od 1453 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1458 r. bakałarz, 1462 r. magister sztuk, odbył też studia medyczne, 1472 r. licencjat medycyny, po 1463 r. pleban kościoła św. Szczepana w Krakowie, wychowawca dzieci królewskich; zm. w 1498 r.

Lit. J. Rostafiński, *Jana Welsa zapiska treści lekarskiej, zarazem najdawniejszy przyczynek do flory Krakowa*, „Rozprawy i Sprawozdania z Posiedzeń Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego AU”, 14 (1886), s. 1-6; E. Wierzbicka, *Botanika w Polsce średniowiecznej*, cz. 2: *Jan Wels*, „Wiadomości Botaniczne”, 9 (1965), z. 2, s. 133-134; Knoll (2016), s. 407, 412, 626.

305/1

— *Radices colligendae in Maio...*

Koniec IV 1490 r., Kraków (?); wariant tytułu: *Radices colligende in Mayo Luna existente in signo terreo cum bonis aspectibus*; słownik polsko-łaciński roślin.

Inc. *Radices feria quinta et sexta ante Philippi millesimo quadringentesimo nonagesimo. 1. Bess sambucus...*

Mss. Kraków BJ Ms. 777, k. 1.

Facs. Wierzbicka, *Botanika w Polsce...*, s. 135.

Edd. Rostafiński, *Jana Welsa zapiska...*, s. 2-4.

Comm. Rostafiński, *Jana Welsa zapiska...*, s. 1-43; Wierzbicka, *Botanika w Polsce...*, s. 133.

305/2

— *Praecepta medicinalia*

1490-1493 r., Kraków; recepty medyczne z glosami niemieckimi i polskimi, zapisane często na marginesach w całym rękopisie; być może autorstwa Jana Welsa były także recepty w rękopisie Kraków BJ Ms. 799.

Inc. *Sequitur pulver ad menstrua provocanda solennis, expertus, usitatus in apoteca olim Mathei, antiqui hospiti mei, qui multa consimilia experta composita habebat. Recipe cinnamoni...*

Mss. Kraków BJ Ms. 777, k. 193v-194v, 1v i passim; Ms. 799, k. 258-266v.

Comm. Catalogus BJ, t. 7, s. 34, s. 156-160.

306.

Jan z Raciborska

(Johannes de Raciborsko)

Ur. w 1 poł. XV w.; w 1444/45 r. bakałarz teologii na Uniwersytecie Krakowskim.

Lit. S. Włodek, *Quelques informations sur les commentaires médiévaux de la 'Métaphysique' d'Aristote conservés dans les manuscrits de la Bibliothèque Jagellonne à Cracovie*, „Miscellanea mediaevalia”, 2, Berlin 1963, s. 769-770; Markowski (1965a), s. 193.

306/1

— (attrib.) *Quaestiones super I-XII libros 'Metaphysicae' Aristotelis*

Ok. poł. XV w. (?), Kraków; wariant tytułu: *In Metaphysicam*; kwestie filozoficzne do 12 ksiąg *Metafizyki* Arystotelesa.

Inc. *Circa initium Methaphisice queritur: Utrum omnes homines naturaliter scire desiderant. Pro cuius intellectu est notandum, differentia est inter appetitum et desiderium...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2075, k. 100-170v.

Comm. Markowski (1971), s. 466-467 (jako anon.); Lohr (1971), s. 273, nr 1 (jako authent.); Markowski, Włodek (1974), s. 101 (jako attrib.).

307.

Jan Taczel z Raciborza

(z Mogiły)

Ur. ok. 1440 r. w Raciborzu na Śląsku; od 1457 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1464 r. bakałarz sztuk (już jako cysters z Mogiły), 1468 r. magister

sztuk; odbył studia teologiczne, 1472/73 r. bakałarz, 1477 r. licencjat, ok. 1484 r. doktor teologii; w l. 1493-1503 opat klasztoru w Mogile; zm. w 1503 r.

Lit. SPTK, t. 2, s. 132; K. Hoszowski, *Obraz życia i zasług opatów mogińskich*, Kraków 1867, s. 28-29; Fijałek (1900a), t. 1, s. 28-29, 34-35; F. Stegmüller, *Repertorium commentariorum in Sententias Petri Lombardi*, Würzburg 1947, nr 450; J. B. Korolec, *Komentarze do 'Etyki Nikomachejskiej' w Krakowie w XV wieku*, MHFŚP, 7 (1974), s. 130.

307/1

— (attrib.) *Questiones super tercio 'Sentenciarum'*

1477 r., Kraków; komentarz do III księgi *Sentencji* Piotra Lombarda wykładany przez Jana Taczela na Uniwersytecie Krakowskim, użyty w kolofonie termin: *comparate* (k. 249r), oznaczać może zakup rękopisu przez Jana Taczela.

Inc. [Principium:] *Implorato ante omnia divino suppliciter auxilio contuendum est nobis egregii patres et magistri prelustres...* [kwestie:] *Cum venit igitur plenitudo temporum. Iste est tercius liber, in quo magister de reparacione lapsi hominis determinant...*

Mss. Mogiła Arch. i Bibl. klasztoru Cystersów Ms. 628, k. 64-249.

Comm. Z. Włodek, *Jana Taczela z Raciborza opata mogińskiego wykład 'Sentencji' na Uniwersytecie Krakowskim*, [w:] *Z dziejów filozofii na Uniwersytecie Krakowskim w XV wieku*, red. Z. Kuksewicz, Warszawa-Wrocław-Kraków 1965, s. 166-181 (jako attrib.).

308.

Jan Radlica (z Radliczyc)

(Johannes de Polonia)

Syn Michała z Radliczyc h. Korab; po 1361 r. studiował we Francji (Paryż, Montpellier); bakałarz teologii i medycyny; przed 1370 r. doktor medycyny na Uniwersytecie w Montpellier; w l. 1368 i 1376 prokurator nacji angielskiej na Uniwersytecie Paryskim; lekarz króla francuskiego Karola V Mądrego, następnie lekarz Ludwika Andegaweńskiego; od 1380 r. kanclerz Królestwa Polskiego; kanonik i archidiakon w katedrze krakowskiej; od 1382 r. biskup krakowski; zm. w 1392 r.

Lit. PSB, t. 10, s. 469-472; Bednarski (1939), s. 8; Hajdukiewicz (1974), s. 551-552; J. Serwański, *Jan z Radliczyc*, [w:] *Polacy w historii i kulturze krajów Europy Zachodniej. Słownik biograficzny*, red. K. Kwaśniewski, L. Trzeciakowski, Poznań 1981, s. 173; Ożóg (1987), s. 20, 144; S. A. Sroka, *Jan Radlica jako lekarz*, „Archiwum Historii i Filozofii Medycyny”, 57 (1994), z. 4, s. 463-471; Ożóg (1995), s. 110-111, 134; M. D. Kowalski, *Prałaci i kanonicy krakowskiej kapituły katedralnej od pontyfikatu biskupa Nankera do śmierci biskupa Zawiszy z Kurozwęk (1320-1382)*, Kraków 1996, s. 184-185.

308/1

— *Recepta lekarska przeciwko bólowi głowy*

1382-1392 r.; recepta lekarska przeciwko bólowi głowy, zredagowana w formie listu do nieznanego przyjaciela.

Inc. *In dolore capitis...*

Mss. Budapeszt Węgierskie Archiwum Krajowe, DL 66402.

Edd. Sroka, *Jan Radlica jako lekarz...*, s. 471; W. W. Głowacki, *Recepta lekarska Jana Radlicy z lat jego episkopatu w Krakowie (1382-1392)*, „Archiwum Historii i Filozofii Medycyny”, 57 (1994), z. 4, s. 481-484; *Dokumenty polskie z archiwum dawnego Królestwa Węgier*, t. 1: (do 1450 r.), wyd. S. A. Sroka, Kraków 1998, nr 23, s. 31-32.

Transl. Sroka, *Jan Radlica jako lekarz...*, s. 471; Głowacki, *Recepta lekarska Jana Radlicy...*, s. 481-484.

Comm. Sroka, *Jan Radlica jako lekarz...*, s. 463-471; Głowacki, *Recepta lekarska Jana Radlicy...*, s. 479-494;

308/2

— (attrib.) *Practica brevis sanitatis conservandae*

Traktat medyczny; autorstwo – wobec niejasnego kolofonu – prawdopodobne.

Inc. *Voluntati vestre annuens, salvo meliore iudicio aliqua brevia pro conservatione sanitatis... Ponam ergo meam considerationem... ><... in renibus et vesica generat. Explicit practica brevis ad instanciam venerabilis viri magistri Henrici de Oytha per Johannem de Polonia magistrum in medicinis cursorie conscripta. Laus omnipotenti Deo.*

Mss. Erfurt UB Erfurt Ms. Dep. Erf. CA 4° 222 (dawna: WAB Ampl.Qu.222), k. 91-100v.

Comm. Bednarski (1939), s. 8; Hajdukiewicz (1974), s. 552.

309.

Jan z Radochoniec

(de Radochonce)

Ur. w 2 poł. XIV w., prawdopodobnie w Radochońcach koło Mościsk w rodzinie szlacheckiej h. Nieczuja; od 1405 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, następnie na Uniwersytecie Praskim, 1407 r. bakałarz sztuk; powrócił na Uniwersytet Krakowski, tu 1408 r. magister sztuk; w 1416 r. dziekan Wydziału Sztuk, w l. 1424 i 1431 rektor Uniwersytetu Krakowskiego; od 1424 r. kanonik kolegiaty św. Floriana na Kleparzu w Krakowie, od 1428 r. prokurator, od 1439 r. kanonik katedry krakowskiej; ok. 1440/41 r. doktor teologii; zm. ok. 1450 r.

Lit. PSB, t. 10, s. 472; SPTK, t. 2, s. 143-144; Fijałek (1900a), t. 1, s. 264-266; Kowalczyk (1970), s. 26, 45; Wielgus (1992), s. 62-63; Knoll (2016), s. 614.

309/1

— (attrib.) *Oratio rectoralis: Ipse convertet...*

1431 r. (?), Kraków; mowa rektorska na inaugurację urzędowania.

Inc. Ipse convertet incredulos ad prudentiam iustorum Luce I. – Reverendi magistri... Quamquam archangelico ad litteram oraculo...

Mss. Kraków BJ Ms. 2014, k. 302-310; Ms. 1272, k. 108-113; Kraków Bibl. PAU/PAN Ms. 6641, k. 201-205.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 152, nr 17 (jako attrib.).

310.

Jan z Reguł

(Iohannes Regulscius Polonus)

Ur. w Regułach w rodzinie szlacheckiej h. Stary Koń; od 1460 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1468 r. magister sztuk, przed 1475 r. doktor medycyny w Bolonii, po powrocie dziekan Wydziału Lekarskiego do 1505 r.; w l. 1500, 1502, 1507, 1508 rektor Uniwersytetu Krakowskiego; od 1476 r. lekarz nadworny króla Kazimierza Jagiellończyka; lekarz nadworny Aleksandra i Zygmunta I; rajca i burmistrz Krakowa; zm. w Krakowie w 1515 r.

Lit. PSB, t. 10, s. 472-473; Morawski (1900), s. 101-114; J. Lachs, *Przyczynek do znajomości Jana z Reguł lekarza krakowskiego w XV i XVI w.*, „Krytyka Lekarska”, 9 (1905), s. 88-90; Hajdukiewicz (1974), s. 265; Rosińska (1984), nr 1977; Knoll (2016), s. 56, 114, 405, 413.

310/1

— *Intencio Iohannis Regulsci Poloni*

Ok. 1494, Kraków; nota astronomiczna na marginesie tekstu: *Canones tabularum directionum profectionumque* Jana Regiomontanus.

Inc. Si descensionem queris obliquam, accipe arcum ecliptice, ut gracia exempli 26^g51^m Gemini...

Mss. Kraków BJ Ms. 598, k. 5.

Comm. Rosińska (1984), nr 1977; Catalogus BJ, t. 4, s. 161.

311.

Jan z Rytwian (Rytwiański)

Szlachcic h. Jastrzębiec; od 1431 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim; w l. 1432-1445 kanonik gnieźnieński, później wybrał karierę świecką; w l. 1442 (?)-1478 starosta sandomierski, w l. 1474-1478 kasztelan sandomierski, od 1477 r. wojewoda krakowski, w l. 1462-1477 marszałek koronny; zm. w 1478/79 r.

Lit. PSB, t. 33, s. 588-592; Czyżak (2003), s. 347-348.

311/1

— *Mowa wobec papieża I*

XI 1461 r., Rzym; mowa wygłoszona wobec papieża Piusa II w sprawie obsady biskupstwa krakowskiego. Mowa wzorowana była na mowie Tomasza ze Strzępina (zob.) z 1450 r.

Inc. *Quamvis, beatissime pater, sedes apostolica cultoribus suis liberalem se exhibere consueverit...*

Mss. Kraków BJ Ms. 764, s. 14-16.

Edd. CE 3, nr 95, s. 110-114.

311/2

— *Mowa wobec papieża II*

XI 1461 r., Rzym; druga mowa wygłoszona wobec papieża Piusa II w sprawie obsady biskupstwa krakowskiego. Mowa wzorowana była na mowie Tomasza ze Strzępina (zob.) z 1450 r.

Inc. *Solitum est, beatissime pater, in regno Polonie inclito...*

Mss. Kraków BJ Ms. 764, s. 13-14.

Edd. CE 3, nr 96, s. 115-116.

312.

Jan Sartoris

(Sartorius)

Dominikanin, lektor w klasztorze w Świdnicy; po 1373 r. prawdopodobnie penitencjarz papieski, w 1388 r. biskup tytularny Seretu, ok. 1395 r. sufragan krakowski; spowiednik Jadwigi i Władysława Jagiełły; zm. ok. 1394 r.

Lit. SPTK, t. 2, s. 131; J. Korolec, *Wstęp do badań nad życiem umysłowym dominikanów wrocławskich w średniowieczu*, MHFŚP, 8 (1974), s. 143; Kielar (1975), s. 326-327, 485-487; Kaeppli SOP, t. 3, s. 9; Bucichowski (1997), s. 135, nr 463.

312/1

— *Itinerarium Sancti Thomae*

1373 r., Świdnica; słownik teologiczny z dzieł św. Tomasza z Akwinu.

Inc. [Prol.] *Cum multi studioso viri eleganti ingenio necessaria ex dictis s. Thome collegissent, placuit et mihi... ex dictis prefati doctoris aliqua... excerpere... Hunc ergo librum Itinerarium s. Thome appelavi... [tekst:] Abstinentia. Tho. 2a 2e q. 146 a. 1: usus ciborum et eorum abstinentia secundum se considerata non pertinent ad legem Dei...*

Mss. Warszawa BN Ms. 12532 II, k. 1-141v; Wrocław BUWr Ms. I Q 460, k. 1-93v [brak początku, z indeksem na k. 91-93v]; Ms. II F 106, k. 123-230v.

Comm. Kaeppli SOP, t. 3, nr 2647; P. Kielar, *Jana Sartorisa 'Itinerarium S. Thome'*, „Studia Theologica Varsaviensia”, 7 (1969), nr 2, s. 271-276.

312/2

— *Tabula super omnia opera sancti Thome de Aquino*

1373 r., Świdnica; alfabetyczny indeks rzeczowy do pism św. Tomasza z komentarzem.

Inc. *Nota propter distinctionem librorum ad quos remittit tabula infrascripta...* [tabula:] *Abbatissa non habet prelationem ordinariam...*

Mss. Mediolan Biblioteca nazionale Braidense Ms. AD.IX.37 (jako dzieło Piotra z Bergamo); Wrocław BUWr Ms. II Q 44, k. 73-132v.

313.

Jan ze Słupcy

(Johannes de Slupcza)

Ur. w 1408 r., syn Mikołaja; od 1429 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim; 1432 r. bakałarz, 1433 r. magister sztuk, w l. 1439 i 1450 dziekan Wydziału Sztuk, odbył studia teologiczne, przed 16 II 1440 r. bakałarz, 1451 r. licencjat, 1452 r. doktor teologii, w l. 1452/53 i 1476/77 rektor Uniwersytetu Krakowskiego, w 1488 r. wicekanclerz; 1474 r. kaznodzieja katedry krakowskiej, kantor w kolegiacie św. Florianiana i pleban w Olkuszu (po 1440 r.), w l. 1464-1469 pleban kościoła św. Mikołaja na Wesolej, od 1469 r. altarysta w kościele Wszystkich Świętych w Krakowie, od 1472 r. kanonik katedry krakowskiej; zm. w 1488 r.

Lit. PSB, t. 10, s. 476-478; SPTK, t. 2, s. 144-145; Fijałek (1898), s. 14; Z. Kuksewicz, *Jan ze Słupczy. Stan badań*, MSZHFSS, 1 (1961), s. 85-117; J. Rebeta, *Nieznane pisma i fragment biblioteki Jana ze Słupczy*, MSZHFSS, 7 (1967), s. 125-148; M. Markowski, *Problematyka uniwersaliów w polskich piętnastowiecznych pismach nominalistycznych*, „StMed”, 12 (1970), s. 143-145; Markowski (1971), s. 450; Hajdukiewicz (1974), s. 265-266; Markowski, Włodek (1974), s. 111-112; Wielgus (1992), s. 105-108; Knoll (2016), s. 335, 620-622.

313/1

— *Commentum in Apocalypsim*

Komentarz do Apokalipsy wg św. Jana.

Inc. [Prolog:] *In principiis librorum solent ista requiri, quis sit autor, que materia, que forma seu modus agendi...* [tekst:] *Premissa noticia et declaracione causarum sciencie huius libri acceditur ad formam tractatus...* *Apokalipsis Ihesu Christi, quam dedit illi...* [komentarz:] *Liber iste principali divisione dividitur in duas partes, scilicet in prohemium et tractatum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1417, k. 18v, 20-650v; Ms. 1433, k. 15-294 (autograf); Wrocław BUWr Ms. I F 84, k. 13 (cap. X-XVIII).

Comm. Stegmüller RB nr 9504; Wielgus (1992), s. 107; Markowski (1996), s. 165; Catalogus BJ, t. 10, s. 11-12.

313/2

— *Nota exegetica super Epistolam s. Pauli ad Romanos*

Kompilacja oparta na liście św. Hieronima *ad Hedibiam* (rozd. 10-11).

Inc. *Quid significat illud, quod apostolus Paulus disputat ad Romanos scribens, quid ergo dicemus, numquid iniquitas apud Deum absit: capitulo IX, 14 usque ad eum locum ubi sic ait... sicut Sodoma et Gomorrha, fuissemus, unde Ieronimus ad Elbidiam quaestione Xa...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1405, k. I-IV.

Comm. Wielgus (1992), s. 106; Catalogus BJ, t. 9, s. 406.

313/3

— *Nota exegetica super Genesisim*

Ok. 1474-1478 r., Kraków; nota na temat Ks. Rodzaju.

Inc. *Aquilla: septempleriter ulcissatur, Symmachus septies vindicatur. Quomodo intelligitur quod dicitur Genesis quarto: omnis qui accidit Cain septem vindictibus explicit Septuaginta...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1405, k. IV (wyklejka okładki tylnej).

Comm. Wielgus (1992), s. 106-107; Catalogus BJ, t. 9, s. 407.

313/4

— *Nota super Apocalipsim*

Ok. 1449 r., Kraków; nota na temat Apokalipsy.

Inc. *Audivi vocem de caelo tamquam vocem aquarum multarum et vocem quam audivi. Apocalipsis. Magister Sententiarum in tertio libro supernorum et infernorum mirabilissimam conclusionem...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2230, k. 6.

Comm. Wielgus (1992), s. 107.

313/5

— *Principium in Apocalypsime a. 1452 scriptum*

1452 r., Kraków; wstęp do Apokalipsy.

Inc. *Aperti sunt thesauri... Eccli. 43 [15]. – Cassiodorus libro suo De institutione divinarum scripturarum sive litterarum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1417, k. 3v-9; Ms. 1433, k. 6-8 (autograf).

Comm. Catalogus BJ, t. 10, s. 11-12.

313/6

— *Principium in Apocalypsim*

1460 r., Kraków; wariant tytułu: *Glossa super Apocalypsim, ex dictis variarum compilata; Lectura super Apocalypsim*; komentarz wstępny do Apokalipsy.

Inc. *Sacratissimae theologiae originem generosam, propaginem preciosam, profunditatem subtilitatis et firmitatem immobilitatis...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1417, k. 1-3v; Ms. 1433, k. 9-9v (autograf); Wrocław BUWr Ms. I F 84, k. 1.

Comm. Stegmüller RB, nr 9504; Wielgus (1992), s. 107; Catalogus BJ, t. 10, s. 11-12.

313/7

— *Principium in I-IV 'Sententiarum' P. Lombardi*

Ok. 1449 r., Kraków; wstępy do ks. I-IV *Sentencji* Piotra Lombarda.

Inc. *Materiam presentis acti prosequendo quadruplicito membro iuxta precessorum meorum laudabilem consuetudinem...* [in librum I:] *Candor est lucis eterne. In quibus verbis quattuor principaliter redunduntur...* [in librum II:] *Principium in secundum librum Sententiarum faciendo... repeto verba thematis in cursu in primum Sententiarum per me assumpta...* [in librum III:] *Circa tertium. Candor est lucis eterne. Intellectus humanus a rebus sensibilibus connaturaliter sibi scienciam capiens...* [in librum IV:] *In actu presenti suscipiendo principium in IV Sententiarum, tria per ordinem intendo... ut deduxit doctor sanctus primo Contra gentiles...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2230, k. 265-280.

Comm. M. Gołaszewska, J. B. Korolec, A. Póltawski, E. K. Siemiątkowska, I. Tarowska, Z. Włodek, *Commentaires sur les Sentences. Supplément au répertoire des F. Stegmüller*, „Med.Philos.Pol.”, 2 (1958), s. 23-24; Kuksewicz, *Jan ze Słupczy...*, s. 103-104.

313/8

— *Puncta super XII libros 'Metaphysicae' Aristotelis*

1433 r., Kraków; wariant tytułu: *Commentarius in libros Metaphysicorum Aristotelis; Expositio et quaestiones in I-XII libros Metaphysicae Aristotelis*; komentarz do *Metafizyki* Arystotelesa.

Inc. *Circa inicium sciencie libri Metaphysice, cuius subiectum est 1y ens inquantum ens et propria passio eiusdem subiecti est 1y unum. Et licet ens et unum sint idem in re, differunt tamen ratione* [tak Markowski]; *Omnes homines. – Ratio secundum sanctum Thomam: unumquodque imperfectum appetit naturaliter suam perfectionem, primo Physicorum...* [tak Lohr].

Mss. Kraków BJ Ms. 2099, k. 128v-163v.

Edd. (fragm.) Z. Siemiątkowska, *Metafizyka Jana ze Słupczy*, cz. 1, MSZHFSS, 7 (1967), s. 122-128; Ioannes de Slupcza, *Puncta super libros 'Metaphysicae' Aristotelis (Editio critica)*, wyd. i wstępem opatrzył M. Socała, „Acta Mediaevalia”, 24 (2012).

Comm. Kuksewicz, *Jan ze Słupczy...*, s. 102; Markowski (1971), s. 468-469 (jako redakcja Jana ze Słupcy); Lohr (1971), s. 282, nr 1 (jako dub.); Markowski, Włodek (1974), s. 112 (jako attrib.).

313/9

— **Quaestio: Utrum iste sole veritates...**

Kwestia teologiczna.

Inc. *Utrum iste sole veritates reputande sint katholice et de necessitate salutis credende, que vel explicite in canone Biblie asseruntur...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1417, k. 15v-18v; Ms. 1433, k. 12v-15 (autograf); Wrocław BUWr Ms. I F 84, k. 10.

Comm. Catalogus BJ, t. 10, s. 12.

313/10

— **Quaestio: Utrum omnes libri Biblie...**

Kwestia teologiczna.

Inc. *Utrum omnes libri Biblie nostre quoad omnes asserciones in sensu litterali sint divina revelacione conscripti...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1417, k. 9-15v; Ms. 1433, k. 9v-12v (autograf); Wrocław BUWr Ms. I F 84, k. 3.

Comm. Stegmüller RB, nr 9504, 3218 (jako Henricus Toting de Oyta); Catalogus BJ, t. 10, s. 11-12.

313/11

— **Quaestiones disputatae 'De mixtione elementorum' et 'De intellectu separato'**

1433 r., Kraków; dwie kwestie filozoficzne.

Inc. [*De mixtione elementorum:*] *Utrum formae substanciales elementorum manent in mixto. Quod questio sit vera arguitur. Primo, auctoritate Philosophi...;* [*De intellectu separato:*] *Utrum intellectus humanus separatus a corpore intelligat. Quod questio sit vera, arguitur. Intellectus humanus, separatus a corpore est felix...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2099, k. 126v-127v, 127v-128.

Edd. Z. Siemiątkowska, *Jana ze Słupczy kwestie filozoficzne 'De mixtione elementorum' 'De intellectu separato'*, [w:] *Z dziejów filozofii na Uniwersytecie Krakowskim w XV wieku*, red. Z. Kuksewicz, Wrocław-Warszawa-Kraków 1965, s. 155-165.

Comm. Kuksewicz, *Jan ze Słupczy...*, s. 108; Siemiątkowska, *Jana ze Słupczy kwestie filozoficzne...*, s. 152-154.

313/12

— *Quaestiones in III librum 'Sententiarum'*1449/1450 r., Kraków; zbiór 20 kwestii do III ks. *Sentencji* Piotra Lombarda.*Mss.* Kraków BJ Ms. 2230, k. 252-263v, 269.*Comm.* Kuksewicz, *Jan ze Słupczy...*, s. 104-108 (wykaz kwestii).

313/13

— *Sermo de passione*

Kazanie o Męce Pańskiej.

Inc. *Inclinate capite emisit spiritus Joh. XIX. – Quo abiit dilectus tuus o pulcherrima mulierum quo declinavit...**Mss.* Kraków BJ Ms. 1689, k. 334-360.*Comm.* Kuksewicz, *Jan ze Słupczy...*, s. 112; Wielgus (1992), s. 107.

313/14

— *Sermones de tempore*Kazania z cyklu *de tempore*.*Mss.* Kraków BJ Ms. 189, k. 122v-145v (5 kazań); Ms. 1415.*Comm.* Wielgus (1992), s. 107.

313/15

— *Sermones de sanctis*1466 r.; kazanie z cyklu *de sanctis*.*Inc.* *Fratres, corde creditur ad iustitiam, ore fit confessio ad salutem, fidem catholicam oportet habere omnem hominem...**Mss.* Kraków BJ Ms. 1415, k. 136-308v; Ms. Przyb. 67/54.*Comm.* Kuksewicz, *Jan ze Słupczy...*, s. 112; Ł. Walczy, *Kazanie Jana ze Słupcy o św. Wojciechu – przyczynek do dziejów polskiej ideologii państwowej w drugiej połowie XV wieku*, „NP”, 77 (1992), s. 261-271; Wielgus (1992), s. 107; Węcowski (2014), s. 140-142.

313/16

— *Sermones varii*Kazania: *De coena Domini, De novo sacerdote, in vigilia Nativitatis Christi, De nativitate Christi, De dedicatione ecclesiae, De una vel pluribus virginibus, In die BMV Nivis, De s. Marco, De s. Elisabeth.**Mss.* Kraków BJ Ms. 491, s. 386-401; Ms. 1506, k. 182-187, 188-193.*Comm.* *Catalogus BJ*, t. 11, s. 24-25.

313/17

— *Sermones, quaestiones et notae theologicae*

Kazania, kwestie i noty teologiczne.

Mss. Kraków BJ Ms. 2099; Ms. 1405; Ms. 1416; Ms. 2230; Kraków Bibl. Klasztoru OO. Karmelitów na Piasku Ms. 211, k. 81v-87v; Jasna Góra Bibl. i Arch. OO. Paulinów Ms. II 22 (670R).

Comm. Wielgus (1992), s. 108.

— (dub.) *Lectura super Epistolam s. Pauli ad Romanos*, zob. Mikołaj Bylina z Leszczyn

313/18

— (dub.) *Quaestio super 'De coelo et mundo' Aristotelis*

Ok. 1433 r., Kraków; Jan ze Słupcy był najprawdopodobniej tylko kopistą tekstu kwestii do *O niebie i świecie* Arystotelesa – zob. *Quaestiones super quatuor libros 'De coelo et mundo' Aristotelis*.

Inc. *De natura autem fere. Iste est liber De celo et mundo in quo agitur de ente mobili ad ubi et continet quattuor libros parciales, primus est de mundo secundum se totum... Utrum de ente mobili localiter sit sciencia tamquam de subiecto proprio et adequato sciencie libri de Celo et mundo? Unde notandum: questio unum supponit et aliud querit...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2099, k. 74-128.

Transl. (fragm.) 700 lat (1978), s. 120-126.

Comm. Kuksewicz, *Jan ze Słupczy...*, s. 102 (jako authent.); Lohr (1971), s. 282, nr 2 (jako dub.); Markowski, Włodek (1974), s. 111 (jako attrib.).

313/19

— (dub.) *Quaestio super 'De Sensu et Sensibilibus' Aristotelis*

Ok. 1433 r., Kraków – zob. *Puncta super 'De sensu et sensato' Aristotelis*.

Mss. Kraków BJ Ms. 2099, k. 164v-168.

Comm. Kuksewicz, *Jan ze Słupczy...*, s. 102-103 (jako authent.); J. Rebeta, *Nieznanne pisma i fragment biblioteki Jana ze Słupczy*, MSZHFSS 8 (1967), s. 133-139 (jako dub.); Lohr (1971), s. 282, nr 3 (jako dub.); Markowski, Włodek (1974), s. 112 (jako attrib.).

313/20

— (dub.) *Quaestio super 'De Somno et vigilia' Aristotelis*

Ok. 1433 r., Kraków – zob. *Puncta super 'De somno et vigilia' Aristotelis*.

Mss. Kraków BJ Ms. 2099, k. 171-174v.

Comm. Kuksewicz, *Jan ze Słupczy...*, s. 103 (jako authent.); Rebeta, *Nieznane pisma...*, s. 133-139 (jako dub.); Lohr (1971), s. 282, nr 4 (jako dub.); Markowski, Włodek (1974), s. 112 (jako attrib.).

313/21

— (dub.) *Quaestio super 'De Memoria et Reminiscentia' Aristotelis*

Ok. 1433 r., Kraków – zob. *Puncta super De memoria et reminiscencia Aristotelis*.

Mss. Kraków BJ Ms. 2099, k. 168v-170v.

Comm. Kuksewicz, *Jan ze Słupczy...*, s. 103 (jako authent.); Rebeta, *Nieznane pisma...*, s. 133-139 (jako dub.); Lohr (1971), s. 282, nr 5 (jako dub.); Markowski, Włodek (1974), s. 112 (jako attrib.).

314.

Jan Sommerfeld Starszy (Aesticampianus)

(Johannes Esticampianus)

Ur. w Sommerfeld na Łużycach; od 1479 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, w 1481 r. bakałarz, w 1485/86 r. magister sztuk, wykładał na Uniwersytecie Krakowskim jako *extraneus*, od 1490 r. jako członek Kolegium Mniejszego, od 1494 r. Kolegium Większego, w 1494/1495 r. dziekan Wydziału Sztuk, w 1497 r. bakałarz teologii; zm. w 1501 r.

Lit. PSB, t. 40, s. 469-470; NK, t. 3, s. 277; Hajdukiewicz (1974), s. 635; C. Mielczarski, *Między gramatyką scholastyczną a humanistyczną. Komentarz Jana Sommerfelda Starszego do traktatu gramatycznego Eberharda Hiszpańskiego (Strasburg 1499)*, Warszawa 2003; Knoll (2016), s. 297, 603-604, 629-630.

314/1

— *Epitafium dla Filipa Kallimacha*

1496 r.; epitafium dla Filipa Kallimacha, znane z przekazu Marka Rustinimicusa w liście do Konrada Celtesa, z IX 1500 r.

Inc. *Hic iacet a patria longe regione sepultus...*

Mss. Wiedeń ÖNB Ms. 3448, k. 105.

Edd. *Die Briefwechsel des Konrad Celtis*, wyd. H. Rupprich, München 1934, s. 356.

Transl. *Antologia poezji polsko-łacińskiej 1470-1543*, oprac. A. Jelicz, Warszawa 1953, s. 69.

314/2

— *Grammatica Petri Helie utilissima veri Prisciani imitatoris cum... brevis quadam commentatione in eandem*

1497 r.; komentarz do wierszowanego traktatu gramatycznego inc. *Sicut ab esse rei soliti...* Eberharda Hiszpańskiego, powstałego prawdopodobnie w XIII w., a stanowiącego streszczenie dzieła Pryscjana.

Edd. princ. *Grammatica Petri Helie utilissima veri Prisciani imitatoris cum magistri Iohannis Sommerfelt brevi quadam commentatione in eandem*, Strasburg, Marcin Flach, 1499.

Edd. Morawski (1900), s. 204-207; Mielczarski, *Między gramatyką scholastyczną...*

Comm. Mielczarski, *Między gramatyką scholastyczną...*

314/3

— **Modus epistolandi**

Przed 1501 r.; podręcznik epistolografii.

Edd. princ. *Modus epistolandi magistri Joannis Esticampiani alias Sumerfelt viginti genera epistolarum complectens*, Kraków, Florian Ungler, 1513; ponadto 5 wydań w XVI w.

Comm. L. Winniczuk, *Epistologiafia. Łacińskie podręczniki epistolograficzne w Polsce XVI wieku*, Warszawa 1952, s. 39-54.

314/4

— (attrib.) **Canones Cracovienses pro usu tabularum ad investigandos motus planetarum**

XV/XVI w.; w rękopisie nota: *Johannis Esticampiani ad lectorem epistola*.

Inc. *Cum homo ad communem hominum utilitatem...*

Mss. Wiedeń ÖNB Ms. 10460, k. 1, 2-9v.

Comm. Markowski (1973), s. 158 (jako anon.); Rosińska (1984), nr 450 (z odpisem noty).

315.

Jan Stanko

Ur. ok. 1430 r. w Lubiniu (lub Wrocławiu); odbył studia lekarskie we Włoszech, przed 1462 r. doktor medycyny; od 1462 r. na dworze arcybiskupa gnieźnieńskiego Jana Sprowskiego; lekarz Kazimierza Jagiellończyka; od 1470 r. wykładał medycynę na Uniwersytecie Krakowskim; w l. 1469-1472 kanonik krakowski, kantor sandomierski, kanonik wrocławski, dziekan głogowski; zm. w 1493 r.

Lit. NK, t. 3, s. 280-281; DPP, t. 4, s. 136; t. 5, s. 311; J. Lachs, *Lekarze krakowskiej kapituły katedralnej*, Kraków 1905, s. 15-17; E. Wierzbicka, *Botanika w Polsce średniowiecznej*, cz. 1, „Wiadomości Botaniczne”, 8 (1964), z. 1, s. 84-86; Sześlińska (1966), s. 124-132; Hajdukiewicz (1974), s. 642; Knoll (2016), s. 412-413, 607.

315/1

— *Antibolomenum*

1472 r.; wariant tytułu: *Antidotarium*; słownik przyrodniczo-lekarski łacińsko-niemiecko-polski wykorzystujący nieznanne bliżej dzieło *Benedicti Parthi Antibolomenum*, zawierający najobszerniejszy średniowieczny wykaz roślin i zwierząt żyjących w Polsce.

Mss. Kraków ABKK Ms. 225.

Facs. (fragm.) J. Rostafiński, *Symbola ad historiam naturalem medii aevi*, Kraków 1900, t. 2, tab. I-IV; (fragm.) Wierzbicka, *Botanika w Polsce średniowiecznej...*, s. 87.

Edd. *Symbola ad historiam naturalem...*, t. 2, 1-59.

Comm. Rostafiński, *Symbola ad historiam naturalem...*, t. 1, s. 33-50; Rostafiński, M. Skulimowski, *Najstarszy zabytek polskiego języka lekarskiego (tzw. Antidotarium w posiadaniu Krakowskiej Biblioteki Kapitulnej)*, „Wiadomości Lekarskie”, 2 (1957), s. 81-82; Wierzbicka, *Botanika w Polsce średniowiecznej...*, s. 86-91; Hajdukiewicz (1974), s. 642.

316.

Jan ze Stobnicy

(Johannes de Stobnicza, Stobniczka)

Ur. ok. 1470 r. w Stobnicy w rodzinie mieszczańskiej; od 1490 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim; 1494 r. bakałarz, 1498 r. magister sztuk; w l. 1498-1514 wykładał na Uniwersytecie Krakowskim, w l. 1506/07 i 1513/14 dziekan Wydziału Sztuk, od 1507 r. w zakonie bernardynów; zm. w 1519 r.

Lit. PSB, t. 10, s. 480-481; SPTK, t. 2, s. 146-147; NK, t. 3, s. 289-290; R. Palacz, *Jan ze Stobnicy*, MHFŚP, 1 (1970), s. 23-38; Hajdukiewicz (1974), s. 266-267; Rosińska (1984), nr 571, 1251; Michałowska (2007b), s. 331-332; Michałowska (2011), s. 402; Knoll (2016), s. 298, 356, 363-365, 400.

316/1

— *Additiones super Breviloquium Sancti Bonaventurae*

Pocz. XVI w.; dodatki do *Breviloquium* św. Bonawentury, obejmujące części III-VII.

Mss. Kraków BJ Ms. 2473.

Comm. SPTK, t. 2, s. 146.

316/2

— *De praedicationibus abstractorum ex sententia Scoti tam in creatis quam in divinis ac transcendentibus*

Traktat filozoficzny.

Edd. princ. Kraków, ok. 1506.

Comm. SPTK, t. 2, s. 146.

316/3

— *Dionysius Periegeta, De situ orbis cum glossis manu Joannis de Stobnica*

Komentarz do tekstu *De situ orbis*.

Mss. Kraków BJ Ms. 2457, s. 1-53.

Comm. SPTK, t. 2, s. 146-147.

316/4

— *Generalis doctrina de modis significandi grammaticalibus*

Podręcznikowy zarys gramatyki spekulatywnej (*modi significandi*).

Edd. princ. *Generalis doctrina de modis significandi grammaticalibus* [Kraków, Jan Haller, 1506-1508].

Edd. M. M. Nickl, *Zur Aktualität des Thomas von Erfurt und Jan de Stobnica*, Lauf an der Pegnitz 2004, s. XXV-XXX.

Comm. R. Gansiniec, *Modi significandi*, „Myśl Filozoficzna”, 6 (1956), s. 80-115; S. Gniadek, *Traktat semantyczny Jana ze Stobnicy*, „Sprawozdania Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk”, 20 (1956), nr 1, s. 12; R. Gansiniec, *Metrifcale Marka z Opatowca i traktaty gramatyczne XIV i XV wieku*, Wrocław 1960 (Studia Staropolskie, 6), s. 149-154; M. Markowski, *Logika. Dzieje filozofii średniowiecznej w Polsce*, t. 1, Wrocław 1975, s. 182-184; C. Mielczarski, *Między gramatyką scholastyczną a humanistyczną. Komentarz Jana Sommerfelda Starszego do traktatu gramatycznego Eberharda Hiszpańskiego (Strasburg 1499)*, Warszawa 2003, s. 55-60; Knoll (2016), s. 298-299, 319.

316/5

— *Historia totius vitae et passionis Domini nostri Jesu Christi*

Przed 1523 r., Kraków; wariant tytułu: *Historia totius vitae Domini nostri Iesu Christi ex quattuor Evangelistis collecta a fratre Ioanne de Stobnicza Ordinis Minorum de Observantia*; traktat teologiczny.

Edd. princ. Kraków 1523; Kraków 1525.

Comm. SPTK, t. 2, s. 146-147.

316/6

— *Introductio in [Claudii] Ptholomei Cosmographiam cum longitudinibus et latitudinibus regionum et civitatum celebriorum*

Wstęp do *Kosmografii* Ptolemeusza.

Edd. princ. Kraków, Florian Ungler, 1512; Kraków b.r.; Kraków, Hieronim Wietor, 1515; Kraków, Hieronim Wietor, 1519.

Comm. SPTK, t. 2, s. 146-147.

316/7

— *Introductio in doctrinam Doctoris Subtilissimi*

Wstęp do traktatów Jana Dunsza Szkota.

Edd. princ. *Introductio in doctrinam Doctoris Subtilissimi, modos distinctionum et identitatum alios quoque terminos obscuriores eiusdem doctrine declarans, antiquorum scotisantium dicta salvans, rationibus quorumdam recentiorum, quibus impugnantur, solutis*, Kraków 1508; Kraków, Florian Ungler, 1512; Kraków, Florian Ungler, 1515; Kraków, Hieronim Wietor, 1519.

Comm. Hajdukiewicz (1974), s. 266.

316/8

— *Leonardi Aretini in moralem disciplinam introductio familiari Joannis de Stobnicza commentario explanata*

Ok. 1511 r., Kraków; komentarz do tekstu Leonarda Bruniego Aretina, poprzedzony listem dedykacyjnym do Adama z Bochynia.

Edd. princ. Kraków, Jan Haller, 1511; Wiedeń, Johann Singriener, 1515; Kraków 1517.

Transl. *700 lat* (1978), s. 478-500.

Comm. Lohr (1971), s. 284, nr 2.

316/9

— *Parvulus philosophiae naturalis cum expositione textuali*

Wariant tytułu: *Parvulus philosophiae naturalis cum expositione textuali ac dubiorum magis necessariorum dissolutione ad intentionem Scoti congesta in studio Cracoviensi a Johanne Stobnicensi artium magistro* (tytuł wyd. z 1507 r.); traktat filozoficzny.

Inc. [Prol.] *Aristoteles philosophorum princeps ostendens...* [tekst:] *Natura est principium et causa movendi...*

Edd. princ. Kraków 1503; Kraków; Jan Haller, 1507; Kraków, Florian Ungler, 1513; Bazylea, Adam Petri, 1516; Kraków, Florian Ungler, 1517.

Comm. Lohr (1971), s. 284, nr 1; Hajdukiewicz (1974), s. 266.

316/10

— *Quaestiones veteris et novae logicae cum resolutione textus Aristotelis clarissima ad intentionem doctoris Scoti*

Kwestie filozoficzne.

Edd. princ. Kraków, Jan Haller, 1508.

Comm. SPTK, t. 2, s. 146-147.

316/11

— (dub.) *Legenda s. Matronae Annae Genitricis V.M. Matris et Jesu Christi Aviae*

Legenda o św. Annie.

Edd. princ. 1477, 1505, 1512.

Comm. SPTK, t. 2, s. 146-147 (dub.).

317.

Jan z Szamotuł (Paterek)

Ur. ok. 1480 r.; od 1500 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1502 r. bakałarz, 1504 r. magister sztuk, po studiach wstąpił do zakonu bernardynów w Krakowie, po roku opuścił klasztor; prowadził wykłady na Wydziale Sztuk, po przyjęciu święceń kapłańskich był kaznodzieją w kościele św. Anny w Krakowie; odbył studia teologiczne i prawnicze, 1513 r. doktor dekretów, pleban w Pobiedzach koło Wadowic; zm. w 1519 r.

Lit. PSB, t. 10, s. 482-483; WSB, s. 283; SPTK, t. 2, s. 148; NK, t. 3, s. 304-305; DPP, t. 2, s. 20-21.

317/1

Kazania o Maryi Pannie Czystej

1506-1518 r.; kazania maryjne w j. polskim o Niepokalanym Poczęciu i Narodzeniu NMP (w przypadku jednego z kazań o Niepokalanym Poczęciu atrybucja dyskusyjna), stanowią w znacznej części przekład fragmentów zbioru *Stellarum coronae Benedictae Mariae Virginis in laudem eius pro singulis praedicationibus elegantissime coaptatum* Pelbarta z Temesvar z 1496 r.

Mss. Toruń Wojewódzka Bibl. Publiczna – Książnica Kopernikańska Ms. 48.

Edd. L. Malinowski, *Magistra Jana z Szamotuł dekretów doktora, Paterkiem zwanego kazania o Marii Pannie Czystej*, „Sprawozdania Komisji Językowej AU”, 1 (1880); (fragm.) Kryński, Kryński (1925), s. 298-306; (fragm.) Vrtel-Wierczyński (1977), s. 141-145; (fragm.) Rzepka, Wydra (1996), s. 125-136; (fragm.) Vrtel-Wierczyński (2005), s. 275-279; *Księżdzka Jana z Szamotuł Paterkiem zwanego Kazanie o poczęciu Maryjej Panny Czystej (ok. 1525)*, transkrypcja, komentarze i słowniczek M. Frankowska, Toruń 1999; (fragm.) Mazurkiewicz (2000b), s. 35; *O poczęciu Maryjej Panny czystej*, [w:] *Kazania*

maryjne, wyd. R. Mazurkiewicz, K. Panuś, Kraków 2014, s. 67-90; Biblioteka źródeł Słownika.

Comm. NK, t. 3, s. 304-305; Nehring (1886), s. 89-94; Łoś (1915), s. 203-207; Łoś (1922), s. 190-194; M. Karpluk, *Zagadnienia autorstwa tzw. Kazań Paterka*, *Zeszyty Naukowe UJ. Filologia* 4, *Prace Językoznawcze* 32, Kraków 1958, s. 79-91; Michałowska (1995), s. 627-630; *Księżda Jana z Szamotuł Paterkiem...*; Michałowska (2011), s. 419-420; R. Mazurkiewicz, *Łaciński pierwowzór kazań maryjnych Jana z Szamotuł (Paterka)*, „Ruch Literacki”, 54 (2013), z. 1, s. 15-34 [ang. *The Newly Identified Latin Prototype of the Marian Homilies of Jan of Szamotuły*, „*Studia Slavica Academiae Scientiarum Hungaricae*”, 59 (2014), nr 1, s. 93-112]; I. Matusiak-Kempa, S. Przybyszewski, *Strategie deskrypcyjne w Jana z Szamotuł ‘Kazaniach o Maryi Pannie Czystej’*, „*Prace Językoznawcze UWM*”, 16 (2014), z. 4, s. 81-88.

318.

Jan Szczekna

(Stecna, Štěkna)

Ur. ok. 1355 r. w Czechach (Kralovice); studiował na Uniwersytecie Praskim, 1373 r. bakałarz, 1376 r. magister sztuk, po studiach wstąpił do zakonu cystersów, w późniejszym okresie odbył studia teologiczne; w l. 1391-1392 pleban kościoła w Čuli na Morawach, od 1397 r. w Królestwie Polskim, kapelan nadworny królowej Jadwigi, pleban w Przemankowie, jeden z organizatorów Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Krakowskiego, na tym wydziale ok. 1402 r. doktorat; zm. w 1407 r.

Lit. PSB, t. 47, s. 231-235; SPTK, t. 4, s. 258-260; J. Höfler, *Magister Johannes Hus*, Praga 1864, s. 163-176; Franz (1898), s. 44-45; Fijałek (1898), s. 62-71, 75, 180; Brückner (1902-1904), t. 1, s. 37-38; Karbowski II, s. 28; W. Maciejewska, *Jadwiga królowa Polski*, Kraków 1934, s. 136-137; F. Bartoš, *Husuv učitel dr Jan Štěkna a kaple Betlemska*, „*Vestník Česke akademie věd a umění*”, 58 (1950), s. 5-13; Z. Nejedlý, *Dějiny husitskeho zpěvu*, t. 2, Praha 1954, s. 157-161, 165, 198; Z. Siemiątkowska, *Jan Szczekna*, MSZHFSS, 5 (1965), s. 34-75; A. Strzelecka, *Ze studiów nad stosunkami polsko-czeskimi za Wacława IV i Władysława Jagiełły*, „*Małopolskie Studia Historyczne*”, 1965, s. 53-55; Tříška (1967), s. 85, 139-140; Tříška (1968b), s. 12; Kowalczyk (1970), s. 123, 129, 132, 137; Hajdukiewicz (1974), s. 672-673; J. Kadlec, *Czeska katolicka emigracja okresu husytyzmu na ziemiach polskich i na Śląsku*, „*Zeszyty Naukowe KUL*”, 19 (1976), nr 4, s. 27-28; Wielgus (1992), s. 24-26; Knoll (2016), s. 251, 494, 607.

318/1

— *Carcer animae*

2 poł. XIV w., Czechy; wariant tytułu: *Sermones super evangelia dominicalia*; kazania niedzielne.

Inc. *Cum appropinquasset Ihesus... Hoc nota quod hec lectura bis legitur in anno... Avicenna philosophus...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Wielgus (1992); ponadto Kraków Bibl. OO Paulinów na Skałce Ms. B 13, s. 1-491.

Comm. F. Bartoš, *Postylla dra Jana Štěkný*, „Sobótka”, 6 (1951), s. 15-30; Siemiątkowska, *Jan Szczekna...*, s. 66; Tříška (1967), s. 139 (jako dwa osobne zbiory kazań *de tempore*); SPTK, t. 4, s. 259; Wielgus (1992), s. 25; K. Bracha, ‘*Semen est verbum Dei*’. *Postylla ‘Carcer animae’ przypisywana Janowi Szczeknie*, [w:] *Amoenitates vel lepores philologiae*, s. 61-71.

318/2

— *Sermones de tempore* (fragm.)

Pojedyncze kazania w kolekcjach kazań różnych autorów, m.in. Mikołaja Gorry i Jakuba de Voragine.

Mss. Sandomierz Bibl. Diec. Ms. 64, k. 174, 190, 191v, 200, 208; Wrocław BUWr Ms. I F 754, k. 39-149v.

Comm. Siemiątkowska, *Jan Szczekna...*, s. 66; Tříška (1968b), s. 12; SPTK, t. 4, s. 259.

318/3

— *Quaestiones*

Kwestie.

Inc. *Nota, queritur, utrum unus, qui est in captivitate et qui cito deberet decollari...*

Mss. Warszawa BN Ms. Lat.F.ch.I.7, k. 2v-7 (zniszczony).

Edd. Vydra (1927), s. 91.

Comm. Tříška (1967), s. 139-140; Spunar (1985), nr 949 (jako Stefan Palecz (dub.)).

318/4

— *Reportata evangeliorum et epistolarum*

Kazania m.in. Jana Szczekny oraz Jana Protiwy.

Mss. Warszawa BN Ms. 3024 III.

Comm. Tříška (1967), s. 139; Tříška (1968b), s. 14.

318/5

— *Sermones*

Pojedyncze kazania włączone w obręb kolekcji kazań wielu autorów.

Mss. Płock BWS D Ms. 103 (zaginiony), k. 76-124; Warszawa BN Ms. 3024 III; Wrocław BUWr Ms. I F 496; Włocławek BWS D Ms. 68; Kórnik Bibl. PAN Ms. 51.

Comm. Tříška (1968b), s. 12; Wielgus (1992), s. 26.

318/6

— *Sermones de sanctis (fragm.)*

Wariant tytułu: *Sermones de sanctis super Evangelia et Epistolas*, kazania z cyklu *de sanctis*.

Inc. *Osculetur me osculo Cant. 1 [, 1]. – Ad gloriam primo et honorem sancti Andree sumo illud verbum in quo invenitur...*

Mss. Kielce BWS D Ms. 11, k. 130r-177r; Kraków Bibl. OO Paulinów na Skałce Ms. B 6, s. 3-275; Sandomierz Bibl. Diec. Ms. 423; Wrocław BUWr Ms. I F 609, k. 39; Wien ÖNB Ms. 4206; Praga Knih. kap. Ms. O III (93).

Comm. Tříška (1967), s. 139; Tříška (1968b), s. 12; SPTK, t. 4, s. 259; Wielgus (1992), s. 25.

318/7

— *Sermones de Passione (fragm.)*

Wariant tytułu: *Liber de passione*, kazania pasyjne.

Inc. 1. *Inspice et fac...*; 2. *Extendit manum suam et arripuit gladium, Gen. 22, 10. – Consuetum es in principio aliorum sermonum...*

Mss. 1. Praga NK Ms. I. E. 37, k. 179r; 2. Kraków ABKKK Ms. 124 (152), k. 46-73v; Wrocław BUWr Ms. I F 609, k. 169-195v.

Comm. Siemiątkowska, *Jan Szczekna...*, s. 66; Tříška (1967), s. 139; Tříška (1968b), s. 12; SPTK, t. 4, s. 259; Wielgus (1992), s. 25.

318/8

— *Sermo ad populum factus apud Carmelitas contra Wicleff*

Wariant tytułu: *Tractatus de eucharistia*; kazanie przeciw traktatowi Stanisława ze Znojma.

Inc. *Caro mea...*

Mss. Wiedeń ÖNB Ms. 4314, k. 135v.

Comm. Fijałek (1898), s. 71; Siemiątkowska, *Jan Szczekna...*, s. 66; Tříška (1967), s. 139; SPTK, t. 4, s. 259.

318/9

— *Sermo de S. Spiritu*

Kazanie.

*Inc. Recumbentibus XI discipulis...**Mss.* Praga NK Ms. I. E. 43, k. 107v.*Comm.* SPTK, t. 4, s. 259.

318/10

— (dub.) *Sermones de Sacramento Eucharistiae*

Kazania nt. Eucharystii.

Mss. Kraków BJ Ms. 2244, k. 537 (błędna identyfikacja); Ms. 1618, k. 231.*Comm.* Trīška (1968b), s. 12 (jako dub.); SPTK, t. 4, s. 259 (jako authent.).

319.

Jan Szklarek

(Jan z Dobczyc, Jan Vitreatoris, Jan Zasański, Jan z Trzemeśni)

Or. ok. 1450 r., syn Macieja szklarza z Trzemeśni i Dobczyc, brat Leonarda – profesora astronomii na Uniwersytecie Krakowskim; od 1468 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1471 r. bakałarz, 1474 r. magister sztuk, od 1476 r. w zakonie bernardynów, przebywał m.in. w konwencie w Poznaniu (mistrz nowicjatu, gwardian); w 1486 r. dyskret prowincji, w l. 1493-1495 i 1499-1501 prowincjał; po 1501 r. kaznodzieja w klasztorze w Krakowie, następnie w klasztorze w Poznaniu; zm. w 1515 r.

Lit. PSB, t. 10, s. 485-487 (jako: Jan Vitreatoris z Trzemeśni lub Krakowa); SPTK, t. 2, s. 132-133; K. Kantak, *Sylwetki bernardynów poznańskich. Jan Szklarek*, „Kronika Miasta Poznania”, 6 (1928), s. 314-328; H. Friedberg, *Rodzina Vitreatorów (Zasańskich) i jej związki z Uniwersytetem Krakowskim na przełomie XV i XVI w.*, „Biul. BJ”, 18 (1966), nr 1, s. 19-37; R. Wójcik, *Opusculum de arte memorativa Jana Szklarka. Bernardyński traktat mnemotechniczny z 1504 roku*, Poznań 2006, s. 87-95; Michałowska (2007b), s. 332-333; Michałowska (2011), s. 388.

319/1

— *De calicibus*

Ok. 1499-1501 r.; traktat prawniczy o posiadaniu cennych naczyń liturgicznych przez bernardynów.

Inc. De calicibus et monstranciis accipiendis non sum turbatus si habent qui capere volunt auctoritatem et licenciam pape...

Mss. Warszawa BN Ms. BOZ 1114, k. 161v-162v.

319/2

— *Hoc age qui Christi...*

XV w.; wiersz moralizatorski opisujący zasady życia zakonnika.

Mss. Bibl. bernardynów w Samborze, *Anima fidelis*, Lugdunum, Johannes de Vin-
gle, 1497, k. 1.

Edd. Kantak (1931), s. 417, przyp. 3; Wójcik, *Opusculum de arte memorativa...*, s. 97.

319/3

— *Opusculum de arte memorativa*

1503 r.; traktat o sztuce zapamiętywania.

Edd. princ. *Opusculum de arte memorativa*, Kraków, Kasper Hochfeder, 1504.

Facs. (fragm.) *Polonia typographica*, z. 1, tab. 26; Wójcik, *Opusculum de arte me-
morativa...*, b.n.

Edd. Wójcik, *Opusculum de arte memorativa...*, s. 131-228.

Transl. Wójcik, *Opusculum de arte memorativa...*, s. 131-228.

Comm. R. Wójcik, *Domine, memoriale Tuum in generationem et generationem...*
O krakowskim traktacie 'Opusculum de arte memorativa' z 1504 roku, „Studia
Warmińskie”, 39 (2002), s. 115-130; R. Wójcik, *O mnemotechnicznym przy-
gotowaniu kazania o św. Stanisławie w 'Opusculum de arte memorativa' Jana
Szklarka*, [w:] *Mediewistyka literacka w Polsce*, red. T. Michałowska, Warsza-
wa 2003, s. 140-157 [rozszerzona wersja artykułu z 2002 r.]; Wójcik, *Opuscu-
lum de arte memorativa...*, s. 97-130.

319/4

— *Summula aurea brevissima de profectu noviciorum*

XV/XVI w.; podręcznik kształcenia nowicjuszy.

Mss. Poznań Bibl. Towarzystwa Przyjaciół Nauk Ms. 365; Wilno Bibl. Uniwersy-
tecka Ms. 29 [niezidentyfikowany].

Comm. Kantak (1931), s. 417; Wójcik, *Opusculum de arte memorativa...*, s. 96.

320.

Jan z Szydłowa

(Szydłowita, Joannes de Szydłów)

Benedyktyn; od 1466 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1468 r. bakałarz
sztuk, 1475 r. magister sztuk; w l. 1478-1482 rektor szkoły katedralnej w Kra-
kowie; od 1505 r. opat klasztoru na Św. Krzyżu; zm. przed 1516 r.

Lit. W. Gieburowski, *Die 'Musica magistri Szydlovite'. Ein polnischer Choraltraktat
des XV. Jahrhunderts und seine Stellung in der Choraltheorie und Praxis des
XV. Jahrhunderts in Polen sowie der Nachtridentinischen Choralreform*, Posen

1915; E. Witkowska-Zaremba, *W sprawie biografii Szydłowity*, „Muzyka”, 33 (1989), s. 57-62; Witkowska-Zaremba, s. 94, 112, 119, 148.

320/1

— *Musica magistri Szydlovite*

Po 1475 r., Kraków; traktat muzyczny.

Inc. *In nomine Domini Amen. – Principia artis musicae ad laudem Dei omnipotentis virginisque Marie serenissime practicaturus, aliqua eiusce succincta et perbrevia divino suffultus presidio in medium precepta ordinarie resolvere institui...*

Mss. Gniezno Arch. Archid. Ms. 200, k. 388-412.

Edd. Gieburowski, *Die ‘Musica magistri Szydlovite’...*, s. 9-72; wyd. W. Hirschmann, [w:] *Traditio Iohannis Hollandrini*, red. M. Bernhard, E. Witkowska-Zaremba, cz. 6, München 2015, s. 448-546.

Comm. Gieburowski, *Die ‘Musica magistri Szydlovite’...* [w:] *Traditio Iohannis Hollandrini...*, s. 418-446.

321.

Jan ze Śląska

(Joannes Slesita)

XV/XVI w.; magister sztuk, doktor prawa kanonicznego, astrolog.

Lit. Rosińska (1984), nr 112; Markowski (1992), s. 119.

321/1

— *Opus astrologicum novum ad dominum Kruczbarch*

XV/XVI w.; wariant tytułu: *Opus novum domini Joannis Slesite, arcium magistri et juris pontificii doctoris, astrologi doctissimi, strenuo ac magnifico domino, id est Kruczbarch missum*; traktat astrologiczny.

Inc. *Aiunt quidem, magnifice domine, Alexandrem ducem Lithuanie facti regem et posse eligi in regem Polonie...*

Mss. Kraków BJ Ms. 3227, s. 15-17.

Comm. Rosińska (1984), nr 112; Markowski (1992), s. 119.

322.

Jan z Targowiska

Ur. w Targowisku (ziemia samborska), w rodzinie szlacheckiej h. Tarnawa; od 1458 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1462 r. bakałarz sztuk, od 1471 r. pracował w kancelarii królewskiej i w służbie dyplomatycznej króla, 1484 r. biskup chełmski, od 1485/86 r. biskup przemyski; zm. 1492 r.

Lit. PSB, t. 10, s. 484; SPTK, t. 2, s. 148-149.

322/1

— *Mowa do papieża Innocentego VIII*

Mowa obediencyjna wygłoszona przed papieżem 26 V 1486 r.

Inc. *Maius quidem, Beatissime pater, me nunc onus subisse interligo...*

Edd. princ. *Johannis de Targowiscko electi Premisliensis serenissimi regis Poloniae oratoria ad Innocencium octavum pontificem summum Oratio*, [Rzym] 1486 [inkunabuł liczący dwie karty].

Edd. J. Zathej, *Zapomniane polonicum drukowane w Rzymie w r. 1486 (Jana Targowiskiego łacińska mowa do papieża Innocentego VIII)*, [w:] *Mediaevalia. W 50 rocznicę pracy naukowej Jana Dąbrowskiego*, red. J. Garbacik i in., Warszawa 1960, s. 311-313.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 6, s. 419; Zathej, *Zapomniane polonicum...*, s. 301-317.

322/2

— *Rocznik*

Przed 1492 r.; noty historyczne dotyczące wydarzeń w Polsce i za granicą w latach 1386-1491.

Mss. Warszawa BOK, Werner Rolowinck, *Fasciculus temporum*, Kolonia 1479, zapiski na marginesie inkunabułu [autograf] (zniszczony).

Edd. *Rocznik Jana z Targowiska*, oprac. E. Kalitowski, [w:] MPH 3, s. 234-240.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 6, s. 419; MPH 3, s. 232-234.

323.

Jan z Toszka

(Johannes de Thosth, Johannes de Toszek)

Studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1449 r. bakałarz, 1451/52 r. magister sztuk, od ok. 1466 r. doktor prawa kanonicznego; 1465 r. dziekan Wydziału Sztuk; od 1479 r. kanonik krakowski; zm. w 1482 r. w Toszku.

Lit. PWPUI, s. 153-154; *Historia nauki polskiej*, t. 6, s. 267; M. Markowski, *Poglądy filozoficzne Andrzeja z Kokorzyna*, „StMed”, 6 (1964), s. 126; Markowski (1965b), s. 138; M. Markowski, *Krakowskie komentarze do ‘Fizyki’ Arystotelesa zachowane w średniowiecznych rękopisach Biblioteki Jagiellońskiej*, „StMed”, 7 (1966), s. 115; P. Czartoryski, *La notion d’université et l’idée de la science à l’université de Cracovie dans la première moitié du XVe siècle*, „Med.Philos.Pol.”, 14 (1970), s. 32; Lohr (1971), s. 286.

323/1

— *Puncta 'Physicorum'*

Ok. 1451 r., Kraków; wariant tytułu: *Quaestiones super VIII libros Physicorum, Puncta Cracoviensia secundum Benedictum Hesse de Cracovia super I-VIII libros 'Physicae' Aristotelis*; komentarz do VIII ks. *Fizyki* Arystotelesa, wygłoszony (*pronunciata*) przez Jana z Toszka; zob. *Quaestiones super octo libros Physicorum Aristotelis secundum Benedictum Hesse de Cracovia*.

Inc. *Circa principium Physicorum queritur primo utrum diffinitio philosophie posita secundo Metaphysice sit bene posita. Et respondetur quod sic... Utrum philosophia naturalis que vocatur physica sit scientia speculativa vel practica...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2097, k. 205-361.

Comm. Markowski (1965b), s. 138; Lohr (1971), s. 286, nr 1 (jako authent.); Hamesse-Szyller, nr 7188.

Jan Wettziger, zob. Rocznik śląski kompilowany (Annales Silesiaci compilati)

324.

Jan z Wolborza

(z Wojbora; Johannes de Woyborz)

XIV/XV w.; autor lub – co bardziej prawdopodobne – kopista zbioru kazań.

Lit. Wielgus (1992), s. 156.

324/1

— (dub.) *Sermones de sanctis et de tempore*

Zbiór 54 kazań z cyklu *de tempore* i *de sanctis*.

Mss. Kraków BJ Ms. 1508, k. 145-246.

Comm. Wielgus (1992), s. 156; Catalogus BJ, t. 11, s. 59-85.

325.

Jan z Ząbkowic

(Iohannes Brasiator, Melzer, Braxatoris, Brassiatoris de Frankenstein, Francstenius) Studiował na Uniwersytecie Praskim, 1394 r. bakałarz, 1398 r. magister sztuk, następnie wykładał na Wydziale Sztuk, odbył studia teologiczne w Pradze, ok. 1408/09 r. licencjat teologii, potem w Lipsku, 1410 r. magister teologii, w 1415 r. na Uniwersytecie Krakowskim, ok. 1415-1416 r. wstąpił do zakonu dominikanów (być może w konwencie w Ząbkowicach), od 1417 lub 1419-1426 r. regens studium generalnego w Krakowie; w l. 1429-1433 inkwizytor diecezji wrocławskiej, w l. 1431-1433 prowincjał prowincji polskiej; uczestnik soboru

w Bazylei w 1432 r., 1433 r. wikariusz generała zakonu, w l. 1436-1437 przeor konwentu we Wrocławiu; zm. w Dreźnie w 1446 r.

- Lit.** SPTK, t. 2, s. 151-152; Kaeppli SOP, t. 2, s. 387-389; t. 4, s. 146; G. Löhr, *Die Dominikaner an der Leipziger Universität*, „Quellen und Forschungen zur Geschichte des Dominikanerordens in Deutschland”, 30 (1934), s. 20-26, 28, 107-112; P. Czartoryski, *Quelques éléments nouveaux au commentaire de Gilles de Rome sur la Politique*, „Med.Philos.Pol.”, 11 (1963), s. 43-48; Stegmüller RB, t. 3, nr 261 (nr 4261); Kadlec (1966), s. 79; Tríška (1967), s. 133-134; Tríška (1968b), s. 22; Lohr (1970), s. 159; Hajdukiewicz (1974), s. 268; Kielar (1975), s. 423-456; Markowski (1996), s. 124-125; Bucichowski (1997), s. 132, nr 438; M. Zdanek, *Szkoły i studia dominikanów krakowskich w średniowieczu*, Warszawa 2005, s. 133-135; A. Ledzińska, A. Zajchowska, «*Mulier nequam*» – kazania dominikanina Jana z Ząbkowic do kapituły wrocławskiej o celibacie i kapłańskiej czystości, „StŻr”, 48 (2010), s. 59-84; M. Zdanek, *Regensi dominikańskiego studium generalnego w Krakowie do 1596 r.*, „PT”, 16 (2010), s. 113-114; A. Zajchowska, *Między uniwersytetem a zakonem. Biografia i spuścizna pisarska dominikanina Jana z Ząbkowic († 1446)*, Warszawa 2013.

325/1

— *Auctoritates*

Koniec XIV w., Praga; wariant tytułu: *Auctoritates Aristotelis Politicae cum notabilibus et glossis Aegidii Romani, Oeconomicae, Ethicae cum notabilis et glossis s. Thomae de Aquino, Rhetoricae cum notabilibus Aegidii Romani, Poeticae librorum; Libri de pomo sive de morte Aristotelis, Ps.-Aristotelis Secretum secretorum libri, Ps.-Aristotelis Epistulae ad Alexandrum, Ps.-Aristotelis De bona fortuna libri, L. Apuleii De deo Socratis libri, Platonis Timaei, Ps.-Empedoclis, Ps.-A. Manlii Severini Boethii De disciplina scholarium librorum, M. Aurelii Cassiodori Variarum librorum, s. Augustini Retractationum librorum, M. Aurelii Cassiodori Liber de amicitia, s. Cipriani Liber de XII abusivis saeculi, Bernardi Claraevallensis Epistula ad Petrum, s. Augustini Epistula de laude caritatis, s. Anselmi Epistula de azymo et fermentato, Ioannis Chrysostomi De laudibus Pauli*; autorski komentarz do dzieł Arystotelesa i innych tekstów.

Inc. [Ethic.] *Omnis ars et omnis doctrina similiter autem et actus et electio bonum quoddam appetere videntur. Quoniam omnia appetunt...*; [Politic.] *Omnem civitatem videmus esse quamdam communitatem. Omnis communitas est instituta gratia alicuius boni. Omnes operantur omnia gratia boni, quod videtur bonum...*; [Oecon.] *Oeconomica et politica differunt. Politica est ex multis principatibus...*; [Rhetor.] *Notandum est: Rethorica differt...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. IV Q 52, s. 1-355 (częściowo autograf, s. 1-54 (Politic.); s. 54-58 (Oecon.), 58, 64-147 (Ethic.), 273-353 (Rhetor.)).

Edd. (fragm.) Czartoryski, *Quelques éléments...*, s. 47-48; (fragm.) A. Słomczyńska, *Johannis Frankenstein Commentarium in 'Oeconomica' Aristotelis*, „Med. Philos.Pol.”, 31 (1994), s. 103-108.

Comm. Czartoryski, *Quelques éléments...*, s. 43-48 (jako attrib.); Tríška (1967), s. 134 (jako attrib.); Lohr (1970), s. 159-160, nr 1-4 (jako authent.); Kielar (1975), s. 435-436; Kaeppli SOP, t. 2, nr 2223; *Jana Frankensteina Traktat 'De modo peragendi divinum officium in die Parasceves Domini'*, wyd. B. Chmielewska, „PT”, 6-7 (1997), s. 389-390 (jako authent.); Zajchowska, *Między uniwersytetem a zakonem...*, s. 388-396 (jako attrib.).

325/2

— *De modo peragendi divinum officium in die Parasceves Domini*

1429/1430 r., Wrocław (?), Kraków (?); wariant tytułu: *De die Parasceve modus agendi, Tractatus de modo peragendi divinum officium in die Parasceves Domini*; traktat nt. liturgii wielkopostnej.

Inc. [Nova Rubrica:] *In die passionis Christi officio peracto...* [Declaratio: Prol.] *Sed quia in nov et difficili causa...* [q. 1:] *Pro intellectu autem ampliori istius Rubricae quaeratur primo: quare ecclesia...*

Mss. Gandawa Universiteitsbibliotheek Ms. G. 14838, s. 3-25; Wrocław BUWr Ms. I O 13, k. 98-116; Praga NK Ms. VI. B. 23, k. 4v-15; Lipsk UB Ms. 602, k. 270-271 (fragm.).

Edd. *Jana Frankensteina Traktat...*, s. 410-442.

Comm. *Jana Frankensteina Traktat...*, s. 391, 395-400; Zajchowska, *Między uniwersytetem a zakonem...*, s. 317, nr 11.

325/3

— *Glossa ordinaria in Pentateuchum*

Kon. XIV w., Praga; wariant tytułu: *Super Pentateuchum commentarius*; komentarz do Pięcioksięgu.

Inc. *Hec Domine in laudem et gloriam nomini Tuo.* [Proemium:] *Cap. primum. Rabanus. In Pentateuco excellit Exodus. In quo pene omnia sacramenta, quibus ecclesia instruitur, figuraliter exprimuntur...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 13, k. 1-196v (autograf).

Comm. Tríška (1967), s. 134; Kielar (1975), s. 439; *Jana Frankensteina Traktat...*, s. 390; Zajchowska, *Między uniwersytetem a zakonem...*, s. 317-321.

325/4

— *Recommendatio fratris Hermani OP*

Ok. 1423 r., Kraków; mowa rekomendacyjna na doktorat teologii brata – dominikanina Hermana.

Inc. *Quia secundum Albertum primum principium Deus vivus, gloriosus dicitur... Quantum igitur ad primum verbum: Hermon in nomine tuo [Ps 88, 13]... [q.:] Utrum Christus homo temporalis natus sit de Virgine...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1525, k. 54-58v, 59-60v, 63v-64v, 61-63v.

Edd. K. Wójcik, *Jana Frankensteina rekomendacja brata Hermana OP wraz z kwestią dyskutowaną z okazji nadania Hermanowi doktoratu z teologii na Uniwersytecie Krakowskim*, MHFŚP, 7 (1974), s. 17-52.

Comm. Kielar (1975), s. 440-442; *Jana Frankensteina Traktat...*, s. 393; Catalogus BJ, t. 11, s. 163-164; A. Zajchowska, *Teolog i jego miejsce w Kościele w świetle krakowskiej mowy rekomendacyjnej 'Hermon in nomine tuo' dominikanina Jana z Ząbkowic († 1446)*, [w:] *Mendykanci w średniowiecznym Krakowie*, red. K. Ożóg, T. Gałuszka, A. Zajchowska, Kraków 2008, s. 197-217; Zajchowska, *Między uniwersytetem a zakonem...*, s. 313, nr 4.

325/5

— *Recommendatio licentiandi Petri Wichmann OP*

Ok. 1422/1423 r., Lipsk; mowa rekomendacyjna na licencjat Piotra Wichmanna.

Inc. *Iohannes introduxit Petrum. – Sic scribitur historice, sed in sententia summarie Ioh. 18 cap. [16]... – Sic assumitur transsumptive pro nostri licentiandi recommendatione etc. quasi Petrum in sedem doctoralem et tandem in sedem celestem. Quam nobis confirmare dignetur Deus Pater per filium eius in Spiritu Sancto trinus Deus et unus in eternum benedictus. Amen. Iohannes Petrum introduxit. – Sic scribitur originaliter...*

Mss. Lipsk UB Ms. 865, k. 105v-110.

Edd. Löhr, *Die Dominikaner an der Leipziger...*, s. 108-109.

Comm. Kielar (1975), s. 439-440; Kaeppli SOP, t. 2, nr 2214; *Jana Frankensteina Traktat...*, s. 393; Zajchowska, *Teolog i jego miejsce...*, s. 197-217; Zajchowska, *Między uniwersytetem a zakonem...*, s. 313-314, nr 5.

325/6

— *Scripta theologica*

Pocz. XV w., Praga; wariant tytułu: *Excerpta ex operibus: Ps.-Dionysii Areopagitae De divinis nominibus cum commento s. Thomae, De mystica theologia cum commento Alberto Magni, De caelesti hierarchia, De ecclesiastica hierarchia cum notabilibus, Epistulae, Bernardi Claraevallensis De moribus iuvenum, Epitula ad Carthusienses, Ioannis Damasceni De fide orthodoxa, s. Ambrosii De Eucharistia, Conradi Halberstatensis De virginitate, Henrici de Frimaria Sermo de quattuor instinctibus, Expositio Orationis Dominicae, Expositio Ave Maria, Notae ad historiam theologiae spectantes: De damnationibus, De haeresibus, De erroribus*; wypisy z tekstów teologicznych.

Inc. *In Christi nomine. Amen. Textus beati Dionisii de divinis nominibus cum commento sancti Thome. Prologus Iohannis Sarraceni ad Odonem... – Memor hospicii et mee sponsionis diu litteras...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 38, k. 2-187v (autograf).

Comm. Kielar (1975), s. 436-437; *Jana Frankensteina Traktat...*, s. 390; Zajchowska, *Między uniwersytetem a zakonem...*, s. 321-331.

325/7

— **Scripta theologica**

Pocz. XV w., Praga; wariant tytułu: *Excerpta ex operibus: Hieronymi Stridonensis Glossa ordinaria, Isidori de Sevilla, Auctoritates s. Ambrosii, s. Augustini, s. Anselmi, Gregorii Nazianzeni, Bernardi Claraevallensis, Auctoritates Bibliae, Hugonis de S. Victore Expositio super librum Threnorum, De operibus trium dierum, Thomae de Aquino De verbo, De instanti, De motu cordis, De mixtione elementorum, Henrici de Gandavo De sancta virginitate, Henrici de Brega De virginitate, Ioannis de Frankenstein Sermo ad clerum, Themata de tempore, de sanctis, Articuli Parisius condemnati*; wypisy z dzieł teologicznych.

Inc. *In Christi nomine. Amen. – Ieronimianum opus per Iohannem Andree compositum in partes...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 44, k. 1-250 (częściowo autograf).

Comm. Kielar (1975), s. 437-439; *Jana Frankensteina Traktat...*, s. 390; Zajchowska, *Między uniwersytetem a zakonem...*, s. 331-340.

325/8

— **Sermo ad clerum: In exequiis Regis Bohemiae**

29 XI 1405 lub 1408 r., Praga; wariant tytułu: *Sermo in obitu imperatoris factus Prage.*

Inc. *Ecce rex tuus, scribitur prophetice Zach. 9 [, 9] et ewangelice Mt. 21 [, 5]. – Sicut ad verbi incarnationem eximiam tria requiruntur [lub: concurrerunt]...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 44, k. 173-175 (częściowo autograf); Kraków BJ Ms. 2332, k. 99v-105; Augsburg UB (dawniej: Marburg-Maihingen Fürstliche Öttingen-Wallersteinsche Bibl.) Ms. II Lat. 1 4° 57, k. 67v-71.

Edd. B. Chmielowska, *Kazanie na rocznicę śmierci Karola IV*, „PT”, 10 (2004), s. 132-147.

Comm. Kielar (1975), s. 437-438; Kaeppli SOP, t. 2, nr 2213; *Jana Frankensteina Traktat...*, s. 394; Chmielowska, *Kazanie na rocznicę...*, s. 127-131; Zajchowska, *Między uniwersytetem a zakonem...*, s. 312-313, nr 3.

325/9

— *Sermo de poenis damnatorum*

17 VII 1440 r., Wrocław; kazanie.

Inc. *Si cognovisses et tu, subaudi fleres. – Sic cum ingenti fletu ait salvator perfide civitati de eterno ac temporali interitu eidem imminente, ut scribitur Luce 19 [, 42] et in evangelio dominicali...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2332, k. 386-391v.

Comm. Kielar (1975), s. 448-449; Kaeppli SOP, t. 2, nr 2218; *Jana Frankensteina Traktat...*, s. 392-393.

325/10

— *Sermo de resurrectione Christi I*Wariant tytułu: *Sermo I in resurrectione Domini*; kazanie.

Inc. *Vicit leo de tribu Juda. – Hoc de victoriosissimo agonista domino nostro Iesu Christo scribitur Apok. V [, 5]. Apostolus inquit de seipso...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I F 290b, k. 170-172.

Comm. Kielar (1975), s. 443-444; Kaeppli SOP, t. 2, nr 2219; *Jana Frankensteina Traktat...*, s. 392; Zajchowska, *Między uniwersytetem a zakonem...*, s. 316, nr 9.

325/11

— *Sermo de resurrectione Christi II*Wariant tytułu: *Alter sermo in resurrectione Domini*; kazanie.

Inc. *Vicit leo de tribu Juda. – Sic sancta cantat ecclesia in Vo responsorio in paschali festo de summo victore Deo et domino nostro Jesu Christo...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I F 290b, k. 172-176.

Comm. Kielar (1975), s. 443-444; *Jana Frankensteina Traktat...*, s. 392; Zajchowska, *Między uniwersytetem a zakonem...*, s. 316, nr 10.

325/12

— *Sermo in decollatione sancti Johannis Baptistae I*

1439 r.; kazanie na 29 VIII.

Inc. *Non licet tibi habere uxorem fratris tui. – Sic virginitatis exemplum, pudicicie titulus et scribitur Marci VI [, 18]. Augustinus libro I^o de verbis...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1272, k. 28-31; Wrocław BUWr Ms. I F 658, k. 14-18.

Comm. Kielar (1975), s. 445-446; Kaeppli SOP, t. 2, nr 2216; *Jana Frankensteina Traktat...*, s. 391; Zajchowska, *Między uniwersytetem a zakonem...*, s. 314, nr 6.

325/13

— *Sermo in decollatione sancti Ioannis Baptistae II*

1444 r., Wrocław; wariant tytułu: *Sermo de decollatione s. Iohannis Baptistae, Sermo ad clerum de beato Iohanne Baptista*; kazanie.

Inc. *Caput Iohannis Baptistae. – Sic filie saltatrici ‘quid petam’ matrem interroganti, mater respondit pervesissime [lub: stultissime], dicens: ‘caput Iohannis Baptiste’ ut habetur Marci 6o [, 24] et in evangelio hodierno. Quantum in generali potest colligi secundum sanctorum sententiam...*

Mss. Berlin SPK Ms. theol. lat. qu. 348, k. 189v-194; Erlangen UB Erlangen-Nürnberg Ms. 576, k. 176-179; Kraków BJ Ms. 1272, k. 69-72v; Wrocław BUWr Ms. I F 656, k. 58v-61v.

Comm. Tríška (1968b), s. 22; Kielar (1975), s. 447; Kaeppli SOP, t. 2, nr 2220; *Jana Frankensteina Traktat...*, s. 391-392; Zajchowska, *Między uniwersytetem a zakonem...*, s. 311-312, nr 2.

325/14

— *Sermo in decollatione sancti Ioannis Baptistae III*

1444 r., Wrocław; wariant tytułu: *Sermo in festo decollationis Iohannis Baptistae*; kazanie na 29 VIII.

Inc. *Volo ut protinus des michi in disco caput Iohannis Baptiste... ut legitur Mt. [Mc] 6o [, 25], et in festi presentis evangelio. – Bernardus in sermone: In labore magno, inquit...*

Mss. Kraków APPD Ms. R XV 33, k. 343v-348 (s. 684-693).

Edd. Łędzińska, Zajchowska, *‘Mulier nequam’*, s. 73-83.

Comm. Kielar (1975), s. 446-447; Kaeppli SOP, t. 2, nr 2221; *Jana Frankensteina Traktat...*, s. 392; Łędzińska, Zajchowska, *‘Mulier nequam’...*, s. 67-72.

325/15

— *Sermo in exequiis cuiusdam magistri*

Warianty tytułu: *Sermo brevis in obitu cuiusdam doctoris in theologia... Redin*; mowa na pogrzebie nieznanego doktora teologii.

Inc. *Domine salva. – Sic scribitur Math. VIII [, 25] et in evangelio hodierno. Augustinus libro...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2332, k. 105-106, 450r-v; Augsburg UB (dawniej: Marburg-Maihingen Fürstliche Öttingen-Wallersteinsche Bibl.) Ms. II Lat. 1 4° 57, k. 71-v.

Comm. Tríška (1967), s. 134; Kaeppli SOP, t. 2, nr 2222; *Jana Frankensteina Traktat...*, s. 394.

325/16

— *Sermo in reformatione ordinis*Wrocław; kazanie *ad clerum*.**Inc.** *Reformamini* [Rom 12, 2]. – *Sic alma Wratislaviensis ecclesia in concurrentis dominice missali epistola legit...***Mss.** Wrocław BUWr Ms. I F 656, k. 88v-94.**Comm.** Kaeppli SOP, t. 2, nr 2217; *Jana Frankensteina Traktat...*, s. 395; Zajchowska, *Między uniwersytetem a zakonem...*, s. 314-315, nr 7.

325/17

— *Sermo in reformatione monasterii*1439 r., Wrocław; kazanie *ad clerum*.**Inc.** *Repleti fructu iusticie*. – *Sic apostolus scribit primo Philippensibus* [, 11]...**Mss.** Wrocław BUWr Ms. I F 740, k. 122-124.**Comm.** Kielar (1975), s. 445; Kaeppli SOP, t. 2, nr 2215; *Jana Frankensteina Traktat...*, s. 394; Zajchowska, *Między uniwersytetem a zakonem...*, s. 315, nr 8.

325/18

— *Sermones ad clerum*1439-1443 r.; Wrocław; wariant tytułu: *Sermones de tempore et sanctis per totum annum, Sermones ad clerum festivos et de tempore*; kolekcja złożona z 94 kazań i kilkunastu kazań niekompletnych.**Inc.** *In Christi nomine. Amen*. – *Surrexit*. – *Sic de Christo principe summo defuncto pridie scribitur Mar. ultimo* [16, 6]...**Mss.** Wrocław BUWr Ms. I Q 377, k. 1-205v (autograf).**Comm.** Tržiška (1967), s. 134; Kielar (1975), s. 449-450; *Jana Frankensteina Traktat...*, s. 390-391; A. Zajchowska, *Iohannes Frankenstein O.P. († 1446) and His Sermones ad clerum (Ms I Q 377 from the University Library in Wrocław)*, „Medieval Sermon Studies”, 51 (2007), s. 98-101; A. Zajchowska, *Inkwizytor wrocławski Jan z Ząbkowic i obraz herezji w jego kazaniach 'ad clerum'*, [w:] *Święty Jacek Odrowąż i dominikanie na Śląsku*, red. A. Barciak, Katowice 2008, s. 172-184; Zajchowska, *Między uniwersytetem a zakonem...*, s. 310, nr 1, 340-388 i passim.

326.

Jerzy z Chrostowa

(z Krakowa)

XIV/XV w.; wykształcony w Pradze, pisarz grodzki krakowski.

Lit. NK, t. 1, s. 231, 314; S. Estreicher, *Opinie prawnicze profesorów Uniwersytetu Krakowskiego w XV wieku*, „Czasopismo Prawnicze i Ekonomiczne”, 30 (1936) = *Księga pamiątkowa ku czci Fryderyka Zolla*, Kraków 1935, s. 408-437; Hajdukiewicz (1974), s. 279; J. Krzyżaniakowa, *Kancelaria królewska Władysława Jagiełły. Studium z dziejów kultury politycznej w XV wieku*, cz. 2, Poznań 1979, s. 36-38; Ożóg (2004), s. 156-157.

326/1

— *Dictamen ad prolem Hedvigis reginae*

1399 r., Kraków; mowa na przyszłe urodziny syna królowej Jadwigi, zamieszczona na początku *Libri formularum*.

Inc. *Maius Dei gracia princeps veris, florum dominus et heres et nature magister universis ...*

Mss. Poznań Bibl. Rac. Ms. 1358, k. 1; Wrocław BUWr Ms. II F 23, k. 1-24v.

Edd. *Formularz Jerzego pisarza grodzkiego krakowskiego ok. 1390-1415*, wyd. K. Górski, Toruń 1950, s. 1-3.

Comm. W. Kurek, *Na marginesie 'Liber formularum' Georgii*, „Eos”, 46 (1952/1953), s. 175-188; P. Czartoryski, *La Notion d'université et l'idée de la science à l'université de Cracovie dans la première moitié du XVe siècle*, „Med.Philos.Pol.”, 14 (1970), s. 34; Ożóg (2004), s. 135-136, 156-157; Z. Kałuża, *Topos translatio studii w Krakowie po odnowieniu Uniwersytetu*, „PT”, 11 (2005), s. 104-108, 146.

326/2

— *Poema de studio generali Cracoviensis*

Ok. 1399 r., Kraków; prozopopeja Mądrości.

Inc. *Sapientia, Dei gratia singulari imperatrix angelorum, monarcha caelorum, regina polorum, princeps mundi suprema...*

Mss. Poznań Bibl. Rac. Ms. 1358, k. 2v-3; Wrocław BUWr Ms. II F 23, k. 1-24v.

Edd. *Formularz Jerzego...*, s. 7-10; Kałuża, *Topos translatio studii... (Aneks 2: Prozopopeja mądrości w 'Formularzu' Jerzego z Krakowa)*, „PT”, 11 (2005), s. 147-150.

Comm. Ożóg (2004), s. 135-136, 156-157; Kałuża, *Topos translatio studii...*, s. 104-108, 146.

327.

Jerzy Kotermak z Drohobycza

(Georgius medicus de Russia, Georgius de Drohobycz; Georgius de Leopoliis)

Ur. ok. 1450 r.; od 1468/69 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1470 r. bakałarz, 1472/73 r. magister sztuk, następnie wykładał w Akademii Istropolitanańskiej, później odbył studia medyczne w Bolonii, gdzie prowadził zaję-

cia z astronomii (w l. 1478/79, 1480/81, 1481/82) i z medycyny (1481/82 r.), w 1481/82 r. rektor medyków i artystów na Uniwersytecie Bolońskim, 1482 r. doktor medycyny, po powrocie do Krakowa wykładał na Uniwersytecie Krakowskim; scholastyk kruszewicki, pleban w Zimnej Wodzie koło Lwowa, lekarz i astrolog nadworny Kazimierza Jagiellończyka; zm. w 1494 r.

Lit. PSB, t. 11, s. 187-188; J. Isajewicz, *Jerzy z Drohobycza we Włoszech i w Krakowie*, „Małopolskie Studia Historyczne”, 6 (1963), nr 3-4, s. 59-64; A. Birkenmajer, *Jerzy de Drohobycz*, [w:] *Études d'histoire des sciences en Pologne*, Wrocław 1972, s. 550-552; Rosińska (1984), nr 72, 85; Markowski (1971), s. 236, 237, 266; S. Sroka, *Wynagrodzenia profesorów z Polski na Uniwersytecie Bolońskim w drugiej połowie XV wieku*, „RH”, 83 (2017), s. 179-182; Markowski (1992), s. 91; Knoll (2016), s. 392, 408.

327/1

— *Collecta super iudicium de eclipsibus*

Ok. 1490 r.; komentarz do prognostyku astronomicznego.

Inc. *Capitulum primum de significatore seu domino eclipsis – Ad inveniendum significatorem eclipsis considerandum est signum eclipsis et signa occupancia angulos...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1857, s. 45-69; Paryż BnF Ms. Lat. 7443c, k. 309-333; Wiedeń ÖNB Ms. 4782, k. 58-95.

Comm. Rosińska (1984), nr 72; Markowski (1992), s. 93.

327/2

— *Iudicium anni 1478*

Wariant tytułu: *Ad laudem omnipotentis Dei, trini in personis et singularis in esencia divinitatis tocusque celi caterve et pro laude magnificentissimi domini Joannis de Bormoliis [Bentivoliis]...*; prognostyk astrologiczny na 1478 r.

Inc. *Particula prima de domino anni et dominis elementorum...*

Mss. Monachium BSB Ms. Clm. 647, k. 102-126.

Edd. (fragm.) L. Birkenmajer, *Mikołaj Wodka z Kwidzyna zwany 'Abstemius', lekarz i astronom polski XV stulecia*, „Roczniki Towarzystwa Naukowego w Toruniu”, 33 (1926), s. 245-246.

Comm. Rosińska (1984), nr 85; Markowski (1992), s. 92.

327/3

— *Iudicium anni 1483*

Prognostyk astrologiczny na 1483 r.

Inc. [Ded.:] *Ad sanctissimum dominum nostrum D. Sixtum papam quartum, pontificem maximum. – Exponunt sua scripta pater sanctissime plures...* [tekst:]

Particula prima. – Quoniam sepenumero de domino anni inter astrologos magne contingunt diversitates propter variam figure celestis hora revolutionis in diversis climatibus, regionibus et urbibus habitudinem...

Edd. princ. *Judicium prenosticon anni MCCCCLXXXIII currentis magistri Georgii de Drohobicz de Russia, almi Studii Bononiensis artium et medicine doctoris, Rzym, [Eucharius Silber], 1483.*

Comm. Markowski (1992), s. 93; Sroka, *Wynagrodzenia...*, s. 181.

328.

Jerzy z Legnicy

Studiował na Uniwersytecie Praskim od 1408 r. i na Uniwersytecie Krakowskim od 1420 r. (jako bakałarz sztuk); uczeń Franciszka z Brzegu; data śmierci nieznana.

328/1

— (attrib.) *Principium in 'Ethicam Nicomacheam' Aristotelis*

Ok. 1408 r., Praga (?), Kraków (?); *principium* z kwestią do *Etyki Nikomachejskiej* Arystotelesa.

Inc. *Omnis ars et omnis doctrina, similiter autem et actus et electio bonum quoddam appetere videntur... Iste est liber primus moralis philosophie, cuius subiectum est homo felicitabilis et vocatur Ethicorum in Greco... Circa presentem litteram moveo istum questionem. – Utrum felix delectetur in omnibus operationibus, utrum quelibet operatio humana dirigatur in unum finem ultimum et optimum. Et arguitur ad partes questionis pro veritate et falsitate, quod questio sit falsa...*

Mss. Kraków BJ Ms. 709, k. 165r-v.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 160; *Catalogus BJ*, t. 5, s. 126 (jako anon.); Kowalczyk (1999), s. 101-102.

329.

Jerzy Liban

(Leimbach, Legnicensis, Jerzy z Legnicy)

Ur. 1464 r., syn Jerzego; od 1494/95 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, w l. 1495-1497 przebywał w Kolonii; po powrocie do Krakowa 1502 r. bakałarz, 1511 r. magister sztuk, od 1504 r. nauczyciel w szkole parafialnej kościoła NMP w Krakowie, potem kantor, a w l. 1515-1522 rektor szkoły; altarysta kościoła mariackiego w 1509 r.; altarysta w katedrze krakowskiej w 1519 r., od 1520 r. wykładał gramatykę grecką na Uniwersytecie Krakowskim (z przerwą, później w l. 1528-1535), następnie w szkole mariackiej; zm. w Krakowie

w 1546 r. Twórczość muzyczna i literacka powstała po ok. 1520 r. nie została uwzględniona.

Lit. PSB, t. 17, s. 270-273; SPTK, t. 2, s. 522-523; NK, t. 2, s. 440-442; DPP, t. 2, s. 344-346; t. 5, s. 280; *Słownik muzyków polskich*, t. 1, s. 328-329; Z. M. Szweykowski, *Wykaz ważniejszych kompozytorów i ich dzieł*, [w:] *Z dziejów polskiej kultury muzycznej*, t. 1, Kraków 1858, s. 273-274; J. Reiss, *Georgius Libanus Lignicensis als Musiker*, „Zeitschrift für Musikwissenschaft”, 5 (1922), s. 17-29; W. Voisé, *Twórczość naukowa Jerzego Libana z Legnicy*, „Odrodzenie i Reformacja w Polsce”, 11 (1966), s. 29-35; Hajdukiewicz (1974), s. 358; Markowski (1992), s. 94.

329/1

— *Iudicium anni 1498*

Prognostyk astrologiczny na rok 1498.

Inc. *Ante omnia sit omnium Deus rerum et creaturarum laudatus et benedictus...*

Edd. princ. Lipsk [b.d.].

Comm. Markowski (1992), s. 95.

329/2

— *Iudicium Cracoviense anni 1499*

Prognostyk astrologiczny na rok 1499.

Edd. princ. Lipsk [b.d.].

Comm. Markowski (1992), s. 95.

329/3

— *Iudicium anni 1500*

Prognostyk astrologiczny na rok 1500.

Inc. *...tione signi Piscium ut Venetorum participacionis...*

Edd. princ. Lipsk, Melchior Lotter, 1499-1500.

Comm. Markowski (1992), s. 95.

329/4

— *Iudicium anni 1500*

Wariant tytułu: *Deutsch Practica Georgii Leymbach von Neumburgk, Baccalarii Cracoviensis...*; prognostyk astrologiczny na rok 1500.

Inc. *Czu Lobe der hochwirdigen und ober gebenedieten Dreyvaldigkeit ungetelten...*

Edd. princ. Lipsk, Melchior Lotter, 1499-1500.

Comm. Markowski (1992), s. 95.

329/5

— *Iudicium anni 1512*

Prognostyk astrologiczny na rok 1512.

Inc. *Caput primum de domino anni – Quia dominium attenditur ex fortiori situ...*

Edd. princ. Lipsk, Wolfgangus Streckel, [1511-1512].

Comm. Markowski (1992), s. 96.

330.

— *Jesu Chryste nasz miły Panie...*

XV w.; modlitwa pokutna.

Mss. Włocławek BWSD Inc. F. 1307, Boethius, *De consolatione philosophiae*, Basel, Michael Wensler, 1474, dopisek na ostatniej karcie.

Facs. *Głosy i drobne teksty polskie do 1550 roku z inkunabułów Kalisza, Kazimierza Biskupiego, Koła, Sieradza i Warty*, wyd. J. Wojtkowski, Poznań 1965.

Edd. *Głosy i drobne teksty polskie do 1550 roku...*, s. 68-69.

331.

— *Jezu Chryste, nasza radość...*

1 poł. XV w.; kolęda.

Mss. Warszawa BN Ms. Lat.Q.ch.I.304, k. 226v (?) (zniszczony).

Edd. Maciejowski (1839), s. 355-357; Maciejowski (1852), t. 3, s. 85-86; Surzyński (1891), s. 17-18; Wiszniewski (1840-1851), t. 6, s. 418-419; Nehring (1886), s. 190-191; Bobowski (1893), s. 99-101; Brückner (1897b), s. 220; Brückner (1902-1904), t. 1, s. 203-204; Brückner (1923), s. 107-108; *Kolędy polskie* (1966), s. 17-18; Perz (1976), s. 173-174; Korolko (1980), s. 98-100; *Toć jest dziwne a nowe*, s. 43.

Comm. NK, t. 1, s. 289; Bobowski (1885), s. 111-112; Łoś (1915), s. 398-399; Łoś (1922), s. 411-412; Wojtkowski (1966), s. 260.

332.

— *Jezu Kr[yst]e krzyżowany...*

Pocz. XVI w.; pieśń pasyjna.

Mss. Kraków Bibl. OO. Augustianów, luźna karta, pocz. XVI w. (zaginiony).

Edd. Łoś (1915), s. 548-550; Brückner (1923), s. 94; PPP, t. 1, s. 129-135; Stolarska (1979), s. 50-52; Korolko (1980), s. 25-32; (fragm.) Michałowska (1995), s. 443-444.

Comm. Łoś (1922), s. 473-474; PPP, t. 1, s. 61-62; Stolarska (1979), s. 28-29; Michałowska (1995), s. 443-444.

333.

— *Jezu miły, łaskawy Panie...*

XV w.; modlitwa.

Mss. Warszawa BOK, nieznanym bliżej rękopis ze zbiorów Joachima Lelewela, koniec XV w.**Edd.** Chomętowski (1880), s. 150; Surzyński (1891), s. 80-81.**Comm.** W. Wydra, *Polskie dekalogi średniowieczne*, Warszawa 1973 (Silva medii et recentioris aevi, 2), s. 26.

334.

— *Jezu miły, oto ja dziś...*

Pocz. XVI w. (?); pieśń ku czci Jezusa Chrystusa.

Mss. Bibl. seminaryjna w Sandomierzu, nieznanym bliżej mszał z 1501 r., wyklejka okładki, opisany przez J. Rokosznego.**Edd.** J. Rokoszny, „Gazeta Radomska”, październik-listopad, 1902; A. Brückner, *Przyczynki do dziejów języka polskiego*, „Rozpr. AU. Wydz. Fil.”, 47 (1910), s. 353-354; Korolko (1980), s. 254-255; Michałowska (1995), s. 428.**Comm.** Michałowska (1995), s. 428.

335.

— *Jezus Chrystus, Bóg Człowiek, mądrość Ojca swego...*XIV/XV w.; pasyjna pieśń godzinkowa, przekład Godzinek o Męce Pańskiej (*Horae canonicae Salvatoris*).**Mss.** (redakcja 1) Warszawa BN Ms. Lat.Q.ch.XVII.131, k. 312 (zniszczony); (redakcja 2) Warszawa BN Ms. 3347 II, k. 11-11 v; (redakcja 3) Bibl. Uniwersytecka w Królewcu Ms. 58, dopisek na ostatniej karcie (niezidentyfikowany); (redakcja 4) Cieszyn Książnica Cieszyńska Ms. DD I 28, s. 349-350.**Facs.** Wydra, Rzepka (2004), tabl. 27 (redakcja 1); PPP, t. 2, s. 218-221 (redakcja 2 i 4); Michałowska (1995), s. 374 (redakcja 2).**Edd.** A. Brückner, *Über die älteren Texte des Polnischen*, „Archiv für Slavische Philologie”, 10 (1887), z. 3-4, s. 402 (redakcja 3); Brückner (1897b), s. 208-209 (redakcja 2), 229 (redakcja 1); Brückner (1902-1904), t. 1, s. 201 (redakcja 1); Łoś (1915), s. 546-547 (redakcja 4); Brückner (1923), s. 67-68 (redakcja 1 + emendowana z 2 i 3); PPP, t. 1, s. 87-93 (redakcje 1-4); Stolarska (1979), s. 54; Korolko (1980), s. 9-12. (redakcja 1); *Toć jest dziwne a nowe*, s. 46; *Literatura staropolska*, t. 1, s. 44-45; Wydra, Rzepka (2004), s. 239-240 (redakcja 1); *Biblioteka zabytków* (redakcja 1); *Najstarsze polskie pieśni pasyjne XIV-XVI wiek (na chór mieszany)*, transkr., rekonstr., oprac. J. Węcowski, Lublin 2015, s. 9-21; *Najstarsze kompozycje w Polsce XI-XVI wiek*, opr. J. Węcowski, Lublin 2016, s. 76-79.

Comm. NK, t. 1, s. 289, 293-295; DPP, t. 2, s. 56-57; Łoś (1915), s. 386-389; Łoś (1922), s. 398-403, 472-473; E. Ostrowska, *Utalentowany polski poeta średnio-wieczny*, [w:] *Symbolae philologicae in honorem Vitoldi Taszycki*, Wrocław 1968, s. 235-242 [przedr. w: taż, *Z dziejów języka polskiego i jego piękna. Studia i szkice*, Kraków 1978, s. 184-194]; M. Dłuska, *Studia z historii i teorii wersyfikacji polskiej*, Warszawa 1978, t. 1, s. 25-31; PPP, t. 1, s. 51-53; Stolarska (1979), s. 32-34; Pikulik (1984a), s. 82-86; J. J. Kopeć, *Małe oficja i godzinki staropolskie*, „Ruch Biblijny i Liturgiczny”, 43 (1990), nr 1-2, s. 47-48; Walczak (1997), s. 67-68; Morawska (1998), s. 298-299.

336.

— *Jocundetur omnis orbis...*

Przed 1526 r.; sekwencja poświęcona św. Józefowi.

Mss. Cieszyn Książnica Cieszyńska Ms. DD I 28, s. 374-377.

Edd. *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 131-132; Pikulik (1976), s. 136-137.

Comm. EK, t. 8, kol. 50; Kowalewicz (1965), s. 265-266; Pikulik (1973), s. 86; Pikulik (1974), s. 88, 308-309.

337.

— *Jubilemus in honore...*

Przed 1536 r., Kraków; anonimowa (z akrostychem *Johannes*) sekwencja poświęcona św. Annie.

Mss. Kraków APPD Ms. L XV 4 (70L).

Edd. AH, t. 9, s. 99-100; RH, 8751; *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 112-113; Pikulik (1976), s. 38-39.

Comm. EK, t. 7, kol. 553; B. Gładysz, *Sekwencje z czasu przejściowego między wiekiem XV a XVI*, „Ateneum Kapłańskie”, 34 (1934), z. 3, s. 254-256; Kowalewicz (1965), s. 247; Kowalewicz (1967), s. 138-139; Pikulik (1973), s. 79; Pikulik (1974), s. 90.

K

338.

— *Kachniczko ma namilejsza...*

1480 r.; anonimowy list miłosny.

Mss. Berlin SPK Ms. lat. qu. 239, k. 230v-237v.

Facs. (fragm.) Michałowska (1995), s. 643; Wydra, Rzepka (2004), tabl. 23.

Edd. Brückner (1895c), s. 60; A. Brückner, *Uwagi i dodatki*, „Pam. Lit.”, 6 (1907), z. 1, s. 62; Łoś (1915), s. 308; Łoś (1922), s. 311-312; Ganszyniec (1925), s. 215; Kryński, Kryński (1925), s. 243; Vrtel-Wierczyński (1952), s. 68; Wydra, Rzepka (2004), s. 223-224; Vrtel-Wierczyński (2005), s. 324.

Comm. T. Lisowski, J. Migdał, *Układ nadawczo-odbiorczy w najstarszych polskich listach miłosnych*, „StPol”, 20 (1992), s. 93-100; Michałowska (1995), s. 642; Michałowska (2011), s. 410-411.

339.

— *Kalendarz katedry krakowskiej (Kalendarium capituli Cracoviensis)*

Ok. 1257 r.; Kraków; kalendarz rzymski i kościelny wraz z notami obituarnymi (kontynuowanymi do 1468 r.) oraz komput.

Mss. Kraków ABKKK Ms. 209, k. 33-105, 107-109, 119-120.

Facs. (fragm.) MPH s.n. 5; S. Krzyżanowski, *Specimina paleographica, Cracoviae* 1913, tab. 6.

Edd. *Kalendarz krakowski*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 2, s. 906-941; *Calendarii Cracoviensis notae historicae ad annorum dierumque ordinem redactae*, wyd. W. Bruchnalski, [w:] MPH 6, s. 649-677; MPH s.n. 5, s. 109-195 (*Kalendarz katedry krakowskiej*), s. 199-213 (*Komput*).

Comm. *Repertorium fontium*, t. 6, s. 589, 590; Z. Kozłowska-Budkowa, *Który Bolesław?*, [w:] *Prace z dziejów Polski feudalnej*, Warszawa 1960, s. 81-89; Z. Kozłowska-Budkowa, *Wstęp*, [w:] MPH s.n. 5, s. XXII-XXIX; G. Labuda, J. Łojko, *O nowym wydaniu najstarszych roczników krakowskich*, „StŻr”, 26 (1981), s. 185-190; Z. Kozłowska-Budkowa, *W dziewięćsetlecie śmierci Bolesława Szczodrego. Zapiski z nekrologów i grób królewski*, „StŻr”, 28 (1983), s. 183-185; G. Labuda, *Król Bolesław ‘qui constituit episcopatus per Poloniam’*, „StŻr”, 30 (1987), s. 51-57; Drelicharz (2003), s. 15-24; H. Wąsowicz, *Chronologia średniowieczna*, Lublin 2013, s. 310-311.

— *Kalendarz czerwiński, zob. Spominki czerwińskie*

340.

— **Kalendarz wrocławski**

Zapiski historiograficzne zawierające informacje z lat 1294-1364, których autorem był (wg J. Bieniaka) biskup wrocławski Maciej Pałuka. Weszły w skład kolekcji historiograficznej *Kronika wielka* (zob.); dawniej łączony błędnie ze *Spominkami wrocławskimi* (zob.).

Mss. Watykan BAV Ms. Ottob.lat.2068; Kraków Bibl. Czart. Ms. 1310 IV; Ms. 1314 III; Warszawa BN Ms. 3001 III; Wrocław BUWr Ms. R 290.

Edd. *Kalendarz władysławski*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 2, s. 941-944; *Kalendarz i spominki wrocławskie*, [w:] MPH s.n. 6, s. 79-91.

Comm. B. Kürbis, *Wstęp*, [w:] MPH s.n. 6, s. XXXIII-XXXIV; Wiesiołowski (1967), s. 39-40; J. Bieniak, *Fragment 1333-1341 w twórczości dziejopisarskiej Janka z Czarnkowa*, cz. 1, „Zap. Hist.”, 48 (1983), z. 4, s. 5-29; cz. 2, „Zap. Hist.”, 49 (1984), z. 1, s. 5-30; J. Bieniak, *Jan (Janek) z Czarnkowa. Niedokończona kronika polska z XIV w.*, „StŻr”, 47 (2009), s. 109-143; zob. także *Kronika wielka; Spominki wrocławskie*.

341.

Kallimach Filip Buonaccorsi

(Philippus Callimachus de Thedaldis, Experiens, Geminianensis)

Ur. 1437 r.; humanista, członek Akademii Rzymskiej, w 1468 r. uczestnik spisku przeciwko papieżowi, po ucieczce z Rzymu od 1469/70 r. w Polsce, od 1474 r. sekretarz i poseł królewski, nauczyciel synów króla Kazimierza Jagiellończyka, dyplomata; zm. w 1496 r.

Lit. PSB, t. 11, s. 493-499; *Dizionario biografico degli italiani*, t. 15, s. 78-83; NK, t. 2, s. 303-310; *Repertorium fontium*, t. 2, s. 603-606; DPP, t. 4, s. 74-77; LdM, t. 2, s. 1399-1400; EK, t. 8, s. 407-409; Hajdukiewicz (1974), s. 286-287; G. Uzielli, F. B. ‘*Callimaco Esperiente*’ di San Gimignano, [w:] *Miscellanea storica della Valdelsa*, 6 (1898), s. 114-136; 7 (1899), s. 84-112; J. Skoczek, *Legenda Kallimacha w Polsce*, Lwów 1939; J. Garbacik, *Kallimach jako dyplomata i polityk*, Kraków 1948; W. Sobociński, *Problematyka polityczno-prawna w twórczości Kallimacha*, „*Studia i Materiały z dziejów nauki polskiej*”, 2 (1954), s. 109-152; J. Zathej, *W sprawie badań nad Kallimachem*, „*Odrodzenie i Reformacja w Polsce*”, 3 (1958), s. 52-78; J. Zathej, *Quelques recherches sur l’humaniste Kallimach (Filippo Buonaccorsi 1437-1496)*, [w:] *Umanesimo e esoterismo*, „*Archivo di filosofia*”, 1960, nr 2-3, s. 123-139; J. Zathej, *Recherches sur le milieu de Callimaque Experiens et de Jean Pico: Trialogus in rebus futuris annorum XX proximorum*, [w:] *L’opera e il pensiero di Giovanni Pico della Mirandola nella storia dell’Umanesimo*, Firenze 1965, t. 2, s. 119-148; J. Zathej, *Z dziejów staropolskich opinii o Kallimachu*, [w:] *Kultura i literatura dawnej Polski. Studia*, Warszawa 1968, s. 31-48; J. Domański, A. Kempfi,

Kallimach Filip, [w:] *Filozofia w Polsce*, s. 158-160; G. Paparelli, *Callimaco Esperiente (Filippo Buonaccorsi)*, Salerno 1971; J. Domański, *Grzegorz z Sannoka i poglądy filozoficzne Filipa Kallimacha. Epizod z dziejów humanizmu w polskiej filozofii XV w.*, [w:] *Filozofia polska XV w.*, red. J. Palacz, Warszawa 1972, s. 369-434; L. Horoszkiewicz, I. S. Szarkowa, *List Kallimacha do Zofii Paleolog*, „*Odrodzenie i Reformacja w Polsce*”, 23 (1978), s. 179-198; J. Kowalczyk, *Filip Kallimach i Wit Stosz*, „*Biul. Hist. Szt.*”, 45 (1983), nr 1, s. 3-24; *Callimaco Esperiente, poeta e politico del '400*, wyd. G. C. Garfagnini, Firenze 1987; J. Domański, *Filip Kallimach a Uniwersytet Krakowski*, [w:] *Necessitas et ars. Studia staropolskie dedykowane Profesorowi Januszowi Pelcowi*, red. B. Otwinowska i in., Warszawa 1993, s. 87-94; J. Wiesiołowski, *Dom Kallimacha i tajemnicza córka gliniarza*, „*Kronika Miasta Poznania*”, 1998, nr 4, s. 264-277; K. Baczkowski, *Wartość źródłowa prac historyczno-literackich Filipa Kallimacha*, [w:] *Nihil superfluum esse. Studia z dziejów średniowiecza ofiarowane Profesor Jadwidze Krzyżaniakowej*, red. J. Dobosz, J. Strzelczyk, Poznań 2000, s. 471-478; M. A. Janicki, *Datowanie płyty nagrobnej Filipa Kallimacha*, „*St.Żr*”, 41 (2003), s. 19-42; Knoll (2016), s. 312, 574-575; *Encyclopaedia of the Medieval Chronicle*, t. 1, s. 224-225.

341/1

— *Ad Innocentium VIII de bello Turcis inferendo oratio*

1490 r.; mowa do papieża Innocentego VIII.

Mss. Budapeszt Országos Széchényi Könyvtár Ms. Cod. Lat. 368, k. 21-73v; Ms. Cod. Lat. 178; Monachium BSB Ms. Clm. 464, k. 140-198v; Ołomuniec Statni Archiv Ms. CO Ms. 306, k. 133-178; Warszawa BN Ms. 3037 III, k. 199-260; Wenecja Biblioteca Nazionale Marciana Ms. Lat. X 125, k. 73-135v; Wiedeń ÖNB Ms. 3522, k. 283-337v.

Edd. princ. Kraków 1524.

Edd. *Philippi Callimachi Ad Innocentium VIII de bello Turcis inferendo Oratio*, rec., in linguam Polonam vertit I. Lichońska, comm. T. Kowalewski, Varsoviae 1964.

Transl. *Philippi Callimachi Ad Innocentium VIII de bello...*

Comm. NK, t. 2, s. 306; *Repertorium fontium*, t. 2, s. 603.

341/2

— *Attila*

Ok. 1489 r.; utwór historyczny.

Mss. Budapeszt Országos Széchényi Könyvtár Ms. Cod. Lat. 368, k. 1-20; Modena Bibliotheca Estense Universitaria Ms. Lat. 115, k. 10-25v; Warszawa BN Ms. 3037 III, k. 1-21; Wiedeń ÖNB Ms. 3522, k. 6-18v; Warszawa BN Ms. 3037 III, k. 2-12.

Edd. princ. Grossenheim 1513.

Edd. Callimachus Experiens, *Attila*, wyd. T. Kardos, Lipsiae 1932; *Philippi Callimachi Attila*, ed. et in linguam Polonam traduxit T. Kowalewski, Varsoviae 1962.

Transl. *Philippi Callimachi Attila...*

Comm. NK, t. 2, s. 306; *Repertorium fontium*, t. 2, s. 603.

341/3

— *De his quae a Venetis tentata sunt Persis ac Tartaris contra Turcos movendis*

Po 1483 r., prawdopodobnie między 1487 a 1492 r.; tekst publicystyczno-historyczny.

Mss. Wenecja Biblioteca Nazionale Marciana Ms. Lat. X 125, k. 4v-71.

Edd. princ. Grossenheim 1533.

Edd. *Philippi Callimachi De his quae e Venetis tentata sunt Persis ac Tartaris contra Turcos movendis*, rec. A. Kempfi, comm. T. Kowalewski, in linguam Polonam vertit M. Cytowska, Varsoviae 1962.

Transl. *Philippi Callimachi De his quae e Venetis...*

Comm. NK, t. 2, s. 306; *Repertorium fontium*, t. 2, s. 603.

341/4

— *Historia de Rege Vladislao*

1487/1488 r.; utwór historyczny.

Mss. Bazylea UB Ms. O III 7, k. 4-115; Budapeszt Országos Széchényi Könyvtár Ms. Cod. Lat. 368, k. 78v-193; Ołomuniec Statni Archiv CO Ms. 306, k. 1-131; Monachium BSB Ms. Clm. 464, k. 6-136; Warszawa BN Ms. 3037 III, k. 33-170; Watykan BAV Ms. Reg.lat.681, k. 5-98; Ms. Ottob.lat.2280, k. 5-105; Wenecja Biblioteca Nazionale Marciana Ms. Lat. X 125, k. 142-288v; Wiedeń ÖNB Ms. Palat. 3522, k. 48-143v.

Edd. princ. *Philippi Callimachi Geminianensis Historia de rege Vladislao cum Clade Varnensi*, Augsburg 1519; *Philippi Callimachi De rebus gestis a Vladislao Polonorum atque Hungarorum Rege libri tres*, Kraków 1582.

Edd. [wykaz wydań drukowanych do końca XVIII w., w: MPH 6, s. 7-11]; *Philippi Callimachi Experientis Historia rerum gestarum in Hungaria et contra Turcos per Vladislaum Poloniae et Hungariae regem*, wyd. S. Kwiatkowski, [w:] MPH 6, s. 19-162; *Philippi Callimachi Historia de rege Vladislao*, ed. I. Lichońska, comm. T. Kowalewski, in linguam Polonam traduxit A. Komornicka, Varsoviae 1961.

Transl. *Philippi Callimachi Historia de rege Vladislao...*

Comm. MPH 6, s. 1-18; NK, t. 2, s. 306; *Repertorium fontium*, t. 2, s. 603-604; J. Nikodem, *Długosz i Kallimach o koronie węgierskiej Władysława III*, „Balcanica Posnaniensia”, 8 (1997), s. 145-165; W. Drelicharz, *Rzymski rękopis Kroniki Kallimacha z XV w. (MS BAV Reginae Sveciae Lat. 681)*, [w:] *Historia vero testis temporum. Księga jubileuszowa poświęcona Profesorowi Krzyszto-*

fowi Baczkowskiemu w 70. rocznicę urodzin, red. J. Smołucha i in., Kraków 2008, s. 593-607.

341/5

— **Homilia super Evangelium de octo beatitudinibus**

Przed 1485/1486 r.; rozprawka filozoficzna.

Inc. *Saluator noster Jesusu Christus, cum propter nostram salutem immolari descendisset in mundum...*

Mss. Watykan BAV Ms. Barb.lat.2031, k. 141-150.

Edd. *Philippi Callimachi Epistulae selectae*, wyd. I. Lichońska, G. Pianko, Warszawa 1967, s. 154-170.

Transl. *Philippi Callimachi Epistulae selectae...*, s. 155-171.

341/6

— **Libellus de demonibus (Ad Marsilium Ficinum questio)**

Przed 1485 r.; rozprawka filozoficzna.

Inc. *Appellando me complatonicum...*

Mss. Monachium BSB Ms. Clm. 464, k. 230v-234; Ołomuniec Statni Archiv Ms. CO Ms. 306, k. 181-184v.

Edd. (fragm.) H. Zeissberg, *Kleinere Geschichtsquellen Polens in Mittelalter*, Wien 1877, s. 56-59; P. O. Kristeller, *Supplementum ficinianum*, t. 2, Florentiae 1937, s. 224-230; *Philippi Callimachi Epistulae selectae...*, s. 90-96.

Transl. *Philippi Callimachi, Epistulae selectae...*, s. 91-97; 700 lat (1978), s. 534-537.

Comm. G. Radetti, *Demoni e sogni nella critica di Callomaco Esperiente al Ficino*, [w:] *Umanesimo e esoterismo. Atti del V Convegno internazionale di studi umanistici*, Padova 1960, s. 111-121; A. Kempfi, *Z dziejów nauki o człowieku w zaraniu polskiego Odrodzenia. O nieznaney polemice Kallimacha z platonizmem Marsilia Ficina*, „KHNiT”, 8 (1963), s. 503-517.

341/7

— **Poezje**

Kilkaset epigramatów, elegii i innych wierszy okolicznościowych, pisanych zarówno we Włoszech, jak i w Polsce; w Polsce powstał m.in. cykl ok. 60 elegii i epigramatów *Fannietum* (1470-1472), a także hymn ku czci św. Stanisława (*Carmen sapphicum in vitam gloriosissimi martyris sancti Stanislai, episcopi Cracoviensis, Polonorum gentis patroni*).

Mss. M.in. Budapeszt Országos Széchényi Könyvtár Ms. Lat. Medii Aevi 367; Ferrara Biblioteca Comunale Ariostea Ms. II 64; Florencja Biblioteca Medicea Laurenziana Ms. Pl. 34.50; Parma Biblioteca Palatina Ms. 327; Siena Biblioteca Comunale Ms. J. XI 34; Warszawa BN Ms. BOZ 128; Watykan BAV Ms. Urb. lat.368; Ms. Vat.lat.2869; Ms. Vas.lat.5156; Ms. Vat.lat.7192; Ms. Vat.lat.8865;

Ms. Barb.lat.2031; Wrocław BUWr. Ms. IV Q 81; Bibl. Ossol. Ms. 653/I; Florencja Biblioteca Medicea Laurenziana Ms. Plut.91 Sup. 43; Ms. Plut.34.50.

Edd. T. Wierzbowski, *Filipa Kallimacha i nieznanego poety wiersze na cześć Jana Długosza*, „Rozpr. AU. Wydz. Fil.”, 8 (1880), s. 296-313; F. Bostel, *Nieznany wiersz Kallimacha*, „Przewodnik Naukowy i Literacki”, 1887, z. 15, s. 662-663; J. Fijałek, *Bessaryon i Kalimach oraz współcześni Polacy w Rzymie*, „Eos”, 4 (1897), s. 70-73; A. Miodoński, *Philippi Callimachi et Gregorii Sanocei carminum ineditorum corollarium*, „Rozpr. AU. Wydz. Fil.”, 21 (1903), s. 402-417; *Inedita cura Philippi Callimachi*, rec. A. Miodoński, [w:] *Stromata in honorem Casimiri Morawski*, Cracoviae 1908, s. 185-193; L. Piotrowicz, *Philippi Callimachi carminum ineditorum particula*, [w:] *Stromata in honorem Casimiri Morawski...*, s. 45-47; J. Huszti, *Callimachus Experiens költeményei Mátyás királyhoz*, Budapest 1927; *Philippi Callimachi ad Fanniam Swentocham carmen*, wyd. J. Domański, „Eos”, 46 (1952-1953), s. 131-154; *Epigrammatum libri duo*, wyd. K. Kumaniecki, Wrocław 1963; J. Zathay, *Jak patrzeć na Kallimacha? Uwagi w związku z wierszem do Bessariona*, „KH”, 73 (1966), s. 112-113; H. Kowalewicz, *Rekonstrukcja pierwotnej wersji mało znanego poematu Filipa Kallimacha*, „Eos”, 60 (1972), s. 319-331; *Callimachi Experientis (Philippi Bonaccorsi) Carmina*, red. F. Sica, Napoli 1981; K. Pawłowski, *Pierwszy manifest poezji humanistycznej w Polsce*, „Anal. Crac.”, 18 (1986), s. 443-463.

Transl. *Antologia poezji polsko-łacińskiej 1470-1543*, oprac. A. Jelicz, Szczecin 1985, s. 47-66; I. Lewandowski, *Antologia poezji łacińskiej w Polsce. Renesans*, Poznań 1996; „Kronika Miasta Poznania”, 1998, nr 4, s. 278-280.

Comm. NK, t. 2, s. 304-305; DPP, t. 4, s. 74-75; S. Windakiewicz, *Epigrammata rzymskie Kallimacha*, „Sprawozdania z czynności i posiedzeń PAU”, 1918, nr 10, s. 2-13; J. Huszti, *Callimachus Experiens...*; K. Kumaniecki, *De Philippi Callimachi epigrammatum codicibus duobus*, [w:] *Charisteria Th. Sinko oblata*, Warszawa 1951, s. 219-234; K. Kumaniecki, *Drobiazgi polsko-łacińskie: Kallimach – Dantyszek – Mickiewicz*, „Pam. Lit.”, 43 (1952), z. 1-2, s. 453-459; K. Kumaniecki, *Twórczość poetycka Filipa Kallimacha*, Warszawa 1953; J. Domański, *Filip Kallimach poeta polski* (K. Kumaniecki, *Twórczość poetycka Filipa Kallimacha*, Warszawa 1953), „Życie i Myśl”, 1 (1954), s. 212-219; K. Kumaniecki, *Il periodo italiano nell' opera poetica di Filippo Buonaccorsi: i suoi epigrammi romani*, [w:] *Il mondo antico nel Rinascimento. Atti del V Convegno internazionale di studi sul Rinascimento*, Firenze 1958, s. 65-73; J. Domański, *De Philippo Callimacho elegicorum Romanorum imitatore*, Wrocław 1966; Zathay, *Jak patrzeć na Kallimacha?...*, s. 111-113; J. Domański, *Philippe Callimaque — imitateur ou émule des poètes élégiaques romains?*, [w:] *Respublica Litteraria in Action. Letters – Speeches – Poems – Inscriptions*, red. A. Skolimowska, Warsaw-Cracow 2007, s. 95-101; J. Domański, *De Philippo Callimacho elegiaco capitula duo*, „Roczn. Hum”, 53 (2014), z. 3, s. 113-142; M. Maślanka-Soro, *Nowolacińska literatura włoska w Rzeczypospolitej XV-XVIII w.*, [w:] *W przestrzeni Południa. Kultura Pierwszej Rzeczypospolitej wo-*

bec narodów romańskich: estetyka, prądy i style, konteksty kulturowe, t. 2, red. M. Hanusiewicz-Lavallee, Warszawa 2016, s. 136-140.

341/8

— *Przedmowa do ‘Sennika’ Leona Toskańczyka (Praefatio in somnarium Leonis Tusci)*

1494 r., Kraków; traktat filozoficzny.

Inc. *Nicolaus Abstemius natus est in Prussia in insula...*

Mss. Marburg UB Ms. Lat. 27, k. 11-18v; Monachium BSB Ms. Clm. 464, k. 199-212v; Ołomuniec Statni Archiv Ms. CO Ms. 306, k. 204-216v.

Edd. Zeissberg, *Kleinere Geschichtsquellen...*, s. 82-94; A. Kempfi, *Kallimacha Przedmowa do ‘Sennika’*, „Odrodzenie i Reformacja w Polsce”, 12 (1967), s. 173-189; A. Kempfi, *Z dyskusji filozoficznych w kręgu Sodalitatis Litterariae Vistulanae. Filipa Kallimacha Przedmowa do ‘Sennika’*, MHFŚP, 4 (1971), s. 156-182.

Transl. Kempfi, *Z dyskusji filozoficznych...*, s. 157-182.

Comm. NK, t. 2, s. 305; Radetti, *Demoni e sogni...*, s. 111-121; Kempfi, *Z dziejów nauki o człowieku...*, s. 503-517; Kempfi, *Z dyskusji filozoficznych w kręgu Sodalitatis Litterariae Vistulanae...*, s. 151-155.

341/9

— *Questio de peccato (Ad Ioannem Picum Mirandulae questio)*

Przed 1485/1486 r.; rozprawka filozoficzna.

Inc. *A malo daemone ad peccatum parua est digressio...*

Mss. Monachium BSB Clm. 464, k. 213-230; Ołomuniec Statni Archiv Ms. CO Ms. 306, k. 186-203.

Edd. (fragm.) Zeissberg, *Kleinere Geschichtsquellen...*, s. 93-94; *Philippi Callimachi Epistulae selectae...*, s. 102-124.

Transl. *Philippi Callimachi Epistulae selectae...*, s. 103-125; *700 lat* (1978), s. 537-551.

Comm. J. Zathej, *Il problema del peccato in Giovanni Pico della Mirandola e in F. B. detto Callimaco Esperiente*, [w:] *L'opera e il pensiero di Giovanni Pico della Mirandola...*, s. 103-117.

341/10

— *Rhetorica*

Ok. 1476 r., Polska; podręcznik retoryki.

Inc. *Omnis sermo, quo voluntas aliqua enuntiatur...*

Mss. Kórnik Bibl. PAN Ms. 1670, k. 1-120v (autograf).

Edd. *Philippi Callimachi Rhetorica*, ed. K. Kumaniecki, Varsoviae 1950.

Comm. NK, t. 2, s. 305; K. Kumaniecki, *O odnalezionej 'Retoryce' Filipa Kallimacha*, Warszawa 1948; J. Nowaszczuk, *Budowa wypowiedzi w ujęciu 'Retoryki' Filipa Kallimacha*, „Forum Artis Rhetoricae”, 16-17 (2009), s. 6-23.

341/11

— *Vita et mores Gregorii Sanocei (Żywot Grzegorza z Sanoka)*

Ok. 1475-1477 r.; biografia arcybiskupa lwowskiego Grzegorza z Sanoka.

Mss. Kraków BJ Ms. 2198, s. 101-210; Ms. 59, k. 159-188v; Kraków Bibl. Czart. Ms. 1340 IV, k. 1-39.

Edd. *De vita et moribus Gregorii Sanocensis, archiepiscopi Leopoliensis, auctore Philippo Callimacho Buonacorsi*, [w:] M. Wiszniewski, *Pomniki historii i literatury polskiej*, t. 4, Kraków 1837, s. 35-83; *Vita et mores Gregorii Sanocei, Leopoliensis archiepiscopi, auctore Philippo Buonacorsi Callimacho*, wyd. L. Finkel, [w:] MPH 6, s. 177-216; *Philippi Buonaccorsi Callimachi, Vita et mores Gregorii Sanocei archiepiscopi Leopoliensis*, rec. A. S. Miodoński, Cracoviae 1900; *Humanizm i Reformacja w Polsce*, wyd. I. Chrzanowski, S. Kot, Lwów 1927, s. 91-119; *Philippi Callimachi Vita et mores Gregorii Sanocei*, ed., commentariis illustravit et in linguam Polonam vertit I. Lichońska, Varsoviae 1963.

Transl. *Filipa Buonacorsi Kallimacha życie i obyczaje Grzegorza z Sanoka, arcybiskupa lwowskiego*, Lwów 1909; *Philippi Callimachi Vita et mores...*; 700 lat (1978), s. 523-534.

Comm. NK, t. 2, s. 305; *Repertorium fontium*, t. 2, s. 604-605; MPH 6, s. 163-176; J. Domański, *Ze studiów nad Kallimachem. Przyczynek do zagadnienia źródeł literackich 'Vita Gregorii Sanocei'*, „Odrodzenie i Reformacja w Polsce”, 6 (1961), s. 5-15; I. Zarębski, *Uwagi o 'Vita Gregorii Sanocei'. W związku z artykułem J. Domańskiego, Ze studiów nad Kallimachem...*, „StŻr”, 8 (1963), s. 143-145; G. Radetti, *L'epicureismo di Callimaco Esperiente nella biografia di Gregorio di Sanok*, [w:] *Atti del Convegno italo-ungherese di studi rinascimentali, Spoleto 9-10 ottobre 1964*, „Ungheria d'oggi. Rivista trimestrale di cultura, politica, economia”, 5 (1965), s. 46-53, 114-117; J. Domański, *Echa piętnastowiecznych dysput włoskich o „godności” prawa i medycyny w Kallimachowym 'Żywocie Grzegorza z Sanoka'*, „Sprawozdania z posiedzeń Komisji Naukowych Oddziału PAN w Krakowie”, 16 (1972), nr 1, s. 27-28; H. Dziechcińska, *Biografistyka staropolska w latach 1467-1627 (kierunki i odmiany)*, Wrocław 1971, s. 73-80; J. Zathay, *Grzegorz z Sanoka i Kallimach*, [w:] *Materiały z sesji zorganizowanej z okazji obchodów 500-lecia zgonu Grzegorza z Sanoka*, red. F. Kiryk, „Rocznik Sanocki”, 5 (1980), s. 53-66; A. Gorzkowski, *'Inexplicabili inflammatus ingenio'. Model portretu atopicznego w 'Żywocie Grzegorza z Sanoka' Filipa Kallimacha*, „Teksty Drugie”, 1997, nr 4, s. 41-50; K. Glińska, *Philippi Buonaccorsi Callimachi, 'De vita et mores Gregorii Sanocensis Archiepiscopi Leopoliensis'. Obraz humanisty*, „Bez Porównania”, 2006, nr 4, s. 12-28.

341/12

— *Vita et mores Sbignei cardinalis (Żywot kardynała Oleśnickiego)*

Ok. 1479/1480 r.; biografia biskupa krakowskiego Zbigniewa Oleśnickiego.

Mss. Kraków BJ Ms. 2198, s. 3-96; Ms. 59, k. 219-248v.

Edd. *Vita et mores Sbignei Cardinalis, auctore Philippo Buonacorsi Callimacho*, wyd. L. Finkel, [w:] MPH 6, s. 225-256; *Philippi Callimachi Vita et mores Sbignei cardinalis*, ed. I. Lichońska, Varsoviae 1962.

Transl. *Philippi Callimachi Vita et mores...*

Comm. NK, t. 2, s. 305-306; *Repertorium fontium*, t. 2, s. 605; MPH 6, s. 217-224; M. Koczerska, *Pietnastowieczne biografie Zbigniewa Olesnickiego*, „StŻr”, 24 (1979), s. 22-30.

— (dub.) *Consilium Callimachi* (zob.)

— (dub.) *Vita Ioannis Dlugosch Senioris* (zob.)

342.

— *Kancjonał Kórnicki*

1550-1555 r.; zbiór pochodzących z XV/XVI w. 43 pieśni religijnych w j. polskim, tłumaczonych i oryginalnych, psalmy pokutne, modlitwy za zmarłych i reguła tercjarska, wiązany z wielkopolskim środowiskiem bernardyńskim, przeznaczony być może dla kobiet (wspólnota zakonna?).

Mss. Kórnik Bibl. PAN Ms. 44.

Edd. Bobowski (1893), s. 264-330; (fragm.) PPP, s. 149-166; (fragm.) PPW; (fragm.) *Kolędy polskie* (1966), s. 71-87; (fragm.) Mazurkiewicz (2000a); (fragm.) Mazurkiewicz (2000b), s. 169-172; (fragm.) Mazurkiewicz (2008), s. 91-105.

Comm. NK, t. 1, s. 233; Łoś (1915), s. 470-479; Łoś (1922), s. 488-497; S. Reczek, *Uwagi o staropolskim języku literackim od średniowiecza do renesansu (na podstawie przekładów psalterza)*, „Kwartalnik Opolski”, 1 (1955), s. 135-155; Michałowska (1995), s. 435-437; M. Elżanowska, *Duchowy teatr wyobraźni. O kolędach bernardyńskich późnego średniowiecza*, [w:] *Wyobraźnia epok dawnych: obrazy-tematy-idee. Materiały sesji dedykowanej Profesorom Jadwidze i Edmundowi Kotarskim*, red. J. K. Goliński, Bydgoszcz 2001, s. 35-51; Mazurkiewicz (2002), s. 72-73 i wg indeksu; M. Elżanowska, *Pieśni bernardyńskie z kancjonałów Puławskiego i Kórnickiego*, [w:] *Mediewistyka literacka w Polsce*, red. T. Michałowska, Warszawa 2003, s. 209-223; M. Badowska, *Zagadka tożsamości szesnastowiecznego kopisty, czyli o Hieronimie, kapłanie z Poznania, słów kilka*, „Kwartalnik Językoznawczy”, 7 (2011), z. 3, s. 97-106; Michałowska (2011), s. 411-412.

343.

— *Kancjonał Przeworszczyka (zaginiony)*

1435 r.; rękopis zawierający zbiór pieśni religijnych, również w j. polskim, zatytułowany *Cantionale labore et ingenio honesti Johannis olim ludimagistri in Przeworsk a. 1435*, znany wyłącznie z fragmentów w edycji H. Juszyńskiego, *Dykcjonarz...*; pieśni polskie z tego kancjonału omawiamy w oddzielnych hasłach.

Comm. H. Juszyński, *Dykcjonarz poetów polskich*, Kraków 1820; Michałowska (1995), s. 347-348.

344.

— *Kancjonał Puławski*

Ok. 1551 r.; zbiór pochodzących z XV/XVI w. 38 pieśni religijnych w j. polskim, tłumaczonych i oryginalnych, wiązany ze środowiskiem bernardyńskim, być może przeznaczony dla kobiet (wspólnota zakonna?).

Mss. Kraków Bibl. Czart. Ms. 2372 I.

Edd. Bobowski (1893), s. 181-264; (fragm.) PPP, s. 149-166; (fragm.) PPW; (fragm.) *Kolędy polskie* (1966), s. 37-70; (fragm.) Mazurkiewicz (2000a); (fragm.) Mazurkiewicz (2000b), s. 169-172; (fragm.) Mazurkiewicz (2008), s. 91-105.

Comm. NK, t. 1, s. 233-234; Łoś (1915), s. 470-479; Łoś (1922), s. 488-497; Michałowska (1995), s. 435-437; M. Elżanowska, *Duchowy teatr wyobraźni. O kolędach bernardyńskich późnego średniowiecza*, [w:] *Wyobrażenia epok dawnych: obrazy-tematy-idee. Materiały sesji dedykowanej Profesorom Jadwidze i Edmundowi Kotarskim*, red. J. K. Goliński, Bydgoszcz 2001, s. 35-51; Mazurkiewicz (2002); M. Elżanowska, *Pieśni bernardyńskie z kancjonałów Puławskiego i Kórnickiego*, [w:] *Mediewistyka literacka w Polsce*, red. T. Michałowska, Warszawa 2003, s. 209-223; Michałowska (2011), s. 413-414.

345.

— *Karta Glogera*

Pocz. XV w.; być może fragment scyntyliariusza (zbioru sentencji i pouczeń moralnych) w j. polskim dotyczący małżeństwa; karta pergaminowa wyjęta z oprawy.

Inc. *Kto zdradził Adama niewinnego, a Dawida świętego...*

Facs. Z. Gloger, *Ułamek starożytnego kazania o małżeństwie*, „Biblioteka Warszawska”, 3 (1873), s. 51-55; (fragm.) J. Krzyżanowski, *Historia literatury polskiej*, t. 1, Warszawa 1939, s. 30.

Edd. Gloger, *Ułamek starożytnego...*, s. 51-55; Nehring (1886), s. 72-76; Brückner (1902-1904), t. 3, s. 165-166; Kryński, Kryński (1925), s. 30-32; J. Krzyżanow-

ski, *Historia literatury polskiej...*, s. 30; Vrtel-Wierczyński (1977), s. 440-442; Wydra, Rzepka (2004), s. 155-156.

Comm. NK, t. 1, s. 323; Łoś (1915), s. 238-239; Łoś (1922), s. 230-231; W. Wydra, W. R. Rzepka, *Fragment Łopacińskiego. Z problemów krytyki i analizy tekstu*, „PF”, 29 (1980), s. 309-332.

346.

— *Katalog arcybiskupów gnieźnieńskich I*

Wykaz i charakterystyka arcybiskupów gnieźnieńskich od X w. do pontyfikatu Jana Gruszczyńskiego (1473); zdaniem X. Liskego katalog powstał w klasztorze św. Krzyża; jego autorem mógł być Maciej z Pełczyna (zob.), właściciel i kopista kodeksu, w którym znalazł się katalog; być może jednak katalog powstał w środowisku gnieźnieńskim, a Maciej był tylko kopistą, a nie autorem utworu.

Mss. Kraków Bibl. Czart. Ms. 1315 II, s. 655-659.

Edd. *Katalogi arcybiskupów gnieźnieńskich*, oprac. X. Liske, [w:] MPH 3, s. 391-400.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 3, s. 170; MPH 3, s. 377-391; Dąbrowski (1964), s. 112.

347.

— *Katalog arcybiskupów gnieźnieńskich II*

Wykaz i charakterystyka arcybiskupów gnieźnieńskich od X w. do drugiej połowy XV w.; zdaniem X. Liskego katalog powstał w 1 poł. XVI w. i był skrótem katalogu Jana Długosza (zob.); wg J. Szymańskiego katalog powstał przed 1457 r., a jego autorem był Sędziwój z Czechła (zob.); tak też W. Drelicharz, który przesuwając czas powstania katalogu na l. 1474-1476; wątpliwości co do autorstwa Sędziwoja wyraził P. Węcowski.

Mss. Gniezno Arch. Archid. Ms. B 77, k. 296-299; Kielce BWSM Ms. II KW-4; Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 297/II, s. 355-360.

Edd. *Katalogi arcybiskupów gnieźnieńskich*, oprac. X. Liske, [w:] MPH 3, s. 405-410 (z kontynuacjami z XVI w.); B. Bolz, *Nieznany katalog arcybiskupów gnieźnieńskich*, „ABMK”, 11 (1965), s. 280-284.

Comm. MPH 3, s. 400-405; Dąbrowski (1964), s. 112; Bolz, *Nieznany katalog...*, s. 271-280; J. Szymański, *Sędziwój z Czechła autorem Katalogu arcybiskupów gnieźnieńskich*, [w:] *Ars historica. Prace z dziejów powszechnych i Polski*, red. M. Biskup i in., Poznań 1976, s. 503-511; W. Drelicharz, *Sędziwój z Czechła*, [w:] PSB, t. 36, 1996, s. 397; Węcowski (2014), s. 128-129.

Katalog biskupów krakowskich, zob. Jan Długosz

Katalog biskupów krakowskich – redakcja II, zob. Jan z Dąbrówki

348.

— *Katalog biskupów krakowskich (Catalogus episcoporum Cracoviensium)*

Po poł. XIII w., Kraków; najstarszy wykaz biskupów krakowskich, zawiera jedynie imiona hierarchów.

Mss. Kraków ABKKK Ms. 209, k. 120.

Edd. MGH SS, t. 19, Hannoverae 1866, s. 608; MPH 2, s. 816; MPH 3, s. 328-329; *Katalog biskupów krakowskich* [wyd. Z. Kozłowska-Budkowa], [w:] MPH s.n. 5, s. 217-219; *Katalog biskupów krakowskich* [wyd. J. Szymański], [w:] MPH s.n. 10/2, s. 24-25.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 3, s. 170; W. Kętrzyński, *Wstęp*, [w:] MPH 3, s. 313-327; J. Szymański, *Redakcja I krakowska*, [w:] MPH s.n. 10/2, s. 75-78; Z. Kozłowska-Budkowa, *Wstęp*, [w:] MPH s.n. 5, s. XXIX-XXX; G. Labuda, *O katalogach biskupów krakowskich przed Długoszem*, „StŻr”, 27 (1983), s. 83-85; Drelicharz (2003), s. 15-24; J. Went, *Kilka uwag o początkach katalogów biskupów krakowskich*, [w:] *Ecclesia – cultura – potestas. Studia z dziejów kultury i społeczeństwa*, red. P. Kras i inni, Kraków 2006, s. 743-752.

349.

— *Katalog biskupów krakowskich (Catalogus episcoporum Cracoviensium) – redakcja III*

Poł. XV w. (przed 1464 r.), Kraków, środowisko katedralne; wykaz biskupów krakowskich od X do końca XII w.

Mss. Warszawa BN Ms. Lat.Q.ch.I.132, k. 102-102v (zniszczony).

Edd. *Katalogi biskupów krakowskich*, wyd. W. Kętrzyński, [w:] MPH 3, s. 330-350; *Redakcja III*, [w:] MPH s.n., t. 10/2, s. 40-48.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 3, s. 170; W. Kętrzyński, *Wstęp*, [w:] MPH 3, s. 313-327; David (1934), s. 181-182; Dąbrowski (1964), s. 110; J. Szymański, *Redakcja III*, [w:] MPH s.n. 10/2, s. 35-39; Labuda (1983), s. 88-96; Kaliszuk (2016), t. 2, cz. 2, s. 860.

350.

— *Katalog biskupów krakowskich (Catalogus episcoporum Cracoviensium) – redakcja IV (świętokrzyska)*

Ok. 1464 r., klasztor Św. Krzyża na Łysej Górze (?); wykaz biskupów krakowskich od X do pontyfikatu Tomasza Strzępińskiego; być może jego autorem był Maciej z Pełczyna (zob.).

Mss. Kraków Bibl. Czart. Ms. 1315 II, s. 747-756.

Edd. *Katalogi biskupów krakowskich*, wyd. W. Kętrzyński, [w:] MPH 3, s. 330-376; *Redakcja IV świętokrzyska*, [w:] MPH s.n., t. 10/2, s. 53-73.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 3, s. 170; W. Kętrzyński, *Wstęp*, [w:] MPH 3, s. 313-327; Dąbrowski (1964), s. 110; J. Szymański, *Redakcja IV świętokrzyska*, [w:] MPH s.n. 10/2, s. 49-52; Labuda (1983), s. 88-96.

351.

— **Katalog biskupów krakowskich (*Catalogus episcoporum Cracoviensium*) – redakcja V (dominikańska)**

1 poł. XV w. (po 1431 r., może ok. 1436 r., otoczenie biskupa Zbigniewa Oleśnickiego) i 2 poł. XV w.; wykaz biskupów krakowskich od X do pontyfikatu Zbigniewa Oleśnickiego; w starszej wersji pisany przez zakonniką dominikańskiego.

Mss. Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 919/I, k. 1-28v, 129v; Warszawa BN Ms. BOZ 106, k. 9-35.

Edd. *Katalogi biskupów krakowskich*, wyd. W. Kętrzyński, [w:] MPH 3, s. 331-375; *Redakcja V dominikańska*, [w:] MPH s.n. 10/2, s. 79-106.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 3, s. 170; W. Kętrzyński, *Wstęp*, [w:] MPH 3, s. 313-327; Dąbrowski (1964), s. 110; J. Szymański, *Redakcja V dominikańska*, [w:] MPH s.n. 10/2, s. 75-78; Labuda (1983), s. 88-96; Drelicharz (2003), s. 143-158; Drelicharz (2012), s. 395-402; W. Drelicharz, *Miejsce 'Komentarza' Jana z Dąbrowki w twórczości historiograficznej w Polsce pierwszych Jagiellonów*, [w:] *Komentarz Jana z Dąbrowki do 'Kroniki' biskupa Wincentego*, red. A. Dąbrowka, M. Olszewski, Warszawa 2015, s. 37-39.

352.

— **Katalog biskupów krakowskich (*Catalogus episcoporum Cracoviensium*) – redakcja VI (lubelska)**

1503-1508 r. krakowski (lubelski?) klasztor dominikanów; wykaz biskupów krakowskich od X do początku XVI w. (pontyfikat Jana Konarskiego); być może autorem był Maciej z Grodziska (zob.).

Mss. Lublin WBP Ms. 470, k. 47-53v.

Edd. *Redakcja lubelska*, [w:] MPH s.n., t. 10/2, s. 109-119.

Comm. J. Szymański, *Redakcja lubelska*, [w:] MPH s.n., t. 10/2, s. 107-108; Labuda (1983), s. 88-96.

353.

— **Katalog biskupów krakowskich (*Catalogus episcoporum Cracoviensium*) – redakcja franciszkańska**

Po 1460 r. i kontynuacja 1503-1525 r. lub 1525-1537, Kraków, klasztor franciszkanów; wykaz biskupów krakowskich od X do XVII w.

Mss. Kraków BJ Ms. 7542, k. 12-13v.

Edd. *Redakcja franciszkańska*, [w:] MPH s.n. 10/2, s. 295-300.

Comm. J. Szymański, *Redakcja franciszkańska*, [w:] MPH s.n. 10/2, s. 291-294.

354.

— *Katalog biskupów krakowskich (Catalogus episcoporum Cracoviensium) – redakcja jędrzejowska*

Pocz. XVII w. na podstawie katalogów z XV w., być może Jędrzejów, klasztor cystersów; wykaz biskupów krakowskich od X do XVII w.

Mss. Poznań Bibl. Racz. Ms. 151, k. 38v-41.

Edd. *Redakcja franciszkańska*, [w:] MPH s.n. 10/2, s. 303-307.

Comm. J. Szymański, *Redakcja franciszkańska*, [w:] MPH s.n. 10/2, s. 301-302.

355.

— *Katalog biskupów krakowskich (Catalogus episcoporum Cracoviensium) – redakcja wiślicka*

XV-XVI w.; wykaz biskupów krakowskich od X do XVI w.; J. Szymański (1968) uznawał, że katalog powstał już w XII w. i był kontynuowany na bieżąco w kolejnych stuleciach (m.in. przez Jana Długosza); wg Z. Kozłowskiej-Budkowej (1970) jest to, powstały w XVI w., ekscerpt z katalogu biskupów krakowskich autorstwa Jana Długosza; J. Szymański (1974) uznał, że mógł on jednak powstać w XV w.; kontynuacja z XVI w. być może powstała w Wiślicy.

Mss. Kielce BWSM Ms. II KW-4, k. 438-439.

Edd. J. Szymański, *Ze studiów nad średniowieczną historiografią małopolską. Wiślicki katalog biskupów krakowskich*, [w:] *Średniowiecze. Studia o kulturze*, t. 4, Wrocław 1968, s. 45-47; *Redakcja wiślicka*, [w:] MPH s.n. 10/2, s. 286-290.

Comm. Szymański, *Ze studiów nad średniowieczną...*, s. 7-45; Z. Kozłowska-Budkowa, rec. z J. Szymański, *Ze studiów nad średniowieczną...*, „PH”, 61 (1970), z. 3, s. 507-508; J. Szymański, *Redakcja wiślicka*, [w:] MPH s.n. 10/2, s. 283-285.

356.

— *Katalog biskupów krakowskich (Catalogus episcoporum Cracoviensium) – redakcja zaginiona*

Lata 30. XV w. (?), Kraków (otoczenie Jana Dąbrówki (?), autor Jan z Szadka (?)); z redakcji tej zachowały się tylko biogramy biskupów Stanisława i Wincentego Kadłubka.

Mss. Kraków Bibl. Czart. Ms. 1317 II, k. 293 (biogram Stanisława), 2v (biogram Wincentego); Kraków BJ Ms. 2196, s. 660-661 (biogram Wincentego); Ms. 2572, s. 283 (biogram Stanisława), luźna karta między s. 11 a 12 (biogram Wincentego); Ms. 2573, s. 406 (biogram Wincentego).

Edd. *Kronika Mistrza Wincentego*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 2, s. 213-214 (biogram Wincentego); Wisłocki 2 (1881), s. 527, 612 (biogram Wincentego); M. Plezia, *Kadłubek. Dzieje imienia*, [w:] tenże, *Od Arystotelesa do Złotej legendy*, Warszawa 1958, s. 323-324 (biogram Wincentego); *Redakcja zaginiona*, [w:] MPH s.n. 10/2, s. 123 (oba biogramy).

Comm. J. Szymański, *Redakcja zaginiona*, [w:] MPH s.n. 10/2, s. 121-122; W. Drelicharz, *Pamięć i tradycja o mistrzu Wincentym w dziejopisarstwie polskim XIII-XV w.*, „Cistercium Mater Nostra”, 2 (2008), s. 174-175.

357.

— **Katalog biskupów poznańskich (*Catalogus episcoporum Posnaniensium*)**

Zaginiony, w poł. XIII w. fragmenty wpisane do *Rocznika lubińskiego* (zob.), obejmuje wykaz biskupów poznańskich z l. 1146-1172 z datą ordynacji i śmierci.

Comm. T. Jurek, *Średniowieczny katalog biskupów poznańskich w ‘Roczniku lubińskim’ ukryty*, „StŻr”, 54 (2015), s. 51-58.

358.

— **Katalog biskupów wrocławskich I (*Catalogus episcoporum Cuiaviensium*)**

Pocz. XV w.; wykaz biskupów wrocławskich od XII do końca XIV w.

Mss. Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 619/I, k. 93-128.

Edd. *I catalogus episcoporum Cuiaviensium*, wyd. W. Kętrzyński, [w:] MPH 4, s. 24.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 3, s. 203; MPH 4, s. 16; David (1934), s. 186-188.

359.

— **Katalog biskupów wrocławskich II, tzw. wolborski (*Catalogus Volboriensis*)**

1464-1473 r. (?); wykaz biskupów wrocławskich od X w. do pontyfikatu Jakuba z Sienna.

Mss. Warszawa BN Ms. Razn.F.ch.IV.134 (błędnie: Lat. F.XVII.1343), k. 223-226 (zniszczony).

Edd. *II catalogus episcoporum Wladislaviensium (Volboriensis)*, wyd. W. Kętrzyński, [w:] MPH 4, s. 24-29 (i kontynuacja do połowy XVI w., s. 29-30).

Comm. *Repertorium fontium*, t. 3, s. 203-204; MPH 4 (1884), s. 16-24; David (1934), s. 186-188.

360.

— **Katalog henrykowski, Katalog biskupów wrocławskich (*Catalogus Heinrichoviensis*)**

1273-1276 r.; najstarszy katalog biskupów wrocławskich, zawarty w *Liber fundationis claustris Sancte Marie Virginis in Heinrichow* (zob.).

Inc. *Primus episcopus Wratislaviensis...*

Mss. Wrocław Arch. Archid i Bibl. Kap. Ms. V.7.

Facs. *Liber foundationis claustris Sancte Marie Virginis in Heinrichow czyli Księga henrykowska*, wyd. i tłum. R. Grodecki, Wrocław 2001.

Edd. MPH 6, s. 558-559; *Liber foundationis claustris Sancte Marie Virginis...*

Transl. *Liber foundationis claustris Sancte Marie Virginis...*

Comm. *Repertorium fontium*, t. 3, s. 204; W. Kętrzyński, *Wstęp*, [w:] MPH 6, s. 534-537; M. Cetwiński, *Biskup wrocławski Magnus: amplifikacja i metafora jako sposoby narracji dziejopisarskiej*, [w:] *Tysiącletnie dziedzictwo diecezji wrocławskiej*, red. A. Barciak, Katowice 2000, s. 53-65 [przedr. w: tenże, *Metamorfozy śląskie. Studia źródłoznawcze i historiograficzne*, Częstochowa 2002, s. 95-108]; W. Mrozowicz, *Wokół średniowiecznych katalogów biskupów wrocławskich. Katalog z rękopisu Biblioteki Uniwersyteckiej we Wrocławiu IV Q 62*, [w:] *Historia – memoria – scriptum. Księga jubileuszowa z okazji osiemdziesięciolecia urodzin Profesora Edwarda Potkowskiego*, red. J. Krochmal, Warszawa 2015, s. 48-59; A. Filipek-Misiak, *W ogrodzie cnót, wad i grzechów. Problematyka cnót w wybranych średniowiecznych kronikach klasztornych na Śląsku i w Czechach*, Kraków 2016, s. 86-87.

361.

— *Katalog opatów klasztoru w Byszewie / Koronowie (Catalogus abbatum coenobii Byszoviensis seu Coronoviensis)*

Wykaz zmarłych opatów klasztoru cystersów w Byszewie (Koronowie); zachowany w siedemnastowiecznym odpisie.

Mss. Poznań Bibl. Racz. Ms. 134, k. 4.

Edd. *Series abbatum coenobii Byszoviensis seu Coronoviensis, ordinis Cisterciensis*, wyd. W. Kętrzyński, [w:] MPH 5, s. 815-817.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 3, s. 165.

362.

— *Katalog polskich władców*

Poł. XV w.; wykaz polskich władców od Kraka do Bolesława Śmiałego i od Kazimierza Sprawiedliwego do Kazimierza Jagiellończyka; karta w rękopisie jest bardzo wyblakła i zniszczona, uniemożliwiając odczytanie.

Mss. Kraków BJ Ms. 2571, karta ochronna, s. 684.

Comm. Wiesiołowski (1967), s. 69; Zwiercan (1969), s. 48; J. Banaszkiwicz, *Historia w popularnych kompilacjach – tzw. Poczet królów polskich*, [w:] *Kultura elitarna a kultura masowa w Polsce późnego średniowiecza*, red. B. Geremek, Wrocław 1978, s. 226-227, przyp. 61; Węcowski (2014), s. 117.

363.

— *Kazania augustiańskie*

XV/XVI w.; częściowy przekład polski kazań na 20. i 21. niedzielę po Zielonych Świątkach, w postaci glos do tekstu łacińskiego.

Mss. Kraków BJ Ms. Akc 110/56, k. 1-3v.

Facs. (fragm.) K. Czaykowski, J. Łoś, *Zabytki augustiańskie*, Materiały i Prace Komisji Językowej Akademii Umiejętności, t. 2, Kraków 1907, s. 316-323; (fragm.) Wydra, Rzepka (2004), il. 13; (fragm.) D. Masłej, *Zbiór glos czy tekst? Kazania augustiańskie jako problem edytorski i naukowy*, [w:] *Jak wydawać teksty dawne*, red. K. Borowiec, D. Masłej, T. Mika, D. Rojszczak-Robińska, Poznań 2017, s. 183-200.

Edd. Czaykowski, Łoś, *Zabytki augustiańskie...*, s. 316-323; (fragm.) Kryński, Kryński (1925), s. 205-210; (fragm.) Wydra, Rzepka (2004), s. 108-109.

Comm. NK, t. 1, s. 237; Łoś (1915), s. 203; Łoś (1922), s. 190; Michałowska (1995), s. 627; Michałowska (2011), s. 417; T. Brajerski, *Kazania augustiańskie nie są zabytkiem małopolskim*, „Roczn. Hum”, 44 (1996), z. 6, s. 25-36; Michałowska (2011), s. 417; Masłej, *Zbiór glos czy tekst?...*, s. 183-200.

364.

— *Kazania gnieźnieńskie*

Po 1409 r.; zbiór 103 kazań, w tym 10 kazań w j. polskim na Boże Narodzenie, o św. Janie Chrzcicielu, o św. Marii Magdalenie, o św. Wawrzyńcu, o św. Bartłomieju, o św. Janie Ewangelście, dwa stanowią przekłady kazań łacińskich Peregryna z Opolą, jedno – Hieronima z Pragi, przypisywane (zob.) Łukaszo-
wi z Wielkiego Koźmina.

Mss. Gniezno Arch. Archid. Ms. 24, k. 1-5, 11-12, 14, 171v-184v.

Facs. (fragm.) T. A. Działyński, *Zabytek dawnej mowy polskiej*, Poznań 1857; (fragm.) ‘*Kazania gnieźnieńskie*’. *Tekst i glosy z rękopisu wydał, uwagami i słownikiem opatrzył W. Nehring*, Kraków 1896; ‘*Kazania gnieźnieńskie*’. *Podobizna, transliteracja, transkrypcja*, wyd. S. Vrtel-Wierczyński, Poznań 1953; (fragm.) Wydra, Rzepka (2004), il. 10.

Edd. Działyński, *Zabytek dawnej mowy...*; ‘*Kazania gnieźnieńskie*’. *Tekst i glosy...*; (fragm.) Brückner (1923), s. 20-41; (fragm.), Kryński, Kryński (1925), s. 48-60; ‘*Kazania gnieźnieńskie*’. *Podobizna...*; (fragm.) Rzepka, Wydra (1996), s. 137-144; (fragm.) Mazurkiewicz (2000b), s. 28, (fragm.) Wydra, Rzepka (2004), s. 96-104.

Comm. NK, t. 1, s. 237-239; DPP, t. 2, s. 109-110; Brückner (1895a), s. 54-57; Nehring (1896), s. 76-89; Łoś (1915), s. 194-200; Łoś (1922), s. 180-187; M. Witkowski, *Zapomniany odkrywca ‘Kazań gnieźnieńskich’: z dziejów bibliotekarstwa wielkopolskiego*, „Pamiętnik Biblioteki Kórnickiej”, 5 (1955), s. 250-261; J. Wolny, *Łaciński zbiór kazań Peregryna z Opolą i ich związki z tzw.*

'Kazaniami gnieźnieńskimi', [w:] *Średniowiecze. Studia o kulturze*, t. 1, Warszawa 1961, s. 171-238; T. Bajerski, *Latynizmy w 'Kazaniach gnieźnieńskich'*, [w:] *Studia językoznawcze poświęcone profesorowi doktorowi Stanisławowi Rospondowi*, Wrocław 1966, s. 97-104; Z. Stieber, *O stylu 'Kazań gnieźnieńskich'*, [w:] tenże, *Świat językowy Słowian*, Warszawa 1974, s. 349-351; K. Pisarkowa, *O składni 'Kazań gnieźnieńskich': partykuła ć, ci*, [w:] *Studia z polskiej składni historycznej*, t. 1, Wrocław 1976, s. 7-39; K. Pisarkowa, *Tekst o tekście w kazaniach gnieźnieńskich*, [w:] *Studia z polskiej składni historycznej*, t. 2, Wrocław 1978, s. 5-27; Michałowska (1995), s. 618-626; J. Garczyńska, *Kazania gnieźnieńskie*, [w:] *Teksty staropolskie. Analizy i interpretacje*, Warszawa 2003, s. 217-240; Michałowska (2011), s. 418-419.

365.

— **Kazania husyty polskiego**

Ok. 1450; anonimowy zbiór kazań albo postyli niedzielnych łacińskich z obszernymi glosami polskimi, zawierający silne akcenty krytyczne wobec zepsucia moralnego i upadku kleru z wyraźnymi wpływami myśli husyckiej.

Mss. Warszawa BN Ms Lat.Q.ch.I.146 (zniszczony).

Edd. (fragm.) Brückner (1893), s. 564-565.

Comm. NK, t. 1, s. 239; Brückner (1895), s. 324-332; Łoś (1915), s. 94-95; Łoś (1922), s. 211.

366.

— **Kazania świętokrzyskie**

Koniec XIII w. (?), Św. Krzyż – klasztor benedyktynów (?), Leżajsk (?); 18 pasków pergaminowych, na których tekst sześciu kazań (na dzień: św. Michała, św. Katarzyny, św. Mikołaja, na Narodzenie Pańskie, na Objawienie Pańskie, na Oczyszczenie NMP).

Mss. Warszawa BN Ms. 8001.

Facs. *Kazania świętokrzyskie. Nowa edycja. Nowe propozycje badawcze*, red. P. Stępień, Warszawa 2009, s. 199-206.

Edd. *Kazania świętokrzyskie. Nowa edycja...*

Transl. *Kazania świętokrzyskie. Nowa edycja...*

Comm. *Kazania świętokrzyskie. Nowa edycja...* (tamże bibliografia, s. 177-192); *Kazania świętokrzyskie. Geneza przekaz, tekst, kontekst. Po lekturze nowej edycji (2009)*, IBL PAN Warszawa 3.03.2010 r., red. K. Bracha, A. Dąbrówka, „Z Badań nad Książką i Księgozbiorami Historycznymi”, 4 (2010), s. 13-123; Z. Krążyńska, T. Mika, *Kazania świętokrzyskie w perspektywie tekstowej i ogólnojęzykowej*, Poznań 2018.

367.

— *Kazanie na Dzień Wszech Świętych*

Ok. poł. XV; kazanie na dzień Wszystkich Świętych w j. polskim.

Inc. *Nasz pan Jezus Krystus, wiedząc, eże ludzie...**Mss.* Praga Knih. kap. Ms. D LII, k. 220v-226v.*Facs.* (fragm.) L. Malinowski, *Ewangelia ś. Mateusza R. V, 1-12. Kazanie na dzień Wszystkich Świętych. Zabytki języka polskiego z wieku XV, z rękopisu DLII Biblioteki kapitulnej w Pradze*, „Rozpr. AU. Wydz. Fil.”, 22 (1895), b.n.; (fragm.) Wydra, Rzepka (2004), il. 11.*Edd.* Malinowski, *Ewangelia ś. Mateusza...*, s. 233-248; Brückner (1923), s. 42-56; Kryński, Kryński (1925), s. 123-133; Vrtel-Wierczyński (1977), s. 376-388; Wydra, Rzepka (2004), s. 104-108; Vrtel-Wierczyński (2005), s. 46-64; *Biblioteka zabytków*; R. Mazurkiewicz, P. Stępień, *Źródła i konteksty ‘Kazania praskiego’ (rekoniesans)*, [w:] *Amoenitates vel lepores philologiae*, s. 206-221.*Comm.* NK, t. 1, s. 241-242; Brückner (1902-1904), t. 1, s. 127-129; Łoś (1915), s. 200-203; Łoś (1922), s. 187-190; Malinowski, *Ewangelia ś. Mateusza...*, s. 230-318; Mazurkiewicz, Stępień, *Źródła i konteksty...*, s. 202-221.

368.

— *Kazanie pokutne (?)*

Ok. poł. XV w.; fragment kazania pokutnego na czas wielkanocny lub bożonarodzeniowy (ze względu na zły stan zachowania jednoznaczna identyfikacja niemożliwa, być może był to fragment medytacji, traktatu teologicznego, przewodnika duchowego lub tekstu penitencjalnego) w j. polskim, być może przekład z j. czeskiego.

Inc. ... *we kako jest ... w nym wszyćkim grzesznym...**Mss.* Gniezno Arch. Archid. Ms. Fragm. 312.*Facs.* J. Łukaszewski, W. Wydra, *Nieznane kazanie (?) polskie z około połowy XV wieku ze zbiorów gnieźnieńskich*, „Biul. BJ”, 66 (2016), s. 12-13.*Edd.* Łukaszewski, Wydra, *Nieznane kazanie (?)...*, s. 9-11.*Comm.* Łukaszewski, Wydra, *Nieznane kazanie (?)...*, s. 5-14.

369.

— *Kiedy krol Herod krolował...*

XV-XVI w.; kolęda.

Mss./Edd. princ. Zbiór pieśni z 1521 r., opisany przez M. H. Juszyńskiego, zaginiony; *Cantional albo Pieśni Duchowne z Pisma Ś. ku czci a chwale P. Bogu sporządzone*, Toruń 1587.

Edd. M. H. Juszyński, *Dykcjonarz poetów polskich*, t. 1, Kraków 1820, Wstęp nlb.; Surzyński (1891), s. 37-38; Bobowski (1893), s. 133-135; *Kolędy polskie* (1966), s. 22-23; Korolko (1980), s. 105-108.

Comm. Łoś (1915), s. 460; Łoś (1922), s. 477; S. Dobrzycki, *Najdawniejsze kolędy polskie*, [w:] *Z dziejów literatury polskiej*, Kraków 1907, s. 63-65.

370.

— *Kolęda się z Allelują zwadziła...*

XV-XVI w.; kolęda w formie żartobliwego sporu Kolędy i Allelui.

Mss. Kraków Bibl. Prowincji OO. Bernardynów, inc. nr 12, wpis na wyklejce okładki; Kraków BJ Ms. Przyb 227/53.

Edd. W. Wydra, *Teksty kolędowe z pierwszej połowy w. XVI zapisane w inkunabule bernardynów krakowskich. Czy „scenariusz” żakowskich igr bożonarodzeniowych?*, „Pam. Lit.”, 69 (1978), z. 3, s. 166-170 [przedr. Wydra (2003), s. 131-133]; Korolko (1980), s. 127-129; Włodarski (1997), s. 17-20; Wydra, Rzepka (2004), s. 292-293; Włodarski (2007), s. 17-20.

Comm. Wydra, *Teksty kolędowe...*, s. 149-165; Michałowska (1995), s. 412; Michałowska (2011), s. 438.

371.

— *Komentarz do reguły św. Benedykta*

XV w.; fragment komentarza do reguły św. Benedykta w j. polskim, zawierający wykład nauki o dobrych uczynkach.

Inc. *Sz reguli swijateho benedicta, które sza navkij o dobrych uczynkach po polskv capitulum czwarthe...*

Mss. Warszawa BOK nieznanym bliżej rękopis ze zbiorów Joachima Lelewela, XV w.

Edd. Chomętowski (1880), s. 143-144; Kryński, Kryński (1925), s. 199-200.

Comm. Nehring (1886), s. 61; Łoś (1915), s. 236.

372.

Konrad Gesselen (z Geismaru)

Ur. 1425 r., pochodził z Geismaru; 1424 r. studiował na Uniwersytecie w Rostoku, w l. 1435 (?)–1456 rektor szkoły miejskiej przy kościele św. Jana Starego Miasta Torunia; zm. w 1469/70 r.

Lit. R. Ruciński, *Konrad Gesselen. Przykład kariery uczonego w średniowiecznym Toruniu*, „Rocznik Toruński”, 28 (2001), s. 37-49; *Encyclopedia of the Medieval Chronicle*, t. 1, s. 693.

372/1

— *Rocznik małopolski Gesselena*

Ok. 1466 r.; zapiski o wydarzeniach od IX do XV w., przeróbka (nowa redakcja) pierwotnego *Rocznika małopolskiego*, powstałego w drugiej połowie XIV w., głównie na podstawie *Rocznika małopolskiego dawnego (Annales Polonorum deperditi)* (zob.).

Mss. Berlin Geheimes Staatsarchiv Preussischer Kulturbesitz, Ms. XX.HA, O.F. 273, k. 321-323v.

Edd. *Annales Polonorum*, wyd. W. Arndt, R. Roepell, [w:] MGH SS, t. 19, Hannoverae 1866, s. 612-662; *Rocznik małopolski*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 2, s. 818-825; *Rocznik małopolski*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 3, s. 140-201.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 2, s. 315-316; MPH 2, s. 816-817; MPH 3, s. 135-139; Kętrzyński (1896), s. 289-329; Dąbrowski (1964), s. 65-68; Drelicharz (2003), s. 72-90, 440-449; *Encyclopedia of the Medieval Chronicle*, t. 1, s. 78-79.

373.

— *Krolewno niebieska, matko krześcijańska wiesiel się...*

2 poł. XV w.; parafraza antyfony *Regina coeli laetare*.

Mss. (redakcja 1) Bibl. Czartoryskich w Sieniawie, niezidentyfikowany rękopis, koniec XV w., odpis W. A. Maciejowskiego; (redakcja 2) Kraków Bibl. Prowincji OO. Bernardynów w Krakowie, inc. nr 8, wpis na karcie tytułowej.

Facs. W. Wydra, *Drugi przekaz średniowiecznej pieśni polskiej 'Krolewno niebieska', „SO”*, 34 (1977), fot. I (redakcja 2); PPW, t. 1, tabl. XIX (redakcja 2).

Edd. Maciejowski (1852), t. 3, s. 142 (redakcja 1); Bobowski (1883), s. 98-99 (redakcja 1); Nehring (1886), s. 175-176 (redakcja 1); Surzyński (1891), s. 175 (redakcja 1); Bobowski (1893), s. 68-69 (redakcja 1); Brückner (1923), s. 136 (redakcja 1); Korolko (1980), s. 156-157 (redakcja 1); Wydra, *Drugi przekaz...*, s. 156-157 (redakcja 2); Michałowska (1995), s. 378 (redakcja 1); Mazurkiewicz (2000b), s. 87 (redakcja 2); PPW, t. 1, s. 87-88; Wydra (2003), s. 157-158; Wydra, Rzepka (2004), s. 248 (redakcja 2); *Biblioteka zabytków* (redakcja 2); Mazurkiewicz (2008), s. 47 (redakcja 2).

Comm. Łoś (1915), s. 418; Wojtkowski (1966), s. 254; Pikulik (1984a), s. 90-93; Mazurkiewicz (2002), s. 60-61.

374.

— *Kroniczka rymowana o królach polskich (Versus de regibus Poloniae)*

Ok. 1508 r., Lublin, konwent bernardynów; rymowany wykaz polskich królów od Bolesława Chrobrego do Aleksandra Jagiellończyka.

Inc. *Auctor Polonorum regni Boleslai dictus Chabri...*

Mss. Warszawa BN Ms. 3003 I, s. 151.

Edd. *Kroniczka rymowana*, oprac. S. Lukas, [w:] MPH 3, s. 279-280; W. Wydra, *Wierszowane katalogi papieży, cesarzy i królów polskich z Kodeksu Kuropatnickiego*, [w:] *Vetustatis amore et studio. Księga pamiątkowa ofiarowana Profesorowi Kazimierzowi Limanowi*, red. I. Lewandowski, A. Wójcik, Poznań 1995, s. 79; Liman (2004), s. 658.

Transl. *Toć jest dziwne a nowe*, s. 194-195; Liman (2004), s. 659; Włodarski (2007), s. 172-174.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 11, cz. 3, s. 332; W. Wydra, *Z pogranicza poezji, historii i mnemotechniki. Wierszowane katalogi papieży, cesarzy i królów polskich w Kodeksie Kuropatnickiego*, [w:] *Pogranicza i konteksty literatury polskiego średniowiecza*, red. T. Michałowska, Wrocław 1989, s. 191-201; Wydra (1992), s. 90-96; Wydra, *Wierszowane katalogi papieży...*, s. 49-81; Michałowska (2011), s. 876-877.

375.

— *Kronika bernardyńska w Samborze*

XVI w. (pocz.?): kronika bernardynów z Sambora; znany jest jedynie fragment (s. 16-19 *Kroniki*), dotyczący spustoszenia Sambora w 1498 r., znalezione w papierach pośmiertnych A. Bielowskiego.

Edd. *Wyjątek z Kroniki bernardyńskiej w Samborze*, wyd. W. Kętrzyński, [w:] MPH 3, s. 800-801.

376.

— *Kronika dominikańska (zaginiona)*

XIII w. (?); wg G. Labudy w XIII w. w krakowskim klasztorze dominikanów powstała kronika, wykorzystana przez kilka późnośredniowiecznych źródeł, w tym przez Jana Długosza; część badaczy neguje istnienie tej kroniki; najprawdopodobniej w krakowskich konwencie istniały jedynie luźne noty i zapiski historyczne.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 2, s. 269; G. Labuda, *Zaginiona kronika z pierwszej połowy XIII w. w 'Rocznikach Królestwa Polskiego' Jana Długosza. Próba rekonstrukcji*, Poznań 1983; W. Sobociński, 'Roczniki czyli kroniki' Długosza jako źródło do dziejów Polski w pierwszej połowie XIII w. (Uwagi w związku z pracą Gerarda Labudy 'Zaginiona kronika w Rocznikach Jana Długosza'), „CPH”, 36 (1984), z. 1, s. 199-218; J. Matuszewski, *Spór o zaginioną kronikę (W związku z pracą Gerarda Labudy 'Zaginiona kronika w Rocznikach Jana Długosza')*, „CPH”, 37 (1985), z. 1, s. 121-143; J. Matuszewski, *Zaginiona Kronika (RKD) Gerarda Labudy w oczach Władysława Sobocińskiego*, „Acta Universitatis Lodzianensis. Folia Juridica”, 38 (1988), s. 41-57; M. Zdanek, 'Zaginiona kronika dominikańska' z XIII wieku. *Próba nowego spojrzenia*, [w:] *Fontes et historia. Prace dedykowane Antoniemu Gąsiorowskiemu*, Poznań 2007, s. 245-282; Michałowska (2011), s. 462-463.

377.

— *Kronika Dzierzwy (Mierzwy) (Chronica/Cronica Polonorum, Cronica Pollonicalis)*

1308-1312/1313 r. lub po 1314 r., niedługo przed 1320 r., prawdopodobnie w środowisku franciszkanów krakowskich; niedokończona kronika opisuje dzieje Polski od czasów legendarnych do 1228 r.

Mss. Warszawa BN Ms. 3002 III, k. 2-27; Ms. 3003 I, k. 19-96; Ms. 8006 III, k. 1-46 (I część), 95-118 (II część), 47-70 (III część); (fragm.) Ms. Lat.Q.ch.XVII.141, k. 97-100v (zniszczony); Lublin WBP Ms. 470, k. 1-31; (fragm.) Kraków Bibl. Czart. Ms. 1317 II, k. 3; (fragm.) Kórnik Bibl. PAN Ms. 801, k. 359v-360; Ms. 295, k. 256v; Wrocław (fragm.) Bibl. Ossol. Ms. 2087/7, k. 1-3v; (fragm.) Warszawa BOK Ms. 6, k. 90-99 (zniszczony).

Edd. *Vincentius Kadlubko et Martinus Gallus scriptores historiae Poloniae vetustissimi cum duobus anonymia ex manuscriptis Bibliothecae episcopalis Heilsbergensis editi* [wyd. G. Lengnich], Gedani 1749, k. 1-33; *Historiarum Poloniae et Magni Ducatus Lithuaniae collectio magna*, t. III, wyd. W. Mitzner de Kolof, Varsoviae 1769; H. Kownacki, *Res gestae principium et regum Poloniae per Vincentium (Kadlubkonem) saeculo XII et XIII enarratae quibus accedit Chronicon Polonorum per Dzierzswam, saeculi XIII scriptorem compositum*, Varsoviae 1824; Bielowski (1850), s. 191-427; MPH 2, s. 163-190 (jako „Mierzwy Kronika”), s. 283-438 (jako „Kroniki Mierzwy dopełnienie”); MPH 3, s. 46-52 (jako „Rocznik franciszkański krakowski”); *Kronika Dzierzwy*, wyd. K. Pawłowski, Kraków 2013 (MPH s.n. 15).

Transl. *Historia Polski napisana w wieku XI przez cudzoziemca w łacińskim języku*, [w:] *Historia Bolesława III króla polskiego przez Polaka bezimiennego rytmem łacińskim napisana około roku 1115*, [tłum. H. Kownacki], Warszawa 1821, s. 5-56; *Kronika Polska przez Dzierzwę w końcu wieku XII napisana, z dodatkiem roczników dziejów w ziemi krakowskiej w szczególności w wieku XIII, z rękopisu biblioteki Towarzystwa Królewsko-Warszawskiego Przyjaciół Nauk wytlómaczona*, [tłum. H. Kownacki], Warszawa 1823.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 3, s. 417-418; NK, t. 1, s. 242; Zeissberg (1877), s. 100-105; David (1934), s. 72-76; Dąbrowski (1964), s. 120-122; Hajdukiewicz (1974), s. 145; J. Banaszekiewicz, *Kronika Dzierzwy – problem wykładu dziejów ojczystych w XIV w.*, „StŻr”, 22 (1977), s. 89-95; J. Banaszekiewicz, *Kronika Dzierzwy XIV-wieczne kompendium historii ojczystej*, Wrocław 1979; E. Skibiński, *Dzierzwa i kronikarz wielkopolski. Powrót problemu*, [w:] *Scriptura custos memoriae*, red. D. Zydorek, Poznań 2001, s. 225-232; Drelicharz (2003), s. 333-373, 455-457; Michałowska (2011), s. 216, 450; Drelicharz (2012), s. 295-315.

378.

— *Kronika katedralna krakowska (Chronica Cracoviensis dicta)*

Lata 70.-80. XV w., Kraków, środowisko duchowieństwa katedralnego; kronika obejmuje wydarzenia z l. 1202-1377, ze szczególnym uwzględnieniem czasów Kazimierza Wielkiego; weszła w skład kolekcji historiograficznej *Kronika wielka* (zob.); utwór w edycjach był rozbity na *Rocznik kujawski* oraz rozdział trzeci *Kroniki Jana z Czarnkowa (Quomodo regebat regnum et populum)*; zintegrował tekst dopiero W. Kętrzyński (1896).

Mss. Watykan BAV Ms. Ottob.lat.2068, k. 159v-194v; Berlin Geheimes Staatsarchiv Preussischer Kulturbesitz Ms. XX.HA, OF 277, s. 280-383; Kraków Bibl. Czart. Ms. 1310 IV, s. 204-211; Ms. 1314 III, s. 134-163; Lublin WBP Ms. 470, k. 37-38v; Warszawa BN Ms. 3001 III, s. 242-250; (fragm.) Ms. 3002 III, k. 318-319; (fragm.) Ms. 8052 III, k. 351; Wrocław BUWr Ms. R. 290, s. 189-256; Kraków BJ Ms. 2574.

Edd. *Anonymi archidiaconi Gnesnensis, Brevis Chronica Cracovie*, [w:] *Silesiacarum rerum scriptores*, t. 2, wyd. F. W. Sommersberg, Lipsiae 1730, s. 97-99 [jako rozdział trzeci *Kroniki Jana z Czarnkowa*, pt. *Quomodo regebat*]; *Historiarum Poloniae et Magni Ducatus Lithuaniae scriptorum collectio magna*, t. 3, wyd. Mitzler de Kolof, Varsoviae 1769; *Kronika Jana z Czarnkowa*, oprac. J. Szlachetowski, [w:] MPH 2, s. 623-631 [jako rozdział trzeci *Kroniki Jana z Czarnkowa*, pt. *Quomodo regebat*]; *Rocznik kujawski*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 3, s. 206-212; *Cronica 1202-1377*, [w:] Kętrzyński (1896), s. 348-353.

Transl. *Kronika Janka z Czarnkowa, archidiacona gnieźnieńskiego, podkanclerzego Królestwa Polskiego (1370-1384)*, przeł., wstępem i przypisami opatrzył J. Żerbiłło [J. Łabuński], Warszawa 1905 [jako rozdział trzeci *Kroniki Jana z Czarnkowa*]; *Kronika Jana z Czarnkowa*, tłum. J. Żerbiłło, oprac. M. D. Kowalski, Kraków 1996 [i późniejsze wyd.], s. 15-19 [jako fragment *Kroniki katedralnej krakowskiej*].

Comm. *Repertorium fontium*, t. 3, s. 317-318; MPH 3, s. 204-205; David (1934), s. 29; Dąbrowski (1964), s. 154-157, 163-165; Ożóg (1987), s. 51-58; J. Bieniak, *Fragment 1333-1341 w twórczości dziejopisarskiej Janka z Czarnkowa*, cz. 1, „Zap. Hist.,” 48 (1983), z. 4, s. 5-29; cz. 2, „Zap. Hist.,” 49 (1984), z. 1, s. 5-30; Drelicharz (2003), s. 207-211; J. Bieniak, *Jan (Janek) z Czarnkowa. Niedokończona kronika polska z XIV w.*, „StŻr”, 47 (2009), s. 109-143; *Encyclopedia of the Medieval Chronicle*, t. 1, s. 322; zob. także: Jan z Czarnkowa, *Kronika; Kronika wielka*.

379.

— *Kronika klasztoru trzemeszeńskiego*

1501-1514 r. (?) i od 1522 r., Trzemeszno; kronika klasztorna.

Mss. Kodeks trzemeszeński Czartoryskich, s. 6-17 (zaginiony, dziewiętnastowieczny odpis w: Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 2355/III).

Edd. *Kronika klasztoru trzemeszeńskiego*, oprac. A. Hirschberg, [w:] MPH 3, s. 257-263.

Comm. MPH 3, s. 256-257; J. Łukowski, *Archiwum Trzemeszeńskie*, „Rocznik Towarzystwa Przyjaciół Nauk Poznańskiego”, 11 (1881), s. 339-349.

380.

— **Kronika koprzywnicka (*Chronica monasterii Koprywnicensis*)**

Po 1460 r.; kronika klasztorna znana z fragmentów włączonych do kroniki opactwa z XVII w. (tutaj była ona określana jako: *Chronica antiqua*, *Chronica sive cathalogum abbatum nostri monasterii*); być może pierwszym autorem kroniki był Matern z Krakowa (zob.).

Mss. Sandomierz Arch. Diec. Ms. 554; Sandomierz Bibl. Diec. Ms. G 1295; Ms. H 1415; (fragm.) Mogiła Arch. i Bibl. klasztoru Cystersów Ms. 590.

Comm. S. Puławski, *Kronika, czyli katalog Opatów XX. Cystersów w Koprzywnicy*, „Kronika Diecezji Sandomierskiej”, 4 (1911), nr 5, s. 135-143; nr 6, s. 164-167; Z. Kozłowska, ‘Kronika koprzywnicka’, przyg. M. Starzyński, [w:] *Dzieje i kultura cystersów w Polsce*, t. 1, red. D. Tabor, Kraków 2016 (Cistercium Mater Nostra. Studia et documenta, 3), s. 155-172; M. Zdanek, *Stan i perspektywy badań nad ‘Kroniką koprzywnicką’*, [w:] *Dzieje i kultura cystersów w Polsce...*, s. 173-188.

Kronika poznańskich pisarzy miejskich, zob. *Cronica civitatis Poznaniensis*

381.

— **Kronika polska (*Chronica Polonorum*)**

Po 1285 r., środowisko cystersów w Lubiążu; pierwsza część to wyciąg i streszczenie *Kroniki* Wincentego zw. Kadłubkiem (zob.), druga skoncentrowana została na tematyce śląskiej; dawniej nazywana *Chronicon Polono-Silesiacum* (*Kronika polsko-śląska*), autorstwa zapewne mnicha Engelberta.

Inc. *Secundum opinionem multorum...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. R. 204, 1-12; Ms. R. 839, 2-23v; Wiedeń ÖNB Ms. 8695, 1-18v (inne przekazy wykaz w: W. Mrozowicz, *Śląska ‘Kronika polska’. Wstęp do studium źródłowego (cz. 1)*, [w:] *Studia z historii średniowiecza*, red. M. Goliński, Wrocław 2003, s. 112-116).

Edd. *Chronicon Polono-Silesiacum*, wyd. W. Arndt, [w:] MGH SS, t. 19, Hannoverae 1866, s. 555-570; *Kronika polska*, oprac. L. Ćwikliński, [w:] MPH 3, s. 578-656.

Comm. NK, t. 1, s. 242-243; *Repertorium fontium*, t. 3, s. 418; E. Wilamowska, *Kronika polsko-śląska. Zabytek pochodzenia lubiąskiego*, „StŻr”, 25 (1980), s. 79-

95; Z. Wielgosz, *'Kronika polska' – metoda prezentacji dziejów*, [w:] *Dawna historiografia śląska*, Opole 1980, s. 44-60; R. Michałowski, Princeps fundator. *Studium z dziejów kultury politycznej w Polsce X-XIII wieku*, Warszawa 1993, s. 115-148; Z. Wielgosz, *'Kronika polska' w twórczości dziejopisarskiej klasztoru lubiąskiego*, [w:] *Scriptura custos memoriae. Prace historyczne*, red. D. Zydorek, Poznań 2001, s. 233-252; Mrozowicz, *Śląska 'Kronika polska'...*, s. 105-128; W. Mrozowicz, *Z problematyki recepcji kroniki Wincentego w średniowiecznym dziejopisarstwie polskim (ze szczególnym uwzględnieniem śląskiej 'Kroniki polskiej')*, [w:] *Onus Athlanteum. Studia nad 'Kroniką' biskupa Wincentego*, red. A. Dąbrówka, W. Wojtowicz, Warszawa 2009 (Studia Staropolskie, Series Nova 25), s. 326-336; Michałowska (2011), s. 456; Drelicharz (2012), s. 199-240; E. Skibiński, *Śląska 'Kronika polska'*, [w:] *Vademecum historyka mediewisty*, red. J. Nikodem, D. A. Sikorski, Warszawa 2012, s. 266-270; Węcowski (2014), s. 64-65.

382.

— *Kronika rodowa Toporów*

XIV/XV w.; zaginiona kronika rodu Toporów.

Comm. M. Koczerska, *Świadomość genealogiczna możnowładztwa polskiego w XV w.*, [w:] *Spółczesność Polski średniowiecznej*, red. S. K. Kuczyński, t. 2, Warszawa 1982, s. 318-319; J. Kurtyka, *Czy istniała kronika rodowa Toporów?*, „SH”, 28 (1985), z. 2, s. 157-180.

383.

— *Kronika sporów polsko-krzyżackich*

1420 r., krąg kancelarii królewskiej; kronika stosunków polsko-krzyżackich z lat 1308-1420, być może autorem był Mikołaj Kicki (Kiczka), herbu Godziemba, doktor dekretów, archidiakon gnieźnieński, kanonik poznański i wrocławski, prokurator króla polskiego w procesie polsko-krzyżackim w l. 1422-1423; zm. w 1429 r.

Mss. Kraków Bibl. Czart. Ms. 1310 IV, s. 627-633.

Edd. H. Chłopocka, *Nieznana kronika sporów polsko-krzyżackich w latach 1308-1420*, „Zap. Hist.”, 65 (2000), z. 2, s. 150-156.

Comm. Chłopocka, *Nieznana kronika...*, s. 127-156; Janicki (2010), s. 106-107; M. A. Janicki, *Liczba chorągwi grunwaldzkich zawieszonych w katedrze wawelskiej. W związku z nową edycją 'Banderia Prutenorum' Jana Długosza i notą Klemensa Drzewickiego w 'Kalendarzu Katedry Krakowskiej'*, „Rocznik Biblioteki Narodowej”, 42 (2011), s. 134-136.

384.

— *Kronika wielka (Cronica magna seu longa Polonorum seu Lechitarum)*

XIV w., Wielkopolska; kolekcja historiograficzna, jej redaktorem był najpewniej Jan z Czarnkowa; zbiór ten miał mu posłużyć do napisania kroniki obejmującej historię Polski od czasów najdawniejszych do współczesności; po śmierci Jana (zm. 1387 r.) zbieranie materiałów było kontynuowane, a ok. 1395 r. (w Wielkopolsce) kolekcja ta została uporządkowana; powstały dwie redakcje jej odpisów (familia wielkopolska, redakcja A; familia małopolska, redakcja B); kolekcja zawierała: *Kronikę wielkopolską, Rocznik krótki, Kronikę Jana z Czarnkowa, Kalendarz i Spominki wrocławskie, Rocznik kapituły poznańskiej, Rocznik kapituły gnieźnieńskiej, Spominki gnieźnieńskie, Rocznik wielkopolski, Kronikę katedralną krakowską, fragmenty historiograficzne z lat 1333-1341*. Zob. hasła dotyczące poszczególnych, wymienionych, zabytków.

Mss. Watykan BAV Ms. Ottob.lat.2068, k. 120-213v; Berlin Geheimes Staatsarchiv Preussischer Kulturbesitz Ms. XX.HA, OF 277, s. 163-412; Kraków Bibl. Czart. Ms. 1310 IV, s. 23-224; Ms. 1314 III, s. 1-163; Warszawa BN Ms. 3001 III, s. 2-267; Ms. 3002 III, k. 267-316, 318-351v; Ms. 8052 III, k. 295-413; Wrocław BUWr Ms. R. 290, s. 113-257; Kraków BJ Ms. 2574, k. 461-678.

Edd. Zob. edycje poszczególnych zabytków.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 3, s. 415-416; W. Kętrzyński, *O Kronice wielkopolskiej*, „Rozpr. AU. Wydz. Hist.-Filoz.,” 33 (1896), s. 1-54; Kętrzyński (1896), s. 329-348; Kürbis (1952), s. 21-59; Kürbis (1959), s. 25-42; B. Kürbis, *Wstęp*, [w:] MPH s.n. 6, s. V-XXXVII; Dąbrowski (1964), s. 126-129; Wiesiołowski (1967), s. 35-57; J. Bieniak, *Fragment 1333-1341 w twórczości dziejopisarskiej Janka z Czarnkowa*, cz. 1, „Zap. Hist.,” 48 (1983), z. 4, s. 5-29; cz. 2, „Zap. Hist.,” 49 (1984), z. 1, s. 5-30; Drelicharz (2003), s. 200-262; J. Bieniak, *Jan (Janek) z Czarnkowa. Niedokończona kronika polska z XIV w.*, „StŻr”, 47 (2009), s. 109-143; *Encyclopedia of the Medieval Chronicle*, t. 1, s. 362-363; Michałowska (2011), s. 456-457.

385.

— *Kronika wielkopolska*

XIII-XIV w. (datacja sporna), Wielkopolska; kronika opisuje dzieje Polski od czasów najdawniejszych aż do początku lat 70. XIII w.; niektórzy zwolennicy trzynastowiecznej datacji za autora kroniki uważają Godzisława Baszka, kustosa poznańskiego; część zwolenników czternastowiecznej genezy dzieła przypisuje je Jan(k)owi z Czarnkowa; wg jednej z hipotez kronika powstała w XIII w., ale została znacznie przerobiona w XIV w. przez Jan(k)a z Czarnkowa (zob.).

Mss. Watykan BAV Ms.Ottob.lat. 2068, k. 120-158v; Berlin Geheimes Staatsarchiv Preussischer Kulturbesitz Ms. XX.HA, OF 277, s. 163-280; Kraków Bibl.

Czart. Ms. 1310 IV, s. 23-117; Ms. 1314 III, s. 1-102; Warszawa BN Ms. 3001 III, s. 2-121; Ms. 3002 III, k. 267-316; Ms. 8052 III, k. 295-351; Wrocław BUWr Ms. R. 290, s. 113-169; Kraków BJ Ms. 2574.

Edd. *Boguphali episcopi Posnaniensis Chronicon Poloniae cum continuatione Basconis custodis Posnaniensis*, [w:] *Silesiacarum rerum scriptores*, t. 2, wyd. F. W. Sommersberg, Lipsiae 1730, s. 18-78; *Boguphali II de armis et domo Rosarum episcopi Posnaniensis Chronicon Poloniae cum continuatione a pag. 132 Baszkonis custodis Posnaniensis*, [wyd. J. Załuski], Varsoviae 1752, s. 1-169; *Boguphali episcopi Posnaniensis Chronicon Polonicum cum continuatione Basconis custodis Posnaniensis*, [w:] *Historiarum Poloniae et Magni Ducatus Lithuaniae scriptorum collectio magna*, t. 3, wyd. Mitzler de Kolof, Varsoviae 1769, s. 86-114; *Kronika Boguchwała i Godysława Baszka*, oprac. W. A. Maciejowski, [w:] MPH 2, s. 467-598; *Kronika wielkopolska*, wyd. i kom. opatrzyła B. Kürbis, Warszawa 1970 (MPH s.n. 8).

Transl. *Kronika Lechitów i Polaków, napisana przez Godzisława Baszko kustosa poznańskiego w drugiej połowie wieku XIII z dawnego rękopismu Biblioteki Wilanowskiej przetłumaczona*, [tłum. H. Kownacki], Warszawa 1822; *Kronika wielkopolska*, tłum. K. Abgarowicz, wstęp i kom. B. Kürbis, Warszawa 1965 [i późniejsze wydania].

Comm. NK, t. 1, s. 246-248; *Repertorium fontium*, t. 3, s. 414; DPP, t. 2, s. 281; t. 5, s. 276-277; A. Mosbach, *Godysław-Paweł, dwóch imion dziejopisarz polsko-łaciński wieku trzynastego*, Lwów 1867; A. Bielowski, *Wiadomości o niej*, [w:] MPH 2, s. 454-466; G. Krüger, *Die Polen-Chronik des Boguchwal*, Göttingen 1874; Zeissberg (1877), s. 133-143; M. S. von Warm ski, *Die grosspolnische Chronik. Eine Quellenuntersuchung*, Kraków 1879; W. Kętrzyński, *O Kronice wielkopolskiej*, „Rozpr. AU. Wydz. Hist.-Filoz.”, 33 (1896), s. 1-54; A. Małęcki, *Kronika Baszka, czyli tzw. Wielkopolska kronika*, „KH”, 8 (1894), s. 1-23; P. David, *La date et l'auteur de la Chronique de Grande Pologne*, Paris 1929; David (1934), s. 76-85; Kürbis (1952), passim; K. Jasiński, *W kwestii autorstwa 'Kroniki wielkopolskiej'*, „StŻr”, 1 (1957), s. 219-231; Kürbis (1959), s. 15-20, 90-224; H. Łowmiański, *Kiedy powstała 'Kronika wielkopolska'*, „PH”, 51 (1960), z. 2, s. 398-410; Dąbrowski (1964), s. 130-140; B. Kürbis, *Wstęp*, [w:] *Kronika Wielkopolska*, s. V-XXVII; L. Tomczak, *Nazwy miejscowe w 'Kronice wielkopolskiej'*, „Rozprawy Komisji Językowej Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego”, 11 (1978), s. 143-159; J. Banaszkiwicz, *Kronika Dzierzwy XIV-wieczne kompendium historii ojczyzny*, Wrocław 1979, s. 78-117; J. Bieniak, *Fragment 1333-1341 w twórczości dziejopisarskiej Janka z Czarnkowa*, cz. 1, „Zap. Hist.”, 48 (1983), z. 4, s. 5-29; cz. 2, „Zap. Hist.”, 49 (1984), z. 1, s. 5-30; M. Derwich, *Janko z Czarnkowa a 'Kronika Wielkopolska'*, *Acta Universitatis Wratislaviensis*, nr 800, Historia, t. 50, Wrocław 1985, s. 127-162; Michałowska (1995), s. 188-193; E. Skibiński, *Dzierzwa i kronikarz wielkopolski. Powrót problemu*, [w:] *Scriptura custos memoriae. Prace historyczne*, red. D. Zydo rek, Poznań 2001, s. 225-232; Drelicharz (2003), s. 211-262; E. Skibiński, *Mię-*

dzy intencją tekstu a pragmatyką. 'Kronika wielkopolska', [w:] *Causa creandi. O pragmatyce źródła historycznego*, red. S. Rosik, P. Wiszewski, Wrocław 2005, s. 505-511; J. Bieniak, *Jan (Janek) z Czarnkowa. Niedokończona kronika polska z XIV w.*, „StŻr”, 47 (2009), s. 109-143; A. Krawiec, *Kilka uwag na temat genezy 'Kroniki Wielkopolskiej'*, [w:] *Wielkopolska – Polska – Czechy. Studia z dziejów średniowiecza ofiarowane Profesorowi Bronisławowi Nowackiemu*, red. Z. Górczak, J. Jaskulski, Poznań 2009, s. 199-215; E. Skibiński, *Problem pochodzenia 'Kroniki Wielkopolskiej'*, [w:] *Wielkopolska – Polska – Czechy...*, s. 189-198; *Encyclopedia of the Medieval Chronicle*, t. 1, s. 394; Michałowska (2011), s. 313, 457-459, 709; Drelicharz (2012), s. 357-384; E. Skibiński, *Kronika wielkopolska*, [w:] *Vademecum historyka mediewisty*, red. J. Nikodem, D. A. Sikorski, Warszawa 2012, s. 260-265.

386.

— *Kryste nazareński...*

XV-XVI w.; pieśń pasyjna, rozszerzenie pieśni (zob.) *Krystus z martwych wstał je...*

Mss. Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 1482/IV, faksymile dwóch stron nieznanego rękopisu, być może Graduału tarnowskiego, ok. 1526 r.

Facs. PPW, t. 2, s. 270-271.

Edd. P. Chmielowski, *Historia literatury polskiej*, t. 1, Lwów 1914, s. 116; PPW, s. 75-76; Korolko (1980), s. 56-57.

387.

— *Krystus z martwych wstał je...*

XIV w., liczne (rozszerzone) wersje z XV-pocz. XVI w.; przekład trzeciej zwrotki czeskiej pieśni *Buòh všemohùci*, będącej tłumaczeniem fragmentu utworu *Deus omnipotens*, tzw. trop rezurekcyjny; początek pieśni pojawia się w wielu rękopisach, m.in. w kazaniach.

Mss./Edd. princ. Przekazy: 1. Bibl. seminaryjna w Płocku Ms. 32, k. 103 (zaginiony); 2. Warszawa BN Ms. 3024 III, k. 76v; 3. Praga Knih. kap. Ms. E XXII, k. 124a; 4. Praga Knih. kap. Ms. E LVI, k. 177; 5. Warszawa BN Ms. Lat.F.ch.I.298, k. 124 (zniszczony); 6. Warszawa BN Ms. Lat.Q.ch.I.271, k. 43 (zniszczony); 7. Warszawa BN Ms. 3021 III, k. 143v; 8. Warszawa BN Ms. 3034 II, k. 43v; 9. Kancjonał z 1521 r., opisany przez M. H. Juszyńskiego (zaginiony); 10. *Żywot Pana Jezusa Krysta Stworzyciela i Zbawiciela rodzaju ludzkiego wedle Ewangelist świętych z rozmyślaniami nabożnymi doktorów pisma świętego krotko zebrany*, Kraków, Florian Ungler, 1522, k. 171v; 11. *Polskie książeczki wielmi potrzebne ku uczeniu się polskiego, przy tym i po niemiecku wyłożone*, Kraków, Hieronim Wietor, 1539, k. Z₃.

Facs. PPW, t. 2, s. 265-267 (rękopisy 2, 3, 8); Michałowska (1995), s. 350, 353 (rękopisy 7, 8).

Edd. M. H. Juszyński, *Dykcjonarz poetów polskich*, t. 1, Kraków 1820, Wstęp, nlb. (na podstawie przekazu nr 9); Nehring (1886), s. 187; Surzyński (1891), s. 95 (na podstawie przekazu nr 9); Bobowski (1893), s. 135-136, 154 (na podstawie przekazów nr 9, 10); Brückner (1895b), s. 364 (na podstawie przekazu nr 2); L. Malinowski, *Glosy polskie w kilku rękopismach łacińskich wieku XV w bibliotekach Kapitulnej i Uniwersyteckiej w Pradze*, „Rozpr. AU. Wydz. Fil.,” 22 (1895), s. 334 i 344 (na podstawie przekazów nr 3, 4); Brückner (1897a), s. 138 (na podstawie przekazu nr 5); Brückner (1897b), s. 222 (na podstawie przekazu nr 6); Bersohn (1899), s. 22 (na podstawie przekazu nr 1); Brückner (1902-1904), t. 1, s. 179; Łoś (1915), s. 382 (na podstawie przekazu nr 1); Łoś (1922), s. 395 (na podstawie przekazu nr 1); Brückner (1923), s. 66 (na podstawie przekazu nr 1); A. J. Nowowiejski, *Płock. Monografia historyczna*, wyd. 2, Płock [1931] (na podstawie przekazu nr 1); PPW, t. 1, s. 71-80 (na podstawie przekazów nr 1-6, 8); Korolko (1980), s. 54-55 (za Bersohnem na podstawie przekazu nr 1); *Toć jest dziwne a nowe*, s. 50; Michałowska (1995), s. 275 (na podstawie przekazu nr 1); W. Wydra, *Dlaczego pod Grunwaldem śpiewano Bogurodzicę? Trzy rozdziały o najdawniejszych polskich pieśniach religijnych*, Poznań 2000, s. 89-94 (na podstawie przekazów nr 1-6) [przedr. Wydra (2003), s. 15-29]; *Literatura staropolska*, t. 1, s. 54; Taszycki (2003), s. 45 (na podstawie przekazu nr 1); Wydra (2003), s. 137-147 (na podstawie przekazów nr 1-11 i nowożytnych); Wydra, Rzepka (2004), s. 237-238 (na podstawie przekazów nr 1, 2, 7); *Biblioteka zabytków* (na podstawie przekazów nr 1, 2, 4, 5, 6); Baltazar Opec, *Żywoł Pana Jezu Krysta (1522)*, wyd. W. Wydra, R. Wójcik, Poznań 2014, s. 608-609 (na podstawie przekazu nr 10).

Comm. NK, t. 1, s. 288; DPP, t. 1, s. 172; t. 5, s. 246; Łoś (1915), s. 382, 395; B. Gładysz, *Chrystus zmartwychwstał jest. Pieśń wielkanocna dawniej i dziś*, „Kurjer Poznański”, 27 (1932), nr 142, s. 2-3; J. Woronczak, *Tropy i sekwencje w literaturze polskiej do połowy XVI wieku*, „Pam. Lit.,” 43 (1952), z. 1-2, s. 361-364; A. Stender-Petersen, *Zur Geschichte der ältesten polnischen Auferstehungshymne*, „Scando-Slavica”, 8 (1962), s. 65-87; H. Birnbaum, *Zu den Anfängen der Hymnographie bei den Westslaven*, „Scando-Slavica”, 11 (1965), s. 69-92; H. Feicht, *Polska pieśń średniowieczna*, *Musica Medii Aevi*, t. 2, Kraków 1968, s. 52-70; W. Wydra, W. R. Rzepka, *Dwie średniowieczne polskie pieśni w mszałach i brewiarzach gnieźnieńskich do roku 1555*, „StPol”, 2 (1975), s. 185-201; PPW, t. 1, s. 17-19; Walczak (1997), s. 60-61; Wydra, *Dlaczego pod Grunwaldem...*, s. 25-58; Michałowska (1995), s. 275-276; Morawska (1998), s. 299-300; A. Wilkoń, *Dzieje języka artystycznego w Polsce. Średniowiecze*, Katowice 2004, s. 54-57; Michałowska (2011), s. 463-464.

388.

— *Krzyżu wierny i wyborny...*

Przed 1522 r.; przekład hymnu *Pange lingua gloriosi...*, przypisywanego Wenancjuszowi Fortunatowi.

Edd. princ. *Żywot Pana Jezu Krysta Stworzyciela i Zbawiciela rodzaju ludzkiego wedle Ewanielist świętych z rozmyślanim nabożnym doktorow pisma świętego krotko zebrany*, Kraków, Florian Ungler, 1522, k. 160v-161v.

Facs. PPP, t. 2, s. 234-236.

Edd. Surzyński (1891), s. 75-76; Bobowski (1893), s. 151-152; Brückner (1923), s. 170-171; PPP, t. 1, s. 135-137; Stolarska (1979), s. 54-56; Korolko (1980), s. 33-36; Baltazar Opec, *Żywot Pana Jezu Krysta (1522)*, wyd. W. Wydra, R. Wójcik, Poznań 2014, s. 598-603; *Najstarsze polskie pieśni pasyjne XIV-XVI wiek (na chór mieszany)*, transkr., rekonstr., oprac. J. Węcowski, Lublin 2015, s. 22-35.

Comm. Łoś (1922), s. 481; PPP, t. 1, s. 63; Stolarska (1979), s. 35.

389.

— *Księga Wyjścia (21-23) i Księga Kapłańska (26)*

Ok. 1480 r.; fragmenty Ks. Wyjścia i Ks. Kapłańskiej w przekładzie na j. polski, dotyczące praw nadanych przez Mojżesza Izraelowi.

Inc. *Secuntur Iura, que solus Deus dedit populo Israhelico per Moysen, ut infra. Takie to są sądy, co je postawisz...*

Mss. Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 50/II, k. 6v-9.

Edd. E. Kałużniacki, *Kleinere altpolnische Texte aus Handschriften des XV. und des Aufange des XVI. Jahrhunderts*, „Sitzungsberichte der Philosophisch-Historischen Classe der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften”, 101 (1882), s. 282-288; Kryński, Kryński (1925), s. 113-119; Wydra, Rzepka (2004), s. 75-78.

Comm. NK, t. 1, s. 181, 188; Kałużniacki, *Kleinere altpolnische Texte...*, s. 267-318; Nehring (1886), s. 121-122; Łoś (1915), s. 188; Łoś (1922), s. 172.

390.

— *Księgi o żywocie krześcijańskim*

1522 r.; polski przekład fragmentu dzieła *De vita christiana* oraz rozdziału z traktatu *De salutaribus documentis (Liber exhortationis)*, przypisywanych błędnie św. Augustynowi.

Mss. Kraków Arch. Aktów Dawnych Miasta Krakowa Ms. 1611, fragment druku z okładki rękopisu *Regestrum perceptorum et expositorum civitatis Cracoviensis anno 1574*, Kraków, Hieronim Wietor, 1522 (zaginiony).

- Facs.** (fragm.) A. Chmiel, *Księgi św. Augustyna biskupa hippońskiego: O żywocie krześcijańskim* (Druk Hieronima Wietora z r. 1522), Materiały i Prace Komisji Językowej AU w Krakowie, t. 7, Kraków 1920, s. 1-12; (fragm.) [*Pseudo-Augustinus*], [*Księgi o żywocie krześcijańskim*], Kraków, Hieronim Wietor, 1522, 4°, wyd. W. Wydra, Poznań 2010, s. 14-15.
- Edd.** Chmiel, *Księgi św. Augustyna biskupa...*, s. 1-12 [przedr. [*Pseudo-Augustinus*], [*Księgi o żywocie krześcijańskim*], s. 8-13]; (fragm.) Kryński, Kryński (1925), s. 384-388; (fragm.) Wydra, Rzepka (2004), s. 421-422.
- Comm.** NK, t. 1, s. 251; Łoś (1915), s. 241; Łoś (1922), s. 236-237.

391.

— *Kwiatek czysty, smutnego serca ucieszenie...*

2 poł. XV w.; pieśń maryjna.

Mss. Odpis Wojciecha Kętrzyńskiego z nieznanego rękopisu.

Edd. Nehring (1886), s. 295-296; Bobowski (1893), s. 74-75; Brückner (1923), s. 140; Korolko (1980), s. 163-164; (fragm.) Michałowska (1995), s. 431; R. Mazurkiewicz, *Matka Boska Kwietna. O średniowiecznej pieśni maryjnej 'Kwiatek czysty, smutnego serca ucieszenie...'*, „Pam. Lit.”, 89 (1998), z. 4, s. 150, 152; Mazurkiewicz (2000b), s. 142-143; Mazurkiewicz, Mikoś (2002), s. 63-64; *Literatura staropolska*, t. 1, s. 80-81; *Biblioteka zabytków*; Mazurkiewicz (2008), s. 56.

Comm. Brückner (1902-1904), t. 3, s. 121; Łoś (1915), s. 217-218; Łoś (1922), s. 206-207; Wojtkowski (1966), s. 256; S. Urbańczyk, *Pieśń maryjna 'Kwiatek czysty...'*, czyli o symbolice kolorów, „PF”, 33 (1986), s. 425-431; Pikulik (1984a), s. 90-93; Michałowska (1995), s. 431-432; Mazurkiewicz, *Matka Boska Kwietna...*, s. 149-164; Mazurkiewicz (2002), s. 61-62, 289-322; A. Wilkoń, *Średniowieczny bukiet maryjny: 'Kwiatek czysty smutnego serca...'*, [w:] *Z dziejów języka literatury polskiej*, Katowice 2001, s. 11-28; Michałowska (2011), s. 466.

L Ł

392.

— *Laetare, virtutum lilium...*

XV w.; werset allelujacyjny ku czci NMP.

Mss. Kraków BJ Ms. 1267; Kraków ABKKK Ms. 42; Łódź AP Ms. PL 39-602-15.

Edd. Pikulik (1984b), s. 179-181.

393.

— *Latinale de statu scholarum*

XV w.; dydaktyczny mnemotechniczny wiersz opisujący właściwe zachowanie żaków.

Inc. *Cupientes discere debent hec mente tenere...*

Mss. Kraków Bibl. PAU/PAN Ms. 1578, k. 6.

Facs. Kowalewicz (1973), s. nlb.

Edd. Kowalewicz (1973), s. 212-213; (fragm.) Michałowska (1995), s. 727-728; Liman (2004), s. 562.

Transl. *Toć jest dziwne a nowe*, s. 331-332; (fragm.) Michałowska (1995), s. 727-728; Liman (2004), s. 563; Włodarski (2007), s. 177-179.

Comm. Kowalewicz (1967), s. 254; Michałowska (1995), s. 727-728; Michałowska (2011), s. 471.

394.

— *Laudes Dei Cracovia...*

XIV w., Kraków; sekwencja poświęcona św. Stanisławowi.

Mss. Kraków ABKKK Ms. 43, k. 300v; Tarnów Muz. Diec. b.s., sekwencjarz, ok. 1526 r., k. 39v; ponadto mszały drukowane, pocz. XVI w. (wykaz w: *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 29).

Edd. AH, t. 34, s. 273-274; RH, 2908; *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 28-29; Pikulik (1976), s. 172-173; Kowalewicz (1979), s. 237-238; Gaude, Mater Polonia, s. 90-95.

Comm. EK, t. 10, kol. 564; Kowalewicz (1965), s. 174-176; Kowalewicz (1967), s. 80-81; Pikulik (1973), s. 74-75; Pikulik (1974), s. 97; Danielski (1978), s. 77, 81; Ożóg (1987), s. 90-91; Morawska (1998), s. 339; Kuzmová (2013), s. 65.

395.

— *Laudes Deo altissimo...*

2 poł. XV w.; sekwencja na święto Matki Boskiej Śnieżnej.

Mss. Warszawa BN Ms. 12721 V; Wrocław BUWr Ms I Q 193; Ms. I O 68; Ms. I Q 190.

Edd. AH, t. 34, s. 88; RH, 29019; *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 81-82; Kowalewicz (1965), s. 218-219.

Comm. EK, t. 10, kol. 564-565; J. Pikulik, *Polskie sekwencje w graduatach tyńieckich z XV w.*, „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne”, 34 (1987), nr 7, s. 61-62; J. Pikulik, *Wkład benedyktynów tyńieckich do polskiej kultury muzycznej XV wieku*, [w:] *Literatura i kultura późnego średniowiecza w Polsce*, red. T. Michałowska, Warszawa 1993, s. 222; Morawska (1998), s. 337.

396.

— *Laudibus summi decus...*

Ok. 1504 r.; hymn ku czci św. Jana Jałmużnika, stanowiący część oficjum *Diem hanc condignis...*

Mss. Kraków ABKKK Ms. 30; Ms. 60; ponadto przekazy drukowane z pocz. XVI w. (wykaz w: Kowalewicz, Morawski (1991), s. 98).

Edd. AH, t. 4, s. 162-163; RH, 10458; Kowalewicz, Morawski (1991), s. 97-98; *Oficjum i msza o św. Janie Jałmużniku*, wyd. J. Kubieniec, Kraków 2016 (*Musica in Ecclesia Cathedrali Cracoviensis Audita*, 4).

Comm. J. Kubieniec, *The Office of St. John the Almsgiver in Cracow*, „*Musica Iagellonica*”, 4 (2007), s. 8-9.

397.

— *Laus tibi sit Christe genitor quoque filii...*

1460 r.; wierszowany kolofon zawierający zagadkę, pozwalającą odszyfrować tytuł skopiowanego dzieła (Ioannes de Balbis Ianuenis, *Catholicon* (?)).

Mss. Warszawa BN Ms. Lat.Q.ch.XVI.5, k. 301 (zniszczony).

Edd. Brückner (1899), s. 13; Kaliszuk (2016), t. 2, s. 1283.

398.

— *Legenda de sancto Adalberto*

Po 1436 r., przed poł. XV w.; legenda o św. Wojciechu; być może jest to przeróbka utworu *Sanctus Adalbertus ex patre qui propinquus erat Henrico regi Romanorum* (zob.); została do niego włączona, zmieniona wersja, utworu *Historia sancti Adalberti* (zob.).

Mss. Kraków Bibl. PAU/PAN Ms. 1709, k. 117v-121; Kraków BJ Ms. 1415, k. 186v-188.

Comm. Ł. Walczy, *Kazanie Jana ze Słupcy o św. Wojciechu – przyczynek do dziejów polskiej ideologii państwowej w drugiej połowie XV w.*, „NP”, 77 (1992), s. 261-271; Węcowski (2014), s. 137, 139-142.

399.

— *Legenda o św. Aleksym*

Skopiowana 1454 r. (?) ze starszego pierwowzoru (XIV w.?) wierszowana legenda o św. Aleksym, wzorowana na łacińskiej (?) wersji.

Inc. *Ach, krolu wieliki nasz...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2317, k. 55v-60v.

Facs. *Polskie wierszowane legendy średniowieczne*, wyd. S. Wierczyński, W. Kuraskiewicz, Wrocław-Warszawa-Kraków 1962, tabl. I-XII.

Edd. W. Wisłocki, *Legenda o św. Aleksym. Wiersz polski z r. 1454*, „Rozpr. AU Wydz. Fil.”, 4 (1876), s. 314-362; Nehring (1886), s. 274-281; *Złota przędza poetów i prozaików polskich*, red. P. Chmielowski, t. 4, Warszawa 1887, s. 63-66; Bobowski (1893), s. 101-110; Łoś (1915), s. 430-431; Brückner (1923), s. 25-33; Kryński, Kryński (1925), s. 420-428; *Polskie wierszowane legendy...*, s. 25-151; C. Verdiani, *Problem wzorców polskiej ‘legendy’ o św. Aleksym*, [w:] *Średniowiecze. Studia o kulturze*, t. 4, Wrocław 1969, s. 136-143; Vrtel-Wierczyński (1977), s. 172-179; Korolko (1980), s. 191-202; *Toć jest dziwne a nowe*, s. 118-121; *Literatura staropolska*, t. 1, s. 82-89; Taszycki (2003), s. 214-225; Wydra, Rzepka (2004), s. 260-265; *Biblioteka zabytków*.

Comm. NK, t. 1, s. 253-255; DPP, t. 2, s. 319-320; t. 5, s. 278; Bobowski (1885), s. 117-124; Łoś (1915), s. 430-431; Łoś (1922), s. 445-446; S. Vrtel-Wierczyński, *Staropolska ‘Legenda o św. Aleksym’ na porównawczym tle literatur słowiańskich*, Poznań 1937; E. Ostrowska, *O nowe odczytanie wiersza o św. Aleksym*, „Język Polski”, 49 (1969), nr 1, s. 30-37 [przedr. w: taż, *Z dziejów języka i jego piękna*, Kraków 1978, s. 101-111]; Verdiani, *Problem wzorców...*, s. 50-195; M. Kucała, *W sprawie odczytania inwokacji ‘Legendy o świętym Aleksym’*, „Język Polski”, 50 (1970), nr 5, s. 323-326; E. Ostrowska, *Czł w jednych księgach o nim*, „Język Polski”, 50 (1970), nr 1, s. 21-25; E. Ostrowska, *Metoda wzajemnych uwarunkowań (na przykładzie odczytania fragmentu z ‘Legendy o św. Aleksym’*, „Język Polski”, 50 (1970), nr 5, s. 326-333 [przedr. w: taż, *Z dziejów języka i jego piękna...*, s. 112-122]; J. Reczek, *Nowy okres w badaniach nad ‘Legendą o św. Aleksym’ (Z powodu prac Ewy Ostrowskiej i Carlo Verdianiego)*, „Język Polski”, 50 (1970), nr 1, s. 15-21; Starnawski (1993), s. 113-114; Michałowska (1995), s. 484-496; P. Stępień, *Między miłością do Boga a miłością do bliskich – ‘Legenda o świętym Aleksym’*, [w:] *Literatura i kultura polskiego średniowiecza. Człowiek wobec świata znaków i symboli*, red. P. Buchwald-Pelcowa, J. Pelc. Warszawa 1995, s. 165-178; P. Stępień, *Z lite-*

ratury religijnej polskiego średniowiecza. *Studia o czterech tekstach*, Warszawa 2003, s. 117-220; H. Karaś, *Legenda o świętym Aleksym*, [w:] *Teksty staropolskie. Analizy i interpretacje*, red. W. Decyk-Zięba, S. Dubisz, Warszawa 2003, s. 251-280; A. Wilkoń, *Dzieje języka artystycznego w Polsce. Średniowiecze*, Katowice 2004, s. 140-145; W. Wojtowicz, *Tradycje tekstu staropolskiej 'Legendy o św. Aleksym'*. Kilka uwag, „Wiener Slavistisches Jahrbuch”, 50 (2004), s. 171-194; R. Krzywy, *Topika i idea. Narratologiczna lektura 'Legendy o św. Aleksym'*, „Ruch Literacki”, 47 (2006), z. 3, s. 307-323; W. Wojtowicz, *Prolog 'Legendy o św. Aleksym'*, „Pam. Lit.”, 97 (2006), z. 3, s. 153-166; SPH, t. 2, s. 220; W. Wojtowicz, *Między oralnością a pismem: kilka uwag o staropolskiej 'Legendzie o św. Aleksym'*, „Pam. Lit.”, 98 (2007), z. 2, s. 185-206; Michałowska (2011), s. 476-479.

400.

— *Legenda o św. Dorocie*

Przed 1420 r.; wierszowana legenda-pieśń o św. Dorocie.

Inc. *Doroto, cna dziewko czysta...*

Mss. Warszawa BN Ms. Lat.F.ch.I.396, k. 242v (zniszczony).

Facs. *Polskie wierszowane legendy średniowieczne*, wyd. S. Wierczyński, W. Kuraszkiewicz, Wrocław-Warszawa-Kraków 1962, s. 153-216.

Edd. A. Brückner, *Neue Quellen zur Geschichte der polnischen Sprache und Literatur*, 3, „Archiv für slavische Philologie”, 14 (1892), s. 507-512; (fragm.) Brückner (1902-1904), t. 1, s. 208; Łoś (1915), s. 400-401; Brückner (1923), s. 53-56; *Polskie wierszowane legendy...*, s. 153-216; Vrtel-Wierczyński (1977), s. 167-172; Korolko (1980), s. 202-208; *Toć jest dziwne a nowe*, s. 113-115; Wydra, Rzepka (2004), s. 257-260; *Biblioteka zabytków*.

Comm. NK, t. 1, s. 256; Łoś (1915), s. 400-401; Łoś (1922), s. 413-414; Starnawski (1993), s. 116-117; Michałowska (1995), s. 471-477; SPH, t. 2, s. 220; Michałowska (2011), s. 644-646; K. Borowiec, *Dwujęzyczność pisarza i tekstu na średniowiecznym Śląsku. Rekonesans*, [w:] *Staropolskie spotkania językoznawcze*, t. 1, *Jak badać teksty staropolskie*, red. T. Mika, D. Rojszczak-Robińska, O. Stramczewska, Poznań 2015, s. 19-38; K. Borowiec, *Zagadka języka staropolskiej legendy o świętej Dorocie*, „Linguarum Silva”, 4 (2015), s. 93-110.

401.

— *Lekarstwo jest duszy naszej...*

1 poł. XVI w.; pieśń ku czci Trójcy Świętej.

Mss. Poznań Bibl. UAM Ms. 186 I, s. 78-79.

Edd. Łoś (1915), s. 551; Korolko (1980), s. 268-269; W. Wydra, W. Rzepka, *Modlitewnik tzw. Ptaszyckiego (drugi)*, *Archiwum Literackie*, 23: *Miscellanea Staropolskie*, 5, Wrocław-Warszawa-Kraków 1980, s. 65.

402.

Leonard z Dobczyc

(Leonardus Vitreatoris de Dopczice, de Dopczycz, Dopsyczensis)

Studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1489 r. magister sztuk, wykładał astronomię na Uniwersytecie Krakowskim; zm. 1508 r.

Lit. PSB, t. 17, s. 71-72; H. Friedberg, *Rodzina Vitreatorów (Zasańskich) i jej związki z Uniwersytetem Krakowskim na przełomie XV i XVI w.*, „Biul. BJ”, 18 (1966), nr 1, s. 19-37; Rosińska (1984), nr 162, 193, 380, 381, 385, 715, 722, 2350; Knoll (2016), s. 400.

402/1

— In iudicium nativitatis domini GalliXV/XVI w., Kraków; wariant tytułu: *In iudicium nativitatis venerabilis domini Galili custodis et canonici Cracoviensis c. 1-12*; prognostyk astrologiczny.**Inc.** *Arbitrantur plerique venerabilis domine pronosticacionem futurorum ex celesti constellatione...***Mss.** Kraków BJ Ms. 3225, s. 195-204.**Comm.** Rosińska (1984), nr 193.

403.

— Letabundus exultans te laude laudet...

XIV-XV w., Kraków; sekwencja poświęcona św. Katarzynie.

Mss. Kraków ABKKK Ms. 7; Ms. 1; Ms. 2; Ms. 43, k. 385; Ms. 45; Gniezno Arch. Archid. Ms. 194; Tarnów Muz. Diec. b.s., sekwencjarz, ok. 1526 r., k. 201v; ponadto przekazy drukowane z pocz. XVI w. (wykaz w: *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 63).**Edd.** AH, t. 9, s. 197; RH, 28845; *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 62-63; Pikulik (1976), s. 138.**Comm.** EK, t. 10, kol. 360-361; Kowalewicz (1965), s. 202-203; Kowalewicz (1967), s. 83; Pikulik (1973), s. 93-94; Pikulik (1974), s. 91, 365; Ożóg (1987), s. 93-94; Morawska (1998), s. 340.

404.

— Letare pacis federe...XV w.; hymn ku czci św. Wojciecha, stanowiący całość z hymnami *Fulget in templo legifer...* (zob.) i *Festum agat ecclesia...* (zob.), na jutrznię, laudesy i nieszpory.**Mss.** Wrocław BUWr Ms. I D 16; Kraków APPD Ms. R XV 18, k. 296.**Edd.** AH, t. 4, s. 67; RH, 10070; Kowalewicz (1967), s. 141-142; Kowalewicz, Morawski (1991), s. 42; Pikulik (1996), s. 155; Danielski (1997), s. 233.**Comm.** EK, t. 10, kol. 363; Gładysz (1930), s. 122-123.

405.

— *Liber de passione martyris sancti Adalberti (Księga o męczeństwie św. Wojciecha)*

Pocz. XI w.; informacja o utworze pochodzi z *Kroniki Galla Anonima*, tam być może zachowane fragmenty dzieła.

Comm. R. Michałowski, *Relacja Galla Anonima o zjeździe gnieźnieńskim – problem wiarygodności*, [w:] *Tekst źródła – krytyka – interpretacja*, red. B. Trelińska, Warszawa 2005, s. 57-64; P. Wiszewski, *‘Domus Bolesłai’*. W poszukiwaniu tradycji dynastycznej Piastów (do około 1138 roku), Wrocław 2008, s. 608-615; D. A. Sikorski, *Kościół w Polsce za Mieszka I i Bolesława Chrobrego. Rozważania nad granicami poznania historycznego*, Poznań 2011, s. 28-35; Drelicharz (2012), s. 47-70; M. Sosnowski, *Studia nad wczesnymi żywotami św. Wojciecha – tradycja rękopiśmienna i polemika środowisk*, Poznań 2013, s. 169-180.

406.

— *Liber fraternitatis Lubinensis (Księga bracka Opactwa Panny Marii w Lubiniu)*

Ok. 1191-1193 r., Lubiń, z wykorzystaniem wcześniejszych zapisów, kontynuowana do XIV w.; księga bracka klasztoru benedyktynów w Lubiniu.

Inc. *Pro suscipienda fraternitate...*

Mss. Warszawa BN Ms. Lat.Q.v.I.32, k. 169v-173 (?) (zniszczony).

Facs. (fragm.) MPH s.n. 9/2, nlb.

Edd. *Kodeks Dyplomatyczny Wielkopolski*, t. 1, wyd. I. Zakrzewski, Poznań 1877, s. 579-582; *Liber fraternitatis Lubinensis*, wyd. F. Papée, [w:] MPH 5, s. 571-584; *Księga bracka opactwa Panny Marii w Lubiniu*, [w:] MPH s.n. 9/2, s. 3-14.

Comm. Z. Perzanowski, *Wstęp*, [w:] MPH s.n. 9/2, s. V-X; Z. Perzanowski, *Rękopisy Księgi brackiej i Nekrologu opactwa lubińskiego*, „StŻr”, 21 (1976), s. 79-83; M. Cetwiński, *Jeszcze o fundacji opactwa benedyktynów w Lubiniu*, „Sobótka”, 36 (1981), s. 455-463 [przedr.: M. Cetwiński, *Śląski tygiel. Studia z dziejów polskiego średniowiecza*, Częstochowa 2001, s. 102-113]; J. Bieniak, *Polska elita polityczna XII wieku II. Wróżda i zgoda*, [w:] *Spółeczeństwo Polski średniowiecznej*, red. S. K. Kuczyński, t. 3, Warszawa 1985, s. 63-66; P. Wiszewski, *‘Domus Bolesłai’*. W poszukiwaniu tradycji dynastycznej Piastów (do około 1138 roku), Wrocław 2008, s. 465-471.

407.

— *Liber foundationis claustris Sancte Marie Virginis in Heinrichow (Księga henrykowska)*

Ok. 1269-1273 r., księga I, spisana przez mnicha Piotra; pocz. XIV w., księga II napisana przez anonimowego autora; kronika z kartularzem, opisuje fundację i dzieje klasztoru cysterskiego w Henrykowie od 1227 r.

Inc. *Quia post diutina temporum...*

Mss. Wrocław Arch. Archid. i Bibl. Kap. Ms. V.7.

Facs. *Liber foundationis claustris Sancte Marie Virginis in Heinrichow* czyli Księga henrykowska, tłum. R. Grodecki, wyd. 2 uzupełnione reprintem rękopisu 'Księgi Henrykowskiej', Wrocław 1991.

Edd. *Liber foundationis claustris Sanctae Mariae Virginis in Heinrichau oder Gründungsbuch des Klosters Heinrichau*; wyd. G. A. Stenzel, Breslau 1854; *Liber foundationis claustris Sancte Marie Virginis in Heinrichow* czyli Księga henrykowska, wyd. i tłum. R. Grodecki, Poznań-Wrocław 1949 [wyd. 2: 1991], s. 107-200.

Transl. *Liber foundationis claustris Sancte Marie Virginis in Heinrichow* czyli Księga..., s. 1-106.

Comm. NK, t. 1, s. 249-251; *Repertorium fontium*, t. 7, s. 263-264; DPP, t. 2, s. 297-298; H. Dąbrowski, *Uformowanie się wielkiej własności feudalnej cystersów w Henrykowie*, „RH”, 21 (1956), s. 109-149; J. Matuszewski, *Najstarsze polskie zdanie prozaiczne. Zdanie henrykowskie i jego tło historyczne*, Wrocław 1981; R. Żerelik, '...ego minimus fratrum...' W kwestii autorstwa drugiej części 'Księgi henrykowskiej', „NP”, 83 (1994), s. 63-75; G. Żabiński, *A Pre-Cistercian Settlement of a Future Monastic Site: the Case of Henryków*, „Quaestiones Mediaevali Novae”, 10 (2005), s. 273-302; M. Cetwiński, *Formularz dokumentów a opis rzeczywistości w 'Księdze henrykowskiej'*, [w:] *Formuła – archetyp – konwencja w źródle historycznym*, Lublin 2006, s. 73-82; P. Górecki, *Local Society in Transition. The Henryków Book and Related Documents*, Toronto 2007; Michałowska (2011), s. 465; P. Górecki, *The Text and the World. The 'Henryków Book', its Authors, and their Region, 1160-1310*, Oxford 2015; A. Filipek-Misiak, *W ogrodzie cnót, wad i grzechów. Problematyka cnót w wybranych średniowiecznych kronikach klasztornych na Śląsku i w Czechach*, Kraków 2016, s. 31-38; M. Cetwiński, *Opat Piotr o upływie czasu (z 'Księgi henrykowskiej')*, [w:] *Stilo et animo. Prace historyczne ofiarowane Profesorowi Tomaszowi Jasińskiemu w 65. rocznicę urodzin*, Poznań 2016, s. 171-177.

408.

— *Liber mortuorum abbatiae S. Vincentii Wratislaviensis (Nekrolog opactwa Św. Wincentego we Wrocławiu, Kalendarz opactwa Św. Wincentego)*

2 poł. XIII w., Wrocław; kontynuowana do XVII w.

Inc. *Januarius habet dies...*

Mss. Berlin SPK Ms. theol. lat. fol. 378, k. 2v-26v.

Facs. *Liber mortuorum abbatiae S. Vincentii Wratislaviensis*, wyd. K. Maleczyński, B. Kürbis, R. Walczak, Warszawa 1971 (MPH s.n. 9/1), s. 99-150.

Edd. *Liber mortuorum monasterii Sancti Vincentii Ordinis Praemonstratensis*, wyd. W. Kętrzyński, [w:] MPH 5, s. 667-718; *Liber mortuorum abbatiae...*, s. 1-96.

Comm. K. Maleczyński, B. Kürbis, R. Walczak, *Wstęp*, [w:] *Liber mortuorum abbatiae...*, s. V-LI; K. Jasiński, *Kalendarz opactwa św. Wincentego we Wrocławiu*, [w:] *Kultura średniowieczna Śląska. Pierwiastki rodzime i obce*, red. K. Bobowski, Wrocław 1993, s. 45-58; I. Skierska, *Jeszcze o kalendarzu opactwa św. Wincentego na wrocławskim Ołbinie*, [w:] *Europa Środkowa i Wschodnia w polityce Piastów*, red. K. Zielińska-Melkowska, Toruń 1997, s. 349-363.

409.

— *Lingua decanit hodie...*

XV w. (?); sekwencja poświęcona NMP.

Mss. Kraków BJ Ms. 1267, k. 154; Cieszyn Książnica Cieszyńska Ms. DD I 28, s. 298-302.

Edd. *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 134-135; Pikulik (1976), s. 52-54.

Comm. EK, t. 10, kol. 1089-1090; Kowalewicz (1965), s. 268; Kowalewicz (1967), s. 164-165; Pikulik (1973), s. 107-108; Pikulik (1974), s. 100, 444-445; Morawska (1998), s. 341.

410.

— *List biskupa Mateusza do świętego Bernarda z Clairvaux*

1147 r., Kraków; odpowiedź biskupa Mateusza (1143-1166) oraz Piotra Włostowica (zm. 1153 r.) na pismo Bernarda.

Inc. *Bernardo Dei gratia...*

Mss. Kodeks klasztoru norbertanów w Windbergu (zaginiony), zob. B. Pez, *Codex diplomatico-historico-epistolaris, Augustae Vindelicorum et Graecii 1729*, 5/1, 125, kol. 360-361.

Edd. *List Mateusza biskupa krakowskiego do św. Bernarda o nawracaniu Rusi*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 3, s. 15-16; *Kodeks Dyplomatyczny Śląska*, wyd. K. Maleczyński, t. 1, Wrocław 1956, s. 43-46.

Transl. B. Kürbis, *Cystersi w kulturze polskiego średniowiecza. Trzy świadectwa z XII wieku*, [w:] *Historia i kultura cystersów w dawnej Polsce i ich europejskie związki*, red. J. Strzelczyk, Poznań 1987, s. 324-326 [przedr. w: *taż*, *Na progu historii*, t. 2, Poznań 2001, s. 224-227].

Comm. NK, t. 2, s. 509-510; M. Plezia, *List biskupa Mateusza do św. Bernarda*, [w:] *Prace z dziejów Polski feudalnej ofiarowane Romanowi Grodeckiemu*, Warszawa 1960, s. 123-140; M. Plezia, *Najdawniejsze echa poezji Horacego w literaturze polskiej*, „Rocznik Komisji Historycznoliterackiej”, 24 (1987), s. 33-40; Michałowska (1995), s. 99-102; M. Dygo, *Wokół listu biskupa krakowskiego Mateusza do Bernarda, opata z Clairvaux*, [w:] *Europa barbarica, Europa christiana. Studia mediaevalia Carolo Modzelewski dedicata*, red. R. Michałowski i in., Warszawa 2008, s. 47-58; Michałowska (2011), s. 483-484.

411.

— *List dedykacyjny Matyldy dla Mieszka II*

Ok. 1025-1028 r.; *epistola dedicatoria* zamieszczona na początku ofiarowanego Mieszkowi II *Liber officiorum*.

Inc. *Domino Misegoni uirtutis uere cultori uerissimo...*

Mss. Düsseldorf UB Ms. C 91, k. 2v-3.

Edd. *Księga Matyldy. Księga obrzędów z kartami dedykacyjnymi*, wyd. i oprac. B. Kürbis, B. Bolz, B. Nadolski, D. Zydorek, Kraków 2000, s. 139-140.

Transl. *Księga Matyldy...*, przyp. 1, s. 140; *Wybór źródeł do historii Polski średnio-wiecznej (do połowy XV wieku)*, t. 1, oprac. G. Labuda, B. Miśkiewicz, Poznań 1966, s. 82-83.

Comm. B. Kürbis, *Studia nad Kodeksem Matyldy, III. List księżnej Matyldy do Mieszka II*, „StŻr”, 30 (1987), s. 125-149; *Księga Matyldy...*, s. 9-132, szczeg. s. 52-60 (zob. R. Michałowski, rec. *Kodeks Matyldy...*, „StŻr”, 40 (2002), s. 225-228); Michałowska (2011), s. 485-486.

412.

— *List Lentulusa do senatu rzymskiego*

XV w.; anonimowy przekład apokryfu *Epistola Lentuli* z XIII/XIV w.

Inc. *Llentulus rodem Rzymianin, pisarz Pilatow, Osweconemu senatowi posdrovny- enye. Naschych czasow wsczedl jest czlovijek...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2151, k. 302v-303; inny przekład tegoż apokryfu: zob. *Żywot Pana Jezusa Krysta* Baltazara Opeca.

Facs. J. Reczek, W. Twardzik, ‘*List Lentulusa*’ w *staropolskim przekładzie*, „PF”, 20 (1970), s. 343-355.

Edd. Nehring (1886), s. 136-137; Reczek, Twardzik, ‘*List Lentulusa*’ w *staropolskim...*, s. 343-355; Rzepka, Wydra (1995), s. 285-286; Taszycki (2003), s. 182-183; Wydra, Rzepka (2004), s. 124.

Comm. J. S. Bandtkie, *List Polski roku 1450 z uwagami krótkimi. Opis twarzy Chrystusa Pana przez Lentula Rzymianina, pisarza Pilatowego*, „Pamiętnik Warszawski”, 20 (1821), s. 172-178; Łoś (1915), s. 256; Łoś (1922), s. 255; Michałowska (1995), s. 616-617; Michałowska (2011), s. 486-487.

413.

— *Lux est orta novitatis...*

Przed 1526 r.; sekwencja poświęcona św. Leonardowi.

Mss. Tarnów Muz. Diec. b.s., sekwencjarz, ok. 1526 r., k. 139v.

Edd. *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 128-129; Pikulik (1976), s. 139-140.

Comm. EK, t. 11, kol. 250-251; Kowalewicz (1965), s. 262-263; Kowalewicz (1967), s. 161; Pikulik (1973), s. 81; Pikulik (1974), s. 100, 274-275.

414.

Łukasz z Nowego Miasta

(Lucas Neapolitanus)

Ur. w Nowym Mieście pod Przemyślem; od 1513 lub 1515 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1517 r. bakałarz, 1521 r. magister sztuk; wykładał na Uniwersytecie Krakowskim; po 1522 r. opuścił Kraków, w l. 1528-1539 pisarz wójtowski w Lublinie, w l. 1535-1537 pisarz radziecki w Lublinie, po 1537 r. rajca w Lublinie; zm. w 1542 r.

Lit. PSB, t. 18, s. 535-536; L. Winniczuk, *Epistolografia. Łacińskie podręczniki pisania listów w Polsce XV-XVI w.*, Warszawa 1953, s. 60-72; *Słownik biograficzny miasta Lublina*, t. 1, Lublin 1993, s. 167-168.

414/1

— *Compendiosa in modum construendarum epistolarum manu ductio*

1522 r., Kraków; wariant tytułu: *Compendiosa in modum construendarum epistolarum manu ductio, pro utili scholasticorum in studio Cracoviensi commodo, per magistrum Lucam de Nova Civitate Russiae, maiori qua poterat diligentia congesta*; podręcznik epistolograficzny, dedykowany rektorowi Stanisławowi Bielowi.

Edd. princ. Kraków, Florian Ungler, 1522.

Comm. Morawski (1900), t. 2, s. 224; B. Nadolski, *Podręcznik epistolograficzny Łukasza z Nowego Miasta*, „Pam. Lit.”, 28 (1931), s. 72-77; Winniczuk, *Epistolografia. Łacińskie...*, s. 9, 11, 22, 36, 60-72.

415.

Łukasz z Wielkiego Koźmina

(Lucas de Magna Cosmin, Nicolaus Lucas Nicolai de Cosmin, Nicolaus Lucas de Jaroslaw olim de Cosmin)

Ur. ok. 1370 r. w rodzinie mieszczańskiej w Koźminie (Wielkopolska); studiował na Uniwersytecie Praskim, gdzie 1396 r. bakałarz sztuk, i na Uniwersytecie Krakowskim, 1403 r. magister sztuk, 1410 r. bakałarz teologii, 1411 r. rektor Uniwersytetu Krakowskiego, ok. 1400 r. rektor szkoły kolegiackiej w Sandomierzu; od ok. 1405 r. pleban kościoła w Beszowej Rycerskiej; zm. w 1412 lub 1413 r.

Lit. PSB, t. 18, s. 536-537; SPTK, t. 2, s. 585-586; WSB, s. 438; *Repertorium fontium*, t. 8, s. 213; Fijałek (1898), s. 75-76; Kowalczyk (1960), s. 7-20; J. Wolny, *Łaciński zbiór kazań Peregryna z Opola i ich związek z tzw. Kazaniami gnieźnieńskimi*, [w:] *Średniowiecze. Studia o kulturze*, t. 1, Warszawa 1961, s. 215-219; Markowski (1965b), s. 145-146; M. Kowalczyk, *Łukasz z Wielkiego Koźmina*, MHFŚP, 4 (1971), s. 3-40; Hajdukiewicz (1974), s. 383; Wielgus

(1992), s. 44-48; Markowski (1996), s. 115-117; Michałowska (2011), s. 491-492; Knoll (2016), s. 534, 608.

415/1

— *Collatio in inceptione magistrorum Stanislai de Sobnow et Jacobi de Zaborow*

7 III 1412 r., Kraków; wariant tytułu: *Collatio: Indue mente*; mowa na magisterium Stanisława z Sobniowa i Jakuba Zaborowskiego, wygłoszona na Wydziale Sztuk.

Inc. *Reverendi magistri... Si tirones... pugnantes fortiter... per verba... Gwalteri scribentis Gesta Magni Alexandri, ubi sic inquit lib. 1: Indue mente virum Macedo puer, arma capesce... Reverendi igitur magistri... Quamquam virtus laudata deberet...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2215, k. 243-246v.

Comm. Kowalczyk (1960), s. 14; Kowalczyk (1970), s. 158, nr 52; Kowalczyk, *Łukasz z Wielkiego Koźmina...*, s. 11.

415/2

— *Collatio in inceptione magistri Stanislai de Uście et baccalaurei Johannis Voldner de Tarnow*

1412 r., Kraków; wariant tytułu: *Collatio: Ecce senex; Recommendatio magistrandi et baccalariandi*; mowa na magisterium Stanisława z Uścia i bakalaureat Jana Voldnera z Tarnowa, wygłoszona na Wydziale Sztuk.

Inc. *Restat tertium, videlicet nostrum magistrandum et baccalariandum commendare... occurrit mihi illud Ganifredi in Poetria nova: Ecce senex iuvenis. Reverendi magistri mei... Si iuxta illud Ovidii in libro Fastorum: magna erat capitis quondam reverentia cani...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2215, k. 251-255.

Edd. J. Domański, J. Soszyński, *Łukasza z Wielkiego Koźmina mowa pochwalna na bakalaureat Jana Voldnera z Tarnowa i magisterium Stanisława z Uścia* (BJ Ms 2215, k. 251-255), „PT”, 16 (2010), s. 398-418.

Transl. Domański, Soszyński, *Łukasza z Wielkiego Koźmina mowa...*, s. 399-419.

Comm. Kowalczyk (1960), s. 14-15; Kowalczyk (1970), s. 158, nr 53; Kowalczyk, *Łukasz z Wielkiego Koźmina...*, s. 11; Domański, Soszyński, *Łukasza z Wielkiego Koźmina mowa...*, s. 391-396.

415/3

— *De Sancto Briccio et rege in missa Universitatis*

13 XI 1410 r.; kazanie, wygłoszone na dzień św. Brykcjusza, zawiera refleksje o istocie władzy królewskiej oraz o królu Jagielle.

Mss. Kraków BJ Ms. 2215, k. 162v-168v i uzupełnienia na k. 157, 159, 167, 168.

Comm. Kowalczyk (1960), s. 17-18; Kowalczyk, *Łukasz z Wielkiego Koźmina...*, s. 10; Ożóg (2004), s. 101-104; Janicki (2010), s. 97.

415/4

— *Epistola dedicatoria*

1412 r.; list dedykacyjny zbioru kazań Łukasza z Wielkiego Koźmina z cyklu *de tempore*, mający charakter mowy do biskupa poznańskiego Wojciecha Jastrzębca.

Inc. *Reverendo in Christo patri ac domino domino dilectissimo... Alberto... episcopo Poznaniensi Nicolaus Lucas de Magna Cosmin, rector parochialis ecclesie in Bansowa Miliciali... sermones per modum postille vulgariter... ad unum volumen redigerem.*

Mss. Kielce BWSD Ms. 44/27, k. 9; Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 2008/II.

Edd. *E codicibus Kielcensibus*, wyd. W. Kętrzyński, [w:] MPH 5, s. 1000-1002.

Comm. Kowalczyk, *Łukasz z Wielkiego Koźmina...*, s. 8.

415/5

— *Index materiae alphabeticus ex quaestionibus Ioannis Buridani super libros 'Physicae', 'De generatione et corruptione' et 'De anima' Aristotelis*

Indeks alfabetyczny kwestii z komentarzy Jana Burydana do dzieł Arystotelesa.

Inc. *A. Agere 72, Aurum 78, Arma hominis 83...*

Mss. Kraków BJ Ms. 654, k. 108-111.

Comm. *Catalogus BJ*, t. 4, s. 412; Hamesse-Szyller, nr 21.

415/6

— *Jezu Krysta sina swego...*

Wiersz w j. polskim.

Inc. *Jesu Xta sina swego...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2215, k. 176v (fragment (brulion) na górnym marginesie karty).

Edd. Kowalczyk, *Łukasz z Wielkiego Koźmina...*, s. 15.

Comm. Kowalczyk, *Łukasz z Wielkiego Koźmina...*, s. 13, 15.

415/7

— *Postilla. Sermones triplices de tempore*

Ok. 1412 r., Beszowa; zbiór kazań z cyklu *de tempore*, dedykowany biskupowi poznańskiemu Wojciechowi Jastrzębcowi (zob. *Epistola dedicatoria*).

Inc. [Ep. ded.] *Reverendo in Christo patri ac domino domino dilectissimo et cultu sincerissime caritatis obsequendo atque amplectendo Alberto [Jastraiiecz],*

divina et apostolice sedis providencia episcopo Posnaniensi, Nicolaus Lucas de Magna Cosmin rector parochialis ecclesie in Bansowa Militiali, suus clericus capellanus... sermones per modum postillae vulgariter ad fidelem Christi populumque me prolatos ad unum volumen redigerem... [Prol.:] Fratres nostri et domini. Fratres in quantum peccatores, domini in quantum iusti, si corde perciperemus... [tekst:] In illo tempore cum appropinquasset Dominus Ierosolimis etc. Sic iacet tenor lectionis sancti Ewangelii ut audistis...

Mss. Kielce BWSM Ms. 40/22, k. 2-232v; Ms. 44/27, k. 9-481; Kraków BJ Ms. 1446, k. 167-293 (bez początku); Warszawa BN Ms. 3024 III; Ms. Lat.F.ch.I.127 (zniszczony); Ms. W 677 – 2° (zniszczony); Ms. Lat.F.ch.I.128 (zniszczony); Ms. Lat.F.ch.I.129 (zniszczony); Ms. W 679 – 2° (prawdopodobnie część postylli; zniszczony); Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 2008/II.

Edd. (fragm. – Epist. ded.) MPH 5, s. 1000-1002; (fragm.) Lucas de Magna Cosmin, *Duo sermones in festo Pentecostes*, oprac. R. Tatarzyński, „PT”, 4 (1988), s. 62-74.

Comm. Kowalczyk, *Łukasz z Wielkiego Koźmina...*, s. 8; Lucas de Magna Cosmin, *Duo sermones...*, s. 60-62; Wielgus (1992), s. 47; Kaliszuk (2016), t. 2, cz. 1, s. 233-235; cz. 2, s. 1362-1363.

415/8

— *Principium*

Kraków; pochwała teologii, pochodząca być może z *Principium* do *Sentencji* Piotra Lombarda.

Inc. *In nomine... Pro huius thematis brevi introductione... Liber generationis Ihesu Christi* [Mt 1, 1]... *Reverendi magistri... Cum secundum Magistrum in secundo Sententiarum.*

Mss. Kraków BJ Ms. 2215, k. 173-176v.

Comm. Kowalczyk (1960), s. 16-17 (jako authent.); Kowalczyk, *Łukasz z Wielkiego Koźmina...*, s. 9; Wielgus (1992), s. 47 (jako *Principium in Sententias*).

415/9

— *Principium in Bibliam I*

1412 r., Kraków; pochwała Pisma Św. napisana dla Mikołaja z Kozłowa.

Inc. *In nomine... ad cuius laudem et gloriam... occurrit mihi pro themate, quod scribitur Is. VIII: Sume tibi librum grandem* [, 1]. *Reverendi magistri... Qui verborum thematis...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2215, k. 142-143v, 153-155v, 179v-188, 171-172 (bruliony).

Comm. Kowalczyk (1960), s. 17; Kowalczyk, *Łukasz z Wielkiego Koźmina...*, s. 9-10; Wielgus (1992), s. 47.

415/10

— *Principium in Bibliam II*

Ok. 1410 r. (?), Kraków; wariant tytułu: *Pochwała Pisma św. (mowy)*.

Inc. *In nomine... tria sunt mihi per ordinem facienda... pro laude Sacrae Scripturae occurrebat mihi illud thema: Suscipite initium verbum, quod potest salvare animas vestras. Iac. primo capitulo [, 21]. Reverendi patres... pro huius thematis brevi introductione...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2215, k. 156v-162, 177-178.

Comm. Kowalczyk, *Łukasz z Wielkiego Koźmina...*, s. 9; Wielgus (1992), s. 47.

415/11

— *Principium in 'De consolatione philosophiae'*

Ok. 1405 r., Kraków; wykład wstępny do Boecjusza *O pocieszeniu, jakie daje filozofia*.

Inc. *Hoc omnes pariter venite capti. 3 De consolatione, metro X. – Quia ut ait auctor Palestre... Quia secundum Remigium super Donatum... est autem titulus iste: Incipit liber Anicii Manlii Severini Boecii...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2215, k. 260-269v.

Comm. Kowalczyk, *Łukasz z Wielkiego Koźmina...*, s. 11-12.

415/12

— *Principium in XII librum 'Metaphysicae' Aristotelis*

1403 r. (?), Kraków; wykład wstępny do XII księgi *Metafizyki* Arystotelesa, wygłoszony być może w związku z uzyskaniem magisterium.

Inc. *De substantia quidem theorya etc. Iste est liber XIIus Methaphisice Aristotelis... Circa illam leccionem moveo illam questionem. Utrum primus princeps est simpliciter simplex. Et arguitur, quod non...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2242, k. 532-534.

Comm. Kowalczyk, *Łukasz z Wielkiego Koźmina...*, s. 11.

415/13

— *Recommendatio baccalaurei Jacobi (de Zaborów?)*

Ok. 1409 r., Kraków; mowa na bakalaureat Jakuba (Zaborowskiego (?)), wygłoszona na Wydziale Sztuk, niedokończona.

Inc. *Venerabiles magistri... Luculencius noscis illud... michi thema laudis ex Poetria nova... Ganifredi... Nomen tibi vult similari, quod thema taliter, qualiter iam introducatur...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2242, s. 534-536.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 157, nr 47; Kowalczyk, *Łukasz z Wielkiego Koźmina...*, s. 10.

415/14

— *Recommendatio baccalaurei Derslai de Borzymow*

1410 r., Kraków; wariant tytułu: *Recommendatio: In sublime*; mowa na bakalearat Dzierśława z Borzymowa, wygłoszona na Wydziale Sztuk.

Inc. *Magistri mei... Audita determinacione philosophica... et hoc per verba... Boecii ex quinto De consolacione metro ultimo sic inquirendo: In sublime feras animum. Pro cuius thematis introduccione...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2215, k. 168-171 (k. 168v – redakcja I).

Comm. Kowalczyk (1960), s. 12; Kowalczyk (1970), s. 157, nr 49; Kowalczyk, Łukasz z Wielkiego Koźmina..., s. 10.

415/15

— *Recommendatio baccalaurei Johannis de Gori*

1411 r., Kraków; wariant tytułu: *Recommendatio: Amicorum, quod sanctissimum*, mowa na bakalearat Jana Gałki z Gór, wygłoszona na Wydziale Sztuk.

Inc. *Quamquam reverendi magistri... Iuxta Cassiodorum... recepi verbum... Boecii prosa secunda tercii De consolacione... Amicorum, quod sanctissimum quidem genus est, non in fortuna sed in virtute numeratur. Reverendi igitur magistri... Cum iuxta Philosophum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2215, k. 232v-235v.

Comm. Kowalczyk (1960), s. 13; Kowalczyk (1970), s. 157-158, nr 51; Kowalczyk, Łukasz z Wielkiego Koźmina..., s. 10-11.

415/16

— *Recommendatio baccalaurei Mathie de Raczno*

1410 r., Kraków; wariant tytułu: *Recommendatio: Mortales cunctos*; mowa na bakalearat Macieja z Raczna, wygłoszona na Wydziale Sztuk.

Inc. *Questio fuit de nobilitate. Reverendi magistri... Qui apponit scienciam... occurrat mihi hodie illud verbum... Boecii De consolacione metro 6 libri tercii. Mortales cunctos edidit nobile germen. Reverendi magistri... Cum iuxta virum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2215, k. 230v-232.

Comm. Kowalczyk (1960), s. 13; Kowalczyk (1970), s. 157, nr 50; Kowalczyk, Łukasz z Wielkiego Koźmina..., s. 10.

415/17

— *Sermo: Filioli mei...*

1411 r., Kraków; kazanie rektorskie suchedniowe.

Inc. *Reverendi patres... Vos scitis illud Alexandri de Villa Dei... propono verba ista dicens: Filioli mei, non diligamus verbo neque lingua, sed opere et veritate... I Joh. 3... Sed quia iuxta beatum Augustinum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2215, k. 226-230.

Comm. Kowalczyk (1960), s. 19; Kowalczyk (1970), s. 152, nr 13; Kowalczyk, Łukasz z Wielkiego Koźmina..., s. 9.

Sermo: Qui diligit Deum, zob. Franciszek z Brzegu, Sermo de dilectione fratrum

415/18

— **Sermo: Videte, quomodo caute ambuletis...**

1411 r., Kraków; kazanie rektorskie suchedniowe.

Inc. *In nomine... Videte, quomodo caute ambuletis. Ephes. V... Reverendi patres... Cum secundum venerabilem Boecium...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2215, k. 236-242v, 235v-236.

Comm. Kowalczyk (1960), s. 19; Kowalczyk (1970), s. 152, nr 12; Kowalczyk, Łukasz z Wielkiego Koźmina..., s. 9.

415/19

— **Verba rectoris: Deum timete...**

1411 r., Kraków; mowa rektorska w dwóch redakcjach.

Inc. *Anno Domini MCDXI in die beati Johannis ante portam. Reverendi... Audivit karitas vestra... repetam... Deum timete, regem honorificate. In quibus verbis duo innuuntur...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2215, k. 223-225 (redakcja I), k. 222-222v (redakcja II).

Comm. Kowalczyk (1960), s. 18; Kowalczyk (1970), s. 151-152, nr 11; Kowalczyk, Łukasz z Wielkiego Koźmina..., s. 8-9.

415/20

— **(attrib.) Quaestio in 'De Generatione et Corruptione' Aristotelis**

Redakcja *Quaestiones* Jana Burydana do Arystotelesa O powstawaniu i ginięciu.

Inc. *Utrum de generabilibus et corruptibilibus sit sciencia. Et arguitur quod non...*

Mss. Kraków BJ Ms. 654, k. 80v-108.

Comm. M. Markowski, *Die philosophischen Richtungen in der Naturphilosophie an der Krakauer Universität in der ersten Hälfte des XV. Jahrhunderts*, [w:] *La Filosofia della Natura nel Medioevo. Atti del terzo Congresso internazionale di filosofia medioevale*, Milano 1966, s. 665; Lohr (1971), s. 321, nr 2 (jako authent.).

415/21

— (attrib.) *Quaestiones super libros 'Physicorum'*

Redakcja *Quaestiones* Jana Burydana do *Fizyki* Arystotelesa z glosą Łukasza z Wielkiego Koźmina.

Inc. *Queritur circa primum librum Phisicorum, utrum sciencia naturalis sit considerata. Utrum sciencia naturalis sit considerativa de omnibus rebus...*

Mss. Kraków BJ Ms. 654, k. 29-80.

Comm. Lohr (1971), s. 321, nr 1 (jako authent.); Catalogus BJ, t. 4, s. 412 (jako Ioannes Buridanus).

M

416.

— *Ma w to wierzyć człek wszelaki...*

1 poł. XVI w.; pieśń ku czci Trójcy Świętej.

Mss. Poznań Bibl. UAM Ms. 186 I, s. 75-76.

Edd. Łoś (1915), s. 550-551; Korolko (1980), s. 268-269; W. Wydra, W. Rzepka, *Modlitewnik tzw. Ptaszyckiego (drugi)*, Archiwum Literackie, 23: Miscellanea Staropolskie, 5, Wrocław-Warszawa-Kraków 1980, s. 44; *Literatura staropolska*, t. 1, s. 105.

417.

Maciej z Błonia

Ur. 1465 r., syn Stanisława, pochodził z rodziny mieszczańskiej z Błonia k. Pruszkowa; od 1507 r. posiadał prawo miejskie Krakowa, od 1488 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1490 r. bakałarz, w l. od ok. 1499 do ok. 1504 przebywał we Włoszech, zapewne na studiach; lekarz króla Aleksandra Jagiellończyka, później Zygmunta Starego, w l. 1505-1516 kanonik gnieźnieński, 1507 r. pleban w Sieradzu, 1510 r. pleban przy kościele św. Marii Magdaleny w Poznaniu, 1512 r. kanonik poznański, 1514 r. prepozyt pułtuski, 1515 r. kanonik krakowski, w l. 1514-1517 pleban w Zatorze, także warszawski i łowicki; zm. w 1517 r.

Lit. PSB, t. 19, s. 13-14; E. Kobylińska, *O lekarzu królewskim Macieju z Błonia i jego zapiskach biograficzno-historycznych*, „StŻr”, 46 (2017), s. 77-90.

417/1

— *Zapiski biograficzno-historyczne*

Zapiski z lat 1466-1506 (przede wszystkim biograficzne).

Mss. Kraków Bibl. Prowincjalna przy WSD Franciszkanów Inc. 35 II, Awicenna, *Canon* i *De viribus cordis*, Wenecja 1490, zapiska na wyklejce przedniej okładki [autograf].

Edd. Kobylińska, *O lekarzu królewskim...*, s. 87-88.

Comm. Kobylińska, *O lekarzu królewskim...*, s. 77-90.

418.

Maciej z Dolska

Aktywny w 1 poł. XV w.; kleryk diecezji gnieźnieńskiej, kopista.

418/1

— *Est hodie nata pro nobis Virgo beata...*

1426-1428 r.; wierszowany utwór (kolofon) na dzień Narodzenia NMP.

Mss. Warszawa BN Ms. 3013 II, k. 57.

Edd. *Polska piszcząca w średniowieczu. Kopiści i kolofony rękopisów średniowiecznych ze zbiorów polskich*, t. 1: *Biblioteki Warszawy*, red. E. Potkowski, Warszawa 1993, s. 35, 58.

419.

Maciej Drzewicki

Ur. 1467 r. w Drzewicy k. Opoczna, syn Jakuba h. Ciołek; uczeń szkół we Włocławku i w Krakowie (uczeń Filipa Kallimacha), od 1492 r. sekretarz kancelarii koronnej, od 1497 r. pierwszy sekretarz, od 1501 r. podkanclerzy koronny, od 1505 r. biskup przemyski, w 1510 r. kanclerz koronny, od 1513 r. biskup kujawski, od 1531 r. arcybiskup gnieźnieński; zm. w Łowiczu w 1535 r.

Lit. PSB, t. 5, s. 409-412; NK, t. 2, s. 145; H. Rybus, *Prymas Maciej Drzewicki. Zarys biografii*, „*Studia Theologica Varsaviensia*”, 2 (1964), z. 1/2, s. 79-308; H. Rybus, *Prymas Maciej Drzewicki. Działalność kościelna w diecezji przemyskiej*, Wrocław 1968; A. Wagner, *Prymas Maciej Drzewicki jako bibliofil. W pięćsetlecie powstania pierwszego polskiego ekslibrisu*, Warszawa-Toruń-Poznań-Drzewica 2016.

419/1

— *Dziennik*

Zapiski prowadzone w latach 1499-1515 na kartach drukowanego kalendarza.

Mss. Notatki na kartach inkunabułu Warszawa BN Inc. Qu. 55 (BN BOZ Inc. 196): *Almanach nova plurimis annis venturis inservientia...*, Ulm 1499.

Edd. *Dziennik Macieja Drzewickiego*, [w:] H. Rybus, *Dwa źródła do biografii Macieja Drzewickiego*, „*Roczniki Teologiczno-Kanoniczne*”, 3 (1957), z. 2, s. 330-368.

Comm. PSB, t. 5, s. 411; Rybus, *Dwa źródła do...*, s. 327-330; Rybus, *Prymas Maciej Drzewicki...*, s. 92-93.

419/2

— (attrib.) *Epitafium kardynała Fryderyka Jagiellończyka*1510 r.; zanotowany w *Dzienniku* (zob.).*Mss.* Warszawa BN Inc. Qu. 66.*Comm.* PSB, t. 5, s. 411.

419/3

— (attrib.) *Wiersz o bitwie pod Orszą**Mss.* Kraków BJ Ms. 38, k. 2v*Comm.* PSB, t. 5, s. 411; Rybus, *Prymas Maciej Drzewicki...*, s. 127.— (attrib.) *Rodowód Ciołków na Drzewicy (Generatio familiae Ciołek in Drzewica ab. a. 1251)* (zob.)

419/4

— (dub.) *Vitae episcoporum Vladislaviensium*

Katalog biskupów wrocławskich. Zdaniem W. Pocięchy (PSB) Maciej Drzewicki kontynuował katalog biskupów autorstwa Jana Długosza.

Comm. PSB, t. 5, s. 411.

420.

Maciej Polanczki z Obieczonowa

(Pałęcki; de Rzyschnyk (?))

Syn Wojciecha z Obieczonowa; studiował na Uniwersytecie Krakowskim od 1470 r.; bakałarz dekretów przed 1474 r.; mansjonarz wieczysty gnieźnieński przed 1470 r.; data śmierci nieznana.

Lit. Wielgus (1992), s. 161.

420/1

— *Repertoria concordantiarum Veteris et Novi Testamenti*Wariant tytułu: *Repertoria concordanciarum Veteris et Nove legis pro extruendis actibus et sermonibus more Studii Alme Universitatis Cracoviensis*; konkordancja ksiąg biblijnych.*Mss.* Kraków BJ Ms. 2398, k. 3-68 (autograf).*Comm.* Wielgus (1992), s. 161.

421.

Maciej z Grodziska (de Grodzysko)

Studiował na Uniwersytecie Krakowskim, ok. 1502 r. bakałarz sztuk, w l. 1503-1507 dominikanin w klasztorze w Krakowie, wystąpił z zakonu; altarysta w Grodzisku, wikariusz i kaznodzieja w Kaliszu.

Lit. Wiesiołowski (1967), s. 29; W. Michalski, 'Kronika Dzierwy' z kolekcji historycznej Macieja z Grodziska. Krótko o cennym zabytku średniowiecznego dziejopisarstwa i jego kulturowym znaczeniu, „Bibliotekarz Lubelski”, 60 (2017), s. 51-52.

421/1

— Katalog królów polskich (*Numerus regum incliti regni Poloniae*)

Ok. 1508 r., Kraków; oryginalna przeróbka utworu *Poczet królów polskich* (zob.); obejmuje wykaz władców od Grakchusa do Władysława Jagiełły.

Mss. Lublin WBP Ms. 470, k. 31v-43 (autograf).

Comm. W. Kętrzyński, *O rękopisie Nr. 470 Biblioteki publicznej im. H. Łopacińskiego w Lublinie*, „Rozpr. AU. Wydz. Hist.-Filoz.”, 60 (1917), s. 40-49; J. Banaszekiewicz, *Historia w popularnych kompilacjach – tzw. Poczet królów polskich*, [w:] *Kultura elitarna a kultura masowa w Polsce późnego średniowiecza*, red. B. Geremek, Wrocław 1978, s. 216; Drelicharz (2003), s. 124-134; M. Zdanek, *Szkoły i studia dominikanów krakowskich w średniowieczu*, Warszawa 2005, s. 158-159; Węcowski (2014), s. 120, 122.

422.

Maciej Hayn

(Matthias Hain, Hein)

Ur. prawdopodobnie na Śląsku; dominikanin w klasztorze we Wrocławiu; w l. 1439-1443 studiował w Wiedniu, w l. 1443-1445 w Kolonii, w l. 1448-1449 ponownie w Wiedniu, w l. 1449-1450 przebywał w klasztorze dominikanów św. Jakuba w Paryżu, w l. 1445-1447 kursor teologii w klasztorze we Wrocławiu, 1448 r. wikariusz generalny prowincji polskiej, od 1453 r. wykładowca w zakonnym *studium generale* w Krakowie, w 1454/55 r. immatrykulowany na Uniwersytecie Krakowskim, w 1458 r. prowadził tam wykłady, przeor klasztoru św. Wojciecha we Wrocławiu, od 1451 r. wikariusz dla klasztoru dominikanek we Wrocławiu; zm. w 1477 r. we Wrocławiu.

Lit. PSB, t. 19, s. 12-13; SPTK, t. 2, s. 29-31; W. Seńko, *Maciej Hayn OP († 1476)*, MSZHFŚŚ, 3 (1964), s. 39-43; Kaeppli SOP, t. 3, s. 129-130; Hajdukiewicz (1974), s. 218; J. Korolec, *Wstęp do badań nad życiem umysłowym dominikanów wrocławskich w średniowieczu*, MHFŚP, 8 (1974), s. 144-145; J. Korolec, *Studia nad szkolnictwem dominikańskim w Polsce (Maciej Hayn)*, [w:] *Studia*

nad historię dominikanów 1222-1972, t. 1, Warszawa 1975, s. 517-542; Wielgus (1992), s. 126; Markowski (1996), s. 175-246; Bucichowski (1997), s. 159, nr 633; s. 161, nr 646; Kaczmarek (2005), s. 505-506; T. Gałuszka, *Hayn Maciej*, [w:] *Encyklopedia filozofii polskiej*, t. 1, Lublin 2011, s. 478-479.

422/1

— *Alphabetum notabilium ex dictis S. Thomae*

1449 r., Paryż; wypisy filozoficzne z dzieł św. Tomasza z Akwinu w układzie alfabetycznym.

Inc. *Ex dictis sancti doctoris cogitavi colligere de suorum, que communiter in scholasticis exercitiis tractantur brevem declarationem... secundum ordinem alphabeti... De abstractione. – Abstractio, ut dicit doctor sanctus...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. IV Q 23, k. 1-174v.

Comm. Seńko, *Maciej Hayn...*, s. 42; Kaeppli SOP, t. 3, nr 3005.

422/2

— *De bonitate et malitia actuum humanorum*

Komentarz w formie kwestii do kwestii 18 *Prima Secundae* Tomasza z Akwinu.

Inc. *Queritur utrum omnis accio hominis sit bona et nulla mala... Ad maiorem intelligenciam dictorum sancti Thome modo hec questio – Utrum aliquid unum et idem existens et secundum idem posset esse obiectum diversarum potentiarum...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. IV Q 22, k. 74-94v.

Comm. Seńko, *Maciej Hayn...*, s. 42; Kaeppli SOP, t. 3, nr 3001.

422/3

— *De decem praeceptis*

Wykład Dekalogu.

Inc. *Primum praeceptum. Non adorabis deos alienos, Exod. 20. Quid Christus exposuit Matth. 4: Dominum deum tuum adorabis et illi soli servias...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 97, k. 6-7v.

Comm. Seńko, *Maciej Hayn...*, s. 41; Kaeppli SOP, t. 3, nr 2997; Wielgus (1992), s. 126.

422/4

— *De poena damnatorum*

Ok. 1450 r., Wiedeń; wariant tytułu: *Quaestio theologialis de poena damnatorum secundum Thomam de Aquino et Guilelmu Durandum*; kwestia teologiczna.

Inc. *Beatus Thomas super quartum [Sententiarum] dist. 44 art. 1 in responsione ad tertium, ubi querit de damnatis...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. IV Q 21, k. 92v-95v.

Comm. Seńko, *Maciej Hayn...*, s. 41; Kaeppli SOP, t. 3, nr 2995.

422/5

— *De universalibus*

1447/1448 r., Wiedeń; traktat filozoficzny.

Inc. *Abstractum et concretum quid sint? Necessesse est quod omne concretum denominetur ab aliquo abstracto ut album ab albedine, dives a dividiis [sic!]*...

Mss. Wrocław BUWr Ms. IV Q 22, k. 1-12v.

Comm. Seńko, *Maciej Hayn...*, s. 41; SOP, t. 3, nr 2994.

422/6

— *Disputatio de ieiunio*

1451 r., Wrocław; traktat o poście.

Inc. *Ieiunium ex dictis Thomae conclusive... 2.2e qu. CXLVI art. primo. Abstinencia est virtus...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. IV Q 22, k. 97-105v.

Comm. Seńko, *Maciej Hayn...*, s. 41; Kaeppli SOP, t. 3, nr 2996.

422/7

— *Excerpta ex 'Logica' Gualteri Burley*

1448 r., Wiedeń; wypisy z *Logica* Waltera Burleya.

Inc. *De hipoteticis implicitis cuiusmodi sunt exclusive exceptive reduplicative...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. IV Q 21, k. 74-79.

Comm. Seńko, *Maciej Hayn...*, s. 42; Kaeppli SOP, t. 3, nr 3003.

422/8

— *Exhortationes ad meditationem et conformationem passionis Christi*

1458 r. (1-2), 1470 r. (3), Wrocław; zachęta do rozważania i naśladowania życia Jezusa Chrystusa skierowana do współbraci.

Inc. 1. *Sollicitudine non pigri. [Rom 12, 11]. Ita Paulus apostolus alloquitur populum christianum ut habetur ad Romanos XII...* 2. *Quoniam spiritus noster seu anima ad ymaginem et similitudinem Dei creata est...* 3. *[De meditatione et conformatione passionis Christi:] Convertimini ad me in toto corde vestro in ieiunio et fletu et planctu et scindite corda vestra. Homo peccator et perditionis differt ab homine iusto et felicitatis...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 42, k. 83-96 (1-2), 127-141 (3); Ms. I Q 104, k. 59-68v.

Edd. A. Poznański, *Ku reformie średniowiecznych mendikantów. Macieja Hayna (†1477) 'Exhortatio ad meditationem et conformationem passionis Christi'*, „Folia Historica Cracoviensia”, 18 (2012), s. 91-140.

Transl. Poznański, *Ku reformie średniowiecznych...*, s. 91-140.

Comm. Seńko, *Maciej Hayn...*, s. 41; Kaeppli SOP, t. 3, nr 2999; Poznański, *Ku reformie średniowiecznych...*, s. 87-91.

422/9

— *Expositio orationis Dominicae*

Wykład Modlitwy Pańskiej.

Inc. *Pater noster qui es in celis. Thome de Aquino exponente...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I O 138, k. 132-134v.

Comm. Seńko, *Maciej Hayn...*, s. 41; Kaeppli SOP, t. 3, nr 2998; Wielgus (1992), s. 126.

422/10

— *Expositio super 'De ente et essentia' sancti Thomae de Aquino*

Wykład tekstu *O bycie i istocie* św. Tomasza z Akwinu.

Inc. *Urgente me vehementi desiderio de cognitione differentie realis inter esse et essentiam utilius fore perspexi, ut ad veram cognitionem habendam diligentius doctorem sanctum, quem pre ceteris mihi preelegi, viderem... Notandum igitur quod ens dividitur...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. IV Q 21, k. 87-92.

Comm. Seńko, *Maciej Hayn...*, s. 40; Kaeppli SOP, t. 3, nr 2992.

422/11

— *Notabilia circa opusculum Johannis Parisiensis secundum ordinem alphabeti*

1444 r., Kolonia; komentarz wg alfabetu do dzieła filozoficznego Jana z Paryża (Quidorta).

Inc. *Aliquando dicitur inter agens infinitum et patiens finitum nulla est proportio...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. IV Q 21, k. 24-35v.

Comm. Seńko, *Maciej Hayn...*, s. 42; Kaeppli SOP, t. 3, nr 3004.

422/12

— *Notabilia circa 'Primam Secundae' S. Thomae*

1450 r., Paryż; *reportatio* magistra Ursina w klasztorze dominikanów paryskich.

Inc. *Finis est ratio volendi eorum, que sunt ad finem et ideo doctor determinavit primo de actibus, qui sunt circa finem...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. IV Q 22, k. 13-17.

Comm. Seńko, *Maciej Hayn...*, s. 42; Kaeppli SOP, t. 3, nr 3002.

422/13

— ***Praefatio (Invitatio) in regulam beati Hieronymi et aliorum sanctorum patrum***

Komentarz do reguł zakonnych.

Inc. *In nomine Domini nostri Ihesu Christi qui det nobis omnibus in sancta religione continuum profectum. – Fratres karissimi in domino et minime negligendi, scire vos libeat quid quot cogitatis, dicitis et facitis si non est in divina scriptura fundatum et ordinatum ad eam est vanum et inutile...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 42, k. 126-126v.

422/14

— ***Principium in Primo ‘Sententiarum’***

17 IV 1445 r., Wrocław; mowa inauguracyjna nowo mianowanego kursora w szkole partykularnej teologii we Wrocławiu.

Inc. *Dum meipsum oculo contemplacionis inspicio, invenio me multipliciter fore inperfectionibus deditum...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 386, k. 47v-55.

Edd. Seńko, *Maciej Hayn...*, s. 41; A. Zajchowska, *Wykłady wstępne (‘Principia’) filozofii i teologii ze szkół dominikanów wrocławskich na przykładzie tekstów z rękopisu I Q 386 Biblioteki Uniwersyteckiej we Wrocławiu*, „PT”, 23 (2017), s. 50-62.

Comm. Kaeppli SOP, t. 3, nr 2993; Zajchowska, *Wykłady wstępne...*, s. 9-63.

422/15

— ***Rudimentum doctrinae***

1460 r.; traktat teologiczny.

Inc. *Assit in principio gratia sancti Spiritus. Mee intentionis est varios titulos doctorum in unum colligere et inde trahere, que possunt desumere ad edificationem animarum... Tituli ex rudimento nature, frater minor doctor Parisiensis Gilbertus nomine fecit... Omnes homines natura scire desiderant...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. IV Q 21, k. 132-143.

Comm. Seńko, *Maciej Hayn...*, s. 42; Kaeppli SOP, t. 3, nr 3006.

422/16

— *Sermones ad clerum*

Sześć kazań do zakonników, z których pierwsze: *de synodo*.

Inc. *Exprobravit. Sic Christus dominus suos discipulos alloquebatur ut scribitur Marci ultimo [, 14] et habetis in currentis festivitatis Ewangelio. – Preclarissimi viri, pontifices eximii ac princeps inclite, domini patres ac magistri ceterique universi et singuli. Cum inter cetera pietatis opera non sit nimium errantem ab erroris semita revocare...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 386, k. 1-23v, 27v-47v.

Comm. Seńko, *Maciej Hayn...*, s. 41; Kaeppli SOP, t. 3, nr 3000, Wielgus (1992), s. 126.

422/17

— *Tractatus contra curatos qui nituntur fratres b. Dominici impedire in sepulturis, cum declarationibus doctorum Bononiensium*

Traktat teologiczny w obronie dominikanów.

Inc. *Ad honorem Dei omnipotentis almeque genitricis sue virginis Marie et ad defensionem contra curatos qui nituntur fratres beati Dominici impedire in suis sepulturis libens laicorum apud se ligencium...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 97, k. 181-187v.

Comm. Kaeppli SOP, t. 3, nr 3007.

422/18

— (attrib.) *Excerptum legendae sanctae Katherinae de Senis ex vera legenda eiusdem virginis Raymundi de Capua*

1470 r., Wrocław; wyjątki z legendy św. Katarzyny ze Sieny; w rękopisie (na k. 153r) tytuł z adnotacją: *per f. M. H.*

Inc. *Beata Katherina nata est in civitate Senensi regionis Tuscie...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 42, k. 151-199v.

423.

Maciej z Kobylina

(Matthias de Cobylyno, Kobylinko)

Ur. ok. 1425 r., syn Andrzeja; od 1441 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1444 r. bakałarz, 1448/49 r. magister sztuk, nauczyciel w szkole katedralnej krakowskiej, odbył studia teologiczne, ok. 1464/65 r. bakałarz, ok. 1471 r. licencjat teologii, 1472 r. profesor teologii, w l. 1462 i 1469 prepozyt Collegium Maius, w l. 1456, 1464, 1471, 1472 i 1484 dziekan Wydziału Sztuk, w l. 1477-1478, 1484-1485, 1488-1492 rektor Uniwersytetu Krakowskiego; zm. w 1492 r.

Lit. PSB, t. 19, s. 19-20; Fijałek (1898), s. 14-15; Wielgus (1992), s. 128-129; Knoll (2016), s. 293, 624.

423/1

— **Liber Genesis**

Wariant tytułu: *Compendium s. Bibliae*; komentarz do Ks. Rodzaju; kodeks należał do Macieja z Kobyлина.

Inc. *Liber Genesis, capitulum I: In principio Dominus creavit, fecit duo luminaria...*

Mss. Kraków BJ Ms. 3248, k. 149-231.

Comm. Wielgus (1992), s. 129.

423/2

— (dub.) **Lectura in ‘Sapientiam’ Roberti Holcot**

Kwestie różnych autorów (m.in. św. Tomasza z Akwinu) do fragmentów tekstu *Expositio libri Sapientiae* Roberta Holkota, zamieszczone na marginesach kart, w rękopisie należącym do Macieja z Kobyлина.

Mss. Kraków BJ Ms. 1211, k. 1-547.

Comm. Wielgus (1992), s. 129 (jako authent.); Catalogus BJ, t. 7, s. 88-93.

424.

Maciej z Koła

Ur. ok. 1375 r.; studiował na Uniwersytecie Praskim, po 1395 r. bakałarz, 1398/99 r. magister sztuk, 1403 r. wykładał na Wydziale Sztuk Uniwersytetu Krakowskiego, w Krakowie podjął studia prawnicze, w 1403 r. lub w 1408 r. bakałarz dekretów, ok. 1408 r. lub 1414 r. licencjat, studiował także teologię, 1416-1421 (zapewne 1417 r.) bakałarz, 1426 r. doktor teologii, 1423/24 r. rektor Uniwersytetu Krakowskiego; 1403 i 1408 r. pleban kościoła w Mąkolnie (dawnej Mąkolinie k. Koła), w 1403 r. kanonik kolegiaty w Wieluniu, w 1408 r. kanonik kolegiaty w Uniejowie, od 1411 r. wiceoficjał w krakowskim sądzie biskupim; od 1426 r. kanonik poznański; od 1435 r. kanonik sandomierski, kustosz skarbimierski; zm. w 1441 r.

Lit. PSB, t. 19, s. 20-21; PWPUJ, s. 239-241; SPTK, t. 3, s. 16-17; Fijałek (1898), s. 106-108; Hajdukiewicz (1974), s. 385; Markowski (1996), s. 137; A. Jabłońska, *Kapituła uniejowska do początku XVI wieku*, Kielce 2005, s. 163; Dembiński (2012), s. 509; Knoll (2016), s. 598.

424/1

— **Nomina herbarum in lingua Latina, Germanica, Polonica scripta**

Pocz. XV w. (?); słownik – herbariusz łacińsko-niemiecko-polski.

Inc. *Smyldzewe; apium, eppe, pczelnik...*

Mss. Kraków BJ Ms. 836, k. II.

Comm. A. Brückner, *Przyczynek do słownictwa polskiego*, „Rozpr. AU. Wydz. Fil.”, 38 (1904), s. 387-397; *Catalogus BJ*, t. 6, s. 336.

424/2

— (attrib.) *Sermo de S. Stanislao*

Pocz. XV w. (?); kazanie o św. Stanisławie.

Inc. *Talis decebat, ut esset nobis pontifex. Ad Hebreos VII* [, 26]. – *Hic, karissimi, iuxta sacrorum canonum instituta illum decet esse pontificem...*

Mss. Kraków BJ Ms. 836, k. 158v-159v.

Comm. *Catalogus BJ*, t. 6, s. 336 (jako attrib.).

425.

Maciej z Kościana

Ur. w rodzinie mieszczańskiej, syn Klemensa z Kościana; od 1442 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1445 r. bakałarz sztuk, następnie odbył studia z zakresu prawa kanonicznego, w 1472/73 r. doktor prawa kanonicznego; 1478 (?) i 1479 r. dziekan Wydziału Prawa, w l. 1472/73, 1473, 1482, 1482/83, 1485 rektor Uniwersytetu Krakowskiego; od ok. 1470 r. pleban kościoła św. Anny; zm. w 1488 r.

Lit. PWPUJ, s. 242-243; SPTK, t. 3, s. 17; SPH, t. 1, s. 144; A. Karbowski, *Dzieje wychowania i szkół w Polsce w wiekach średnich*, t. 3, Lwów 1923, s. 354; J. Krzyżaniakowa, *Wielkopole na Uniwersytecie Krakowskim w pierwszej połowie XV wieku*, [w:] *Munera Poznaniensia*, Poznań 1965, s. 91.

425/1

— *Miracula s. Ioannis Cantii*

Ok. 1475 r.; spis cudów przy grobie Jana z Kęt w kościele św. Anny w Krakowie, rejestrację zapoczątkował Maciej z Kościana jako proboszcz kościoła św. Anny, sam występował jako świadek niektórych z cudów.

Mss. Kraków BJ Ms. 105, k. 2-25v; Ms. 141, k. 91-112.

Facs. (fragm.) PWPUJ, s. 242.

Edd. MPH 6, s. 481-533.

Comm. *Hagiografia Polska*, t. 1, s. 536-558; W. Kętrzyński, *Wstęp*, [w:] *Miracula s. Joannis Cantii*, [w:] MPH 6, s. 481-483; A. Witkowska, *Kulty pątnicze piętnastowiecznego Krakowa. Z badań nad kulturą religijną*, Lublin 1984, s. 44-47; H. Ryś, *Miracula św. Jana z Kęt jako źródło poznania średniowiecznej religijności ludowej*, [w:] *Święty Jan Kanty. W sześćsetletnią rocznicę urodzin, 1390-1990*, Kraków 1991, s. 55-70; R. M. Zawadzki, *Staropolski konterfekt świętego Jana z Kęt*, Kraków 2002, s. 123-132; A. Witkowska, *Zbiory krakowskich mira-*

cula z XV i początku XVI w., [w:] *Mente et litteris. O kulturze i społeczeństwie wieków średnich*, Poznań 1984, s. 299-312 [przedr. w: *taż, Sancti. Miracula. Peregrinationes*, Lublin 2009, s. 226-240].

426.

Maciej z Krajny

(Matthias de Krajna)

Ur. na przełomie lat 70. i 80. XV w.; od 1496 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1501 r. bakałarz, 1505 r. magister sztuk, odbył studia medyczne w Padwie, ok. 1508 r. doktor medycyny, lekarz królewski, astronom, nobilitowany w 1513 r.; zm. ok. 1546 r.

Lit. PSB, t. 19, s. 21-22; Rosińska (1984), nr 561, 610, 814, 830, 924, 1126, 1679, 1775, 1802, 1854, 1907; W. Wróbel, *Maciej z Krajny i Buzun herbu Topór (ok. 1470-ok. 1546)*, „*Studia Podlaskie*”, 18 (2009/2010), s. 279-296.

426/1

— *Commentum super ‘Amicus medicorum’*

Przed 1506 r.; komentarz do traktatu medycznego Jana Ganiveta, *Amicus medicorum*.

Inc. *Sciencia astrologie est difficillime cognicionis sive difficiliter studetur...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1839, k. 109v-152.

Comm. *Corpus Academicum Cracoviense* (CAC), http://cac.historia.uj.edu.pl/osoba/2002918_Maciej_z_Krajny_syn_Stanis%C5%82awa_lub_syn_Marka (dostęp: 10.11.2019).

426/2

— *Commentum super ‘Centiloquium’ Ps.-Ptolemaei*

Przed 1506 r., Kraków; komentarz do traktatu astrologicznego.

Inc. *Dicitur eciam hic liber liber fructuum, quia sicut fructus est...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1839, s. 54v-79.

Comm. *Corpus Academicum Cracoviense* (CAC), http://cac.historia.uj.edu.pl/osoba/2002918_Maciej_z_Krajny_syn_Stanis%C5%82awa_lub_syn_Marka (dostęp: 10.11.2019).

426/3

— *Commentum super ‘Tractatulus ex intencione sapientium in sciencia siderali edoctorum’*

Przed 1506 r., Kraków; komentarz do traktatu astrologicznego autorstwa Jana z Głogowa.

Inc. Hoc prohemium auctoris non aliud intendit nisi quod ille...

Mss. Kraków BJ Ms. 1839, s. 109v-152.

Comm. *Corpus Academicum Cracoviense* (CAC), http://cac.historia.uj.edu.pl/osoba/2002918_Maciej_z_Krajny_syn_Stanis%C5%82awa_lub_syn_Marka (dostęp: 10.11.2019).

426/4

— *Dispensatorium medicinale ex variis auctoribus collectum passim cum glossulis lingua Polonica scriptis*

Kompilacja medyczna.

Inc. Sudor. – Sudor fit aut propter caliditatem aut propter virtutis expulsivae potentiam, aut propter virtutis debilitatem...

Mss. Kraków BJ Ms. 588, k. 10v-51, 62-64v, 67v-71v, 92v-140v, 170v-276v, 278v-285, 287-289v.

Comm. *Catalogus* BJ, t. 4, s. 127-130.

427.

Maciej z Legnicy

(Matthias Hildebrandi de Legnicz, Matthias Hylbrandi de Legnicz)

Ur. ok. 1350 r., syn Hildebrandta, starszy brat Jana z Kluczborka profesora Uniwersytetu Krakowskiego; od ok. 1371 r. studiował na Uniwersytecie Praskim, 1374 r. bakałarz, 1379 r. magister sztuk; w 1389/90 r. dziekan Wydziału Sztuk Uniwersytetu Praskiego; odbył studia teologiczne w Pradze, 1397 r. licencjat, 1400 r. profesor teologii; kaznodzieja w kościele św. Galla na Starym Mieście w Pradze, 1409 r. kanonik legnicki, od ok. 1409 r. przebywał w Krakowie, ok. 1412 r. profesor Uniwersytetu Krakowskiego; zm. ok. 1413 r. w Krakowie.

Lit. PSB, t. 19, s. 22-23; SPTK, t. 3, s. 17-18; A. Franz, *Matthias von Liegnitz und Nicolaus Stör von Schweidnitz. Zwei schlesische Theologen aus dem 14./15. Jahrhundert*, „Der Katholik”, 78 (1898), nr 1, s. 2-16; J. Fijałek, *Matthias von Liegnitz*, „Der Katholik”, 78 (1898), nr 1, s. 380; Fijałek (1898), s. 100-102; Stegmüller RB, nr 5552-5554; S. Bylina, *Maciej z Legnicy, śląski propagator pism Konrada Waldhausena*, „Sobótka”, 17 (1962), nr 3-4, s. 334-344; J. Krzyżaniakowa, *Związki Uniwersytetu Praskiego z Uniwersytetem Krakowskim w 2 poł. XIV wieku*, „Acta Universitatis Carolinae Pragagensis”, 5 (1964), s. 125; S. Bylina, *Wpływy Konrada Waldhausena na ziemiach polskich w drugiej połowie XIV i pierwszej połowie XV wieku*, Wrocław 1966, s. 59-66; Tříška (1967), s. 122-123; Tříška (1968a), s. 16-17; Hajdukiewicz (1974), s. 385; Wielgus (1992), s. 40-42; Michałowska (2011), s. 497.

427/1

— *Commentarius ad Romanos*

Wariant tytułu: *Commentarius super Epistolam ad Romanos*; komentarz biblijny.

Mss. Trewir StdB Ms. 103 (Tříška (1969) – Ms. 104).

Comm. Franz (1898), s. 41; Stegmüller RB, nr 5552; Tříška (1967), s. 123; Tříška (1969), s. 35; Wielgus (1992), s. 41.

427/2

— *Commentarius ad I Corinthios*

Wariant tytułu: *Commentarius super Iam epistolam ad Corinthios*; komentarz biblijny.

Mss. Trewir StdB Ms. 104.

Comm. Franz (1898), s. 41; Stegmüller RB, nr 5553-5554; Tříška (1967), s. 123; Wielgus (1992), s. 41.

427/3

— *Disputatio de 'Quolibet'*

Ok. 1397 r., Praga; kwestie filozoficzne.

Inc. *Questio principalis est ista, utrum summum bonum summe volibile omnium citra se causa productiva sit a nobis summe cognoscibile... Circa disputacionem de quodlibet venerandi magistri Mathie de Legenicze prima questio deputata erat illa, ad quam more solito decanus facultatis arcium solet respondere, utrum studiorum privilegiorum universitates ad aliquam speciem iuste policie sint reducibiles...*

Mss. Stralsund Stadtarchiv der Hansestadt Stralsund Ms. HS. 1067, k. 207-278.

Comm. R. Damme, *Das Stralsunder Vokabular. Edition und Untersuchung einer mittelniederdeutsch-lateinischen Vokabularhandschrift des 15. Jahrhunderts*, Köln-Wien 1988, s. 15-16.

427/4

— *Lectura super 'Summam' Heynrici de Alemania 'Ethice Nicom.' Aristotelis*

Ok. 1386 r., Praga; wariant tytułu: *Lectura supra libros Ethicorum; Lectura summe I-X librorum Ethicorum Henrici de Alemania cum lectura magistri Matthiae de Legnicz*; wykład na temat komentarza Henryka de Alemannia do *Etyki Nikomachejskiej* Arystotelesa.

Inc. *Circa principium huius est advertendum secundum quod dicit Albertus in commento suo super isto libro...*

Mss. Praga NK Ms. X. F. 15, k. 1-193v.

Comm. J. B. Korolec, *Komentarz Macieja z Legnicy do Etyki Nikomachejskiej w rękopisie Biblioteki Uniwersyteckiej w Pradze 1941 (X.F.15)*, MSZHFSS, 7 (1967),

s. 38-50; Tříška (1967), s. 123; Lohr (1971), s. 343, nr 1; J. B. Korolec, *Repertorium commentariorum medii aevi in Aristotelem Latinorum quae in Bibliotheca olim Universitatis Pragensis nunc Státní Knihovna ČSR vocata asservantur*, Wrocław-Warszawa-Kraków 1977, s. 73.

427/5

— *Postilla parva super epistolas dominicales*

1400-1401 r., Praga; wariant tytułu: *Collecta super epistolis dominicalibus; Declarationes*; kolekcja kazań niedzielnych.

Inc. [Prol.] *Videte quoniam non mihi soli laboravi sed omnibus. Hanc propositionem scribit sapiens Ihesus filiis Syrach Ecclesiastici XXIIIo* [24, 47]. *Quamquam dilectissimi duplex sit labor bonus et malus...*; [Dom. 1 Adv.] *Scientes, quia hora est...* [Rom 13, 11]. – *Hic commendat karitatem, eo quod per ipsum est opportunitas bene operandi...*

Mss. Gdańsk Bibl. PAN Ms. Mar.F.131, k. 1-323v (zniszczony); Ms. Mar.F.261, k. 1-228v; Kielce BWS D Ms. 235, k. 1-211v; Ms. 23, k. 68v-70v (Sermo in Dom. 1 Adventus); Kraków BJ Ms. 1562, k. 1-217 (dominicales et quadragesimales); Ms. 1564, k. 11-186 (dominicales et quadragesimales), k. 177-178v (fragm.); Ms. 1622, k. 1-244v; Ms. 1632, k. 1-246; Lublin Bibl. KUL Ms. 1284, k. 17-208v; Pelplin Bibl. Dioc. Ms. 195 (120); Warszawa BN Ms. Lat.F.ch.I.51; Lat.F.ch.I.52; Lat.F.ch.I.54; Lat.F.ch.I.60; Lat.F.ch.I.153; Lat.F.ch.I.370; B 1605 (wszystkie zniszczone); Wrocław Arch. Archid. i Bibl. Kap. Ms. 20; Wrocław BUWr Ms. I F 285, k. 29-233; Ms. I F 545, k. 1-210 (i k. 210v-220v rejestr); Ms. I F 546, k. 1-188v (dominicales et quadragesimales); Ms. I F 547, k. 1-254 (dominicales et quadragesimales); Ms. I F 548, k. 1-221 (dominicales et quadragesimales); Ms. I F 549, k. 1-183; Ms. I F 550, k. 1-328; Ms. I F 551, k. 1-226v; Ms. I F 562, k. 1-203v (dominicales); ponadto zob. wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Tříška (1967), (bez rozróżnienia między *Postilla magna* a *postilla parva*); Wielgus (1992) (tylko *Postilla parva*).

Comm. Franz, *Matthias von Liegnitz...*, s. 4-8; Fijałek (1898), s. 101; Tříška (1967), s. 122-123; Tříška (1968a), s. 17; Wielgus (1992), s. 41-42.

427/6

— *Postilla magna super epistolas dominicales totius anni*

1400 r.; zbiór kazań niedzielnych w roku kościelnym.

Inc. *Circumfulsit eum lux* [Act 9, 3]. *Digni ac dilecti discipuli, quamquam singuli sancti superno munere ditati velut luminaria lucidissima...*; [Dom. 1 Adv.] *Fratres scientes quia hora est...* [Rom 13, 11]. – *Haec lectio scribitur in epistola ad Rom. XIII et legitur in prima dominica adventus Domini, in qua apostolus commendat nobis caritatem...*

Mss. Monachium BSB Ms. Clm. 8235, k. 1-348; Ms. Clm. 18718; Göttweig Stiftsbibliothek Ms. 303; Ms 304.

Comm. J. B. Schneyer, *Beobachtungen zu lateinischen Sermoneshandschriften der Staatsbibliothek München*, München 1958, s. 68-69; Wielgus (1992), s. 42.

427/7

— *Quaestio theologica*

Pocz. XV w.; wariant tytułu: *Quaestio magistri Mathiae de Legnicz*; kwestia teologiczna.

Inc. *Utrum agens contra conscienciam erroneam plus peccat quam sequens eam. Et arguitur, quod sequens erroneam conscienciam plus peccet quam agens contra eam...*

Mss. Gdańsk Bibl. PAN Ms. Mar.F.236, k. 150v; Wrocław BUWr Ms. I F 285, k. 292-293v; Ms. I F 699, k. 235-236v.

Comm. Franz, *Matthias von Liegnitz...*, s. 16; Tříška (1967), s. 123.

427/8

— *Quaestiones theologicae*

1395 r.; kwestie teologiczne, m.in. *de angelis et animabus, de dyabolo, de mechanicis et in festis laborantibus...*, *de pascha, de sacerdotibus et horis canonicis et missa et monachis et scolaribus, de abbate et monachis itp.*

Inc. *Queritur ubi fuerit Deus ante creacionem mundi? R. in se ipso...*

Mss. Monachium BSB Ms. Clm. 17784, k. 127-146; Ms. Clm. 23788, k. 112-134.

Comm. Franz, *Matthias von Liegnitz...*, s. 9-15; Tříška (1967), s. 123; Tříška (1969), s. 35; Bracha (2013), s. 29.

427/9

— *Sermo de Annunciacione*

Kazanie o Zwiastowaniu NMP, znane z jednego przekazu.

Inc. *Ave Maria...*

Mss. Braunschweig StdB Ms. Cod. 55, k. 202-205v.

Comm. H. Nentwig, *Die mittelalterlichen Handschriften in der Stadtbibliothek zu Braunschweig*, Wolfenbüttel 1893, s. 37; Franz (1898), s. 41; Tříška (1967), s. 123.

427/10

— *Sermo in exequiis Johannis de Jenzenstein (Ienstein)*

Czerwiec 1400 r., Praga; kazanie na śmierć biskupa praskiego Jana z Jenzensteinu, incipit zbieżny z kazaniem Mikołaja Tempelfelda z Brzegu (zob. *Sermo in die funebris Johannis de Papia*).

- Inc.** *Mors illi ultra non dominabitur, Ad Romanos 6 [, 9]. – Quamquam vas electionis archiepiscopi et doctor gentium beatissimus Paulus apostolus et doctor gentium ad litteram verba proposita de Christo protulerit...*
- Mss.** Kraków BJ Ms. 1761, k. 181-182; Wrocław BUWr Ms. I F 285, k. 234-235v; Ms. I Q 37, k. 385-387 (jako *sermo magistri Mathei de Cracovia de exequis funebrum*).
- Edd.** G. Sommerfeldt, *Die Leichenpredigt des Magister Matthias von Liegnitz auf den Tod des Prager Erzbischofs Johann von Jenstein*, „Mitteilungen des Vereins für Geschichte der Deutschen in Böhmen”, 42 (1903), s. 270-275.
- Comm.** Sommerfeldt, *Die Leichenpredigt...*, s. 269-270; Tříška (1967), s. 122.

427/11

— (attrib.) *Postilla solemnis*

- Koniec XIV w.; wariant tytułu: *Sermones de tempore*; kolekcja przypisywana też Mateuszowi z Krakowa (zob.) lub Janowi Sylwanowi z Pragi (zob.); w rękopisie BUWr na wyklejce nota z 1424 r. o zakupie rękopisu: *qui est sollempnis postilla magistri Mathie de Cracovia, quam predicavit Prage, cum ibidem viguit universitas*.
- Inc.** *Hora est iam nos de somno surgere etc. Romanorum tredecimo [Rom 13]. – Quia rex noster advenit cui occurrere necessarium est...*
- Mss.** Wrocław BUWr Ms. I F 497, k. 1-284v.
- Comm.** G. Sommerfeldt, *Zu Matthäus de Cracovias kanzelrednerischen Schriften (Zweiter Teil)*, „Zeitschrift für Kirchengeschichte”, 23 (1902), z. 4, s. 597-598 (jako authent.); Tříška (1967), s. 118 (jako Mateusz z Krakowa); Tříška (1968a), s. 13 (jako dub. – autorem Aldobrandinus de Cavalcantibus OP); SPTK, t. 3, s. 84 (jako dub. – Mateusz z Krakowa); PSB, t. 9, s. 507-509 (jako Jan Sylwan z Pragi), Wielgus (1992), s. 18 (jako Jan Sylwan z Pragi).

427/12

— (attrib.) *Sermones*

- Trzy kazania (Tříška (1967)); ale w kodeksie Wiedeń ÖNB Ms. 3746, k. 72-92 znajduje się dziesięć kazań (*Sermones decem de animabus*) bez podania autora, z których pierwsze kazanie ma identyczny incipit jak przekaz z Grazu.
- Inc.** *In diebus illis, audi vocem de celo... Notandum quod Soccus posuit in sermonibus suis...*
- Mss.** Graz UB Ms. 1093, k. 193-202.
- Comm.** Tříška (1967), s. 123; Wielgus (1992), s. 42.

427/13

— (attrib.) *Concordantia evangelistarum de passione Domini*

Pocz. XV w.; wariant tytułu: *Expositio passionis*; traktat pasyjny, w rękopisie BJ Ms. 303 autorstwo przypisane Maciejowi z Legnicy (*per venerabilem magistrum Mathiam de Legnicz*); inni prawdopodobni autorzy: Mateusz z Krakowa (zob.), Mikołaj Ligatoris zw. Goleszko z Krakowa (zob.), Mikołaj Magni z Jawora (zob.).

Inc. *Scitis, quia post biduum Pasca fiet. Matth. XXVI [, 2]. – Nota quod passio Christi scribitur a Mattheo...*

Mss. Kraków BJ Ms. 303, k. 157-186.

Comm. Franz (1898), s. 59 (jako dub.); G. Sommerfeldt, *Zu Matthäus de Cracovias kanzelrednerischen Schriften*, „Zeitschrift für Kirchengeschichte”, 22 (1901), z. 3, s. 468; Tříška (1967), s. 123 (jako authent.); Tříška (1968a), s. 17 (jako dub.); Kowalczyk (1999), s. 124 (jako Filip Cancellarius de Caldere).

428.

Maciej z Łabiszyna

(Matthaeus de Lapischino)

Ur. ok. 1400 r. w Łabiszynie (na Kujawach) w rodzinie szlacheckiej h. Łaska; od 1419 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1421 r. bakałarz, 1425 r. magister sztuk, od 1427 r. członek, a w 1429 r. prepozyt Kolegium Większego; w l. 1431-1445 bibliotekarz Collegium Maius; w 1432 r. dziekan Wydziału Filozoficznego; odbył studia teologiczne, 1434 r. bakałarz, 1445 r. licencjat, 1446 r. doktor i profesor teologii, kanonik, kustosz, od 1449 r. dziekan kolegiaty św. Floriana w Krakowie, 1449 r. rektor Uniwersytetu Krakowskiego; zm. między 1452 r. a 1456 r.

Lit. PSB, t. 19, s. 27; SPTK, t. 3, s. 18-22; Fijałek (1898), s. 164-165; Fijałek (1900a), t. 1, s. 45-46, 252-253, 286; Morawski (1900), t. 1, s. 423-424; Stegmüller RB, 6, nr 9497; J. Krzyżaniakowa, *Wielkopole na Uniwersytecie Krakowskim w pierwszej połowie XV wieku*, [w:] *Munera Poznaniensia*, Poznań 1965, s. 86-87; Markowski (1965a), s. 229-233 i passim; J. Zathej, *Biblioteka Jagiellońska w latach 1364-1492*, [w:] *Historia Biblioteki Jagiellońskiej*, t. 1, Kraków 1966, passim; Szelińska (1966), passim; Chmielowska, Włodek (1971), s. 3-55; Hajdukiewicz (1974), s. 386; Wielgus (1992), s. 94-98; Ożóg (2004), wg indeksu; S. Wielgus, *Maciej z Łabiszyna – jeden z najwybitniejszych piętnastowiecznych teologów i filozofów krakowskich*, [w:] *Lux tua in corde meo*, Kraków 2004, s. 543-549; Michałowska (2011), s. 498; Knoll (2016), s. 506, 529, 617-618.

428/1

— *Collatio in universitate facta I*

Kazanie uniwersyteckie.

Inc. *In nomine... Pro collatione hodierna assumo verbum... Quod scribitur Math. XI...: Ecce, qui mollibus vestiuntur, in domibus regum sunt. Reverendi patres, magistri... Beatus Bernardus in sermone de adventu domini ait...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2231, k. 286-290 (autograf).

Comm. Chmielowska, Włodek (1971), s. 25-26; SPTK, t. 3, s. 20.

428/2

— *Collatio in universitate facta II*

Kazanie uniwersyteckie.

Inc. *In nomine... Pro collatione hodierna in praesentia paternitatum vestrarum assumpsi verbum: Deus visitavit plebem suam, scribitur Lucae, VII... Quia homo per peccatum perdiderit divinam cognitionem...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2231, k. 290-293v (autograf).

Comm. Chmielowska, Włodek (1971), s. 26; SPTK, t. 3, s. 20.

428/3

— *Collecta super Evangelium secundum s. Joannem*

Po 1446 r., Kraków; wariant tytułu: *Commentum in Evangelium s. Joannis cum quaestionibus*; komentarz do Ewangelii św. Jana z kwestiami teologicznymi.

Inc. [pars 1, prolog:] *Quis est electus, quem praeponam ei Jer. 49 [19]. Omnes Christi apostoli tamquam lapides fundamentales et primarii, super quos grande et solidum aedificium... Quare scientia sacra dicitur divina seu theologica. Respondeo: secundum Alexandrum... [collecta:] In principi erat verbum... Haymo dicit de hoc evangelio, quod beatus Joannes rogatus ab episcopis Asiae hoc evangelium noluit scribere nisi indicto ieiunio... [pars 2:] Iohannes perhibet testimonium... [Io 1, 15-17]. Posita evidencia verbi incarnati, secundum quod Apostolus innotavit visu ab ipso verbo...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1273, k. 1-537 [pars 1: Io 1, 1-14]; Ms. 1455, k. 2-459 [pars 2: Io 1, 15-8,12].

Edd. (fragm.) S. Wielgus, *Związki komentarza Macieja z Łabiszyna do Ewangelii św. Jana z 'Sumą teologiczną' Aleksandra z Hales*, „Acta Mediaevalia”, 4 (1983), s. 63-71.

Comm. Stegmüller RB, nr 9497, 9507; Chmielowska, Włodek (1971), s. 17; SPTK, t. 3, s. 20; S. Wielgus, *Komentarz Macieja z Łabiszyna do ośmiu początkowych rozdziałów z Ewangelii św. Jana (BJ Ms 1273, BJ Ms 1455)*, „Acta Mediaevalia”, 3 (1978), s. 75-106; Wielgus, *Związki komentarza...*, s. 59-62; Wielgus (1992), s. 95.

428/4

— *Commentum in IV libros ‘Sententiarum’*

Po 1446 r., Kraków; komentarz do ks. I-IV *Sentencji* Piotra Lombarda; wg Chmielowskiej i Włodek (*Maciej z Łabiszyna...*) mógł to być wykład magistralny Macieja z Łabiszyna.

Inc. [Prolog:] *Cupientes aliquid. Liber iste Sententiarum dividitur prima sui divisione in tres partes, videlicet in prologum, tractatum et epilogum. Tractatus incipit in fine libri haec de pedibus. In prima parte Magister ostendit sui laboris causas...; [in librum I:] Veteris ac novae. In hac distinctione manifestat magister totam materiam, de qua in sequentibus est tractandum...; [in librum II:] Creationem rerum. In illo secundo Magister agit de emanatione rerum a primo ente...; [in librum III:] In hoc tertio agit de misterio incarnationis et passionis filii Dei... Quaeritur utrum divina natura potuerit uniri cum humana natura et videtur, quod non...; [in librum IV:] Samaritanus. Liber iste Sententiarum tamquam fluvius paradisi in quatuor capita dividitur, id est in quatuor parciales libros... Quaeritur, quid sit sacramentum. Nota sacramentum quatuor modis diffinitum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1456, k. 9-847.

Edd. (fragm.) Włodek (1970), s. 78-93.

Comm. Chmielowska, Włodek (1971), s. 18-19; SPTK, t. 3, s. 20.

428/5

— *Determinatio magistri pertinens ad quaestionem disputatam pro actu in facultate artium*

Determinatio do kwestii na Wydziale Sztuk.

Inc. *Posita per magistrum intentione ipsius catholice iuxta sacrorum doctorum aestimationem pro clariori huius materiae petractione... Aliqua sunt subiacenda, et quia magister incepit dicta sua termino quaestionis scilicet a Filio Dei...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2231, k. 413-417, 419-425v (autograf).

Comm. Chmielowska, Włodek (1971), s. 29; SPTK, t. 3, s. 21.

428/6

— *Disputatio theologica*

Po 1443 r., Kraków; kwestia teologiczna oraz *determinatio magistri*.

Inc. *Utrum Christus de Virgine natus et secundum legem circumciscus sit convenienter a regibus gentium adoratus. Quod quaestio sit falsa...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2231, k. 222-233v.

Comm. Chmielowska, Włodek (1971), s. 12; SPTK, t. 3, s. 19.

428/7

— *Disputatio theologica de sacramento Eucharistiae*Dwie kwestie teologiczne oraz *determinatio magistri*.

Inc. *Utrum corpus Christi contentum sub speciebus sacramenti realiter possit simul esse in divinis locis localiter. Nota: Christus non est... naturae, sed personae in duabus naturis... Utrum corpus Christi contentum sub speciebus panis sacramentaliter possit esse simul in pluribus locis localiter... Arguitur quod non...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2231, k. 207-208, 211-213v, 215-221.

Comm. Chmielowska, Włodek (1971), s. 22-23; SPTK, t. 3, s. 20.

428/8

— *Expositio cum quaestionibus super prologum Primi 'Sententiarum'*Wykład prologu do ks. I *Sentenci* Piotra Lombarda.

Inc. *Cupientes. Liber primus Sententiarum, cuius subiectum est Deus... Notandum primo dicit cupientes, in hoc notatur prima causa moves ad compilationem huius operis...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2231, k. 120-126 (autograf).

Comm. Chmielowska, Włodek (1971), s. 22; SPTK, t. 3, s. 20.

428/9

— *Expositio et glossa in X libros 'Ethicorum' Aristotelis*Po 1425 r.; komentarz do *Etyki* Arystotelesa.

Inc. [Lib. 1:] *Liber primus moralis philosophiae, qui est de regimine unius tantum. Et dividitur in decem libros: in primo de felicitate in communi, in secundo de omnibus vitiis et virtutibus in generali...*

Mss. Kraków BJ Ms. 714, k. 2-86v (autograf, glosa).

Comm. Chmielowska, Włodek (1971), s. 8-10; Lohr (1974), s. 143, nr 1; SPTK, t. 3, s. 20; Markowski, Włodek (1974), s. 46 (jako attrib.).

428/10

— *Glossa marginalis in 'Homiliarium' secundum Paulum Diaconum*Po 1434 r., Kraków; komentarz do *Homiliarza* Pawła Diakona w formie glosy marginalnej.

Inc. *Pro introductione istius evangelii potentes reges in adventu quem populus noverrit esse futurum praecedunt aliqua signa...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1390, k. 228-284v (autograf).

Comm. Chmielowska, Włodek (1971), s. 12; SPTK, t. 3, s. 19; Wielgus (1992), s. 95.

428/11

— *Glossae marginales super Novum Testamentum cum Ps.-Walafridi glossa ordinaria*

Komentarz w formie glosy marginalnej do Nowego Testamentu.

Mss. Kraków BJ Ms. 317, k. 291-322.

Comm. Wielgus (1992), s. 95.

428/12

— *Notulae de praeceptis Veteris Testamenti*

Wypisy z ksiąg Starego Testamentu.

Mss. Kraków BJ Ms. 2231, k. 400v-408 (autograf).

Comm. Chmielowska, Włodek (1971), s. 29; SPTK, t. 3, s. 20; Wielgus (1992), s. 95.

428/13

— *Oratio decani: Reddite ergo...*

1432 r., Kraków; wariant tytułu: *Collatio pro statutis legendis*; mowa dziekańska na Wydziale Sztuk.

Inc. *In nomine... Et quia unum quodque devians ab ordine... Reddite ergo, que sunt cesaris cesari et que sunt Dei Deo [Mt 22]. Venerabiles magistri... Summus iudex et generalis dominus...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2231, k. 278-280.

Edd. M. Gensler, D. Gwis, Macieja z Łabiszyna 'Collatio pro statutis legendis', „StMed”, 34-35 (1999-2000), s. 317-320.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 153, nr 20; SPTK, t. 3, s. 20.

428/14

— *Oratio rectoris pro introductione statutorum*

1449 r., Kraków; mowa rektorska.

Inc. *In nomine... Pro introductione eorum, que statutum rectoris concernunt, assumpsi verbum, quod scribitur Eccl. 32: Rectorem te posuerunt, noli extolli. – Reverendi patres... Quod Deus ab inicio fecit hominem...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2231, k. 100-109v, 112-116 (redakcja 2) (autograf).

Comm. Kowalczyk (1970), s. 153, nr 23; Chmielowska, Włodek (1971), s. 20; SPTK, t. 3, s. 20.

428/15

— *Oratio rectoris*

1449 r., Kraków; wariant tytułu: *Verba rectoris, Oratio: Sermonem locutus sum vobis*; mowa rektorska.

Inc. *In nomine... Hortatus est me venerabilis magister... ex evangelio Joh. XV. – Sermonem locutus sum vobis. Reverendi patres... Cum prima causa magis influat in effectum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2231, k. 49-52v (autograf); (fragm.) Ms. 2234, k. 89.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 153, nr 22; Chmielowska, Włodek (1971), s. 21; SPTK, t. 3, s. 20.

428/16

— *Principia in IV libros ‘Sententiarum’*

1443-1444 r., Kraków; wstępny do ks. I-IV *Sententji* Piotra Lombarda.

Inc. [In librum I:] *In nomine benedictae Trinitatis et individuae unitatis aggressurus praesentem actum, quattuor per me sunt facienda... Solem nube tegam [Ez 32, 7]... [q. ad principium:] Utrum sacra theologia supernaturaliter tradita sit cuilibet homini in via ad salutem necessaria. Quod quaestio sit falsa, arguitur...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2231, k. 136-147, 349-353v, 364-370v; Ms. 2234, k. 35-72, 75-87v.

Edd. (fragm.) Włodek (1970), s. 78-93; (fragm.) *Scripta manent*, s. 29-41.

Comm. Chmielowska, Włodek (1971), s. 13-15; SPTK, t. 3, s. 19.

428/17

— *Principium aulicum*

1446 r., Kraków; wykład wstępny.

Inc. *Quia secundum beatum Chrisostomum super orationem dominicam invocare dominum... Recommendaturus sacram theologiam assumo verbum per me circa cursum et Sententias saepius repetitum, quod scribitur Ex. 32: Solem nube tegam... Dominus noster Jesus Christus supra iens in caelum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2231, k. 439-450v (autograf).

Comm. Chmielowska, Włodek (1971), s. 16-17; SPTK, t. 3, s. 20.

428/18

— *Principium in Bibliam*

1434 r., Kraków; wykład wstępny do Pisma Św.

Inc. *In nomine... In actu praesenti tria per ordinem sunt facienda. Primo divini auxilii invocatio est peragenda, secundo divinae scientiae recommendatio est proponenda et tertio gratiarum actiones referendae. Quantum ad primum recommendaturus assumo verbum, quod scribitur Ez 32: Soluem nube tegam... Reverendissimi domini...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2231, k. 356-361 (autograf).

Comm. Chmielowska, Włodek (1971), s. 11; SPTK, t. 3, s. 19; Wielgus (1992), s. 95.

428/19

— **Quaestio: Utrum ad salvandum illa...**

Kwestia na Wydziale Sztuk (?).

Inc. *Utrum ad salvandum illa, quae apparent ex motibus planetarum, oportet ponere orbis excentricos et epiciclos... Quod quaestio sit falsa...***Mss.** Kraków BJ Ms. 2231, k. 302v-303v (autograf).**Comm.** Chmielowska, Włodek (1971), s. 26; SPTK, t. 3, s. 21.

428/20

— **Quaestio: Utrum animae humanae...**

Kwestia na Wydziale Sztuk (?).

Inc. *Utrum animae humanae in illis receptaculis existentes possint pati poenas eas purgantes... Primo noto secundum Alexandrum...***Mss.** Kraków BJ Ms. 2231, k. 325-327v (autograf).**Comm.** Chmielowska, Włodek (1971), s. 26; SPTK, t. 3, s. 20.

428/21

— **Quaestio astronomica**

Kwestia astronomiczna.

Inc. *Utrum totale caelum sine fatigatione regulariter motum continens novem sphaeras diversorum motuum velocius sit mobile secundum sphaeras inferiores quam superiores. Quod quaestio sit falsa, arguitur...***Mss.** Kraków BJ Ms. 2231, k. 260-263 (autograf).**Comm.** Chmielowska, Włodek (1971), s. 24; SPTK, t. 3, s. 21.

428/22

— **Quaestio disputata astronomica**Kwestia astronomiczna oraz *disputatio*.**Inc.** *Quaestio: Utrum draconem volantem extra vias galaxiae possibile sit, cum capra saltante, quiescere supra stellam conatam, versa facie versus austrum. Quod quaestio sit falsa, arguitur...***Mss.** Kraków BJ Ms. 2231, k. 53-54v, 55-55v (częściowo autograf).**Comm.** Chmielowska, Włodek (1971), s. 21; SPTK, t. 3, s. 21.

428/23

— **Quaestio disputata de angelis**Po 1445 r., Kraków; kwestia teologiczna oraz *determinatio magistri*.

Inc. *Utrum tota natura angelica bona a Deo creata partim per everisionem a summo bono irremediabiliter facta sit in malo obstinata et partim per conversionem ad Deum in bono sit confirmata. Et arguitur, quod quaestio sit falsa...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2234, k. 271-307v (autograf).

Comm. Chmielowska, Włodek (1971), s. 16; SPTK, t. 3, s. 20.

428/24

— **Quaestio disputata de beatitudine animarum separatarum**

1434-1446 r., Kraków; kwestia teologiczna na bakalaureat, *positio magistri Nicolai de Brega* i odpowiedź bakałarza.

Inc. [q.:] *Quaeritur utrum beatitudo animarum separatarum post suorum corporum resumptionem sit maior quam ante huiusmodi corporum revindictionem. Quod quaestio sit falsa, arguitur...* [Positio:] *Quamvis dominus baccalarius decisionem et determinationem propositae quaestionis eleganter et catholice, ut audistis, adduxerit...* [Responsio:] *Istis declarationibus hic praehabitis nun restam materiam positionis magistri more solito argumentis aggredi... Et primo arguo contra suppositi positionis...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2231, k. 148-170 (autograf).

Comm. Chmielowska, Włodek (1971), s. 12; SPTK, t. 3, s. 19.

428/25

— **Quaestio disputata de impletionem divinae legis**

Po 1445 r. (?), Kraków; kwestia teologiczna oraz *determinatio magistri*.

Inc. *Utrum supra impletionem divinae legis impletio consiliorum pro assecutione beatitudinis addat aliquid perfectionis. Et arguitur, quod non...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2234, k. 311-343v (autograf).

Comm. Chmielowska, Włodek (1971), s. 16; SPTK, t. 3, s. 20.

428/26

— **Quaestio disputata de missione Spiritus Sancti**

1434-1446 r., Kraków; kwestia teologiczna.

Inc. *Utrum Spiritus Sancti missio visibilis fuerit hominibus in primitiva ecclesia ad salutem utilis. Quod quaestio sit falsa, arguitur...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2231, k. 170v-174, 180-183v.

Comm. Chmielowska, Włodek (1971), s. 12-13; SPTK, t. 3, s. 19.

428/27

— **Quaestio disputata de sacramentis**

Kwestia teologiczna oraz *determinatio magistri*.

Inc. *Utrum sacramenti legis scripta, quae sacerdotes pro illo tempore ministrabant, a peccato homines iustificabant. Quod quaestio sit vera... Contra positionem arguitur sic: contra definitionem sacramenti, in qua dictum, quod sit sacrae rei signum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2231, k. 389-400 (autograf).

Comm. Chmielowska, Włodek (1971), s. 28-29; SPTK, t. 3, s. 20.

428/28

— **Quaestio disputata de simplicitate primi motoris**

Kwestia teologiczna oraz *determinatio magistri*.

Inc. *Utrum primus motor sit omnino simplex, quot quaestio sit falsa, arguitur...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2231, k. 250-251v (autograf).

Comm. Chmielowska, Włodek (1971), s. 23; SPTK, t. 3, s. 21.

428/29

— **Quaestio disputata pro actu facultatis theologiae: Utrum suffragia vivorum...**

Po 1446 r., Kraków; kwestia teologiczna oraz *determinatio*.

Inc. *In nomine... In actu isto quatuor per ordinem sunt facienda: primo est quaestio proponenda... secundo positio eiusdem domini baccalarii est quodammodo magis elucidanda... Quantum ad primum... Utrum suffragia vivorum prosunt animabus existentibus in receptaculis defunctorum. Quod quaestio sit vera arguitur... Quamvis positio magistri reverendi ac domini baccalarii formati sit catholica... tamen pro aliquali ampliori declaratione...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2231, k. 307v-324v.

Comm. Chmielowska, Włodek (1971), s. 19-20; SPTK, t. 3, s. 20.

428/30

— **Quaestio disputata theologica: Utrum Christus ratione...**

Po 1446 r., Kraków; kwestia teologiczna oraz *determinatio magistri*.

Inc. *In nomine... in praesenti actu tria sunt facienda: primo proponenda est una quaestio... secundo... notabilia aliqua... ponenda... pro... examinatione positionis eiusdem pro scholae informatione, tertio sunt gratiarum actiones referendae... Utrum Christus ratione assumptae naturae in instanti conceptionis plenitudine gratiae acceperit et perfectionem cognitionis. Quod quaestio sit falsa, videtur...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2231, k. 184-204v.

Comm. Chmielowska, Włodek (1971), s. 19; SPTK, t. 3, s. 20.

428/31

— *Quaestio et determinatio pertinens ad actum universitatis*

Kwestia filozoficzna.

Inc. *In nomine... Isto actu per ordinem quatuor sunt facienda: primo sophisma est proponendum... secundo quaestio... tertio proponenda est quaestio alia, quam nostri domini novelli inceptores determinabunt... Quantum ad tertium quaestio proponitur... Utrum omnia astra per se in suis orbibus mota a sole calor in istis inferioribus sunt generativa. Quod quaestio sit falsa, arguitur sic... Responsio magistri: Quia praemissa quaestio habet tres articulos, quorum duo sunt de praesupposito...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2231, k. 300-302v (autograf).

Comm. Chmielowska, Włodek (1971), s. 26; SPTK, t. 3, s. 21.

428/32

— *Quaestio in IVum librum 'Sententiarum'*1444 r.; kwestie do IV ks. *Sentencji* Piotra Lombarda.

Inc. *Circa distinctionem primam...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2234, k. 107-246.

Comm. SPTK, t. 3, s. 19.

428/33

— *Quaestio pertinens ad actum universitatis: Utrum mutatio rerum...*

Kwestia na Wydziale Sztuk.

Inc. *Quantum ad secundum quaestio proponenda, quam noster dominus baccalariandus determinabit, est ista: Utrum mutatio rerum sub caelo existentium dependeat a luminaribus caelestibus effective. Quod quaestio sit falsa, arguitur...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2231, k. 275-276 (autograf).

Comm. Chmielowska, Włodek (1971), s. 25; SPTK, t. 3, s. 21.

428/34

— *Quaestio pertinens ad actum universitatis: Utrum capram saltantem...*

Kwestia astronomiczna na Wydziale Sztuk.

Inc. *In nomine... In actu praesenti quatuor sunt per ordinem facienda: primo pro honore... novellorum incipientium quaestio est proponenda, quam dominus baccalarius determinabit... Quantum ad primum quaestio disputata est ista: Utrum capram saltantem genitam in via glaxia possibile sit contingere cornibus suis caudam draconis fumantem. Quod quaestio sit falsa...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2231, k. 282-284 (autograf).

Comm. SPTK, t. 3, s. 21.

428/35

— *Quaestio pro finali conclusione libri IV 'Sententiarum'*1444 r.; kwestia do konkluzji IV ks. *Sentencji* Piotra Lombarda.*Inc.* *Circa distinctionem ultimam...**Mss.* Kraków BJ Ms. 2234, k. 90-99v.*Comm.* SPTK, t. 3, s. 19.

428/36

— *Quaestio theologica: Utrum homo habens gratiam...*

Kwestia teologiczna.

Inc. *Utrum homo habens gratiam gratum facientem de condigno mereri possit vitam aeternam. Et quod sit, videtur...**Mss.* Kraków BJ Ms. 2231, k. 37-40 (autograf).*Comm.* Chmielowska, Włodek (1971), s. 21; SPTK, t. 3, s. 20.

428/37

— *Quaestio theologica: Utrum quilibet homo...*

Kwestia teologiczna.

Inc. *Utrum quilibet homo de necessitate salutis aeternae ad restitutionem teneatur rei alienae. Quod quaestio sit falsa arguitur...**Mss.* Kraków BJ Ms. 2231, k. 41-44.*Comm.* Chmielowska, Włodek (1971), s. 21; SPTK, t. 3, s. 20.

428/38

— *Quaestio vespertina*

Kwestia na Wydziale Sztuk (?).

Inc. *Quia iam in quaestione praecedenti visum est, quo modo a corporibus exeuntis receptacula aliqua secundum earum merita et demerita a iustitia divina sunt deputata... Quamvis enim...**Mss.* Kraków BJ Ms. 2231, k. 327v-332 (autograf).*Comm.* Chmielowska, Włodek (1971), s. 27; SPTK, t. 3, s. 20.

428/39

— *Quaestiones disputatae de angelis*Po 1445 r., Kraków; dwie kwestie teologiczne oraz *determinatio magistri*.*Inc.* [q. 1:] *Utrum angeli in coniunctis sive assumptis corporibus possint operationes vitales exercere. Arguitur, quod non...* [q. 2:] *Utrum angeli in corporibus sibi*

naturaliter unitis aut voluntaria assumptis corporales possint exercere operationes vitales. Quod quaestio sit falsa arguitur ad omnes partes...

Mss. Kraków BJ Ms. 2234, k. 247-269v (autograf).

Comm. Chmielowska, Włodek (1971), s. 15-16; SPTK, t. 3, s. 19.

428/40

— *Quaestiones pertinentes ad actum in facultate artium*

Dwie kwestie na Wydziale Sztuk (?).

Inc. *In nomine... In praesenti actu quatuor per ordinem sunt facienda: primo proponenda est una quaestio... secundo alia quaestio proponenda est... Quantum ad primum... Utrum caelum naturaliter, simpliciter et regulariter moveatur et aeternaliter. Quod quaestio sit falsa arguitur... Quantum ad secundum... Utrum sine poena et fatigatione totum caelum moveatur circulari latione. Et quod quaestio sit falsa...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2231, k. 372-376 (autograf).

Comm. Chmielowska, Włodek (1971), s. 27; SPTK, t. 3, s. 21.

428/41

— *Quaestiones theologicae*

Dwie kwestie teologiczne.

Inc. *Utrum indulgentiis concessis remittatur poena solvenda pro peccatis. Dicitur, quod sic... Utrum Deus solus sit adorandus et sibi soli sit serviendum. Arguitur, quod non...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2231, k. 333-347v.

Comm. Chmielowska, Włodek (1971), s. 27; SPTK, t. 3, s. 20.

428/42

— *Recommendatio baccalaurei Gregorii de Crasso*

1432 r., Kraków; mowa na bakalaureat Grzegorza de Crasso (z Karłowa na Węgrzech), wygłoszona na Wydziale Sztuk.

Inc. *Zophisma: Omnes letantur et ego... Quantum ad secundum questio est proponenda... Utrum tempus vernale sit pluviosum. Quod questio sit falsa... Quantum ad tertium... scribit Persius poeta: Censoremve tuum vel quid trabeate salutas? Reverendi magistri... Quia ordo mundi...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2231, k. 244-246v.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 162, nr 75; Chmielowska, Włodek (1971), s. 11; SPTK, t. 3, s. 20.

428/43

— *Recommendatio baccalaurei ignoti*

1 poł. XV w., Kraków; mowa na bakalaureat, wygłoszona na Wydziale Sztuk.

Inc. *Recte factorum verus fructus in ipso est, sic scribit Seneca libro primo De clemencia. Quamquam in homine nihil est dignus...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2231, k. 254-258v (autograf).

Comm. Kowalczyk (1970), s. 165, nr 96; Chmielowska, Włodek (1971), s. 24; SPTK, t. 3, s. 21.

428/44

— *Recommendatio baccalaurei Michaelis de Clepardia*

1432 r., Kraków; mowa na bakalaureat Michała z Kleparza, wygłoszona na Wydziale Sztuk.

Inc. *Quantum ad tertium restat... pro cuius laudis enarracione assumo dictum Philosophi, quod scribit in libro de partibus animalium: Solus homo inter omnia animalia habet figuram rectilineam. Reverendi magistri... Cum teste Philosopho 12 Methaphisice...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2231, k. 247-249v.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 161-162, nr 74; Chmielowska, Włodek (1971), s. 11; SPTK, t. 3, s. 20.

428/45

— *Recommendatio baccalaurei Nicolai de Cracovia*

1 poł. XV w., Kraków; mowa na bakalaureat Mikołaja z Krakowa, wygłoszona na Wydziale Sztuk

Inc. *Quantum ad tertium... Boecius De consolatione philosophiae libro tercio metro 12: Felix qui potuit boni fontem visere lucidum... Reverendissimi ac prestantissimi patres... Quia ut dicit Policraticus...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2231, k. 66-70v, 72-73v (brulion) (autograf).

Edd. Z. Kałuża, *Topos translatio studii w Krakowie po odnowieniu Uniwersytetu* (Aneks I: *Macieja z Łabiszyna mowa na bakalaureat brata Mikołaja z Krakowa*), „PT”, 11 (2005), s. 129-145.

Transl. J. Domański, *Macieja z Łabiszyna 'Pochwała filozofii'*, „PT”, 18 (2012), s. 43-57.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 164, nr 86; Chmielowska, Włodek (1971), s. 22; SPTK, t. 3, s. 21; Kałuża, *Topos translatio studii...*, s. 86, 93-102, 125-129; Domański, *Macieja z Łabiszyna 'Pochwała filozofii'...*, s. 9-42.

428/46

— **Recommendatio baccalaurei Nicolai ignoti, eadem retractata recommendatio baccalarii Pauli de Raciąż**

1444 r., Kraków; mowa na bakalaureat Mikołaja, wygłoszona na Wydziale Sztuk, przerobiona następnie na bakalaureat Pawła z Raciąża.

Inc. *Reverendi magistri... Pro brevi recommendatione... assumo verbum, quod scribit Philosophus De regimine principum: Noli appetere, quod transitorium est, sed ipsas divicias immortales. In quibus verbis...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2231, k. 381-381v (autograf).

Comm. Kowalczyk (1970), s. 162-163, nr 79; Chmielowska, Włodek (1971), s. 15; SPTK, t. 3, s. 21.

428/47

— **Recommendatio baccalaurei nobilis signi Jastrzębiec**

1 poł. XV w., Kraków; mowa na bakalaureat szlachcica h. Jastrzębiec, wygłoszona na Wydziale Sztuk.

Inc. *Expeditis duobus, venio ad tertium... assumo verbum, quod scribit Therencius in Formione: Quot capita tot sensus uniuscuiusque mos est. Reverendi magistri... Secundum Aristotelem octavo Phisicorum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2231, k. 268-273v (autograf).

Comm. Kowalczyk (1970), s. 165, nr 95; Chmielowska, Włodek (1971), s. 24; SPTK, t. 3, s. 21.

428/48

— **Recommendatio baccalaureorum Joannis de Crobia et Jacobi de Szadek**

1429 r., Kraków; mowa na bakalaureat Jana z Krobi i Jakuba z Szadka, wygłoszona na Wydziale Sztuk; incipit identyczny z kazaniem Mikołaja Tempelfelda z Brzegu (zob.).

Inc. *Quantum ad tertium... assumpsi verbum, quod scribit Philosophus in proemio Metaphisice: Propter scire studere prosecutus est. Venerandi magistri... Sagax nimirum et provida humane vite industria...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2231, k. 57-59v (autograf).

Comm. Kowalczyk (1970), s. 161, nr 70; Chmielowska, Włodek (1971), s. 10; SPTK, t. 3, s. 20.

428/49

— **Recommendatio cum quaestionibus magistrorum ignotorum**

1 poł. XV w., Kraków; mowa z dwiema kwestiami, wygłoszona na magisterium na Wydziale Sztuk.

Inc. *In nomine... In praesenti actu quatuor per ordinem sunt facienda... Quantum ad primum... queritur Utrum ex ortu stellarum aliquis necessario efficiatur bonus aut malus. Quod sic arguitur... propono dominis novis inceptoribus hanc questionem: Utrum viri heroici vera amicitia permaxime sint amativi. Quod questio sit falsa... Et quia unumquodque frustratum suo fine degenerat... assumpsi verbum quod scribit Victorinus, in tercio libro De architectonica dicit... Oportet pectora hominum esse fenestrata et aperta... Reverendi magistri... Quamquam sol quantum est...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2231, k. 234-243v, 234-236, 237-238v (autograf).

Comm. Kowalczyk (1970), s. 164, nr 90; Chmielowska, Włodek (1971), s. 23; SPTK, t. 3, s. 21.

428/50

— **Recommendatio cum sophismate et quaestione in facultate artium**

Mowa rekomendacyjna na Wydziale Sztuk.

Inc. *In nomine... In praesenti actu tria sunt facienda: primo proponitur sophisma... secundo quaestio... Quantum ad primum... Omnia bonum appetunt. Quod probatur et inprobatur... Quantum ad secundum: Utrum omnes actus humani ordinentur ad ultimum finem... Quod quaestio sit falsa... Quantum ad tertium: Sub brevi recommendatione nostri domini determinantis... ideo... dixi pro themate... Quandoquis diligentius obsequitur, tanto maiorem gratiam obtinebit...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2231, k. 379-380 (autograf).

Comm. Chmielowska, Włodek (1971), s. 27-28; SPTK, t. 3, s. 21.

428/51

— **Recommendatio magistri Joannis de Jędrzejów**

1437 r., Kraków; mowa na magisterium Jana z Jędrzejowa, wygłoszona na Wydziale Sztuk.

Inc. *In nomine... Quantum ad tertium... pro recommendatione assumpsi verbum Commentatoris super libros Rethoricorum Aristotelis dicentis: Beatissimus et securus et sui ipsius possessor, qui crastinum sine sollicitudine expectat. Reverendi patres... Quamquam antiqui philosophi...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2231, k. 31v-35, k. 428-429 (redakcja I, niedokończona) (autograf).

Comm. Kowalczyk (1970), s. 162, nr 78; Chmielowska, Włodek (1971), s. 13; SPTK, t. 3, s. 20.

— **Recommendatio magistri Nicolai de Cracovia, zob. Recommendatio magistrorum Alberti de Cyewino...**

428/52

— *Recommendatio magistrorum Alberti de Cyewino, Michaelis de Clepardia et Pauli de Zawidz*

1434 r., Kraków; wariant tytułu: *Recommendatio: Natura ex possibilibus*; mowa na magisteria Alberta z Cienina, Michała z Kleparza i Pawła z Zawidza, wygłoszona na Wydziale Sztuk; inna redakcja tej mowy na magisterium Mikołaja z Krakowa w tym samym rękopisie (k. 25-30v).

Inc. [red. 1:] *Quantum ad quartum, quia encia nolunt male disponi... ideo pro recommendacione... assumo verbum... Aristotelis, quod scribit secundo De celo et mundo: Natura ex possibilibus id quod melius est facit. Reverendi magistri... Licet omne genus hominum...;* [red. 2:] *Quantum ad tertium aggressurus ad recommendationem... assumo verba Philosophi secundo Caeli et mundi. Natura ex possibilibus id quod melius est, facit. Reverendi magistri... Licet omne genus hominum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2231, k. 294-299 (redakcja 1), 25-30v (redakcja 2).

Comm. Kowalczyk (1970), s. 162, nr 77; Chmielowska, Włodek (1971), s. 21; SPTK, t. 3, s. 21.

428/53

— *Recommendatio magistrorum Blasii, Joannis et Pauli*

1432 r., Kraków; wariant tytułu: *Quaestio et recommendatio magistrorum: Blasii de Crobia, Joannis de Cracovia et Pauli de Cracovia*; mowa na magisterium Błażeja z Krobi, Jana z Krakowa i Pawła z Krakowa, wygłoszona na Wydziale Sztuk.

Inc. *Expedito secundo venio ad tertium... assumo... dictum Senece... Si prudens esse cupis, in futura prospectum intende, que possint animo tuo contingere cuncta propone. Venerabiles magistri... Quia sine prudentia nullus decor virtutum existit...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2231, k. 60-63v.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 162, nr 76; Chmielowska, Włodek (1971), s. 10-11; SPTK, t. 3, s. 20.

428/54

— *Recommendatio rectoris ignoti*

Ok. poł. XV w., Kraków; pochwała nieznanego rektora.

Inc. *Intravit autem rex, ut videret discumbentes [Mt 22, 11]. – Beatus Bernardus dicit, quod homo compositus est ex anima rationali et corpore et exinde habet respectum ad divinam rationem animae...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2231, k. 90-97.

Edd. *Recomendatio ignoti rectoris*, wyd. D. Gwis, E. Jung-Palczewska, [w:] *Prima verba*, s. 130-152.

Transl. *Pochwała nieznanego rektora...*, s. 131-153.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 154, nr 31 (jako attrib.); Chmielowska, Włodek (1971), s. 22 (jako authent.); SPTK, t. 3, s. 21.

428/55

— *Recomendatio rectoris Jacobi de Stradomia*

21 X 1447 r., Kraków; wariant tytułu: *Sermo: Dedit talem potestatem*; pochwała rektora Jakuba za Stradomia.

Inc. *In nomine... Pro recommendatione... novi rectoris electi assumpsi verbum... Dedit talem potestatem hominibus [Mt 9, 8]. Reverendi egregii ac spectabiles viri... Dicit Bonaventura super 2 Sententiarum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2231, k. 82-86.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 153, nr 21; SPTK, t. 3, s. 20.

428/56

— *Recomendatio Sacrae Scripturae*

Wariant tytułu: *Fragmentum recommendationis sacrae scripturae*; fragment pochwały Pisma Św.

Mss. Kraków BJ Ms. 2231, k. 361v (autograf).

Comm. Chmielowska, Włodek (1971), s. 27; SPTK, t. 3, s. 20; Wielgus (1992), s. 95.

428/57

— *Sermo de septem peccatis capitalibus*

Kazanie o grzechach głównych.

Mss. Kraków BJ Ms. 2247, k. 121v-124v.

Comm. SPTK, t. 3, s. 20; Bracha (2013), s. 26-27.

428/58

— *Sermo in secunda feria post Pentecostes cum quattuor quaestionibus*

Kazanie z kwestiami.

Inc. *Beatus Augustinus in omelia dicit...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2231, k. 436-438v.

Comm. SPTK, t. 3, s. 20.

428/59

— **Sermo pro obitu Laurentii de Rathibor**

1448 r., Kraków; wariant tytułu: *Sermo in die funebris Laurentii de Rathibor*; mowa na śmierć Wawrzyńca z Raciborza.

Inc. *In nomine... Pro brevi recommendatione... magistri... Laurentii de Rathibor... assumpsi verbum, quod scribitur Joh. XVI... Tristicia vestra vertetur in gaudium. Venerabiles patres... Non modicam tristiciam habuit homo...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2231, k. 74-81v (autograf).

Comm. Kowalczyk (1970), s. 186, nr 210; Chmielowska, Włodek (1971), s. 20; SPTK, t. 3, s. 20.

428/60

— **Sophisma cum quaestione pertinentes ad actum in facultate artium**

Kwestia na Wydziale Sztuk.

Inc. *Corpora caelestia suis motibus causant simphoniam. Probatur et inprobatur... Quaestio mihi assignata... Utrum omnia astra caeli, per se in suis orbibus mota, sint a solis lumine illustrata. Ad cuius partes quaestionis arguebat magister...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2231, k. 383-385v (autograf).

Comm. Chmielowska, Włodek (1971), s. 28; SPTK, t. 3, s. 21.

428/61

— **Sophisma et quaestio pertinentes ad actum universitatis**

Kwestia na Wydziale Sztuk.

Inc. *In nomine... In praesenti actu quatuor sunt facienda: primo sophisma unum est proponendum... secundo quaestio, quam idem determinabit... Quantum ad primum: Sophisma est hoc: Qui regit tempus, hic regit et ver. Quod probatur et inprobatur... Quantum ad secundum: Utrum necesse sit intellectus humanum esse inmixtum ut cognoscat. Quod quaestio sit falsa...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2231, k. 274-274v (autograf).

Comm. Chmielowska, Włodek (1971), s. 25; SPTK, t. 3, s. 21.

428/62

— **Sophisma et quaestio pertinentes ad actum universitatis: Utrum animus humanus...**

Kwestia na Wydziale Sztuk.

Inc. *In nomine... In isto actu tria sunt facienda: primo proponendum est unum sophisma... secundo quaestio, quam ipsi decident... Quantum ad primum sophisma est hoc: Optimum in natura est unum. Quod probatur et inprobatur...*

Quantum ad secundum quaestio disputanda erit ista: Utrum animus humanus ad summi boni cognitionem sit naturaliter inclinatus. Et arguitur, quod non...

Mss. Kraków BJ Ms. 2231, k. 264-276v.

Comm. Chmielowska, Włodek (1971), s. 24; SPTK, t. 3, s. 21.

428/63

— *Sophisma et quaestio pertinentes ad actum universitatis: Utrum mundus sit perfectus...*

Kwestia na Wydziale Sztuk.

Inc. *Totalis mundus est unum ens continuum. Sophisma probatur et improbatum... Utrum mundus sit perfectus. Quod quaestio sit falsa...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2231, k. 252-253.

Comm. Chmielowska, Włodek (1971), s. 23-24; SPTK, t. 3, s. 21.

428/64

— *Sophismata et una quaestio pro actu facultatis artium*

Kwestia na Wydziale Sztuk.

Inc. *Sol est planeta calefactivus. Probatur et improbatum... Corpora caelestia suis motibus causant sonum. Quod probatur et improbatum... Utrum sphaera solis per suum motum magis calefaciat ista inferiora, quam aliae sphaerae circulos. Quod quaestio sit falsa...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2231, k. 387-388v.

Comm. Chmielowska, Włodek (1971), s. 28; SPTK, t. 3, s. 21.

428/65

— *Zapiski prywatne*

Zapiski dotyczące życia osobistego oraz zawodowego z lat 1425-1453, prowadzone jako glosy marginalne i interlinearne w kilku kodeksach.

Mss. Kraków BJ Ms. 1390; Ms. 1456.

Edd. L. Nowak, *Zapiski Macieja z Łabiszyna w rękopisie Biblioteki Jagiellońskiej 1390. Edycja wybranych fragmentów*, „Acta Mediaevalia”, 20 (2007), s. 325-338; L. Nowak, *Zapiski Macieja z Łabiszyna w rękopisie Biblioteki Jagiellońskiej 1456. Edycja wybranych fragmentów*, „Acta Mediaevalia”, 22 (2009), s. 490-501.

Comm. Nowak, *Zapiski Macieja z Łabiszyna w rękopisie Biblioteki Jagiellońskiej 1390...*, s. 315-318; Nowak, *Zapiski Macieja z Łabiszyna w rękopisie Biblioteki Jagiellońskiej 1456...*, s. 487-489.

429.

Maciej z Miechowa

(Miechowita)

Ur. 1457 r. w Miechowie w rodzinie mieszczańskiej; od 1473/74 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1476 r. bakałarz, 1479 r. magister sztuk, odbył też studia lekarskie; w l. 1482-1483 rektor szkoły katedralnej na Wawelu; studiował we Włoszech (Bologna?), 1486-1487 r. doktor medycyny, po powrocie w 1487 r. (?) wykładał medycynę na Uniwersytecie Krakowskim; w l. 1501-1519 ośmiokrotny rektor Uniwersytetu Krakowskiego; w l. 1506-1509 wicekanclerz Uniwersytetu, 1514 r. dziekan Wydziału Lekarskiego, od 1509 r. kanonik krakowski; lekarz nadworny Zygmunta Starego; zm. w 1523 r.

Lit. PSB, t. 19, s. 28-33; NK, t. 2, s. 518-522; DPP, t. 2, s. 401-402; Fijałek (1898), s. 16-17; L. Krakowiecka, *Maciej z Miechowa, lekarz i uczony Odrodzenia*, Warszawa 1956; L. Hajdukiewicz, *Biblioteka Macieja z Miechowa 1457-1523*, Wrocław 1960; H. Barycz, *Maciej z Miechowa: studium z dziejów kultury naukowej Polski doby Odrodzenia*, Warszawa 1958; *Maciej z Miechowa 1457-1523. Historyk, geograf, lekarz, organizator nauki*, Wrocław-Warszawa 1960; S. M. Kuczyński, *O Macieju z Miechowa*, „KHNiT”, 10 (1965), nr 1-2, s. 43-67; Hajdukiewicz (1974), s. 386-387; *Maciej z Miechowa 1457-1523: lekarz, geograf, historyk, alchemik i dobroczyńca*, oprac. katal. L. Bularz-Różycka, B. Lewińska, Kraków 1998; T. Bilikiewicz, *Maciej z Miechowa Karpiga (1457-1523). Lekarz, historyk, geograf, organizator nauki*, [w:] *Złota księga Wydziału Lekarskiego*, Kraków 2000, s. 31-43; M. Markowski, *Maciej z Miechowa (1453?-1523). Reorganizator katedry astrologii*, [w:] *Złota księga Wydziału Matematyki i Fizyki*, Kraków 2000, s. 101-108; Michałowska (2011), s. 499; Knoll (2016), s. 413-414, 632.

429/1

— Chronica Polonorum

1519 r.; historia Polski od czasów najdawniejszych do współczesnych autorowi, w znacznych partiach stanowiąca streszczenie *Annales* Jana Długosza (zob.).

Edd. princ. Kraków, Hieronim Wietor, 1521 (pierwsze wyd. z 1519 r. zostało skonfiskowane, wyd. z 1521 powtarza w większej partii druk z 1519 r., ze zmianami w ostatniej części).

Facs. Maciej z Miechowa, *Chronica Polonorum*, Kraków 1986.

Edd. (warianty wydania z 1519 r.) *Lectiones variantes primae editionis (anni 1519) Mathiae de Miechow Chronicae Polonorum*, wyd. J. Szujski, Kraków 1874 (Script. Rer. Pol., 2), s. 257-285.

Transl. (fragm.) *Macieja z Miechowa zapiski kronikarskie 1481-1506*, oprac. J. Mrożkiewicz, Kraków 2015.

Comm. A. Borzemski, *Kronika Miechowity: rozbiór krytyczny*, Kraków 1890; Hajdukiewicz (1974), s. 387; A. Dziuba, *Wczesnorennesansowa historiografia polsko-łacińska*, Lublin 2000; T. Graff, *Maciej z Miechowa – historyk przełomu epok*, [w:] *Krakowskie środowisko historyczne XV-XX w: ludzie – idee – dzieła*, red. T. Gąsowski, J. Smołucha, Kraków 2018, s. 169-181.

429/2

— *Conservatio sanitatis*

1522 r., Kraków; poradnik medyczny.

Edd. princ. *Conservatio sanitatis*, Kraków 1522.

Edd. (fragm.) Krakowiecka, *Maciej z Miechowa...*, s. 299-302.

Comm. Hajdukiewicz (1974), s. 387; A. Matuszewski, *Leki i sposoby naturalne stosowane przy zapobieganiu epidemiom w XVII-XVII w. (Maciej z Miechowa, Stefan Falimirz, Franciszek Paweł Lubiecki)*, „LHNI” 38 (1993), nr 4, s. 121-122; M. Czerenkiewicz, *Wydane drukiem utwory medyczne Macieja z Miechowa*, [w:] *Literatura renesansowa w Polsce i Europie: studia dedykowane profesorowi Andrzejowi Borowskiemu*, red. J. Niedźwiedź, Kraków 2016, s. 451-465.

429/3

— *Consilium doctoris Myechovite medici (Porada lekarska dla Spytka z Melsztyna)*

Koniec XV w.; porada lekarska udzielona Spytkowi z Melsztyna.

Mss. Wrocław Ossol. Ms. 1873/I, s. 32.

Facs. T. Bilikiewicz, *Maciej z Miechowa na tle medycyny Odrodzenia*, [w:] *Maciej z Miechowa 1457-1523...*, il. po s. 92.

Edd. Bilikiewicz, *Maciej z Miechowa...*, s. 193, przyp. 32.

Comm. Bilikiewicz, *Maciej z Miechowa...*, s. 193.

429/4

— *Contra saevam pestem regimen accuratissimum*

1508 r., Kraków; traktat medyczny o zapobieganiu epidemiom i leczeniu zarazy.

Edd. princ. *Contra saevam pestem regimen accuratissimum*, Kraków 1508.

Edd. Maciej z Miechowa, *Contra saevam pestem regimen acuratissimum*, tłum. D. Turkowska, T. Bałuk-Ulewiczowa, Kraków 1995.

Transl. Maciej z Miechowa, *Contra saevam pestem...*

Comm. Hajdukiewicz (1974), s. 387; Matuszewski, *Leki i sposoby naturalne...*, s. 120-121; Czerenkiewicz, *Wydane drukiem utwory medyczne...*, s. 451-465.

429/5

— *Katalog biskupów krakowskich*

Po 1509 r.; kontynuacja katalogu biskupów krakowskich autorstwa Jana Długosza (zob.), zawierająca dopełnienie biogramu Jana Rzeszowskiego i biogram Fryderyka Jagiellończyka.

Mss. Wykaz, zob. hasło: Jan Długosz, *Katalog biskupów krakowskich*.

Edd. *Katalog Jana Długosza*, [w:] MPH s.n. 10, s. 238-244.

Comm. J. Szymański, *Katalog Jana Długosza*, [w:] MPH s.n. 10, s. 130-131.

429/6

— *Tractatus de duabus Sarmatiis, Asiana et Europiana et de contentis in eis*

1517 r., Kraków; opis dziejów Sarmacji, krain słowiańskich położonych na wschód od Polski, Wielkiego Księstwa Moskiewskiego i ziem pozostających pod panowaniem tureckim.

Edd. princ. Kraków, Jan Haller, 1517 (liczne wydania z XVI w.).

Transl. Maciej z Miechowa *Polskie wypisanie dwojej krainy świata*, tłum Andrzej Glaber z Kobyлина, Kraków, Florian Ungler, 1535 (i kolejne wydania z XVI w.); wydanie tłumaczenia Andrzeja Glabera: Maciej Miechowita, Andrzej Glaber, *Polskie wypisanie dwojej krainy świata*, [w:] Biblioteka źródeł *Słownika (Kroniki)*, oprac. L. Wilczewska, K. Wilczewska); Maciej z Miechowa, *Opis Sarmacji azjatyckiej i europejskiej*, tłum. T. Bieńkowski, Wrocław-Warszawa-Kraków 1972.

Comm. K. Buczek, *Maciej Miechowita jako geograf Europy wschodniej*, [w:] *Maciej z Miechowa 1457-1523...*, s. 73-166; Hajdukiewicz (1974), s. 387; H. Barycz, *Wstęp*, [w:] Maciej z Miechowa, *Opis Sarmacji azjatyckiej...*, s. 5-16.

429/7

— *Rocznik uniwersytecki*

Ok. 1508 r., Kraków; noty z historii Polski oraz historii Uniwersytetu Krakowskiego.

Mss. Kraków Archiwum UJ Ms. 378, s. 51-52.

Edd. H. Barycz, *Życie i twórczość Macieja z Miechowa*, [w:] *Maciej z Miechowa 1457-1523...*, s. 67-68.

Comm. H. Barycz, *Życie i twórczość Macieja z Miechowa...*, s. 30; M. Zdanek, *Uniwersytet Krakowski wobec własnej przeszłości w XV-XVI w.*, Kraków 2017, s. 106-107.

429/8

— (attrib.) *Almanach pro reverendissimo domino cardinali*

1501 r., Kraków (?); almanach astrologiczny kardynała Fryderyka Jagiellończyka.

Mss. Kraków BJ Ms. 8, s. 1-50.

Facs. (fragm.) E. Śnieżyńska-Stolot, *‘Almanach pro revendissimo domino cardinali’ Fryderyka Jagiellończyka – historyczne źródło astrologa*, „Biul. BJ”, 63 (2013), fot. 1-3.

Edd. (fragm.) Śnieżyńska-Stolot, *Almanach...*, s. 35-67.

Transl. (fragm.) Śnieżyńska-Stolot, *Almanach...*, s. 35-67.

Comm. Rosińska (1984), nr. 1208; Śnieżyńska-Stolot, *Almanach...*, s. 5-34.

430.

Maciej z Milejowa

Syn Stanisława z Milejowa, duchowny, aktywny w XV w.; wikariusz i altarysta w katedrze krakowskiej, notariusz, sekretarz komisji badającej cuda biskupa krakowskiego Prędoty.

Lit. *Hagiografia Polska*, t. 1, s. 573; SPH, t. 1, s. 144-145; SPTK, t. 3, s. 22.

430/1

— *Miracula venerabilis patris Prandothae episcopi Cracoviensis*

1454-1465 r.; oficjalny spis cudów biskupa krakowskiego Prędoty (zm. 1266), dokonany na polecenie biskupa Zbigniewa Oleśnickiego.

Mss. ABKKK, Regestrum miraculorum gracia Dei per merita et oraciones venerabilis patris Prandothe pontificis gloriosi factorum et fiendorum in populo Dei, współczesna kopia oryginału protokołu, 1465 r. (?).

Edd. MPH 4, s. 439-500.

Transl. M. Gładyszewicz, *Żywot błogosławionego Prędoty z Białaczowa biskupa krakowskiego*, Kraków 1845, s. 95-192; (fragm.) *Toć jest dziwne a nowe*, s. 109.

Comm. SPH, t. 2, s. 221; A. Witkowska, *Kulty pątnicze piętnastowiecznego Krakowa. Z badań nad kulturą religijną*, Lublin 1984, s. 40-44; Starnawski (1993), s. 91-96; A. Witkowska, *Zbiory krakowskich miracula z XV i początku XVI w.*, [w:] *Mente et litteris. O kulturze i społeczeństwie wieków średnich*, Poznań 1984, s. 299-312 [przedr. w: *taż*, *Sancti. Miracula. Peregrinationes*, Lublin 2009, s. 226-240]; H. Manikowska, *Przeszłość pod ochroną: relikwie*, [w:] *Przeszłość w kulturze średniowiecznej Polski*, t. 2, red. H. Manikowska, Warszawa 2018, s. 156-158.

431.

Maciej z Pełczyna (z Pyzdr, z Płocisk)

Pochodził z Pełczyna (k. Pyzdr) albo z Płocisk k. Piły; od 1447 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1453 r. bakałarz sztuk, od 1453 r. benedyktyn w klasztorze świętokrzyskim na Łysej Górze, w l. 1489-1496 przeor i opat klasztoru; zm. po 1500 r.

Lit. PSB, t. 19, s. 33-34; SPTK, t. 3, s. 22-23; Wiesiołowski (1967), s. 79; J. Wiesiołowski, *Maciej z Pełczyna*, [w:] *Słownik pracowników książki polskiej*, Warszawa-Łódź 1972, s. 550; M. Derwich, *Benedyktynski klasztor św. Krzyża na Łysej Górze w średniowieczu*, Warszawa-Wrocław 1992, s. 503-506; K. Bracha, *Maciej z Pełczyna (z Pyzdr), opat łysogórski, bibliotekarz, kopista, miłośnik historii z XV w. i jego kodeks z Biblioteki Czartoryskich w Krakowie*, [w:] *Z dziejów opactwa świętokrzyskiego*, red. M. Derwich, K. Bracha, Kielce 2007, s. 29-50.

431/1

— *Spominki zakonnika świętokrzyskiego*

Między 1453 a 1465 r. (?); zapiski prowadzone w różnych latach, dotyczące zarówno wydarzeń historycznych, jak i prywatnych.

Mss. Kraków Bibl. Czart. Ms. 1315 II, tylna karta ochronna.

Edd. *Spominki zakonnika świętokrzyskiego*, oprac. T. Wierzbowski, [w:] MPH 3, s. 412-414; MPH s.n. 12, s. XLII-XLIII.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 10, cz. 3, s. 450; MPH 3, s. 411-412.

— *Zob. Katalog arcybiskupów gnieźnieńskich I, Katalog biskupów krakowskich IV (świętokrzyski)*

432.

Maciej z Raciąża

Ur. pocz. XV w., pochodził z rodziny mieszczańskej, syn Andrzeja z Raciąża (Raciążka, Kujawy); od 1420 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1423 r. bakałarz, 1432 r. magister sztuk, ok. 1446 r. doktor dekretów, 1441 r. kanonik wrocławski, oficjał i wikariusz generalny oraz prokurator wrocławski, dyplomata królewski, zaangażowany w rokowania polsko-krzyżackie; zm. między 3 VIII 1483 r. a 7 I 1484 r.

Lit. PSB, t. 19, s. 34-35; PWPUJ, s. 247-248; SPTK, t. 3, s. 23; NK, t. 3, s. 146; Hajdukiewicz (1974), s. 387; P. Czartoryski, *Średniowiecze*, [w:] *Historia nauki polskiej*, t. 1, s. 145-146; Wielgus (1992), s. 108-109; Michałowska (2011), s. 499-500.

432/1

— *Sermones dominicales*

Wariant tytułu: *Postylla*; kazania niedzielne znane wyłącznie z fragmentów opublikowanych przez A. Brücknera.

Mss. Warszawa BN Ms. Lat.Q.I.125, k. 2-213 (zniszczony).

Edd. (fragm.) Brückner (1897a), s. 124-130.

Comm. Brückner (1897a), s. 124-130; SPTK, t. 3, s. 23; Wielgus (1992), s. 109.

432/2

— (attrib.) *Tractatus confoederationem terrigenarum et burgensium in terra Prussiae sustam et deificam fore probans*

Ok. 1450 r.; wariant tytułu: *Traktat pochwalający konfederację ziemian i mieszczan z ziemi pruskiej jako sprawiedliwą i zbożną; Traktat w obronie Związku Pruskiego*; traktat w obronie Związku Pruskiego.

Mss. Berlin Geheimes Staatsarchiv Preussischer Kulturbesitz Ms. OBA G. Bl. 348-349; Ms. XX. HA, OF 17b, k. 245v-251; Ms. OBA/LXXXVI, 19 Bl. 13-18v.

Edd. K. Górski, *Polski traktat polityczny z XV w. w obronie Związku Pruskiego*, „Rocznik Olsztyński”, 8 (1968), s. 154-172.

Transl. Górski, *Polski traktat...*, s. 155-173.

Comm. K. Górski, *Pisma polskie w obronie Związku Pruskiego a geneza „złotej wolności”*, „RH”, 18 (1949), s. 81-104; Górski, *Polski traktat...*, s. 143-152.

— (attrib.) *Mocne Boskie tajemności...* (zob.)

433.

Maciej ze SOSPowa

(Matthias de Sanspowa)

Ur. pocz. XV w., syn Stanisława z SOSPowa (k. Olkusza); od 1426 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1432 r. bakałarz, 1437 r. magister sztuk; w l. 1445 i 1458/59 dziekan Wydziału Sztuk; od 1451 r. kanonik kolegiaty św. Floriana w Krakowie; przed 1445 r. podjął studia teologiczne, 1447 r. bakałarz, przed 1458 r. licencjat, 1460 r. magister teologii; 1467 r. wicerektor Uniwersytetu Krakowskiego; zm. między 15 III 1472 r. a 28 V 1473 r.

Lit. PSB, t. 19, s. 36; SPTK, t. 3, s. 24-25; Karbowski III, s. 172, 369, 371; Z. Włodek, *Maciej z SOSPowa*, MSZHFSS, 3 (1964), s. 44-91 [przedr. w: taż, *Z dziejów filozofii i teologii na Uniwersytecie Krakowskim w XV wieku. Sylwetki, teksty i źródła*, Kraków 2011, s. 85-122]; F. Stegmüller, *Repertorium Commentariorum in Sententias Petri Lombardi*, t. 1-2, London 1970, nr 534-535, 703, 1073; M. Rechowicz, *Po założeniu Wydziału Teologicznego w Krakowie*, [w:] *Dzieje teologii*, t. 1, s. 113-123; Wielgus (1992), s. 110-113; Knoll (2016), s. 490, 506, 619-620.

433/1

— *Commentum in I-m, II-m, IV-m ‘Sententiarum’*

1455-1457 r.; komentarz do ks. I-II i IV *Sentencji* Piotra Lombarda z kwestiami.

Inc. *Ad gloriam immense benedictae Trinitatis, deifice precelseque Dei Genitricis ac totius militie celestis innixue vestigiis patrum meorum, ipsosque velut cecutiens et lumine orbatus insequendo circa primi Sententiarum principium... Cecidit*

acre super Mathiam... Utrum sacre theologie supernaturaliter tradite studium cuilibet victori ob salutis sue refrigerium sit necessarium, cuius questionis arguitur... [Inchoatio I. Sent.:] Et quia aggressurus sum liber scriptum intus et foris plenum sententiis variis, de quo prophetarum est Ezech. 2: Ecce manus missa ad me... Utrum ex convenienti assignatione quattuor generum causarum sacre theologie possit quis devenire in cognitionem eiusdem...

Mss. Kraków BJ Ms. 2203, k. 1-316v (autograf); Ms. 1442, k. 2-417v (inna redakcja, autograf); Ms. 2241, k. 1-316v (autograf).

Edd. (fragm.) Włodek, *Maciej z Sąspowa...*, s. 65-76; *Scripta manent*, s. 73-102.

Comm. Stegmüller, *Repertorium commentariorum...*, nr 534-535; Włodek, *Maciej z Sąspowa...*, s. 49-52; SPTK, t. 3, s. 24; Catalogus BJ, t. 10, s. 49-51.

433/2

— *Expositio et glossa in Evangelium S. Joannis Apostoli*

1454 r., Kraków; komentarz do Ewangelii św. Jana, także w formie glosy marginalnej i interlinearnej.

Inc. *Sed in hoc esset verum, quod Christus invitatus ad nuptias, vinum deberet deficere, tunc sequitur... Hic beatus Johannes incipiendo suum Evangelium...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2313, k. 132v-205, 132v-205 (glosa) (autograf).

Comm. Włodek, *Maciej z Sąspowa...*, s. 49; SPTK, t. 3, s. 24; Wielgus (1992), s. 111.

433/3

— *Glossa in Acta Apostolica*

1449 r., Kraków; komentarz do Dziejów Apostolskich w formie glosy marginalnej i interlinearnej.

Mss. Kraków BJ Ms. 2313, k. 340-391v (autograf).

Comm. Włodek, *Maciej z Sąspowa...*, s. 48-49; SPTK, t. 3, s. 24; Wielgus (1992), s. 111.

433/4

— *Glossa in Apocalipsim S. Joannis Apostoli*

1449 r., Kraków; komentarz do Apokalipsy w formie glosy marginalnej i interlinearnej.

Mss. Kraków BJ Ms. 2313, k. 419-466v (autograf).

Comm. Włodek, *Maciej z Sąspowa...*, s. 49; SPTK, t. 3, s. 24; Wielgus (1992), s. 111.

433/5

— *Glossa in Epistolas canonicas*

Ok. 1449 r., Kraków; komentarz do listów kanonicznych (do 2 Listu św. Piotra) w formie glosy marginalnej i interlinearnej.

Mss. Kraków BJ Ms. 2313, k. 392-419 (autograf).

Comm. Włodek, *Maciej z Sąspowa...*, s. 49; SPTK, t. 3, s. 24; Wielgus (1992), s. 111.

433/6

— *Principia et expositiones in Canticum canticorum*

1460-1472 r., Kraków; komentarz do Pieśni nad Pieśniami.

Inc. [Principium in Cant. Cantic.:] *Praesupposita more brevitatis divini presidii invocatione, que esolet fieri circa principia propter tria, videlicet necessitatem, bonitatem et largitatem, necessitas cogit, bonitas invitat, largitas allicit...* [Principium in I-um Cant. Cant.:] *Circa librum Sapientiae, qui intitulum Cantica canticorum Salomonis...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2347, k. 145-151 (Principium, autograf); Ms. 1457, k. 1-866 (in I et III Cant. Cant., autograf); Ms. 1265, k. 1-840 (In II-III Cant. Cant.) (autograf); Ms. 1266, k. 1-891 (in IV-V Cant. Cant., autograf).

Comm. Stegmüller RB, nr 5557-5558; Włodek, *Maciej z Sąspowa...*, s. 53-55; SPTK, t. 3, s. 24; Wielgus (1992), s. 112-113.

433/7

— *Principium et glossa in Epistolas S. Pauli Apostoli*

1448 r., Kraków; wstęp i glosa do Listów św. Pawła.

Inc. *In praesenti, ut animus noster alliciat ad que in hoc libro docentur, tria per ordinem intendi facere, primo divini Patris, cuius presidium implorare, secundo apostoli et sciencie eius invehere brevem recomissionem, tertio principia, que circa initia librorum recitantur succente deducere...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2313, k. 210-211v, 212-340v (glosa) (autograf).

Comm. Włodek, *Maciej z Sąspowa...*, s. 48; SPTK, t. 3, s. 24; Wielgus (1992), s. 111.

433/8

— *Principium et glossa in 'Expositionem' S. Bonaventurae in Ecclesiasten*

1458 r., Kraków; wstęp i glosa marginalna i interlinearna do komentarza św. Bonawentury.

Inc. *Et quia aggressurus sum librum Ecclesiastes, qui plenus est divina sapientia, de qua ait Dionysius I, 1 c. (: De divinis nominibus, quod sapientia est) in Caelesti hierarchia: primum bonum est appetibile...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2260, k. 1-9, 9v-88 (glosa) (autograf).

Comm. Stegmüller RB, nr 5556; Włodek, *Maciej z Sąspowa...*, s. 52-53; SPTK, t. 3, s. 24; Wielgus (1992), s. 111-112.

433/9

— (attrib.) *Principium in Evangelium s. Ioannis apostoli*

1454 r.; wstęp do Ewangelii św. Jana.

Inc. *Pro aliquali recommissione huius operis, cum recommissio vagit in recommissione operis et e contra, assumpsi verbum prophete Isaie eximii, quod scribitur L. II eiusdem Ecce finis meus... in quo beatus Johannes ex tribus recommititur...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2313, k. 132-132v (ręką Macieja z Sąspowa).

Comm. Włodek, *Maciej z Sąspowa...*, s. 56 (jako attrib.); SPTK, t. 3, s. 24 (jako authent.); Wielgus (1992), s. 113 (jako dub.).

433/10

— (dub.) *Expositio in Canticum canticorum*

Wg Z. Włodek jest to anonimowy komentarz, który stanowił podstawę komentarza autorstwa Macieja z Sąspowa.

Inc. *Osculetur me osculo oris sui. Iste liber, cuius subiectum est Deus gloriosus, pro ut est creator et dator divine sapientie determinat de duplici statu hominis...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2347, k. 152-381 (autograf).

Comm. Stegmüller RB, nr 5558 (jako authent.); Włodek, *Maciej z Sąspowa...*, s. 57 (jako dub.); SPTK, t. 3, s. 24 (jako dub.); Wielgus (1992), s. 113 (jako dub.).

433/11

— (dub.) *Glossa super Epistolas per annum dominicales*

Glosa do czytań niedzielnych; wg Wielgusa tekst autorstwa Macieja z Sąspowa, jednak wg noty proveniencyjnej na k. I kodeksu Maciej z Sąspowa kupił ten rękopis; nota: *Liber epistolarum dominicalium cum glossis magistri Mathiae de Sanspow professoris sacrae theologiae comparatus per eundem pro media marca communis pecuniae.*

Inc. *Sancta Maria assit in principio nec non fine meo...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2348, k. 1-195.

Comm. Wielgus (1992), s. 113 (jako authent.); Włodek, *Maciej z Sąspowa...*, s. 60, przyp. 59.

433/12

— (dub.) *Sermones super Epistolas et Evangelia*

Kazania; atrybucja na podstawie noty proveniencyjnej w rękopisie; nota jednak wskazuje, że Maciej z Sąspowa był tylko właścicielem rękopisu (Włodek).

Inc. *Ecce Salvator tuus venit. Sic habetur Isaie XLII. – Quia, ut dicit Apostolus ad Hebr. XI sine fide impossibile est placere...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1611, k. 1-389.

Comm. Włodek, *Maciej z Sąspowa...*, s. 56 (jako dub.); SPTK, t. 3, s. 24; Wielgus (1992), s. 113.

434.

Maciej Cichosz z Szamotuł

(Mathias de Schamotuli)

Syn Wojciecha; od 1509 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1511 r. baka-
 łarz sztuk, magister sztuk w 1514 r.; astrolog; wykładowca w Akademii Lu-
 brańskiego w Poznaniu w l. 1522-1523; pleban w Giebułtowiu; zm. w 1528 r.

Lit. PSB, t. 20, s. 198-199; Rosińska (1984), nr 411, 655; *Słownik historyczno-geo-
 graficzny województwa poznańskiego w średniowieczu*, cz. 4, s. 778.

434/1

— *Ephemerides anni 1520*

Kraków; prognostyk astrologiczny na 1520 r.

Inc. *Ephemerides ad annum domini 1520, qui ipse est bissextilis, per magistrum
 Mathiam de Schamotuli pro meridiano nominatissime civitatis Cracoviensis di-
 ligentissime supputate...*

Mss. Kraków BJ Ms. 579, s. 385-409.

Comm. Rosińska (1984), nr 655.

434/2

— *Iudicium anni 1520*

Kraków; wariant tytułu: *Electiones pro diebus quibus venam incidere, medicinam
 summere, balneari, semina terre mandare, planta inserere, pueros ablactare co-
 nvenient ad annum domini 1520, qui tempore est bisextilis*, prognostyk astro-
 logiczny na 1520 r.

Inc. *Cuius anni aureus numerus 1, ciclus solaris 17, littera dominicalis a, indicio 8...*

Mss. Kraków BJ Ms. 579, s. 179-188.

Comm. Rosińska (1984), nr 411.

435.

Maciej z Szydłowa

(Matthias de Schydlow, de Zydlowo)

Od 1463 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1465 r. bakałarz, 1468 r. magister sztuk, odbył też studia prawnicze (doktor prawa kanonicznego); studiował teologię w Rzymie, między 1486 a 1489 r. doktor teologii, w l. 1475-1476 dziekan Wydziału Sztuk Uniwersytetu Krakowskiego, od 1489 r. profesor teologii, 1495 r. rektor Uniwersytetu Krakowskiego, altarysta w kolegiacie Wszystkich Świętych w Krakowie; w l. 1490-1497 kanonik w kolegiacie św. Floriana w Krakowie, od 1498 r. kanonik krakowski, pleban kościołów w Imbramowicach, w Szydłowie, Łętkowicach i w Olkuszu; zm. w 1519 r.; w starszej literaturze określany błędnie jako Maciej z Szydłowca.

Lit. PSB, t. 19, s. 37-38; Kuksewicz (1973), s. 104-113; M. Kowalczyk, *Studia nad życiem i działalnością Macieja z Szydłowa*, „Folia Historica Cracoviensia”, 3 (1996), s. 69-89 [przedr. w: taż, *Colligite fragmenta ne pereant. Studia z dziejów Uniwersytetu Krakowskiego w średniowieczu*, Kraków 2010, s. 297-317]; M. Kowalczyk, *Mathias de Schydlow, premier lecteur Polonais de la Bibliothèque du Vatican*, [w:] *Roma magistra mundi. Itineraria culturae medievalis. Mélanges offerts au Père L. E. Boyle à l'occasion de son 75e anniversaire*, wyd. J. Hamesse, Turnhout 1998, s. 483-491 [przedr. w: taż, *Colligite fragmenta...*, s. 319-328].

435/1

— *Quaestio: Utrum anima sit subiectum scientiae libri de anima vel non...*

Ok. 1468-1476 r., Kraków; kwestia filozoficzna o przedmiocie nauki o duszy.

Inc. *Utrum anima sit subiectum scientiae libri de anima vel non...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2118, k. 2v-3v.

Edd. (fragm.) Kuksewicz (1973), s. 270-271.

Comm. Kuksewicz (1973), s. 104-122, 269; Markowski, Włodek (1974), s. 116 (jako anon. *Quaestiones in I-II libros De anima Aristotelis*, w rękopisie na k. 2v-11); K. Bochenek, *Elementy teorii człowieka Michała Falkenera z Wrocławia w świetle 'Epitoma conclusionum theologicalium'*, „Acta Mediaevalia”, 15 (2002), s. 283-301.

435/2

— *Quaestio ultima pro fine quarti libri 'Sententiarum'*

Po 1465 r., Kraków; kwestia z niezachowanego komentarza do *Sentencji* Piotra Lombarda.

Inc. *Utrum spiritus seu animae hominum damnatorum, beatorum gloriam videant et quaevis gesta viatorum, uti cives beati clare contemplatur cruciatus et poenas eorum. In ista quaestione tria ponuntur...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2302, k. 204v-208.

Comm. Z. Włodek, *Z badań nad filozofią człowieka w późnośredniowiecznej eschatologii krakowskiej. Poglądy Tomasza ze Strzempina*, „StMed” 29 (1992), s. 162-163.

435/3

— (*attrib.*) **Sermones**

Informacja o kazaniach wygłaszanych przez Macieja z Szydłowa w notach Jana Michałowskiego, streszczenia kilku kazań w rękopisie Kraków BJ Ms. 3409.

Comm. Kowalczyk, *Studia nad życiem...*, s. 79-80, 88-89.

436.

— **Mamotrekt kaliski**

1471 r.; łacińsko-polski mamotrekt (mamotrept), wzorowany na mamotrektach czeskich.

Mss. Kraków Bibl. PAU/PAN Ms. 1713, k. 133-195.

Edd. J. Łoś, *Mamotrekt z r. 1471*, „Materyały i Prace Komisji Językowej Akademii Umiejętności w Krakowie”, 5 (1912), s. 1-172; *Mamotrepty staropolskie*, wyd. W. Żurawska-Górecka, V. Kyas, Wrocław 1977-1981; (fragm.) Wydra, Rzepka (2004), s. 206-208.

Comm. Brückner (1902-1904), t. 2, s. 105-106; Łoś (1915), s. 143-144; Łoś (1922), s. 120-121; I. Kwilecka, *Uwagi do krytycznego wydania staropolskich mamotreptów: lubińskiego i kaliskiego*, cz. 1, „Język Polski”, 62 (1982), nr 4-5, s. 336-343 [przedr. w: *taż*, *Studia nad staropolskimi przekładami Biblii*, Poznań 2003]; Michałowska (2011), s. 501.

437.

— **Mamotrekt lubiński**

2 poł. XV w.; łacińsko-polski mamotrekt (mamotrept), wzorowany na mamotrektach czeskich.

Mss. Berlin SPK Ms. theol. lat. fol. 655, k. 1-62v.

Edd. Brückner (1901), s. 123-155; *Mamotrepty staropolskie*, wyd. W. Żurawska-Górecka, V. Kyas, Wrocław 1977-1981; (fragm.) Taszycki (2003), s. 136-137; (fragm.) Wydra, Rzepka (2004), s. 206-208.

Comm. Brückner (1902-1904), t. 2, s. 104-105; Łoś (1915), s. 143-144; Łoś (1922), s. 120-121; I. Kwilecka, *Uwagi do krytycznego wydania staropolskich mamotreptów: lubińskiego i kaliskiego*, cz. 1, „Język Polski”, 62 (1982), nr 4-5, s. 336-

343 [przedr. w: taż, *Studia nad staropolskimi przekładami Biblii*, Poznań 2003]; Michałowska (2011), s. 501.

438.

— *Mamy wszyscy k temu się dziś brać... (Druga pieśń Sandomierzanina)*

XV w.; pieśń o gniewie Bożym.

Mss. Nieznany bliżej kodeks opisany przez W. A. Maciejewskiego, wyklejka okładki, XV w.

Edd. Maciejewski (1852), t. 3, s. 137-141; Brückner (1923), s. 153-156; Vrtel-Wierczyński (1952), s. 54-59; Korolko (1980), s. 234-239; Włodarski (1997), s. 89-96; (fragm.) Wydra, Rzepka (2004), s. 284; *Biblioteka zabytków*.

Comm. NK, t. 1, s. 295-296; DPP, t. 3, s. 245; Łoś (1915), s. 432-434; Łoś (1922), s. 446-448; Z. Głombiowska, *Motywy antyczne w 'Pieśniach Sandomierzanina'*, „Filomata”, 403 (1991), s. 262-274; Michałowska (1995), s. 412-413; Michałowska (2011), s. 502.

439.

Marcin z Międzyrzecza

Notariusz w Wielkopolsce, po 1428 r. bakałarz w Wieliczce.

Lit. NK, t. 2, s. 523; Michałowska (2007b), s. 337-338; Michałowska (2011), s. 507.

439/1

— (attrib.) *De rhetorica cum dictamino*

Wariant tytułu: *Retoryka* Marcina z Międzyrzecza; traktat poświęcony retoryce z formułami listowymi, 1424-1428 r.

Mss. Kraków BJ Ms. 2503, k. 1-45.

Edd. (fragm.) L. Malinowski, *Zabytki języka polskiego w rękopisie n. 2503 Biblioteki Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie*, „PF”, 1 (1885), z. 2-3, s. 468-469; (fragm.) SPPP X, s. 57-65.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 7, s. 488-489; T. Tyc, *Z dziejów kultury w Polsce średniowiecznej*, Poznań 1924, s. 21-24; M. Markowski, *Marcin Biem z Olkusza*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace Historyczne”, 42 (1973), s. 7-23; Markowski (1987), s. 45-49; Markowski (1988), s. 108-109; Michałowska (2007a), s. 53; Michałowska (2007b), s. 316-318; Michałowska (2011), s. 100-101.

440.

Marcin z Holessowa

(Martinus Symonis de Holessow, Martin z Holešova)

Ur. w 2 poł. XIV w. w Holešowie na Morawach; studiował na Uniwersytecie Praskim, 1398 r. bakałarz, magister sztuk, w l. 1412-1413 pleban kościoła z Ždarze na Morawach; kapelan kaplicy św. Piotra na zamku w Boskovicach, notariusz publiczny; podjął studia prawnicze na Uniwersytecie Krakowskim, 1435 r. doktor dekretów; wykładał prawo kanoniczne na Uniwersytecie Krakowskim, od 1424 r. kanonik wiślicki i pleban w Pełczyskach, kapelan i kaznodzieja dworu króla Władysława Jagiełły, uczestnik soboru w Bazylei; zm. ok. 1440 r.

Lit. PWPUJ, s. 258-259; SPTK, t. 3, s. 55; Fijałek (1900a), t. 1, s. 192-196; Tříška (1968b), s. 24; Kowalczyk (1970), s. 98; Wielgus (1992), s. 48-49; Spunar (1995), s. 191-192; Poniewozik (2004b), s. 178-179.

440/1

— *Sermo de novo sacerdote*

Ok. 1435 r., Kraków; kazanie do duchownych.

Inc. *Accipite Spiritum Sanctum. Quorum remisieritis peccata, remittuntur eis, Io. 20 [, 22-23]. – Casus in terminis est iste: factum est autem, postquam regnavit Alexander, percussit rex...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2151, k. 218-220; Ms. 2513, k. 359v-362.

Comm. A. Birkenmajer, *Sprawa magistra Henryka Czecha*, „Collectanea Theologica”, 17 (1936), nr 2, s. 208-210; Kowalczyk (1970), s. 22; SPTK, t. 3, s. 55; Tříška (1968b), s. 24; Spunar (1995), s. 192, nr 386 (jako attrib.).

440/2

— (attrib.) *Sermones per circulum anni*

1411-1414 r., Morawy (?); kolekcja kazań różnych autorów z cyklu *de tempore, de sanctis* oraz *communes* przepisana przez Marcina z Holeszowa i zaopatrzona glosami w j. czeskim; niektóre kazania być może autorstwa Marcina z Holeszowa.

Mss. Kraków BJ Ms. 1301.

Comm. SPTK, t. 3, s. 55; Wielgus (1992), s. 49 (jako authent.).

441.

Marcin Łysy z Krakowa

(Martinus Glaber de Cracovia)

Od 1460 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1462 r. bakałarz, 1470 r. magister sztuk, pod koniec XV w. licencjat teologii; w 1481/82 r. dziekan Wydziału Sztuk; w l. 1502-1503 rektor Uniwersytetu Krakowskiego; po 1470 r. kanonik kolegiaty św. Floriania na Kleparzu, 1505 r. kanonik przemyski; zm. w 1507 r.

Lit. A. Łosowska, *Marcin (Łysy) z Krakowa, kanonik Przemyskiej Kapituły Katedralnej i jego biblioteka*, „Rocznik Przemyski”, 46 (2010), z. 3, s. 19-26; Knoll (2016), s. 400, 630-631.

441/1

— (dub.) *Commentum in ‘De sphaera’ Joannis de Sacrobosco*

1 poł. XV w.; krakowski komentarz do tekstu *De sphaera* Jana de Sacrobosco.

Inc. [Prolog:] *Vir sapiens dominabitur astris, hanc propositionem scribit Ptolomeus Almagesti astronomorum excellentissimus. Que quidem propositio quamvis potest exponi de quolibet viro sapienti...* [tekst:] *Iste liber cuius subiectum est totum universum secundum se et suas partes consideratum... dividitur in duas partes, scilicet in partem prohemialelem et executivam...*

Mss. Watykan BAV Ms. Pal.lat.1385, k. 1-47 (Włodek); 8 przekazów wymieniała Rosińska, w tym: Kraków BJ Ms. 563, k. 185v-237v; Ms. 1844, k. 197-273v; Ms. 1854, s. 4-123, 134-279.

Comm. Włodek (1974), s. 91 (jako attrib.); Rosińska (1984), nr 1020 (jako dub.), 2361.

442.

Marcin Biem z Olkusza

(Martinus Biem de Ilkusch (Elkush), Marcin Młodszy)

Ur. ok. 1470 r. w rodzinie mieszczańskiej w Olkuszu, syn Marcina; od 1486/87 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1488 r. bakałarz, 1491 r. magister sztuk, wykładał astrologię; w 1500/01 r. dziekan Wydziału Sztuk, odbył studia teologiczne, w 1506/07 *cursor*, od 1507 r. kantor w kolegiacie św. Floriana oraz pleban w Olkuszu, od 1517 r. doktor teologii, od 1520 r. kanonik w kolegiacie św. Floriana, od 1526 r. pleban kościoła św. Mikołaja, w l. 1521/22, 1528/29 i 1538 dziekan Wydziału Teologicznego, w l. 1522-24, 1527, 1530-1531, 1534-1536 rektor Uniwersytetu Krakowskiego, od 1538 r. wicekanclerz Uniwersytetu Krakowskiego; zm. 1540 r.

Lit. PSB, t. 2, 68-69; NK, t. 3, s. 31-32; Fijałek (1898), s. 18; L. A. Birkenmajer, *Marcin Bylica z Olkusza oraz narzędzia astronomiczne, które zapisał Uniwersytetowi Jagiellońskiemu w roku 1493*, „Rozprawy Akademii Umiejętności Wydział Matematyczno-Przyrodniczy”, 25 (1893), s. 1-164 (i nadb.); Rosińska (1984), nr 159, 2305; Wielgus (1992), s. 138-139; Markowski (1996), s. 209-210; Knoll (2016), s. 400, 633; M. Zdanek, *Uniwersytet Krakowski wobec własnej przeszłości w XV-XVI w.*, Kraków 2017, wg indeksu.

442/1

— *Annotationes historicae Martini Biem*

Po 1490 r.; zapiski historyczne z historii Polski, XI-XV w.

Inc. S. Stanislaus Cracoviensis episcopus hoc anno VII kal. Augusti natus est...

Mss. Kraków BJ Inc. 1108, k. 181v, 184v, 226v, 228v, 232v, 240r, 241v, 243r, 244v, 245v, 249r.

Edd. M. Kowalczyk, *Grunwald w tradycji kaznodziejsko-kronikarskiej z końca XV w.*, „Anal. Crac.”, 19 (1987), s. 273-275.

Comm. Zdanek, *Uniwersytet Krakowski wobec własnej przeszłości...*, s. 101-102.

442/2

— *Commentum marginale in I et II Librum ‘Sententiarum’ Petri Lombardi*

Komentarz w formie glos marginalnych do ks. I i II *Sentencji* Piotra Lombarda.

Inc. [In I librum:] *Richardus. Penuria dicit defectum substantie exterioris...*; [In II librum:] *Plato in hoc male posuit, quod materiam sive formam...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1514, k. 1-395v (in I librum); Ms. 1515, k. 1-302 (in II librum).

Comm. Catalogus BJ, t. 11, s. 106-109, s. 110-114.

442/3

— *Diariusz*

1499-1531, 1534-1540 r., Kraków; notatki m.in. dotyczące astronomii i meteorologii.

Mss. Notatki na marginesach inkunabułu Kraków BJ Inc. 2697; Cim. 5521.

442/4

— *Expositio fragmenti libri I ‘De sophisticis elenchis’ Aristotelis*

Ok. 1505 r., Kraków; komentarz do *O dowodach sofistycznych* Arystotelesa.

Inc. *Solent precipui autorum expositores nonnullam aliam explanationem librorum prelibare, que ad propositi negotii materiam progressum auditoribus prebent faciliorem. Quod et nobis faciendum in exordio huius operis... Iste est liber Elenchorum Aristotelis, in quo determinat de elencho sophistico. Et dividitur prima sui divisione in duos libros parciales...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2175, k. 1v-10.

Comm. Markowski, Włodek (1974), s. 119.

442/5

— *Expositio I-II librorum ‘De sophisticis elenchis’ Aristotelis*

Ok. 1505 r., Kraków; komentarz do *O dowodach sofistycznych* Arystotelesa.

Inc. *De sophisticis autem. – Iste est liber Elencorum Aristotelis, in quo Philosophus determinat de elenco sive sillogismo zophistico, et dividitur prima sui divisione in duos libros parciales, in quorum primo docet componere sylogismos zophisticos...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2175, k. 13v-73.

Comm. Markowski, Włodek (1974), s. 119.

442/6

— ***Iudicium pro nativitate domini Lagiewniczki, officialis et vicarii generalis Gneznensi***

Ok. 1512 r.; wariant tytułu: *Nativitas 1462... domini Vincencii Lagevniczki, canonici et officialis Gneznensis*; horoskop z kwadratem astrologicznym.

Inc. *Anno domini 1512, die ianuarii 21 hora 1 minuto 45 post meridiem, completus est annus nati 50 et iniciatus est annus 51, ad quem ex planetarum in revolutione anni testimoniis nonnulle magis expono et annotatae sunt contingencie in quinque verbis complete...*

Mss. Kraków BJ Ms. 3227, s. 153-158.

Comm. Rosińska (1984), nr 159.

442/7

— ***Nova Calendarii Romani reformatio***

1516 r., Kraków; traktat o poprawie kalendarza juliańskiego, przeznaczony na V sobór laterański.

Inc. [Prol.] *Gravissimum mihi, reverende in Christo pater, una cum ceteris maioribus meis, pro inveniando et conscribendo convenientiori modo correctiones calendarii Romani de recta Pasche observatione... [tekst:] Ut clarior habeatur cognicio presentis opusculi de reparatione seu invocacione descripcionis calendarii Rhomani pro recta Pasche observacione ipsum in tres placuit distingvi particulas...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1853, s. 10-166 (autograf); (fragm.) Ms. 3444, k. 1v-12v; Florencja Biblioteca Medicea Laurenziana Ms. Plut. XXI cod. 31, s. 14-166 (autograf).

Edd. M. Biem, *Nova Calendarii Romani reformatio (1514-1516)*, wyd. L. A. Birkenmajer, Kraków 1918.

Comm. Rosińska (1984), nr 777, 2305.

443.

Marcin Polak (z Opawy)

(Martinus Oppaviensis, Martin von Troppau, Martinus Strebski de Troppau Polonus)

Ur. ok. 1215-1220 r. na Śląsku; dominikanin, w l. 1261-1278 przebywał w Rzymie jako penitencjariusz i kapelan papieski, 1278 r. mianowany przez papieża Mikołaja III arcybiskupem gnieźnieńskim, nie zdążył objąć urzędu; zm. w 1278 r. w Bolonii.

Lit. PSB, t. 19, s. 559-561; SPTK, t. 3, s. 54-55; NK, t. 2, 504-505; LdM, t. 6, kol. 347-348; VL², t. 6, kol. 158-166; Hajdukiewicz (1974), s. 400-401; Kaeppli SOP, t. 3, s. 114; t. 4, s. 196; K. Grodziska-Ożóg, *Marcin Polak i jego twórczość*, „NP”, 58 (1982), s. 169-201; Wielgus (1992), s. 143-144; Soszyński (1995), s. 47-56; Bucichowski (1997), s. 155, nr 603; Mrozowicz (2000), s. 41-44; D. Wójcik, *Dominikanin Marcin Polak – autor kolekcji kazań de tempore et de sanctis*, „PT”, 9 (2003), s. 255-279; J. Soszyński, *Marcin Polak i jego kronika*, [w:] Marcin Polak, *Kronika papieży i cesarzy*, tłum. i oprac. A. Fabiańska, J. Soszyński, Kęty 2008, s. 11-73; Michałowska (2011), s. 505.

443/1

— *Chronicon Pontificum et Imperatorum (Kronika papieży i cesarzy)*

Ok. 1268-1269 r., redagowana w latach 70., Rzym; kronika uniwersalna, obejmująca dzieje świata do pontyfikatu Klemensa IV.

Inc. [Prol.] *Quoniam scire tempora summorum pontificum ac imperatorum necnon et aliorum patrum ipsorum contemporaneorum quam plurimum inter alios theologis ac iurisperitis expedit, ego fr. Martinus ord. Pred. d. pape penitenciaris et capellanus ex diversis cronicis...* [Pont.] *Anno 42 Octaviani Augusti natus est Iesus Christus filius Dei in Bethleem Iude ex virgine Maria, nocte diei dominice...* [Imp.] *Post nativitatem d. n. Iesu Christi Octavianus Augustus imperavit annis 14...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Kaeppli SOP, t. 3, s. 118-123, ponadto liczne tłumaczenia na języki rodzime.

Edd. *Martini Oppaviensis Chronicon Pontificum et Imperatorum*, wyd. L. Weiland, [w:] MGH SS, t. 22, Hannoverae 1872, s. 377-475; wydanie powtórzone [w:] Marcin Polak, *Kronika papieży i cesarzy*, tłum. i oprac. A. Fabiańska, J. Soszyński, Kęty 2008, s. 85-207.

Transl. Marcin Polak, *Kronika papieży i cesarzy...*, s. 211-341.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 7, s. 489-490; LdM, t. 6, kol. 349-350; *Historia nauki polskiej*, t. 1, s. 69-72; Kaeppli SOP, t. 3, nr 2974; t. 4, nr III 118: 2974; Soszyński (1995); H. J. Mierau, *Continuationes: Die Fortsetzungen zu Papst-Kaiser-Chroniken des späten Mittelalters*, [w:] *Die Geschichtsschreibung in Mitteleuropa. Projekte und Forschungsprobleme*, red. J. Wenta, Toruń 1999, s. 167-201; W.-V. Ikas, *Martinus Polonus 'Chronicle of the Popes and Emperors'. A Medieval Best-seller and its Neglected Influence on English Medieval Chroniclers*, „English Historical Review”, 116 (2001), s. 327-341; W.-V. Ikas, *Martin von Troppau (Martinus Polonus), O.P. (gest. 1278) in England. Überlieferungs- und wirkungsgeschichtliche Studien zu dessen Papst- und Kaiserchronik*, Wies-

baden 2002; D. Wójcik, *Dominikanin Marcin Polak – autor kolekcji kazań de tempore et de sanctis*, „PT”, 9 (2003), s. 265-266; J. Soszyński, *Geneza kroniki uniwersalnej w kodeksie wilanowskim*, [w:] *Causa creandi. O pragmatyce źródła historycznego*, red. S. Rosik, P. Wiszewski, Wrocław 2005, s. 111-119; J. Soszyński, *Sacerdotium – imperium – studium. Władze uniwersalne w późnośredniowiecznych kronikach martyniańskich*, Warszawa 2006; H. J. Mierau, *Papst-Kaiser-Chroniken an den Höfen des Spätmittelalters: Benutzungsformen und Rezeptionsmotive*, [w:] *Die Hofgeschichtsschreibung im mittelalterlichen Europa. Projekte und Forschungsprobleme*, red. R. Schieffer, J. Wenta, Toruń 2006, s. 191-218; J. Soszyński, *Marcin Polak i jego kronika*, [w:] *Marcin Polak, Kronika papieży i cesarzy...*, s. 11-73; G. Murano, *An unnoticed exemplar of the ‘Chronicon’ of Martinus Polonus*, [w:] *Sacri canones servandi sunt. Ius canonicum et status ecclesiae saeculis XIII-XV*, red. P. Krafl, Praha 2008, s. 371-378; Węcowski (2014), s. 67-68.

443/2

— *Margarita Decreti*

Ok. 1261-1265 i 1274-1278 r.; wariant tytułu: *Tabula iuris*, *Tabula Martiniana*, *Summa Martiniana*; pomoc z zakresu prawa kanonicznego ułożona alfabetycznie wg haseł problemowych; dwie redakcje: 1. jako *Margarita Decreti*, 2 *Margarita Decreti et Decretalium*.

Inc. [Prol.] *Inter alia que ad fidelium Christi doctrinam scripta sunt ius canonicum ad ipsorum doctrinam et consolationem conscriptum reperitur...* [tabula:] *Aaron. Quod Aaron sacerdotium approbatur d. XXII sacrosancta...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Kaeppli SOP, t. 3 i 4.

Edd. princ. Norymberga 1481, Bolonia ok. 1483; Spira ok. 1482-1488; Strasburg 1486, 1489, 1493; Wenecja ok. 1485, 1486 (Hain 10834-10852).

Comm. Kaeppli SOP, t. 3, nr 2973; t. 4, nr III 115: 2973; Wójcik, *Dominikanin Marcin Polak...*, s. 266.

443/3

— *Sermones de tempore et de sanctis*

Ok. 1261-1268 r., Rzym; 322 kazania, ułożone w cyklu niedzielno-świętecznym oraz wspomnień świętych; do zbioru kazań dołączona kolekcja egzemplów tzw. *Promptuarium exemplorum*.

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Kaeppli SOP, t. 3; Wójcik, *Dominikanin Marcin Polak...*, s. 268-270.

Edd. princ. Strasburg 1480, 1484, 1486, 1488 (Hain 10853-10856)

Edd. (fragm.) *De sancto Adalberto martire*, wyd. D. Wójcik, [w:] D. Wójcik, *Trzynastowieczne świadectwo kultu św. Wojciecha: kazanie ‘De sancto Adalber-*

to' z kolekcji Marcina Polaka OP (zm. 1278), „Biul. BJ”, 50-51 (2000-2001), s. 13-14.

Comm. Kaeppli SOP, t. 3, nr 2972; VL², t. 6, s. 158-166; Wielgus (1992), s. 143 (z podziałem na *Sermones de tempore*, *Sermones de sanctis*, *Sermones de communi sanctorum et de occasionibus*).

Comm. *Repertorium fontium*, t. 7, s. 489-490; Wójcik, *Trzynastowieczne świadectwo kultu...*, s. 5-15; Wójcik, *Dominikanin Marcin Polak...*, s. 267-276.

444.

Marcin ze Słupcy

Ur. przed 1420 r., syn Olbrachta (Alberta) mieszczanina ze Słupcy; od 1436 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1437 r. bakałarz, 1441 r. magister sztuk, przed 1447 r. doktor dekretów, 1447 r. rektor szkoły katedralnej w Poznaniu, od 1456 r. w Krakowie, związany z Uniwersytem Krakowskim, dalsze jego losy nie są znane.

Lit. PSB, t. 19, s. 573; NK, t. 3, s. 249; K. Weyssenhoff-Brożkova, *Marcin ze Słupcy – poeta polskiego prerenesansu*, „Eos”, 63 (1975), s. 149-164; Michałowska (2011), s. 507-508.

444/1

— *Mavors o Davidicus...*

Przed 1433 r.; sekwencja poświęcona św. Marcinowi.

Mss. Tarnów Muz. Diec. b.s., sekwencjarz, ok. 1526 r., k. 143v.

Edd. *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 58-59; Pikulik (1976), s. 143-144; Włodarski (2007), s. 18-22.

Comm. Kowalewicz (1965), s. 199-200; Kowalewicz (1967), s. 100-101; Pikulik (1973), s. 109; Pikulik (1974), s. 104, 451; Morawska (1998), s. 341.

444/2

— *Wiersz na śmierć Andrzeja Łaskarza z Gosławic...*

1426 r.; wiersz funeralny ku czci biskupa poznańskiego Andrzeja Łaskarza z Gosławic, zm. w 1426 r.

Inc. *Anno milleno quadringe vige quoque seno...*

Mss. Warszawa BN Ms. Lat.Q.ch.XVII.18, k. 94-95 (zniszczony).

Edd. Brückner (1892), s. 326-328.

Comm. Nowak-Dłużewski (1963), s. 68; Weyssenhoff-Brożkova, *Marcin ze Słupcy...*, s. 155-162; Michałowska (1995), s. 693; Michałowska (2011), s. 866.

444/3

— *Wiersz na śmierć Wincentego z Szamotuł*

1445 r.; wiersz funeralny ku czci Wincentego Świdwy z Szamotuł, kasztelana międzyrzeckiego i nakielskiego, zm. w 1445 r.

Inc. *Decus o patrie, spes et honos inclita regni...*

Mss. Warszawa BN Ms. Lat.Q.ch.XVII.18, k. 95-96 (zniszczony).

Edd. Brückner (1892), s. 328-331.

Comm. Nowak-Dłużewski (1963), s. 72; Weyssenhoff-Brożkowa, *Marcin ze Słupcy...*, s. 155-162; Michałowska (1995), s. 693; Michałowska (2011), s. 871.

445.

Marcin Król z Żurawicy

(Martinus Rex de Premislia, de Zurawica)

Ur. ok. 1422 r. w Żurawicy k. Przemyśla, syn Stanisława; od 1438 lub 1440 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1444 r. bakałarz, 1445 r. magister sztuk, wykładał astronomię i matematykę na Uniwersytecie Krakowskim, od 1445 r. studiował w Pradze, Lipsku, Padwie i w Bolonii, 1449 r. doktor medycyny, lekarz Jana Hunyady'ego, następnie Zbigniewa Oleśnickiego; zm. w 1460 r. w Krakowie.

Lit. PSB, t. 19, s. 580; Z. Kuksewicz, *Marcin Król z Żurawicy (alias z Przemyśla). Stan badań*, MSZHFSS, 1 (1961), s. 118-140; Markowski (1965b), s. 150; J. O. Matvyisyn, *Martyn z Zuravyci*, Kyjiv 1969; M. Kowalczyk, *Przyczynki do biografii Henryka Czecha i Marcina Króla z Żórawicy*, „Biul. BJ”, 21 (1971), nr 1-2, s. 87-91; G. Rosińska, *Krakowska szkoła astronomiczna przed Kopernikiem. Zainteresowania techniczne Marcina Króla z Żurawicy*, „KHNT”, 18 (1973), s. 463-483; Hajdukiewicz (1974), s. 400; Rosińska (1984), nr 751, 767, 1203, 1213, 43, 688, 1211, 1622, 2228, 1228, 1256, 2243, 2314; Knoll (2016), s. 381-385 i passim.

445/1

— *Algorismus minutiarum*

1445 r.; wariant tytułu: *Nova compilacio algorismi minuciarum*; traktat matematyczny.

Inc. *Modum arismetrarum gnaro intuitu sub tropicis editum rationibus minucias attente rimando tria intima nitibus universalis supponente duarum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1844, k. 275-295v; Ms. 1859, k. 41-56; Ms. 1927, k. 189-211v.

Comm. Kuksewicz, *Marcin Król z Żurawicy...*, s. 135; Markowski (1965b), s. 150; J. Dianni, *Pierwszy znany traktat rękopiśmienny w literaturze matematycznej w Polsce. 'Algorismus minutiarum' Martini Regis de Premislia*, „KHNT”, 12

(1967), s. 269-280; Hajdukiewicz (1974), s. 400; Rosińska (1984), nr 1213; Knoll (2016), s. 371.

445/2

— *Canones super calendarium*

1456 r.; traktat astronomiczny.

Inc. *Sequitur thema super canones etc. – Et quoniam quatuor tabule istud kalendare precedentes pro eodem sunt necessaria...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1838, s. 403-424.

Comm. Kuksewicz, *Marcin Król z Żurawicy...*, s. 135-136.

445/3

— *Elecciones magistri Regis*

Traktat astronomiczny na temat aspektów planet.

Inc. *Fortunata dies operum dispositionem causas...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2495, s. 46-52; Ms. 2497, k. 8v-10v.

Comm. Rosińska (1984), nr 751.

445/4

— *Geometria practica*

Ok. 1450 r.; wariant tytułu: *Opus de geometria, De geometria*; traktat o geometrii.

Inc. *Geometrie principales due sunt partes, scilicet theorica et practica. Theorica est quando sola mentis speculatione proporciones quantitatum intuemur et hec solius intellectus est...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1865, k. 39-51v; Ms. 1968, k. 1-10v.

Edd. L. A. Birkenmajer, *Magistri Martini de Zorawica alias 'Martinus Rex de Premislia' Geometriae practicae seu artis mensurationum tractatus*, Varsaviae 1895.

Transl. Birkenmajer, *Magistri Martini de Zorawica...*

Comm. Kuksewicz, *Marcin Król z Żurawicy...*, s. 135; Hajdukiewicz (1974), s. 400; Rosińska (1984), nr 767.

445/5

— *Iudicia*

1450-1451 r.; dwa prognostyki astrologiczne na 1451 i 1452 r.

Inc. *Meretur iuste omnipotentis celsitudo in primis, quorum acciones suscipere, cuius nature super omnes prophecias mundi et qui dum voluit naturam...*

Mss. Kraków BJ Ms. 764, s. 3-12, 17-26 (autograf); Ms. 1918, k. 185-200.

Comm. Kuksewicz, *Marcin Król z Żurawicy...*, s. 136; Rosińska (1984), nr 1203.

445/6

— *Summa super tabulas Alphonsi*

Ok. 1451 r.; wariant tytułu: *Summa super Tabulas Alphonsii*; traktat astronomiczny o tablicach astronomicznych.

Inc. [Prol.] *Ad honorem cunctipotentis, trine in personis, simplicis in essencia divinitatis... ac alme universitatis Cracoviensis honor augeatur...* [tekst:] *Tempus est mensura motus, ut vult Philosophus quarto Phisicorum, que cum sit propria... Innata est autem nobis via, teste Philosopho, a magis communibus, id est a magis confusis...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1927, k. 250-318; (fragm.) Ms. 2252, s. 237-251; Oksford Bodleian Library Ms. Canon. Misc. 499, k. 212-249.

Comm. Kuksewicz, *Marcin Król z Żurawicy...*, s. 135; Rosińska, *Krakowska szkoła...*, s. 473-483; Hajdukiewicz (1974), s. 400; G. Rosińska, *Instrumenty astronomiczne na Uniwersytecie Krakowskim*, Wrocław-Warszawa-Kraków 1974, s. 73-78; Rosińska (1984), nr 43, 688, 1211, 1622, 2228.

445/7

— *Traktat astronomiczny*

Poł. XV w., Kraków; traktat astronomiczny, wykład teoryki planet, inspirowane *Teoryką* Gerarda Sabionetty.

Inc. *Motus astrorum girancium in signifero tenere etatis rimarunt magistri attenda ratione tria intelligentes nempiam unum supponentes de equinocciali polis recte emmentibus m... in summitate lacione ibidem assidua phebum obliqua lacione ordinate nitente variare summitatem cenith capitum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1927, k. 379-381v, 383-386.

Comm. G. Rosińska, *Nieznany traktat astronomiczny Marcina Króla z Żurawicy*, „KHNiT”, 17 (1972), s. 227-233; Rosińska, *Krakowska szkoła...*, s. 473-483; G. Rosińska, *Traité astronomique inconnu de Martin Rex de Żurawica*, „Med.Philol.Pol”, 18 (1973), s. 159-166; Rosińska, *Instrumenty astronomiczne...*, s. 73; Rosińska (1984), nr 1228.

446.

Marek z Opatowca

Poł. XV w., pochodził z Opatowca; być może wykładał na Uniwersytecie Krakowskim.

Lit. PSB, t. 19, s. 621-622; NK, t. 3, s. 45; DPP, t. 2, s. 427; Michałowska (2007b), s. 338; Michałowska (2011), s. 508.

446/1

— *Metrificale (Sztuka wierszowania)*

Wierszowany traktat o metryce przeznaczony dla studentów, oparty na X ks. *Doctrinale* Aleksandra de Villa Dei z 1199 r.

Mss. Warszawa BN Ms. Lat.Q.ch.XVII.18, k. 44v-48 (zniszczony).

Edd. Brückner (1892), s. 314-318; R. Gansiniec, *'Metrificale' Marka z Opatowca i traktaty gramatyczne XIV i XV wieku*, Wrocław 1960, s. 44-57; (fragm.) Liman (2004), s. 632-637.

Transl. (fragm.) *Toć jest dziwne a nowe*, s. 181-182; (fragm.) Liman (2004), s. 632-637; (fragm.) Włodarski (2007), s. 140-144.

Comm. Gansiniec, *'Metrificale' Marka z Opatowca...*; Michałowska (2007b), s. 49-50.

447.

— *Maria decus Virginum...*

XV w.; werset allelujacyjny ku czci NMP.

Mss. Kraków Archiwum Klasztoru ss. Klarysek Ms. 205, k. 139v.

Edd. Pikulik (1984b), s. 187-188; M. Szczotka, *Trzynastowieczny graduał Ms. 205 z Biblioteki Klarysek Krakowskich w świetle polskiej i europejskiej tradycji liturgiczno-muzycznej. Studium źródłoznawcze*, „ABMK”, 71 (1999), s. 300.

Comm. Pikulik (1984b), s. 188-190.

448.

— *Maria, mater Dei...*

XV w.; werset allelujacyjny ku czci NMP.

Mss. Sandomierz Muz. Diec. Ms. 1677.

Edd. Pikulik (1984b), s. 194-196.

449.

— *Mariae, genitricis Dei...*

Pocz. XVI w.; werset allelujacyjny ku czci NMP.

Mss. Cieszyn Książnica Cieszyńska Ms. DD I 28, s. 155.

Edd. Pikulik (1984b), s. 196-198.

450.

Marian z Jeziorka

Ur. ok. 1430 r. w Jeziorku w rodzinie szlacheckiej, syn Macieja; od 1450 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim (bakalarz sztuk), w 1459 r. wstąpił do

bernardynów, w l. 1467-1469, 1479-1482 i 1484-1487 wikariusz prowincji polskiej bernardynów, po 1487 r. przebywał w Wilnie, gdzie zm. w 1491 r.

Lit. PSB, t. 20, s. 11-12. B. Maria, 'De magna strage' kazaniem bernardyńskim czy uniwersyteckim?, „StŻr”, 36 (1997), s. 69-70.

450/1

— *Callis caelestis patriae...*

Wierszowany utwór ascetyczny sławiący regułę zakonną św. Franciszka.

Mss. Warszawa BN Ms. Lat.O.I.90, k. 35v-49 (zniszczony).

Comm. Kantak (1931), s. 414-423.

451.

— *Mario, matko Syna Bożego...*

XV-XVI w.; modlitwa.

Mss. Warszawa BN Ms. 8028 I, wyklejka przedniej okładki.

Edd. E. Kałużniacki, *Kleinere altpolnische Texte aus Handschriften des XV. und des Aufange des XVI. Jahrhunderts*, „Sitzungsberichte der Philosophisch-Historischen Classe der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften”, 101 (1882), s. 289.

452.

— *Maryja, czysta dziewice...*

XIV/XV w.; pieśń preambuliczna (wezwanie do modlitwy).

Mss. 1. Warszawa BN Ms. Lat.F.ch.I.49, wpis na wyklejce przedniej okładki (zniszczony); 2. Jasna Góra Bibl. i Arch. OO. Paulinów Ms. II-18 (599 R), k. 347v.

Facs. (przekaz nr 2) H. Kowalewicz, W. Kuraszkiewicz, *Staropolska pieśń maryjna na nowo odczytana*, Archiwum Literackie, t. 16, Wrocław 1972 (Miscellanea staropolskie, 4), s. 9-17.

Edd. Maciejowski (1839), t. 2, s. 352-353 (z odpisu Łukasza Gołębiowskiego); Wiszniewski (1840-1851), t. 6, s. 417-418 (na podstawie rękopisu nr 1); Bobowski (1883), s. 45-49 (na podstawie rękopisu nr 1); Nehring (1886), s. 167-169 (na podstawie rękopisu nr 1); Surzyński (1891), s. 154-155 (na podstawie rękopisu nr 1); Bobowski (1893), s. 36-38 (na podstawie rękopisu nr 1); Brückner (1897b), s. 218 (na podstawie rękopisu nr 1); Brückner (1923), s. 116-117 (na podstawie rękopisu nr 1); Kowalewicz, Kuraszkiewicz, *Staropolska pieśń maryjna...*, s. 9-17 (na podstawie rękopisu nr 2); Korolko (1980), s. 130-131 (na podstawie rękopisu nr 2); *Toć jest dziwne a nowe*, s. 54 (na podstawie rękopisu nr 2); Mazurkiewicz (2000b), s. 88-89 (na podstawie rękopisu nr 2); Mazurkiewicz, Mikoś (2002), s. 55-57 (na podstawie rękopisu nr 2); *Literatura staropolska*, t. 1, s. 63-64; Wydra, Rzepka (2004), s. 238-239

(na podstawie rękopisu nr 2); Mazurkiewicz (2008), s. 26-27 (na podstawie rękopisu nr 2); *Biblioteka zabytków*.

Comm. NK, t. 1, s. 289-290, 293-295; Bobowski (1885), s. 51-54; Łoś (1915), s. 389-391; Łoś (1922), s. 402-404; Wojtkowski (1966), s. 245; S. Borawski, *Kilka uwag o mało znanej staropolskiej pieśni maryjnej*, „Pam. Lit.”, 67 (1976), z. 4, s. 189-190; Pikulik (1984a), s. 90-93; Michałowska (1995), s. 376-377; Mazurkiewicz (2002), s. 62-63; W. Twardzik, *Jak właściwie rozumieć niewłaściwie dotąd rozumiane ostatnie cztery zwrotki staropolskiej pieśni ‘Maryja czysta dziewice’...*, „Teksty Drugie”, 2009, nr 3, s. 234-244; Michałowska (2011), s. 509-510.

453.

— *Maryja, panno czysta...*

XV w.; kolęda wchodząca w skład (zob.) *Rotuły kolędowej*.

Mss. Kraków Bibl. PAU/PAN Ms. 1578.

Facs. Michałowska (1995), s. 420.

Edd. Bobowski (1893), s. 80; *Kolędy polskie* (1966), s. 17; Korolko (1980), s. 98; *Toć jest dziwne a nowe*, s. 42; *Biblioteka zabytków*.

Comm. Łoś (1915), s. 414; Łoś (1922), s. 428; Pikulik (1984a), s. 80-82, 90-93; Michałowska (1995), s. 421.

454.

— *Maryja, panno szlachetna...*

2 poł. XV w.; pieśń maryjna, parafraza pieśni *Maria venustissima...*

Mss. Nieznany rękopis z 2 poł. XV w. (sygn. 690, niezidentyfikowana biblioteka warszawska, może Warszawa BOK); Wrocław Bibl. Ossol. Inc. XV 1, *De imitatione Christi*, Jan Gerson, *De meditatione cordis*, Norymberga 1492, wpis na k. 184.

Edd. Maciejowski (1839), s. 368-369; Bobowski (1883), s. 101-102; Nehring (1886), s. 170-171; Bobowski (1893), s. 72-73; F. Krček, *Tekst pełny pieśni ‘Maryja, Panno szlachetna’ (Okruchy hymnologiczne. II)*, „Pam. Lit.”, 5 (1906), s. 187-218; A. Brückner, *Dodatki i poprawki do IV i V tomu ‘Pamiętnika Literackiego’*, „Pam. Lit.”, 5 (1906), s. 311; Brückner (1923), s. 139; H. Kowalewicz, *Pieśń ‘Cesarzowno wszech naświętsza’ i łaciński pierwowzór pieśni ‘Maryja, panno szlachetna’*. *Nieznane zabytki polskiej i łacińskiej poezji bernardyńskiej*, „Pam. Lit.”, 53 (1962), z. 2, s. 472-473; Vrtel-Wierczyński (1977), s. 461-462; Korolko (1980), s. 161-163; Mazurkiewicz (2000b), s. 147-148; Mazurkiewicz (2008), s. 59.

Comm. NK, t. 1, s. 290; Łoś (1915), s. 418-420; Łoś (1922), s. 432-433; Wojtkowski (1966), s. 255; Pikulik (1984a), s. 90-93; Mazurkiewicz (2002), s. 63, 348-350; P. Późniak, *Czy poznaliśmy melodię średniowiecznej pieśni ‘Maryja, panno*

szlachetna?, [w:] *Monodia et harmonia polonica sacra: Georgio Pikulik cordis donum*, red. S. Dąbek, C. Grajewski, Z. Kołodziejczyk i in., Warszawa 2013, s. 141-150.

455.

— *Massa gramatice (Liber masse gramatice)*

XIV w.; anonimowy wierszowany podręcznikowy zarys gramatyki wzorowany na *Massa computi* Aleksandra de Villa Dei i *Novi modi significandi* Thomasa z Erfurtu.

Mss. Kraków BJ Ms. 2460, s. 348-352.

Edd. R. Gansiniec, *'Metrificale' Marka z Opatowca i traktaty gramatyczne XIV i XV wieku*, Wrocław 1960, s. 154-159.

456.

— *Mater Anna...*

XV-XVI w.; werset allelujacyjny ku czci św. Anny.

Mss. Gniezno Arch. Archid. Ms. 196.

Edd. Pikulik (1995), s. 178-180.

457.

— *Mater Christi atque virgo...*

Pocz. XVI w. (?); anonimowa (z akrostychem *Mathias PP*) sekwencja poświęcona NMP.

Mss. Kraków ABKKK Ms. 42, k. 192v; Cieszyn Książnica Cieszyńska Ms. DD I 28, k. 57; ponadto przekazy drukowane z pocz. XVI w. (wykaz w: *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 105).

Edd. AH, t. 42, s. 128-129; RH, 38639; *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 104-105; Pikulik (1976), s. 79-80.

Comm. EK, t. 12, kol. 182-183; Kowalewicz (1965), s. 239; Kowalewicz (1967), s. 128; Pikulik (1973), s. 63, 86; Pikulik (1974), s. 120, 312.

458.

— *Mater sancta...*

XV-XVI w.; werset allelujacyjny ku czci św. Anny.

Mss. Gniezno Arch. Archid. Ms. 196.

Edd. Pikulik (1995), s. 180-181.

459.

Matern z Krakowa

Ur. ok. 1415 r.; pochodził z mieszczańskiej rodziny krakowskiej; cysters koprzywnicki, od 1454 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1456 r. bakałarz, 1459 r. magister sztuk; zm. po 1464 r.

Lit. J. Kaliszuk, *Matern – cysters koprzywnicki, uczony kopista z XV w.*, [w:] *Historia, memoria, scriptum. Księga jubileuszowa z okazji osiemdziesięciolecia urodzin Profesora E. Potkowskiego*, red. J. Krochmal, Warszawa 2015, s. 247-257.

— *Chronica monasterii Koprywnicensis, zob. Kronika koprzywnicka*

459/1

— **Spominki koprzywnickie**

Zapiski dotyczące klasztorów cysterskich w Polsce w XII-XIII w., wpisane w jednym z kodeksów należących do Materna.

Mss. Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 45/II, k. 188.

Edd. *Spominki koprzywnickie*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 3, s. 134-135.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 10, cz. 3, s. 450.

460.

Mateusz z Krakowa

(Matheus de Cracovia)

Ur. ok. 1345/1348 r. w Krakowie; studiował na Uniwersytecie Praskim, ok. 1365 r. bakałarz, 1367 r. magister sztuk, w l. 1378 i 1381 dziekan Wydziału Sztuk, odbył studia teologiczne, 1389 r. *baccalarius formatus*, 1390 r. doktor teologii, profesor teologii, kanonik w kościele Wszystkich Świętych w Pradze, od 1378 r. pleban Kolegium Karolińskiego; od 1394 r. wykładał teologię na Uniwersytecie w Heidelbergu, kapelan księcia Ruprechta II, kanonik w Spirze, w 1397 r. rektor Uniwersytetu w Heidelbergu, współorganizator Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Krakowskiego (1398-1400), kustosz sandomierski, później powrócił do Heidelbergu, od 1405 r. biskup Wormacji, legat papieski na Niemcy w 1409 r.; zm. w 1410 r. w Heidelbergu.

Lit. PSB, t. 20, s. 196-198; SPTK, t. 3, s. 79-85; NK, t. 2, s. 408-410; DPP, t. 2, s. 433-434; t. 5, s. 284; *Repertorium fontium*, t. 7, s. 514; VL², t. 6, kol. 172-182; G. Sommerfeld, *Matthäus von Krakau*, Halle 1891; F. Franke, *Matthäus von Krakau. Sein Leben, Charakter und seine Schriften zur Kirchenreform*, Greisfald 1910; J. Krzyżaniakowa, *Mateusz z Krakowa. Działalność w Pradze w latach 1355-1394*, „RH”, 29 (1963), s. 9-57; A. L. Szafranski, *Stan badań nad życiem i twórczością Mateusza z Krakowa*, „Sprawozdania z Czynności Wydawniczej i Posiedzeń Towarzystwa Naukowego KUL”, 16 (1966/67),

s. 236-240; A. L. Szafrński, *Mateusz z Krakowa. Wstęp do badań nad życiem i twórczością naukową*, MSZHFSS, 8 (1967), s. 25-92; Tříška (1967), s. 60, 117-120; Tříška (1968a), s. 12-13; W. Urban, *Dzieła Mateusza z Krakowa w zbiorach Biblioteki Kapitulnej we Wrocławiu*, „Colloquia Salutis”, 5 (1973), s. 243-251; Hajdukiewicz (1974), s. 408-409; Z. Kałuża, *O kilku pomijanych listach Mateusza z Krakowa i o dwu dziełkach błędnie mu przypisywanych*, MHFŚP, 7 (18) (1974), s. 3-12; W. Seńko, A. L. Szafrński, *Mateusz z Krakowa i jego dzieło*, [w:] *Mateusz z Krakowa, Opuscula theologica dotyczące spowiedzi i komunii*, Warszawa 1974, s. 9-232; Z. Kałuża, *Metateologia Mateusza z Krakowa*, „StMed”, 20 (1980), z. 1, s. 19-90; Seńko (1988), s. 75-107; Wielgus (1992), s. 12-18; W. Seńko, *Dzieła Mateusza z Krakowa w zbiorach biblioteki klasztornej OO. Benedyktynów w Göttweigu (Austria)*, „PT”, 6-7 (1997), s. 491-495; R. Tatarzyński, *Dzieła Mateusza z Krakowa w średniowiecznych rękopisach Herzog August Bibliothek w Wolfenbüttel*, „PT”, 6-7 (1997), s. 496-505; Z. Kaluza, *Quelques textes de Matthieu de Cracovie dans la Bibliothèque de Jean de Kanty*, [w:] *Du copiste au collectionneur. Mélanges d'histoire des textes et des bibliothèques en l'honneur d'André Vernet*, red. D. Nebbiai-Dalla Guarda, J.-F. Genest, Turnhout 1998, s. 219-237; Ożóg (2004), wg indeksu; M. Nuding, *Matthäus von Krakau. Theologe, Politiker, Kirchenreformer in Krakau, Prag und Heidelberg zur Zeit des Grossen Abendländischen Schismas*, Tübingen 2007; Michałowska (2011), s. 511-512; M. Bukała, *'De translacione rerum temporalium (De contractibus)' by Matthew of Krakow: Introduction to 'pars prima'*, „Studia Antyczne i Mediewistyczne”, 10 (2012), s. 247-261; Knoll (2016), s. 26-27, 494, 528.

460/1

— *Collationes duae coram Papa pro coronatione regis Ruperti*

1403 r.; dwie mowy wygłoszone w obecności papieża z okazji koronacji króla niemieckiego Ruprechta III Wittelsbacha.

Inc. [1.] *Pater venit hora, clarifica filium. Joann. 17* [, 1]. – *Beatissime pater et domine clementissime Redemptoris nostri vicarie ac principis apostolorum successor! Peroraturus vel potius locum oratoris qualitercunque praeoccupaturus... sumo istud verbum Filii Dei ad Patrem aeternum: Pater, venit hora... Sic scribitur Joannis 17 capite. – Quamvis autem divina infinita similitudine discrepent ab humanis...; [2.] *Glorifica manum et brachium dextrum. Ecclesiastici 36* [, 7]. – *Beatissime pater et domine clementissime... – Quia alias, quando: voce mea ad Dominum clamavi, voce mea ad Dominum deprecatus sum Ps. 141* [, 2]. *Sanctitas vestra se piam et generosam exhibuit...**

Edd. wyd. R. Duellius, [w:] *Miscellaneorum quae ex codicibus mss. collegit*, t. 1, Augsburg 1723, s. 135-150, 151-154.

Comm. SPTK, t. 3, s. 82; Nuding, *Matthäus von Krakau...*, s. 258.

460/2

— *Confessio*

Spowiedź powszechna w j. niemieckim.

Inc. *Ich sundiger mensch bekenne unserm herin, der koniginne Maria...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I F 285, k. 256-256v [*Ich sondeger mensche bekenne unserm hern unde der sussen konigyn Marie...*]; Ms. I Q 82, k. 208v-209v; Ms. I Q 426, k. 202-203v; Ms. I Q 445, k. 270-271; Ms. I Q 466, k. 85v-87v [*Ich zuendiges mensch beken gote dem alimechtigen Marie der hymlyschen koenygen...*].

Edd. Matthaëus de Cracovia, *‘Ich sundeger mensche bekenne’*, wyd. M. Lange, „Med.Philos.Pol.”, 24 (1979), s. 61-71.

Comm. Matthaëus de Cracovia, *‘Ich sundeger’...*, s. 57-60.

460/3

— *Confessionale (De puritate conscientiae)*

Ok. 1390 r., Praga; wariant tytułu: *Tractatus de confessione, De modo confitendi et de puritate conscientiae; De puritate animae; De examinatione conscientiae; De puritate cordis; Speculum puritatis et mundicie*; autorstwo w rękopisach przypisywane także św. Bonawenturze, św. Tomaszowi z Akwinu, Janowi Gersonowi; traktat teologiczny dotyczący spowiedzi.

Inc. *Quoniam fundamentum est ianua virtutum omnium omnisque gratie ac spiritualis consolationis est... De pura confessione. Est igitur primo videndum, quod confessio debet esse pura...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Tříška (1967, 1968); W. Seńko, *Mateusza z Krakowa ‘Traktat o czystości sumienia’ (‘De puritate conscientiae’)*, „PT”, 16 (2010), s. 316-378; ponadto: Kraków BJ Ms. 409; Ms. 554; Ms. 1223, s. 433-453; Kraków Bibl. OO Paulinów na Skałce Ms. B 14, s. 351-401; St. Pölten Diözesanarchiv Ms. 9, k. 9-20v; Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 1627/I, k. 226-245v; Ms. 2271/I, k. 3-21v; BUWr. Ms. I F 327, k. 137-144; Warszawa BN Ms. Lat.Q.ch.XVII.141, k. 120v-146 (zniszczony).

Edd. Kilka wydań inkunabułowich (wykaz w: SPTK, t. 3, s. 81); Thomae Aquinatis *Opera omnia*, t. 28, Paris-Vivés 1889, s. 404, 426-444; Mateusz z Krakowa, *Opuscula theologica...*, s. 235-248; Seńko, *Mateusza z Krakowa ‘Traktat’...*, s. 316-378.

Transl. Seńko, *Mateusza z Krakowa ‘Traktat’...*, s. 317-379.

Comm. Szafranski, *Mateusz z Krakowa...*, s. 38; Tříška (1967), s. 119-120; Tříška (1968a), s. 13; SPTK, t. 3, s. 81-82, Bloomfield-Guyot (1979), nr 814, nr 4945; Seńko (1988), s. 84; Seńko, *Mateusza z Krakowa ‘Traktat’...*, s. 307-314.

460/4

— *De contractibus (De translacione rerum temporalium)*

1405 r.; wariant tytułu: *O nabywaniu i przekazywaniu dóbr (O przenoszeniu praw do dóbr doczesnych)*; trzy redakcje, traktat o dobrach duchowieństwa.

Inc. *De translationis rerum temporalium ab uno homine ad alium secundum exigentiam materie determinate...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Mateusz z Krakowa, *O nabywaniu i przekazywaniu dóbr: podstawowe pojęcia, lichwa i etyka kupiecka*, wyd., przeł., kom. M. Bukała, Kęty 2011, s. 31-35.

Edd. Matthäus von Krakau, *De contractibus*, red. M. Nuding, Heidelberg 2000; Mateusz z Krakowa, *O nabywaniu...*

Transl. Mateusz z Krakowa, *O nabywaniu...*

Comm. Szafrąński, *Mateusz z Krakowa...*, s. 38; Mateusz z Krakowa, *O nabywaniu...*, s. 5-54; M. Bukała, 'De translacione rerum temporalium (De contractibus)' by Matthew of Krakow: Introduction to 'pars prima', „Studia Antyczne i Mediewistyczne”, 10 (2012), s. 247-261; M. Bukała, *On the Revised Edition of 'De translacione rerum temporalium (De contractibus)' by Matthew of Krakow*, „Studia Antyczne i Mediewistyczne”, 10 (2012), s. 263-269.

460/5

— *De modo confitendi*

1384-1390 r., Praga; wariant tytułu: *Decem praecepta cum glossa Mathaei de Cracovia; Modus confitendi et satisfaciendi; De modo confitendi*; traktat spowiedniczy, autorstwo tekstu przypisane także Janowi Merkelinowi (zob. Jan Merkelin, (dub.) *Modus confitendi*).

Inc. *Quilibet peccator volens confiteri, antequam ad sacerdotem vadat et ante eum humiliter genuflectat consideraret primo si aliquo modo est excommunicatus...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Wielgus (1992).

Edd. Mateusz z Krakowa *Opuscula theologica...*, s. 305-313.

Comm. Mateusz z Krakowa, *Opuscula theologica...*, s. 303-304; SPTK, t. 3, s. 83; Seńko (1988), s. 97; Wielgus (1992), s. 18.

— *De passione Christi (Feria quarta post festum Palmarum)* – zob. Mikołaj Ligatoris z Krakowa, (attrib.) *Expositio passionis*

460/6

— *De peccatis mortalibus et venialibus*

XIV lub pocz. XV w.; inny wariant tytułu: *Quinque regulae ad discernendum peccata*; traktat teologiczny, inni możliwi autorzy tekstu: Henryk z Langensteinu i Antonin z Florencji (Pierozzi).

Inc. *Ad sciendum quando peccatum aliquod sit mortale vel veniale nota quinque regulas. Prima est hec quod quando amor vel affectio ad aliquam creaturam...*

Mss. Wiedeń ÖNB Ms. 4501, k. 161-164.

Edd. Mateusz z Krakowa, *Opuscula theologica...*, s. 317-324.

Comm. Mateusz z Krakowa, *Opuscula theologica...*, s. 303-304; SPTK, t. 3, s. 83.

460/7

— *De peccatis novem alienis*

Wariant tytułu: *Sermo aliud de novem peccatis alienis*; kazanie.

Inc. *Ab occultis mei munda me domine et ab alienis parce servo tuo [Ps 18, 13]. – Sic oravit David, ratione huius verbi dicit ab alienis... [Pelplin; ale inny inc. w Augsburg;] – Illa verba sunt prophete David et petit duo in verbis istis...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Trīška (1967); ponadto: Pelplin Bibl. Diec. Ms. 182 (220), k. 163-165v; Augsburg UB (dawniej Oettingen-Wallersteinsche Bibliothek) Ms. II.Lat.1.2° 160, k. 194-195v; Warszawa BN BOZ 63, k. 215.

Comm. Trīška (1967), s. 118; Włodek (1974), s. 41; SPTK, t. 3, s. 84.

460/8

— *De praxi Romanae Curiae*

Ok. 1405 r.; wariant tytułu: *De squaloribus Curiae Romanae; Portugal antiquus; De simonia praelatorum; De vitiis aulae Romanae; Contra simoniacos et curiales abusus; Contra dispensatione beneficiorum... De malitia ecclesiastici status...; De abusus Curiae Romanae; De inordinato statu Romanae Curiae; De dispositione ecclesiae Romanae Curiae; De dispositione ecclesiae Romanae; Speculum reformationis*; traktat o symonii popełnianej przez papieża i kurię rzymską, trzy redakcje.

Inc. *Moyses sanctus et tamquam solitudinis amicus interne contemplationis intuitu ingressus interiora deserti...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Mateusz z Krakowa, *O praktykach Kurii Rzymskiej*, tekst łac. wyd. oraz na jęz. polski przeł. W. Seńko, Kęty 2007, s. 12-31.

Edd. *De squaloribus seu de praxi Curie Romanae*, Bazylea 1551; Matthaeus de Cracovia, *De squaloribus Curie Romanae*, [w:] E. Brown, *Appendix ad fasciculum rerum expetendarum et fugiendarum Ortuini Gratii*, London 1690; Matthaei de Cracovia, *De squaloribus Curie Romanae*, [w:] C. F. W. Walch, *Monimenta medii aevi*, t. 1, cz. 1, Göttingen 1757; W. Seńko, *Mateusza z Krakowa 'De praxi Romanae Curiae'*, Wrocław 1969, s. 72-122; J. Miethke, L. Weinrich, *Quellen zur Kirchenreform im Zeitalter der grossen Konzilien des 15. Jahrhunderts*, t. 1, Darmstadt 1995, s. 60-165; Mateusz z Krakowa, *O praktykach Kurii...*

Transl. Mateusza z Krakowa, *O praktykach Kurii Rzymskiej oraz 2 kazania synodalne o naprawie obyczajów kleru*, przeł. W. Seńko, Warszawa 1970; Mateusz z Krakowa, *O praktykach Kurii...*

Comm. *Repertorium fontium*, t. 7, s. 514; NK, t. 2, s. 409; Szafranski, *Mateusz z Krakowa...*, s. 38; Seńko, *Mateusza z Krakowa 'De praxi'...*; Mateusza z Krakowa, *O praktykach Kurii Rzymskiej oraz 2 kazania...*, s. XLI-LXI; W. Seńko, *Mathieu de Cracovie et son oeuvre 'De praxi Romanae Curiae'*, „Med.Philos. Pol.”, 16 (1971), s. 25-41; Z. Kałuża, *Eklezjologia Mateusza z Krakowa (Uwagi o 'De praxi Romanae Curiae')*, „StMed”, 18 (1977), nr 1, s. 51-174; SPTK, t. 3, s. 82; Mateusz z Krakowa, *O praktykach Kurii...*, s. 9-47; Michałowska (2011), s. 174-175.

460/9

— *Dialogus rationis et conscientiae de crebra communione*

Ok. 1388 r.; wariant tytułu: *Certamen rationis et conscientiae; De accedendo ad altaris sacramentum; De celebratione missae: Utrum expediat et deceat sacerdotes continuare missas; De crebra communione; De frequentatione communionis; Dialogus de communione; Dialogus conscientiae et rationis de corpore Christi; Summula de sacramento eucharistiae; Tractatus de Corpore Christi; Tractatus multum bonum et utilis de frequenti celebratione et salubri communione*; traktat o komunii św. w formie dialogu.

Inc. I. *Multorum tam clericorum quam laicorum querela est non modica...* II. [tłum. niem.:] *Nicht eyn cleyne clage ist undir vil menschin...* (BUWr Ms. I F 136); III. [tłum. niem.:] *Viel Priester und ander menschen layen gelert und ungelert frawn und man chlagent grosleich...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Trýška (1967, 1968a); ponadto: Cambridge Corpus Christi College Parker Library Ms. 519, k. 81v-93v; Kraków BJ Ms. 2614; Ms. Przyb. 63/54; Pelplin BWSM Ms. 182 (220), k. 1-20; Włocławek BWSM Ms. 39, k. 401v-412v; Warszawa BOK 6 (zniszczony); II. Wrocław BUWr Ms. I F 136, k. 16v-25v; Wrocław Bibl. Ossol. Ms. Pawl. 126, s. 1-41.

Edd. Kilkanaście wydań inkunabułowycy (wykaz w: SPTK, t. 3, s. 81); Mateusz z Krakowa *Opuscula theologica...*, s. 367-409.

Comm. NK, t. 2, s. 409; *Repertorium fontium*, t. 7, s. 514-515; Trýška (1967), s. 118-119; Trýška (1968a), s. 13; SPTK, t. 3, s. 81; Bloomfield-Guyot (1979), nr 3136; Szafranski, *Mateusz z Krakowa...*, s. 37-38; Seńko (1988), s. 77-107 (passim).

460/10

— *Epistola ad archiepiscopum Pragensem de commercio cum Iudaeis*

Ok. 1400 r. lub ok. 1406 r.; wariant tytułu: *Epistola contra carnifices, quod non debeant participare Iudeis*; traktat w formie listu do abp. praskiego.

Inc. *Honorabilis pater, instanter petivistis a me aliquid notavi et scribi...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I F 273, k. 100-101v; Ms. I F 286, k. 139-140; Ms. I Q 50, k. 28v-30.

Edd. G. Sommerfeldt, *Ein Brief des Matthäus von Krakau über die Judenfrage (um 1400)*, „Mitteilungen des Instituts für österreichische Geschichtsforschung”, 36 (1915), s. 342-345.

Comm. Trīška (1967), s. 120; SPTK, t. 3, s. 82.

460/11

— *Excerpta de collect. diversarum materiarum*

Mss. Kaliningrad Bibl. Baltijskogo Federal'nogo Universiteta im. I. Kanta Ms. LXXXVII, k. 320v-346v (rękopis niezidentyfikowany).

Comm. SPTK, t. 3, s. 84.

460/12

— *Exhortatio ad observantiam*

1397-1401 r.; list do brygidek w Vadstene.

Inc. *Matthaeus de Cracovia certiozem facit conventum...*

Edd. T. Nyberg, *Klasztor brygidek w Gdańsku i jego najwcześniejsze kontakty z krajami skandynawskimi na przełomie XIV i XV w.*, „Zap. Hist.”, 27 (1962), z. 1, s. 74-75.

Comm. SPTK, t. 3, s. 83; M. Borzyszkowski, *O liście Mateusza z Krakowa do klasztoru w Vadstene*, MHFŚP, 2 (1970), s. 3-8.

460/13

— *Lectura super 'Beati immaculati'*

Przed 1383 r.; wariant tytułu: *Beati immaculati in via*; komentarz do Ps 118.

Inc. *Beati immaculati in via qui ambulant in lege domini. Tria sunt que hominis mentem reddere possunt affectam ad desiderandam noticiam huius psalmi...*

Mss. Gdańsk Bibl. PAN Ms. Mar.F.139, k. 54v-162 (k. 158-162: rejestr alfabetyczny); Ms. Mar.F.268, k. 1-102; Uppsala UBB Ms. C.178, k. 2-88.

Edd. *Matthaei de Cracovia Lectura super Beati immaculati*, wyd. W. Bucichowski, t. 1-2, Warszawa 1984; (fragm.) *Mateusz z Krakowa, Opuscula theologica...*, s. 88-93.

Comm. SPTK, t. 3, s. 83; Wielgus (1992), s. 14-15.

460/14

— *Meditationes super Probet autem semetipsum homo*

Przed 1405 r.; wariant tytułu: *De corpore Christi*; traktat teologiczny.

Inc. *Grandem rem et magnum opus sepe aggredior et frequento accedendo videlicet ad venerabilem sacramentum...*

Mss. Pelplin Bibl. Diec. Ms. 37 (30), k. 118-127v.

Edd. Mateusz z Krakowa, *Opuscula theologica...*, s. 330-353.

Comm. SPTK, t. 3, s. 83.

460/15

— **Motiva pro sacra communione**

Traktat o komunii św.

Inc. *Ad mensam sancti altaris tui domine Ihesu Christe, tua permaxima clemencia motus accedo...*

Mss. Berlin SPK Ms. theol. lat. qu. 338, k. 140-143.

Edd. Mateusz z Krakowa, *Opuscula theologica...*, s. 367-409.

Comm. SPTK, t. 3, s. 84.

460/16

— **Notificatio de Ioanne Falkenberg**

Ok. 1405 r.; traktat polemiczny.

Inc. *Notum sit omnibus scire volentibus ad mei devenisse noticiam, qualiter quidam frater Iohannes Falkenberg Ordinis Predicatorum, legens in theologia Cracovie...*

Mss. Kraków BJ Ms. 326, k. 49v; Ms. 2264, k. 151-152.

Edd. G. Sommerfeldt, *Über den Verfasser und die Entstehungszeit der Traktate 'De squaloribus Curiae Romanae' und 'Speculum aureum de titulis beneficiorum'*, „Zeitschrift für die Geschichte des Oberrheins”, 18 (1903), s. 420-423; Seńko, *Mateusza z Krakowa 'De praxi'...*, s. 69-71.

Transl. Seńko, *Mateusza z Krakowa 'De praxi'...*, s. 33-34; W. Seńko, *Mateusz z Krakowa, O praktykach Kurii Rzymskiej*, Warszawa 1970, s. 5-8.

Comm. SPTK, t. 3, s. 82.

460/17

— **Oratio ad compatiendum miseriae sanctae matris Ecclesiae**

4 ćw. XIV w.; wariant tytułu: *Oratio pro ecclesia*; modlitwa.

Inc. *Domine Jesu Christe, qui ecclesiam suam sponsam vocare et eius amabilis sponsus esse dignatus es...*

Mss. 2 przekazy z Erfurtu i Watykanu wymienili W. Seńko i A. L. Szafrąński; ponadto: Kolonia Historisches Archiv der Stadt Köln GB 4° 230, k. 71-72v; Wiedeń Schottenstift Bibliothek Ms. 118, k. 155.

Edd. G. Sommerfeldt, *Ein kirchlicher Traktat des Matthäus von Krakau*, „Zeitschrift für die Geschichte des Oberrheins”, 46 (1892), s. 725-728; Mateusz z Krakowa, *Opuscula theologica...*, s. 105-108.

Comm. SPTK, t. 3, s. 82; Seńko (1988), s. 106.

460/18

— *Orationes variae*

Modlitwy; w rękopisie monachijskim: *Oratio efficacissima magistri Mathei de Cracovia – De infelicitate mundi oratio ad Deum*.

Mss. Watykan BAV Ms. Pal.lat.719, k. 85-86v; Monachium BSB Ms. Clm. 224, k. 289-289v.

Comm. SPTK, t. 3, s. 84.

460/19

— *Parvulus tractatus valens confessoribus*

1402 r., Kraków (?); wariant tytułu: *Epistola missilis ad confessores; Epistola ad modum epistolae missilis*; traktat-list o spowiedzi, znany z jednego przekazu, tytuł za kolofonem w rękopisie monachijskim.

Inc. *Scribitur primo Metaphysicae, quod omnis experientia docet artem...*

Mss. Monachium BSB Ms. Clm. 2731, k. 164v-165v.

Edd. Mateusz z Krakowa *Opuscula theologica...*, s. 295-301; Seńko, *Mateusza z Krakowa ‘Traktat’...*, s. 380-388.

Transl. Seńko, *Mateusza z Krakowa ‘Traktat’...*, s. 381-389.

Comm. SPTK, t. 3, s. 83.

460/20

— *Passio Jesu Christi collecta ex diversis revelationibus factis beatae Brigittae*

Ok. 1385 r.; wariant tytułu: *Passio Christi collecta per mgrum... ex diversis revelationibus factis beate Brigide...*; *De passione*; traktat o Męce Pańskiej.

Inc. *Imminente tempore passionis Domini nostri Ihesu Christi lacryme erant in oculis eius...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1399, k. 184-187v; Kraków ABKKK Ms. 171; Pelplin Bibl. Diec. Ms. 233 (273), k. 205-210; Praga Knih. kap. Ms. O. XXXI, k. 168v-177; Wrocław BUWr Ms. I F 773, k. 143; Ms. I Q 116, k. 202.

Edd. Matthaëus de Cracovia, *Tractatus Birgittini. Brigitské traktáty*, cur. D. Breedveld-Baránková, Praha 2008 (Fontes Latini Bohemorum, 7).

Comm. Tříška (1968a), s. 13; SPTK, t. 3, s. 83-84 (jako dwa różne teksty); Wielgus (1992), s. 17 (jako dwa różne teksty); Nuding, *Matthäus von Krakau...*, s. 82-83, 87-88, 254.

460/21

— *Postilla de sanctis*

Zbiór kazań z cyklu *de sanctis*.

Inc. *Corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio ad salutem, Ad Rom. 10 [, 10].*
– *Magister Sententiarum in tertio libro distinctione XXIII, capitulo VI dicit super illo: Unus dominus, una fides, unum baptisma sive fides accipiatur pro eo quod creditum sive pro eo quo creditur...*

Mss. Pelplin Bibl. Diec. Ms. 201 (142), k. 161-245; Jasna Góra Bibl. i Arch. OO. Paulinów Ms. II 6 (592R), k. 255-310; Kraków BJ Ms. 1617, k. 140-151; Warszawa BN 3023 III, k. 221v-334v; Wrocław BUWr Ms. I F 52, k. 82-153v; Ms. I F 554, k. 124-184; Ms. I F 601, k. 1-126; Wrocław Arch. Archid. i Bibl. Kap. Ms. 423.

Edd. (fragm.) Mateusz z Krakowa, *Opuscula theologica...*, s. 109-115.

Comm. Tržíška (1968a), s. 12.

460/22

— *Propositio facta pro canonisatione S. Brigidae*

Wariant tytułu: *Propositio facta pro canonisatione Birgitte de Swecia, in qua summarie tangitur sanctitas eiusdem*; traktat dotyczący przyszej kanonizacji Brygidy Szwedzkiej.

Inc. *Sanctissime Pater de sanctificatione sanctae Brigidae coram sanctitate vestra locuturus...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 116; Ms. I F 772, k. 358-362; Ms. I Q 116, k. 195; Praga Knih. kap. Ms. O. XXXII, k. 40-43v; Uppsala UBB Ms. C 15, k. 107-111v.

Edd. Nuding, *Matthäus von Krakau...*, s. 312-328.

Comm. Tržíška (1967), s. 120; Tržíška (1968a), s. 13; SPTK, t. 3, s. 83.

460/23

— *Rationale divinatorum operum (Theodicea)*

Przed 1390 r; traktat filozoficzno-teologiczny w siedmiu księgach.

Inc. [Prol.] *Reverendo in Christo patri, domino Henrico, episcopo Warmiensi, suus Matthaeus, facere bona et recipere mala bene. Magni sudoris...* [tekst:] *Tractatus primus. Quod Deus omnia bene fecit... Capitulum primum quod Deus omnia bene fecit probatur ratione scripturis...*

Mss. Kraków BJ Ms. 325, k. 144-151v; Monachium BSB Ms. Clm. 18937, k. 7-48; Norymberga StdB Ms. Cent.I,53, k. 207v-234v; Pelplin Bibl. Diec. Ms. 182 (220), k. 24-42 (tract. V-VII); Stuttgart Württembergische Landesbibliothek Ms. HB I 22, k. 221-248v; Wiedeń ÖNB Ms. 3600, k. 45v-95v; Wrocław BUWr Ms. III F 4, k. 324; Ms. I Q 82; Gdańsk Bibl. PAN Ms. Mar. 1959 (zniszczony).

Edd. *Matthei de Cracovia. Rationale operum divinatorum (Theodicea)*, wyd. W. Rubczyński, „Archiwum Komisji do Badania Historii Filozofii w Polsce”, 3 (1930),

s. 1-144; Matthaeus de Cracovia, *Rationale divinatorum operum*, cur. M. Olszewski, W. Rubczyński, Varsaviae 2016.

Transl. Mateusz z Krakowa, *Wyjaśnienie racji dzieł Bożych*, przekł. i oprac. M. Olszewski, Warszawa 2016.

Comm. NK, t. 2, s. 409; Tříška (1967), s. 119; Tříška (1968a), s. 13; SPTK, t. 3, s. 83; Szafranski, *Mateusz z Krakowa...*, s. 37; Seńko (1988), s. 79.

460/24

— **Sermo: Accipite et manducate...**

Wariant tytułu: *Sermo de Coena Domini*; kazanie *De corpore Christi*.

Inc. *Accipite et manducate* [1 Cor 11, 24]. – *Devotissima presentis temporis mente recogitanda, ore predicanda...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1409, k. 181v; Ms. 2244, k. 104; Dessau StdB Ms. Georg Hs. 24, k. 190-192v.

Edd. Mateusz z Krakowa, *Opuscula theologica...*, s. 426-440.

Comm. Tříška (1967), s. 118; SPTK, t. 3, s. 83.

460/25

— **Sermo: Detrectant de vobis...**

1389 r. (?); wariant tytułu: *Sermo synodalis*; kazanie przypisywane także Janowi Kantemu.

Inc. *Ad alloquendum hanc sanctam congregationem verbum assumo quod habetur 1 Petri 2 et legitur in epistola dominice currentis: Detrectant de vobis* [1 Pe 2, 12]. – *Reverendissimi patres ceterique domini spectabiles dignitate, ordine, statu et scientia! Si secundum Dyonisium in quodam sermone Deus semper est universiformis...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1272, k. 89-91v; Ms. 2091, k. 54v; Ms. 2232, k. 57v; Ms. 2372, k. 145 (właściwie k. 213-219v, z adnotacją: *Kokorzin*); Ms. 2509, k. 37; Kraków Bibl. PAU/PAN Ms. 6641, k. 191v-195v (inc.: *In nomine Domini Amen. Ad alloquendum hanc sacram congregationem verbum...*).

Edd. G. Sommerfeldt, *Zu Matthäus de Cracovias kanzelrednerischen Schriften*, „Zeitschrift für Kirchengeschichte”, 25 (1904), z. 4, s. 605-615; Seńko, *Mateusza z Krakowa ‘De praxi’...*, s. 160-167.

Comm. Tříška (1967), s. 118; Tříška (1968a), s. 13; SPTK, t. 3, s. 82.

460/26

— **Sermo: Digne ambuletis...**

1386 r., Praga; kazanie wygłoszone na synodzie w Pradze.

Inc. *Digne ambuletis* [Eph 4, 1]. – *Dum, quid sit predicare in sinodo, diligenter inspicio, mirum est, quod non totus mente terreor...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Tříška (1967).

Edd. G. Sommerfeldt, *Zu Matthäus de Cracovias kanzelrednerischen Schriften*, „Zeitschrift für Kirchengeschichte”, 22 (1901), z. 3, s. 472-484; Seńko, *Mateusza z Krakowa 'De praxi'...*, s. 140-149.

Transl. Seńko, *Mateusza z Krakowa 'De praxi'...*, s. 121-133; *700 lat* (1978), s. 165-174.

Comm. Tříška (1967), s. 118; SPTK, t. 3, s. 82.

460/27

— **Sermo: Facite vobis amicos...**

Ok. 1391-1394 r., Praga; kazanie na 15 sierpnia.

Inc. *Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, ut cum defeceritis recipiant vos in eterna tabernacula* [Lc 16, 9]. – *Quando diligentes se simul fuerint, et debent abinvicem separari...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2286, k. 96v-99.

Edd. G. Sommerfeldt, *Zu Matthäus de Cracovias kanzelrednerischen Schriften*, „Zeitschrift für Kirchengeschichte”, 32 (1911), s. 93-97.

Comm. Tříška (1967), s. 118; SPTK, t. 3, s. 83.

460/28

— **Sermo: Quid est quod dilectus meus...**

18 X 1384 r., Praga; wariant tytułu: *Sermo synodalis de emendatione morum cleri et populi*; *Sermo magistri Mathaei de Cracovia, quem fecit in Synodo Pragensi*; *Sermo de reprehensione clericorum in synodo Pragensi*; kazanie wygłoszone na synodzie w Pradze w 1384 r.

Inc. *Quid est quod dilectus meus in domo mea facit scelera multa, Jer. 11 [1, 15]. – Venerabilis Hugo, primo de Arca Noe sic dicit...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Tříška (1968a); ponadto: Pelplin Bibl. Dioc. Ms. 217 (140), k. 106-116; Wrocław Arch. Archid. i Bibl. Kap. Ms. 183, k. 292-297.

Edd. (fragm.) *Concilia Pragensia 1353-1413*, Pragae 1863, s. LII-LIII; Seńko, *Mateusza z Krakowa 'De praxi'...*, s. 127-138.

Comm. Tříška (1968a), s. 12, 13 (jako dwa osobne teksty); W. Urban, *Dzieła Mateusza z Krakowa w zbiorach Biblioteki Kapitulnej we Wrocławiu*, „Colloquium Salutis. Wrocławskie Studia Teologiczne”, 5 (1973), s. 246; Seńko (1988), s. 94, 106.

460/29

— **Sermo: Quomodo facta est meretrix...**

1385 r.; wariant tytułu: *Sermo coram papa praedicatus*; *Sermo factus in curia Romana de corruptione ecclesiae*; kazanie wygłoszone przed papieżem Urbanem VI.

Inc. *Quomodo facta es meretrix civitas fidelis, Is. [1, 21]. – In hac venerabili ac venerabiliter formidanda culminis apostolici... [vel:] In formidabili et venerabiliter formidanda...*

Mss. Gdańsk Bibl. PAN Ms. Mar F 268, k. 109; Ms. Mar. F 294, k. 237v; Kraków BJ Ms. 2244, k. 149; Pelplin Bibl. Diec. Ms. 217 (140), k. 101-105; Wrocław BUWr Ms. I Q 116, k. 214.

Edd. G. Sommerfeldt, *Die Adventsrede des Matthäus de Cracovia vor Papst Urban VI im Jahre 1385*, „Mitteilungen des Instituts für österreichische Geschichtsforschung”, 24 (1903), s. 376-387; Seńko, *Mateusza z Krakowa ‘De praxi’...*, s. 176-185.

Comm. Trīška (1968a), s. 13.

460/30

— **Sermo: Quomodo hic potest nobis dare carnem...**

Ok. 1374 r., Praga; wariant tytułu: *Sermo de Corpore Christi; Quo modo potest hic nobis dare carnem suam ad manducandum*; kazanie.

Inc. *Quomodo hic potest nobis dare carnem suam ad manducandum* [Io 6, 53]. – *Hugo tertio de archa Noe capitulo quarto dicit quod tria sunt genera hominum...*

Mss. Wiedeń ÖNB Ms. 4452, k. 160v-162v.

Edd. Mateusz z Krakowa, *Opuscula theologica...*, s. 412-422.

Comm. SPTK, t. 3, s. 83; Seńko (1988), s. 96.

460/31

— **Sermo: Sobrii estote...**

1385 r., Praga; kazanie wygłoszone na synodzie w Pradze.

Inc. *Sobrii estote et vigilate* [1 Pe 5, 8]. – *Reverendi magistri et domini! Quantumlibet populosa, fortis et munita sit civitas...; [2.] Sobrii estote et vigilate... – Reverendi patres domini et magistri! Sancta mater ecclesia magna infestatur demonum astucia...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Trīška (1967); ponadto Wiedeń ÖNB Ms. 4215, k. 93v-94v, gdzie skrócona przeróbka kazania (?), z innym incipitem (nr 2).

Edd. G. Sommerfeldt, *Zu Matthäus de Cracovias Kanzelrednerischen Schriften*, „Zeitschrift für Kirchengeschichte”, 23 (1902), z. 4, s. 603-615; Seńko, *Mateusza z Krakowa ‘De praxi’...*, s. 150-159.

Comm. Trīška (1967), s. 117; SPTK, t. 3, s. 82; Seńko (1988), s. 94.

460/32

— **Sermo: Venit iudicare...**

1378 r.; kazanie synodalne; tekst przypisywany Janowi Kantemu (zob.).

Inc. *Venit iudicare in terram scribitur in Psalmo* [Ps 95, 13; 97, 9]. – *Reverendissimi! Piissimus miserator et misericors Dominus Deus tocius consolacionis, ipse Deus pater cernens, quod homo...*

Mss. 3 przekazy wymienił J. Tříška, w tym Kraków BJ Ms. 1961; Ms. 2372, k. 151-152.

Edd. Sommerfeldt, *Zu Matthäus de Cracovias...*, 25 (1904), z. 4, s. 615-624; Seńko, *Mateusza z Krakowa 'De praxi'...*, s. 168-175.

Comm. Tříška (1967), s. 118; SPTK, t. 3, s. 82.

460/33

— *Sermo de sanctis apostolis Petro et Paulo quem fecit in praesentia Domini Urbani VI*

29 VI 1382 r. (?); kazanie wygłoszone przed papieżem Urbanem VI.

Inc. *Quia sicut ait Gregorius sexto Moralium: qua talibus doctrina...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2244, k. 68v-74v.

Edd. Nuding, *Matthäus von Krakau...*, s. 302-311.

Comm. Sommerfeldt, *Die Adventsrede...*, s. 117; SPTK, t. 3, s. 84.

460/34

— *Sermo de studentibus per studium excusantibus*

Kazanie uniwersyteckie (?).

Inc. *Non est discipulus super magistrum [Lc 6, 40]. – Ignorancia que est mater cunctorum errorum in laicis videtur intollerabilis...*

Mss. Augsburg UB (dawniej Harburg Oettingen-Wallersteinsche Bibliothek) Ms. II.1.2° 160, k. 195v-196v.

Comm. Włodek (1974), s. 41; SPTK, t. 3, s. 84; H. Hilg, *Lateinische mittelalterliche Handschriften in Folio der Universitätsbibliothek Augsburg: Cod. II. 1.2 91-226*, Wiesbaden 1999, s. 228.

460/35

— *Sermones de Passione Domini*

Kazania o Męce Pańskiej, których autorstwo przypisano w rękopisach Mateuszowi z Krakowa.

Mss. Monachium BSB Ms. Clm. 13446; Ms. Clm. 14237.

Comm. Wielgus (1992), s. 17.

460/36

— *Sermones de sanctis (Hic dicit Haymo...)*

Praga; wariant tytułu: *Sermones super evangelia et epistolas de sanctis*; zbiór 48 kazań z cyklu *de sanctis*.

Inc. [De s. Andrea] *Ambulans Jesus iuxta mare Galileae [Mt 4, 18]. – Hic dicit Haymo...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Tříška (1967, 1968a); Wielgus (1992); ponadto: Praga NK Ms. VIII. D. 2; Ms. VII. E. 10; Cambridge Corpus Christi College Parker Library Ms. 529.

Comm. Tříška (1967), s. 118; Tříška (1968a), s. 12; SPTK, t. 3, s. 84; Seńko (1988), s. 89-90; Wielgus (1992), s. 18.

460/37

— *Sermones de sanctis per circulum anni (Humanus defectus...)*

Koniec XIV w., Praga; zbiór 45 kazań z cyklu *de sanctis*.

Inc. *Ambulans Jesus iuxta mare Galilee* [Mt 4, 18]. – *Humanus defectus hominum est...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Tříška (1967, 1968a), Chmielowska, s. 6n.

Edd. Mateusz z Krakowa, *Sermones de sanctis*, wyd. B. Chmielowska, t. 1-2, Warszawa 1984 (Textus et Studia, 17).

Comm. Tříška (1967), s. 118; Tříška (1968a), s. 12; SPTK, t. 3, s. 84; Mateusz z Krakowa, *Opuscula theologica...*, s. 55; Wielgus (1992), s. 18.

460/38

— *Tractatus de contractibus emptionis et venditionis, donationis et ceteris*

Trzy traktaty o nabywaniu dóbr, zob. *De contractibus*.

Inc. *De translatione rerum temporalium...* [tractatus II, cap. 14:] *Elicere forsam vellet aliquis ex predictis...*

Mss. Kraków BJ Ms. 380, k. 1-27; Ms. 1309, k. 327-357; Ms. 2129, k. 1-45; Wrocław BUWr Ms. I F 212, k. 219-227 (tract. II, cap. 14-16; tract. III, cap. 1-15); Ms. R 177, k. 18; Kórnik Bibl. PAN Ms. 1056, k. 1-49.

Edd. (fragm.) Mateusz z Krakowa, *Opuscula theologica...*, s. 96-98.

Comm. Tříška (1967), s. 120; Tříška (1968a), s. 13; SPTK, t. 3, s. 83.

— (attrib.) *Ars moriendi* (zob.)

460/39

— (attrib.) *De celebratione missae*

Przed 1420 r.; traktat dotyczący sprawowania Mszy Św., autorstwo prawdopodobne.

Inc. *Quemadmodum in quorundam domibus nobilium nomina eorum et in plebisque apotetis vel armariis qui sic et que ibi continentur ipsis in foribus vel frontibus describi solet ita nimirum in hoc fronte epistulae...*

Mss. Wiedeń ÖNB Ms. 4409, k. 301v-309v.

Comm. Seńko (1988), s. 95.

460/40

— (attrib.) *Expositio passionis*

Przed 1377 r.; wariant tytułu: *Concordancia ewangelistarum de passione Domini*; w rękopisach tekst ten przypisywany jest Mateuszowi z Krakowa, Mikołajowi Magni z Jawora, Maciejowi z Legnicy (zob.), Piotrowi ze Stupnej lub Janowi Miliczowi z Kromieryża; ponadto także Mikołajowi Ligatoris zw. Golezsko z Krakowa (zob.) lub Filipowi Cancellariusowi de Caldere (hipoteza nieprawdopodobna).

Inc. *Scitis quia post biduum Pascha fiet Matth. 26. – Nota quod passio Christi scribitur a Matthaео capitulo predicto et Marci 9 et Lucae 22 et Ioannis 18. Matthaеus tamen diffusius pertractat et expressius et concordat cum eo Marcus...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Wielgus (1992); ponadto: Wrocław BUWr Ms. I F 549, k. 207; Ms. I F 580, k. 182; Ms. I F 585, k. 1; Ms. I F 630, k. 14v

Comm. M. Markowski, 'Expositio passionis' w rękopisach bibliotek we Frankfurcie nad Menem i w Wolfenbüttel, MSZHFSS, 6 (1966), s. 3-13 (jako authent.); J. B. Schneyer, *Wegweiser zu lateinischen Predigtreihen des Mittelalters*, München 1965, s. 383 (jako Maciej z Legnicy); Tříška (1967), s. 123 (jako Maciej z Legnicy); Tříška (1968a), s. 13; SPTK, t. 3, s. 84 (jako dub.); Seńko (1988), s. 83, 85 (jako authent.); Wielgus (1992), s. 16-17 (jako authent.); Kowalczyk (1999), s. 124.

460/41

— (attrib.) *Meditatio super missam et circa sacramentum et circa passionem*

W rękopisie Wolfenbüttel nota na marginesie: *Magistri Mathei Wurmacensis*; traktat teologiczny.

Inc. [Prol.] *Exigis a me frater dulcis in Domino ut circa Canonem misse aliquas meditationes tibi compendiosas depingam...* [tekst:] *Qui vult devotus esse circa meditationem aut celebrationem misse debet ipsum sacramentum summe diligere ac venerare. Ante omnia scire volo tuam caritatem, quod si linguis loquerer angelorum...*

Mss. Wolfenbüttel HAB Ms. 29. Aug. Qu. 3210, k. 5-40; Berlin SPK Ms. theol. lat. qu. 165, k. 245-265 (gdzie jako autor Ioannes Brunswick).

Comm. Tatarzyński, *Dzieła Mateusza z Krakowa...*, s. 503-504.

460/42

— (attrib.) *Sermo de dedicatione*

Kazanie na poświęcenie kościoła.

Inc. *Egressus Ihesus perambulavit Ihericho Luce XIX [Lc 19, 1]. – Iam nostris temporibus quasi precipue ceci et claudi perambulant plus ceteris hominibus ecclesiarum dedicationes et ut estimo...*

Mss. Praga NK Ms. X. D. 5, k. 147v-149v; Augsburg UB Ms. Cod.II.1.2° 159, k. 234v-238 [tam atrybucja]; Freiburg im Breisgau UB Ms. Hs. 271, k. 221-224v (anon.).

460/43

— (attrib.) *Thesaurus pauperum*

Wariant tytułu: *Sermones de tempore super evangelia et epistolas a dominica Palmarum usque ad dom. XVII post Trinitatem*; kazania z cyklu *de tempore* na drugą połowę roku kościelnego.

Inc. [Sermo in die Palmarum:] *Tristicia et cor stultorum ubi leticia* [Eccle 7, 5]. – *Hoc temperamentum docuit nos Christus hodie...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 393, k. 1-691.

Comm. Wielgus (1992), s. 17 (jako authent.).

460/44

— (dub.) *Dialogus de custodia virginitatis*

Wariant tytułu: *Dialogus de laude virginitatis ex interrogatione filii et responsione patris collectus*; *Dialogus de thesauro castitatis*; dwie księgi, dialog między: *virgo* i *magister* (tak w BUWr Ms. I F 285) lub *filius* i *pater* (jak w BUWr Ms. I Q 94), lub *discipulus* i *magister* (jak w BUWr Ms. I Q 138 oraz Ms. Akc. 1948/660).

Inc. *Semper quidem, frater dilectissime, ut nosti, delectatus sum cum tua dilectione...*

Mss. Gdańsk Bibl. PAN Ms. Mar.O.20, k. 144-206; Wrocław BUWr Ms. I F 285, k. 257-272; Ms. I Q 94, k. 198-231 (jako Hugo ze św. Wiktora); Ms. I Q 138, k. 1-25; Ms. Akc. 1948/660, k. 116-137.

Comm. SPTK, t. 3, s. 84.

460/45

— (dub.) *Postilla solemnis*

Wariant tytułu: *sermones de tempore*; kolekcja kazań prawdopodobnie autorstwa Macieja z Legnicy (zob.).

Inc. *Hora est iam nos de somno surgere* [Rom 13]. – *Quia rex noster advenit...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I F 497.

Comm. Sommerfeldt, *Zu Matthäus de Cracovias...*, 23 (1902), z. 4, s. 597-598; Tříška (1967), s. 118 (jako authent.); Tříška (1968a), s. 13 (jako dub. – autorem Aldobrandinus de Cavalcantibus OP); SPTK, t. 3, s. 84 (jako dub.); Wielgus (1992), s. 18 (jako Jan Sylwan z Pragi).

460/46

— (dub.) *Super Canticum Cantorum*

Komentarz do Pieśni nad Pieśniami.

Inc. *Ad honorem matris et filii cantica canticorum expositurus... ego sensu pauper et modicus... Igitur in principio huius cantici mater loquens introducit... – Osculetur me Deus pater osculo oris sui id est osculo filii sui osculantis humanam naturam. In quo osculo habetur dulcis unio...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I F 83, k. 1-26v.

Comm. Wielgus (1992), s. 17 (jako Mateusz z Krakowa); Catalogus Wr (1938), nr 88, s. 84 (gdzie Ps.-Matthäus von Krakau, autorem Johannes Halgrinus ab Abbatisvilla).

461.

— *Memoriał prawny o dobrach rodziny Melsztyńskich*

Po 1496 r., krąg Uniwersytetu Krakowskiego; memoriał prawniczy dotyczący dowodów własności Melsztyńskich do Samborszczyzny.

Mss. Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 1873/I, s. 143-156.

Edd. *Akta grodzkie i ziemskie z czasów Rzeczypospolitej Polskiej z Archiwum tzw. Bernardyńskiego we Lwowie*, t. 6, Lwów 1876, nr 146, s. 222-228.

Comm. P. Węcowski, *Jadwiga Andegaweńska w opinii prawniczej z końca XV w. Przyczynek do późnośredniowiecznych wyobrażeń na temat władzy monarszej*, [w:] *Ecclesia, regnum, fontes. Studia z dziejów średniowiecza*, red. S. Gawlas i in., Warszawa 2014, s. 250-257.

462.

Maurycy Rwaczka

(Mauricius de Praga, de s. Cruce dictus Rwaczka, Mařik Rvačka z Pragi, od św. Krzyża, od św. Marka)

Ur. ok. 1365 r.; kanonik regularny od pokuty (cyriak); przeor w klasztorze przy kościele św. Krzyża Większego w Pradze, studiował na Uniwersytecie Praskim, 1385 r. bakałarz, 1387 r. magister sztuk, odbył studia teologiczne w Pradze, w l. 1402-1411 wizytator klasztorów zakonu w Czechach, Polsce i na Śląsku, wykładał teologię na Uniwersytecie w Pradze, a od 1407 r. krótko w Krakowie, inkwizytor archidiecezji praskiej, uczestnik soboru w Konstancji, w 1418 r. kapelan domowy papieża Marcina V, po soborze przebywał w Polsce, w krakowskim klasztorze marków; zmarł po 1424 r.

Lit. SPTK, t. 3, s. 531-534; Fijałek (1898), s. 71-73; Fijałek (1900a), t. 1, s. 209, 306, 343; t. 2, s. 103-104, 242-245; B. Kvapil, *Mistř Mařik Rvačka*, [w:] *K dějinám československým v období humanismu. Sborník prací věnovaných Janu Bedřichovi Novákovi k šedesátým narozeninám 1872-1932*, red. B. Jenšovský, B. Mendl,

Praha 1932, s. 192-199; R. Urbanek, *Mařík Rvačka jako protihusitský satirik*, „Časopis Společnosti Přátel Starožitností”, 63 (1955), s. 1-24; Tříška (1967), s. 71-72, 75, 82, 160; Tříška (1968b), s. 10-11; Hajdukiewicz (1974), s. 581; Spunar (1985), s. 308-326; P. Soukup, *Mařík Rvačka's Defense of Crusading Indulgences from 1412*, [w:] *The Bohemian Reformation and Religious Practice*, t. 8, wyd. Z. V. David, D. R. Holeton, Praha 2011, s. 77-97; P. Soukup, *Poznámky ke kazatelskému dílu mistrů Maříka Rvačky a Štěpána z Pálče*, [w:] *Česko-polské kazatelské vztahy ve středověku*, red. K. Bracha, M. Nodl, „Colloquia Mediaevalia Pragensia”, 16 (2016), s. 43-61; Knoll (2016), s. 251, 484.

462/1

— *Arbitrium in lite cum Ordine Theutonicorum*

Przed 1415 r.; traktat polityczny; w wydaniach niekiedy jako tekst Pawła Włodkowica.

Inc. *Reducendo igitur istam materiam... Non potest licite papa, neque imperator dare alicui facultatem infideles invadendi...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Spunar (1985).

Edd. H. von der Hardt, *Magnum oecumenicum Constantiense Concilium de universali ecclesiae reformatione, unione et fide*, t. 3, Francofurti et Lipsiae 1698, kol. 24-27; J. D. Mansi, *Sacrorum conciliorum nova et amplissima collectio...*, t. 28, Venetiis 1785, kol. 56-57; E. Weise, *Die Staatschriften des Deutschen Ordens in Preussen im XV Jh.*, t. 1: *Die Traktate vor dem Konstanzer Konzil*, Göttingen 1970, s. 271-274, 274-276.

Comm. Spunar (1985), nr 877.

462/2

— *Articuli contra impediētes dominum Wenceslaum Thyem et socium suum super imploracione subsidii et predicacione verbi crucis contra Ladislaum regem Neopolie*

1412 r.; wariant tytułu: *Opusculum contra impediētes Wenceslaum Tyem quoad praedicationem cruciatae Johannis XXIII*; traktat wspomniany we wstępie H. von der Hardta, [w:] *Magnum oecumenicum Constantiense Concilium...*, s. 9, odnaleziony przez P. Soukupa; traktat dotyczący odpustów.

Inc. *Cupientes respondere verbum exprobrantibus legacionem domini nostri pape Iohannis vicesimi tercii in persona... tria concludimus: primo, quod dominus noster papa licite potuit et debuit dare indulgencias pro subsidio contra Ladislaum de Duracio...*

Mss. Norymberga StdB Ms. Cent. I.78, k. 176v-178.

Edd. Soukup, *Mařík Rvačka's Defense...*, s. 90-97.

Comm. Spunar (1985), t. 1, nr 901 (jako zaginiony); Soukup, *Mařík Rvačka's Defense...* s. 77-90.

462/3

— *Collatio facta coram Martino V*

25 II 1418 r., Konstancja; wariant tytułu: *Collatio magistri Mauricii de Praga facta coram apostolico insusceptione metropolitani Russie, qui erat de fide Grecorum ad fidem Romanam; Praesentatio Gregorii metropolitani Russiae ad papam Martinum V*; mowa wygłoszona przed papieżem Marcinem V.

Inc. *Beatissime pater, excellentissimum lumen ecclesiae, cuius facies sicut sol in virtute sua...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Spunar (1985).

Comm. Tríška (1968b), s. 11; SPTK, t. 3, s. 533; Spunar (1985), nr 878.

462/4

— *Collectio auctoritatum ex libris diversis excerptorum modo alphabetico (niezachowany)*

Zbiór *auctoritates*.

Mss. Warszawa BN Ms. Lat.F.ch.I.429, k. 1-181v (?) (zniszczony).

Comm. Fijałek (1898), s. 73; SPTK, t. 3, s. 533; Spunar (1985), nr 880; Kaliszuk (2016), t. 2, cz. 1, s. 567.

462/5

— *Collectio auctoritatum ex variis sanctorum patrum operibus excerptarum (niezachowany)*

Zbiór *auctoritates*.

Mss. Warszawa BN Ms. Lat.Q.ch.I.63, k. 28-70 (zniszczony).

Comm. Spunar (1985), nr 881; Kaliszuk (2016), t. 2, cz. 2, s. 792.

462/6

— *Conclusiones contra simoniam*

1416 r., Konstancja; wariant tytułu: *Conclusiones de ecclesia reformanda*; traktat reformatorski.

Inc. *Premissa protestacione, quam alias in sermone super omnibus per me dictis et dicendis obtuli pro intelligencia mee quinte conclusionis, que tunc erat in hac forma: Arrestacio bullarum super solutione annatarum...*

Mss. Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 166/II, k. 38v-40.

Edd. Fijałek (1900a), t. 2, s. 245-249.

Comm. Fijałek (1898), s. 73; SPTK, t. 3, s. 532; Spunar (1985), nr 865.

462/7

— **Conclusiones de anno 1416**

Wariant tytułu: *Conclusiones de ecclesia reformanda*; traktat reformatorski.

Inc. *Prima conclusio: Sola existimacio commutationis rei spiritualis...*

Mss. 2 przekazy wymienił P. Spunar, w tym z bibliotek polskich: Wrocław BUWr Ms. I F 280, k. 397-399.

Edd. Fijałek (1900a), t. 2, s. 42-43.

Comm. Spunar (1985), nr 864.

462/8

— **Contra Johannem Wallenburg (Falkenberg) determinatio**

1408 r.; wariant tytułu: *Defensio papae Gregorii XII*; traktat polemiczny.

Inc. *Manifestum est, quod principaliter quamquam instrumentaliter in eternam beatitudinem...*

Mss. Praga NK Ms. XII F 30, k. 51-58.

Edd. G. Sommerfeld, *Johann Falkenbergs Stellung zur Papstfrage in der Zeit vor dem Pisaner Konzil (1408)*, „Mitteilungen des Instituts für österreichische Geschichtsforschung”, 31 (1910), s. 426-436.

Comm. Tržíška (1967), s. 71; SPTK, t. 3, s. 532; Spunar (1985), nr 856.

462/9

— **De annatis et vacantis**

Wariant tytułu: *Epistola ad cardinalem Franciscum Zabarella de annatis et vacantis*; list do kardynała Franciszka Zabarelli.

Inc. *Reverendissimo in Christo patri et domino, domino Francisco... cardinali Florentino... Quod faciem meam levare distuli... Clamat spiritus, quod sua interest...*

Mss. Trewir StdB Ms. 1205/503 4°, k. 59-60.

Edd. *Acta concilii Constantiensis*, wyd. H. Finke, t. 2, Münster i. W. 1923, s. 325-328.

Comm. Tržíška (1968b), s. 10; SPTK, t. 3, s. 533; Spunar (1985), nr 862.

462/10

— **Dicta super Isaiam**

Komentarz do ks. Izajasza.

Inc. *Ve genti peccatrici, populo gravi iniquitate... [Is 1, 4]. – In principio huius capituli Dominus redarguit de ingratitude...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Spunar (1985).

Comm. Tržíška (1968b), s. 10; SPTK, t. 3, s. 532; Spunar (1985), nr 855.

462/11

— *Epistola ad Iohannem episcopum Luthomylensem cum tractatu 'an sanguis apparens in hostia sit verus Christi sanguis'*

Ok. 1405-1406 r.; traktat teologiczny dołączony do listu do bp. litomyskiego Jana IV.

Inc. [Ep.] *Reverendissimo in Christo patri et domino domino Johanni, Dei et apostolice sedis gratia episcopo Luthomylensi...* [tekst:] *An sanguis Christi in resurrectione fuerit reassumptus. – Quia katholice veritatis inquisicio ex articulis fidei ordinatissime deducitur...*

Mss. Watykan BAV Ms. Vat.lat.4150, k. 122-129v.

Edd. J. Marek, *Das Plädoyer des Prager Theologen Mařík Rvačka (Moritz von Prag) gegen den Kult von Bluthostien, [w:] Probleme der spätmittelalterlichen Frömmigkeit in Stadt und Universität*, red. H. G. Walther, Stuttgart-Leipzig 2016, s. 53-64.

Comm. Spunar (1985), nr 863; Marek, *Das Plädoyer des Prager...*, s. 44-52.

462/12

— *Excerpta cum glossa de notulis Durandi super I 'Sententiarum'*

Wypisy z komentarza do I ks. *Sentencji* Piotra Lombarda.

Inc. *Utrum theologia prout communiter traditur et habetur sit proprie scientia...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2183.

Comm. Fijałek (1898), s. 73; Tríška (1968b), s. 10; SPTK, t. 3, s. 532; Spunar (1985), nr 906.

462/13

— *Index errorum in tractatu 'Floretus theologicus sive Rosarius'*

Wykaz błędów z traktatu *Floretus theologicus*.

Inc. *Absolutio, penultimo, dicit, quod Deus solus peccata dimittit...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1305, k. 1-1v.

Edd. J. Wolny, *Maurycy Rwaczka i 'Floretus theologicus' w rękopisach Biblioteki Jagiellońskiej i innych księgozbiorów*, „Biul. BJ”, 27 (1977), s. 11-14..

Comm. Wolny, *Maurycy Rwaczka i 'Floretus theologicus'...*, s. 5-20; Spunar (1985), nr 887.

462/14

— *Opposita Hussoni*

1411-1412 r.; polemika antyhusycka.

Inc. *Magister reverende! Postquam predicacione tua legem Dei doces...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Spunar (1985).

- Edd.** V. Novotny, *M. J. Husi korespondence*, Praha 1920, s. 111, č. 37; J. Eršil, *M. J. Hus Opera omnia*, t. 22: *Polemica*, Pragae 1966, s. 264, 265, 374.
Comm. Tříška (1967), s. 71; Tříška (1968b), s. 10; SPTK, t. 3, s. 532; Spunar (1985), nr 857; Kaliszuk (2016), t. 2, cz. 2, s. 793.

462/15

— *Satirica littera ad regem Wenceslaum de inhonoratione sacerdotum*

- 21 X 1416 r., Konstancja; wariant tytułu: *Epistola missa Sigismundo regi Ungarie contra communicantes sub utraque specie* (tak w rękopisie wiedeńskim); traktat-list dotyczący przyjmowania komunii św. pod dwiema postaciami.
Inc. *Excellentissime regum auguste! Diu sustinui* [vel: *Anxie diuque sustinui*]...
Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w Tříška (1967); Spunar (1985).
Comm. Tříška (1967), s. 71; Tříška (1968b), s. 10; SPTK, t. 3, s. 533; Spunar (1985), nr 884.

462/16

— *Scriptum adversus quasdam propositiones per reverendissimum patrem dominum cardinalem Veronensem oblatas*

- Inc.** *Ante omnia necesse est, ut fundetur veritas...*
Mss. Seitenstetten Stiftsbibliothek Ms. 262, k. 29-31.
Comm. Tříška (1968b), s. 10; Spunar (1985), nr 860.

462/17

— *Sermo de triplici statu hominis*

- Kazanie.
Inc. *Tres sunt status vitae christianae, scilicet incipientes, proficientes et perfecti... Primus status scilicet incipientium cognoscitur per primam virtutem...*
Mss. Praga NK Ms I. D. 32, k. 150-150v.
Comm. Tříška (1967), s. 71; SPTK, t. 3, s. 533; Spunar (1985), nr 874.

462/18

— *Sermo: Erat quidam regulus...*

- Kazanie.
Inc. *Erat quidam regulus etc.* [Io 4, 46]. – *Quali diligencia deberemus diu orare...*
Mss. Praga NK Ms. I. C. 41, k. 192-192v.
Comm. Spunar (1985), nr 875.

462/19

— *Sermo synodalis post festum s. Viti*

Kazanie synodalne.

Inc. *Apparuit caritas Dei in nobis, 1 Joh. [4, 9]. Predicator egregius beatus Paulus apostolus...***Mss.** Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Spunar (1985).**Comm.** Tříška (1967), s. 71; SPTK, t. 3, s. 533; Spunar (1985), nr 873.

462/20

— *Sermones in concilio Constantiensi*

1416-1417 r., Konstancja; 7 kazań (w tym nr 7 attrib.), wygłoszonych w trakcie soboru w Konstancji.

Inc. 1. *Attendite a falsis prophetis. Scribitur Mt. 7 [15] et in ewangelio hodierno legitur. Patres reverendissimi propter benivolenciam...;* 2. *Curam illius habe [Lc 10, 35]. Verbum propositum ex ewangelio diei presentis assumptum et scriptum originaliter Luce 10 [35] tibi, cristiane, dirigitur...;* 3. *Haec vidua erat [Lc 7, 12]. Divinissima fraternitatis [vel: firmitatis] ecclesie luminaria...;* 4. *Ecce ego mitto ad vos prophetas [Lc. 10, 3]. Sacratissimum [vel: sanctissimum] concilium fuit super fundamentum...;* 5. *Habeo vobis dicere [Io 16, 12] originaliter et in officio misse transumptive. Reverendissimi patres, magistri et domini! Vases et columpnes atque pax illi tabernaculi testimonii...;* 6. *Benedictus qui venit in nomine Domini. Mathei 23 [39] et in ewangelio iam lecto solidissima firmamenti...;* 7. [attrib.] *Exsurgens Maria abiit in montana, Luce 1 [39] et transumptive in ewangelio presentis festivitatis...***Mss.** Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Spunar (1985).**Edd.** *Acta Concilii...*, t. 2, s. 454-455 (1), s. 461 (2), s. 468 (3), s. 461-462, 521 (4 i fragm.), s. 494 (fragm. 5); von der Hardt, *Magnum Oecumenicum Constantiense Concilium...*, t. 1, s. 17, 860-874 (5); Fijałek (1900a), t. 2, s. 243 (fragm.).**Comm.** Fijałek (1898), s. 73; Tříška (1967), s. 71; Tříška (1968b), s. 10-11; SPTK, t. 3, s. 532-533; Spunar (1985), nr 866-872.

462/21

— *Thesis orationis, quam m. Mauritius dictus Rvacka in concilio Constantiensi habuit*

1416-1418 r.; tezy mowy na sobór w Konstancji.

Inc. 1o. *Quod plenitudo ecclesiastice potestatis inseparabiliter residet in Romano pontifice,* 2o. *Quod plenitudo potestatis ecclesiastice inseparabiliter residet in universitate ecclesie catholice,* 3o. *Quod plenitudo potestatis ecclesiastice representative residet in generali concilio...***Mss.** Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Spunar (1985).**Comm.** Spunar (1985), nr 858.

462/22

— *Tractatus ad confutanda scripta Johannis de Bomberga*

Wariant tytułu: *Tractatus adversus Iohannem de Bomberg*; traktat polemiczny; niewielka część tego traktatu zachowana w tekście Pawła Włodkowica, *Tractatus de ordine Fratrum Cruciferorum et de bello contra dictos fratres ad confutanda scripta Johannis de Bomberga*.

Edd. Zob. Paweł Włodkowic, *Tractatus de ordine Fratrum Cruciferorum et de bello Polonorum contra dictos fratres ad confutanda scripta Johannis de Bomberga*.

Comm. SPTK, t. 3, s. 532; Spunar (1985), nr 879.

462/23

— *Tractatus de Eucharistia correctus per Michaelem de Broda procuratorem contra Wiclefistas et Hussitas*

1417 r., Konstancja; wariant tytułu: *Tractatus contra Hussitas de sumpcione venerabilis sacramenti Ewkaristie sub utraque specie; Tractatus in Constancia editus contra communionem a laicis sub una specie sumendam; Tractatus optissimus de communionem sub utraque specie; Tractatus contra Iacobum de Misa et contra communionem sub utraque specie*; traktat antyhusycki.

Inc. *In filio Marie Virginis, in quo vivimus, movemur et sumus. Apostolica docet sententia de matrice, sancta et universali ecclesia, quod Christus tradidit semetipsum pro ecclesia... Quia vero in moribus et consuetudinibus partis dissensio universitati ecclesie parit maculam...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Spunar (1985).

Edd. von der Hardt, *Magnum Oecumenicum Constantiense Concilium...*, t. 1, s. 779-804; Mansi, *Sacrorum conciliorum nova...*, t. 28, kol. 432-446.

Comm. Tříška (1967), s. 71; Tříška (1968b), s. 10; SPTK, t. 3, s. 532-533; Spunar (1985), nr 859.

462/24

— *Tractatus in Concilio Constantiensi*

Traktat antyutrakwistyczny.

Inc. *Magno opere diligerem si divina cooperante gratia sufficerem emergentibus obviare scismatibus...*

Mss. Praga Knih. kap. Ms. K XIII, k. 249v-258v.

Comm. Tříška (1967), s. 71; SPTK, t. 3, s. 532; Spunar (1985), nr 861.

462/25

— *Václav, Havel a Tábor*

Wariant tytułu: *Rozmlouvání o Čechách*; satyra wierszowana.

Inc. *Když čas bieše léta od narozenie Syna božieho, tisíc čtyř set čtrmezciemého, tehdy země Česká u veliké bieše biedě...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Spunar (1985).

Edd. Wykaz edycji w: Spunar (1985).

Comm. Spunar (1985), nr 898.

462/26

— (niezachowany) **Sermo: Caritas non querit...**

6 II 1418 r. (?), Konstancja; kazanie wygłoszone w trakcie soboru w Konstancji, wspomniane tylko w rękopisie Knih. kap. w Pradze (E LXXVII, k. 19).

Inc. *Caritas non querit* [1 Cor 13, 5]...

Comm. *Acta Concilii Constanciensis*, t. 2..., s. 525; Spunar (1985), nr 899.

462/27

— (dub.) **Auctoritates edite et per Concilium Constanciense approbate, quod laycis non communicent sub duplici specie**

Wariant tytułu: *Tractatus responsivus editus in concilio Constanciensi, Tractatus contra Iacobellum de Misa editus*; autorem był prawdopodobnie Mikołaj z Dinkelspühl (Spunar).

Inc. *Sequuntur super his auctoritatibus auctoritates, soluciones et conclusiones... Compulator huius libelli, postquam premisit multas auctoritates Biblie, sanctorum et aliorum doctorum...*

Comm. Spunar (1985), nr 902.

462/28

— (dub.) **Contra communionem sub utraque et parvulorum**

Traktat autorstwa Stefana Palecza (zob.).

Inc. *Ecclesia universalis non potest...*

Mss. Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 824/I, k. 86v-94v; Brno Knihovna Masarykovy univerzity Ms. R. 368, k. 4-6v.

Comm. Tríška (1969), s. 40 (jako Stefan Palecz); SPTK, t. 3, s. 533 (jako Maurycy Rwaczka).

462/29

— (dub.) **Epistola ad Johannem Hus relative ad communionem sub utraque specie**

Ok. 1414-1415 r.; list do Jana Husa na temat przyjmowania komunii św. pod dwiema postaciami.

Mss. Warszawa BN Ms. Lat.Q.ch.I.63, k. 1-11 (zniszczony).

Comm. Spunar (1985), nr 889 (jako dub.); Kaliszuk (2016), t. 2, cz. 2, s. 792.

462/30

— (dub.) *Epistola de frequenti communione cuidam amico directa*

Wariant tytułu: *De corpore Christi*; list dotyczący przyjmowania komunii św.

Inc. *Frater mi in Domino Jesu predilecte! Precibus tuis sedulis, quibus me sepius et admodum et exactionative... Hoc igitur te primo scire cupio et non latere, quod tua inquisicio...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Spunar (1985).

Comm. Tríška (1967), s. 71; SPTK, t. 3, s. 533; Spunar (1985), t. 1, nr 903 (jako fałszywa atrybucja).

462/31

— (dub.) *Inveccio satyrica in reges et proceres viam Wiclef tenentes*

1418 r.; wariant tytułu: *Sermones ad Bohemos; Carmen invectivum in Wicleffistas Bohemos; Collatio sive narratio curialis ricmatica contra Wicleffistas*; satyra antyheretycka.

Inc. *Quamquam nihi soli exilis ingenioli constat imperita... Scisma presens breviter...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Spunar (1985).

Edd. *Documenta mag. Joannis Hus vitam, doctrinam, causam in Constantiensi Concilio actam et controversias de religione in Bohemia annis 1403-1418 motas illustrantia*, wyd. F. Palacký, Pragae 1869, s. 687-698, nr 120.

Comm. Spunar (1985), nr 893.

462/32

— (dub.) *Píseň hanlivá na husity*

Ok. 1418 r., Czechy; wariant tytułu: *Píseň o kacířích v Čechách*; wierszowana satyra antyhusycka.

Inc. *Slyšte všickni, poslúchajte, svěsti se žádému nedajte...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Spunar (1985).

Edd. J. Sedlák, *Studie a texty k náboženským dějinám českým*, t. 3, Praha 1923, s. 105.

Comm. Spunar (1985), nr 896.

462/33

— (dub.) *Prohibitio communionis sub utraque a concilio Constantiensi*

Wariant tytułu: *Adumbratio decreti Concilii Constantiensis prohibitionem communionis sub utraque specie laycalem petens*; dekret soborowy dotyczący przyjmowania komunii św. pod dwiema postaciami.

Inc. *Sacrosancta generalis synodus Constantiensis venerabilibus fratribus archiepiscopo Pragensi et Olomucensi... Hodie nos super declarationibus, decretis et diffinitionibus...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Tříška (1967); Spunar (1985).
Comm. Tříška (1967), s. 72; SPTK, t. 3, s. 533; Spunar (1985), nr 890.

462/34

— (dub.) *Quaestio: Utrum omne testimonium...*

1404-1409 (?); wariant tytułu: *De testimonio fidei christiana*; kwestia teologiczna.
Inc. *Utrum omne testimonium fidei cristiane sit verum et credibile menti sane...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Spunar (1985).

Edd. S. H. Thomson, *Four unpublished Questiones of J. Hus*, „Medievalia et Humanistica”, 7 (1952), s. 75 (autorem kwestii Jan Hus).

Comm. Spunar (1985), nr 888.

462/35

— (dub.) *Slyšte všickni, staří i vy děti*

Ok. 1417 r.; wariant tytułu: *De novis hereticis pustilla*; wiersz satyryczny.

Inc. *Slyšte všickni, staří i vy děti...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Spunar (1985).

Edd. F. Svejkovský, *Veršované skladby doby husitské*, Praha 1963 (Památky Staré Literatury České, sv. 26), s. 10-115.

Comm. Spunar (1985), nr 894.

462/36

— (dub.) *Tractatus: Sunt nonnulli communionem laycorum sub utraque impugnans...*

1417 r.; traktat na temat przyjmowania komunii św. pod dwiema postaciami.

Inc. *Sunt enim nonnulli, qui quibusdam scripturis moti laycos communicant sub utraque specie sacramentali...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Spunar (1985).

Comm. Spunar (1985), nr 891.

462/37

— (dub.) *Tractatus: Utrum laicalem populum...*

Ok. 1419-1420 r.; wariant tytułu: *Epistula publica contra quattuor articulos Bohemorum membris Concilii Czaaslaviensis missa; Tractatus de communionem sub utraque, de baptismo parvulorum, de imaginibus etc. adversus Hussitas*; traktat antyutrakwistyczny, autorem być może Šimon z Tišnova.

Inc. *Utrum laicalem populum communicare sacramentaliter sacramento altaris sub utraque specie sit tibi necessarium ad salutem...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Spunar (1985).

Comm. Tráška (1967), s. 71-72 (jako authent.); SPTK, t. 3, s. 533 (jako authent.); Spunar (1985), nr 960 (jako Simon de Tissnow); Catalogus BJ, t. 5, s. 358 (jako Simon de Tissnow); Spunar (1985), nr 904 (jako fałszywa atrybucja), nr 960 (jako Simon de Tissnow).

462/38

— (dub.) *Zbarvení mnichové (O zběhlých mniších)*

1417 r.; satyra wierszowana.

Inc. *Vlka poznáš po srsti...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Spunar (1985).

Comm. Spunar (1985), nr 892.

462/39

— (dub.) *Žaloba na husity*

Satyra wierszowana.

Inc. *Všichni poslušajte, chvála Bohu vzdávajte, žalujit na ty Husy, žeť nám vedú bludné kusy...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Spunar (1985).

Edd. Wykaz edycji w: Spunar (1985).

Comm. Spunar (1985), nr 895.

463.

— *Mea exultat anima...*

Pocz. XVI w.; werset allelujacyjny ku czci NMP.

Mss. Cieszyn Książnica Cieszyńska Ms DD I 28, s. 202, 271.

Edd. Pikulik (1984b), s. 198.

Comm. Pikulik (1984b), s. 199-200.

464.

— *Memor pater, o Hyacinthe...*

Przed 1536 r.; werset allelujacyjny ku czci św. Jacka, być może autorstwa nieznanego bliżej brata Wiktoryna.

Mss. Kraków APPD Ms. R XV 7 (73L).

Edd. Pikulik (1995), s. 182-183.

465.

— *Mesyjasz, wierny Chrystus nasz...*

XV w.; kolęda wchodząca w skład *Rotuły kolędowej* (zob.).

Mss. Kraków Bibl. PAU/PAN Ms. 1578.

Facs. Michałowska (1995), s. 420.

Edd. Nehring (1886), s. 182; Bobowski (1893), s. 79; *Kolędy polskie* (1966), s. 17; Korolko (1980), s. 97; *Toć jest dziwne a nowe*, s. 42; *Biblioteka zabytków*.

Comm. Łoś (1915), s. 414; Łoś (1922), s. 428; Pikulik (1984a), s. 80-82; Michałowska, s. 421, 434.

466.

— *Metra de sancto Gallo...*

XV w.; wiersz opisujący obyczaje związane z obchodami żakowskiego święta rozpoczynającego się w dniu św. Galla (św. Gawła).

Inc. *Auram discernit alas gallus...*

Mss. Kraków Bibl. PAU/PAN Ms. 1578, k. 5-6.

Facs. Kowalewicz (1973), nlb.

Edd. Kowalewicz (1973), s. 207-209; (fragm.) Michałowska (1995), s. 733-734; Liman (2004), s. 546-549.

Trans. *Toć jest dziwne a nowe*, s. 333-334; (fragm.) Michałowska (1995), s. 733-734; Liman (2004), s. 546-549; Włodarski (2007), s. 182-185.

Comm. Kowalewicz (1967), s. 246-248; Wydra (1992), s. 115-116; Michałowska (1995), s. 734-735; K. Stopka, *Czy 'Breve regnum' była pieśnią krakowskich studentów?*, [w:] *Miasta, ludzie, instytucje, znaki. Księga jubileuszowa ofiarowana Profesor Bożenie Wyrozumskiej*, red. Z. Piech, Kraków 2008, s. 725-737; Michałowska (2011), s. 514-515.

467.

— *Mękę Bożą spominajmy... (Pierwsza pieśń Sandomierzanina)*

XV w.; pieśń pasyjna o ostatnich słowach Jezusa na Krzyżu.

Mss. Nieznany bliżej kodeks opisany przez W. A. Maciejowskiego, wyklejka okładki, XV w.

Edd. Maciejowski (1852), t. 3, s. 134-138; Surzyński (1891), s. 66-68; Bobowski (1893), s. 88-90; Brückner (1923), s. 75-77; Vrtel-Wierczyński (1952), s. 51-54; PPP, t. 1, s. 119-123; Stolarska (1979), s. 57-58; Korolko (1980), s. 19-23; Mazurkiewicz (2000b), s. 215; *Literatura staropolska*, t. 1, s. 140-143; *Biblioteka zabytków*.

Comm. NK, t. 1, s. 295-296; DPP, t. 3, s. 245; Bobowski (1885), s. 100-104; Nehring (1886), s. 229-236; Brückner (1902-1904), t. 1, s. 213-214; Łoś (1915), s. 432-434; Łoś (1922), s. 446-448; Wojtkowski (1966), s. 259; PPP, t. 1, s. 58; Stolarska (1979), s. 36-37; Pikulik (1984a), s. 82-86; Michałowska (1995), s. 429-430; Walczak (1997), s. 69.

468.

Michał Bal

Syn Jana h. Gozdawa; dworzanin królewski, przed 1460 r. wstąpił do zakonu bernardynów, 1465 r. kaznodzieja i gwardian w konwencie krakowskim; w 1471 r. przebywał w Pradze na dworze Władysława Jagiellończyka, w l. 1472-1476, 1482-1486, 1490-1483 prowincjał wikarii polskiej; zm. w 1496 r. w Krakowie.

Lit. PSB, t. 1, s. 228-229; SPTK, t. 1, s. 91; K. Kantak, *Bernardyni polscy*, Lwów 1933, t. 1, s. 63-68; C. Bogdalski, *Bernardyni w Polsce*, t. 2, Kraków 1933, s. 302-325; *Słownik polskich pisarzy franciszkańskich*, red. H. E. Wyczawski, Warszawa 1981, s. 34.

468/1

— Admonitiones

1483 r.; mowa wygłoszona na kapitule zakonnej w Krakowie zawierająca pouczenia i komentarze do statutów zakonnych.

Inc. *Item quod fratres nullo modo iure pro testamentis contendant...*

Mss. Kórnik Bibl. PAN Ms. 97, k. 152-153.

Comm. J. Zathay, *Katalog rękopisów średniowiecznych Biblioteki Kórnickiej*, Wrocław-Warszawa-Kraków 1963, s. 256 (jako anon.).

468/2

— Oratio facta in synodo... pro celebratione s. Francisci

1475 r.; mowa wygłoszona na synodzie w Łęczycy.

Mss. Kraków Bibl. Czart. Ms. 3631 IV, k. 213.

469.

Michał z Bystrzykowa

(Michael Thuarog de Bestrikovo, Michał Twaróg z Biestrzykowa, Parisiensis)

Ur. poł. XV w.; studiował na Uniwersytecie Paryskim, 1474 r. bakałarz, 1475 r. magister sztuk, w 1477 r. prokurator nacji niemieckiej w Paryżu, od 1478 r. studiował na Uniwersytecie w Ingolstadt (być może uzyskał stopień magistra teologii); od 1485 r. przebywał w Krakowie, od 1505 r. profesor teologii; w l. 1513-1514 rektor Uniwersytetu Krakowskiego, kanonik w kolegiacie św. Floriana; zm. w 1520 r.

Lit. PSB, t. 20, s. 621-622; NK, t. 2, s. 69-70; K. Michalski, *Michał z Bystrzykowa i Jan ze Stobnicy jako przedstawiciele szkotyizmu w Polsce*, „Archiwum Komisji do Badań Historii Filozofii w Polsce”, 1 (1915), s. 21-80; J. Korolec, *Michał z Bystrzykowa: stan badań*, MSZHFSŚ, 1 (1961), s. 141-171; Z. Kuksewicz, *Niektóre zagadnienia koncepcji duszy Michała z Biestrzykowa*, [w:] *Z dziejów*

filozofii na Uniwersytecie Krakowskim w XV wieku, red. Z. Kuksewicz, Wrocław-Warszawa-Kraków 1965, s. 42-117; Z. Kuksewicz, *Kwestia o powszechnikach w 'Komentarzu do De anima' Michała z Biestrzykowa*, MSZHFSS, 4 (1965), s. 76-99; M. Markowski, *Nauki wyzwolone i filozofia na Uniwersytecie Krakowskim w XV wieku*, „StMed”, 9 (1968), s. 93, 96; J. Korolec, *Quaestio de distinctionibus przypisywana Michałowi z Biestrzykowa*, MHFŚP, 1 (1970), s. 3-22; M. Markowski, *Problematyka uniwersaliów w polskich piętnastowiecznych pismach nominalistycznych*, „StMed” 12 (1970), s. 124-126, 163; Lohr (1971), s. 350; Hajdukiewicz (1974), s. 418; Knoll (2016), s. 318.

469/1

— ***Quaestiones in libros 'Analyticorum priorum' et 'Elenchorum' Aristotelis cum resolutione textus ad intentionem doctoris Scoti***

Kwestie do *Analityk pierwszych* i *O dowodach sofistycznych* Arystotelesa.

Inc. *Primum quidem oportet dicere: quam circa demonstrationem et de disciplina demonstrativa. Iste liber priorum analyticorum in quo Philosophus determinat de syllogismo simpliciter...*

Edd. princ. Kraków, K. Hochfeder, 1505.

Comm. Korolec, *Michał z Bystrzykowa...*, s. 161; Lohr (1971), s. 350, nr 2.

469/2

— ***Quaestiones in libros 'Analyticorum posteriorum' et 'Topicorum' Aristotelis cum resolutione textus ad intentionem doctoris Scoti***

Komentarz do *Analityk wtórych* i *Topik* Arystotelesa.

Inc. *Omnis ars et omnis doctrina et omnis disciplina. Iste liber in posteriorum resolutionum Aristotelis in quo determinat de syllogismo demonstrativo...*

Edd. princ. Kraków, Jan Haller, 1505.

Comm. Korolec, *Michał z Bystrzykowa...*, s. 162; Lohr (1971), s. 350, nr 3.

469/3

— ***Quaestiones in libros 'De anima'***

4 ćw. XV w.; Kraków; wariant tytułu: *Questiones in libros De anima*; komentarz do trzech ksiąg *O duszy* Arystotelesa.

Inc. *Utrum corpus animatum sub ratione animati sit adequatum subiectum libri De anima? Primo arguitur quod non... Bonorum honorabilium... Iste est liber De anima Aristotelis, qui prima sui divisione dividitur in prohemium et tractatum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2061, k. 13-98, k. 194-194v (tabula quaestionum).

Edd. (fragm. – Lib. I, qu. 2: *Utrum universale sit posterius singularibus*) Kuksewicz, *Kwestia o powszechnikach...*, s. 79-99.

Comm. Kuksewicz, *Niektóre zagadnienia koncepcji...*, s. 42-117; Lohr (1971), s. 350, nr 4; Hajdukiewicz (1974), s. 418; Markowski, Włodek (1974), s. 97.

469/4

— *Quaestiones... in tractatus parvorum logicalium Petri Hispani*

Ok. 1507 r., Kraków; kwestie do komentarza Piotra Hiszpana.

Edd. princ. Kraków, Florian Ungler, 1507.

469/5

— *Quaestiones veteris ac novae logicae cum resolutione textus Aristotelis ad intentionem doctoris Scoti*

Ok. 1507 r., Kraków; traktat z zakresu logiki.

Edd. princ. Kraków, Jan Haller, 1507; Kraków 1508.

Edd. (fragm.) M. Lisecka, *Michała z Bystrzykowa 'Questiones veteris ac nove logice' – fragment*, „Studia z historii filozofii”, 2 (2014), s. 44-69.

Transl. (fragm.) Lisecka, *Michała z Bystrzykowa 'Questiones veteris'...*, s. 44-69.

Comm. Lohr (1971), s. 350, nr 1; Hajdukiewicz (1974), s. 418; Lisecka, *Michała z Bystrzykowa 'Questiones veteris'...*, s. 33-69.

470.

Michał z Gostynina

(Gostiensis)

XV w.; wg S. Wielgusa miał być autorem glosy do ksiąg biblijnych.

Lit. Wielgus (1992), s. 159.

470/1

— (attrib.) *Glossa super 4-or Evangelia, Ecclesiasticum et Canticum canticorum*

Komentarz do ks. biblijnych w formie glosy.

Mss. Warszawa BN Ms. Lat.F.ch.I.250, k. 1-396 (zniszczony).

Comm. Wielgus (1992), s. 159; Kaliszuk (2016), t. 2, cz. 1, s. 379-380.

471.

Michał z Janowca

XV w.; kanonik regularny św. Augustyna w klasztorze w Trzemesznie; S. Wielgus (1992) uznał go za autora kazań; wg A. Brücknera (1895a) kazania trzemeszeńskie nie są oryginalne i stanowiły kompilację źródeł, m.in. takich autorów jak: *Discipulus*, frater Złotkowski, Dominus Andreas i nieznanym polskim autorze XV w., a także Wincenty Ferrer (*Summa praedicatorum*) oraz Ps.-Petrus de Palude (*Thezaurus*).

Lit. SPTK, t. 3, s. 103; A. Brückner, *Über die älteren Texte des Polnischen*, „Archiv für slavische Philologie”, 10 (1887), s. 376-386; Brückner (1895a), s. 57; E. Belcarzowa, *Głosy polskie w łacińskich kazaniach średniowiecznych*, cz. 1, Wrocław 1981; Wielgus (1992), s. 161.

471/1

— *Quadragesimale*

Koniec XV w.; wariant tytułu: *Kazania trzemeszneńskie*; zbiór kazań wielkopostnych; wg noty na k. 5r rękopisu zebranych z różnych dzieł (*collegi ex multis libris*).

Inc. [Dom. 1 Quadrag.] *Accesserunt angeli et ministrabant ei Math. IIII* [, 11]. – *Quando duo magni domini seu principes faciunt duellum in campo clauso...*

Mss. Poznań Bibl. Racz. Ms. 161, k. 5-171.

Comm. Brückner, *Über die älteren Texte...*, s. 376-386; SPTK, t. 3, s. 103; Wielgus (1992), s. 161.

472.

Michał z Kleparza

Ur. ok. 1410 r.; od 1429 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1432 r. bakałarz, 1435 r. magister sztuk, prawdopodobnie od 1443 r. archidiakon przemyski, od 1450 r. benedyktyn w klasztorze benedyktynów na Św. Krzyżu, tamże opat; zm. w 1476 r.

Lit. PSB, t. 20, s. 623-624; SPTK, t. 3, s. 103-104; H. Kowalewicz, *Z opowiadań średniowiecznych*, Warszawa 1974, s. 7-10; M. Derwich, *Benedyktyński klasztor św. Krzyża na Łysej Górze w średniowieczu*, Warszawa 1992, wg indeksu; Wielgus (1992), s. 104; A. Łosowska, *Michał z Kleparza archidiakon przemyski w świetle nowych źródeł*, „ABMK”, 70 (1998), s. 331-342; Michałowska (2011), s. 521.

472/1

— *Sermo de luxuria cum historia terribili de quodam abbate*

1456 r.; wariant tytułu: *Historia de abbate recepto a dyabolo*; kazanie, w którym zawarto opowieść o Mikołaju, opacie klasztoru cystersów w Wąchocku, porwanym przez diabła 25 VII 1456 r.

Inc. *Hec est historia conscripta per magistrum Michaelem abbatem Calvimontis sancte Crucis, in qua scribitur, quomodo quidam abbas ordinis Cisterciensis est nunc receptus a dyabolo vivus cum corpore et hora prandii in die sancti Jacobi anno MCCCCLXIo in dyocesi Cracoviensi videntibus hominibus multis. – Ego magister Michael frater ordinis sancti Benedicti necnon abbas cenobii sancte Crucis in monte Calvo dyocesis Cracoviensis in regno Polonie...*

Mss. Kraków APPD Ms. R XV 33, k. 357-362; Londyn British Library Ms. Arundel 458, k. 249-252v; Wrocław BUWr Ms. I O 130, k. 330-333v.

Edd. (fragm.) W. Kętrzyński, *Historia de abbate recepto a dyabolo. Auctore Michaele fratre ordinis s. Benedicti nec non abate coenobii sanctae Crucis in monte Calvo*, [w:] MPH 6, s. 588-589; H. Kowalewicz, *Sermo de luxuria cum exemplo de abbate a diabolo recepto*, [w:] tenże, *Z opowiadań średniowiecznych...*, s. 11-23.

Transl. T. Tyc, *Facecja z dawnej Polski*, Poznań 1917, s. 20-21.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 7, s. 590; SPTK, t. 3, s. 104; Z. Brzeziński, *Łysogórskie exemplum o opacie porwanym przez diabła z XV wieku*, [w:] *Przełomy w historii. XVI Powszechny Zjazd Historyków Polskich. Wrocław 15-18 września 1999 roku. Pamiętniki*, t. 3, cz. 1, red. F. Ruchniewicz, J. Tyszkiewicz, W. Wrzesiński, Toruń 2001, 377-387; Wielgus (1992), s. 104.

472/2

— (dub.) *Sermones ad clerum et ad populum*

Kolekcja kazań i tekstów teologicznych, w tym m.in. *Sermo de luxuria* Michała z Kleparza, ale brak grupy kazań, których autorstwo można w całości przypisać Michałowi z Kleparza.

Mss. Wrocław Ms. I O 130 (błędnie Wielgus: I Q 130).

Comm. Wielgus (1992), s. 104.

473.

Michał z Wielunia

(Michael de Wielun)

Od 1466 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1470/71 r. bakałarz, 1480 r. magister sztuk, 1481 r. bakałarz prawa kanonicznego; w l. 1480/81 dziekan Wydziału Sztuk; zm. w 1487 r. na Rodos.

Lit. Rosińska (1984), nr 1235; Michał z Wielunia (Id: 2000731), w: *Corpus Academicum Cracoviense (CAC)*, URL: http://cac.historia.uj.edu.pl/osoba/2000731_Micha%C5%82_z_Wielunia (dostęp: 04.12.2019)

473/1

— *Iudicia eclipsis anni 1478*

Kraków (?); wariant tytułu: *Iudicia eclipsis universitatis Cracoviensis per magistrum Michaelem de Wielun calculata*; prognostyk astronomiczny na 1478 r.

Inc. *Mundi huius inferioris contingencie ex ea cum dispositione... anno domini Christi 1478, secundo post bissextilem currente, die secundo mensis Julii...*

Mss. Wiedeń ÖNB Ms. 10354, k. 78-80v.

Comm. Markowski (1973), s. 155; Rosińska (1984), nr 1235.

474.

Michał Falkener z Wrocławia

(Wratislaviensis)

Ur. ok. 1460 we Wrocławiu w rodzinie mieszczańskiej; od 1478/79 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1481 r. bakałarz, 1488 r. magister sztuk, 1494 r. członek Kolegium Mniejszego, 1501 r. Kolegium Większego, w l. 1499 i 1505 r. dziekan Wydziału Sztuk, od 1512 r. studiował teologię, 1517 r. doktor teologii; od 1528 r. kustosz, od 1531 r. dziekan kolegiaty św. Floriana w Krakowie; zm. w 1534 r.; część twórczości przypadająca na okres po 1520 r. nie została uwzględniona.

Lit. PSB, t. 6, s. 357-358; SPTK, t. 1, s. 452-454; NK, t. 2, s. 154-155; R. Palacz, *Michał Falkener z Wrocławia*, MSZHFSS, 6 (1966), s. 35-91; Szelińska (1966), s. 201-218; Hajdukiewicz (1974), s. 153; Wielgus (1992), s. 135-137; K. Bochenek, *Michał Falkener z Wrocławia – osoba i dzieło*, „Sofia”, 5 (2005), s. 373-383; Michałowska (2011), s. 518-519; Knoll (2016), s. 214, 632.

474/1

— *Collectanea super quaestiones de ‘Quolibet’ I-XII Thomae de Aquino*

Po 1516 r. (?); komentarz do *Quaestiones de quolibet* św. Tomasza z Akwinu.

Inc. *Presens liber in XII dividitur partes, secundum quod XII sunt quodlibeta ut patet in processu littere... Super I quodlibetum questio prima: Utrum beatus Benedictus in visione, qua vidit totum mundum, divinam essenciam viderit. Pro intellectu terminorum noto primo, quod beatus Benedictus...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2218, k. 85v-498v (super I-III quodlibeta); Ms. 2217, k. 1-4v (dokończenie super III quolibet, super IV); 4v-507v (super IV-VII); Ms. 2237, k. 1-176v, 178-436v (super VIII-XII).

Comm. Palacz (1966), s. 63-80; Z. Włodek, *Z badań nad filozofią człowieka w późnośredniowiecznej eschatologii krakowskiej. Poglądy Tomasza ze Strzempina*, „StMed”, 29 (1992), s. 160.

474/2

— *Commentarium ad ‘Tabulas resolutas’ Alberti de Brudzewo*

Komentarz do tablic astronomicznych Wojciecha z Brudzewa.

Inc. *Astrorum sapientes ingentem celi tractantes magnitudinem nobilissima...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1846, s. 157-196.

Comm. L. Birkenmajer, *Stromata Copernicana. Studja, poszukiwania i materiały biograficzne*, Kraków 1924, s. 126-130; Palacz (1966), s. 85-86; Hajdukiewicz (1974), s. 153 (jako authent.); Rosińska (1984), nr 272, s. 63 (jako Wojciech z Brudzewa, *Canones tabularum resolutarum*).

474/3

— *Commentarium in XII libros 'Metaphysicorum' Aristotelis*

Komentarz w formie glosy interlinearnej i marginalnej do ks. I-XII *Metafizyki* Arystotelesa.

Inc. [Prolog:] *Sicut dicit Philosophus sexto Ethicorum, oportet sapientem non solum ex principiis scire...* [tekst:] *Omnes homines natura scire desiderant...*

Mss. Kraków BJ Ms. 510, k. 1-1v; Ms. 2205.

Comm. Palacz (1966), s. 84; Hajdukiewicz (1974), s. 153.

474/4

— *Computus logicum (Congestum logicum)*

Ok. 1504 r., Kraków; wariant tytułu (wydania kolejne): *Introductorium dyalecticae quod congestum logicum appellatur*; podręcznik logiki, oparty na komentarzach Piotra Hiszpana do *Logiki* Arystotelesa.

Inc. [wg wyd. z 1509 r., Prol.:] *Michael Wratislaviensis bonarum artium magister, Maioris Collegii artistarum studii Cracoviensis collegiatus, spectabili viro Joanni Haller consuli Cracoviensi salutem dicit. Non possum abduci, humanissime Joannes, quin tibi gratificer plurimum qui summam...* [tekst:] *Congestum logicum quod et introductorium dici queat, quo iuniores ad dyalectice penetralia duci poterunt...*

Edd. princ. 1. Kraków, Jan Haller, 1504; 2. Kraków, Jan Haller, 1509; 3. Norymberga, Joannes Wysenburger, 1511; 4. b.m. 1513; 5. Kraków, Jan Haller, 1515; 6. Strassburg, J. Knoblauch, 1515; 7. Kraków, Jan Haller, 1522.

Facs. Michael Falkener, *Congestum logicum. Introductorium dyalecticae*, wyd. L. Nowak, Warszawa 1990.

Comm. Palacz (1966), s. 61.

474/5

— *Computus novus totius astronomiae*

Traktat o kalendarzu.

Edd. princ. Kraków 1501.

Comm. Hajdukiewicz (1974), s. 153.

474/6

— *Epithoma conclusionum theologialium pro introductione in quattuor libros 'Sententiarum' magistri Petri Lombardi episcopi Parisiensis admodum utilis, in florentissimo studio Cracoviensi elucubratus*

1516-1521 r., Kraków; podręcznik dogmatyki oparty na *Sentencjach* Piotra Lombarda.

Inc. [Praef.] *Cum hac tempestate complures nostre academie Cracoviensis alumni sacris dicati vel sacris nondum addicti discendi amore vehementius accensi divinis litteris diligenti opera invigilent...* [Prol.:] *Non enim iudicavi me scire aliquid inter vos nisi Jesum Christum et hunc crucifixum, I Ad Corinthios 2. Magnus doctor gentium et veritatis predicator ad tertium usque caelum raptus archangelis divinis illustratus...*

Edd. princ. Kraków, Jan Haller, 1521.

Edd. K. Bochenek, *Epithoma conclusionum theologicalium (lib. I et II) Michala Falkenera z Wrocławia*, „Acta Mediaevalia”, 16 (2003).

Comm. Palacz (1966), s. 81-82; Hajdukiewicz (1974), s. 153; K. Bochenek, *Elementy teorii człowieka Michała Falkenera z Wrocławia w świetle ‘Epitoma conclusionum theologicalium’*, „Acta Mediaevalia”, 15 (2002), s. 283-301; Bochenek, *Epithoma conclusionum theologicalium...*, s. XI-XXIV; K. Bochenek, *Problematyka filozoficzna ‘Epithoma conclusionum theologicalium’ Michała Falkenera z Wrocławia*, „Studia Antyczne i Mediewistyczne”, 3 (38) (2006), s. 213-228; K. Bochenek, *Filozoficzny kontekst rozważań Michała Falkenera o Niepokalanym Poczęciu Maryi*, „Acta Mediaevalia”, 20 (2007), s. 57-73.

474/7

— *Epithoma figurarum in libros ‘Phisicorum’ et ‘De anima’ Aristotelis in Gymnasio Cracoviensi elaboratum*

1503 r. (?), Kraków; wariant tytułu: *Epitoma De anima*; kompendium filozoficzne.

Inc. *Circa initium libri Phisicorum primo est sciendum, quod philosophia sic diffinitur: Philosophia est divinarum humanarumque rerum cognitio... Pro generali introductione in libros De anima notandum sicut docet philosophus VIII de animalibus, in quolibet genere necesse est prius considerare...*

Edd. princ. 1. Kraków 1503 (?); 2. Kraków, Jan Haller, 1518.

Edd. (fragm.) Kuksewicz (1973), s. 277-280.

Comm. Palacz (1966), s. 85; Kuksewicz (1973), s. 107, 129-137; M. Markowski, *Tomizm w logice, teorii poznania, filozofii przyrody i psychologii w Polsce w latach 1400-1525*, [w:] *Studia z dziejów myśli św. Tomasza z Akwinu*, red. S. Swieżawski, J. Czerkawski, Lublin 1978, s. 253-255; Bochenek, *Michał Falkener...*, s. 380-381.

474/8

— *Explanatio super Psalmos et Epistolas apostolorum*

1512 r., Kraków; wariant tytułu: *Commentum super Epistolas s. Pauli, Epistolam s. Iacobi, super Psalmos et Hymnos*.

Inc. *Qui bona cuncta mortalibus tribuit...*

Mss. Kraków BJ Ms. 3201, k. 1-418 (autograf).

Comm. Palacz (1966), s. 87; Wielgus (1992), s. 136.

474/9

— *Expositio librorum 'Posteriorum' Aristotelis*

2 poł. XV w., Kraków; wykład na marginesie i w postaci glosy interlinearnej, autorem komentarza do ks. I *Analityk Wtórych* był Piotr Aurifaber (zob.).

Inc. [tekst:] *Omnis doctrina et omnis disciplina ex preexistenti fit cognitione. Nova translatio: omnis doctrina omniaque disciplina intellectiva ex antecedenti cognitione fieri solet* [Expos. libri I:] *Diceret qui, ad quid proposuit Arestotiles hanc proposicionem: Omnis doctrina etc. Dicendum, quod in hoc libro intendit Arestotiles de syllogismo generativo sciencie...* [Expos. libri II:] *Secundus liber Posteriorum in quo habitis his, que pertinent ad principia demonstracionum, scilicet ex quibus et qualibus fit demonstracio...*

Mss. Kraków BJ Ms. 716, k. 42-80.

Edd. Michael de Wratislavia, *Explanatio super Aristotelis librum Posteriorum analyticorum*, wyd. L. Nowak, Warszawa 1988, s. 23-356.

Comm. Palacz (1966), s. 60-61; Markowski, Włodek (1974), s. 47 (jako Petrus Aurifaber de Cracovia).

474/10

— *Expositio hymnorumque interpretatio ex doctoribus in Gymnasio Cracoviensi pro iuniorum eruditione ac eorum in sacris litteris institutione conflata*

Ok. 1516 r.; wykład hymnów i pieśni kościelnych.

Inc. *Nemo profecto arbitrari debeat litteras eorumque omnium disciplinas apud Grecorum antiquissimos primum extitisse floruisse...*

Edd. princ. *Expositio hymnorumque interpretatio pro iuniorum eruditione ac eorum i acris litteris institutione conflata*, Kraków, Jan Haller, 1516.

Edd. (fragm.) J. Domański, *Michała Falkenera z Wrocławia (ok. 1460-1534) prolog do 'Wykładu hymnów kościelnych'*, „PT”, 15 (2009), s. 226-240.

Transl. (fragm.) *700 lat* (1978), s. 553-560; (fragm.) Domański, *Michała Falkenera...*, s. 227-241.

Comm. Palacz (1966), s. 87; Hajdukiewicz (1974), s. 153; Wielgus (1992), s. 136; Domański, *Michała Falkenera...*, s. 242-246.

474/11

— *Introductorium astronomiae Cracoviense elucidans Almanach*

Ok. 1506 r.; podręcznik astronomiczno-astrologiczny, objaśniający sposób układania i korzystania z kalendarzy astronomicznych.

Inc. *Notitiam, circa quam humana versatur ratio, trifariam partitam esse comperimus, sunt namque et generabilia et corruptibilia nonnulla...*

Edd. princ. 1. Kraków, Florian Ungler, 1506; 2. Kraków, Jan Haller, 1507; 3. Kraków, Jan Haller, 1513; 4. Kraków, Jan Haller, 1517.

Edd. Michał Falkener z Wrocławia, *Introductorium astronomie Cracoviense elucidans almanach, czyli kompendium wiedzy astrologicznej*, tłum. i oprac. S. Konarska-Zimnicka, Warszawa 2014.

Transl. Michał Falkener z Wrocławia, *Introductorium...*

Comm. Palacz (1966), s. 86; Hajdukiewicz (1974), s. 153.

474/12

— *Iudicium Cracoviense Magistri Michaelis de Wratislavia congestum in preclaro Studio Cracoviensi ad annum 1494*

Kraków; prognostyk na 1494 r.

Edd. princ. Lipsk, Arnold z Kolonii, 1494.

Comm. Palacz (1966), s. 86; Hajdukiewicz (1974), s. 153.

474/13

— *Iudicium Cracoviense magistri Michaelis de Wratislavia congestum ad annum 1495*

Kraków; prognostyk na 1495 r.

Edd. princ. Lipsk, Arnold z Kolonii, 1494-1495.

Comm. Palacz (1966), s. 86; Hajdukiewicz (1974), s. 153.

474/14

— *Iudicium super nativitatem Martini Lutheri*

Wariant tytułu: *Nativitatis Martini Luther heretici*; horoskop Marcina Lutra.

Inc. *Anno Domini 1484, die 22, hora 2, minuta 10 mensis Octobris... Iudicium universale huius genesis. Celebrata est coniunctio Saturni et Iovis in domo nona in signo Scorpionis...*

Mss. Kraków BJ Ms. 609, k. 263.

Comm. Palacz (1966), s. 86; Rosińska (1984), nr 314 (bez autorstwa).

474/15

— *Prosarum dilucidatio ac earundem interpretatio pro studiosorum eruditione in Gymnasio Cracoviensi elaborata*

Ok. 1530 r., Kraków; zbiór „próz” kościelnych rymowanych i nierymowanych.

Edd. princ. *Prosarum dilucidatio ac earundem interpretatio pro studiosorum eruditione in Gymnasio Cracoviensi elaborata*, Kraków, Florian Ungler, 1530.

Comm. Palacz (1966), s. 87; Hajdukiewicz (1974), s. 153; Wielgus (1992), s. 136.

474/16

— *Quaestiones de theologia*

9 kwestii teologicznych.

Inc. *INRI. Utrum theologia sit scientia. Noto primo, quod theologia dicitur a theos, quod est Deus et sermo, quasi sermo vel ratio de Deo. Et capitur dupliciter...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2218, k. 1-85.

Comm. Palacz (1966), s. 62-63.

474/17

— *Quaestiones secundum Johannem de Dąbrówka super I-IV libros 'Sententiarum' Petri Lombardi*1513-1516 r., Kraków; kwestie do ks. I-IV *Sentencji* Piotra Lombarda.

Inc. [in librum I:] *I.N.R.I. Circa initium primi libri Sententiarum primo quedam generalia, que circa inicia librorum premittentur, pro faciliori sequencium ag-gressu sunt videnda, ut sunt: causa, utilitas, titulus, intencio...;* [in librum II:] *I.N.R.I.M. Circa incium secundi libri Sententiarum Petri etc. In nomine Do-mini. Amen. In actu presenti, quod sub compendio tria facturum me proposui, primo Sacram Scripturam sub quadam breuitate commendare institui...;* [in librum III:] *Circa incium tercii libri... In nomine Domini nostri Jesu Christi, per quam accepimus gratiam. Amen. Ad laudem divini nominis et genitricis eiusdem...;* [in librum IV:] *Altissimus creator, princeps optimus maximus et semper vivens, rex omnipotens et metuendus nimis...*

Mss. Kraków BJ Ms. 3236, k. 1-399v (super I l.); Ms. 3233, k. 1-309v (super II l.); Ms. 3235, k. 1-274v (super III l.); Ms. 3234, k. 4-319v (principium et quaestiones super IV l.).

Comm. Palacz (1966), s. 80-81.

474/28

— *Quaestiones variae*

Wariant tytułu: *Questiones variae Michaelis Wratislaviensis, de quibus disputare so-let in lectoris*; kwestie.

Mss. Kraków BJ Ms. 2205, k. 1-369v (częściowo autograf).

Comm. Palacz (1966), s. 84-85.

475.

Mikołaj Polak (z Polski)

(Nicolaus de Polonia, Polonus)

XIII w., wywodził się z Kujaw lub z ziemi sieradzkiej, przypuszczalnie pochodze-nia niemieckiego; dominikanin, ok. 1230-1249 r. przebywał w Montpellier we

Francji, tam prawdopodobnie zdobył wykształcenie medyczne, być może tożsamy z prepozytem wrocławskim i lekarzem Mikołajem, działającym na dworze Kazimierza, księcia łęczyckiego i kujawskiego (1250), a następnie Władysława Łokietka (1275) i Leszka Czarnego (1278); zm. po 1316 r.

- Lit.** PSB, t. 21, s. 132-133; NK, t. 2, s. 524-525; *Repertorium fontium*, t. 8, cz. 2, s. 224-225; VL², t. 6, kol. 1123-1124, 1128-1133; LdM, t. 6, kol. 1186; W. Witkowski, *Lekarz Mikołaj z Polski, nowoodkryty pisarz łaciński XIII wieku*, Kraków 1919; A. Skulimowski, M. Skulimowski, *Magister Mikołaj – nadworny lekarz książąt wielkopolskich w drugiej połowie XIII i początku XIV w.*, „Archiwum Historii Medycyny”, 21 (1958), nr 3-4, s. 285-290; W. Eamon, G. Keil, ‘*Plebs amat empirica*’: *Nicholas of Poland and his critique of the mediaeval medical establishment*, „Sudhoffs Archiv”, 71 (1987), nr 2, s. 180-196; A. Jonecko, G. Keil, *Studien zum Dichterarzt Nikolaus von Polen. Eine Skizze des mittelalterlichen Arztes und Dichters unter besonderer Akzentuierung seiner ‘Antipocras’-Streitschrift, seiner ‘Experimenta’, der ‘Chirurgie’ sowie seiner Verbindungen nach Schlesien*, „Würzburger medizinhistorische Mitteilungen”, 11 (1993), s. 205-223; Kaeppli SOP, t. 3, s. 182-183; Bucichowski (1997), s. 176, nr 770; s. 216 nr 35*; A. Jonecko, *Dominikanin Mikołaj z Polski jako średnio-wieczny poeta, filozof i matematyk*, „Archiwum Historii i Filozofii Medycyny”, 61 (1998), z. 2-3, s. 147-167; M. Jonczyk, *Leczenie w trzynastowiecznej Polsce wg pism lekarskich Mikołaja z Polski*, „Archiwum Historii i Filozofii Medycyny”, 61 (1998), z. 4, s. 297-304; P. Żmudzki, *Studium podzielonego Królestwa. Książę Leszek Czarny*, Warszawa 2000, passim; Michałowska (2011), s. 533.

475/1

— *Antipocras*

Ok. 1270 r.; wariant tytułu: *Antihippocras, Liber empiricorum*; podręcznik w formie 427 leoninów o tworzeniu nowych lekarstw na drodze doświadczeń.

Inc. [Prol.] *Quoniam hactenus alii animi ratione, alii livore sunt permoti... [tekst:] O rex et domine deus et pater unice trine...*

Mss. Berlin SPK Ms. Phill. 1672, k. 23-25v.

Edd. K. Sudhoff, *Antipocras, Streitschrift für mystische Heilkunde in Versen des Magisters Nikolaus von Polen*, „Archiv für Geschichte der Medizin”, 9 (1915), nr 1-2, s. 31-52; H. Diels, *Über die Schrift ‘Antipocras’ des Nikolaus von Polen*, „Sitzungsberichte der Königlich Preussischen Akademie der Wissenschaften”, 16 (1916), s. 376-394; *Brata Mikołaja z Polski pisma lekarskie*, wyd. R. Ganszyniec, Poznań 1920, s. 44-71; (fragm.) Liman (2004), s. 594-605.

Transl. *Brata Mikołaja z Polski pisma...*, s. 44-71; (fragm.) Plezia (1952); (fragm.) *Toć jest dziwne a nowe*, s. 169-173; (fragm.) Liman (2004), s. 594-605; (fragm.) Włodarski (2007), s. 132-140.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 8, cz. 2, s. 224; A. Brückner, ‘*Antipokras*’. *Zabytek trzynastego wieku*, „Pam. Lit.”, 16 (1918), z. 1-2, s. 284-288; S. Szpilczyński,

'*Antipocras*' Mikołaja z Polski (XIII w.), „KHNiT”, 4 (1959), nr 4, s. 605-619; Eamon, Keil, '*Plebs amat empirica*'..., s. 180-196; Michałowska (1995), s. 256; Michałowska (2011), s. 42-43; G. Ćwierkiewicz, *Czy dominikanie leczyli za pomocą potrawy z węża? 'Medior sub iudice celo'. Opis praktyki lekarskiej brata Mikołaja z Polski OP w oparciu o analizę tekstów 'Antipocrates' i 'Experimenta'*, [w:] *Dominikanie w czasach krucjat, katedr i herezji*, red. T. Gałuszka, M. Karp, Poznań 2016, s. 243-259.

475/2

— *Experimenta de animalibus*

2 poł. XIII w.; zbiór porad dotyczących sporządzania lekarstw ze składników zwierzęcych, w 8 rozdziałach.

Inc. *Ad calculum frangendum in quocumque loco fuerit, sive in renibus sive in vesica, recipe (vel: accipe) pulverem serpentis et pone in vino modicum...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: *Brata Mikołaja z Polski pisma...*, s. 14-28; Kaeppli SOP, t. 3, nr 3121; *Repertorium fontium*, t. 8, cz. 2, s. 224.

Edd. J. W. S. Johnsson, *Les 'Experimenta Magistri Nicolai' publiés pour la première fois*, „Bulletin de la Société française d'Histoire de la Médecine”, 10 (1911), s. 269-290; *Brata Mikołaja z Polski pisma...*, s. 136-154.

Transl. *Brata Mikołaja z Polski pisma...*, s. 137-155.

Comm. *Brata Mikołaja z Polski pisma...*, s. 127-135; *Repertorium fontium*, t. 8, cz. 2, s. 224-225; Kaeppli SOP, t. 3, nr 3121; W. Batóg, M. Jończyk, *Fauna jako środek leczniczy wg trzynastowiecznych „pism medycznych” Mikołaja z Polski*, [w:] *Flora i fauna w kulturze średniowiecza od XII do XV wieku*, red. A. Karłowska-Kamzowa, Poznań 1997, s. 29-33; Ćwierkiewicz, *Czy dominikanie leczyli za pomocą...*, s. 243-259.

475/3

— (attrib.) *Teksty medyczne*

Teksty medyczne w j. łacińskim i niemieckim; wg R. Ganszyńca traktat *De chirurgia* w j. niemieckim nie był dziełem Mikołaja Polaka.

Mss. Watykan BAV Ms. Vat.lat.5334, k. 111-124v; Ms. Pal.lat.1117, k. 171-218v (*De chirurgia*).

Comm. *Brata Mikołaja z Polski pisma...*, s. 167-170 (*De chirurgia*); Kaeppli SOP, t. 3, nr 3123.

476.

Mikołaj z Błonia

(Nicolaus Warsaviensis, de Blonye, de Plove, de Plone, Plonius, Płoński, Pszczółka, Pczolka)

Ur. ok. 1400 r. w Błoniu w rodzinie mieszczańskiej, syn Falisława; od 1414 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1415 r. bakałarz, 1421 r. magister sztuk, odbył studia prawnicze, ok. 1427 r. doktor dekretów, wykładał na Uniwersytecie Krakowskim, w l. 1422-1427 kapelan i prawdopodobnie kaznodzieja królewski, pisarz w kancelarii królewskiej; altarysta na zamku przedeckim, ok. 1428 r. pleban w Charlupie Małej koło Sieradza, po 1428-1437 r. kapelan biskupa poznańskiego Stanisława Ciołka, przed 1437 r. pleban w Czersku, 1431 r. kanonik kolegiaty warszawskiej, 1435 r. kanonik płocki, w l. 1438-1441 warszawski oficjał okręgowy; zm. przed 1448 r.

Lit. PSB, t. 21, s. 102-104; PWPUJ, s. 294-295; SPTK, t. 3, s. 114-116; NK, t. 3, s. 143-144; B. Ulanowski, *Mikołaj z Błonia kanonista polski z pierwszej połowy XV w.*, „Rozpr. AU. Wydz. Hist.-Filoz.”, 22 (1888), s. 1-60; Wielgus (1992), s. 83-85; A. Radziwiński, *Prałaci i kanonicy kapituły katedralnej płockiej w XIV i I połowie XV w. Studium prozopograficzne, t. 2: kanonicy*, Toruń 1993, s. 112; T. Szostek, *Exemplum w polskim średniowieczu*, Warszawa 1997; Ożóg (2004), wg indeksu; Michałowska (2011), s. 530-531.

476/1

— *De praecipuis Deiparae festivitibus Sermones decem*

Wariant tytułu: *O głównych Bogarodzicy uroczystościach*; 10 kazań maryjnych.

Edd. princ. Strasburg 1495.

Comm. SPTK, t. 3, s. 116; Wielgus (1992), s. 84.

476/2

— *Sermo de Ascensione Domini*

Kazanie na dzień Wniebowstąpienia Pańskiego.

Mss. Kraków BJ Ms. 2337, k. 467-474.

Comm. Wielgus (1992), s. 85.

476/3

— *Sermones de tempore et de sanctis (Viridarius)*

Ok. 1431-1438 r.; wariant tytułu: *Sermones... valde deservientes populo sed et clero utcumque docto eos digne legenti praedicanti aut audienti de tempore et de sanctis; Sermones de tempore et de sanctis sive Viridarium, Sermones super Evangelia dominicalia et praecipua Sanctorum festa totius anni ad populum instruendum exquisitissimo vulgo Viridarium nuncupati, Viridarius, Septenarius*; zbiór kazań.

Inc. [Dom. 1 in Adventu Domini:] *Cum appropinquaret Dominus Ierosolimis Mat. XXI [1]. – Quoniam, ut ait magnum lumen Ecclesie, excellentissimus pater et doctor fidei precipuus, beatissimus Augustinus, De civitate Dei...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1465, k. 1-450v (de tempore); Ms. 1466; Warszawa BN Ms. Lat.F.ch.I.295 (zniszczony).

Edd. 3 wydania inkunabułowe i 2 wydania z XVII w. (H. E. Wyczawski); kilkanaście edycji wymienił S. Wielgus, m.in. Strasburg 1498.

Comm. SPTK, t. 3, s. 116; T. Szostek, *Exempla i autorytety w kazaniach Jakuba z Paradyża i Mikołaja z Błonia*, [w:] *Kultura elitarna i masowa*, red. B. Gieremek, Wrocław 1978, s. 291-308; M. T. Zahajkiewicz, 'Tractatus sacerdotalis' Mikołaja z Błonia na tle teologii przełomu wieku XIV i XV, Lublin 1979; Wielgus (1992), s. 84-85 (gdzie jako osobne teksty *Sermones de tempore et de sanctis*; *Sermones dominicales* oraz *Sermones de tempore*); Szostek, *Exemplum...*, passim; L. Grzybowska, 'Arbor praedicandi'. Kilka uwag o dispositio w kazaniach średniowiecznych (na przykładzie Sermo 39 'Semen est verbum Dei' Mikołaja z Błonia, „Terminus”, 16 (2014), z. 3, s. 259-283; L. Grzybowska, Echa lektury dzieł Roberta Holcota w kazaniach Mikołaja z Błonia. Przyczynek do rozważań o późnośredniowiecznych 'modi legendi', [w:] *Kaznodziejstwo średniowieczne – Polska na tle Europy. Teksty, atrybucje, audytorium*, red. K. Bracha, współpraca A. Dąbrówka, Warszawa 2014, s. 125-139.

476/4

— *Tractatus de ecclesiastico interdicto*

Traktat o interdykcie.

Inc. *Finem opusculo imponere cupientes de ecclesiastico interdicto aliqua subiciamus...*

Mss. Lüneburg Ratsbücherei Ms. Theol. 2° 84, k. 261-265.

Edd. *Tractatus universi iuris*, Venetiis 1584, t. 14, k. 333-334.

Comm. I. Fischer, *Handschriften der Ratsbücherei Lüneburg*, t. 2: *Die theologischen Handschriften*, cz. 1: *Folioreihe*, Wiesbaden 1972, s. 167.

476/5

— *Tractatus de excommunicatione*

Traktat o ekskomunice.

Inc. *Si quis ecclesiam non audierit... publicanus, Mathei 18 [17], c. XXIII q. 1. Omnibus. Quoniam ut ait doctor subtilis in IIII sententiarum d. XIX ar. V q. 1 c. II, in ecclesia est duplex forum...*

Mss. Lüneburg Ratsbücherei Ms. Theol. 2° 84, k. 254-261.

Edd. *Tractatus universi iuris...*, t. 14, k. 363-366.

Comm. Fischer, *Handschriften der Ratsbücherei...*, s. 167.

476/6

— *Tractatus de horis dicendis*

Traktat o godzinach kanonicznych.

Inc. [Prol.] *Oportet semper orare, Luce 18 [, 1]. Quod dicit Hinricus de Vrimarya de perfectione interioris hominis libro IX cap. 1, cuiuslibet iusti hominis... [tekst:] Circa quarum consideracionem ut facilius memorie commendentur...*

Mss. Lüneburg Ratsbücherei Ms. Theol. 2° 84, k. 248-253v; Ms. Theol. 2° 92, k. 287-292v.

Edd. *Tractatus universi iuris...*, t. 15, k. 564-566.

Comm. Fischer, *Handschriften der Ratsbücherei...*, s. 167, 191.

476/7

— *Tractatus de irregularitate*

Traktat o przeszkodach kanonicznych do stanu kapłańskiego.

Inc. *Ad habendam aliquam noticiam de irregularitate, notande sunt alique regule breves...*

Mss. Lüneburg Ratsbücherei Ms. Theol. 2° 84, k. 265-272.

Edd. *Tractatus universi iuris...*, t. 14, k. 400-402.

Comm. Fischer, *Handschriften der Ratsbücherei...*, s. 167.

476/8

— *Tractatus de sacrificio missae*

Traktat o mszy św.

Inc. [Prol.] *Hoc facite in meam commemoracionem, Luce 22 [, 19], de consecracione d. II iteratur. Quia secundum Thomam et III parte summe sue q. LXXXIII art. IIII misterium nostre salutis totum comprehenditur... [tekst:] Circa quod primo videndum est quod missa primo dicitur a mittendo...*

Mss. Lüneburg Ratsbücherei Ms. Theol. 2° 84, k. 235-248v; (fragm.) Ms. Theol. 2° 92, k. 286-287.

Edd. *Tractatus universi iuris...*, t. 14, k. 91-96.

Comm. Fischer, *Handschriften der Ratsbücherei...*, s. 167, 191.

476/9

— *Tractatus sacerdotalis de sacramentis*

Ok. 1430 r.; wariant tytułu: *Sacramentale; Tractatus de administrandis rite ecclesiasticis celebrandisque missarum solemnibus et censuris ecclesiasticis canonice observandis; Tractatus de sacramentis et divinis officiis*; podręcznik pastoralny opracowany na polecenie biskupa poznańskiego Stanisława Ciołka, na potrzeby duchowieństwa diecezji poznańskiej.

Inc. [Prol.:] *Medice, cura te ipsum [Lc 4, 23]. – Sicut ait [vel: dicit beatus] Gregorius in prima parte sui Pastoralis capitulo secundo, nemo est qui cordium vulnera...* [Tekst:] *De sacramentis in generali. – Quoniam natura humana post lapsum considerata sub obligatione peccati maxime eget gratia Dei...* [Carmen:] *Suscipe completi laudes, o Christe, laboris, Quas cordis leti vox subdita reddit honoris [lub: amoris]. Sit merces operis oracio sancta legentis. Que iungat superis nos toto robore mentis.* [Rejestr:] *Absolutio infirmorum quomodo fieri debeat... ><... vir deprehendens uxorem in adulterio non interficiat...*

Mss. Gniezno Arch. Archid. Ms. 9, k. 377-602; Jasna Góra Bibl. i Arch. OO. Paulinów Ms. II-5 (652R), s. 1-142; Ms. II-38 (619R), k. 1-178; Ms. II-39 (669R), k. 68-214; Ms. II-40 (585R); Kórnik Bibl. PAN Ms. 1383, k. 2-128; Kraków Bibl. Czart.; Ms.. 1778 II; Kraków ABBK Ms. 158; Ms. 159; Ms. 160; Kraków BJ Ms. 727, s. 241-442; Ms. 1440, k. 45-111v; Ms. 1467, k. 1-115; Ms. 2213, k. 1-145; Ms. 2403, k. 50-157; Ms. 2415, k. 1-227; Ms. 2600, k. 1-229; (fragm.) Ms. 4164, k. 1-78; Bamberg Staatsarchiv Ms. Q. III. 9; Berlin SPK Ms. Theol. Fol. 418; Budapeszt Magyar Nemzeti Múzeum Könyvtár Ms. 410; Lüneburg Ratsbücherei Ms. Theol. 2° 84, k. 184-234v; Ms. Theol. 2° 92, k. 234-286; Monachium BSB Ms. Clm. 23948, k. 1-104v; Ms. Clm. 27481, k. 1-68v; Praga NK Ms. I. C. 10, k. 1-82; Ms. I. E. 31, k. 2-63v; Ms. X. E. 10, k. 1-131v; (fragm.) Sydney Public Library of New South Wales Ms. 21; Wrocław BUWr Ms. I F 277; Warszawa BN Ms. Lat.F.ch.I.186 (zniszczony).

Facs. (fragm.) PWPUJ, s. 294.

Edd. Liczne wydania inkunabułowe i z XVI w. (wykaz w: SPTK, t. 3, s. 114-116).

Comm. Tříška (1967), s. 120 (jako Mateusz z Krakowa); Tříška (1968a), s. 13 (jako Mikołaj z Błonia); M. Zahajkiewicz, *Liturgia mszy św. w świetle 'Tractatus sacerdotialis de sacramentis' Mikołaja z Błonia. Studium historyczno-liturgiczne*, [w:] *Studia z dziejów liturgii w Polsce*, Lublin 1973, s. 31-91; Zahajkiewicz, *'Tractatus sacerdotialis'...*; Bloomfield-Guyot (1979), nr 3038; Suppl., nr 3038; Bielak (2002), s. 138-140, 172-182.

476/10

— (attrib., niezachowany) *Kazanie w j. polskim (fragm.)*

Kazanie zapisane w rękopisie z połowy XV w.; W. A. Maciejowski przepisał tekst z wyciągu sporządzonego przez Walentego Chłędowskiego z nieznanego kodeksu o sygn. XLIII, zawierającego *Sacramentale* Mikołaja z Błonia, przepisane przez Jana syna Mikołaja z Płocka w 1451 r. Podane przez Maciejowskiego informacje umożliwiły identyfikację rękopisu z Warszawa BN Lat.F.ch.I.241 (zniszczony).

Inc. *Wszakosz by neylo wemne prawe skrythe bostwo nyemogło by bycz, przeszmo-ge szmercz grzesznych wykupyene. Tu Judasz szebraw slugy Byszkupie y barzo wyele slug ksozcznych...*

Edd. Maciejowski (1852), s. 104-106; K. Mecherzyński, [w:] *Historia wymowy w Polsce*, t. 1, Kraków 1856, s. 187-188.

Comm. Maciejowski (1852), s. 102-103; SPTK, t. 3, s. 116; Kaliszuk (2016), t. 2, cz. 1, s. 368.

477.

Mikołaj Tempelfeld z Brzegu

(Tempilfelt, Tempelvelt, Tempelfelt de Brega)

Ur. przed 1400 r.; od 1415 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1417 r. bakałarz, 1421 r. magister sztuk, odbył też studia teologiczne, 1428/29 r. bakałarz, 1439 r. doktor i profesor teologii, 1433 r. rektor Uniwersytetu Krakowskiego, w l. 1438-1450 stały kaznodzieja w kościele Mariackim w Krakowie, od 1446 r. kantor w kapitule katedralnej we Wrocławiu, kaznodzieja w kościele św. Elżbiety we Wrocławiu, wykładowca teologii we wrocławskiej szkole katedralnej, w 1467 r. zrezygnował z urzędu kaznodziei; zm. w 1471 r.

Lit. PSB, t. 21, s. 107-109; SPTK, t. 4, s. 321-322; VL², t. 11, kol. 1507-1512; Z. Budkova, *Kodeks Mikołaja Tempelfelda*, „Sprawozdanie z czynności i posiedzeń PAU”, 53 (1952), s. 466-469; Szelińska (1966), s. 31-33, 51-61; J. Drabina, *Ośrodki kaznodziejskie Wrocławia jako centra walki z Jerzym z Podiebradu*, *Acta Universitatis Wratislaviensis*, nr 70, *Historia* 14, Wrocław 1968, s. 129-145; J. Drabina, *Mikołaj Tempelfeld z Brzegu*, „Colloquium Salutis. Wrocławskie Studia Teologiczne”, 2 (1970), s. 83-102; Markowski (1971), s. 460; Hajdukiewicz (1974), s. 694; M. Garbaczowa, *Krakowskie komentarze do 'De motu cordis' w zbiorach Biblioteki Jagiellońskiej*, MHFŚP, 7 (1974), s. 95-97; M. Markowski, *Filozofia przyrody w pierwszej połowie XV wieku*, [w:] *Dzieje filozofii średniowiecznej w Polsce*, Wrocław 1975, t. 4, s. 23-24; Wielgus (1992), s. 82-83; J. Drabina, *Die antihussitische Handschriftensammlung des Nikolaus von Brieg in der Bibliotheca Vaticana*, „Archiv für schlesische Kirchengeschichte”, 55 (1997), s. 219-223; J. Drabina, *Nicolaus Tempelfeld von Brieg und seine antihussitischen Traktate*, [w:] *Oberschlesische Dichter und Gelehrte vom Humanismus bis zum Barock*, red. G. Kosellek, Bielefeld 2000, s. 103-112; Mrozowicz (2000), s. 59-65; Knoll (2016), s. 112, 367, 615.

477/1

— *Ad questionem qua queritur: Utrum salva consciencia in regno Bohemie heresi et scismate infecto dari potest obediencia regi eiusdem condicionis electo*

Koniec 1458 r., Wrocław; traktat antyhusycki wymierzony w króla czeskiego Jerzego z Podiebradów.

Inc. *Ad questionem, qua queritur utrum salva consciencia in regno Bohemie heresi et scismate infecta dari potest obediencia regi eiusdem condicionis electo...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 90, k. 11-175v (k. 2-11 rejestr).

- Edd.** (fragm.) J. Loserth, *Die Denkschrift des Breslauer Domherrn Nikolaus Tempelfeld von Brieg über die Wahl Georgs von Podiebrad zum König von Böhmen*, „Archiv für Österreichische Geschichte”, 61 (1880), s. 89-132, Beilage, s. 133-187.
- Comm.** Loserth, *Die Denkschrift des Breslauer...*, s. 89-132, s. 96-115; Drabina, *Mikołaj Tempelfeld...*, s. 93-94; SPTK, t. 4, s. 322; Mrozowicz (2000), s. 62.

477/2

— *Exercitium in ‘Parva naturalia’*

Przed 1452 r., Kraków; wariant tytułu: *Quaestiones super libros ‘Parvorum naturalium’ Aristotelis*; kwestie filozoficzne do dzieł Arystotelesa.

Inc. [De Sensu et Sensibilibus:] *Quoniam autem determinatum est de anima secundum seipsam et de virtute anime... – Pro aliquali introductione principiorum Parvorum naturalium primo est notandum, quod potentia sensitiva ipsius animae et potentia vegetativa et secundum locum motiva non exercent suas operationes sine organo corporeo... [q. 1:] Utrum de operationibus et passionibus corporum animatorum sit ponenda aliqua scientia distincta a scientia de anima et a scientia de plantis? Notandum quod operationes et passiones corporis et animae sunt sensus... [De Memoria et Reminiscentia:] Circa principium libri De memoria et reminiscencia quaeritur primo: utrum memoria sit solum praeteritorum vel etiam praesentium et futurorum? Pro quo nota, memoria capitur dupliciter... [De somno et vigilia:] Circa librum De somno et vigilia quaeritur primo: utrum de somno et vigilia possit esse scientia? Et ibi dicendum quod sic... [De brevitae vitae:] Circa initium libri De longitudine et brevitae vitae quaeritur: utrum de longitudine et brevitae vitae possit esse scientia? Et respondetur quod sic... [De morte et vita:] Circa principium libri De morte et vita quaeritur: utrum primum principium animae nutritivum sit in medio superiorum et inferiorum, anteriorum et posteriorum? Pro quo notandum, principium nutritivum est duplex... [De Inspiratione et Respiratione:] Circa librum De inspiratione et respiratione quaeritur: utrum omne vivens ad salutem vitae indigeat refrigerio caloris naturalis? Pro quo notandum sicut patet in dictis, tunc vita consistit in calido et humido... [De senectute et iuventute:] Circa initium libri De senectute et iuventute primo quaeritur: quid sit iuventus et senectus? Unde notandum, quod iuventus secundum Philosophum definitur sic... [De motu cordis:] Circa initium De motu cordis quaeritur: utrum motus cordis sit naturalis? Ex littera elicitur quod sic... [De Physiognomia:] Circa initium Physiognomiae Aristotelis quaeritur: utrum ars physiognomiae sit possibilis? Dicatur ex textu quod sic...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1903, k. 145-219v; Ms. 2086, k. 200-312; Ms. 2097, k. 1-102v; Ms. 2100, k. 221-286.

Edd. (fragm. – De Physiognomia:) M. Garbaczowa, *Mikołaja z Brzegu komentarz do ‘Physiognomia’ pseudo-Arystotelesa w zbiorach rękopiśmiennych Biblioteki Jagiellońskiej*, „StMed”, 19 (1978), nr 2, s. 127-164; (fragm.) M. Garbaczowa, *Mikołaja*

ja z Brzegu komentarz do 'krótkich rozpraw biologicznych' Arystotelesa, „StMed”, 24 (1986), nr 2, s. 111-147; M. Stanek, *Puncta ex commentario Nicolai Tempelfeld de Brzeg in 'Parva naturalia': Editio critica*, „PT”, 24 (2018), s. 289-319.

Comm. Markowski (1971), s. 24, 426-439; Lohr (1972), s. 301-303, nr 1; Markowski, Włodek (1974), s. 78, 105-106, 110, 113; Stanek, *Puncta ex commentario...*, s. 289-319.

477/3

— **Mowa dziekańska: Compelle intrare...**

1428 r., Kraków; mowa dziekańska na Wydziale Sztuk.

Inc. *In nomine Domini. Amen. Reverendi patres... Quia per venerabilem et precelse reverencie virum... Compelle intrare... Cum humanarum rerum...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 380, k. 284-286v.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 152, nr 16; SPTK, t. 4, s. 322; Mrozowicz (2000), s. 64.

477/4

— **Mowy uniwersyteckie**

1424-1430 r., Kraków; mowy uniwersyteckie na bakalaureaty, wygłoszone na Wydziale Sztuk; mowa 6. ma incipit identyczny z początkiem mowy Macieja z Łabiszyna (zob.).

Inc. 1. *Honorabiles patres magistri et domini venerandi. Quia dum gymnaziorum studia pariter et ipsorum zeliflua...;* 2. *Pueri tolluntur in altum. Inquit Ganimfredus in poetria sua. Reverendi patres et domini. Quoniam ut ait Vegecius...;* 3. *Querite virtutes, nam virtus optima rerum. Reverendi patres magistri ceterique domini venerandi. Considerantibus nobis diversas ac varias condiciones huius alme Universitatis...;* 4. *Aggredior tertium. Reverendi patres magistri ceterique domini honorandi. Cum humanarum rerum operatio bonitatis...;* 5. *In quibus quidam verbis sic debiliter introductis tria ad magisterium pertinencia ac officium... Quod perpendebat venerabilis Katho in principio libelli sui de virtutibus...;* 6. *Quantum ad tertium restat nostros determinantes occasione ipsorum vite laudabilis... assumpsi verbum, quod scribit philosophorum princeps in prohemio sue Metaphisice. Propter scire studere prosecutus est. Reverendi magistri... Sagax nimirum et provida humane vit industria...;* 7. *Prudenter agas, sed respice finem. Quantum ad tertium. Restat nostrum determinantem occasione ipsius vite laudabilis... assumo dictum, quod scribit venerabilis Katho moralista...;* 8. [mowa na część Hieronima z Brzegu, młodszego brata Mikołaja Tempelfelda] *Fraterna sit amicitia. Quantum ad tertium restat viros dominos determinantes aliququaliter laudare ac recommendare preconiis. Reverendi patres... Venerabilis Valerius libro suo tercio...;* 9. *Quantum ad tertium restat dominum inceptorem aliququaliter laudare ac recommendare preconiis. Reverendi patres... Venerabilis Valerius libro suo tercio... laudare volens Scipionem...;* 10.

Sapientes vincunt virtute fortunam. Seneca libro octavo de ira epistula 59a. Reverendi magistri... quamvis docente experigencia artem...; 11. [na bakalaureat Piotra h. Doliwa i Jana] Reverendi magistri... assumo breve dictum Pauperis Hynrici sic in forma dicentis: Quere bonum dispiciasque malum. Per quod dictum sub brevibus verbis...

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 380, k. 5v-6 (1), 9v-12v (2), 16-24v (3), 25-30 (4), 30v-34 (5), 35-38 (6), 38v-43 (7), 43v-47v (8), 49-53v (9), 279-282v (10), 1-4 (11); Kraków BJ Ms. 2216, k. 139-144 (6).

Comm. SPTK, t. 4, s. 322; Kowalczyk (1970), s. 159-160, nr 63; s. 160, nr 64-66, 68; s. 161, nr 72-73; s. 164, nr 87; s. 165, nr 91-94; Mrozowicz (2000), s. 63-64.

477/5

— *Notae de sermonibus*

1444-1455 r.; wariant tytułu: *Dispositiones pro sermonibus de animabus*; noty o wygłoszonych kazaniach.

Inc. *Anno domini 1444 in die commemoracionis fidelium animarum sic formavi sermonem: thema proposui Mementote victorum Ad Hebre. 13...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 381, k. 28-42v (autograf).

Comm. SPTK, t. 4, s. 322; Mrozowicz (2000), s. 64.

477/6

— ‘*Ordo nature et rationis exigit*’

Po 12 III 1458 r. (1459 r.?), Wrocław; wariant tytułu: *Tractatus de electione Georgii qui postquam mortem Ladislai electus est in regem Bohemia, Tractatus contra Georgium Podibrat assertum regem Bohemie*; traktat wymierzony w króla czeskiego Jerzego z Podiebradów.

Inc. *Ordo nature et rationis exigit quod ubi magna eminent pericula cautele adhibente sunt habundantiores...*

Mss. Kraków BJ Ms. 423, k. 253-359, Wrocław BUWr Ms. I Q 155, k. 243-253v; Ms. B 1905, s. 698-790, Lipsk UB Ms. VI J. 227.

Edd. M. Jordan, *Das Königtum Georg's von Podiebrad*, Leipzig 1861, s. 372-388 (z rękopisu Lipsk).

Comm. Drabina, *Mikołaj Tempelfeld...*, s. 91-93; SPTK, t. 4, s. 322; Mrozowicz (2000), s. 62, 65.

477/7

— *Oratio funebris in memoriam Matthiae Hering*

28 XI 1429 r., Wrocław (?); mowa żałobna na śmierć Macieja Heringa, opata klasztoru kanoników regularnych na Piasku we Wrocławiu.

Inc. *In nomine Domini... Venerabiles patres... agentes exequias... Mathie olim abbatis monasterii sancte Marie Virginis in Arena Wratislaviensi... assumo verba... Ad Rom. XIII... Hora est. Venerabiles patres... pro presentis exortacionis preambulo...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2014, k. 231v-236v (bez imienia zmarłego); Wrocław BUWr Ms. I Q 381, k. 8-15, 210, 194.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 184, nr 200.

477/8

— **Oratio funebris in memoriam Pauli Paichbirner**

1436 r., Kraków (?); mowa na śmierć Pawła Paichbirnera – opata klasztoru cystersów w Mogile.

Inc. *In nomine... Venerabiles patres... Agentes exequias... Pauli olim abbatis monasterii Cistersiensis in Clara Tumba, conservatoris ac singularis fautoris... Universitatis Studii Cracoviensis... assumo verba Salvatoris Luce 6... Estote misericordes. Venerabiles patres... pro presentis exhortacionis preambulo...*

Mss. (fragm.) Wrocław BUWr Ms. I Q 381, k. 130-131.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 185, nr 204.

477/9

— **Oratio funebris in memoriam Sigismundi de Pyzdry**

1428 r., Kraków; mowa żałobna na śmierć Zygmunta z Pyzdr.

Inc. *Recumbent cum Abraham, Isaac et Iacob in regno celorum... Reverendi patres... pro presentis exortacionis exordio occurit dictum beati Augustini...*

Mss. Kraków BJ Ms. 325, k. 212v-215v; Wrocław BUWr Ms. I Q 381, k. 196v-201.

Comm. Markowski (1965a), s. 182; Kowalczyk (1970), s. 26, 184, nr 197.

477/10

— **Principium in 'Summulas' Petri Hispani**

1 poł. XV w.; wykład wstępny do *Summulae logicales* Piotra Hiszpana.

Inc. *Multi antiquorum propter ignoranciam in loyca in inexcusabiles errores inciderunt. Hanc proposicionem scribit Commentator super Phisicorum. In qua proposicione duo notantur: primum est ipsius loyce dampnabilis et nociva impericia...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 380, k. 181-184.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 164, nr 89.

477/11

— *Sermo in die funebris Johannis de Papia*

1433 r.; mowa pogrzebowa na śmierć doktora medycyny Jana z Pawii; incipit zbieżny z tekstem Macieja z Legnicy na śmierć Jana z Jenzensteinu – zob. Maciej z Legnicy, *Sermo in exequiis Johannis de Jenzenstein*.

Inc. *In nomine... Mors illi ultra non dominabitur, scribitur ad Rom. 6... Venerabiles patres... Quamquam vas electionis et doctor gencium...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 381, k. 179-184.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 185, nr 203.

477/12

— *Sermo in die funebris Nicolai Goltberg*

19 XII 1429 r.; kazanie na pogrzebie Mikołaja Goltberga.

Inc. *In nomine... Locuturo michi verbum ad hanc almam congregacionem in officio exequiarum... Iam fetet in monumento. Reverendi patres... Quia ut ait beatus Augustinus in libro De baptismo...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1272, k. 12-13; Ms. 2014, k. 289v-294v; Kraków Bibl. PAU/PAN Ms. 6641, k. 187v-189; Wrocław BUWr Ms. I Q 381, k. 15v-19.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 184-185, nr 201; Mrozowicz (2000), s. 45.

477/13

— *Tractatus contra Georgium de Podiebrad*

Po 12 III 1458 r., Wrocław; wariant tytułu: *Tractatulus venerabilis viri Nicolai Tempelfelt sacre theologie professoris Utrum liceat christiano populo hereticum recipere pro rege aut domino suo sub pacto obligatorio promittendi unumquemque in fide et ritu suo*; traktat antyhusycki, wymierzony w króla czeskiego Jerzego z Podiebradów.

Inc. *Utrum liceat christiano populo hereticum recipere pro rege aut domino sub pacto obligatorio promittendi unumquemque in fide et ritu suo. Conclusio responsalis. Non licet christiano populo hereticum recipere...*

Mss. Kraków BJ Ms. 423, k. 263r-v.

Comm. Drabina, *Mikołaj Tempelfeld...*, s. 90-91; SPTK, t. 4, s. 322; Hajdukiewicz (1974), s. 694.

478.

Mikołaj z Burzycy

(Brzuźczy, Brzeżyny)

XV w.; w 1456 r. magister sztuk i bakałarz dekretów, wg S. Wielgusa autor *Repertorium* do Starego i Nowego Testamentu – tekst został przepisany przez Stanisława z Miechowa w 1456 r.

Lit. Wielgus (1992), s. 160.

478/1

— (attrib.) *Repertorium in Vetus et Novum Testamentum* (niezachowany)

Komentarz biblijny (?).

Mss. Wielgus (1992) podał: Warszawa BN Ms. Lat.F.ch.I.269 (zniszczony), jednak pod tą sygnaturą był inny rękopis; kodeks niezidentyfikowany – został wymieniony w katalogu rękopisów świętokrzyskich Jonstona i Lefebvre’a jako: *Magistri Nicolai de Brzezyna Repertorium in vetus et novum testamentum, scriptum per Stanislaum de Miechow, anno 1456. Item Fr. Joannis Elbicensis De tribus partibus poenitentiae. Item de secretis mulierum*; tekst *Repertorium* znajdował się na k. 1-121, kończąc się kolofonem: *Explicit hoc Repertorium per magistrum reverendum Nicolaum de Brzużycza et in decretis bacchalaureum in Jerusalem pronunciatum scriptum per me Stanislaum de Myachow a. D. 1456.*

Comm. Hornowska, Zdzitowiecka (1947), s. 335; Wielgus (1992), s. 160; Kaliszuk (2016), t. 3, s. 546.

479.

Mikołaj Harnasch z Ciężkowic

Syn Grzegorza; od 1446 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1452 r. bakałarz, 1456 r. magister sztuk; data śmierci nieznaną.

Lit. A. Kozłowska, *Mikołaj z Ciężkowic i jego prognostyk o komecie z roku 1472*, „Biul. BJ Ms”, 41 (1992), z. 1-2, s. 63-71.

479/1

— *Iudicium de cometa anni 1472*

Kraków; prognostyk astronomiczny na 1472 r.

Mss. Wiedeń ÖNB Ms. 4756

Comm. Kozłowska, *Mikołaj z Ciężkowic...*, s. 63-71.

480.

Mikołaj Falkenberg

Dominikanin, w l. 1419-1430 związany z klasztorem św. Trójcy w Krakowie.

Lit. M. Zdanek, *Szkoły i studia dominikanów krakowskich w średniowieczu*, Warszawa 2005, s. 135-137; A. Zajchowska, *Czy w dominikańskim studium generale w Krakowie urządzano otrzęsiny? ‘Collatio de beanis’ w rękopisie LXV6 z Archiwum Polskiej Prowincji Dominikanów w Krakowie*, „PT”, 16 (2010), s. 59-75.

480/1

— *Sermo de sancto Ioanne Evangelista*Kazanie oraz *Principium theologiae*.

Inc. *Cogitanti michi veri documentum quod hac de amplissima concione vestro deferrem conspectui, occurrit tandem pro themate verbum alliciens inscios, videlicet: Hic est discipulus. – Ita scribitur Iohannis ultimo [, 24] capitulo originaliter et in Ewanvelio nunc lecto... Amantissimi patres. Dum scripturis sacris diligenter et studiose insistimus... [Principium theologiae:] Cum enim hiis diebus nodulo strictus obediencie nonque modica yconomicalis cure quassatus augustia, de presenti celebritate, viri doctissimi, quod vestro spectabili deferrem conspectui attentius cogitare, occurrit tandem...*

Mss. Kraków APPD Ms. XV 6, s. 5-8, 69-72.

Comm. Zdanek, *Szkoły i studia...*, s. 135-137.

481.

Mikołaj z Giełczewa

(Nicolaus de Gyelczeph)

Studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1504 r. bakałarz, 1507 r. magister sztuk; zm. w 1508 r.

Lit. Markowski (1971), s. 345, 366-367.

481/1

— *Expositio magistri... in passiones terminorum Marsilii*

Ok. 1507 r., Kraków (?); wykład z zakresu logiki (*Parva logicalia*), oparty głównie na tekstach Marsyliusza z Inghen.

Edd. princ. Kraków 1507.

Comm. Markowski (1971), s. 345.

482.

Mikołaj Goldberg

(Nicolaus Goltberg)

Syn Jana z Nysy; studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1403 r. bakałarz sztuk, 1408/09 r. magister sztuk; w 1421 r. rektor Uniwersytetu Krakowskiego; kanonodzieja w kościele Mariackim w Krakowie; zm. w 1429 r.

Lit. Kowalczyk (1970), s. 126; Wielgus (1992), s. 48.

482/1

— (attrib.) *Passionarium*

Wariant tytułu: *De passione Christi; Passio domini nostri Ihesu Christi*; traktat pasyjny.

Inc. *Baiulans sibi crucem, exivit in eum, qui dicitur Calvariae locus, Hebraice Golgotha, ubi eum crucifixerunt Ioannes XIX [, 17]. – In quibus verbis homo Christi passionem devote rememorans invenit circa salvatorem nostrum aliquis summe confusionis...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1469, k. 1-94.

Comm. Wielgus (1992), s. 48; Catalogus BJ, t. 10, s. 202-204.

483.

Mikołaj z Gołębina

(Nicolaus de Golambyno)

XIV/XV w., pochodził z Gołębina (Wielkopolska); kopista, a wg Wielgusa także autor glos w rękopisie BJ Ms. 305 (przepisanym w 1414 r.).

Lit. Wielgus (1992), s. 153.

483/1

— *Glossae in Novum Testamentum*

Komentarz do Nowego Testamentu w formie glos marginalnych.

Mss. Kraków BJ Ms. 305, k. 6-411v.

Comm. Catalogus BJ, t. 1, s. 379-382; Wielgus (1992), s. 153.

484.

Mikołaj z Grabostowa

(Nicolaus de Grabostow, de Polonia, Grabostowski)

Syn Jakuba z Grabostowa; od 1420 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1421 r. bakałarz sztuk, 1432 r. magister sztuk; astronom.

Lit. Rosińska (1984), nr 1000, 84, 206, 355, 372, 495, 637, 639, 666, 705, 716, 868, 921, 922, 1003, 1018, 1020, 1027, 1065, 1141, 1144, 1189, 1306, 1321, 1418, 1442, 1444, 1510, 1806, 1817, 1879, 2090, 2092, 2105, 2227, 2313, 2318, 2336; Knoll (2016), s. 332.

484/1

— (attrib.) *Commentarium in libros 'Oeconomicorum' Aristotelis*

Przed 1436 r., Kraków (?); komentarz do *Ekonomiki* Arystotelesa.

Inc. *Si non esset luna et lumen aliarum stellarum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2251, k. 223-239.

Edd. A. Słomczyńska, *Krakowskie komentarze z XV wieku do 'Ekonomiki' Arystotelesa*, Wrocław-Gdańsk 1978, s. 165-167.

Comm. Wisłocki 2 (1881), s. 540; Słomczyńska, *Krakowskie komentarze z XV wieku...*, s. 29-34.

484/2

— (attrib.) *Commentum super Computum*

Ok. 1433 r., Kraków; komentarz do *Computus chirometralis minor* Jana z Erfurtu.

Inc. [tekst:] *Cognicio veritatis de pausis temporum circa motum Solis et Lune orbium et aliarum planetarum...* [comm.:] *Iste est liber cirometralis cuius subiectum est distincio temporum. Principali sua divisione dividitur in duos libros parciales, in quorum primo determinat de distincione temporis secundum motum solis et lune...*

Mss. Kraków BJ Ms. 563, k. 244-279v.

Comm. Rosińska (1984), nr 1000 (jako authent.); Catalogus BJ, t. 3, s. 403 (jako Ioannes de Erfordia).

485.

Mikołaj z Kamieńca (Gołębek)

(Gołębek)

Dominikanin, przeor klasztorów w Łucku i Kamieńcu Podolskim (przed 1505 r.); zm. w 1522 r. w Kamieńcu Podolskim.

Lit. SPTK, t. 3, s. 116; S. Barącz, *Rys dziejów Zakonu Kaznodziejskiego w Polsce*, t. 2, Lwów 1861, s. 207; Bucichowski (1997), s. 173, nr 745.

485/1

— *Expositio in Bullam sanctissimi domini nostri Domini Leonis Papae X cum plenaria indulgentia una cum declaratione eiusdem pro instauratione castris Kamieniec*

1516 r., Kamieniec Podolski (?); wykład bulli papieża Leona X.

Edd. princ. Kraków, Florian Ungler, 1516.

Comm. SPTK, t. 3, s. 116.

486.

Mikołaj Kicki (Kiczka) z Kik

Syn szlachcica z Kik, w ziemi sieradzkiej, h. Godziemba; 1415 r. student prawa uniwersytetu w Padwie, 1419 r. doktor dekretów, w l. 1408-1429 archidiakon i kanonik gnieźnieński, w l. 1407-1419 (?) kanonik łączycycki, w l. 1420-1429

kanonik poznański, w l. 1419-1429 kanonik włocławski, w l. 1419-1429 kanonik kruszwicki, w l. 1422-1423, 1425-1427, 1428 wikariusz generalny poznański, prokurator króla polskiego w procesie polsko-krzyżackim w l. 1422-1423; zm. w 1429 r.

Lit. PSB, t. 12, s. 392; WSB, s. 328; Czyżak (2003), s. 367-368; A. Kowalska-Pietrzak, *Prałaci i kanonicy kapituły łączyskiej do schyłku XV w.*, Łódź 2004, s. 299-301; Dembiński (2012), s. 548-551.

486/1

— *Positiones et articuli coram Antonio Zeno, nuntio apostolico exhibiti (Artykuły oskarżenia i żądania ze strony polskiej)*

1422 r.; 114 artykułów oskarżenia przeciwko Zakonowi Krzyżackiemu, przygotowane przez Mikołaja Kickiego jako prokuratora króla polskiego w sporze polsko-krzyżackim rozpatrywanym przez papieskiego wysłannika Antoniego Zeno. Mikołaj był najpewniej ostatecznym redaktorem, a w pracach nad artykułami brali udział Andrzej Łaskarzyc (zob.) i Paweł Włodkowiec (zob.).

Inc. *Posiciones et articulos infrascriptos dat, facit et exhibet procurator...*

Mss. Kórnik Bibl. PAN Ms. 157, k. 10-22.

Edd. *Lites ac res gestae inter Polonos Ordinemque Cruciferorum*, t. 2, Posenaniae 1855, s. 24-54; *Lites ac res gestae inter Polonos Ordinemque Cruciferorum. Sprawy i spory pomiędzy Polakami a Zakonem Krzyżackim*, wyd. S. Józwiak, A. Szweda, S. Szybkowski, red. A. Szweda, Toruń 2015, s. 89-141.

Comm. SPTK, t. 3, s. 304 (jako Paweł Włodkowiec); S. Zajączkowski, *Studia nad procesami Polski i Litwy z Zakonem Krzyżackim w latach 1420-1423*, „Ateneum Wileńskie”, 12 (1937), s. 388-392; Bełch (1965), t. 1, s. 200-202 (jako Paweł Włodkowiec); Ożóg (2004), s. 243-245.

— (*attrib.*) *Kronika sporów polsko-krzyżackich (zob.)*

487.

Mikołaj Kopernik

Ur. 1473 r. w Toruniu w rodzinie mieszczańskej; od 1491 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim (studiów nie ukończył), od 1491 r. kanonik warmiński, od 1496 r. studiował prawo w Bolonii, w 1500 r. praktyka prawnicza w Rzymie, w l. 1501-1503 kontynuował studia w Padwie i w Ferrarze, 1503 r. doktor prawa kanonicznego, w l. 1503-1512 sekretarz i lekarz biskupa warmińskiego Łukasza Watzenrode, w l. 1516-1519, 1520-1521 we Fromborku administrator dóbr kapituły, wieloletni wizytator i kanclerz kapituły warmińskiej; zm. w 1543 r. we Fromborku; nie uwzględniono prac powstałych po 1526 r.

Lit. PSB, t. 14, s. 3-16; NK, t. 2, s. 384-388; DPP, t. 2, s. 188-192; t. 5, s. 271-272; Hajdukiewicz (1974), s. 318-321; A. Birkenmajer, *Kopernik jako filozof*, *Studia*

i Materiały z Dziejów Nauki Polskiej, seria C, z. 7, Warszawa 1963; J. Sikorski, *Mikołaj Kopernik na Warmii. Chronologia życia i działalności*, Olsztyn 1968; M. Biskup, *Działalność publiczna Mikołaja Kopernika*, Toruń 1971; *Regesta Copernicana*, oprac. M. Biskup, Wrocław 1973; A. Szorc, *Mikołaj Kopernik, kanonik warmiński*, Olsztyn 1974; J. Drewnowski, *Mikołaj Kopernik w świetle swej korespondencji*, Wrocław 1978; M. Kokowski, *Różne oblicza Mikołaja Kopernika. Spotkania z historią interpretacji*, Warszawa-Kraków 2009; K. Górski, *Mikołaj Kopernik. Środowisko społeczne i samotność*, Toruń 2012; *Mikołaj Kopernik i jego czasy*, wyd. T. Borawska, H. Rietz, Toruń 2013; K. Mikulski, *Mikołaj Kopernik. Środowisko społeczne, pochodzenie i młodość*, Toruń 2015; Knoll (2016), s. 674-679.

487/1

— *De hypothesibus motuum caelestium a se constitutis commentariolus*

Przed 1514 r., najpewniej ok. 1509 r., Lidzbark Warmiński; wariant tytułu: *Komentarzyk (Commentariolus)*; zarys podstaw astronomii.

Inc. *Multitudinem orbium caelestium...*

Mss. Wiedeń ÖNB Ms. 10530, k. 34-43; Sztokholm Kunglige Biblioteket, bez sygn. [wpisany ręcznie na kartach współopranych z drukiem *De revolutionibus* Kopernika], s. 1-16; Aberdeen University Library King's College Ms. 521.

Facs. Nicolai Copernici, *Scripta minora fontium imagines lucis ope depictae*, wyd. P. Czartoryski, J. Domański, M. Golińska-Giertych, J. Soszyński, L. Trojanowski, Varsaviae-Cracoviae 1992, tabl. LIV-LVI, s. 208-252.

Edd. L. Prowe, *Nicolaus Copernicus*, t. 2, Berlin 1884, s. 184-202; M. Kopernik, *De hypothesibus motuum caelestium a se constitutis commentariolus*, [w:] M. Kopernik, *Pisma pomniejsze*, Warszawa 2007, s. 10-18.

Transl. M. Kopernik, *Zarys podstaw astronomii*, [w:] M. Kopernik, *Pisma pomniejsze...*, s. 19-28.

Comm. Hajdukiewicz (1974), s. 319; M. Kopernik, *Pisma pomniejsze...*, s. 3-6.

487/2

— *Locatio mansorum desertorum*

1516-1519 r., Lidzbark Warmiński; lokacje łąnów opuszczonych.

Mss. Olsztyn Arch. Archid. Warmińskie Ms. II 55, k. 42-42v (autograf).

Facs. Mikołaja Kopernika *Lokacje łąnów opuszczonych*, wyd. M. Biskup, Olsztyn 1970, s. 97-105; Nicolai Copernici, *Scripta minora...*, tabl. XXXVIII, s. 93-107.

Edd. J. Dmochowski, *Mikołaja Kopernika rozprawy o monecie i inne pisma ekonomiczne*, Warszawa 1924, s. 193-195; Mikołaja Kopernika *Lokacje łąnów opuszczonych...*, s. 4-59; *Documenta Copernicana*, t. 6, cz. 2, wyd. W. Kuhne, S. Kirscher, Berlin 1996, s. 153-225; *Lokacje łąnów opuszczonych na Warmii w latach 1516-1521*, [w:] M. Kopernik, *Pisma pomniejsze...*, s. 70-80.

Transl. Dmochowski, *Mikołaja Kopernika rozprawy...*, s. 208-210; Mikołaja Kopernika *Lokacje łąnów opuszczonych...*, s. 77-93; *Lokacje łąnów opuszczonych...*, s. 4-59.

Comm. Hajdukiewicz (1974), s. 319.

487/3

— *Meditata (Rozmyślania; Zarys traktatu o reformie monetarnej Prus Królewskich)*

15 VIII 1517, Olsztyn (?); w 1519 r. powstał niemiecki przekład łacińskiego tekstu.

Inc. *Moneta est aurum vel argentum signatum...*

Mss. Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 199/II, s. 264-269; Warszawa AGAD Libri legationum, t. 5, k. 170v-173v; Gdańsk Arch. Państwowe Ms. 300, R/D 6, s. 179-184; Ms. 300, 29/6, k. 524v-546v (niem. tłum. z 1519 r.); Toruń Arch. Państwowe Kat. II, sygn. VII-4, s. 334-336 (łac. skrót traktatu z końca XVI w.).

Facs. Nicolai Copernici, *Scripta minora...*, tabl. XLIV-L, s. 133-163.

Edd. *Acta Tomicianiana*, t. 5, s. 167-169; Dmochowski, *Mikołaja Kopernika rozprawy...*, s. 22-28 (tekst łac.), s. 34-43 (tłum. niem. z 1519 r.); E. Sommerfeld, *Die Geldlehre des Nicolaus Copernicus*, Berlin 1978, s. 21-31; M. Kopernik, *Zarys traktatu o reformie monetarnej Prus Królewskich – Meditata (Rozmyślania)*, [w:] M. Kopernik, *Pisma pomniejsze...*, s. 101-104 (tekst łac.), s. 109-113 (tłum. niem. z 1519 r.), s. 114-116 (łac. skrót traktatu z końca XVI w.).

Transl. Dmochowski, *Mikołaja Kopernika rozprawy...*, s. 78-86, 208-210; M. Kopernik, *Rozmyślania o reformie monetarnej Prus Królewskich*, [w:] M. Kopernik, *Pisma pomniejsze...*, s. 105-107.

Comm. Dmochowski, *Mikołaja Kopernika rozprawy...*

487/4

— *Monete cudende ratio (Traktat o reformie monetarnej Prus Królewskich i Książęcych – Zasady bicia monety)*

Przed IV 1526 r.

Inc. *Quanquam innumere pestes sunt...*

Mss. Kraków Bibl. Czart. Ms. 259 III, k. 85v-91v; Berlin Geheimes Staatsarchiv Preussischer Kulturbesitz Ms. XX. HA, HBA, H, Kasten 752, k. 2-6v; Ms. XX. HA, Ostpr. Fol. 12868, k. 41-50 (38-47).

Facs. Nicolai Copernici, *Scripta minora...*, tabl. LI-LIII, s. 164-207.

Edd. Dmochowski, *Mikołaja Kopernika rozprawy...*, s. 3-19, 96-98; M. Kopernik, *Traktat o reformie monetarnej Prus Królewskich i Książęcych*, [w:] M. Kopernik, *Pisma pomniejsze...*, s. 122-131.

Transl. Dmochowski, *Mikołaja Kopernika rozprawy...*, s. 55-70, 99-101; M. Kopernik, *Traktat o reformie monetarnej Prus...*, [w:] M. Kopernik, *Pisma pomniejsze...*, s. 131-137.

Comm. F. Bujak, *Traktat Kopernika o monecie*, [w:] *Mikołaj Kopernik*, Lwów-Warszawa 1924, s. 40-103; Dmochowski, *Mikołaja Kopernika rozprawy...*, s. XXXXVI-LXXIII; E. Lipiński, *Poglądy ekonomiczne Mikołaja Kopernika*, Warszawa 1955; S. Cackowski, *Mikołaj Kopernik jako ekonomista*, Toruń 1970.

488.

Mikołaj Ruczel z Kościana

(Nicolaus Rutschel)

Pisarz radziecki Poznania w l. 1501-1522; wikariusz katedralny poznański, pleban w Głuszynie; zm. w 1526 r. w Poznaniu.

488/1

— *Notatki historiograficzne*

20 zapisek historiograficznych na deskach opraw i kartach tytułowych poznańskich ksiąg miejskich.

Edd. *Die Chronik der Statsschreiber von Posen*, wyd. A. Warschauer, Posen 1888, s. 4-12.

Transl. *Kronika poznańskich pisarzy miejskich*, oprac. J. Wiesiołowski, ze wstępem A. Warschauera, Poznań 2004.

489.

Mikołaj z Kozłowa (Kozłowski)

(Nicolaus de Koslov)

Ur. ok. 1378 r. w rodzinie szlacheckiej h. Lis; studiował na Uniwersytecie Praskim, 1398 r. bakałarz, 1402 r. magister sztuk, od ok. 1408 r. na Uniwersytecie Krakowskim, odbył studia teologiczne, 1412 r. bakałarz, 1425 r. doktor teologii; 1410/11 r. rektor Uniwersytetu Krakowskiego, w l. 1414-1420 prawdopodobnie wicekanclerz Uniwersytetu, 1440/41 r. dziekan Wydziału Teologicznego; od 1422 r. kanonik poznański, od 1423 r. kanonik krakowski, w l. 1434-1436 kanonik przemyski, w l. 1426 (?) - 1441 kanonik kolegiaty św. Floriana w Krakowie, od 1429 (?) r. kanonik skarbmierski, w l. 1433-1439 pleban kościoła w Zagościu, uczestnik soboru w Bazylei (1433 r.); zm. w Krakowie w 1443 r.

Lit. PSB, t. 15, s. 26-28; SPTK, t. 2, s. 385-386; NK, t. 2, s. 403-404; Fijałek (1900a), t. 1, s. 254-260; M. Markowski, *Mikołaj z Kozłowa*, MSZHFSS, 5 (1965), s. 76-141; Kowalczyk (1970), s. 26-28; Markowski (1971), s. 398; M. Kowalczyk, *Z badań nad życiem i biblioteką Mikołaja Kozłowskiego*, „Biul. BJ”, 22 (1972), nr 1-2, s. 19-28; M. Zwiercan, *Kozłowski Mikołaj*, [w:] *Słownik pracowników książki polskiej*, Warszawa-Łódź 1972, s. 460; Hajdukiewicz (1974), s. 327; Wielgus (1992), s. 51-55; Ożóg (2004), s. 107-111; K. Ożóg, *Mistrza Mikołaja z Kozłowa poglądy na władzę i państwo*, [w:] *Ecclesia, cultura, potestas*.

Studia z dziejów kultury i społeczeństwa. Księga ofiarowana Siostrze Profesor Urszuli Borkowskiej OSU, red. P. Kras i in., Kraków 2006, s. 419-429; Michalowska (2011), s. 525; Dembiński (2012), s. 556-557; Bracha (2013), s. 37-39; Knoll (2016), passim.

— **Casus pulchri de vitandis erroribus conscientiae purae, zob. Casus pulchri...**

489/1

— **Commentum in III librum 'Sententiarum' Petri Lombardi**

Komentarz do III ks. *Sentencji* Piotra Lombarda.

Inc. *Cum venit. Iste est liber tercius Sententiarum Petri Lamperti, in quo agitur de reparacione hominis lapsi...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2216, k. 6-101.

Comm. Markowski, *Mikołaj z Kozłowa...*, s. 100.

489/2

— **Glossa in I-II libros Quaestiones 'Sententiarum'**

Komentarz do ks. I-II *Sentencji* Piotra Lombarda.

Inc. *Notat beatus Thomas, quod a quo fruitur vel ut obiecto...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1620, k. 224-279v.

Comm. Markowski, *Mikołaj z Kozłowa...*, s. 100.

489/3

— **Expositio Psalmi 118 Beati immaculati cum quaestionibus**

Komentarz do Ps 118.

Inc. [Recommendatio sacrae Scripturae:] *Sume tibi librum grandem. Ysa. VIII [1]. – Venerabiles patres et ceteri domini honorandi. Secundum Hugonem parte tertia primi libri Sacramentorum, quamvis ratio humana...* [Expositio:] *Beati immaculati in via [Ps 118, 1]. – Habita istius Psalmi laude et declarato eius titulus positaque ipsius ad precedencia continuacione...* [pars II:] *Bonitatem fecisti...* [Ps 118, 65]. – *Gaudium seu iocunditas sic est de bonis duplicibus, scilicet de bonis Dei et de bonis proximi...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1303, k. 280-356v (Ps 118, 1-80); Ms. 1310, k. 3-272v (Ps 118, 65-176); Ms. 1428 (Ps 118, 1-64); Kraków ABKKK Ms. 74 (105), k. 1-410.

Comm. SPTK, t. 2, s. 386 (jako dub.); Catalogus BJ, t. 8, s. 201-202; Stegmüller RB, nr 6348-6349; Z. Włodek, *Paweł z Pyskowic*, MSZHFSŚ, 5 (1965), s. 146-148; Kowalczyk, *Z badań nad życiem...*, s. 25; Wielgus (1992), s. 52-53; Markowski (1996), s. 155.

489/4

— *Principia in IV libros 'Sententiarum' Petri Lombardi*

Ok. 1420 r., Kraków; wykłady wstępne do IV ksiąg *Sentencji* Piotra Lombarda.

Inc. [in I. librum:] *Circa divini auxilii invocacionem confiteor...* [in II librum:] *Sume tibi librum grandem. Isaie VIIIo. Venerabiles magistri et domini in Christo dilecti, quamquam divina opera...* [in III librum:] *Sume tibi librum grandem Isaie VIIIo. Venerabiles magistri et domini, iuxta Augustinum doctorem...* [in IV librum:] *Sume tibi librum grandem Ysaye VIIIo. Venerabiles magistri, iuxta venerabilem doctorem Augustinum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1525, k. 1-14v (in I librum); Ms. 1620, k. 2-7v (in II librum); Ms. 1524, k. 2-8v (in III librum); Ms. 1520, k. 1-8 (in IV librum).

Edd. Wykład wstępny Mikołaja Kozłowskiego do I Księgi 'Sentencji' Piotra Lombarda w rękopisie *Bibl. Jag. 1525*, wyd. K. Wójcik, MHFŚP, 1 (1970), s. 115-159.

Transl. (fragm.) 700 lat (1978), s. 302-315.

Comm. M. Markowski, *Mikołaj Budissen*, MSZHFŚŚ, 3 (1964), s. 114-118; Markowski, *Mikołaj z Kozłowa...*, s. 98-99; Wielgus (1992), s. 54.

489/5

— *Principium in Bibliam*

Wykład wstępny do Pisma Św.

Inc. *Sume tibi librum grandem. Isaie VIII. Venerabiles patres et fratres in Christo dilecti, licet Deus...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2216, k. 1-6.

Comm. Markowski, *Mikołaj z Kozłowa...*, s. 97; Wielgus (1992), s. 52.

489/6

— *Quaestio theologica I*

Kwestia teologiczna.

Inc. *Sequitur potestas et auctoritas absolvendi...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2415, k. 342v.

Comm. Markowski, *Mikołaj z Kozłowa...*, s. 104.

489/7

— *Quaestio theologica II*

Kwestia teologiczna.

Inc. *Utrum omnis potestas sit a domino Deo...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1620, k. 222-222v.

Comm. Markowski, *Mikołaj z Kozłowa...*, s. 105.

489/8

— *Recommendatio: Animo perfecto...*

1416 r. (?), Kraków; mowa na licencjat czterech kandydatów, wygłoszona na Wydziale Sztuk.

Inc. Animo perfecto ceteras antecessit, ita scribitur Apuleus... Venerabiles magistri... Ex confusione seu disparacione...

Mss. Kraków BJ Ms. 2216, k. 116-123.

Comm. Markowski, *Mikołaj z Kozłowa...*, s. 106; Kowalczyk (1970), s. 158, nr 56.

489/9

— *Recommendatio: Animum erigere...*

1421 r., Kraków; mowa na licencjat ośmiu kandydatów, m.in. Mikołaja Buthneri z Krakowa, Mikołaja z Błonia, Wincentego z Brzegu, wygłoszona na Wydziale Sztuk.

Inc. Pro brevi recomendacione ac licenciatura dominorum presencium accepi illud verbum moralissimi Senece: Animum erigere precipuum est, quod scribit in libro suarum Declamacionum. Venerabiles magistri... In humani animi, qui est quid optimum, erectione...

Mss. Kraków BJ Ms. 2216, k. 130-138.

Comm. Markowski, *Mikołaj z Kozłowa...*, s. 106; Kowalczyk (1970), s. 159, nr 60.

489/10

— *Recommendatio: Difficilium est...*

1420 r. (?), Kraków; mowa na licencjat dziewięciu kandydatów, wygłoszona na Wydziale Sztuk.

Inc. Difficilium est hominem omniquaue perfectum invenire, scribit Lucianus quarto capitulo, libro De amicicia etc. Venerabiles magistri. Cuilibet homini ex sue nature origine iuxta Boecium...

Mss. Kraków BJ Ms. 2216, k. 105-112.

Comm. Markowski, *Mikołaj z Kozłowa...*, s. 105; Kowalczyk (1970), s. 159, nr 58.

489/11

— *Recommendatio: Ego sum vitis vera...*

Mowa uniwersytecka.

Inc. Ego sum vitis vera et pater meus agricola est, essem palmitam non facientem fructum...

Mss. Kraków BJ Ms. 2216, k. 179-179v.

Comm. Markowski, *Mikołaj z Kozłowa...*, s. 107.

489/12

— *Recommendatio: Hii presentes domini...*

1 poł. XV w., Kraków; mowa na licencjat na Wydziale Sztuk.

Inc. *Hii presentes domini viri fortes in studio... assumo verbum illud: Ubi labor gravis, ibi non est gloria levis... Seneca primo libro De remediis... Venerabiles magistri... Homo secundum philosophos est valde digna creatura...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2216, k. 123-130.

Comm. Markowski, *Mikołaj z Kozłowa...*, s. 106; Kowalczyk (1970), s. 166, nr 98.

489/13

— *Recommendatio: Viri isti corpus...*

1 poł. XV w., Kraków; mowa na magisterium na Wydziale Sztuk.

Inc. *Viri isti corpus virtutibus edicaverunt, scribitur quarto libro De consolacione philosophie, prosa sexta. Venerabiles magistri et ceteri domini honorandi. Corpus de quo thema...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2216, k. 112-116.

Comm. Markowski, *Mikołaj z Kozłowa...*, s. 105-106; Kowalczyk (1970), s. 166, nr 100.

489/14

— *Recommendatio rectoris: De ordine et oboedientia*

1410/1411 r., Kraków; mowa rektorska: *O porządku i posłuszeństwie*.

Inc. *Erat subditus illis. Luc. 20 [, 51]. – Secundum Wilhelmum parte secunda libri de universo...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2014, k. 12-14v; Ms. 2216, k. 168-173.

Edd. *Recommendatio rectoris: De ordine et oboedientia*, wyd. M. Gensler, J. Sowa, [w:] *Prima verba*, s. 64-90.

Transl. *Mowa rektorska: O porządku i posłuszeństwie*, tłum. M. Gensler, J. Sowa, we współpracy z R. Kępą [w:] *Prima verba*, s. 65-91.

Comm. Markowski, *Mikołaj z Kozłowa...*, s. 107; Kowalczyk (1970), s. 154, nr 29.

489/15

— *Recommendatio rectoris: Subiecti estote...*

1 poł. XV w., Kraków; wariant tytułu: *Recommendacio rectoris Kozłowsky*; pochwała nieznanego rektora.

Inc. *Subiecti estote. Prima Petri 2o et in presentis dominice epistulari officio beatus Thomas libro 3o Contra gentiles capitulo LXXVIIo dicit...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2216, k. 180-186v.

Comm. Markowski, *Mikołaj z Kozłowa...*, s. 107; Kowalczyk (1970), s. 156, nr 41.

489/16

— *Sermo pro licenciatura: Digna natura...*

1429 r. (?), Kraków; mowa na licencjat 11 kandydatów na Wydziale Sztuk.

*Inc. Digna natura, que meliora curat, sic scribit Quintilianus in quodam libello contra Senecam invectivo...**Mss.* Kraków BJ Ms. 2216, k. 173-179.*Comm.* Markowski, *Mikołaj z Kozłowa...*, s. 107; Kowalczyk (1970), s. 160-161, nr 69.

489/17

— *Sermo pro licenciatura: Humilibus consencientes... I*

1 poł. XV w., Kraków; mowa rekomendacyjna na licencjat (nie wiadomo, czy dekretów).

*Inc. Humilibus consencientes. Romanorum XII. Augustinus tractans illud...**Mss.* Kraków BJ Ms. 2216, k. 161-164.*Comm.* Markowski, *Mikołaj z Kozłowa...*, s. 106; Kowalczyk (1970), s. 172, nr 130.

489/18

— *Sermo pro licenciatura: Humilibus consencientes... II*

1 poł. XV w., Kraków; mowa rekomendacyjna na licencjat na Wydziale Prawa.

*Inc. Venerabiles patres, doctores eximii, magistri venerendi ac ceteri domini prestantissimi. Quia secundum Augustinum... ideo reverendum magistrum... ad humilitatem amoveo hiis verbis... Humilibus consencientes. Rom. XII. In quibus verbis redditur...**Mss.* Kraków BJ Ms. 2216, k. 164-164v.*Comm.* Markowski, *Mikołaj z Kozłowa...*, s. 106; Kowalczyk (1970), s. 172, nr 131.

489/19

— *Sermo pro licenciatura: Parit filios in dolore...*

1427 r. (?), Kraków; mowa na licencjat siedmiu kandydatów, wygłoszona na Wydziale Sztuk.

*Inc. Parit filios in dolore, sic scribit Policratus elucidans honestatem coniungi libro 1, XI capitulo, ex quo secundum Senecam aut dolorem augemus...**Mss.* Kraków BJ Ms. 2216, k. 154v-160; Wrocław BUWr Ms. I Q 380, k. 63-67v.*Comm.* Markowski, *Mikołaj z Kozłowa...*, s. 106; Kowalczyk (1970), s. 160, nr 67.

489/20

— *Sermo pro licenciatura: Quia encia nolunt male...*

1422 r. (?), Kraków; mowa na licencjat dziewięciu kandydatów, m.in. Wincentego, wygłoszona na Wydziale Sztuk.

Inc. *Maioribus debetur honor, verba sunt Apulei pro licenciatura dominorum presentium assumpta. Venerabiles magistri. Quia encia nolunt male...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2216, k. 144-148v.

Comm. Markowski, *Mikołaj z Kozłowa...*, s. 106; Kowalczyk (1970), s. 159, nr 61.

489/21

— *Sermo pro licenciatura: Secundum beatum Ambrosium in Exameron...*

1422 r., Kraków; mowa na licencjat siedmiu kandydatów: Andrzeja z Wrocławia, Jodoka z Lewoczy, Kaspra Rockenberga z Krakowa, Andrzeja Textoris z Krakowa, Jakuba z Paradyża, Bartłomieja z Łużnej, Stanisława z Przechowa, wygłoszona na Wydziale Sztuk.

Inc. *Maioribus debetur honor, verba sunt Apulei phylosophi famosissimi... Venerabiles doctores... Secundum beatum Ambrosium in Exameron...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2216, k. 147v-153.

Comm. Markowski, *Mikołaj z Kozłowa...*, s. 106; Kowalczyk (1970), s. 159, nr 62.

489/22

— *Sermo circa Dom. XII post fest. Trinitatis*

Kazanie z cyklu *de tempore*.

Inc. *Mysterium iustitiae habundat in gloria. 1 Cor. III. – Et si regio propheta dicente omnia...*

Mss. 2 przekazy wymienił S. Wielgus, w tym: Kraków BJ Ms. 1614, k. 312-316.

Comm. Wielgus (1992), s. 54.

489/23

— *Sermo de memoria sancti Stanislai in concilio Basiliensi factus*

1434 r.; kazanie wygłoszone na soborze w Bazylei.

Inc. *Ego sum pastor bonus. Verba hec originaliter scribuntur Joh. X et recitative lecti sunt in presentis fasti evangelio. – Quia ex actibus Apostolorum capite 6, ubi dicitur: nos vero orationi et praedicationi insistemus...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1614, k. 84v-90; Oksford Balliol College Ms. 165a, k. 744v-748 (inna redakcja).

Edd. T. Mayer, *Lobrede auf den ersten Jagellonen Wladislaus König von Polen*, „Notizenblatt Beilage zum Archiv für Kunde österreichischer Geschichtsquellen” 9, (1859), s. 49-53.

Comm. Markowski, *Mikołaj z Kozłowa...*, s. 108.

489/24

— *Sermo de mente quietanda*

Wariant tytułu: *Mowa o uspokojeniu umysłu*; mowa wygłoszona z okazji otrzymania licencji.

Inc. *Ubi labor gravis, ibi non est gloria levis. Hic praesentes domini, viri fortes in studio, armati, limpidi et profligati ingenio in congressu et egressu argumentorum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2216, k. 124-131.

Edd. *Sermo de mente quietanda*, wyd. M. Gensler, J. Sowa, [w:] *Prima verba*, s. 200-232.

Transl. *Mowa o uspokojeniu umysłu*, tłum. M. Gensler, J. Sowa, [w:] *Prima verba*, s. 201-233.

489/25

— *Sermo de passione Domini*

Kraków; kazanie uniwersyteckie.

Inc. *Crucifixerunt eum. Sic scribitur secundum continenciam omnium ewangeliorum...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I F 290b, k. 171-179v.

Comm. Markowski, *Mikołaj z Kozłowa...*, s. 107-108; Wielgus (1992), s. 53.

489/26

— *Sermo in Coena Domini*

Kazanie na Wielki Czwartek.

Inc. *Quotiescumque manducabitis hoc facite in meam commemorationem. Verba sunt apostoli dicta omnibus fidelibus...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2372, k. 93-95 (z adnotacją: *Kosłowsky*).

Comm. S. Wielgus, *Anonimowe teksty z autografu Jana z Kęt (BJ Ms 2372)*, „Acta Mediaevalia”, 3 (1978), s. 57; Wielgus (1992), s. 54.

489/27

— *Sermo in Dominica Iudica*

Kazanie na Niedzielę Pasyjną (5 niedzielę Wielkiego Postu).

Inc. *Si veritatem dico vobis, quare non creditis...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2369, k. 237.

Comm. Wielgus (1992), s. 54.

489/28

— *Sermo in Dominica Oculi*

Kazanie na 3. niedzielę Wielkiego Postu.

Inc. *Omne regnum in se divisum desolabitur. Luc. XI. – Non est dubium, quando Christus venit...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2369, k. 225-228.

Comm. Wielgus (1992), s. 54.

489/29

— **Sermo in exequiis regis Poloniae**

31 VII 1434 r.; wariant tytułu: *Sermo de commendatione mortui Regis Wladislai Poloniae*; kazanie żałobne wygłoszone w Bazylei na nabożeństwie za zmarłego króla Władysława Jagiełłę.

Inc. *Finis illorum mors. Scribitur originaliter Roman. 6 [, 21] et recitative in epistola dominice decurrentis. – Ait Lactancius Tom 1 suarum Institutionum: Arcanum Dei ab humanis sensibus non potest comprehendi...*

Mss. Gniezno Arch. Archid. Ms. 15, k. 86-90; Kraków BJ Ms. 1614, k. 216v-219v.

Edd. (fragm.) T. Mayer, *Lobrede auf den ersten Jagellonen...*, s. 45-49; CE 2, nr 221, s. 323-330.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 6, s. 648-649; Markowski, *Mikołaj z Kozłowa...*, s. 108-109; Ożóg (2004), s. 288-290; Świeboda (2013), s. 218, 357.

489/30

— **Sermo in Quinquagesima**

Kazanie na Pięćdziesiątnicę.

Inc. *Quamvis omni loco, omni tempore et in festivitibus Christi...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2372, k. 116-178v.

Comm. Wielgus (1992), s. 54.

489/31

— **Sermo in Sexagesima in concilio Basiliensi factus**

1435 r., Bazylea; kazanie wygłoszone na soborze w Bazylei.

Inc. *Exiit seminare semen suum. Luce VIII scripta sunt verba hec et recitata in presentis dominice evangelio. – Volando et revolando...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1614, k. 31-36.

Comm. Markowski, *Mikołaj z Kozłowa...*, s. 108.

489/32

— **Sermo pro licenciatura: Estote misericordes...**

Ok. 1420 r., Kraków; mowa rekomendacyjna na licencjat Tomasza z Chrobrza, wygłoszona na Wydziale Prawa.

Inc. *Pro aliquali nostri iam examinati allocutione recepi verbum salvatoris dicentis: Estote misericordes. Luce VI. Venerabiles domini magistri... Quamquam sint multa ydyomata...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2216, k. 187-190; Ms. 1620, k. 7-9 (z różnicami w tekście).

Comm. Markowski, *Mikołaj z Kozłowa...*, s. 107; Kowalczyk (1970), s. 170, nr 121.

489/33

— **Sermones**

Kazania.

Mss. Kraków BJ Ms. 1614; Ms. 2245; Ms. 2335; Ms. 2372; Ms. 2369; Ms. 2346.
Oksford Balliol College Library Ms. 165a.

Comm. Markowski, *Mikołaj z Kozłowa...*, s. 109-119.

489/34

— **Sermones de tempore**

Zbiór 71 kazań cyklu *de tempore*.

Mss. Kraków BJ Ms. 2346, k. 1-172v.

Comm. Wielgus (1992), s. 54.

489/35

— (attrib.) **Commentum in I-IV libros ‘Sententiarum’ Petri Lombardi**

Komentarz w formie glos marginalnych i interlinearnych dodany do *Communis lectura Pragensis*.

Inc. [ad I librum:] *Penuria est defectus substantie exterioris et transsumitur ad significandum defectum sciencie aquisite...* [ad II librum:] *Prologus iste brevis non aliud ostendit nisi continuacionem huius libri ad primum et ordo consequens...* [ad III librum:] *Beatus Thomas: postquam Magister in duobus libris precedentibus detractavit de rebus divinis...* [ad IV librum:] *Utrum sacramenta pro quolibet tempore necessaria instituta efficaciam differentem habuerunt...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1525, k. 69-289v (ad I lib.); Ms. 1620, k. 13-222 (ad II lib.); Ms. 1524, k. 14-190 (ad III lib.); Ms. 1520, k. 12-286v (ad IV lib.); Ms. 1529, k. 2-250v (ad IV lib.).

Comm. Z. Włodek, *Krakowski komentarz z XV wieku do ‘Sentencji’ Piotra Lombarda, cz. 1: Wstęp historyczny i edycja tekstu księgi I i II*, „StMed”, 7 (1966), s. 141, 158; Markowski, *Mikołaj z Kozłowa...*, s. 99-100 (jako authent.); Catalogus BJ, t. 11, s. 138-140, 157-158, 165, 181 (jako attrib.).

489/36

— (attrib.) *Glossa marginalis*

Glosy w komentarzu do listów z oficjum na Boże Narodzenie.

Mss. Kraków BJ Ms. 1431, k. 258v-260v.*Comm.* Wielgus (1992), s. 53 (jako authent.); Catalogus BJ, t. 10, s. 4 (jako anon.).

489/37

— (attrib.) *Glossae super Novum Testamentum et super Canticum Canticorum*

Komentarz w formie glosy do Nowego Testamentu i Pieśni nad Pieśniami.

Mss. Kraków BJ Ms. 306, k. 1-304.*Comm.* Catalogus BJ, t. 1, s. 382-383 (jako anon.); Wielgus (1992), s. 52 (jako authent.).

489/38

— (attrib.) *Sermones de tempore et de sanctis*Kazania z cyklu *de tempore i de sanctis*.*Inc.* *Cuius evangelium scribitur Luce 1o, et dividitur in tres partes. In prima describitur nova legatio angelicae dignitatis...**Mss.* Kraków BJ Ms. 2235, k. 1-206v.*Comm.* Fijałek (1900a), t. 1, s. 256 (jako authent.); Hornowska, Zdzitowiecka (1947), s. 117-118; Markowski, *Mikołaj z Kozłowa...*, s. 119-130 (jako attrib.); Wielgus (1992), s. 54 (jako dub.).

489/39

— (dub.) *Sermones quadragesimales*

Kazania wielkopostne.

Inc. *Intentio imponit nomen rei et ideo ad bene et meritorie operandum non sufficit bonum facere ex genere...**Mss.* Kraków BJ Ms. 2245, k. 1-370v.*Comm.* Fijałek (1900a), t. 1, s. 256 (jako authent.); Hornowska, Zdzitowiecka (1947), s. 117-118; Markowski, *Mikołaj z Kozłowa...*, s. 119-130 (jako attrib.); Wielgus (1992), s. 54-55 (jako dub.).

490.

Mikołaj z Krakowa

Cysters, od 1452 r. w klasztorze w Mogile; zm. 1505/06 r.

Lit. SPTK, t. 3, s. 117.

490/1

— *Chronicon monasterii Claratumbensis ordinis Cisterciensis, auctore fratre Nicolao de Cracovia*

1504-1506 r.; kronika klasztoru cystersów w Mogile, obejmująca lata 1220-1505;

Mikołaj ozdobił rękopis rysunkami przedstawiającymi niektórych opatów.

Mss. Kraków Bibl. Czart. Ms. 3061 IV (autograf).

Edd. *Chronicon monasterii Claratumbensis ordinis Cisterciensis, auctore fratre Nicolao de Cracovia*, wyd. W. Kętrzyński, [w:] MPH 6, s. 433-480.

Comm. MPH 6, s. 429-432; M. Starzyński, *Katalog opatów mogińskich w średniowieczu*, „NP”, 100 (2003), s. 84; *Mikołaj z Krakowa. Chronicon monasterii Claretumbensis ordinis Cisterciensis*, [w:] *Malarstwo gotyckie w Polsce. Katalog zabytków*, t. 2, red. A. S. Labuda, K. Secomska, A. Włodarek, Warszawa 2004, s. 377-378; M. Starzyński, M. Zdanek, *Mogila w czasach Stanisława Samostrzelnika – szkic do dziejów klasztoru na przełomie XV i XVI w.*, „Cistercium. Mater nostra”, 1 (2007), s. 49-50; *Encyclopedia of the Medieval Chronicle*, t. 1, s. 372.

491.

Mikołaj Budissen z Krakowa

(Nicolaus Budissen de Cracovia; Bawdyssen, Beadissen, Baudissin, Baudissen, Bawdissen, Budissin, Budziszyn)

Ur. ok. 1382 r. w Krakowie, syn Pawła; od 1400 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1402/03 r. bakałarz, 1403/04 r. magister sztuk, 1415 r. dziekan Wydziału Filozoficznego, 1416/17 r. rektor Uniwersytetu, odbył studia teologiczne, 1411 lub 1416 r. *baccalaureus sententiarium*, 1422 r. licencjat, 1423 r. doktor teologii; przed 7 XI 1413 r. kanonik kolegiaty św. Floriana w Krakowie, prepozyt kościoła św. Anny w Krakowie; zm. w 1423 lub w 1424 r.

Lit. PSB, t. 1, s. 357; SPTK, t. 3, s. 112-113; Fijałek (1898), s. 111-112; M. Markowski, *Mikołaj Budissen*, MSZHFSS, 3 (1964), s. 92-119; Wielgus (1992), s. 61-62.

491/1

— *Principium in I librum ‘Sententiarum’ Petri Lombardi*

Ok. 1420 r., Kraków; wykład wstępny do I ks. *Sentencji* Piotra Lombarda.

Inc. *Reverendi patres mei et domini prestantissimi. Naturalium ac huius mundi sapientum cupientes sequi vestigia philosophorum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1525, k. 14v-26.

Edd. Włodek (1970), s. 54-63; *Scripta manent*, s. 12-19.

Comm. Markowski, *Mikołaj Budissen...*, s. 97-118; SPTK, t. 3, s. 113; Wielgus (1992), s. 61.

491/2

— *Sermo de nativitate Christi*

Ok. 1422 r., Kraków; kazanie o narodzeniu Jezusa Chrystusa.

Inc. *In principio erat verbum et verbum erat apud Deum. Joh. 1°. Natale regis solent principes et scribe extollere sic etiam scriptus Johannes Cancellarius et princeps Ihesu Christi volens natalem Christi describere a principio sue originis incipit dicens...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1613, k. 67-71.

Comm. Markowski, *Mikołaj Budissen...*, s. 98-99 (jako attrib.); SPTK, t. 3, s. 113; Wielgus (1992), s. 62.

492.

Mikołaj Ligatoris zw. Golezsko z Krakowa

Ur. ok. 1410 r.; studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1433 r. bakałarz, 1428 r. magister sztuk, odbył studia teologiczne, ok. 1445 r. bakałarz *biblicus*, ok. 1450 r. bakałarz *formatus*, 1452-1457 r. doktor teologii; kanonik w kolegiacie św. Floriana na Kleparzu, altarysta ołtarza Wszystkich Świętych w katedrze krakowskiej; zm. ok. 1480 r.

Lit. SPTK, t. 3, s. 113-115; M. Markowski, *Expositio passionis w rękopisach bibliotek we Frankfurcie nad Menem i w Wolfenbüttel*, MSZHFŚ, 6 (1966), s. 6-7, 12-13; J. Rebeta, *Nieznane pisma i fragment biblioteki Jana ze Słupczy*, MSZHFŚ, 8 (1967), s. 143; J. Rebeta, *Commentaire sur les Sentences supplément au Répertoire de F. Stegmüller*, „Med.Philos.Pol.”, 12 (1967), s. 135-136; Wielgus (1992), s. 109-110.

492/1

— *Principia in I-IV libros ‘Sententiarum’*

2 lub 3 ćw. XV w., Kraków (?); wstępy do ks. I-IV *Sentencji* Piotra Lombarda.

Inc. [in I librum:] *In nomine Domini nostri Ihesu Christi... Prosequendo actus presentis materiam ordine huius modi progredi intendo... Ego ad eiusdem recommendationem... repeto illud Psalmi 131, quod ad cursum legendum...* [in II librum:] *Circa principium secundi Sententiarum. In nomine sancte et individue trinitatis... Materiam secundi libri Sententiarum continuando ad ipsius principium repeto thema per me in principio eiusdem propositum, videlicet: Eligit eam in habitationem sibi...* [in III librum:] *Circa principium tercii Sententiarum. – In nomine Domini Amen. Principium tercii libri Sententiarum... Thema in principio cursus mei et duorum librorum precedentium preassumptum repeto...* [in IV librum:] *Circa principium quarti Sententiarum. In nomine nostri Ihesu Christi... In quartum librum Sententiarum inicium aliquali sacre scripture recomendacioni innittendo verbum circa principium cursus mei*

et aliorum librorum Sentenciarum per me loco thematis preassumptum repeto amplius dilatando: Eligit eam in habitationem sui...

Mss. Jasna Góra, Bibl. i Arch. OO. Paulinów Ms. II-22 (670R), k. 78-94v.

Comm. Rebeta, *Commentaire sur les Sentences...*, s. 135-136; Wielgus (1992), s. 110.

492/2

— *Quaestiones theologicae*

Kwestie teologiczne.

Mss. Jasna Góra Bibl. i Arch. OO. Paulinów Ms. II-22 (670), k. 95-176.

Comm. Wielgus (1992), s. 110.

492/3

— (attrib.) *Expositio passionis*

Wariant tytułu: *Passio Domini nostri Iesu Christi*; autorstwo przypisywane m.in. Maciejowi z Legnicy (zob.), Mateuszowi z Krakowa (zob.) i Mikołajowi Magi z Jawora (zob.); wykład Męki Pańskiej.

Inc. *Feria quarta post festum Palmarum. Magister Nicolaus [lub Matheus] de Cracovia sic incipit illis verbis, que scribuntur Mt. XXVI capitulo [, 1], licet hodie non leguntur, tamen opera ista facta sunt hodie, sed antequam dicam de istis verbis tunc sicut scitis, dies hodierna appellatur krummitwoch et non possum illud percipere ex alio quare sic vocetur nisi propter obliquum id est pervereum consilium... Nota, in quinta feria post diem Palmarum evangelium scribitur Joh. 16. ex quo hodie est dies et peragitur, que dicitur der Grundorstag non immerito sic appellatur quia hodie est data gracia et hec divina natalicia vocatur cena domini vel magna cena...*

Mss. Giessen UB der Justus-Liebig-Universität Ms. 787, k. 172-292; Frankfurt n. Menem UB Ms. Praed.53, k. 271-315; Kraków BJ Ms. 1399, k. 145-184; Wolfenbüttel HAB Ms. Cod. Guelf. 37.5 Aug 2°, k. 251-289.

Edd. Antwerpia 1489.

Comm. Markowski, *Expositio passionis...*, s. 3-13; SPTK, t. 3, s. 82 (jako Mateusz z Krakowa); Wielgus (1992), s. 17 (jako Mateusz z Krakowa), s. 110 (jako Mikołaj Ligatoris z Krakowa); R. Tatarzyński, *Dzieła Mateusza z Krakowa w średniowiecznych rękopisach Herzog August Bibliothek w Wolfenbüttel*, „PT”, 6-7 (1997), s. 501; R. Tatarzyński, *Polonica w średniowiecznych rękopisach łacińskich Herzog August Bibliothek w Wolfenbüttel*, Kraków 2004, s. 114-115.

493.

Mikołaj Wigandi z Krakowa

(Nicolaus Wigandi de Cracovia)

Ur. ok. 1355 lub 1356 r. w Krakowie w rodzinie mieszczańskiej; studiował na Uniwersytecie w Pradze, 1376 r. bakałarz, 1379 r. magister sztuk, odbył też studia prawnicze, 1385 r. bakałarz dekretów, w l. 1390-1392 wykładał prawo na Uniwersytecie Krakowskim, powrócił do Pragi na studia prawnicze, 1397 r. doktor dekretów, prawdopodobnie także w Pradze studiował teologię (1405 r. bakałarz teologii), od 1404 r. ponownie wyładał prawo na Uniwersytecie Krakowskim; w l. 1398-1407 dziekan kapituły łacińskiej w Przemyślu, od 1405 r. kanonik kolegiaty św. Idziego w Krakowie, od 1407 r. kanonik w kolegiacie św. Florianiana na Kleparzu; zm. w 1413 r. w Krakowie.

Lit. PSB, t. 21, s. 117-120; PWPUJ, s. 291-293; SPTK, t. 4, s. 428-429; Fijałek (1898), s. 80-90; Tříška (1967), s. 125; Tříška (1968a), s. 24; Hajdukiewicz (1974), s. 743; Wielgus (1992), s. 26-28; Ożóg (2004), wg indeksu; K. Ożóg, *Studia krakowian na praskim uniwersytecie do początku XV wieku*, [w:] *Miasta, ludzie, instytucje, znaki. Księga jubileuszowa ofiarowana Profesor Bożenie Wyrozumskiej*, red. Z. Piech, Kraków 2008, s. 642-645; Michałowska (2011), s. 529; Knoll (2016), s. 484, 494, 529.

493/1

— *Commentum marginale in II et IV librum 'Sententiarum' Petri Lombardi*

XIV/XV w. (?); komentarz do ks. II i IV *Sentencji* Piotra Lombarda w formie glosy marginalnej.

Inc. [in II librum:] *Creacionem rerum. – Supra in primo libro Magister determinavit de Deo, quantum ad rationem...*; [in IV librum:] *Hiis tractatis. – In hoc prologo Magister continuat hunc librum ad tres precedentes...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1537, k. 3-94v (in II librum); Ms. 1536, k. 4v-75v, 76v-78, 118-121v (in IV librum).

Comm. Z. Włodek, *Krakowski komentarz z XV wieku do 'Sentencji' Piotra Lombarda, cz. 1: Wstęp historyczny i edycja tekstu księgi I i II*, „StMed”, 7 (1966), s. 137-138; Markowski (1965a), s. 265-266; Markowski (1996), s. 110-112, 245.

493/2

— *Dicta super decem praecepta Domini*

Warianty tytułu: *Praeceptorium*; pierwszy polski traktat o Dekalogu; prawdopodobnie tekst ten wymieniony w inwentarzu kapituły przemyskiej z XV w. jako *Dicta Wigandi*.

Inc. *Omnibus diebus vitae tuae in mente habeto Deum* [Tob 4, 6]. – *Sic docuit ille felix Thobias filium suum iuniorem...*

Mss. Budapeszt ELTE Könyvtár Ms. Cod. 53, k. 203-283v; Kraków BJ Ms. 1287, k. 1-142; Wrocław BUWr Ms. I Q 94, k. 3-150, 295v-304 (rejestr).

Comm. Fijałek (1898), s. 89; Tříška (1967), s. 125; Tříška (1968a), s. 24; Bloomfield-Guyot (1979), nr 3652; SPTK, t. 4, s. 429; Wielgus (1992), s. 28.

493/3

— *Lectura super primo nocturno psalterii*

Ok. 1405 r., Kraków; wariant tytułu: *Commentum super Psalmos Davidis (I-XXV)*; komentarz do Ks. Psalmów.

Inc. *Esdras propheta, qui Psalterium et totam bibliothecam a Babyloñiis combustam...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1770, s. 1-247.

Comm. Tříška (1967), s. 125; SPTK, t. 4, s. 429; Hajdukiewicz (1974), s. 743; Wielgus (1992), s. 27.

493/4

— *Materiae de indulgentiis*

Wariant tytułu: *Lectura de indulgentiis, Materiae de indulgentiis, recepte de lectura super c. Quod autem de penitentiis et remissionibus*; traktat o odpustach.

Inc. *Circa istam materiam, quam expediam per quatuor principalia, videndum est primo quid sit indulgentia...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 94, k. 283-295 (na górnym marg. k. 283r nota: *Subscripte materie de indulgentiis recepte sunt de lectura magistri Nicolai Wygandi super c. Quod autem de penitentiis et remissionibus*).

Comm. Fijałek (1898), s. 89; Tříška (1967), s. 125; Tříška (1968a), s. 24; SPTK, t. 4, s. 429.

493/5

— *Postilla quadragesimalis*

Wariant tytułu: *Quadragesimale*; kolekcja kazań wielkopostnych.

Inc. *Caput ieiunii Mt. VIo [, 16]. – Intencio inponit nomen rei et ideo ad bene et meritorie operandum non sufficit bonum facere...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2245, k. 1-371v; Wrocław BUWr Ms. I F 572, k. 1-157v.

Comm. SPTK, t. 4, s. 429; Wielgus (1992), s. 27.

493/6

— *Postilla super evangelia dominicalia*

Zbiór kazań z cyklu *de tempore*.

Inc. [Dom. 1 in Adventu] *Cum appropinquasset Ihesus Ierosolimis et venisset Bethage ad Montem Oliveti. Matth. XXI. – Quantum Deus dederit molliter, hunc passum evangelii...*

Mss. Gdańsk Bibl. PAN Ms. Mar.F.246, k. 1-162; kazanie niezidentyfikowanego autora, o tym samym incipicie – na niedzielę Palmową – znajduje się w rękopisie Kraków Bibl. OO Paulinów na Skałce Ms. B 14, k. 406-414 – zob. Kowalska-Urbankowa, Zbudniewek (1987), s. 317.

Comm. Wielgus (1992), s. 27.

493/7

— *Sermo de dedicatione ecclesiae*

Kazanie na poświęcenie kościoła.

Inc. *Ingressus Ihesus perambulabat Jericho. Luc. XIX [, 1]. – In hoc ewangelio ostenditur quod camelum transire per foramen acus...*

Mss. Kraków Bibl. Czart. Ms. 3383 III, k. 8v-11; Kraków BJ Ms. 1488, k. 243-246v; Kraków Bibl. OO Paulinów na Skałce Ms. B 7, s. 457-464.

Comm. P. Prokop, *Catalogus codicum manu scriptorum Medii Aevi qui in Bibliotheca Principum Czartoryski asservantur* [maszynopis].

493/8

— *Sermones de Purificatione BMV*

Kazania maryjne.

Mss. Kraków BJ Ms. 431, k. 203v-205v; Ms. 2377, k. 16.

Comm. SPTK, t. 4, s. 429.

493/9

— *Sermones de sanctis*

Wariant tytułu: *Sermones de sanctis et de tempore*; kolekcja kazań *de sanctis* w formie postylli.

Mss. Kraków BJ Ms. 1389; Ms. 1490, k. 1-158; Kraków Bibl. klasztoru OO. Karmelitów na Piasku Ms. 224; Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 1629/II; Ms. 5440/II; Ms. 9884/II; Warszawa BN Ms. Lat.F.ch.I.85; Ms. Lat.F.ch.I.90; Ms. Lat.F.ch.I.145; Ms. Lat.F.ch.I.153; Ms. Lat.F.ch.I.283 (wszystkie rękopisy z BN zniszczone).

Comm. SPTK, t. 4, s. 429; Wielgus (1992), s. 28.

493/10

— *Sermones de tempore*

1411 r.; wariant tytułu: *Sermones dominicales seu de tempore*; kolekcja kazań *de tempore* w formie postylli.

Inc. [Prol.] *Reverendo [vel: Reverendissimo] in Christo patri et domino Matthiae Dei Sedisque Apostolicae providentia Premislensi episcopo, duo sibi prae ceteris gratioso. Dudum et iteratis vicibus vesta benigna...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1488, k. 1-252; Ms. 1489, k. 1-177v; Ms. 1491, k. 1-265; Kraków Bibl. OO. Paulinów na Skałce Ms. B 7, s. 1-464; (fragm.) Ms. B 14; Wrocław Arch. Archid. i Bibl. Kap. Ms. 139; Warszawa BOK Ms. 6 (zniszczony); Warszawa BN Ms. Lat.F.ch.I.82; Ms. Lat.F.ch.I.84; Ms. Lat.F.ch.I.86; Ms. Lat.F.ch.I.87; Ms. Lat.F.ch.I.146 (?); Ms. Lat.F.ch.I.282; Ms. Lat.F.ch.I.283; Ms. Lat.Q.ch.I.204; Ms. W 683 – 2°; Ms. W 684 – 2°; (fragm.) Ms. Lat.F.ch.I.454 (wszystkie rękopisy z BN zniszczone).

Edd. (fragm. – prolog) Brückner (1895a), s. 48.

Comm. Brückner (1895a); SPTK, t. 4, s. 429; Wielgus (1992), s. 27.

493/11

— (niezachowany) *Expositio canonis*

Wykład kanonu Mszy Św.

Inc. *Sursum corda...*

Mss. Warszawa BN Ms. Lat.F.ch.I.178, k. 50-73; Ms. Lat.Q.ch.I.268, k. 95-137 (zniszczone).

Comm. Kaliszuk (2016), t. 2, cz. 1, s. 292; cz. 2, s. 959.

493/12

— (attrib.) *Commentum super Stella clericorum*

Komentarz do *Stella clericorum*; traktat o życiu kapłańskim.

Inc. *Quasi stella matutina in medio nebulae [Eccli 50, 6], id est peccatorum. Proprietates huius stelle matutine possunt referri ad quemlibet doctorem fidei...*

Mss. Kraków Bibl. Czart. Ms. 3383 III, k. 1-8v.

Comm. SPTK, t. 4, s. 429; Wielgus (1992), s. 27; Bloomfield-Guyot (1979), nr 4435; Prokop, *Catalogus codicum manu scriptorum...* (jako anon.); PWPUJ, s. 292 (jako authent. – K. Ożóg); Bracha (2013), s. 26-27 (jako authent.).

493/13

— (attrib.) *Tractatus de septem sacramentis*

Traktat o sakramentach.

Inc. *Non est opus valentibus medico [Budapest: medicus] sed male habentibus Math. IX [12]. Transsumptive III causa de pe di. III adhuc instant circa medium ca... etiam deum. Quia ut dicitur in corpore canonum de pe. d. II. C. Adam, quod Adam prothoplastus primus homo a deo creatus fuit...*

Mss. Budapeszt ELTE Könyvtár Ms. Cod. 53; k. 99-202v; Cambridge Corpus Christi College Ms. 519, k. 1-81v.

494.

Mikołaj Wodka z Kwidzyna

(Nicolaus de Insula Marie Polonus, Marienverder, Abstemius)

Ur. ok. 1442 r.; uczył się w szkołach w Kwidzynie i we Włocławku; od 1462 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, od ok. 1467 r. na uniwersytecie w Bratysławie (Academia Istropolitana), tam uzyskał stopień magistra sztuk, od 1476 r. studiował na Uniwersytecie w Bolonii, 1480 lub 1481 r. doktor medycyny, lektor astronomii; w l. 1482-1488 lekarz i astrolog w Poznaniu, od 1488 r. lekarz nadworny biskupa kujawskiego Piotra z Bnina we Włocławku, kanonik i lekarz kapituły włocławskiej; zm. w 1494 r.

Lit. NK, t. 3, s. 410-411; L. A. Birkenmajer, *Mikołaj Wodka de Kwidzyn, médecin et astronome polonais du XVe siècle*, „Bulletin de l'Academie Polonais de Sciences et des Lettres”, 1924, s. 783-786; L. A. Birkenmajer, *Mikołaj Wodka z Kwidzyna, zwany „Abstemius”, lekarz i astronom polski XV stulecia*, „Roczniki Towarzystwa Naukowego w Toruniu”, 33 (1926), s. 110-265; E. Stocki, *Mikołaj Wodka z Kwidzyna, zwany Abstemius, lekarz i astronom polski XV stulecia, nauczyciel Kopernika*, „Wiadomości Lekarskie”, 21 (1968), nr 12, s. 1081-1084; Hajdukiewicz (1974), s. 754-755; Rosińska (1984), nr 2087, 1818, 179, 481, 180; Knoll (2016), s. 391-392.

494/1

— *Calendarium cyclicum pro annis 1439-1803 et quomodo quilibet eo utatur*

Ok. 1464 r., Kraków; wariant tytułu: *Kalendarium cyclicum et Canones kalendarii*; traktat astronomiczny.

Inc. *Si vis scire aureum numerum alicuius anni tunc ab annis domini incompletis depone 1438 annos et residuos annos numera in rotula presenti incipiendo superius...*

Mss. Wiedeń ÖNB Ms. 4007, k. 77v-128.

Edd. (fragm.) Birkenmajer, *Mikołaj Wodka z Kwidzyna...*, s. 232-236.

Comm. Birkenmajer, *Mikołaj Wodka z Kwidzyna...*, s. 112, 136, 148, 159; Markowski (1973), s. 156-157; Hajdukiewicz (1974), s. 755; Rosińska (1984), nr 2087.

494/2

— *Iudicium anni 1485*

Poznań; prognostyk astrologiczny na 1485 r.

Inc. *Annus annorum mundi ordine ducis nostri Iesu Christi renovabitur anno natiuitatis eiusdem 1485 equato die decima marcii, hora XVI minuto XVIII post meridiem oriente gradu X^o minuto XX° aquarii...*

Mss. Wrocław Ossol. Ms. 1873/I, s. 48-52.

Edd. Birkenmajer, *Mikołaj Wodka z Kwidzyna...*, s. 242-243.

Comm. Birkenmajer, *Mikołaj Wodka z Kwidzyna...*, s. 204; Rosińska (1984), nr 179.

494/3

— *Prognosticon de Turcico Imperio*

22 VII 1492 r., Włocławek; wariant tytułu: *De imperio Turcarum epistola*; prognostyk astrologiczny w formie listu do biskupa włocławskiego Piotra z Bnina.

Inc. *Cum pridie somno prime noctis quadam soporis dulcedine animum ad astra levassem, reverendissime domine, Turcarum imperium in mentem venit et cecam fortunam tam barbarice genti alludentem miratus causam inquirere cepi...*

Mss. Kraków Bibl. Czart. Ms. 3387 II; Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 339/II, s. 179-180; Warszawa BOK Ms. 313 (zniszczony).

Edd. CE 3, nr 80, s. 586-587; Birkenmajer, *Mikołaj Wodka z Kwidzyna...*, s. 243-244.

Comm. Birkenmajer, *Mikołaj Wodka z Kwidzyna...*, s. 215; Rosińska (1984), nr 481, 1858.

494/4

— *Stellarum fata anni 1477*

Ok. 1476 r., Bolonia; prognostyk astrologiczny wysłany arcybiskupowi gnieźnieńskiemu Jakubowi z Sienna.

Inc. *Annus Christi domini millesimus quadringentesimus septuagesimus septimus annus primus est post bissextilem. Ciclus in eo solaris...*

Mss. Monachium BSB Ms. Clm. 647, k. 51-71v.

Edd. (fragm.) Birkenmajer, *Mikołaj Wodka z Kwidzyna...*, s. 236-239.

Comm. Birkenmajer, *Mikołaj Wodka z Kwidzyna...*, s. 158-160, 196; Hajdukiewicz (1974), s. 755; Rosińska (1984), nr 180.

494/5

— *Tabulae resolutae*

Ok. 1476-1480 r., Bolonia; wariant tytułu: *Canones tabularum resolutarum ad meridianum Bononie, Italie et ad quemcumque alium locum*; traktat astronomiczny.

Inc. *Quoniam plerique nostri temporis phisici ab ea superiorum sciencia celorum laborum onustate tum tabularum prolixitate...*

Mss. Londyn British Library Ms. Additional Ms. 22317, k. 1-24v.

Comm. Birkenmajer, *Mikołaj Wodka z Kwidzyna...*, s. 163-164, 239-240; Hajdukiewicz (1974), s. 755; Rosińska (1984), nr 1818.

494/6

— *Tacuinum*

1476-1480 r., Bolonia; kalendarz astronomiczno-astrologiczny.

Comm. Birkenmajer, *Mikołaj Wodka z Kwidzyna...*, s. 149; Markowski (1971), s. 236.

495.

Mikołaj Lasocki

Ur. ok. 1380 r. w rodzinie szlacheckiej h. Dołęga we wsi Lasotka pod Dobrzy-
niem; studiował na Uniwersytecie Krakowskim, magister sztuk, 1424 r. ka-
nonik krakowski, 1420 r. kanonik poznański, 1420 r. kanonik płocki, 1430 r.
kantorek, 1433 r. prepozyt, 1434 r. dziekan krakowski, w l. 1429-1434 kustosz
gnieźnieński, w l. 1434-1449 prepozyt łączycycki, 1449 r. biskup nominat wło-
cławski, sekretarz, poseł i dyplomata królewski (od 1423 r.), uczestnik soboru
w Bazylei; zm. w 1450 r.

Lit. PSB, t. 16, s. 543-545; NK, t. 2, s. 437-439; DPP, t. 2, s. 316-317; J. Brüstigero-
wa, *Guarino a Polska*, „KH”, 39 (1925), s. 70-80; J. Kozicka, *Mikołaj Lasocki*,
MHFŚP, 4 (1971), s. 41-71; Hajdukiewicz (1974), s. 347-348; Sułkowska-Ku-
rasiowa (1977), s. 226-227; J. Krzyżaniakowa, *Kancelaria królewska Władysła-
wa Jagiełły. Studium z dziejów kultury politycznej Polski w XV w.*, Poznań
1979, s. 126-130; A. Czapski, *Mikołaj Lasocki – humanista, dyplomata, me-
cenas (ok. 1380-1450)*, „Notatki Płockie”, 26 (1981), s. 10-14; Czyżak (2003),
s. 369-370; Ożóg (2004), wg indeksu; Michałowska (2011), s. 525-526; Dem-
biński (2012), s. 562-567; Knoll (2016), s. 256-257, 551.

495/1

— *Mowa na cześć króla Władysława Jagiełły i Jadwigi Andegaweńskiej*

5 XI 1434 r., Bazylea; mowa wygłoszona na soborze w Bazylei.

Mss. Leutkirch Fürstlich Waldburg zu Zeil und Trauchburgsches Gesamtarchiv
Ms. 28 (dawniej Ms. 4098), k. 168v-169v.

Edd. K. Grodziska, *Mikołaja Lasockiego pochwała królowej Jadwigi i Władysława
Jagiełły na soborze bazylejskim*, „Anal. Crac.”, 20 (1988), s. 388-399.

Transl. Grodziska, *Mikołaja Lasockiego...*, s. 388-399.

Comm. Grodziska, *Mikołaja Lasockiego...*, s. 381-399; Ożóg (2004), s. 290-292;
Świeboda (2013), s. 218-219, 358.

495/2

— *Mowa na cześć króla Władysława Jagiełły*

14 I 1435 r., Bazylea; mowa wygłoszona na soborze w Bazylei.

Inc. *Oracio facta per dominum N[icolaum] La[socki], oratorem Regis Polonie coram Consilio Basiliensi. Quamquam recte michi persuadeam...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. II F 23, k. 157v-158v.

Edd. K. Grodziska, *Mikołaja Lasockiego obrona pamięci króla Władysława Jagiełły na soborze bazylejskim*, [w:] *Cracovia – Polonia – Europa. Studia z dziejów średniowiecza ofiarowane J. Wyrozumskiemu*, red. W. Bukowski i in., Kraków 1995, s. 351-353.

Comm. Grodziska, *Mikołaja Lasockiego obrona...*, s. 345-353; Ożóg (2004), s. 292-293; Świeboda (2013), s. 219, 358.

495/3

— *Mowa obediencyjna wobec papieża Eugeniusza IV*

Mowa obediencyjna wygłoszona w imieniu króla Władysława Jagiełły w X 1431 r. w Rzymie.

Inc. *Quamquam maximum et amplissimum munus mihi...*

Mss. Kraków Bibl. PAU/PAN Ms. 6641, k. 224-224v.

Edd. CE 2, nr 155, s. 200-202 [tu błędna data: 1426 r.].

495/4

— *Mowa o pokoju między państwami*

5 VIII 1435 r.; wariant tytułu: *Apel o pokój na kongresie w Arras*; mowa wygłoszona na kongresie pokojowym w Arras, który miał zakończyć wojnę między Anglią i Francją.

Inc. *Quamquam serenissime princeps mortalibus cunctis...*

Mss. Paryż BnF Ms. 1448, k. 129-130.

Facs. S. Lasocki, *Un diplomate polonais au congrès d'Arras*, Paris 1928, s. 67-72; (fragm.) Czapski, *Mikołaj Lasocki – humanista...*, s. 11.

Edd. K. Grodziska, *Mikołaja Lasockiego apel o pokój na kongresie w Arras w 1435 r.*, „SH”, 35 (1992), z. 2, s. 245-251.

Comm. NK, t. 2, s. 438; Kozicka, *Mikołaj Lasocki...*, s. 49; Grodziska, *Mikołaja Lasockiego apel...*, s. 241-251; Świeboda (2013), s. 223, 358-359.

495/5

— *Oratio facta coram summo pontifice*

9 XII 1448 r.; mowa wygłoszona przed papieżem Mikołajem V w sprawie przygotowania wyprawy zbrojnej przeciwko Turkom.

Inc. *Optarem beatissime Pater, ut alicuis eloquentissimi viri lingua mihi praestaretur...*

Mss. Kraków BJ Ms. 42, k. 173v-175 [z datą 1447]; Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 601/I, k. 22v-24v.

Edd. Wiszniewski (1840-1851), t. 3, s. 390-396 [z datą 1442]; CE 1/2, nr 47, s. 51-54.

Transl. *Złota przędza poetów i prozaików polskich*, t. 4, red. P. Chmielowski, Warszawa 1887, s. 89-92.

Comm. NK, t. 2, s. 438; Kozicka, *Mikołaj Lasocki...*, s. 49-50; Świeboda (2013), s. 224-225, 359.

495/6

— *Opisanie Królestwa Polskiego*

Między XII 1434 a XII 1436 r.; memoriał opisujący państwo polsko-litewskie, przygotowany dla poselstwa kastylijskiego w czasie soboru w Bazylei.

Inc. *Regnum Polonie est situatum in finibus Cristianorum...*

Mss. Leutkirch Fürstlich Waldburg zu Zeil und Trauchburgsches Gesamtarchiv Ms. 28 (dawniej Ms. 4098), k. 243-244.

Edd. K. Forstreuter, *Eine polnische Denkschrift auf dem Konzil in Basel*, „Zeitschrift für Ostforschung”, 21 (1972), s. 693-696.

Comm. Forstreuter, *Eine polnische Denkschrift...*, s. 684-696; Świeboda (2013), s. 224, 359.

496.

Mikołaj Bylina z Leszczyn

(Nicolaus de Bylina)

Pochodził z rodziny szlacheckiej h. Belina, syn Floriana; od 1430 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1433 r. bakałarz, 1437 r. magister sztuk, 1443 r. dziekan Wydziału Sztuk, odbył też studia teologiczne, ok. 1440 r. bakałarz, przed 1448 r. licencjat, 1449 r. magister teologii, 1459 r. dziekan Wydziału Teologii, w l. 1448/49, 1454/55, 1455, 1461, 1461/62, 1469/70 rektor Uniwersytetu Krakowskiego; ok. 1451 r. kanonik kolegiaty św. Floriana w Krakowie, od ok. 1457 r. pleban w Stróżyskach, 1467 r. wikariusz i altarysta katedry krakowskiej, w l. 1472-1474 kanonik krakowski, 1473 r. kanonik włocławski; zm. w 1474 r.

Lit. PSB, t. 21, s. 122; Stegmüller RB, nr 5996-5997; Wielgus (1992), s. 103-104; A. Sobańska, *List o pożarze Krakowa w roku 1455 z rękopisu Mikołaja Byliny*, „StMed”, 31 (1994), s. 127-131.

496/1

— *Expositio super I-am Epistolam b. Pauli ad Corinthios Paulus vocatus*

Komentarz do 1 Listu św. Pawła do Koryntian.

Inc. *Postquam Apostolus in Epistola ad Romanos multipliciter commendasset gratiam Dei, quae in sacramento ecclesiae continentur et confertur, hic in prima*

Epistola ad Corinthios agit de ipsis sacramentis, in secunda vero de sacramentorum ministris...

Mss. Kraków BJ Ms. 2299, k. 1-560.

Comm. Stegmüller RB, nr 5696 (jako attrib.); Wielgus (1992), s. 103.

496/2

— *Expositio super II-am Epistolam b. Pauli ad Corinthios*

Komentarz do 2 Listu św. Pawła do Koryntian.

Inc. *Inter preclara s. Paginae volumina liber Epistolarum beati Pauli...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2309, k. 1-341.

Comm. Wielgus (1992), s. 104.

496/3

— *Glossae super Bibliam cum prologis*

Komentarz do Pisma Św.

Mss. Kraków BJ Ms. 286, k. 25-672v.

Comm. Wielgus (1992), s. 104.

496/4

— *Lectura super Epistolam b. Pauli ad Hebreos (cap. 1-7)*

Komentarz do Listu św. Pawła do Hebrajczyków (rozdz. 1-7).

Inc. *Vas electionis est mihi iste, ut portet nomen meum coram regibus. Verba ista a Domino ad Anasiam de beato Paulo probata sunt in nomine et sub typo vasis designato. Saul vasorum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2298, k. 1-444.

Comm. Stegmüller RB, nr 5697 (jako authent.); Wielgus (1992), s. 104.

496/5

— (attrib.) *Lectura super Epistolam Pauli ad Romanos cum prologis, quaestionibus et dubiis*

Kraków; komentarz do Listu św. Pawła do Rzymian; autorstwo przypisywane także Janowi ze Słupcy (zob.).

Inc. [Expositio:] *Lecturus epistolas beati Pauli apostoli predicatoris veritatis et doctoris gencium prout Spiritus Sancti gracia faverit... censui primum Epistole beati Pauli apostoli ad Romanos prologum magistralem sive prohemium, quod incipit: Principia rerum sub brevitate transcurrere, quod Glosator ex dictis sanctorum edidisse... [q. 1:] Circa quam litteram queritur: Utrum post editionem ewangeliorum necessario sequi debebat edicio epistolarum. Et videtur quod non...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1416, s. 1-770; Ms. 2308, k. 1-837v (inny inc.).

Comm. Stegmüller RB, nr 9504 (jako anon.); Kuksewicz, *Jan ze Słupczy...*, s. 102 (jako Jan ze Słupcy); Wielgus (1992), s. 103; Sobańska, *List o pożarze Krakowa...*, s. 127-131; Catalogus BJ, t. 9, s. 458-459 (jako attrib.).

497.

Mikołaj Lypoldi

(Nicolaus Lyboldy, Lupoldi, Luboldi)

Ur. w poł. XIV w.; od ok. 1370 r. w zakonie dominikańskim, od 1378 r. lektor filozofii w studium zakonnym w Raciborzu, od ok. 1410 r. bakałarz teologii (*proregens*) w studium generalnym w Krakowie, ok. 1420 r. bakałarz teologii na Uniwersytecie Krakowskim; zm. 1420 r.

Lit. PSB, t. 21, s. 96-97; SPTK, t. 3, s. 114; Kielar (1975), s. 326, 346, 420-423, 474; Bucichowski (1997), s. 174-175, nr 758; Kaczmarek (2005), s. 417; Mrozowicz (2000), s. 57.

497/1

— (attrib.) *Kazania i wykłady wstępne do 'Sentencji' Piotra Lombarda*

1371-1374 r., Urbino, Piza, Siena; komentarz do *Sentencji* Piotra Lombarda.

Inc. *Digne ambuletis... Reverendi patres et fratres, ut digne omnes ambulare possemus...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 467, k. 181-191v.

Comm. Mrozowicz (2000), s. 57 (jako authent.).

498.

Mikołaj z Łabiszyna

(Nicolaus de Labiszyno)

XV w.; wg S. Wielgusa (1992) mógł być autorem kazań i kwestii teologicznych.

Lit. Wielgus (1992), s. 160-161.

498/1

— (attrib.) *Varii sermones et quaestiones theologicae*

Kazania i kwestie teologiczne.

Mss. Kraków BJ Ms. 2645; Ms. 2646.

Comm. Wielgus (1992), s. 160-161.

499.

Mikołaj z Mirzyńca

Pochodził z rodziny szlacheckiej h. Bończa; od 1430 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1434 r. bakałarz, 1438 r. magister sztuk, odbył studia prawnicze w Rzymie i w Bolonii, 1443 r. licencjat prawa kanonicznego, 1445 r. licencjat prawa rzymskiego, 1466 r. doktor dekretów; od 1445 r. kanonik płocki; od 1446/47 r. wikariusz generalny *in spiritualibus* diecezji płockiej i oficjał płocki; zm. w 1475 r.

Lit. PSB, t. 21, s. 126-127; SPTK, t. 3, s. 117-118; A. Radziwiński, *Pralacy i kanonicy kapituły katedralnej płockiej w XIV i I połowie XV w. Studium prozopograficzne*, t. 2: *kanonicy*, Toruń 1993, s. 114-116.

499/1

— ***Tabula conciliorum et quaestionum diversorum legum doctorum***

1444 r., Rzym; wykaz kwestii prawniczych.

Mss. Płock BWSM Ms. 18/II (zaginiony).

Comm. SPTK, t. 3, s. 118.

499/2

— ***Tabula ad libellum de ordine iudiciorum Roffredi Beneventani***

wykaz do tekstu *De ordine iudiciorum* Roffreda z Benewentu.

Mss. Płock BWSM Ms. 6/2 I (zaginiony), k. 202-215.

Comm. SPTK, t. 3, s. 118.

499/3

— ***Tabula ad quaestiones determinatas per Rotam***

Wykaz kwestii prawniczych.

Mss. Płock BWSM Ms. 40/4 (zaginiony).

Comm. SPTK, t. 3, s. 118.

499/4

— ***Repertorium titulorum 'Speculi iudicialis'***

Wykaz tytułów *Speculum iudiciale* Wilhelma Durandi.

Mss. Płock BWSM Ms. 21 (zaginiony).

Comm. SPTK, t. 3, s. 118.

(dub.) Rozmowa Mistrza Polikarpa ze Śmiercią (zob.)

500.

Mikołaj z Poznania

(Nicolaus de Murzinowo)

1 poł. XV w.; wg S. Wielgusa (1992) autor kolekcji kazań.

Lit. W. Wydra, *Polskie dekalogi średniowieczne*, Warszawa 1973, s. 227; Wielgus (1992), s. 162.

500/1

— *Postilla pauperum super dominicalia evangelia per circulum anni*Ok. 1420 r. (?); zbiór kazań z cyklu *de tempore*.**Mss.** Pelplin Bibl. Diec. Ms. 282 (275).**Comm.** R. Nir, *Rękopisy kaznodziejskie w bibliotece Seminarium Duchownego w Pelplinie*, [w:] *Studia z historii kaznodziejstwa i homiletyki*, red. W. Wojdecki, t. 2, Warszawa 1980, s. 312-313; Wielgus (1992), s. 162.

501.

Mikołaj z Pyzdr

(Pyser, Peyser, Pizer)

Pochodził z rodziny szlacheckiej, syn Mikołaja ze Sługocinka; studiował na Uniwersytecie Praskim, 1383 r. bakałarz, 1386 r. magister sztuk, studiował również prawo (studia nieukończone), podjął studia teologiczne w Pradze, ok. 1395 r. bakałarz kursor teologii, studia te kontynuował po przybyciu do Krakowa, ok. 1407 r. doktor teologii; od 1389 r. wikariusz wieczysty katedry poznańskiej, ok. 1404 r. archidiakon sandomierski, w l. 1420-1421 kanonik poznański, 1420 r. kanonik gnieźnieński; zm. w 1424 r., prawdopodobnie w Poznaniu.

Lit. PSB, t. 21, s. 135-136; SPTK, t. 3, s. 120-121; Fijałek (1898), s. 78-80; Hajdukiewicz (1974), s. 427; Poniewozik (2004a), s. 261-263; Wielgus (1992), s. 35-36.

501/1

— (dub.) *Expositio super Psalterium*

Wariant tytułu: *Lectura super Psalterium*; komentarz do Ks. Psalmów; w rzeczywistości tekst autorstwa Konrada z Soltau.

Inc. *Psallam Deo meo quamdiu. Nolite confidere in principibus, in filiis hominum etc. Ps. 145. Reverendi patres et domini et magistri, cupiente me immaculatae legis et casta domini tractare eloquia... Beatus vir, qui non abiit etc. Ps. 1. Titulus talis est secundum glossam ordinariam. Incipit liber ympniorum vel soliloquium prophetae de Christo...*

Mss. Kraków Bibl. Kanoników Regularnych Lateraneńskich Ms. 14a.

Comm. Z. Włodek, *Inventaire des manuscrits médiévaux latins, philosophiques et théologiques de la Bibliothèque des Chanoines Réguliers de Cracovie*, „Med. Philos.Pol.”, 16 (1971), s. 91 (jako Konrad z Soltau); Hajdukiewicz (1974), s. 427 (jako authent.); Wielgus (1992), s. 36 (jako dub.).

502.

Mikołaj Rozembarški

(Rosumberski)

Pochodził ze wsi Rozembark (z. biecka), z rodziny szlacheckiej h. Jastrzębiec; od 1450 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1470 r. bakałarz sztuk, od 1487 r., może do 1500 r. pisarz królewski, dyplomata i poseł królewski, na początku 1506 r. wybrany przez króla do napisania syntezy dziejów Polski; zm. w 1506/07 r.

Lit. PSB, t. 32, s. 384-386; Sułkowska-Kurasiowa (1967), s. 150; Hajdukiewicz (1974).

502/1

— *Explanatio compendiosa de situ, moribus et diversitate Scithicarum gentium*

Ukończony 12 X 1499 r.; wariant tytułu: *Traktat o pochodzeniu Tatarów*; traktat historyczno-geograficzny o pochodzeniu Tatarów, powstał w trakcie pobytu Mikołaja Rozemberskiego na dworze króla Maksymiliana w Wiedniu.

Mss. Wiedeń ÖNB Ms. 3482, k. 2-17v; Warszawa AGAD Libri legationum 3, k. 100-107; Kraków Bibl. Czart. Teki Naruszewicza 26, s. 593-619, nr 92.

Edd. Z. Kowalska, *Mikołaja Rozembarškiego traktat z roku 1499 o pochodzeniu Tatarów. Studium krytyczne i edycja tekstu*, Kraków 1993, s. 47-65.

Comm. Hajdukiewicz (1974), s. 575; Kowalska, *Mikołaja Rozembarškiego traktat...*

502/2

— *Oratio I*

15 VII 1498 r., Fryburg; mowa wygłoszona wobec cesarza podczas sejmku Rzeszy.

Inc. *Postquam coniunctio sanguinis...*

Mss. Monachium BSB Ms. Clm Lat. 464, k. 236-242v; Warszawa AGAD Libri legationum 3, k. 116v-118; Kraków Bibl. Czart. Teki Naruszewicza 26, s. 731-743.

Edd. B. G. Struve, *Rerum Germanicarum Scriptores*, t. 2, Argentoratii 1717, s. 485-488; W. A. Uljanicki, *Materiały dla istorii wzaimnych odnoszenii Rosii, Polszy, Moldawii, Walachii i Turcii w XIV-XV wiekach sobranyje*, Moskwa 1887, nr 102, s. 139-143; E. Hurmuzaki, *Documente privitore la istoria românilor*, t. II/2, Bucaresti 1891, nr 354, s. 399-402.

Comm. Kowalska, *Mikołaja Rozembarškiego traktat...*, s. 12-13.

502/3

— *Oratio II*

19 VII 1498 r., Fryburg; druga mowa wygłoszona wobec cesarza podczas sejmiku Rzeszy.

Mss. Warszawa AGAD Libri legationum 3, k. 119-119v.

Edd. Uljanicki, *Materiały dla historii wzajemnych stosunków...*, s. 143.

Comm. Kowalska, *Mikołaja Rozembarskiego traktat...*, s. 13.

502/4

— *Oratio III*

16 V 1500 r., Augsburg; mowa wygłoszona wobec cesarza podczas sejmiku Rzeszy w sprawie tureckiej.

Inc. *Tametsi plures sint, cesar serenissime...*

Mss. Kraków Bibl. Czart. Teki Naruszewicza 24, s. 187-196; Warszawa AGAD Libri legationum 3, k. 123v-125v.

Edd. CE 3, nr 456, s. 473-476.

Comm. Kowalska, *Mikołaja Rozembarskiego traktat...*, s. 16.

503.

Mikołaj ze Stawu

Pochodził ze Stawu (k. Kalisza); od 1448 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1451 r. bakałarz, 1456 r. magister sztuk, wykładał na Wydziale Sztuk, w l. 1463, 1469/70 i 1477/78 dziekan Wydziału Sztuk, odbył studia teologiczne, 1469/70 r. bakałarz, 1479 r. licencjat, później magister teologii; zm. w 1490 r.

Lit. PSB, t. 22, s. 138; Wielgus (1992), s. 129.

503/1

— *Concordantiae Bibliorum*

Komentarz biblijny.

Mss. Kraków BJ Ms. 2402, k. 1-76 (autograf).

Comm. Wielgus (1992), s. 129.

504.

Mikołaj ze Spiszu

(Nicolaus de Cips, Czypsenensis, Czipser)

Studiował na Uniwersytecie Praskim, 1376 r. bakałarz sztuk, w 1429 r. altarysta krakowski.

Lit. Tříška (1967), s. 128.

504/1

— (attrib.) *Expositio missae theutonicalis*

1450 r. (?); wykład Mszy Św. w j. niemieckim; Mikołaj Czipser był kopistą tekstu.

Inc. [Prolog:] *Das man hie macht er und guett erben dar zu hat des ist nicht genueg Wann man mag des nicht genueg behalten...* [tekst:] *Wann vindt vill puchel und ler die da von sagent was die ding und die zaichen bedeuten...*

Mss. Warszawa BN Ms. 8033 III, k. 81-121v.

Edd. *Ain guett ler von der mess tzu nuz vnd haill allen layen*, wyd. F. X. Wöber, „Jahresbericht des K.K. Obergymnasiums zu Przemyśl für das Schuljahr 1855/1856”, s. 8-52.

Comm. Tríška (1967), s. 128; J. Kaliszuk, *Mędrscy ze Wschodu. Legenda i kult Trzech Króli w średniowiecznej Polsce*, Warszawa 2005, s. 107.

505.

Mikołaj z Szadka

(Nicolaus de Schadek, Procopiades, Schadkovius)

Ur. w 1489 r.; od 1505 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1512 r. magister sztuk, od 1519 r. kustosz biblioteki Kolegium Większego, studiował teologię, 1532 r. bakałarz teologii, 1534 r. doktor teologii, w l. 1548-1561 trzykrotny rektor Uniwersytetu Krakowskiego; kanonik w kolegiacie św. Floriana na Kleparzu, od 1553 r. kanonik krakowski; zm. w. 1564 r. w Krakowie; z ponad 30 dzieł jego autorstwa większość powstała po 1520 r.

Lit. PSB, t. 1, s. 138-140; SPTK, t. 3, s. 122-123; Rosińska (1984), nr 365, 1756, 831, 2245, 647, 617, 191, 926, 219, 1872, 189, 1781, 700, 689, 1523, 1574, 1703, 718, 2219, 1637; T. Marszał, *Mikołaj Prokopowicz z Szadka – astrolog, astronom, historyk nauki, miłośnik i znawca książki (1489-1564)*, „Biuletyn Szadkowski”, 9 (2009), s. 5-36.

505/1

— *Elecciones*

Prognostyk astrologiczny na rok 1519.

Inc. *Comperturn est exquisitissimus arcium et nature testimoniis corpora celestia horum inferiorum esse causas...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2422, s. 75-81.

Comm. Rosińska (1984), nr 365.

505/2

— *In secundum librum ‘Quadripartiti’: De significacionibus generalibus*

1520 r.; komentarz do II ks. *Quadripartiti* Ptolemeusza.

Inc. *Questio sit vera. Ad primam partem est sapiencia Ptholomei in principio Quadripartiti et in prohemio libri Centum verborum ubi astrologiam scienciam esse approbat firmissimis sentenciis, ad idem est sapientum magnus numerus, non solum astrologorum, sed peripateticorum, singulariter Aristotelis...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2489, s. 3-20.

Comm. Rosińska (1984), nr 1756.

505/3

— ***Iudicium anni 1517***

Ok. 1517 r., Kraków; prognostyk astrologiczny, ułożony (*compilatum*) przez Jakuba z Ilży i zredagowany przez Mikołaja z Szadka.

Inc. *Iampridem sensu, ratione ac ipsa multorum sapientum auctoritate extat comprobatum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 582, s. 1-29.

Comm. Rosińska (1984), nr 831.

505/4

— ***Iudicium anni 1518***

Wariant tytułu: *Prognosticon*; prognostyk astrologiczny na rok 1518.

Inc. *Theologorum et philosophorum una vox est mundum inferiorem a Deo per celum gubernari...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2422, s. 63-72, 87-95.

Comm. Rosińska (1984), nr 2245.

505/5

— ***Iudicium astronomicum... pro anno 1521***

Kraków; prognostyk astrologiczny na rok 1521.

Inc. *Apertum est omnibus mundum hunc inferiorem ideo, ut testatur Aristoteles, esse contiguum lacionibus superioribus...*

Mss. Kraków BJ Ms. 582, s. 103-123.

Edd. princ. [Kraków], Hieronim Wietor, b.r.

Comm. SPTK, t. 3, s. 122; Rosińska (1984), nr 191.

505/6

— ***Iudicium astronomicum... pro anno 1521***

Kraków; wariant tytułu: *Dies pro deieccione sanguinis, usu balnei, farmacia sumenda, pro seminum iactu, pomariorum et vinearum cultu extra astrorum ordinatione per...*; prognostyk astrologiczny na rok 1521.

Inc. *Inclamant multi atque particulariter inculpant quasi errorem eliminare simul et explodere ardentis electiones temporum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2422, s. 77-82.

Edd. princ. [Kraków], Hieronim Wietor, b.r.

Comm. SPTK, t. 3, s. 122; Rosińska (1984), nr 926.

505/7

— *Prognosticon accidentium ex syderali dispositione anni Domini 1520...*

Kraków; prognostyk astrologiczny na rok 1520.

Inc. *Dominus, omnium rerum pater, qui perpetua mundum ratione gubernat...*

Mss. Kraków BJ Ms. 582, s. 73-99.

Edd. princ. Kraków, Hieronim Wietor, 1519.

Comm. SPTK, t. 3, s. 122; Rosińska (1984), nr 617.

505/8

— *Prognosticon iudiciale futurorum eventuum anno Domini 1519...*

Prognostyk astrologiczny na rok 1519.

Inc. *Elecciones pro diebus quibus venam incidere, medicinam sumere, balneari...*

Mss. Kraków BJ Ms. 582, s. 63-71 (autograf).

Edd. princ. Kraków, Hieronim Wietor, b.r.

Comm. SPTK, t. 3, s. 122; Rosińska (1984), nr 647.

506.

Mikołaj Oloch [Olochoch] z Szamotuł

Ur. przed poł. XV w. w Szamotułach, w rodzinie mieszczańskiej, syn Mikołaja; w l. 1453-1459 studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1456 r. bakałarz, 1459 r. magister sztuk; w l. 60. i 70. XV w. kaznodzieja w katedrze poznańskiej, na pocz. lat 80. XV w. altarysta katedry poznańskiej, w 1483 r. mansjonarz w Szamotułach, w l. 1477-1481 proboszcz w Charbielinie; zm. po 1483 r.

Lit. J. A. Spieź, *Moralitety mistrza Mikołaja Olocha z Szamotuł (XV wiek)*, „StŻr”, 13 (1968), s. 73-90; Michałowska (2011), s. 527.

506/1

— *O marnościach dworu (De vita seu moribus curiotarum)*

Przed 1469 r.; wierszowany satyryczny obraz dworzanina i zepsucia obyczajów dworskich.

Inc. *De curie miseria...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2458, s. 389-396.

Edd. R. Ganszyniec, *Polonolatina*. VII: *De curie miseria*, „Pam. Lit.”, 24 (1927), s. 87-93; (fragm.) Michałowska (1995), s. 668-669.

Transl. *Toć jest dziwne a nowe*, s. 269-270; (fragm.) Michałowska (1995), s. 668-669; Włodarski (2007), s. 163-165.

Comm. NK, t. 1, s. 200; Brückner (1894), s. 285-289; Spieß, *Moralitety mistrza Mikołaja...*, s. 73-90; Michałowska (1995), s. 667-669; Michałowska (2011), s. 171-172.

506/2

— **O występkach, które się panoszą na świecie**

Przed 1469 r.; poemat o słabościach i typowych przywarach różnych grup społecznych oraz marności ludzkiego życia.

Inc. *De hiis malis que aguntur in hoc mundo...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2458, k. 375-388.

Edd. R. Ganszyniec, *Polonolatina*. VI: *De his malis quae sunt in mundo*, „Pam. Lit.”, 22-23 (1925-1926), s. 360-369; (fragm.) Michałowska (1995), s. 557, 664-667; (fragm.) Liman (2004), s. 616-620.

Transl. (fragm.) *Toć jest dziwne a nowe*, s. 270-272; (fragm.) Michałowska (1995), s. 557, 664-667; (fragm.) Liman (2004), s. 616-620; (fragm.) Włodarski (2007), s. 159-163.

Comm. NK, t. 1, s. 330; *Repertorium fontium*, t. 7, s. 584-585; Brückner (1894), s. 284-286; Spieß, *Moralitety mistrza Mikołaja...*, s. 73-90; Michałowska (1995), s. 663-667; Michałowska (2011), s. 172-173.

507.

Mikołaj syn Michała ze Świdnicy

Aktywny I poł. XV w.

Lit. Wielgus (1992), s. 155.

507/1

— **Repertorium Decreti et Bibliae**

Komentarz biblijno-prawniczy.

Mss. Kraków BJ Ms. 1595, k. 1-421.

Comm. Wielgus (1992), s. 155.

508.

Mikołaj z Tuliszkowa

(Nicolaus de Tuliskow, de Tolyschkowo)

Pochodził z Tuliszkowa prawdopodobnie z rodziny mieszczańskiej, syn Macieja; od 1492 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1500 r. bakałarz, 1503 r. magister sztuk, ok. 1513 r. bakałarz, 1516 r. doktor medycyny, odbył stu-

dia teologiczne w Rzymie, przed 1521 r. doktor teologii, w l. 1515, 1522/23 dziekan Wydziału Sztuk Uniwersytetu Krakowskiego, od ok. 1509 r. altarysta w katedrze krakowskiej, ok. 1509 r. notariusz publiczny *apostolica auctoritate*, 1526 r. kanonik gnieźnieński, 1531 r. kanonik poznański i penitencjarz katedralny gnieźnieński; zm. w 1534 r.

Lit. PSB, t. 21, s. 144-145; H. Bułhak, *Miscellanea bibliographica: druki krakowskie XVI w.: Jan Haller*, „Biul. BJ”, 41 (1992), s. 79-80; Rosińska (1984), nr 888, 1880, 2276.

508/1

— *Iudicium anni 1512*

Kraków; prognostyk astrologiczny na rok 1512.

Inc. *Sacratissime Virginis tultus presidio celestia contemplari agredior. Primum quidem ea que validioribus radiis presignantur...*

Mss. Kraków BJ Ms. 579, s. 191-209 (autograf).

Edd. princ. Kraków 1511.

Comm. Catalogus BJ, t. 4, s. 80; Rosińska (1984), nr 1880.

508/2

— *Iudicium anni 1513 cum figuris*

Kraków; wariant tytułu: *Prognosticon*; prognostyk astrologiczny na rok 1513.

Inc. *Tuo, sanctissime Pater, numine percussus orbi ventura contemplanor, hec enim tue aule admiracio...*

Mss. Kraków BJ Ms. 579, s. 211-226.

Comm. Catalogus BJ, t. 4, s. 80; Rosińska (1984), nr 2276.

508/3

— *Iudicium anni 1513*

Kraków; prognostyk astrologiczny na rok 1513.

Edd. princ. Kraków, Jan Haller, 1513.

508/4

— *Iudicium anni 1514*

Kraków; prognostyk astrologiczny na rok 1514.

Edd. princ. Kraków, Jan Haller, 1513.

Comm. Bułhak, *Miscellanea bibliographica...*, s. 37, 79-80; Konarska-Zimnicka (2018), s. 103.

508/5

— *Iudicium anni 1516*

Kraków; prognostyk astrologiczny na rok 1516.

Edd. princ. Kraków, Jan Haller, 1516 (?).

508/6

— *Iudicium anni 1518*

Kraków; prognostyk astrologiczny na rok 1518.

Edd. princ. Kraków, Jan Haller, 1518.

508/7

— *Iudicium anni 1523*

Kraków; prognostyk astrologiczny na rok 1523.

Edd. princ. Kraków, Hieronim Wietor, 1522.— (attrib.) *Iudicium anni 1516* – zob. **Andrzej z Krakowa**

509.

Mikołaj Włoski

(Nicolaus Wlossky)

1 poł. XV w., pochodził z Włochów w Małopolsce; od 1414 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1418 r. bakałarz sztuk, przed 1427 r. benedyktyn w klasztorze na Św. Krzyżu; zm. ok. poł. XV w.

Lit. Brückner (1895b), s. 349-355; Michałowska (1991), s. 536; K. Bracha, *Dziedzictwo duchowe benedyktynów świętokrzyskich w średniowieczu. Stan i potrzeby badawcze*, [w:] *Debaty świętokrzyskie*, t. 1, red. K. Bracha, M. Marczevska, S. Cygan, Kielce 2014, s. 71-72; J. Dziadek, *Mikołaj Włoski – kaznodzieja łysogórski i jego postylla 'Sermones festuales cum nonnullis miraculis' z 1 połowy XV wieku. Podstawa źródłowa*, „Rocznik Muzeum Narodowego w Kielcach”, 30 (2015), s. 83-103.

509/1

— *Sermones festuales cum nonnullis miraculis*1446-1448 r., Św. Krzyż; kolekcja 38 kazań z cyklu *de tempore*.**Mss.** Warszawa BN Ms. 3020 II.**Edd.** (głosy polskie:) E. Belcarzowa, *Głosy polskie w łacińskich kazaniach średniowiecznych*, cz. 4, Kraków 2001, s. 64-91.**Comm.** Brückner (1895b), s. 349-355; Michałowska (1991), s. 536; Bracha, *Dziedzictwo duchowe benedyktynów...*, s. 71-72; Dziadek, *Mikołaj Włoski...*, s. 83-103.

510.

Mikołaj Kotwicz ze Żnina

(Kotwic)

Ur. przed poł. XV w. w Żninie, w rodzinie szlacheckiej; w 1466 r. pleban bydgoski, w l. 1470 lub 1471-1475 studiował na Uniwersytecie Krakowskim, a następnie na uniwersytetach włoskich, ok. 1480 r. w Bolonii uzyskał stopień doktora dekretów; po 1480 r. dziekan, a następnie kantor kapituły łowickiej i altarysta w kościele św. Marii Magdaleny w Poznaniu, związany z arcybiskupem gnieźnieńskim Zbigniewem Oleśnickim, po jego śmierci był notariuszem przy wyborze Fryderyka Jagiellończyka na arcybiskupa gnieźnieńskiego, a następnie posłował w imieniu kapituły gnieźnieńskiej do Rzymu w celu uzyskania zgody na łączenie przez Fryderyka biskupstw, od 1493 r. archidiakon poznański, w l. 1499-1504 oficjał generalny poznański, w 1500 r. kolektor, w l. 1503-1505 kanonik gnieźnieński, do 1505 r. altarysta w Pyzdrach, od 1505 r. kanonik u św. Jerzego w Gnieźnie, pod koniec życia związany z kanclerzem koronnym Janem Łaskim; zm. w 1507 r.

Lit. PSB, t. 14, s. 505-507; NK, t. 2, s. 402-403; W. Kętrzyński, *O nieznannej epopei z XV w.*, „Sprawozdania z Czynności Zakładu Narodowego im. Ossolińskich”, 1887, s. 37-61; R. Gansiniec, *Redaktor syntagmatów*, „Czasopismo Prawno-Historyczne”, 8 (1956), s. 294; J. Wiesiołowski, *Mikołaj Kotwicz, dekretysta, poeta, wydawca, prałat poznański*, „Kronika Miasta Poznania”, 2008, nr 3, s. 7-22; Michałowska (2011), s. 524.

510/1

— *Fiere libet saeuas filo breuiore sorores...*

1493 r.; epicedium ku czci arcybiskupa gnieźnieńskiego Zbigniewa Oleśnickiego, zm. 1493 r.; znane z odpisu Szymona Starowolskiego.

Edd. Szymon Starowolski, *Monumenta Sarmatarum Viam vniuersae carnis Ingressorum*, Kraków 1655, s. 559; R. Gansiniec, ‘Sbigneis’ Mikołaja Kotwicza, „Pam. Lit.”, 48 (1957), z. 1, s. 123; Liman (2004), s. 150.

Transl. Gansiniec, ‘Sbigneis’ Mikołaja Kotwicza..., s. 124; Liman (2004), s. 151.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 6, s. 646; Nowak-Dłużewski (1963), s. 89-90.

510/2

— (attrib.) *Sbigneis*

1490-1492 r. (?); epos o wieloletnim konflikcie arcybiskupa gnieźnieńskiego Zbigniewa Oleśnickiego z Mikołajem Kośmidrem Gruszczyńskim o prawa do miasta Koźmina.

Inc. *Postquam pacificum prolixa iniuria patrem...*

Mss. Poznań Bibl. Racz. Ms. 171, k. 255v-256.

Edd. Kętrzyński, *O nieznannej epopei...*, s. 58-61; Gansiniec, *'Sbigneis' Mikołaja Kotwicza...*, s. 127-129; Liman (2004), s. 422-427.

Transl. Gansiniec, *'Sbigneis' Mikołaja Kotwicza...*, s. 129-130; Liman (2004), s. 422-427.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 6, s. 646-647; O. Balzer, *Z powodu nieznanego poematu wieku XVgo, który odnalazł dr Kętrzyński*, „Ateneum”, 1888, z. 2, s. 311-334; Gansiniec, *'Sbigneis' Mikołaja Kotwicza...*, s. 108-130; Nowak-Dłużewski (1963), s. 86-90; Michałowska (1995), s. 718-722; Michałowska (2011), s. 753-754.

510/3

— (attrib.) *Wiersz o Ambrożym Pampowskim*

Ok. 1510 r.; wiersz epitafijny o Ambrożym Pampowskim (zob.), pod koniec XVI w. wisiał wpisany na chorągwi zawieszanej na grobie Pampowskiego w kolegiacie w Środzie.

Inc. *Si quem virtus generosaque cordi mori...*

Edd. B. Paprocki, *Herby rycerstwa polskiego*, Kraków 1858, s. 292.

Transl. Wiesiołowski, *Mikołaj Kotwicz...*, s. 19 (tłum. A. Pawlaczyk).

Comm. Wiesiołowski, *Ambroży Pampowski – starosta Jagiellonów. Z dziejów awansu społecznego na przełomie średniowiecza i Odrodzenia*, Wrocław 1976, s. 157-158; Wiesiołowski, *Mikołaj Kotwicz...*, s. 19.

511.

— *Miłuj, miła, miłuj wiernie...*

XV w.; anonimowy wiersz miłosny.

Mss. Kórnik Bibl. PAN Ms. 799, k. 1.

Edd. Maciejowski (1852), t. 3, s. 44; Brückner (1902-1904), t. 1, s. 140; Bruchnalski (1907), s. 104; Vrtel-Wierczyński (1952), s. 67; M. Muszyński, *Głosy, zapiski i niektóre teksty polskie w starych drukach i rękopisach Biblioteki Kórnickiej do roku 1550*, cz. 2, „Pamiętnik Biblioteki Kórnickiej”, 9-10 (1968), s. 206; *Toć jest dziwne a nowe*, s. 313; Michałowska (1995), s. 565; Włodarski (1997), s. 101-102; *Literatura staropolska*, t. 1, s. 145; Wydra, Rzepka (2004), s. 295; *Biblioteka zabytków*.

Comm. Michałowska (2011), s. 537.

512.

— *Miracula sancti Adalberti (Cuda świętego Wojciecha)*

2 poł. XIII w., przed 1295 r. (?), Wielkopolska (Gniezno?); część żywotu św. Wojciecha *In partibus Germaniae* (zob.).

Inc. *Post mortem vero...*

- Mss.** Monachium BSB Ms. Clm. 14126; Uppsala UBB Ms. C 281; Ms. C 520; Kraków ABKKK Ms. 147, k. 158-163; późniejsze kopie wymienione w: MPH 4, s. 221-223 oraz Węcowski (2014), s. 77-82.
- Edd.** *Miracula sancti Adalberti*, wyd. W. Kętrzyński, [w:] MPH 4, s. 226-238; inne edycje zob. A. Witkowska, J. Nastalska, *Święty Wojciech. Życie i kult. Bibliografia do roku 1999*, Lublin 2002, s. 45-46.
- Transl.** *Cuda świętego Wojciecha*, tłum. J. Pleziowa, [w:] *W kręgu żywotów świętego Wojciecha*, red. J. A. Spież, Kraków 1997, s. 201-213; *Średniowieczne żywoty i cuda patronów Polski*, tłum. J. Pleziowa, oprac. M. Plezia, Warszawa 1987, s. 75-95; inne przekłady zob. A. Witkowska, J. Nastalska, *Święty Wojciech...*, s. 46.
- Comm.** NK, t. 1, s. 340; *Hagiografia Polska*, t. 2, s. 572-610; G. Gromadzki, *Legenda 'De sancto Adalberto episcopo' oraz 'Miracula Sancti Adalberti'*, „Roczn. Hum”, 37 (1989), nr 2, s. 6-76; Drelicharz (2012), s. 241-268; Węcowski (2014), s. 74-82.

513.

— *Miracula beati patris Simonis Lypnycensis*

1482-1520 r.; spis cudów Szymona z Lipnicy.

Mss. Kraków Bibl. Prowincji OO. Bernardynów w Krakowie Ms. I-e-1.

Edd. *Acta Sanctorum*, t. 31, Julii, cz. IV, s. 529-571; *Miracula beati patris Simonis Lypnycensis [1482-1520]*, wyd. M. Starzyński, A. Zajchowska-Bołtromiuk, Kraków 2019 (MPH s.n. t. 17).

Comm. *Hagiografia Polska*, t. 2, s. 455-471; W. Kętrzyński, *De libello miraculorum C. Simonis de Lipnica*, „Analecta Bollandiana”, 18 (1899), s. 270-271; A. Witkowska, *Kulty pątnicze piętnastowiecznego Krakowa. Z badań nad kulturą religijną*, Lublin 1984, s. 47-52; A. Witkowska, *Zbiory krakowskich miracula z XV i początku XVI w.*, [w:] *Mente et litteris. O kulturze i społeczeństwie wieków średnich*, Poznań 1984, s. 299-312 [przedr. też, *Sancti. Miracula. Peregrinationes*, Lublin 2009, s. 226-240]; *Miracula beati patris Simonis Lypnycensis...*, s. V-XXXI.

514.

— *Miracula Claromontana (Historia pulchra)*

Ok. 1475 - przed 1524 r.; opis dziejów i cudów jasnogórskiego wizerunku NMP, przypisywany Piotrowi Rydzyńskiemu (Petrus Risinius), był on jednak zapewne tylko jego wydawcą, zaś autorem anonimowy paulin; do tekstu włączonych zostało 71 zapisek o cudach, prawdopodobnie z rejestru prowadzonego w klasztorze (*ex veteri codice*).

Edd. princ. *Historia pulchra et stupendis miraculis referta imaginis Mariae quomodo et unde in Clarum Montem Czastochoviae et Olsztyn advenerit*, Kraków, Florian Ungler, 1524, unikat: Wrocław Bibl. Ossol. XVI. 0.721.

Facs. *Polonia typographica*, t. 5, tabl. 36; *Najstarsze historie o częstochowskim obrazie Panny Marii*, wyd. H. Kowalewicz, Warszawa 1983, 181-204.

Edd. *Najstarsze historie...*, s. 167-180.

Transl. (przekład Mikołaja z Wilkowiecka z 1568 r.) *Najstarsze historie...*, s. 207-219.

Comm. J. Pirożyński, *Najstarszy zachowany, drukowany przekaz legendy o obrazie Matki Boskiej Częstochowskiej*, „Biul. BJ”, 23 (1973), s. 151-166; A. Witkowska, *Najstarsze źródła do dziejów jasnogórskiego kultu pątniczego*, [w:] *taż, Sancti – Miracula – Peregrinationes*, Lublin 2009, s. 335-357.

Miracula Claromontana Anno 1435 descripta, zob. Cuda jasnogórskie

515.

— *Miracula sancti Iacchonis*

XV/XVI w.; kontynuacja cudów św. Jacka spisanych przez Stanisława z Krakowa (zob.), z lat 1488-1500, zapisana przez dwóch anonimowych autorów oraz Macieja z Kościana (zob.).

Mss. Watykan BAV Ms. Chigi F.IV.90, k. 26v-27v; Rzym Biblioteca Angelica Ms. 313, k. 101r-101v.

Edd. *Kontynuacja cudów świętego Jacka z lat 1488-1500*, tłum. i oprac. A. Zajchowska, [w:] *Święty Jacek Odrowąż. Studia i źródła*, red. M. Zdanek, Kraków 2007, s. 157-162; A. Zajchowska, M. Zdanek, *Mirakula świętego Jacka z lat 1488-1500. Edycja krytyczna*, „StŻr”, 46 (2009), s. 101-105.

Comm. Zajchowska, Zdanek, *Mirakula...*, s. 95-101.

— *Miracula s. Ioannis Cantii, zob. Maciej z Kościana*

516.

— *Miracula sancti Stanislai*

1252 r., Kraków; spis cudów św. Stanisława, dokonany na potrzeby procesu kanonizacyjnego przez komisję Jakuba z Velletri (uwierzytelniona kopia), późniejsze przekazy w co najmniej dwóch redakcjach.

Inc. *Quod Rinardus de Crisanouici...*

Mss. Kraków ABKKK Ms. 228; Kraków Bibl. OO. Paulinów na Skałce Ms. B 4, s. 30-34.

Edd. MPH 4, s. 285-318; *Cuda św. Stanisława*, wyd. Z. Perzanowski, tłum. J. Pleziowa, „Anal. Crac.”, 11 (1979), s. 47-141.

Transl. *Cuda św. Stanisława...*, s. 47-141; *Cuda św. Stanisława*, [w:] *Średniowieczne żywoty i cuda patronów Polski*, tłum. J. Pleziowa, oprac. M. Plezia, Warszawa 1987, s. 151-234; (fragm.) *Toć jest dziwne a nowe*, s. 90-92.

Comm. *Hagiografia Polska*, t. 2, s. 419-555; A. Witkowska, *Miracula małopolskie z XIII i XIV wieku. Studium źródłoznawcze*, „Roczn. Hum”, 19 (1971),

2, s. 29-161; Michałowska (1995), s. 184-186; SPH, t. 2, s. 222; J. Rajman, *Żywoty i cuda świętych jako źródła do dziejów Krakowa w XIII wieku*, „Annales Academiae Paedagogicae Cracoviensis”, 21 (2004), s. 177-186; Michałowska (2011), s. 537-538; A. Witkowska, *Trzynastowieczne miracula św. Stanisława biskupa krakowskiego*, [w:], *Sancti – Miracula – Peregrinationes*, Lublin 2009, s. 212-225; Michałowska (2011), s. 537-538.

517.

— **Mocne Boskie tajemności...**

XV w.; anonimowa pieśń o zwiastowaniu i poczęciu NMP, przypisywana Maciejowi z Raciąży (zob.).

Mss. Warszawa BN Ms. Lat.Q.ch.I.130, k. 122v-126 (zniszczony), odpis Ł. Gołębiowskiego; Warszawa BN Ms. 3347 II, k. 12-13v.

Facs. Michałowska (1995), s. 374.

Edd. Maciejowski (1852), t. 3, s. 124-126, 130-132; Bobowski (1883), s. 75-88; Bobowski (1885), s. 76-78; Nehring (1886), s. 179; Surzyński (1891), s. 161-166; Bobowski (1893), s. 55-62; Brückner (1897b), s. 210-213; Brückner (1902-1904), t. 1, s. 182-185; Łoś (1915), s. 408-411; Brückner (1923), s. 122-126; Korolko (1980), s. 136-142; *Toć jest dziwne a nowe*, s. 57-58; (fragm.) Michałowska (1995), s. 344, 375; M. Elżanowska, *‘Pieśni łysogórskie’. Prolegomena filologiczne*, „Pam. Lit.”, 88 (1997), z. 2, s. 147-150; R. Mazurkiewicz, *‘Mocne Boskie tajemności’. Średniowieczna pieśń maryjna o Zwiastowaniu*, „Salvatoris Mater”, 2 (2000), nr 1, s. 156-200; Mazurkiewicz (2000b), s. 90-95; *Literatura staropolska*, t. 1, s. 69-73; Mazurkiewicz (2002), s. 146-159; Mazurkiewicz, Mikoś (2002), s. 27-33; *Biblioteka zabytków*; Mazurkiewicz (2008), s. 40-44.

Comm. NK, t. 1, s. 290; Bobowski (1885), s. 73-79; Łoś (1915), s. 408-411; Łoś (1922), s. 422-425; Wojtkowski (1966), s. 248; Pikulik (1984a), s. 90-93; Michałowska (1995), s. 343-345, 374-376; Elżanowska, *‘Pieśni łysogórskie’...*, s. 131-159; Mazurkiewicz (2002), s. 64-65, 143-241; Michałowska (2011), s. 541-542; K. Janus, *Duch Święty w kontekście pobożności maryjnej polskiego średniowiecza. Teksty o Zwiastowaniu, Wcieleniu i Wniebowzięciu*, „Pam. Lit.”, 108 (2017), z. 3, s. 16-18; J. Pikulik, *Życie muzyczne benedyktynów na Świętym Krzyżu w XV wieku*, [w:] *Z przeszłości opactwa łysogórskiego*, red. K. Bracha, J. Różański, M. Marczevska, Kielce 2018 [pierw. 1995], s. 30.

518.

— **Modlitewnik Konstancji**

1527 r.; modlitewnik w j. polskim, przeznaczony dla kobiety, być może zakonnicy (nieznanej bliżej Konstancji), zawiera modlitwy i nauki oryginalne i tłumaczone, różnego pochodzenia.

Mss. Kraków BJ Ms. 3286.

Edd. *Modlitewnik siostry Konstancji z r. 1527 z rękopisu biblioteki Jagiellońskiej*, wyd. W. Wisłocki, „Sprawozdania Komisji Językowej Akademii Umiejętności”, 3 (1884), s. 73-184; (fragm.) Kryński, Kryński (1925), s. 311-317; (fragm.) Vrtel-Wierczyński (1977), s. 145-147; (fragm.) Mazurkiewicz (2000b), s. 54-58; (fragm.) Wydra, Rzepka (2004), s. 39-42.

Comm. NK, t. 1, s. 280; Nehring (1886), s. 55-58; A. Brückner, *Apokryfy średnio-wieczne*, cz. 2, „Rozpr. AU. Wydz. Fil.”, 40 (1905), s. 289-291; Brückner (1902-1904), t. 3, s. 137-141; Łoś (1915), s. 228-229; Łoś (1922), s. 218-220; J. Siatkowski, *Wpływy czeskie w Modlitewniku siostry Konstancji*, „SO”, 24 (1964), s. 195-234; T. Borcz, *Polskie modlitewniki XV i XVI stulecia*, „Studia Pelplińskie”, 1 (1969), s. 82-83; J. J. Kopeć, *Bogarodzica w kulturze polskiej XVI wieku*, Lublin 1997; Michałowska (2011), s. 552-553.

519.

— *Modlitewnik królowy Jadwigi*

Lata 20. XVI w.; modlitewnik (książeczka do spowiedzi) w j. polskim przeznaczony dla królowy Jadwigi (1513-1573), napisany (skompilowany) prawdopodobnie przez Aleksego Górskiego, kapelana królowy.

Mss. Erlangen UB Erlangen-Nürnberg Ms. 1798.

Edd. L. Malinowski, *Zabytek języka polskiego z początku wieku XVI z rękopisu Biblioteki Uniwersytetu w Erlangen*, „Rozpr. AU. Wydz. Fil.”, 28 (1900), s. 1-32; (fragm.) Kryński, Kryński (1925), s. 266-272; (fragm.) Wydra, Rzepka (2004), s. 45-47.

Comm. NK, t. 1, s. 248-249; Brückner (1902-1904), t. 3, s. 169-173; Łoś (1915), s. 242; Łoś (1922), s. 237; A. Spyt, *Przynależność dialektyczna tzw. Przewodnika do spowiedzi dla królowy Jadwigi*, „Językoznawca”, 14-15 (1966), s. 81-87; U. Borkowska, *Królowna Jadwiga i jej 'Książeczka do spowiedzi'*, „Roczn. Hum.”, 35 (1987), z. 2, s. 83-99; U. Borkowska, *Królewskie modlitewniki. Studium z kultury religijnej epoki Jagiellonów (XV i początek XVI wieku)*, Lublin 1999, s. 159-171; Michałowska (2011), s. 548.

520.

— *Modlitewnik Nawojki*

XV-XVI w.; modlitewnik (*liber precum*) w j. polskim, przeznaczony dla nieznannej bliżej Nawojki, przez część badaczy identyfikowanej z Natalią z Konięcpolskich Bnińską (zm. 1531 r.).

Mss. Rękopis nieznanego pochodzenia, znany wyłącznie z odpisu i podobizny w edycji J. Mottego, zaginiony po 1836 r.

Facs. *Książeczka do nabożeństwa, na której się modliła S. Jadwiga, z rodu królów polskich podług pierwszego rękopismu, wraz z załączeniem naśladowania ory-*

ginału, wyd. J. Motty, Poznań 1823, b.n.; *Książeczka do nabożeństwa Jadwigi księżniczki polskiej*, wyd. S. Motty, Poznań-Warszawa 1875.

Edd. *Książeczka do nabożeństwa, na którey...*; *Książeczka do nabożeństwa świętej Jadwigi*, Kraków 1849; (fragm.) Wiszniewski (1840-1851), t. 1, s. 422-428; (fragm.) Łoś (1915), s. 413; (fragm.) Kryński, Kryński (1925), s. 172-178; (fragm.) Vrtel-Wierczyński (1977), s. 84-87; (fragm.) Korolko (1980), s. 245; (fragm.) *Toć jest dziwne a nowe*, s. 35; (fragm.) Mazurkiewicz (2000b), s. 49-53; (fragm.) Wydra, Rzepka (2004), s. 37-39; (fragm.) Vrtel-Wierczyński (2005), s. 9-12; *Biblioteka zabytków*.

Comm. NK, t. 1, s. 279-280; J. Rymarkiewicz, *Książeczka Jadwigi albo Nawojki z XV-go wieku. Studium literackie*, „Ateneum”, 1 (1876), z. 2, s. 253-282; A. Danysz, *Das Gebetbuch der heiligen Hedwig*, „Archiv für slavische Philologie”, 5 (1881), s. 402-424; Nehring (1886), s. 50-55; L. Mańkowski, *Zu der Frage nach den Quellen des ‘Hedwigsbüchleins’*, „Archiv für slavische Philologie”, 10 (1887), s. 8-26; F. Krček, *Modlitewnik Nawojki. Studium językowe*, „Rozpr. AU. Wydz. Fil.”, 23 (1894), s. 188-267; Brückner (1902-1904), t. 3, s. 127-137; Łoś (1915), s. 226-227; Łoś (1922), s. 215-217; Wojtkowski, (1966), s. 239-243; T. Borcz, *Polskie modlitewniki XV i XVI stulecia*, „Studia Pelplińskie”, 1 (1969), s. 77-79; J. J. Kopeć, *Bogarodzica w kulturze polskiej XVI wieku*, Lublin 1997; W. Zawitkowska, *Modlitewnik Nawojki (Kilka uwag o cennym zabytku piśmiennictwa polskiego i jego autorce. Na marginesie badań nad dziejami rodziny Koniecpolskich w wiekach średnich)*, „Kresy Południowo-Wschodnie. Rocznik Regionalnego Ośrodka Kultury, Edukacji i Oświaty w Przemyślu”, 1 (2003), z. 1, s. 19-30; K. Targosz, *Sola pulcherrima super solem – ‘Nad słońce i nad miesiąc cudniejsza’ (modlitwa maryjna z Modlitewnika Gertrudy i Modlitewnika Nawojki)*, „Folia Historica Cracoviensia”, 10 (2004), s. 361-387; Michałowska (2011), s. 548-549, 567-568; P. Szatan, *Modlitewnik Nawojki. Próba rekonstrukcji rękopisu*, „Studia Claromontana”, 30 (2012), s. 279-304; P. Szatan, *Modlitewnik Nawojki. Studium źródłoznawcze*, „Anal. Crac.”, 46 (2014), s. 171-189.

521.

— *Modlitewnik Olbrachta Gasztołda*

1528 r.; iluminowany modlitewnik powstały na zamówienie Olbrachta Gasztołda, wojewody wileńskiego i kanclerza litewskiego (zm. 1539 r.); zawiera m.in. *Szczyt duszny* (zob.), *Godziny o Pannie Maryjej*, polskie teksty modlitw i pieśni tłumaczonych i oryginalnych.

Mss. Monachium UB der Ludwig-Maximilians-Universität Ms. Cim 89 = 4° Cod. Ms. 1097.

Facs. *Modlitewnik Olbrachta Gasztołda kanclerza wielkiego litewskiego 1528 r. Facsimile*, Poznań 2015.

Edd. (fragm.) Bobowski (1893), s. 126-132; Kryński, Kryński (1925), s. 306-311; Korolko (1980), s. 261-267; Mazurkiewicz (2000b), s. 71-78; Wydra, Rzepka (2004), s. 42-45.

Comm. NK, t. 1, s. 249; J. Łepkowski, *O modlitewniku Zygmunta I, króla polskiego, rękopisie dochowanym w Bibliotece Uniwersytetu monachijskiego*, „Rozpr. AU. Wydz. Fil.,” 1 (1874), s. 113-118; J. Hanusz, *O książce do nabożeństwa króla Zygmunta I w rękopisie monachijskim*, „Rozpr. AU. Wydz. Fil.,” 11 (1886), s. 44-146; S. Sawicka, *Polski modlitewnik iluminowany z XVI w. w zbiorach Bawarskiego Muzeum Narodowego w Monachium*, „Prace Komisji Historii Sztuki PAU”, 4 (1930), s. LXIV-LXVII; Michałowska (2011), s. 549-550; W. Wydra, *Wstęp*, [w:] *Modlitewnik Olbrachta Gasztołda...*, s. 5-41.

522.

— *Modlitewnik Ptaszyckiego (pierwszy)*

Ok. 1530-1540 r.; modlitewnik w j. polskim przeznaczony dla kobiety.

Mss. Zdefektowany rękopis o nieznanym pochodzeniu, własność Konstantego Małkowskiego, a następnie Stanisława Ptaszyckiego, zaginiony.

Edd. *Modlitewnik dla kobiet z w. XVI. Ułomek z rękopisu senatora Konstantego Małkowskiego*, wyd. S. Ptaszycki, Kraków 1905; (fragm.) Łoś (1915), s. 230, 550-551; (fragm.) Kryński, Kryński (1925), s. 318-323; (fragm.) Korolko (1980), s. 268-269; (fragm.) Mazurkiewicz (2000b), s. 59-61; R. Mazurkiewicz, *Modlitewnik dla kobiet z XVI wieku ('Modlitewnik Ptaszyckiego I')*, „Salvatoris Mater”, 6 (2004), z. 2, s. 293-329; (fragm.) Wydra, Rzepka (2004), s. 47-49.

Comm. NK, t. 1, s. 278-279; Łoś (1915), s. 220-221; Łoś (1922), s. 220-221; T. Borcz, *Polskie modlitewniki XV i XVI stulecia*, „Studia Pelplińskie”, 1 (1969), s. 81-82; J. J. Kopeć, *Bogarodzica w kulturze polskiej XVI wieku*, Lublin 1997; Michałowska (2011), s. 550-551.

523.

— *Modlitewnik Ptaszyckiego (drugi)*

Ok. poł XVI w.; modlitewnik w j. polskim z fragmentami łacińskimi.

Mss. Poznań Bibl. UAM Ms. 186 I.

Facs. (fragm.) W. Wydra, W. Rzepka, *Modlitewnik tzw. Ptaszyckiego (drugi)*, Archiwum Literackie, 23: Miscellanea Staropolskie, 5, Wrocław-Warszawa-Kraków 1980.

Edd. (fragm.) Łoś (1915), s. 230-231, 550-551; (fragm.) Vrtel-Wierczyński (1977), s. 148-150; Wydra, Rzepka, *Modlitewnik tzw. Ptaszyckiego...*, s. 32-74; (fragm.) Mazurkiewicz (2000b), s. 62-64; (fragm.) Wydra, Rzepka (2004), s. 50-51.

Comm. Łoś (1922), s. 221-222; T. Borcz, *Polskie modlitewniki XV i XVI stulecia*, „Studia Pelplińskie”, 1 (1969), s. 81-82; Wydra, Rzepka, *Modlitewnik tzw. Ptaszyckiego...*, s. 23-74; Michałowska (2011), s. 551.

524.

— **Modlitewnik Władysława Warneńczyka**

1 poł. XV w.; modlitewnik (*liber/libellus precum*) w j. łacińskim, przez większość badaczy wiązany z osobą króla Władysława Warneńczyka, zawiera teksty dotyczące magii i krytalografii.

Mss. Oksford Bodleian Library Ms. Rawl. liturg. d. 6.

Edd. *Modlitewnik Władysława Warneńczyka w zbiorach Biblioteki Bodlejańskiej, z uwzględnieniem zapisków J. Korzeniowskiego*, oprac. L. Bernacki, R. Ganszyniec, W. Podlacha, Lwów 1928.

Comm. NK, t. 1, s. 280-281; *Repertorium fontium*, t. 3, s. 672-673; W. Podlacha, *W sprawie datowania tzw. Modlitewnika Władysława Warneńczyka*, „Sprawozdania Towarzystwa Naukowego we Lwowie”, 12 (1932), s. 72-76; B. Miodońska, *Historyk sztuki o datowaniu tzw. Modlitewnika Władysława Warneńczyka w Oksfordzie*, [w:] *Kultura średniowieczna i staropolska. Studia ofiarowane A. Gieysztorowi w pięćdziesięciolecie pracy naukowej*, Warszawa 1991, s. 703-714; Michałowska (1995), s. 704-705; U. Borkowska, *Królewskie modlitewniki. Studium z kultury religijnej epoki Jagiellonów (XV i początek XVI wieku)*, Lublin 1999, s. 64-76; B. Láng, *Unlocked Books. Manuscripts of Learned Magic in the Medieval Libraries of Central Europe*, University Park 2008, s. 162-183; Michałowska (2011), s. 553-554; K. Janus, *Modlitewnik Władysława Jagiellończyka i książka wróżbiarska Władysława Warneńczyka*, [w:] *taż, Duch Święty w polskim piśmiennictwie*, Częstochowa 2017, s. 165-174.

525.

— **Modlitwa Pańska**

Polski przekład modlitwy *Pater noster*, tekst przypuszczalnie przetłumaczony ok. XIII w., pierwsze znane przekazy z XIV/XV w.

Inc. *Ojcze nasz...*

Mss. Dotychczas znanych jest ponad 20 redakcji tekstu, zachowanych w rękopisach z XV w. i pocz. XVI w. (wykaz przekazów rękopiśmiennych w: D. Masłej, *Modlitwa Pańska w polskim średniowieczu. Znad staropolskich rekopisów*, Poznań 2016, s. 30-44; *Opis źródeł*, s. 112-116).

Facs. (23 przekazy tekstu) Masłej, *Modlitwa Pańska...*, s. 46-79; (pojedyncze przekazy) W. R. Rzepka, W. Wydra, *Nota do dziejów ortografii staropolskiej*, „SO”, 31 (1974), fot. 1; Michałowska (1995), s. 270, 325.

Edd. Masłej, *Modlitwa Pańska...*; (pojedyncze redakcje) J. Leleweł, *Bibliograficznych ksiąg dwoje*, Wilno 1823, s. 39-40; Maciejowski (1852), t. 3, s. 47-48; Rzepka, Wydra, *Nota do dziejów ortografii...*, s. 110; Vrtel-Wierczyński (1977), s. 49-50; Michałowska (1995), s. 272; Taszycki (2003), s. 103-104; Wydra, Rzepka (2004), s. 23-25, 305; J. Choroszy, *Ojcze nasz – nasz. Przekłady, parafrazy i inne literackie opracowania Modlitwy Pańskiej*, t. 1, Wrocław 2008.

Comm. J. Bystron, *Rozbiór porównawczy znanych dotąd najdawniejszych (z w. XIV i XV) tekstów Modlitwy Pańskiej, Pozdrowienia anielskiego, Składu apostołskiego i Dziesięciorga przykazań*, „PF”, 1 (1885), z. 2-3, s. 345-390; Łoś (1915), s. 211-214; Łoś (1922), s. 199-202; Rzepka, Wydra, *Nota do dziejów ortografii...*, s. 107-118; D. Masłej, *Problem szyku w staropolskich przekładach Modlitwy Pańskiej*, „Kwartalnik Językoznawczy”, 16 (2013), s. 33-43; D. Masłej, *Formy rozkaźników w staropolskich przekładach Modlitwy Pańskiej*, [w:] *Młodzi o języku*, red. M. Kresa, Warszawa 2014, s. 201-210; D. Masłej, *Dlaczego w poezji późnego średniowiecza funkcjonują tylko dwa wersety z Modlitwy Pańskiej?*, „SO”, 72 (2015), z. 1, s. 141-151; Masłej, *Modlitwa Pańska...*; D. Masłej, *Funkcjonowanie fragmentów Modlitwy Pańskiej w tekstach poetyckich późnego średniowiecza*, „SO”, 74 (2017), z. 1, s. 51-66.

526.

— *Modlitwy Gertrudy*

Ok. 1075-1086 r.; 105 modlitw spisywanych lub dyktowanych przez Gertrudę (ok. 1025-1108), córkę Mieszka II.

Inc. *Deus qui beatum petrum...*

Mss. Cividale del Friuli Museo Archeologico Nazionale Ms. Cod. cap. CXXXVI Inv. 1545.

Facs. *Psalterium Egberti. Facsimile del ms. CXXXVI del Museo Archeologico Nazionale di Cividale di Friuli*, oprac. C. Barberi, Friuli-Venezia Giulia 2000.

Edd. *Modlitwy księżnej Gertrudy z Psalterza Egberta z Kalendarzem*, wyd. M. H. Malewicz, B. Kürbis, oprac. B. Kürbis, Kraków 2002.

Transl. *Modlitwy księżnej Gertrudy z Psalterza Egberta w Cividale*, tłum. i oprac. B. Kürbis, Kraków 1998.

Comm. DPP, t. 1, s. 328-329; Michałowska (1995), s. 95-98; A. Poppe, *Gertruda-Olisawa, regina Russorum. Materiały do życiorysu*, [w:] *Scriptura custos memoriae. Prace historyczne*, red. D. Zydorek, Poznań 2001, s. 575-591; T. Michałowska, *Ego Gertruda. Studium historycznoliterackie*, Warszawa 2001; B. Kürbis, *Opracowanie*, [w:] *Modlitwy księżnej Gertrudy...*, s. 3-94; M. Smorąg-Różycka, *Bizantyńsko-ruskie miniatury Kodeksu Gertrudy. O kontekstach ideowych i artystycznych sztuki Rusi Kijowskiej XI wieku*, Kraków 2003; M. Smorąg-Różycka, *Miniatury w Kodeksie Gertrudy: kilka słów uzupełnienia*, [w:] *Lapides viventes. Zaginiony Kraków wieków średnich*, Kraków 2005, s. 115-120; A. Andrzejuk, *Gertruda Mieszkówna i jej modlitewnik*, Warszawa 2006; K. Targosz, *Treści maryjne w modlitwach z Kodeksu Gertrudy i ich współbrzmienie ikonograficzne*, [w:] *Kobiety i kultura religijna. Specyficzne cechy religijności kobiet w Polsce*, red. J. Hoff, Rzeszów 2006, s. 49-94; *Gertruda Mieszkówna i jej manuskrypt*, red. A. Andrzejuk, Warszawa 2007; *Gertruda Mieszkówna i jej modlitwy*, red B. Listkowska, A. Andrzejuk, Warszawa 2010; Michałowska (2011), s. 307-309, 545-548; *Gertruda Mieszkówna i jej rękopis*,

red. A. Andrzejuk, Warszawa 2013; M. Matla, *Czeskie wpływy w życiu religijnym i piśmiennictwie państwa piastowskiego w X-XI wieku*, Poznań 2017, s. 316-335; G. Pac, *Kalendarz z Kodeksu Gertrudy jako świadectwo dewocji monarszej. Wokół kultu świętych na styku chrześcijaństwa łacińskiego i wschodniego w XI w.*, „RH”, 84 (2018), s. 31-68.

527.

— **Modlitwy pasyjne z rękopisu BN Ms. 8025 II**

1 ćw. XVI w., krąg bernardyński; dziewięć modlitw pasyjnych w języku polskim stanowiących część łacińskiej pasji (*Passio Domini nostri Iesu Christi...*).

Inc. *O, Krzyże Święty, bądź pozdrowion, na którym Pan Bog...; O, Panie Jezu Chryste, któryś...; O, Panie Jezu Chryste, chwałę Cię...; O Boże, któryś dla odkupienia świata...; Dziękuję Tobie, Panie Jezu Chryste...*

Mss. Warszawa BN Ms. 8025 II, k. 4, 27-28v, 33, 41v, 48-50, 51v, 63, 70v-71.

Edd. E. Kałużniacki, *Kleinere altpolnische Texte aus Handschriften des XV. und des Aufange des XVI. Jahrhunderts*, „Sitzungsberichte der Philosophisch-Historischen Classe der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften”, 101 (1882), s. 290-293; Kryński, Kryński (1925), s. 179-181; (fragm.) Wydra, Rzepka (2004), s. 28.

528.

— **Modlitwy Wacława (Godzinki Wacława, Modlitewnik Wacława)**

1476-1482 r.; prozaiczna wersja godzinek do NMP, św. Anny (2 poł. XV w.), Anioła Stróża (1 poł. XV w.), o niejednorodnym charakterze (fragmenty hymniczne i psalmiczne, modlitwy, responsoria, antyfony i in.), przepisana (skompilowana?) przez Wacława z Brodni.

Mss. Budapeszt ELTE Könyvtár Ms. VI, Slav.2.

Edd. L. Malinowski, ‘Modlitwy Wacława’. *Zabytek języka polskiego z wieku XV*, „Pamiętnik Akademii Umiejętności w Krakowie Wydział filologiczny i filozoficzny”, 2 (1875), s. 1-104; L. Malinowski, ‘Modlitwy Wacława’. *Zabytek języka polskiego z w. XV z Kodeksu Biblioteki Uniwersyteckiej w Budapeszcie*, Kraków 1887; (fragm.) Brückner (1923); (fragm.) Kryński, Kryński (1925), s. 165-172; (fragm.) Vrtel-Wierczyński (1977), s. 373-376; (fragm.) Mazurkiewicz (2000b), s. 67-70; *Biblioteka zabytków*.

Comm. NK, t. 1, s. 231-232; W. Nehring, *Iter Florianense. O Psalterzu floriańskim łacińsko-polsko-niemieckim w szczególności o polskim jego dziale*, Poznań 1871, s. 41-43; H. Suchecki, ‘Modlitwy Wacława’. *Zabytek mowy staropolskiej odkryty przez Al. hr. Przeczdzickiego*, „Rocznik Towarzystwa Naukowego Krakowskiego”, 20 (1871), s. 33-58; Nehring (1886), s. 47-50; A. Brückner, *Psalterze polskie do połowy XVI w.*, „Rozpr. AU. Wydz. Fil.”, 34 (1902), s. 293-299; Brückner (1902-1904), t. 2, s. 24-30; t. 3, s. 99-103; Łoś (1915), s. 170-171,

224-225; Łoś (1922), s. 153-155, 213-215; A. Prochaska, *Modlitewnik czy godzinki staropolskie?* (Wacława), „Pam. Lit.”, 13 (1915), s. 50-52; J. Wojtkowski, *Powstanie godzinek o Niepokalanym Poczęciu Najświętszej Marii Panny z ‘Modlitw Wacława’*, „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne”, 2 (1955), s. 23-28; Wojtkowski (1966), s. 226-233, 237-239; T. Borcz, *Polskie modlitewniki XV i XVI stulecia*, „Studia Pelplińskie”, 1 (1969), s. 79-80; K. Rymut, *Uwagi o języku ‘Modlitw Wacława’*, „PF”, 32 (1985), s. 305-321; Michałowska (1995), s. 581-582; Z. Staszewski, M. Cybulski, *Fleksja ‘Modlitw Wacława’*, [w:] *Pol-szczyzna średniowieczna i renesansowa*, Łódź 1990, s. 159-172; M. Cybulski, *‘Modlitwy Wacława’ a Psalterz*, [w:] *Tekst sakralny. Tekst inspirowany liturgią*, red. G. Habrajska, Łódź 1997, s. 107-113; Z. Staszewska, *Język ‘Modlitw Wacława’*. *Ortografia, fonetyka, fleksja*, Łódź 1997; Z. Staszewska, *Akty prośby w ‘Modlitwach Wacława’*, „Językoznawstwo: współczesne badania, problemy i analizy językoznawcze”, 4 (2010), s. 89-106; Michałowska (2011), s. 552-553; B. Łukaszevska, *Siedem psalmów pokutnych z rękopisu numer 183 Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie*. *Edycja*, Lublin 2016, s. 165-166.

529.

— *Modus preparandi se ad mensam*

1 poł. XVI w.; wierszowany wykład zasad zachowania się przy stole w j. polskim przeznaczony dla zakonników bernardyńskich.

Inc. *Niżli siądziesz do stołu, masz umysł sprostować...*

Mss. Bibl. Prowincji OO. Bernardynów w Krakowie Ms. 19/R, s. 362-365.

Facs. W. Wydra, W. R. Rzepka, *Teksty polskie z pierwszej połowy XVI wieku (z rękopisu nr 19/R Biblioteki Prowincji OO. Bernardynów w Krakowie)*, cz. 3, „SO”, 37 (1980), fot. 1-2.

Edd. Wydra, Rzepka, *Teksty polskie...*, s. 127-129.

Comm. Wydra, Rzepka, *Teksty polskie...*, s. 135-136; Michałowska (2011), s. 555.

530.

— *Mors et miracula beati Veneri, episcopi Plocensis (Śmierć i cuda bł. Wenera, biskupa płockiego)*

Po 1275 r., Płock, krąg kapituły katedralnej i płockich dominikanów.

Inc. *Anno Domini MCCXLV...*

Mss. Warszawa BN Ms. BOZ 54, k. 463-464v; Warszawa BN Ms. Lat.F.ch.II.219, k. 147v-149v (zniszczony).

Edd. MPH 4, s. 748-754.

Comm. *Hagiografia Polska*, t. 2, s. 513-521; S. Trawkowski, *Każń kasztelana Bolesty (1170 r.) w tradycji płockiej*, „StŻr”, 14 (1969), s. 53-61 [przedr. w: tenże, *Opu-scula medievistica. Studia nad historią społeczną Polski wczesnopiastowskiej*, Warszawa 2005, s. 110-123]; K. Skwierczyński, *Recepcja idei gregoriańskich*

w Polsce do początku XIII wieku, Wrocław 2005 (Toruń 2016²), s. 237-238; P. Figurski, *Przekaz ideowy i datacja 'Mors et miracula beati Veneri'*, „StŻr”, 48 (2010), s. 39-57; Kaliszuk (2016), t. 2, cz. 2, s. 1151.

531.

— *Mowa dyplomaty królewskiego do biskupa ołomunieckiego Protazego*

VII 1471 r., Kraków; anonimowa mowa – odpowiedź na propozycje w sprawie tronu czeskiego, przedstawione przez Protazego z Boskovic, biskupa ołomunieckiego, wysłannika Macieja Korwina.

Inc. *Non existimat serenissimus princeps dominus Kazimirus Poloniae rex, ut iuxta legationem...*

Edd. CE 1/2, nr 221, s. 253-256 [wg wydawcy „z archiwum w Chebie (Eger) czeskim”].

532.

— *Mowa dyplomaty królewskiego przed papieżem Kalikstem w 1458 r.*

1458 r.; mowa przygotowana do wygłoszenia przed papieżem Kalikstem III w Rzymie po 20 III 1458 r.; zawiera wątki propagandowe oraz historyczne; w rękopisie znajduje się dopisek „Strzampinski Tho.”, co może wskazywać na autorstwo Tomasza Strzepińskiego (zob.); wg M. Wilamowskiego autorstwo to jest wątpliwe.

Inc. *Casimiri regis Poloniae contra Cruciferos apud Sed. Ap. Nicolaum [s]. Non est parum, pater beatissime, tui culminis sacrati maiestatem attendere...*

Mss. Kraków BJ Ms. 42, k. 151-155.

Edd. CE 1/2, nr 162, s. 172-180 [z datacją: 1457].

Comm. A. Wojtkowski, *Tezy i argumenty polskie w sporach terytorialnych z Krzyżakami*, Olsztyn 1968, s. 106-108; M. Wilamowski, *Apologia polityki polskiej przed papieżem Kalikstem III z roku 1458 i jej treści propagandowe*, „Historia. Pismo młodych historyków”, 1 (1993), s. 115-135.

533.

— *Mowa dyplomaty królewskiego w senacie weneckim*

Ok. 3 VII 1486 r.; mowa wygłoszona przez jednego z polskich posłów królewskich (Zbigniewa z Brzezia ?) w senacie weneckim.

Inc. *Ilustrissime princeps. Cum propter vicinitatem...*

Mss. Zagrzeb Arch. Akademii Nauk Ms. 4 c. 6, k. 22-23.

Edd. *Materiały do dziejów dyplomacji polskiej z lat 1486-1516 (Kodeks zagrzebski)*, oprac. J. Garbacik, Wrocław 1966, nr 2, s. 6-9.

534.

— *Mowa przeciwko Krzyżakom (Oratio contra Cruciferos)*

1454 r. (?); anonimowa mowa w sprawie krzyżackiej.

Inc. Vere autem porro tepente, ut ait Maro...*Mss.* Kraków BJ Ms. 42, k. 155v-156.

535.

— *Mowa przeciwko Krzyżakom wobec papieża Eugeniusza IV*

XI (?) 1431 r.; anonimowa mowa polskiego posła do papieża Eugeniusza IV w sprawie krzyżackiej. Polskimi posłami byli królewscy sekretarze Jan Laska i Mikołaj [Lasocki?]. Jeden z nich był zapewne autorem mowy.

Inc. Voluisset, beatissime pater, serenissimus princeps et dominus noster rex...*Mss.* Kraków Bibl. Czart. Ms. 233 III, s. 423-427.*Edd.* CE 2, nr 199, s. 271-273.

536.

— *Mowy królewiczów polskich*

1470 r.; mowy polskich królewiczów Władysława (ur. 1456 r.), Kazimierza (ur. 1458 r.), Jana Olbrachta (ur. 1460 r.) i Aleksandra (ur. 1461 r.) Jagiellończyków wygłaszane na powitanie legata papieskiego Aleksandra oraz biskupa wrocławskiego Jakuba z Sienna.

Mss. Kraków BJ Ms. 2367.*Edd.* CE 1/2, dodatek, cz. 5, s. 338-343.

N

537.

— ***Nabożna rozmowa świętego Biernata z Panem Jezusem, nowo narodzonym Dzieciątkiem***

XV-XVI w.; anonimowa kolęda, przekład pieśni *Dies est laetitiae...*, wiązana też z Baltazarem Opecem (zob.).

Inc. *Zdrow bądź, Jezu maluski, jenżeś krol niebieski...*

Edd. princ. *Żywoł wszechmocnego Syna Bożego, Pana Jezu Krysta, Stworzyciela i Zbawiciela stworzenia wszystkiego, wedle ewanjest świętych z rozmyślanim nabożnym doktorow Świętego Pisma ogarniony*, Kraków, Hieronim Wietor, 1522, k. C₂-C₃ i następne wydania.

Edd. Surzyński (1891), s. 40-43; Bobowski (1893), s. 140-143; Brückner (1923), s. 160-164; *Kolędy polskie* (1966), s. 26-29; Korolko (1980), s. 113-117; A. Nowicka-Jeżowa, 'Nabożna rozmowa świętego Biernata z Panem Jezusem, nowo narodzonym Dzieciątkiem' – tekst z kręgu mistyki cysterskiej, [w:] *Literatura i kultura polskiego średniowiecza. Człowiek wobec świata znaków i symboli*, red. P. Buchwald-Pelcowa, J. Pelc. Warszawa 1995, s. 187-190; Baltazar Opec, *Żywoł Pana Jezu Krysta (1522)*, wyd. W. Wydra, R. Wójcik, Poznań 2014, s. 64-73.

Comm. S. Dobrzycki, *Najdawniejsze kolędy polskie*, [w:] *Z dziejów literatury polskiej*, Kraków 1907, s. 69-70; Nowicka-Jeżowa, 'Nabożna rozmowa'..., s. 179-205; Michałowska (1995), s. 461-463.

538.

— ***Nabożne i rozkoszne tolenie z przywitaniem i z pozdrowieniem nowo narodzonego Pana Jezusa poczynać się***

XV-XVI w.; anonimowa kolęda; wiązana też z Baltazarem Opecem (zob.).

Inc. *Dziecię namilejsze, proszę cię, nie płaczy...*

Edd. princ. *Żywoł wszechmocnego Syna Bożego, Pana Jezu Krysta, Stworzyciela i Zbawiciela stworzenia wszystkiego, wedle ewanjest świętych z rozmyślanim nabożnym doktorow Świętego Pisma ogarniony*, Kraków, Hieronim Wietor, 1522, k. C₃-C₄ i następne wydania.

Edd. Surzyński (1891), s. 43-45; Bobowski (1893), s. 141-147; Brückner (1923), s. 164-166; *Kolędy polskie* (1966), s. 30-31; Korolko (1980), s. 118-121; Balta-

zar Opec, *Żywot Pana Jezusa Krysta (1522)*, wyd. W. Wydra, R. Wójcik, Poznań 2014, s. 73-79.

Comm. Łoś (1915), s. 463; Łoś (1922), s. 481; S. Dobrzycki, *Najdawniejsze kolędy polskie*, [w:] *Z dziejów literatury polskiej*, Kraków 1907, s. 69-70; Michałowska (1995), s. 609.

539.

— *Nas wszech nadziejo przemiela...*

XIV/XV w.; pieśń maryjna, przekład czeskiej pieśni *Ach preslavná matko Božie...*

Mss. Rękopis z XV w. opisany przez M. H. Juszyńskiego (tzw. *Kancjonał Przeworszczyka* (zob.)), zaginiony.

Edd. M. H. Juszyński, *Dykcjonarz poetów polskich*, Kraków 1820, t. 1, Wstęp nlb; Wiszniewski (1840-1851), t. 1, s. 393-394; Bobowski (1883), s. 53-57; Nehring (1886), s. 172-173; Surzyński (1891), s. 166-168; Bobowski (1893), s. 42-43; Brückner (1923), s. 141-142; Korolko (1980), s. 164-166; (fragm.) Michałowska (1995), s. 351, 379; Mazurkiewicz (2000b), s. 96-97; *Literatura stropolska*, t. 1, s. 65-66; Mazurkiewicz (2002), s. 329; *Biblioteka zabytków*.

Comm. NK, t. 1, s. 289; Bobowski (1885), s. 56-59; Łoś (1915), s. 401; Łoś (1922), s. 414-415; Pikulik (1984a), s. 90-93; Michałowska (1995), s. 378-379; Mazurkiewicz (2002), s. 65, 327-331; Michałowska (2011), s. 562-563.

540.

— *Nastał nam dzień wesoly Narodzenia bożego...*

XV w.; anonimowa kolęda, przekład pieśni *Dies est laetitiae...*

Edd. princ. *Żywot wszechmocnego Syna Bożego, Pana Jezusa Krysta, Stworzyciela i Zbawiciela stworzenia wszystkiego, wedle ewanjest świętych z rozmyślaniami nabożnymi doktorów Świętego Pisma ogarniony*, Kraków, Hieronim Wietor, 1522, k. C₁V-C₂; *Żywot Pana Jezusa Krysta Stworzyciela i Zbawiciela rodzaju ludzkiego wedle Ewanjest świętych z rozmyślaniami nabożnymi doktorów pisma świętego krotko zebrany*, Kraków, Florian Ungler, 1522.

Edd. Surzyński (1891), s. 30-32; Bobowski (1893), s. 138; Brückner (1923), s. 157-160; *Kolędy polskie* (1966), s. 22-23; Korolko (1980), s. 109-112.

541.

— *Necrologium abbatiae Sanctae Mariae Lubinensis (Liber mortuorum monasterii Lubinensis Ordinis S. Benedicti)*

Ok. 1430-1434, Lubiń; nekrolog klasztoru benedyktynów w Lubiniu, kontynuowany w XV i XVI w.

Inc. *Kalendis Januari. Commemoracio Scolastice femine...*

Mss. Warszawa BN Ms. Lat.Q.v.I.168 (zniszczony).

Edd. MPH s.n. 9/2, s. 3-115.

Comm. Z. Perzanowski, *Wstęp*, [w:] MPH s.n. 9/2, s. V-XLVIII; Z. Perzanowski, *Rękopisy Księgi brackiej i Nekrologu opactwa lubińskiego*, „StŻr”, 21 (1976), s. 79-83; Kaliszuk (2016), t. 2, cz. 2, s. 711-712.

542.

— *Necrologium Zverinecense (Nekrolog klasztoru norbertanek na Zwierzyńcu)*

Pierwotna wersja z XII-XIII w., noty zachowały się w rękopisie z 1719 r.

Mss. Archiwum Klasztoru ss. Norbertanek na Zwierzyńcu Ms. 38.

Edd. J. Rajman, *Średniowieczne zapiski nekrologu klasztoru norbertanek na Zwierzyńcu*, „NP”, 77 (1992), s. 37-55.

Comm. C. Deptuła, *O niektórych źródłach do historii zakonu premonstratenskiego w Polsce w XII i XIII w.*, „ABMK”, 22 (1971), s. 199-202; Rajman, *Średniowieczne zapiski...*, s. 33-37.

543.

— *Nitor inclitae claredinis...*

1424 r.; anonimowa pieśń na okoliczność narodzin królewicza Władysława, parafraza motetu na Boże Narodzenie z akrostychem *Nicolaus*, przypisywana Stanisławowi Ciołkowi (zob.), Mikołajowi z Błonia (zob.) lub Mikołajowi z Radomia (zob.).

Mss. Warszawa BN Ms. 8054 III, k. 180v-181.

Facs. Perz (1973), s. 52-53.

Edd. Z. Jachimecki, *Muzyka na dworze króla Władysława Jagiełły 1424-1430*, „Rozpr. AU. Wydz. Fil.”, 54 (1916), s. 11-13; T. Tyc, *Z dziejów kultury w Polsce średniowiecznej*, Poznań 1924, s. 66-67; R. Gansiniec, *Liryka Stanisława Ciołka*, „RH”, 23 (1957), s. 166-167; Perz (1973), s. 52-53; Perz (1976), s. 33-34, 244-248; H. Kowalewicz, *Twórczość liryczna Stanisława Ciołka*, „Eos”, 65 (1977), s. 160-161; (fragm.) Michałowska (1995), s. 688-689; Liman (2004), s. 370-373.

Transl. Gansiniec, *Liryka Stanisława Ciołka...*, s. 166-167; (fragm.) Michałowska (1995), s. 688-689; Liman (2004), s. 370-373; Włodarski (2007), s. 86-88.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 3, s. 486 [pod hasłem: Ciołek, Stanisław]; M. Szczepańska, *Muzyczne opracowania tekstów Stanisława Ciołka*, „RH”, 23 (1957), s. 177-182; Kowalewicz (1967), s. 87; Michałowska (1995), s. 685-690; Michałowska (2011), s. 522-523.

544.

— *Nobilis atque pia...*

Pocz. XVI w.; werset allelujacyjny ku czci NMP.

Mss. Włocławek BWSD Ms. 1.

Edd. Pikulik (1984b), s. 203.

Comm. Pikulik (1984b), s. 203-204.

545.

— *Nobis diem dat orbita...*

XV w.; hymn ku czci św. Małgorzaty.

Edd. princ. *Breviarium*, Bazylea 1500; *Viaticum*, Lyon 1513.

Edd. Kowalewicz, Morawski (1991), s. 105.

546.

— *Notabile de divisione Apostolorum*

Ok. 1470 r.; anonimowe kazanie na święto Rozesłania Apostołów lub na dzień św. Tomasza.

Inc. *Thoma, qui vidisti me, credidisti, beati qui non viderunt etc.* [Io 20, 29]. – *Augustinus dicit: hodierna die, fratres karissimi, gaudere debemus, qui Divisionem apostolorum celebramus, quorum divisio est nostra collectio...*

Mss. Kraków BJ Ms. Przyb. 2/84, k. 94-98.

Edd. M. Kowalczyk, *Grunwald w tradycji kaznodziejsko-kronikarskiej z końca XV wieku*, „Anal. Crac.”, 19 (1987), s. 261-266.

Comm. Kowalczyk, *Grunwald w tradycji...*, s. 256-257.

547.

— *Notae Cracovienses*

XV w.; zapiski rocznikarskie o wydarzeniach XIII-XV w.

Mss. Kraków BJ Ms. 1607, s. 652-653.

Edd. *Notae Cracovienses*, wyd. W. Kętrzyński, [w:] MPH 5, s. 905-906.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 8, s. 274.

548.

— *Notae de Universitate Studii Cracoviensis*

XV/XVI w.; połączone przez wydawcę pod jednym tytułem trzy fragmenty, wpisane do dwóch różnych rękopisów; zapiski obejmują wydarzenia związane z Uniwersytetem Krakowskim z lat 1400-1501, 1494, 1515.

Mss. Luźna karta (zapiski z lat 1400-1501, 1515) (rękopis nieustalony); Kraków Bibl. Czart. Ms. 1317 II, k. 292v (s. 582) (zapiski z 1494 r.).

Edd. *Notae de Universitate Studii Cracoviensis*, wyd. W. Kętrzyński, [w:] MPH 5, s. 907-908.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 8, s. 278.

549.

— *Notae Gneznenses (Noty gnieźnieńskie)*

Zapiski z lat 1454-1459, być może autorstwa Sędziwoja z Czechła (zob.).

Mss. Kraków Bibl. Czart. Ms. 1310 IV, s. 606 (autograf?).

Edd. *Notae Gneznenses*, wyd. W. Kętrzyński, [w:] MPH 5, s. 909.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 8, s. 280.

550.

— *Nova nunc oritur stella...*

Pocz. XVI w.; anonimowa (z akrostychem *Nicolaus*) sekwencja poświęcona Niepokalanemu Poczęciu NMP.

Edd. *princ.* Mszał krakowski, Wenecja 1532.

Edd. *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 105-106.

Comm. Kowalewicz (1965), s. 239-240; Kowalewicz (1967), s. 128-129; Pikulik (1974), s. 120, 312; J. J. Kopeć, *Bogarodzica w kulturze polskiej XVI wieku*, Lublin 1997, s. 209-210; Mazurkiewicz (2002), s. 109; K. Janus, *Duch Święty w tekstach polskiego średniowiecza*, „Teologia w Polsce”, 8 (2014), nr 2, s. 133.

551.

— *Nuż wy, bielscy [dębscy] panowie.../Vos Bialincenses parvuli (Nunc Dabienses domini...)*

2 poł. XV w.; kolęda; występuje w dwóch wariantach, w wariacie „bielscy” wchodziła w skład *Rotuły kolędowej* (zob.).

Mss. Kraków Bibl. PAU/PAN Ms. 1578, k. 3 (przekaz „bielscy”); Kraków Bibl. Prowincji OO. Bernardynów, Inc. nr 12, *Nicolaus de Hanapis, Biblia pauperum*, Strasburg 1490, wpis z 1 poł. XVI w. (przekaz „dębscy”).

Facs. W. Wydra, *Teksty kolędowe z pierwszej połowy w. XVI zapisane w inkunabule bernardynów krakowskich. Czy „scenariusz” żakowskich igr bożonarodzeniowych?*, „Pam. Lit.”, 69 (1978), z. 3, s. 149-171 (przekaz „dębscy”); Michałowska (1995), s. 420 (przekaz „bielscy”).

Edd. W. Sereżyński, *Trzy zabytki języka polskiego z drugiej połowy XV wieku*, Sprawozdania Komisji Językowej Akademii Umiejętności, 1 (1880), s. 156-157 (przekaz „bielscy”); Bobowski (1893), s. 78 (przekaz „bielscy”); Brückner (1923), s. 105-107 (przekaz „bielscy”); *Kolędy polskie* (1966), s. 15 (przekaz „bielscy”); Wydra, *Teksty kolędowe...*, s. 152, 165; Korolko (1980), s. 95-96; *Toć jest dziwne a nowe*, s. 42; *Literatura staropolska*, t. 1, s. 35; Wydra, *Rzepka* (2004), s. 255-256; *Biblioteka zabytków* (przekaz „bielscy”).

Comm. Łoś (1915), s. 413-415; NK, t. 1, s. 291, 293-295; S. Dobrzycki, *Najdawniejsze kolędy polskie*, [w:] *Z dziejów literatury polskiej*, Kraków 1907, s. 61; A. Filaber, *Kolędy polskie w rękopisach XV i początku XVI wieku*, [w:] *Muzyka*

religijna w Polsce. Materiały i studia, red. J. Pikulik, t. 1, z. 1, Warszawa 1975, s. 20-22, 39-42, 52-53; Wydra, *Teksty kolędowe...*, s. 149-171; Pikulik (1984a), s. 80-82; Michałowska (1995), s. 421.

O

552.

— *O amica pudica dei...*

Koniec XIV w., Kraków; oficjum rymowane o św. Barbarze.

Mss. Kraków ABKKK Ms. 27; Kraków BJ Ms. 1256.

Edd. AH, t. 5, s. 145-148; (fragm.) B. Gładysz, *O łacińskich oficjach rymowanych z polskich źródeł średniowiecznych*, „Pam. Lit.”, 30 (1933), z. 3-4, s. 331-336.

Transl. (fragm.) Włodarski (2007), s. 36-38.

Comm. Gładysz, *O łacińskich oficjach...*, s. 331-336; Kowalewicz (1967), s. 121; Ożóg (1987), s. 86-88; Morawska (1998), s. 348.

553.

— *O Barbara, quae despoliaris...*

Przed 1526 r.; werset allelujacyjny ku czci św. Barbary, prawdopodobnie utwór polski.

Mss. Tarnów Muz. Diec. sekwencjarz, b.s., ok. 1526 r.

Edd. Pikulik (1995), s. 192-194.

554.

— *O ciało Boga żywego...*

XV w.; pieśń na Boże Ciało.

Mss. Warszawa BN Ms. Lat.Q.ch.I.130, k. 122v-126 (zniszczony), odpis Ł. Gołębiowskiego; rękopis nieznanego pochodzenia, znany wyłącznie z odpisu i podobizny w edycji J. Mottego, zaginiony po 1836 r., tzw. *Modlitewnik Nawojki* (zob.).

Facs. *Książeczka do nabożeństwa, na której się modliła S. Jadwiga, z rodu królów polskich podług pierwszego rękopismu, wraz z załączeniem naśladowania oryginału*, wyd. J. Motty, Poznań 1823, b.n.; *Książeczka do nabożeństwa Jadwigi księżniczki polskiej*, wyd. S. Motty, Poznań-Warszawa 1875.

Edd. Motty, *Książeczka do nabożeństwa na której...*, s. 154-158; Maciejowski (1852), t. 3, s. 127-128, 132-133; *Książeczka do nabożeństwa...*; Bobowski (1885), s. 115-116; Nehring (1886), s. 191-192; Surzyński (1891), s. 18-20; Bobowski (1893), s. 96-99; Brückner (1923), s. 110-111; Korolko (1980), s. 239-241; *Toć jest dziwne a nowe*, s. 51-52; M. Elżanowska, *Pieśni łysogór-*

skie'. *Prolegomena filologiczne*, „Pam. Lit.”, 88 (1997), z. 2, s. 156-157; *Literatura staropolska*, t. 1, s. 59-60; *Biblioteka zabytków*.

Comm. NK, t. 1, s. 290; Bobowski (1885), s. 112-117; Łoś (1915), s. 412-413; Łoś (1922), s. 426-427; Wojtkowski (1966), s. 260; Pikulik (1984a), s. 88-90; Wydra (1992), s. 82-85; Elżanowska, 'Pieśni łysogórskie'..., s. 131-159; Morawska (1998), s. 299; J. Pikulik, *Życie muzyczne benedyktynów na Świętym Krzyżu w XV wieku*, [w:] *Z przeszłości opactwa łysogórskiego*, red. K. Bracha, J. Różański, M. Marczevska, Kielce 2018 [pierw. 1995], s. 31.

555.

— *O Dorothea, afflictorum adiutrix...*

Przed 1507 r.; utwór allelujatyczny ku czci św. Doroty.

Mss. Kraków ABKKK Ms. 43.

Edd. Pikulik (1995), s. 194-196.

556.

— *O felix hec novitas...*

XIV w.; sekwencja na święto Obrzezania Pańskiego.

Mss. Kraków Arch. Klasztoru ss. Klarysek Ms. 205, k. 138; Stary Sącz Klasztor ss. Klarysek Ms. 2a, k. 353v; Gniezno Arch. Archid. Ms. 170, k. 248v; Tarnów Muz. Diec. Ms. 2015, k. 152v.

Edd. *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 137; *Kolędy polskie* (1966), t. 2, s. 517; MAP, s. 14-15; Pikulik (1976), s. 151.

Comm. EK, t. 14, kol. 381; Kowalewicz (1965), s. 27-271; Kowalewicz (1967), s. 159-160; Pikulik (1973), s. 45-46; Pikulik (1974), s. 110, 225; Morawska (1998), s. 334; M. Szczotka, *Trzynastowieczny graduał Ms. 205 z Biblioteki Klarysek Krakowskich w świetle polskiej i europejskiej tradycji liturgiczno-muzycznej. Studium źródłoznawcze*, „ABMK”, 71 (1999), s. 332; B. Augustyniak, *Sekwencje mszalne w czesko-polskiej prowincji franciszkańskiej XIII-XIV wieku: wybrane zagadnienia*, „Saeculum Christianum”, 7 (2000), z. 2, s. 123-124, 128-130; Morawski (2006), s. 503-504.

557.

— *O flos et decus Poloniae...*

XV w.; utwór allelujatyczny ku czci św. Stanisława.

Mss. Kraków ABKKK Ms. 45.

Edd. I. Pawlak, *Śpiewy allelujatyczne o św. Stanisławie w krakowskich przedtrydenckich graduałach diecezjalnych*, „Summarium. Sprawozdania Towarzystwa Naukowego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego”, 7 (1978), s. 87; Pikulik (1995), s. 201-203.

Comm. Morawska (1998), s. 345.

558.

— *O gemma patientiae...*

Pocz. XVI w.; utwór allelujacyjny ku czci św. Hieronima, prawdopodobnie powstały w Polsce.

Mss. Kraków ABKKK Ms. 43; Tarnów Muz. Diec. sekwencjarz, b.s., ok. 1526 r.

Edd. Pikulik (1995), s. 203-204.

559.

— *O gloriosum lumen Ecclesiae...*

XV w.; utwór allelujacyjny ku czci św. Augustyna.

Mss. Kraków ABKKK Ms. 43; Ms. 45; Arch. Klasztoru ss. Norbertanek na Zwierzyńcu Ms. 508.

Edd. Pikulik (1995), s. 204-205.

560.

— *O Jezu miły bardzo dobry...*

XV w.; rymowana modlitwa.

Mss. Włocławek BWS D Inc. XV.F.1162 (dawna: Inc. F 1509): Joannes Herolt, *Sermones Discipuli de tempore et sanctis...*, Bazylea, Nicolaus Kessler, 1486, dodatkowa karta, dopisek.

Facs. *Glosy i drobne teksty polskie do 1550 roku z inkunabułów Kalisza, Kazimierza Biskupiego, Koła, Sieradza i Warty*, wyd. J. Wojtkowski, Poznań 1965.

Edd. *Glosy i drobne teksty...*, s. 29-30.

561.

— *O Ludovice...*

XIV w.; utwór allelujacyjny ku czci św. Ludwika.

Mss. Kraków Arch. Klasztoru ss. Klarysek Ms. 205, k. 142v.

Edd. Pikulik (1995), s. 208-209.

Comm. Morawska (1998), s. 344; M. Szczotka, *Trzynastowieczny graduał Ms. 205 z Biblioteki Klarysek Krakowskich w świetle polskiej i europejskiej tradycji liturgiczno-muzycznej. Studium źródłoznawcze*. „ABMK”, 71 (1999), s. 253-368; 72 (1999), s. 353-443.

562.

— *O Maria, ancilla Trinitatis...*

XV/XVI w.; werset allelujacyjny ku czci NMP.

Mss. Kraków ABKKK Ms. 42; Ms. 46; Cieszyn Książnica Cieszyńska Ms. DD I 28, s. 61.

Edd. Pikulik (1984b), s. 213-214.

Comm. Pikulik (1984b), s. 214-216.

563.

— *O Maria, deifcae...*

Pocz. XVI w.; werset allelujacyjny ku czci NMP.

Mss. Cieszyn Książnica Cieszyńska Ms. DD I 28, s. 306.

Edd. Pikulik (1984b), s. 216.

Comm. Pikulik (1984b), s. 217-218.

564.

— *O Maria, flos virginum, velut rosa vel lilium, racz sia dzisia modlić...*

Pocz. XVI w.; rymowana modlitwa w j. polskim.

Mss. Nieznany rękopis BUW, XVI w., odpis H. Łopacińskiego.

Edd. Łoś (1915), s. 530-531; Mazurkiewicz (2000b), s. 34.

Comm. Łoś (1915), s. 218; Łoś (1922), s. 207.

565.

— *O Maria Magdalena...*

Pocz. XVI w. (?); utwór allelujacyjny ku czci św. Marii Magdaleny.

Mss. Kraków Arch. Klasztoru ss. Klarysek Ms. 205, dopisek z XVI w.

Edd. Pikulik (1995), s. 210-212.

Comm. M. Szczotka, *Trzynastowieczny graduał Ms. 205 z Biblioteki Klarysek Krakowskich w świetle polskiej i europejskiej tradycji liturgiczno-muzycznej. Studium źródłoznawcze.* „ABMK”, 71 (1999), s. 253-368; 72 (1999), s. 353-443.

566.

— *O Maria, reatrix poli...*

Pocz. XVI w.; werset allelujacyjny ku czci NMP.

Mss. Cieszyn Książnica Cieszyńska Ms. DD I 28, s. 61.

Edd. Pikulik (1984b), s. 233.

Comm. Pikulik (1984b), s. 234-235.

567.

— *O Maria, spes desperatorum...*

XV w.; werset allelujacyjny ku czci NMP.

Mss. Kraków BJ Ms. 1267; Łódź AP Ms. PL 39-602-15; Cieszyn Książnica Cieszyńska Ms. DD I 28.

Edd. Pikulik (1984b), s. 241-242.

Comm. Pikulik (1984b), s. 242-244.

568.

— *O Maryja, kwiatku panięński...*

XV/XVI w.; anonimowa pieśń maryjna, wiązana z kręgiem Władysława z Gielniowa (zob.).

Mss. Warszawa BOK Ms. 84 (inw. 12) (zniszczony).

Edd. Bobowski (1885), s. 86-88; Surzyński (1891), s. 185-187; Bobowski (1893), s. 69-71; Łoś (1915), s. 468-469; Brückner (1923), s. 136-138; Korolko (1980), s. 157-160; Mazurkiewicz (2000b), s. 149-151; Mazurkiewicz, Mikoś (2002), s. 43-45; Mazurkiewicz (2008), s. 60.

Comm. NK, t. 1, s. 290; Łoś (1922), s. 486; Wojtkowski (1966), s. 254-255; Pikulik (1984a), s. 90-93; Wydra (1992), s. 190; Mazurkiewicz (2002), s. 67-68 i wg indeksu.

569.

— *O Maryja, Matko Boża, panno miłościwa...*

Pocz. XVI w.; polski przekład modlitwy maryjnej *O Maria mater Christi, virgo pia...*

Mss. Cieszyn Książnica Cieszyńska Ms. DD I 28, s. 339-342.

Edd. Łoś (1915), s. 531; Korolko (1980), s. 279-280; Mazurkiewicz (2000b), s. 144-146.

Comm. Mazurkiewicz (2002), s. 66, 353.

570.

— *O Maryja, matko Krystusowa...*

XV/XVI w.; modlitwa maryjna.

Mss. Nieznany rękopis BUW, pocz. XVI w., odpis H. Łopacińskiego.

Edd. Łoś (1915), s. 531; Mazurkiewicz (2000b), s. 33.

Comm. Łoś (1915), s. 218; Łoś (1922), s. 207.

571.

— *O mulier benedicta...*

Przed 1536 r.; werset allelujacyjny ku czci NMP.

Mss. Gniezno Arch. Archid. Ms. 196.

Edd. Pikulik (1984b), s. 248.

Comm. Pikulik (1984b), s. 248-249.

572.

— *O nadroźszy kwiatku panińskiej czystości...*

XV w.; pieśń maryjna.

Mss./Edd. princ. 1. Warszawa BN, b.s., karta z okładki inkunabułu z 1481 r., być może z biblioteki klasztoru w Kobylinie, przechowywanego być może w BWSO we Włocławku (zaginiona); 2. *Pieśni postne starożytnie człowiekowi krześcijańskiemu należące...*, Raków, Sebastian Sternacki, ok. 1607.

Facs. (przekaz nr 1) A. Poliński, *Dzieje muzyki polskiej w zarysie*, Warszawa 1907, s. 35; Perz (1973), s. 164.

Edd. Surzyński (1891), s. 168-169 (na podstawie przekazu nr 2); Lubicz (1893), s. 750; Bobowski (1893), s. 393; M. Szczepańska, *Do historii polskiej pieśni w XV wieku*, „Przegląd Muzyczny”, 3 (1927), z. 5, s. 6-8; z. 6, s. 1-5; M. Szczepańska, *Zabytki muzyki polskiej wielogłosowej XV wieku*, [w:] *Z dziejów polskiej kultury muzycznej*, t. 1: *Kultura staropolska*, red. Z. Szwejkowski, Kraków 1958, s. 62-69; MAP, s. 69; Perz (1976), s. 150-151, 463; *Muzyka staropolska*, red. H. Feicht, Kraków 1966, s. 32; Mazurkiewicz (2000b), s. 152; *Biblioteka zabytków*.

Comm. Łoś (1915), s. 417-418; Łoś (1922), s. 431; Wojtkowski (1966), s. 255; Pikulik (1984a), s. 90-93; Morawska (1998), s. 281-282; Mazurkiewicz (2002), s. 66-67, 246.

573.

— *O praeclarum sidus Poloniae...*

Poł. XV w.; utwór allelujacyjny ku czci św. Stanisława.

Mss. Sandomierz Muz. Diec. Ms. 1677; Kraków ABKKK Ms. 43.

Edd. I. Pawlak, *Śpiewy allelujacyjne o św. Stanisławie w krakowskich przedtrydenckich graduatach diecezjalnych*, „Summarium. Sprawozdania Towarzystwa Naukowego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego”, 7 (1978), s. 87; Pikulik (1995), s. 217-219.

Comm. Morawska (1998), s. 346-347.

574.

— *O preclara Adalberti...*

2 poł. XIV w., Gniezno (?); sekwencja poświęcona św. Wojciechowi.

Mss. Gniezno Arch. Archid. Ms. 141; Ms. 143; Ms. 150; Ms. 170, k. 259r.; Ms. 196; Kraków BJ Ms. Przyb. 147/54; Kraków ABKKK Ms. 9; Sandomierz Muz. Diec. Ms. 1677; Łódź AP Ms. PL 39-602-15, k. 137; ponadto przekazy drukowane z pocz. XVI w. (wykaz w: *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 33).

Facs. Mikołajczak (1995), fot. 3, 4.

Edd. AH, t. 9, s. 87; RH, 13420; *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 32-33; Pikulik (1976), s. 19; Mikołajczak (1995), s. 104-109; Pikulik (1996), s. 187-188.

Transl. Mikołajczak (1995), s. 104-109.

Comm. EK, t. 14, kol. 684-685; Kowalewicz (1965), s. 179-180; Kowalewicz (1967), s. 170; Pikulik (1973), s. 91; Pikulik (1974), s. 110-111; Danielski (1997), s. 147-149; Morawska (1998), s. 339; B. Augustyniak, *Sekwencje mszalne w czesko-polskiej prowincji franciszkańskiej XIII-XIV wieku: wybrane zagadnienia*, „Saeculum Christianum”, 7 (2000), z. 2, s. 101-145.

575.

— **O przenasławniejsza panno czysta...**

Koniec XV w.; pieśń maryjna.

Mss. Odpis W. A. Maciejewskiego z nieznanego rękopisu datowanego na 1493 r.; (fragm.) Poznań Bibl. Rac. Teki Erzepkiego Ms. 1276, poz. 7, k. 54.

Edd. Maciejowski (1839), s. 373-375; Wiszniewski (1840-1851), t. 6, s. 419-420; Bobowski (1883), s. 95-97; Nehring (1886), s. 170; Surzyński (1891), s. 152-154; Bobowski (1893), s. 66-67; Brückner (1923), s. 134-135; Korolko (1980), s. 153-154; W. Wydra, *Trzy staropolskie pieśni religijne z ineditów Bolesława Erzepkiego*, „StPol”, 10 (1982), s. 222, 226; Mazurkiewicz (2000b), s. 153-154; Mazurkiewicz (2008), s. 62; *Biblioteka zabytków; Najstarsze kompozycje w Polsce XI-XVI wiek*, opr. J. Węcowski, Lublin 2016, s. 81-84.

Comm. Bobowski (1885), s. 83-84; Łoś (1915), s. 420-421; Wojtkowski (1966), s. 252-253; Pikulik (1984a), s. 90-93; Mazurkiewicz (2002), s. 67, 302.

576.

— **O Sbignee...**

2 poł. XV w.; anonimowe epitafium kardynała Zbigniewa Oleśnickiego.

Mss. Kraków ABKKK Ms. 207, s. 18-21; Sandomierz Bibl. Diec. Ms. 1253, s. 18-21.

Edd. L. Piotrowicz, *Dyalog o Zbigniewie Oleśnickim*, „Arch. do Dziej. Lit. Ośw.”, 2 (1882), s. 360-362; M. Koczerska, *Piętnastowieczne biografie Zbigniewa Oleśnickiego*, „StŻr”, 24 (1979), s. 78-80; Liman (2004), s. 140-143.

Transl. Liman (2004), s. 140-143.

Comm. Piotrowicz, *Dyalog o Zbigniewie Oleśnickim...*, s. 325-344; Koczerska, *Piętnastowieczne biografie...*, s. 48-49.

577.

— **O sidus Poloniae...**

XV w.; werset allelujacyjny ku czci św. Stanisława.

Mss. Kraków ABKKK Ms. 43; Tarnów Muz. Diec. sekwencjarz, b.s., ok. 1526 r.; Kraków Arch. Klasztoru ss. Norbertanek na Zwierzyńcu Ms. 508; Kraków APPD Ms. R XV 7 (73L).

Edd. I. Pawlak, *Śpiewy allelujatyczne o św. Stanisławie w krakowskich przedtrydenckich graduałach diecezjalnych*, „Summariusum. Sprawozdania Towarzystwa Naukowego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego”, 7 (1978), s. 87; *Monumenta Monodica Medii Aevi*, wyd. K. K. Schlager, Kassel-Basel 1987, s. 372, 739; Pikulik (1995), s. 227-228.

Comm. Morawska (1998), s. 347.

578.

— *O Verbi sponsa...*

Pocz. XV w.; utwór allelujatyczny ku czci św. Małgorzaty, prawdopodobnie powstały w Polsce.

Mss. Gniezno Arch. Archid. Ms. 170; Warszawa BN Ms. 12721 V; Kraków ABKKK Ms. 43; Tarnów Muz. Diec. sekwencjarz, b.s., ok. 1526 r.; Kraków Arch. Klasztoru ss. Norbertanek na Zwierzyńcu Ms. 508; Kraków Arch. Klasztoru ss. Klarysek Ms. 205, k. 255 v.

Edd. Pikulik (1995), s. 234-236.

Comm. Morawska (1998), s. 346; M. Szczotka, *Trzynastowieczny graduał Ms. 205 z Biblioteki Klarysek Krakowskich w świetle polskiej i europejskiej tradycji liturgiczno-muzycznej. Studium źródłoznawcze*, „ABMK”, 71 (1999), s. 253-368; 72 (1999), s. 353-443.

579.

— *O virgo clarens...*

XIV w.; werset allelujatyczny ku czci NMP.

Mss. Kraków Arch. Klasztoru ss. Klarysek Ms. 205, k. 139v.

Edd. M. Szczotka, *Trzynastowieczny graduał Ms. 205 z Biblioteki Klarysek Krakowskich w świetle polskiej i europejskiej tradycji liturgiczno-muzycznej. Studium źródłoznawcze*, „ABMK”, 71 (1999), s. 304-305.

580.

— *O virgo egregia...*

Poł. XV w.; werset allelujatyczny ku czci św. Agnieszki.

Mss. Kraków ABKKK Ms. 45.

Edd. Pikulik (1995), s. 236-238.

Comm. Morawska (1998), s. 346.

581.

— *O virgo sanctissima...*

Pocz. XVI w.; werset allelujacyjny ku czci NMP.

Mss. Cieszyn Książnica Cieszyńska Ms. DD I 28, s. 304-305.**Edd.** Pikulik (1984b), s. 252.**Comm.** Pikulik (1984b), s. 252-254.

582.

— *O wszego świata wsztek lud...*

1407 r.; anonimowa pieśń pasyjna lub wiersz eksplicytowy (autorstwo przypisywane kopiście, Szczepanowi z Krajkowa).

Mss. Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 812/I, k. 119.**Facs.** PPP, t. 2, s. 217.**Edd:** A. Brückner, *Über die älteren Texte des Polnischen*, „Archiv für Slavische Philologie”, 10 (1887), z. 3-4, s. 389; Nehring (1893), s. 534; Brückner (1902-1904), t. 1, s. 202; Brückner (1923), s. 101-102; PPP, t. 1, s. 87; Stolarska (1979), s. 64; Korolko (1980), s. 8-9; *Toć jest dziwne a nowe*, s. 49; *Literatura staropolska*, t. 1, s. 41; Walczak (1997), s. 67; Wydra, Rzepka (2004), s. 239; *Biblioteka zabytków*.**Comm.** NK, t. 1, s. 292; Brückner (1897b), s. 33, 238; Łoś (1915), s. 394; Łoś (1922), s. 407; NK, t. 1, s. 292-295; PPP, t. 1, s. 50; Stolarska (1979), s. 42-43; Pikulik (1984a), s. 82-86; A. Wilkoń, *W kręgu stylowym Bogurodzicy: ‘O, wszego świata wsztek lud’*, „Prace Językoznawcze”, 12 (1985), s. 27-40 [przedr. w: tenże, *Dzieje języka artystycznego w Polsce. Średniowiecze*, Katowice 2004, s. 57-74]; Walczak (1997), s. 67; W. R. Rzepka, W. Wydra, *O staropolskim explicitowym wierszu Szczepana z Krajkowa: ‘O, wszego świata wsztek lud’ (1407 rok)*, [w:] *Silva rerum. Księga poświęcona Profesorowi Markowi Kornaszewskiemu w 70 rocznicę urodzin*, Poznań 1999, s. 94-101; A. Czyż, *Świat liryki wczesnego średniowiecza. Pierwsza pieśń pasyjna*, [w:] *Wyobrażenia epok dawnych: obrazy-tematy-idee. Materiały sesji dedykowanej Profesorom Jadwidze i Edmundowi Kotarskim*, red. J. K. Goliński, Bydgoszcz 2001, s. 23-33.

583.

— *Objawienia św. Brygidy*XV w.; fragment polskiego przekładu *Objawień św. Brygidy Szwedzkiej*.**Mss.** Warszawa BN Ms. 8007 IV, Brigitta de Suecia, *Revelationes* [tzw. *Karta Malinowskiego*].**Facs.** J. Łoś, *Dwa teksty staropolskie*, „Materiały i Prace Komisji Językowej Akademii Umiejętności w Krakowie”, 5 (1912), s. 423-436.

Edd. Łoś, *Dwa teksty staropolskie...*, s. 423-436; Vrtel-Wierczyński (1977), s. 436-440; *Nad złoto droższe*, s. 48-49; Wydra, Rzepka (2004), s. 156-158.

Comm. NK, t. 1, s. 314; Brückner (1902-1904), t. 3, s. 164; Łoś (1915), s. 239-240; Łoś (1922), s. 234-235; B. H., K. N., *Karta (Malinowskiego) z Objawień św. Brygidy odnaleziona*, „Język Polski”, 28 (1948), nr 5, s. 146-147; S. Flemmig, *Hagiografie und Kulturtransfer. Brigitta von Schweden und Hedwig von Polen*, Berlin 2011, s. 258-268.

584.

— **Obyczaj mówienia żóltarza Panny Maryjej**

Przed 1530 r.; wierszowany psalterz maryjny, powstały prawdopodobnie w kręgu bernardyńskim.

Edd. princ. *Obyczaj mówienia żóltarza Panny Maryjej*, Kraków, Hieronim Wietor, ok. 1530.

Edd. (fragm.) Mazurkiewicz (2000), s. 223-224.

Comm. Brückner (1902-1904), t. 3, s. 159-160; Mazurkiewicz (2002), s. 120.

585.

— **Omnipotentī Deo...**

Pocz. XVI w.; werset allelujacyjny ku czci NMP.

Mss. Cieszyn Książnica Cieszyńska Ms. DD I 28, s. 336-337.

Edd. Pikulik (1984b), s. 255-256.

Comm. Pikulik (1984b), s. 256-257.

586.

— **Omnis odas nunc melodas...**

XIV/XV w., Kraków; sekwencja poświęcona św. Stanisławowi.

Mss. Dotychczas znanych ponad 20 przekazów rękopiśmiennych i drukowanych z XV-pocz. XVI w. (wykaz w: *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 60-61; Pikulik (1974), s. 112-113).

Edd. AH, t. 9, s. 252; RH, 14136; *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 60-61; Pikulik (1976), s. 179; Kowalewicz (1979), s. 243-244; Gaude, Mater Polonia, s. 121-122.

Comm. EK, t. 14, kol. 582-583; Kowalewicz (1965), s. 200-201; Kowalewicz (1967), s. 106; Pikulik (1973), s. 91; Pikulik (1974), s. 112-113, 343-344; Danielski (1978), s. 78, 82; Ożóg (1987), s. 92-93; Morawska (1998), s. 339.

Opec Baltazar – zob. Baltazar Opec

587.

— *Oracio contra febrem*

Pocz. XVI w.; modlitwa o uleczenie z febry (gorączki) w j. polskim, poprzedzona łacińskim apokryficznym prologiem opowiadającym okoliczności powstania modlitwy.

Inc. *In Parasceue Iudei crucifixerunt Dominum...*

Mss. Warszawa BN Inc. Qu 292-Qu 293, wpis na drugiej karcie tytułowej w klocu inkunabułowym zawierającym dzieła Gerardusa de Zutphania, *De spiritualibus ascensionibus*, Köln, [Ioannes Landen, ca 1498] i *De spiritualibus ascensionibus*. – *Meditationes de vita Christi*. – *Bertholdus, Horologium devotionis*. P. II. [Strassburg, Ioannes Prüss, ca 1488/94].

Facs. W. Wydra, *Dwa teksty staropolskie z przełomu XV i XVI wieku. Dekalog i 'Oracio contra Febrem'*, „StPolSJ”, 22 (2015), nr 1, s. 286.

Edd. Wydra, *Dwa teksty staropolskie...*, s. 287.

Comm. Wydra, *Dwa teksty staropolskie...*, s. 281-282.

588.

— *Oratio: Diligite sapientiam...*

XV w., Kraków; anonimowa mowa rektorska lub dziekańska.

Inc. *Diligite sapientiam. Sap. VI. – Reverendi patres... Testante nobis sacrarum scripturarum eloquio...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1587, k. 135v-138.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 154, nr 27.

589.

— *Oratio ad beanum...*

4 ćw. XV w., Kraków; anonimowa mowa do studenta rozpoczynającego naukę.

Inc. *O indomitum animal beanus! Morum inops, expers omnino virtutis, viciorum olet pluralitate...*

Mss. Kraków BJ Ms. 724, k. 170v.

Edd. M. Kowalczyk, *Trzy zabytki prozy żakowskiej w rękopisach Biblioteki Jagiellońskiej*, „Biul. BJ”, 19 (1969), nr 1/2, s. 71.

Comm. Kowalczyk, *Trzy zabytki prozy...*, s. 70-71.

590.

— *Oratio funebris in memoriam Czumbarce*

8 X 1429 r., Kraków; anonimowa mowa żałobna na śmierć Cymbarki.

Inc. *Pro... consumandis exequiis illustris Czumbarce olim ducisse Haustrie... asumpsit verbum: Non extinguetur in nocte lucerna eius... Prov. ultimo [31,*

18]... *Venerabiles patres... Chrisostomus libro secundo capitulo 1: De conpuncione cordis...*

Mss. Kraków BJ Ms. 325, s. 401-405.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 184, nr 199.

591.

— *Oratio funebris in memoriam Nicolai Kozłowski*

1443 r., Kraków (?); anonimowa mowa na śmierć Mikołaja Kozłowskiego.

Inc. *In nomine... Virorum horum preclarissimorum cetum pro suffragiis anime... magistri Kosłowskii Nicolai... assumpsi verba Joh. IIII... Credit ipse. Doctor ille divinus beatus Dyonisius...*

Mss. Kraków BJ Ms. 173, s. 308-315.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 186, nr 208.

592.

— *Oratio funebris in memoriam Petri Wolfram*

Ok. 1423 r., Kraków; anonimowa mowa żałobna na śmierć Piora Wolframa.

Inc. *Facturus sermonem pro conservandis exequiis... Petri de Wolfram licenciati in iure canonico... accipi pro themate... Transtulit nos in regnum. Ad Col. I. Chrisostomus libro secundo De conpuncione cap. 1 dicit...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2014, k. 6-12.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 184, nr 198.

593.

— *Oratio funebris in memoriam Stanislai de Scarbimiria*

9 I 1431 r., Kraków (?); anonimowa mowa pogrzebowa na śmierć Stanisława ze Skarbimierza.

Inc. *Cogitanti michi... occurrebat verbum... Luce 2... Quid fecisti nobis sic. Verum quia ipse, qui est, dicit...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1272, k. 10-12.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 185, nr 202.

594.

— *Oratio in die funebris Stanislai de Skarbimierz*

14 I 1431 r.; anonimowe kazanie na pogrzebie Stanisława ze Skarbimierza.

Inc. *In nomine... Cogitanti michi, qualiter et quibus verbis ego aquam meroris bibens...*

Mss. Kraków Bibl. PAU/PAN Ms. 6641, k. 186-187v.

595.

— *Ordo imperii Turcorum*

Ok. 1502 r.; traktat opisujący organizację państwa tureckiego, być może autorstwa polskiego posła do Turcji, Mikołaja Firleja.

Mss. Warszawa AGAD Liber legationum 3, k. 128v-131.

Edd. J. Smołucha, 'Ordo imperii Turcorum'. *Nieznana relacja z poselstwa do Turcji*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace Historyczne”, 126 (1999), s. 83-88.

Comm. Smołucha, 'Ordo imperii Turcorum'..., s. 77-88.

596.

— *Oto usta już zamknięta...*

XV w.; wiersz o śmierci i ulotności życia.

Mss. Toruń Bibl. Towarzystwa Naukowego w Toruniu, b.s., zbiór kazań, 2 poł. XV w., s. 257 (zaginiony).

Edd. T. Wierzbowski, *Dwa przyczynki do starożytnego słownictwa polskiego*, „Sprawozdania Komisji Językowej Akademii Umiejętności”, 3 (1884), s. 59; *Toć jest dziwne a nowe*, s. 74; Włodarski (1997), s. 82-83; *Le Dialogue de Maître Polycarpe avec la Mort et autres textes macabres polonais*, wyd. C. Zaremba, Paris 1997, s. 111; *Literatura staropolska*, t. 1, s. 139; Wydra, Rzepka (2004), s. 282-283; *Biblioteka zabytków*.

Comm. Brückner (1897b), s. 255; Brückner (1902-1904), t. 1, s. 234; Vrtel-Wierczyński (1952), s. 50; Michałowska (1995), s. 507-508; Michałowska (2011), s. 601-602.

— *Pamiętniki Janczara (Kronika turecka Konstantego z Ostrowicy)*

Pocz. XVI w. (?); polski przekład serbskiego antytureckiego utworu złożonego z Kroniki tureckiej, podręcznika sztuki wojennej oraz apelu do królów polskiego i węgierskiego o podjęcie walki z Turkami, napisanych na przełomie XV/XVI w. przez Konstantego Michailowicza z Ostrowicy (ok. 1435-?), Serba wziętego do tureckiej niewoli, żołnierza gwardii sułtańskiej, a później jeńca węgierskiego.

Mss. Warszawa BN Ms. BOZ 1169; Kórnik Bibl. PAN Ms. 1375.

Edd. J. Łoś, *Pamiętniki Janczara czyli Kronika turecka Konstantego z Ostrowicy napisana między 1496 a 1501*, Kraków 1912; (fragm.) Vrtel-Wierczyński (1977), s. 155-158; (fragm.) Wydra, Rzepka (2004), s. 228-231; (fragm.) Vrtel-Wierczyński (2005), s. 304-308.

Comm. NK, t. 3, s. 69-71; DPP, t. 3, s. 220; Łoś (1915), s. 300-305; Łoś (1922), s. 304-307; B. Cirlić, *Próba nowego spojrzenia na Pamiętniki Janczara*, „Pam. Lit.”, 43 (1952), z. 1-2, s. 140-170; *Konstantin Mihajlović iz Ostrovice. Janičarove Uspomene ili Turska Hronika*, Belgrad 1959; A. Danti, *Contributi all'edizione critica dei 'Pamiętniki Janczara'*, „Ricerche Slavische”, 16 (1968), s. 126-162; A. Danti, *Ani Janczar, ani autor 'Kroniki tureckiej'? (W sprawie Konstantego Michailowicia z Ostrowicy)*, „Pamiętnik Słowiański”, 19 (1969), s. 101-113; A. Danti, *Od Kronyky Turecke k Pamiętnikom Janczara*, „Slavia”, 38 (1969), z. 3, s. 351-372; S. Bylina, *Serbski plan wyprawy antytureckiej. O tzw. 'Pamiętnikach Janczara' Konstantego z Ostrowicy*, [w:] *Polsko-jugosłowiańskie stosunki literackie*, red. J. Śliziński, Wrocław 1972, s. 5-25; S. Bylina, *O tzw. 'Pamiętnikach Janczara' i ich polskich edycjach*, „Biuletyn historyków literatur zachodnio-słowiańskich”, 3 (1970), s. 52-53; G. Jovanović, *Studia nad językiem 'Pamiętników Janczara'. (Na podstawie dwóch rękopisów polskich redakcji pierwotnej)*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego, 283, Prace Językoznawcze, 37, Kraków 1972; G. Prinzing, *Zur historischen Relevanz der 'Memoiren eines Janitscharen' oder 'Türkischen Chronik' des Konstantin Mikajlović aus Ostrovica*, [w:] *Byzance et les Slaves. Études de civilisation. Mélanges Ivan Dujčev*, Paris 1979, s. 373-384; S. Bylina, *Wokół tak zwanych 'Pamiętników Janczara'*, „StŻr”, 25 (1980), s. 204-207; *Zapiski Janyczara napisany Konstantinom Michajłowiczem iz Ostrowicy*, wyd. A. I. Rogowa, Moskwa 1978; A. Danti, *O nową interpretację 'Kroniki tureckiej' – po latach*, [w:] *Studia porównawcze o literaturze staropolskiej*, red. T. Michałowska, J. Ślaski, Wrocław

1980, s. 135-156; *Memoiren eines Janitscharen oder Türkische Chronik*, wyd. R. Lachmann, Paderborn 2010 [pierw. 1975].

598.

— *Panie Jezu Kryste, chwałę Ciebie...*

XV w.; modlitwa pasyjna, występuje w różnych redakcjach (zob. *Modlitwy pasyjne z rękopisu BN Rps 8025 II*).

Mss. Kraków Bibl. Czart. Ms. 3729 II.

Comm. Brückner (1902-1904), t. 3, s. 122; Łoś (1915), s. 216; Łoś (1922), s. 204-205.

599.

— *Panie miły, Boże mocny...*

2 poł. XV w.; modlitwa eucharystyczna w j. polskim.

Mss. Wyklejka okładki nieznanego bliżej druku, XV w.

Edd. Maciejowski (1852), t. 3, s. 89; Chomętowski (1880), s. 151; Surzyński (1891), s. 126; Brückner (1902-1904), t. 3, s. 132; Korolko (1980), s. 270-271.

Comm. Łoś (1915), s. 216; Łoś (1922), s. 205; Pikulik (1984a), s. 88-90.

600.

— *Panna, Pan(n)a porodziła...*

XV w.; kolęda wchodząca w skład tzw. *Rotuły kolędowej* (zob.).

Mss. Kraków Bibl. PAU/PAN Ms. 1578.

Facs. Michałowska (1995), s. 420.

Edd. W. Seredyński, *Trzy zabytki języka polskiego z drugiej połowy XV wieku*, „Sprawozdania Komisji Językowej Akademii Umiejętności”, 1 (1880), s. 156-158; Surzyński (1891), s. 20-21; Bobowski (1893), s. 78; Brückner (1923), s. 105; *Kolędy polskie* (1966), s. 14; Korolko (1980), s. 94; *Toć jest dziwne a nowe*, s. 42; *Biblioteka zabytków*.

Comm. Łoś (1915), s. 414; Łoś (1922), s. 428; Wojtkowski (1966), s. 257-258; Pikulik (1984a), s. 80-82.

601.

— *Paradisi primatis...*

Przed 1526 r.; sekwencja poświęcona św. Michałowi.

Mss. Tarnów Muz. Diec. b.s., sekwencjarz, ok. 1526 r., k. 200.

Edd. *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 127; Pikulik (1976), s. 150-151.

Comm. EK, t. 14, kol. 1318-1319; Kowalewicz (1965), s. 262; Kowalewicz (1967), s. 162; Pikulik (1973), s. 121; Pikulik (1974), s. 114, 430.

602.

— *Pasja połocka*

XIV w.; fragment anonimowego przekładu *De passione Domini* ze *Złotej legendy* Jakuba de Voragine.

Mss. Warszawa BN Ms. Lat.Q.I.399; Ms. Lat.Q.I.411, dwie karty z końca XIV w. (?) z opraw nowożytnych rękopisów (XVII w.) zawierających dzieła Kaspra Druzbickiego (zniszczone).

Facs. (fragm.) J. Janów, *Resztki biblioteki królowej Jadwigi? (Nowe urywki 'Legendy złotej' w oprawach dzieł K. Druzbickiego)*, „Sprawozdania z czynności i posiedzeń PAU”, 49 (1948), nr 7, s. 345-350.

Edd. (fragm.) Janów, *Resztki biblioteki...*, s. 345-350; (fragm.) Wydra, Rzepka (2004), s. 115-116.

Comm. DPP, t. 2, s. 320; W. Wydra, W. R. Rzepka, *Fragment Łopacińskiego. Z problemów krytyki i analizy tekstu*, „PF”, 29 (1980), s. 309-332; Michałowska (1995), s. 610; Michałowska (2011), s. 606.

603.

— *Passio sancti Adalperti martiris (tzw. Pasja z Tagernsee)*

XI w., zapewne przed 1025 r., Tagernsee (Bawaria); żywot i męczeństwo św. Wojciecha.

Inc. *Sanctus Adalpertus primis Sclauorum...*

Mss. Monachium BSB Ms. Clm. 18897, s. 289-300; Ms. Clm. 23846.

Edd. *Passio sancti Adalperti martiris*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 1, s. 153-156; *Passio Adalberti episcopi Pragensis*, wyd. G. Waitz, [w:] MGH SS, t. 15, Hannoverae 1888, s. 706-708; A. Rutkowska-Płachcińska, *Pasje świętych Wojciecha i Brunona z tzw. kodeksu z Tagernsee*, „StŻr”, 40 (2002), s. 37-40 (wykaz wcześniejszych wydań s. 35); M. Sosnowski, *Anonimowa 'Passio s. Adalperti martiris' (BHL 40) oraz Wiperta 'Historia de predicatione episcopi Brunonis' (BHL 1471b) – komentarz, edycja, przekład*, „Rocznik Biblioteki Narodowej”, 43 (2012), s. 56-72 (wykaz wcześniejszych wydań: s. 54).

Transl. *Pasja świętego Wojciecha męczennika*, tłum. M. Plezia, B. Kürbis, [w:] *W kręgu żywotów świętego Wojciecha*, red. J. A. Spież, Kraków 1997, s. 141-147; *Średniowieczne żywoty i cuda patronów Polski*, tłum. J. Pleziowa, oprac. M. Plezia, Warszawa 1987, s. 31-39; ponadto wykaz przekładów w: A. Witkowska, J. Nastalska, *Święty Wojciech. Życie i kult. Bibliografia do roku 1999*, Lublin 2002, s. 43-444; Sosnowski, *Anonimowa Passio...*, s. 56-73.

Comm. NK, t. 1, s. 339-340; *Hagiografia Polska*, t. 2, s. 572-610; Rutkowska-Płachcińska, *Pasje świętych Wojciecha i Brunona...*, s. 19-41; Michałowska (2011), s. 610-611; Sosnowski, *Anonimowa Passio...*, s. 5-74; M. Sosnowski, *Studia nad wczesnymi żywotami św. Wojciecha – tradycja rękopiśmienna i polemika środowisk*, Poznań 2013, s. 158-196.

604.

Paulin ze Stramnic

(Grzegorz Piec)

XV w., bernardyn w klasztorze w Bydgoszczy.

Lit. J. Nowacki, *Zapiski historyczne z lat 1410-1530 (Z ksiąg Archiwum Archidiecezjalnego w Poznaniu)*, „StŻr”, 3 (1958), s. 153-183.

604/1

— **Rocznik bernardyński**

1410-1476 r.; noty historyczne Paulina.

Mss. Poznań Arch. Archid. Inc. 91, odwrocie k. tytułowej.**Edd.** Nowacki, *Zapiski historyczne z lat 1410-1530...*, s. 176-177, nr 117.**Comm.** Michałowska (2011), s. 611.

605.

Paweł Meysner

(Paulus Meisan, Meisner, Oettek, Oettele)

Dominikanin w klasztorze św. Wojciecha we Wrocławiu, w 1441 r. *lector artium*; w l. 1443-1444 studiował w Kolonii; w l. 1447-1448 *cursor sententiarum*; w 1450 r. studiował w Bolonii, w 1451 r. odbywał studia teologiczne w Kolonii, w 1462 r. po powrocie do Wrocławia lektor i przeor (1468 r.) klasztoru wrocławskiego; w 1469 r. *lector sententiarum* w konwencie w Krakowie; zm. w 1474 r.**Lit.** Kaeppli SOP, t. 3, s. 207-208; Bucichowski (1997), s. 186, nr 840; Kaczmarek (2005), s. 539; A. Zajchowska, ‘*Coram episcopo*’. *Dwa kazania dominikanina Pawła Meysnera z rękopisu Biblioteki Uniwersyteckiej we Wrocławiu I Q 386*, [w:] *Česko-polské kazatelské vztahy ve středověku*, red. K. Bracha, M. Nodl, „*Colloquia Mediaevalia Pragensia*”, 16 (2016), s. 81-86; A. Zajchowska, *Wykłady wstępne (‘Principia’) filozofii i teologii ze szkół dominikanów wrocławskich na przykładzie tekstów z rękopisu I Q 386 Biblioteki Uniwersyteckiej we Wrocławiu*, „PT” 23 (2017), s. 9-63.

605/1

— **Auctoritates philosophicae**1443-1444 r., Kolonia; wariant tytułu: *Auctoritates quasi omnium librorum Aristotelis*; zbiór *auctoritates* filozoficznych.**Inc.** *Scire et intelligere contingit circa omnes scientias quarum sunt principia...***Mss.** Wrocław BUWr Ms. IV Q 55, k. 243-278.**Comm.** Z. Włodek, *Les traités de Walter Burleigh dans les manuscrits des bibliothèques de Pologne*, „*Med.Philos.Pol.*”, 11 (1963), s. 156; Kaeppli SOP, t. 3, nr 3187.

605/2

— *Compilatio terminorum inusitatorum de vol. quod Katholicon intitatur Iohannis Ianuensis*

Wykaz terminów z *Catholicon* Jana Balbi z Genui.

Inc. Rev. mo... Jodoco ep. Wratislaviensi. – *Alma interpretatur virgo abscondita...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 83, k. 62-97v.

Comm. Kaeppli SOP, t. 3, nr 3186.

605/3

— *Sermo ad clerum pridie Nativitatem / in die Nativitatis Christi*

1447 r., Wrocław; kazanie na Boże Narodzenie.

Inc. *Vidimus gloriam eius. Sic de filio Dei unigenito scribitur, Io. 1 [, 14]. Sic de ipso incarnato legitur in presentis misse evangelio. Nascente mundi conditore orbi...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 385, k. 120-147; Ms. I Q 386, k. 120-122v.

Comm. Kaeppli SOP, t. 3, nr 3185; Zajchowska, *Wykłady wstępne ('Principia') filozofii i teologii*, s. 38.

605/4

— *Sermones*

1445-1447 r., Wrocław; 11 kazań, atrybucja części kazań prawdopodobna.

Inc. [De nativitate Domini:] *Omnia per ipsum facta sunt. Sic scribitur de Verbo incarnato, Joh. 1 [, 3], originaliter sicque recitatur in presentis misse Evangelio lectionaliter. – Magnifica hodiernae festivitatis solempnitas insignis est et gaudiosa...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 386, k. 23v-27v (attrib.), 61v-67, 67-73 (attrib.), 73-79v (attrib.), 79v-86v (attrib.), 109-115, 141-147 (attrib.), 173-176v (attrib.), 181v-187v (attrib.), 191-194v (attrib.), 201-204 (attrib.).

Comm. Zajchowska, *Wykłady wstępne...*, s. 27-48.

606.

Paweł Włodkowiec z Brudzenia

(Paulus Vladimiri)

Ur. między 1370-1373 r. w Brudzeniu (z. dobrzyńska), w rodzinie szlacheckiej h.

Dołęga; studiował na uniwersytecie w Pradze, 1389 r. bakałarz, 1393 r. magister sztuk, 1396 r. bakałarz dekretów, od 1404 r. studiował na uniwersytecie w Padwie, 1408 r. licencjat dekretów, po powrocie, w l. 1414-1416, rektor Uniwersytetu Krakowskiego, 1411 r. (?) doktor dekretów; 1398 (?) i 1401-1411, może do 1418 (?) r. scholastyk poznański, w l. 1398/1400-1407/11 scholastyk płocki, 1411 r. kanonik i kustosz krakowski, kanonik: 1421 r. wrocławski,

1415 (?)-1423/24 poznański, w l. 1421-1436 (?) gnieźnieński; dyplomata króla polskiego, uczestnik soboru w Konstancji (1415-1418), po 1427 r. w klasztorze kanoników regularnych laterańskich w Kłodawie; zm. w 1436 r.

- Lit.** PSB, t. 25, s. 377-381; SPTK, t. 3, s. 302-308; NK, t. 3, s. 407-410; DPP, t. 5, s. 84-87; Hajdukiewicz (1974), s. 753; Fijałek (1900b); K. Tymieniecki, *Moralność w stosunkach między państwami w poglądach Pawła Włodkowica*, „PH”, 22 (1919/1920), s. 1-27; T. Brzostowski, *Paweł Włodkowic*, Warszawa 1954; L. Ehrlich, *Paweł Włodkowic i Stanisław ze Skarbimierza*, Warszawa 1954; K. Grzybowski, *Paweł Włodkowic a współczesna mu kanonistyka*, „Państwo i Prawo”, 10 (1955), z. 10 (117), s. 799-814; L. Ehrlich, *Rektor Paweł Włodkowic rzecznik obrony przeciw Krzyżakom*, Kraków 1963; Bełch (1965); J. Wiesiołowski, *Prace i projekty Pawła Włodkowica – Konstancja, zimą 1415 i 1416 r.*, „RH”, 35 (1969), s. 93-123; K. Forstreuter, *Aus den letzten Jahren des Paulus Wladimiri*, „Zeitschrift für Ostforschung”, 19 (1970), z. 3, s. 475-476; J. W. Woś, *Appunti per la biografia di Paulus Wladimiri canonista polacco del secolo XV*, „Studi Senesi”, 83 (1971), 1, s. 57-124; B. Frank, *Paweł Włodkowic i inni Polacy w Subiaco*, „StŻr”, 18 (1973), s. 15-30; J. W. Woś, *Prolegomeni allo studio di Paulus Wladimiri di Brudzeń, canonista polacco*, „Rivista di Letteratura e di Storia Ecclesiastica”, 26 (1973), s. 1-24; J. W. Woś, *Un document inédit sur la vie de Paulus Wladimiri*, „Sapienza”, 26 (1973), nr 2, s. 232-234; J. W. Woś, *Paulus Wladimiri aus Brudzen – Vorläufer oder Fortsetzer?*, „Zeitschrift für Ostforschung”, 25 (1976), nr 3, s. 438-461; Z. Kałuża, *Paweł Włodkowic i problem jego doktryny*, „Zeszyty Naukowe KUL”, 21 (1978), s. 85-92; L. Krzwiak, *XIV-wieczne akta sporu polsko-krzyżackiego w pismach Pawła Włodkowica*, „Roczniki Naukowo-Dydaktyczne WSP w Krakowie”, z. 158: Prace historyczne, 16 (1993), s. 69-85; T. Jasudowski, *Śladami Ludwika Ehrlicha. Do Pawła Włodkowica po naukę o prawach człowieka*, Toruń 1995; S. Wielgus, *Polska średniowieczna doktryna ius gentium*, Lublin 1996, s. 12-13, 18-21; E. A. Wesołowski, *Paweł Włodkowic – współczesne znaczenie poglądów i dokonań*, Toruń 1997; J. Rebeta, *Krytyczna analiza źródeł niektórych pism wydanych jako autentyczne traktaty Pawła Włodkowica z Brudzenia*, „Acta Mediaevalia”, 15 (2002), s. 173-185; Czyżak (2003), s. 377-378; Ożóg (2004), s. 92-100; *Encyclopedia of the Medieval Chronicle*, t. 2, s. 1520; Michałowska (2011), s. 612-613; Świeboda (2013), s. 175-213, 359-364; Knoll (2016), s. 461-462, 612-613 i wg indeksu; P. Bar, *Diplomacie, právo a propaganda v pozdním středověku. Polsko-litevská unie a Řád německých rytířů na kostnickém koncilu (1414-1418)*, Brno 2017, s. 102-109; W. Brojer, *(Re)konstrukcja i nagana przeszłości: hermeneutyka Pawła Włodkowica*, [w:] *Przeszłość w kulturze średniowiecznej Polski*, red. H. Manikowska, Warszawa 2018, s. 403-475.

606/1

— **XXII positiones et articuli in causa Regis Poloniae contra Cruciferos de Prussia**

1421 r., Rzym; suplika przedstawiająca dzieje stosunków polsko-krzyżackich, przygotowana na proces rzymski przed papieżem Marcinem V.

Inc. *Coram vobis, Reverendissimo in Christo Patre et Domino, domino Cardinali [...]* 1. *In primis dicit et asserit, ponit et probare intendit...*

Mss. Berlin Geheimes Staatsarchiv-Preussischer Kulturbesitz Ms. XX.HA, OF, 14, k. 419-425; Warszawa BN Ms. Lat.F.ch.IV.68, k. 230-239 (zniszczony).

Edd. Bełch (1965), t. 2, s. 1055-1062.

Comm. SPTK, t. 3, s. 306 (jako dub.); S. Zajączkowski, *Studia nad procesami Polski i Litwy z Zakonem Krzyżackim w latach 1420-1423*, „Ateneum Wileńskie”, 12 (1937), s. 298-299; Bełch (1965), t. 2, s. 1050-1054; Ożóg (2004), s. 237.

606/2

— **Ad aperiendam (Causa inter reges Poloniae et Cruciferos coram concilio Constatiense dicta AD 1416)**

1416 r.; traktat dotyczący stosunków polsko-krzyżackich, powstał w czasie soboru w Konstancji.

Inc. *In nomine Domini in quo vivimus movemur et sumus...*

Mss. Berlin Geheimes Staatsarchiv-Preussischer Kulturbesitz Ms. XX.HA, OF 11b, k. 83-148; Ms. XX. HA, OF 227, s. 1-160; Kraków Bibl. Czart. Ms. 232 IV, k. 417-514; Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 166/I, k. 41-57, 360-403.

Edd. *Lites ac res gestae inter Polonos Ordinemque Cruciferorum*, Posnaniae 1856, t. 3, s. 66-147; Paweł Włodkowic *Pisma*, t. 1, s. 144-259; t. 2, s. 2-167.

Transl. Paweł Włodkowic *Pisma*, t. 1, s. 144-259; t. 2, s. 2-167 (tłum. polskie i angielskie).

Comm. NK, t. 3, s. 408; SPTK, t. 3, s. 304; *Repertorium fontium*, t. 8, s. 536; Bełch (1965), t. 1, s. 169-174; Paweł Włodkowic *Pisma*, t. 1, s. XXX-XXXV, s. 260-271; t. 2, s. 168-181; Świeboda (2013), s. 177-182, 359-360; K. Ożóg, *Pawła Włodkowica refleksje o cesarskich przywilejach Fryderyka II z roku 1245 dla zakonu krzyżackiego*, [w:] *Stilo et animo. Prace historyczne ofiarowane Profesorowi Tomaszowi Jasińskiemu w 65. rocznicę urodzin*, Poznań 2016, s. 367-375; Bar, *Diplomacie, právo a propaganda...*, s. 228-229.

606/3

— **Ad videndum clare (Scriptum magistri Pauli ad impugandum privilegia Cruciferorum)**

1420-1421 r., Rzym; traktat przygotowany na proces rzymski w sprawie polsko-krzyżackiej przed papieżem Marcinem V.

Inc. *Ad videndum clare de non iure fratrum Cruciferorum de Prussia...*

Mss. Kraków Bibl. Czart. Ms. 232 IV, k. 197-249; Ms. 1310 IV, s. 752-800; Warszawa BN Ms. Lat.F.ch.IV.68, k. 158-205 (zniszczony).

Edd. *Lites ac res gestae...* (1856), t. 3, s. 294-334; Paweł Włodkowic *Pisma*, t. 3, s. 91-194.

Transl. Paweł Włodkowic *Pisma*, t. 3, s. 91-194 (tłum. polskie i angielskie).

Comm. NK, t. 3, s. 408; SPTK, t. 3, s. 305; *Repertorium fontium*, t. 8, s. 536; Paweł Włodkowic *Pisma*, t. 1, s. XXXVII-XXXVIII; t. 3, s. 195-202; Bełch (1965), t. 1, s. 193-194; Świeboda (2013), s. 363; Ożóg (2004), s. 234-235, 239-240.

606/4

— *Allegationes breves pro serenissimo domino Regi Poloniae contra Pruthenos*

1421 r., Rzym; traktat przygotowany na proces rzymski w sprawie polsko-krzyżackiej przed papieżem Marcinem V.

Inc. *Premittendum est pro veritate et fundamento...*

Mss. Kraków Bibl. Czart. Ms. 232 IV, k. 145-155; Warszawa BN Ms. Lat.F.ch.IV.68, k. 134-142 (zniszczony).

Edd. *Lites ac res gestae...* (1856), t. 3, s. 342-348.

Comm. NK, t. 3, s. 408; SPTK, t. 3, s. 304; Bełch (1965), t. 1, s. 198; Ożóg (2004), s. 234-235, 240.

— *Allegationes Magistri Pauli in Facto terrarum Pomaeraniae, Culmensis et Michaloviensis Allegationes pro parte regis Poloniae coram Sigismundo imperatore*, zob. *Oculi*

606/5

— *Articuli contra Cruciferos de Prussia (Puncta accusationis ex parte Polonorum contra Cruciferos coram concilio Constanciensi)*

1416 r.; wykaz 155 artykułów skierowanych przeciwko Zakonowi Krzyżackiemu, zredagowany podczas soboru w Konstancji; wg P. Bara *Articuli* [wyd. S. Bełch] oraz *Puncta* [wyd. *Lites*] stanowią dwa, odrębne od siebie, teksty.

Inc. [Prolog A] *Et quia Salvator noster postquam praemisit in Evangelio...*; [Prolog B] *Quia praesens Generali Constantiense Concilium propter tria principaliter convocatum existit...*

Mss. Berlin Geheimes Staatsarchiv Preussischer Kulturbesitz Ms. XX.HA, OF 277, k. 148v-182 (niepełny, 99 artykułów); Kraków Bibl. Czart. Ms. 232 IV, k. 303-315 [wersja skrócona, 26 artykułów]; Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 166/I, k. 112-150.

Edd. *Lites ac res gestae...* (1856), t. 3, s. 151-162 (wersja skrócona); Bełch (1965), t. 2, s. 916-988.

Comm. NK, t. 3, s. 408; SPTK, t. 3, s. 306; Bełch (1965), t. 2, s. 906-915; Świeboda (2013), s. 360; Bar, *Diplomacie, právo a propaganda...*, s. 266-269.

606/6

— **Articuli producti per dominum Paulum procuratorem domini Johannis ducis Mazovie**

1414 r., Buda; artykuły oskarżenia przeciwko Zakonowi Krzyżackiemu, przygotowywane przez Pawła Włodkowica jako prokuratora księcia mazowieckiego Janusza oraz proboszcza wrocławskiego w sporze polsko-krzyżackim rozpatrywanym przez cesarza Zygmunta; artykuły w poszczególnych sprawach zostały wpisane do akt procesowych.

Inc. [I.] *Coram vobis, reverendissimo patre et domino... In primis itaque dat, ponit et probare intendit...*; [II.] *Posiciones et articulos infrascriptos dat, facie et exhibet...*

Mss. Warszawa AGAD, Varia IV. 12.1.11, k. 125-127.

Edd. *Lites ac res gestae inter Polonos Ordinemque Cruciferorum*, t. 3, editio altera, wyd. J. Karwasińska, Warszawa 1935, s. 156-160, 195-198.

Comm. K. Ożóg, *Udział Andrzeja Łaskarzyca w sprawach i sporach polsko-krzyżackich do soboru w Konstancji*, [w:] *Polska i jej sąsiedzi w późnym średniowieczu*, red. K. Ożóg, S. Szczur, Kraków 2000, s. 182.

606/7

— **Articuli ex parte procuratoris regii contra articulos Cruciferorum**

1421 r., Rzym; traktat przygotowany na proces polsko-krzyżacki przed papieżem Marcinem V.

Inc. *Ad ostendendum et clare demonstrandum dictas pretensas sentencias...*

Mss. Kraków Bibl. Czart. Ms. 232 IV, k. 405-413; Warszawa BN Ms. Lat.F.ch.IV.68, k. 310-320 (zniszczony).

Edd. *Lites ac res gestae...* (1856), t. 3, s. 348-356.

Comm. SPTK, t. 3, s. 305; Bełch (1965), t. 1, s. 199-200; Ożóg (2004), s. 240.

606/8

— **Articuli super terris Samogittarum et Sudorum pleni et correcti (Articuli pleni)**

1421 r., Rzym; traktat o Żmudzi i Sudowii przygotowany na proces polsko-krzyżacki przed papieżem Marcinem V.

Inc. *Posiciones et articulos infrascriptos dat, facit et exhibit...*

Mss. Kraków Bibl. Czart. Ms. 232 IV, k. 257-283; Warszawa BN Ms. Lat.F.ch.IV.68, k. 205-216 (zniszczony).

Edd. *Lites ac res gestae...* (1856), t. 3, s. 39-52.

Comm. SPTK, t. 3, s. 305; Bełch (1965), t. 1, s. 191-193; Ożóg (2004), s. 237-238.

— **Causa inter reges Poloniae et Cruciferos coram Concilio Constantiensi dicta anno Domini 1416, zob. Ad aperiendam**

606/9

— **Conclusiones tres: [versio I:] Christianis nullum esse ius sub religionis praetextu in regiones infidelium; [versio II:] De conversione infidelium per vim armorum**

Traktat powstały w czasie soboru w Konstancji.

Inc. [versio I:] *Reducendo igitur istam materiam ad tres conclusiones principales...*; [versio II:] *Hic per modum epilogi tota ista materia reducitur ad tres conclusiones principales...*

Mss. Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 166/I, k. 82-83v, 231v-233v.

Edd. Bełch (1965), t. 2, s. 896-904.

Comm. SPTK, t. 3, s. 305-306.; Bełch (1965), t. 2, s. 892-895.

606/10

— **Informatio summaria pro parte regis Poloniae producta in Wratislavia (Informatio Sigismundo regi Romanorum)**

1419 r., Sącz; traktat-stanowisko króla polskiego przygotowany na proces z Krzyżakami przed sądem cesarza Zygmunta we Wrocławiu i przedstawiony Zygmuntovi podczas spotkania w Sączu we wrześniu 1419 r.

Inc. *Serenissime princeps et domine...*

Mss. Berlin Geheimes Staatsarchiv-Preussischer Kulturbesitz Ms. XX.HA, OF, 14, k. 301-309; Kraków Bibl. Czart. Ms. 234 III, s. 52-65.

Comm. A. Wojtkowski, *O nowo odkrytym tekście 'Justyfikacji wyroku wrocławskiego' w procesie polsko-krzyżackim r. 1419/1420*, „Komunikaty Mazursko-Warmińskie”, 1962, nr 3, s. 544, 550-555; Bełch (1965), t. 1, s. 182-183; Z. H. Nowak, *Międzynarodowe procesy polubowne jako narzędzie polityki Zygmunta Luksemburskiego w północnej i środkowowschodniej Europie (1412-1424)*, Toruń 1981, s. 88-91; Ożóg (2004), s. 223.

606/11

— **In causa I (In causa serenissimi Regis Poloniae)**

1421 r., Rzym; traktat przygotowany na proces rzymski w sprawie polsko-krzyżackiej przed papieżem Marcinem V.

Inc. *Primo et principaliter videndum est...*

Mss. Kraków Bibl. Czart. Ms. 232 IV, k. 137-142; Warszawa BN Ms. Lat.F.ch.IV.68, k. 129-134 (zniszczony).

Edd. *Lites ac res gestae...* (1856), t. 3, s. 334-337.

Comm. SPTK, t. 3, s. 305; Bełch (1965), t. 1, s. 197-198; Ożóg (2004), s. 234-235, 238, 240.

606/12

— *In causa II (In causa serenissimi Regis Poloniae circa praescriptionem oppositam dicitur illam non obstare evidentissimis rationibus)*

1421 r., Rzym; traktat przygotowany na proces rzymski w sprawie polsko-krzyżackiej przed papieżem Marcinem V.

Inc. *Primo enim certum est quod ex titulis...*

Mss. Kraków Bibl. Czart. Ms. 232 IV, k. 283-288; Ms. 1310/IV, s. 800-804; Warszawa BN Ms. Lat.F.ch.IV.68, k. 216-222 (zniszczony).

Edd. *Lites ac res gestae...* (1856), t. 3, s. 338-342.

Comm. SPTK, t. 3, s. 305; Bełch (1965), t. 1, s. 198; Ożóg (2004), s. 234-235, 238, 240.

606/13

— *Oculi tui videant equitatem (Allegationes pro parte regis Poloniae)*

1420 r.; traktat przygotowany na proces z Krzyżakami przed sądem cesarza Zygmunta we Wrocławiu.

Inc. *Oculi tui videant equitatem...*

Mss. Kraków Bibl. Czart. Ms. 232 IV, k. 13-33; Ms. 1310 IV, s. 651-674; Warszawa BN Ms. Lat.F.ch.IV.68, k. 11-35 (zniszczony); Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 166/I, k. 251-257.

Edd. *Lites ac res gestae...* (1856), t. 3, s. 192-215; Paweł Włodkowic *Pisma*, t. 3, s. 2-78; (fragm. – prolog) *Pauli Vladimiri Prologus to Allegationes*, [w:] Bełch (1965), t. 1, s. 604-605.

Transl. Paweł Włodkowic *Pisma*, t. 3, s. 2-78 (tłum. polskie i angielskie);

Comm. NK, t. 3, s. 408; SPTK, t. 3, s. 304; *Repertorium fontium*, t. 8, s. 535-536; Wojtkowski, *O nowo odkrytym tekście 'Justyfikacji'...*, s. 557-558 (tu o prologu, jako o osobnej mowie i z przypuszczeniem, że jej autorem był Andrzej Łaskarzyc), s. 557-558; Paweł Włodkowic *Pisma*, t. 1, s. XXXV-XXXVI; t. 3, s. 79-90; Nowak, *Międzynarodowe procesy polubowne...*, s. 98-99; Ożóg (2004), s. 224-225.

606/14

— *Opinio Ostiensis (52 conclusiones ad tractatum de potestate pape et imperatoris respectu infidelium)*

1416 r., Konstancja; traktat przygotowany w czasie soboru w Konstancji; jest to skrót traktatu *Saevientibus olim Prutenis* (zob.).

Inc. *Opinio Ostiensis est Quod in adventu Christi...*

Mss. Berlin Geheimes Staatsarchiv-Preussischer Kulturbesitz Ms. XX. HA, OBA, nr 2237, s. 1-37; Ms. XX.HA, OF 277, k. 204-209 (fragm.), 263-268, 375-380 (fragm.); Berlin SPK Ms. boruss. Fol. 262, k. 1-8; Cambridge Emmanuel

College Ms I.1.9., k. 238v-241v; (fragm.) Kraków Bibl. PAU/PAN Ms. 6641; Leutkirch im Allgäu Schloss Zeil Waldburg-Zeil'sches Gesamtarchiv Ms. 28, k. 2-6v; (fragm.) Lipsk UB Ms. 1539, k. 46-49; Monachium BSB Ms. Clm. 28399, k. 3-10; Oksford New College Library Ms. 161, k. 32v-37v; Stuttgart Württembergische Landesbibliothek, Ms. Cod. theol. et phil. 317; (fragm.) Wiedeń ÖNB Ms. Codex Vindob. 5113, k. 132-136; Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 166/I, k. 197-206v; Wiedeń Deutschordens-Zentralarchiv Ms. Hs. Nr 142, s. 242-255 [niemiecki przekład z XV w.].

Edd. *Magnum oecumenicum Constantiense Concilium*, t. 3, Frankfurt 1697, kol. 12-25; *Sacrorum Conciliorum nova et amplissima collectio*, wyd. J. D. Mansi, t. 28, Wenecja [przed 1796 r.], s. 46-55; *Conclusiones datae per magistrum Paulum de Cracovia contra Ordinem Theutonicorum sanctae Mariae Virginis in sacro Constantiensi consilio*, wyd. M. Bobrzyński, [w:] SPPP V, s. 186-194; S. Bełch, *Tractatus 'Opinio Hostiensis' (at the Council of Constance) by Paulus Vladimiri*, „Sacrum Poloniae Millenium”, 3 (1956), s. 411-431; Bełch (1965), t. 2, s. 864-884; Paweł Włodkowiec *Pisma*, t. 1, s. 113-137; *Die Staatsschriften des Deutschen Ordens in Preussen im 15. Jahrhundert*, t. 1: *Die Traktate vor dem Konstanzer Konzil (1414-1418) über das Recht des Deutschen Ordens am Lande Preussen*, red. E. Weise, Göttingen 1970, s. 130-149.

Transl. T. Brzostowski, *Paweł Włodkowiec*, Warszawa 1954, s. 78-90; Paweł Włodkowiec *Pisma*, t. 1, s. 113-137 (tłum. polskie i angielskie).

Comm. NK, t. 3, s. 408; SPTK, t. 3, s. 304; Bełch (1965), t. 2, s. 846-863; Paweł Włodkowiec *Pisma*, t. 1, s. XXIX-XXX, s. 138-143; H. Boockmann, *Johannes Falkenberg, der Deutsche Orden und die polnische Politik*, Göttingen 1975, s. 225-234; C. J. Reid, *Paulus Vladimiri, the Tractatus Opinio Hostienensis and the Rights of Infidels*, [w:] *Sacri canones servandi sunt. Ius canonicum et status ecclesiae saeculis XIII-XV*, red. P. Kraftl, Praha 2008, s. 418-423; Świeboda (2013), s. 361-362; Bar, *Diplomacie, právo a propaganda...*, s. 226-228.

606/15

— *Ostatnie słowo o Zakonie Krzyżackim*

1432 r.; traktat dotyczący Zakonu Krzyżackiego, ujęty w formę listu do biskupa krakowskiego Zbigniewa Oleśnickiego; niemal taki sam list-traktat Włodkowiec wysłał do kanclerza koronnego Jana Szafrąca.

Inc. *Reverendo in Christo patri domino Sbigneo [...] Heu cor meum ingemiscit dolore...*

Mss. List do Oleśnickiego: Warszawa BN Ms. Lat.F.ch.IV.68, k. 558-573 (zniszczony); Kraków Bibl. Czart. Ms. 232 IV, k. 601-611, 641-651 [autograf]; Ms. 1310 IV, s. 825-833; list do Szafrąca: Berlin Geheimes Staatsarchiv-Preussischer Kulturbesitz Ms. XX.HA, OF 11c, k. 331v-336v.

Edd. K. Górski, *Ostatnie słowo Pawła Włodkowica o Zakonie Krzyżackim z 1432 r.*, „Zap. Hist.”, 29 (1964), z. 2, s. 158-170; Bełch (1965), t. 2, s. 1091-1103; Paweł Włodkowiec *Pisma*, t. 3, s. 203-226.

Transl. K. Górski, *Z dziejów walki o pokój i sprawiedliwość międzynarodową. 'Ostatnie słowo Pawła Włodkowica o Zakonie Krzyżackim'*, Toruń 1964, s. 27-43; Paweł Włodkowic *Pisma*, t. 3, s. 203-226 (tłum. polskie i angielskie).

Comm. SPTK, t. 3, s. 306; *Repertorium fontium*, t. 8, s. 536; Górski, *Ostatnie słowo Pawła Włodkowica...*, s. 152-170; Górski, *Z dziejów walki o pokój i sprawiedliwość międzynarodową...*, s. 5-25; Bełch (1965), t. 2, s. 1064-1090; Paweł Włodkowic *Pisma*, t. 1, s. XXXVIII-XXXIX; t. 3, s. 227-231; H. Chłopocka, *Dwa wydania listu Pawła Włodkowica do Zbigniewa Oleśnickiego z 1432 r.*, „Zap. Hist.”, 33 (1968), z. 4, s. 93-98; T. Drezna, *Włodkowic's 'Epistola ad Sbi-gneum episcopum Cracoviensem' (A Letter of rare revelance)*, „The Polish Review”, 20 (1975), s. 43-65; H. Chłopocka, *Uwagi o tzw. 'Ostatnim słowie' Pawła Włodkowica o zakonie krzyżackim*, „Zap. Hist.”, 58 (1993), z. 2-3, s. 7-25; L. Krzywiak, *'Via concordiae' czy 'via iusticiae' – jeszcze w sprawie 'ostatniego słowa' Pawła Włodkowica o zakonie krzyżackim*, [w:] *Cracovia – Polonia – Europa. Studia z dziejów średniowiecza ofiarowane J. Wyrozumskiemu*, Kraków 1995, red. W. Bukowski i in., s. 323-327; Świeboda (2013), s. 363-364.

606/16

— *Petitio summaria pro parte regis Poloniae*

1420 r., Wrocław; traktat-stanowisko króla polskiego przygotowany na proces z Krzyżakami przed sądem cesarza Zygmunta we Wrocławiu.

Inc. *Quia constat ex productis coram Serenitate vestre...*

Mss. Berlin Geheimes Staatsarchiv-Preussischer Kulturbesitz Ms. XX.HA, OF 14, k. 315-317; Kraków Bibl. Czart. Ms. 234 III, s. 65-68.

Comm. Wojtkowski, *O nowo odkrytym tekście 'Justyfikacji'...*, s. 544, 546-548; Bełch (1965), t. 1, s. 183; Nowak, *Międzynarodowe procesy polubowne...*, s. 92-93; Ożóg (2004), s. 224.

606/17

— *Privilegiorum et aliorum pro parte Cruciferorum coram Reverendissimo Patre, Domino Cardinali S. Marci, Commisario Apostolico, Anno Domini 1421 productorum Impugnatio per procuratorem regium (Contra munimenta Cruciferorum)*

1421 r., Rzym; traktat przygotowany na proces polsko-krzyżacki przed papieżem Marcinem V.

Inc. *Contra et adversus quedam munimenta...*

Mss. Kraków Bibl. Czart. Ms. 232 IV, k. 339-403; Warszawa BN Ms. Lat.F.ch.IV.68, k. 254-2293 (?) (zniszczony).

Edd. *Lites ac res gestae...* (1856), t. 3, s. 1-38.

Comm. SPTK, t. 3, s. 304-305; Bełch (1965), t. 1, s. 189-190; Ożóg (2004), s. 238-239.

— *Puncta accusationis ex parte Polonorum contra Cruciferos coram concilio Constanciensi, zob. Articuli contra Cruciferos de Prussia*

606/18

— *Quoniam error (Tractatus de ordine Cruciferorum et de bello Polonorum contra dictos fratres)*

Koniec 1417 r.; traktat przeciwko Krzyżakom, powstał w czasie soboru w Konstancji.

Inc. Quoniam terror cui non resistitur approbatur...

Mss. Berlin SPK Ms. boruss. Fol. 262, k. 8-61v; Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 166/I, k. 58-69, 72-83, 186-196, 222-250, 286-287.

Edd. *Tractatus de ordine Cruciferorum et de bello Polonorum contra dictos fratres ad confutanda scripta Johannis de Bambergae (Johannis Falkenberg) in sacro Constatiensi generali concilio per Paulum Vladimiri Polonum praesentati*, wyd. M. Bobrzyński, [w:] SPPP V, s. 234-296; Paweł Włodkowic *Pisma*, t. 2, s. 216-398.

Transl. Paweł Włodkowic *Pisma*, t. 2, s. 216-398 (tłum. polskie i angielskie).

Comm. NK, t. 3, s. 408; SPTK, t. 3, s. 305; *Repertorium fontium*, t. 8, s. 537; Belch (1965), t. 1, s. 175-180; Paweł Włodkowic *Pisma*, t. 1, s. XXX-XXXV; t. 2, s. 399-409; Świeboda (2013), s. 362-363.

606/19

— *Saevientibus olim Pruthenos Tractatus de potestate papae et imperatoris respectu infidelium – Traktat o władzy papieża i cesarza w stosunku do pogan*

1416 r., Konstancja; traktat o stosunku do pogan przygotowany w czasie soboru w Konstancji.

Inc. Saevientibus olim Prutenis tunc infidelibus...

Mss. (fragm.) Eichstätt UB Ms. 186, k. 190v-195; Lipsk UB Ms. 583, k. 128v-143v; (fragm.) Ms. 1539, k. 46-49; Uppsala UBB Ms. C43, k. 25-43v; Leutkirch im Allgäu Schloss Zeil Waldburg-Zeil'sches Gesamtarchiv, Ms. 28, k. 6v-17; Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 166/I, k. 207-219; Würzburg UB Ms. M.ch.F 61, k. 415v-419.

Edd. *Tractatus de potestate papae et imperatoris respectu infidelium traditus oecumenice Constantiensi concilio*, wyd. M. Bobrzyński, [w:] SPPP V, s. 159-185; I. Chrzanowski, S. Kot, *Humanizm i Reformacja w Polsce*, Lwów 1927, s. 17-26; Paweł Włodkowic *Pisma*, t. 1, s. 2-98; Belch (1965), t. 2, s. 792-844.

Transl. (fragm.) Brzostowski, *Paweł Włodkowic...*, s. 67-77; Paweł Włodkowic *Pisma*, t. 1, s. 2-98 (tłum. polskie i angielskie); (fragm.) *700 lat* (1978), s. 183-211; *Prawo ludów i wojna sprawiedliwa*, red. M. A. Cichocki, A. Talarowski, Warszawa 2018, s. 73-135.

Comm. NK, t. 3, s. 408; SPTK, t. 3, s. 305; *Repertorium fontium*, t. 8, s. 537-538; G. Agosti, *Bezpośrednie źródło 'Tractatus de potestate papae respectu infidelium' Pawła Włodkowica*, „RH”, 12 (1936), s. 300-317; Bełch (1965), t. 2, s. 780-791; Paweł Włodkowic *Pisma*, t. 1, s. XXIII-XXIX, s. 99-112; J. W. Woś, *De potestate papae et imperatoris apud Paulum Wladimiri. Contributo alla conoscenza di un personaggio che fu presente al concilio di Pisa del 1409*, „Bolletino Storico Pisano”, 39 (1970), s. 55-68; Boockmann, *Johannes Falkenberg...*, s. 225-234; Michałowska (2011), s. 814-815; Świeboda (2013), s. 360-361; Bar, *Diplomacie, právo a propaganda...*, s. 225-226.

— *Scriptum denunciatorium errorum in duobus tractatibus Johannis Falkenberg OP contentorum*, zob. *Iste tractatus*

— *Scriptum denunciatorium errorum Satirae Ioannis Falkenberg OP Constantiensi concilio*, zob. *Iste tractatus*

— *Scriptum magistri Pauli ad impugnandum privilegia Cruciferorum*, zob. *Ad videndum clare*

606/20

— *Supplicatio regis Poloniae ad Martinum Papam V per procuratorem regium*

1421 r., Rzym; suplika przedstawiająca dzieje stosunków polsko-krzyżackich, przygotowana na proces rzymski przed papieżem Marcinem V.

Inc. *Beatissime pater, cum nihil sit, quod magis pacem...*

Mss. Berlin Geheimes Staatsarchiv-Preussischer Kulturbesitz Ms. XX.HA, OF 14, k. 415-419.

Edd. *Lites ac res gestae inter Polonos Ordinemque Cruciferorum*, t. 1, cz. 2, Poseniae 1855, s. 2-5; Bełch (1965), t. 2, s. 1042-1048.

Comm. SPTK, t. 3, s. 306 (jako dub.); Bełch (1965), t. 2, s. 1034-1041; Ożóg (2004), s. 234-235.

606/21

— *Tractatus de annatis Camerae Apostolicae solvendis (De potestate pape respectu beneficiorum ecclesiasticorum)*

1415 r.; traktat o polityce finansowej Kurii Rzymskiej; wg Bełch (1965), t. 1, s. 161-162, były to dwa traktaty (w edycji Bobrzyńskiego, s. 299-304 i s. 305-312, od „quia istae duae conclusiones”).

Inc. *Quia Romana ecclesia est caput aliarum ecclesiarum...*

Mss. Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 166/I, k. 31-33.

Edd. *Tractatus de annatis camerae apostolicae solvendis*, wyd. M. Bobrzyński, [w:] SPPP V, s. 299-312.

Transl. (fragm.) R. Heck, E. Maleczyńska, *Ruch husycki w Polsce. Wybór tekstów źródłowych (do r. 1454)*, Wrocław 1953, s. 39-40.

Comm. NK, t. 3, s. 407-408; SPTK, t. 3, s. 305; *Repertorium fontium*, t. 8, s. 537; S. Estreicher, *Opinie prawnicze profesorów Uniwersytetu Krakowskiego w XV stuleciu*, „Czasopismo Prawno-Ekonomiczne”, 30 (1936) = *Księga pamiątkowa ku czci Fryderyka Zolla*, Kraków 1935, s. 413; s. 413; Brzostowski, *Paweł Włodkowic...*, s. 58-61.

— *Tractatus de potestate pape et imperatoris respectu infidelium* – zob. *Saevientibus olim Pruthenos*

— *Tractatus de ordine Cruciferorum et de bello Polonorum contra dictos fratres* – zob. *Quoniam error*

— *Speculum aureum de titulis beneficiorum ecclesiasticorum* – zob. Piotr Wysz z Radolina

606/22

— (attrib.) *Articuli accusationis contra Cruciferos ex parte Polonorum Sigismundo Imperatori Romanorum missi*

1414 lub 1415 r.; dwadzieścia artykułów oskarżenia przeciwko Zakonowi Krzyżackiemu; autorstwo niepewne; być może tekst napisany wspólnie przez Pawła Włodkowica i Andrzeja Łaskarzyca.

Inc. *Serenissime princeps ac inuicissime Romanorum rex semper Auguste...*

Mss. Kraków Bibl. Czart. Ms. 232 IV, k. 435-440.

Edd. *Lites ac res gestae ...* (1856), t. 3, s. 52-55.

Comm. SPTK, t. 3, s. 304; Wojtkowski, *O nowo odkrytym tekście 'Justyfikacji'...*, s. 535-537; Ożóg (2004), s. 208; Bar, *Diplomacie, právo a propaganda...*, s. 240-243.

606/23

— (attrib.) *Propositio Samagitarum contra Cruciferos (Samagittarum contra Cruciferos accusationes)*

1416 r., Kraków-Konstancja; wykaz krzywd, których doznali Żmudzini od Zakonu Krzyżackiego; być może ułożony w kancelarii królewskiej, zredagowany ostatecznie przez polską delegację w Konstancji, najpewniej przez Pawła Włodkowica, Andrzeja Łaskarzyca i Mikołaja Trąbę.

Inc. *Quia lux illa que illuminat omnem mundum...*

Mss. Berlin Geheimes Staatsarchiv-Preussischer Kulturbesitz Ms. XX.HA, OBA 2458, k. 6-9; Kraków Bibl. Czart. Ms. 233 III, k. 460-470.

Edd. *Lites ac res gestae...* (1856), t. 3, s. 184-190; *Skarga Żmudzinów*, [w:] *Codex epistolaris Vitoldi, magni ducis Lithuanie, 1376-1430*, wyd. A. Prochaska, Kraków 1882, s. 1018-1024; *Codex Mednicensis seu Samogitiae dioecesis*, t. 1, wyd. P. Jatulis, Roma 1984, nr 1, s. 1-13.

Comm. SPTK, t. 3, s. 304; Bełch (1965), t. 1, s. 165-167; Świeboda (2013), s. 348-349 (jako anon.); Bar, *Diplomacie, právo a propaganda...*, s. 262-263.

606/24

— (attrib.) *Propositio Polonorum contra Ordinem*

1416 r., Kraków-Konstancja; wykaz krzywd, których doznali Polacy i Litwini od Zakonu Krzyżackiego; być może ułożony w kancelarii królewskiej (może przez Piotra Wolframa i Mikołaja Sepieńskiego), zredagowany ostatecznie przez polską delegację w Konstancji, najpewniej przez Pawła Włodkowica, Andrzeja Łaskarzyca i Mikołaja Trąbę.

Inc. *Quamvis a primordio nostre regeneracionis...*

Mss. Berlin Geheimes Staatsarchiv-Preussischer Kulturbesitz Ms. XX.HA, OBA 2455, k. 16-26; Kraków BJ Ms. 1143; Uppsala UBB Ms. C43, k. 21-24v.

Edd. *Akt oskarżenia ze strony Polaków*, [w:] *Codex epistolaris Vitoldi...*, s. 1001-1018; *Codex Mednicensis seu Samogitiae dioecesis...*, nr 2, s. 13-18.

Comm. Bełch (1965), t. 1, s. 167-170; Boockmann, *Johannes Falkenberg...*, s. 219-222; Ożóg (2004), s. 210-211; Świeboda (2013), s. 349 (jako anon.); Bar, *Diplomacie, právo a propaganda...*, s. 250-254.

606/25

— (attrib.) *Responsum ex parte Polonorum ad superius dicta et allegata*

1415 r.; trzydziestopunktowa replika na krzyżackie zarzuty, które były obroną przed zarzutami polskimi (zob. wyżej, *Articuli accusationis*); autorstwo niepewne; być może napisana wspólnie przez Pawła Włodkowica i Andrzeja Łaskarzyca.

Inc. *Serenissime princeps ac inuictissime domine rex Romanorum semper Auguste...*

Mss. Kraków Bibl. Czart. Ms. 233 III, k. 447-460.

Edd. *Lites ac res gestae...* (1856), t. 3, s. 59-66.

Comm. SPTK, t. 3, s. 305; Wojtkowski, *O nowo odkrytym tekście 'Justyfikacji'...*, s. 535-537; Ożóg (2004), s. 208-209; Bar, *Diplomacie, právo a propaganda...*, s. 247-250.

606/26

— (dub.) *Iste tractatus*

1417 r.; traktat powstał w czasie soboru w Konstancji; J. Rebeta podważył autorstwo Włodkowica, w jego opinii tekst wydany przez L. Ehrlicha składa się

z trzech osobnych traktatów (*Iste tractatus* – w rękopisie k. 185, *Deus et minime Ecclesia* – k. 282-283v, 291-291v oraz *Et quia hec doctrina pestifera* – k. 284-285v, 289-289v).

Inc. *Iste tractatus qui incipit: Veteres relegentes hystorias...*

Mss. Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 166/I, k. 185, 282-283v, 284-285v, 289-289v, 291-291v.

Edd. Bełch (1965), t. 2, s. 994-1001 [jako *Scriptum denunciatorium errorum in dubus tractatibus Ioannis Falkenberg OP contentorum*], 1013-1020 [jako *Scriptum denunciatorium errorum Satirae Ioannis Falkenberg OP Constantiensi concilio*]; Paweł Włodkowic *Pisma*, t. 2, s. 182-209.

Transl. Paweł Włodkowic *Pisma*, t. 2, s. 182-209 (tłum. polskie i angielskie).

Comm. SPTK, t. 3, s. 305; *Repertorium fontium*, t. 8, s. 536; Bełch (1965), t. 2, s. 990-993, 1004-1012; Paweł Włodkowic *Pisma*, t. 1, s. XXX-XXXV; t. 2, s. 210-215; J. Rebeta, *O nieautentyczności niektórych pism wydanych jako traktaty Pawła Włodkowica z Brudzenia*, „*Studia Mediewistyczne*”, 34-35 (1999-2000), s. 245-257; J. Rebeta, *Krytyczna analiza źródeł niektórych pism wydanych jako autentyczne traktaty Pawła Włodkowica z Brudzenia*, „*Acta Mediaevalia*”, 15 (2002), s. 173-185; Bar, *Diplomacie, právo a propaganda...*, s. 233-235.

— (dub.) *Positiones et articuli coram Antonio Zeno, nuntio apostolico exhibiti*, zob. Mikołaj Kicki

607.

Paweł z Pyskowic

(Paulus de Pyskowice, Piczkowski, Wermutowski)

Ur. w Pyskowicach, syn Michała; od 1412 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1417 r. bakałarz, 1422 r. magister sztuk, 1430 r. dziekan Wydziału Sztuk, odbył studia teologiczne, 1433 r. bakałarz *biblicus*, 1444 r. licencjat, 1445 r. doktor teologii, ok. 1449 r. dziekan Wydziału Teologii, od 1439 r. kanonik kolegiaty św. Florianiana na Kleparzu, 1456 r. kanonik krakowski; zm. ok. 1467 r.

Lit. PSB, t. 25, s. 394-395; SPTK, t. 3, s. 308-309; Fijałek (1900a), t. 1, s. 61, 175, 252-253, 263; Z. Włodek, *Paweł z Pyskowic*, MSZHFSS, 5 (1965), s. 142-168 [przedr. w: *taż*, *Z dziejów filozofii i teologii na Uniwersytecie Krakowskim w XV wieku. Sylwetki, teksty i źródła*, Kraków 2011, s. 155-181]; M. Zahajkiewicz, *Polskie traktaty teologiczno-duszpasterskie okresu przedtrydenckiego*, „*ABMK*”, 21 (1970), s. 207-208; Z. Włodek, *Paul de Pyskowice († vers 1468) témoin inconnu de la ‘devotio moderna’ à l’Université de Cracovie*, [w:] *Sapientiae procerum amore. Mélanges médiévistes offerts à Dom Jean-Pierre Müller OSB, à l’occasion de son 70ème anniversaire (24 février 1974)*, red. T. W. Kohler, Roma 1974, s. 457-466 [przedr. w: *taż*, *Z dziejów filozofii i teologii...*, s. 289-

298], Wielgus (1992), s. 86-88; Knoll (2016), s. 485-486, 505-506, 615-616; H. Wojtczak, *Paul of Pyskowice's Commentary on Aristotle's 'Categories'*, cz. 1, Lublin-Katowice 2018, s. 13-22.

607/1

— *Commentum in quattuor libros 'Sententiarum' Petri Lombardi*

1442-1444 r., Kraków; wariant tytułu: *Expositiones IV librorum Sententiarum Petri Lombardi*; komentarz do ks. I-IV *Sentencji* Piotra Lombarda, oparty na komentarzu *Utrum Deus gloriosus*.

Inc. [in I l. introductio:] *Antequam veniatur ad explanationem prologi, primo aliqua praemittenda sunt de causis huius libri, prout in aliis libris consuetum est...* [in I l. expositio:] *Cupientes... liber iste Sententiarum dividitur prima sui divisione in tres partes, videlicet in prologum, tractatum et epilogum. Tractatus incipis ibi: Veteris ac novae...* [in II l. expositio:] *Liber totalis Sententiarum, ut dictum est in primo, in quattuor partiales libros dividitur, sicut fluvius paradisi in quattuor capita...* [in III l. expositio:] *Cum igitur venit plenitudo etc. Iste liber tertius, in quo agit de sacramento incarnationis Filii Dei, de misterio passionis eius et de virtutibus et donis...* [in IV l. principium:] *Utrum per divinorum sacramentorum susceptionem pro quolibet statu homo adeptus sit gratiae adeptionem...* [in IV l. commentum in prologum:] *Ita quod prologus iste continet materiam sequentem ad precedentem...* [in IV l. introductio:] *Iste liber quartus tractans de sacramentis et de futura resurrectione et de gloria resurgentium...* [in IV l. expositio:] *Samaritanus. Postquam Magister in tertio libro determinat de missione verbi incarnati, his in isto quarto determinat de effectibus verbi incarnati...* [Gratiarum actio:] *Et quoniam vicium ingratitude merito incurrit, qui pro beneficio acceptis...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1437, k. 1-250 (in II l. expositio), k. 251-314 (in III l. expositio); Ms. 1534, k. 2-363v-369r-v (in IV l. principium, commentum in prologum, introductio, expositio); Ms. 1604, k. 7-11v (in I l. introductio), 14v-224v (in I l. expositio); Praga NK Ms. IV. B. 21, k. 1-5; Münster Universitäts- und Landesbibliothek Ms. Hs. 157, k. 186-189.

Edd. (fragm. – *Gratiarum actio*) Włodek, *Paweł z Pyskowic...*, s. 164-168; (fragm. – Dist. 12, Qu. 13: *Utrum Christi fidelibus venerabile sacramentum Eucharistiae magis expediat interpelatim quam cottidie sumere*;) Włodek, *Paul de Pyskowice († vers 1468)...*, s. 463-466.

Comm. Włodek, *Paweł z Pyskowic...*, s. 144-146; SPTK, t. 3, s. 309; Catalogus BJ, t. 11, s. 210-211

607/2

— *Commentum in artem veterem*

1416-1420 lub ok. 1423-1424 r., Kraków; komentarz do: *Isagoge Porphyrii, Praedicamenta i De interpretatione* Arystotelesa, w dwóch redakcjach: krótszej i dłuższej; wg H. Wojtczak (1997) w rękopisie BJ Ms. 1900 zawarta została redakcja komentarza Benedykta Hessego, sporządzona przez Pawła z Pyskowic – zob. Benedykt Hesse, *Quaestiones in artem veterem*.

Inc. [Introductio in Logicam veterem:] *Utrum logica sit scientia? Pro quo notandum scientia super primo Posteriorum per Lincolniensem capitur quinque modis... [Porph.] Cum sit necessarium. – Iste liber sui divisione dividitur secundum aliquos in tres tractatus. In primo tractatu Porphyrius ostendit necessitatem huius scientiae... [q. 1:] Utrum notitia Porphyrii sit necessaria ad quattuor, scilicet ad praedicamenta, ad divisionem, ad assignationem definitionum et ad demonstrationem? Respondetur quod sic... [Praed.] Equivoco dicuntur... – Iste est liber Praedicamentorum Aristotelis, cuius subiectum est praedicamentum, qui principali sui divisione dividitur in tres tractatus. In primo tractatu determinat de antepraedicamentis... [q. 1:] Quaeritur circa hunc: Quid sit subiectum scientiae libri Praedicamentorum? Et ibi dicitur communiter quod praedicamentum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1900, k. 1-272v.

Edd. (fragm. quaestiones I-IV:) I. E. Zieliński, *Kwestie wstępne do 'Disputata in veterem artem' wg Benedykta Hesse*, „Acta Mediaevalia”, 1 (1973), s. 175-226; (fragm. – qu. V-IX:) S. Wielgus, *Edycja kwestii wstępnych do 'Disputata in veterem artem' wg Benedykta Hesse*, „Acta Mediaevalia”, 1 (1973), s. 241-290; (fragm. – qu. IV, 8-9:) S. Wielgus, J. E. Zieliński, *Les questions sur le universaux de Benoit Hesse*, „Med.Philos.Pol.”, 14 (1970), s. 132-152; (fragm.) H. Wojtczak, *Quaestiones de quantitate et de qualitate ex Benedicti Hesse Commento super 'Praedicamenta' Aristotelis cum quaestionibus et additionibus eius successorum' (editio critica)*, „Acta Mediaevalia”, 10 (1997), s. 3-115; (pars I, lectiones 1-9) H. Wojtczak, *Paul of Pyskowice's Commentary on Aristotle's 'Categories'*, cz. 1, Lublin-Katowice 2018, s. 67-293.

Comm. Tříška (1968a), s. 12 (jako Benedykt Hesse); Markowski (1971), s. 280-281, 290 (jako Benedykt Hesse); Lohr (1974), s. 127-128, nr 1 (jako Benedykt Hesse); Markowski, Włodek (1974), s. 77 (jako Benedykt Hesse); Wojtczak, *Quaestiones de quantitate...*, s. XVII-XLVIII; H. Wojtczak, *Komentarze Benedykta Hessego do 'Ars Vetus' w świetle nowych ustaleń*, „PT”, 24 (2018), s. 595-609 (jako Paweł z Pyskowic).

607/3

— *Commentum in Officium Missae*

Komentarz do Mszy Św.

Inc. [Principium:] *Sacris eloquiis testantibus a Spiritu Sancto efflagitatis liquet, quod omnis sacra scriptura tam veteris quam novi testamenti...* [q. ad princi-

pium:] *Utrum praeter sensus litteralem in verbis sacre scripture sensus alii aut dictis verbis latentes sint ponendi...* [expositio in generali:] *Suffragante gratia divina expeditis aliquibus generalibus ad subsequentia, necessariis de dignitate, potestate et durabilitate divinissime eucharistie...* *aggredior in generali officium misse...* [expositio in speciali:] *Et quoniam divinum officium misse principali-ter et per se Christum respicit... consequenter nunc in speciali de officio misse...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1394, t. 1, k. 1-263v; t. 2, k. 2-313 (częściowo autograf).

Edd. (fragm. – Quaestio: *Utrum Deus sit nominabilis*;) Z. Włodek, *Pawła z Pyskowic kwestia 'Utrum Deus sit nominabilis'*, [w:] *Munera philologica et historica Mariano Plezia oblata*, Wrocław 1986, s. 210-215.

Comm. Włodek, *Paweł z Pyskowic...*, s. 148-152 (także wykaz kwestii); SPTK, t. 3, s. 309; Włodek, *Pawła z Pyskowic kwestia...*, s. 205-215.

607/4

— *O Maria, Deo grata...*

Przed 1441 r., Kraków; sekwencja poświęcona NMP.

Mss. Budapeszt ELTE Könyvtár Ms. Cod. Lat. 64.

Edd. *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 98-99.

Comm. J. Fijałek, *Nasza nauka krakowska o Niepokalanym Poczęciu N.P. Maryi w wiekach średnich*, „Przegląd Polski”, 43 (1900), s. 480; Kowalewicz (1967), s. 101-102; R. Mazurkiewicz, *Niepokalane poczęcie w dawnej poezji polskiej (do końca XVIII wieku)*, [w:] *Niepokalane Poczęcie i życie chrześcijańskie. Materiały z sympozjum mariologiczno-maryjnego, Niepokalanów, 15-17 października 2004 roku*, red. D. Mastalska, Częstochowa-Niepokalanów 2005, s. 161.

607/5

— *Oratio in aula*

5 I 1445 r., Kraków; wariant tytułu: *Oratio in aula Facultatis Theologicae cum doctoris gradum obtineret*; mowa doktorska na Wydziale Teologicznym.

Inc. *In actu presenti tria sunt facienda, primo recommendanda est per me scientia sacre scripture compendioso et succincto sermone...* [Recommendatio Sacrae Scripturae:] *Quantum igitur ad primum. Et quoniam si studia gentilium scripturarum faciunt homines... repeto verba in principio cursus mei assumpta et in libris Sententiarum pro me sepe iterata: Maior est omni laude. Eccli. XLIII [, 33]. Reverendissimi patres... pro huius thematis ampliori introduccione tali utar tripartita proposicione...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1428, k. 1-11 (autograf).

Comm. Włodek, *Paweł z Pyskowic...*, s. 152; Kowalczyk (1970), s. 24, 137; SPTK, t. 3, s. 309; Wielgus (1992), s. 87-88; M. Markowski, *Pierwsi bakałarze i doktorzy teologii Uniwersytetu Krakowskiego*, „PT”, 6-7 (1997), s. 293-294; Markowski (1996), s. 154.

607/6

— *Principium in Psalmum 118*

1445 r., Kraków; wstęp Pawła z Pyskowic do komentarza do Psalmu 118 autorstwa Mikołaja Kozłowskiego (zob.).

Inc. [Recommendatio Sacrae Scripturae:] *Et quoniam supremus rector ac totius machine factor omnia in mensura, numero et ponere posuit Sap. XI [, 21]. In numero demonstrans Filii sapienciam...* [q. w tekście:] *Utrum sine sensu litterali pagina sacra valeat intelligi sensu plurali, id est utrum sacra scriptura preter sensus historiales se litteralem...* [q. circa principium:] *Utrum suppositis revelationibus prophetis et gradibus prophetarum concedendum sit David fuisse excellentissimum prophetarum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1428, k. 19v-41; Ms. 1312, k. 1-3 (częściowo autograf).

Comm. Stegmüller RB, nr 6348, 6349; Włodek, *Paweł z Pyskowic...*, s. 146-148; SPTK, t. 3, s. 309; Wielgus (1992), s. 53, 86-87; Z. Włodek, *Krakowska kwestia z XV wieku o interpretacji Pisma Św.*, „StMed”, 30 (1993), s. 73-81; Markowski, *Pierwsi bakałarze...*, s. 293-294; Markowski (1996), s. 155.

607/7

— *Quaestio de Conceptione Beatae Mariae Virginis*

Kwestia o Niepokalanym Poczęciu NMP.

Inc. [Introductio:] *Et respondebo exprobrantibus mihi verbum quia speravi in sermonibus tuis. Superius propheta petivit sibi salutare mitti...* [q.:] *Utrum gloriosa Virgo existens immunis ab omni crimine actuali sit concepta in peccato originali. Et arguitur quod non...*

Mss. Warszawa BN Ms. BOZ 60, k. 230-256; Budapeszt ELTE Könyvtár Ms. 64, k. 236-264.

Edd. (fragm.) Fijałek, *Nasza nauka krakowska...*, s. 474-479.

Comm. Włodek, *Paweł z Pyskowic...*, s. 152-153; SPTK, t. 3, s. 309.

607/8

— *Sermo pronuntiatus in ecclesia S. Francisci in quattuor temporibus post exaltationem s. Crucis, feria quarta sub a.d. 1434*

1434 r., Kraków; kazanie suchedniowe.

Mss. Warszawa BN Ms. Lat.F.ch.I.205, k. 275 lub 284 (zniszczony).

Comm. Brückner (1897b), s. 267; Włodek, *Paweł z Pyskowic...*, s. 153; SPTK, t. 3, s. 309; Wielgus (1992), s. 88.

607/9

— *Sermones de tempore ad vulgos*

Ok. 1441-1453 r., Kraków; kolekcja 92 kazań.

Inc. *Et quoniam, qui vult regem celestem honeste et decenter venientem ex improviso suscipere, debet vigilare diligenter...**Mss.* Kraków BJ Ms. 2246, k. 13-589v (częściowo autograf), być może Warszawa BN Ms. Lat.F.ch.I.205, k. 243-294 (zniszczoney).*Comm.* Włodek, *Paweł z Pyskowic...*, s. 155; SPTK, t. 3, s. 309; Wielgus (1992), s. 88.

607/10

— (attrib.) *Quaestio: Utrum praeter sensum litteralem in verbis Sacrae Scripturae sensus alii, sub dictis verbis latentes, sint ponendi*

1440-1450 r. (?), Kraków; kwestia teologiczna.

Inc. *Utrum praeter sensum litteralem in verbis Sacrae Scripturae sensus alii, sub dictis verbis latentes, sint ponendi? Et arguitur primo quod non...**Mss.* Kraków BJ Ms. 1604, k. 9-11v; Ms. 1428, k. 29v-29v; Ms. 1394, k. 1-15.*Edd.* Włodek, *Krakowska kwestia z XV wieku o interpretacji Pisma Św.*, „StMed”, 30 (1993), s. 75-81.*Comm.* Włodek, *Krakowska kwestia...*, s. 73-81.

608.

Paweł z Worczyna

(Paulus de Worczin, Paulus de Wortzin, de Woroczin)

Ur. ok. 1383 r. być może w Würzen (k. Lipska); studiował na Uniwersytecie Praskim, 1403 r. bakałarz sztuk, następnie na Uniwersytecie w Lipsku, 1409 r. magister sztuk, od 1415 r. odbywał też studia teologiczne w Krakowie, przed 1422 r. (1419?) bakałarz, ok. 1426 r. doktor teologii, 1419 r. dziekan Wydziału Sztuk Uniwersytetu Krakowskiego, 1427 r. dziekan kolegiaty św. Floriana na Kleparzu; zm. ok. 1430 r.

Lit. PSB, t. 25, s. 398-400; SPTK, t. 3, s. 309-311; Fijałek (1898), s. 108-109; Fijałek (1900a), t. 1, Kraków 1900, s. 54, 67, 268; P. Czartoryski, *Gloses et commentaires inconnus sur la 'Politique' d'Aristote d'après les mes de la Bibliothèque Jagellonne de Cracovie*, „Med.Philos.Pol.”, 5 (1960), s. 3-44; P. Czartoryski, *Z problemów badań nad dziejami nauki polskiej w XV wieku*, „KHNiT”, 1 (1960), s. 17-47; I. Tarnowska, *Słownictwo łacińskie polskich scholastyków w świetle prac leksykograficznych*, „StŻr”, 6 (1961), s. 103-120; P. Czartoryski, *Wczesna recepcja 'Polityki' Arystotelesa na Uniwersytecie Krakowskim*, Wrocław 1963, s. 47; J. Rebeta, *Paweł z Worczyna*, MSZHFSS, 3 (1964), s. 120-156; Markowski (1965a), s. 167, 170, 181, 223, 256; Markowski (1965b), s. 146-148; J. Wol-

ny, *Uzupełnienie do katalogu dzieł Pawła z Worczyna*, MSZHFŚ, 6 (1966), s. 96; P. Czartoryski, *Średniowiecze*, [w:] *Historia nauki polskiej*, t. 1, s. 123-130; Hajdukiewicz (1974), s. 503; M. Markowski, *Wpływ poglądów Alberta Wielkiego i późniejszego albertyzmu na piętnastowieczną filozofię krakowską*, „PT”, 1 (1984), s. 205-219; Wielgus (1992), s. 57-58; J. Judycka, *Paweł z Worczyna wobec średniowiecznej dyskusji na temat pojęcia ‘reactio’*, „Acta Mediaevalia”, 12 (1999), s. 289-309; Ożóg (2004), s. 104-107 i wg indeksu; Knoll (2016), s. 323-325, 610; M. Płotka, *Filozofia jako praktyka. Myśl krakowskiego praktycyzmu w XV i XVI wieku*, Warszawa 2016, *passim*.

608/1

— *Disputata super ‘Parva naturalia’*

1422-1423 r., Kraków; komentarz do *Parva naturalia*.

Inc. *Circa initium Parvorum naturalium nota, quod in libris Parvorum naturalium principaliter determinatur de operationibus et passionibus animatorum, ut elicitur ex principio litterae...* [q. 1:] *Quaeritur: utrum de operationibus et passionibus animatorum sit scientia? Et respondetur quod sic...* [De Sensu et Sensibilibus:] *Quoniam de anima. – Praesens liber convenienter intitulatur De sensu et sensato, quia in praesenti libro principaliter determinatur de sensu, id est de operationis sensitivis...* [q. 1:] *Utrum sensus sit operatio communis omnibus animalibus? Ex littera elicitur quod sic...* [De Memoria et Reminiscentia:] *Circa initium De memoria et reminiscencia quaeritur: utrum virtus memorativa sit potentia passiva interior distincta ab aliis virtutibus interioribus sensitivis? Respondetur secundum Avicennam, Albertum Magnum, quod sic...* [De somno et vigilia:] *Circa initium libri De somno et vigilia quaeritur primo: utrum de somno et vigilia sit scientia? Ex littera habetur quod sic, quia Philosophus tradidit nobis libellum De somno et vigilia...* [De longitudine et brevitate vitae:] *Circa initium libri De longitudine et brevitate vitae quaeritur primo: utrum de longitudine et brevitate vitae sit scientia? Ex processu Philosophi elicitur quod sic et potest probari...* [De morte et vita:] *Iste est liber De morte et vita qui habet tria capitula. Circa primum: utrum mors et vita sint communia omnibus viventibus? Ex principio litterae elicitur quod sic et hoc patet ad experientiam...* [De respiratione et inspiratione:] *Circa initium De respiratione et inspiratione primo quaeritur: utrum omne vivens ad salutem suae vitae indiget refrigeratione caloris naturalis? Ex littera elicitur quod sic...* [De senectute et iuventute:] *Utrum anima sit corpus? Ex littera elicitur quod non. Et hoc etiam habetur secundo De anima...* [De motu cordis:] *Circa initium libri De motu cordis quaeritur: utrum motus cordis sit naturalis? Ex littera elicitur quod sic...* [Physiogn.:] *Circa initium Physiognomiae Aristotelis quaeritur: utrum ars physiognomizandi sit possibilis? Ex littera elicitur quod sic...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2073, k. 1-115v.

Comm. Fijałek (1898), s. 108; Rebeta, *Paweł z Worczyna...*, s. 143-145; Wolny, *Uzupełnienie do katalogu dzieł...*, s. 96; Markowski (1971), s. 423-438; Lohr (1972), s. 323-324, nr 4; Markowski, Włodek (1974) s. 99-100; SPTK, t. 3, s. 310.

608/2

— *Expositio super prologum 'Sententiarum'*

Ok. 1425 r., Kraków; wariant tytułu: *Expositio prologi in Sententias Petri Lombardi*; objaśnienie prologu do *Sentencji* Piotra Lombarda.

Inc. *Quia secundum Aristotelem primo Phisicorum, uniuscuiusque rei cognicio perfecta consistit in cognicione suarum causarum... de aliis autem divisionibus patebit circa principium prologi. Consequenter occurrunt quedam dubitationes, quarum prima est, quis sit modus procedendi huius sciencie...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1435, k. 82.

Comm. Rebeta, *Paweł z Worczyna...*, s. 146-147; SPTK, t. 3, s. 310.

608/3

— *Expositio et glossa in libros 'Ethicae Nicomacheae' Aristotelis*

1415 r. (ukończona 3 IV), Kraków; komentarz do *Etyki Nikomachejskiej* Arystotelesa w formie glos marginalnych i interlinearnych.

Inc. [Ethica:] *Omnis ars et omnis doctrina similiter...* [glosa:] *Sciencie est considerare subiectum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 502, k. 1-121v (autograf).

Comm. Czartoryski, *Gloses et commentaires inconnus...*, s. 11-18; Rebeta, *Paweł z Worczyna...*, s. 139; SPTK, t. 3, s. 310; Markowski, Włodek (1974), s. 12; Catalogus BJ, t. 3, s. 135-138.

608/4

— *Glossa in 'Oeconomicam' Aristotelis*

1416 r. (ukończona 8 IX), Kraków; komentarz marginalny i glosa interlinarna do *Ekonomiki* Arystotelesa.

Inc. *Nota. Sciencia yconomica est necessaria bonis et malis. Bonis per expergenciam est necessaria... Yconomica. Iste est liber secundus in ordine inter libros sciencie moralis ...*

Mss. Kraków BJ Ms. 502, k. 256-262.

Comm. Czartoryski, *Gloses et commentaires inconnus...*, s. 15-16; Rebeta, *Paweł z Worczyna...*, s. 140; SPTK, t. 3, s. 310; Markowski, Włodek (1974), s. 13; Catalogus BJ, t. 3, s. 135-138.

608/5

— *Glossa in 'Politicam' Libri I-II Aristotelis*

1416 r. (ukończona 22 IX), Kraków; komentarz w formie glos marginalnych i interlinearnych do *Polityki* Arystotelesa.

Inc. *Iste est liber tertius inter libros philosophiae moralis, cuius subiectum secundum Albertum est communicatio, secundum quam homo est naturaliter animal civile seu pars communitatis civilis...*

Mss. Kraków BJ Ms. 502, k. 123-256.

Edd. (fragm.) Czartoryski, *Gloses et commentaires inconnus...*, s. 17; Paulus de Worczyn, *Glossa in Politicam*, wyd. W. Bajor, Varsaviae 2016.

Comm. Czartoryski, *Gloses et commentaires inconnus...*, s. 14-17; Rebeta, Paweł z Worczyna..., s. 139; SPTK, t. 3, s. 310; Markowski, Włodek (1974), s. 12-13; Catalogus BJ, t. 3, s. 135-138.

608/6

— *Quaestiones de voto*

Ok. 1425 r., Kraków, pięć kwestii o dispensie od ślubów.

Inc. *Utrum in votis potest dispensari. Et videtur, quod non...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1435, k. 82v-83.

Comm. Rebeta, Paweł z Worczyna..., s. 147; SPTK, t. 3, s. 310.

608/7

— *Quaestiones super tres libros 'De anima' Aristotelis*

1417 r., Kraków; wariant tytułu: *Disputata totius libri De anima*; komentarz do *O duszy* Arystotelesa w formie kwestii.

Inc. *Circa initium libri De anima queritur primo, utrum de ipsa anima habetur, utrum de ipsa anima sit sciencia et illius communiter expositores dicunt quod sic...* [Proemium:] *Bonorum honorabilium noticiam. Presens liber habet tres libros parciales, in primo tractatus de ipsa anima secundum oppinionem antiquorum...* [tak Markowski]; *Circa initium scientiae libri De anima pro introductione libri De anima dicit Commentator secundo Caeli melius est...* [q. 1:] *Utrum de ipsa anima sit sciencia? Et ibi communiter expositores dicunt quod sic. Et elicitur per totum processum istius libri...* [tak Lohr].

Mss. Wiedeń Schottnestift, Stiftsbibliothek Ms. 241 (301), k. 46, 49v-114v.

Edd. (fragm.) Z. Kuksewicz, *Komentarz Pawła z Worczyna do 'De anima'*, MSZHFSS, 10 (1969), s. 35-219.

Comm. J. Wolny, *Informacja o komentarzu do 'De anima' Pawła z Worczyna z rękopisu Biblioteki Narodowej w Wiedniu*, MSZHFSS, 6 (1966), s. 92-95; Markowski (1971), s. 415; Lohr (1972), s. 323, nr 3; SPTK, t. 3, s. 310; Płotka, *Filozofia jako praktyka...*, passim.

608/8

— *Quaestiones super libros 'Ethicae Nicomacheae' Aristotelis*

1424 r., Kraków; wariant tytułu: *Disputata librorum Ethicorum; Quaestiones in I-X libros Ethicae Aristotelis*; komentarz do *Etyki Nikomachejskiej* Arystotelesa w formie kwestii.

Inc. [Prol.] *Philosophus 2º Ethicorum excellentiam et nobilitatem philosophiae moralia tangit cum dicit: Philosophiam discimus non ut tantum sciamus, sed ut boni efficiamur...* [war. Prol.:] *Circa principium [initium] scientiae moralis est notandum, quod Philosophus 2º Ethicorum...* [q. 1:] *Queritur primo, quid sit philosophia naturalis? Pro quo nota, philosophia moralis a diversis diversimode describitur...*

Ms. Kraków BJ Ms. 720, k. 1-194v; Ms. 741, k. 1-7, 11-209v; Ms. 2000, k. 1-316v.

Edd. (fragm.) J. Rebeta, *Z dziejów etyki krakowskiej na początku XV wieku*, MHFŚP, 6 (1973), s. 73-116; (fragm.) P. Brodzik, M. Płotka, M. Poręcki i in., *Edycja fragmentu komentarza do 'Etyki nikomachejskiej' (BJ 741) Pawła z Worczyna*, „Rocznik Tomistyczny”, 1 (2012), s. 203-219.

Transl. (fragm.) *700 lat* (1978), s. 149-162.

Comm. Rebeta, *Paweł z Worczyna...*, s. 140-141; SPTK, t. 3, s. 310; Markowski (1971), s. 479; Lohr (1972), s. 324-325, nr 5; J. Rebeta, *Komentarz Pawła z Worczyna do 'Etyki Nikomachejskiej' z 1424 r. Zarys problematyki filozoficzno-społecznej*, Warszawa-Wrocław-Kraków 1970; J. Rebeta, *Kwestie wstępne komentarza Pawła z Worczyna do 'Etyki nikomachejskiej' Arystotelesa z 1424 roku*, [w:] *Z dziejów etyki krakowskiej na początku XV wieku*, MHFŚP, 6 (1973), s. 73-205; J. B. Korolec, *Komentarze do 'Etyki Nikomachejskiej' w Krakowie w XV wieku*, MHFŚP 7 (1974), s. 119-121; Markowski, *Włodek* (1974), s. 48, 56, 85-86; J. B. Korolec, *Filozofia moralna*, Wrocław-Warszawa-Kraków 1980 (*Dzieje filozofii średniowiecznej w Polsce*, 7), s. 223n.; *Catalogus BJ*, t. 5, s. 178-182; M. Olszewski, 'Secundum probata' or 'secundum veritatem'? *Remarks Surrounding Paul of Worczyn's 'Commentary on the Nicomachean Ethics' (Book 5, Question 40)*, „PT”, 21 (2015), s. 347-364; Płotka, *Filozofia jako praktyka...*, passim; M. Płotka, *Teoria działania w ujęciu Pawła z Worczyna na tle tradycji arystotelesowskiej*, „Kwartalnik filozoficzny”, 44 (2016), z. 1, s. 91-106.

608/9

— *Quaestiones super quatuor libros 'Meteororum' Aristotelis*

Ok. 1424 r., Kraków; komentarz do *Meteorologii* Arystotelesa.

Inc. *Secundum Philosophum primo Metaphysicae, propter admirari ceperunt philosophari. Sed quia inter omnia, quae in natura generantur et producuntur...* [q. 1:] *Utrum de impressionibus meteorologicis sit scientia? Ex processu Philosophi elicitur quod sic...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2024, k. 375-398 (fragm. – *Quaestiones super IV librum Meteorum*); Ms. 2073, k. 122-224v.

Comm. Rebeta, Paweł z Worczyna..., s. 145-146; Markowski (1971), s. 409; Lohr (1972), s. 322-323, nr 2; Markowski, Włodek (1974), s. 94; SPTK, t. 3, s. 310.

608/10

— *Quaestiones super duos libros 'De generatione et corruptione' Aristotelis*

Ok. 1424 r., Kraków; komentarz do *O powstawaniu i ginięciu* Arystotelesa.

Inc. *Circa initium De generatione et corruptione queritur primo: utrum de generabilibus et corruptibilibus sit sciencia? Ex processu Philosophi elicitur, quod sic...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2073, k. 225-273v.

Comm. Rebeta, Paweł z Worczyna..., s. 146; Markowski (1971), s. 398-399; Lohr (1972), s. 322, nr 1; SPTK, t. 3, s. 310; Judycka, Paweł z Worczyna wobec średniowiecznej dyskusji..., s. 289-309.

608/11

— (attrib.) *Disputata super libros I-IV 'Ethicorum'*

1420/1430 r., Kraków; wariant tytułu: *Quaestiones disputatae super libros I-IV Ethicorum Aristotelis*; komentarz do czterech ksiąg *Etyki Nikomachejskiej*.

Inc. *Circa initium totius libri Ethicorum quaeritur primo: utrum definitio philosophiae moralis, in qua dicitur: est sciencia considerans de homine felicitabili vel de aliquo de per se pertinente ad ipsum, sit bona? Dicitur quod sic...*

Mss. Kraków BJ Ms. 714, k. 87-228v; Ms. 3352, k. 5-264.

Edd. (fragm.) J. Rebeta, *Z dziejów etyki krakowskiej na początku XV wieku*, MHFŚP, 6 (1973), s. 163-206.

Comm. Rebeta, Paweł z Worczyna..., s. 147-149 (jako attrib.); Markowski (1971), s. 481 (jako attrib.); Lohr (1972), s. 325, nr 6 (jako dub.); Markowski, Włodek (1974), s. 46, 126 (jako attrib.); SPTK, t. 3, s. 310 (jako dub.).

609.

Paweł z Zatora

(Paulus de Zathor)

Urodzony w Zatorze, pochodził z rodziny mieszczańskiej, syn Mikołaja; od 1411 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1413 r. bakałarz, 1415 r. magister sztuk, do 1432 r. rektor szkoły katedralnej na Wawelu, odbył studia prawnicze na Uniwersytecie Krakowskim, ok. 1430 r. doktor dekretów, od 1438 r. kanonik krakowski, w l. 1444-1446 kustosz wiślicki (być może kustodia nieobjęta), w l. 1444-1463 prokurator kapituły krakowskiej, w l. 1439-1440, 1453 wikariusz generalny *in spiritualibus* diecezji krakowskiej; w l. 1421-1423 pleban w Raciborowicach, w l. 1430-1437 pleban w Gołaczowicach, 1437-ok. 1447

r. pleban w Podegrodziu, w l. 1453-1460 pleban w Dzierążni, od ok. 1423 do 1463 r. kaznodzieja w katedrze krakowskiej, od 1454 r. głosił tam kazania w j. polskim (stała predykatura katedralna); zm. w 1463 r.

Lit. PSB, t. 25, s. 400-403; PWPUJ, s. 332-334; SPTK, t. 3, s. 311-312; NK, t. 3, s. 440-441; Kowalczyk (1970), s. 175-176; Hajdukiewicz (1974), s. 503; Wielgus (1992), s. 72-73; Mrozowicz (2000), s. 68-79; Poniewozik (2004b), s. 200-203; K. Ożóg, *Paweł z Zatora – kaznodzieja i profesor Uniwersytetu Krakowskiego*, [w:] *Osiem wieków historii i kultury miasta Zatora i regionu*, Kraków 2006, s. 9-25; Knoll (2016), s. 275, 534.

609/1

— *Expositio in Evangelia dominicalia per circulum anni*

Wariant tytułu: *Dicta evangeliorum per circulum anni*; komentarz teologiczny do czytań niedzielnych.

Mss. Sandomierz Bibl. Diec. Ms. 427; Warszawa BN Ms. Lat.F.ch.I.170, k. 1-136; Ms. Lat.F.ch.I.211, k. 1-254 (oba rękopisy zniszczone).

Comm. SPTK, t. 3, s. 312; Hajdukiewicz (1974), s. 503; Wielgus (1992), s. 73 (gdzie jako dwa osobne dzieła: *Expositio in Evangelia dominicalia per circulum anni* z rękopisu BN Ms. Lat.F.ch.I.170 oraz *Glossa seu expositio in evangelia dominicalia per circulum anni* z rękopisu BN Ms. Lat.F.ch.I.211); Kaliszuk (2016), t. 2, cz. 1, s. 283-284, 331-332.

609/2

— *Glossa super epistolas dominicales per annum*

Ok. 1432 r., Kraków; wariant tytułu: *Collecta in epistolas dominicales*; komentarz do czytań niedzielnych.

Inc. *Glosa secundum tempus gracie tempus propiciacionis et misericordie...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2536; Budapeszt ELTE Könyvtár Ms. 83.

Comm. SPTK, t. 3, s. 312; Wielgus (1992), s. 73.

609/3

— *Sermo de Hedvige regina*

7 VII 1443 r. (?); kazanie na rocznicę śmierci królowej Jadwigi.

Inc. *Eadem quippe mensura, qua mensi fueritis remetietur vobis... scribitur Luc. VI [38] et in presentis dominice ewangelio leccionaliter. – Reverendi patres. – Cum mihi qualis sum, occurrit nudus pauper cecus...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1272, k. 96-100; Ms. 1354, s. 397-402; Ms. 2372, k. 74-82 (z adnotacją: *Pauli de Zator*).

Edd. (fragm.) J. Wolny, R. M. Zawadzki, *Królowa Jadwiga w tradycji kaznodziej-skiej XV wieku*, „Anal. Crac.”, 7 (1975), s. 82-83.

Transl. (fragm.) Wolny, Zawadzki, *Królowa Jadwiga...*, s. 82-83.
Comm. SPTK, t. 3, s. 312.

609/4

— **Sermo in Dominica IV Quadragesimae**

Kazanie na 4 niedzielę Wielkiego Postu.

Inc. *Lavamini et mundi estote. Scribitur Ysaie primo capitulo [, 16] et legitur in ebdomade currentis officio. Egregii doctores, magistri... – Cogitanti mihi et intellectu licet pusillo revolventi...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1272, k. 104-108; Ms. 1354, s. 402-406; Ms. 2014, k. 294v-302; Ms. 2367, k. 393; Ms. 2372, k. 137v-145; Bibl. PAU/PAN Ms. 6641, k. 196-201.

609/5

— **Sermones de sanctis**

Zbiór kazań z cyklu *de sanctis*.

Mss. Kraków BJ Ms. 491, s. 41-386; Ms. 1506, k. 2-182, 187-188; Ms. 4248, k. 1-286; Wrocław BUWr Ms. I Q 354, k. 1-255 (brak początku); Kraków ABKKK Ms. 154 (172); Kraków Bibl. Klasztoru OO. Karmelitów na Piasku Ms. 222; Kielce BWSM Ms. 25/8.

Comm. SPTK, t. 3, s. 312; Hajdukiewicz (1974), s. 503; Wielgus (1992), s. 73; Mrozowicz (2000), s. 68-78.

609/6

— **Sermones de tempore**

Zbiór kazań z cyklu *de tempore*.

Inc. *Ecce salvator tuus venit, sicut habetur Isaiiae XLII...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1507; Kraków ABKKK Ms. 154 (172); Warszawa BOK Ms. 27 (zniszczony).

Comm. SPTK, t. 3, s. 312; Hajdukiewicz (1974), s. 503; Wielgus (1992), s. 73.

609/7

— **(niezachowany) Expositio in Epistolas divi Pauli apostoli ad Romanos et Ephesios**

Wykład Listów św. Pawła.

Mss. Warszawa BN Ms. Lat.F.ch.I.210, k. 1-139 (zniszczony).

Comm. SPTK, t. 3, s. 312; Wielgus (1992), s. 73; Kaliszuk (2016), t. 2, cz. 1, s. 329-330.

610.

— *Per orbis climata...*

Przed 1526 r.; sekwencja z akrostychem *Polonus Petrus* poświęcona Wszystkim Świętym.

Mss. Tarnów Muz. Diec. b.s., sekwencjarz, ok. 1526 r., k. 134.

Edd. *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 119-120; Pikulik (1976), s. 152-153.

Comm. EK, t. 15, kol. 307-308; Kowalewicz (1965), s. 255; Kowalewicz (1967), s. 72-73; Pikulik (1973), s. 120; Pikulik (1974), s. 114, 401-402; Morawska (1998), s. 340.

611.

Peregryn z Opola

(Peregrinus de Opole, Oppoliensis, de Ratibor)

Ur. ok. 1260 r.; dominikanin w klasztorze w Raciborzu, w 1303 r. przeor klasztoru i spowiednik księcia raciborskiego Przemysła, 1305 r. (?) przeor klasztoru dominikanów św. Wojciecha we Wrocławiu, w l. 1305-1312, 1312, 1322-1327 prowincjał prowincji polskiej, w l. 1318-1322 inkwizytor diecezji wrocławskiej i krakowskiej; zm. po 1333 r.

Lit. PSB, t. 25, s. 599; SPTK, t. 3, s. 347-348; Kaeppli SOP, t. 3, s. 211-212; J. Wolny, M. Markowski, Z. Kuksewicz, *Polonica w średniowiecznych rękopisach bibliotek monachijskich*, Wrocław 1969, s. 175-179, 180-184; Wielgus (1992), s. 144-147; Bucichowski (1997), s. 187, nr 851; Mrozowicz (2000), s. 79-84; W. Mrozowicz, *Peregryn z Opola*, [w:] *Słownik pisarzy śląskich*, red. J. Lyszczyna, D. Rott, t. 1, Katowice 2005, s. 107; H. Martin, *Pérégrin d'Opole (vers 1260-vers 1330). Un prédicateur dominicain à l'apogée de la chrétienté médiévale*, Rennes 2008.

611/1

— *Sermones de tempore et de sanctis*

1297-1304 r., Racibórz; kolekcja *de tempore* zawiera 65 kazań od pierwszej niedzieli Adwentu do 25 niedzieli po Zesłaniu Ducha Św.; cykl *de sanctis* obejmuje 63 kazań od św. Andrzeja do św. Katarzyny.

Inc. Wykaz incipitów kazań w: Peregrini de Opole, *Sermones de tempore et de sanctis*, wyd. R. Tatarzyński, Warszawa 1997, s. 22-27.

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Kaeppli SOP, t. 3, s. 211-212; Wielgus (1992); Peregrini de Opole, *Sermones de tempore et de sanctis*, s. XIII-XXXII; ponadto: Pelplin Bibl. Diec. Ms. 103 (197); pojedyncze kazania w: Kraków Bibl. OO. Paulinów na Skałce Ms. B 6, s. 343-346 (de s. Hedvigis), k. II, k. IV; Wrocław BUWr Ms. I F 156, k. 215-217 (de dedicatione); Ms. I F 216, k. 94-95 (de Omnibus Sanctis).

Facs. (fragm.) Peregrini de Opole, *Sermones de tempore et de sanctis...*, tab. 1-50.
Edd. Wydania inkunabułowe i druki z XVI w. (wykaz w: SPTK, t. 3, s. 348); (fragm. sermones duo de s. Dominico:) Peregryn z Opola, *Dwa kazania o św. Dominiku*, wyd. R. Tatarzyński, „PT”, 5 (1992), s. 75-82; (fragm.) Peregryna z Opola *kazanie na uroczystość św. Wojciecha biskupa i męczennika*, wyd. R. Tatarzyński, „PT”, 6-7 (1997), s. 9-14; Peregrini de Opole, *Sermones de tempore et de sanctis...*

Transl. Peregryn z Opola, *Kazania ‘de tempore’ i ‘de sanctis’*, red. J. Wolny, Kraków-Opole 2001.

Comm. J. B. Schneyer, *Repertorium der lateinischen Sermones*, t. 43, cz. 4, Münster 1972, s. 548-574; J. Wolny, *Łaciński zbiór kazań Peregryna z Opola i ich związek z tzw. ‘Kazaniem gnieźnieńskimi’*, [w:] *Średniowiecze. Studia o kulturze*, red. J. Lewański, Warszawa 1961, s. 171-238; Kaeppli SOP, t. 3, nr 3194; t. 4, nr III 211: 3194; SPTK, t. 3, s. 348; Wielgus (1992), s. 145-147; Peregrini de Opole, *Sermones de tempore et de sanctis...*, s. VII-XXXIV; Mrozowicz (2000), s. 79-84.

611/2

— (dub.) *De uxore dyaboli et IX filiabus*

Traktat teologiczny.

Inc. *Nota quod dyabolus habet novem veras filias, quas genuit cum uxore sua...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I F 245, k. 119v-120.

Comm. Mrozowicz (2000), s. 79 (jako dub.).

612.

— *Petitio insigniorum doctoralium: Ascendam et nuncciabo...*

1 poł. XV w., Kraków; anonimowa mowa wygłoszona na Wydziale Prawa – odpowiedź ucznia Stanisława ze Skarbimierza na *Animatio* Jana Elgota *Super montem* (zob. Jan Elgot, *Animatio doctorandi: Super montem*).

Inc. *Animatus per venerabilem virum magistrum Johannem decretorum doctorem... assumo verbum... Gen. XLVI: Ascendam et nuncciabo. Reverendissimi patres... Bases et thabernaculi, Exodi XXVII, figurati iudices...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2091, k. 152-156.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 167, nr 107.

613.

— *Petitio insigniorum doctoralium: Ascendam in palmam...*

1 poł. XV w., Kraków; anonimowa mowa wygłoszona na Wydziale Prawa, autorstwa ucznia Stanisława ze Skarbimierza.

Inc. *Animatus per venerabilem virum... assumo verbum... Cant. VII: Ascendam in palmam et aprehandam fructus eius. Reverendissimi patres... Quamvis scripturis attestantibus omnis generatio rerum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2091, k. 81v-84v.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 167-168, nr 108.

614.

— ***Petitio insigniorum doctoralium: Benedic eciam mihi...***

1 poł. XV w., Kraków; anonimowa mowa wygłoszona na Wydziale Prawa, autorstwa ucznia Jakuba Zaborowskiego, odpowiedź na *Animatio* Jana Elgota.

Inc. *Animatus et hortatus per venerabilem virum dominum N.M.N... Gen. 27: Benedic eciam mihi pater. Venerabiles patres. Rerum magistra experientia instruit...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2513, k. 54-56.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 168, nr 112.

615.

— ***Petitio insigniorum doctoralium: Da mihi sapienciam...***

1 poł. XV w., Kraków; anonimowa mowa na Wydziale Prawa, odpowiedź na *Animatio* Jana Elgota (zob. Jan Elgot, *Animatio doctorandi: Amice, ascende superius*).

Inc. *Volenti mihi parere domini doctoris me animatis... ut ascendam superius... petens... sapienciam et intelligenciam, II. Par. I: Da mihi sapienciam et intelligenciam... Ut veniat mihi illud...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2513, k. 336-336v.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 169, nr 115.

616.

— ***Pieśń o siedmi słowach Pańskich***

Pocz. XVI w.; anonimowa pieśń o ostatnich słowach Jezusa na Krzyżu.

Inc. *Mocny Boże z wysokości...*

Mss. Poznań Bibl. Prowincji OO. Franciszkanów Inc. SD 408 I: Honorius Augustodunensis, *Speculum sive Sermones aliquod evangelici, tam de tempore, quam de sanctis...*, Kolonia 1531, k. 344 + 2 nn, dopisek z ok. 1530 r.

Facs. W. Wydra, *Dwie nie znane staropolskie pieśni religijne*, „StPol”, 20 (1992) [przedr. w: Wydra (2003), s. 106-108], fot. 4-6.

Edd. Wydra, *Dwie nie znane staropolskie...*, s. 183-187.

617.

— *Pieśń o świętym Jopie (Legenda o św. Jopie)*

XV-1 poł. XVI w.; pieśń o Hiobie.

Mss./Edd. princ. 1. Lwów Naukowa bibl. LNU imeni Ivana Franka Ms. 909 II, s. 42-44; 2. *Pieśni postne starożytne...*, Raków, Sebastian Sternacki, ok. 1607-1618, k. F3-G1.

Facs. W. Wydra, *Staropolskie przekazy pieśni o św. Jopie*, „StPol”, 16-17 (1988-1989), s. 258-260 (przekaz nr 1).

Edd. Bobowski (1893), s. 395-399; Brückner (1923), s. 44-48; *Polskie wierszowane legendy średniowieczne*, wyd. S. Wierczyński, W. Kuraszkiewicz, Wrocław-Warszawa-Kraków 1962, s. 255-269; Korolko (1980), s. 213-219; Wydra, *Staropolskie przekazy...*, s. 257-270; *Literatura staropolska*, t. 1, s. 90-94; Wydra, Rzepka (2004), s. 412-415.

Comm. Starnawski (1993), s. 114-117; SPH, t. 2, s. 220; J. Danielska, *Pieśni o św. Hiobie – tradycje i trwanie*, „Terminus”, 12 (2010), 1, s. 27-52; Michałowska (2011), s. 646.

618.

— *Pieśń o wójcie Albercie (De quodam advocato Cracoviensi Alberto)*

XIV w.; pieśń o buncie mieszczan krakowskich przeciwko Władysławowi Łokietkowi w l. 1311-1312, 1317-1320.

Inc. *In Fortuna qui spem totam...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. R. 290, k. 96-96v; Kraków BJ Ms. Przyb. 147/51, k. 214-214v; Warszawa BN Ms. Lat.O.ch.I.40 (zniszczony).

Edd. J. C. Trojański, *De Alberto Cracoviensi in Ladislaum Locticum a. 1311 perfido cantilena vetus edita cum proemio historico et notis paucis*, „Miscellanea Cracoviensia”, 2 (1815), s. 83-87; *Gedicht auf den Vogt Albert von Krakau*, wyd. R. Peiper, „Forschungen zur deutschen Geschichte”, 17 (1877), s. 372-375; H. Kowalewicz, *Pieśń o wójcie krakowskim Albercie*, „Pam. Lit.”, 56 (1965), z. 3, s. 134-136 [przedr. w: tenże, *Średniowieczne wiersze polsko-łacińskie oraz Kronika brata Seweryna*, Poznań 2010, s. 55-63]; (fragm.) Michałowska (1995), s. 258-260; Liman (2004), s. 362-369.

Transl. L. Kondratowicz [W. Syrokomla], *Dzieje literatury w Polsce od pierwiastkowych czasów do XVII wieku*, t. 1, Warszawa 1875, s. 86-89; M. Bobrzyński, *Bunt wójta krakowskiego Alberta z roku 1311*, [w:] tenże, *Szkice i studja historyczne*, t. 1, Kraków 1922, s. 181-183; Kowalewicz, *Pieśń o wójcie krakowskim...*, s. 136-138; *Toć jest dziwne a nowe*, s. 214-215; (fragm.) Michałowska (1995), s. 258-260; Liman (2004), s. 362-369; Plezia (2005), s. 24-29; Włodarski (2007), s. 97-103.

Comm. NK, t. 1, s. 296-297; *Repertorium fontium*, t. 4, s. 126-127; DPP, t. 3, s. 245-246; Nowak-Dłużewski (1963), s. 29-31; Kowalewicz, *Pieśń o wójcie*

krakowskim..., s. 125-138; Kowalewicz (1967), s. 75-79; Ożóg (1987), s. 81-84; Michałowska (2011), s. 649-650; W. Mrozowicz, *Pieśń o wójcie krakowskim Albercie – przekaz historyczny w poetyckim sztafażu*, „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia Historica”, 13 (2013), s. 32-42.

619.

— *Pieśń o zwycięstwie Polaków pod Nakłem w 1431 r.*

1431 r.; pieśń powstała wkrótce po bitwie Polaków z Krzyżakami pod Nakłem 14 IX 1431 r.

Inc. *Attendite singuli cantus melodye...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1934, k. 258v.

Edd. M. Kowalczyk, *Pieśń o zwycięstwie Polaków nad Krzyżakami pod Nakłem w roku 1431*, „Biul. BJ”, 25 (1975), s. 71-73.

Comm. Kowalczyk, *Pieśń o zwycięstwie...*, s. 69-71.

620.

— *Pieśń przed wojną z Turkami*

XV/XVI w.; anonimowa pieśń wzywająca chrześcijan do zjednoczenia w walce przeciwko poganom, wiązana z kręgiem bernardyńskim.

Inc. *Et tu, genitrix pia...*

Mss. Wrocław Bibl. Ossol. Inc. XV 1, *De imitatione Christi*, Jan Gerson, *De meditatione cordis*, Norymberga 1492, dopisek.

Facs. H. Kowalewicz, *Historia o Trzech Królach i Pieśń przed wojną z Turkami: dwa zabytki polsko-łacińskiej poezji średniowiecznej*, „Pam. Lit.”, 51 (1960), nr 3, s. 272, s. 261-272.

Edd. Kowalewicz, *Historia o Trzech Królach...*, s. 272.

Comm. Kowalewicz, *Historia o Trzech Królach...*, s. 272, s. 261-272; Wydra (1992), s. 112.

621.

Piotr

XIII w.; studiował w Bolonii i Padwie; kanonik krakowski, prepozyt kielecki; być może tożsamy z magistrem Piotrem, kapelanem biskupa krakowskiego Iwona, występującym w l. 1224-1228.

Lit. SPTK, t. 3, s. 363. Karbowski I, s. 245-246; A. Vetulani, S. Kuttner, *Un fragment d'une collection systématique des decretales antérieure à la compilatio prima*, „Traditio”, 16 (1960), s. 534-538; Z. Siemiątkowska, *Au sujet de la 'Summa Aurea' de Guillaume d'Auxerre*, „Med.Philos.Pol.”, 10 (1961), s. 75-76; Hajdukiewicz (1974), s. 512.

621/1

— *Glosy teologiczne***Ms.** Kraków ABKKK Ms. 107.**Comm.** SPTK, t. 3, s. 363.

622.

Piotr z Grudziądza

Ur. ok. 1400 r., syn Wilhelma z Grudziądza; od 1418 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1425 r. bakałarz, 1430 r. magister sztuk, od ok. 1442 r. na dworze Fryderyka III Habsburga jako kapelan, ok. 1450 r. przebywał w Czechach i na Śląsku, od ok. 1450 do 1452 r. proboszcz w Białogardzie na Pomorzu, w 1452 r. poświadczona jego obecność w Rzymie; data śmierci nieznana.

Lit. J. Černý, *Petrus Wilhelmi of Grudziądz – an Unknown Composer of the ‘Age of Dufay’*, [w:] *Musica Antiqua. Acta Scientifica*, t. 4, Bydgoszcz 1975, s. 91-103; J. Černý, *Petrus Wilhelmi de Grudencz – neznámý skladatel doby Dufayovy v českých pramenech*, „Hudební věda”, 12 (1975), nr 3, s. 195-235; M. Horyna, *Die Kompositionen von Peter Wilhelmi von Graudenz als Teil der spätmittelalterlichen Polyphonie-Tradition in Mitteleuropa und insbesondere im Böhmen des 15. und 16. Jahrhunderts*, „Hudební věda”, 40 (2003), nr 4, s. 291-328 [wyd. pol.: *Utwory Piotra Wilhelmi z Grudziądza w tradycji polifonii późnośredniowiecznej w Europie Środkowej, a zwłaszcza w Czechach XV i XVI wieku*, „Muzyka”, 49 (2004) nr 2, s. 21-56]; M. Staehlin, *Uwagi o wzajemnych związkach biografii, twórczości i dokumentacji dzieł Piotra Wilhelmi z Grudziądza*, „Muzyka”, 49 (2004), nr 2, s. 9-20; P. Gancarczyk, *Petrus Wilhelmi de Grudencz (b. 1392) – a Central European Composer*, „De musica disserenda”, 2 (2006), nr 1, s. 103-112; P. Gancarczyk, *Piotr z Grudziądza – kompozytor środkowoeuropejski XV wieku*, „Rocznik Grudziądzki”, 17 (2007), s. 39-51; P. Gancarczyk, *Petrus Wilhelmi de Grudencz und die mitteleuropäische Musikultur des 15. Jahrhunderts*, [w:] *Mittelalterliche Literatur und Kultur im Deutschordensstaat in Preussen: Leben und Nachleben*, red. S. Hartmann, J. Wenta, G. Vollmann-Profe, Toruń 2008, s. 97-106; Michałowska (2011), s. 657-658.

622/1

— *Fons Bonitatis Kyrie*

Kyrie.

Ms. Monachium BSB Ms. Clm. 14274, k. 11v-12r; Trydent Castello di Buon Consiglio Ms. Cod. 90, k. 65v-66; Ms. Cod. 93, k. 94v-95; 358-359.**Edd.** Černý (1993), s. 101-104.**Comm.** Černý (1975); Morawska (1998), s. 272-278.

622/2

— *Iacob scalam quam cernebat – Pax eterna templo regis – Terribilis est locus iste*

Motet – responsorium na uroczystość poświęcenia kościoła.

Mss. Lipsk UB Ms. 1236, k. 138; Hradec Králove Muzeum Východních Čech Knihovna Ms. II A 6, k. 341v-342; Ms. Hr-7 (II A 7), k. 514-515; Chrudim Okresní Museum Ms. Rm 12580, k. 328; Klatovy Okresní Museum Ms. C3/403, k. 478v-479.

Edd. D. Oreš, *Kancionál Franusův (z r. 1505)*, Praha 1922; Černý (1993), s. 71-73.

Comm. Černý (1975); Morawska (1998), s. 272-278.

622/3

— *Panis ecce angelorum – Panis ewus typicatus – Pange exul typicalem – Patribus veteribus – Tantum ergo sacramentum*

Motet ku czci Božego Ciała.

Mss. Kraków BJ Ms. 8a, luźne karty; Ústí nad Orlicí Státní Okresní Archiv Ms. A 3, k. 10v-11; Hradec Králove Muzeum Východních Čech Knihovna Ms. Hr-7 (II A 7), k. 510-513; Ms. II A 6, k. 336v-338; Praga Národní muzeum Ms. Cod XIII A 2, k. 371v-373; Chrudim Okresní Museum Ms. Rm 12580, k. 326v-327v.

Facs. Černý (1993), s. 41; M. Perz, *Na tropie „śpiewnika krakowskiego” c. 1470. Rzecz o fragmencie nr 8a z Biblioteki Jagiellońskiej (PL-KJ8a)*, „Muzyka”, 34 (1989), nr 1, s. 24-27.

Edd. Černý (1993), s. 86-91.

Comm. M. Kowalczykówna, *Makulatura z okładek rękopisu BJ Ms nr 8*, „Biul. BJ”, 17 (1965), nr 2, s. 9-11; Černý (1975); Perz, *Na tropie „śpiewnika krakowskiego”...*, s. 3-35; M. Perz, *Sprostowania i uzupełnienia dotyczące fragmentu Biblioteki Jagiellońskiej nr 8a (PL-Kj 8a)*, „Muzyka”, 35 (1990), nr 2, s. 107-110; Morawska (1998), s. 272-278.

622/4

— *Paraneuma eructemus...*

Rotulum.

Mss. Hradec Králove Muzeum Východních Čech Knihovna Ms. Hr-7 (II A 7).

Edd. Černý (1993), s. 121-126.

Comm. Morawska (1998), s. 272-278.

622/5

— *Phebus ecclipsi tumuli...*

Pieśń o Zmartwychwstaniu Pańskim

Mss. Hradec Králove Muzeum Východních Čech Knihovna Ms. II A 6, k. 276v;
 Chrudim Okresní Museum Ms. Rm 12580, k. 277; Praga Národní muzeum
 Ms. Cod. XIII A 2, k. 187v.

Edd. Orel, *Kancionál Franusův...*; Černý (1993), s. 49-50.

Comm. Černý (1975); Morawska (1998), s. 272-278.

622/6

— *Phonicorum ethicorum...*

Pieśń ku czci NMP.

Mss. Hradec Králove Muzeum Východních Čech Knihovna Ms. Hr-7 (II A 7),
 k. 518-521; Ms. II A 6, k. 319v-321; Praga Národní muzeum Ms. Cod XIII
 A 2, k. 378v-380.

Edd. Černý (1993), s. 56-58.

Comm. Černý (1975); Morawska (1998), s. 272-278.

622/7

— *Plasmatori estuanter...*

Pieśń ku czci św. Mikołaja.

Mss. Ústí nad Orlicí Státní Okresní Archiv Ms. A 3.

Edd. Černý (1993), s. 53-55.

Comm. Černý (1975); Morawska (1998), s. 272-278.

622/8

— *Plaude euge theotocos...*

Pieśń ku czci NMP.

Mss. Lipsk UB Ms. 1236, k. 139v.

Edd. Černý (1993), s. 67-68.

Comm. Morawska (1998), s. 272-278.

622/9

— *Pomi morsum queritans – Hominem quem tu fecisti – Sed paratus – Paraneuma eructemus*

Motet o Božym Narodzeniu.

Mss. Hradec Králove Muzeum Východních Čech Knihovna Ms. Hr-7 (II A 7),
 k. 468-469; Ms. II A 6, k. 324v-325; Praga Národní muzeum Ms. Cod XIII

A 2, k. 356v-357; Chrudim Okresní Museum Ms. Rm 12580, k. 318v-319;
Klatovy Okresní Museum Ms. C3/403, k. 456v-456.

Edd. Orel, *Kancionál Franusův...*; Černý (1993), s. 79-81.

Comm. Černý (1975); Morawska (1998), s. 272-278.

622/10

— *Pontifices ecclesiarum...*

Pieśń powstała w związku z soborem w Bazylei.

Mss. Wiedeń ÖNB Ms. Cod. Lat. 5393.

Edd. Černý (1993), s. 48-49.

Comm. Černý (1975); Morawska (1998), s. 272-278.

622/11

— *Preconia etroclita...*

Pieśń ku czci NMP.

Mss. Hradec Králove Muzeum Východních Čech Knihovna Ms. Hr-7 (II A 7)
k. 458-460; Ms. II A 6, k. 315v-317; Chrudim Okresní Museum Ms. Rm
12580, k. 313v-315.

Edd. Černý (1993), s. 63-65.

Comm. Černý (1975); Morawska (1998), s. 272-278.

622/12

— *Predulcis eurus turbinis...*

Pieśń ku czci NMP.

Mss. Wrocław BUWr Ms. I F 269, karty z oprawy; Hradec Králove Muzeum
Východních Čech Knihovna Ms. Hr-7 (II A 7); Chrudim Okresní Museum
Ms. Rm 12580, k. 309.

Edd. Černý (1993), s. 47.

Comm. Černý (1975); Morawska (1998), s. 272-278.

622/13

— *Preformosa elegantis...*

Pieśń ku czci NMP.

Mss. Hradec Králove Muzeum Východních Čech Knihovna Ms. Hr-7 (II A 7),
k. 527; Ms. II A 6, k. 348; Chrudim Okresní Museum Ms. Rm 12580, k. 333;
Klatovy Okresní Museum Ms. C3/403, k. Iv-II.

Edd. Černý (1993), s. 51-52.

Comm. Černý (1975); Morawska (1998), s. 272-278.

622/14

— *Pregrata era...*

Pieśń ku czci św. Katarzyny.

Mss. Kraków BJ Ms. 2464, k. 9.**Facs.** Perz (1973), s. 29; *Collectio cantilenarum saeculi XV*, wyd. C. E. Brewer, Kraków 1990 (*Źródła do historii muzyki polskiej*, 30), s. XIII.**Edd.** *Collectio cantilenarum...*, s. 31-32, 47; Černý (1993), s. 45-46.**Comm.** Černý (1975); Morawska (1998), s. 272-278.

622/15

— *Prelustri elucencia...*

Pieśń na Wniebowzięcie NMP.

Mss. Hradec Králove Muzeum Východních Čech Knihovna Ms. Hr-7 (II A 7), k. 565; Ms. II A 6, k. 285v-286; Praga Národní muzeum Ms. Cod XIII A 2, k. 376v; Klatovy Okresní Museum Ms. C3/403, k. 445v-446.**Edd.** Orel, *Kancionál Franusův...*; Černý (1993), s. 52-53.**Comm.** Černý (1975); Horyna, *Utwory Piotra Wilhelmięgo...*, s. 33 n.; Morawska (1998), s. 272-278.

622/16

— *Presidiorum erogatrix...*

Pieśń ku czci NMP.

Mss. Hradec Králove Muzeum Východních Čech Knihovna Ms. Hr-7 (II A 7), k. 528-529; Ms. II A 6, k. 317v-318; Chrudim Okresní Museum Ms. Rm 12580, k. 333v-334.**Edd.** Černý (1993), s. 59-61.**Comm.** Černý (1975); Morawska (1998), s. 272-278.

622/17

— *Presulem ephebeatum...*

Rotulum ku czci św. Marcina.

Mss. Monachium BSB Ms. Clm. 14274, k. 28v-29; Budapest Országos Széchényi Könyvtár Ms. lat. 543, k. 5v; Lipsk UB Ms. 1236, k. 79v-80.**Edd.** Černý (1993), s. 73-78.**Comm.** Černý (1975); Morawska (1998), s. 272-278; Horyna, *Utwory Piotra Wilhelmięgo...*, s. 31-33; P. Gancarczyk, 'Presulem ephebeatum' by Petrus Wilhelmi de Grudencz and the Musical Identity of Central Europe, [w:] *Musikalische Repertoires in Zentraleuropa (1420-1450). Prozesse und Praktiken*, red. A. Rausch, B. R. Tammen, Wien 2014, s. 135-150.

622/18

— *Presulis eminentiam...*

Pieśń panegiryczna poświęcona papieżowi Marcinowi V.

Mss. Kraków BJ Ms. 2464, k. 12-13.

Facs. Perz (1973), s. 33; Černý (1993), s. 3.

Edd. *Collectio cantilenarum...*, s. 38-40, 48; Černý (1993), s. 44-45.

Comm. Černý (1975), s. 199, 223; Morawska (1998), s. 272-278.

622/19

— *Probitate eminentem – Ploditando exarare*

Motet satyryczny dedykowany augustianinowi Andrzejowi Ritterowi z Zielonej Góry (Grünberg).

Mss. Kraków BJ Ms. mus. 40098.

Edd. *Das Glogauer Liederbuch*, red. H. Ringmann, J. Klapper, Kassel 1936-1937, t. 2, s. 9-13, 82; Černý (1993), s. 92-100.

Comm. Černý (1975); M. Perz, *The Lvov Fragments. A source for works by Dufay, Josquin, Petrus de Domarto and Petrus de Grudencz in the 15th century Poland*, „Tijdschrift van de Vereniging voor Nederlandse Muziekgeschiedenis”, 36 (1986), s. 37-38; Morawska (1998), s. 272-278.

622/20

— *Probleumata enigmatum...*

Pieśń ku czci NMP.

Mss. Třeboň Státní oblastní archiv Ms. A 4, k. 388; Ústí nad Orlicí Státní Okresní Archiv Ms. A 3, k. 16; Hradec Králove Muzeum Východních Čech Knihovna Ms. II A 6, k. 328v; Chrudim Okresní Museum Ms. Rm 12580, k. 315 i 316.

Edd. Černý (1993), s. 61-62.

Comm. Morawska (1998), s. 272-278.

622/21

— *Proclivi evi temporis...*

Pieśń ku czci św. Elżbiety.

Edd. Černý (1993), s. 66.

Comm. Morawska (1998), s. 272-278.

622/22

— *Promitat eterno trono regi...*

Rotulum.

Mss. Wrocław BUWr Ms. I F 269, karty z oprawy i k. 169.

Edd. Černý (1993), s. 70-71.

Comm. Černý (1975); Morawska (1998), s. 272-278.

622/23

— *Veni vere illustrator – Pneuma eucaristiarum – Paraclito tripudia – Dator eia graciaram*

Motet ku czci św. Ducha, akrostych.

Mss. Merseburg Domstiftsbibliothek und Domstiftsarchiv Ms. 13b, luźna karta; Hradec Králove Muzeum Východních Čech Knihovna Ms. Hr-7 (II A 7), k. 504-507; Ms. II A 6, k. 336v-338; Chrudim Okresní Museum Ms. Rm 12580, k. 322v-324.

Edd. Černý (1993), s. 81-85.

Comm. Černý (1975); Morawska (1998), s. 272-278.

622/24

— (attrib.) *Prefulcitam expolitam...*

Pieśń ku czci św. Doroty.

Mss. Merseburg Domstiftsbibliothek und Domstiftsarchiv Ms. Hs. 13b, luźna karta.

Edd. Černý (1993), s. 68-69.

Comm. Černý (1975); Morawska (1998), s. 272-278.

623.

Piotr z Kościana

(Petrus Cracowsky, de Costen)

Od 1414 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, prawdopodobnie studia przerwał, wstąpił do zakonu dominikanów, ok. 1430 r. studiował w studium generalnym w Wiedniu, 1430 r. *magister studentium* w konwencie w Sandomierzu, w l. 1437-1446 kontynuował studia na Uniwersytecie Krakowskim; zm. ok. 1450 r.

Lit. Kaeppli SOP, t. 4, s. 228; Bucichowski (1997), s. 193, nr 897; Z. Pajda, *Rękopis L.XV.8 z Archiwum OO. Dominikanów w Krakowie*, „PT”, 6-7 (1997), s. 443-469; A. Zajchowska, *Sermones varii. Kazania w średniowiecznych rękopisach ze zbiorów Archiwum Polskiej Prowincji Dominikanów w Krakowie jako świadectwo praktyki kaznodziejskiej polskich dominikanów*, „Z Badań nad książką i księgozbiorami historycznymi”, 9 (2015), s. 177.

623/1

— *Conclusiones tertii libri 'Sententiarum'*

Ok. 1430 r., Wiedeń; wariant tytułu: *Conclusiones ex tertio libro Sententiarum disputatarum in studio Viennensi circa a. 1430*; komentarz do III ks. *Sentencji* Piotra Lombarda.

Inc. *Pater Verbum producat sua potencia, voluntate vel necessitate ipsum genuit de sua essentia. Conclusio prima: Et si Pater necessario Verbum genuit de sua essentia necessitate, tamen ipsum non produxit sed sua potencia...*

Mss. Kraków APPD Ms. L XV 8, k. 12-12v (autograf).

Comm. Pajda, *Rękopis L XV 8...*, s. 445, 469.

623/2

— *Conspectus sermonis: Ecce nunc dies salutis*

1 poł. XV w.; materiały do kazania autorstwa Piotra z Kościana (Pajda).

Inc. *Ecce nunc dies salutis, ad Corinthios VIo [1, 2]. – Reverendi patres et fratres in Christo...*

Mss. Kraków APPD Ms. L XV 8, k. 53.

Comm. Pajda, *Rękopis L.XV.8...*, s. 453, 469.

623/3

— *Oratio in die s. Thomae de Aquino*

7 III 1437 r., Kraków.

Inc. *Tu es filius Dei, Luc. 4. Reverendi domini mei, primis predicatoribus legis ewangelice dictum est, Mt. 23, patrem nolite vobis vocare super terram...*

Mss. Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 816, k. 38-42v.

Comm. Kaeppli SOP, t. 4, nr III 223: 3223.40.

623/4

— *Oratio in laudem philosophiae*

1 poł. XV w.; wg Z. Pajdy mowa autorstwa Piotra z Kościana.

Inc. *Induamur arma lucis. Ita ad Romanos 5 cap. [13, 12] scribitur et in epistola currentis Dominice legitur et pro themate huius collacionis assumitur. Prestantissimi patres et fratres sacratissime religionis professores, si actus iste vite in Christo morem ordinis sive scolasticum deduci debet censeo ipsum...*

Mss. Kraków APPD Ms. L XV 8, k. 48 (Conspectum orationis), k. 50-53 (Oratio).

Comm. Pajda, *Rękopis L.XV.8...*, s. 452, 469.

623/5

— *Quaestio de confessione audiendum*

1 poł. XV w.; kwestia teologiczna.

Inc. *Cum per instructionem: Super kathedram et capitulo: Dudum, et ex eius tenoris fratribus sit indulta potestas libere confessiones audiendum absque limitatione locorum, personarum et temporum...*

Mss. Kraków APPD Ms. L XV 8, k. 76-78.

Comm. Pajda, *Rękopis L.XV.8...*, s. 456, 469.

623/6

— *Quaestio de praedestinatione*

1 poł. XV w.; kwestia teologiczna, którą wg noty w rękopisie brat Piotr z Kościana *scripsit et collegit*.

Inc. *Primo quaeritur. – Utrum predestinatio sit. Dico quod sic per dictum Apostoli ad Romanos VIII [29] quos predestinavit conformes fieri etc. Racio est quia ultimus finis secundum Philosophum in primo Ethicorum est attingere...*

Mss. Kraków APPD Ms. L XV 8, k. 78-80 (autograf).

Edd. Piotra z Kościana 'Quaestio de praedestinatione', wyd. i przeł. Z. Pajda, „PT”, 6-7 (1997), s. 474-488.

Transl. Piotra z Kościana 'Quaestio'..., s. 475-489.

Comm. Pajda, *Rękopis L.XV.8...*, s. 456-457, 469.

623/7

— *Sermo de Annuntiatione*

1 poł. XV w.; wariant tytułu: *De Annunciacione collatio*; wg Z. Pajdy kazanie autorstwa Piotra z Kościana.

Inc. *Paries filium, Luce 2o [1, 31]. – Reverendi patres et fratres, ut gratiam Paracliti mentem nostra indigentem, iugi prece prerogemus...*

Mss. Kraków APPD Ms. L XV 8, k. 53v-56.

Comm. Pajda, *Rękopis L.XV.8...*, s. 453, 469.

623/8

— *Sermo de Beata Maria Virgine*

1 poł. XV w.; wg Z. Pajdy kazanie autorstwa Piotra z Kościana.

Inc. *Venit in spiritu, Luc. 2o [27]. – Reverendi patres et fratres in Christo primo merito honorandi, doctor venerabilis beatus Augustinus sic inquit: De corde suo nemo se presumat in sermone proferendo...*

Mss. Kraków APPD Ms. L XV 8, k. 53v-54.

Comm. Pajda, *Rękopis L.XV.8...*, s. 453, 469.

623/9

— *Sermo in festo s. Thomae de Aquino*

1 poł. XV w.; wg Z. Pajdy kazanie autorstwa Piotra z Kościana.

Inc. *Illuminabit abscondita tenebrarum* [1 Cor 4, 5]. – *Reverendissimi domini mei patres et fratres in Christo merito honorandi. Sermonis elegancia ac locucionis dulcedine usus...*

Mss. Kraków APPD Ms. L XV 8, k. 17-20.

Comm. Pajda, *Rękopis L.XV.8...*, s. 447, 469.

623/10

— *Sermo in vigilia Nativitatis Christi*

1 poł. XV w.; wg Z. Pajdy kazanie autorstwa Piotra z Kościana.

Inc. *Inventa est in utero habens de Spiritu Sancto* [Mt 1, 18] etc., *ubi supra loco et capitulo prealegatis.* – *Prestantissimi patres et fratres in Christo merito honorandi. Genus humanum ex peccato primorum parentum celesti illa in accensibili luce erat privatum...*

Mss. Kraków APPD Ms. L XV 8, k. 47-48.

Comm. Pajda, *Rękopis L.XV.8...*, s. 452, 469.

623/11

— *Sermo in Nativitate Domini*

1 poł. XV w.; wg Z. Pajdy kazanie autorstwa Piotra z Kościana.

Inc. *Mater Ihesu Maria, reverendi patres et fratres carissimi, ut gratiam Paracliti impetemus, mentem nostram indigentem, miti corde sublevemus, claram lucem refulgentem iugi prece prerogemus...*

Mss. Kraków APPD Ms. L XV 8, k. 48v-50.

Comm. Pajda, *Rękopis L.XV.8...*, s. 452, 469.

623/12

— (attrib.) *Sermones de tempore*

2 ćw. XV w., Kraków; rękopis zawiera *Sermones quadragesimales et paschales* (7 kazań), przepisane ręką Piotra z Kościana; wg kolofonu na k. 94v mógł być on także autorem: *frater Petrus de Costen Ordinis Fratrum Predicatorum existens in persecucione scripsit hec et collegit de diversis etc.*

Inc. [Sermo de Passione Domini:] *Sanguis Christi emundat conscienciam vestram ab operibus mortis. Ad Hebr. 6o cap. [9, 14] Feria VI ante Iudica.* – *Videntes Iudei Lazari resuscitacionem collegerunt concilium adversus etc. ut eum occiderent...*

Mss. Kraków APPD Ms. L XV 8, k. 91-98v (autograf).

Comm. Wielgus (1992), s. 82 (jako authent.); Pajda, *Rękopis L.XV.8...*, s. 459-460.

623/13

— (attrib.) *Varia*

Dwa rękopisy przepisane przez Piotra z Kościana, zawierające prawdopodobnie także jego dzieła (niezidentyfikowane).

Mss. Kraków APPD, Ms. L XV 8; Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 816/I, k. 42v-72v.

Comm. Kaeppli SOP, t. 4, nr III 223: 3223.41; Pajda, *Rękopis L.XV.8...*, s. 445-466.

624.

Piotr Aurifaber z Krakowa

(Petrus Aurifaber, Lubart)

Ur. ok. 1470 r. w Krakowie, w rodzinie mieszczańskiej; od 1488 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1491 r. bakałarz, 1495 r. magister sztuk, wykładał na Wydziale Sztuk, 1507 r. doktor teologii w Kurii Rzymskiej, od 1512 r. profesor teologii, od 1508 r. pleban kościoła św. Anny w Krakowie, kanonik płocki, 1513 r. biskup-sufragan płocki, 1523 r. archidiacon płocki; zm. w 1530 r. w Krakowie.

Lit. PSB, t. 1, s. 187; H. Barycz, *Historia Uniwersytetu Jagiellońskiego w epoce humanizmu*, Kraków 1935, s. 183-184; M. Zwiercan, *Materiały do wykładów arystotelesowskich Piotra Aurifabera z Krakowa na Uniwersytecie Jagiellońskim na przełomie XV-XVI wieku*, „Biul. BJ”, 2 (1960), s. 21-23; M. Markowski, *Komentarze do ‘Isagogi’ Porfiriusza z Tyru zachowane w średniowiecznych rękopisach i inkunabułach Biblioteki Jagiellońskiej*, MSZHFSS, 9 (1968), s. 40, 70; Kuksewicz (1973), s. 121-128; Wielgus (1992), s. 135; K. R. Prokop, *Biskupi pomocniczy w diecezjach polskich w dobie przedtrydenckiej (2 poł. XIII-1 poł. XVI w.)*, Kraków 2002, s. 291-293; K. J. Czyżewski, W. Walanus, M. Walczak, *Nagrobek sufragana płockiego Piotra Lubarta w Kościele Mariackim w Krakowie*, „Rocznik Krakowski”, 75 (2009), s. 11-41.

624/1

— *Commenta et glossae super Novum Testamentum*

Głosy marginalne do ksiąg Nowego Testamentu.

Mss. Kraków BJ Ms. 315, k. 2-258v.

Comm. Catalogus BJ, t. 1, s. 400-401; Wielgus (1992), s. 135.

624/2

— *Expositio I-II librorum ‘Analyticorum Posteriorum’ Aristotelis*

4 ćw. XV w., Kraków; wariant tytułu: *In Analytica posteriora*; komentarz do *Analityk wtórych* Arystotelesa oparty na tekstach Pawła z Wenecji i Idziego Rzymianina; ks. II *Analityk wtórych* opatrzył komentarzem Michał Falkener z Wrocławia (zob.).

Inc. [tekst:] *Omnis doctrina et omnis disciplina intellectiva et preexistenti fit cognitione. Nova translacio...* [prol.:] *Assit principio Virgo Maria meo INRI. Explanaturus ac lecturus opus nobilissimum inter libros loice Arestotelis, Nicomaci filii, Grecorum sapientissimi ac nobilissimi philosophi, quod opus Posteriorum analeticorum intitulumur...* [expos.:] *Iste est liber Posteriorum Arestotelis, in quo determinat de syllogismo demonstrativo. Postquam in libro Priorum determinavit de syllogismo simpliciter...*

Mss. Kraków BJ Ms. 716, k. 3-42 (fragm.); Ms. 2174, k. 1-172.

Comm. Palacz (1966), s. 60-61 (jako wykład Michała Falkenera); Lohr (1972), s. 347, nr 1; Markowski, Włodek (1974), s. 47, 118-119; Catalogus BJ, t. 5, s. 167-169.

624/3

— **Expositio I-III librorum ‘De anima’ Aristotelis**

1497 r., Kraków; wariant tytułu: *Commentum in libros De anima; In De anima;* wykład O duszy Arystotelesa.

Inc. *Bonorum honorabilium. – Item circa primum et maxime circa nobilitatem Philosophus intendit talem conclusionem: Sciencia de anima omnibus aliis scienciis naturalibus est dignior et nobilior...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2010, k. 219v-268v.

Edd. Z. Kuksewicz, *Piotra Aurifabera komentarz do ‘De anima’*, MHFŚP, 2 (1970), s. 53-85; (fragm.) Kuksewicz (1973), s. 275-277.

Comm. Kuksewicz (1973), s. 272-275. Lohr (1972), s. 347, nr 3; Markowski, Włodek (1974), s. 90-91 (jako attrib.).

624/4

— **Expositio I-II librorum ‘De generatione et corruptione’ Aristotelis**

XV/XVI w., Kraków; wariant tytułu: *In De generatione et corruptione;* wykład O powstawaniu i ginięciu Arystotelesa.

Inc. *In huius operis explanacione ac interpretacione sicut in aliis philosophie libris Aristotelis dicta sequuntur. Non dimittens eciam ea, que ex aliis utiliter videntur addenda esse... Iste est liber De generacione Aristotelis et corrupcione, duos particulares continens libros...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2023, k. 1-94v.

Comm. Lohr (1972), s. 347, nr 2; Markowski, Włodek (1974), s. 93.

625.

Piotr z Krakowa

(Petrus de Cracovia, Cracoviensis)

2 poł. XV w.; astronom; być może identyczny z Piotrem Gaszowcem (zob.).

Lit. Rosińska (1984), nr 1734, 668, 2269, 2282.

625/1

— *Computus novellus*

2 poł. XV w.; traktat astronomiczny.

Inc. *Quanta diligencie cura olim fuerit studentibus et clericis de observacione festorum mobilium, septuagesime videlicet et quadragesime...***Mss.** Kraków BJ Ms. 1838, k. 136-140, k. 142-148v; Ms. 1928, s. 427-428; Ms. 2703, k. 59v-65v; Monachium BSB Ms. Clm. 520, k. 174v-175.**Edd.** zob. Gesamtkatalog der Wiegendrucke nr 7274-7276.**Comm.** Rosińska (1984), nr 1734, 668, 2269, 2282.

626.

Piotr Gaszowiec z Łodźmierzy (Rozmierza)

(Petrus Gassovycz, Gaschvitz, de Losmyerza)

Ur. przed 1430 r. w Rozmierzy (Łomierzy) na Śląsku w rodzinie szlacheckiej; od 1446 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1448 r. bakałarz, 1452 r. magister sztuk, odbył studia medyczne i astronomiczne w Perugii, między 1452 a 1454 r. doktor medycyny, w l. 1454-1455 studiował w Kolonii, po powrocie do Krakowa wykładał medycynę na Uniwersytecie Krakowskim, w l. 1464, 1465 i 1470 dziekan Wydziału Lekarskiego, 1470 r. rektor Uniwersytetu Krakowskiego, w 1464 r. przyjął prawo miejskie, lekarz i astrolog Kazimierza Jagiellończyka; zm. w 1474 r.

Lit. PSB, t. 7, s. 294-295; NK, t. 2, s. 181-182; Markowski (1971), s. 232-235; Hajdukiewicz (1974), s. 174-175; Rosińska (1984), nr 1648, 940, 949, 1617, 1256, 2157, 1941, 2156, 468, 1996, 1185, 57, 1004, 1586, 1657, 1674, 2020, 2234, 2282; B. Nadolski, *Humanistyczne mowy lekarza Piotra Gaszowica*, „Pam. Lit.”, 28 (1931), s. 1-72; M. Markowski, *Kanony Piotra Gaszowca do 'złoty'ch tablic astronomicznych' w rękopisach Badeńskiej Biblioteki Krajowej w Karlsruhe, Biblioteki Uniwersyteckiej w Padwie, Archiwum praskiego zamku w Pradze i Biblioteki Jagiellońskiej w Krakowie*, „Biul. BJ”, 36 (1986), s. 16-22; M. Markowski, *Piotr Gaszowiec twórcą krakowskiej komputystyki o zasięgu międzynarodowym*, „StMed”, 25 (1988), z. 1, s. 69-117; M. Markowski, *Die wissenschaftlichen Verbindungen zwischen der Kölner und der Krakauer Universität im Mittelalter*, [w:] *Die Kölner Universität im Mittelalter. Geistige Wurzeln und soziale Wirklichkeit*, red. A. Zimmermann, Berlin-New York 1989, s. 274-287; J. Sperka, *Nieznane karty z życia Piotra Gaszowca z Rozmierza, doktora medycyny, profesora Uniwersytetu Krakowskiego. Przyczynek do badań dziejów medycyny górnośląskiej w średniowieczu*, [w:] *Górny Śląsk – dzieje medycyny i farmacji, problemy dokumentacji i metodologii badań*, red. J. M. Dyrda, Katowice 2003, s. 51-64; L. Kremer, *'Abbreviating' the Alphonsine Tables in Cracow. The 'Tabulae aureae' of Petrus Gaszowiec (1448)*, „Journal for the History of Astronomy”, 38 (2007), nr 3, s. 283-304; Knoll (2016), s. 113, 386, 405, 572-573.

626/1

— *Canones tabularum*

Wariant tytułu: *Canones tabularum resolutarum*; wykład tablic astronomicznych.

Inc. *Pro exhortacione tritulare ramusculos volencium scire de stellis occurrit mihi illud Ptolomei quinta Centiloquii sui: Optimus astronomus multa mala prohibere potest...*

Mss. Kraków BJ Ms. 560, s. 7-8 (fragm.); Ms. 575, k. 235-242v; Karlsruhe Badi-sche Landesbibliothek Ms. 36, k. 35-38v.

Comm. Markowski (1971), s. 232, 265; A. Birkenmajer, *Piotr Gaszowiec*, [w:] *Études d'histoire des sciences en Pologne*, Wrocław 1972, s. 527-529; Rosińska (1984), nr 1648; Markowski, *Kanony Piotra...*, s. 15-20.

626/2

— *Computus novus*

1474 r., Kraków; wariant tytułu: *Computus novus totus fere Astronomie fundamentum pulcherrimum continens*; podręcznik astronomiczny.

Edd. princ. Lipsk 1487-1488 (liczne wydania inkunabułowe i z XVI w.).

Comm. M. Markowski, *Piotr Gaszowiec jako autor 'Komputu nowego' i 'Kalendarrza' w najstarszym druku krakowskim*, „Rocznik Komisji Historycznoliterackiej PAN w Krakowie”, 24 (1978), s. 53-58.

626/3

— *Consideracio de quindecim stellis prime magnitudinis*

Ok. 1453 r., Perugia; traktat astronomiczny, fragment dołączony do tekstu Jana z Głogowa, *Sermo generalis isagogicus ostendens (Interpretatio almanach)*, pierwotnie fragment traktatu Gaszowca *De mutacione aeris*.

Inc. *Prima stella prime magnitudinis est Asimech, que et Abrameth vel Artofilax dicitur...*

Mss. Jena UB Ms. El F 77, k. 48-74; Kraków BJ Ms. 2703, k. 138v-139v.

Comm. Rosińska (1984), nr 940, 949, 1617, 1657.

626/4

— *De apertionibus portarum et quid ex eis significatur*

Traktat astrometeorologiczny.

Mss. Drezno SLUB Ms. N 100, k. 223v-227v.

Comm. Rosińska (1984), nr 1941.

626/5

— *De mutacione aeris*

1454-1455 r., Kolonia; wariant tytułu: *De mutationibus aeris*; traktat astrometeorologiczny dedykowany Gerardowi de Hammond (Hammit, z Hamont).

Inc. *Ne ingratitude vicium cuius pro dolor apparicio cepit exordium cum velut benefactorum immemor, absque scitu tuo, clarissime doctor Gerardi, magister de Hammit... Dispone igitur almanach modo solito...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1865, k. 184-188v; Ms. 1969, k. 371-382v; Ms. 2252, s. 200-214; Ms. 2495, s. 20-25; Ms. 2496, k. 114v-120; (fragm.) Paris BnF Ms. Lat. 7350, k. 153v-157v; Drezno SLUB Ms. N 100, k. 174-185; (fragm.) Jena TULB Ms. El F 77, k. 59; Ms. 4 El P 3, k. 116v-124; Watykan BAV Ms. Pal.lat.1439, k. 336-344.

Comm. Birkenmajer, *Piotr Gaszowiec...*, s. 528-529; M. Markowski, *Powstanie pełnej szkoły astronomicznej w Krakowie*, [w:] *Historia astronomii w Polsce*, t. 1, Wrocław 1975, s. 93; Rosińska (1984), nr 1256; Markowski (1990a), s. 176-179.

626/6

— *Nota*

Przed 1460 r.; kompilacja astrologiczna, być może fragment traktatu astrometeorologicznego *De mutacione aeris*.

Inc. *Ad inveniendum dominum vel dominos anni a quo vel a quibus tocius anni qualitas cognoscitur vide quem planetam inveneris in aliquo quatuor angulorum in revolucione anni...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1865, k. 193; Ms. 2252, s. 218-220; Ms. 2495, s. 41-42.

Comm. Rosińska (1984), nr 57.

626/7

— *Oratio de valledicione Allexandri de Forlivio legati in pretorio Cracoviensi dicta*

1470 r.; mowa pożegnalna na cześć biskupa Aleksandra z Farlivio.

Inc. *Iocundum fecit nobis diem, reverendissime pater, vester primus in hanc civitatem ingressus...*

Mss. Kraków BJ Ms. 126, k. 75v.

Edd. Nadolski, *Humanistyczne mowy...*, s. 467.

Comm. Nadolski, *Humanistyczne mowy...*, s. 459.

626/8

— *Oratio in promotione magistrorum Iacobi de Boxicza et Nicolai de Cracovia pro gradu baccalariatus in medicinis*

Ok. 1470 r.; mowa na bakalaureat.

Inc. Cum mecum ipse, viri erudissimi, summo studio, maxima cura vehementique diligentia...

Mss. Kraków BJ Ms. 126, k. 73v-75.

Edd. Nadolski, *Humanistyczne mowy...*, s. 463-466.

Comm. Nadolski, *Humanistyczne mowy...*, s. 455-457.

626/9

— *Oratio in susceptione domini archiepiscopi Gnesnensis Iohannis Gruszynsky*

1471 r.; mowa powitalna na cześć arcybiskupa gnieźnieńskiego Jana Gruszczyńskiego.

Inc. Cum audisset magistratus et populus, quod venit dominus primas...

Mss. Kraków BJ Ms. 126, k. 76.

Edd. Nadolski, *Humanistyczne mowy...*, s. 467-468.

Comm. Nadolski, *Humanistyczne mowy...*, s. 459.

626/10

— *Oratio pro susceptione Marci cardinalis sancti Marci patriarche Aquiliyensi*

1470 r.; mowa powitalna na cześć kardynała Marka Barbo legata papieskiego.

Inc. Vellem, reverendissime domine et domine dignissime, pro magnitudine et gloria sanctissime sedis apostolice...

Mss. Kraków BJ Ms. 126, k. 76v-77.

Edd. Nadolski, *Humanistyczne mowy...*, s. 468-469.

Comm. Nadolski, *Humanistyczne mowy...*, s. 460.

626/11

— *Oratio pro susceptione oratoris sedis apostolice, Allexandri de Forlivio*

1470 r.; mowa powitalna na cześć biskupa Aleksandra z Forlivio.

Inc. Vellem, ut pro magnitudine et gloria sedis apostolice mittentis...

Mss. Kraków BJ Ms. 126, k. 73v.

Edd. Nadolski, *Humanistyczne mowy...*, s. 463.

Comm. Nadolski, *Humanistyczne mowy...*, s. 458.

626/12

— *Regule de gelu et grandine*

Fragment traktatu astrometeorologicznego *De mutacione aeris*.

Inc. 1. *Sol in termino martis impedit gelu...*; 2. *Sole intrante Arietem, si Saturnus est in humido...*

Mss. 1. Kraków BJ Ms. 2495, s. 34-38; 2. Kraków BJ Ms. 793, k. 155-156; Watykan BAV Ms. Pal.lat.1376, k. 286v-293.

Comm. 1-2. Rosińska (1984), nr 2156, 2157; 2. L. Thorndike, P. Kibre, *A Catalogue of Incipits of Mediaeval Scientific Writings in Latin*, Cambridge Mass. 1963, nr 1516 (jako anon.)

626/13

— *Regule de pluviis*

Fragment traktatu astrometeorologicznego *De mutacione aeris*.

Inc. *Cum luna est cum venere vel mercurio in humido et mars cum utroque pluvie habundabunt...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2495, s. 32-34.

Comm. Rosińska (1984), nr 468.

626/14

— *Regule generales de dispositione aeris*

Wariant tytułu: *Tractatus in pronosticis pluviarum aerisque mutacionibus*; fragment traktatu astrometeorologicznego *De mutacione aeris*.

Inc. *Si de pluviis aerisque mutacionibus et de nubibus pluvias significantibus aut rorem, aut de nubibus ventos significantibus...*

Mss. Kraków BJ Ms. 793, k. 116v-120v; Ms. 1865, k. 189-191v; Ms. 2495, s. 28-30.

Comm. Rosińska (1984), nr 1996.

626/15

— *Regule speciales de tempore, aeris serenitate et siccitate*

Fragment traktatu astrometeorologicznego *De mutacione aeris*.

Inc. *Mars in estate auget calorem, in hieme et vere facit siccitatem et pluvie paucitatem...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2495, s. 30-31.

Comm. Rosińska (1984), nr 1185.

626/16

— (attrib.) *Almanach Cracoviense ad annum 1474*

Prognostyk astrologiczny na rok 1474.

Edd. princ. Kraków, Kacper Straube, 1473/1474 (jest to najstarszy znany druk polski).**Comm.** Markowski, *Piotr Gaszowiec jako autor...*, s. 53-58; Konarska-Zimmnicka (2018), s. 106-107.

626/17

— (attrib.) *Canon super auream tabulam temporum vere coniunccionis*

Wykład tablic astronomicznych.

Inc. *Tempus vere coniunccionis et opposicionis (solis et lune) per istas invenire scias tempus medie coniunccionis si volueris coniunccionem veram vel tempus medie opposicionis si volueris opposicionem veram...***Mss.** Kraków BJ Ms. 609, k. 234v; Ms. 610, k. 335v; Ms. 1852, s. 349-352; Ms. 1865, k. 68v, Wiedeń ÖNB Ms. 5245, k. 37v.**Comm.** Rosińska (1984), nr 2234.

626/18

— (attrib.) *Circa initium algorismi realis sive linealis*Ok. 1450 r., Kraków; komentarz do *Algorismus realis sive linealis*.**Inc.** *Poscens evidenter tocius reperire veram summam computacionis aliam ignoranciam quam practicam algoristicam sedule intueri debet practicam presentem...***Mss.** Kraków BJ Ms. 1928, s. 411-415.**Comm.** Rosińska (1984), nr 1586.

626/19

— (attrib.) *Komentarz do Computus*

Ok. 1485 r. (lub przed), Kraków; traktat astronomiczny.

Inc. *Iste libellus astronomicalis, cuius subiectum est spacium temporis vel distincio temporum...***Mss.** Kraków BJ Ms. 1838, k. 136-140.**Comm.** Rosińska (1984), nr 1004.

627.

Piotr Wolfram ze Lwowa

(z Wolbromia)

Ur. zapewne w Wolbromiu; w 1402 r. rektor kościoła parafialnego w Prandoci-
nie k. Słomnik, w l. 1406-1407 notariusz miejski Lwowa, od 1408 r. studio-
wał prawo na Uniwersytecie Praskim, w 1409 r. studia przerwał, kapelan na
dworze króla Władysława Jagiełły, od 1411 r. kontynuował studia prawnicze
w Padwie i w Bolonii, gdzie w 1413 r. uzyskał licencjat prawa kanonicznego,
uczestnik soboru w Konstancji, w l. 1418-1426 referendarz i kolektor Stolicy
Apostolskiej w Królestwie Polskim, w l. 1414-1419 kantor wiślicki, w l. 1418-
1426 scholastyk gnieźnieński, od 1417 r. kanonik krakowski, od 1418-1425 r.
kanonik wrocławski, od 1422 r. kanonik poznański, od 1427 r. archidiakon
krakowski; zm. w 1428 r.

Lit. PSB, t. 26, s. 403-406; PWPUJ, s. 337-339; SPTK, t. 3, s. 363-365; J. Fijałek,
Polonia apud Italos scholastica saec. XV, Cracoviae 1900, s. 34-44; Kowalczyk
(1970), s. 26; Hajdukiewicz (1974), s. 759-760; Wielgus (1992), s. 39-40; Czy-
żak (2003), s. 387-388; Poniewozik (2004b), s. 211-214; Knoll (2016), s. 545,
611.

627/1

— *Sermones de tempore et de sanctis*

Zbiór kazań z cyklu *de tempore i de sanctis*.

Mss. Kraków BJ Ms. 2459.

Comm. SPTK, t. 3, s. 364; Wielgus (1992), s. 40.

627/2

— *Sermo ad clerum de anunciacione beate Marie virginis et conceptione Christi*

1424 r.; kazanie.

Inc. *Ecce ancilla domini. Luce primo et ad finem leccionis ewangelice celebra-
tis hodie. — Ipsa etenim domini et salvatoris nostri preclara venerandaque
concepicio...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 87, k. 189v-198v (na k. 189v: *editus per magistrum
Petrum iuris licenciatum scolasticum Gnesnensis ecclesie et collectorem domini
pape*).

Comm. Miaskowski (1899), s. 492; SPTK, t. 3, s. 364.

627/3

— (dub.) *Expositio super Ave Maria*

Wykład Pozdrowienia Anielskiego.

Mss. Kraków BJ Ms. 2429, k. 243-249v.

Comm. SPTK, t. 3, s. 364; Wielgus (1992), s. 40 (jako dub.); Bracha (2013), s. 28
(jako authent.).

628.

Piotr z Miłosławia

XV w., prawdopodobnie franciszkanin.

Lit. SPTK, t. 3, s. 365; NK, t. 2, s. 525; Brückner (1902-1904), t. 1, s. 20-21; Hornowska, Zdzitowiecka (1947), s. 496; Wielgus (1992), s. 158.

628/1

— (attrib.) *Sermones de tempore*

Wariant tytułu: *Sermones dominicales et festuales*; kolekcja kazań z cyklu *de tempore*.

Mss. Warszawa BN Ms. 3021 III, k. 1-378v; Ms. 3022 IV, k. 1-232; Ms. Lat.Q.ch.I.187 (zniszczony); Ms. Lat.F.ch.I.222, k. 2-234 (zniszczony); Ms. Lat.F.ch.I.298 (zniszczony); Ms. Lat.F.ch.I.350, k. 36-249 (zniszczony); Ms. Lat.F.ch.I.358, k. 5-188v (zniszczony); Jasna Góra Bibl. i Arch. OO. Paulinów, Ms. II-37 (664R), k. 6v-255; Kórnik Bibl. PAN Ms. 53, k. 162-349v.

Comm. SPTK, t. 3, s. 365; Wielgus (1992), s. 158; Bracha (2007), *passim*.

629.

Piotr z Pniew (Pniewski)

Szlachcic h. Nałęcz; od 1429 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1453 r. magister sztuk, od 1433 r. kanonik gnieźnieński, od 1435 r. kanonik i od 1443 r. kantor poznański, w l. 1453-1456 kanonik krakowski, w 1455 r. (?) i od 1468 r. kanonik płocki, w l. 1457-1478 prepozyt włocławski, w l. 1464-1473, 1474-1480 oficjał i wikariusz gen. gnieźnieński, w l. 1447-1453 sekretarz król., poseł i dyplomata król.; zm. 1480 r.

Lit. PSB, t. 26, s. 826-827; Czyżak (2003), s. 386-387; Dembiński (2012), s. 626-629.

629/1

— *Mowa wobec papieża (Oratio coram papa pro confirmando archiepiscopo Gnesnensi)*

VII 1453 r.; mowa w sprawie zatwierdzenia Jana ze Sprowy na arcybiskupstwie gnieźnieńskim; mowa jest anonimowa, ale posłem w imieniu króla był Piotr z Pniew, on więc był zapewne jej autorem.

Inc. *Conspetum maiestatis tuae, pater beatissime...*

Mss. Kraków BJ Ms. 42, k. 175.

Edd. CE 1/2, nr 126, s. 136-138.

630.

Piotr Wysz z Radolina

Ur. w połowie XIV w. (1354?) w Radolinie w rodzinie szlacheckiej h. Leszczyc; studiował na uniwersytetach w Pradze i Padwie, 1386 r. doktor obojga praw, wykładowca i kilkakrotny rektor uniwersytetu w Padwie, 1389 r. nuncjusz i kolektor papieski w Polsce i na Węgrzech, dyplomata królewski, 1391 r. kanclerz dworu Jadwigi Andegaweńskiej, 1392 r. biskup krakowski, 1412 r. biskup poznański, uczestnik soboru w Pizie; zm. w 1414 r.

Lit. PSB, t. 26, s. 422-428; WSB, s. 571; SPTK, t. 4, s. 489-490; Fijałek (1898), s. 11-12; S. Kijak, *Piotr Wysz, biskup krakowski*, Kraków 1933; Hajdukiewicz (1974), s. 770; M. Gębarowicz, *Psalterz Floriański i jego geneza*, Wrocław 1965, s. 22-84; Kowalczyk (1970), s. 67; W. Seńko, *Johannes Falkenberg OP 'De monarchia mundi' Wstęp*, MHFŚP, 9 (1975), s. VII-LVI; Z. Kałuża, *Eklezjologia Mateusza z Krakowa. Uwagi o 'De praxi Romanae Curiae'*, „StMed”, 18 (1977), z. 1, s. 51, 160-172; M. Markowski, *Piotr Wysz jako nie znany autor dzieł filozoficznych*, „Anal. Crac.”, 24 (1992), s. 53-67; K. Ożóg, *Spór o biskupstwo krakowskie w roku 1392 na tle stosunków Polski z papieżem u schyłku XIV w.*, „KH”, 104 (1997), nr 1, s. 3-20; Michałowska (2011), s. 655-656; Knoll (2016), s. 25, 31, 37, 81-82.

630/1

— De reformatione ecclesiae tam in membris quam in capite petuntur infrascripta per synodum in Pisis

1409 r; traktat o reformie Kościoła.

Inc. *Primo, quod propter raritatem conciliorum generalium...*

Mss. Kraków BJ Ms. 193, k. 311v-312v.

Edd. W. Abraham, *Reforma na soborze w Pizie 1409 r. i udział w niej przedstawicieli Kościoła polskiego*, „Polonia Sacra”, 3 (1919), s. 115-118; *De reformatione ecclesiae tam in membris quam in capite petuntur infrascripta per synodum in Pisis*, [w:] Seńko (1995), s. 251-253.

630/2

— (współaut.) Quaestiones factae per magistrum Stephanum et Petrum episcopum Cracoviensem

28 kwestii prawnych dotyczących życia wiernych i duchowieństwa, zapewne dziełko przeznaczone dla spowiedników i kaznodziejów, opracowane wraz ze Stefanem z Czerska (zob.).

Mss. Monachium BSB Ms. Clm. 18757, k. 83v-85.

Edd. *Quaestiones factae per magistrum Stephanum et Petrum episcopum Cracoviensem*, [w:] Seńko (1995), s. 247-250.

Comm. SPTK, t. 4, s. 490.

630/3

— *Speculum aureum de titulis beneficiorum ecclesiasticorum*

1404 r.; traktat poświęcony fiskalizmowi papieskiemu i wzywający do reformy Kościoła.

Inc. [Proemium:] *Reverendissimis in Christo patribus et dominis dominis sacrosanctae Romanae ac universalis ecclesiae cardinalibus nec non aliarum ecclesiarum patriarchis...* [pars I:] *Quantum ad primum hac prima pars pertractabit naturam titulorum ecclesiasticorum...* [cap. 1:] *In quo ponitur principaliter definitio tituli et ipsius declaratio. – Petrus: Nunc restat tibi, ut quod de natura titulorum beneficialium est sentendum...*

Mss. Darmstadt Universitäts- und Landesbibliothek Ms. 797, k. 175-218; wykaz pozostałych przekazów rękopiśmiennych w: Seńko (1995), s. 11-32.

Edd. *Dialogus Petri et Pauli de insolentiis et erroribus Romanae Curie* 1467, [w:] W. Wisseburg, *Antilogia papae*, Basel 1555, s. 252-461; *Pauli...*, *Aureum speculum*, [w:] M. Goldast, *Monarchiae Sacri Romani Imperii*, t. 2, Frankfurt 1614, s. 1527-1558; *Aureum speculum papae*, [w:] E. Brown, *Fasciculus rerum expetendarum ac fugiendarum*, t. 2, London 1690, s. 63-101; *Alberti Engelstet, Speculum aureum*, [w:] Ch. W. Walch, *Monimenta medii aevi*, t. 2, k. 1, Göttingen 1761, s. 69-216; Seńko (1995), s. 73-169.

Comm. F. M. Bartoš, *Speculum aureum i jego przypuszczalny autor: Paweł Włodkowic z Brudzewa*, „Reformacja w Polsce”, 11 (1948-1952), s. 37-39; T. Brzostowski, *Ze studiów nad Pawłem Włodkowicem. W sprawie autorstwa traktatu ‘Speculum aureum’*, „StŻr”, 5 (1960), s. 25-34; Triška (1967), s. 128; SPTK, t. 4, s. 490; Z. Kałuża, *Autor ‘Speculum aureum’*, „Roczniki Filozoficzne”, 28 (1980), z. 1, s. 203-232; Seńko (1995), s. 11-71; Knoll (2016), s. 510-511.

630/4

— (attrib.) *Commentarium super libros ‘De anima’ Aristotelis*

Komentarz do *O duszy* Arystotelesa.

Comm. Z. Kuksewicz, *Commentarium super libros ‘De anima’ by an Anonymous Averroist on the Fourteenth Century Erfurt*, „StMed”, 17 (1977), s. 65-72; M. Markowski, *Filozoficzne poglądy i pisma Piotra Wysza z Polski*, Lublin 1992; Z. Kuksewicz, *Theodoricus of Magdeburg and the Erfurt Averroistic Conclusions*, „StMed”, 31 (1994), s. 111-119; M. Markowski, *Der Rektor Theoderich von Erfurt und der Autor der Synthese des Erfurter Averroismus Peter von Polen*, „Acta Mediaevalia”, 8 (1995), s. 139-179; Z. Kuksewicz, *Once More on Erfurt Conclusiones and Peter Wysz. A Response to Markowski’s Polemics*, „Acta Mediaevalia”, 13 (2000), s. 219-237; M. Markowski, *Bedeutung der philosophischen Sammlung Peters von Grosspolen für den Erfurter averroistisch geprägten Aristotelismus. Eine Antwort auf die zweite Streitschrift Z. Kuksewicz*, „Acta Mediaevalia”, 17 (2004), s. 295-312.

630/5

— (attrib.) *Quaestionum responsiones metaphysicae, philosophiae naturalis et logicae*

2 poł. XIV w., Erfurt; 622 kwestii filozoficznych w duchu arystotelizmu interpretowanego awerroistycznie.

Comm. Markowski, *Filozoficzne poglądy...*; Kuksewicz, *Theodoricus of Magdeburg...*, s. 111-119; Markowski, *Der Rektor Theoderich von Erfurt...*, s. 139-179; Kuksewicz, *Once More on Erfurt Conclusiones...*, s. 219-237; Markowski, *Bedeutung der philosophischen...*, s. 295-312.

631.

Piotr z Sienna

(Petrus de Sienna)

Od 1400 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1405 r. bakałarz, 1408 r. magister sztuk, 1416 r. dziekan Wydziału Sztuk, altarysta altarii Wszystkich Świętych w katedrze krakowskiej (pozbawiony prawa i przywrócony w 1422 r.); zm. przed 1460 r.

Lit. S. Włodek, *Quelques informations sur les commentaires médiévaux de la Métaphysique d'Aristote conservés dans les manuscrits de la Bibliothèque Jagellonne à Cracovie*, „Miscellanea mediaevalia”, 2 (1963), s. 769n.; Markowski (1971), s. 454; Hajdukiewicz (1974), s. 515; Markowski, Włodek (1974); M. Markowski, *Problematyka uniwersaliów w polskich piętnastowiecznych pismach nominalistycznych*, „StMed”, 12 (1970), s. 127-130, 133, 145; M. Markowski, *Wpływ poglądów Alberta Wielkiego i późniejszego albertyzmu na piętnastowieczną filozofię krakowską*, „PT”, 1 (1984), s. 205-219; F. Krause, *Status logiki w systemie nauk wg Piotra z Sienna*, „Roczniki Filozoficzne”, 44 (1996), nr 1, s. 133-142; F. Krause, *Klasyfikacja nauk wg Piotra z Sienna*, „StMed”, 32 (1997), s. 65-74; F. Krause, *Wzajemne relacje nauk teoretycznych i praktycznych w ujęciu Piotra z Sienna*, „StMed”, 32 (1997), s. 75-91; F. Krause, *Piotra z Sienna teoria poznania i bytu. Z dziejów filozofii średniowiecznej w Polsce*, Gdańsk 2000.

631/1

— *Disputata super libros 'Meteororum'*

Przed 1420 r., Kraków; wariant tytułu: *Quaestiones super quatuor libros Meteorum Aristotelis*; komentarz do *Meteorologii* Arystotelesa.

Inc. *Circa initium libri Meteororum quaeritur: quid sit philosophia? Respondetur secundum Isidorum Etymologorum libro secundo, quod philosophia est cognitio rerum divinarum humanarumque cum studio bene vivendi coniuncta...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. IV Q 54, k. 13-165.

Comm. Markowski (1971), s. 408; Lohr (1972), s. 371, nr 2.

631/2

— *Quaestiones disputatae super duodecim libros 'Metaphysicorum' Aristotelis*

1418 r., Kraków; wariant tytułu: *Quaestiones super librum Metaphysicorum*; komentarz do *Metafizyki* Arystotelesa w formie kwestii.

Inc. *Quaeritur circa initium libri Metaphysicae: utrum metaphysica sit? Et respondetur quod sic...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2003, k. 7-248v.

Transl. (fragm.) *700 lat* (1978), s. 128-145.

Comm. Markowski (1971), s. 465-466; Lohr (1972), s. 371, nr 1; Markowski, Włodek (1974), s. 87; F. Krause, *Stosunek istoty do istnienia w bycie wg Piotra z Sienna na podstawie jego komentarza do 'Metafizyki' Arystotelesa*, „Roczniki Filozoficzne”, 44 (1996), s. 113-131; F. Krause, *Przedmiot 'Metafizyki' i jego specyficzne właściwości wg Piotra z Sienna*, „Acta Mediaevalia”, 12 (1999), s. 215-234; F. Krause, *Metafizyka jako mądrość w ujęciu Piotra z Sienna*, „Acta Mediaevalia”, 13 (2000), s. 103-128

632.

Piotr Wichman

(Petrus Wichmann, Weychman)

Ur. ok. 1370 r. w Elblągu lub okolicy; dominikanin w klasztorze w Elblągu, studiował we Włoszech (Bologna lub Padwa), ok. 1404 r. przeor klasztoru w Toruniu, w 1407 r. rozpoczął studia teologiczne na Uniwersytecie Krakowskim, w l. ok. 1408-1413 lektor w klasztorze we Wrocławiu, w l. 1414-1416 odbył studia teologiczne w dominikańskim *studium generale* w Kolonii, następnie w Bolonii i Paryżu, w 1422/23 r. nauczał teologii w *studium generale* w Krakowie, od 1420 r. studiował teologię w Lipsku, 1423 r. licencjat, 1424 r. doktor teologii, 1427 r. przebywał w klasztorze dominikanów we Wrocławiu, wtedy też prowadził polemikę z gwardianem franciszkanów wrocławskich Mikołajem Turgau na temat kultu imienia Jezus, w l. 1427/28 i 1428/29 regens *studium generale* w Krakowie, od 1429 r. inkwizytor w diecezjach: chełmińskiej, poznańskiej, warmińskiej i wrocławskiej, uczestnik dominikańskiej kapituły generalnej w Lyonie i soboru w Bazylei; zm. w 1440 r.

Lit. SPTK, t. 4, s. 416-417; S. B. Klose, *Dokumentirte Geschichte und Beschreibung von Breslau in Briefen*, Breslau 1781, t. 2, s. 156-221, 290-291; Fijałek (1898), s. 113-114; O. Günther, *M. Petrus Wichmann aus Elbing und ein altes Bild der Elbinger Pfarrkirche*, „Mitteilungen des Westpreussischen Geschichtsvereins”, 15 (1916), nr 4, s. 67-70; W. Roth, *Die Dominikaner und Franziskaner im Deutsch-Ordensland Preussen bis zum Jahre 1466*, Königsberg i. Pr. 1918, s. 35, 37, 43-45; G. Löhr, *Die Dominikaner an der Leipzig Universität*, „Quellen und Forschungen zur Geschichte der Dominikanerordens im Deutschland”, 30 (1934), s. 25-33, 107-112; *Nicolai de Torgavia Responsio altera pro*

cultu SS. Nominis Jesu contra Replicationem Fr. Petri Wichman OP ad Capitulum ecclesiae cathedralis Wratislaviensis directa 10 Sept. 1427, wyd. F. M. Delmore, „Archivum Franciscanum Historicum”, 4 (1941), s. 369-419; J. B. Korolec, *Wstęp do badań nad życiem umysłowym dominikanów wrocławskich w średniowieczu*, MHFŚP, 8 (1974), s. 142-143; Kielar (1975), passim; Kaeppli SOP, t. 3, s. 268-269; A. Latkowski, *Magister Piotr Wichman OP*, „PT”, 2 (1986), s. 231-236; Bucichowski (1997), s. 192, nr 890.

632/1

— *Determinatio*

1427 r., Wrocław; wariant tytułu: *Detractio magistri Petri Wichman impugnatoris nominis Ihesu*; pierwszy z traktatów polemicznych dotyczących nabożeństwa do Imienia Jezus.

Inc. *Utrum quilibet christianus verus teneatur adorare nomen Jhesus. Et videtur quod sic per illud apostoli ad Philipp. II: In nomine Iesu omne genu flectatur...*

Mss. Berlin SPK Ms. theol. lat. fol. 425, k. 21-36v; Lipsk UB Ms. 499, k. 342-345; Ms. 602, k. 128v-132; Wrocław BUWr Ms. I F 275, k. 144-147v; Ms. B 1906, s. 6-70; Gdańsk Bibl. PAN Ms. Mar.Q.152, k. 1-8v; Norymberga StdB Ms. Cent. I 78, k. 164-167; Praga Knih. kap. Ms. N IX k. 222-223; Barcelona Biblioteca de Catalunya Ms. 586, k. 112-117v.

Comm. SPTK, t. 4, s. 416; Kaeppli SOP, t. 3, nr 3359; Latkowski, *Magister Piotr...*, s. 234.

632/2

— *Replicatio: Tractatus de nomine Jesu*

1427 r., Wrocław; drugi z traktatów polemicznych dotyczących nabożeństwa do Imienia Jezus.

Inc. *In nomine Patris Anno Domini 1427...* [Dobrzanowski] *De anno domini 1427, fer. V infra oct. Visitationis virginis gloriose, oblatam sibi accepi positionem adversarii cuiusdam...* [SOP].

Mss. Lipsk UB Ms. 499, k. 361-367v; Ms. 602, k. 139-151v; Wrocław BUWr Ms. B 1906, s. 200-321; Gdańsk Bibl. PAN Ms. Mar.Q.152, k. 27v-44v; Bazylea UB Ms. A VII 28, k. 310-323; Barcelona Biblioteca de Catalunya Ms. 586, k. 130-140v.

Comm. SPTK, t. 4, s. 416; Kaeppli SOP, t. 3, nr 3359; Latkowski, *Magister Piotr...*, s. 234-235.

632/3

— *Declaratio. Opusculum de figura nominis Jesu*

1427 r., Wrocław; trzeci z traktatów polemicznych dotyczących nabożeństwa do Imienia Jezus.

Inc. *Incipit declaratio omnium praecedentium de materia nominis Jesu per fr. Petrum Wichman... Ad finem, ut clare videatur, quam erronea, periculosa et damnabilis sit ista figura de nomine Jesu...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. B 1906, s. 321-427; Bazylea UB Basel Ms. A VIII 28, k. 323v-335v.

Comm. SPTK, t. 4, s. 416-417; Kaeppli SOP, t. 3, nr 3359; Latkowski, *Magister Piotr...*, s. 235.

632/4

— (attrib.) *Homiliae*

Kazania.

Mss. Wrocław BUWr Ms. II Q 44.

Comm. SPTK, t. 4, s. 416; Latkowski, *Magister Piotr...*, s. 235 (jako attrib.).

632/5

— (attrib.) *Principium in librum Psalmorum*

Ok. 1421 r. (?); wykład wstępny do ks. Psalmów.

Inc. *Lex domini immaculata, convertens animas [Ps 18, 8]...*

Mss. Lipsk UB Ms. 865, k. 114-118v.

Comm. SPTK, t. 4, s. 416; Kaeppli SOP, t. 3, nr 3358 (błędna lokalizacja ms. Wrocław BUWr); Latkowski, *Magister Piotr...*, s. 235 (jako attrib.).

632/6

— (dub.) *Commentum super Ev. Lucae: Missus est...*

Komentarz do Ewangelii św. Łukasza, w rzeczywistości: Augustinus Triumphus de Ancona OESA, *Tractatus super 'Missus est'* (RB 1547, Zumkeller 136).

Inc. *Quatuor mihi timorem ac tremorem faciunt loqui de virgine gloriosa...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I F 288, k. 148-151v [tekst do k. 199v, tabula k. 199v-200v].

Comm. SPTK, t. 4, s. 417; Latkowski, *Magister Piotr...*, s. 235 (jako attrib.).

633.

Piotr ze Żwanowa

(z Dzwonowa, de Swanow, Swanowski, de Zwanow)

Pochodził z rodziny szlacheckiej; od 1429 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1431 r. bakałarz, 1433 r. magister sztuk, odbył też studia teologiczne, 1443 r. bakałarz teologii, 1443 r. dziekan Wydziału Sztuk, kanonik kolegiaty św. Floriana; zm. ok. 1453 lub 1456 r.

Lit. Fijałek (1900a), t. 1, s. 286-288; Markowski (1971), s. 228, 229, 538; Hajdukiewicz (1974), s. 516; Rosińska (1984), nr 1025, 348, 1862; Wielgus (1992), s. 102-103.

633/1

— **Komentarz do ‘Theorica planetarum’ Gerardi Cremonensis**

1440 r., Kraków; traktat astrologiczny, notatki Mikołaja Bezaka z wykładu Piotra ze Żwanowa.

Inc. *Iste liber exponit ea, que presupponunt in tabulis ad veros motus planetarum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 550, k. 59-65.

Comm. Rosińska (1984), nr 1025.

633/2

— (attrib.) **Almanach anni 1447 super meridianum Cracoviensem**

Kraków; prognostyk astrologiczny zachowany we fragmencie.

Inc. *Almanach anno incarnationis Domini 1447 currente super meridianum Cracoviensem practicatum. Sol. Aquarius G 21 M 39...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1223, k. VIv, VI, I.

Comm. Catalogus BJ, t. 7, s. 159.

634.

— **Plaude, celestis civitas...**

XV w.; hymn ku czci Matki Boskiej Śnieżnej.

Mss. Dotychczas znanych jest ponad 20 przekazów rękopiśmiennych i drukowanych z 2 poł. XV-pocz. XVI w. (wykaz w: Kowalewicz, Morawski (1991), s. 126-127).

Edd. AH, t. 4, s. 60; RH, 15024; Kowalewicz, Morawski (1991), s. 127-128.

635.

— **Płaczy dzisiaj, duszo wszelka...**

XV/ XVI w.; pieśń pasyjna.

Mss. Kórnik Bibl. PAN Ms. 44, k. 126-128; (wersja skrócona) *Statuta provincialia toti provinciae Gnesnensi edita*, druk, b.m., b.r., zapiska na ostatniej karcie (zaginiony).

Edd. Łoś (1915), s. 552; Brückner (1923), s. 82-84; PPP, s. 149-150; Stolarska (1979), s. 59-60; Korolko (1980), s. 43-45.

Comm. Łoś (1922), s. 484-485; Stolarska (1979), s. 39-40; Michałowska (1995), s. 427-428.

636.

— *Płockie zapiski o cudach*

1148 r., Płock; dwie zapiski o cudach NMP, być może początek planowanego cyklu *Miracula Sanctae Mariae ecclesiae Plocensis*.

Inc. *Anno ab incarnatione Domini...*

Mss. Płock Muz. Diec. Ms. 2, k. 239v.

Facs. D. Brzeziński, B. Leszkiewicz, *Zapiski liturgiczne w kodeksie Biblii Płockiej z XII wieku. Studium źródłoznawcze i edycja tekstu*, Płock 2005, s. 43-45; D. Brzeziński, B. Leszkiewicz, *Średniowieczna płocka liturgia katedralna na podstawie Biblii Płockiej z XII wieku*, Płock 2017, po s. 184.

Edd. Z. Kozłowska-Budkowa, *Płockie zapiski o cudach z r. 1148*, „KH”, 44 (1930), nr 1, s. 342; Brzeziński, Leszkiewicz, *Zapiski liturgiczne...*, s. 35-37; L. Misiarczyk, *Zapiski o cudach z 1148 roku w Biblii Płockiej*, „ABMK”, 104 (2015), s. 192-195; Brzeziński, Leszkiewicz, *Średniowieczna płocka liturgia...*, s. 174-176.

Transl. Misiarczyk, *Zapiski o cudach z 1148 roku...*, s. 192-195.

Comm. Kozłowska-Budkowa, *Płockie zapiski o cudach...*, s. 341-348; Brzeziński, Leszkiewicz, *Zapiski liturgiczne...*; K. Skwierczyński, *Początki kultu NMP w Polsce w świetle płockich zapisek o cudach z 1148 r.*, [w:] *Europa barbarica, Europa christiana. Studia mediaevalia Carolo Modzelewski dedicata*, red. R. Michałowski i in., Warszawa 2008, s. 213-240; K. Skwierczyński, *The beginnings of the cult of the Blessed Virgin Mary in Poland in the light of the Płock accounts of miracles from 1148*, „Studi Medievali”, 53 (2012), nr 1, s. 117-161; Misiarczyk, *Zapiski o cudach z 1148 roku...*, s. 189-201; Brzeziński, Leszkiewicz, *Średniowieczna płocka liturgia...*, s. 63-67 i passim.

637.

— *Poczet królów polskich (Numerus regum incliti regni Poloniae successivus, Ordo regum Poloniae, Ordo regum incliti regni Poloniae)*

Ok. 1460 r., Kraków; środowisko uniwersyteckie; wykaz polskich władców od Grakchusa do Kazimierza Jagiellończyka.

Inc. *Graccus. Hic draco...*

Mss. Kraków BJ Ms. 491, s. 476-477, 479; Kraków Bibl. Czart. Ms. 1312 III, k. 178v (s. 358)-180v (s. 362); Warszawa BOK Ms. 6, k. 83-86 (zniszczony); Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 2051/I; Kodeks trzemeszeński Czartoryskich (zaginiony, dziewiętnastowieczny odpis w: Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 2355/III).

Edd. *Poczet królów polskich*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 3, s. 290-296.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 8, s. 305-306; Zeissberg (1877), s. 232-233; MPH 3, s. 289-290; J. Banaszekiewicz, *Historia w popularnych kompilacjach – tzw. Poczet królów polskich*, [w:] *Kultura elitarna a kultura masowa w Polsce późnego średniowiecza*, red. B. Geremek, Wrocław 1978, s. 211-229; S. C. Ro-

well, *Fifteenth-Century Poland-Lithuania in the Light of an Anonymous Kraków Notebook*, „*Questiones Medii Aevi Novae*”, 8 (2003), s. 312-316; Węcowski (2014), s. 118-121; zob. też Maciej z Grodziska, *Katalog królów polskich*.

638.

— *Poczet władców polskich*

2 poł. XV w.; wykaz polskich władców od Mieszka Starego do Ludwika Andegaweńskiego.

Mss. Kraków Bibl. Czart. Ms. 1399 I, s. 11-14.

Edd. S. C. Rowell, *Fifteenth-Century Poland-Lithuania in the Light of an Anonymous Kraków Notebook*, „*Quaestiones Medii Aevi Novae*”, 8 (2003), s. 323-324 (nr 4).

Comm. Rowell, *Fifteenth-Century Poland-Lithuania...*, s. 312-316.

639.

— *Pokłonienie, mój nade wszystko namilejszy...*

Ok. 1450 r.; anonimowy list miłosny.

Mss. Kraków Bibl. PAU/PAN Ms. 7534, k. 54.

Facs. W. Wydra, W. R. Rzepka, *Dwa średniowieczne polskie listy miłosne. Edycja tekstów*, „*StPol*”, 8 (1981), fot. 3; Wydra, Rzepka (2004), tabl. 22.

Edd. Łoś (1915), s. 544-545; Ganszyniec (1925), s. 213-215; Kryński, Kryński (1925), s. 244-245; Vrtel-Wierczyński (1952), s. 84-85; Vrtel-Wierczyński (1977), s. 115-116; Wydra, Rzepka, *Dwa średniowieczne polskie listy...*, s. 9-10, 12; Taszycki (2003), s. 161-163; Wydra, Rzepka (2004), s. 222-223; Vrtel-Wierczyński (2005), s. 322-324.

Comm. NK, t. 1, s. 256; Łoś (1915), s. 308-309; Łoś (1922), s. 312-313; T. Lisowski, J. Migdał, *Układ nadawczo-odbiorczy w najstarszych polskich listach miłosnych*, „*StPol*”, 20 (1992), s. 93-100; Michałowska (1995), s. 642; Michałowska (2011), s. 699.

640.

— *Polonia Jesu Christo...*

Przed 1526 r.; sekwencja poświęcona św. Stanisławowi.

Mss. Tarnów Muz. Diec. b.s., sekwencjarz, ok. 1526 r., k. 181v.

Edd. *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 100-101; Pikulik (1976), s. 184; Kowalewicz (1979), s. 247-248; Gaude, *Mater Polonia*, s. 153-155.

Comm. EK, t. 15, kol. 1137; Kowalewicz (1965), s. 234-235; Kowalewicz (1967), s. 127-128; Pikulik (1973), s. 92; Pikulik (1974), s. 115, 344; Danielski (1978), s. 79, 82.

641.

— *Pomóż mi, Święty Dusze...*

XV-XVI w.; pieśń na święto Zesłania Ducha Św.

Mss. Odpis W. A. Maciejowskiego z nieznanego rękopisu datowanego na 1493 r.**Edd.** Maciejowski (1839), t. 2, s. 371-373; Surzyński (1891), s. 108-110; Bobowski (1893), s. 94-95; Nehring, s. 170.**Comm.** Bobowski (1885), s. 107-108; Łoś (1915), s. 420-421; Pikulik (1984a), s. 88; K. Janus, *O średniowieczności hymnu 'Pomóż mi, Święty Dusze, twoją chwałę mnożyć'*, [w:] *taż, Duch Święty w polskim piśmiennictwie*, Częstochowa 2017, s. 51-62.

642.

— *Posłał przez anjoły...*Pocz. XV w.; pieśń o Zwiastowaniu, parafraza sekwencji *Mittit ad Virginem...***Mss.** Warszawa BN Ms. 3347 II, k. 11v.**Facs.** Michałowska (1995), s. 374.**Edd.** Brückner (1897b), s. 209-210; Brückner (1923), s. 128-130; Korolko (1980), s. 145-148; *Toć jest dziwne a nowe*, s. 54-55; Mazurkiewicz (2000b), s. 98-100; *Biblioteka zabytków*.**Comm.** NK, t. 1, s. 291; Łoś (1915), s. 391-392; Łoś (1922), s. 404-405; J. Woronczak, *Tropy i sekwencje w literaturze polskiej do połowy XVI wieku*, „Pam. Lit.”, 43 (1952), z. 1-2, s. 368-369; Wojtkowski (1966), s. 250-251; Michałowska (1995), s. 358-361; Mazurkiewicz (2002), s. 68; Michałowska (2011), s. 701; K. Janus, *Duch Święty w kontekście pobożności maryjnej polskiego średniowiecza. Teksty o Zwiastowaniu, Wcieleniu i Wniebowzięciu*, „Pam. Lit.”, 108 (2017), z. 3, s. 18-19.

643.

— *Posłuchajcie, bracia miła... (Lament świętokrzyski, Żale Matki Boskiej pod krzyżem)*XV w.; pieśń pasyjna (*planctus*), sekwencja, być może część dramatu pasyjnego.**Mss.** Warszawa BN Ms. Lat.Q.ch.I.130, k. 122v-126 (zniszczony), odpis Ł. Gołębiowskiego; (fragm.) Warszawa BN Ms. 3025 III, k. 91.**Edd.** Wiszniewski (1840-1851), t. 1, s. 389-390; Maciejowski (1852), t. 3, s. 122-123, 128; Bobowski (1883), s. 64-67; Nehring (1886), s. 179; Surzyński (1891), s. 72-75; Bobowski (1893), s. 48-50; Łoś (1915), s. 405-406; Brückner (1923), s. 127-128; *Dramaty staropolskie. Antologia*, t. 1, oprac. J. Lewański, Warszawa 1959, s. 183-184; E. Ostrowska, *O artyzmie średniowiecznych zabytków językowych*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego, 154, Prace językoznawcze, 20, Kraków 1967, s. 109-110 [przedr. w: E. Ostrowska, *Posłuchajcie*,

bracia miła (Artyzm kompozycji i języka pieśni), [w:] *taż, Z dziejów języka polskiego i jego piękna. Studia i szkice*, Kraków 1978, s. 123-124]; PPP, t. 1, s. 124-127; Vrtel-Wierczyński (1977), s. 180; Stolarska (1979), s. 60-61; Korkolko (1980), s. 142-145; M. Elżanowska, *‘Pieśni łysogórskie’*. *Prolegomena filologiczne*, „Pam. Lit.”, 88 (1997), z. 2, s. 136-137; Mazurkiewicz (2000), s. 101-103; *Literatura staropolska*, t. 1, s. 46-47; Wydra, Rzepka (2004), s. 245-246; *Biblioteka zabytków*; Mazurkiewicz (2008), s. 45-46.

Comm. NK, t. 1, s. 300-301; DPP, t. 3, s. 276-277; Bobowski (1885), s. 65-69; Łoś (1915), s. 405-406; Łoś (1922), s. 418-420; J. Woronczak, *Tropy i sekwencje w literaturze polskiej do połowy XVI wieku*, „Pam. Lit.”, 43 (1952), s. 370-371; J. Lewański, *Studia nad dramatem polskiego Odrodzenia*, Wrocław 1956, s. 94-104; PPP, t. 1, s. 60; Wojtkowski (1966), s. 247-248; Ostrowska, *O artyzmie polskich...*, s. 109-144; Stolarska (1979), s. 40-41; J. Lewański, *Dramat i teatr średniowiecza i renesansu w Polsce*, Warszawa 1981, s. 79-87; Pikulik (1984a), s. 82-86; S. Graciotti, *‘Lament świętokrzyski’ a średniowieczna tradycja ‘Plancus Beatae Mariae Virginis’*, [w:] *Od ‘Lamentu świętokrzyskiego’ do ‘Adona’*. *Włoskie studia o literaturze staropolskiej*, red. G. Brogi Bercoff, T. Michałowska, Warszawa 1995, s. 31-67; Michałowska (1995), s. 448-457; Elżanowska, *‘Pieśni łysogórskie’...*, s. 131-159; Walczak (1997), s. 70; P. Stępień, *Chaos i ład: ‘Lament świętokrzyski’ w świetle tradycji teologicznej*, „Pam. Lit.”, 89 (1998), z. 1, s. 69-94; Mazurkiewicz (2002), s. 68-70, 355-358 i wg indeksu; P. Stępień, *Z literatury religijnej polskiego średniowiecza. Studia o czterech tekstach*, Warszawa 2003, s. 221-257; I. Winiarska, *Żale Matki Boskiej*, [w:] *Teksty staropolskie. Analizy i interpretacje*, red. W. Decyk-Zięba, S. Dubisz, Warszawa 2003, s. 281-312; A. Wilkoń, *Dzieje języka artystycznego w Polsce. Średniowiecze*, Katowice 2004, s. 89-101; T. Witczak, *Nota komentatorska do ‘Żalów Matki Boskiej pod krzyżem’*, [w:] *Amoenitates vel lepores philologiae*, s. 351-359; Michałowska (2011), s. 701-704. J. Pikulik, *Życie muzyczne benedyktynów na Świętym Krzyżu w XV wieku*, [w:] *Z przeszłości opactwa łysogórskiego*, red. K. Bracha, J. Różański, M. Marczevska, Kielce 2018 [pierw. 1995], s. 28-30.

644.

— *Posłuchajcie mnie, ziemio! Słuchajcie, niebiosy!...*

1 poł. XVI w.; początek dialogu o Męce Pańskiej, przypisywany Walentemu z Kęt. **Mss.** Rękopis z XV w. opisany przez M. H. Juszyńskiego (tzw. *Kancjonał Przeworszczyka* (zob.)), zaginiony.

Edd. M. H. Juszyński, *Dykcjonarz poetów polskich*, Kraków 1820, t. 1, s. 168; PPP, t. 1, s. 128-129.

645.

— *Post passionem beatissimi patronis nostri Adalberti*

I ćw. XVI w., Kraków; legenda brewiarzowa o św. Wojciechu.

Edd. princ. *Breviarium sive viaticum cathedralis ecclesiae Cracoviensis*, Cracoviae 1524, s. 203v-204v; *Breviarium cum ritum insignis Ecclesie Cracoviense. Noviter emendatum*, Venetiis 1538, k. 420v-421.

Comm. Danielski (1997), s. 264-265; Węcowski (2014), s. 143-144.

646.

— *Powieść o papieżu Urbanie*

XV w.; opowieść o cudownej mocy modlitw przebłągalnych odmawianych przy łożu śmierci papieża Urbana wraz z tekstem owych modlitw.

Mss. Nieznany bliżej rękopis z 1468 r. w przekazie W. A. Maciejowskiego; Poznań Bibl. UAM Ms. 186 I [zob. tzw. *Modlitewnik Ptaszyckiego drugi*], s. 1-7; Warszawa BN Ms. Lat.F.ch.I.314, zapiska na wyklejce okładki (zniszczony); Ms. 3039 I, k. 60-65; Kórnik Bibl. PAN Ms. 44, k. 152-158; oraz druk: *Agenda latino et vulgari sermone polonico videlicet et alemanico iluminata*, Kraków, Jan Haller, 1514.

Edd. (fragm.) Maciejowski (1852), t. 3, s. 121; A. A. Kryński, *Powieść o papieżu Urbanie, druk krakowski z r. 1514*, „PF”, 1 (1885), s. 64-90; (fragm.) Brückner (1897b), s. 235-336; (fragm.) Brückner (1902-1904), t. 3, s. 125; (fragm.) Kryński, Kryński (1925), s. 335-339; (fragm.) Vrtel-Wierczyński (1977), s. 219-222; (fragm.) W. Wydra, W. Rzepka, *Modlitewnik tzw. Ptaszyckiego (drugi)*, Archiwum Literackie, 23, Miscellanea Staropolskie, 5, Wrocław-Warszawa-Kraków 1980, s. 32-33; (fragm.) Wydra, Rzepka (2004), s. 311-314.

Comm. NK, t. 1, s. 311-312; Łoś (1915), s. 219-220; Michałowska (1995), s. 647-648; Michałowska (2011), s. 704-705.

647.

— *Powitaj święty Krzyżu...*

XV w.; modlitwa, będąca przekładem hymnu *O crux ave, spes unica...*

Mss. Poznań Bibl. Rac. Ms. 161, k. 188v.

Edd. Maciejowski (1852), t. 3, s. 102; Belcarzowa (1981), s. 75.

Comm. A. Brückner, *Über die älteren Texte des Polnischen*, „Archiv für Slavische Philologie”, 10 (1887), z. 3-4, s. 377-378; Brückner (1902-1904), t. 3, s. 122.

648.

— *Pozdrowienie anielskie*

Polski przekład modlitwy *Ave Maria*, tekst przypuszczalnie przełożony ok. XIII w., pierwsze znane przekazy z XIV/XV w.; do poł. XVI znanych dotychczas ponad 20 różnych przekazów.

Inc. *Zdrowa(ś) Maryja...*

Mss. 1. Warszawa BN Ms. Lat.F.ch.I.49, wyklejka tylnej okładki (zniszczony); 2. Kraków BJ Ms. 825; 3. Kraków BJ Ms. 1681, k. 269; 4. Kraków BJ Ms. 1297; 5. Warszawa BN Ms. Lat.Q.ch.I.146, k. 273v (zniszczony); 6. Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 4500/I, pojedyncza karta; 7. Kraków Bibl. Czart. Ms. 3729 II, k. 383; 8. Warszawa BN Ms. Lat.F.ch.I.222, k. 325v (zniszczony); 9. Warszawa BOK, nieznany bliżej rękopis ze zbiorów Joachima Lelewela, koniec XV w. (2 redakcje); 10. Kraków Bibl. Czart. Inc. 85 II, karta doklejona; 11. Włocławek BWS D Inc. O 55, Antonius de Bitonto, *Sermones dominicales per totum annum*, Wenecja, Bonetus Locatellus, 1492, k. 1, dopisek; 12. Jasna Góra Bibl. i Arch. OO. Paulinów Ms. II-37 (664R), k. 283v; (najpełniejszy wykaz przekazów w: *Opis źródeł*, s. 210-213).

Facs. *Glosy i drobne teksty polskie do 1550 roku z inkunabułów Kalisza, Kazimierza Biskupiego, Koła, Sieradza i Warty*, wyd. J. Wojtkowski, Poznań 1965, s. 18 (przekaz nr 11).

Edd. J. Lelewel, *Bibliograficznych ksiąg dwoje*, Wilno 1823, s. 39 (na podstawie rękopisu nr 1); Chomętowski (1880), s. 147, 150 (na podstawie rękopisu nr 9); W. Nehring, *Das älteste bis jetzt bekannte datirte polnische Sprachdenkmal*, „Archiv für slavische Philologie”, 4 (1880), s. 190-191 (na podstawie rękopisu nr 3); Wisłocki 1 (1877), s. 244 (na podstawie rękopisu nr 2); J. Bystroń, *Rozbiór porównawczy znanych dotąd najdawniejszych (z w. XIV i XV) tekstów Modlitwy Pańskiej, Pozdrowienia anielskiego, Składu apostołskiego i Dziesięciorga przykazań*, „PF”, 1 (1885), z. 2-3, s. 352-353 (na podstawie rękopisów nr 3, 9, 10); Brückner (1893), s. 580 (na podstawie rękopisu nr 5); Brückner (1897a), s. 142; Brückner (1897b), s. 243 (na podstawie rękopisu nr 7); L. Bernacki, *Najdawniejszy pomnik katechizmu polskiego*, „Pam. Lit.”, 9 (1910), s. 318 (na podstawie rękopisu nr 6); *Glosy i drobne teksty polskie...*, s. 18 (na podstawie rękopisu nr 11); Vrtel-Wierczyński (1977), s. 50 (na podstawie rękopisów nr 2, 3); W. Wydra, *Średniowieczne polskie dekalogi i modlitwy codzienne z rękopisów i inkunabułów Jasnogórskiej Biblioteki OO. Paulinów*, „SO”, 59 (2002), s. 186-188 (na podstawie rękopisu nr 12); Mazurkiewicz (2000b), s. 19; Taszycki (2003), s. 104 (na podstawie rękopisu nr 3); Wydra, Rzepka (2004), s. 23-25 (na podstawie rękopisów nr 2, 4).

Comm. NK, t. 1, s. 281-283; Bystroń *Rozbiór porównawczy...*, s. 345-390; Łoś (1915), s. 211-212; Wojtkowski (1966), s. 225-226, 234-235; Michałowska (1995), s. 269-273; Michałowska (2011), s. 895.

649.

— *Pozdrowienie to jest pirwe...*

2 poł. XV w.; pieśń o siedmiu radościach NMP.

Mss. Nieznany bliżej rękopis ze zbiorów Konstantego Świdzińskiego.**Edd.** Chomętowski (1880), s. 147; Bobowski (1883), s. 93-95; Nehring (1886), s. 180; Surzyński (1891), s. 187-188; Bobowski (1893), s. 64-66; Łoś (1915), s. 416-417; Brückner (1923), s. 132-133; Korolko (1980), s. 150-152; *Teksty o Matce Bożej*, t. 5: *Franciszkanie średniowieczni*, oprac. M. S. Wszółek, Niepokalanów 1992, s. 148-149; Mazurkiewicz (2000b), s. 155-156; *Biblioteka za-bytków*; Mazurkiewicz (2008), s. 63-64.**Comm.** Bobowski (1885), s. 82-83; Łoś (1915), s. 416-417; Łoś (1922), s. 430; Wojtkowski (1966), s. 252; Pikulik (1984a), s. 90-93; Mazurkiewicz (2002), s. 70 i wg indeksu.

650.

— *Praeclara mundi Domina...*

XV w.; werset allelujacyjny ku czci NMP.

Mss. Gniezno Arch. Archid. Ms. 170.**Edd.** Pikulik (1984b), s. 271-272.**Comm.** Pikulik (1984b), s. 272-273.

651.

— *Principium in 'Decretum' Gratiani*Ok. 1435 r., Kraków; wykład wstępny do *Dekretu* Gracjana.**Inc.** *Alter alterius honora portate... Ad Galat. VI... Venerandi domini. Memoror me poete sentenciam...***Mss.** Kraków BJ Ms. 2513, k. 51v-54.**Comm.** Kowalczyk (1970), s. 167, nr 104.

652.

— *Principium in 'Ethicam Nicomacheam' Aristotelis*Ok. 1408 r., Kraków (?); wykład wstępny do *Etyki Nikomachejskiej* Arystotelesa, autorem był uczeń Franciszka z Brzegu.**Inc.** *Omnis ars et omnis doctrina, similiter autem et actus et electio bonum quoddam appetere videntur... - Iste est liber primus moralis philosophiae, cuius subiectum est homo felicitabilis et vocatur Ethicorum in Greco... Circa presentem litteram moveo istam questionem, utrum felix delectetur in omnibus operationibus, utrum quelibet operatio humana dirigatur in unum finem ultimum et optimum. Et arguitur ad partes questionis pro veritate et falsitate, quod questio*

sit falsa... ad magistrum meum reverendum de Brega suavissimum et specialissimum amicum et fautorem meum...

Mss. Kraków BJ Ms. 709, k. 165.

Comm. Catalogus BJ, t. 5, s. 126.

653.

— **Pro licenciatu**

Ok. poł. XV w., Kraków; anonimowa mowa wygłoszona na Wydziale Prawa.

Inc. *Locuturus pro laude et recommendacione insignis viri domini licenciandi... assumpsi verbum... Math. VII [, 17]... Arbor bona bonos fructus facit. Venerabiles patres... Quemadmodum scribit ille venerandus doctor... Lactancius...*

Mss. Kraków BJ Ms. 173, k. 13-19.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 167, nr 106.

654.

— **Protege, pastor militans...**

Pocz. XVI w.; werset allelujacyjny ku czci św. Stanisława.

Mss. Kraków ABKKK Ms. 43; Tarnów Muz. Diec. sekwencjarz, b.s., ok. 1526 r.; Łódź AP Ms. PL 39-602-15.

Edd. I. Pawlak, *Śpiewy allelujacyjne o św. Stanisławie w krakowskich przedtrydenckich graduatach diecezjalnych*, „Summarium. Sprawozdania Towarzystwa Naukowego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego”, 7 (1978), s. 87; Pikulik (1995), s. 243-245.

Comm. Morawska (1998), s. 347.

655.

— **Proza o umarłych**

XV-XVI w.; przekład sekwencji o Sądzie Ostatecznym *Dies irae, dies illa*, przyp. Tomaszowi z Celano (1200-1260).

Inc. *Dzień gniewu dzień on nowiny...*

Mss. Kraków BJ Ms. 3301.

Edd. A. Grabowski, *Starożytności historyczne polskie...*, t. 1, Kraków 1840, s. 19; Surzyński (1891), s. 221; W. Bruchnalski, *O budowie zwrotek w poezji do J. Kochanowskiego*, „Rozpr. AU. Wydz. Fil.”, 13 (1889) s. 22-23, *Toć jest dziwne a nowe*, s. 74-75; J. Wójcicki, *W cieniu Bogurodzicy. Trzy zapomniane teksty staropolskie z rękopiśmiennego modlitewnika krakowskiego*, „Pam. Lit.”, 96 (2005), z. 2, s. 200-201.

Comm. Brückner (1897b), s. 256; Łoś (1915), s. 486; Łoś (1922), s. 468; *Bogurodzica*, oprac. J. Woronczak, Wrocław 1962; Wójcicki, *W cieniu Bogurodzicy...*, s. 183-189.

656.

Przeclaw Słota

Syn Floriana Słoty z Gosławic; od ok. 1397 r. przebywał na dworze Tomka z Węgleszyna, podczaszego krakowskiego, od 1398 r. burgrabia poznański, od 1400 r. podstarości poznański, ok. 1405/06 r. osiadł w Gosławicach; zm. w 1419 r.

Lit. PSB, t. 28, s. 680; J. Wiesiołowski, *Kim był Słota, autor 'Wiersza o chlebowym stole'*, [w:] *Europa-Słowiańszczyzna-Polska*, red. J. Bardach i in., Poznań 1970, s. 483-499; J. Wiesiołowski, *Słota, grzeszny sługa twój*, „Kronika Miasta Poznania”, 2004, nr. 4, s. 88-101; Michałowska (2011), s. 726.

656/1

— Wiersz o chlebowym stole (Wiersz o zachowaniu się przy stole)

XIV/XV w.; wiersz o zasadach właściwego zachowania się przy stole.

Inc. *Gospodnie, da mi to wiedzieć...*

Mss. Warszawa BN Ms. Lat.Q.ch.I.25, k. 206-207 (zniszczony).

Facs. Wydra, Rzepka (2004), tabl. 28-30.

Edd. A. Brückner, *Pierwszy wiersz polski*, „Ateneum”, 61 (16) (1891), z. 1, s. 186-189; A. Brückner, *Neue Quellen zur Geschichte der polnischen Sprache und Literatur*, „Archiv für Slavische Philologie”, 14 (1892), s. 499-502; A. Brückner, *Pierwotny erotyk polski*, „Przegląd Współczesny”, 5 (17) (1926), nr 49, s. 178-190; Vrtel-Wierczyński (1952), s. 3-8; Vrtel-Wierczyński (1977), s. 187-190; *Toć jest dziwne a nowe*, s. 157-158; Włodarski (1997), s. 3-10; Mazurkiewicz (2000b), s. 341; *Literatura staropolska*, t. 1, s. 106-110; Taszycki (2003), s. 154-159; Wydra, Rzepka (2004), s. 284-287; *Biblioteka zabytków*.

Comm. NK, t. 1, s. 335; DPP, t. 4, s. 84-85; Łoś (1915), s. 428-430; Łoś (1922), s. 442-445; S. Glixelli, *Studia i szkice porównawcze*, Lwów 1919; R. Pollak, *Złota-Frowinus*, [w:] *Studia z dziejów kultury polskiej*, Warszawa 1949, s. 97-103; Michałowska (1995), s. 528-534; M. Włodarski, *Wiersz o chlebowym stole*, [w:] *Historia literatury polskiej w dziesięciu tomach*, t. 1: *Średniowiecze*, red. A. Skoczek, Bochnia-Kraków-Warszawa 2002, s. 404-406; Michałowska (2011), s. 575-576; T. Witczak, *Zagubiony wers Słoty*, „Ruch Literacki”, 55 (2014), z. 3, s. 347-356.

657.

— Przez twą, Naświętsza Panno Maryja, pięć boleści...

XV w.; modlitwa do pięciu boleści NMP.

Inc. *Przez twą, Naświętsza Panno Maryja, pięć boleści...*

Mss. Gniezno Arch. Archid. klocek inkunabułowy zawierający Inc. 812, Ms. 256, Ms. 383, k. 161v-164.

Edd. *Modlitwa do pięciu boleści NMP z rękopisu gnieźnieńskiego*, oprac. A. Li-twornia, K. Nieckula, „Pam. Lit.”, 60 (1969), z. 4, s. 192-197; Korolko (1980), s. 272-278; Mazurkiewicz (2000b), s. 37-42.

658.

— *Przez twe święte z martwy wstanie...*

XIV w.; trop wielkanocny, przekład z czeskiego tłumaczenia tropu *Salve, festa dies...* (*Pro tvé svaté vzkříšení...*), liczne wersje z XV i XVI w.

Mss./Edd. princ. 1. *Ordinale Plocense*, 1365 r. (zaginiony); 2. BN Ms. Lat.F.q.I.298 (zniszczony); 3. Praga Knih. kap. Ms. B. V. 2, k. 51a; 4. Niezidentyfikowany rękopis z XV w., opisany przez M. H. Juszyńskiego (zaginiony); 5. *Breviarium secundum rubricam ordinem seu consuetudinem alme Gneznensis ecclesie*, Norymberga, Georg Stuchs, 1502, k. 3v; 6. *Żywot Pana Jezusa Krysta Stworzyciela i Zbawiciela rodzaju ludzkiego wedle Ewangelist świętych z rozmyślaniami nabożnymi doktorów pisma świętego krotko zebrany*, Kraków, Florian Ungler, 1522, k. 171v; 7. *Missale Gnesnense*, wyd. J. Łaski, Kraków, Jan Haller, 1523, k. 92v; 8. Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 1482/IV, faksymile dwóch stron nieznanego rękopisu, być może Graduału tarnowskiego, ok. 1526 r.; 9. *Missale Gnesnense*, wyd. M. Dzierzgowski, Moguncja, Franciscus Behem, nakł. J. Patruusa z Poznania, 1555, k. 109; 10. *Wokabularz rozmaitych i potrzebnych sentencji*, Kraków, Hieronim Wietor, 1539, k. Z 3.

Facs. (przekazy nr 3, 5, 6, 7, 8, 9) PPW, t. 2, tabl. IV, VII, XII, XIII, XV, XVI; W. Wydra, W. R. Rzepka, *Dwie średniowieczne pieśni w mszałach i brewiarzach gnieźnieńskich do roku 1555*, „StPol”, 2 (1975), fot. b.n. (przekaz nr 5); Michałowska (1995), s. 277 (przekaz nr 3); Wydra, Rzepka (2004), tab. 25 (przekaz nr 3), tab. 35 (przekaz nr 5).

Edd. M. H. Juszyński, *Dykcjonarz poetów polskich*, t. 1, Kraków 1820, Wstęp nlb. (na podstawie przekazu nr 4); A. Patera, *Rukpísne památky polského jazyka a literatury w Praze*, „Časopis Museum Království Českého”, 52 (1878), s. 431 (na podstawie przekazu nr 3); Nehring (1886), s. 180 (na podstawie przekazu nr 4); Surzyński (1891), s. 237 (na podstawie przekazów nr 3, 4); Bobowski (1893), s. 90-91 (na podstawie przekazu nr 3); Brückner (1902-1904), t. 1, s. 180; P. Chmielowski, *Historia literatury polskiej*, t. 1, Lwów 1914, s. 116 (na podstawie przekazu nr 8); Brückner (1923), s. 66; J. Woronczak, *Tropy i sekwencje w literaturze polskiej do połowy XVI wieku*, „Pam. Lit.”, 43 (1952), s. 364-365; J. Lewański, *Dramat i dramatyzacje liturgiczne w średniowieczu polskim*, Musica Medii Aevi, Kraków 1965, s. 156 (na podstawie przekazu nr 5); Wydra, Rzepka, *Dwie średniowieczne pieśni...*, s. 188, 190 i 191 (na podstawie przekazów nr 5, 7 9); Korolko (1980), s. 61-62; PPW, t. 1, s. 81-84; Michałowska (1995), s. 277 (na podstawie przekazu nr 3); *Literatura staropolska*, t. 1, s. 55; Wydra (2003), s. 151-153 (na podstawie przekazów nr 3, 4, 5, 7); Wydra, Rzepka (2004), s. 238 (na podstawie przekazu nr 3); *Biblioteka zabyt-*

ków; Baltazar Opec, *Żywot Pana Jezusa Krysta (1522)*, wyd. W. Wydra, R. Wójcik, Poznań 2014, s. 584-585 (na podstawie przekazu nr 6).

Comm. NK, t. 1, s. 291, 293-295; Łoś (1915), s. 384; Łoś (1922), s. 397; Michałowska (1995), s. 277; PPW, t. 1, s. 19-20; Walczak (1997), s. 62-63; Morawska (1998), s. 300; Wydra (2003), s. 11-13; 151-153; Michałowska (2011), s. 727-728.

659.

— *Przydzi, Dusze Święty, k nam...*

XV w. (?); polski przekład sekwencji *Veni, Sancte Spiritus...*

Mss. Kraków ABKKK Ms. 149, k. 124.

Facs. PPW, t. 2, tabl. XXVI.

Edd. J. Szujski, *Trzy zabytki języka polskiego XIV i XV wieku*, „Rozpr. AU. Wydz. Fil.”, 1 (1874), s. 40-43; Bobowski (1893), s. 93-94; Brückner (1923), s. 113; Korolko (1980), s. 80-82; *Toć jest dziwne a nowe*, s. 51; PPW, t. 1, s. 96-97.

Comm. Bobowski (1885), s. 115; Łoś (1915), s. 421-422; Łoś (1922), s. 435-436.

660.

— *Przydzi k nam, Święty Dusze...*

XV w.; pieśń wielkanocna.

Mss. Warszawa BN Ms. 3021 III, k. 205.

Facs. PPW, t. 2, tabl. XXVII.

Edd. Brückner (1897b), s. 236; Brückner (1902-1904), t. 1, s. 205-206; Brückner (1923), s. 114; Korolko (1980), s. 82-83; PPW, t. 1, s. 97; Belcarzowa (2001), s. 167-168.

Comm. Łoś (1915), s. 422; Łoś (1922), s. 436.

661.

— *Psallat chorus in hac die...*

Koniec XIV w., Kraków; sekwencja poświęcona św. Stanisławowi.

Mss. Gniezno Arch. Archid. Ms. 170, k. 261; Ms. 194; Kraków ABKKK Ms. 43, k. 310v; Tarnów Muz. Diec. b.s., sekwencjarz, ok. 1526 r., k. 46v; ponadto przekazy drukowane z pocz. XVI w. (wykaz w: *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 60).

Edd. *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 59-60; MAP, s. 13; Pikulik (1976), s. 174-178; Kowalewicz (1979), s. 242-243; Gaude, *Mater Polonia*, s. 110-120; Morawska (1998), s. 334-335.

Comm. EK, t. 16, kol. 813-814; Kowalewicz (1965), s. 200; Kowalewicz (1967), s. 105; Pikulik (1973), s. 47, 91, 116; Pikulik (1974), s. 116-117, 345; Danielski (1978), s. 77-78, 81-82; D. Turkowska, *Św. Stanisław w poezji polsko-łacińskiej*

doby średniowiecza i renesansu, „Anal. Crac.”, 11 (1979), s. 503; Ożóg (1987), s. 92.

662.

— *Psallat in devocione...*

Przed 1520 r.; sekwencja poświęcona Pięciu Braciom Polskim.

Mss. Cieszyn Książnica Cieszyńska Ms. DD I 28.

Edd. *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 121-122; Pikulik (1976), s. 154-157.

Comm. EK, t. 16, kol. 814; Kowalewicz (1965), s. 255-256; Kowalewicz (1967), s. 122; Pikulik (1973), s. 80; Pikulik (1974), s. 118, 282-283; Morawska (1998), s. 341.

663.

— *Psalm 50 (51)*

XV i XVI w.; polskie przekłady psalmu 50, zapewne stanowiące części większych całości.

Mss./Edd. princ. 1. Wrocław Bibl. Ossol. Ms. Pawl.132 (tzw. *Karta Medycka* lub *Karta Świdzińskiego*); 2. Poznań Arch. Archid. Ms. 116, zapiska na k. 3v-4v czterech kart wchodzących pierwotnie w skład klocka inkunabułowego z końca XV w. (sygn. Inc. 534), pocz. XVI w.; 3. *Psalm Davidow piecdziesty, który się poczyna Smiłuy się nademną boże, wg prawdy historiey iego...*, Kraków, Florian Ungler, 1531; Wrocław Bibl. Ossol. XVI.O.494.

Facs. (przekaz nr 1) S. Rospond, *Psalterz floriański a tak zwana Karta medycka czyli Świdzińskiego*, Wrocław 1953.

Edd. Wiszniewski (1840-1851), t. 1, s. 397-399 (na podstawie przekazu nr 1); Maciejowski (1852), t. 3, s. 6-11 (na podstawie przekazu nr 1); W. Nehring, *Iter Florianense. O Psalterzu floriańskim łacińsko-polsko-niemieckim w szczególności o polskim jego dziale*, Poznań 1871, s. 39-41 (na podstawie przekazu nr 1); Nehring (1886), s. 97-100 (na podstawie przekazu nr 1); Surzyński (1891), s. 210-211 (na podstawie przekazu nr 1); Kryński, Kryński (1925), s. 142-144 (na podstawie przekazu nr 1); Rospond, *Psalterz floriański a tak zwana Karta...* (na podstawie przekazu nr 1); Wydra, Rzepka (2004), s. 58-60, 78-79 (na podstawie przekazów nr 1, 2).

Comm. NK, t. 1, s. 179-180; A. Brückner, *Psalterze polskie do połowy XVI w.*, „Rozpr. AU. Wyd. Fil.”, 34 (1902), s. 311-312; Brückner (1902-1904), t. 2, s. 17-18; Łoś (1915), s. 157-159, 172-173; Łoś (1922), s. 155-156; M. Gębarowicz, *Psalterz floriański i jego geneza*, Wrocław 1965, s. 201-205; M. Cybulski, *Staropolskie przekłady psalterza*, Łódź 1999; Michałowska (2011), s. 415; K. Borowiec, M. Kuźmicki, D. Masłej, *Kontakty polsko-czeskie na tle literatury psalterzowo-biblijnej*, „StPolSJ”, 22 (2015), nr 1, s. 35-53; D. Masłej, *Słownik a tekst. Problem znaczenia odpowiedników leksykalnych w staropolskich prze-*

kładach *Psalmu 50*, [w:] *Staropolskie spotkania językoznawcze*, t. 1: *Jak badać teksty staropolskie*, red. T. Mika, D. Rojszczak-Robińska, O. Stramczewska, Poznań 2015, s. 103-117; B. Łukaszewska, *Siedem psalmów pokutnych z rękopisu numer 183 Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie. Edycja*, Lublin 2016; Pietkiewicz (2016), s. 154-155, 513-516.

664.

— *Psalmu pokutne*

Pocz. XVI w.; polski przekład siedmiu psalmów pokutnych.

Mss./Edd. princ. (redakcja 1) Warszawa BUW Ms. 183, k. 157v-161v; (redakcja 2) *Poczynaią sie siedm psalmow pokutnych naprzeciw siedmi grzechom śmiertelnym*, Kraków, Hieronim Wietor, 1530-1532, fragment nieznanego bliżej modlitewnika.

Edd. A. Brückner, *Psalterze polskie do połowy XVI w.*, „Rozpr. AU. Wydz. Fil.”, 34 (1902), s. 308 (na podstawie redakcji 2); Łoś (1915), s. 172, 231-232 (na podstawie redakcji 2); B. Łukaszewska, *Siedem psalmów pokutnych z rękopisu numer 183 Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie. Edycja*, Lublin 2016 (na podstawie redakcji 1).

Comm. Łukaszewska, *Siedem psalmów pokutnych...*

665.

— *Psalterz albo koscielne spiewanie Krola Dawida... (tzw. Psalterz krakowski, Psalterz Wietora)*

Pocz. XVI w.; polski przekład psalterza.

Edd. princ. *Psalterz albo koscielne spiewanie Krola Dawida nowo pilnie przełożony z łacińskiego języka w polski wg szczerego tekstu*, Kraków, Hieronim Wietor, 1532.

Edd. (fragm.) A. Brückner, *Psalterze polskie do połowy XVI w.*, „Rozpr. AU. Wydz. Fil.”, 34 (1902), s. 308-311; (fragm.) Brückner (1902-1904), t. 2, s. 93-103; (fragm.) Vrtel-Wierczyński (1977), s. 245-251; (fragm.) Wydra, Rzepka (2004), s. 351-355.

Comm. NK, t. 1, s. 181, 188; Brückner, *Psalterze polskie...*, s. 274-304; S. Rospond, *Język renesansu a średniowiecza na podstawie literatury psalterzowo-biblijnej*, [w:] *Odrodzenie w Polsce. Historia języka*, cz. 2, red. M. R. Mayenowa, Z. Klemensiewicz, Warszawa 1962, s. 61-181; E. Woźniak, *Fleksja nazw własnych w ‘Psalterzu krakowskim’ (na tle innych staropolskich przekładów Księgi psalmów)*, „Rozprawy Komisji Językowej Łódzkiego Towarzystwa Naukowego”, 39 (1994), s. 109-146; E. Woźniak, *Cechy charakterystyczne polskiego tłumaczenia ‘Psalterza krakowskiego’*, „Rozprawy Komisji Językowej Łódzkiego Towarzystwa Naukowego”, 41 (1996), s. 77-96; E. Woźniak, *Charakterystyka ilościowa słownictwa ‘Psalterza krakowskiego’*, „Rozprawy Komisji Językowej Łódzkie-

go Towarzystwa Naukowego”, 42 (1997), s. 229-250; E. Woźniak, *Słownictwo i frazeologia ‘Psalterza krakowskiego’ (1532) na tle ówczesnych przekładów biblijnych*, Łódź 2002; Michałowska (2011), s. 730; B. Łukaszewska, *Siedem psalmów pokutnych z rękopisu numer 183 Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie*. Edycja, Lublin 2016, passim; Pietkiewicz (2016), s. 227-234.

666.

— *Psalterz floriański*

XIV/XV w., Kłodzko (?), Kraków; powstawał prawdopodobnie w dwóch fazach; wariant tytułu: *Psalterium trilingue*; Ks. Psalmów w trzech wersjach językowych: łacińskim, polskim i niemieckim; najstarszy znany polski przekład psalmów.

Mss. Warszawa BN Ms. 8002 III.

Facs. *Psalterz floriański. Łacińsko-polsko-niemiecki rękopis Biblioteki Narodowej w Warszawie*, wyd. R. Ganszyniec, W. Taszycki, S. Kubica, Lwów 1939 [reed. Łódź 2002].

Edd. *Psalterz królowej Małgorzaty, pierwszej małżonki Ludwika I króla polskiego i węgierskiego, córki króla czeskiego i cesarza Karola IV, najstarszy dotąd znany pomnik piśmiennictwa polskiego*, Wiedeń 1834; *Psalterii Florianensis partem polonicam ad fidem codicis recensuit, apparatus critico indice locupletissimo instruxit W. Nehring*; Posnaniae 1883; *Psalterz floriański. Łacińsko-polsko-niemiecki...*; (fragm.) Kryński, Kryński (1925), s. 9-29; (fragm.) Vrtel-Wierczyński (1977), s. 15-30; (fragm.) *Toć jest dziwne a nowe*, s. 32; (fragm.) Wydra, Rzepka (2004), s. 51-57; (fragm.) Vrtel-Wierczyński (2005), s. 65-75; *Biblioteka zabytków*.

Comm. NK, t. 1, s. 178-179, 185-187; DPP, t. 3, s. 326-327; t. 5, s. 302; „Rocznik Biblioteki Narodowej”, 42 (2011); W. Nehring, *Iter Florianense. O Psalterzu floriańskim łacińsko-polsko-niemieckim w szczególności o polskim jego dziale*, Poznań 1871; A. Brückner, *Psalterze polskie do połowy XVI w.*, „Rozpr. AU. Wydz. Fil.”, 34 (1902), s. 257-292; P. Bańkowski, *Kilka nowych szczegółów do genezy ‘Psalterza floriańskiego’*, „Pam. Lit.”, 51 (1960), z. 3, s. 249-260; M. Gębarowicz, *‘Psalterz floriański’ i jego geneza*, Wrocław-Warszawa-Kraków 1965; S. Rospond, *Najnowsze badania co do genezy ‘Psalterza floriańskiego’*, „Rozprawy Komisji Językowej Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego”, 5 (1965), s. 263-288; M. Kamińska, *Psalterz floriański. Monografia językowa, cz. 1: Ortografia, fonetyka, fleksja imion*, Wrocław 1981; E. Śnieżyńska-Stolot, *Tajemnice dekoracji Psalterza floriańskiego. Z dziejów średniowiecznej koncepcji uniwersum*, Warszawa 1992; M. Cybulski, *Język piętnastowiecznej części ‘Psalterza floriańskiego’. Ortografia, fonetyka, fleksja*, Łódź 1988; M. Cybulski, *Język piętnastowiecznej części ‘Psalterza floriańskiego’. Składnia zdania pojedynczego*, Łódź 1993; M. Kamińska, M. Cybulski, *Indeks łacińsko-polski do ‘Psalterza floriańskiego’*, Warszawa 1995; M. Kamińska, *O różnicach leksykalnych między*

'Psalterzem floriańskim' i 'Psalterzem puławskim', „Rozprawy Komisji Językowej”, 40 (1995), s. 153-167; T. Lisowski, J. Migdał, *Żywotność słownictwa osobliwego staropolskich psalterzy w XVI wieku*, „StPolSJ”, 5 (1998), s. 73-82; *Psalterz floriański a inne staropolskie przekłady Psalterza*, [w:] *Psalterz floriański. Łacińsko-polsko-niemiecki...*, s. 12-55; D. Kowalska, *Styl 'Psalterza floriańskiego' na tle porównawczym*, Łódź 2003; A. Pasoń, *Dwa staropolskie psalterze: 'Psalterz floriański' i 'Psalterz puławski'*, [w:] *Teksty staropolskie. Analizy i interpretacje*, red. W. Decyk-Zięba, S. Dubisz, Warszawa 2003, s. 193-216; *Malarstwo gotyckie w Polsce*, t. 2: *Katalog zabytków*, red. A. S. Labuda, K. Secomska, Warszawa 2004, s. 345-347; M. Mejor, *Comments on the Latin of the Text of the Saint Florian Psalter*, „Questiones Medii Aevi Novae”, 4 (2009), s. 307-318; Michałowska (2011), s. 728-730; B. Łukaszewska, *Siedem psalmów pokutnych z rękopisu numer 183 Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie*. Edycja, Lublin 2016; Pietkiewicz (2016), s. 151-154.

667.

— *Psalterz Maryjny*

Koniec XV-pocz. XVI w (?); polski przekład *Psalterium Beatae Mariae Virginis* św. Edmunda z Canterbury.

Mss. Kraków Bibl. Prowincji OO. Bernardynów Ms. 19/R, s. 222-263.

Facs. W. Wydra, W. R. Rzepka, *Teksty polskie z pierwszej połowy XVI wieku (z rękopisu nr 19/R Biblioteki Prowincji OO. Bernardynów w Krakowie)*, cz. 2, „SO”, 36 (1979), fot. 1-3.

Edd. Wydra, Rzepka, *Teksty polskie...*, s. 131-154.

Comm. Wydra, Rzepka, *Teksty polskie...*, s. 134-135.

668.

— *Psalterz puławski*

Koniec XV w.; polski przekład psalterza z komentarzami, zapewne na podstawie starszego pierwowzoru.

Mss. Kraków Bibl. Czart. Ms. 1269 I.

Facs. *Psalterz puławski: z kodeksu pergaminowego księcia Władysława Czartoryskiego przedruk homograficzny*, wyk. A. i S. Pilińscy, Kórnik 1880; (fragm.) *Psalterz puławski. Wstęp. Tekst z rękopisu Muzeum Ks. Czartoryskich w Krakowie. Uwagi krytyczne i warianty Psalterza Floriańskiego*, wyd. S. Słoński, Warszawa 1916.

Edd. (fragm.) Nehring (1886), s. 271-273; *Psalterz puławski. Wstęp. Tekst...*; (fragm.) Kryński, Kryński (1925), s. 145-165; (fragm.) Vrtel-Wierczyński (1977), s. 52-70; (fragm.) *Toć jest dziwne a nowe*, s. 33; (fragm.) Taszycki (2003), s. 263-271; (fragm.) Wydra, Rzepka (2004), s. 68-75; (fragm.) Vrtel-Wierczyński (2005), s. 76-91; *Biblioteka zabytków*.

Comm. NK, t. 1, s. 179, 187-188; DPP, t. 3, s. 327-328; W. Nehring, *Über den Einfluss der alttschechischen Sprache und Literatur auf die altpolnische, cz. 3: Der Psalter von Puławy (Psalterz Puławski)*, „Archiv für slavische Philologie”, 5 (1881), s. 216-267; Nehring (1886), s. 108-112; A. Brückner, *Psalterze polskie do połowy XVI w.*, „Rozpr. AU. Wydz. Fil.”, 34 (1902), s. 264-274; Brückner (1902-1904), t. 2, s. 3-30; Łoś (1915), s. 168-170; Łoś (1922), s. 151-153; S. Słoński, *Przyczynek do dziejów rękopisu Psalterza puławskiego*, „PF”, 12 (1927), s. 165-167; M. Zembatówna, *Czy Psalterz puławski jest zabytkiem środkowo-małopolskim?*, „Język Polski”, 32 (1952), nr 5, s. 223-229; W. Tańczycki, *Czas i miejsce powstania Psalterza puławskiego*, „Poradnik Językowy”, 1954, nr 10, s. 8-17; W. Kuraszkewicz, *Psalterz puławski nie pochodzi z drugiej połowy XV wieku*, „Poradnik Językowy”, 1955, nr 3, s. 107-112 [przedr. w: tenże, *Polski język literacki. Studia nad historią i strukturą*, Warszawa-Poznań 1986]; W. Żurowska-Górecka, *Fragment zaginionego psalterza staropolskiego a Psalterz puławski*, „Język Polski”, 36 (1956), nr 5, s. 346-354; M. Zembaty-Michalakowa, *Analiza historyczno-dialektologiczna Psalterza puławskiego*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Wrocławskiego. Językoznawstwo, 5, Wrocław 1957, s. 42-63; M. Kossowska, *Biblia w języku polskim*, t. 1, Poznań 1968, s. 41-60; K. Kleszczowa, *Charakterystyka porównawcza Psalterza floriańskiego z Psalterzem puławskim w zakresie fonetyki i fleksji*, „Prace Językoznawcze Uniwersytetu Śląskiego”, 2 (1973), s. 125-127; M. Kamińska, *O różnicach leksykalnych między Psalterzem floriańskim a Psalterzem puławskim*, „Rozprawy Komisji Językowej Łódzkiego Towarzystwa Naukowego”, 40 (1995), s. 153-167; T. Lisowski, J. Migdał, *Żywotność słownictwa osobliwego staropolskich psalterzy w XVI wieku*, „StPolSJ”, 5 (1998), s. 73-82; A. Pasoń, *Dwa staropolskie psalterze: Psalterz floriański i Psalterz puławski*, [w:] *Teksty staropolskie. Analizy i interpretacje*, red. W. Decyk-Zięba, S. Dubisz, Warszawa 2003, s. 193-216; Michałowska (2011), s. 730-731; B. Łukaszewska, *Siedem psalmów pokutnych z rękopisu numer 183 Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie*. Edycja, Lublin 2016, s. 162; Pietkiewicz (2016), s. 158-160.

669.

— *Puncta Cracoviensia super decem libros 'Ethicorum' Aristotelis secundum Paulum de Worczyn*

XV w., Kraków; wariant tytułu: *Questiones in decem libros Ethicorum Aristotelis secundum modum Universitatis Cracoviensis*; komentarz do Etyk Arystotelesa; na podstawie proveniencji rękopisu poznańskiego (cystersi – Paradyż) M. Markowski postawił hipotezę o autorstwie Jakuba z Paradyża (zob.).

Inc. [Prol.:] *In nomine domini nostri Ihesu Christi, in quo vivimus, movemur et sumus, a quo dependet celum et tota natura, qui dat omnibus esse et vivere. – His quidem clarius, his vero obscurius... Hec questio circa primum librum Ethicorum movetur.* [lib. I, qu. 1:] *Queritur ergo primo, quid sit philosophia*

moralis. Pro quo notandum, diversi diversimode philosophiam moralem definiunt. Seneca ad Lucilium sic...

Mss. Kraków BJ Ms. 1903, k. 2-73v; Poznań Arch. Archid. Ms. 36, k. 1-60.

Comm. Markowski (1971), s. 483-484; Markowski, Włodek (1974), s. 78; M. Markowski, *Aristotelica Poznaniensia*, „Acta Mediaevalia”, 17 (2004), s. 281-293.

670.

— ***Puncta in ‘Parva Naturalia’ Aristotelis ex commentario Nicolai Tempelfeld de Brzeg***

Ok. 1457 r., Kraków; *Puncta* oparte na komentarzu Mikołaja Tempelfeda z Brzegu do *Parva naturalia*.

Inc. [De morte et vita:] *Sequuntur Parva Naturalia, et primo liber De vita et morte. Utrum aliqua mors sit naturalis. Notandum est quod mors est corrupto (s.) viventis...* [De inspiratione et respiratione:] *Et liber De inspiratione et respiratione. Inspiratio est attractio aeris ad cor propter eius refrigerium...* [De iuventute et senectute:] *Liber De iuventute et senectute. Utrum iuventus fundatur in calido et humido et senectus in frigido et sicco? Respondetur quod sic...* [De longitudine et brevitate vitae:] *Sequitur liber De longitudine... Utrum de longitudine et brevitate vitae possit esse scientia? Respondetur quod sic...* [De somno et vigilia:] *Liber De somno et vigilia. Notandum est quod scientia De somno et vigilia est distincta a scientia De sensu et sensato...* [Nota proemialis Parvorum Naturalium:] *Conditiones (s.) viventium. Sunt autem quae communia sunt animae et corpori...* [De sensu et sensato:] *Sequitur liber De sensu et sensato etc. Notandum est. Organum olfactus est quaedam subtilis cartago...* [De memoria et reminiscencia:] *Memoria capitur quattuor modis. I. Pro virtute memorativa principali...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1946, k. 150v-152v.

Edd. M. Stanek, *Puncta ex commentario Nicolai Tempelfeld de Brzeg in ‘Parva naturalia’: Editio critica*, „PT”, 24 (2018), s. 301-317.

Comm. Markowski, Włodek (1974), s. 83; Stanek, *Puncta ex commentario Nicolai Tempelfeld...*, s. 289-300.

671.

— ***Puncta super ‘De memoria et reminiscencia’ Aristotelis***

Ok. 1433 r., Kraków; komentarz do *O pamięci i przypominaniu sobie* Arystotelesa; autorstwo przypisywano Janowi ze Słupcy, (dub.) *Quaestio super De memoria et reminiscencia Aristotelis* (zob.).

Inc. *Utrum memoria sit preteritorum, presencium vel futurorum? Notandum, memoria capitur dupliciter: uno modo prout est quedam potentia anime reservativa specierum sensitivarum cum intellectionibus actuum sciendi et temporis in posteriori parte cerebri radicata et illo modo non capitur in proposito...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2099, k. 168v-170v.

Comm. Markowski (1971), s. 427.

672.

— *Puncta super 'De sensu et sensato' Aristotelis*

Ok. 1433 r., Kraków; komentarz do *O zmysłach i ich przedmiotach* Arystotelesa; autorstwo przypisywano Janowi ze Słupcy, (dub.) *Quaestio super de Sensu et Sensibilibus Aristotelis* (zob.).

Inc. *De sensu et sensato. – Subiectum est corpus animatum sensibile. Utrum de communibus operationibus et passionibus corporis et anime possit esse sciencia specialis? Notandum, operationes et passiones corporis et anime sunt sensus, sensacio, memoria, desiderium, gaudium, tristitia, ira et huiusmodi. Et dicuntur operationes corporis et anime inquantum ab eis fiunt...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2099, k. 164v-168.

Comm. Markowski (1971), s. 425, 460.

673.

— *Puncta super 'De somno et vigilia' Aristotelis*

Ok. 1433 r., Kraków; komentarz do *O śnie i czuwaniu* Arystotelesa; autorstwo przypisywano Janowi ze Słupcy, (dub.) *Quaestio super De somno et vigilia Aristotelis* (zob.).

Inc. *Utrum de sompno et vigilia possit esse sciencia? Respondetur quod sic. Racio prima: de quocumque potest haberi demonstracio, de eodem eciam potest haberi et sciencia, sed de sompno et vigilia potest haberi demonstracio, igitur et sciencia...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2099, k. 171-174v.

Comm. Markowski (1971), s. 429.

674.

— *Puncta super duos libros 'Analyticorum posteriorum' Aristotelis*

Ok. 1409 r., Kraków; wariant tytułu: *Quaestiones Cracovienses in I-II libros Analyticorum posteriorum Aristotelis*; komentarz do *Analitik wtórych* Arystotelesa.

Inc. *Circa initium primi Posteriorum queritur primo, quid sit subiectum in sciencia libri Posteriorum. Respondetur quod 1y demonstracio...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1978, k. 78-113v.

Comm. Markowski (1971), s. 313; Markowski, Włodek (1974), s. 84.

675.

— *Puncta super duos libros 'De interpretatione' Aristotelis I*

1 poł. XV w., Kraków; wariant tytułu: *Quaestiones Cracovienses in I-II libros De interpretatione Aristotelis*; komentarz do *O interpretacji* Arystotelesa, powstały w środowisku Uniwersytetu Krakowskiego.

Inc. *Sequitur liber Peri ermenias, circa quem queritur primo, quid sit subiectum. Respondetur, quod 1y enunciatio capta communiter est hic subiectum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1978, k. 141v-151.

Comm. Markowski (1971), s. 299; Markowski, Włodek (1974), s. 84.

676.

— **Puncta super duos libros ‘De interpretatione’ Aristotelis II**

XV w., Kraków; komentarz do *O interpretacj*i Arystotelesa, powstały w środowisku Uniwersytetu Krakowskiego.

Inc. *Circa librum Peri hermenias primo queritur, quid sit subiectum sciencie huius libri. De hoc autem sunt opiniones...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2118, k. 276-291v.

Comm. Markowski (1971), s. 299; Markowski, Włodek (1974), s. 117.

677.

— **Puncta super ‘Isagogen’ Porphyrii I**

3 ćw. XV w., Kraków; komentarz do *Isagogi* powstały w środowisku Uniwersytetu Krakowskiego.

Inc. *Circa inicium Porphirii primo queritur, ad quot et ad que valet noticia quinque universalium. Et ibi respondetur, quod est utilis ad quatuor...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1978, k. 116-127v.

Comm. Markowski (1971), s. 283.

678.

— **Puncta super ‘Isagogen’ Porphyrii II**

Poł. XV w. (?), Kraków; komentarz do *Isagogi*, oparty na *Quaestiones* Benedykta Hessego, powstały w środowisku Uniwersytetu Krakowskiego.

Inc. *Circa inicium libri Porphirii primo queritur, quid sit sciencia et quot duplex sit sciencia. Pro quo notandum: quidam dicebant, quod sciencia esset ipsamet anima sciens, sed false dicebant...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2118, k. 232v-251.

Comm. Markowski (1971), s. 284.

679.

— **Puncta super octo libros ‘Topicorum’ Aristotelis I**

3 ćw. XV w., Kraków; komentarz do *Topik* Arystotelesa.

Inc. *Circa inicium primi Thopicorum queritur primo... utrum dyalectica sit una sciencia. Et respondetur quod sic. Pro quo nota, questio presupponit duo et*

unum querit. Presupponit enim, quod dyalectica sit ens, secundo quod sit sciencia, et tercio querit, utrum sit una sciencia...

Mss. Kraków BJ Ms. 1903, k. 74-139v (k. 140-142v: tabula quaestionum).

Comm. Markowski (1971), s. 318; Markowski, Włodek (1974), s. 78.

680.

— *Puncta super octo libros ‘Topicorum’ Aristotelis II*

3 ćw. XV w. (?), Kraków; wariant tytułu: *Quaestiones in I-VIII libros Topicorum Aristotelis*; komentarz do *Topik* Arystotelesa.

Inc. *Circa initium primi libri Thopicorum queritur, utrum dyalectica est una sciencia. Respondetur sic. Pro quo notandum, ista questio presupponit duo, unum et aliud querit. Presupponit enim, quod dyalectica sit ens et sciencia, et querit, utrum sit una sciencia...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2008, k. 175-216.

Comm. Markowski (1971), s. 319; Markowski, Włodek (1974), s. 89.

681.

— *Puncta super ‘Praedicamenta’ Aristotelis I*

2 ćw. XV w., Kraków; wariant tytułu: *Quaestiones Cracovienses in librum Praedicatorum Aristotelis*; komentarz do *Kategorii* Arystotelesa.

Inc. *Circa Predicamenta primo queritur, quid sit antepredicamentum. Respondentur breviter, quod antepredicamentum est aliquid, cuius noticia est tradita ab Aristotele in libro Predicamentorum ante veram noticiam predicamentorum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1978, k. 128-141v.

Comm. Markowski (1971), s. 292; Markowski, Włodek (1974), s. 84.

682.

— *Puncta super ‘Praedicamenta’ Aristotelis II*

2 poł. XV w., Kraków; komentarz do *Kategorii* Arystotelesa – przeróbka *Quaestiones super Praedicamenta* Benedykta Hessego.

Inc. *Circa initium Predicamentorum queritur primo, quid sit subiectum libri Predicamentorum. Et ibi respondetur, ut communiter dicitur, quod 1y predicamentum, quod eciam dicit Albertus et Simplicius. Pro quo notandum predicamentum sumitur tripliciter...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2118, k. 251-276.

Comm. Markowski (1971), s. 292-293; Markowski, Włodek (1974), s. 117.

683.

— *Puncta super quatuor libros 'Meteororum' Aristotelis*

Ok. poł. XV w., Kraków; komentarz do *Meteorologii* Arystotelesa, powstały w środowisku Uniwersytetu Krakowskiego.

Inc. *Circa initium Meteororum queritur, quid sit philosophia. Philosophia est divinarum humanarumque rerum cognitio cum studio bene vivendi coniuncta. Pro illo nota, res divina potest dici tripliciter...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1946, k. 142v-150v.

Comm. Markowski (1971), s. 410; Markowski, Włodek (1974), s. 83.

Q

684.

— *Quaestio contra communionem sub utraque specie*

Anonimowa kwestia dotycząca przyjmowania komunii św. pod dwiema postaciami.

Inc. *Utrum ecclesia sancta catholica statuere potuerit, ut corpus Domini summatur a laycis sacramentaliter absque sumpcione sacramentali sacri sanguinis eius. Et videtur, quod non...*

Mss. Kraków BJ Ms. 770, k. 218v-223v.

Comm. Catalogus BJ, t. 5, s. 358; P. Soukup, *Repertorium operum antihussiticorum* [www.antihus.cz; dostęp: 10.10.2019].

685.

— *Quaestio de caelo*

Ok. 1449 r. (?); anonimowa kwestia filozoficzna.

Inc. *Utrum spiritus civium beatorum clare videant cruciatus et poenas hominum damnatorum. Arguitur quod non...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1543, k. 320v.

Comm. Z. Włodek, *Z badań nad filozofią człowieka w późnośredniowiecznej eschatologii krakowskiej. Poglądy Tomasza ze Strzempina*, „StMed”, 29 (1992), s. 161.

686.

— *Quaestio de inferno: Utrum ignis...*

Anonimowa kwestia filozoficzna.

Inc. *Utrum ignis inferni naturalis ex divina iustitia puniat damnatorum spiritus aeterna poena. Conclusio prima...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2302, k. 214r-v.

Comm. Włodek, *Z badań nad filozofią człowieka...*, s. 163.

687.

— *Quaestio de inferno: Utrum spiritus hominum...*

Ok. 1449 r. (?); anonimowa kwestia filozoficzna.

Inc. *Utrum spiritus hominum damnatorum sciant quaevis gesta hominum viatorum, gehennalibus deputati cruciantibus. Quod non...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1543, k. 319v-320v.

Comm. Włodek, *Z badań nad filozofią człowieka...*, s. 164.

688.

— *Quaestio de inferno: Utrum spiritus sive animae...*

Ok. 1449 r. (?); anonimowa kwestia filozoficzna.

Inc. *Utrum spiritus sive animae damnatorum hominum videant gloriam civium beatorum. Arguitur quod non...**Mss.* Kraków BJ Ms. 1543, k. 319r-v.*Comm.* Włodek, *Z badań nad filozofią człowieka...*, s. 164.

689.

— *Quaestiones Cracovienses in I-XII libros 'Metaphysicae' Aristotelis*4 ćw. XV w., Kraków; komentarz do *Metafizyki* Arystotelesa.*Inc.* *Circa initium primi libri Methaphisice queritur primo, utrum subiectum prime philosophie sit ens inquantum ens. Arguitur quod non...**Mss.* Kraków BJ Ms. 2009, k. 1-86v.*Edd.* (fragm. lib. II, qu. 2) wyd. Z. Kuksewicz, *Contribution au problème de l'influence de l'albertisme sur l'Université de Cracovie au XVe siècle*, „Med.Philos.Pol.”, 11 (1963), s. 61-68; (fragm. – lib IV, qu. 4) W. Seńko, *Charakterystyka problematyki istoty i istnienia na podstawie wyboru tekstów występujących w polskich rękopisach średniowiecznych*, MSZHFSS, 4 (1965), s. 53-75.*Comm.* Markowski, Włodek (1974), s. 90.

690.

— *Quaestiones disputatae super duodecim libros 'Metaphysicae' Aristotelis I*Ok. 1423 r., Kraków; wariant tytułu: *Disputata duodecem librorum Methaphisice Aristotelis*; komentarz do *Metafizyki* Arystotelesa.*Inc.* *Circa initium Metaphisice libri eximii Aristoteles extollit metaphisicam dicens necessariores quidem omnes, dignior vero nulla... [Proemium:] Utrum metaphisica sit sciencia. Respondetur ex prohemio huius quod sic...**Mss.* Kraków BJ Ms. 2102, k. 5-234.*Edd.* (fragm. – ks. I:) R. Tatarzyński, *Krakowski anonimowy komentarz do 'Metafizyki' w formie kwestii z roku 1423. Wstęp i edycja I Księgi*, „PT”, 8 (2000), s. 31-179.*Comm.* Markowski (1971), s. 467; Markowski, Włodek (1974), s. 113; Tatarzyński, *Krakowski anonimowy komentarz...*, s. 11-30.

691.

— *Quaestiones disputatae super duodecim libros 'Metaphysicae' Aristotelis II*Ok. 1447 r., Kraków; komentarz do *Metafizyki* Arystotelesa, powstały na Uniwersytecie Krakowskim.

Inc. *Circa principium Metaphisice primo est notandum, quod Aristoteles in prohemio huius libri bonitatis et excelencie tangit duo...* [Proemium:] *Primo igitur queritur, utrum metaphisica sit sciencia. Respondetur quod sic...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2086, k. 1-195, 195v-198 (tabula quaestionum librorum IV-XII).

Comm. Markowski (1971), s. 468; Markowski, Włodek (1974), s. 105.

692.

— ***Quaestiones disputatae super duodecim libros ‘Metaphisicae’ Aristotelis III***

3 ćw. XV w., Kraków; komentarz do *Metafizyki* Arystotelesa.

Inc. *Queritur circa principium Metaphisice, utrum metaphisica sit sciencia. Secundum Aristotelem primo huius dicendum quod sic...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2026, k. 13-147.

Comm. Markowski (1971), s. 468; Markowski, Włodek (1974), s. 94.

693.

— ***Quaestiones disputatae super libros I-IV ‘Ethicorum’ Aristotelis***

1430-1440 r., Kraków (?); komentarz do *Etyki* Arystotelesa; kodeks BJ Ms. 683 jest pochodzenia krakowskiego, tytuły kwestii odpowiadają tytułom kwestii pierwszych czterech ksiąg komentarza Jana Burydana do *Etyki Nikomachejskiej*.

Inc. *Queritur utrum de virtutibus moralibus. – Utrum illa questio sit vera: de virtutibus moralibus est sciencia? Dicitur sic. Contra: De virtutibus non est sciencia...*

Mss. Kraków BJ Ms. 683, k. 2-94v.

Comm. Markowski (1971), s. 482.

694.

— ***Quaestiones disputatae super octo libros ‘Topicorum’ Aristotelis I***

Pocz. XV w., Kraków; komentarz do *Topik* Arystotelesa..

Inc. *Circa inicum primi Thopicorum queritur, utrum dyalectica sit una sciencia vel plures. Respondetur quod est una. Nota: ista questio presupponit duo et querit unum. Presupponit primo, quod dyalectica sit ars...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2094, k. 1-110v.

Comm. Markowski (1971), s. 317; Markowski, Włodek (1974), s. 108.

695.

— ***Quaestiones disputatae super octo libros ‘Topicorum’ Aristotelis II***

Ok. 1444 r., Kraków; wariant tytułu: *Quaestiones Cracovienses in I-VIII libros Topicorum Aristotelis*; komentarz do *Topik* Arystotelesa.

Inc. *Circa initium primi Thopicorum queritur, utrum dialectica sit una sciencia vel plures. Respondetur, quod sit una. Unde nota: ista questio presupponit duo et querit unum. Presupponit primo, quod dyialectica sit ens, secundo quod dyialectica sit sciencia, tercio querit, utrum sit una sciencia...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2006, k. 1-149v.

Comm. Markowski (1971), s. 318; Markowski, Włodek (1974), s. 87.

696.

— **Quaestiones disputatae super I et IV tractatum ‘Summularum logicalium’ Petri Hispani**

Przed 1425 r., Kraków (?); komentarz do *Summulae logicales* Piotra Hiszpana.

Inc. *Ex quo intencio nostra circa exercicium pro presenti versari curatur, igitur ad suscitandum cum nostra ad hoc nostrum exercicium diligencia occurrit verbum, quod scribit venerabilis Katho in libro suorum Moralium... [introd.] Dyalectica est ars arcium, sciencia scienciarum etc. – Circa istum textum queritur primo, utrum ista descriptio ipsius dyialectice sit bene posita. Et ibi respondetur ex littera Magistri quod sic...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2045, k. 1-127.

Comm. Markowski (1971), s. 327.

697.

— **Quaestiones disputatae super quartum tractatum ‘Summularum logicalium’ Petri Hispani**

Pocz. XV w., Kraków; komentarz (niedokończony) do *Summulae logicales* Piotra Hiszpana, powstały w środowisku Uniwersytetu Krakowskiego.

Inc. *Ex descriptioe sequitur, quod tota propositio esset terminus. Arguitur, quia in propositione resolvitur...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2364, k. 9-62v.

Comm. Markowski (1971), s. 327.

698.

— **Quaestiones in ‘Sententias’ Petri Lombardi**

Przed 1397 r. lub przed 1388 r., Praga; wariant tytułu: *Commentum Utrum Deus gloriosus*, Krakowski komentarz: *Utrum Deus gloriosus*; komentarz do dwóch ksiąg *Sentencji* Piotra Lombarda używany do wykładów na Uniwersytecie Krakowskim.

Inc. [q. 1:] *Utrum Deus gloriosus sit solus obiectum ordinate fruicionis in patria et hic in via. Quod non, probatur...* [In librum II, qu. 1:] *Utrum sit tantum unum principium omnium citra se visibilium et invisibilium rerum effectivum. Quod non...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1435, k. 85-134v; Ms. 1538; Ms. 1620, k. 224-295; Ms. 2066; Ms. 1518 (lib. I); Ms. 1604 (lib. I); Ms. 1437 (lib. II); Ms. 1519 (lib. II); Ms. 1526 (lib. II).

Edd. Z. Włodek, *Krakowski komentarz z XV wieku do ‘Sentencji’ Piotra Lombarda*, cz. 1: *Wstęp historyczny i edycja tekstu księgi I-II*, „StMed”, 7 (1966), s. 166-355; (fragm.) Włodek (1970), s. 39-114.

Transl. (fragm.) *700 lat* (1978), s. 297-300.

Comm. S. Swieżawski, *Note sur le contenu philosophique des questions anonymes ‘Utrum Deus gloriosus’*, „Med.Philos.Pol.”, 12 (1967), s. 8-15; Włodek, *Krakowski komentarz z XV wieku...*, s. 125-355; cz. 2: *Tendencje doktrynalne komentarza krakowskiego*, „StMed”, 9 (1968), s. 245-291; Z. Kaluza, *Un manuel de théologie en usage à l’Université de Cracovie: le commentaire des Sentence dit ‘Utrum Deus gloriosus’, [w:] L’Eglise et le peuple chrétien dans les pays de l’Europe du Centre-Est et du Nord (XIVe-XVe siècles). Actes du colloque de Rome (27-29 janvier 1986)*, Rome 1990, s. 107-124; Z. Kałuza, *Podręcznik teologii używany na Uniwersytecie Krakowskim: Komentarz do ‘Sentencji’ zwany ‘Utrum Deus gloriosus’*, „PT”, 17 (2011), s. 235-254; M. Płotka, *Appetitus i fruitio. Rozważania o miłości i pragnieniu Boga zawarte w krakowskim komentarzu ‘Utrum Deus gloriosus’*, „Acta Mediaevalia”, 25 (2014), s. 123-139.

699.

— *Quaestiones super duodecim libros ‘Metaphysicae’ Aristotelis I*

Ok. poł. XV w. (?), Kraków; komentarz do *Metafizyki* Arystotelesa, powstały w kręgu Uniwersytetu Krakowskiego.

Inc. *Queritur circa initium Metaphysice, utrum metaphysica sit sensibilis. Et respondetur quod sic...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2103, k. 2-121v.

Comm. Markowski (1971), s. 466; Markowski, Włodek (1974), s. 114.

700.

— *Quaestiones super duodecim libros ‘Metaphysicae’ Aristotelis II*

Przed 1461 r., Kraków; wariant tytułu; *Dicta Methaphysice; Puncta Cracoviensia in I-XII libros Metaphysicae Aristotelis*; komentarz do *Metafizyki* Arystotelesa, powstały w środowisku Uniwersytetu Krakowskiego.

Inc. *Circa initium Methaphysice primo queritur, utrum methaphysica sit sciencia. Respondetur quod sic...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2008, k. 110v-171v.

Comm. Markowski (1971), s. 467; Markowski, Włodek (1974), s. 89.

701.

— *Quaestiones super duos libros 'Analyticorum priorum' Aristotelis*

Ok. 1420-1421 r., Kraków (?); komentarz do *Analityk pierwszych* Arystotelesa, autorstwa być może profesora Uniwersytetu Krakowskiego.

Inc. *Circa librum Priorum queritur, quid sit loyca. Sed quia duplex est loyca, ideo est sciendum, vetus loyca diffinitur sic: Est pars loyce principaliter considerans de partibus integralibus argumentacionis...*

Mss. Warszawa BN Ms. 8072 II, k. 87-141.

Comm. Markowski (1971), s. 304-305.

702.

— *Quaestiones super duos libros 'Analyticorum posteriorum' Aristotelis*

Ok. 1420-1421 r., Kraków; komentarz do *Analityk wtórych* Arystotelesa, autorstwa być może profesora logiki Uniwersytetu Krakowskiego.

Inc. *Queritur circa primum librum Posteriorum, utrum de demonstracione sit sciencia. Ex processu Philosophi elicitur quod sic, quia Philosophus tradit nobis scienciam posterioristicam et illa est secundum communiter expositores in De demonstracione...*

Mss. Warszawa BN Ms. 8072 II, k. 141v-196v.

Comm. Markowski (1971), s. 312.

703.

— *Quaestiones super duos libros 'De generatione et corruptione' Aristotelis I*

Ok. poł. XV w., Kraków; komentarz do *O powstawaniu i ginięciu* Arystotelesa, powstały w środowisku Uniwersytetu Krakowskiego.

Inc. *Circa initium librorum De generacione et corrupcione primo movetur ista questio, utrum de generabilibus et corruptibilibus sit sciencia. Quod non probatur... [Proemium:] Utrum ad corrupcionem rerum corruptibilium corrumpatur sciencia de eisdem? Et respondetur quod non...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1898, k. 131, 133-173.

Comm. Markowski (1971), s. 399.

704.

— *Quaestiones super duos libros 'De generatione et corruptione' Aristotelis II*

Ok. poł. XV w., Kraków; komentarz do *O powstawaniu i ginięciu* Arystotelesa.

Inc. *Circa initium De generacione et corrupcione, quid sit subiectum eius. Respondetur: ens mobile ad formam. Et dividitur in duos libros parciales, primus habet tres tractatus et plura capitula...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1946, k. 137-142.

Comm. Markowski (1971), s. 399; Markowski, Włodek (1974), s. 83.

705.

— *Quaestiones super duos libros 'De generatione et corruptione' Aristotelis III*

3 ćw. XV w. (?), Kraków; komentarz do *O powstawaniu i ginięciu* Arystotelesa.

Inc. *Circa initium De generatione et corruptione queritur, quid sit subiectum. Respondetur: ens mobile ad formam. Et dividitur in duos libros parciales, primus habet tres tractatus et plura capitula...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2008, k. 40v-53.

Comm. Markowski (1971), s. 399-400; Markowski, Włodek (1974), s. 89.

706.

— *Quaestiones super duos libros 'De generatione et corruptione' Aristotelis IV*

Przed 1461 r., Kraków; komentarz do *O powstawaniu i ginięciu* Arystotelesa.

Inc. *Circa initium primi libri De generatione et corruptione primo queritur de subiecto huius libri, quid sit. Iste est liber De generatione et corruptione Aristotelis, in quo determinatur de ente mobili ad formam et dividitur in duos libros...*

[Proemium:] *Utrum de generabilibus et corruptibilibus possit haberi sciencia? Respondetur quod sic...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1903, k. 221v, 222v-251.

Comm. Markowski (1971), s. 400; Markowski, Włodek (1974), s. 79.

707.

— *Quaestiones super duos libros 'De interpretatione' Aristotelis*

Pocz. XV w., Kraków; komentarz do *O interpretacji* Arystotelesa powstały w środowisku Uniwersytetu Krakowskiego.

Inc. *Queritur, quid sit subiectum sciencie libri Pery hermenias. Dicitur enunciatio...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1941, k. 152-202v.

Comm. Markowski (1971), s. 297; Markowski, Włodek (1974), s. 81.

708.

— *Quaestiones super octo libros 'Physicorum' Aristotelis secundum Benedictum Hesse de Cracovia*

Ok. 1437/1438 r., Kraków; wariant tytułu: *Puncta Physicorum*; komentarz do *Fizyki* Arystotelesa powstały na podstawie tekstu Benedykta Hessego (zob. Benedykt Hesse, *Quaestiones super octo libros Physicorum Aristotelis*); możliwy autor: Jan z Toszka (zob.).

Inc. [Lib. 1, qu. 1:] *Circa principium quaeritur: Utrum definitio philosophiae posita secundo Metaphysicae sit bene posita. Et responditur, quod sic. Unde acta: Philo-*

*sophia a diversis diversimode definitur, communis definitio: est scientia principa-
liter considerans de ente in communi vel de ente mobili vel de ente felicitabili...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1982, k. 140-305v; Ms. 2097, k. 205-361; Ms. 2100, k. 1-148.

Edd. S. Gutkowski, M. Kowalewska, M. Niesobski, D. Sawicka, *Quaestiones super octo libros 'Physicorum Aristotelis' secundum Benedictum Hesse de Cracovia, liber I*, „Acta Mediaevalia”, 6 (1989).

Comm. Markowski (1971), s. 377-378 (jako inne redakcje *Quaestiones...* Benedykta Hessego); Markowski, Włodek (1974), s. 85, 111, 112; S. Wielgus, *Benedykta Hessego Quaestiones super octo libros 'Physicorum' Aristotelis. Wstęp do krytycznej edycji*, Lublin 1983, s. 17.

709.

— *Quaestiones super primum et quartum tractatus 'Summularum logicalium' Petri Hispani*

4 ćw. XV w., Kraków; komentarz do *Summulae logicales* Piotra Hiszpana, powstały w środowisku Uniwersytetu Krakowskiego.

Inc. *Circa initium tractatum Petri Hispani queritur primo, utrum logica sit scientia. Pro intellectu huius questionis sciendum primo, quod loyca est duplex, scilicet naturalis et artificialis...* [introd.] *Utrum diffinicio dyalectice sit bene posita, in qua dicitur: Dyalectica est ars arcium, scientia scienciarum ad omnium methodorum principia viam habens. Pro intellectu questionis sciendum primo...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2591, k. 1-25, 31-31v.

Comm. Markowski (1971), s. 328.

710.

— *Quaestiones super quatuor libros 'De coelo et mundo' Aristotelis I*

Ok. 1433 r., Kraków; komentarz do *O niebie i świecie* Arystotelesa; autorstwo przypisywane Janowi ze Słupcy, jednak prawdopodobnie był on kopistą i pierwszym właścicielem kodeksu BJ Ms. 2099; Jan ze Słupcy mógł być ewentualnie autorem redakcji tekstu.

Inc. *De natura autem fere. – Iste liber De celo et mundo, in quo agitur de ente mobili ad ubi et continet quatuor libros parciales. Primus est de mundo secundum se totum. Secundus est de corporibus celestibus, que sunt mobilia motu circulari ut de astris et figura celi. Tercius est de elementis secundum opinionem antiquorum. Quartus vero liber est de elementis secundum opinionem propriam...* [Proemium:] *Utrum de ente mobili localiter sit scientia tamquam de subiecto proprio et adequato scientie libri De celo et mundo? Unde notandum, questio unum supponit et aliud querit. Primo supponit, quod de ente mobili localiter sit scientia, et querit, utrum ens mobile localiter sit subiectum scientie huius libri...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2099, k. 74-128.

Comm. Markowski (1971), s. 130-132, 392-393.

711.

— *Quaestiones super quatuor libros 'De coelo et mundo' Aristotelis II*1450-1460 r., Kraków; komentarz do *O niebie i świecie* Arystotelesa.

Inc. *Circa initium De celo et mundo. – In isto libro totali determinatur de ente mobili ad ubi et habet quatuor libros: primus de mundo... [Proemium:] Circa primum De celo queritur, de quo agitur. Respondetur, quod de corpore mobili ad ubi et habet quatuor partes parciales...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1946, k. 124, 124v-137.

Comm. Markowski (1971), s. 132, 393; Markowski, Włodek (1974), s. 82.

712.

— *Quaestiones super quatuor libros 'De coelo et mundo' Aristotelis*1450-1460 r., Kraków; komentarz do *O niebie i świecie* Arystotelesa.

Inc. *Circa principium primi libri Celi et mundi primo queritur. – Circa philosophiam naturalem queritur, quot sunt libri Philosophi. Et ibi respondetur, quod sunt sex... [Proemium:] Philosophia est sciencia considerans de ente mobili vel de aliquo per se pertinente ad ens mobile... Queritur primo circa librum De celo, de quo agitur. Respondetur de corpore mobili...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2008, k. 25-40v.

Comm. Markowski (1971), s. 132, 393; Markowski, Włodek (1974), s. 88-89.

713.

— *Quaestiones super tractatum 'De ampliationibus'*

Pocz. XV w., Kraków (?); komentarz do *De ampliationibus* – tekstu logicznego z zakresu *Parva logicalia*.

Inc. *Utrum noticia ampliacionum sit sciencia? Respondetur quod sic...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2364, k. 201-218.

Comm. Markowski (1971), s. 334.

714.

— *Quaestiones super tractatum 'De appellationibus'*

Pocz. XV w., Kraków lub Praga; komentarz do *De appellationibus* – tekstu logicznego z zakresu *Parva logicalia*.

Inc. *Circa appellationem. – Quid sit subiectum appellationis? Respondetur quod est terminus communis...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2364, k. 218v-227v.

Comm. Markowski (1971), s. 336.

715.

— *Quaestiones super tractatum 'De obligationibus'*

Pocz. XV w., Kraków; komentarz do *De obligationibus* – tekstu logicznego z zakresu *Parva logicalia*, powstały w kręgu Uniwersytetu Krakowskiego.

Inc. *Circa obligationes principaliter intenditur et cetera, utrum noticia obligationum sit sciencia. Sed contra...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2364, k. 235v-245.

Comm. Markowski (1971), s. 339.

716.

— *Quaestiones super tractatum 'De restrictionibus'*

Pocz. XV w., Kraków (?); komentarz do *De restrictionibus* – tekstu logicznego z zakresu *Parva logicalia*.

Inc. *Sequitur de restrictionibus et primo de subiecto. – Sciencia capiat nobilitatem a subiecto...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2364, k. 227v-235.

Comm. Markowski (1971), s. 337.

717.

— *Quaestiones Cracovienses super 'Isagogen' Porphyrii*

Ok. 1406 r., Kraków; kwestie oparte na praskim komentarzu do *Isagogi* (rękopis BJ Ms. 2104, k. 102-137v).

Inc. *Utrum loyca sit ars liberalis vel mechanica? Dicitur liberalis. Contra: loyca est sermocinalis, igitur non liberalis...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1941, k. 10-83v.

Comm. Markowski (1971), s. 279-280.

718.

— *Quaestiones Cracovienses super octo libros 'Physicorum' Aristotelis*

2 poł. XV w. (przed 1464 r.), Kraków; komentarz do *Fizyk* Arystotelesa.

Inc. *Circa initium primi libri Physicorum queritur primo, utrum inter tres sciencias speculativas reales, naturalis philosophia ordine doctrine sit prima, mathematica secunda, metaphisica tertia. Et arguitur quod non...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2002, k. 1-75v; Ms. 2007, k. 1v-85; Ms. 2072, k. 3-103v, 109-109v; Ms. 2087, k. 200-206v, 213-262v.

Edd. *Quaestiones Cracovienses super octo libros 'Physicorum' Aristotelis*, wyd. R. Palacz, „StMed”, 10 (1969).

Comm. R. Palacz, *Les 'Quaestiones Cracovienses' – principale source pour la philosophie de la nature dans la seconde moitié du XVe siècle à l'Université Jagel-*

lonne à Cracovie, „Med.Philos.Pol.,” 14 (1970), s. 41-42; Markowski, Włodek (1974), s. 86, 87, 98, 106.

719.

— *Quaestiones super X libros ‘Ethicorum’ Aristotelis*

XIV/XV w., Kraków; wykład *Etyki* Arystotelesa oparty na komentarzu Jana Burydana.

Inc. *Utrum de virtutibus moralibus sit scientia...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2643, k. 3-86v.

Comm. P. Czartoryski, *Wczesna recepcja ‘Polityki’ Arystotelesa na Uniwersytecie Krakowskim*, Wrocław-Warszawa-Kraków 1963, s. 147; J. B. Korolec, *Anonimowy wykład ‘Etyki Nikomachejskiej’ Arystotelesa w rękopisie Biblioteki Jagiellońskiej 2643*, [w:] *Z dziejów filozofii na Uniwersytecie Krakowskim w XV wieku*, red. Z. Kuksewicz, Wrocław-Warszawa-Kraków 1965, s. 22-41.

720.

— *Quaestiones Cracovienses super ‘Praedicamenta’ Aristotelis*

Pocz. XV w., Kraków; komentarz do *Kategorii* Arystotelesa z nawiązaniem do Jana Burydana.

Inc. *Queritur, quid est antepredicamentum. Dicitur, quod est aliquid, cuius noticia est tradita ante noticiam verorum predicamentorum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1941, k. 86-151v.

Comm. Markowski (1971), s. 290.

721.

— *Quare non datur sacramentum populo laycali sub utraque specie...*

Anonimowa kwestia dotycząca komunii św. pod dwiema postaciami.

Inc. *Queritur quare non datur sacramentum populo sub utraque specie, sed solum sub specie panis. Dicitur, quod ex prohibitione ecclesie ad vitandum duplex periculum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1575, k. 165-165v.

Comm. P. Soukup, *Repertorium operum antihussiticorum* [www.antihus.cz; dostęp: 10.10.2019]

722.

— *Quo miser exul debeo...*

XV w.; powstała w Polsce wersja popularnej wierszowanej satyry opisującej los wędrowca (żaka), z charakterystykami odwiedzanych krain i zamieszkujących je nacji.

Mss. Berlin SPK Ms. lat. qu. 239, k. 237v-238; Knih. kap. Ms. D. CXXXI. 1, k. 80-80v.

Edd. H. Kowalewicz, *Średniowieczne zabytki poezji waganckiej: 'Quo miser exul' oraz 'Heu, qui quondam claruit'*, „Pam. Lit.”, 67 (1976), z. 4, s. 195-197; (fragm.) Michałowska (1995), s. 744-745; Liman (2004), s. 540-543.

Transl. *Toć jest dziwne a nowe*, s. 282-284; (fragm.) Michałowska (1995), s. 744-745; Liman (2004), s. 540-543; Włodarski (2007), s. 190-197.

Comm. Brückner (1895c), s. 60-61; Michałowska (1995), s. 743-744; Michałowska (2011), s. 752-753.

R

723.

— *Radix Yesse floruit...*

XV w., Kraków; sekwencja poświęcona NMP.

Mss. Warszawa BN Ms. 12722 V, k. 269v; Ms. 12721 V; Kraków ABKKK Ms. 45; Ms. 42, k. 174; Tarnów Muzeum Diec. Ms. 2015, sekwencjarz, ok. 1526 r.; Cieszyn Książnica Cieszyńska Ms. DD I 28, s. 189-191; ponadto przekazy drukowane z pocz. XVI w. (wykaz w: *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 103).

Edd. *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 102-103; Pikulik (1976), s. 59-60; Włodarski (2007), s. 22-24.

Comm. EK, t. 16, kol. 1090; Kowalewicz (1965), s. 236-237; Kowalewicz (1967), s. 124; Pikulik (1973), s. 85-86, 122; Pikulik (1974), s. 120, 312; J. Pikulik, *Polskie sekwencje w graduatach tyńieckich z XV wieku*, „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne”, 34 (1987), nr 7, s. 58-59, 62; J. Pikulik, *Wkład benedyktynów tyńieckich do polskiej kultury muzycznej XV wieku*, [w:] *Literatura i kultura późnego średniowiecza w Polsce*, red. T. Michałowska, Warszawa 1993, s. 222-223; Morawska (1998), s. 341.

724.

— *Radości wam powiedam...*

1 poł. XV w.; pieśń o Zwiastowaniu NMP.

Mss. 1. Warszawa BN Ms. 8040 III, k. 618-619; 2. Warszawa BN Ms. Lat.Q.ch.I.130, k. 122v-126 (zniszczony).

Facs. (rękopis nr 1) Lubicz (1893), s. 596-597; Michałowska (1995), s. 343.

Edd. Maciejowski (1852), t. 3, s. 123-124, 128-129; Nehring (1886), s. 176-180; Surzyński (1891), s. 159-161; Lubicz (1893), s. 592-595; Bobowski (1893), s. 50-53; Brückner (1923), s. 118-122; Kryński, Kryński (1925), s. 414-416; *Muzyka staropolska*, red. H. Feicht, Kraków 1966, s. 6; MAP, s. 17; Korolko (1980), s. 132-136; *Toć jest dziwne a nowe*, s. 55.-56; (fragm.) Michałowska (1995), s. 344-345, 372-373; M. Elżanowska, *Pieśni łysogórskie*. *Prolegomena filologiczne*, „Pam. Lit.”, 88 (1997), z. 2, s. 140-143; Mazurkiewicz (2000b), s. 104-108; Mazurkiewicz, Mikoś (2002), s. 20-25; Wydra, Rzepka (2004), s. 241-244; *Biblioteka zabytków*; Mazurkiewicz (2008), s. 36-39; *Najstarsze kompozycje w Polsce XI-XVI wiek*, opr. J. Węcowski, Lublin 2016, s. 32.

Comm. NK, t. 1, s. 291; Bobowski (1885), s. 69-72; Lubicz (1893), s. 595-611; Łoś (1915), s. 407-408; Łoś (1922), s. 420-422; NK, t. 1, s. 291, 293-295; S. Do-

brzycki, *Studia nad średniowiecznym piśmiennictwem polskim. O źródłach kilku polskich wierszy średniowiecznych*, „Rozpr. AU. Wydz. Fil.,” 33 (1901), s. 115-116; Brückner (1902-1904), t. 1, s. 181-182; Pikulik (1984a), s. 90-93; Elżanowska, ‘Pieśni łysogórskie’..., s. 131-159; Michałowska (1995), s. 343-345, 372-373; Morawska (1998), s. 300-301; Mazurkiewicz (2002), s. 70-71, 359-360; Michałowska (2011), s. 736-737; K. Janus, *Duch Święty w kontekście pobożności maryjnej polskiego średniowiecza. Teksty o Zwiastowaniu, Wcieleniu i Wniebowzięciu*, „Pam. Lit.,” 108 (2017), z. 3, s. 15-16; J. Pikulik, *Życie muzyczne benedyktynów na Świętym Krzyżu w XV wieku*, [w:] *Z przeszłości opactwa łysogórskiego*, red. K. Bracha, J. Różański, M. Marczevska, Kielce 2018 [pierw. 1995], s. 30.

Rady Kallimachowe, zob. Consilium Callimachi

725.

— **Recomendacio Lelive**

Panegiryk na cześć rodu i herbu Leliwa; być może autorem był pisarz grodzki krakowski Jerzy, zm. przed 1415 r.

Inc. *Sepe manus eadem vulnus opemque contulit...*

Mss. Kraków Bibl. PAU/PAN Ms. 7534, k. 45-45v.

Edd. [Red.], *Recomendacio Lelive. Najstarszy panegiryk polski z XV w.*, „Miesięcznik Heraldyczny”, 3 (1910), nr 6-7, s. 98.

Comm. W. Dworzaczek, *Leliwici Tarnowscy*, Warszawa 1971, s. 201; Sułkowska-Kurasiowa (1977), s. 217.

726.

— **Recommendatio baccalaurei Casperi Rockenberg**

1420 r., Kraków; wariant tytułu: *Recommendatio: Noli desistere ceptis*; mowa na bakalaureat Kaspra Rockenberga, wygłoszona na Wydziale Sztuk.

Inc. *Reverendi magistri... Cum inter omnia bona... ego pro aliquali eius recommendacione assumpsi michi dictum Kathonis... Noli desistere ceptis. Reverendi magistri... Ex quo natura rei exposcit...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2459, k. 262-266.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 159, nr 59.

727.

— **Recommendatio magistri Benedicti**

1 poł. XV w., Kraków; mowa na magisterium Benedykta, zapisana ręką Mikołaja Tempelfelda z Brzegu, wygłoszona na Wydziale Sztuk.

Inc. *Quantum ad tertium... assumo dictum Pamphili, quod scribit in libello De amore dicens: Crescit in cunctis virtutibus ipse bonis. Venerabiles magistri... Teste Alano in libro De planctu nature...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 380, k. 55v-59.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 163, nr 83.

728.

— **Recommendatio philosophiae moralis**

Ok. 1410 r., Kraków; anonimowy wykład wstępny do *Polityki* Arystotelesa.

Inc. *Quia philosophorum summus philosophus Aristoteles virtutem in duo membra divisit, 2o Ethicorum capitulo primo...*

Mss. Kraków BJ Ms. 513, k. 44v-48v.

Edd. P. Czartoryski, *Wczesna recepcja 'Polityki' Arystotelesa na uniwersytecie krakowskim*, Wrocław 1963, s. 183-186.

Transl. *700 lat* (1978), s. 176-181.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 31, 157, nr 48; Markowski, Włodek (1974), s. 17.

729.

— **Recommendatio rectoris: Confortamini in Domino...**

XV w., Kraków; anonimowa pochwała nieznanego rektora.

Inc. *Dum cogitarem, quibus verbis... Ad Ephes. VI... Confortamini in Domino. – Reverendi patres. Testantur scripture canonice...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2509, k. 236v-240.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 154, nr 24.

730.

— **Recommendatio rectoris: Cum vos intueor...**

1 poł. XV w., Bolonia; mowa rekomendacyjna nowego rektora z Polski (z Nieksina na Mazowszu), wygłoszona na uniwersytecie w Bolonii.

Inc. *Cum vos intueor priores illustres vosque alii viri spectabiles cumque animadverto fulgorem dignitatis... duxerit primiceriatus dignitatem, canonicatum insignem et prebendam sollempnissime Plocensis ecclesie...*

Mss. Kraków BJ Ms. 519, k. 71v-74v; Praga NK Ms. VIII. C. 13, k. 64.

Edd. M. Kowalczyk, *Contribution à l'histoire des études des Polonais à l'étranger au XVe s.*, „Med.Philos.Pol.”, 28 (1986), s. 45-51.

Comm. Catalogus BJ, t. 3, s. 206; Kowalczyk, *Contribution à l'histoire...*, s. 41-45.

731.

— **Recommendatio rectoris: Iuste iudica...**

1 poł. XV w. (przed 1448 r.), Kraków; anonimowa pochwała nieznanego rektora.

Inc. *Iuste iudica proximo tuo, scribitur Levit. 19 [15]. – Dicit Boecius De consolatione philosophie libro 3...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1272, k. 239-241; Ms. 1354, s. 355-358.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 154-155, nr 32.

732.

— **Recommendatio rectoris: Pastor bonus...**

XV w., Kraków; anonimowa pochwała nieznanego rektora.

Inc. *Ad alloquendam hanc almam congregacionem... assumo verbum... Joh. X... Pastor bonus. – Reverendi patres... Considerantibus nobis disparitatem statuum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2509, k. 49-53v, k. 243-248v (powtórzenie tekstu).

Comm. Kowalczyk (1970), s. 155, nr 34.

733.

— **Recommendatio rectoris: Subditi estote...**

XV w., Kraków; anonimowa pochwała nieznanego rektora.

Inc. *Mos est ut nostis patres conscripti... pro recommendatione huius insigni viri... 1 Petri 2... Subditi estote. Prestantissimi patres... Sacrorum canonum pagina...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1272, k. 154v-156v.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 155, nr 39.

734.

— **Recommendatio scientiae iuris canonicae: In petra exaltasti...**

1 poł. XV w., Kraków; mowa na Wydziale Prawa.

Inc. *In nomine... Accedendo igitur primum premissorum... pro aliquali et brevi sciencie canonice recommendacione assumpsi verbum... Ps. LVIII: Impetra [recte: In petra] exaltasti me. Venerabiles magistri... Quamquam Deus gloriosus in sanctis suis...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2513, k. 211-215.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 173, nr 135.

735.

— **Recommendatio scientiae iuris: Mater est...**

1 poł. XV w., Kraków; mowa na Wydziale Prawa.

Inc. *In presenti actu... Accedendo ad secundum... assumpsi verbum... De summa Trinitate... Mater est omnium et magistra. Reverendi patres... Quamvis omnium scripturarum studium...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2091, k. 110-113v.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 174, nr 143.

736.

— **Recommendatio scientiae iuris I**

1 poł. XV w., Kraków; mowa na Wydziale Prawa.

Inc. *Quoniam sciencia iuris canonici... pro... recommendacione sciencie huius libri assumpsi verbum... Math. XIII: Profert de thesauro suo nova et vetera. Quia secundum beatum Augustinum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2091, k. 143v-145v.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 176, nr 152.

737.

— **Recommendatio scientiae iuris II**

Ok. 1442 r., Kraków; mowa na Wydziale Prawa.

Inc. *In hoc actu... pro ipsius igitur sciencie canonice recommendacione aliquali assumpsi verbum... Ad Rom. XII... Providentes bona non tantum coram Deo sed etiam coram omnibus hominibus. Celeberrimi patres... Hec ars sive sciencia non solum providet bona...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2232, k. 98-105.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 176, nr 154.

738.

— **Recommendatio scientiae iuris III**

1 poł. XV w., Kraków; mowa na Wydziale Prawa.

Inc. *In presenti actu... assumpsi verbum... Rom. XII... Providentes bona non tantum coram Deo sed etiam coram omnibus hominibus. Reverendi patres... Quamvis omnium scripturarum studium commendabile existat...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2232, k. 105v-110.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 177, nr 155.

739.

— **Regi, qui regit omnia...**

1 poł. XV w., Kraków; sekwencja poświęcona św. Stanisławowi.

Mss. Kraków BJ Ms. Przyb. 147/54; Tarnów Muz. Diec. b.s., sekwencjarz, ok. 1526 r., k. 48.

Edd. *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 61-62; Pikulik (1976), s. 182-183; Kowalewicz (1979), s. 244-245; Gaude, *Mater Polonia*, s. 123-127.

Comm. EK, t. 16, kol. 1322; Kowalewicz (1965), s. 202; Kowalewicz (1967), s. 108; Pikulik (1973), s. 91-92; Pikulik (1974), s. 121, 348-349; Danielski (1978), s. 82; Morawska (1998), s. 341.

740.

— **Reguła trzeciego zakonu św. Franciszka**

Koniec XV-1 ćw. XVI w.; polskie przekłady reguły tercjarskiej (trzeciego zakonu św. Franciszka).

Mss. 1. Włocławek BWSD, Mikołaj de Lyra, *Preceptorium...*, Kolonia 1501, rękopiśmienny dodatek z pocz. XVI w. z regułą tercjarską w j. polskim i łacińskim (zaginiony); 2. (fragm.) Kraków BJ Ms. 3407, k. 11-13; 3. Kórnik Bibl. PAN Ms. 99 (zaginiony).

Edd. (fragm.) Maciejowski (1852), t. 3, s. 81-84 (na podstawie przekazu nr 3); H. Łopaciński, *Reguła trzeciego zakonu św. Franciszka i drobniejsze zabytki języka polskiego z końca wieku XV i początku XVI*, „PF”, 4 (1893), z. 3, s. 689-735, 790-793 (na podstawie przekazów nr 1, 2); (fragm.) Kryński, Kryński (1925), s. 192-198 (na podstawie przekazu nr 1); M. Muszyński, *Glosy, zapiski i niektóre teksty polskie w starych drukach i rękopisach Biblioteki Kórnickiej do roku 1550*, cz. 2, „Pamiętnik Biblioteki Kórnickiej”, 9-10 (1968), s. 224-243 (na podstawie przekazu nr 3); (fragm.) Taszycki (2003), s. 272-275 (na podstawie przekazu nr 1); (fragm.) Wydra, Rzepka (2004), s. 159-161 (na podstawie przekazów nr 1, 2).

Comm. NK, t. 1, s. 313; Nehring (1886), s. 126-127; Łoś (1915), s. 235-236; Łoś (1922), s. 225-226.

Responsiva rectoris universitatis Cracoviensis, zob. Jakub z Zaborowa

741.

— **Responsorium pauperum Cristi sociorum et victorum militum scholasticorum strenuissimorum paszanych kokoszmi gelthy...**

XV w.; żakowska piosenka żebracza, parodia pieśni liturgicznej.

Inc. *Defectus misit nos ad vos...*

Mss. Kielce BWSD b.s., *Antiphonarium dominicanum*, 1510, k. 1-2, dopisek.

Facs. Kowalewicz (1973), s. nlb.

Edd. Kowalewicz (1973), s. 209-210; Michałowska (1995), s. 730-731; Liman (2004), s. 556.

Transl. *Toć jest dziwne a nowe*, s. 336; Michałowska (1995), s. 730-731; Liman (2004), s. 557; Włodarski (2007), s. 188-189; K. Bracha, *Statuta vel praecep-*

ta scholarium: *przyczynek do dziejów najstarszej szkoły w Kielcach w XV w.*, „Studia Muzealnico-Historyczne”, 3 (2011), s. 46-47.

Comm. Kowalewicz (1967), s. 251; K. Bracha, *Statuta vel praecepta scholarium...*, s. 46-47; Michałowska (2011), s. 741.

742.

— *Retoryka krakowska (tzw. Ars dictaminis Jerzego)*

I poł. XV w. (1425-1440 r.); zbiór formularzy zaopatrzony w komentarze dotyczące zasad retoryki spisany przez „Jerzego, notariusza królewskiego” (być może Jerzy z Krępy, zm. 1434 r.), wiązany z kręgiem Uniwersytetu Krakowskiego.

Mss. Praga NK Ms. XIV. G. 4, k. 1-53.

Edd. SPPP X, s. 1-56.

Comm. NK, t. 1, s. 314; T. Tyc, *Z dziejów kultury w Polsce średniowiecznej*, Poznań 1924, s. 19-21; G. Wojciech-Masłowska, *Dwa krakowskie libri formularum z XV wieku*, „StŻr”, 17 (1972), s. 119-131; Markowski (1987), s. 50-51; Markowski (1988), s. 110-111; Michałowska (2007a), s. 52-53, 63-70; Michałowska (2007b), s. 310-312; Michałowska (2011), s. 59.

743.

— *Revocatur in dubium*

Lata 20. lub 30. XV w.; prawnicze *consilium* (rada), dotyczące korzystania z pomocy heretyków w wojnie sprawiedliwej; nota przypisywana jest niekiedy Stanisławowi ze Skarbimierza (zob.) lub wiązana ze środowiskiem kancelarii królewskiej.

Inc. *Revocatur in dubium a plerisque, an liceat serenissimo principi Regi Poloniae pro defensione sui status uti favore haereticorum et eos secum in bello habere ad offensam christianorum, ob defensionem tamen suam, ut praemittitur...*

Mss. Kraków BJ Ms. 723, k. 320v; Ms. 1203, k. 309v; Gandawa Universiteitsbibliotheek Ms. G. 14838, s. 429-432.

Facs. Zawadzki (1979), il. 13 (BJ Ms. 723).

Edd. L. Ehrlich, *Polski wykład prawa wojny XV w. Kazanie Stanisława ze Skarbimierza ‘De bellis iustis’*, Warszawa 1955, s. 198-203; J. W. Woś, *Sul concetto della ‘guerra giusta’ e l’intervento degli ‘infideles’ alla battaglia di Grunwald (1410)*, „Annali Della Scuola Normale Superiore di Pisa. Classe di lettere e filozofia”, ser. III, 2 (1972), nr 2, s. 624-626; B. Chmielowska, *Notatka ‘Revocatur’ w rękopisie Biblioteki Uniwersyteckiej w Gandawie*, „StMed”, 30 (1993), s. 36-39.

Transl. Ehrlich, *Polski wykład prawa wojny...*, s. 198-203.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 8, s. 384; Ehrlich, *Polski wykład prawa wojny...*, s. 193-207; J. Krzyżaniakowa, *Kancelaria królewska Władysława Jagiełły. Studium z dziejów kultury politycznej Polski XV w.*, t. 1, Poznań 1972, s. 218-219;

J. Rebeta, *Czy notatka 'Revocatur' należy do polskiej szkoły prawa stosunków międzynarodowych z połowy XV w.?*, „KHNiT”, 20 (1975), s. 533-540; Zawadzki (1979), s. 101-102, 235 (nr 380); Chmielowska, *Notatka 'Revocatur'...*, s. 33-39; Ożóg (2004), s. 136-139; Świeboda (2013), s. 156-160, 349.

744.

— **Rocznik Baworowskiego (*Annalium Polonorum fragmentum*)**

XVI w.; fragmentaryczne zapiski z lat 965-1013 wpisane na wyklejce okładki przedniej druku *Chronicon Polonorum* Macieja z Miechowa, 1521, być może na podstawie wcześniejszego rocznika.

Mss. Warszawa BN Inc. 12617 II.

Edd. *Annalium Polonorum fragmenta*, wyd. W. Kętrzyński, [w:] MPH 6, s. 678-679.

Comm. David (1934), s. 32-33; Dąbrowski (1964), s. 62.

745.

— **Rocznik biskupów dworu polskiego**

X-XII w.; zdaniem T. Wasilewskiego, na dworze monarszym od schyłku X do XII w. prowadzony był rocznik, którego ślady można znaleźć w kilku późniejszych utworach; inni badacze pomysł ten odrzucają albo przemilczają.

Comm. T. Wasilewski, *Dwa utracone dawne roczniki: Rocznik biskupów dworu polskiego i Rocznik tyński (starszy)*, „RH”, 54 (1988), s. 1-61; Drelicharz (2012), s. 25.

746.

— **Rocznik cysterski**

1185-1219 r.; zdaniem T. Wasilewskiego, między 1185 a 1219 r. w środowisku cysterskim powstał rocznik kompilowany, którego ślady można znaleźć w kilku późniejszych utworach; późniejsi badacze pomysł ten odrzucają albo przemilczają.

Comm. T. Wasilewski, *Dwa utracone dawne roczniki: Rocznik biskupów dworu polskiego i Rocznik tyński (starszy)*, „RH”, 54 (1988), s. 1-61; Drelicharz (2012), s. 25.

747.

— **Rocznik dawny (*Annales vetusti Cracovienses*)**

Ok. 1122 r., ostatni, późniejszy wpis z 1136 r.; dawniej określany jako *Annales vetusti Cracovienses dicti S. Crucis* (*Rocznik świętokrzyski dawny, Rocznik krakowski dawny*).

Mss. Warszawa BN Ms. 3312 II, k. 38v-39v.

Facs. W. Semkowicz, *Rocznik świętokrzyski dawny*, „Rozpr. AU. Wydz Hist.-Filoz.”, 53 (1910), tabl. IV-VI; MPH s.n. 5, wkładka po s. 6 i 22.

Edd. MGH SS, t. 19, Hannoverae 1866, s. 577-578; *Rocznik świętokrzyski dawny* [wyd. A. Bielowski], [w:] MPH 2, s. 773-774; *Rocznik dawny* [wyd. Z. Kozłowska-Budkowa], [w:] MPH s.n. 5, s. 1-17.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 2, s. 270-271; Z. Kozłowska-Budkowa, *Wstęp*, [w:] MPH s.n. 5, s. VIII-XV; J. Bieniak, *Autor Rocznika dawnego*, [w:] *Kultura średniowieczna i staropolska. Studia ofiarowane Aleksandrowi Gieysztorowi w pięćdziesięciolecie pracy naukowej*, red. D. Gawinowa i inni, Warszawa 1991, s. 427-442; W. Drelicharz, *Osiągnięcia i perspektywy badań nad średniowieczną annalistyką ziemi krakowskiej*, [w:] *Tradycje i perspektywy nauk pomocniczych historii w Polsce*, red. M. Rokosz, Kraków 1995, s. 182-183; *Nad złoto droższe*, s. 42-43; Drelicharz (2012), s. 22-47; E. Skibiński, *Roczniki*, [w:] *Vademecum historyka mediewisty*, red. J. Nikodem, D. A. Sikorski, Warszawa 2012, s. 274-276.

748.

— *Rocznik górnośląski (Annales Silesiae superioris) (niezachowany)*

Koniec XIII w., Opole (?), Racibórz (?); zapiski z lat 1071-1290.

Mss. Królewiec Bibl. Uniw. Ms. 1150, k. 180v (zaginiony).

Edd. MGH SS, t. 19, Hannoverae 1866, s. 552-553; *Rocznik górnośląski*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 3, s. 714-716.

Transl. (fragm.) *Toć jest dziwne a nowe*, s. 200, 231.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 2, s. 335; Korta (1966), s. 105-144.

749.

— *Rocznik kaliski (Annales Calisienses)*

Hipotetyczny rocznik, nie jest znany z żadnego przekazu; B. Kürbis zrekonstruowała go na podstawie zapisów o tematyce wielkopolskiej z l. 1250-1296 występujących w rocznikach małopolskich, uznając, że takowy rocznik istniał, ale zaginął; zrekonstruowane zapiski miałyby powstawać na dworze książąt wielkopolskich lub w klasztorze franciszkanów w Kaliszu.

Edd. *Rocznik kaliski (rekonstrukcja), 1250-1296*, [w:] MPH s.n. 6, s. 145-147.

Transl. *Roczniki wielkopolskie*, A. Pawlaczyk, J. Wiesiołowski, „Kronika Miasta Poznania”, 63 (1995), nr 2, s. 119-122.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 2, s. 259; B. Kürbis, *Wstęp*, [w:] MPH s.n. 6, s. XLIX-L.

750.

— *Rocznik kamieniecki (Annales Kamenecenses)*

2 poł. XIII, Śląsk, klasztor cysterski w Kamieńcu; zapiski z lat 965-1165.

Mss. Wrocław BUWr Ms. Cl. IV. F. 216, k. 64.

Edd. MGH SS, t. 19, Hannoverae 1866, s. 580-582; *Rocznik kamieniecki* [wyd. A. Bielowski], [w:] MPH 2, s. 776-778; zob. *Repertorium fontium*, t. 2, s. 295.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 2, s. 267-268; Korta (1966), s. 31-94; P. Wiszewski, *Domus Bolesłai. W poszukiwaniu tradycji dynastycznej Piastów (do około 1138 roku)*, Wrocław 2008, s. 100-128; Drelicharz (2012), s. 35-36; T. Jasiński, *Początki rocznikarstwa w Polsce*, [w:] *Kościół, kultura, polityka w państwie pierwszych Piastów*, red. W. Graczyk i inni, Warszawa-Ciechanów 2016, s. 169-185.

751.

— *Rocznik kapituły gnieźnieńskiej (Annales capituli Gnesnensis)*

XIII w.; zapiski z lat 1192-1247; starsza literatura wiązała go z kapitułą poznańską (*Rocznik kapituły poznańskiej II*), jednak zdaniem B. Kürbis powstał on w Gnieźnie w 1292 r. i był kontynuowany przy tamtejszej katedrze, a dopiero od 1244 r. kodeks trafił do Poznania, zapoczątkowując *Rocznik kapituły poznańskiej* (zob.); wszedł w skład kolekcji historiograficznej *Kronika wielka* (zob.).

Mss. Watykan BAV Ms. Ott.lat.2068, k. 206-207; Göttingen Staatliches Archivlager Ms. 277; Kraków Bibl. Czart. Ms. 1310 IV; Ms. 1314 III; Warszawa BN Ms. 3001 III; Ms. 8052 III; Wrocław BUWr Ms. R. 290, k. 182v-184v.

Edd. *Silesiacarum rerum scriptores*, t. 2, wyd. F. W. Sommersberg, Lipsiae 1730, s. 81-93; *Boguphali II de armis et domo Rosarum episcopi Posnaniensis Chronicon Poloniae cum continuatione a pag. 132 Baszkonis custodis Posnaniensis*, [wyd. J. Załuski], Varsoviae 1752; *Historiarum Poloniae et Magni Ducatus Lithuaniae scriptorum collectio magna*, t. 3, wyd. Mitzler de Kolof, Varsoviae 1769; *Rocznik wielkopolski*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 3, s. 7-13; *Annales capituli Posnaniensis*, wyd. M. Perlbach, [w:] MGH SS, t. 29, Hannoverae 1892, s. 438-469; *Rocznik kapituły gnieźnieńskiej, 1192-1247*, [w:] MPH s.n. 6, s. 3-20.

Transl. *Roczniki wielkopolskie*, A. Pawlaczyk, J. Wiesiołowski, „Kronika Miasta Poznania”, 63 (1995), nr 2, s. 102-109.

Comm. NK, t. 1, s. 315-316; *Repertorium fontium*, t. 2, s. 286; Kętrzyński (1896), s. 178-185; David (1934), s. 26-27; Kürbis (1959), s. 43-89; Dąbrowski (1964), s. 69-70; B. Kürbis, *Wstęp*, [w:] MPH s.n. 6, s. XXIX-XXXI.

752.

— *Rocznik kapituły krakowskiej dawny (Annales regni Polonorum deperditi)*

1 poł. XI w. (?)–2 poł. XIII w., Kraków; najstarszy polski rocznik, bezpośrednie bądź pośrednie źródło polskich roczników XIII–XV w.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 2, s. 316; Z. Budkowa, *Początki rocznikarstwa polskiego*, „StŻr”, 2 (1958), s. 81–96; G. Labuda, *Główne linie rozwoju rocznikarstwa polskiego w wiekach średnich*, „KH”, 78 (1971), z. 4, s. 804–839; Jasiński (2000), s. 129–146; Drelicharz (2003), s. 374–449; M. Matla-Kozłowska, *Kwestia zależności polskiego i czeskiego rocznikarstwa (od drugiej połowy XI do połowy XIII w.)*, „StŻr”, 43 (2005), s. 27–52; J. Wenta, *Roczniki Królestwa*, [w:] *Tekst źródła – krytyka – interpretacja*, red. B. Trelińska, Warszawa 2005, s. 127–135; W. Drelicharz, *Najwcześniejsze roczniki polskie i sytuacja pisarska w Polsce około roku 1000*, [w:] *Bruno z Kwerfurtu. Osoba – dzieło – epoka*, red. M. Dygo, W. Fałkowski, Pułtusk 2010, s. 101–127; Michałowska (2011), s. 36–39; Drelicharz (2012), s. 22–47; Węcowski (2014), s. 69–70, 91–105; T. Jasiński, *Początki rocznikarstwa w Polsce*, [w:] *Kościół, kultura, polityka w państwie pierwszych Piastów*, red. W. Graczyk i inni, Warszawa–Ciechanów 2016, s. 169–185; M. Matla, *Czeskie wpływy w życiu religijnym i piśmiennictwie państwa piastowskiego w X–XI wieku*, Poznań 2017, s. 266–316.

753.

— *Rocznik kapituły krakowskiej (Annales capituli Cracoviensis)*

Ok. 1266 r., Kraków; zapiski prowadzone do początku XIV w.

Mss. Kraków ABKKK Ms. 209, k. 2–4, 7–20.

Edd. MGH SS, t. 19, Hannoverae 1866, s. 582–602; *Rocznik kapitulny krakowski* [wyd. A. Bielowski], [w:] MPH 2, s. 779–816; *Rocznik kapituły krakowskiej* [wyd. Z. Kozłowska-Budkowa], [w:] MPH s.n. 5, s. 21–105.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 2, s. 267–268; Z. Kozłowska-Budkowa, *Wstęp*, [w:] MPH s.n. 5, s. XXX–XLII; Drelicharz (2003), s. 15–24, passim; Drelicharz (2012), s. 22–47; E. Skibiński, *Roczniki*, [w:] *Vademecum historyka mediewisty*, red. J. Nikodem, D. A. Sikorski, Warszawa 2012, s. 274–276; *Encyclopedia of Medieval Chronicle*, t. 1, s. 58–59; J. Banaszekiewicz, *Prolog do ‘Rocznika kapituły krakowskiej’, św. Stanisław i czas historyczny*, [w:] *Przeszłość w kulturze średniowiecznej Polski*, red. J. Banaszekiewicz, A. Dąbrówka, P. Węcowski, Warszawa 2018, t. 1, s. 307–352.

754.

— *Rocznik kapituły poznańskiej (Annales capituli Posnaniensis)*

XIII–XIV w.; zapiski z lat 965–1309; w starszej literaturze pogląd, że rocznik obejmujący lata 1192–1247 prowadzony był w środowisku kapitulnym poznań-

skim (*Rocznik kapituły poznańskiej I*), być może przez Gerarda, scholastyka, a później dziekana poznańskiego; po jego śmierci i krótkiej przerwie kontynuował prace rocznikarskie kustosz kapituły poznańskiej Godziszław Baszko (*Rocznik kapituły poznańskiej II*); on też uzupełnił rocznik zapiskami z czasów wcześniejszych (od 965 r.); zdaniem B. Kürbis rocznik powstawał w Gnieźnie (zob. *Rocznik kapituły gnieźnieńskiej*) i dopiero w 1244 r. znalazł się w Poznaniu, zapoczątkowując *Rocznik kapituły poznańskiej*; był on kontynuowany do końca XIII/pocz. XIV w.; wszedł w skład kolekcji historiograficznej *Kronika wielka* (zob.).

Mss. Watykan BAV Ms. Ott.lat.2068, k. 195v-206, 207-208; Göttingen Staatliches Archivlager Ms. 277; Kraków Bibl. Czart. Ms. 1310 IV, s. 218-225; Ms. 1314 III; Warszawa BN Ms. 3001 III, s. 259-260; Ms. 8052 III, k. 351v-360; Wrocław BUWr Ms. R. 290, k. 171-171v, 173v-182v.

Edd. *Silesiacarum rerum scriptores*, t. 2, wyd. F. W. Sommersberg, Lipsiae 1730, s. 81-93; *Boguphali II de armis et domo Rosarum episcopi Posnaniensis Chronicon Poloniae cum continuatione a pag. 132 Baszkonis custodis Posnaniensis*, [wyd. J. Załuski], Varsoviae 1752; *Historiarum Poloniae et Magni Ducatus Lithuaniae scriptorum collectio magna*, t. 3, wyd. Mitzler de Kolof, Varsoviae 1769; *Rocznik wielkopolski*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 3, s. 13-42; *Spominiki gnieźnieńskie*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 3, s. 42-45 [zapiski od 965 do 1309 r.]; *Annales capituli Posnaniensis*, wyd. M. Perlbach, [w:] MGH SS, t. 29, Hannoverae 1892, s. 438-469; *Rocznik kapituły poznańskiej, 965-1309*, [w:] MPH s.n. 6, s. 23-78.

Transl. *Roczniki wielkopolskie*, A. Pawlaczyk, J. Wiesiołowski, „Kronika Miasta Poznania”, 63 (1995), nr 2, s. 69-100.

Comm. NK, t. 1, s. 315-316; *Repertorium fontium*, t. 2, s. 317; Perlbach (1886), s. 41-70; Kętrzyński (1896), s. 178-185; David (1934), s. 26-27; Kürbis (1959), s. 43-89; Dąbrowski (1964), s. 69-70; B. Kürbis, *Wstęp*, [w:] MPH s.n. 6, s. XXIX-XXXI; *Encyclopedia of the Medieval Chronicle*, t. 1, s. 59.

Rocznik kompilowany, zob. Rocznik śląski kompilowany

755.

— **Rocznik krakowski** (*Annales Cracovienses, Annales Cracovienses compilati*)

Poł. XIV w., Kraków; zapiski z lat 966-1247 i 1255-1291; powstał w środowisku katedralnym krakowskim.

Mss. Kraków ABKKK Ms. 209, k. 4-6, 16.

Edd. *Annales capituli Cracoviensis et annales Cracovienses compilati*, wyd. R. Roepell, W. Arndt, [w:] MGH SS, t. 19, Hannoverae 1866, s. 585-606; *Annales Cracovienses compilati a. 966-1291*, [w:] *Annales Poloniae*, MGH SS rerum Germanicarum in usum scholarum, t. 11, Hannoverae 1866, s. 36-43; *Rocznik krakowski*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 2, s. 828-852.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 2, s. 267; MPH 2, s. 827-828; Kętrzyński (1896), s. 192-204; David (1934), s. 21; Dąbrowski (1964), s. 64-65; Labuda (1971), s. 831-832; MPH s.n. 5, s. XIX, XLII; Drelicharz (2003), s. 15-24, 389-409, 459.

756.

— **Rocznik Krasieński** (*Annales Krasinsciani*)

Obszerny wyciąg z różnych źródeł, zawierający noty z dziejów Polski od X w. do XV-XVI w. (do 1492 r. oraz do 1556 r.); miały one posłużyć do zredagowania historii Polski; w literaturze nie ma zgodności co do miejsca powstania: mógł powstać w kręgu dominikańskim, w klasztorze benedyktynów słowiańskich Św. Krzyża na Kleparzu lub w środowisku katedralnym krakowskim.

Mss. Warszawa BOK Ms. 6, k. 86v, 105-118 (zniszczony).

Edd. [*Rocznik świętokrzyski*]. *Dopełnienie II z kodexu IXgo*, wyd. R. Maurer, [w:] MPH 3, s. 88-118 (noty z lat 1492-1556); *Rocznik Krasieński*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 3, s. 128-133 (noty od X w. do 1351 r.).

Comm. *Repertorium fontium*, t. 2, s. 269; MPH 3, s. 127-128; Kętrzyński (1896), s. 204-211; David (1934), s. 32; Dąbrowski (1964), s. 68; G. Labuda, *Zaginiona kronika z pierwszej połowy XIII w. w 'Rocznikach Królestwa Polskiego' Jana Długosza. Próba rekonstrukcji*, Poznań 1983, s. 192-194; T. Wasilewski, *Dwa utracone dawne roczniki: Rocznik biskupów dworu polskiego i Rocznik tyniecki (starszy)*, „RH”, 54 (1988), s. 29-32; W. Drelicharz, *Osiągnięcia i perspektywy badań nad średniowieczną annalistyką ziemi krakowskiej*, [w:] *Tradycje i perspektywy nauk pomocniczych historii w Polsce*, red. M. Rokosz, Kraków 1995, s. 191-192; R. Grzesik, *Kronika węgiersko-polska. Z dziejów polsko-węgierskich kontaktów kulturalnych w średniowieczu*, Poznań 1999, s. 112-114; M. Zdanek, *'Zaginiona kronika dominikańska' z XIII wieku. Próba nowego spojrzenia*, [w:] *Fontes et historia. Prace dedykowane Antoniemu Gąsiorowskiemu*, Poznań 2007, s. 260-261; L. Spychała, *Korekta do tradycji rękopiśmiennej 'Kroniki węgiersko-polskiej': domniemany przekaz 'Kodeksu Krasieński 6'*, „StŻr”, 52 (2014), s. 103-111; Węcowski (2014), s. 101-103.

757.

— **Rocznik krośnieński** (*Fragmentum annalium Crosnensium saec. XV*)

Pocz. XVI w.; pisany przez mieszczanina krośnieńskiego (być może pisarza miejskiego Jerzego), zawiera informacje z lat 1427-1498.

Edd. *Rocznik krośnieński*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 3, s. 249-250.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 2, s. 271; J. Wiesiołowski, *Polskie dziejopisarstwo mieszczańskie w późnym średniowieczu*, [w:] *Mente et litteris. O kulturze i społeczeństwie wieków średnich*, red. H. Chłopocka i in., Poznań 1984, s. 287.

758.

— *Rocznik krótki (Cracovie brevior cronica, Cronica Polonorum brevis, Annales capituli Cracoviensis dicti breves)*

2 poł. XIII w., Kraków; rocznik obejmujący zapiski z lat 965-1283; jest to ekscerpt z *Rocznika kapitulnego krakowskiego* (zob.) oraz kilku innych źródeł rocznikarskich; wszedł w skład kolekcji historiograficznej *Kronika wielka* (zob.).

Mss. (fragm.) Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 2935/II; Watykan BAV Ms. Ott.lat.2068, k. 159-159v, 212v-213; (fragm.) Göttingen Staatliches Archivlager Ms. 277; Kraków Bibl. Czart. Ms. 1310 IV, s. 119 (fragm.); Ms. 1314 III, s. 102-103, 108-110; (fragm.) Warszawa BN Ms. 3001 III, s. 121-122; Ms. 8052 III, k. 351v; (fragm.) Wrocław BUWr Ms. R. 290, k. 169-169v, 172-173v.

Edd. *Silesiacarum rerum scriptores*, t. 2, wyd. F. W. Sommersberg, Lipsiae 1730, s. 78-79, 82-83; *Historiarum Poloniae et Magni Ducatus Lithuaniae scriptorum collectio magna*, t. 3, wyd. Mitzler de Kolof, Varsoviae 1769, s. 163-164, 167-168; MGH SS, t. 19, Hannoverae 1866, s. 664-666; *Annales Cracovienses breves a. 966-1283*, [w:] *Annales Poloniae*, MGH SS rerum Germanicarum in usum scholarum, t. 11, Hannoverae 1866, s. 88-93; *Cracovie brevior cronica (Rocznik krótki)*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 2, s. 792-815; (fragm.) *Spo-minki krakowskie*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 3, s. 52; (fragm.) *Notae Cracovienses*, wyd. W. Kętrzyński, [w:] MGH SS, t. 29, Hannoverae 1892, s. 421-422; *Rocznik krótki*, [w:] MPH s.n. 5, s. 231-244.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 2, s. 268; *Repertorium fontium*, t. 7, s. 557; MPH 2, s. 782; Smolka (1873), s. 19-22, 80-90; Wojciechowski (1880), s. 178-180; Kętrzyński (1896), s. 181-185, 192-201; Perlbach (1899), s. 245-247; David (1934), s. 15-16; Dąbrowski (1964), s. 54-55; Labuda (1971), s. 822-826, 831-832; B. Kürbis, *Wstęp*, [w:] *Kronika wielkopolska*, wyd. B. Kürbis, [w:] MPH s.n. 8, Warszawa 1970, s. XIV-XXVII; MPH s.n. 5, s. LIV-LXI; M. Matla-Kozłowska, *Rocznik krótki w kontekście wzajemnych wpływów polskiego i czeskiego rocznikarstwa*, Acta Universitatis Carolinae, Philosophica et Historica, 1-2, Z pomocnych véd historických XVI, Praha 2002, s. 379-393.

759.

— *Rocznik kujawski/Rocznik włocławski (Annales Cuiavienses)*

XV-XVI w.; noty dotyczące wydarzeń od X w. do 1477 r.; najstarsze zapiski są wypisami z *Rocznika mansonarzy krakowskich* (zob.); być może autorem, w 1501 r., był Michał, syn Macieja z Krobina k. Gostynina, kierownik szkoły w Kowalu; mógł być też on jedynie kopistą zapisek powstałych w XV w. w jakimś (kujawskim?) klasztorze cysterskim.

Mss. Włocławek BWSD Ms. 137, k. 237-239 (brak k. 239).

Edd. *Annales Cuiavienses*, wyd. W. Kętrzyński, [w:] MPH 5, s. 886-889.

Comm. MPH 5 (1888), s. 885-886; Kętrzyński (1896), s. 283-284; David (1934), s. 29-30.

Rocznik kujawski II, zob. Kronika katedralna krakowska

760.

— **Rocznik lubiński (Annales Lubinenses)**

XIII w.; rocznik prowadzony w klasztorze benedyktynów w Lubiniu, zawierający zapiski z lat 1142-1274.

Mss. Tübingen UB (kiedyś: Berlin SPK Ms. lat. fol. 321) – dwie karty pergaminowe, kiedyś jako wyklejki starodruku (rękopis niezidentyfikowany).

Edd. *Annales Lubinenses*, wyd. R. Roepell, W. Arndt, [w:] MGH SS, t. 19, Hannoverae 1866, s. 578-580; *Annales Lubinenses a. 1143-1175*, [w:] *Annales Poloniae*, MGH SS rerum Germanicarum in usum scholarum, t. 11, Hannoverae 1866, s. 3-5; *Rocznik lubiński*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 2, s. 775-776; *Annalium Lubinensium continuatio*, wyd. M. Perlbach, [w:] MGH SS, t. 29, Hannoverae 1892, s. 422-423; *Annales Lubinenses*, wyd. W. Kętrzyński, [w:] MPH 5, s. 869-873; *Rocznik lubiński, 1142-1274*, [w:] MPH s.n. 6, s. 113-122.

Transl. *Roczniki wielkopolskie*, A. Pawlaczyk, J. Wiesiołowski, „Kronika Miasta Poznania”, 63 (1995), nr 2, s. 113-115.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 2, s. 299-300; Smolka (1873), s. 19-12; Wojciechowski (1880), s. 229-232; S. Łaguna, *Tablica paschalna lubińska*, „Ateneum”, 45 (1883), t. 1, s. 527-540 [przedr. w: tenże, *Pisma*, Warszawa 1915]; W. Kętrzyński, *O tak zwanej tablicy paschalnej lubińskiej*, „Ateneum”, 45 (1883), t. 1, s. 347-359; MPH 5, s. 861-869; Kętrzyński (1896), s. 188-191; Perlbach (1899), s. 283-284; David (1934), s. 28; MPH s.n. 6, s. XXXVII-XLV; T. Jurek, *Średniowieczny katalog biskupów poznańskich w ‘Roczniku lubińskim’ ukryty*, „StŻr”, 54 (2016), s. 51-58.

Rocznik małopolski Dąbrówki, zob. Jan z Dąbrówki

Rocznik małopolski Gesselena, zob. Konrad Gesselena

761.

— **Rocznik małopolski dawny (Annales Polonorum deperditi)**

1306-1325 r., Kraków; zaginiona kompilacja annalistyczna powstała w środowisku krakowskich franciszkanów na zamówienie dworu Władysława Łokietka, tzw. „kompilacja zjednoczeniowa” (W. Drelicharz). Wg W. Drelicharza jest to „prazródło” wielu późnośredniowiecznych roczników.

Comm. Drelicharz (2003), passim; Drelicharz (2012), s. 326-343; J. Banaszkiwicz, *Rocznik tzw. małopolski (minorycki) z początku XIV w. – próba dookreślenia*

zabytku, [w:] *Przeszłość w kulturze średniowiecznej Polski*, red. J. Banaszkiwicz, A. Dąbrówka, P. Węcowski, Warszawa 2018, t. 1, s. 353-365.

762.

— *Rocznik małopolski Kuropatnickiego*

Lata 20. XV w.; zapiski o wydarzeniach od IX do XV w.; jest to przeróbka (nowa redakcja) pierwotnego *Rocznika małopolskiego*, powstałego w drugiej połowie XIV w., głównie na podstawie *Annales Polonorum deperditi* (zob.).

Mss. Warszawa BN Ms. 3003 I, s. 96-126.

Edd. *Annales Polonorum*, wyd. W. Arndt, R. Roepell, [w:] MGH SS, t. 19, Hannoverae 1866, s. 609-663; *Rocznik małopolski*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 2, s. 818-825; *Rocznik małopolski*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 3, s. 140-202.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 2, s. 315-316; MPH 2, s. 816-817; MPH 3, s. 135-139; Kętrzyński (1896), s. 289-329; Dąbrowski (1964), s. 65-68; Drelicharz (2003), s. 57-65, 419-424, 463; *Encyclopedia of the Medieval Chronicle*, t. 1, s. 78-79.

763.

— *Rocznik małopolski Szamotulskiego*

XV w.; zapiski o wydarzeniach od IX do XV w.; jest to przeróbka (nowa redakcja) pierwotnego *Rocznika małopolskiego*, powstałego w drugiej połowie XIV w., głównie na podstawie *Annales Polonorum deperditi* (zob.); przeróbka, *Rocznik małopolski Szamotulskiego pierwotny*, powstała w Trzemesznie ok. 1426-1427 r., obecna zaś wersja znana jest z przekazu pochodzącego z 1471 r.

Mss. Warszawa BN Ms. 8006 III, s. 70-92, 247-260.

Edd. *Annales Polonorum*, wyd. W. Arndt, R. Roepell, [w:] MGH SS, t. 19, Hannoverae 1866, s. 613-656; *Rocznik małopolski*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 2, s. 818-825; *Rocznik małopolski*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 3, s. 140-200.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 2, s. 315-316; MPH 2, s. 816-817; MPH 3, s. 135-139; Kętrzyński (1896), s. 289-329; Dąbrowski (1964), s. 65-68; Drelicharz (2003), s. 90-111, 424-436, 462-463; *Encyclopedia of the Medieval Chronicle*, t. 1, s. 78-79.

764.

— *Rocznik mansonarzy krakowskich/świętokrzyski nowszy (Annales mansionariorum Cracovienses dicti S. Crucis, Annales Sanctae Crucis)*

XIV/XV w.; zapiski z dziejów Polski od X w. do 1399 r.; w starszej literaturze wiązany z klasztorem świętokrzyskim na Łysej Górze, obecnie – z mansonarzami krakowskimi lub dworem i kancelarią królewską; wg K. Ożoga powstał w latach 1381-1399, najczęściej badacze wskazują, że powstał „ok. 1399 r.”;

być może powstał w 1400-1401 r. (P. Węcowski); zachowały się liczne, piętnastowieczne, kontynuacje tego rocznika.

- Mss.** Berlin SPK Ms. lat. qu .239, k. 239-247; (fragm.) Watykan BAV Ms. Chigi Q.II.51, k. 123-124; Kórnik Bibl. PAN Ms. 801, k. 360-369v; Ms. 817, k. 20-27; (fragm.) Kraków Bibl. Czart. Ms. 1315 II, s. 239-244; Kraków BJ Ms. 228, s. 231-240v; (fragm.) Ms. 1440, k. 125v-130; (fragm.) Ms. 7112, s. 72-74, 80, 82; Warszawa BN Ms. 12527 II, k. 1v-12; Ms. Lat.F.ch.I.326, k. 461v-462 (zniszczony); Ms. Lat.Q.ch.I.51, k. 2-3, 53, 163, 325 (zniszczony); Ms. Lat.Q.ch.XVII.141, k. 101-111v (zniszczony); Ms. Lat.Q.ch.XVII.148, s. 1-12 (zniszczony); Warszawa BOK Ms. 6; Ms. 130, k. 1-16 (zniszczony); Wrocław BUWr Ms. I Q 411, k. 1-2 (fragm.); Ms. A. 230, k. 422-424.
- Edd.** *Annales Sanctae Crucis Polonici*, wyd. W. Arndt, R. Roepell, [w:] MGH SS, t. 19, Hannoverae 1866, s. 677-687; *Rocznik świętokrzyski*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 3, s. 59-82 [i kontynuacje s. 83-118]; *Rocznik świętokrzyski*, wyd. A. Rutkowska-Płachcińska, [w:] MPH s.n. 12, s. 1-74 [kontynuacje, ekscerpty, przeróbki, s. 75-134]; *Zestawienie tekstów 'Rocznika świętokrzyskiego'*, wydane przez Augusta Bielowskiego w MPH 3, z odnalezionymi przez Marię Hornowską fragmentami rocznika, [w:] Kaliszuk (2016), t. 3, s. 490-495.
- Comm.** *Repertorium fontium*, t. 2, s. 269-270; MPH 3, s. 53-59; Kętrzyński (1896), s. 272-283; David (1934), s. 24-25; Dąbrowski (1964), s. 57-60; A. Rutkowska-Płachcińska, *Podanie o Piotrze z Krępy w świetle rękopisów 'Rocznika tzw. świętokrzyskiego nowego' oraz późniejszych przekazów*, [w:] *Mente et literis. O kulturze i społeczeństwie wieków średnich*, Poznań 1984, s. 263-270; A. Rutkowska-Płachcińska, *Sprawy tatarskie w 'Roczniku tzw. świętokrzyskim nowym'. Podkład źródłowy i warstwa anegdotyczna*, „StŻr”, 30 (1987), s. 59-73; Ożóg (1987), s. 60-68; W. Mrozowicz, *Późnośredniowieczna kompilacja dziejów Polski (nieznany przekaz 'Rocznika tzw. Świętokrzyskiego nowego' wraz z 'Traktatem' Henryka z Góry 'Contra Cruciferos' w rękopisie Biblioteki Uniwersyteckiej we Wrocławiu I Q 411)*, [w:] *Źródłoznawstwo i studia historyczne*, red. K. Bobowski, Acta Universitatis Wratislaviensis, nr 1112, Historia 76, Wrocław 1989, s. 219-225; MPH s.n. 12, s. V-LXVIII; W. Drelicharz, *O nowym wydaniu 'Rocznika Świętokrzyskiego'*, „KH”, 106 (1999), nr 2, s. 57-72; M. Błaziak, *'Rocznik świętokrzyski nowy' – rocznikiem mansjonarskim czy andegaweńsko-jagiellońskim?*, „StŻr”, 37 (2000), s. 49-63; Drelicharz (2003), s. 263-280; Węcowski (2014), s. 94-102; Kaliszuk (2016), t. 3, s. 489-490.

765.

— *Rocznik mansjonarzy krakowskich/świętokrzyski nowszy (Annales mansionariorum Cracovienses dicti S. Crucis, Annales S. Crucis) – kontynuacja I XV w.; zapiski z lat 1401-1410; kontynuacja Rocznika mansjonarzy krakowskich (zob.)*.

Mss. Kraków BJ Ms. 228, s. 479-480.

Edd. [*Rocznik świętokrzyski*], wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 3, s. 83-85; [*Rocznik świętokrzyski. Kontynuacje*] Jg1, wyd. A. Rutkowska-Płachcińska, [w:] MPH s.n. 12, s. 82-85.

766.

— **Rocznik mansonarzy krakowskich/świętokrzyski nowszy (Annales mansionariorum Cracovienses dicti S. Crucis, Annales S. Crucis) – kontynuacja II** XV w.; zapiski z lat 1401-1410; kontynuacja *Rocznika mansonarzy krakowskich* (zob.).

Mss. Kórnik Bibl. PAN Ms. 817, k. 27-27v.

Edd. [*Rocznik świętokrzyski. Kontynuacje*] D5, wyd. A. Rutkowska-Płachcińska, [w:] MPH s.n. 12, s. 86-87.

767.

— **Rocznik mansonarzy krakowskich/świętokrzyski nowszy (Annales mansionariorum Cracovienses dicti S. Crucis, Annales S. Crucis) – kontynuacja III** XV w.; zapiski z lat 1401-1410; kontynuacja *Rocznika mansonarzy krakowskich* (zob.).

Mss. Warszawa BN Ms. 12527 II, k. 12.

Edd. [*Rocznik świętokrzyski*], wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 3, s. 83-84; [*Rocznik świętokrzyski. Kontynuacje*] Bw, wyd. A. Rutkowska-Płachcińska, [w:] MPH s.n. 12, s. 88.

768.

— **Rocznik mansonarzy krakowskich/świętokrzyski nowszy (Annales mansionariorum Cracovienses dicti S. Crucis, Annales S. Crucis) – kontynuacja IV** XV w.; zapiski z lat 1416-1422; kontynuacja *Rocznika mansonarzy krakowskich* (zob.).

Mss. Warszawa BN Ms. Lat.Q.ch.XVII.141, k. 111v (zniszczony).

Edd. [*Rocznik świętokrzyski*], wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 3, s. 86; [*Rocznik świętokrzyski. Kontynuacje*] Wś, wyd. A. Rutkowska-Płachcińska, [w:] MPH s.n. 12, s. 75.

769.

— **Rocznik mansonarzy krakowskich/świętokrzyski nowszy (Annales mansionariorum Cracovienses dicti S. Crucis, Annales S. Crucis) – kontynuacja V** XV w.; zapiski z lat 1434-1492; kontynuacja *Rocznika mansonarzy krakowskich* (zob.).

Mss. Kórnik Bibl. PAN Ms. 801, k. 360-369v.

Edd. [*Rocznik świętokrzyski*]. *Dopełnienie I z kodexu Vgo*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 3, s. 87, 87-88, przyp. 2; [*Rocznik świętokrzyski. Kontynuacje*] *D1*, wyd. A. Rutkowska-Płachcińska, [w:] MPH s.n. 12, s. 76-78.

770.

— **Rocznik mansjonarzy krakowskich II (Annales mansionariorum Cracoviensium)**

XV-XVI w.; zapiski z lat 1082-1547; pierwsza część jest skrótem *Rocznika mansjonarzy krakowskich/świętokrzyskiego nowszego* (zob.), następne noty (z XV i XVI w.) powstały w środowisku mansjonarzy krakowskich.

Mss. Nieznany. Wydawca otrzymał go od I. Polkowskiego, który znalazł go „w papierach po mansjonarzach krakowskich”.

Edd. *Annales mansionariorum Cracoviensium*, wyd. W. Kętrzyński, [w:] MPH 5, s. 890-896.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 2, s. 269; MPH 5, s. 890; Kętrzyński (1896), s. 284; Dąbrowski (1964), s. 59-60.

771.

— **Rocznik miechowski (Annales Mechovienses)**

Ok. 1400 r. (1395-1402 r.), kontynuowany przez różnych pisarzy (do 1434 r.); powstał w klasztorze bożogrobców w Miechowie; obejmuje zapiski informujące o wydarzeniach od X do XV w.

Mss. Warszawa BN Ms. Lat.F.ch.I.51, k. 136-138v (zniszczony).

Facs. Z. Budkowa, *Rocznik miechowski*, „StŻr”, 5 (1960), po s. 122, tabl. I-VI.

Edd. *Annales Mechovienses*, wyd. W. Arndt, R. Roepell, [w:] MGH SS, t. 19, Hannoverae 1866, s. 667-677; *Annales Mechovienses*, wyd. W. Arndt, R. Roepell, [w:] *Annales Poloniae*, MGH SS rerum Germanicarum in usum scholarum, t. 11, Hannoverae 1866, s. 93-115; *Rocznik miechowski*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 2, s. 882-896; Budkowa, *Rocznik miechowski...*, s. 123-135.

Comm. Kętrzyński (1896), s. 226-229; David (1934), s. 28-29; Budkowa, *Rocznik miechowski...*, s. 119-122; Dąbrowski (1964), s. 68; Drelicharz (2003), s. 280-296; *Encyclopedia of the Medieval Chronicle*, t. 1, s. 74-75.

772.

— **Rocznik mogileński**

Nie zachował się, fragmentarycznie odtworzony przez J. Łojko.

Comm. J. Łojko, *Dwa przyczynki źródłowe: zaginiony rocznik mogileński, Pamiętnik Wojciecha Jastrzębca*, [w:] *Mente et litteris. O kulturze i społeczeństwie wieków średnich*, red. H. Chłopocka i in., Poznań 1984, s. 313-317.

773.

— *Rocznik płocki*

Hipotetyczny rocznik, nie jest znany z żadnego przekazu; zrekonstruował go T. Nowakowski, wg którego powstawał on na bieżąco w XIII-XIV w., jako „rocznik dworski”, być może w środowisku katedralnym płockim.

Edd. *Rekonstrukcja treści rocznika płockiego*, [w:] T. Nowakowski, *Źródła Jana Długosza do dziejów Mazowsza w XI-XIV w. W poszukiwaniu rocznika płockiego*, Bydgoszcz 2012, s. 291-293.

Comm. Nowakowski, *Źródła Jana Długosza...*

774.

— *Rocznik poznański I (starszy) (Annales Posnanienses priores)*

XIII w.; zapiski z lat 929-1079, 1279-1341; wg B. Kürbis powstał w Małopolsce (być może w środowisku katedry krakowskiej) u schyłku XIII w., był tutaj kontynuowany na początku XIV w., do Poznania trafił ok. 1341 r.; wg T. Jasińskiego powstał w Krakowie krótko po 1253 r., a jego autorem był być może Wincenty z Kielcy (zob.).

Mss. Berlin SPK Ms. Hdschr. 87, nr 3.

Facs. I. Skierska, *Rocznik poznański I zaginiony i... odnaleziony*, „RH”, 77 (2011), fot. 1, po s. 188.

Edd. *Annales Posnanienses I*, wyd. W. Kętrzyński, [w:] MPH 5, s. 878-881; *Annales Posnanienses*, wyd. M. Perlbach, [w:] MGH SS, t. 29, Hannoverae 1892, s. 469-470; *Rocznik poznański I (starszy), 929-1341*, [w:] MPH s.n. 6, s. 129-134 [omyłkowo opuszczono zapiskę o ordynacji biskupiej św. Stanisława, wyd. w: MPH 5, s. 880].

Transl. *Roczniki wielkopolskie*, A. Pawlaczyk, J. Wiesiołowski, „Kronika Miasta Poznania”, 63 (1995), nr 2, s. 116-118.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 2, s. 317; MPH 5, s. 874-877; Kętrzyński (1896), s. 186-188; Perlbach (1899), s. 281-283; David (1934), s. 27-28; G. Labuda, *Rocznik poznański*, „StŻr”, 2 (1958), s. 97-112; Dąbrowski (1964), s. 57; B. Kürbis, *Wstęp*, [w:] MPH s.n. 6, s. XLVI-XLVIII; Ożóg (1987), s. 69-70; T. Jasiński, *Rocznik poznański. Ze studiów nad annalistyką polską i czeską*, [w:] *Aetas media, aetas moderna. Studia ofiarowane profesorowi Henrykowi Samsonowiczowi w siedemdziesiątą rocznicę urodzin*, red. H. Manikowska, A. Bartoszewicz, W. Fałkowski, Warszawa 2000, s. 664-672; Skierska, *Rocznik poznański I zaginiony...*, s. 183-203.

775.

— **Rocznik poznański II (młodszy) (Annales Posnanienses posteriores)**

Pocz. XVI w.; zapiski z lat 1241-1501; powstał być może w środowisku katedralnym poznańskim.

Mss. Gniezno Arch. Archid. Inc. Pl 81a (wpis na karcie tytułowej druku z 1489 r., oprawionego z innymi drukami z końca XV w.).

Edd. *Annales Posnanienses II*, wyd. W. Kętrzyński, [w:] MPH 5, s. 882-884; *Rocznik poznański II (młodszy), 1241-1501*, [w:] MPH s.n. 6, s. 137-141.

Transl. *Roczniki wielkopolskie*, A. Pawlaczyk, J. Wiesiołowski, „Kronika Miasta Poznania”, 63 (1995), nr 2, s. 118-119.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 2, s. 317; B. Kürbis, *Wstęp*, [w:] MPH s.n. 6, s. XLVIII-XLIX.

Rocznik Sędziwoja, zob. Sędziwój z Czechła

Rocznik sochaczewski, zob. Spominki płockie

776.

— **Rocznik śląski kompilowany, Rocznik kompilowany (Annales Silesiaci compilati, Annales Cracovienses compilati)**

Lata 80. XV w. (lub l. 1493-1495); zapiski obejmują lata 995-1072, 1194-1249. Ich autorem był Jan Wetziger; powstały być może podczas pobytu autora na studiach w Krakowie; w starszej literaturze uważane za utwór powstały w śląskim środowisku cysterskim w XIV w. albo za rocznik, który powstał w Krakowie, w latach 1430-1444, na zlecenie księcia mazowieckiego Aleksandra, bpa Trydentu.

Mss. Wiedeń ÖNB Ms. 779.

Edd. J. Fiedler, *Chronicon Poloniae*, „Slavische Bibliothek oder Beiträge zur slavischen Philologie und Geschichte”, 2 (1858), s. 141-151; *Annales Silesiaci compilati*, [w:] MGH SS, t. 19, Hannoverae 1866, s. 536-540; *Annales Silesiaci compilati*, oprac. M. Błazowski, [w:] MPH 3, s. 669-679.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 2, s. 335-336; MPH 3, s. 657-669; David (1934), s. 31; Dąbrowski (1964), s. 62; W. Korta, *Średniowieczna annalistyka śląska*, Wrocław 1966, s. 145-197; G. Labuda, *Zaginiona kronika z pierwszej połowy XIII w. w 'Rocznikach Królestwa Polskiego' Jana Długosza. Próba rekonstrukcji*, Poznań 1983, s. 182-192; Drelicharz (2003), s. 185-196, 465; W. Mrozowicz, *Średniowieczne roczniki śląskie (U progu prac nad nowym wydaniem)*, [w:] *Przełomy w historii. XVI Powszechny Zjazd Historyków Polskich. Wrocław 15-18 września 1999 roku. Pamiętnik*, t. 2, cz. 1, Toruń 2000, s. 112-113; *Encyclopedia of the Medieval Chronicle*, t. 2, s. 1501-1502.

Rocznik świętokrzyski nowszy, zob. Rocznik mansjonarzy krakowskich

777.

— Rocznik Traski

Ok. 1340 r., Kraków; zapiski z lat 965-1340.

Mss. Kraków Bibl. Czart. Ms. 1310 IV, s. 326-349; Warszawa BN Ms. BOZ 28, k. 74v-89.**Edd.** *Annales Polonorum*, wyd. W. Arndt, R. Roepell, [w:] MGH SS, t. 19, Hannoverae 1866, s. 609-663; *Rocznik Traski*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 2, s. 828-861.**Comm.** Zeissberg (1877), s. 45-51; Smolka (1873), s. 31-52, 99-134; Kętrzyński (1896), s. 289-329; David (1934), s. 21-23; Dąbrowski (1964), s. 65-67; K. Ożóg, *Studium o 'Roczniku Traski'*, „SH”, 23 (1980), z. 4, s. 517-534; G. Labuda (rec. z K. Ożóg, *Studium o 'Roczniku Traski'*), „StŻr”, 27 (1983), s. 227-228; Drelicharz (2003), s. 33-40, 48-52, 374-389, 462.

778.

— Rocznik tyniecki/Rocznik tyniecko-krakowski

XII w.; wg T. Wasilewskiego, ok. 1116-1120 powstał rocznik, którego ślady można znaleźć w kilku późniejszych utworach; miał on zostać „zamówiony przez biskupa i kapitułę krakowską”, lecz opowiadać też przeszłość opactwa tynieckiego; późniejsi badacze pomysł ten odrzucają albo przemilczają.

Comm. T. Wasilewski, *Dwa utracone dawne roczniki: Rocznik biskupów dworu polskiego i Rocznik tyniecki (starszy)*, „RH”, 54 (1988), s. 1-61; Drelicharz (2012), s. 25.

779.

— Rocznik tzw. wielkopolski (*Annales dicti Poloniae Maioris*)XIV w. (?); zapiski z lat 735-1191 (1267); jest to ekscerpt z *Rocznika kapitulnego krakowskiego* (zob.); wszedł w skład kolekcji historiograficznej *Kronika wielka* (zob.).**Mss.** Watykan BAV Ms. Ott.lat.2068, k. 209; Kraków Bibl. Czart. Ms. 1314 III, s. 130; Warszawa BN Ms. 8052 III, k. 361v-362; Wrocław BUWr Ms. R. 290, k. 186.**Edd.** *Silesiacarum rerum scriptores*, t. 2, wyd. F. W. Sommersberg, Lipsiae 1730, s. 94; *Historiarum Poloniae et Magni Ducatus Lithuaniae scriptorum collectio magna*, t. 3, wyd. Mitzler de Kolof, Varsoviae 1769; *Rocznik wielkopolski*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 2, s. 789-800; *Rocznik tzw. wielkopolski*, [w:] MPH s.n. 5, s. 225-227.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 2, s. 315; MPH 2, s. 782; Smolka (1873), s. 66-67; Wojciechowski (1880), s. 177-178, 222; Kętrzyński (1896), s. 174-177; Perlbach (1899), s. 238-240; David (1934), s. 16, 26; Kürbis (1959), s. 47-58; Dąbrowski (1964), s. 53-54; Labuda (1971), s. 822-826, 831-832; B. Kürbis, *Wstęp*, [w:] MPH s.n. 6, s. XXIX-XXXI; Z. Kozłowska-Budkowa, *Wstęp*, [w:] MPH s.n. 5, s. LII-LIV; Ożóg (1987), s. 55-57.

780.

— *Roczniki toruńskie (Annales Thorunenses)*

Toruń, Gdańsk; roczniki toruńskie obejmujące lata 941-1410 z kontynuacją powstałą w Gdańsku, zawierającą zapiski dotyczące lat 1428-1540.

Mss. Gdańsk AP Ms. Q. LI 1, k. 33-53; Kraków Bibl. Czart. Ms. 2185 IV.

Edd. *Scriptores Rerum Prussicarum*, t. 3, Leipzig 1886, s. 57-316, 398-399.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 2, s. 339; E. Strehlke, *Nachricht über den Thorner Annalisten – eine neu aufgefundene Quelle zur preussischen Geschichte*, „Der Neuen Preussischen Provinzial-Blätter”, s. III, 1 (1858), s. 137-152; G. Labuda, *Studia nad annalistyką pomorską z XIII-XV wieku*, „Zap. Hist.”, 20 (1955), s. 114-125; S. Ekdahl, *Grunwald 1410. Studia nad tradycją i źródłami*, tłum. M. Dorna, Kraków 2010 [pierw. niem.: Berlin 1982], s. 189-192; J. Wenta, *Über die Notwendigkeit einer Neuauflage der Annalen für das Gebiet des Deutschordenslandes*, [w:] *Werkstatt des Historikers der mittelalterlichen Ritterorden. Quellenkundliche Probleme und Forschungsmethoden*, red. Z. H. Nowak, Toruń 1987, s. 185-192; J. Wenta, *Kierunki rozwoju rocznikarstwa w państwie zakonu niemieckiego w XIII-XVI wieku*, Toruń 1990; J. Wenta, *Nowe źródło do krytyki franciszkańskich ‘Roczników toruńskich’*, [w:] *Studia nad dziejami miast i mieszczaństwa w średniowieczu. Studia ofiarowane Profesorowi Antoniemu Czachorowskiemu w sześćdziesiątą piątą rocznicę jego urodzin i czterdziestolecie pracy naukowej*, red. R. Czaja, J. Tandecki, Toruń 1996, s. 269-283.

781.

— *Rodowód Ciołków na Drzewicy (Generatio familiae Ciołek in Drzewica ab. a. 1251)*

XV-XVI w.; zapiski poświęcone rodzinie Drzewickich h. Ciołek w formie drzewa genealogicznego; obejmują one informacje o tej rodzinie od poł. XIII w.; ok. 1518 r. wpisane na podstawie starszego przekazu do mszału przez Macieja Drzewickiego (zob.).

Mss. Warszawa BN Ms. 3305 III, k. 1v

Facs. M. Koczerska, *Świadomość genealogiczna możnowładztwa polskiego w XV w.*, [w:] *Spółeczeństwo Polski średniowiecznej*, red. S. K. Kuczyński, t. 2, Warszawa 1982, s. 314.

Edd. *Rodowód Ciołków na Drzewicy*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 3, s. 270-271; *Rodowód Ciołków na Drzewicy (BN 3305 Mszał Drzewickiego)*, [w:] H. Rybus, *Prymas Maciej Drzewicki. Zarys biografii (1467-1535)*, „Studia Theologica Varsaviensia”, 2 (1964), nr 1, s. 303-304.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 7, s. 557; Rybus, *Prymas Maciej Drzewicki...*, s. 98-116; Koczerska, *Świadomość genealogiczna...*, s. 313.

782.

— ***Rodowód Melsztyńskich***

Koniec XV w.; informacje biograficzne dotyczące Spytka z Melsztyna, kasztelana zawichojskiego, jego żony i dzieci; powstał w kręgu Melsztyńskich, został wpisany na kartach dołączonych do inkunabułu zawierającego *Podróże Mandeville’a*, stanowiącego własność rodziny Melsztyńskich albo klasztoru w Przeworsku, związanego z Melsztyńskimi; zob. *Spominki przeworskie*.

Mss. Lwów Bibl. Uniwersytecka, John Mandeville, *Podróże*, inkunabuł, karty dołączone do inkunabułu (zniszczone).

Edd. *Rodowód*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 3, s. 276-277.

783.

— ***Rosa tenens principatum...***

XV w.; werset allelujacyjny ku czci NMP.

Mss. Warszawa BN Ms. 12721 V.

Edd. Pikulik (1984b), s. 284.

Comm. Pikulik (1984b), s. 284-285.

784.

— ***Rotuły kolędowe (Rotuła kolędowa)***

Poł. XV w.; zbiór 22 łacińskich pieśni i modlitw bożonarodzeniowych oraz 5 polskich pieśni bożonarodzeniowych.

Mss. Kraków Bibl. PAU/PAN Ms. 1578.

Edd. (tylko teksty polskie) W. Seredyński, *Trzy zabytki języka polskiego z drugiej połowy XV w.*, „Sprawozdania Komisji Językowej Akademii Umiejętności”, 1 (1880), s. 156-158; Bobowski (1893), s. 77-80; Brückner (1923), s. 105-107; *Kolędy polskie* (1966), s. 7-17; Korolko (1980), s. 94-98; *Toć jest dziwne a nowe*, s. 42.

Comm. NK, t. 1, s. 291; Bobowski (1885), s. 94-97; S. Dobrzycki, *Najdawniejsze kolędy polskie*, [w:] *Z dziejów literatury polskiej*, Kraków 1907, s. 61-62; Łoś (1915), s. 413-415; Łoś (1922), s. 428-429; Michałowska (1995), s. 421; W. Wydra, *Teksty kolędowe z pierwszej połowy wieku XVI, zapisane w inkunabule bernardynów krakowskich. Czy ‘scenariusz’ żakowskich igr bożonarodze-*

niowych?, „Pam. Lit.”, 69 (1978), nr 3, s. 149-171 [przedr. w: Wydra (2003), s. 115-134]; Michałowska (2011), s. 745-746.

785.

— *Rozmowa mistrza Polikarpa ze Śmiercią (De morte [prologus])*

Po 1430 (?), a przed 1463 r.; anonimowy dialog mędrca Polikarpa ze Śmiercią, polska parafraza łacińskiego utworu *Dialogus magistri Polycarpi cum Morte* z XIV w.; w starszej literaturze przypisywany Mikołajowi z Mirzyńca (zob.).

Mss./Edd. princ. (przekaz 1) Płock BWSM Ms. 91, k. 272v-275v (zaginiony); (przekaz 2) *Śmierci z Mistrzem dwojakię gadania, książki wybrane ku polepszeniu żywota ludzkiego użyteczne w których ukazuje srogości i gorzkość jej. Teraz nowo nieco przydano*, Kraków, Maciej Scharffenberg, 1542.

Facs. *Śmierci z Mistrzem dwojakię gadania... Nieznany drukowany przekaz Rozmowy mistrza Polikarpa ze Śmiercią z 1542 r.*, wyd. W. Wydra, Poznań 2018, s. 30-165 (przekaz 2).

Edd. Nehring (1886), s. 283-293; J. Rozwadowski, 'De morte prologus' i 'Żale konającego', „Materiały i Prace Komisji Językowej Akademii Umiejętności w Krakowie”, 1 (1904), s. 181-196, 200-205; (fragm.) Kryński, Kryński (1925), s. 428-437; Vrtel-Wierczyński (1952), s. 15-42; Vrtel-Wierczyński (1977), s. 194-209; *Le Dialogue de Maître Polycarpe avec la Mort et autres textes macabres polonais*, wyd. C. Zaremba, Paris 1997, s. 72-98; Taszycki (2003), s. 233-248; Wydra, Rzepka (2004), s. 267-277; *Literatura staropolska*, s. 113-130; *Biblioteka zabytków; Gospodzinie wszechmogący... [Dialog mistrza Polikarpa ze Śmiercią]*, oprac. R. Mazurkiewicz, W. Twardzik, [w:] *Widzenie Polikarpa. Średniowieczne rozmowy człowieka ze śmiercią*, red. A. Dąbrówka, P. Stępień, Warszawa 2014, s. 315-327; *Śmierci z Mistrzem dwojakię gadania...*, s. 30-165 (przekaz 2).

Comm. NK, t. 1, s. 201-202; *Repertorium fontium*, t. 4, s. 187-188; DPP, t. 1, s. 226-227; t. 5, s. 249; Brückner (1902-1904), t. 1, s. 214-221; Łoś (1915), s. 434-435; Łoś (1922), s. 449-454; S. Vrtel-Wierczyński, *Rozmowa człowieka ze śmiercią w literaturze średniowiecznej polskiej i czeskiej*, „Pam. Lit.”, 22/23 (1925-1926), s. 56-103; C. Pirożyńska, *Łacińska Rozmowa mistrza Polikarpa ze Śmiercią. Dialogus magistri Polycarpi cum morte*, [w:] *Średniowiecze. Studia o kulturze*, t. 3, red. J. Lewański, Wrocław 1966, s. 75-190; E. Ostrowska, *Z techniki poetyckiej polskiego średniowiecza (Nagromadzenia w 'Rozmowie mistrza Polikarpa')*, [w:] *W służbie nauce i szkole. Księga pamiątkowa poświęcona Profesorowi Doktorowi Zenonowi Klemensiewiczowi*, Warszawa 1970, s. 183-191 [przedr. w: taż, *Z dziejów języka polskiego i jego piękna. Studia i szkice*, Kraków 1978, s. 172-183]; M. Włodarski, *W średniowiecznym kręgu śmierci ('Skarga umierającego', 'De Morte prologus')*, „Ruch Literacki”, 27 (1986), z. 5, s. 393-404; M. Włodarski, *Rozmowa Mistrza Polikarpa ze Śmiercią*, [w:] *Lektury polonistyczne. Średniowiecze – renesans – barok*, t. 2, red.

A. Borowski i J. S. Gruchała, Kraków 1993, s. 53-74; Michałowska (1995), s. 516-527; M. Włodarski, *Rozmowa Mistrza Polikarpa ze Śmiercią*, [w:] *Historia literatury polskiej w dziesięciu tomach*, t. 1: *Średniowiecze*, red. A. Skoczek, Bochnia-Kraków-Warszawa 2002, s. 389-399; W. Wydra, *Z badań nad 'Skargą umierającego' i 'Dialogiem mistrza Polikarpa ze Śmiercią'*, [w:] Wydra (2003), s. 69-82 [pierw. „StPol”, 7 (1980), s. 199-216]; A. Wilkoń, *Dzieje języka artystycznego w Polsce. Średniowiecze*, Katowice 2004, s. 145-160; Michałowska (2011), s. 191-193; *Widzenie Polikarpa. Średniowieczne rozmowy...* [tam bibliografia do 2011 r.]; J. Sokolski, *Jako samojedź krzywousta...* *Kilka uwag o wizerunku śmierci w 'Rozmowie mistrza Polikarpa'*, „Pam. Lit.”, 108 (2017), z. 3, s. 137-144; *Śmierci z Mistrzem dwojaki gadania...*, s. 10-27.

786.

— *Rozmyślania dominikańskie*

XV w.; iluminowana kompilacja narracji o Męce Pańskiej.

Mss. Kraków Bibl. Klasztoru ss. Karmelitanek Bosych Ms. 287.

Facs. *Rozmyślania dominikańskie*, t. 1, wyd. K. Górski, W. Kuraszkiewicz, oprac. ikonograficzne Z. Rozanow, wstęp T. Dobrzeńiecki, Wrocław 1965.

Edd. *Rozmyślania dominikańskie*, t. 1...; (fragm.) Rzepka, Wydra (1996), s. 309-334; (fragm.) Mazurkiewicz (2000b), s. 316-320; (fragm.) Wydra, Rzepka (2004), s. 134-139.

Comm. DPP, t. 3, s. 387-388; t. 5, s. 304; T. Dobrzeńiecki, *Rozmyślania dominikańskie: próba charakterystyki*, „Pam. Lit.”, 55 (1964), z. 2, s. 319-339; K. Górski, *Uwagi o 'Rozmyślaniach dominikańskich' na tle prądów religijnych XV i początku XVI wieku*, [w:] *Średniowiecze. Studia o kulturze*, t. 2, Wrocław 1965, s. 303-321; W. Kuraszkiewicz, *Dwaj pisarze podstawowego tekstu 'Rozmyślań dominikańskich'*, „Język Polski”, 54 (1974), nr 5, s. 349-352; Adamczyk (1980); K. Górski, *Znaczenie 'Rozmyślań dominikańskich' dla kultury polskiej przełomu XV i XVI w.*, [w:] *Pogranicza i konteksty literatury polskiego średniowiecza*, Wrocław 1989, s. 203-208; D. Kozaryn, *Plankty w 'Rozmyślaniach dominikańskich'* (*Wybrane zagadnienia stylistyczno-językowe*, „SO”, 52 (1995), s. 41-46; Michałowska (1995), s. 611-614; D. Kozaryn, *Kształt stylistyczny 'Rozmyślań dominikańskich' na tle innych pasji staropolskich*, Szczecin 2001; K. Kopania, *Słowo-Obraz-Teatr. Uwagi na temat 'Rozmyślań dominikańskich'*, „Biul. Hist. Szt.”, 66 (2004), nr 1-2, s. 7-48; Michałowska (2011), s. 746-747; O. Stramczewska (Ziółkowska), *Marginalia w 'Rozmyślaniach dominikańskich'. Prolegomena*, „Ogrody nauk i sztuk”, 2015, 5, s. 433-441; O. Ziółkowska, *Specyfika języka 'Rozmyślań dominikańskich' w świetle składni i leksyki*, Poznań 2016.

787.

— *Rozmyślanie o żywocie Pana Jezusa (tzw. Rozmyślanie przemyskie)*

Koniec XV w.; anonimowy tekst apokryficzny opowiadający o życiu NMP i Jezusa. *Mss.* Warszawa BN Ms. 8024 II.

Facs. S. Vrtel-Wierczyński, *Rozmyślanie o żywocie Pana Jezusa, tzw. przemyskie. Podobizna rękopisu*, Warszawa 1952.

Edd. *Rozmyślanie o żywocie Pana Jezusa z rękopisu grecko-katol. kapituły przemyskiej*, wyd. A. Brückner, Kraków 1907; (fragm.) Kryński, Kryński (1925), s. 254-266; (fragm.) Vrtel-Wierczyński (1977), s. 87-98; (fragm.) *Toć jest dziwne a nowe*, s. 122-135; (fragm.) Mazurkiewicz (2000b), s. 29-31; (fragm.) Taszycki (2003), s. 280-290; (fragm.) Wydra, Rzepka (2004), s. 125-134; *Rozmyślanie przemyskie. Transliteracja, transkrypcja, podstawa łacińska, niemiecki przekład*, wyd. F. Keller, W. Twardzik, t. 1-3, Freiburg im. Brisgau 1998-2004; (fragm.) Vrtel-Wierczyński (2005), s. 116-274; *Biblioteka zabytków*.

Comm. NK, t. 1, s. 320-321; *Repertorium fontium*, t. 10, cz. 1-2, s. 221; DPP, t. 3, s. 388-389; t. 5, s. 304; A. Brückner, *Apokryfy średniowieczne*, cz. 1, „Rozpr. AU. Wydz. Fil.,” 28 (1900), s. 275-380; Brückner (1902-1904), t. 2, s. 121-164; A. Brückner, *Apokryfy średniowieczne*, cz. 2, „Rozpr. AU. Wydz. Fil.,” 40 (1905), s. 239-255; Łoś (1915), s. 248-251; Łoś (1922), s. 244-248; Wojtkowski (1966), s. 270-291; T. Dobrzeński, *Łacińskie źródła ‘Rozmyślenia przemyskiego’*, [w:] *Średniowiecze. Studia o kulturze*, t. 4, red. J. Lewański, Wrocław 1969, s. 196-521; Adamczyk (1980); Z. Krążyńska, *Warstwy stylistyczne ‘Rozmyślenia przemyskiego’*, [w:] *Język polski – historia i współczesność. Materiały z sesji naukowej zorganizowanej dla uczczenia 75. rocznicy powstania Uniwersytetu im A. Mickiewicza (Poznań, 4-5 maja 1994 r.)*, red. Z. Krążyńska, Z. Zagórski, Poznań 1995, s. 45-52; Michałowska (1995), s. 597-607; T. Mika, *Maryja, Jezus, Bóg w ‘Rozmyśleniu przemyskim’*, Poznań 2002; A. Wilkoń, *Dzieje języka artystycznego w Polsce. Średniowiecze*, Katowice 2004, s. 133-139; R. Mazurkiewicz *Kilkanaście dalszych uzupełnień do źródeł ‘Rozmyślenia przemyskiego’*, [w:] *Amoenitates vel lepores philologiae*, s. 198-201; D. Rojszczak, *Do spisu źródeł ‘Rozmyślenia przemyskiego’*, [w:] *Amoenitates vel lepores philologiae*, s. 276-284; A. Gesner, *Glosy w ‘Rozmyśleniu przemyskim’*. *Wyniki analizy formalnej i perspektywy badań*, „Kwartalnik Językoznawczy”, 7 (2011), nr 3, s. 89-96; Michałowska (2011), s. 747-749; T. Mika, W. Twardzik, *Jak zagadkowe cztery tytuły rozdziałów w ‘Rozmyśleniu przemyskim’ pozwalają wyobrazić sobie jego zagubiony autograf*, „Język Polski”, 91 (2011), s. 321-334 [przedr. w: *Schnittpunkt Slavistik. Ost und West im wissenschaftlichen Dialog. Festgabe für Kelmüt Keipert zum 70. Geburtstag*, red. I. Podtergera, t. 3, Bonn 2012, s. 359-375]; D. Rojszczak-Robińska, *Jak pisano ‘Rozmyślanie przemyskie’*, Poznań 2012; D. Rojszczak-Robińska, *O powiązaniu analizy stylistycznej i źródłoznawczej. Znad ‘Rozmyślenia przemyskiego’*, „SO”, 71 (2014), z. 1, s. 123-144; T. Mika, *Problemy z ‘Rozmyśleniem przemyskim’*.

Formułowanie sądów ogólnych a wielowarstwowość średniowiecznego tekstu, „LingVaria”, 10 (2015), s. 87-104; D. Rojszczak-Robińska, *Łacińskie źródła ‘Rozmyślania przemyskiego’*. Pytania, problemy perspektywy, [w:] *Staropolskie Spotkanie Językoznawcze*, t. 1: *Jak badać teksty staropolskie*, red. T. Mika, D. Rojszczak-Robińska, O. Stramczewska, Poznań 2015, s. 135-172; K. Borowiec, *W stronę badań słowiańskich kontekstów staropolskich apokryfów (1)*. O czeskiej podstawie fragmentu ‘Rozmyślania przemyskiego’, „SO”, 72 (2015), z. 1, s. 7-25; D. Rojszczak-Robińska, *Staropolskie pasje: ‘Rozmyślanie przemyskie’ – ‘Sprawa chędogo’ – Karta Rogawskiego*. Źródła – język – fabuła, Poznań 2016; *Rozmyślanie przemyskie. Świadek średniowiecznej kultury religijnej*, red. J. Bartmiński, A. Timofiejew, Przemyśl 2016 [tam bibliografia].

788.

— *Rumore predictorum ad aures incliti Boleslai revoluto*

1 poł. XV w. (?); przeróbka *Translatio sancti Adalberti* (zob.), czyli tzw. małej legendy o św. Wojciechu (*Hoc autem quod de beati Adalberti corpore...*).

Mss. Kraków BJ Ms. 271, k. 274v.

Comm. Węcowski (2014), s. 134.

789.

— *Rusticorum collecta*

XV w.; żakowska parodia kolekty.

Mss. Kraków Bibl. PAU/PAN Ms. 1578, k. 6.

Facs. Kowalewicz (1973), s. nlb.

Edd. Kowalewicz (1973), s. 213.

Comm. Michałowska (2011), s. 750.

S

790.

— *Salvatorem collaudemus...*

Pocz. XVI w., Kraków; sekwencja poświęcona św. Jackowi.

Mss. Kraków APPD Ms. L XV 4 (70L); ponadto mszały drukowane, pocz. XVI w. (wykaz w: *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 114).

Edd. AH, t. 44, s. 152; RH, 40606; *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 113; Pikulik (1976), s. 129-130.

Comm. EK, t. 17, kol. 943; Kowalewicz (1965), s. 248-249; Kowalewicz (1967), s. 143-144; Pikulik (1973), s. 119; Pikulik (1974), s. 124.

791.

— *Salve, Agnes, virgo sancta...*

Przed 1526 r.; sekwencja poświęcona św. Agnieszce.

Mss. Tarnów Muz. Diec. b.s., sekwencjarz, ok. 1526 r., k. 168v.

Edd. *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 123-124; Pikulik (1976), s. 29.

Comm. EK, t. 17, kol. 943; Kowalewicz (1965), s. 258-259; Kowalewicz (1967), s. 162; Pikulik (1973), s. 88-89; Pikulik (1974), s. 124-125, 333.

792.

— *Salve, alma crux beata...*

Przed 1526 r.; sekwencja poświęcona Krzyżowi Św.

Mss. Tarnów Muz. Diec. b.s., sekwencjarz, ok. 1526 r., k. 179v.

Edd. *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 122; Pikulik (1976), s. 104-105.

Comm. EK, t. 17, kol. 943; Kowalewicz (1965), s. 256-266; Kowalewicz (1967), s. 160; Pikulik (1973), s. 80-81, 103; Pikulik (1974), s. 125. 284-285, 357; PPP, t. 1, s. 139-140.

793.

— *Salve, cella castitatis...*

XV/XVI w.; werset allelujacyjny ku czci NMP.

Mss. Kielce BWSD, Ms. 1.

Edd. Pikulik (1984b), s. 286.

Comm. Pikulik (1984b), s. 286-287.

794.

— *Salve, decus Poloniae...*

XV w.; werset allelujacyjny ku czci św. Wojciecha.

Mss. Kraków ABKKK Ms. 45.**Edd.** Pikulik (1995), s. 252-254; Pikulik (1996), s. 162-164.**Comm.** Morawska (1998), s. 346-347.

795.

— *Salve, florens virga Iesse...*

XV w.; werset allelujacyjny ku czci NMP.

Mss. Łowicz Arch. i Bibl. Kapituły Katedralnej, graduał poznański (?), poł. XV w.**Edd.** Pikulik (1984b), s. 290-291.**Comm.** Pikulik (1984b), s. 291-294.

796.

— *Salve, rosa paradisi...*

XV w.; werset allelujacyjny.

Mss. Kraków BJ Ms. 1267; Kraków ABKKK Ms. 42; Ms. 46.**Edd.** Pikulik (1984b), s. 298-299.**Comm.** Pikulik (1984b), s. 299-302.

797.

— *Salve, sancta parens Christi...*

2 poł. XV w.; sekwencja ku czci NMP.

Mss. Warszawa BN Ms. 12721 V.**Edd.** J. Pikulik, *Polskie sekwencje w graduałach tynieckich z XV wieku*, „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne”, 34 (1987), nr 7, s. 62-63; J. Pikulik, *Analiza źródłowa graduatu tynieckiego ms. b.s. z Biblioteki Narodowej w Warszawie*, [w:] *Muzyka religijna w Polsce. Materiały i studia*, t. 9, Warszawa 1988, s. 182-183.**Comm.** J. Pikulik, *Wkład benedyktynów tynieckich do polskiej kultury muzycznej XV wieku*, [w:] *Literatura i kultura późnego średniowiecza w Polsce*, red. T. Michałowska, Warszawa 1993, s. 223-224; Morawska (1998), s. 341.

798.

— *Salve, sancta parens omni nevo carens...*2 poł. XV w.; anonimowa pieśń maryjna z kręgu bernardyńskiego, z akronimem *Stanislaus*, wiązana też ze Stanisławem Ciołkiem (zob.).

Mss. Poznań Bibl. Racz. Teki Erzepkiego Ms. 1361, k. 5v.

Edd. H. Kowalewicz, *Z opowiadań średniowiecznych*, Warszawa 1974, s. 48-49;

H. Kowalewicz, *Twórczość liryczna Stanisława Ciołka*, „Eos”, 65 (1977), s. 158-159; Włodarski (2007), s. 222-223.

Transl. Włodarski (2007), s. 42-44.

799.

— *Salve, sancte Adalberte...*

I poł. XV w.; Kraków (?); sekwencja poświęcona św. Wojciechowi.

Mss. Kraków ABKKK Ms. 6.

Edd. AH, t. 34, s. 147-148; RH, 35728; *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 65-66.

Comm. EK, t. 17, kol. 943; Kowalewicz (1965), s. 205-206; Kowalewicz (1967), s. 108-109; Danielski (1997), s. 151-153; Węcowski (2014), s. 150.

800.

— *Sancte Anne matris nunc Marie...*

Koniec XV w. (?); sekwencja poświęcona św. Annie.

Mss. Tarnów Muz. Diec. b.s., sekwencjarz, ok. 1526 r., k. 189v.

Edd. *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 130-131; Pikulik (1976), s. 36-37.

Comm. EK, t. 17, kol. 943; Kowalewicz (1965), s. 265; Kowalewicz (1967), s. 160; Pikulik (1973), s. 120-121; Pikulik (1974), s. 130, 462-463.

801.

— *Sancte Dei pontifex...*

XIV w., Kraków; sekwencja poświęcona św. Stanisławowi.

Mss. Dotychczas znanych ponad 25 przekazów rękopiśmiennych i drukowanych z XIV-pocz. XVI w. (wykaz w: *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 31-32; Pikulik (1974), s. 130-131).

Edd. AH, t. 44, s. 261; RH, 18458; *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 31; Pikulik (1976), s. 171; Kowalewicz (1979), s. 240; Gaude, *Mater Polonia*, s. 102-103.

Comm. EK, t. 17, kol. 943; Kowalewicz (1965), s. 178-179; Kowalewicz (1967), s. 80; Pikulik (1973), s. 86-87; Pikulik (1974), s. 130-131; Danielski (1978), s. 77, 81; Ożóg (1987), s. 91; Morawska (1998), s. 340.

802.

— *Sancti per festa Nicolai state iucundi...*

Koniec XIV w., Kraków; oficjum o św. Mikołaju.

Mss. Kraków ABKKK Ms. 27.

Edd. AH, t. 28, s. 84-85.

Comm. B. Gładysz, *O łacińskich oficjach rymowanych z polskich źródeł średnio-wiecznych*, „Pam. Lit.”, 30 (1933), z. 3-4, s. 343; Kowalewicz (1967), s. 121; Ożóg (1987), s. 88; Morawska (1998), s. 349.

803.

— *Sanctissimi Jesu Christi apostoli...*

Przed 1526 r.; sekwencja poświęcona św. Jakubowi.

Mss. Tarnów Muz. Diec. b.s., sekwencjarz, ok. 1526 r., k. 188v.

Edd. *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 130; Pikulik (1976), s. 131.

Comm. EK, t. 17, kol. 943; Kowalewicz (1965), s. 264-265; Kowalewicz (1967), s. 163; Pikulik (1973), s. 94; Pikulik (1974), s. 133, 367-368.

804.

— *Sanctus Adalbertus ex patre qui propinquus erat Henrico regi Romanorum*

Przed 1400 r., Śląsk (?); legenda o św. Wojciechu.

Mss. Kraków APPD Ms. L XV 11, s. 70-71.

Comm. Węcowski (2014), s. 136.

805.

— *Sanctus Adalbertus ex piis et religiosis parentibus oriundus fuit*

XIII lub XIV w.; legenda o św. Wojciechu, powstała być może w środowisku gnieźnieńskim (tak W. Danielski), wg P. Węcowskiego utwór powstał poza Królestwem Polskim, być może na Śląsku.

Mss. Wrocław BUWr Ms. I F 449; Ms. I Q 338; Praga NK Ms. X. B. 7, k. 109v-112v; Ms. X. B. 11, k. 40; Warszawa BN Ms. Lat.F.ch.I.51, k. 23v-24v (zniszczony).

Edd. *Monumenta Historica Bohemica*, wyd. C. Dobner, t. 2, Praha 1768, s. 52-56.

Comm. BHL 47; David (1934), s. 104; Danielski (1997), s. 237, 239-240; Węcowski (2014), s. 134-135.

806.

— *Sanctus Adalbertus ex regno Bohemie missus*

Pocz. XVI w. (?); legenda o św. Wojciechu.

Edd. princ. *Vita beatissimi Stanislai Cracouiensis episcopi*, Cracovia 1511, k. 90v-98.

Comm. BHL 46; Danielski (1997), s. 238; Węcowski (2014), s. 142.

807.

— *Sanctus Adalbertus nacione Bohemus*

XIV-poł. XV w.; legenda o św. Wojciechu; być może jest to przeróbka (nowa redakcja?) utworu *Sanctus Adalbertus ex patre qui propinquus erat Henrico regi Romanorum* (zob.).

Mss. Kraków BJ Ms. 1550, k. 170-171v; Ms. 3021, k. 159-161; Kraków Bibl. PAU/PAN Ms. 1707, k. 157-161v.

Comm. Węcowski (2014), s. 137.

Sanctus Adalbertus nacione Slavus, zob. Legenda de sancto Adalberto

808.

— *Sanctus Adalbertus nobilis progenie*

XIV w.; legenda o św. Wojciechu, powstała raczej na terenach Królestwa Polskiego, a nie jak przyjmowano w starszej literaturze – na Pomorzu.

Mss. Bruksela Koninklijke Bibliotheek België Ms. 7773; Praga NK Ms. X. B. 7, k. 109v-112v.

Edd. *Monumenta Historica Bohemica*, wyd. C. Dobner, t. 2, Praha 1768, s. 57-59.

Comm. BHL 48; Danielski (1997), s. 237; Z. Wiewióra, *Święty Wojciech w piśmiennictwie Pomorza Wschodniego i Prus do końca XVIII w.*, Gdańsk 2010, s. 77-80; Węcowski (2014), s. 135-136.

809.

— *Satyra na księży*

Pocz. XV w.; wierszowana satyra na pijaństwo księży.

Inc. *Kapłanie, chcesz polepszyć dusze swej...*

Mss. Warszawa BN Ms. Lat.Q.ch.I.25, k. 106 (zniszczony), wiersz znany z odpisu A. Chłędowskiego.

Edd. J. Lelewel, *Bibliograficznych ksiąg dwoje*, t. 2, Wilno 1826, s. 57; Nehring (1886), s. 222; A. Brückner, *Pierwszy wiersz polski*, „Ateneum”, 16 (61) (1891), z. 1, s. 190; Brückner (1902-1904), t. 1, s. 141; Vrtel-Wierczyński (1962), s. 12; *Toć jest dziwne a nowe*, s. 272; Michałowska (1995), s. 562; Włodarski (1997), s. 15; *Biblioteka zabytków*; Kaliszuk (2016), t. 2, cz. 2, s. 749.

Comm. Łoś (1915), s. 445; Michałowska (2011), s. 414.

810.

— *Satyra na leniwych chłopów (Satyra na chytrych kmieciów)*

XV w.; satyryczny wiersz opisujący wady i przywary chłopskie.

Inc. *Chytrze bydlą z pany kmiecie...*

Mss. Kraków ABKKK Ms. 224, k. 1.

Facs. Wydra, Rzepka (2004), tabl. 31; Michałowska (1995), s. 560.

Edd. Polkowski (1884), s. 162; J. Szujski, *Trzy zabytki języka polskiego XIV i XV w.*, „Rozpr. AU. Wydz. Fil.”, 1 (1874), s. 47; Nehring (1886), s. 239-240; Kryński, Kryński (1925), s. 442-444; Vrtel-Wierczyński (1952), s. 13-14; Vrtel-Wierczyński (1977), s. 191; *Toć jest dziwne a nowe*, s. 272; Michałowska (1995), s. 560-561; Włodarski (1997), s. 13-15; *Literatura staropolska*, t. 1, s. 111; Ta-szycki (2003), s. 256-257; Wydra, Rzepka (2004), s. 291; *Biblioteka zabytków*.

Comm. NK, t. 1, s. 322-323; *Repertorium fontium*, t. 10, cz. 3, s. 288-289; DPP, t. 5, s. 48-49; Łoś (1915), s. 442-443; Łoś (1922), s. 458; Nowak-Dłużewski (1963), s. 90; W. Kośny, *Czy ‘Satyra na leniwych chłopów’? Próba socjologiczno-literackiego opisu tekstu*, „Pam. Lit.”, 67 (1976), z. 4, s. 3-22; Z. Przybyła, *‘Leniwi chłopci’ czy ‘chytrzy kmiecie’ w tytule XV-wiecznej satyry?*, „Pam. Lit.”, 71 (1980), z. 2, s. 219-239; Michałowska (1995), s. 555-561; M. Dygo, *Satyra na chytrych kmieciów: próba nowej interpretacji*, [w:] *Gospodarka. Ludzie. Władza. Studia historyczne ofiarowane Juliuszowi Łukasiewiczowi w 75. rocznicę urodzin*, red. M. Kopczyński, A. Mączak, Warszawa 1998, s. 51-60; J. Szymański, *Jak powstał wiersz o chłopach, którzy chytrze bydlą z pany*, [w:] *Ludzie-Kościół-wierzenia. Studia z dziejów kultury i społeczeństwa Europy Środkowej (średniowiecze-wczesna epoka nowożytna)*, red. W. Iwańczak, S. K. Kuczyński, Warszawa 2001, s. 553-558; M. Włodarski, *Satyra na chytrych kmieciów*, [w:] *Historia literatury polskiej w dziesięciu tomach*, t. 1: *Średniowiecze*, red. A. Skoczek, Bochnia-Kraków-Warszawa 2002, s. 406-408; Z. Gałęcki, *Satyra na leniwych chłopów*, [w:] *Teksty staropolskie. Analizy i interpretacje*, red. W. Decyk-Zięba, S. Dubisz, Warszawa 2003, s. 331-346; Michałowska (2011), s. 151-152; G. Trościński, *‘Panów na chłopcy uskarżanie się’*. *Świadectwo popularności średniowiecznej ‘Satyry na leniwych kmieciów’ odnalezione w rękopisie radomskich bernardynów ze zbiorów Biblioteki Diecezjalnej w Sandomierzu*, „Ruch Literacki”, 53 (2012), z. 6, s. 699-710.

811.

— *Satyra na Mazowszan*

XV w.; epigram wyszydzający przywary Mazowsza.

Inc. *Dico vobis rite, fugite consortium Mazovitae...*

Mss. Nieznany bliżej rękopis z Uniwersytetu we Lwowie, ostatnia karta (zaginiony).

Edd. Brückner (1902-1904), t. 3, s. 55; MPH 5, s. 1011; Liman (2004), s. 324.

Transl. *Toć jest dziwne a nowe*, s. 202; Liman (2004), s. 325; Włodarski (2007), s. 129.

812.

Sebastian z Felsztyna

(Felstinensis, Felsztyński, Roxolanus)

Ur. ok. 1485 r. w rodzinie szlacheckiej; od 1507 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim; 1509 r. bakałarz sztuk, wikariusz kościoła w Felsztynie (?), następnie w Przemyślu, od 1536 r. pleban kościoła w Sanoku; zm. po 1544 r.; główny dorobek przypada na okres po 1520 r.

Lit. PSB, t. 36, s. 111-113; SPTK, t. 4, s. 34-35; A. Chybiński, *Teoria mensuralna w polskiej literaturze muzycznej w pierwszej połowie XVI wieku*, „Rozpr. AU. Wydz. Fil.,” 48 (1911), s. 1-26; A. Chybiński, *Biografia Sebastiana z Felsztyna*, „Myśl Muzyczna”, 1 (1928), s. 57-59; 2 (1929), s. 1-3; S. Łobaczewska, *O utworach Sebastiana z Felsztyna*, „Kwartalnik Muzyczny”, 1 (1929), nr 3-4, s. 227-245; A. Chybiński, *Do biografii Sebastiana z Felsztyna*, „Kwartalnik Muzyczny”, 4 (1932), nr 14-15, s. 594-598; Hajdukiewicz (1974), s. 605.

812/1

— Opusculum musicae

Ok. 1515 r.; traktat chorałowy – podręcznik nauczania meliki, rytmiki, zasad kompozycji wielogłosowej i notacji muzycznej; został opublikowany w trzech wariantach, pod różnymi tytułami: 1. *Opusculum musicae compilatum noviter*; 2. *Opusculum utriusque musicae tam choralis quam mensuralis* i *Opusculum musicae mensuralis*; 3. *Opusculum musicae noviter congestum*.

Edd. princ. 1. Kraków, Jan Haller, 1517; 2. Kraków, Florian Ungler, 1519; 3. Kraków 1525.

Facs. Sebastian z Felsztyna, *Opusculum musicae compilatum*, Kraków 1978; Sebastian z Felsztyna, *Opusculum musicae mensuralis*, Kraków 1979.

Edd. Sebastian z Felsztyna, *Pisma o muzyce*, wyd. E. Witkowska-Zaremba, Kraków-Warszawa 1991.

Transl. Sebastian z Felsztyna, *Pisma o muzyce...*

Comm. E. Witkowska-Zaremba, *Ars musica w krakowskich traktatach muzycznych XVI wieku*, Kraków 1986.

813.

— Serdeczne pokłonienie, od mego serce...

1444 r.; anonimowy list miłosny.

Mss. Warszawa BN Ms. 12576 II, k. 36v.

Edd. Maciejowski (1852), t. 3, s. 99; Brückner (1895d), s. 37; A. Brückner, *Uwagi i dodatki*, „Pam. Lit.,” 6 (1907), z. 1, s. 61; Łoś (1915), s. 307-308; Łoś (1922), s. 311; Ganszyniec (1925), s. 213; Kryński, Kryński (1925), s. 242; Vrtel-Wierczyński (1952), s. 68-69; (fragm.) Michałowska (1995), s. 642; Wydra, Rzepka (2004), s. 222; Vrtel-Wierczyński (2005), s. 321-322.

Comm. NK, t. 1, s. 256; T. Lisowski, J. Migdał, *Układ nadawczo-odbiorczy w najstarszych polskich listach miłosnych*, „StPol”, 20 (1992), s. 93-100; Michałowska (2011), s. 764.

814.

— *Series abbatum Pelplinensium*

Pocz. XV w. (?) - 1688 r.; wykaz opatów klasztoru cysterskiego w Pelplinie od XIII w. **Mss.** Pelplin Bibl. Diec. Ms. 117 (163), k. 2-3.

Edd. *Series abbatum Pelplinensium*, [wyd. W. Kętrzyński], [w:] MPH 4, s. 62-64.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 10, cz. 3, s. 339; P. Oliński, *Cysterskie nekrologi na Pomorzu Gdańskim od XIII do XVII w.*, Toruń 1997, s. 48-57.

815.

— *Sermo de divisione Apostolorum*

2 poł. XV w. (?), Kraków (?); anonimowe kazanie na święto Rozesłania Apostołów.

Inc. *Convocatis Ihesus XII discipulis suis etc. Luce IXo* [, 1]. – *Hoc ewangelium facit mencionem de divisione XII apostolorum, qui a Christo erant missi ad predicandum verbum Dei toto universo et precipue gentibus, qui Deum non noverant...*

Mss. Kraków Bibl. OO. Paulinów na Skałce Ms. B 23, s. 461-472.

Edd. Kowalczyk, *Grunwald w tradycji kaznodziejsko-kronikarskiej z końca XV wieku*, „Anal. Crac.”, 19 (1987), s. 266-273.

Comm. M. Kowalczyk, *Grunwald w tradycji...*, s. 257-259; Kowalska-Urbankowa, Zbudniewek (1987), s. 354.

816.

— *Sermo de s. Adalberto cum vita*

3 ćw. XV w. (?); kazanie o św. Wojciechu w anonimowym zbiorze kazań z cyklu *de sanctis*.

Inc. *Omnes fideles appetunt venire ad vitam eternam... Beatus Adalbertus fuit natione Bohemus...*

Mss. Kraków Bibl. OO. Paulinów na Skałce Ms. B 21, s. 527-540.

Comm. Kowalska-Urbankowa, Zbudniewek (1987), s. 348.

817.

— *Sermo de s. Hedvige*

3 ćw. XV w. (?); kazanie o św. Jadwidze w anonimowym zbiorze kazań z cyklu *de sanctis*.

Inc. *Hec erat in omnibus famosissima. Judith XIIIo* [, 8]. – *Videmus quomodo iste due virtutes...*

Mss. Kraków Bibl. OO. Paulinów na Skałce Ms. B 21, s. 195-209.

Comm. Kowalska-Urbankowa, Zbudniewek (1987), s. 344.

818.

— **Sermo de nichilo**

Przed 1420 r., Kraków; kazanie parodystyczne.

Inc. *De nichilo nichil fit et nichil mihi venit. Rebinheth 5to capitulo, quaterno 20o, folio corrupto, capitulo nullo. Sicud scribit populo in Actibus apostolorum de floreno in curia Romana...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2151, k. 24v.

Edd. M. Kowalczyk, *Trzy zabytki prozy żakowskiej w rękopisach Biblioteki Jagiellońskiej*, „Biul. BJ”, 19 (1969), nr 1-2, s. 68-69.

Comm. Kowalczyk, *Trzy zabytki prozy żakowskiej...*, s. 67-68; K. Glińska, *Kazanie De nihilo (BJ rkps 2151)*, „Anal. Crac.”, 38-39 (2006-2007), s. 433-440.

819.

— **Sermo de s. Stanislao cum vita I**

Przed poł. XV w.; kazanie po kolekcji kazań Mateusza z Krakowa (*Sermones de tempore et de sanctis cum communi sanctorum*).

Inc. *Dies adest celebris ad lucem de tenebris consurge Polonia. – Hec enim verba canit mater sancta ecclesia ad honorem sancti Stanislai, in quibus tria pro nostra doctrina possumus considerare, primo exhortacionem... [vita:] Stanislaus nobilis genere Polonus ex provincia Crac. oriundus, in villa que dicitur Scepanow...*

Mss. Warszawa BN Ms. 3023 III, k. 334v-336v.

Comm. Kaliszuk, Szyller (2012), s. 82.

820.

— **Sermo de s. Stanislao cum vita II**

3 ćw. XV w. (?); kazanie o św. Stanisławie w anonimowym zbiorze kazań z cyklu *de sanctis*.

Inc. *Esto fidelis. Apok. Ilo* [, 10]. – *Beatus Jeronimus dicit, quod homo, qui vult pugnare... Sanctus Stanislaus fuit nacione Polonus...*

Mss. Kraków Bibl. OO. Paulinów na Skałce Ms. B 21, s. 573-585.

Comm. Kowalska-Urbankowa, Zbudniewek (1987), s. 349.

821.

— *Sermo in exequiis Pauli abbatis monasterii in Claratumba*

Kazanie na pogrzebie Pawła, opata klasztoru cystersów w Mogile.

Inc. *In nomine domini nostri Ihesu Christi. Amen. Venerabiles patres et domini agentes exequias felicitis recordacionis venerabilis ac religiosi patris domini Pauli olim abbatis monastrii ordinis Cisterciensis in Claratumba, conservatoris et singularis fautoris huius nostre alme universitatis studii Cracoviensis... assumo verba Salvatoris Luce 6to descripta originaliter et in officio presentis dominice lecta festivaliter videlicet Estote misericordes. – Venerabiles patres egregii doctores magistri eximii ceterique spirituales et domini honorandi pro presentis exhortacionis preambulo occurrit dictum eximii doctoris b. Ambrosii super illo verbo Apostoli prime ad Thy: 5to pietas ad omnia utilis est...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 381, k. 129-130.

822.

— *Sermo pro baccalariatu artium*

1 poł. XV w., Kraków; mowa na bakalaureat na Wydziale Sztuk, zapisana ręką Mikołaja Tempelfelda z Brzegu.

Inc. *Honorabiles patres... occurrit mihi dictum ipsius Militarii in primo capitulo in hec verba dicentis: Arrident messi, qui mittunt semina fessi. In quo quidem dicto...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 380, k. 5-6.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 163, nr 81.

823.

— *Sermo pro baccalariatu in decretis: Estote viri...*

1 poł. XV w., Kraków; mowa rekomendacyjna na bakalaureat, wygłoszona na Wydziale Prawa.

Inc. *In actu presenti tria sunt... Primo dominus baccalariandus... repetet capitulum: Sacerdotibus, sub titulo: Ne clerici vel monachi negociis secularibus se imisceant [X. 3, 50, 2] situatum moveo... questionem: Utrum clericus negociis secularibus se immiscens ipso iure perdat privilegium clericale. Quod questio sit vera... Expedito primo principali quantum ad secundum... assumpsi verbum... Estote viri potentes... 1 Mach. 3... Esto vir potens. Reverendi patres... Secundum sentenciam beati Gregorii VIII Moralium...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1272, k. 158v-160; Ms. 2091, k. 86-91v; Ms. 2400, k. 18v-28; Ms. 2509, k. 53v-56v.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 170-171, nr 123.

824.

— *Sermo pro baccalariatu in decretis: Habet quinque panes...*

1 poł. XV w., Kraków; mowa rekomendacyjna na bakalaureat na Wydziale Prawa.
Inc. *Expedito iam huius actus membro primo... Habet quinque panes. Verbum hoc scribitur Ioh. VI [, 9]... et lectum est in currentis dominice officio... – Cum panis sit illud, quo corpus humanum reficitur...*

Mss. Kraków BJ Ms. 173, k. 72v-76.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 171, nr 127.

825.

— *Sermo pro baccalariatu in decretis: Integer spiritus...*

1 poł. XV w., Kraków; mowa rekomendacyjna na bakalaureat na Wydziale Prawa.
Inc. *Expleto iam huius actus membro primo... assumpsi verbum Apostoli... 1 Ad Thes. V... Integer spiritus vester conservetur. Prestantissimi patres... Locuturo michi de integritate...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2509, k. 232v-235v, 253-257.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 173, nr 138.

826.

— *Sermo pro baccalariatu in decretis: Opus bonum...*

1 poł. XV w., Kraków; mowa na bakalaureat na Wydziale Prawa.
Inc. *Expedito iam huius actus primo principali... assumpsi... Ad Phil. I... Opus bonum perficiet. Prestantissimi patres... Cum iuxta sententiam Philosophi...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2509, k. 229v-235v, 248v-252v (powtórnie).

Comm. Kowalczyk (1970), s. 175, nr 146.

827.

— *Sermo pro baccalariatu in decretis: Sciebat, quid...*

1 poł. XV w., Kraków; mowa na bakalaureat na Wydziale Prawa.
Inc. *Et quoniam... promovendus venit in medium... pro aliquali sua recommendatione assumpsi verbum... Joh. VI... Sciebat, quid esset facturus. Venerabiles patres... Iuxta sententiam beati Augustini...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2014, k. 421-427v.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 177-178, nr 160.

828.

— *Sermo pro doctoratu: Clama ne cesses...*

1 poł. XV w., Kraków; mowa na doktorat (nie wiadomo, czy dekretów).

Inc. *Clama, ne cesses. Is. LXIII. – Omnis doctor ecclesiasticus ad hoc, noscitur, a Deo vel ab homine missus...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1272, k. 91v-93v; Ms. 2014, k. 310v-313; Ms. 2509, k. 12v-13v (bez zakończenia).

Comm. Kowalczyk (1970), s. 169, nr 114.

829.

— **Sermo pro doctoratu: Impleamini agnitione...**

1 poł. XV w., Kraków; mowa rekomendacyjna na doktorat na Wydziale Prawa.

Inc. *Peractis iam Deo duce huius conventus tribus principalibus... assumpsi... Ad Col. I... Impleamini agnitione voluntatis Dei... Prestantissimi patres... Locuturo michi de plenitudine agnitionis...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2509, k. 199v-201v.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 172-173, nr 133.

830.

— **Sermo pro doctoratu: Secute sunt eum...**

1 poł. XV w., Kraków; mowa na doktorat na Wydziale Prawa.

Inc. *Auditis iam patres... assumpsi verba... Math. VIII... Secute sunt eum turbe multe. Verba hec, prestantissimi patres... etsi de persona Salvatoris dicta...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2509, k. 154v-158v.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 178, nr 161.

831.

— **Sermo pro licenciatura: Instruite in spiritu...**

1 poł. XV w., Kraków; mowa rekomendacyjna na licencjat na Wydziale Prawa (?).

Inc. *Locuturus pro honore... licenciandi... assumpsi... Ad Gal. VI... Instruite in spiritu. Prestantissimi patres... Quantum sint instructores populorum reipublice...*

Mss. Kraków BJ Ms. 173, s. 138-144.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 173, nr 137.

832.

— **Sermo pro licenciatura: Ite et ostendite...**

1 poł. XV w., Kraków; mowa rekomendacyjna na licencjat na Wydziale Prawa.

Inc. *Locuturus pro subveccione presentis domini licenciandi... assumpsi... Luce XVII... Ite et ostendite vos. Prestantissimi patres... Immensa bonitas Dei...*

Mss. Kraków BJ Ms. 173, s. 60-66.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 173-174, nr 139.

833.

— *Sermo pro licenciatura: Ite et vos...*

1 poł. XV w., Kraków; mowa rekomendacyjna na licencjat na Wydziale Prawa.

Inc. *Rerum omnium opifex... assumpsi verbum... Math. XX... Ite et vos in vineam meam. Venerabiles magistri... Quamquam secundum beatum Ambrosium...*

Mss. Kraków BJ Ms. 173, s. 1-14.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 174, nr 141.

834.

— *Sermo pro licenciatura: Viam Dei...*

1 poł. XV w., Kraków; mowa na licencjat Mikołaja z Kalisza, wygłoszona na Wydziale Prawa.

Inc. *Ad alloquendum hunc spectabilem virum... assumpsi... Matth. XXII... Viam Dei in veritate doces. Prestantissimi patres... Ut verba hec, que, ut sacro... eloquio cognoscimus...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2509, k. 144-150.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 180, nr 175.

835.

— *Sermo pro licenciatura: Videte quomodo caute ambuletis...*

1 poł. XV w., Kraków; mowa na licencjat na Wydziale Prawa.

Inc. *Cogitanti michi, quibus verbis... occurrit... Ad Eph. V... Videte, quomodo caute ambuletis. Prestantissimi patres... Si, ut dicit philosophorum princeps...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2509, k. 189-194.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 180, nr 176.

836.

— *Sermo: Si oculus tuus...*

Przed 1420 r., Kraków; kazanie parodystyczne.

Inc. *Si oculus tuus fuerit simplex [Mt 6, 22]. Totum corpus tuum tenebrosum erit [Mt 6, 23]. Scribit Seneca nullogesimo Psalmo, tercio quaterno, folio corrupto, capitulo nullo. Pro istius thematis aliquali introductione utor brevi tali questione: Utrum in olla lignea...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2251, k. 25.

Edd. M. Kowalczyk, *Trzy zabytki prozy żakowskiej w rękopisach Biblioteki Jagiellońskiej*, „Biul. BJ”, 19 (1969), nr 1-2, s. 69-70.

Comm. Kowalczyk, *Trzy zabytki prozy żakowskiej...*, s. 67-68.

837.

— *Sermo synodalis*

Kazanie synodalne; incipit zbieżny z *Collatio in anniversario mortis Hedvigis reginae*.

Inc. *Ad alloquendum presentem congregationem iuxta exigenciam temporis...*

Mss. Kraków Bibl. PAU/PAN Ms. 6641, k. 222-223v.

Serpens, zob. Andrzej Wężyk

838.

Sędziwój z Czechła

(Sandivogius de Czechel)

Ur. w pocz. XV w. w Czechle k. Kalisza w rodzinie szlacheckiej h. Korab, syn Budka; od 1423 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1426 r. bakałarz, 1429 r. magister sztuk, od 1430 r. wykładał na Wydziale Sztuk, od 1441 r. kontynuował studia na Uniwersytecie Paryskim, 1444 r. bakałarz teologii, w l. 1432-1458 kanonik gnieźnieński, w l. 1449-1453 wikariusz generalny *in spiritualibus* arcybiskupa gnieźnieńskiego, w l. 1449-1458 nauczyciel teologii w szkole katedralnej w Gnieźnie, w 1458 r. wstąpił do klasztoru kanoników regularnych w Kłodawie, od 1459 r. prepozyt klasztoru, dyplomata, poseł na sobór w Bazylei, w otoczeniu króla Kazimierza Jagiellończyka; zm. w 1476 r.

Lit. PSB, t. 36, s. 394-399; WSB, s. 658; SPTK, t. 4, s. 51-53; NK, t. 2, s. 104-105; W. Kętrzyński, *Über eine neue Handschrift des Canaparius*, „Altpreussische Monatsschrift”, 7 (1870), s. 673-702; J. Wiesiołowski, *Sędziwój z Czechła (1410-1476). Studium z dziejów kultury umysłowej Wielkopolski*, „StŻr”, 9 (1964), s. 75-104; J. Krzyżaniakowa, *Wielkopole na Uniwersytecie Krakowskim w pierwszej połowie XV wieku*, [w:] Munera Poznaniensia. *Księga pamiątkowa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu dla uczczenia 600-lecia założenia Uniwersytetu Jagiellońskiego*, red. G. Labuda, Poznań 1965, s. 82-83, 99-100; Wiesiołowski (1967), s. 98-135; P. Czartoryski, *Średniowiecze*, [w:] *Historia nauki polskiej*, t. 1, passim; Hajdukiewicz (1974), s. 607-608; Rosińska (1984), nr 805, 873, 867, 1008, 330, 348, 685, 852, 909, 961, 1453; Czyżak (2003), s. 390-391; Węcowski (2004), s. 269-270 i wg indeksu; *Encyclopedia of the Medieval Chronicle*, t. 2, s. 1348; Michałowska (2011), s. 763-764; Knoll (2016), s. 269, 379.

838/1

— *Commentum super ‘Perspectivam communem’*

1430 r., Kraków; wariant tytułu: *Johannis de Pisa Perspectiva communis cum explanatione Sedziwoi de Czechel*; traktat astronomiczny, komentarz do *Perspektywy* Jana Peckhama, karta 2v z zakończeniem prologu zniszczona.

Inc. [Prol.] *In isto actu sicut in quolibet simili tria sunt per ordinem agenda... pro modica sciencie perspective recommendacione assumo verba... Boecius primo libro sue Arismetice [sic] cap. primo sic dicens: Est enim sapientia rerum... [tekst:] Hic iam ponitur pars prohemialis istius libri, qui dicitur sive appellatur communis perspectiva, cuius subiectum est linea radiosa...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1929, k. 1-2v, 3-85 (autograf).

Comm. Kowalczyk (1970), s. 161, nr 71 (prol.); SPTK, t. 4, s. 52; Rosińska (1984), nr 805, 873.

838/2

— *Commentum super 'Theoricam planetarum'*

1430 r., Kraków; wariant tytułu: *Theorica planetarum cum commento*; komentarz do *Teoryki planet* przypisywanej Gerardowi Sabionetcie.

Inc. [Prol.] *In ista leccione legenda tria sunt facienda, primo auxilium Domini est impreandum... [tekst:] Iste liber, cuius subiectum est figuracio planetarum in ordine ad seipsos et ad terram principali sui divisione dividitur in duas partes principales. In prima parte magister determinat de figuracionibus quas...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1929, k. 90-92v, 92v-150.

Facs. (fragm.) G. Rosińska, *Dzieło astronomiczne Sędziwoja z Czechła*, „KHNT”, 17 (1972), nr 1, s. 19.

Comm. SPTK, t. 4, s. 52; Rosińska, *Dzieło astronomiczne...*, s. 11-24; G. Rosińska, *Sandivogius de Czechel et l'école astronomique de Cracovie vers 1430*, „Organon”, 9 (1973), s. 217-229; Rosińska (1984), nr 867, 1008, 348.

838/3

— *Descriptio Poloniae*

Ok. 1444 r. (?); krótki opis geograficzny Królestwa Polskiego.

Inc. *Regnum Polonie pars est Pannonie alias Slavonie...*

Mss. Paryż BnF Ms. Lat. 8432, k. 1r-v.

Edd. K. Dobrowolski, *Z dziejów książki polskiej na obczyźnie w wiekach średnich*, „Przegląd Biblioteczny”, 3 (1929), z. 2, s. 156-157.

Comm. K. Dobrowolski, *Z dziejów książki polskiej...*, s. 151-163 (jako anon.); J. Wiesiołowski, *Sędziwój z Czechła (1410-1476)...*, s. 88 (jako authent.).

838/4

— *Expositio regulae S. Augustini*

1463 r., Kraków; wykład reguły św. Augustyna komentowany (*pronunciatus*) na Uniwersytecie Krakowskim.

Mss. Kraków BJ Ms. 1943, k. 409-416.

Comm. SPTK, t. 4, s. 52.

— *Katalog arcybiskupów gnieźnieńskich II (zob.)*— *Notae Gneznenses (zob.)*

838/5

— *Rocznik mazowiecki*

Ok. 1462-1463 r.; traktat genealogiczno-historyczny.

Mss. Kraków Bibl. Czart. Ms. 1310 IV, s. 944-945 (autograf).**Edd.** *Rocznik mazowiecki*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 3, s. 203-204.**Comm.** *Repertorium fontium*, t. 8, s. 277 [jako „Nota de Mazovia”]; David (1934), s. 30; W. Drelicharz, *Z pogranicza historiografii i polityki. Traktat genealogiczno-historyczny zwany ‘Rocznikiem mazowieckim’*, „KH”, 101 (1994), nr 1, s. 15-47; Drelicharz (2003), s. 142; Węcowski (2004), s. 136-142; Drelicharz (2012), s. 407-415.

838/6

— *Rocznik Sędziwoja (Annales dicta Sandivogii)*Ok. 1456-1467 r.; noty z dziejów Polski X-XV w.; podstawą kompilacji był tzw. *Rocznik Sędziwoja pierwotny (dawny)*, powstały po r. 1325 (a może – po 1360 r.).**Mss.** Kraków Bibl. Czart. Ms. 1310 IV, s. 14-21 (autograf).**Edd.** *Annales Sandivogii*, wyd. M. Perlbach, [w:] MGH SS, t. 29, Hannoverae 1892, s. 424-430; *Rocznik Sędziwoja*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 2, s. 872-880.**Comm.** *Repertorium fontium*, t. 2, s. 331; Kętrzyński (1896), s. 285-289; David (1934), s. 23; Dąbrowski (1964), s. 67; W. Drelicharz, *Treści ideowe ‘Rocznika Sędziwoja’*, „KH”, 99 (1992), nr 3, s. 49-63; W. Drelicharz, *Wstęp do studium źródłoznawczego ‘Rocznika Sędziwoja’*, „SH”, 35 (1992), z. 3, s. 291-306; W. Drelicharz, *Problem tzw. kontynuacji ‘Rocznika Sędziwoja’*, „SH”, 36 (1993), z. 2, s. 141-147; W. Drelicharz, *Źródła i autor ‘Rocznika Sędziwoja’*. *Z dziejów kultury historycznej duchowieństwa wielkopolskiego w XV w.*, „NP”, 80 (1993), s. 131-167; Drelicharz (2003), s. 44-56, 410-418, 463; Drelicharz (2012), s. 402-407.

838/7

— *Sermo factus in Universitate [Parisiensi] cum collatione*

Ok. 1443 r.; kazanie uniwersyteckie na niedzielę Pięćdziesiątnicy.

Inc. *Cecus quidam sedebat secus viam mendicans. Luce XVIIIo. – Originaliter scribuntur hec verba et in hodiernae diei missali officio a sancta recitantur ecclesia... Non parvum fiducia prestat...***Mss.** Paryż BnF Ms. Lat. 8432, k. 111-114v.

Comm. Dobrowolski, *Z dziejów książki polskiej...*, s. 154-155 (jako attrib.); SPTK, t. 4, s. 52 (jako authent.).

838/8

— **Quaestio: Utrum imago sub figura Beatae Mariae Virginis ad modum aliarum mulierum in lecto decumbentium exsculpta sit vera...**

I III 1469 r., Kłodawa; wariant tytułu: *Utrum Christi et sanctorum imagines verae sint christifidelibus adorandae*; kwestia teologiczna dotycząca kultu rzeźby NMP w kościele dominikanów w Krakowie.

Inc. *Ad Iesu Christi Domini nostri gloriam eiusque Genitricis sacratissimae semper virginis honorem... De cuius quidditate quaeritur scolastice: Utrum talis imago sub figura beatae Mariae Virginis ad modum aliarum mulierum in lecto decumbentium exsculpta in monasterio Sanctae Trinitatis praedicto sit vera? Et videtur, quod sic...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2367, k. 322-322v, 312-320v.

Edd. D. Wójcik, *Pisma Sędziwoja z Czechla w sprawie kultu Matki Boskiej w położeniu w krakowskim kościele dominikanów*, „PT”, 15 (2009), s. 181-222.

Comm. M. Zdanek, *Szkoły i studia dominikanów krakowskich w średniowieczu*, Warszawa 2005, s. 143-145; D. Wójcik, ‘*Tu ista dicens, haereticus es*’. *Doktrynalna strona sporu Sędziwoja z Czechla z dominikanami o kult figury Matki Bożej w kościele Świętej Trójcy w świetle tekstów zachowanych w rękopisie BJ Ms 2367*, [w:] *Mendykanci w średniowiecznym Krakowie*, red. T. Gałuszka, K. Ożóg, A. Zajchowska, Kraków 2008, s. 219-240; M. Walczak, *Spór Sędziwoja z Czechla z krakowskimi dominikanami w świetle historii sztuki*, [w:] *Mendykanci w średniowiecznym Krakowie...*, s. 241-256; Wójcik, *Pisma Sędziwoja z Czechla...*, s. 149-174.

838/9

— (niezachowany) **De episcoporum electione capitulari sustinenda**

1472 r., Kłodawa; utwór zaginiony.

Comm. J. Janocki, *Specimen catalogi codicum Bibliothecae Zaluscianae*, Drezno 1752, s. 33; J. D. A. Janocki, *Janociana sive clarorum atque illustrium Poloniae auctorum maecenatumque memoriae miscellae*, t. 3, Varsaviae 1819, s. 267; SPTK, t. 4, s. 52.

838/10

— (niezachowany) **De tuenda Conciliorum auctoritate suprema**

1434 r., Bazylea; utwór zaginiony.

Comm. J. D. A. Janocki, *Janociana...*, t. 3, s. 266; SPTK, t. 4, s. 52.

838/11

— (attrib.) *Komentarz do 'Algorismus minuciarum'*

Ok. 1430 r., Kraków; komentarz do *Algorismus minuciarum: Modum representationis minuciarum*, Jana z Lignéres.

Inc. *Circa initium istius libelli aliqua feriatim antequam ad textum procedatur sunt prenotanda. Primo thema succinctam in se reccomendacionem includens...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1929, k. 151-182v.

Comm. Rosińska (1984), nr 330; Knoll (2016), s. 371.

839.

— *Skarga umierającego*

XV w.; polski przekład czeskiej pieśni *O rozdělení duše s tělem*.

Inc. *Ach, můj smętku, ma žalości...*

Mss. 1. Płock BSD Ms. 91, k. 277-277v (zaginiony); 2. Wrocław Arch. Archid. i Bibl. Kap. Ms. 2, k. 12-12v; 3. Kraków Prowincji OO. Bernardynów Ms. 20/R, s. 167-175; 4. Rękopis o nieznanym pochodzeniu znany z odpisu, tzw. przekaz Kętrzyńskiego II; 5. Sandomierz Bibl. Diec. Ms. L 1684 (zaginiony).

Facs. J. Woronczak, *Skarga umierającego. Ze studiów nad rękopisem nr 2 Biblioteki Kapitulnej we Wrocławiu*, „Sobótka”, 3 (1948), s. 314-354 [odbitka z transliteracją i podobiznami fototypicznymi: Wrocław 1949] (rękopis nr 2); W. Wydra, *Z badań nad 'Skargą umierającego' i 'Dialogiem mistrza Polikarpa ze Śmiercią'*, „StPol”, 7 (1980) [przedr. w: Wydra (2003), s. 69-82], fot. 1-4 (fragment rękopisu nr 3).

Edd. Nehring (1886), s. 293-295 (na podstawie rękopisu nr 1); W. Nehring, *Beiträge zum Studium altpolnischer Sprachdenkmäler*, „Archiv für slavische Philologie”, 15 (1893), s. 540-544 (na podstawie rękopisów nr 2, 4); Brückner (1897b), s. 245-248 (na podstawie rękopisów nr 1, 2); Brückner (1902-1904), t. 1, s. 223-226; J. Rozwadowski, *'De morte prologus' i 'Żale konającego'*, „Materiały i Prace Komisji Językowej Akademii Umiejętności w Krakowie”, 1 (1904), s. 177-206 (na podstawie rękopisu nr 1); Kryński, Kryński (1925), s. 438-442 (na podstawie rękopisu nr 1); S. Rospond, *Zabytki języka polskiego na Śląsku*, Wrocław-Katowice 1948, s. 78-82 (na podstawie rękopisów nr 1, 2); Woronczak, *Skarga umierającego...*, s. 314-354 (na podstawie rękopisu nr 2); Vrtel-Wierczyński (1952), s. 43-49 (na podstawie rękopisu nr 1); *Dramaty staropolskie. Antologia*, t. 1, oprac. J. Lewański, Warszawa 1959, s. 189-192 (na podstawie rękopisu nr 2); Vrtel-Wierczyński (1977), s. 210-215 (na podstawie rękopisu nr 1); Włodarski (1997), s. 67-82 (na podstawie rękopisów nr 1, 2); *Le Dialogue de Maître Polycarpe avec la Mort et autres textes macabres polonais*, wyd. C. Zaremba, Paris 1997, s. 100-105 (na podstawie rękopisu nr 1); *Literatura staropolska*, t. 1, s. 134-138; Wydra, *Z badań nad 'Skargą umierającego'...*, s. 199-216 (na podstawie rękopisu nr 3); Taszycki (2003), s. 249-255

(na podstawie rękopisu nr 1); Wydra, Rzepka (2004), s. 277-282 (na podstawie rękopisów nr 1, 2); *Biblioteka zabytków*; G. Trościński, 'Skarga umierającego' w bernardyńskim rękopisie Biblioteki Diecezjalnej w Sandomierzu, „Pam. Lit.”, 102 (2011), z. 4, s. 156-158 (na podstawie rękopisu nr 5).

Comm. NK, t. 1, s. 323-325; DPP, t. 4, s. 77; S. Dobrzycki, *Polska poezja średniowieczna*, „Przegląd Powszechny”, 68 (1900), s. 96-97; S. Dobrzycki, *Studia nad średniowiecznym piśmiennictwem polskim*, „Rozpr. AU. Wydz. Fil.”, 33 (1901), s. 106-114; Łoś (1915), s. 439-441; Łoś (1922), s. 454-456; J. Woronczak, *Skarga umierającego. Najstarsze przekazy i obce wzory*, „Pam. Lit.”, 39 (1950), s. 151-170; J. Lewański, *Dramat i teatr średniowiecza i renesansu w Polsce*, Warszawa 1981, s. 68-79; M. Włodarski, *W średniowiecznym kręgu śmierci* ('Skarga umierającego', 'De Morte prologus'), „Ruch Literacki”, 27 (1986), z. 5, s. 393-404; M. Włodarski, *Ars moriendi w literaturze polskiej XV i XVI w.*, Kraków 1987, s. 233-235; Michałowska (1995), s. 503-515; A. Wilkoń, *Dzieje języka artystycznego w Polsce. Średniowiecze*, Katowice 2004, s. 171-180; M. Włodarski, *Skarga umierającego*, [w:] *Historia literatury polskiej w dziesięciu tomach*, t. 1: *Średniowiecze*, red. A. Skoczek, Bochnia-Kraków-Warszawa 2002, s. 376-382.

840.

— *Słodka niebieska krolewno...*

XV w.; modlitwa maryjna.

Mss. Kraków BJ Ms. 9.999.

Facs. J. Zathey, *Fragment nieznanego modlitewnika staropolskiego*, „Biul. BJ”, 15 (1964), nr 1-2, s. 36-37

Edd. Zathey, *Fragment nieznanego...*, s. 36-37; M. Karaś, *Urywek staropolskiego modlitewnika*, „Język Polski”, 45 (1965), nr 2, s. 103-105; Wojtkowski (1966), s. 234; W. Rączkowski, *Polskie przedstawienia 'scala salutis' na tle tematyki śmierci w sztuce i literaturze średniowiecznej*, „Studia Theologica Varsoviensia”, 23 (1985), nr 1, s. 141; Mazurkiewicz (2000b), s. 23; Taszycki (2003), s. 198; Wydra, Rzepka (2004), s. 33-34.

Comm. Karaś, *Urywek staropolskiego...*, s. 102-107; P. Szczaniecki, *Źródła fragmentu staropolskiego modlitewnika z XV wieku*, „SO”, 26 (1967), s. 203-205.

841.

— *Służba ma naprzod ustawiczna...*

Ok. 1428 r.; anonimowy list miłosny.

Mss. Kraków BJ Ms. 2503, k. 40v.

Facs. L. Malinowski, *Zabytki języka polskiego w rękopisie nr 2503*, „PF”, 1 (1885), z. 2-3, s. 480-481.

Edd. Malinowski, *Zabytki języka polskiego...*, s. 480-481; SPPP, t. 10, s. 60; Bruchnalski (1907), s. 107-108; Łoś (1915), s. 307; Łoś (1922), s. 311; Ganszyniec (1925), s. 212-213; Kryński, Kryński (1925), s. 241-242; Vrtel-Wierczyński (1952), s. 67-68; Vrtel-Wierczyński (1977), s. 114-115; *Toć jest dziwne a nowe*, s. 313-314; Taszycki (2003), s. 160-161; Wydra, Rzepka (2004), s. 221-222; Vrtel-Wierczyński (2005), s. 320-321.

Comm. NK, t. 1, s. 256; T. Tyc, *Z dziejów kultury w Polsce średniowiecznej*, Poznań 1924, s. 22-23; T. Lisowski, J. Migdał, *Układ nadawczo-odbiorczy w najstarszych polskich listach miłosnych*, „StPolSJ”, 20 (1994), s. 93-100; Michałowska (1995), s. 642; Michałowska (2011), s. 771.

842.

— *Słyszeliśmy nowinę o węgierskim królu... (Pieśń husycka o królu Zygmuncie Luksemburczyku, Nowina o węgierskim królu)*

Przed 1439 r.; pieśń o wojnach husyckich z lat 1420-1424, wymierzona przeciwko Zygmuntowi Luksemburskiemu.

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 393, zapiska na wyklejce przedniej okładki.

Facs. M. Walter, *Śląskie polonica rękopiśmienne w zbiorach Biblioteki Uniwersyteckiej we Wrocławiu*, cz. 2, Wrocław 1977, tab. 9.

Edd. P. Diels, *Ein Hussitenlied auf König Sigismund*, „Archiv für slavische Philologie”, 42 (1929), s. 98-99; Walter, *Śląskie polonica...*, s. 25-27; Włodarski (1997), s. 21-23; Wydra, Rzepka (2004), s. 287-288; *Biblioteka zabytków*.

Comm. Michałowska (1995), s. 545-549; Michałowska (2011), s. 572-574.

843.

— *Spominki o Łaskich (Memorabilia familiae Łaski)*

1417 i 1424 r.-XVI w.; kroniczka genealogiczna o rodzinie Łaskich, zawierająca wpisy dotyczące lat 1392-1476, 1515; zapiski prowadzone były przez kilka osób, być może przez proboszczów w Łasku; pierwsze noty wpisywał prawdopodobnie Pielgrzym (Peregryn) Łaski.

Mss. (fragm.) Kraków Bibl. Czart. Ms. 1310 IV, s. 359; Warszawa BN Ms. BOZ 28, k. 96v-97.

Facs. Wiesiołowski (1967), il. 2-3, po s. 24.

Edd. *Spominki o Łaskich*, oprac. A. Hirschberg, [w:] MPH 3, s. 264-266.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 7, s. 558-559; Wiesiołowski (1967), s. 22, 107; M. Koczerska, *Świadomość genealogiczna możnowładztwa polskiego w XV w. Podstawy i środki wyrazu*, [w:] *Spółczesność Polski średniowiecznej*, red. S. K. Kuczyński, t. 2, Warszawa 1982, s. 311; A. Szymczakowa, *Rola przekazu pisanego w świadomości rodowej*, [w:] *Kultura piśmienna średniowiecza i czasów nowożytnych. Problemy i konteksty badawcze*, red. P. Dymmel, B. Trelińska, Lublin 1998, s. 91-95; Drelicharz (2003), s. 27-28, 40-43.

844.

— *Spominki bocheńskie*

Zapiski z lat 1423-1447, prowadzone przez Jana, księdza w Bochni.

Mss. Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 2017/II.

Edd. *Spominki bochnieńskie*, oprac. S. Lukas, [w:] MPH 3, s. 243-245.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 7, s. 557.

845.

— *Spominki czerwińskie*

Noty z lat 1328-1446 dotyczące przede wszystkim Mazowsza; wpisywane przez różne osoby w kalendarzu w antyfonarzu należącym do klasztoru czerwińskiego.

Mss. Warszawa BN Ms. 3304 III, k. 1v-7.

Edd. *Kalendarz czerwiński*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 2, s. 946.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 6, s. 590.

846.

— *Spominki gnieźnieńskie (Memorabilia Gnesnensia)*

Zbiór luźnych zapisek z lat 944-1395, 1484, 1492 na kartach rękopisów kolekcji historiograficznej zw. *Kronika wielka* (zob.); większość z nich ma proveniencję gnieźnieńską.

Mss. Watykan BAV Ms. Ott.lat.2068, k. 207-208v, 209-209v; Göttingen Archivlager Ms. 277, s. 240-242; Kraków Bibl. Czart. Ms. 1310 IV, s. 212-213; Ms. 1314 III, s. 110, 127-129; Lublin WBP Ms. 470, k. 38v-43v; Warszawa BN Ms. 3001 III, s. 252-253; Ms. 3002 III, k. 349-349v; Ms. 8052 III, k. 330-330v, 339-340, 391-392; Wrocław BUWr Ms. R. 290, s. 172, 184v-185v, 256-256v, 257; Kraków BJ Ms. 2574, s. 677-678.

Edd. *Spominki gnieźnieńskie*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 3, s. 42-45 [zapiski z lat 1283-1333]; *Spominki mieszane*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 3, s. 228-231 [zapiski z lat 994-1395, 1484, 1492]; *Spominki gnieźnieńskie*, [w:] MPH s.n. 6, s. 95-109.

Transl. *Roczniki wielkopolskie*, A. Pawlaczyk, J. Wiesiołowski, „Kronika Miasta Poznania”, 63 (1995), nr 2, s. 111-113.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 7, s. 558; *Repertorium fontium*, t. 10, cz. 3, s. 450; B. Kürbis, *Wstęp*, [w:] MPH s.n. 6, s. XXXIV-XXXVII.

847.

— *Spominki kazimierskie (Memorabilia de Kazimierz)*

Zapiski z lat 1422-1473.

Mss. Kórnik Bibl. PAN Ms. 801, k. 322v.

Edd. *Spominki kazimierskie*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 3, s. 242-243.
Comm. *Repertorium fontium*, t. 7, s. 558.

Spominki koprzywnickie, zob. Matern z Krakowa

848.

— ***Spominki kórnickie***

Zapiski z lat 1448, 1443.

Mss. Kórnik Bibl. PAN Ms. 1371, karta ochronna.

Edd. [*E codicibus Cornicensibus*, wyd. W. Kętrzyński], [w:] MPH 5, s. 966-967.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 7, s. 558.

849.

— ***Spominki krakowskie (Memorabilia Cracoviensia)***

Zbiór zapisek dotyczących Krakowa i Polski z lat 1410-1461.

Mss. (fragm.) Kraków Bibl. Czart. Ms. 1310 IV, s. 539; Warszawa BN Ms. BOZ 28, k. 54v, 89v-90.

Edd. *Spominki krakowskie*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 3, s. 240-242.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 7, s. 558; Drelicharz (2003), s. 40-43.

850.

— ***Spominki lubelskie (Memorabilia Lublinensia)***

Ok. 1497 r. (?); noty z lat 1456-1497, zapisane w klasztorze bernardynów w Lublinie.

Mss. Warszawa BN Ms. 3003 I, s. 127-128.

Edd. *Notae lublinenses a. 1456-1497*, wyd. W. Arndt, R. Roepel, [w:] MGH SS, t. 19, Hannoverae 1866, s. 663; *Spominki lubelskie*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 3, s. 254-255.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 7, s. 559 [jako: „Memorabilia Lublinensia”]; *Repertorium fontium*, t. 8, s. 282 [jako „Notae Lublinenses”].

851.

— ***Spominki lwowskie I (Memorabilia civitatis Lwów)***

2 poł. XV w.; noty o wydarzeniach z lat 1351-1447, pisane za panowania Kazimierza Jagiellończyka, być może we Lwowie.

Mss. Wrocław Bibl. Ossol. (?), wg A. Bielowskiego w „jednej z xiąg teologicznych klasztoru lwowskiego Karmelitów”.

Edd. *Spominki lwowskie. I*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 3, s. 251.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 7, s. 559.

852.

— *Spominki lwowskie II (Memorabilia civitatis Lwów)*

Ok. 1498 r.; noty z lat 965, 1410, 1431-1486, wpisane być może w klasztorze bernardynów lwowskich.

Mss. Warszawa BN Ms. 3003 I, s. 154

Edd. *Spominki lwowskie. II*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 3, s. 251.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 7, s. 559.

853.

— *Spominki lekneńskie*

Zapiski o przeszłości Łekna z lat 1436-1441.

Mss. Kórnik Bibl. PAN Ms. 794, k. 115.

Edd. *Spominki lekneńskie*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 3, s. 255.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 8, s. 282 [jako "Notae Leknenses"].

Spominki mieszane, zob. Spominki gnieźnieńskie

854.

— *Spominki minorytów samborskich*

Ok. 1491 r.; zapiski z lat 1455-1501, spisane w klasztorze bernardynów w Samborze.

Mss. Warszawa BN Ms. 8084 II, k. 1.

Edd. *Spominki minorytów samborskich*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 3, s. 252.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 10, cz. 3, s. 450.

855.

— *Spominki pilzneńskie (Memorabilia de Pilzno)*

XV-XVI w.; zapiski dotyczące historii miasta oraz Polski i Węgier z lat 1410-1548, wpisywane (przez cztery różne osoby) do księgi radzieckiej miasta Pilzna; autorem pierwszych not (do 1493 r.) był prawdopodobnie bakałarz Stanisław, syn Idziego, student Uniwersytetu Krakowskiego, bakałarz sztuk (1482), notariusz miasta Pilzna.

Mss. Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 2009/II, k. I-II, k. 1-2.

Edd. *Spominki pilzneńskie*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 3, s. 246-249; Z. Kowalska-Urbankowa, 'Spominki pilzneńskie' z przełomu XV i XVI wieku, „SH”, 29 (1986), s. 450-457.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 7, s. 559; J. Wiesiołowski, *Polskie dziejopisarstwo mieszczańskie w późnym średniowieczu*, [w:] *Mente et litteris. O kulturze i społeczeństwie wieków średnich*, red. H. Chłopocka i in., Poznań 1984, s. 286-288; Kowalska-Urbankowa, 'Spominki pilzneńskie'..., s. 445-457 (i zapiska D. Zydorek: „StŻr”, 34 (1993), s. 122-123).

856.

— *Spominki płockie I (Memorabilia Plocensia I; Gesta cronicalia, que in Polonia contingebant compendiose conscripta)*

1455 a 1464 r., Płock (?); zapiski z XI-XV w. (tzw. *Spominki płockie pierwotne*), głównie na podstawie *Rocznika mansjonarzy krakowskich* (zob.); w 2 poł. XV w. skopiowano je do dwóch kodeksów; w jednym z nich do zapisek płockich dodano kilka not związanych z Sochaczewem (*Spominki sochaczewskie*); do tychczasowi edytorzy wydawali ten zabytek jako dwa osobne dziełka: *Spominki płockie* i *Spominki sochaczewskie*.

Mss. Kórnik Bibl. PAN Ms. 817, k. 27v; Warszawa BN Ms. Lat.Q.ch.XVII.148, s. 1-12 (zniszczony); Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 2383/III (dziewiętnastowieczny odpis A. Bielowskiego).

Edd. MGH SS, t. 19, Hannoverae 1866, s. 687 (*Spominki płockie*); *Spominki płockie i sochaczewskie*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 3, s. 118-122; [*Rocznik*] *Sochaczewski*, [w:] MPH s.n. 12, s. 102-116; *Spominki płockie*, [w:] MPH s.n. 12, s. 127-129; *Spominki sochaczewskie*, [w:] MPH s.n. 12, s. 131-134.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 7, s. 558 [jako *Memorabilia annalibus Mansionariorum Cracoviensibus addita*]; W. Drelicharz, *O nowym wydaniu 'Rocznika Świętokrzyskiego'*, „KH”, 106 (1999), nr 2, s. 62-64; Drelicharz (2003), s. 117-122; T. Nowakowski, *Źródła Jana Długosza do dziejów Mazowsza w XI-XIV w. W poszukiwaniu rocznika płockiego*, Bydgoszcz 2012, *passim*.

857.

— *Spominki płockie II (Memorabilia Plocensia II)*

Zapiski z lat 1330-1442, prowadzone w Płocku.

Mss. Warszawa BN Ms. Lat.Q.v.I.170 (zniszczony).

Edd. *Spominki płockie. II*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 3, s. 122-124.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 7 (1997), s. 559.

858.

— *Spominki poznańskie (Memorabilia Posnaniensia)*

Zapiski historyczne z lat 1257-1279, prowadzone w poznańskim środowisku katedralnym.

Mss. Wiedeń ÖNB Ms. 480, k. 186v.

Facs. MPH s.n. 6, il. 18, po s. 122.

Edd. *Magistri Vincentii episcopi Cracoviensis Chronica Polonorum*, wyd. A. Przędziecki, Cracovia 1862, s. 16; *Spominki poznańskie*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 3, s. 52; *Spominki poznańskie, 1274, 1279, 1257, 1267*, [w:] MPH s.n. 6, s. 123-124.

Transl. *Roczniki wielkopolskie*, A. Pawlaczyk, J. Wiesiołowski, „Kronika Miasta Poznania”, 63 (1995), nr 2, s. 115-116.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 7, s. 560; B. Kürbis, *Wstęp*, [w:] MPH s.n. 6, s. XLV-XLVI.

859.

— **Spominki przeworskie (*Memorabilia de Przeworsk*)**

XV w.; nazwa nadana sztucznie przez A. Bielowskiego czterem utworom, które pod koniec XV w. zostały wpisane na kartach dołączonych do inkunabułu zawierającego *Podróże Mandeville’a*, będącego własnością rodziny Melsztyńskich albo klasztoru w Przeworsku, związanego z Melsztyńskimi; utwory te to: *Hołd wołoski*, *Wiersz na cześć Spytka z Melsztyna* (zob.), *Rodowód [Melsztyńskich]* (zob.), *Tablica królów polskich* (zob.).

Mss. Lwów Bibl. Uniwersytecka, John Mandeville, *Podróże*, inkunabuł, karty dołączone do inkunabułu (zniszczony).

Edd. *Spominki przeworskie*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 3, s. 273-278.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 7, s. 560; MPH 3, s. 272; M. Koczerska, *Świadomość genealogiczna możnowładztwa polskiego w XV w.*, [w:] *Społeczeństwo Polski średniowiecznej*, red. S. K. Kuczyński, t. 2, Warszawa 1982, s. 315; Węcowski (2014), s. 123.

Spominki sochaczewskie (*Memorabilia de Sochaczew*), zob. *Spominki płockie*

860.

— **Spominki trzemeszeńskie (*Chronicon Trzemeszense*)**

Po 1521 r.; zapiski dotyczące fundacji kilku klasztorów polskich w X-XI w.; wg A. Bielowskiego wpisane „ręką z wieku XV”, O. Górka udowodnił jednak, że są to wypisy z *Kroniki Macieja z Miechowa*, czyli powstały po 1521 r.

Mss. Kraków Bibl. Czart. Ms. 1313 IV, k. Iv.

Edd. *Spominki trzemeszeńskie*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 3, s. 134.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 10, cz. 3, s. 451; O. Górka, *Tak zwane ‘Spominki trzemeszeńskie’ jako wytwór XVI w.*, „KH”, 23 (1909), s. 143-153; *Encyclopedia of the Medieval Chronicle*, t. 1, s. 438-439.

861.

— **Spominki wiślickie I**

XIV-XVI w.; zapiski z XIV-XV w., pisane przez kilka osób z kręgu kolegiaty wiślickiej.

Mss. Nieznany. Wg A. Bielowskiego (1878), wpisane „na pergaminowych kartach jednej z liturgicznych ksiąg, należącej niegdyś do kościoła Panny Maryi w Wiślicy”.

Edd. *Spominki wiślickie*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 3, s. 124-126.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 10, cz. 3, s. 451.

862.

— *Spominki wiślickie II*

Zapiski z lat 1350, 1544, pisane w kolegiacie wiślickiej.

Mss. Warszawa BN Ms. Lat.Q.XVII.141, k. 150 v, 158 (zniszczony).

Edd. *Spominki wiślickie*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 3, s. 124-126; MPH s.n. 12, s. XXV, (zapiska z 1350 r.).

863.

— *Spominki wrocławskie*

XIV w.; zapiski historiograficzne zawierające informacje z lat 1345-1353; być może był to ekscerpt z różnych źródeł, służący Janowi z Czarnkowa do napisania historii Polski; weszły w skład kolekcji historiograficznej, tzw. *Kroniki wielkiej* (zob.); dawniej łączone ze *Spominkami wrocławskimi*, J. Wiesiołowski i J. Bieniak udowodnili, że są to osobne utwory.

Mss. Watykan BAV Ms. Ott.lat.2068; Kraków Bibl. Czart. Ms. 1310 IV; Ms. 1314 III; Warszawa BN Ms. 3001 III; Wrocław BUWr Ms. R. 290.

Edd. *Spominki władysławskie*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 2, s. 944-945; *Kalendarz i spominki wrocławskie*, [w:] MPH s.n. 6, s. 79-91.

Transl. *Roczniki wielkopolskie*, A. Pawlaczyk, J. Wiesiołowski, „Kronika Miasta Poznania”, 63 (1995), nr 2, s. 109-111.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 6, s. 594 [jako „Memorabilia Wladislaviensia”]; *Repertorium fontium*, t. 8, s. 282 [jako „Notae Wladislavienses”]; B. Kürbis, *Wstęp*, [w:] MPH s.n. 6, s. XXXIII-XXXIV; Wiesiołowski (1967), s. 39-40; J. Bieniak, *Fragment 1333-1341 w twórczości dziejopisarskiej Janka z Czarnkowa*, cz. 1, „Zap. Hist.”, 48 (1983), z. 4, s. 5-29; cz. 2, „Zap. Hist.”, 49 (1984), z. 1, s. 5-30; J. Bieniak, *Jan (Janek) z Czarnkowa. Niedokończona kronika polska z XIV w.*, „StŻr”, 47 (2009), s. 109-143; zob. też *Kronika wielka; Kalendarz wrocławski*.

Spominki zakonnika świętokrzyskiego, zob. Maciej z Pełczyna

864.

— *Spowiedź powszechna*

Pierwsze tłumaczenia powstały zapewne w XIV w.; przekład tekstu spowiedzi powszechnej na j. polski, do poł. XVI w. występuje w kilkunastu różnych redakcjach.

Inc. *Spowiadam się Bogu...; Ja, grzeszny człowiek, kaję się...; Ja, grzeszny, spowiadam się Bogu...*

- Mss.** 1. Kraków BJ Ms. 1299, k. 1; 2. Kraków BJ Ms. 1681, k. 98v; 3. Petersburg Rosijskaja Nacional'naja Bibl. Ms. Pol.I.Q.v.1; 4. Warszawa BOK, nieznaną bliżej rękopis ze zbiorów Joachima Lelewela. koniec XV w.; 5. Poznań Arch. Archid. sygn. Ms. 90, k. 146; 6. Kraków Bibl. PAU/PAN Ms. 1708, przedostatnia karta; 7. Warszawa BN Ms. 3022 III, k. 261v; 8. Wrocław BUWr Ms. I F 527, k. 314v; 9. Jasna Góra Bibl. i Arch. OO. Paulinów Ms. II-32 (584R), k. 283v-284v; 10. Warszawa BN Inc. Qu. 9, Baptista de Salis, *Summa casuum, conscientiae*, Venezia, Georgius Arrivabene, 1495, wyklejka przedniej okładki, tylna karta ochronna verso.
- Facs.** W. R. Rzepka, W. Wydra, *Bernardyński zespół katechizacyjny z początku XVI wieku*, „SO”, 44 (1987), fot. 4; W. Wydra, *Staropolska spowiedź powszechna z rękopisu jasnogórskiej Biblioteki OO. Paulinów*, „SO”, 60 (2003), s. 131-134.
- Edd.** A. Kalina, *Anecdota palaeopolonica*, „Archiv für slavische Philologie”, 3 (1879), s. 634-635 (na podstawie przekazu nr 3); Chomętowski (1880), s. 149 (na podstawie przekazu nr 4); W. Nehring, *Das älteste bis jetzt bekannte datirte polnische Sprachdenkmal*, „Archiv für slavische Philologie”, 4 (1880), s. 190-191 (na podstawie przekazu nr 2); Wiśłocki 1 (1877), s. 405 (na podstawie przekazu nr 2); R. Lubicz [H. Łopaciński], *Wstęp do Spowiedzi powszechnej*, „PF”, 4 (1893), z. 2, s. 631 (na podstawie przekazu nr 6); Brückner (1895a), s. 80 (na podstawie przekazu nr 1); Brückner (1897a), s. 200 (na podstawie przekazu nr 7); S. Vrtel-Wierczyński, *Kilka nieznanych tekstów staropolskich XV i XVI wieku*, „Pam. Lit.”, 28 (1931), s. 304 (na podstawie przekazu nr 5); M. Walter, *Śląskie polonica rękopiśmienne w zbiorach Biblioteki Uniwersyteckiej we Wrocławiu*, cz. 2, Wrocław 1977, s. 17-18 (na podstawie przekazu nr 8); Rzepka, Wydra, *Bernardyński zespół katechizacyjny...*, s. 125-130 (na podstawie przekazu nr 10); W. R. Rzepka, W. Wydra, *Mazowiecka wersja spowiedzi powszechnej z końca XV wieku*, „PF”, 44 (1999), s. 479-482 (na podstawie przekazu nr 5); Belcarzowa (2001), s. 154 (na podstawie przekazu nr 7); Tańczycki (2003), s. 105-106 (na podstawie przekazu nr 2); Wydra, *Staropolska spowiedź...*, s. 131-134 (na podstawie przekazu nr 9); Wydra, Rzepka (2004), s. 26-27 (na podstawie przekazu nr 2).
- Comm.** Wojtkowski (1966), s. 224-225; E. Belcarzowa, *XV-wieczne polonica w zbiorach Państwowej Biblioteki Publicznej im. Sałtykowa-Szczedrina w Leningradzie*, „Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej”, 29 (1991), s. 6-7; Michałowska (1995), s. 269-273; Michałowska (2011), s. 782.

865.

— *Sprawa chędogą o męce Pana Chrystusowej spisana przez świętego Łukasza...*

XV w.; kompilacja pasyjna w formie kazania.

Mss. Warszawa BN Ms. 3040 III, k. 1-126; (fragm.) Kraków Bibl. Czart. Ms. 2566 IV (tzw. Karta Rogawskiego).

- Facs.** *Album fotograficzne Wystawy starożytności i zabytków sztuki urządzonej w Krakowie 1858 i 1859 r.*, Warszawa 1859, tabl. LXII (Karta Rogawskiego); (fragm.) Michałowska (1995), s. 613.
- Edd.** (fragm.) Brückner (1899), s. 382-386; Brückner (1902-1904), t. 3, s. 6-11; L. Bernacki, *Karta z Rozmyślenia o życiu Pana Jezusa*, „Pam. Lit.”, 10 (1911), s. 472-476; *Sprawa chędogo o męce Pana Chrystusowej i Ewangelia Nikodema*, wyd. S. Vrtel-Wierczyński, Poznań 1933; (fragm.) Vrtel-Wierczyński (1977), s. 99-107; (fragm.) *Toć jest dziwne a nowe*, s. 136-137; (fragm.) Mazurkiewicz (2000b), s. 311-315; (fragm.) Wydra, Rzepka (2004), s. 139-144; (fragm.) Vrtel-Wierczyński (2005), s. 280-285; D. Rojszczak-Robińska, *Staropolskie pasje: ‘Rozmyślenie przemyskie’ – ‘Sprawa chędogo’ – Karta Rogawskiego. Źródła – język – fabuła*, Poznań 2016, s. 383-387.
- Comm.** NK, t. 1, s. 325-326; Brückner (1899), s. 380-390; A. Brückner, *Apokryfy średniowieczne*, cz. 2, „Rozpr. AU. Wydz. Fil.”, 40 (1905), s. 265-281; Łoś (1915), s. 251-252; Łoś (1922), s. 249-250; J. Janów, *Karta z Rozmyślenia czy z Opeciowego Żywota Pana Jezu Krysta?*, „Sprawozdania z czynności i posiedzeń PAU”, 47 (1946), nr 2, s. 33-35; Adamczyk (1980); Michałowska (1995), s. 614-616; Michałowska (2011), s. 782-783; Rojszczak-Robińska, *Staropolskie pasje...*; D. Rojszczak-Robińska, *Karta Rogawskiego. Zapomniany zabytek języka staropolskiego*, „SO”, 74 (2017), z. 1, s. 119-134.

866.

— *Stała matka żalościwa...*XV/XVI w.; polski przekład fragmentu sekwencji *Stabat mater dolorosa...*

Edd. princ. *Żywot wszechmocnego Syna Bożego, Pana Jezu Krysta, Stworzyciela i Zbawiciela stworzenia wszystkiego, wedle ewanjelist świętych z rozmyślanim nabożnym doktorow Świętego Pisma ogarniony*, Kraków, Hieronim Wietor, 1522, k. S₁ v- k. S₂.

Edd. Mazurkiewicz (2000b), s. 217; Mazurkiewicz, Mikoś (2002), s. 47.

Comm. R. Mazurkiewicz, *Staroczeskie wzorce i analogie polskich średniowiecznych pieśni maryjnych*, „Slavia”, 70 (2001), z. 1, s. 38-40; Mazurkiewicz (2002), s. 71, 346-348; Baltazar Opec, *Żywot Pana Jezu Krysta (1522)*, wyd. W. Wydra, R. Wójcik, Poznań 2014, s. 432-435.

867.

Stanisław

XIII w., franciszkanin w klasztorze w Krakowie.

Lit. SPTK, t. 4, s. 175; NK, t. 1, s. 341, 344; Dąbrowski (1964), s. 95-96; A. Witkowska, *Zagadnienie mentalności religijnej w świetle ‘Miracula’ z XIII/XIV w.*, [w:] *Kościół w Polsce*, t. 1: *Średniowiecze*, red. J. Kłoczowski, Kraków 1966, s. 592-593.

867/1

— (attrib.) *Vita sanctae Salomeae reginae Haliciensis* (zob.)

868.

Stanisław s. Rafała

(Stanislaus Raphaelis)

XIV/XV w.; wikariusz w Michocinie (Wielkopolska) lub Miechocinie (sandomierskie); informacje biograficzne na podstawie kolofonu w rękopisie BJ Ms. 1637, k. 202: *Nota quod predictos libros compilavi ex servitio meo prestito, scilicet vicarius in Michoczin temporibus illis, quo existerem ibi vicarius circa discretum virum, nomine Matthiam plebanum, Summam Parisiensis ego Stanislaus Raphaelis pie memorie concivis Czesscoviensis sub anno nativitatis 1404, qui eos habeat oret pro memoria eius.*

Lit. Wielgus (1992), s. 152-153.

868/1

— *Sermones de tempore et de sanctis*Kazania z cyklu *de tempore i de sanctis*.**Inc.** *De magnitudine Adventus Christi...***Mss.** Kraków BJ Ms. 1637.**Comm.** Wielgus (1992), s. 152-153.

869.

Stanisław Ciołek

Ur. ok. 1382 r.; pochodził prawdopodobnie z Ostrołęki (Mazowsze); od 1400 r. studiował na Uniwersytecie Praskim, 1402 r. magister sztuk, 1420 r. kontynuował studia w Krakowie, w l. 1411-1421 notariusz sądu ziemskiego krakowskiego, 1410 r. kanonik, przed 1414 r. kustosz, 1418 r. prepozyt sandomierski, 1414 r. kanonik, 1420/21 r. kantor krakowski, 1414 r. kanonik, w l. 1424-1426 kustosz poznański, przed 1414 r. kanonik, od 1424 r. kustosz gnieźnieński, kanonik wrocławski, pisarz w kancelarii królewskiej, 1410 r. sekretarz królewski, po napisaniu paszkwilu na małżeństwo Władysława Jagiełły z Elżbietą Granowską czasowo usunięty z kancelarii królewskiej (1419-1422), od 1423 r. podkanclerzy Królestwa Polskiego, od 1428 r. biskup poznański, uczestnik soboru w Bazylei w 1434 r.; zm. w 1437 r.

Lit. PSB, t. 4, s. 82-83; NK, t. 2, s. 98-100; *Repertorium fontium*, t. 3, s. 485-487; DPP, t. 1, s. 177-179; S. H. Badeni, *Stanisław Ciołek, biskup poznański. Szkic historyczny z XV w.*, „Rozpr. AU. Wydz. Hist.-Filoz.”, 39 (1900), s. 296-399; T. Tyc, *Stanisław Ciołek (1382-1437) a zabytki literackie w formularzach polskich*, [w:] tenże, *Z dziejów kultury w Polsce średniowiecznej*, Poznań 1924

[1925], s. 7-71; Hajdukiewicz (1974), s. 91-92; Sułkowska-Kurasiowa (1977), s. 204-206; J. Krzyżaniakowa, *Kancelaria królewska Władysława Jagiełły. Studium z dziejów kultury politycznej Polski w XV w.*, cz. II: urzędnicy, Poznań 1979, s. 105-111; Z. Kowalska, *Stanisław Ciołek (zm. 1437). Podkanclerzy królewski, biskup poznański, poeta dworski*, Kraków 1993; Michałowska (1995), s. 678-685; Czyżak (2003), s. 393-394; Michałowska (2011), s. 785-787.

869/1

— *Pochwała Krakowa (Laus Cracoviae)*

1426-1428 r.; pieśń pochwalna sławiąca Kraków i Władysława Jagiełłę oraz królową Sonkę.

Inc. *Cracovia civitas, te civium unitas...*

Mss. (redakcja 1) Praga NK Ms. VI. A. 7, k. 164 v; (redakcja 2) Warszawa BN Ms. 8054 III, k. 173-174v; Warszawa BN Ms. Lat.F.ch.I.378, k. 27v-29 (zniszczony).

Facs. S. Kętrzyński, H. Opieński, *Hymn na cześć Krakowa z XV wieku Mikołaja z Radomia*, „Kwartalnik Muzyczny”, 1 (1911), nr 1, s. 5-8 (redakcja 1); Perz (1973), s. 82, 156.

Edd. *Codex epistolaris Vitoldi magni ducis Lithuaniae, 1376-1430*, wyd. A. Prochaska, Kraków 1882, s. 1057-1058 (redakcja 1); Kętrzyński, Opieński, *Hymn na cześć Krakowa...*, s. 5-8 (redakcja 2); Z. Jachimecki, *Muzyka na dworze króla Władysława Jagiełły 1424-1430*, „Rozpr. AU. Wyd. Fil”, 54 (1916), s. 3-6; Tyc, *Stanisław Ciołek (1382-1437) a zabytki...*, s. 69-70 (redakcja 2); R. Gansiniec, *Liryka Stanisława Ciołka*, „RH”, 23 (1957), s. 159-161; *Muzyka w dawnym Krakowie. Wybór utworów XV-XVIII w.*, red. Z. M. Szweykowski, Kraków 1964, s. 1-6; MAP, s. 54-58; Perz (1976), s. 17-21, 204-211 (redakcja 2); H. Kowalewicz, *Twórczość liryczna Stanisława Ciołka*, „Eos”, 65 (1977), s. 155-156; (fragm.) Michałowska (1995), s. 681-684; K. Jasińska, *Laus Cracoviae – Pochwała Krakowa*, „Pallas Silesia”, 3 (1999), z. 1-2, s. 53-55; Liman (2004), s. 378-383; Włodarski (2007), s. 224-227.

Transl. *Toć jest dziwne a nowe*, s. 277-278; E. Buszewiczowa, *O ‘Pochwale Krakowa’ Stanisława Ciołka*, „Filomata”, 409 (1992), s. 254-259; (fragm.) Michałowska (1995), s. 681-684; *Literatura staropolska*, t. 1, s. 20-21; Liman (2004), s. 378-383; Plezia (2005), s. 30-33; *Muza łacińska*, s. 581-585; Włodarski (2007), s. 80-84.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 3, s. 486; Tyc, *Stanisław Ciołek (1382-1437) a zabytki...*, s. 50-53; M. Szczepańska, *Muzyczne opracowania tekstów Stanisława Ciołka*, „RH”, 23 (1957), s. 177-182; Kowalewicz (1967), s. 86; W. Pazdro, *W sprawie edycji hymnu ‘Cracovia Civitas’*, „Muzyka”, 15 (1970), nr 3, s. 70-72; Kowalewicz, *Twórczość liryczna...*, s. 151-162; Kowalska, *Stanisław Ciołek (zm. 1437)...*, s. 138-139; J. Pelc, *Stanisława Ciołka ‘Pochwała Krakowa’ i jej miejsce wśród średniowiecznych opowieści o stołecznym podwawelskim grodzie*, [w:] *Literatura i kultura polskiego średniowiecza. Człowiek wobec świata znaków i symboli*, red.

P. Buchwald-Pelcowa, J. Pelc. Warszawa 1995, s. 96-111; Michałowska (1995), s. 680-685; Morawska (1998), s. 252-254; Michałowska (2011), s. 164-165.

869/2

— *Satyra na małżeństwo Władysława Jagiełły z Elżbietą Granowską (Epistola taxans matrimonium Vladislai regis cum Elizabeth Granowska contractum)*

1419 r. (?); paszkwil w formie bajki zwierzęcej, poświęcony małżeństwu króla Władysława Jagiełły z Elżbietą Granowską (1417 r.).

Mss. Kraków BJ Ms. 42, k. 74-76v.

Edd. Wiszniewski (1840-1851), t. 5, s. 341-349 (jako anon.); CE 1, nr 53, s. 47-52.

Transl. *Toć jest dziwne a nowe*, s. 272-276.

Comm. NK, t. 2, s. 98; *Repertorium fontium*, t. 3, s. 486; Tyc, *Stanisław Ciołek (1382-1437) a zabytki...*, s. 35-41; Nowak-Dłużewski (1963), s. 56-61; Kowalska, *Stanisław Ciołek (zm. 1437)...*, s. 32-35, 135-137; Michałowska (2011), s. 249-250.

869/3

— *Spominki o Ciołkach (De Andrea palatino Masoviae, Stanislao et Clemente Ciołek fratribus)*

1414-1423 r.; utwór genealogiczno-historyczny poświęcony Andrzejowi Ciołkowi, wojewodzie mazowieckiemu i jego rodzinie.

Mss. Kraków Bibl. Czart. Ms. 1310 IV, s. 213-215; Warszawa BN Ms. 3001 III, s. 253-256.

Edd. *Spominki o Ciołkach*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 3, s. 267-270; M. Koczerska, 'Spominki o Ciołkach'. *Z dziejów ideologii możnowładczej XV w.*, [w:] *Cultus et cognitio. Studia z dziejów średniowiecznej Europy*, red. S. K. Kuczyński i in., Warszawa 1976, s. 277-279.

Comm. NK, t. 2, s. 99; *Repertorium fontium*, t. 7, s. 557; Tyc, *Stanisław Ciołek (1382-1437) a zabytki...*, s. 44-48; Koczerska, 'Spominki o Ciołkach'..., s. 267-279; Kowalska, *Stanisław Ciołek (zm. 1437)...*, s. 142-145; Michałowska (2011), s. 781-782.

869/4

— (attrib.) *Contra participantes cum Bruchrink processus (Edykt przeciw Bruchrinkowi husycie)*

Ok. 1420 r.; satyryczny antyhusycki list o Bruchrinku (Mikołaju Bruchrinku z Szadka), w formie parodii królewskiego dyplomu, zawierający także krótki utwór wierszowany.

Mss. Praga NK Ms. VI. A. 7, k. 163-163v.

Edd. *Codex epistolaris Vitoldi...*, s. 1065; (wiersz) Nowak-Dłużewski (1963), s. 64; (wiersz) Liman (2004), s. 590.

Transl. (wiersz) *Toć jest dziwne a nowe*, s. 280; (wiersz) Liman (2004), s. 591.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 3, s. 485; DPP, t. 1, s. 177; Tyc, Stanisław Ciołek (1382-1437) a zabytki..., s. 43; Nowak-Dłużewski (1963), s. 62-65; Z. Wilk-Woś, *Rzecz o Mikołaju Bruchrinku z dziurawym zębem, notariuszu królewskim, plebanie szadkowskim i kanoniku łączycykim*, „Biuletyn Szadkowski”, 15 (2015), s. 177-188.

869/5

— (attrib.) *Pastor gregis egregius...*

XV w.; sekwencja ku czci św. Stanisława.

Mss. Warszawa BN Ms. 8054 III, k. 186.

Facs. Perz (1973), s. 63.

Edd. Jachimecki, *Muzyka na dworze króla...*, s. 17-18; M. Szczepańska, *Hymn ku czci św. Stanisława (przyczynek do historii średniowiecznej muzyki w Polsce*, Lwów 1928; Z. Jachimecki, *Łacińska pieśń do św. Stanisława z XV wieku*, Kraków 1935; *Muzyka w dawnym Krakowie...*, s. 8-9; MAP, s. 26-27; Perz (1976), s. 44-45, 273-275; Kowalewicz, *Twórczość liryczna...*, s. 159; Liman (2004), s. 466-467.

Transl. Liman (2004), s. 466-467.

Comm. M. Perz, *Staropolskie opracowania polifoniczne tekstów związanych z kultem św. Stanisława biskupa*, „Summarium. Sprawozdania Towarzystwa Naukowego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego”, 7 (1978) s. 105, 108-112; J. Kopeć, *Św. Stanisław, biskup krakowski, Pater patriae, w tekstach liturgii średniowiecznej*, [w:] *Święty Stanisław w życiu Kościoła w Polsce. 750-lecie kanonizacji*, red. A. A. Napiórkowski, Kraków 2003, s. 195; Kuzmová (2013), s. 65.

869/6

— (attrib.) *Stella, sole clarior...*

2 poł. XV w.; anonimowa (z akrostychem *Stanislaus*), przypisywana Stanisławowi Ciołkowi lub Stanisławowi ze Skawiny, sekwencja poświęcona NMP.

Mss. Warszawa BN Ms. 12721 V; Cieszyn Książnica Cieszyńska Ms. DD I 28, s. 332-333; Kraków BJ Ms. 2195.

Edd. AH, t. 42, s. 58; RH, 41056; *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 119-120; Pikulik (1976), s. 85; Kowalewicz, *Twórczość liryczna...*, s. 157-158; J. Pikulik, *Polskie sekwencje w graduatach tyńieckich z XV wieku*, „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne”, 34 (1987), nr 7, s. 63-65.

Comm. Kowalewicz (1965), s. 254-255; Kowalewicz (1967), s. 89; Pikulik (1973), s. 102-103; Pikulik (1974), s. 135; J. Pikulik, *Wkład benedyktynów tyńieckich*

do polskiej kultury muzycznej XV wieku, [w:] *Literatura i kultura późnego średniowiecza w Polsce*, red. T. Michałowska, Warszawa 1993, s. 224-225; Morawska (1998), s. 337-338, 341.

869/7

— (attrib.) *Stupet averni feritas...*

Po 1428 r.; pieśń na Boże Narodzenie z akrostychem *Stanislaus*.

Mss. Praga NK Ms. VI. A. 7, k. 164-164v.

Edd. Tyc, *Stanisław Ciołek (1382-1437) a zabytki...*, s. 71; Gansiniec, *Liryka Stanisława Ciołka...*, s. 172-173; Kowalewicz, *Twórczość liryczna...*, s. 156-157; Włodarski (2007), s. 220-222.

Transl. Włodarski (2007), s. 38; Mazurkiewicz (2008), s. 80-81.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 3, s. 486; Kowalewicz (1967), s. 88; Michałowska (2011), s. 796-797.

870.

Stanisław z Dąbrówki

(Stanislaus de Dambrowka)

Ur. ok. 1473 r., syn Marka z Dąbrówki; od 1491 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1494 r. bakałarz, 1499 r. magister sztuk, od 1501 r. wykładał na Wydziale Sztuk; zm. po 1508 r.

Lit. Rosińska (1984), nr 826, 2335, 2337.

870/1

— *Annotationes variae*

Ok. 1501-1503 r., Kraków.

Mss. Kraków BJ Ms. 187, k. 1-4v.

Comm. P. Czartoryski, *Gloses et commentaires inconnus sur la Politique d'Aristote d'après les mss de la Bibliothèque Jagellone de Cracovie*, „Med.Philos.Pol.”, 5 (1960), s. 40; Catalogus BJ, t. 1, s. 186.

870/2

— *Prognosticon phantasticum*

Ok. 1501-1503 r., Kraków; wariant tytułu: *Prognosticon phantasticum rhythmicè redactum de Sigismundo Veteri et Sigismundo Augusto regibus Poloniae cum nota Nicolai de Szadek*; prognostyk astrologiczny.

Inc. *Veritus dicere, quod in finem traxi...*

Mss. Kraków BJ Ms. 187, k. 1v.

Comm. Czartoryski, *Gloses et commentaires inconnus...*, s. 40; Catalogus BJ, t. 1, s. 187.

870/3

— *Questio de cometa*

1501 r., Kraków; wykład uniwersytecki wygłoszony w 1501 r. *in licenciatura magistrandorum*.

Inc. *Utrum stelle caudate in signo capricorni, prima visio anno Salvatoris 1500 currente peracta, rerum in hoc mundo varium statum, aquarum et rivorum inundaciones, bellorum metum, ventorum flatum potentum et principium infortuniorum terrarum et regnorum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 187, k. 29-36 (autograf).

Comm. Czartoryski, *Gloses et commentaires inconnus...*, s. 40; Catalogus BJ, t. 1, s. 188; Rosińska (1984), nr 2335.

870/4

— *Quaestio de prophetia a. 1503 et 1504 coram Universitate Cracoviensi anno 1500 disputata*

1500 r., Kraków; wykład dotyczący astronomii.

Inc. *In nomine Domini. Amen. – Sciencia significacionum individuorum circularium super effectus inferiores accipitur a motibus naturalibus...*

Mss. Kraków BJ Ms. 187, k. 17-21 (autograf).

Comm. Czartoryski, *Gloses et commentaires inconnus...*, s. 40; Catalogus BJ, t. 1, s. 187.

870/5

— *Tractatus ex Politicorum novos principes tangens (Traktat na temat nowo kreowanych władców ułożony na podstawie ksiąg 'Polityki')*

1501 r., Kraków; wstęp do wykładu *Polityki* Arystotelesa dotyczący zastosowania astrologii w filozofii.

Inc. *Tres sunt enunciaciones huius opusculi. Prima tres articulos habet: primus tangit lectorem... Prima enunciatio. Omnium dominus et rector universi...*

Mss. Kraków BJ Ms. 187, s. 17-32 (5v-16v) (autograf).

Edd. P. Czartoryski, *Wczesna recepcja 'Polityki' Arystotelesa na Uniwersytecie Krakowskim*, Wrocław 1963, s. 201-207.

Transl. *700 lat* (1978), s. 280-293.

Comm. Czartoryski, *Gloses et commentaire inconnus...*, s. 40-42; Czartoryski, *Wczesna recepcja...*, s. 71-76; Rosińska (1984), nr 826; T. Bałuk-Ulewiczowa, *Z dziejów zwierciadła władcy, [w:] O senatorze doskonałym studia. Prace upamiętniające postać i twórczość Wawrzyńca Goślickiego*, red. A. Stępkowski, Warszawa 2009, s. 35-82; J. Domański, *Scholastyka i początki humanizmu w myśli polskiej XV w.*, Warszawa 2011, s. 234-237.

871.

Stanisław Aurifaber z Krakowa

(Lubart, Stanislaus Cracoviensis)

Ur. w 1487 r. w Krakowie w rodzinie mieszczańskiej; przyrodni brat Piotra Aurifabera bp. sufragana płockiego; studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1508 r. magister sztuk, wykładał na Wydziale Sztuk; w 1516 r. współpracował z Marcinem Biemem przy redagowaniu projektu reformy kalendarza; 1517/18 r. dziekan Wydziału Sztuk; od ok. 1525 studiował teologię, 1527 r. bakałarz kursor teologii, 1527 r. kanonik kolegiaty św. Florianiana na Kleparzu, następnie kustosz tejże kolegiaty; zm. w 1541 r.

Lit. PSB, t. 1, s. 187-188; H. Barycz, *Historia Uniwersytetu Jagiellońskiego w epoce humanizmu*, Kraków 1935, s. 172, 264; Rosińska (1984), nr 656, 151, 150.

871/1

— ***Almanach ad annum incarnationis domini 1511***

1510/1511 r., Kraków; prognostyk astrologiczny.

Mss./Edd. princ. Kraków, Florian Ungler, 1511.

871/2

— ***Dziennik***

1 ćw. XVI w., Kraków; zapiski przeważnie o charakterze obituarnym.

Mss. Kraków BJ Inc. 2272, Johannes Stoefflerin, Jakob Pflaum, *Almanach nova plurimis annis venturis inservientia...*, Ulm 1499, zapiski na kartach.

Comm. W. Wisłocki, *Incunabula typographica Bibliothecae Universitatis Jagellonicae Cracoviensis inde ab inventa arte imprimendi usque ad a. 1500*, Cracoviae 1900, s. 481.

871/3

— ***Ephemerides anni 1514***

1513 r. Kraków; prognostyk astronomiczny.

Inc. *Ephemerides anno natalis Christi servientes millesimo quingentesimo quartodecimo, qui est post bissextum secundus succedit pro Cracoviensi meridiano per magistrum Stanislaum de Cracovia diligenti calculo confecte...*

Mss. Kraków BJ Ms. 579, s. 95-121.

Comm. Rosińska (1984), nr 656 (jako Stanisław z Krakowa).

871/4

— (attrib.) *Iudicium anni 1512*

Kraków; prognostyk astrologiczny na rok 1512.

Inc. *Anno a nativitate Salvatoris millesimo quingentesimo duodecimo, qui est bissextilis, eius anni ciclus lunaris qui et aureus numerus dicitur est 12, ciclus solaris 9...*

Mss. Kraków BJ Ms. 579, s. 83-93.

Comm. Rosińska (1984), nr 151 (jako Stanisław z Krakowa).

871/5

— (attrib.) *Iudicium anni 1513*

Kraków; prognostyk astrologiczny na rok 1513.

Inc. *Anno a nativitate nostri Salvatoris millesimo quingentesimo tredecimo, qui est post bissextilem primus, ciclus lunaris, qui et aureus dicitur numerus est 13...*

Mss. Kraków BJ Ms. 579, s. 287-296.

Comm. Rosińska (1984), nr 150 (jako Stanisław z Krakowa).

872.

Stanisław z Krakowa (zw. Lektor)

(Stanislaus Lector de Cracovia)

Ur. prawdopodobnie w początkach XIV w.; dominikanin, w 1352 r. pełnił funkcję lektora, prawdopodobnie w Krakowie; zm. w 1365 r. (?).

Lit. PSB, t. 42, s. 7-9; SPTK, t. 4, s. 177; NK, t. 2, s. 410; *Repertorium fontium*, t. 10, cz. 4, s. 454-455; SPH, t. 1, s. 233-234; Kaeppli SOP, t. 1, s. 632; t. 3, s. 350; R. Loenertz, *La vie de S. Hyacinthe du lecteur Stanislas envisagée comme source historique*, „Archivum Fratrum Praedicatorum”, 27 (1957), s. 15-38; A. Witkowska, *Miracula małopolskie z XIII i XIV wieku*, „Roczn. Hum.”, 19 (1971), z. 2, s. 41, 57-66; Bucichowski (1997), s. 199, nr 951; Michałowska (2011), s. 787.

872/1

— *De vita et miraculis sancti Iacchonis*

Po 1352 r., Kraków; żywot i cuda św. Jacka.

Inc. [Prol.] *Populus gencium qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam. Conditor universi in principio creans celum et terram... [tekst:] Iazecho vulgariter, Iacingtus literaliter nuncupatus est...*

Mss. 1. Watykan BAV Ms. Chigi F.IV.90, k. 1-26v; 2. Kraków APPD Ms. b. sygn., 2 luźne karty z opraw rękopisów, koniec XIV w.; 3. Rzym Biblioteca Angelica Ms. 313, k. 85-101.

- Edd.** *De vita et miraculis sancti Iacchonis (Hyacinthi) ordinis Fratrum Praedicatorum auctore Stanislao lectore Cracoviensi eiusdem ordinis*, wyd. L. Ćwikliński, [w:] MPH 4, s. 818-903 (na podstawie rękopisu nr 1); (uzupełnienia lekcji Ćwiklińskiego) W. Kętrzyński, *Dodatek do 'De vita et miraculis...'*, [w:] MPH 5, s. 1017-1026.
- Transl.** (fragm.) *Toć jest dziwne a nowe*, s. 94-97; Lektor Stanisław, *Życie i cuda św. Jacka Odrowąża z Zakonu Kaznodziejskiego*, tłum. W. Bojarski, przyg. Z. Mazur, Kraków 1994; Lektor Stanisław z Krakowa, *Życie i cuda świętego Jacka z Zakonu Braci Kaznodziejów*, tłum. T. Gałuszka, oprac. M. Zdanek, [w:] *Święty Jacek Odrowąż. Studia i źródła*, red. M. Zdanek, Kraków 2007, s. 101-155.
- Comm.** *Repertorium fontium*, t. 10, cz. 4, s. 454-455; *Hagiografia Polska*, t. 1, s. 432-456; SPH, t. 2, s. 223; L. Ćwikliński, *Stanisław z Krakowa i jego traktat o życiu św. Jacka*, „Przewodnik naukowo-literacki”, 12 (1884), z. 7, s. 591-603; 12 (1884), z. 8, s. 686-705; K. Dobrowolski, *Żywoć św. Jacka. Ze studiów nad polską hagiografią średniowieczną*, „Rocznik Krakowski”, 20 (1926), s. 20-39; J. Woroniecki, *Święty Jacek Odrowąż i wprowadzenie zakonu kaznodziejskiego do Polski*, Katowice 1947, s. 260-277; R. J. Loenertz, *La vie de S. Hyacinthe du lecteur Stanislas envisagée comme source historique*, „Archivum Fratrum Praedicatorum”, 27 (1957), s. 5-39 [pol. *‘Żywoć świętego Jacka’ autorstwa lektora Stanisława jako źródło historyczne*, [w:] *Święty Jacek Odrowąż...*, s. 29-68]; Witkowska, *Miracula małopolskie z XIII i XIV wieku...*, s. 29-161; Starnawski, (1993), s. 53-60; G. Labuda, *Nowe spojrzenie na źródła dotyczące dziejów dominikanów w Polsce XII-XIV wieku. Lektor Stanisław i jego ‘Żywoć św. Jacka’*, [w:] *Dominikanie w środkowej Europie w XIII-XV wieku*, red. J. Kłoczowski, J. A. Spieź, Poznań 2002, s. 45-60; H. Fros, *O nowe wydanie ‘De vita et miraculis Sancti Iacchonis’ – głos w dyskusji*, [w:] *Dominikanie w środkowej Europie...*, s. 61-64; T. Gałuszka, *Nota do artykułu Raymonda J. Loenertza*, [w:] *Święty Jacek Odrowąż...*, s. 69-77; Michałowska (1995), s. 181; Michałowska (2011), s. 843-844.

873.

Stanisław ze Lwowa (Leopolitanus)

Studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1504 r. bakałarz sztuk, następnie odbył studia prawnicze (bakałarz); błędnie przypisywano mu autorstwo *Stella clericorum*, *Salutifera Domini passionis contemplatio ex quattuor euangelistis... congesta* oraz *Processus utriusque iuris*.

Lit. SPTK, t. 4, s. 177-178; J. Fijałek, *Moderniści katolicy kościoła lwowskiego w wieku XVI*, „Pam. Lit.”, 9 (1910), s. 208-209.

873/1

— *Regulae tredecim iuxta doctrinam Apostoli primae ad Timotheum tertio capitulo editae, cuilibet clerico non inutiles in suo statu et salubriter conversari volenti sacerdotibus*

Ok. 1512 r.; traktat teologiczno-pastoralny.

Edd. princ. Wiedeń, Hieronim Wietor i Joannes Singrenius, 1512.

Comm. SPTK, t. 4, s. 178.

874.

Stanisław Biel (Albinus) z Nowego Miasta

Ur. ok. 1457 r., pochodził z Nowego Miasta (z. przemyska); od 1475/76 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1481 r. bakałarz, 1485 r. magister sztuk, w l. 1492/93 i 1502/03 dziekan Wydziału Sztuk, odbył studia teologiczne, 1499 r. bakałarz, 1502 r. doktor teologii, w l. 1509-1532 rektor Uniwersytetu Krakowskiego, w l. 1528-1537 wicekanclerz Uniwersytetu, od 1520 r. kanonik krakowski; zm. w 1541 r.

Lit. PSB, t. 2, s. 32; Markowski (1965a), s. 171-174, 212, 248; Hajdukiewicz (1974), s. 38; Fijałek (1898), s. 17; Knoll (2016), s. 400, 584-585.

874/1

— *Exordia epistolarum*

1512 r., Kraków; podręcznik epistolografii.

Edd. princ. Kraków 1512.

Comm. Hajdukiewicz (1974), s. 38

874/2

— *Mowy rektorskie*

1509, 1518 r., Kraków.

Comm. Hajdukiewicz (1974), s. 38.

874/3

— *Komentarze do Summy św. Tomasza z Akwinu*

1529-30, 1534 r., Kraków.

Mss. Kraków BJ Ms. 2207; Ms. 2208; Ms. 2222.

875.

Stanisław Bylica z Olkusza

(Stanislaus Bilycza de Elkush)

Ur. ok. 1460 r. w Olkuszu; od 1477 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1478 r. bakałarz, 1484 r. magister sztuk, wykładał na Wydziale Sztuk, odbył studia teologiczne, 1500 r. bakałarz, 1509 r. doktor teologii, 1512 r. dziekan Wydziału Teologicznego, od 1506 r. kanonik kolegiaty św. Floriana na Kleparzu w Krakowie; zm. w 1514 r.

Lit. PSB, t. 3, s. 168; Rosińska (1984), nr 124, 650, 1869; Knoll (2016), s. 400.

875/1

— *Almanach anni 1492*

Ok. 1492 r., Kraków; prognostyk astronomiczny.

Inc. *Almanach anni 1492 bissextilis pro universitate per magistrum Stanislaum de Ilkusch calculatum Cracovie...*

Mss. Kraków BJ Ms. 579, s. 27-56.

Comm. Rosińska (1984), nr 124.

876.

Stanisław ze Skarbimierza

(Stanislaus de Scarbimiria)

Ur. ok. 1360 r. w Skarbimierzu w rodzinie mieszczańskiej; studiował na uniwersytecie w Pradze, 1382 r. bakałarz, 1385 r. magister sztuk, 1391 r. bakałarz prawa, 1396 r. doktor dekretów; w l. 1400 i 1413 rektor Uniwersytetu Krakowskiego; ok. 1390 r. kanonik skarbimierski, kanonik przemyski i rektor kościoła św. Piotra w Skarbimierzu; spowiednik królowej Jadwigi; stały kaznodzieja w katedrze krakowskiej; od ok. 1410 r. kanonik krakowski, w l. 1419-1429 oficjał i wikariusz generalny *in spiritualibus* biskupa krakowskiego; zm. w 1431 r.

Lit. PSB, t. 42, s. 76-80; SPTK, t. 4, s. 179-182; NK, t. 3, s. 234-236; DPP, t. 4, s. 132-134; t. 5, s. 311; Fijałek (1898), s. 118-120; Fijałek (1900a), t. 1, passim; t. 2, s. 43, 77; C. Zawodzińska, *Pisma Stanisława ze Skarbimierza, pierwszego rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego, w kodeksach Biblioteki Jagiellońskiej*, „Roczn. Bibl.,” 4 (1960), z. 3-4, s. 299-327; Szelińska (1966), passim; Trześka (1967), s. 127; P. Czartoryski, *Średniowiecze*, [w:] *Historia nauki polskiej*, t. 1, passim; Hajdukiewicz (1974), s. 639-640; B. Chmielowska, *Stanislas de Skarbimierz – Le première recteur de l’Université de Cracovie après le renouveau de celle-ci*, „Med.Philos.Pol.,” 24 (1979), s. 73-112; R. M. Zawadzki, *Spuścizna pisarska Stanisława ze Skarbimierza. Studium źródłoznawcze*, Kraków 1979; B. Chmielowska, *Les notions de loi naturelle et de loi positive chez Stanislas de Skarbimierz (vers 1360-1431)*, [w:] *Soziale Ordnungen im Selbstverständnis*

des Mittelalters, red. A. Zimmermann, G. Vuillemin-Diem, Berlin-New York 1980, s. 460-466; B. Chmielowska, *Ars praedicandi Stanisława ze Skarbimierza*, [w:] *Retoryka w XV stuleciu*, wyd. M. Terlecka, Wrocław 1988, s. 121-125; Wielgus (1992), s. 28-33; Z. Włodek, *Stanisław ze Skarbimierza i utrakwizm husycki*, „PT”, 9 (2003), s. 139-154; Ożóg (2004), s. 80-91; Michałowska (2011), s. 793-795; P. Kras, ‘*Pastor bonus et lupi rapaces*’. *The Polemic against Hussite Doctrine in the Writings of Stanisław of Skarbimierz*, [w:] *Česko-polské kazatelské vztahy ve středověku*, red. K. Bracha, M. Nodl, „Colloquia Mediaevalia Pragensia”, 16 (2016), s. 63-79; Knoll (2016), *passim*.

876/1

— *Animatio doctorandi*

I poł. XV w., Kraków; mowa na doktorat Pawła Włodkowica na Wydziale Prawa.
Inc. *Beatus vir qui invenit sapienciam. Venerandi patres... Quamvis omnes homines naturaliter desiderant...*
Mss. Kraków BJ Ms. 192, k. 229-232; Ms. 193, k. 263-266; Ms. 1629, k. 267-270; Wrocław BUWr Ms. I F 750; Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 2011/II.
Comm. Kowalczyk (1970), s. 168, nr 110.

— *Casus pulchri de vitandis erroribus conscientiae purae, zob. Casus pulchri...*

876/2

— *Collatio ad fratres Cistercienses: Estote prudentes...*

Ok. 1401 r. (?), Kraków; kazanie o modlitwie i roztropności.
Inc. *Estote prudentes et vigilate in orationibus I Petri IIII [1 Pe 4, 7]. – Quoniam unigenitus Dei Patris est splendor et figura substantiae eius...*
Mss. Kraków BJ Ms. 191, k. 312-314v; Ms. 723, k. 170-171v.
Comm. Chmielowska, *Stanislas...*, s. 106, nr 25; Zawadzki (1979), s. 83, nr 2; s. 233, nr 368.

876/3

— *Collatio in congregatione universitatis: Duc in altum...*

XV w., Kraków; mowa rektorska (niedokończona).
Inc. *Duc in altum et laxate retia in capturam piscium. Luce V [Lc 5, 4]. – Veritatis organo divinitae vocis emisso duo sunt in lecto...*
Mss. Kraków BJ Ms. 191, k. 348-351.
Comm. Kowalczyk (1970), s. 29, 43, 154, nr 28; Zawadzki (1979), s. 81, nr 21; s. 253, nr 517.

876/4

— *Collatio in congregatione universitatis: Ecce sacerdos magnus...*

Kazanie uniwersyteckie o kapłaństwie.

Inc. *In nomine Domini... Ecce sacerdos magnus. Ecclesiastici L [50, 1]. – Si attenditur in christiano sacerdotio nobilitas sacrificii, quo nullum dignius...***Mss.** Kraków BJ Ms. 191, k. 332-335; Ms. 723, k. 187-189v.**Comm.** Chmielowska, *Stanislas...*, s. 107, nr 33; Zawadzki (1979), s. 77-78, 80, nr 10; s. 240 nr 419.

876/5

— *Collatio in congregatione universitatis: Nihil tuleritis in via...*

1399-1419 r., Kraków; kazanie do studentów na święto Rozesłania Apostołów (15 VII).

Inc. *Nihil tuleritis in via, Lucae. 10 [9, 3]. – Venerabiles patres, magistri ac domini! Cum Paulus, vas electionis, astruat, quod unicuique datur manifestatio spiritus ad utilitatem...***Mss.** Kraków BJ Ms. 191, k. 323-325v; Ms. 723, k. 179-181; Wrocław BUWr Ms. I Q 381, k. 72-75v.**Edd.** D. Wójcik, W. Zega, *Stanisława ze Skarbimierza kazanie uniwersyteckie 'Nihil tuleritis in via', „PT”*, 14 (2008), s. 118-132.**Transl.** Wójcik, Zega, *Stanisława ze Skarbimierza kazanie...*, s. 119-133.**Comm.** Kowalczyk (1970), s. 44; Chmielowska, *Stanislas...*, s. 106-107, nr 29; Zawadzki (1979), s. 77-79, nr 6; s. 195, nr 98; Wójcik, Zega, *Stanisława ze Skarbimierza kazanie...*, s. 99-117.

876/6

— *Collatio in congregatione universitatis: Nolite esse prudentes...*

Kazanie do profesorów o zarozumialstwie uczonych i prawdziwej roztropności.

Inc. *Nolite esse prudentes apud vosmet ipsos. Ad Rom. XII [Rom 12, 16]. – Fratres mei, in visceribus Redemptoris nostri diligendi. Quoniam sit oportuna spiritualis prudentia et divina sapientia...***Mss.** Kraków BJ Ms. 191, k. 316v-318v; Ms. 723, k. 173v-175v.**Comm.** Kowalczyk (1970), s. 44; Chmielowska, *Stanislas...*, s. 106, nr 27; Zawadzki (1979), s. 77-79, nr 4; s. 233, nr 366.

876/7

— *Collatio in congregatione universitatis: Si spiritu vivimus...*

1400 lub 1413 r., Kraków; kazanie rektorskie (suchedniowe?).

Inc. *Si spiritu vivimus spiritu et ambulemus 1a Cor. XIIIo et ad Gall. V [, 25]. – Formavit Deus hominem de limo terre et inspiravit ei spiraculum vite...*

Mss. Kraków BJ Ms. 191, k. 314v-317v; Ms. 723, k. 171v-173v; Wrocław BUWr Ms. I Q 381, k. 62-65.

Edd. *Collatio in congregatione universitatis*, wyd. M. Gensler, J. Sowa, [w:] *Prima verba*, s. 52-62.

Transl. *Kazanie rektorskie wygłoszone na zgromadzeniu uniwersytetu*, tłum. K. Gensler, J. Sowa, [w:] *Prima verba*, s. 53-63.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 155, nr 37; Chmielowska, *Stanislas...*, s. 106, nr 26; Zawadzki (1979), s. 77-78, nr 3; s. 202, nr 126.

876/8

— *Collatio in exequiis*

1412 r., Kraków; mowa na pogrzebie Ottona dziekana kościoła krakowskiego; autorstwo mowy przypisywane także Franciszkowi z Brzegu (Krzysowicowi) (zob. jego *Sermo: Mors amara...*).

Inc. *Quia nunc facturi sumus exequias pro venerabili viro domino Ottone decano ecclesie Cracoviensis et speciali fautore nostre universitatis, quem mors nobis abstulit... idcirco arbitratus sum proponere ista verba: Mors amara est memoria tua. Que verba habentur Eccl. XLI capitulo in principio. Quamvis memoria mortis respectu cunctorum viventium sit terribilis...*

Mss. Kraków BJ Ms. 190, k. 364-368; Wrocław BUWr Ms. I Q 381, k. 106-109, 142-145v.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 121, 131, nr 9; s. 182, nr 184.

876/9

— *Collatio in exequiis cuiusdam personae*

Pocz. XV w., Kraków; wariant tytułu: *Collatio in exequiis Ottonissae*; mowa na pogrzebie nieznaney osoby świeckiej.

Inc. *Melior est dies mortis die nativitatis Eccl. IIIo [7, 2]. – Quamvis homines leantur communiter die nativitatis et tristantus die mortis...*

Mss. Kraków BJ Ms. 191, k. 356-357v; Ms. 723, k. 206v-208; Wrocław BUWr Ms. I Q 381, k. 94v.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 23, 29, 119, 121, 181, nr 182; Chmielowska, *Stanislas...*, s. 108, nr 41; Zawadzki (1979), s. 77-78, 82, nr 18; s. 224, nr 298.

876/10

— *Collatio in exequiis Petri Nitrensis episcopi*

Po 1403 r., Kraków; kazanie na pogrzebie Piotra biskupa Nitry.

Inc. *Nescit homo finem suam Eccl. IX [9, 12]. – Quamvis nullus dubitat quin ipsum mori oportet...*

Mss. Kraków BJ Ms. 191, k. 344v-346; Ms. 723, k. 197v-198v; Wrocław BUWr Ms. I Q 381, k. 59v-62.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 23, 29, 119, 121, 181, nr 181; Chmielowska, Stanislas..., s. 107, nr 37; Zawadzki (1979), s. 77-78, nr 14; s. 225, nr 307.

876/11

— **Collatio in promotione baccalarii Ioannis Falkowski: Preliare bella...**

Przed 1407 r., Kraków; wariant tytułu: *Sermo pro baccalariatu in decretis*, mowa na bakalaureat, być może Jana Falkowskiego.

Inc. *In nomine Domini nostri Ihesu Christi in quo vivimus movemur et sumus. Preliare bella nostra I Reg. XXVIII [1 Reg 18, 17]. – Sicut pax cordis et peccatoris datur a Deo qui rex est pacificus...*

Mss. Kraków BJ Ms. 191, k. 328v-330; Ms. 723, k. 184-185; Kraków Bibl. PAU/PAN Ms. 6641, k. 149v-150; Wrocław BUWr Ms. I Q 381, k. 75v-77v.

Comm. Z. Kozłowska-Budkowa, *Najdawniejsze krakowskie mowy uniwersyteckie*, „Sprawozdania z czynności i posiedzeń PAU”, 52 (1951), s. 571, 576; Kowalczyk (1970), s. 176, nr 151; Chmielowska, Stanislas..., s. 107, nr 31; Zawadzki (1979), s. 77-79, nr 8; s. 242, nr 436.

876/12

— **Consilia contra astrologum Henricum Bohemum**

Ok. 1429 r., Kraków; wariant tytułu: *Consilia contra Henricum de Brega, Formula revocationis Henrici Bohemi*; traktat przeciwko poglądom Henryka Czecha, dotyczący astrologii – trzy *consilia* oraz dołączona formuła deklaracji Henryka uznającego swoje błędy (*revocatio*).

Inc. [1.] *Quidam astrologus vehementer de haeresi suspectus generaliter omnem haeresim obiuravit...*; [2.] *Revocatur in dubium per nonnullos, an dictus astrologus ex his, quae sequuntur suspicione haeresis levi et magna...*; [3.] *Quaeritur utrum relapso, circa quem an sit relapsus quidam, licet pauci iuris periti tenebant contrarium...*; [4.] *Formula revocationis. – Ego Henricus recognosco catholicam et apostolicam fidem...*

Mss. Kraków BJ Ms. 723, k. 147 (Revocatio); Ms. 2014, k. 120-125; Ms. 2513, k. 261-265v.

Edd. S. Wielgus, ‘*Consilia*’ de Stanislas de Scarbimiria contre l’astrologue Henri Bohemus, „StMed”, 25 (1988), nr 1, s. 153-172.

Comm. Chmielowska, Stanislas..., s. 110, nr 51; Zawadzki (1979), s. 70-71, 200, nr 110; s. 231, nr 351; SPTK, t. 4, s. 181; Wielgus, ‘*Consilia*’ de Stanislas de Scarbimiria..., s. 145-152.

— *Consilium krakowskie w sprawie koronacji Witolda* (zob.)

876/13

— *De conciliatione humana*

Kazanie o kapłaństwie z perykopą z lekcji sobotniej na Suche Dni wrześnieowe (wygłoszone do audytorium akademickiego?).

Inc. *Christus autem assistens pontifex... inventa* [Heb 9, 11-12]. – *Quia Dei filius carnem assumpsit, ut esset mediator Dei...*

Mss. Kraków BJ Ms. 191, k. 121v-124.

Comm. Zawadzki (1979), s. 84, nr 34; s. 228, nr 325.

876/14

— *De contractu reemptionis*

Traktat (*Determinatio*) o odkupie i czynszach odkupnych.

Mss. Gandawa Universiteitsbibliotheek Ms. G 14836.

Edd. Stanislaus de Scarbimiria, *De contractu reemptionis*, wyd. B. Chmielowska, „Med. Philos. Pol.,” 31 (1992), s. 129-141.

Comm. S. Estreicher, *Opinie prawnicze profesorów Uniwersytetu Krakowskiego w XV stuleciu*, „Czasopismo Prawno-Ekonomiczne”, 30 (1936) = *Księga pamiątkowa ku czci Fryderyka Zolla*, Kraków 1935, s. 417; B. Chmielowska, *Informacja o nieznanym piśmie Stanisława ze Skarbimierza w rękopisie Biblioteki Uniwersyteckiej w Gandawie*, „PT”, 1 (1984), s. 237-238; B. Chmielowska, *Traité de Stanislas de Scarbimierz ‘De contractu reemptionis’ retrouvé dans le manuscrit G.14838 [recte: 14836] de la Bibliotheque Universitaire de Gand*, „Med. Philos. Pol.,” 31 (1992), s. 119-128.

876/15

— *De conversione exterioris hominis*

Kazanie *ad clerum* lub *ad vulgos*.

Inc. *Lavamini et mundi estote... benefacere Is. I* [, 16]. – *De quanto res aliqua inquiratur plus, de tanto difficilius mutatur...*

Mss. Kraków BJ Ms. 191, k. 116v-118v.

Comm. Zawadzki (1979), s. 84, nr 32; s. 197, nr 81.

876/16

— *De materia indulgentiarum*

1397-1400 r., wariant tytułu: *Sermones de indulgentiis*; 3 kazania na temat Ewangelii św. Mateusza 16, 19.

Inc. [1:] *Quodcumque ligaveris super terram et in caelis* [Mt 16, 19]. – *Duas fines ultimos in consummatione saeculi Augustinus XXI et XXII De civitate Dei...*

Mss. Kraków BJ Ms. 191, k. 55v-64.

Edd. *Krytyczna edycja traktatu 'De indulgentiis' Stanisława ze Skalbmierza*, wyd. S. Wielgus, „Acta Mediaevalia”, 3 (1978), s. 5-39.

Comm. *Krytyczna edycja traktatu...*, s. 5-39; Zawadzki (1979), s. 75 i passim; SPTK, t. 4, s. 181; Wielgus (1992), s. 33.

876/17

— *De materia virginalium gaudiorum*

Po 1389 r.; wariant tytułu: *Sermones super Ave Maria*; zbiór 21-22 kazań na temat słów *Ave gratia plena*.

Inc. [Prol.] *In nomine Domini... Verbum est mihi ad te Maria Virgo, sponsa et mater Christi Dei nostri, ut doceas me laudare te...* [Sermo 1:] *Ave gratia plena* [Lc 1, 28]. – *Inter gaudium electorum et reproborum est magnum chaos...*

Mss. Kraków BJ Ms. 191, k. 223v-280v.

Comm. Zawadzki (1979), s. 64 i passim; SPTK, t. 4, s. 181.

876/18

— *De octo beatitudinibus*

Przed 1416 r.; wariant tytułu: *Sermones de octo beatitudinibus*; zbiór 9 kazań na temat Ewangelii św. Mateusza 5, 1-5.

Inc. [1:] *Videns Iesus turbas... regnum celorum* [Mt 5, 1-3]. – *Sermo iste Domini, quem fecit in monte magnus est et profundus...*

Mss. Kraków BJ Ms. 191, k. 66v-89v.

Comm. Zawadzki (1979), s. 76-77 i passim; SPTK, t. 4, s. 181; Wielgus (1992), s. 30.

876/19

— *De visione spirtuali determinatio*

1421-1424 lub 1429 r., Kraków; wariant tytułu: *Sermo contra haereticos*; czwarte kazanie z kolekcji: *Determinationes contra sectatores Wiklef et Joannis Hus per Constantiense Concilium condemnatorum*.

Inc. *In nomine Domini... Ad subducendum errores ex falsis haereticorum dogmatibus uti verbo proposui, quod habetur Genesis XIIIo* [14]: *Leva oculos tuos... Devotus contemplator Bernhardus...*

Mss. Kraków BJ Ms. 723, k. 139-143v, 216v-220.

Edd. (fragm. *De visione spirtuali*;) Z. Włodek, *Stanislas de Skalbmierz, un court traité contre les hussites sur la vision spirituelle. Introduction et texte*, [w:] *Chemins de la pensée médiévale. Études offertes à Zénon Kaluza*, wyd. P. J. J.

M. Bakker, E. Faye, C. Grellard, Turnhout 2002, s. 499-512 [przedr. w: taż, *Z dziejów filozofii i teologii na Uniwersytecie Krakowskim w XV wieku. Sylwetki, teksty i źródła*, Kraków 2011, s. 431-450].

Comm. Chmielowska, *Stanislas...*, s. 109, nr 49; Zawadzki (1979), s. 72-73, s. 188, nr 17; Włodek, *Stanislas de Skalbmierz...*, s. 493-498; Z. Włodek, *Stanisław ze Skarbmierza i utrakwizm husycki*, „PT”, 9 (2003), s. 139-154 [przedr. w: taż, *Z dziejów filozofii i teologii...*, s. 459-474].

876/20

— *Determinatio ad eliminandum errores magistri Sculteti*

1421-1429 r., Kraków; wariant tytułu: *Determinacio contra sectatores Wikleff et Iohannem Hus per sacrum Constanciense concilium generale condemnatorum*; kazanie drugie z kolekcji: *Determinationes contra sectatores Wiklef et Joannis Hus per Constantiense Concilium condemnatorum*.

Inc. *Ad eliminandum errores in quos fraude deceptus diaboli magister Sculteti mortis eterne sapiens precipium incidit... verbo Apostoli duxi eum movendum: Exurge a mortuis et illuminabit te Christus. Ad Ephes. V [14]. Christus virtus et fertitudo Dei Patris qui non rapinam arbitratus est...*

Mss. Kraków BJ Ms. 723, k. 127-132v.

Comm. Tríška (1967), s. 127; Chmielowska, *Stanislas...*, s. 109, nr 47; Zawadzki (1979), s. 72, 186, nr 5.

876/21

— *Determinationes contra sectatores Wiklef et Joannis Hus per Constantiense Concilium condemnatorum*

1421-1429 r., Kraków; zbiór 6 kazań antyhusyckich – podany incipit pierwszego kazania, pozostałe zob. *Determinatio ad eliminandum errores magistri Sculteti, Determinatio secunda contra sectatores Wikleff et Iohannis Hus, De visione spiritali determinatio, Sermo contra haereticos, Determinatio contra sub utraque specie communicantes et defensores Iohannis Hus*.

Inc. [1:] *Ad enervandum errores ex falsis Wikleff et Iohannis Huss dampnatorum dogmatibus... uti verbo disposui Apostoli inquentis: aliis odor est vite in vitam... Ila Cor. Ilo [16]. Odor Sacre Scripture et potestatis ecclesiastice...*

Mss. Kraków BJ Ms. 723, k. 117-127; Ms. 1484, k. 228-237v.

Edd. *Scripta manent*, s. 105-128.

Comm. Tríška (1967), s. 127; SPTK, t. 4, s. 181; Chmielowska, *Stanislas...*, s. 109, nr 46; Zawadzki (1979), s. 72-73, 186, nr 6; Z. Kałuża, *Á propos de quelques textes anti-hussites polonais du premier quarto du XVe s.*, „Med. Philos. Pol.”, 34 (2001), s. 104-107; Włodek, *Stanislas de Skalbmierz...*, s. 493-512; Włodek, *Stanisław ze Skarbmierza i utrakwizm...*, s. 139-154.

876/22

— *Determinatio contra sub utraque specie communicantes et defensores Ioannis Hus*

1420-1421 r., Kraków; wariant tytułu: *Determinatio contra sub utraque specie communicantes et sanctae Romanae Ecclesiae katholice et apostolice imperio subiacere nolentes ymaginesque non esse venerandas asserentes ac Iohannem Huss per Constanciense Concilium iniuste et inique condempnatum dicentes; Determinatio tertia*; kazanie antyutrakwistyczne.

Inc. *Quia inter synagogam et ecclesiam scribas pharizeos... verbum Ysa. LIX c. [, 4] tractare disposui: Non est qui iudicet vere... Ecce siquidem sectatores predictorum dampnatorum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 723, k. 147v-155.

Edd. *Scripta manent*, s. 145-162.

Comm. Tríška (1967), s. 127; Chmielowska, Stanislas..., s. 110, nr 52; Zawadzki (1979), s. 72-73, 229, nr 336; Z. Włodek, *Eklezjologia krakowska w pierwszej połowie XV w.*, [w:] *Jubileusz sześćsetlecia Wydziału Teologicznego w Krakowie*, red. A. Kubiś, Kraków 1998, s. 250-257; Z. Kałuża, *Felicia tempora krakowskiego gwelfa: Skarbimierczyk i Teodoryk z Nieheim*, „PT”, 11 (2005), s. 151-157.

876/23

— *Determinatio secunda contra sectatores Wicleff et Johannis Hus*

1421-1424 lub 1429 r.; wariant tytułu: *Sermo contra haereticos*; trzecie kazanie z kolekcji: *Determinationes contra sectatores Wikleff et Joannis Hus per Constantiense Concilium condempnatorum*.

Inc. *Ad ostendendum Scripturis et rationibus, quod omnem ordinem militantis ecclesiae sit necesse reduci ad unicum fidei catholicae directorem... verbum veritatis assumo inquietis: Super hanc petram... Mt. XVI [, 18]. – Si pro humani redemptione...*

Mss. Kraków BJ Ms. 723, k. 132v-139.

Edd. *Scripta manent*, s. 129-144.

Comm. Chmielowska, Stanislas..., s. 109, nr 48; Zawadzki (1979), s. 72-73, 188, nr 16; Kałuża, *À propos de quelques textes...*, s. 104-107.

876/24

— *Homiliae de vulneribus redemptoris*

Pocz. XV w. (?); cykl 13 kazań.

Inc. [Prol.] *In nomine Domini nostri... in quo... sumus. Erravi sicut ovis, quae perierat... [tekst:] O vos omnes... dolor meus [Ier 52]. – Audivimus, dilectissimi, verba prophetica...*

Mss. Kraków Bibl. Kanoników Regularnych Lateraneńskich Ms. 490, k. 105-133.
Comm. Zawadzki (1979), s. 73-74 i passim; Wielgus (1992), s. 30.

876/25

— *Liber conclusionum evangelicae veritatis*

Ok. 1389 r. (?), Praga; wariant tytułu: *Liber documentorum theologicae veritatis; Liber de tempore et de praecipuis festivitibus*; zbiór 78 kazań w porządku roku liturgicznego.

Inc. [Prol.] *Quia secundum Augustinum in epistola ad Volusianum scrutande sunt divine scripture...* [Dom. 1 in Adventu] *Cum appropinquasset Ihesus Ierosolimis. Mt. XXI [1]. – Universitatis Creator et universorum Dominus homini vago facto et profugo super terram appropinquare voluit...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1278, k. 1-211; Ms. 1625, k. 2-260v; Ms. 1630, k. 1-239; Ms. 1670, k. 89v-126; Ms. 2416, k. 4v-176v, 183-202v, 215-262v, 270-482; (fragm.) Ms. 2724, k. 302; Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 2081/II, k. 2-185; Budapeszt ELTE Könyvtár Ms. Lat. 83, k. 112v-290v; Warszawa BOK Ms. 14 (zniszczony); Warszawa BN Ms. Lat.F.ch.I.205 (zniszczony).

Comm. Fijałek (1898), s. 120; Zawadzki (1979), s. 65-69 i passim; SPTK, t. 4, s. 181; Wielgus (1992), s. 29-30.

876/26

— *Recommendatio rectoris Ioannis de Drohiczyn*

8 V 1401 r., Kraków; wariant tytułu: *Collatio pro recommendatione novi rectoris*; mowa na wybór na rektora Jana Wajduta z Drohiczyna.

Inc. *In hoc credimus, quia a Deo existi. Iohannis XVI [30]. Venerabiles patres, magistri ac domini. Quamvis potestas non sit nisi a Deo, sive iubente sive sinente, ut dicit Augustinus...*

Mss. Kraków BJ Ms. 191, k. 348-352; Ms. 723, k. 200-203v; Wrocław BUWr Ms. I Q 381, k. 89-93v.

Edd. Stanisława ze Skarbimierza trzy mowy rekomendacyjne, wyd. R. Tatarzyński, „PT”, 6-7 (1997), s. 351-361.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 23, 29, 36, 50, 150, nr 2; Chmielowska, *Stanislas...*, s. 108, nr 39; Zawadzki (1979), s. 77-78, nr 16; s. 226, nr 314.

876/27

— *Recommendatio rectoris Nicolai Gorzkowski*

30 IV 1402 r., Kraków; wariant tytułu: *Oratio: Ipse enim pater; Recommendatio novi rectoris: Ipse enim pater*; mowa na wybór rektora Mikołaja Gorzkowskiego.

Inc. *In nomine domini nostri Ihesu Christi in quo vivimus movemur et sumus. – Ad laudem omnipotentis Dei et recommendationem venerabilis viri domini Nicolai*

decretorum doctoris verbum assumpsi, quod habetur Jo. XVI [, 27] et legitur in evangelio dominicae nunc currentis: Ipse enim pater amat vos. Venerabiles patres magistri ac domini. Fideli ac devota professione confitemur unum esse patrem unigenitum...

Mss. Kraków BJ Ms. 191, k. 338-343; Ms. 723, k. 192-196; Wrocław BUWr Ms. I Q 381, k. 81-89.

Edd. Stanisława ze Skarbimierza trzy mowy..., s. 362-373.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 23, 29, 36, 50, 150, nr 3; Chmielowska, *Stanislas...*, s. 107, nr 35; Zawadzki (1979), s. 77-78, 80, nr 12; s. 187, nr 10.

876/28

— **Recommendatio rectoris Ottonis Marcinkowic**

6 V 1403 r., Kraków; wariant tytułu: *Sermo pro Ottone Marcinowicz, scholastico Cracoviensi, rectore eligendo Universitatis Cracoviensis; Oratio: Quid est hoc; Recommendatio rectoris: Quid est hoc*; mowa na wybór rektora Ottona Marcinowica.

Inc. *Quid est hoc? Jo. XVI. – In universitate superna, in qua rector est Deus eternus...*

Mss. Kraków BJ Ms. 191, k. 319-323; Ms. 723, k. 175v-179; Wrocław BUWr Ms. I Q 381, k. 65-71v.

Edd. Stanisława ze Skarbimierza trzy mowy..., s. 374-384.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 29, 49, 50, 150, nr 4; Chmielowska, *Stanislas...*, s. 106, nr 28; Zawadzki (1979), s. 77-79, nr 5; s. 208, nr 169.

876/29

— **Recommendatio Universitatis de novo fundatae (Pochwała Uniwersytetu na nowo ufundowanego)**

1400 r., Kraków; wariant tytułu: *De throno Dei*, mowa na otwarcie odnowionego Uniwersytetu Krakowskiego.

Inc. *In nomine Domini nostri Iesu Christi etc. De throno Dei procedunt fulgura, voces atque tonitrua et in circuitu eius die ac nocte clamant animalia senas alas habentia [Apoc 4,5-8]. Quae leguntur in Apocalypsi originaliter, transsumptively in canone legimus XCIII di. circa medium; de pae. di. II Pennata; de electi. Scriptum est in principio. – Reverendi patres et magistri. Gloriosus Deus et sublimis, terribilis, magnificus et maiestate mirabilis, cuius ineffabilis altitudo nullis inclusa limitibus...*

Mss. Kraków BJ Ms. 191, k. 357v-360; Ms. 723, k. 208v-209.

Edd. J. Domański, *Discours d'inauguration fait par Stanislas de Skarbimierz à l'occasion du renouveau de l'Université de Cracovie*, „Med.Philos.Pol.”, 24 (1979), s. 113-132; Stanisław ze Skarbimierza, *Mowy wybrane o mądrości*, oprac. M. Korolko, Kraków 1997, s. 234-254.

Transl. Wiszniewski (1840-1851), t. 4, s. 244-252; *700 lat* (1978), s. 73-83; Stanisław ze Skarbimierza, *Mowy wybrane o mądrości...*, s. 235-255.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 150, nr 1; SPTK, t. 4, s. 181; Zawadzki (1979), s. 80, nr 19; s. 203, nr 133; Michałowska (2011), s. 671-672.

876/30

— **Replicationes contra articulos haereticorum**

Wariant tytułu: *Tractatus brevis contra quattuor articulos Bohemorum*; traktat antyhusycki.

Inc. *Contra heresim, que astruit, quod communio sub utraque specie sit de necessitate salutis... Prima conclusio: in militanti ecclesia debet esse unus princeps...*

Mss. Kraków BJ Ms. 723, k. 155-167; Ms. 2014, k. 267-283.

Comm. Chmielowska, *Stanislas...*, s. 106, nr 24; Zawadzki (1979), s. 83, nr 1; s. 221, nr 276.

876/31

— **Sermo: Deum timete...**

1411 r., Kraków; pochwała rektora Łukasza z Wielkiego Koźmina.

Inc. *Deum timete, regem honorificate. I Petri Ito. – Si homines Deum esse summe bonum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 192, k. 177v-180; Ms. 193, k. 205v-208v; Ms. 1627, k. 189-191v; Ms. 1629, k. 204-207; Wrocław BUWr Ms. I F 750; Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 2011/II.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 151, nr 10.

876/32

— **Sermo: Dum cogitare...**

Kazanie.

Inc. *Dum cogitare qualiter quibusque verbis in hac temporis qualiter hanc sanctam congregationem congrue...*

Mss. Kraków Bibl. PAU/PAN Ms. 6641, k. 200-222.

876/33

— **Sermo: Facta est lex...**

Kazanie *ad clerum* (?).

Inc. *Facta est lex, Ad Gal. III [17]. – Quia, ut habetur in libro Genesis, sensus et cogitatio humani cordis sunt...*

Mss. Kraków BJ Ms. 191, k. 109-111v.

Comm. Zawadzki (1979), s. 84, nr 29; s. 231, nr 349.

876/34

— **Sermo: Fraternitatem diligite...**

Wariant tytułu: *Sermo valens ad clerum et ad vulgum* (BJ Ms. 723); kazanie o posłuszeństwie wobec zwierzchności, być może przeznaczone dla studentów.

Inc. *Faternitatem diligite, Deum timete. I Petr. 2o* [1 Pe 2, 17]. – *Si omnium hominum creatur est unus Deus...* [w Ms. I Q 381: *Ex quo omnium hominum unus est creator et omnium fidelium unus pater et gubernator...*].

Mss. Kraków BJ Ms. 191, k. 346-348; Ms. 723, k. 198v-200; Wrocław BUWr Ms. I Q 381, k. 94-94v (zob. Franciszek z Brzegu).

Comm. Chmielowska, *Stanislas...*, s. 108, nr 38; Zawadzki (1979), s. 77-78, 83, nr 15; s. 245, nr 456.

876/35

— **Sermo: Honora patrem tuum...**

Kazanie *ad clerum* lub *ad vulgos*.

Inc. *Honora patrem tuum. Exo. XX* [12]; *Matth. XV* [4]. – *Licet pater quandoque habeat unicum filium naturalem...*

Mss. Kraków BJ Ms. 191, k. 111v-113v.

Comm. Zawadzki (1979), s. 84, nr 30; s. 211, nr 199.

876/36

— **Sermo: Lazare, veni foras...**

Kazanie *ad clerum* lub *ad vulgos*.

Inc. *Lazare, veni foras* [Io 11, 43]. – *Vita hominis non est nisi transitus ad mortem...*

Mss. Kraków BJ Ms. 191, k. 118v-121v.

Comm. Zawadzki (1979), s. 84, nr 33; s. 255, nr 522.

876/37

— **Sermo: Meus cibus...**

Kazanie *ad clerum* lub *ad vulgos*.

Inc. *Meus cibus est... opus eius* [Io 4, 34]. – *Qui vult alicui gravi digne et meritorie servire...*

Mss. Kraków BJ Ms. 191, k. 113v-114v.

Comm. Zawadzki (1979), s. 84, nr 31; s. 232, nr 359.

876/38

— **Sermo ad clerum de malis studentibus**

1401 r., Kraków; wariant tytułu: *Sermo: Erant appropinquantibus*; mowa rektorska o złych studentach.

Inc. *Erant appropinquantes. Luce XV [, 1]. – Reverendi patres et cetera. Evangelice veritatis oculo gestum esse cognovimus...*

Mss. Kraków BJ Ms. 191, k. 325v-328v; Ms. 723, k. 181-184.

Edd. Stanisław ze Skarbimierza, *O złych studentach*, wyd. Z. Kozłowska-Budkowa, „Biul. BJ”, 15 (1963), nr 1-2, s. 15-21.

Comm. SPTK, t. 4, s. 181; Kowalczyk (1970), s. 43, 44, 53, 154, nr 30; Chmielowska, *Stanislas...*, s. 107, nr 30; Zawadzki (1979), s. 77-79, nr 7; s. 201, nr 120; K. Glińska, *The Concept of Humanity in the ‘Sermo ad clerum Erant appropinquantes’. Rector’s Speech on the Bad Students by Stanisław of Skarbimierz (BJ Ms. 191 and BJ Ms. 723)*, „Med.Philos.Pol.”, 37 (2008), nr 3, s. 37-58.

876/39

— *Sermo ad clerum in ingressu Petri Wysz episcopi Cracoviensis*

1392 r., Kraków; mowa na ingres Piotra Wysza do katedry krakowskiej.

Inc. *In nomine Patris... Pro laude Dei Patris omnipotentis, qui ab inicio seculi... domini Petri, divini et humani iuris ac liberalium arcium preceptoris et magistri, pastoris nostre matris Cracoviensis ecclesie, verbum occurrebat michi tractandum, quod scribitur Ezechielis XXVIII [, 14]: Tu Cherub extensus... – Reverendi patres etc. Quoniam in omni accione ordinata tam naturali quam artificiali est aliquod efficiens...*

Mss. Kraków BJ Ms. 191, k. 308v-312; Ms. 723, k. 167-170.

Edd. Zawadzki (1979), s. 83; Seńko (1995), s. 273-279.

Comm. Chmielowska, *Stanislas...*, s. 106, nr 24; Zawadzki (1979), s. 83, nr 1; s. 221, nr 276.

876/40

— *Sermo ad regem et proceres eius de obitu Hedvigis reginae et vita eius*

VII 1399 r.; kazanie wygłoszone na pogrzebie królowej Jadwigi.

Inc. *Deus mortificat et vivificat [1 Reg 2, 6]. – Immortalis Deus et immensus fecit hominem rationalem...*

Mss. Kraków BJ Ms. 191, k. 105-107.

Edd. J. Wolny, R. Zawadzki, *Królowa Jadwiga w tradycji kaznodziejskiej XV wieku*, „Anal. Crac.”, 7 (1975), s. 20-32; Stanisław ze Skarbimierza, *Mowy wybrane o mądrości...*, s. 220-232.

Transl. Wiszniewski (1840-1851), t. 5, s. 47-52; Wolny, Zawadzki, *Królowa Jadwiga...*, s. 20-30; Stanisław ze Skarbimierza, *Mowy wybrane o mądrości...*, s. 221-233.

Comm. Zawadzki (1979), s. 82, nr 27; s. 205, nr 145; SPTK, t. 4, s. 181.

876/41

— *Sermo contra haereticos*

1421-1424 lub 1429 r., Kraków; piąte z kolekcji kazań antyhusyckich, zob. *Determinationes contra sectatores Wiclef et Joannis Hus per Constantiense Concilium condemnatorum*.

Inc. *In nomine Domini... Contra et adversus vulpeculas, que inficere Christi vineam contendunt et lupos... verbum assumpsi Apostoli ex epistola nunc currente: Quia talia agunt regnum Dei non consequentur. Ad Galath. Vo [, 21]. – Quamvis universe per orbem katholice Ecclesie...*

Mss. Kraków BJ Ms. 723, k. 143v-147.

Comm. Chmielowska, *Stanislas...*, s. 109, nr 50; Zawadzki, *Spuścizna...*, s. 72, 192, nr 49; s. 227.

876/42

— *Sermo de bellis iustis*

Kazanie ze zbioru *Sermones sapientiales* (nr 30).

Inc. *Non contendas adversus hominem... fecerit [Prov 3, 30]. – Si non est iuxta Salomonis sententiam adversus singularem personam sine causa legitima contendendorum...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Zawadzki (1979).

Facs. L. Ehrlich, *Polski wykład prawa wojny XV w. Kazanie Stanisława ze Skarbmierza 'De bellis iustis'*, Warszawa 1955, s. 147-165.

Edd. Ehrlich, *Polski wykład prawa wojny...*, s. 90-144; Stanislaus de Scarbimiria, *Sermones super 'Gloria in Excelsis'*, wyd. R. M. Zawadzki, Warszawa 1978, t. 1, s. 323-340; Stanisław ze Skarbmierza, *Mowy wybrane o mądrości...*, s. 86-110.

Transl. Ehrlich, *Polski wykład prawa wojny...*, s. 91-145; Stanisław ze Skarbmierza, *Mowy wybrane o mądrości...*, s. 87-111; *Prawo ludów i wojna sprawiedliwa*, red. M. A. Cichocki, A. Talarowski, Warszawa 2018, s. 41-59.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 10, cz. 3, s. 455; Fijałek (1898), s. 118-119; Ehrlich, *Polski wykład prawa wojny...*; Zawadzki (1979), s. 244, nr 453; SPTK, t. 4, s. 181; Michałowska (2011), s. 433-434.

876/43

— *Sermo de caritate malorum et de consideratione bonorum*

I poł. XV w., Kraków; wariant tytułu: *Mowa o przywiązaniu do rzeczy złych i rozważaniu rzeczy dobrych*; mowa rektorska.

Inc. *Cor sapientium ubi tristitia, cor stultorum ubi laetitia. Ecclesiastici VII [, 5]. – Mira videtur sapientis sententia, quae dicit cor sapientium esse ubi tristitia...*

Mss. Kraków BJ Ms. 192, k. 161v-164v; Ms. 193, k. 187v-191; Ms. 1627, k. 173v-176v; Ms. 1629, k. 184-187v; Wrocław BUWr Ms. I F 750; Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 2011/II.

Edd. Stanisław ze Skarbimierza, *Sermones sapientiales*, wyd. B. Chmielowska, Warszawa 1979, t. 2, s. 349-362; *Sermo de caritate malorum et de consideratione bonorum*, wyd. B. Chmielowska, [w:] Prima verba, s. 92-108.

Transl. Mowa o przywiązaniu do rzeczy złych i rozważaniu rzeczy dobrych, tłum. R. Podkoński, [w:] Prima verba, s. 93-109.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 154, nr 26.

876/44

— *Sermo de comparatione sapientiae*

1413 r., Kraków; mowa rektorska.

Inc. *Comparete vobis sine argento sapientiam. Ecclesiastici ultimo* [Eccli 52, 24-25]. – *Quamvis in Aegypto sacerdotes acquisitis necessariis philosophari coeperunt...*

Mss. Kraków BJ Ms. 192, k. 156; Ms. 193, k. 181v-184; Ms. 1627, k. 168v-170v; Ms. 1629, k. 176v-179; Wrocław BUWr Ms. I F 750; Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 2011/II.

Edd. Stanisław ze Skarbimierza, *Sermones sapientiales...*, s. 325-334; *Sermo de comparatione sapientiae*, wyd. D. Gwis, E. Jung-Palczewska, [w:] Prima verba, s. 186-198.

Transl. Mowa o pozyskaniu mądrości, tłum. D. Gwis, E. Jung-Palczewska, [w:] Prima verba, s. 187-199.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 39, 152, nr 14.

876/45

— *Sermo de conversione S. Pauli*

Kazanie *ad clerum*, wygłoszone 25 I.

Inc. *Domine, quid me iubes facere?* [Act 9, 6]. – *Hodie festum conversionis gencium, ymo tocius universalis ecclesie colimus...*

Mss. Kraków BJ Ms. 191, k. 107-109.

Comm. Zawadzki (1979), s. 84, nr 28; s. 204, nr 137.

876/46

— *Sermo de diversis superstitionibus hominum*

Kazanie ze zbioru *Sermones sapientiales* (nr 47).

Inc. *Magistris non inclinavi aurem meam. Proverbiorum* [5, 13]. – *Quid est hoc, carissimi, quod lex divina vobis proponitur, nec auditur, multotiens timor Dei incutitur, nec curatur...*

Edd. Wyd. B. Chmielowska, [w:] Stanisław ze Skarbimierza, *Sermones sapientiales...*, t. 2, s. 82-94; wyd. B. Chmielowska, [w:] M. Olszewski, *Świat zabobonów w średniowieczu. Studium kazania o zabobonach Stanisława ze Skarbimierza*, Warszawa 2002, s. 180-190.

Transl. Olszewski, *Świat zabobonów...*, s. 181-191.

Comm. Olszewski, *Świat zabobonów...*

876/47

— *Sermo de plaga obsessorum*

Kazanie *ad clerum et ad vulgus*, niedokończzone.

Inc. *Non corruptibilibus auro... et incontaminati* [1 Pe 1, 18-19]. – *Flens dico et verba fundens lacrimas deduco...*

Mss. Kraków BJ Ms. 191, k. 64-66v.

Comm. Zawadzki (1979), s. 83, nr 26; s. 202, nr 125.

876/48

— *Sermo in anniversario Lucae de Magna Cosmin et Nicolai Bidziński*

Po 1413 r., Kraków; kazanie na rocznicę śmierci Łukasza z Wielkiego Koźmina i Mikołaja Bidzińskiego.

Inc. *In nomine Domini amen. – Pauperem vitam gerimus. Thobie IIII* [23], *et consonat presenti officio. – Magistri et domini honorandi. – Teste sacra scriptura, dum in hac vita sumus, multiplici incommodo laboramus...*

Mss. Kraków BJ Ms. 190, k. 369-373.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 182, nr 187.

876/49

— *Sermo in exequiis dominae Hedvigis reginae Poloniae*

7 VII 1401 r., Kraków; kazanie żałobne na rocznicę śmierci królowej Jadwigi.

Inc. *Misereor super turbam Mt. VII* [Mc 8, 2]. – *Omnipotens deus sanctus fortis terribilis, bonus, benignus et misericors et si non equit ministerio angelorum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 191, k. 352-356; Ms. 723, k. 203v-206v; Wrocław BUWr Ms. I Q 381, k. 55-59v.

Edd. (fragm.) Wolny, Zawadzki, *Królowa Jadwiga...*, s. 76-79.

Transl. (fragm.) Wolny, Zawadzki, *Królowa Jadwiga...*, s. 76-79.

Comm. SPTK, t. 4, s. 181; Kowalczyk (1970), s. 23, 29, 119, 120, 130, 181, nr 180; Chmielowska, *Stanislas...*, s. 108, nr 40; Zawadzki (1979), s. 77-78, 82, nr 17; s. 206, nr 157.

876/50

— *Sermo in exequiis magistri Luce: Modicum plora...*

Po 28 VI 1412 r., Kraków; mowa na śmierć Łukasza z Wielkiego Koźmina.

Inc. *Modicum plora super mortuum. Eccl. XVIII. Quamvis pagani et barbari immoderate caros suos deplangunt...***Mss.** Kraków BJ Ms. 192, k. 175v-177v; Ms. 193, k. 203-204; Ms. 1627, k. 187-187v; Ms. 1629, k. 201v-202; Wrocław BUWr Ms. I F 750; Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 2011/II.**Comm.** Kowalczyk (1970), s. 182, nr 186.

876/51

— *Sermo in purificatione Beatae Mariae Virginis*

Kraków; kazanie uniwersyteckie.

Inc. *Suscepimus, Deus, misericordiam tuam in medio templi tui, verba Psalmi [47, 10]. – Sancta mater omnium orthodoxa ecclesia grata de adventu magni Dei...***Mss.** Kraków BJ Ms. 191, k. 335-338; Ms. 723, k. 189v-192.**Comm.** Chmielowska, Stanislas..., s. 107, nr 34; Zawadzki (1979), s. 77-78, 80, nr 11; s. 237, nr 392.

876/52

— *Sermo in suscepcione domini Sbignei electi ad episcopatum Cracoviensem*XII 1423 r., Kraków; wariant tytułu: *Collatio in suscepcione domini Sbignei electi ad episcopatum Cracovie*; kazanie na ingres Zbigniewa Oleśnickiego.**Inc.** *In nomine domini nostri Ihesu Christi. Amen. Curam illius habe Luce X [10, 35]. – Summus atque incircumscribitus Spiritus omnipotens [lub: opere] Deus carens initio atque fine licet sibi per se et in se...***Mss.** Wrocław BUWr Ms. I Q 94, k. 277-282v.**Comm.** Miaskowski (1899), s. 484; Zawadzki (1979), s. 84, nr 37; s. 249, nr 486.

876/53

— *Sermo pro baccalariatu in decretis Joannis Elgota*Ok. 1425 r., Kraków; wariant: *Collatio in promotione baccalarii*; prawdopodobnie mowa na bakalaureat Jana Elgota, wygłoszona na Wydziale Prawa.**Inc.** *In presenti actu tria sunt... Primo dominus promovendus... repetet capitulum A nobis, sub titulo De bigamis non ordinandis situatum [X 1, 21, 7]... moveo... questionem: Utrum bigamus existens in minoribus non obstante nota bigamie ad sacros ordines possit promoveri. Quod questio sit vera... Expedito primo... ad secundum... assumpsi verba XXIII di. capitulum: Lector, descripta: Accipe*

librum et esto relator verbi Dei legendo et docendo. Reverendi patres... Quamvis sacris edocti eloquiis...

Mss. Kraków BJ Ms. 2400, k. 78v-83; Ms. 2091, k. 58v-62v, 63-66v; Ms. 2509, k. 57-61; Ms. 1272, k. 169-172; Ms. 1354, s. 317-320.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 95, 103, 166-167, nr 103 (jako attrib.); Zawadzki (1979), s. 81, nr 25; s. 207, nr 161 (jako authent.).

876/54

— **Sermo pro baccalariatu in decretis Matthie de Koła**

1402 r., Kraków; wariant tytułu: *Collatio in promotione baccalarii*; mowa na baka-laureat Macieja z Koła wygłoszona na Wydziale Prawa.

Inc. *Bonum semen seminasti* [Mt 13, 24]. – *Reverendi patres. Gloriosus Deus et sublimis, in magestate mirabilis, cuius altitudo...*

Mss. Kraków BJ Ms. 191, k. 343-344v; Ms. 723, k. 196-197.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 29, 95, 96, 109, 169, nr 113; Chmielowska, *Stanislas...*, s. 107, nr 36; Zawadzki (1979), s. 77-79, 80, nr 13; s. 203, nr 132.

876/55

— **Sermo pro doctoratu: Hic venit...**

1421 r., Kraków; wariant tytułu: *Recommendatio in actu doctorationis magistri Stanislai*; mowa rekomendacyjna prawdopodobnie na doktorat Jana Falkowskiego na Wydziale Prawa.

Inc. *Ad laudem omnipotentis Dei et pro recommendatione nostri doctorandi... verbum assumpsi, quod scribitur Joh. I: Hic venit in testimonium* [Io 1, 7]. – *Officium doctoris ecclesiastici est, ut doceat, ut moveat, ut placeat...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1272, k. 163-166; Ms. 1587, k. 130v-133; Ms. 2091, k. 95-99; Ms. 2400, k. 33-37; Ms. 2509, k. 166v-170.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 172, nr 129; Zawadzki (1979), s. 81, nr 23; s. 187, nr 9.

876/56

— **Sermo pro doctoratu: Vir sapiens...**

I poł. XV w., Kraków; wariant tytułu: *Collatio magistri Stanislai facta in conventu et doctoratione magistri Johannis Elgoth*; mowa na doktorat Jana Elgota na Wydziale Prawa.

Inc. *Vir sapiens fortis est. Prov. XXIII [Prv 24, 5]. – Intueri, ut liquescat oportunitas quaerendi sapientiam, necesse est...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1272, k. 166-169; Ms. 2091, k. 101v-105v; Ms. 2400, k. 40v-45; Ms. 2509, k. 173-176v.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 181, nr 178; Zawadzki (1979), s. 81, nr 24; s. 208, nr 168.

876/57

— *Sermo pro licenciatura in decretis: Ecce odor filii mei...*

1403-1408 r., Kraków; wariant tytułu: *Collatio pro doctorando*; mowa rekomendacyjna na licencjat Macieja z Koła (?), wygłoszona na Wydziale Prawa; w starszej literaturze interpretowana jako mowa pochwalna na doktorat.

Inc. *In nomine Domini nostri Iesu Christi... – Ecce odor filii mei sicut odor agrī pleni. Genesis XXVII [27, 27]. – Si debite rerum naturas circa odorem bonum et malum considero...*

Mss. Kraków BJ Ms. 191, k. 330-332; Ms. 723, k. 185-187; Wrocław BUWr Ms. I Q 381, k. 78-81.

Edd. D. Wójcik-Zega, W. Zega, *Stanisława ze Skarbimierza mowa rekomendacyjna 'Ecce odor filii mei' na licencjat Macieja z Koła*, „PT”, 17 (2011), s. 222-232.

Transl. Wójcik-Zega, Zega, *Stanisława ze Skarbimierza mowa...*, s. 223-233.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 29, 95, 97, 109, 170, nr 119; Chmielowska, *Stanislas...*, s. 107, nr 32; Zawadzki (1979), s. 77-79, nr 9; s. 243, nr 441; Wójcik-Zega, Zega, *Stanisława ze Skarbimierza mowa...*, s. 201-220.

876/58

— *Sermo pro licenciatura in decretis: Sapiens corde...*

Ok. 1422 r., Kraków; mowa na licencjat dekretów Jana Elgota na Wydziale Prawa.

Inc. *Sapiens corde est et fortis. Job IX [Iob 9, 4]. – Reverendi patres... Una est Patris increata sapientia, quae dat os et sapientiam aliis...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1272, k. 160v-163; Ms. 2091, k. 91v-95; Ms. 2400, k. 20-26v; Ms. 2509, k. 163-166; (fragm.) Kraków Bibl. PAU/PAN Ms. 6641, k. 219v.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 97, 100, 108, 177, nr 159; Zawadzki (1979), s. 81, nr 22; s. 250, nr 497.

876/59

— *Sermo rectoralis*

1400 lub 1413 r., Kraków; wariant tytułu: *Sermo ad clerum*; mowa rektorska na Suche Dni wrześnieowe.

Inc. *Noli flere. Luce VII. – Reverendi magistri... Curis ne prementibus assiduis...*

Mss. Kraków BJ Ms. 191, s. 721-726; Ms. 723, s. 719-721.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 44, 58, 155, nr 33; Zawadzki (1979), s. 81, nr 20; s. 195, nr 72.

876/60

— *Sermo synodalis ad clerum*

1422 r. (?); kazanie wygłoszone w czasie synodu w Łęczycy.

Inc. *Cogitanti mihi qualiter alloqui hanc sanctam synodum... debeam occurrit verbum Veritatis... Novem ubi sunt [Lc 17, 17]. – Reverendissimi patres spectabiles ac praestantissimi domini. Quamvis superineffabilis sit Deus et incognoscibilis ab omnibus...*

Mss. Kraków BJ Ms. 723, k. 212v-216v.

Comm. Zawadzki (1979), s. 84, nr 35; s. 191, nr 44.

876/61

— *Sermones de Beata Maria Virgine*

Po 1389 r.; wariant tytułu: *De Beata Maria Virgine*; zbiór 10 kazań na święta maryjne.

Inc. [1:] *Missus est angelus... et nomen virginis Maria [Lc 19, 41]. – Aeternus pater, tremendus, amandus et colendus...*

Mss. Kraków BJ Ms. 191, k. 280v-308.

Comm. Zawadzki (1979), s. 85-86 i passim; SPTK, t. 4, s. 181; Wielgus (1992), s. 30.

876/62

— *Sermones de incarnatione Christi*

Ok. 1390 r. (?); zbiór 19 kazań na temat Ewangelii św. Jana 1, 1-14.

Inc. [1:] *In principio erat verbum [Io 1, 1]. – Iohannes aquila, virgo a Deo electus et inter ceteros magis dilectus...*

Mss. Kraków BJ Ms. 191, k. 1-42.

Comm. Zawadzki (1979), s. 74-75 i passim; SPTK, t. 4, s. 181; Wielgus (1992), s. 32.

876/63

— *Sermones de poenitentia*

Zbiór 6 kazań pokutnych.

Inc. [1:] *Offendens in uno factus est omnium reus [Ie 2, 10]. – Fratres dilectissimi, Sicut plenitudo legis est caritas, ita evacuatio legis impietas...*

Mss. Kraków BJ Ms. 191, k. 42v-55v.

Comm. Zawadzki (1979), s. 86 i passim; SPTK, t. 4, s. 181; Wielgus (1992), s. 31.

876/64

— *Sermones de tempore et de sanctis*

Ok. 1412 r. (?), Kraków; zbiór 94 kazań w porządku roku liturgicznego.

Inc. [1.] *Hora est iam nos de somno surgere [Rom 13, 11]. – Tripliciter carissimi, quia reperitur vivere in scripturis...*

Mss. Kraków BJ Ms. 190, k. 126-384; Wrocław BUWr Ms. I Q 381, k. 106-109; Warszawa BN Ms. Lat.F.ch.I.205 (zniszczony).

Comm. Zawadzki (1979), s. 96-100; SPTK, t. 4, s. 181; Wielgus (1992), s. 31.

876/65

— *Sermones occasione prolati scripti*

1392-1427 r.; 37 kazań na różne okazje, kazania i mowy uniwersyteckie, mowy żałobne, kazania *ad clerum et ad vulgos* – zob. *Collatio, Recommendatio, Sermo*.

Mss. Kraków BJ Ms. 191, k. 64-66v, 105-124, 308v-364; Ms. 723, k. 167-216v (zob. *Sermo ad clerum in ingressu Petri Wysz*); Ms. 1272, k. 160v-172; Ms. 1587, k. 130v-133; Ms. 1629, k. 333v-336; Ms. 2091, k. 26-29, 33-37, 40v-45, 77v-83; Ms. 2509, k. 57-61, 163-170, 173-176v; Wrocław BUWr Ms. I Q 94, k. 277-282v (zob. *Sermo in susceptione*); Ms. I Q 381, k. 55-94v (zob. *Collatio, Recommendatio*).

Comm. Zawadzki (1979), s. 77-85 i passim; SPTK, t. 4, s. 181.

876/66

— *Sermones sapientiales (de sapientia Dei)*

1409-1417 r., Kraków; wariant tytułu: *Sermones de sapientia, Sermones sapientiae, Oculus conscientiae aut sapientiae*; 114 kazań na różne tematy.

Inc. [Prol.] *In nomine Domini... – O, sapientia, quae ex ore altissimi prodisti attingens a fine usque ad finem...* [Sermo I] *Omnis sapientia a domino Deo est. Eccli. Io [1]. – Creatura rationalis ad suum opificem naturaliter habens respectum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 192, k. 12-339v; Ms. 193, k. 1-274; Ms. 1627, k. 2-235v; Ms. 1629, k. 1-293; Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 818/I, k. 127-137 (fragm.); Ms. 2011, k. 1-209; Wrocław BUWr Ms. I F 750, k. 1-221; Ms. I Q 381, k. 57.

Edd. Stanisław ze Skarbimierza, *Sermones sapientiales...*; Stanislaus de Scarbimieria, *Sermones de sapientia selecti*, red. B. Chmielowska, Varsaviae 2016 (reedycja 16 kazań).

Transl. (fragm.) *700 lat* (1978), s. 83-97; (fragm.) Stanisław ze Skarbimierza, *Mowy wybrane o mądrości...*

Comm. Miaskowski (1899), s. 493; Zawadzki (1979), s. 87-94 i passim; SPTK, t. 4, s. 181; Wielgus (1992), s. 31; Z. Kałuża, *O poetach i poezji w 'Kazaniach sapiencjalnych' Skarbimierczyka. Studium źródłowe*, „PT”, 10 (2004), s. 33-86; Z. Kałuża, *Topos translatio studii w Krakowie po odnowieniu Uniwersytetu*, „PT”, 11 (2005), s. 102-103.

876/67

— *Sermones super Magnificat*

1389 r. (?); wariant tytułu: *Sermones super Cantico Virginis Mariae*; zbiór 11 kazań.

Inc. [1:] *Magnificat anima mea Dominum* [Lc 1, 46]. – *Creator omnium Deus, iustus et misericors...*

Mss. Kraków BJ Ms. 191, k. 191v-223v; Warszawa BN Ms. Lat.F.ch.I.137 (zniszczony).

Comm. Zawadzki (1979), s. 76 i passim; SPTK, t. 4, s. 181; Wielgus (1992), s. 30.

876/68

— *Sermones super Symbolum Nicenum*

1423 r., Kraków; zbiór 51 kazań posiadających *verba thematis* z wersetów *Credo* nicejskiego.

Inc. (zob. wykaz kazań).

Mss. Kraków BJ Ms. 190, k. 1-125v; Kraków Bibl. Kanoników Regularnych Lateraneńskich Ms. 490, k. 1-104; Warszawa BN Ms. Lat.F.v.I.30 (zniszczony).

Comm. Zawadzki (1979), s. 95 i passim; SPTK, t. 4, s. 181.

876/69

— *Soliloquia*

Po 1399 r. (?); kolekcja trzech tekstów – monologów: *Tractatus contemplativus de Corpore Christi per modum soliloquii*, 2. *Soliloquium de transitu Hedvigis, reginae Poloniae*, 3. *Soliloquium de consolatione mortis*.

Inc. [1.] *Confitebor tibi... agnoscit nimis* [Ps 138, 14]. – *Confitebor ore et corde, confitebor tota anima mea et viribus meis...*; [2.] *Purgabit filios Levi* [Mal 3, 3]. – *Domine Deus noster inscrutabilis es! Quis potest cogitare diem adventus tui...*; [3.] *Mirabilia testimonia tua Domine* [Ps 118, 129]. – *In omnibus operibus tuis mirabilis est Dominus...*

Mss. Kraków BJ Ms. 191, k. 89v-105.

Edd. (fragm. – *Soliloquium de transitu Hedvigis Reginae Poloniae*) Stanisław ze Skarbimierza, *Mowy wybrane o mądrości...*, s. 202-218.

Transl. (fragm. – *Soliloquium de transitu Hedvigis Reginae Poloniae*) Stanisław ze Skarbimierza, *Mowy wybrane o mądrości...*, Kraków 1997, s. 203-219.

Comm. Zawadzki (1979), s. 86, s. 192, nr 46; s. 198, nr 95; s. 206, nr 158; SPTK, t. 4, s. 181.

876/70

— *Sermones super Gloria in excelsis*

Ok. 1390 r., Praga; cykl 20 kazań na temat wersetów hymnu *Gloria in excelsis...*

Inc. [Prol.] *In nomine Domini nostri... in quo... sumus. Dulcis symphonia et a saeculo inaudita sanctorum angelorum...* [tekst:] *Ades dies, dies venerabilis...*

Mss. Kraków BJ Ms. 191, k. 145-192v; Berlin SPK Ms. theol. lat. fol. 408, k. 1-46v; Warszawa BN Ms. Lat.F.ch.I.137 (zniszczony).

Edd. Stanislaus de Scarbimiria, *Sermones super 'Gloria in Excelsis'*, wyd. R. M. Zawadzki, Warszawa 1978.

Comm. Zawadzki (1979), s. 71-72 i passim; SPTK, t. 4, s. 181.

876/71

— *Varia opera et dubia*

Zbiór 19 tekstów, zestawiony przez R. Zawadzkiego i obejmujący orzeczenia kazuistyczne, listy, traktaty (m.in. *Expositiones vocabulorum per ordinem alphabeti a sanctis doctoribus* w kodeksie BJ Ms. 191) i jedno kazanie synodalne.

Mss. Kraków BJ Ms. 190, k. 372; Ms. 191, k. 124-144v; Ms. 192, k. 1 (wyklejka); Ms. 404, k. 227; Ms. 1203, k. 309v; Ms. 1272, k. 89-91, 143-147v; Ms. 2014, k. 267-283; Kraków ABKKK Ms. 162, k. 1; Mogiła Arch. i Bibl. klasztoru Cystersów Ms. 627, k. 209-209v; Monachium BSB Ms. 14243, k. 235v-241v.

Comm. Zawadzki (1979), s. 100-105 i passim; SPTK, t. 4, s. 181.

876/72

— (attrib.) *Sermo de assumptione gloriosae virginis Mariae per venerabilem magistrum Sta. de S.*

Wg J. Tříški kazanie autorstwa Stanisława ze Znojma lub Stanisława ze Skarbimierza.

Inc. *Intravit Iesus in quoddam castellum etc. Scribitur Luce 10 [, 38] et legitur in evangelio misse de assumptione virginis gloriose...*

Mss. Berlin SPK Ms. theol. lat. fol. 732, s. 104-113.

Comm. Tříška (1968b), s. 9.

876/73

— (dub.) *Homiliae de vulneribus Redemptoris*

Kazania o Ranach Chrystusa.

Mss. Kraków Bibl. Kanoników Regularnych Lateraneńskich Ms. 490, k. 105-133.

Comm. SPTK, t. 4, s. 181.

876/74

— (dub.) *Questio de indulgentiis*

1396-1400 r., Praga (?); wariant tytułu: *Repetitio de indulgentiis*; kwestia o odpustach.

Inc. *De indulgentiis. Circa materiam indulgentiarum, quae multum necessaria est Christi fidelibus est sciendum primo: Quid sit indulgentia? Unde: indulgentia est auctorisabilis concessio remissibilis poenae peccati a clavium potestate procedens...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Wielgus, *Krytyczna edycja traktatów...*

Edd. Wielgus, *Krytyczna edycja traktatu...*, s. 16-37.

Comm. Tríška (1967), s. 127 (jako authent.); Wielgus, *Krytyczna edycja traktatu...*, s. 5-15 (jako authent.); Zawadzki (1979), s. 111; Wielgus (1992), s. 33 (jako authent.); Spunar (1985), nr 838 (jako Stanisław ze Znojma).

876/75

— (dub.) **Recommendatio novi rectoris**

Ok. 1422 r.; mowa na objęcie urzędu rektora; autorstwo przypisane Jakubowi z Zaborowa (zob. Jakub z Zaborowa, *Recommendatio rectoris: De dignitate officii rectoris*).

Inc. *Considerantes glorificent Deum [1 Pe 2, 12]. – Si Deum auctorem omnium bonorum cognoscimus...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1629, k. 333v-336.

Comm. Zawadzki (1979), s. 82, nr 36; s. 243, nr 442 (jako authent.).

— (dub.) **Revocatur in dubium (zob.)**

877.

Stanisław Stojkovic

(Stojko, Stanislaus Stoyconis de Ksiansch)

XIV w., prawdopodobnie pochodzenia mieszczańskiego; bożogrobiec w klasztorze w Miechowie, w l. 1374-1381 studiował prawo w Perugii i Bolonii, 1381 r. doktor dekretów, od 1382 r. prepozyt klasztoru w Miechowie, w l. 1383-1395 wikariusz generalny bożogrobców; zm. w 1395 r. prawdopodobnie w Miechowie.

Lit. PSB, t. 42, s. 45-47; SPTK, t. 4, s. 214; A. Karbowski, *Miechowici a oświata*, „Muzeum”, 22 (1906), t. 2, s. 429-456; J. Fijałek, *Dominus Bartolus de Saxoferrato eiusque permagna in Polonos auctoritas*, Cracoviae 1914, s. 5-6; Hajdukiewicz (1974), s. 652; T. M. Trajdos, *Miechowici w ziemi przemyskiej za panowania Władysława Jagiełły*, „Folia Historica Cracoviensia”, 4-5 (1997), s. 73-78; R. Skrzyniarz, *Działalność duszpasterska zakonu bożogrobców w średniowiecznym Miechowie*, [w:] *Klasztor w mieście średniowiecznym i nowożytnym*, red. M. Derwich, A. Pobóg-Lenartowicz, Opole 2000, s. 457; R. Skrzyniarz, *Duchowość Zakonu Bożogrobców*, [w:] *Ludzie, Kościół, wierzenia. Studia z dziejów kultury i społeczeństwa Europy Środkowej (średniowiecze – wczesna epoka nowożytna)*, Warszawa 2001, s. 57-59.

877/1

— *Opus sermonum dominicalium*

Koniec XIV w. (ok. 1390 r.), Miechów (?); wariant tytułu: *Sermones dominicales seu postilla; Postilla euangeliorum*; kolekcja kazań niedzielnych i świątecznych na cały rok liturgiczny.

Mss. Warszawa BN Ms. Lat.F.ch.I.38 (zniszczony).

Comm. Brückner (1902-1904), t. 1, s. 15; Kaliszuk (2016), t. 2, cz. 1, s. 136-137.

878.

Stanisław z Wierzbicy

1 poł. XVI w.; studiował na Uniwersytecie Krakowskim (bakałarz sztuk).

878/1

— *Glossae ad Bibliam*

1522-1526 r. (?), Kraków; glosy marginalne i interlinearne do Ewangelii św. Jana, św. Mateusza, Dziejów Apostolskich, Pieśni nad pieśniami i siedmiu listów kanonicznych.

Mss. Kraków BJ Ms. 2303.

Comm. Wielgus (1992), s. 138.

879.

Stanisław z Zaborowa (Zaborowski)

Ur. między 1470-1477 r. w rodzinie szlacheckiej h. Ostoja; od 1490 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, studia ukończył bez dyplomu, ok. 1498 r. pisarz skarbu królewskiego, 1507 r. pisarz skarbu koronego, 1512/13 r. kustosz skarbu koronnego, 1519 r. altarysta ołtarza św. Krzyża w katedrze wawelskiej; zm. w 1530 r.

Lit. SPTK, t. 4, s. 494-495; NK, t. 3, s. 426; DPP, t. 5, s. 148-149; M. Bobrzyński, *Stanisław Zaborowski. Studium z historii literatury politycznej XVI stulecia*, [w:] *Szkice i studia historyczne*, Kraków 1922, t. 2, s. 88-111; Sułkowska-Kurasiowa (1967), s. 161; Hajdukiewicz (1974), s. 772; Michałowska (2007b), s. 346-347; Michałowska (2011), s. 793; H. Litwin, *Stanisława Zaborowskiego życie, sylwetka i traktat*, [w:] S. Zaborowski, *Traktat w czterech częściach o naturze praw i dóbr królewskich oraz o naprawie królestwa i o kierowaniu państwem (Tractatus quadrifidus de natura iurium et bonorum Regis, et de reformatione Regni ac eius reipublicae regimine)*, tłum. H. Litwin, J. Staniszewski, oprac. H. Litwin, Kraków 2005, s. V-LXXVIII; Knoll (2016), s. 277.

879/1

— *Contra malos divites et usuarios tractatus*

Traktat teologiczno-moralny przeciwko lichwie.

Edd. princ. Kraków, Florian Ungler, 1512.

Comm. SPTK, t. 4, s. 494-495; M. Bukała, *Contra malos divites et usurarios (1512) by Stanisław Zaborowski: the Problem of Usury and Renaissance Thought*, LO-EWE-Schwerpunkt „Aussergerichtliche und gerichtliche Konfliktlösung” Arbeitspapier, 21 (2015).

879/2

— *De celibatu christianorum et presertim sacerdotum ac virginum*

Traktat teologiczny o celibacie.

Edd. princ. Kraków, Florian Ungler, 1529.

Comm. SPTK, t. 4, s. 495.

879/3

— *Grammatices rudimenta seu octo partium orationis examen*

Traktat o gramatyce łacińskiej.

Edd. princ. *Grammatices rudimenta seu octo partium orationis examen*, Kraków 1518; liczne wydania z XVI w.

Comm. SPTK, t. 4, s. 495; M. Cytowska, *Od Aleksandra do Alwara. Gramatyki łacińskie w Polsce XVI w.*, Wrocław 1968; S. Urbańczyk, *Świadomość teoretyczna Stanisława Zaborowskiego, gramatyka XVI wieku*, [w:] *Prekursorzy słowiańskiego językoznawstwa porównawczego*, red. H. Orzechowska, M. Basaj, Wrocław 1987, s. 39-48.

879/4

— *Ordo missae*

Przed 1512 r., Kraków; wariant tytułu: *Ordo missae secundario diligentissime correctus cum notabilibus et glossis sacri canonis noviter additis, Ordo missae secundum institutionem sacrosanctae Ecclesiae Romanae*; przeróbka liturgicznego podręcznika Jana Burcharda, *Ordo servandus... in celebratione missae, Romae* 1502.

Edd. princ. Kraków, Florian Ungler, 1512; Kraków, Matthias Scharffenberg, 1529.

Comm. SPTK, t. 4, s. 495; P. Sczaniecki, *Służba Boża w dawnej Polsce. Studia o Mszy św.*, seria 2, Poznań 1966, s. 129-134, 148, 151.

879/5

— *Orthographia seu modus recte scribendi et legendi polonicum idioma quam utilissimus*

Podręcznik ortografii polskiej.

Edd. princ. *Orthographia seu modus recte scribendi et legendi Polonicum idioma quam utilissimus*, Kraków 1513; liczne wydania z XVI w.

Facs. *Orthographia seu modus recte scribendi et legendi polonicum idioma quam utilissimus*, Kraków 1882; *Orthographia seu modus recte scribendi et legendi polonicum idioma quam utilissimus*, Warszawa 1882; *Die altpolnischen Orthographien des 16. Jahrhundert*, wyd. S. Urbańczyk, R. Olesch, Köln-Wien 1983, s. 51-115.

Edd. *Die altpolnischen Orthographien...*, s. 7-29, 51-115; (fragm.) Wydra, Rzepka (2004), s. 315-317.

Transl. A. Kucharski, *Księdza Stanisława Zaborowskiego 'Ortografija polska' z łacińskiego na polski język przełożona z przydaniem uwag tłómacza*, Warszawa 1825.

Comm. SPTK, t. 4, s. 495; J. Balázs, *Der Einfluss des polnischen Humanismus auf die Ausbildung der polnischen und ungarischen Nationalgrammatik*, [w:] *La Renaissance et la Réformation en Pologne et en Hongrie (1450-1650)*, red. G. Székely, E. Fügedi, Budapest 1963, s. 289-312; Cytowska, *Od Aleksandra do Alwara...*; S. Urbańczyk, *Stanisław Zaborowski und seine Orthographie*, [w:] *Die altpolnischen Orthographien...*; s. 7-29; S. Urbańczyk, *Dwa staropolskie traktaty ortograficzne*, „StPol”, 14-15 (1986-1987), s. 313-320; Urbańczyk, *Świadomość teoretyczna...*, s. 39-48; W. Wydra, *Na marginesie najnowszej edycji 'Ortografii' Stanisława Zaborowskiego*, „SO”, 43 (1986), s. 226-231; W. Decyk-Zięba, *Ortografia Stanisława Zaborowskiego*, „Poradnik Językowy”, 2014, nr 5, s. 101-109.

879/6

— *Tractatus de natura iurium et bonorum regis et de reformatione Regni ac eius Reipublicae regimine*

1490-1504 r.; traktat prawny dotyczący reformy finansów królewskich/ państwowych.

Inc. *Gemitus et planctus pauperum plurimus...*

Edd. princ. *Tractatus de natura iurium et bonorum regis et de reformatione Regni ac eius Reipublicae regimine*, Kraków, Jan Haller, 1507.

Edd. S. Zaborowski, *Tractatus de natura iurium et bonorum regis et de reformatione Regni ac eius Reipublicae regimine*, wyd. M. Bobrzyński, Cracovia 1878 (SPPP V), s. 17-91; S. Zaborowski, *Traktat w czterech częściach o naturze praw i dóbr królewskich oraz o naprawie królestwa i o kierowaniu państwem (Tractatus quadrifidus de natura iurium et bonorum Regis, et de reformatione*

Regni ac eius reipublicae regimine), tłum. H. Litwin, J. Staniszewski, oprac. H. Litwin, Kraków 2005, s. 1-308.

Transl. Zaborowski, *Traktat w czterech częściach...*, s. 2-309.

Comm. M. Bobrzyński, *Stanisław Zaborowski. Studium z historii literatury politycznej XVI stulecia*, [w:] tegoż, *Szkice i studia historyczne*, Kraków 1922, t. 2, s. 88-111; SPTK, t. 4, s. 494; A. Klinger, *Stanisława Zaborowskiego program naprawy Rzeczypospolitej*, Zielona Góra 1987; Zaborowski, *Traktat w czterech częściach...*, s. XIX-LXXXVIII.

880.

Stanisław z Zawady

(Stanislaus de Zawad, Savada, Zawatha alias de Piskowice, Pyczkowice, Piczkowicze)

Ur. w Zawadzie koło Pyskowic, pod Gliwicami, syn Andrzeja; od 1436 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1440 r. bakałarz, 1444 r. magister sztuk, odbył studia teologiczne, ok. 1450 r. bakałarz biblijny, przed 1467 r. doktor teologii, 1460 r. prepozyt Collegium Maius, odbył studia teologiczne, ok. 1464 r. bakałarz, 1467 r. doktor teologii, w l. 1450/51 i 1460/61 dziekan Wydziału Sztuk, 1478 r. dziekan Wydziału Teologii, w l. 1478 i 1478/79 r. rektor Uniwersytetu Krakowskiego, w l. 1444-1483 kanonik w kolegiacie św. Floriana na Kleparzu; zm. w Krakowie w 1491 r.

Lit. PSB, t. 42, s. 96-97; SPTK, t. 4, s. 182-183; W. Szelińska, *Dwa testamenty Jana Dąbrówki*, „Studia i Materiały z Dziejów Nauki Polskiej” seria A, 3 (1962), s. 25; M. Szafarkiewicz, *Stanisław z Zawady. Rys biograficzny*, „Acta Mediaevalia”, 4 (1983), s. 83-96; Wielgus (1992), s. 114-124; M. Markowski, *Pierwsi bakałarze i doktorzy teologii Uniwersytetu Krakowskiego*, „PT”, 6-7 (1997), 254, 275-276, 297; Knoll (2016), s. 507.

880/1

— *Commentum super Genesim*

Lata 60. i 70. XV w. (część 2 – 1468 r.), Kraków; wariant tytułu: *Expositiones libri Geneseos cum quaestionibus et dubiis*; komentarz do Ks. Rodzaju w dwóch częściach, cz. 1 obejmuje komentarz do prologów i Ks. Rodzaju 1, 1-23, cz. 2 obejmuje komentarz do Ks. Rodzaju 1, 24-50, 25.

Inc. [cz. 1, *Recommendatio Sacrae Scripturae*:] *In principio creavit Deus caelum et terram. Iam magis in speciali accedendo ad sublimis scientiae fastigium, laudem et recommendationem, applicabo sermonem ad illa, quae prologus et textum...* [Expositio Prol. 1:] *Frater Ambrosius. – Epistola ista, ut animadvertimus et sensibus palpitamus, beati Hieronymi, praeponitur toti sacrae Scripturae tamquam prologus seu prohemium generale ad ipsam introductionem. Eti dicitur ob hoc prohemium galeatinum...* [cz. 2:] *Dixit quoque Deus: producat*

terra animam viventem in genere suo... Post longum tractatum V dierum. – Hic describitur opus 6e diei in qua terra ornata est diversis animalibus...

Mss. Kraków BJ Ms. 1358, k. 1-567 (cz. 1); Ms. 1429, k. 1-636 (cz. 2).

Edd. (fragm.) M. Szafarkiewicz, *Uwagi dotyczące edycji krytycznej wybranych kwestii z komentarza do Księgi Rodzaju cz. 1 Rękopis BJ Ms 1358, kk. 136v-141v Stanisława z Zawady*, „Acta Mediaevalia”, 2 (1974), s. 307-318; (fragm.) M. Szafarkiewicz, *Edycja wybranych kwestii ‘Komentarza do Księgi Rodzaju’ (cz. 1) Stanisława z Zawady*, „Acta Mediaevalia”, 3 (1978), s. 118-141; (fragm.) M. Szafarkiewicz, *Czwarty dzień stworzenia wg ‘Komentarzy do księgi Rodzaju’ Stanisława z Zawady i Henryka z Hesji*, „Acta Mediaevalia”, 5 (1989), s. 148-243.

Comm. Stegmüller RB, nr 7699; S. Wielgus, *XV-wieczny komentarz Stanisława z Zawady do księgi Rodzaju*, „Acta Mediaevalia”, 2 (1974), s. 121-188; Szafarkiewicz, *Uwagi dotyczące edycji krytycznej...*, s. 301-306; SPTK, t. 4, s. 183; Wielgus (1992), s. 116-124.

880/2

— (attrib.) *Principium in Bibliam*

Ok. 1451 r., Kraków; wstęp do Pisma Św.

Mss. Kraków BJ Ms. 2302, k. 228v-231v.

Comm. Markowski (1965a), s. 195-196 (jako attrib.); SPTK, t. 4, s. 183; Szafarkiewicz, *Stanisław z Zawady...*, s. 91 (jako attrib.); Wielgus (1992), s. 124.

880/3

— (attrib.) *Quaestiones et notae theologicae*

Ok. 1463-1465 r., Kraków; *principia* do ks. *Sentencji* (w rękopisie BJ Ms. 2302).

Mss. Kraków BJ Ms. 1704, k. 445-454; Ms. 2302, k. 106-129v, 129v-130v.

Comm. Markowski (1965a), s. 195-196 (jako attrib.); SPTK, t. 4, s. 183; Szafarkiewicz, *Stanisław z Zawady...*, s. 91 (jako attrib.)

881.

Statuta vel praecepta scholarium

XV w.; fragment dydaktycznego anonimowego wiersza żakowskiego znanego jako *Statuta vel praecepta scholarium*, *Regimen scholarium* lub *Scolaris* w wersji polsko-łacińskiej.

Inc. *Ne graventur nimium per studium scolares...*

Mss. Kielce BWSD Ms. 29/11 (luźna karta).

Facs. K. Bracha, *Statuta vel praecepta scholarium: przyczynek do dziejów najstarszej szkoły w Kielcach w XV w.*, „Studia Muzealnictwo-Historyczne”, 3 (2011), fot. 1.

Edd. J. Wolny, *Inventaire des manuscrits théologiques médiévaux de la Bibliothèque du chapitre à Kielce*, „Med.Philos.Pol.”, 16 (1971), s. 55; K. Bracha, *Statuta vel praecepta scholarium...*, s. 31.

Comm. Bracha, *Statuta vel praecepta scholarium...*, s. 31-51.

882.

Stefan z Czerska

(Stefan Mladota)

Ur. w Czersku na Mazowszu; studiował na Uniwersytecie Praskim, 1387 r. bakałarz, 1391 r. magister sztuk, wykładał na Wydziale Sztuk w Pradze, od 1392 r. studiował prawo, 1395 r. bakałarz, 1400 r. licencjat dekretów, po 1401 r. w Krakowie, wykładał prawo kanoniczne na Uniwersytecie Krakowskim, 1406 r. proboszcz w Nowym Mieście Korczynie, od 1407 r. proboszcz w Przemankowie, przebywał w otoczeniu króla Władysława Jagiełły; zm. w 1422 r.

Lit. PWPUJ, s. 393-394; Seńko (1995), s. 247; J. Krzyżaniakowa, *Profesorowie krakowscy na uniwersytecie w Pradze – ich mistrzowie i koledzy*, [w:] *Cracovia – Polonia – Europa. Studia z dziejów średniowiecza ofiarowane Jerzemu Wyrozumskiemu w sześćdziesiątą piątą rocznicę urodzin i czterdziestolecie pracy naukowej*, Kraków 1995, s. 515; Ożóg (2004), s. 33, 54, 271.

882/1

— (współaut.) *Quaestiones factae per magistrum Stephanum et Petrum episcopum Cracoviensem* (zob. Piotr Wysz z Radolina)

883.

Stefan Palecz

(Stephanus de Palecz, Štěpán z Pálče)

Ur. ok. 1370 r.; studiował na Uniwersytecie Praskim, 1390 r. bakałarz, 1396 r. magister sztuk, 1399/1400 r. dziekan Wydziału Sztuk, 1400 r. rektor Uniwersytetu Praskiego, studiował teologię na Uniwersytecie Praskim, 1403 r. *baccalaureus formatus*, 1411 r. magister teologii, 1412 r. dziekan Wydziału Teologicznego, pleban kościoła św. Piotra i Pawła w Kutnej Horze, w 1413 r. po opuszczeniu Uniwersytetu Praskiego przebywał w Litomyślu, uczestnik soboru w Konstancji; w l. 1417-1421 w Krakowie, następnie w Gnieźnie, kanonik gnieźnieński i lektor teologii w szkole katedralnej, od 1421 r. archidiacon kaliski; zm. w 1423 r.

Lit. SPTK, t. 3, s. 288-292; J. Korytkowski, *Prałaci i kanonicy katedry metropolitalnej gnieźnieńskiej od roku 1000 aż do dni naszych*, Gniezno 1883, t. 3, s. 188; Franz (1898), s. 46-47; Fijałek (1898), s. 102-106; Fijałek (1900a), t. 1, s. 258, 304, 342-343; R. Palacz, *Stefan Palecz*, MSZHFSS, 8 (1967), s. 93-124;

Tříška (1967), s. 101-104; J. Tříška, *Sententiarum Pragenses*, „Med.Philos.Pol.”, 13 (1968), s. 108; Hajdukiewicz (1974), s. 497; P. Kadlec, *Czeska katolicka emigracja okresu husytyzmu na ziemiach polskich i na Śląsku*, „Zeszyty Naukowe KUL”, 19 (1976), z. 4, s. 27-36; Spunar (1985), s. 326-340; Wielgus (1992), s. 36-37; P. Soukup, *Poznámky ke kazatelskému dílu mistrů Mařika Rvačky a Štěpána z Pálče*, [w:] *Česko-polské kazatelské vztahy ve středověku*, red. K. Bracha, M. Nodl, „Colloquia Mediaevalia Pragensia”, 16 (2016), s. 43-61; Knoll (2016), s. 244, 251-252.

883/1

— *Antihus*

Traktat antyhusycki.

Inc. *Jesu Christi servus et suae legis discipulus. Vitam eius imitando legem ipsius studet...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Tříška (1967); Spunar (1985).

Edd. J. Sedlák, *Mgri Stephani de Páleč Antihus*, „Hlídka”, 29 (1912).

Comm. Tříška (1967), s. 103; SPTK, t. 3, s. 290; Spunar (1985), nr 921.

883/2

— *Argumenta de universalibus realibus*

Przed 1405 r.; uzupełnienia do kwestii: *Utrum universalialia habeant solum nude pure esse* oraz *Utrum universale sit aliquid extra animam*.

Inc. *Primo: Deus scit Sorti et non solum Sorti inesse humanitatem...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Spunar (1985).

Edd. F. Šmahel, *Ein Disputationsbefehl aus der Blützeit des Prages Universalienstraites: Argumenta de universalibus realibus magistri Stephani Palecz*, „StMed”, 19 (1978), z. 2, s. 168-173.

Comm. SPTK, t. 3, s. 291; R. Palacz, *Le Positio de universalibus d'Étienne de Palecz*, „Med.Philos.Pol.”, 14 (1970), s. 113-129; Spunar (1985), nr 916.

883/3

— *Articuli 42 ex processu M. Iohannis Hus Constantiae formulati*

1414/1415 r., Konstancja; wariant tytułu: *Articuli 42 Ioannis Hus, quos tenet Constantiae contra concilium*; artykuły zawarte w traktacie Jana Husa *Responsiones ad articulos Palecz*.

Inc. *Ecclesia catholica sive universali est omnium predestinatorum dumtaxat...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. 6088 (dawniej Mil. II 35), k. 261-262.

Comm. Spunar (1985), nr 927; S. Kądzielski, W. Mrozowicz, *Catalogus codicum Medii Aevi manuscriptorum qui in Bibliotheca Universitatis Wratislaviensis as-*

servantur signa 6055-6124 comprehendens (Codices Milichani, vol. 1), Wratislaviae 1998, s. 124.

883/4

— *Contra communionem sub utraque et parvulorum*

Traktat antyhusycki.

Inc. *Ecclesia universalis non potest errare, quia Spiritu sancto gubernatur, qui est Spiritus veritatis. Hoc enim promisit Spiritus discipulis Iohannis XVI dicens...*

Mss. Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 824/I, k. 86v-94v; Brno Knihovna Masarykovy univerzity Ms. R. 368, k. 4-6v.

Comm. Tříška (1969), s. 40 (jako Stefan Palecz); SPTK, t. 3, s. 290 (jako Stefan Palecz), s. 533 (jako Maurycy Rwaczka).

883/5

— *Contra quattuor articulos Husitarum*

1420-1421 r., Królestwo Polskie; wariant tytułu: *Tractatus contra quattuor articulos Hussitarum; Tractatus contra Wiclefistas et Hussitas heresiarchas*; antyhusycki traktat polemiczny, złożony z trzech części: *De auctoritate Romane ecclesie, De clavibus ecclesie, De portis inferi* (w dwóch wersjach); ostatnia część występowała także osobno pod tytułami: *Replicatio contra tractatum Wicleffistarum; Tractatus de portis inferi; De quattuor portis Ecclesiae contra Hussitas*.

Inc. *Quia teste beato Augustino... Ideo ego Stephanus Palecz, minimus professorum, archidiaconus Calissiensis, ad laudem benedictae trinitatis... lector ordinarius in eadem ecclesia Gnesnensi, circa materiam capituli XVIIti [Mt], tres collegi tractatulos, unum de auctoritate Romane ecclesie... secundum de clavibus regni celorum... tertium de portis inferni, id est quattuor articulis erroneis... [cz. 1:] Tu es Petrus... [Mt 16, 18]. Exploraturus Christus fidem apostolicam... [cz. 2:] Tibi dabo claves regni celorum... [Mt 16, 19] licet omnes apostoli pari consorcio... [cz. 3, wersja 1:] Omnes et singuli catholici per totam diffusi christianitatem coguntur asserere et tenere et docmatizare... [cz. 3, wersja 2:] Portae inferi non praevalebunt eum Mt. XVIo. – Auctoritas ecclesie tanta est quod artat omnes fideles suo decreto et constitutione... et non tenendum quia ipsa reprobat et non tenet teste beato Augustino in libro de fide christiana sic dicente: catholica ecclesia per orbem diffusa...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Tříška (1967); Spunar (1985).

Comm. Fijałek (1898), s. 104; Tříška (1967), s. 103; SPTK, t. 3, s. 290; Spunar (1985), nr 923.

De quattuor portis Ecclesiae contra hereticos, zob. Contra quattuor articulos Husitarum

883/6

— *Disputationes confusionum*

Wariant tytułu: *Disputata confusionum*; traktat polemiczny.

Inc. *Quaeritur, quid sit subiectum in confusionibus...*

Mss. Praga NK Ms. X. H. 9, k. 76-92.

Comm. Tržíška (1967), s. 101; SPTK, t. 3, s. 291; Spunar (1985), nr 918.

883/7

— *Errores quos ponit Hus in suo tractatu 'Quidamon'*

1414-1415 r., Konstancja (?); traktat polemiczny.

Inc. *Primo, quod si papa, episcopus vel prelatus est in peccato mortali, tunc est papa, episcopus vel prelatus. Negat illum articulum esse erroneum, insanum...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Spunar (1985).

Comm. Spunar (1985), nr 928.

883/8

— *Excerpta de iure ecclesiastico et de scriptis SS. Patrum*

Traktat teologiczny.

Inc. *Mali a bonis separari penitus non possunt. Ieronimus in librum Iudicum monet me...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Spunar (1985).

Edd. J. Sedlák, *Pálčovy informace pro děkana kouřimského Pavla*, „Hlídka”, 37 (1920), s. 7.

Comm. Spunar (1985), nr 937.

883/9

— *Lectura super epistolam ad Romanos*

Wariant tytułu: *Postilla super epistolam ad Romanos*; komentarz do Listu do Rzymian.

Inc. *Romani sunt in partibus Italiae...*

Mss. Praga Knih. kap. Ms. B XLIII.2, k. 1-171v; Praga NK Ms. X. F. 1, k. 1-127.

Comm. Tržíška (1967), s. 102; SPTK, t. 3, s. 290; Spunar (1985), nr 930; Wielgus (1992), s. 37

883/10

— *Lectura super 1 Cor.*

Wariant tytułu: *Postilla super 1 Cor.*; komentarz do 1 Listu do Koryntian.

Inc. *Paulus vocatus* [1 Cor 1, 1]. *Determinacio in epistola ad Romanos de unitate membrorum ecclesie...*

Mss. Praga Knih. kap. Ms. B XLIII.2, k. 171v-175v; Praga NK Ms. X. F. 1, k. 127-253v.

Comm. Tríška (1967), s. 102 (jako authent.); SPTK, t. 3, s. 290 (jako dub.); Spunar (1985), nr 931 (jako authent.); Wielgus (1992), s. 37 (jako dub.).

883/11

— **Nota ad responsionem rectoris Universitatis Cracoviensis**

1421 r.; wariant tytułu: *Responsiva Cracoviensis*; krótka nota antyhusycka.

Inc. *Nota diligenter. Nota, si in auctoritatum exposicionibus...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Spunar (1985).

Edd. J. Prokeš, *Husitica vatikánské knihovny*, Praha 1928, s. 24.

Comm. Spunar (1985), nr 917.

883/12

— **Notabilia de oratione**

Przed 1423 r., Kraków (?); notabilia scholastyczne; notatnik treści kazuistyczno-rytualnej i moralnej, przepisany w 1438 r. przez studenta krakowskiego; wg P. Spunara autorem mógł być także uczeń Stefana Palecza.

Inc. *Quare et propter que homo in ecclesia Dei deberet orare Deum etc. Nota hic, quod homo habet tria officia hic in ecclesia...*

Mss. Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 824/I, k. 80v-86v.

Comm. Fijałek (1898), s. 104-105, przyp. 1; Spunar (1985), nr 926.

883/13

— **Oratio de maturanda Ecclesia emendatione**

1417 r., Konstancja; wariant tytułu: *Sermo in Concilio Constantiensi facta*; *Sermo Resistite fortes in fide*; *De maturanda ecclesia reformatione*; kazanie wygłoszone w czasie soboru w Konstancji.

Inc. *Resistite fortes in fide. Scribitur 1 Petr. 5 [, 9] et in epistola hodierna. – Reverendissimorum patrum et virorum celeberrimorum et doctissimorum cetum conspiciens, in quorum presencja predicaturus consisto...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Spunar (1985).

Edd. H. v. der Hardt, *Magnum oecumenicum Constantiense Concilium de universali ecclesiae reformatione, unione et fide*, t. 1, Francofurti et Lipsiae 1698, kol. 824-847; J. D. Mansi, *Sacrorum conciliorum nova et amplissima collectio...*, t. 28, Venetiis 1785, kol. 577-593; Fijałek (1900a), t. 1, s. 367-369.

Comm. Fijałek (1898), s. 104; Tríška (1967), s. 103; Tríška (1968b), s. 9; SPTK, t. 3, s. 289-290 (jako trzy osobne teksty); Spunar (1985), nr 929.

883/14

— **Quaestio: Utrum ad hoc...**

1400-1404 r.; wariant tytułu: *Posicio in aula*; kwestia filozoficzna.

Inc. *Utrum ad hoc, quod operacio est bona moraliter, fides recta intencione ordinans in finem ultimum requiratur...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1700, k. 34-35v [Spunar: k. 17v-18].

Comm. Fijałek (1898), s. 106; Tříška (1967), s. 102; SPTK, t. 3, s. 290; Spunar (1985), nr 909.

883/15

— **Quaestio: Utrum de necessitate salutis...**

Po 1396 r., Praga (?); wariant tytułu: *Posicio magistri Stephani Palecz*; kwestia filozoficzna.

Inc. *Utrum de necessitate salutis sit hominem confiteri soli presbytero sua peccata...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Tříška (1967); Spunar (1985).

Comm. Tříška (1967), s. 102; SPTK, t. 3, s. 290; Spunar (1985), nr 907.

883/16

— **Quaestio: Utrum Deus qui creavit mundum sensibilem.**

Ok. 1411 r.; wariant tytułu: *Quaestio de creatione mundi*; kwestia filozoficzna.

Inc. *Utrum deus, qui creavit mundum sensibilem in primo instanti temporis, potuit ipsum prius producere et communicare creanciam alicui creature...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Spunar (1985).

Edd. R. Beer, *Wiclif's Latin Works*, t. 12, London 1891, s. 223; B. Ryba, *Magistri Johannis Hus Quodlibet – Disputationes de Quolibet Pragae in Facultate Artium Mense Ianuario anno 1411 habitae*, Pragae 1948, s. 57-61.

Comm. Tříška (1967), s. 102; SPTK, t. 3, s. 290; Spunar (1985), nr 912.

883/17

— **Quaestio: Utrum Deus super mundum...**

Wariant tytułu: *Quaestio de mundi archetypo*; kwestia filozoficzna.

Inc. *Utrum Deus super mundum archetypum seu multitudinem idearum, que sunt rationes et cause rerum mundi sensualis, eternaliter dominetur...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Spunar (1985).

Comm. Tříška (1967), s. 102; SPTK, t. 3, s. 291; Spunar (1985), nr 913.

883/18

— *Quaestio: Utrum omne dependens...*

Wariant tytułu: *Quaestio de esse aeterno*; kwestia filozoficzna.

Inc. *Utrum omne dependens habeat esse aeternum in prima causa...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Spunar (1985).

Comm. Tříška (1967), s. 101; SPTK, t. 3, s. 291; Spunar (1985), nr 914.

883/19

— *Quaestio: Utrum sub pena peccati...*

Ok. 1408 r.; wariant tytułu: *Quaestio de peccato mortali*; kwestia teologiczna.

Inc. *Utrum sub poena peccati mortalis semper sit exsequendum, quod consciencia dictat esse faciendum...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Tříška (1967); Spunar (1985).

Comm. Tříška (1967), s. 102; SPTK, t. 3, s. 290; Spunar (1985), t. 1, nr 911.

883/20

— *Quaestio: Utrum universale sit aliquid extra...*

Przed 1398 lub w 1403 r.; kwestia filozoficzna.

Inc. *Utrum universale sit aliquid extra animam praeter operationem intellectus...*

Mss. Wiedeń ÖNB Ms. 4483, k. 61v-67.

Comm. SPTK, t. 3, s. 291; F. Šmahel, *Circa universalialia sunt dubitationes non paucae. Studie a texty k pražskému sporu o universalialia realia, cz. 2: Palčvova kwestie Utrum sit aliquid extra animam preter operationem intellectus in MS. Wien ÖNB 4483, „Filosofický časopis”, 18 (1970), s. 931-935; Spunar (1985), nr 910.*

883/21

— *Quaestio: Utrum universalialia habeant...*

Przed 1398 r., Praga; wariant tytułu: *Posicio, quam in quolibet determinavit; Posicio de universalibus, Quaestio de universalibus*; kwestia filozoficzna.

Inc. *Utrum universalialia habeant solum nudum et purum esse [vel: nude et pure esse] in intellectu divino vel preter operationem intellectus creati subsistant realiter in propria forma...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Tříška (1967, 1968b); Spunar (1985).

Edd. (fragm.) *Joannis Wycliff Miscellanea philosophica*, t. 2, London 1905, s. 173n. (jako tekst autorstwa J. Husa); R. Palacz, *La 'Positio de universalibus' d'Étienne de Palecz*, „Med.Philos.Pol.”, 14 (1970), s. 116-129.

Comm. Tříška (1967), s. 101; Tříška (1968b), s. 9; SPTK, t. 3, s. 291; Spunar (1985), nr 908.

883/22

— *Replicatio contra Quiddamistas*

1413 r.; wariant tytułu: *Replicatio contra Quidamistarum; Contra reprehensionem consilii octo doctorum; Tractatus magistri Palecz, contra quem M. Hus replicam fecit ut supra; Responsio ad duas quasdam replicationses pertinaciter et falsissime factas contra consilium doctorum catholicorum*; traktat polemiczny.

Inc. *In primis ponunt, quod fundamentum doctorum, supra quod fundant omnia sua scripta et consilia...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Tríška (1967); Spunar (1985).

Edd. C. Höfler, *Concilia Pragensia 1353-1413. Prager Synodal-Beschlüsse*, Prag 1862, s. 99-110; J. Loserth, *Beiträge zur Geschichte der hussitischen Bewegung. IV. Die Streitschriften und Unionsverhandlungen zwischen den Katholiken und Hussiten in den Jahren 1412 und 1413*, „Archiv für österreichische Geschichte”, 75 (1889), s. 244-361.

Comm. Tríška (1967), s. 102; SPTK, t. 3, s. 289; Spunar (1985), t. 1, nr 920.

— *Responsiones et abiectioes et picturas Hus, zob. (attrib.) Contra tabulas Nicolai de Dresda*

883/23

— *Sermo ad clerum*

1420 r.; kazanie.

Inc. *Iuxta exigenciam temporis iam currentis...*

Mss. Watykan BAV Ms. Vat.lat. 4150, k. 108-109v.

Comm. Spunar (1985), nr 934.

883/24

— *Sermo contra duos articulos Wickleff*

Po 12 VI 1412 r.; wariant tytułu: *Contra duos articulos Vicleph (XIII et XXXIV) sermo*; kazanie antyhusyckie, wg P. Spunara mogło to być kazanie synodalne.

Inc. *Si spiritus vivimus, spiritu et ambulemus, scribitur ad Gallatas Vto [25] et in epistola dominice iam currentis. – Reverendi patres, magistri et domini honorandi ac ceteri fratres in Christo dilectissimi. Quia sumus advene id est aliunde venientes...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Tríška (1967), Spunar (1985).

Edd. J. Sedlák, *Několik tekstů z doby husitské*, „Hlídky”, 28 (1911).

Comm. Tríška (1967), s. 103; SPTK, t. 3, s. 290; Spunar (1985), nr 933.

883/25

— *Sermo de assumptione beatae Mariae Virginis ad clerum*

1407 r., Praga; kazanie o Wniebowzięciu NMP.

Inc. *Sedens secus pedes Domini Luc. 10o [39]. Sancta mater ecclesia virginem Mariam... Reverendi patres et domini. Gloriosam Genitricis Dei Virginis Mariae assumptionem...***Mss.** Praga NK Ms. I. C. 12, k. 255-256v; Ms. I. D. 29, k. 336v-341v; Ms. VIII. F. 2, k. 113v-120.**Comm.** Tržiška (1967), s. 103; SPTK, t. 3, s. 290; Spunar (1985), nr 932.

883/26

— *Sermo de Epiphania*

Kazanie na święto Objawienia Pańskiego.

Inc. *Apertis thesauris suis... Mat. 4 [2, 11]. – Verbum propositum predicatori...***Mss.** Praga NK Ms. VIII. F. 2, k. 120v-130v.**Comm.** Tržiška (1967), s. 103; SPTK, t. 3, s. 290; Spunar (1985), nr 935; Wielgus (1992), s. 37.

883/27

— *Sermo in missa universitatis factus*Wariant tytułu: *Sermo Spiritus Domini replevit orbem*; kazanie wygłoszone na Uniwersytecie Praskim.**Inc.** *Spiritus Domini replevit orbem terrarum... Sap. 1o [7]. – Sancta mater ecclesia hiis diebus adventum...***Mss.** Praga NK Ms. VIII. F. 2, k. 131-145v.**Comm.** Tržiška (1967), s. 103; SPTK, t. 3, s. 290; Spunar (1985), nr 915.

883/28

— *Tractatus breves pro domino Paulo, plebano in Planan*

Cztery krótkie traktaty antyhusyckie.

Inc. 1. *Contra communicantes sub utraque specie. – Multi propter erroneam Sacre Scripture non dico intelligenciam sed opinionem...* 2. *Contra yconomachos id est inpugnatores sacrorum ymaginum. – Hinc quia ex divinis eloquiis fides confitetur catholica hominem esse creatum ad ymaginem Dei...* 3. *Contra laycos anferentes bona temporalia a viris ecclesiasticis et sacerdotibus. – Quamvis in nulla umquam lege vel secta...* 4. *Contra Wycleffistas, qui dicunt quod malicia sacerdotum impedit efficacium sacramentorum. – Quamquam Samaritanus clero ecclesiastico pro fidelium regimine...***Mss.** Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Spunar (1985).

Edd. J. Sedlák, *Pálčovy informace pro děkana kouřimského Pavla*, „Hlídká”, 37 (1920), s. 7, 69-72.

Comm. Spunar (1985), nr 922.

883/29

— *Tractatus de Romana Ecclesia*

1412 r.; wariant tytułu: *Tractatulus de ecclesia; Pulchra dicta; De aequivocatione nominis ecclesia*; traktat polemiczny.

Inc. *Quia in equivocacione huius nominis ecclesia...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Tříška (1967); Spunar (1985).

Edd. J. Loserth, *Beiträge zur Geschichte der husitischen Bewegung*, „Archiv für österreichische Geschichte”, 55 (1877), s. 340-342; *Mgri Stephani de Pálež ‘De aequivocatione nominis ecclesia’*, wyd. J. Sedlák, „Hlídká”, 29 (1912).

Comm. Fijałek (1898), s. 103; Tříška (1967), s. 102; SPTK, t. 3, s. 289; Spunar (1985), nr 924.

883/30

— *Tractatus gloriosus*

Wariant tytułu: *Tractatus contra M. Iohannem Hus editus*; traktat polemiczny.

Inc. *Cum in nullis scholis aliis quam in theologicis periculosius erratur...*

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Spunar (1985).

Edd. Loserth, *Beiträge zur Geschichte...*, s. 333-339.

Comm. Fijałek (1898), s. 103; Tříška (1967), s. 102; SPTK, t. 3, s. 289; Spunar (1985), nr 919.

883/31

— (niezachowany) *Dissertatio de communione de utraque specie*

1418-1424 r.; traktat o komunii św. pod dwiema postaciami.

Mss. Warszawa BN Ms. Lat.F.ch.I.211, k. 245v-257 (zniszczony).

Comm. Spunar (1985), nr 925.

883/32

— (niezachowany) *Lectura super duos libros ‘Sententiarum’*

Komentarz do dwóch ksiąg *Sentencji* Piotra Lombarda; tytuł znany z katalogu bibliotecznego.

Comm. Tříška (1968b), s. 10; Spunar (1985), nr 939.

883/33

— (niezachowany) *Recommendacio theologie*

Tytuł wymieniony w katalogu bibliotecznym.

Comm. Tříška (1968b), s. 10; Spunar (1985), nr 940.

883/34

— (attrib.) *Contra tabulas Nicolai de Dresda*Wariant tytułu: *Contra Tabulas veteris et novi coloris Nicolai de Dresden*; traktat antyhusycki złożony z dwóch części: 1. *Contra 21 errores Hussitarum* i 2. *Responsiones et obiecciones ad picturas Hus*.**Inc.** *Hec sunt collecta et excerpta ex summa Benedicti abbatis Massilie super capitulo Firmiter credimus...*, [cz. 2:] *Ex tractatuli prescripti materia tamquam ex quodam fundamento posito faciliter solvi possunt obiecciones et argumenta Wiclephistarum et Hussitarum...***Mss.** Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Spunar (1995).**Edd.** K. Chytíl, *Antikrist v naukách a umění středověku*, Praha 1916, s. 237-238.**Comm.** Tříška (1967), s. 103; SPTK, t. 3, s. 290; Spunar (1995), nr 412.

883/35

— (dub.) *De compositione hominis*Wykład praski; tekst zidentyfikowany jako Ioannes Wyclif, *De compositione hominis* (Catalogus BJ).**Inc.** *Tria movent me tractare materiam de compositione hominis ex suis qualificativis principiis...***Mss.** Kraków BJ Ms. 848, k. 51-72.**Comm.** Fijałek (1898), s. 105 (jako authent.); SPTK, t. 3, s. 291 (jako authent.); Catalogus BJ, t. 6, s. 368.

883/36

— (dub.) *Expositio in I-XV capitula tractatus 'De universalibus' Iohannis Wyclif*

Przed 1397 r.; komentarz do traktatu Jana Wiklefa.

Inc. *Impugnando errores de universalibus tria sunt prenotanda etc. Hoc est capitulum primum in quo magister vult tria premittere...***Mss.** Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Spunar (1985).**Comm.** Spunar (1985), nr 941a (jako dub.)

883/37

— (dub.) *Notae variae de universalibus realibus*

Noty filozoficzne.

Inc. *Nota, quod quatuor requiruntur condiciones ad hoc, quod aliquid sit universale...**Mss.* Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Spunar (1985).*Comm.* Spunar (1985), nr 942a.

883/38

— (dub.) *Quaestio de absolutione a pena et a culpa*

Kwestia teologiczna.

Inc. *Circa hanc epistolam dubitatur: Utrum sepit blasphemiam papam sic bullative concedere absolucionem a pena et a culpa et cetera spiritualia carismata...**Mss.* Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Spunar (1985).*Comm.* SPTK, t. 3, s. 290 (jako authent.); Spunar (1985), nr 944 (jako dub.).

883/39

— (dub.) *Quaestio: Utrum Deus per presenciam...*

1409 r.; kwestia teologiczna.

Inc. *Utrum Deus per presenciam, essenciam et potenciam sit repletive in quolibet situ sive loco...**Mss.* Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Spunar (1985).*Comm.* SPTK, t. 3, s. 290 (jako authent.); Spunar (1985), nr 942 (jako dub.).

883/40

— (dub.) *Quaestio: Utrum inter quaslibet...*Wariant tytułu: *Quaestio de moventibus orbis celestes*; kwestia filozoficzna.*Inc.* *Utrum inter quaslibet intelligencias moventes orbis celestes infatigabiliter est aliquis ordo perfectionis essentialis...**Mss.* Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Spunar (1985).*Comm.* SPTK, t. 3, s. 291 (jako authent.); Spunar (1985), nr 943 (jako dub.).

883/41

— (dub.) *Quaestio: Utrum potestas clavium ecclesiae...*Wariant tytułu: *Quaestio de potestate clavium ecclesiae*; kwestia teologiczna.*Inc.* *Utrum potestas clavium ecclesie extendit se ad remissionem pene et culpe...**Mss.* Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Spunar (1985).*Comm.* Tríška (1967), s. 107; SPTK, t. 3, s. 290 (jako authent.); Spunar (1985), nr 950 (jako dub.).

883/42

— (dub.) *Quaestiones*

Kwestie filozoficzne, autorstwo przypisywane Janowi Szczeknie (zob.).

Inc. Queritur, utrum unus qui est incaptivus et qui cito deberet decolari...

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: Spunar (1985), w tym Monachium BSB Clm. 18757, k. 83v-85, gdzie tytuł: *Questiones infrascripte sunt facte per magistrum Stephanum et Petrum episcopum Cracoviensem.*

Comm. Tríška (1967), s. 140; Spunar (1985), nr 949 (jako dub.).

883/43

— (dub.) *Sermo ad clerum de Spiritu Sancto*

Wariant tytułu: *Ad clerum de Spiritu Sancto sermo*; kazanie.

Inc. Reverendi patres et domini honorandi. Si mater ecclesia magistra omnium actionum peritissima hodie recolit...

Mss. Praga NK Ms. I. D. 29, k. 331-335.

Comm. SPTK, t. 3, s. 290 (jako authent.), Spunar (1985), nr 948 (jako dub.).

883/44

— (dub.) *Sermo contra m. J. Hus*

Kazanie; autorem był Stanislav ze Znojma.

Inc. Gaude Maria virgo, cunctas hereses sola interemisti in universo mundo...

Mss. Praga NK Ms. III. D. 16, k. 327-335.

Comm. SPTK, t. 3, s. 290 (jako authent.); P. Soukup, *Antihus* [www.antihus.eu – dostęp: 10.10.2019].

883/45

— (dub.) *Sermo synodalis*

Kazanie synodalne.

Mss. Monachium BSB Ms. Clm. 4422.

Comm. SPTK, t. 3, s. 290.

883/46

— (dub.) *Tractatus de tempore*

Traktat teologiczny; autorstwo przypisywane Janowi Wiklefowi.

Inc. Capitulum primum, supponendo tempus esse, declarat quod omnis duracio est individibilis...

Comm. Spunar (1985), nr 947 (jako dub.).

883/47

— (dub.) *Tractatus de universalibus*

Traktat filozoficzny; autorstwo przypisywane Janowi Wiklefowi.

Inc. *Libellus de universalibus continet 15 capitula...*

Comm. Spunar (1985), nr 945 (jako dub.).

883/48

— (dub.) *Tractatus de ydeis*

Traktat filozoficzny; autorstwo przypisywane Janowi Wiklefowi.

Inc. *Tractando de ydeis primo oportet querere...*

Comm. Spunar (1985), nr 946 (jako dub.).

884.

Stefan Polak

(Stephanus Polonus, Polanus)

Od 1248 r. kapelan biskupa wrocławskiego Tomasza I, od 1251 r. studiował sztuki wyzwolone i prawo kanoniczne prawdopodobnie w Bolonii, do 1263 r. kanonik wrocławski, w l. 1260-1263 archidiacon opolski, od 1263 r. subdiacon i kapelan papieski, archidiacon wrocławski, od 1264 r. kanonik krakowski, ok. 1270 r. na uniwersytecie w Bolonii, następnie na Śląsku; zm. 1275 r.

Lit. PSB, t. 43, s. 138-139; SPTK, t. 4, s. 204-205; A. Vetulani, *Kanonista Stephanus Polonus*, [w:] *Prace z dziejów Polski feudalnej ofiarowane Romanowi Grodeckiemu w 70 rocznicę urodzin*, Warszawa 1960, s. 153-165; A. Vetulani, *Stephanus Polonus, un canoniste du XIIe siècle*, [w:] *Études historiques á la memoire de Noël Didier*, Paris 1960, s. 341-350; Hajdukiewicz (1974), s. 647.

884/1

— *Questio disputata: Utrum electio sit per summum pontificem approbanda...*

1270 r., Bolonia; kwestia o ważności elekcji cesarskiej.

Inc. *Quaedam communitas habet jus eligendi seu praesentandi...*

Mss./Ed. princ. Londyn British Library Ms. Arundel 493, k. 29v; Watykan BAV Ms. 260, k. 270v (codex Burghesianus); Johannes Andreae, *Novella super Sexto Decretarium*, Pawia 1484.

Edd. R. Elze, *Stephanus Polonus und Johannes Andreae. Eine Bologneres Quaestion von 1270 und ihre Wiedergabe in der Novella in Sextum*, „*Studia Gratiana*”, 12 (1967), s. 295-308.

Comm. H. Grauert, *Zur deutschen Kaisersage*, „*Historisches Jahrbuch*”, 13 (1892), s. 115-118; Elze, *Stephanus Polonus und Johannes Andreae...*, s. 295-308.

884/2

— *Questio: Quidam erat canonicus...*

Ok. 1270 r. Bolonia; kwestia o obowiązywalności zarządzenia wydanego przez legatę papieskiego, niezredagowanego na piśmie.

Inc. *Quidam erat canonicus in quadam ecclesia cathedrali...*

Mss. Londyn British Library Ms. Arundel 493, k. 30v; Darmstadt Universitäts- und Landesbibliothek Ms. 853, k. 154v-155; Petersburg Rosijskaja Nacionaľnaja Bibl. Ms. Lat.F.II.n.5.

885.

— *Świebodność Boga żywego...*

2 poł. XV w.; pieśń o Zaśnięciu i Wniebowzięciu NMP, wiązana z kręgiem Władysława z Gielniowa.

Mss. Kraków Bibl. Prowincji OO. Bernardynów Ms. 2/R, s. 582-584.

Facs. W. Wydra, *Z średniowiecznej liryki polskiej* ('Świebodność Boga żywego...' - nie znany zabytek poezji bernardyńskiej), „SO”, 34 (1977) [przedr. w: Wydra (2003), s. 93-101], s. 160, 168-169.

Edd. Wydra, *Z średniowiecznej liryki polskiej...*, s. 161-165; Korolko (1980), s. 186-190; *Toć jest dziwne a nowe*, s. 60-61; Mazurkiewicz (2000b), s. 157-160; R. Mazurkiewicz, 'Świebodność Boga żywego'. *Średniowieczna pieśń o wniebowzięciu Maryi*, „Salvatoris Mater”, 2 (2000), nr 4, s. 224-260; *Literatura staropolska*, t. 1, s. 74-77; Mazurkiewicz (2002), s. 250-255; Mazurkiewicz, Mikoś (2002), s. 49-53; Wydra, Rzepka (2004), s. 246-248; *Biblioteka zabytków*; Mazurkiewicz (2008), s. 65-67.

Comm. Grudziński (1963), s. 359; Wojtkowski (1966), s. 252; Wydra (1992), s. 90; Mazurkiewicz (2002), s. 72, 242-288.

886.

— *Święty Duchu zawitaj k nam, dusze nasze nawiedzi...*

XV/XVI w.; pieśń na Zielone Świąta, parafraza hymnu *Veni Creator Spiritus...*

Mss. Poznań Bibl. UAM Ms. 1747, k. 114v-116v.

Facs. W. Wydra, *Dwie nie znane staropolskie pieśni religijne*, „StPol”, 20 (1992) [przedr. w: Wydra (2003), s. 106-108], fot. 1-3.

Edd. Wydra, *Dwie nie znane staropolskie...*, s. 178-181.

887.

— *Święty Dusze, zawitaj k nam, nasze sierca...*

XV w.; pieśń na Zielone Świąta, parafraza hymnu *Veni Creator Spiritus...*

Mss. Warszawa BN Ms. 3022 III, k. 144v.

Facs. PPW, t. 2, tabl. XXVIII; Michałowska (1995), s. 343.

Edd. Brückner (1897b), s. 236-237; Brückner (1902-1904), t. 1, s. 206; Brückner (1923), s. 115; Korolko (1980), s. 84-85; Belcarzowa (2001), s. 127; *Literatura staropolska*, t. 1, s. 62; Wydra, Rzepka (2004), s. 244-245; *Biblioteka zabytków*.

Comm. Łoś (1915), s. 422-423; Łoś (1922), s. 436-437; Michałowska (2011), s. 806-807.

888.

— *Święty Stanisławie tyś u Boga w sławie...*

Po 1453 r.; wezwanie do św. Stanisława, rozszerzenie pieśni *Krystus z martwych wstał je...* (zob.).

Mss. Włocławek BWSD Ms. 280, k. 291v.

Facs. PPW, t. 2, s. 269.

Edd. Lubicz (1893), t. 4, s. 623; „Kronika Diecezji Włocławskiej”, 44 (1950), nr 1-2, s. 106; PPW, t. 1, s. 75; Korolko (1980), s. 55-56.

T

889.

— *Tablica królów polskich (Tabula continet omnes reges Poloniae)*

1486 r. i koniec XV w.; wykaz polskich królów od Grakchusa do Kazimierza Jagiellończyka, spisany być może w kręgu Melsztyńskich (przez zakonnika klasztoru w Przeworsku?), wpisany na kartach dołączonych do inkunabułu zawierającego *Podróżę Mandeville'a*, stanowiącego własność rodziny Melsztyńskich albo klasztoru w Przeworsku, związanego z Melsztyńskimi; zob. *Spo-minki przeworskie*.

Inc. *Hec tabula continet omnes reges Poloniae... Graccus vir nobilis...*

Mss. Lwów Bibl. Uniwersytecka, John Mandeville, *Podróżę*, karty dołączone do inkunabułu (zniszczony).

Edd. *Tablica królów polskich*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 3, s. 277-278.

Comm. J. Banaszkiwicz, *Historia w popularnych kompilacjach – tzw. 'Poczet królów polskich'*, [w:] *Kultura elitarna a kultura masowa w Polsce późnego średniowiecza*, red. B. Geremek, Wrocław 1978, s. 217-218; Węcowski (2014), s. 122-123.

890.

— *Tabulae Cracovienses de mediis et veris motibus planetarum super meridianum Cracoviensem*

Ok. 1428 r., Kraków; tablice astronomiczne: *tabula augium et stellarum fixarum*, *tabula accessus et recessus octave spere*, *Tabula medii motus Solis, Veneris et Mercurii* itd.

Mss. Wiedeń ÖNB Ms. 5227, k. 37-104v; Ms. 5245, k. 62-128v; Ms. 5275, k. 88-149.

Comm. Markowski (1973), s. 157.

891.

— *Tempore illo, cum gentem Bohemicam...*

Pocz. XV w. (?); legenda brewiarzowa o św. Wojciechu, powstała może w środowisku franciszkanów małopolskich.

Mss. Kraków BJ Ms. 166/54; Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 102/I.

Comm. Danielski (1997), s. 256-257.

892.

— *Tempore illo (Legenda o świętym Wojciechu)*

Koniec XII w., Polska.

Inc. *Tempore illo, cum gentem Boemicam...***Mss.** Kraków ABKKK Ms. 101.**Edd.** *De sancto Adalberto episcopo*, wyd. W. Kętrzyński, [w:] MPH 4, s. 206-221.**Transl.** Żywot 'Tempore illo', tłum. J. Pleziowa, [w:] *W kręgu żywotów świętego Wojciecha*, red. J. A. Spież, Kraków 1997, s. 175-197; *Średniowieczne żywoty i cuda patronów Polski*, tłum. J. Pleziowa, oprac. M. Plezia, Warszawa 1987, s. 41-74; inne edycje wykaz w: A. Witkowska, J. Nastalska, *Święty Wojciech. Życie i kult. Bibliografia do roku 1999*, Lublin 2002, s. 45.**Comm.** NK, t. 1, s. 340; *Hagiografia Polska*, t. 2, s. 572-610; G. Gromadzki, *Legenda 'De sancto Adalberto episcopo' oraz 'Miracula Sancti Adalberti'*, „Roczn. Hum.,” 37 (1989), nr 2, s. 6-76; R. Grzesik, *Uwagi o legendzie 'De sancto Adalberto episcopo'*, „RH”, 63 (1997), s. 139-148; R. Grzesik, 'Tempore illo' – dwunastowieczny polski żywot św. Wojciecha, „Rocznik Gdański”, 57 (1997), 1, s. 57-74; G. Labuda, *Nad legendą o św. Wojciechu 'Tempore illo'. Analiza źródłowa*, [w:] *Ecclesia Posnaniensis. Opuscula Mariano Banaszak septuagenario dedicata*, Poznań 1998, s. 11-31; D. Wójcik, *Wątki biblijne w legendzie 'Tempore illo' świętego Wojciecha*, „NP”, 94 (2000), s. 5-46; Witkowska, Nastalska, *Święty Wojciech. Życie i kult...*, s. 38; Michałowska (2011), s. 175-176.

893.

— *Ten jest dzień...*Pocz. XV w.; polski przekład antyfony *Haec est dies...***Mss.** Kraków BJ Ms. 9.999.**Edd.** J. Zathej, *Fragment nieznanego modlitewnika staropolskiego*, „Biul. BJ”, 15 (1964), nr 1-2, s. 36-37; Wojtkowski (1966), s. 234; M. Karaś, *Urywek staropolskiego modlitewnika*, „Język Polski”, 45 (1965), nr 2, s. 103-105; Mazurkiewicz (2000b), s. 23; Taszycki (2003), s. 197-198; Wydra, Rzepka (2004), s. 33-34; K. Janus, *Duch Święty w kontekście pobożności maryjnej polskiego średniowiecza. Teksty o Zwiastowaniu, Wcieleniu i Wniebowzięciu*, „Pam. Lit.,” 108 (2017), z. 3, s. 6.**Comm.** Karaś, *Urywek staropolskiego modlitewnika...*, s. 102-107; P. Szczaniecki, *Źródła fragmentu staropolskiego modlitewnika z XV wieku*, „SO”, 26 (1967), s. 203-205; L. Szelachowska-Winiarzowa, *Dwa staropolskie przekłady antyfony Hac est dies*, [w:] *Amoenitates vel lepores philologiae*, s. 325-331.

894.

Tomasz ze Strzempina (Strzępiński)

(Tomasz ze Strzempina, Thomas de Strzempino)

Ur. w 1398 r. w rodzinie szlacheckiej h. Prus, syn Prędoty; studiował na Uniwersytecie Krakowskim i Bolońskim, 1421 r. bakałarz, 1427 r. magister sztuk, 1431 r. doktor dekretów, 1440 r. bakałarz, 1443 r. magister teologii, wykładowca Uniwersytetu Krakowskiego, w l. 1432 i 1443 rektor Uniwersytetu Krakowskiego, w l. 1433-1436 poseł na soborze bazylejskim, od 1433 r. kanonik gnieźnieński, od 1436 r. kanonik poznański, krakowski, wrocławski, od 1437 r. kanonik wrocławski, od 1439 r. kanonik kurzelowski, 1444 r. kanonik płocki, od 1450 r. kanonik uniejowski, skalbimierski, w l. 1454-1455 podkanclerzy koronny, 1455 r. biskup krakowski; zm. w 1460 r.

Lit. PSB, t. 45, s. 80-84; WSB, s. 709; PWPUJ, s. 410-412; SPTK, t. 4, s. 221-223; NK, t. 3, s. 299-300; Fijałek (1898), s. 160-164; Szelińska (1966), s. 54, 58, 69, 71, 183; Kowalczyk (1970), s. 45-47, 173-175; Hajdukiewicz (1974), s. 658-659; Rosińska (1984), nr 377, 776, 1570, 1881; Wielgus (1992), s. 91-93; Z. Włodek, *Z badań nad filozofią człowieka w późnośredniowiecznej eschatologii krakowskiej. Poglądy Tomasza ze Strzempina*, „StMed”, 29 (1992), s. 159-169 [przedr. w: *taż, Z dziejów filozofii i teologii na Uniwersytecie Krakowskim w XV wieku. Sylwetki, teksty i źródła*, Kraków 2011, s. 339-349]; M. Markowski, *Tomasza ze Strzempina koncepcja teologii jako nauki spekulatywnej, praktycznej i afektywnej*, [w:] *Benedyktyńska praca*, Kraków 1997, s. 191-197; M. Markowski, *Tomasz ze Strzempina (1398-1460)*, [w:] *Złota księga Papieskiej Akademii Teologicznej*, Kraków 2000, s. 165-172; T. Wojciechowski, *Działalność soborowa (bazylejska) Tomasza Strzempińskiego*, „Prace Historyczno-Archivalne”, 11 (2002), s. 5-22; Ożóg (2004), wg indeksu; A. Jabłońska, *Kapituła uniejowska do początku XVI wieku*, Kielce 2005, s. 191-193; M. Koczerska, *Elekcja Tomasza Strzępińskiego na biskupa krakowskiego w 1455 roku*, [w:] *Miasta, ludzie, instytucje, znaki. Księga jubileuszowa ofiarowana Profesor Bożenie Wyrozumskiej w 75. rocznicę urodzin*, red. Z. Piech, Kraków 2008, s. 319-347; Michałowska (2011), s. 813, Dembiński (2012), s. 676-679; Knoll (2016), s. 522 i wg indeksu.

894/1

— *Determinatio Basiliensis (Tractatus Universitatis Cracoviensis super auctoritate sacrorum conciliorum)*

Zredagowany w 1441 r. traktat, wysłany w imieniu Uniwersytetu Krakowskiego (jako oficjalne stanowisko uczelni) do członków soboru w Bazylei o wyższości soboru nad papieżem, oparty na *Determinationes* Jana Elgota, Wawrzyńca z Raciborza i Jakuba z Paradyża, wygłoszony 14 VII 1441 r. w Bazylei.

Inc. *Reverendissimo in Christo patri, domino Sbigneo, episcopo Cracoviensi, alme universitatis Studii Cracoviensis cancellario dignissimo rector, doctores et magistri universitatis eiusdem devotas in Domino oraciones. – Deliberantibus nobis, quid super instanti requisicione clarissimorum virorum, videlicet Marci Bonifilii sacre pagine, Stanislai de Sobnyow prepositi Tridentini et canonici Cracoviensis... – Unam sanctam ecclesiam catholicam, que in hiis, que fidei sunt et solutis, errare non potest...*

Mss. Kraków BJ Ms. 418, k. 98-119v; Ms. 1217, k. 184-199v; Ms. 1224, s. 505-591; Ms. 1483, s. 535-583; Ms. 2502, k. 138v-185v; Warszawa BN Ms. Lat.F.ch.I.315 (zniszczony); Wrocław BUWr Ms. I Q 90, k. 176-214v; wykaz innych przekazów rękopiśmiennych w: Fijałek (1900a), t. 1, s. 386-402; Bucichowski, *Polskie traktaty koncyliarystyczne...*, s. 167n.

Edd. *Tractatus inclytae Universitatis studii Cracoviensis super auctoritate sacrorum conciliorum editus et super iustificatione sacri Consilii Basiliensis et depositione quondam Eugenii Papae IV*, [w:] *Historia Universitatis Parisiensis*, Parisii 1670, s. 479-517; *Tractatus almae Universitatis Cracoviensis super auctoritate sacrorum generalium consilium*, [w:] *Novae eruditionum deliciae*, Firenze 1788, s. 1-157; *Determinatio Basiliensis*, wyd. W. Bucichowski, [w:] *Polskie traktaty koncyliarystyczne z połowy XV w.*, wyd. W. Bucichowski, Warszawa 1987, s. 167-230; *Scripta manent*, s. 229-292.

Comm. Fijałek (1900a), t. 1, s. 331-429; t. 2, s. 336-373, 386-405; SPTK, t. 4, s. 222; Z. Włodek, *Eklezjologia krakowska w pierwszej połowie XV w.*, [w:] *Jubileusz sześćsetlecia Wydziału Teologicznego w Krakowie*, red. A. Kubiś, Kraków 1998, s. 271-281 [przedr. w: *taż*, *Z dziejów filozofii i teologii...*, s. 383-418]; Wünsch (1998), s. 78-79; M. Markowski, *Uniwersytet Krakowski a sobory pierwszej połowy XV wieku*, „Acta Mediaevalia”, 12 (1999), s. 205-208.

894/2

— *Glossarium super Clementinas*

1432 r., Kraków; wariant tytułu: *Lectura super Clementinas Thomae de Strampino*; wykład Klementyn.

Inc. *In nomine Domini nostri Jhesu Christi qui est via veritas et vita. – Solitum est per doctores et lectores certos ut in principio librorum sententia certa quam versatur intencio extollatur... iam aggredior textum et lego litteram. Jo. etc. – Iste liber est Clementinarum Johannis XII qui principali divisione dividitur in duas partes...*

Mss. Gniezno Arch. Archid. Ms. 51, s. 3-540 (częściowo autograf).

Comm. SPTK, t. 4, s. 222; Rył (1982), s. 44.

894/3

— *Lectura super Quartum ‘Sententiarum’*

1443 r., Kraków; wariant tytułu: *Commentarium in Petri Lombardi Libros Sententiarum*; komentarz do ks. IV *Sentencji* Piotra Lombarda.

Inc. *In nomine Domini nostri Ihesu Christi qui est via veritas et vita. Expedito primo videlicet recommendacione quarti libri Sententiarum venio ad secundum et moveo istum questionem: Utrum divina sacramenta pro quolibet statu nostro instituta ad salutem generis humani...*

Mss. Gniezno Arch. Archid. Ms. 165, k. 1-467.

Comm. SPTK, t. 4, s. 222; Rył (1982), s. 100.

894/4

— *Lectura super Tertium ‘Sententiarum’*

1443 r., Kraków; wariant tytułu: *Commentarium in Petri Lombardi Libros Sententiarum*; komentarz do III ks. *Sentencji* Piotra Lombarda.

Inc. *In nomine Domini nostri Ihesu Christi qui est via veritas et vita. – Circa initium tertii libri Sententiarum queritur utrum adveniente plenitudine...*

Mss. Gniezno Arch. Archid. Ms. 166, k. 2-326v.

Comm. SPTK, t. 4, s. 222; Rył (1982), s. 100.

894/5

— *Oratio commendativa ad papam*

9 I 1437 r.; mowa wygłoszona w Bolonii w obecności papieża Eugeniusza IV w sprawie wyboru Wincentego Kota na arcybiskupa gnieźnieńskiego.

Inc. *In nomine domini nostri Iesu Christi, qui est via veritas et vita. – Quamquam pater beatissime ille sempiterno splendens lumine ac ineffabili peditus maiestate...*

Mss. Kraków BJ Ms. 173, k. 95-96.

Edd. CE 2, s. 353-356.

Comm. SPTK, t. 4, s. 222; Catalogus BJ, t. 1, s. 174.

894/6

— *Principia in I-IV libros ‘Sententiarum’*

Ok. 1441-1442 r., Kraków; wykłady wstępne do ksiąg I-IV *Sentencji* Piotra Lombarda.

Inc. *In nomine Domini nostri Ihesu Christi, qui est via, veritas et vita. [in I librum:] In actu presenti quatuor sunt principalia facienda. Primo ante omnia per me facienda est invocacio divini nominis... [in II librum:] In actu presenti tria sunt per me facienda. Primo recommendanda est sciencia Sacre Scripture iuxta*

corespondencium materie...; [in III librum:] In actu presenti tria sunt facienda etc. De terra agri Damasceni Deus formaturus hominem... Rigans montes..., que fuerunt verba assumpta et circa principium secundum et hic iterum repetita...; [in IV librum:] In actu presenti tria sunt facienda. Primo recomendanda est sciencia Sacre Scripture iuxta corespondencium quarti libri Sentenciarum...

Mss. Kraków BJ Ms. 1199, s. 385-400 (in I librum), s. 400-406 (in II librum), s. 407-414 (in III librum), s. 414-421 (in IV librum); Ms. 2232, k. 112-121v (in I librum), k. 122-127 (in II librum), k. 127v-138 (in III librum), k. 141-145v (in IV librum); Ms. 2234, k. 1-9 (in I librum), k. 9v-14 (in II librum), k. 14-16, 18-19 (in III librum), k. 19v-24 (in IV librum).

Edd. (fragm. – in I librum:) Włodek (1970), s. 73-78.

Comm. SPTK, t. 4, s. 222; Włodek, *Z badań nad filozofią człowieka...*, s. 159-169 [przedr. w: *taż, Z dziejów filozofii i teologii...*, s. 339-349]; Catalogus BJ, t. 7, s. 39-42.

894/7

— *Principium in doctoratu*

1443 r., Kraków; mowa na stopień doktora teologii.

Inc. *In actu presenti tria sunt facienda. Primo recomendanda est per me sciencia Sacre Scripture compendioso et succincto sermone. Secundo proponenda sunt alique questiones et determinande. Tercio referende sunt graciaram acciones hiis, qui actui presenti fuerint interesse. [Recommendatio S. Scripturae:] — Quantum ad primum pro recommendacione brevi Sacre Scripture assumo et repeto verba a principio per me assumpta et in actibus presentibus repetita, scripta per prophetam Psalmo CIII^o [13]: — Rigans montes... Venerabiles patres... — Scrutanti Scripturas in consideracione occurrit, quod in nascentis orbis exordio...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1199, s. 431-441.

Comm. Catalogus BJ, t. 7, s. 42-43.

894/8

— *Quaestiones, an Casimirus rex iustum bellum habuit contra Cruciferos de Prussia*

1459 r.; mowa wygłoszona podczas negocjacji pokojowych z Zakonem Krzyżackim w Toruniu.

Mss. Kraków Bibl. Czart. Ms. 235 IV, k. 1-86.

Comm. A. Wojtkowski, *Tezy i argumenty polskie w sporach terytorialnych z Krzyżakami*, Olsztyn 1968, s. 111-118.

894/9

— *Quaestiones super principia in IV 'Sententiarum'*

1442 r., Kraków; wariant tytułu: *Quaestiones super IV Sententiarum*; kwestie z wykładów wstępnych do ks. I-IV *Sentencji* Piotra Lombarda.

Inc. *In nomine Domini Ihesu Christi, qui est via, veritas et vita... In actu presenti quatuor sunt principaliter facienda... Questio determinanda est ista: Utrum ex diversitate ydearum existentium in regno increato, cadencium sub speculatione sciencie theoloyce, sumatur diversitas perfeccionum, productorum encium in regno creato. Et, ut intelligibilior sit sermo, per regnum increatum intelligo Deum...; [q. ad principium libri II:] Queritur, utrum omnis perfeccio regni creati producti ab uno primo principio singula unica operatione producente possit quoad se totam et in singulis suis partibus perfici et minui. Ista questio duo principaliter presupponit et de tercio querit...; [q. ad principium libri III:] Utrum regnum increatum, quod nisi fuissent crimina, non fuisset incarnatum, plus perfecit regnum creatum, quam si sine crimine stetisset immaculatum. Questio duo presupponit et tercium querit...; [q. ad principium libri IV:] Utrum sacramenta divina a regno creato efficaciam sumencia regni creati iustificativa contineant in se gratiam sacramentalem a gracia virtutum realiter condistinctam. Questio supponit, quod sacramenta divina suman efficaciam a regno increato...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1199, s. 457-522.

Comm. SPTK, t. 4, s. 222; Włodek, *Z badań nad filozofią człowieka...*, s. 165-169; Catalogus BJ, t. 7, s. 43-45.

894/10

— *Recommendatio scientiae iuris: Lumen verum*

I poł. XV w., Kraków; mowa wygłoszona na Wydziale Prawa.

Inc. *In actu presenti... in humanis rebus maus est sciencia canonica... pro ipsius ergo recommendatione assumpsi... De conversione infidelium ex litteris: Lumen verum. Reverendi patres... Quamvis Deus gloriosus in sanctis suis...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2091, k. 122-126.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 174, nr 142; SPTK, t. 4, s. 222 (jako *Recommendationes scientiae iuris*).

894/11

— *Relacio deliberacionis prime super usum kalendarii*

1435 r., Kraków (?); traktat dotyczący reformy kalendarza, wygłoszony w czasie soboru w Bazylei 7 XII 1435 r.

Inc. *Placuit sacrosancte sinodo Basiliensi me deputare cum aliis ad videndum de correccione kalendarii, quo ecclesia utitur in festorum celebritate. Ego, qui in*

hac materia non sum sciens nec intelligens multum, fui cum deputatis aliarum sacrarum deputationum... Conditor siderum, Deus, in primeva mundi origine, dum cuncta conducet ex nihilo... Gratissimum michi esset reverendissimi reverendique patres ceterique viri egregii...

Mss. Kraków BJ Ms. 4164, k. 113-115v (autograf).

Edd. C. P. E. Nothaft, *Thomas Strzemiński, Hermann Zoest, and the Initial Stages of the Calendar Reform Project Attempted at the Council of Basel (1434-1437)*, „Cahiers de l'Institut du Moyen-Âge grec et latin”, 84 (2015), s. 225-235.

Comm. L. A. Birkenmajer, *Marcin Bylica z Olkusza oraz narzędzia astronomiczne, które zapisał Uniwersytetowi Jagiellońskiemu w roku 1493*, „Rozprawy Akademii Umiejętności Wydział Matematyczno-Przyrodniczy”, 25 (1893), s. 117, przyp. 77; J. Dobrzycki, *New Sources for the Prehistory of the Calendar Reform*, [w:] *Acts of the XIVth International Congress of the History of Sciences*, t. 2, Tokyo-Kyoto 1974, s. 35-36; Rosińska (1984), nr 1570, 377, 776, 1881; Nothaft, *Thomas Strzemiński...*, s. 165-224.

894/12

— *Sermo ad papam*

5-12 IV 1450 r.; mowa wygłoszona w Rzymie w obecności papieża Mikołaja V, w sprawie wyboru Jana Gruszczyńskiego na biskupa wrocławskiego.

Inc. *Beatissime ac reverendissimi patres, dignissimi domini. – Serenissimus dominus Kazimirus, Polonie rex... Gavisunt discipuli viso domino [Io 20, 20]...*

Mss. Kraków BJ Ms. 173, k. 179-182v.

Edd. CE 3, s. 44-51.

Comm. SPTK, t. 4, s. 222; Catalogus BJ, t. 1, s. 174.

894/13

— *Sermo in consecratione archiepiscopi Vincentii Koth*

3 IX 1437 r., Gniezno; kazanie na konsekrację arcybiskupa gnieźnieńskiego Wincentego Kota.

Inc. *In nomine... Ineffabilis sciencia conditoris sic omnis... assumpsi... verbum quos scribitur Ad Gal. V [16] et legitur in hodiernae diei epistola: Spiritu ambulate et desideria carnis non perficietis. – Reverendi... Intuentibus vobis disparilitatem rerum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 173, k. 101v-109.

Comm. Catalogus BJ, t. 1, s. 171.

894/14

— *Sermo habitur 1440 27 Aprilis in Lancicia in sinodo*

27 IV 1440 r.; kazanie wygłoszone na synodzie w Łęczycy.

Inc. *In nomine Domini... – Suscipite insitum verbum, quod potest salvare animas vestras. Ita scribitur Iac. 1 [, 21] et lectum est in dominice currentis epistola... – Prospicientibus nobis consideracionis oculo...*

Mss. Kraków BJ Ms. 173, k. 128-144v.

Comm. Catalogus BJ, t. 1, s. 172.

894/15

— **Sermo habitus 1446 post Epiphantias in Lanciensi synodo**

I 1446 r.; kazanie synodalne wygłoszone na synodzie w Łęczycy.

Inc. *In nomine Domini... – Spiritu ferventes, Domino servientes. Scribitur ad Rom. XII [, 11] et lectum est in hodiernae diei epistola. – Secundum beatum Bernhardum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 173, k. 116v-121.

Comm. Catalogus BJ, t. 1, s. 171.

894/16

— **Sermo habitus 18 Decembris 1446 in Gneznensi synodo**

18 XII 1446 r., Gniezno; kazanie synodalne.

Inc. *In nomine Domini... – Dirigite viam Domini. Sic scribitur Ioh. 1 [, 23] et est dictum Isaye prophete lectum in hodiernae diei evangelio. – Summi artificis, conditoris celorum, excelsa sublimitas...*

Mss. Kraków BJ Ms. 173, k. 109-116v.

Comm. Catalogus BJ, t. 1, s. 171.

894/17

— **Verba rectoris: De oneribus officii rectoratus**

1432 r., Kraków; wariant tytułu: *Sermo de pastore*; mowa rektorska.

Inc. *Pastor bonus [Io 1, 21]. – Quoniam egregius sacrae theologiae professor, dominus et magister meus praemisit de bonitate pastoris... Doctores eximi, magistri reverendi ceterique domini spectabiles et honorandi. Intuentibus nobis disparilitatem rerum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1272, k. 125v-128; Ms. 2091, k. 12v-16v; Ms. 2232, k. 210-214v.

Edd. Thomas Strzempynski, *Verba rectoris: De oneribus officii rectoratus*, wyd. D. Gwis, E. Jung-Palczewska, [w:] *Prima verba*, s. 168-184.

Transl. Tomasz Strzemiński, *Mowa o trudach urzędu rektorskiego*, tłum. D. Gwis, E. Jung-Palczewska, [w:] *Prima verba*, s. 169-185.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 152-153, nr 18.

894/18

— *Verba rectoris: Qui diligit Deum...*

1432 r., Kraków; mowa rektorska, w dwóch redakcjach.

Inc. *Ad alloquendam hanc congregacionem... assumpsi verbum... 1 Joh. IIII. Qui diligit Deum, diligit et fratrem. Venerabiles magistri... Sacrarum scripturarum nos edocente eloquio...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2091, k. 275-280 (redakcja I), Ms. 2014, k. 427v-428v (redakcja II).

Comm. Kowalczyk (1970), s. 153, nr 19.

894/19

— *Verba rectoris: Unum corpus...*

XV w., Kraków; mowa rektorska *pro statutis legendis*.

Inc. *Ad alloquendam hanc almam Universitatem pro conservacione unitatis... assumo verbum... primo ad Cor. 10 [17]... Unum corpus multis sumus. Reverendi magistri... Sex gradus anime reperio...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1272, k. 128v-132; Ms. 1354, s. 467-470; Ms. 2091, k. 20-25; Ms. 2232, k. 208-211.

Edd. Tomasz Strzemiński, *Pro statutis legendis. Collatio ad Universitatem Studii*, wyd. D. Gwis, E. Jung-Palczewska, „StMed”, 34-35 (1999-2000), s. 290-313.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 156, nr 42 (jako attrib.).

894/20

— (attrib.) *Petitio insigniorum doctoralium: De spiritu suo...*

1 poł. XV w., Kraków; druga redakcja mowy ucznia Jakuba Zaborowskiego, wygłoszona na Wydziale Prawa.

Inc. *Animatus per venerabilem virum magistrum Johannem decretorum doctorem... assumo verbum... 1 Joh. III... De spiritu suo dedit nobis. Reverendi patres... Quia secundum beatum Bernhardum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2091, k. 302-307.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 169, nr 116.

894/21

— (attrib.) *Petitio insigniorum doctoralium: In omnibus honorificetur...*

1 poł. XV w., Kraków; pierwsza redakcja mowy na Wydziale Prawa, odpowiedź na *animatio doctorandi: Testimonium perhibebit*.

Inc. *Animatus per venerabilem virum magistrum Johannem decretorum doctorem... assumo verbum... 1 Pet. IIII... In omnibus honorificetur Deus... Reverendi patres... Quia secundum beatum Bernhardum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2091, k. 308v-312v.
Comm. Kowalczyk (1970), s. 173, nr 134.

894/22

— (attrib.) *Recommendatio scientiae iuris*

1 poł. XV w., Kraków; mowa na Wydziale Prawa.

Inc. *In actu presenti... Accedendo igitur ad secundum... ad huius generose facultatis recommendacionem... assumpsi verbum... I Petri 2... Sequamini vestigia eius... Reverendi patres... Secundum beatum Ambrosium...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2014, k. 451v-458.
Comm. Kowalczyk (1970), s. 178, nr 163.

894/23

— (attrib.) *Sermo 1441 in Cracovia in missa Universitatis*

1441 r., Kraków; kazanie uniwersyteckie.

Inc. *In nomine Domini... – Spiritu ambulate et desideria carnis non perficietis. Ita scribitur Ad Gal. V cap. [, 16] et lectum est in epistola currentis dominice. – Carnem rebeliantem spiritui homo primus paradisi incola...*

Mss. Kraków BJ Ms. 173, k. 144v-148v.
Comm. Catalogus BJ, t. 1, s. 172 (jako anon.).

894/24

— (attrib.) *Sermo habitus in quinquagesima in Calisch in consecracione Andree episcopi Poznaniensis*

Kazanie na konsekrację biskupa poznańskiego Andrzeja Bnińskiego, wygłoszone w Kaliszu 15 II 1439 r.; kazanie znajduje się w kolekcji kazań Strzępińskiego (jako anon.).

Inc. *In nomine Domini... – Summi patris immensa sapiencia... assumpsi verbum quod scribitur I Ad Cor. 13 [, 5]: Caritas non querit, que sua sunt... – Experiencia docente docemur...*

Mss. Kraków BJ Ms. 173, k. 121-128.
Comm. Catalogus BJ, t. 1, s. 171 (jako anon.).

894/25

— (attrib.) *Sermo in mortem Nicolai Kozłowski habitus*

10 XI 1443 r., Kraków; kazanie na śmierć Mikołaja Kozłowskiego.

Inc. *In nomine... – Virorum horum preclarissimorum cetum pro suffragiis anime olim venerabilis viri magistri Koslowsky Nicolai... assumpsi verba Ioh. IIII [, 53] originaliter descripta ac in evangelio dominice currentis officialiter lecta: Credidit ipse. – Doctor ille divinus beatus Dyonisius...*

Mss. Kraków BJ Ms. 173, k. 155v-159v.

Comm. Catalogus BJ, t. 1, s. 172-173.

894/26

— (attrib.) *Sermo pro baccalariatu in decretis: Non meminit...*

1 poł. XV w., Kraków; mowa rekomendacyjna na bakalaureat na Wydziale Prawa.

Inc. *In actu presenti tria sunt... Utrum iudex recte iudicando pronunciare teneatur super omni exceptione in iudicium veniente... quod questio sit vera... Et quoniam dominus promovendus huc in medium venit... assumpsi verbum... Joh. XVI... Non meminit pressure propter gaudium. Venerabiles patres... Iuxta testimonium beati Gregorii...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2091, k. 285-293.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 175, nr 145.

894/27

— (attrib.) *Sermones*

W rękopisie gnieźnieńskim zawarte są kazania soborowe z czasów soboru w Bazylei; Tomasz Strzępiński był prawdopodobnie kopistą (np. na k. 62: *Thomas de Strzampino manu propria*), ale nie wiadomo, czy także autorem.

Mss. Gniezno Arch. Archid. Ms. 15.

Comm. SPTK, t. 4, s. 222 (jako authent. z sygn. Ms. 5).

894/28

— (attrib.) *Verba rectoris: Pastor bonus*

XV w., Kraków; mowa rektorska.

Inc. *Quoniam egregius doctor dominus et pater meus... ad continuandum actum presentem... ipsum tema repeto Pastor bonus. Venerabiles patres... Testantur scripture canonice...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2091, k. 272-274v.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 155, nr 35.

894/29

— (dub.) *Determinationes sanctorum doctorum quae sunt hic collectae pro cottidiana vel crebra communionem sancti altaris plebs christiana (Traktat o częstej komunii świętej)*

Jest to błędnie przypisany przez G. Rysia Tomaszowi ze Strzępina fragment dzieła Macieja z Janowa, *Regulae Veteris et Novi Testamenti* z lat 1388-1393, funkcjonujący jako samodzielna całość.

Mss. Kraków ABKKK Ms. KP 125, k. 486v-507v.

Edd. G. Ryś, *Nieznany traktat Tomasza ze Strzempina 'O częstej komunii świętej'*, [w:] *Stromata historica in honorem Romani Mariae Zawadzki*, Kraków 2006, s. 181-229; (fragm.) G. Ryś, *Jeden święty, powszechny, apostołski. Spotkania z historią Kościoła*, Kraków 2016.

Comm. D. Wójcik-Zega, W. Zega, *Bartłomiej z Jasła i 'czeska devotio moderna' w Krakowie. Kazanie 'Hoc epulum comedas' na Wielki Czwartek, „PT”, 24 (2018), s. 187.*

— (dub.) *Mowa dyplomaty królewskiego przed papieżem Kalikstem w 1458 r.* (zob.) *Mowa dyplomaty królewskiego przed papieżem Kalikstem w 1458 r.*

Tradunt, zob. *Vita s. Stanislai (Tradunt)*

Traktat polityczny w obronie Związku Pruskiego, zob. *Maciej z Raciąża*

895.

— *Translatio sancti Adalberti*

XIII lub 1 poł. XIV w.; tzw. mała legenda o św. Wojciechu.

Inc. *Hoc autem quod de beati Adalberti corpore...*

Mss. Warszawa BN Ms. BOZ 135; Kodeks ryński Sędziwoja z Czechła, k. 29-29v (zaginiony); ponadto kopie całości lub fragmentów legendy w brewiarzach rękopiśmiennych i drukowanych z XIV-pocz. XVI w. (wykaz w: Danielski (1997), s. 243).

Edd. W. Kętrzyński, *Über eine neue Handschrift des Canaparius*, „Altpreussische Monatsschrift”, 7 (1870), s. 688-690; *De translatione s. Adalberti*, [w:] MGH SS, t. 15, cz. 2, Hannoverae 1888, s. 708; [*E codicibus Varsaviensibus*], wyd. W. Kętrzyński, [w:] MPH 5, s. 996-997.

Comm. BHL 51; Danielski (1997), s. 237, 242-243, 255; Z. Wiewióra, *Święty Wojciech w piśmiennictwie Pomorza Wschodniego i Prus do końca XVIII w.*, Gdańsk 2010, s. 73-76; Węcowski (2014), s. 133-134; zob. *Rumore predictorum ad aures incliti Boleslai revoluto*.

896.

— *Translatio s. Floriani*

XIV w.; historia translacji relikwii św. Floriana do Krakowa, wraz z obcym żywotem św. Floriana, włączana do Złotej Legendy, trzy różne redakcje.

Mss. Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 2209/I, k. 110-111; Kraków Bibl. Czart. Ms. 3064 IV, k. 142v-143; Bibl. Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Lublinie Ms. 15 (rękopis niezidentyfikowany); Kraków BJ Ms. 1768; Kórnik Bibl. PAN Ms. 52, k. 12v-14; wykaz innych przekazów w: MPH 4, s. 755-756.

Edd. MPH 4, s. 757-762.

Transl. D. Gacka, *Literackie przejawy kultu św. Florianiana w średniowiecznej Polsce*, „Pam. Lit.”, 96 (2005), z. 2, s. 176-179.

Comm. K. Dobrowolski, *Dzieje kultu św. Florianiana w Polsce do połowy XVI w.*, Warszawa 1923; M. Starnawska, *Relacje o przeniesieniu relikwii (translacje) w dziejopisarstwie polskim i dotyczącym ziem polskich. Problemy interpretacji*, [w:] *Causa creandi. O pragmatyce źródła historycznego*, red. S. Rosik, P. Wiszewski, Acta Universitatis Wratislaviensis, 2783, Historia, 171, Wrocław 2005, s. 163-194.

897.

— *Translatio tabulae Beatae Mariae Virginis quam Sanctus Lucas depinxit propriis manibus*

I poł. XV w. (?); legenda o powstaniu i translacji obrazu NMP na Jasną Górę.

Mss. Jasna Góra Bibl. OO. Paulinów na Jasnej Górze Ms. II-19 (662R), k. 216v-220.

Facs. *Najstarsze historie o częstochowskim obrazie Panny Marii*, wyd. H. Kowalewicz, Warszawa 1983, s. 66-89.

Edd. S. Szafraniec, *Opis przeniesienia obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej z Jerozolimy na Jasną Górę*, „ABMK”, 1 (1959-1960), z. 2, s. 197-204; S. Świdziński, *Die älteste Quelle zur legendären Geschichte des wundertatigen Bildes der Mutter Gottes von Jasna Góra in Tschenstochau und ihre kritische Beleuchtung*, „Ephemerides Mariologicae”, 26 (1976), *Najstarsze historie...*, s. 66-89.

Transl. *Najstarsze historie...*, s. 66-89.

Comm. S. K. Szafraniec, *Jasna Góra. Studium z dziejów kultu Matki Boskiej Częstochowskiej*, [w:] *Sacrum Poloniae Millenium*, t. 4, Rzym 1957, s. 24-26; J. Pirożyński, *Najstarszy zachowany, drukowany przekaz legendy o obrazie Matki Boskiej Częstochowskiej*, „Biul. BJ”, 23 (1973), nr 1-2, s. 151-166.

898.

— *Trzy Maryje poszły...*

XV-XVI w.; pieśń wielkanocna – wierszowana parafraza fragmentu Ewangelii św. Marka 16, 1-7, rozszerzenie pieśni *Krystus z martwych wstał je...* (zob.).

Edd. princ. *Żywoł Pana Jezua Krysta Stworzyciela i Zbawiciela rodzaju ludzkiego wedle Ewanielist świętych z rozmyślanim nabożnym doktorow pisma świętego krotko zebrany*, Kraków, Florian Ungler, 1522, k. 171v-172.

Facs. PPW, t. 2, s. 272-273.

Edd. Surzyński (1891), s. 98-99; Bobowski (1893), s. 155; Brückner (1923), s. 98-99; Vrtel-Wierczyński (1977), s. 301; PPW, s. 77-79; Korolko (1980), s. 58-60; *Literatura staropolska*, t. 1, s. 57-58; Walczak (1997), s. 62; Baltazar Opec, *Żywoł Pana Jezua Krysta (1522)*, wyd. W. Wydra, R. Wójcik, Poznań 2014, s. 608-611.

Comm. Łoś (1915), s. 464; Łoś (1922), s. 481.

899.

Tyburcius

(Tiburcius de Wratislavia)

Od 1496 r. dominikanin (w klasztorze we Wrocławiu?), przed 1500 r. odbył studia teologiczne w studium zakonnym w Wiedniu, po powrocie na Śląsk bakałarz biblijny w klasztorze we Wrocławiu, lektor w konwencie w Brzegu, od 1514 r. kaznodzieja w Poznaniu; zm. w Poznaniu w 1515 r.

Lit. SPTK, t. 4, s. 356; J. Wiesiołowski, *Dominikanie w miastach wielkopolskich w okresie średniowiecza*, [w:] *Studia nad historią dominikanów 1222-1972*, t. 1, Warszawa 1975, s. 256; Kielar (1975), t. 1, s. 555; Bucichowski (1997), s. 205, nr 1007.

899/1

— Tractatus de Corpore Christi

1515 r., Brzeg.

Inc. *Eukaristie sacramentum quod omnium est nobilissimum, quilibet ex ecclesie mandato semel in anno tenetur accipere. Hec conclusio est determinatio sancte matris ecclesie, tamen quantum ad primam sui partem videlicet quod sit nobilissimum... ><... et de ista materia tantum dixisse sufficiat. Ingenio patris fratris Tiburcii sacre theologie lectoris compilata in Brega anno Christi 1515...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. I Q 472, k. 1-24.

Comm. SPTK, t. 4, s. 356.

U

900.

Uczeń Jana Isnera

Prawdopodobnie benedyktyn z Tyńca, który studiował na Uniwersytecie Krakowskim w początkach XV w.; wg S. Wielgusa mógł zdobyć stopień co najmniej bakałarza biblijnego na Wydziale Teologicznym.

Lit. Catalogus BJ, t. 8, s. 305-306; Wielgus (1992), s. 24.

900/1

— *Principium in Bibliam in Universitate Cracoviensi habitum*

Ok. 1402 r., Kraków.

Inc. *In actu presenti tria per ordinem sunt facienda. Primo divini auxilii invocacio est peragenda, 2o divine sciencie recommendacio est proponenda, 3o gratiarum accio est referenda. Quantum igitur ad primum ingerente me de Divina Scriptura...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1338, s. 341-354.

Comm. Stegmüller RB, nr 9502; Wielgus (1992), s. 24.

901.

— *Ukazał się Maryje...*

XV-XVI w.; pieśń wielkanocna, rozszerzenie pieśni *Krystus z martwych wstał je...* (zob.).

Edd. princ. *Żywot Pana Jezusa Krysta Stworzyciela i Zbawiciela rodzaju ludzkiego wedle Ewangelist świętych z rozmyślanim nabożnym doktorow pisma świętego krotko zebrany*, Kraków, Florian Ungler, 1522, k. 172-172v.

Facs. PPW, t. 2, s. 273-274.

Edd. Bobowski (1893), s. 155-156; PPW, t. 1, s. 79; Korolko (1980), s. 60-61; Baltazar Opec, *Żywot Pana Jezusa Krysta (1522)*, wyd. W. Wydra, R. Wójcik, Poznań 2014, s. 611-613.

Utrum Christi et sanctorum imagines verae sint christifidelibus adorandae, zob. Sędziwój z Czechła

Utrum imago sub figura Beatae Mariae Virginis ad modum aliarum mulierum in lecto decumbentium exsculpta sit vera, zob. Sędziwój z Czechła

V

902.

— *Vellere, Christe, mades in virgine...*

XV w.; oficjum rymowane na święto Matki Boskiej Śnieżnej.

Mss. Kraków BJ Ms. 1257.

Edd. AH, t. 24, s. 187-189.

Comm. B. Gładysz, *O łacińskich oficjach rymowanych z polskich źródeł średnio-wiecznych*, „Pam. Lit.”, 30 (1933), z. 3-4, s. 336-339; Kowalewicz (1967), s. 117-119; Morawska (1998), s. 349.

903.

— *Veni celi claritas...*

Przed 1526 r.; sekwencja poświęcona NMP.

Mss. Cieszyn Książnica Cieszyńska Ms. DD I 28, s. 264-265.

Edd. *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 135-136; Pikulik (1976), s. 86.

Comm. Kowalewicz (1965), s. 268-269; Kowalewicz (1967), s. 164; Pikulik (1973), s. 89; Pikulik (1974), s. 140, 335.

904.

— *Veni, dulcis consolatrix...*

Przed 1526 r.; sekwencja poświęcona NMP.

Mss. Cieszyn Książnica Cieszyńska Ms. DD I 28, k. 109.

Edd. *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 136; Pikulik (1976), s. 87.

Comm. Kowalewicz (1965), s. 269-270; Kowalewicz (1967), s. 165; Pikulik (1973), s. 89; Pikulik (1974), s. 140, 335.

905.

— *Veni, alme Spiritus...*

Przed 1526 r.; sekwencja poświęcona Duchowi Św.

Mss. Tarnów Muzeum Diec. Ms. 2015, k. 170v.

Edd. *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 136-137; Pikulik (1976), s. 158-159.

Comm. EK, t. 20, kol. 42; Kowalewicz (1965), s. 270; Kowalewicz (1967), s. 159; Pikulik (1973), s. 89-90; Pikulik (1974), s. 140, 334; K. Janus, *Duch Święty w kontekście pobożności maryjnej polskiego średniowiecza. Teksty o Zwiastowaniu, Wcieleniu i Wniebowzięciu*, „Pam. Lit.”, 108 (2017), z. 3, s. 17.

906.

— *Veni, mater Maria...*

Pocz. XVI w.; werset allelujacyjny ku czci NMP.

Mss. Cieszyn Książnica Cieszyńska Ms DD I 28, s. 263.**Edd.** Pikulik (1984b), s. 324-325.**Comm.** Pikulik (1984b), s. 325-326.

907.

— *Verba buccinate, Mariam laudate...*

Kraków, 2 poł. XV w.; sekwencja poświęcona NMP.

Mss. Sandomierz Bibl. Dec. Ms. 174, k. 217; Kraków Bibl. Czart. Ms. 2827 V, k. 45v; Ms. 3616 V, k. 143v; Kielce BWSD Ms. RL 8, k. 246; Kraków Bibl. Prowincji OO. Bernardynów Ms. 11 RL, k. 1v; Ms. 1 RL, k. 173v.**Edd.** AH, t. 42, s. 130; RH, 34414; *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 106-107; Pikulik (1976), s. 75.**Comm.** EK, t. 20, kol. 42; Kowalewicz (1965), s. 240-241; Kowalewicz (1967), s. 150-151; Pikulik (1973), s. 96; Pikulik (1974), s. 142.

908.

— *Verba rectoris: Confortamini in Domino...*

XV w., Kraków; anonimowa mowa rektorska.

Inc. *Dum verba huius clarissimi viri, sacre theologie professoris, patris et domini mei attendissem... Confortamini in Domino* [Eph 6], *ut michi recte persuadem...***Mss.** Kraków BJ Ms. 2509, k. 240-242v.**Comm.** Kowalczyk (1970), s. 154, nr 25.

909.

— *Verba rectoris: De administratione rectoratus...*1 poł. XV w. (?), Kraków; wariant tytułu: *Oratio: Intravit autem rex*; odpowiedź na rekomendację autorstwa Macieja z Łabiszyna.**Inc.** *Intravit autem rex, ut videret discumbentes et vidit ibi hominem non vestitum veste nuptiali* [Mt 22, 11]. – *In nomine Domini. Amen. – Revolventi mihi mecum verba huius eximii sacrae theologiae magistri, patris et domini mei venerandi, ad exercendum et administrandum diligenter officium rectoratus adhortantis...***Mss.** Kraków BJ Ms. 2231, k. 97v-99v.**Edd.** Anonym, *Verba rectoris: De administratione rectoratus*, wyd. D. Gwis, E. Jung-Palczewska, [w:] *Prima verba*, s. 154-166.

Transl. Anonim, *Odpowiedź nieznanego rektora: O wypełnianiu obowiązków rektora*, tłum. D. Gwis, E. Jung-Palczewska, [w:] *Prima verba*, s. 155-167.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 156, nr 43.

910.

— *Verba rectoris: Qui regis Israel intende...*

XV w., Kraków; anonimowa mowa rektorska.

Inc. *Qui regis Israel intende. – Reverendi magistri... Audistis modo quo honorabilis vir magister meus, sacre theologie professor dignatus est...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2151, k. 216-217v.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 155, nr 36.

911.

— *Verba rectoris: Sobrii estote et vigilate...*

XV w., Kraków; anonimowa mowa rektorska.

Inc. *Sobrii estote et vigilate. I Petri ultimo [5, 8]... – Reverendi patres... Mentis dicta osculo nobis aspicientibus...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1587, k. 133-135v.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 155, nr 38.

912.

— *Verba rectoris: Subditi estote...*

1 poł. XV w., Kraków; anonimowa mowa rektorska.

Inc. *Revolventi mihi mecum verba preclarissimi viri decretorum doctoris... cum diceret: Subditi estote. – Patres optimi... Si rectoratus officium...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1272, k. 157-158.

Comm. Kowalczyk (1970), s. 155-156, nr 40.

913.

— *Verbum Dei dicens Ave...*

Przed 1526 r., Kraków; sekwencja na święto Zwiastowania NMP.

Mss. Cieszyn Książnica Cieszyńska Ms. DD I 28, s. 127-131; Kraków ABKKK Ms. 46.

Edd. *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 118-119; Pikulik (1976), s. 88-89.

Comm. Kowalewicz (1965), s. 253-254; Kowalewicz (1967), s. 165; Pikulik (1973), s. 120; Pikulik (1974), s. 144.

914.

— *Virginis christiferae...*

Pocz. XVI w.; werset allelujacyjny ku czci NMP.

Mss. Cieszyn Książnica Cieszyńska Ms. DD I 28, s. 305.**Edd.** Pikulik (1984b), s. 334-335.

915.

— *Vita Annae ducissae Silesiae (Żywot Anny księżnej Śląska)*

Po 1265 r., Wrocław; krąg klarysek wrocławskich; żywot księżnej Anny (1201/1204-1265), wdowy po Henryku Pobożnym.

Inc. *Anna beatissima...***Mss.** Wrocław BUWr Ms. IV F 193, k. 152-155.**Edd.** MPH 4, s. 656-661; *Księżna Anna i Piastowska fundacja w Krzeszowie*, oprac. W. Bochniak, Legnica 2002, s. 23-27; Michalski (2004), s. 311-317.**Transl.** *Księżna Anna i Piastowska fundacja...*, s. 29-37; Michalski (2004), s. 311-317.**Comm.** SPH, t. 2, s. 223; E. Walter, *Franziskanische Armutsbewegung in Schlesien. War die Herzogin Anna (†1265), die Schwiegertochter der hl. Hedwig, eine Terziarin des Franziskanerordens?*, „Archiv für Schlesische Kirchengeschichte”, 40 (1982), s. 207-221; P. M. Ksyk [Gąsiorowska], *Vita Annae ducissae Silesiae*, „NP”, 78 (1992), s. 127-149; M. Cetwiński, *‘Anna beatissima’. Wokół średniowiecznej biografii dobrodziejki benedyktynów krzeszowskich*, [w:] *Krzeszów uświęcony łaską*, red. H. Dziurła, K. Bobowski, Wrocław 1997, s. 32-37 [przedr. w: M. Cetwiński, *Śląski tygiel. Studia z dziejów polskiego średniowiecza*, Częstochowa 2001, s. 132-142]; P. Gąsiorowska, *Fundacje Anny Śląskiej (1204-1265)*, „Studia Franciszkańskie”, 11 (2001), s. 223-244; Michalski (2004); W. Bochniak, *Księżna Anna Śląska, 1204-1265 – w służbie ludu śląskiego i Kościoła*, Wrocław 2007; H. Krzyżostaniak, *Trzynastowieczne święte kobiety kręgu franciszkańskiego Polski i Czech. Kształtowanie się i rozwój kultów w średniowieczu*, Poznań 2014.

916.

— *Vita et miracula sanctae Kyngae ducissae Cracoviensis*Ok. 1317-1329 r.; anonimowy żywot św. Kingi, księżnej krakowskiej, powstały w kręgu franciszkańskim, błędnie przypisywany Stanisławowi, którego imię pojawia się w nocie na okładce rękopisu z przekazem *Żywotu*, wtórna redakcja.**Mss.** Warszawa BN Ms. BOZ 127, k. 1-72v; Kraków Arch. Klasztoru ss. Klarysek Ms. 250, kopia notarialna średniowiecznego przekazu należącego do francisz-

kanów krakowskich (Bibl. Załuskich, sygn. 237, 1401 r., zaginiony), sporządzona na potrzeby procesu beatyfikacyjnego, 1684 r., k. 28'-60'.

Edd. MPH 4, s. 682-744.

Transl. W. Przybyszewski, *Żywoć świętej Kingi księżnej krakowskiej*, Tarnów 1997; J. A. Wojtczak-Szyszkowski, *Średniowieczne życiorysy bł. Kingi i bł. Salomei*, Warszawa 1999, s. 125-204; (fragm.) *Toć jest dziwne a nowe*, s. 104-108.

Comm. NK, t. 1, s. 340-341, 344; *Repertorium fontium*, t. 10, cz. 4, s. 456 [mylnie pod hasłem: Stanislaus theologus]; *Hagiografia Polska*, t. 1, s. 757-779; SPH, t. 2, s. 224; DPP, t. 5, s. 232; M. H. [A.] Witkowska, 'Vita sanctae Kyngae ducisse cracoviensis' jako źródło hagiograficzne, „Roczn. Hum.,” 10 (1961), z. 2, s. 41-166; A. Witkowska, *Miracula małopolskie z XIII i XIV wieku. Studium źródłoznawcze*, „Roczn. Hum.,” 19 (1971), z. 2, s. 29-161; A. Witkowska, *Bł. Kinga w średniowiecznych przekazach hagiograficznych*, „Tarnowskie Studia Teologiczne”, 10 (1986), s. 274-282; J. Kowalski, S. Fischer, *Żywoć bł. Kingi i dzieje jej kultu*, Tarnów 1992; Starnawski (1993), s. 76-83; Michałowska (1995), s. 180-185; B. Kowalska, *O autorze najstarszego żywota świętej Kingi*, „Biuletyn Instytutu Filozoficzno-Historycznego Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Częstochowie”, 32 (2003), s. 34-43; Michalski (2004); B. Kowalska, *Święta Kinga – rzeczywistość i legenda. Studium źródłoznawcze*, Kraków 2008, s. 217-238; Michałowska (2011), s. 842-843.

917.

— *Vita Ioannis Długosch Senioris*

Po 1476, przed 1480 r.; żywot powstał najpewniej w środowisku kanoników krakowskich; w starszej literaturze za autora uważano Filipa Kallimacha (zob.); M. Koczarska przypisała autorstwo Jakubowi z Szadka (zob.); pogląd ten obecnie przeważa.

Mss. Kraków Bibl. Czart. Ms. 1296 V, k. 1-12; Ms. 1299 IV, k. 3-14 (s. 5-27); Ms. 1576 V, k. 5-20; Kraków BJ Ms. 34, k. 1-19; Ms. 33, k. 2-11v; Warszawa BN Ms. 6966; Gniezno Arch. Archid. Ms. 204a, k. III-XVIII; Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 4510/III, k. 1-11; Sztokholm Riksarkivet Ms. E 8692, k. 2-19v; Sztokholm Kungliga Biblioteket Ms. D 1472, k. 1-6v; Petersburg Bibl. Rossijskoj Akademii Nauk Ms. 140, k. 1-10; Rzym Biblioteca Vallicelliana Ms. A. 13, k. 1-8; Drezno SLUB Ms. G. 49, k. 2-15.

Edd. J. Długossii, *Opera*, t. 1, wyd. I. Polkowski, Ż. Pauli, Cracovia 1887, s. I-XVI; *Vita Ioannis Długosch Senioris canonici Cracoviensis*, wyd. M. Brożek, Varsoviae 1961, s. 27-59.

Comm. NK, t. 2, s. 306-307 (jako niepewne autorstwo Kallimacha); M. Brożek, *Czy Filip Kallimach jest autorem 'Żywotu' Długosza?*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego, nr 21, Prace historycznoliterackie, nr 3, Filologia, z. 5, Kraków 1959, s. 11-60; M. Brożek, *Tradycja rękopiśmienna 'Żywotu' Jana Długosza*, „Sprawozdania z Prac Naukowych Wydziału Nauk Społecz-

ných PAN”, t. 4, 1961, z. 2, s. 22-36; M. Brożek, *Praefatio*, [w:] *Vita Ioannis Długosch...*, s. 7-23; M. Koczerska, *Kto jest autorem ‘Żywotu’ Długosza?*, [w:] *Venerabiles, nobiles et honesti. Studia z dziejów społeczeństwa Polski średniowiecznej*, red. A. Radzimiński i in., Toruń 1997, s. 507-520.

918.

— *Vita sanctae Hedvigis*

XIII-XIV w.; anonimowa, zapewne powstała w kręgu franciszkańskim, opowieść hagiograficzna poświęcona św. Jadwidze Śląskiej (1178-1180-1243), w większości rękopisów występują razem *Vita maior* (*Legenda maior*) oraz jej skrócona wersja, czyli *Vita minor* (*Legenda minor*), uzupełniane innymi tekstami, m.in. *Tractatus sive speculum genealogiae s. Hedwigis*; ponadto znane liczne średniowieczne i nowożytne przeróbki i tłumaczenia na j. niemiecki z obszaru Śląska.

Inc. *Splendoris eterni genitor... Lux lucis... Ad cognoscendum...*

Mss. Wrocław BUWr Ms. IV F 189, k. 2v-102r; Ms. IV F 190, k. 2v-106v; Ms. IV F 191, k. 1v-42v; Ms. Akc. 1948/742, k. 1-33v; Ms. M 1072, k. 205-259v; Ms. IV Q 175, k. 11-74v; Ms. IV Q 173, k. 1-117v; Wrocław Arch. Archid. i Bibl. Kap. Ms. Hs. 107; Malibu The J. Paul Getty Museum Ms. Ludwig XI 7; 83 MN.126.

Edd. *Vita sanctae Hedvigis*, wyd. G. A. Stenzel, Breslau 1839 (*Scriptores rerum Silesiacarum*, t. 2), s. 1-125; *Acta sanctorum*, t. 8, Bruxelles 1853, s. 200-202, 224-264; *Vita sanctae Hedvigis*, wyd. A. Semkowicz, [w:] MPH 4, s. 501-655; T. Wąsowicz, *Legenda śląska*, Wrocław 1967.

Transl. (fragm.) *Toć jest dziwne a nowe*, s. 98-102; *Legenda św. Jadwigi*, tłum. A. Jochelson, Wrocław 1993; *Legenda o św. Jadwidze*, transkr. i tłum. niem, T. Ehlert, tłum. pols. J. Łukosz, posł. W. Mrozowicz, Wrocław 2000.

Comm. NK, t. 1, s. 340, 343-344; *Hagiografia Polska*, t. 1, s. 475-485; SPH, t. 2, s. 224; DPP, t. 5, s. 230-232; K. Stronczyński, *Legenda obrazowa o św. Jadwidze, księżnie śląskiej, wg rękopisu z r. 1353 przedstawiona i z późniejszymi teźże treści obrazami porównana*, Kraków 1880; Z. Gostomska-Zarzycka, *Księżna Jadwiga w świetle Legendy z XIV wieku i podań ludowych*, „Roczniki Zakładu im. Ossolińskich”, 3 (1948), s. 231-250; J. Gottschalk, *Der historische Wert der ‘Legenda maior’ de beata Hedwigis*, „Archiv für schlesische Kirchengeschichte”, 20 (1962), s. 84-125; J. Gottschalk, *St. Hedwig Herzogin von Schlesien*, Köln 1964; E. Walter, *Studien zum Leben der hl. Hedwig Herzogin von Schlesien*, Stuttgart und Aalen 1972; H. Manikowska, *Legenda św. Jadwigi – obieg i transformacje*, [w:] *Kultura elitarna a kultura masowa w Polsce późnego średniowiecza*, red. B. Geremek, Wrocław 1978, s. 155-170; K. Jasiński, *Genealogia św. Jadwigi. Studium źródłoznawcze*, [w:] *Mente et litteris. O kulturze i społeczeństwie wieków średnich*, red. H. Chłopocka i in., Poznań 1984, s. 195-204; K. Jażdżewski, *Engelberci czy Engelbert. W związku z autorem*

pierwszego żywota św. Jadwigi śląskiej (druga połowa XIII wieku), [w:] *Mente et litteris...*, s. 189-194; E. Walter, *Neue Ergebnisse zur Hedwigsforschung. Der Verfasser der 'Legenda maior'. Datum der liturgischen Heiligsprechung*, „Archiv für schlesische Kirschengeschichte”, 43 (1985), s. 221-245; A. Kiełbasa, *Święta Jadwiga śląska*, Warszawa 1990; Starnawski (1993), s. 61-76; S. Araszczyk, *Kult św. Jadwigi na Śląsku w świetle przedtrydenckich wrocławskich ksiąg liturgicznych*, Opole 1995, s. 52-61; Michałowska (1995), s. 180; W. Mrozowicz, *Materiały rękopiśmienne dotyczące św. Jadwigi w zbiorach Biblioteki Uniwersyteckiej we Wrocławiu*, [w:] *Księga Jadwiżańska. Międzynarodowe Sympozjum Naukowe Święta Jadwiga w dziejach i kulturze Śląska, Wrocław-Trzebnica, 21-23 września 1993 roku*, Wrocław 1995, s. 233-250; J. Pater, *Wartości historyczne 'Żywota większego' św. Jadwigi*, [w:] *Księga Jadwiżańska...*, s. 177-188; Michalski (2004); M. Michalski, *Święta Jadwiga śląska i mniszki trzebnickie – interpretacja hagiograficzna*, [w:] *Cysterki w dziejach i kulturze ziem polskich, dawnej Rzeczypospolitej i Europy Środkowej: materiały z siódmej Międzynarodowej Konferencji Cystersologów odbytej z okazji 800. rocznicy fundacji opactwa cysterek w Trzebnicy*, red. A. M. Wyrwa, Poznań 2004, s. 261-272; Michałowska (2011), s. 852-853; K. Morawska, *'Uxor eum odio habuit et ab eo recessit' – relacje rodzinne w obliczu choroby i śmierci na podstawie 'Legendy świętej Jadwigi'*, [w:] *Życie codzienne w antycznej i średniowiecznej Europie – wybrane zagadnienia*, red. A. Żuchowska, K. Bałkowski, Lublin 2016, s. 165-181.

919.

— *Vita sanctae Salomeae reginae Haliciensis*

Prawdopodobnie koniec XIII w., anonimowy, zapewne powstały w kręgu franciszkańskim, żywot bł. Salomei (ok. 1211-1212-1268), przypisywany nieznanemu bliżej Stanisławowi, którego imię pojawia się w rękopisie; druga redakcja 1401 r.

Inc. *Gloriosus Deus in sanctis...*

Mss. Warszawa BN Ms. BOZ 127, k. 1-24v; Kraków BJ Ms. 3301, k. 206-230; Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 85 (zaginiony).

Edd. MPH 4, s. 770-796.

Transl. C. Niezgodą, *Żywot świętej Salomei królowej halickiej napisany przez Stanisława franciszkanina*, „W nurcie franciszkańskim”, 5 (1996), s. 145-162; J. A. Wojtczak, *Średniowieczne życiorysy bł. Kingi i bł. Salomei*, Warszawa 1999, s. 205-232; *Żywot bł. Salomei, Królowej Halickiej, autorstwa franciszkanina Stanisława*, tłum. E. Sander, E. Lucht, [w:] E. Sander, *Błogosławiona Salomea i klasztory klarysek w Zawichoście, Skale i Krakowie do końca XV wieku*, Kraków 2015, s. 292-308.

Comm. NK, t. 1, s. 341, 344; *Hagiografia Polska*, t. 2, s. 300-313; SPH, t. 2, s. 223; PSB, t. 42, s. 3-5; B. Kürbis, *Żywot bł. Salomei jako źródło historyczne*, [w:] *Studia historica w 35-lecie pracy naukowej Henryka Łowmiańskiego*, Warsza-

wa 1958, s. 145-154; A. Witkowska, *Miracula małopolskie z XIII i XIV wieku. Studium źródłoznawcze*, „Roczn. Hum.,” 19 (1971), z. 2, s. 29-161; Starnawski (1993), s. 73-76; Michałowska (1995), s. 180; C. Niezgoda, *Błogosławiona Salomea Piastówna*, Kraków 1996; C. Niezgoda, *Między historią, tradycją a legendą o bł. Salomei Piastównie*, „Studia Franciszkańskie”, 8 (1997), s. 233-247; Michalski (2004); J. Rajman, *Żywyoty i cuda świętych jako źródła do dziejów Krakowa w XIII wieku*, „Annales Academiae Paedagogicae Cracoviensis”, 21 (2004), s. 177-186; K. Hollý, *Princess Salomea and Hungarian–Polish Relations in the Period 1214-1241*, „Historický Časopis”, 55 (2007), Supplement, s. 5-32; Michałowska (2011), s. 841; H. Krzyżostaniak, *Trzynastowieczne święte kobiety kręgu franciszkańskiego Polski i Czech. Kształtowanie się i rozwój kultów w średniowieczu*, Poznań 2014; Sander, *Błogosławiona Salomea...*

920.

— *Vita sancti Adalberti episcopi Pragensis prior (Świętego Wojciecha żywot pierwszy)*

Ok. 1000 r., Niemcy (?), Italia (?); najwcześniejszy żywot św. Wojciecha, dawniej przypisywany Janowi Kanapariuszowi.

Inc. *Est locus in partibus Germanie...*

Mss. Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 2015/II, k. 37-49; Warszawa BN Ms. BOZ 135, k. 355-359v; Wolfenbüttel HAB Ms. Cod. Guelf. 553 Helmst., k. 55v-72; Bruksela Koninklijke Bibliotheek België Ms. 9290, k. 90v-96; Ms. 409, k. 220-224; Wiedeń ÖNB Ms. 12807, k. 87-95; Akwizgran Domarchiv Ms. G 9; ponadto wykaz przekazów rękopiśmiennych w: *Repertorium fontium*, t. 6, s. 296-297; J. Karwasińska, *Wstęp*, [w:] MPH s.n., t. 4, cz. 1, Warszawa 1962, s. VIII-XXII; M. Sosnowski, *Studia nad wczesnymi żywotami św. Wojciecha – tradycja rękopiśmienna i polemika środowisk*, Poznań 2013, s. 25-70; S. Wiczorek, *Piętnastowieczny rękopis ‘Vita sancti Adalberti prior’ ze zbiorów biblioteki klasztornej w Herzogenburgu (z aneksem w sprawie niektórych lekcji kodeksu Klosterneuburg, Stiftsbibliothek 707)*, „StŻr”, 55 (2017), s. 101-125.

Facs. Jan Kanapariusz, *Świętego Wojciecha żywot pierwszy*, oprac. J. Karwasiński, tłum. K. Abgarowicz, Gdańsk 2009 (rękopis z Wolfenbüttel).

Edd. *S. Adalberti Pragensis episcopi et martyris Vita prior*, wyd. J. Karwasińska, [w:] MPH s.n., t. 4, cz. 1..., s. 1-47 (Redactio imperialis), s. 49-67 (Redactio Aventinensis), s. 69-84 (Redactio Cassinensis); *Vita Adalberti. Früheste Textüberlieferungen der Lebensgeschichte Adalberts von Prag*, Essen 2005: transkrypcja tekstu z akwizgrańskiego rekopisu Ms. G 9, s. 33-50; wydanie *Vita*, s. 126-159.

Transl. *Świętego Wojciecha Żywot Pierwszy*, tłum. K. Abgarowicz, [w:] *Piśmiennictwo czasów Bolesława Chrobrego*, Warszawa 1966, s. 23-86; *W kręgu żywotów świętego Wojciecha*, red. J. A. Spież, Kraków 1997, s. 35-77.

Comm. NK, t. 1, s. 338-339; DPP, t. 5, s. 232-233; *Hagiografia Polska*, t. 2, s. 572-610; *Repertorium fontium*, t. 6, s. 296-297; J. Karwasińska, *Wstęp*, [w:] MPH s.n., t. 4, cz. 2, Warszawa 1969, s. V-XXXI; J. Karwasińska, *Wybór pism. Święty Wojciech*, Warszawa 1996; G. Labuda, *W sprawie autorstwa i miejsca napisania 'Żywotu pierwszego' świętego Wojciecha*, „StŻr”, 42 (2004), s. 115-130; C.-N. Gašpar, *(Re)claiming Adalbert. Patristic Quotations and Their Function in Canaparius' Vita S. Adalberti*, [w:] *Promoting the Saints: Cults and Their Contexts from Late Antiquity until the Early Modern Period. Essays in Honor of Gábor Klaniczay for his 60th Birthday*, red. O. Gecser, Budapest 2011, s. 31-39; Michałowska (2011), s. 849-850; Sosnowski, *Studia nad wczesnymi żywotami...*; S. Wieczorek, *Święty porzuca biskupstwo, a biograf go tłumaczy: z badań nad warsztatem pisarskim twórcy 'Vita prior sancti Adalberti'*, [w:] *Człowiek – społeczeństwo – źródło: studia dedykowane Profesor Jadwidze Hof*, red. S. Kozak i in., Rzeszów 2014, s. 445-462; Węcowski (2014), s. 70-73; M. Sosnowski, *Hagiografia doby chrystianizacji w nowej odświeżeniu*, „KH”, 122 (2015), nr 4, s. 880-894; S. Wieczorek, *'Bona stultitia': o znaczeniu paradoksów retorycznych w najstarszym żywocie św. Wojciecha*, „KH”, 122 (2015), nr 3, s. 417-456; M. Sosnowski, *Tradycja klasyczna u wczesnych hagiografów św. Wojciecha – środki i cele*, [w:] *Stilo et animo. Prace historyczne ofiarowane Profesorowi Tomaszowi Jasińskiemu w 65. rocznicę urodzin*, Poznań 2016, s. 53-66.

921.

— *Vita s. Stanislai/Vita Tradunt (Żywot Tradunt)*

XIV w.; żywot powstał prawdopodobnie w kręgu katedry krakowskiej; w starszej literaturze przyjmowano, że napisany został w poł. XIV w. (po 1340 r.); wg W. Drelicharza być może powstał między 1312 a 1325 r. (ok. 1320 r?).

Inc. *Tradunt annales Polonorum historie, quod Mesco...*

Mss. Praga NK Ms. VIII. A. 28, k. 321-325v; Ms. XII. B. 2, k. 149-155; Warszawa BN Ms. BOZ 28, k. 55-74v; Kraków Bibl. Czart. Ms. 1310 IV, s. 307-326; Ms. 3413 I, k. 79v-87 („De sancto Stanislao Polonorum seu Sarmatorum alumno”) – redakcja przerobiona; Ms. 2357 II, s. 665-673 – redakcja przerobiona; Petersburg Rosijskaja Nacional'naja Bibl. Ms. Lat. F.I.167 – redakcja przerobiona (?).

Edd. *Martini Galli Chronicon*, wyd. J. V. Bandtkie, Varsoviae 1824, s. 321-380.

Comm. BHL 7836; MPH 4, s. 350-352; David (1934), s. 136-138; Ożóg (1987), s. 97-99; Starnawski (1993), s. 49-51; Drelicharz (2003), s. 324-333, 457-459; Michałowska (2011), s. 815-816; Drelicharz (2012), s. 316-326; Kuzmová (2013), s. 43-45; Węcowski (2014), s. 88-91.

922.

— *Vita Sbignei (Vita Zbignei cardinalis et episcopi Cracoviensis a Joanne Dlugosz edita)*

1455-1478 r.; kompilowany żywot kardynała Zbigniewa Oleśnickiego, złożony z anonimowej biografii Oleśnickiego z XV w. (przed 1478 r.) i fragmentu żywotu biskupa Oleśnickiego z *Katalogu biskupów* Jana Długosza, XVI-XVII w. (Jan Januszowski?).

Mss. Kraków BJ Ms. 107, s. 225-235.

Edd. *Vita Sbignei Cardinalis et Episcopi Cracoviensis*, [w:] J. Długossi, *Opera*, wyd. I. Polkowski, I. Ż. Pauli, t. 1, Cracoviae 1887, s. 551-558; M. Koczerska, *Piętnastowieczne biografie Zbigniewa Oleśnickiego*, „StŻr”, 24 (1979), s. 55-62.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 11, cz. 2, s. 397; Koczerska, *Piętnastowieczne biografie Zbigniewa Oleśnickiego...*, s. 11-22.

W

923.

— *W jedności, stałości serca mego...*

Przed 1554 r. (zapewne XV w.); anonimowy wierszowany list miłosny.

Mss. Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 1159/I, s. 239-241.

Edd. Bruchnalski (1907), s. 111-113; Ganszyniec (1925), s. 216-219; Vrtel-Wierczyński (1952), s. 86-89; *Toć jest dziwne a nowe*, s. 314-315; (fragm.) Michałowska (1995), s. 644; Włodarski (1997), s. 105-108.

Comm. NK, t. 1, s. 257-258; Michałowska (1995), s. 642-645; A. Wilkoń, *Dzieje języka artystycznego w Polsce. Średniowiecze*, Katowice 2004, s. 180-187; Michałowska (2011), s. 862-863.

924.

Wacław z Krakowa

(Venceslaus de Cracovia)

Pocz. XVI w.; prawdopodobnie student Uniwersytetu Krakowskiego.

Lit. Rosińska (1984), nr 437, 2323.

924/1

— *Canones tabularum*

1509 r., Kraków; wykład tablic astrologicznych.

Inc. [Prol.] *Utinam spectantissime vir vel michi tantum ingenii natura tribuisset vel dicendi exercitacio attulisset, ut possem mee optime de tua amplitudine voluntati satisfacere...* [tekst:] *Cum directiones in genituris natorum, opera fortuita ac adversa ceteris influxibus plus certificent et in effectum perducant...*

Mss. Kraków BJ Ms. 3227, s. 205-206, 207-216, 217-240.

Comm. Rosińska (1984), nr 437, 2323.

925.

Walenty z Krakowa

(Valentinus de Cracovia)

2 poł. XV w.; prawdopodobnie student Uniwersytetu Krakowskiego.

925/1

— *Expositio I-II librorum 'De sophisticis elenchis' Aristotelis*

2 poł. XV w., Kraków; komentarz do *O dowodach sofistycznych* Arystotelesa w formie glosy marginalnej i interlinearnej.

Inc. *Sciendum, quod quatuor sunt libri nove loyce, inter quos libros talis ponitur ordo, ita quod primo ponit (sic) liber Priorum, quia est de communioribus et communiora sunt priora...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1893, k. 197v-249v.

Comm. Markowski, Włodek (1974), s. 74.

926.

Walenty Wróbel (Passerinus)

Ur. ok. 1475 r.; pochodził z Poznania z rodziny mieszczańskiej; studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1502 r. bakałarz, 1504 r. magister sztuk, w l. 1504-1516 wykładał na Wydziale Sztuk, odbył studia teologiczne w Krakowie, po 1513 r. bakałarz teologii, od 1516 r. przebywał w Poznaniu, kaznodzieja i altarysta w kościele św. Marii Magdaleny, pleban w Niepruszewie, od 1531 r. wykładowca teologii w Akademii Lubrańskiego; zm. w 1537 r.

Lit. NK, t. 3, s. 417-419; K. Kantak, *Próba biografii Walentego Wróbla*, „Kronika Miasta Poznania”, 14 (1936), s. 448-463; Michałowska (2011), s. 864.

926/1

— *Żołtarz Dawida proroka*

Przed 1528 r.; polski przekład psalterza z komentarzem teologiczno-symbolicznym, sporządzony dla Katarzyny z Szamotuł Górkowej, żony Łukasza Górki, wojewody poznańskiego.

Mss./Edd. princ. Kórnik Bibl. PAN Ms. 7; Kraków BJ Ms. 6785; *Żołtarz Dawidów przez mistrza Walentego Wróbla z Poznania na rzecz polską wyłożony*, Kraków, Wdowa Unglerowa, 1539 (redakcja Andrzeja Glabera z Kobyłina).

Edd. (fragm.) Vrtel-Wierczyński (1977), s. 252-260; Wydra, Rzepka (2004), s. 79-84, 379-381.

Comm. A. Brückner, *Psalterze polskie do połowy XVI w.*, „Rozpr. AU. Wydz. Fil.”, 34 (1902), s. 318-327; Brückner (1902-1904), t. 2, s. 31-42; Łoś (1915), s. 174-176; Łoś (1922), s. 157-159; S. Rospond, *Język renesansu a średniowiecza na podstawie literatury psalterzowo-biblijnej*, [w:] *Odrodzenie w Polsce. Historia języka*, cz. 2, red. M. R. Mayenowa, Z. Klemensiewicz, Warszawa 1962, s. 61-181; M. Kossowska, *Biblia w języku polskim*, t. 1, Poznań 1968, s. 92-117; I. Kwilecka, *O swobodnych średniowiecznych przekładach biblijnych (na przykładzie tłumaczeń francuskich, czeskich i polskich)*, „Język Polski”, 58 (1978), nr 2, s. 87-98 [przedr. w: *taż*, *Studia nad staropolskimi przekładami Biblii*, Poznań

2003]; J. Migdał, *Glaberowskie korektywy gramatyczne w 'Żołtarzu' Walentego Wróbla*, „StPol”, 16-17 (1991), s. 71-91; Michałowska (1995), s. 578-581; J. Migdał, *O języku Andrzeja Glabera z Kobylina. Studium normalizacji polszczyzny wczesnoreniesansowej*, Poznań 1999; J. Migdał, *Fonetyczne i fleksyjne formy jako wyznaczniki stylu biblijnego w drukowanej wersji 'Żołtarza Dawidowego' Walentego Wróbla*, [w:] *Inspiracje chrześcijańskie w kulturze Europy*, red. E. Woźniak, Łódź 2000, s. 219-231; M. Cybulski, *Staropolskie przekłady psalterza*, Łódź 1999; J. Kamieniecki, *Osobliwości leksykalne 'Żołtarza Walentego Wróbla'*, [w:] *Wyraz i zdanie w językach słowiańskich: opis, konfrontacja, przekład*, t. 6, wyd. M. Sarnowski, W. Wysoczański, Wrocław 2008 (Slavica Vratislaviensia, 147), s. 147-151; L. Kamieniecki, *'Żołtarz Dawidów' Walentego Wróbla – filologiczne i teologiczne osobliwości*, [w:] *Język religijny dawniej i dziś (w kontekście teologicznym i kulturowym): materiały z konferencji, Gniezno, 22-24 września 2008*, red. P. Bortkiewicz, S. Mikołajczak, M. Rybka, Poznań 2009, s. 209-218; R. Pietkiewicz, *Żołtarz proroka Dawida w przekładzie Walentego Wróbla. Studium bibliograficzno-bibliologiczne*, [w:] *Ex Oriente Lux. Księga Pamiątkowa dla Księdza Profesora Antoniego Troniny w 65. rocznicę urodzin*, red. W. Chrostowski, Warszawa 2010, s. 378-398; M. Badowska, *Zagadka tożsamości szesnastowiecznego kopisty, czyli o Hieronimie, kapłanie z Poznania, słów kilka*, „Kwartalnik Językoznawczy”, 7 (2011), z. 3, s. 97-106; Michałowska (2011), s. 897-898; M. Charzyńska-Wójcik, *The anatomy of two medieval translations of the Psalter*, [w:] *Translation and Meaning*, t. 2, cz. 1, red. Ł. Bogucki, B. Lewandowska-Tomaszczyk, M. Thelen, Frankfurt a. Main 2015, s. 189-208; M. Charzyńska-Wójcik, *Between the text and the page: 'Żołtarz Dawidów' in manuscript and print*, „Studies in Polish Linguistics”, 11 (2016), nr 4, s. 167-187; B. Łukaszewska, *Siedem psalmów pokutnych z rękopisu numer 183 Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie. Edycja*, Lublin 2016; Pietkiewicz (2016), s. 160-163, 234-246.

927.

Walenty z Zatora

(Valentinus de Zathor)

Od 1460 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1468 r. magister sztuk, wykładał astronomię w Kolegium Większym Uniwersytetu Krakowskiego.

Lit. A. Kozłowska, *Polskie prognostyki o komecie z 1472 roku (Analiza zawartości treściowej)*, „StMed”, 29 (1992), s. 43-65; Rosińska (1984), nr 1822.

927/1

— *Iudicium et significatio comete visi anno 1472*

Ok. 1472 r., Kraków; prognostyk astrologiczny.

Inc. *Quoniam secundum dominum Albumasar in libro secretorum comete apparentes semper sunt prodigium malum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2496, k. 78-82v.

Comm. Rosińska (1984), nr 1822.

928.

Wawrzyniec z Polski

(Laurentius de Polonia)

Studiował prawo w Bolonii (doktor dekretów), od 1282 r. kanonik katedry wrocławskiej, w l. 1285-1287 prokurator biskupa wrocławskiego w Rzymie, w l. 1295-1299 kapelan papieski, następnie dziekan kapituły katedralnej we Wrocławiu; zm. w 1301 r. we Wrocławiu.

Lit. SPTK, t. 4, s. 396; Hajdukiewicz (1974), s. 729; J. H. Schulte, *Die Geschichte der Quellen und Literatur des Canonischen Rechts von Gratian bis auf die Gegenwart*, t. 2, Stuttgart 1877, s. 136-137; R. Samulski, *Untersuchungen über die persönliche Zusammensetzung des Breslauer Domkapitels in Mittelalter*, Weimar 1940, s. 25, 37, 49, 75, 94, 98, 100, 118-120; Włodek (1974), s. 30; T. Pawluk, *Z zagadnień kanonistyki polskiej*, „Prawo Kanoniczne”, 19 (1976), nr 3-4, s. 170; J. Burchardt, *Szkolnictwo na Śląsku w okresie Polski Dzielnicowej do r. 1327*, „Rozprawy z Dziejów Oświaty”, 28 (1985), s. 31-33; H. Gerlic, *Kapituła głogowska w dobie piastowskiej i jagiellońskiej (1120-1526)*, Gliwice 1993, nr 363; K. Ożóg, *The Role of Poland in the Intellectual Development of Europe in the Middle Ages*, Kraków 2009, s. 65.

928/1

— *Memoriale decreti cum remissionibus glossarum*

1282-1295 r., Bolonia; podręcznik prawa kanonicznego na użytek studentów uniwersytetu w Bolonii.

Inc. [Prol.] *Pauperior vidua paupercula, que duo aera minuta in gazophylacium domini misit...* [tekst:] *Prima quod ius humanum divinumque vocatur. Dicitur plurale pro solo sumitur. Ecce ut notatur hic c. 1 et ex. de privilegiis c. Ut privilegia...*

Mss. Bamberg StB Ms. Msc. Can. 60 (P II 19), k. 110v-124; Klosterneuburg Augustiner-Chorherrenstift – Stiftsbibliothek Ms. Cod. 96, k. 1-18; Strängnäs Domkyrkebiblioteket Ms. 9; Wiedeń ÖNB Ms. 2167, k. 1-27.

Comm. J. H. Schulte, *Die Geschichte der Quellen und Literatur des Canonischen Rechts von Gratian bis auf die Gegenwart*, t. 2, Stuttgart 1877, s. 136-137; E. Barwiński, L. Birkenmajer, J. Łoś, *Sprawozdanie z poszukiwań w Szwecyi*, Kraków 1914, s. 57; Hajdukiewicz (1974), s. 729; Włodek (1974), s. 30.

929.

Wawrzyniec Grodziski z Poznania

(Laurentius Grodziski de Posnania)

Pochodził z Grodziska w Wielkopolsce; od 1472 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1475 r. bakałarz, 1478 r. magister sztuk, od 1487 r. kanonik katedralny poznański; w l. 1498-1504 lekarz starosty generalnego Wielkopolski Ambrożego Pampowskiego; zm. w 1512 r.

Lit. Markowski (1971), s. 420, 567; Kuksewicz (1973), s. 117-121; Lohr (1974), s. 142; Dembiński (2012), s. 685-687, nr 254.

929/1

— **Expositio I-II librorum 'Analyticorum Priorum' Aristotelis cum textu eiusdem**

2 poł. XV w., Kraków; komentarz do dwóch ksiąg *Analityk pierwszych* Arystotelesa z glosą.

Inc. *Primum oportet. Iste liber dividitur in duos partes parciales. In primo determinat de syllogismo simpliciter accepto, in secundo de potestatibus syllogismorum. Primus liber dividitur in septem tractatus...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1893, k. 1-75.

Comm. Markowski, Włodek (1974), s. 73.

929/2

— **Expositio I-II librorum 'Analyticorum Posteriorum' Aristotelis cum textu eiusdem**

2 poł. XV w., Kraków; komentarz do dwóch ksiąg *Analityk wtórych* Arystotelesa.

Inc. *Titulus huius libri est: Liber Analeticorum Posteriorum Aristotelis, unde analyticum, dicitur ab analesis in Greco, quod est resolutio Latine, unde resolutio est duplex... Omnis doctrina. Dicit hic Lincolniensis, quod necesse habuit Aristoteles, ut ante initium huius libri ostenderet modum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1893, k. 79-135.

Comm. Markowski, Włodek (1974), s. 73.

929/3

— **Expositio I-II librorum 'De anima' Aristotelis**

2 poł. XV w., Kraków; wariant tytułu: *In I-II De anima*; komentarz w formie glosy do ks. I części II *O duszy* Arystotelesa.

Inc. *Circa lecturam De anima secundum Egidium sciendum est primo, quod triplices sunt forme, quedam sunt omnino materiales... Bonorum honorabilium. Iste liber sicut et alii dividitur in duas partes...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1893, k. 148-158.

Edd. (fragm.) Kuksewicz (1973), s. 272-275.

Comm. Kuksewicz (1973), s. 117-121; Lohr (1974), s. 119-144; Markowski, Włodek (1974), s. 74.

929/4

— *Expositio secundum Aegidium de Roma fragmenti I libri 'De sophisticis elenchis' Aristotelis*

2 poł. XV w., Kraków; komentarz do *O dowodach sofistycznych* Arystotelesa oparty na tekście Idziego Rzymianina.

Inc. *Circa primum Elencorum secundum Egidium sciendum. Sciendum: differentia est inter subiectum et materiam, subiectum enim alicuius dicitur illud, cuius cognitio principaliter intenditur in libro...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1893, k. 135v.

Comm. Markowski, Włodek (1974), s. 73.

930.

Wawrzyniec z Raciborza

(Laurentius Neuschin de Ratibor, Laurentius de Ratiboria)

Ur. w 1381 r., syn Mikołaja Neuschin z Raciborza; od 1411 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1414 r. bakałarz, 1416 r. magister sztuk, w l. 1421 i 1426 dziekan Wydziału Sztuk, odbył studia teologiczne, 1426 r. bakałarz, 1432/33 r. doktor teologii, w l. 1428 i 1429 rektor Uniwersytetu Krakowskiego, kanonik w kolegiacie w Raciborzu, fundator kanonii akademickiej w kolegiacie św. Floriana na Kleparzu; zm. między 1446 a 1450 r.

Lit. SPTK, t. 4, s. 397-398; NK, t. 3, s. 146-147; J. Zathej, 'Colligite fragmenta ne pereant'. *Contribution aux recherches sur l'histoire de l'enseignement à l'Université de Cracovie au XVe siècle*, „Med.Philos.Pol.”, 10 (1961), s. 99-100; P. Czartoryski, *Wczesna recepcja 'Polityki' Arystotelesa na Uniwersytecie Krakowskim*, Wrocław 1963, s. 52-55, 58-64, 130-133, 161-163; R. Ligacz, *Uczni Śląska Opolskiego na Uniwersytecie Jagiellońskim w XV wieku*, Opole 1964, s. 23-27; J. Rebeta, *Miejsce Wawrzyńca z Raciborza w najwcześniejszym okresie krakowskiej astronomii w XV wieku*, „KHNT”, 13 (1968), nr 3, s. 553-565; Kowalczyk (1970), s. 19-20; Markowski (1965a), s. 167, 172, 183-184, 224-225; Markowski (1971), s. 351-352; Hajdukiewicz (1974), s. 729-730; G. Rosińska, *Une table astronomique de Laurent de Racibórz, le commentaire qui l'accompagne*, „Med.Philos.Pol.”, 19 (1974), s. 141-147; Wielgus (1992), s. 78-79; M. Kowalczyk, *Warsztat naukowy Wawrzyńca z Raciborza*, „Biuletyn BJ” Ms. 44 (1994), s. 49-62 [przedr. w: taż, *Colligite fragmenta ne pereant. Studia z dziejów Uniwersytetu Krakowskiego w średniowieczu*, Kraków 2010, s. 283-284]; A. Szymański, *Mikołaj z Koźła i Wawrzyniec z Raciborza – śląscy prawnicy okresu średniowiecza*, [w:] *Historia prawa w służbie sprawiedliwości*.

Materiały I Opolskiego Colloquium Prawno-Historycznego, red. P. Sadowski, A. Szymański, Opole 2006, s. 29-48 [przedr. w: tenże, *Prawo, trwanie, tożsamość. Okruchy historyczno-prawne*, Lublin 2016, s. 7-22]; Mrozowicz (2000), s. 39-40; Knoll (2016), s. 376-378, 514-516.

930/1

— *Determinatio circa Concilium Basiliense*

1440-1441 r.; wariant tytułu: *Determinatio Basiliensis*; traktat o wyższości soboru nad papieżem.

Inc. *Reverendissimo in Christo patri et domino, domino Sbigneo, Dei gracia episcopo Cracoviensi, nostre universitatis Studii Cracoviensis cancellario preclarissimo... – Quamquam in omni eventu veritatem fateri vel anunciare nemo eciam salvari volens sit astrictus...*

Mss. Kraków BJ Ms. 770, k. 193v-209v; Ms. 1217, k. 172-184; Ms. 2502, k. 107v-139.

Edd. (fragm.) Fijałek (1900a), t. 1, s. 405-408, 414-416; Laurentii de Raciborz *Determinatio Basiliensis*, wyd. W. Bucichowski, [w:] *Polskie traktaty koncyliarystyczne z połowy XV wieku*, red. W. Bucichowski, Warszawa 1987, s. 116-166.

Comm. Fijałek (1900a), t. 1, s. 295; W. Bucichowski, *Wstęp*, [w:] *Polskie traktaty koncyliarystyczne...*, s. 16-25 (opisy rękopisów); SPTK, t. 4, s. 397; Catalogus BJ, t. 5, s. 357; M. Markowski, *Uniwersytet Krakowski a sobory pierwszej połowy XV wieku*, „Acta Mediaevalia”, 12 (1999), s. 201-204; Kowalczyk, *Warsztat naukowy...*, s. 53-54; A. Szymański, *Mikołaj z Koźła i Wawrzyniec z Raciborza...*, s. 17-21; Knoll (2016), s. 263, 514-516.

930/2

— *Principium in Bibliam*

Pochwała Pisma Św.

Inc. [Invocatio divini auxilii:] *Ad honorem et in nomine Domini nostri Iesu Christi, in quo vivimus... Ideo actum presentem iuxta laudabilem consuetudinem facultatis theologicæ modo ternario intendo consumacionem...* [Recommendatio S. Scripturae:] *Ad laudem igitur eius pro aliqua recommendacione brevi sacre theologie assumpsi verbum hoc: Vocatum est nomen eius Iesus...* [Gratiarum actio:] *Expeditis igitur duobus per me in hoc actu expediendis, venio ad tercium... Post Deum refero graciaram acciones... et magistro Nicolao Kozlowski, egregio s. theologie professori...*

Mss. Kraków BJ Ms. 325, k. 235v-239v.

Comm. Markowski (1965a), s. 183; SPTK, t. 4, s. 397; Wielgus (1992), s. 79.

930/3

— *Sermo synodalis de dignitate sacerdotii*

Kazanie synodalne, wygłoszone w drugą niedzielę po Objawieniu Pańskim.

Inc. *Quodcumque vobis dixerit, facite. – Sic originaliter scribitur Jo. 20 [, 5] et legitur in Ewangelio huius dominice nunc currentis. – Egregius militantis huius ecclesie doctor... pro aliquali solempnitate huius sinodi sancte...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1272, k. 281-284.

Comm. SPTK, t. 4, s. 397; Catalogus BJ, t. 8, s. 41-42.

930/4

— (attrib.) *Principium in librum ‘Decretalium’ Gregorii IX*

Przed poł. XV w., Kraków; komentarz do ks. *Dekretalów*, tekst nieukończony.

Inc. *In nomine sancte et individue trinitatis, patris et filii et spiritus sancti. Amen. Ad honorem, laudem et gloriam omnipotentis Dei et sanctissime genitricis eius tociusque celestis curie presertim, patronorum quoque sanctorum Stanislai et Adalberti huius civitatis et tocius Regni Polonie... lecturus ordinarie, dante domino, librum decretalium verbis sapientissimi Salomonis incipiam inquiringis: Deus dat sapienciam et ex ore eius sciencia et prudencia, scripta sunt verba proverbiorum Ilo capitulo. – Venerabiles patres, doctores, magistri et ceteri domini. Hec est veritas, quamvis vite mee residium aliter offerre Deo...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1369, k. 6-9.

Comm. Fijałek (1898), s. 134-151 (jako Benedykt Hesse); Kowalczyk (1970), s. 31, 101, 169, nr 117 (jako attrib.); J. Rebeta, *Komentarz Pawła z Worczyna do ‘Etyki Nikomachejskiej’ Arystotelesa z 1424 roku. Zarys problematyki filozoficzno-społecznej*, Wrocław 1970, s. 54-55; Kowalczyk, *Warsztat naukowy...*, s. 56; Catalogus BJ, t. 9, s. 137.

930/5

— (dub.) *Expositio libri ‘Politicorum’*

Komentarz do ks. *Polityk* Arystotelesa; w kolofonie (BJ Ms. 675, k. 155v) adnotacja o ukończeniu przepisywania tekstu *pro magistro Laurencio de Ratibor*, co wskazuje kopiowanie na zlecenie Wawrzyńca z Raciborza.

Inc. [Prol.] *Iste est liber Politicorum qui est tertius in ordine librorum moralium, in quo postquam ostensum est quo modo homo est in virtute perfecta... [tekst:] Primus liber continet tres tractatus. Primus est prooemialis in quo determinatur de principatu despotico, qui est inter dominum et servum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 675, k. 2r-155v.

Edd. (fragm.) P. Czartoryski, *Gloses et commentaires inconnus sur la ‘Politique’ d’Aristote d’après les MSS de la Bibliothèque Jagellonne de Cracovie*, „Med.Philos.Pol.”, 5 (1960), s. 24.

Comm. Czartoryski, *Gloses et commentaires inconnus...*, s. 19-27; Lohr (1971), s. 315, nr 1.

930/6

— (dub.) *Expositio Psalmi 118 Beati immaculati*

Komentarz do Ps 118.

Mss. Kraków ABKKK Ms. 74.

Comm. SPTK, t. 4, s. 397; Wielgus (1992), s. 79 (jako dub.).

930/7

— (dub.) *Tabula radicum ad meridianum Cracoviensem AD 1420*

1420 r., Kraków; wariant tytułu: *Canon tabulae radicum*; prognostyk-tablica astro-nomiczna; autorstwo ustaliła G. Rosińska, jednak M. Kowalczyk, na podsta-wie analizy pisma tekstu w rękopisie BJ Ms. 602, stwierdziła, że Wawrzyniec wprowadził tylko kilka poprawek do tekstu i wpisał głosę na marginesie k. 87v.

Inc. *Radices ad meridianum Cracoviensem anno Domini 1420 completo et valent ad tabulas sequentes pro instrumentis Campani. – Auges et stelle 0, 10°, 25, 27, 33...* [Canon:] *Pro canone thabularum istarum sciendum est et primo notan-dum, quod tabule iste sunt Campani, quas fecit pro instrumentis suis, in quibus instrumentis inveniuntur veri motus...*

Mss. Kraków BJ Ms. 551, k. 101v; Ms. 602, k. 87v-88.

Edd. G. Rosińska, *Une table astronomique de Laurent de Racibórz*, „Med.Philos. Pol.”, 19 (1974), s. 143-147, 146-147.

Comm. SPTK, t. 4, s. 397 (jako authent.); Rosińska (1984), nr 1331, 1642 (jako authent.); Kowalczyk, *Warsztat naukowy...*, s. 53 (jako dub.); Knoll (2016), s. 374.

931.

Wawrzyniec ze Strzelc (Strzelecki)

Szlachcic h. Pałuka; od 1435 r. studiował na Uniwersytecie w Lipsku i od 1440 r. w Krakowie, 1443 r. bakałarz sztuk, od 1447 r. kanonik poznański; zm. 1448 lub 1449 r.

Lit. Dembiński (2012), s. 687-688.

931/1

— *Mowa wobec papieża Mikołaja V w sprawie obediencji*

VI 1447 r., Rzym; mowa w sprawie obediencji polskiego duchowieństwa wobec papieża Mikołaja V.

Inc. *Non verbis, beatissime pater, verum amaris lacrimis benignissimas sanctitatis tue accedimus pulsare aures...*

Mss. Kraków Bibl. PAN/PAU Ms. 9175 lub 9176 (wg wydawcy, mowa znajduje się w „formularzu kaliskim”. Nie podał jednak, w którym tomie, ani nie wskazał numerów kart).

Edd. CE 3, nr 9, s. 16-18.

932.

— **Wesoły nam dzień nastał, gdyż Zbawiciel zwyciężył.../gdy Syn Boży z martwych wstał...**

1 poł. XV w.; trop wielkanocny, występuje w kilku różnych redakcjach z XV-XVI w.

Mss./Edd. princ. 1. niezidentyfikowany rękopis z XV w. opisany przez M. H. Juszyńskiego (zaginiony); 2. Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 1482/IV, faksymile dwóch stron nieznanego rękopisu, być może Graduału tarnowskiego, ok. 1526 r.; 3 *Żywot Pana Jezusa Krysta Stworzyciela i Zbawiciela rodzaju ludzkiego wedle Ewangelistów świętych z rozmyślaniami nabożnymi doktorów pisma świętego krotko zebrany*, Kraków, Florian Ungler, 1522, k. 171; 4. Jan Seklucjan, *Pieśni duchowne a nabożne nowo zebrane*, Królewiec, Jan Weinreich, 1547, s. 40.

Facs. PPW, t. 2, tabl. VI i tabl. XVI (przekazy nr 2, 3).

Edd. M. H. Juszyński, *Dykcjonarz poetów polskich*, t. 1, Kraków 1820 (na podstawie przekazu nr 1); Surzyński (1891), s. 96-97 (na podstawie przekazów nr 1, 3); Bobowski (1893), s. 91 i 153-154 (na podstawie przekazów nr 1, 3); P. Chmielowski, *Historia literatury polskiej*, t. 1, Lwów 1914, s. 116 (na podstawie przekazu nr 2); Brückner (1923), s. 95-96; Korolko (1980), s. 62-63 (na podstawie przekazu nr 2); PPW, t. 1, s. 84-86 (na podstawie przekazów nr 2, 3); *Toć jest dziwne a nowe*, s. 50; Michałowska (1995), s. 354; *Literatura staropolska*, t. 1, s. 54; Wydra (2003), s. 149-151, 153-155; Baltazar Opec, *Żywot Pana Jezusa Krysta (1522)*, wyd. W. Wydra, R. Wójcik, Poznań 2014, s. 606-607.

Comm. NK, t. 1, s. 292; Łoś (1915), s. 384-385; Łoś (1922), s. 397-398; Pikulik (1984a), s. 86-88; Walczak (1997), s. 65.

933.

— **Wesoły nam dzień nastał Narodzenia Bożego...**

XV-XVI w.; pieśń na Boże Narodzenie.

Edd. princ. *Żywot wszechmocnego Syna Bożego, Pana Jezusa Krysta, Stworzyciela i Zbawiciela stworzenia wszystkiego, wedle ewangelistów świętych z rozmyślaniami nabożnymi doktorów Świętego Pisma ogarniony*, Kraków, Hieronim Wietor, 1522, k. C_{1v}-C₂.

Edd. Baltazar Opec, *Żywot Pana Jezusa Krysta (1522)*, wyd. W. Wydra, R. Wójcik, Poznań 2014, s. 60-63; Mazurkiewicz, (2000b), s. 204-206.

934.

— *Wesoły nam dzień nastał, gdyż Zbawiciel w niebo wstąpił...*

XV-XVI w.; pieśń na święto Wniebowstąpienia.

Edd. princ. *Żywot Pana Jezusa Krysta Stworzyciela i Zbawiciela rodzaju ludzkiego wedle Ewangelii świętych z rozmyślaniami nabożnymi doktorów pisma świętego krótko zebrany*, Kraków, Florian Ungler, 1522, k. 175.

Facs. PPW, t. 2, tabl. XX.

Edd. Surzyński (1891), s. 104; Bobowski (1893), s. 156; Korolko (1980), s. 80; PPW, t. 1, s. 92; Baltazar Opec, *Żywot Pana Jezusa Krysta (1522)*, wyd. W. Wydra, R. Wójcik, Poznań 2014, s. 614-615.

Comm. PPW, t. 1, s. 20-21.

935.

— *Wielmoży, dusza moja, Pana mego...*

Poł. XV w.; polski przekład hymnu *Magnificat*; inne redakcje zob: *Harmonia ewangeliczna*; *Rozmyślenia przemyskie*; Baltazar Opec, *Żywot Pana Jezusa Krysta...*

Mss. Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 810/I, k. 95v.

Facs. W. Smereka, *Hymn Matki Boskiej*, „Ruch Biblijny i Liturgiczny”, 4 (1951), nr 1-2, s. 45.

Edd. Maciejowski (1852), s. 31-32; Smereka, *Hymn Matki Boskiej...*, s. 46; Vrtel-Wierczyński (1977), s. 391-392; Wydra, Rzepka (2004), s. 85-86.

Comm. NK, t. 1, s. 182; Łoś (1915), s. 189.

936.

— *Wiersz na śmierć Andrzeja Odrowąza (Threnus lugubris in mortem Andreae Odrowaz)*

1465 r.; anonimowy tren na śmierć wojewody ruskiego Andrzeja Odrowąza (?-1465).

Inc. *O funesta dies nostri miserabilis aevi...*

Mss. Praga NK Ms. VI. A. 7, k. 199.

Edd. A. Prochaska, *Konfederacja lwowska 1464 r.*, „KH”, 6 (1892), s. 777-778; R. Ganszyniec, *Polonolatina*. VII, „Pam. Lit.”, 24 (1927), s. 102-105; (fragm.) Michałowska (1995), s. 706-708; Liman (2004), s. 132-137.

Transl. *Toć jest dziwne a nowe*, s. 237-239; (fragm.) Michałowska (1995), s. 706-708; Liman (2004), s. 132-137.

Comm. NK, t. 1, s. 226; Ganszyniec, *Polonolatina*. VII..., s. 94-104; Nowak-Dłużewski (1963), s. 83-86; Zabłocki (1968), s. 74-76; Michałowska (1995), s. 706-709; Michałowska (2011), s. 866-868.

937.

— *Wiersz na śmierć królowej Jadwigi*

1399-pocz. XV w.; anonimowe wierszowane epitafium królowej Jadwigi, przypisywane Piotrowi Wyszowi (zob.). Znane tylko z przekazu wpisanego do *Roczników* Jana Długosza, księga X.

Inc. *Sidus Polonorum hic iacet hic Hedvigis eorum...*

Mss. Zob. Jan Długosz, *Roczniki*.

Edd. J. Długossii, *Historiae Polonicae libri XII*, wyd. I. Ž. Pauli, A. Przędziecki, t. 3, Cracoviae 1876, s. 534-535; J. Długossii, *Annales seu Cronicae incliti Regni Poloniae*, lib. X, Warszawa 1985, s. 234-235; Seńko (1995), s. 254-255; Liman (2004), s. 114-117.

Transl. J. Długosz, *Dziejów polskich ksiąg dwanaście*, t. 3, tłum. K. Mecherzyński, Kraków 1868, s. 502-503; *Toć jest dziwne a nowe*, s. 232-234; J. Długosz, *Roczniki czyli Kroniki sławnego Królestwa Polskiego*, ks. 10, Warszawa 1981, s. 305-307; Liman (2004), s. 114-117; Włodarski (2007), s. 62-67.

Comm. Nowak-Dłużewski (1963), s. 68-70; Michałowska (1995), s. 692-695; M. A. Janicki, *Zaginione inskrypcje poetyckie katedry wawelskiej (do końca XVI wieku)*. Cz. 1: *epitafia biskupie i królewskie*, „*Studia Waweliana*”, 11-12 (2002-2003), s. 55-56; Michałowska (2011), s. 870.

938.

— *Wiersz o bitwie pod Radziejowem (Płowcami) w 1331 r.*

Wiersz, liczący sześć wersów, powstał być może wkrótce po bitwie pod Płowcami; został wpisany przez anonimowego autora do *Kroniki katedralnej krakowskiej* (zob.), powstałej w Krakowie na przełomie lat 70. i 80. XIV w.; prawdopodobnie powstał przez połączenie trzech odrębnych dwuwierszy na temat bitwy; każdy z tych dwuwierszy funkcjonował na terenie Królestwa Polskiego w XIV-XV w. jako odrębny utwór; pierwsze dwa w niektórych rękopisach (Bibl. Czart. Ms. 1310 IV i rękopis koprzywnicki, BN Ms. Lat.F.ch.I.326) występowały razem z *Wierszem o świętopietrze*.

Inc. *Anno milleno tria C. tricesimo primo / In campo Radzeow clamabant Poloni Cracow...*

Mss. Berlin, Geheimes Staatsarchiv Preussischer Kulturbesitz Ms. XX.HA, OF 277; Kraków Bibl. Czart. Ms. 1310 IV, s. 207 i 943 (pierwszy dwuwiersz, włączony w obręb *Wiersza o świętopietrze*); Ms. 1314 III; Warszawa BN Ms. 3001 III; Ms. 3002 III, k. 319; Ms. 8052 III; Ms. Lat.F.ch.I.326, k. 461v (zniszczony) – pierwszy dwuwiersz, wpisany po *Wierszu o świętopietrze*; Wrocław BUWr Ms. R. 290; Kraków BJ Ms. 2574.

Edd. *Rocznik kujawski*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 3, s. 210; *Wiersz o świętopietrze*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 3, s. 288, przyp. 2; [Rękopis] *Koprzywnicki*, [w:] MPH s.n. 12, s. 124; Liman (2004), s. 334.

Transl. *Toć jest dziwne a nowe*, s. 204; Liman (2004), s. 335; Włodarski (2007), s. 121.

Comm. NK, t. 1, s. 332; R. Gansiniec, *Nagrobek Bolesława Wielkiego*, „Przegląd Zachodni”, 7 (1951), nr 7-8, s. 439-440; Wiesiołowski (1967), s. 129; Ożóg (1987), s. 56-57.

939.

— **Wiersz drugi o bitwie pod Radziejowem (Płowcami) w 1331 r.**

XIV w.; powstał być może wkrótce po bitwie pod Płowcami.

Inc. *Anno Domini milleno tria C. tricesimo primo / a Sclawis victi et perfracti cruce cincti...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1607, k. 653.

Edd. *Notae Cracovienses*, wyd. W. Kętrzyński, [w:] MPH 5, s. 906; Liman (2004), s. 336.

Transl. *Toć jest dziwne a nowe*, s. 204-205; Liman (2004), s. 337.

Comm. Ożóg (1987), s. 57, przyp. 28; zob. *Wiersz o bitwie pod Radziejowem (Płowcami) w 1331 r.*

940.

— **Wiersz na cześć Spytka z Melsztyna**

XV/XVI w.; wiersz poświęcony Spytкови z Melsztyna, kasztelanowi zawichoj-skiemu (zm. 1503/1504 r.), autor nieznany, oznaczony inicjałami „Io. de Ia.” (odczytywane niekiedy jako „Ioannes de Iarosław”); wpisany na kartach do-łączonych do inkunabułu zawierającego *Podróże Mandeville’a*, stanowiącego własność rodziny Melsztyńskich albo klasztoru w Przeworsku, związanego z tą rodziną, zob. *Spominki przeworskie*.

Inc. *Spythko, tua virtus meritis coniuncta priori...*

Mss. Lwów Bibl. Uniwersytecka, John Mandeville, *Podróże*, inkunabuł, karty dołą-czone do inkunabułu (zniszczoney).

Edd. *Wiersz na cześć Spytka z Melsztyna*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 3, s. 276; Liman (2004), s. 384.

Transl. *Toć jest dziwne a nowe*, s. 278-279; Liman (2004), s. 385; Włodarski (2007), s. 85-86.

Comm. NK, t. 1, s. 332; Michałowska (2011), s. 393.

941.

— **Wiersz o Baranku Bożym**

XV w.; anonimowy wiersz pochwalny o woskowym baranku (tzw. agnusek), po-święcanym przez papieża, sławiący jego rozliczne zalety; zapewne związany z kręgiem bernardyńskim.

Inc. *Z czego się baranek boży składa...*

Mss. Kórnik Bibl. PAN Ms. 101, k. 156-156v.

Facs. K. Borowiec, K. Dobicka, O. Dwornik i in., 'Z czego się baranek boży składa...' *Wznowienie edycji zabytku z Biblioteki Kórnickiej*, „Pamiętnik Biblioteki Kórnickiej”, 32 (2015), s. 159-170.

Edd. J. Zathay, *Kilka uwag w związku z tekstem staropolskim wiersza o 'Baranku Bożym'*, „Pam. Lit.”, 43 (1952), z 1-2, s. 443-444; M. Muszyński, *Glosy, zapiski i niektóre teksty polskie w starych drukach i rękopisach Biblioteki Kórnickiej do roku 1550*, cz. 2, „Pamiętnik Biblioteki Kórnickiej”, 9-10 (1968), s. 223-224; Borowiec, Dobicka, Dwornik i in., 'Z czego się baranek boży składa...', s. 159-170.

Comm. Zathay, *Kilka uwag w związku z...*, s. 442-452.

942.

— *Wiersz o bitwie pod Grunwaldem I (Historia metrica de magna strage)*

Ok. 1410 r. lub 1447-1457 r., Kraków; wariant tytułu: w rękopisie królewieckim: *Ista metra sunt de lite Prutenorum et Polonorum*; w rękopisie kórnickim: *Historia metrica de magna strage alias o wyelgem pobiczu*; łaciński wiersz o bitwie grunwaldzkiej.

Inc. *Anno milleno quadringentesimo deno / Sub mensis Iulij die quinta decima quadam...*

Mss. Göttingen Archivlager Ordensbriefarchiv Ms. 1331; Ms. 1410 [dawniej: Królewiec, Tajne Archiwum Królewskie, Schbl. LXII 28]; Kraków BJ Ms. 2115, s. 625-626; Kraków Bibl. Czart. Ms. 1318 II, s. 712; Kraków ABKKK Ms. 229, k. 290-290v; Kórnik Bibl. PAN Ms. 52, k. 389v-399.

Edd. Wiszniewski (1840-1851), t. 3, s. 365-366; T. Narbutt, *Pomniejsze pisma historyczne*, Wilno 1856, s. 176-179; *Aus Nicolaus von Blonie*, wyd. E. Strehle, [w:] *Scriptores rerum Prussicarum*, t. 3, Leipzig 1866, s. 441-442; J. Oko, *Nieznanego autora pieśń o bitwie pod Grunwaldem*, „Ateneum Wileńskie”, 7 (1930), s. 860-861; C. Ochałówna, *Bitwa grunwaldzka w poezji polsko-łacińskiej XV w.*, „Małopolskie Studia Historyczne”, 3 (1960), z. 1-2, s. 103-105; Liman (2004), s. 344, 346.

Transl. *Złota przędza poetów i prozaików polskich*, t. 4, red. P. Chmielowski, Warszawa 1887, s. 70-71; Ochałówna, *Bitwa grunwaldzka...*, s. 88-89 [przekład prozą]; *Toć jest dziwne a nowe*, s. 206-207; Liman (2004), s. 345, 347; Włodarski (2007), s. 106-109.

Comm. Oko, *Nieznanego autora pieśń...*, s. 858-872; Ochałówna, *Bitwa grunwaldzka...*, s. 84-92; Nowak-Dłużewski (1963), s. 51-56; J. Wiesiołowski, rec. z C. Ochałówna, *Bitwa grunwaldzka*, „StŻr”, 10 (1965), s. 173-175; Michałowska (1995), s. 675-677; Janicki (2010), s. 118-119; Michałowska (2011), s. 873-874; M. Janicki, *Liczba chorągwi grunwaldzkich zawieszonych w katedrze wawelskiej. W związku z nową edycją 'Banderia Prutenorum' Jana Długosza*

i notą Klemensa Drzewickiego w 'Kalendarzu Katedry Krakowskiej', 'Rocznik Biblioteki Narodowej', 42 (2011), s. 146-147.

943.

— *Wiersz o bitwie pod Grunwaldem II*

Przed 1437 r., być może wkrótce po bitwie; łaciński wiersz o bitwie grunwaldzkiej. *Inc. Anno Domini millesimo C quatuor iungeque deno / Luce missorum in orbem apostolorum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 228, k. 240v.

Edd. C. Ochałówna, *Bitwa grunwaldzka w poezji polsko-łacińskiej XV w.*, „Małopolskie Studia Historyczne”, 3 (1960), z. 1-2, s. 105; Liman (2004), s. 339, s. 338.

Transl. Ochałówna, *Bitwa grunwaldzka...*, s. 93-94 [przekład prozą]; *Toć jest dziwne a nowe*, s. 205; Liman (2004), s. 339.

Comm. Ochałówna, *Bitwa grunwaldzka...*, s. 92-94; Nowak-Dłużewski (1963), s. 51-56; J. Wiesiołowski, rec. z C. Ochałówna, *Bitwa grunwaldzka*, „StŻr”, 10 (1965), s. 173-175; Michałowska (1995), s. 677-678; Michałowska (2011), s. 875.

944.

— *Wiersz o bitwie pod Grunwaldem III*

Przed 1426-1427 r., być może wkrótce po bitwie; łaciński wiersz o bitwie grunwaldzkiej; wpisany do *Dopełnienia szamotulskiego* (zob.).

Inc. Illustris princeps Wladislaus rex Polonorum...

Mss. Warszawa BN Ms. 8006 III, s. 273-274.

Edd. *Dopełnienie szamotulskie*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 2, s. 868; C. Ochałówna, *Bitwa grunwaldzka w poezji polsko-łacińskiej XV w.*, „Małopolskie Studia Historyczne”, 3 (1960), z. 1-2, s. 105; Liman (2004), s. 342.

Transl. Ochałówna, *Bitwa grunwaldzka...*, s. 94 [przekład prozą]; *Toć jest dziwne a nowe*, s. 206; Liman (2004), s. 343.

Comm. Ochałówna, *Bitwa grunwaldzka...*, s. 94-95; Nowak-Dłużewski (1963), s. 51-56; J. Wiesiołowski, rec. z C. Ochałówna, *Bitwa grunwaldzka*, „StŻr”, 10 (1965), s. 173-175; Michałowska (1995), s. 677-678; Michałowska (2011), s. 875.

945.

— *Wiersz o bitwie pod Grunwaldem IV*

1 poł. XV w.; łaciński wiersz o bitwie grunwaldzkiej; wpisany do *Rocznika miechowskiego* (zob.) najpewniej wkrótce po bitwie; być może jego autorem był zakonnik z klasztoru bożogrobców w Miechowie.

Inc. *Anno milleno quadragentesimo deno, / Augusto sub mense Cruciferi strati sub ense...*

Mss. Warszawa BN Ms. Lat.F.ch.I.51, k. 138 (zniszczony).

Edd. *Rocznik miechowski*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 2, s. 894; C. Ochałówna, *Bitwa grunwaldzka w poezji polsko-lacińskiej XV w.*, „Małopolskie Studia Historyczne”, 3 (1960), z. 1-2, s. 106; Z. Budkowa, *Rocznik miechowski*, „StŻr”, 5 (1960), s. 132; Liman (2004), s. 340.

Transl. Ochałówna, *Bitwa grunwaldzka...*, s. 96 [przekład prozą]; *Toć jest dziwne a nowe*, s. 205; Liman (2004), s. 341.

Comm. Ochałówna, *Bitwa grunwaldzka...*, s. 95-96; Nowak-Dłużewski (1963), s. 51-56; J. Wiesiołowski, rec. z C. Ochałówna, *Bitwa grunwaldzka*, „StŻr”, 10 (1965), s. 173-175; Michałowska (1995), s. 677-678; Michałowska (2011), s. 875.

946.

— **Wiersz o miesiącach: Mnie pirwej styczeń dzieją...**

1 poł. XV w.; wiersz kalendarzowy, przedstawiający cechy poszczególnych miesięcy.

Inc. *Mnie pirwej styczeń dzieją...*

Mss. Szczyrzyc Bibl. Klasztoru Cystersów (zaginiony).

Edd. K. Dobrowolski, *Przyczynki do dziejów średniowiecznej kultury polskiej z rękopisu szczyrzyckiego*, [w:] *Studia staropolskie. Księga ku czci Aleksandra Brücknera*, Kraków 1928, s. 312-353; Włodarski (1997), s. 138-140; Wydra, Rzepka (2004), s. 417-418; *Biblioteka zabytków*.

947.

— **Wiersz o miesiącach: Signitur ocula febris februo tibi multa...**

XV w.; wiersz z poradami medycznymi i dietetycznymi na każdy miesiąc.

Inc. *Signitur ocula febris februo tibi multa...*

Mss. Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 379/II, k. 318-319.

Edd. *Analecta ad historiam iuris canonici in dioecesi Premisliensi*, wyd. B. Ulanowski, „Archiwum Komisji Historycznej”, t. 5, Kraków 1889 (*Scriptores rerum Polonicarum*, t. 13), s. 416-417; Liman (2004), s. 626-631.

Transl. *Toć jest dziwne a nowe*, s. 150-152; Liman (2004), s. 626-631; Włodarski (2007), s. 167-171.

948.

— **Wiersz o świętopietrze (Versus de Polonia)**

Po 1380 r.; epigram mówiący o obowiązku płacenia świętopietrza z ziem polskich, w tym stanowiących przedmiot sporu między Polską a Czechami i Krzyżakami.

Inc. *Wrotslav cum Slesia, Nyssa, Swednicz, Glogovia...*

Mss. Göttingen Archivlager Ms. 277, s. 384; Kraków Bibl. Czart. Ms. 1310 IV, s. 943; Warszawa BN Ms. Lat.F.ch.I.326, k. 461v (zniszczony).

Edd. *Wiersz o świętopietrze*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 3, s. 288-289; [Rękopis] *Koprzywnicki*, [w:] MPH s.n. 12, s. 124; Liman (2004), s. 316.

Transl. *Toć jest dziwne a nowe*, s. 203; Włodarski (2007), s. 127-128; Liman (2004), s. 317.

Comm. NK, t. 1, s. 334; *Repertorium fontium*, t. 11, cz. 3, s. 329 [jako „versus de denario Sancti Petri”]; T. Gromnicki, *Świętopietrze w Polsce*, Kraków 1908, s. 106; J. Ptaśnik, *Denar św. Piotra obrońcą jedności politycznej i kościelnej w Polsce*, Kraków 1908, s. 86; R. Gansiniec, *Nagrobek Bolesława Wielkiego*, „Przegląd Zachodni”, 7 (1951), nr 7/8, s. 441-444; Nowak-Dłużewski (1963), s. 32-33; Wiesiołowski (1967), s. 130.

949.

— *Wiersz o wojnie głodowej*

Przed 1426-1427 r.; łaciński wiersz o wojnie polsko-krzyżackiej 1414 r. (tzw. wojna głodowa), wpisany do *Dopełnienia szamotulskiego* (zob.).

Inc. *Anno post quarto cum populo rex venit altro...*

Mss. Warszawa BN Ms. 8006 III, s. 273.

Edd. *Dopełnienie szamotulskie*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 2, s. 868.

950.

— *Wiersz o wybieraniu żony*

XV w.; piosenka o wybieraniu żony, włączona do kazania Piotra z Miłosławia.

Inc. *Nie wybieraj, junochu...*

Mss. Warszawa BN Ms. 3021 III, k. 59v-60; Ms. Lat.F.ch.I.222 (zniszczony); Ms. Lat.F.ch.I.358 (zniszczony); Ms. Lat.F.ch.I.298, k. 71 (zniszczony); Ms. Lat.F.ch.I.350, k. 74 (zniszczony).

Edd. A. Brückner, *Kazania średniowieczne*, „Biblioteka Warszawska”, 1891, t. 1, s. 251-252; A. Brückner, *Neue Quellen zur Geschichte der polnischen Sprache und Literatur*, „Archiv für Slavische Philologie”, 14 (1892), s. 505; Brückner (1897a), s. 198; Brückner (1902-1904), t. 1, s. 70-71; Vrtel-Wierczyński (1952), s. 9-10; *Toć jest dziwne a nowe*, s. 313; Michałowska (1995), s. 566; Włodarski (1997), s. 11-12; Wydra, Rzepka (2004), s. 294; *Biblioteka zabytków*.

Comm. A. Wilkoń, *Dzieje języka artystycznego w Polsce. Średniowiecze*, Katowice 2004, s. 190-192; Michałowska (2011), s. 568.

951.

— *Wiersz o zabiciu Andrzeja Tęczyńskiego*

Ok. 1462 r.; anonimowy wierszowany utwór powstały w związku z zabójstwem kasztelana wojnickiego Andrzeja Tęczyńskiego przez mieszczan krakowskich w 1462 r.

Inc. *A yaczy tho szly ludze myeszczanye Cracovianye...*

Mss. Warszawa BN Ms. BOZ 28, k. 97v.

Facs. J. Woronczak, *Zasady wydawania tekstów staropolskich. Projekt*, Wrocław 1955, s. 123-127; Michałowska (1995), s. 552.

Edd. K. W. Wojcicki, *Pieśń polska z r. 1462 o zabiciu Andrzeja Tęczyńskiego. Album literackie*, t. 1, Warszawa 1848, s. 301-302; Nehring (1886), s. 265-268; Kryński, Kryński (1925), s. 444-445; Vrtel-Wierczyński (1952), s. 60-61; Woronczak, *Zasady wydawania tekstów...*, s. 123-127; Vrtel-Wierczyński (1977), s. 193-194; *Toć jest dziwne a nowe*, s. 215-216; Włodarski (1997), s. 30-32; *Literatura staropolska*, t. 1, s. 112; Taszycki (2003), s. 258-259; Wydra, Rzepka (2004), s. 290-291; *Biblioteka zabytków*.

Comm. NK, t. 1, s. 297-298; *Repertorium fontium*, t. 4, s. 131; DPP, t. 5, s. 49; Łoś (1915), s. 443; Łoś (1922), s. 458-459; A. Jelicz, 'Pieśń o zabiciu Andrzeja Tęczyńskiego' jako pamflet polityczny, „Prace Polonistyczne”, 9 (1951), s. 13-24; Nowak-Dłużewski (1963), s. 81-83; M. Dłuska, *Studia z historii i teorii weryfikacji polskiej*, t. 1, Warszawa 1978; W. Walecki, *Nad 'Wierszem o zamordowaniu Andrzeja Tęczyńskiego'*, „Przegląd Humanistyczny”, 30 (1986), z. 7-8, s. 175-179; Michałowska (1995), s. 549-554; M. Włodarski, *Wiersz o zabiciu Andrzeja Tęczyńskiego*, [w:] *Historia literatury polskiej w dziesięciu tomach*, t. 1: *Średniowiecze*, red. A. Skoczek, Bochnia-Kraków-Warszawa 2002 s. 409-412; A. Kochan, *Spóźniona groźba. 'Wiersz o zabiciu Andrzeja Tęczyńskiego' w świetle poetyki tzw. Listu odpowiedniego*, „Pam. Lit.”, 99 (2008), z. 3, s. 161-172; Michałowska (2011), s. 651-652.

952.

— *Wiersz polski o bitwie pod Grunwaldem*

Przed 1426-1427 r., być może wkrótce po bitwie; wiersz o bitwie grunwaldzkiej w j. polskim; wpisany do *Dopełnienia szamotulskiego* (zob.).

Inc. *Król Włodzisław Polski / Witold ksiądz wielgi litewski...*

Mss. Warszawa BN Ms. 8006 III, s. 273-274.

Edd. *Galli Anonymi Cronicae et gesta ducum sive principum Polonorum*, wyd. K. Maleczyński, Kraków 1952 (MPH s.n., t. 2), s. XIX, przyp. 2.

Comm. Janicki (2010), s. 112-113.

953.

— **Wiersz przeciwko zapustom**

2 poł. XV w.; wiersz moralizatorski, ostrzegający przed zepsuciem, jakie niesie świętowanie zapustów.

Inc. *In carnisprivio mutant mores...*

Mss. Kraków BJ Ms. 516, wyklejka tylnej okładki.

Edd. M. Kowalczykówna, *Tańce i zabawy w świetle rękopisów średniowiecznych Biblioteki Jagiellońskiej*, „Biul. BJ”, 24-25 (1984-1985), s. 84; S. Konarska-Zimnicka, *Taniec w Polsce średniowiecznej. Świadectwo źródeł pisanych*, Kraków-Kielce 2009, s. 120-121.

Comm. Kowalczykówna, *Tańce i zabawy...*; Michałowska (2011), s. 874.

954.

— **Wiersze o łanie frankońskim**

XIV-XV w. (?); trzy epigramy o wymiarach łana frankońskiego.

1.

Inc. *Franconicus mansus perfectus sit tibi sensus...*

Mss. Kórnik Bibl. PAN Ms. 801, k. 124.

Edd. SPPP I, s. XXX; *Toć jest dziwne a nowe*, s. 201; Włodarski (2007), s. 130.

2.

Inc. *Franconicus mansus perfectus sit tibi sensus...*

Mss. Kraków BJ Ms. 170b, k. 127v.

Edd. E. Stamm, *Miary powierzchni w dawnej Polsce*, „Rozprawy Wydziału Historyczno-Filozoficznego PAU”, 45 (1936), nr 2, s. 65.

3.

Inc. *Ulnis bisseptem fac virgam iungito pugnum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 168, k. 88.

Edd. Stamm, *Miary powierzchni...*, s. 65.

Comm. M. R. Munzinger, *The Text and Textualization of Codex BJ Ms 168: Legal Culture in Transition at the High Court of Magdeburg Law at the Castle od Kraków*, „Krakowskie Studia z Historii Państwa i Prawa”, 4 (2011), s. 33.

955.

— **Wierzę w Boga...**

Od ok. XIII w. (?); polskie przekłady *Credo* (*Symbolum apostolicum* – Składu apostołskiego); tekst został przypuszczalnie przełożony ok. XIII w., pierwsze znane przekazy pochodzą z XIV/XV w.; z okresu do poł. XVI w. znanych dotychczas ponad 20 przekazów, w różnych redakcjach.

Mss. 1. Kraków BJ Ms. 1299, wyklejka okładki; 2. Kraków BJ Ms. 1681, k. 98v; 3. Kraków BJ Ms. 1297, k. 190v; 4. Warszawa BN Ms. Lat.F.ch.I.49, wyklejka tyl-

nej okładki (zniszczony); 5. Warszawa BN Ms. Lat.Q.ch.I.146, k. 273v (zniszczony); 6. Warszawa BN Ms. Lat.F.ch.I.222, k. 325 (zniszczony); 7. Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 4500/I, pojedyncza karta z modlitwami katechizmowymi; 8. Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 379/II, k. 322v; 9. Warszawa BN Ms. 3022 III; k. 261v; 10. Praga NK Ms. III. C. 10; 11. Wrocław BUWr Ms. II F 63, k. 112v; 12. Jasna Góra Bibl. i Arch. OO. Paulinów Ms. II-37 (664R), k. 283v; 13. Kraków Bibl. Czart. Ms. 3729 II, k. 386-387; 14. Budapeszt ELTE Könyvtár Ms. VI, Slav.2; 15. Warszawa BOK, nieznaną bliżej rękopis ze zbiorów Joachima Lelewela. koniec XV w.; 16. Kraków Bibl. Czart. Inc. 85 II, inkunabuł: Mikołaj z Błonia, *Tractatus sacerdotalis de sacramentis*, Strasburg 1487, karta doklejona; 17. Włocławek BWS D Inc. O 55, Antonius de Bitonto, *Sermones dominicales per totum annum*, Venezia, Bonetus Locatellus, 1492, dopisek na k. 1; 18. Kórnik Bibl. PAN Ms. 1639, pojedyncza karta z modlitewnika; (najpełniejszy wykaz przekazów w: *Opis źródeł*, s. 193-197).

Facs. *Glosy i drobne teksty polskie do 1550 roku z inkunabułów Kalisza, Kazimierza Biskupiego, Koła, Sieradza i Warty*, wyd. J. Wojtkowski, Poznań 1965, s. 18 (przekaz nr 17); W. R. Rzepka, W. Wydra, *Nota do dziejów ortografii staropolskiej*, „SO”, 31 (1974), fot. 1 (przekaz nr 3); Michałowska (1995), s. 270; W. Wydra, *Średniowieczne polskie dekalogi i modlitwy codzienne z rękopisów i inkunabułów Jasnogórskiej Biblioteki OO. Paulinów*, „SO”, 59 (2002), s. 190 (przekaz nr 12).

Edd. J. Lelewel, *Bibliograficznych ksiąg dwoje*, Wilno 1823, s. 39-40 (na podstawie przekazu nr 4); Maciejowski (1953), t. 3, s. 45 (na podstawie przekazu nr 11); Chomętowski (1880), s. 150 (na podstawie przekazu nr 15); W. Nehring, *Das älteste bis jetzt bekannte datirte polnische Sprachdenkmal*, „Archiv für slawische Philologie”, 4 (1880), s. 190-191 (na podstawie przekazu nr 2); Wisłocki 1 (1877), s. 327, 406 (na podstawie przekazów nr 1, 2); L. Malinowski, *Modlitwy Wacława. Zabytek języka polskiego z wieku XV*, „Pamiętnik Akademii Umiejętności w Krakowie Wydział Filologiczny i Filozoficzny”, 2 (1875) [wyd. 2, Kraków 1887], s. 5-6 (na podstawie przekazu nr 14); J. Bystroń, *Rozbiór porównawczy znanych dotąd najdawniejszych (z w. XIV i XV) tekstów Modlitwy Pańskiej, Pozdrowienia anielskiego, Składu apostołskiego i Dziesięciorga przykazań*, „PF”, 1 (1885), z. 2-3, s. 352-353 (na podstawie przekazów nr 2, 15, 16); L. Malinowski, *Tekst polski hymnu ‘Salve Regina’ podług rękopisu nr 379 Biblioteki Ossolińskich z r. 1438 oraz stosunek jego do innych tekstów z wieku XV*, „Rozpr. AU. Wyd. Fil.”, 13 (1889), s. 311 (na podstawie przekazu nr 8); Brückner (1893), s. 580 (na podstawie przekazu nr 5); Brückner (1895a), s. 77 (na podstawie przekazu nr 3); Brückner (1897a), s. 142, 200 (na podstawie przekazów nr 6, 9); Brückner (1902-1904), t. 3, s. 92 (na podstawie przekazu nr 3); L. Bernacki, *Najdawniejszy pomnik katechizmu polskiego*, „Pam. Lit.”, 9 (1910), s. 318 (na podstawie przekazu nr 7); J. Sawicki, *Concilia Poloniae*, t. 10: *Synody Diecezji Wrocławskiej i ich statuty*, Wrocław 1963, s. 363 (na podstawie przekazu nr 10); *Glosy i drobne teksty polskie do 1550...*, s. 18

(na podstawie przekazu nr 17); M. Muszyński, *Glosy, zapiski i niektóre teksty polskie w starych drukach i rękopisach Biblioteki Kórnickiej do roku 1550*, cz. 2, „Pamiętnik Biblioteki Kórnickiej”, 9-10 (1968), s. 215-216 (na podstawie przekazu nr 18); Rzepka, Wydra, *Nota do dziejów ortografii...*, s. 110 (na podstawie przekazu nr 3); Vrtel-Wierczyński (1977), s. 50-51 (na podstawie przekazów nr 1 i 2); B. Matuszczyk, *Piętnastowieczne i szesnastowieczne teksty Credo w języku polskim*, [w:] *Symbol Apostolski w nauczaniu i sztuce Kościoła*, red. R. Knapieński, Lublin 1997, s. 443-446 (na podstawie przekazów nr 10 i 11); Belcarzowa (2001), s. 153 (na podstawie przekazu nr 9); Wydra, *Średniowieczne polskie dekalogi...*, s. 186-188 (na podstawie przekazu nr 12); Taszycki (2003), s. 104-105 (na podstawie przekazu nr 2); Wydra, Rzepka (2004), s. 24-25 (na podstawie przekazów nr 3 i 9).

Comm. Nehring (1886), s. 66-70; Bystron *Rozbiór porównawczy...*, s. 345-390; L. Malinowski, *Glosy polskie w rękopiśmie Biblioteki Zakładu Narodowego Ossolińskich z r. 1438, N 379*, „Rozpr. AU. Wyd. Fil.”, 22 (1895), s. 350-392; Łoś (1915), s. 211; Rzepka, Wydra, *Nota do dziejów ortografii...*, s. 107-118; Michałowska (1995), s. 269-273; Michałowska (2011), s. 877-878.

956.

— *Wigilie za umarłe ludzie*

XV/XVI w.; przekład polski *officium defunctorum*, w tym siedemnastu psalmów wykorzystywanych podczas obrzędów pogrzebowych.

Mss. Warszawa BOK, modlitewnik z ok. 1520 r. (zniszczony).

Edd. *Psalterii Florianensis partem polonicam ad fidem codicis recensuit apparatus critico, indice locupletissimo instruxit Vladislaus Nehring*, Poznań 1883, s. 161-180; W. Nehring, *Wigilie za umarłe ludzie, c. 1520*, „Archiv für slavische Philologie”, 7 (1884), s. 291-298; R. Mazurkiewicz, *Staropolskie officium defunctorum (Wigilie za umarłe ludzie duszom w czyściu barzo pomocne)*, „SO”, 57 (2000), s. 86-106.

Comm. K. Małkowski, *Przegląd najdawniejszych pomników języka polskiego*, Warszawa 1872, s. 133-143; Nehring (1886), s. 113, 125-126; A. Brückner, *Psalterze polskie do połowy XVI w.*, „Rozpr. AU. Wyd. Fil.”, 34 (1902), s. 304-306; Łoś (1915), s. 225-226; Łoś (1922), s. 215; M. Cybulski, *Staropolskie przekłady psalterza*, Łódź 1999.

957.

Wincenty zw. Kadłubkiem (Vincentius dictus Kadłubek)

Ur. ok. 1150 r.; uczył się w Krakowie, przed 1189 r. studiował w Paryżu oraz najpewniej w Italii, prepozyt sandomierski, w l. 1208-1218 biskup krakowski, po rezygnacji z urzędu przebywał w klasztorze cysterskim w Jędrzejowie; zm. w 1223 r.

Lit. NK, t. 2, s. 299-302; DPP, t. 2, s. 66-68; *Hagiografia Polska*, t. 2, s. 522-540; M. Plezia, *Mistrz Wincenty zwany Kadłubkiem*, [w:] *Pisarze staropolscy. Sylwetki*, t. 1, red. S. Grzeszczuk, Warszawa 1991, s. 93-131; Michałowska (1995), s. 129-144; Michałowska (2011), s. 459-462, 879-880; Knoll (2016), s. 302-308.

957/1

— *Chronica Polonorum* (*Kronika polska*)

Koniec XII-pocz. XIII w., Kraków (Jędrzejów?); kronika opisująca najdawniejsze dzieje Polski od czasów mitycznych do 1202 r., nawiązująca do wydarzeń z 1205 r.

Mss. Wykaz przekazów rękopiśmiennych w: M. Plezia, *Wstęp*, [w:] MPH s.n. 11, s. XI-XVI; *Repertorium fontium*, t. 11, cz. 3, s. 363; Kaliszuk (2016), t. 2, cz. 1, s. 353-355; t. 2, cz. 2, s. 811-813, 1223-1224, 1228-1230.

Edd. *Magistri Vincentii dicti Kadłubek Chronica Polonorum*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 2, s. 191-453; MPH s.n. 11; wykaz edycji w: *Repertorium fontium*, t. 11, cz. 3, s. 363-364.

Transl. Mistrz Wincenty (tzw. Kadłubek), *Kronika polska*, tłum. i oprac. B. Kürbis, Wrocław-Warszawa-Kraków 1992 (kilka wydań); inne tłumaczenia: *Repertorium fontium*, t. 11, cz. 3, s. 364.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 11, cz. 3, s. 364-365; K. Targosz, *Korzenie i kształty teatru*, Kraków 1995, s. 68-103; J. Banaszekiewicz, *Polskie dzieje bajeczne Mistrza Wincentego Kadłubka*, Wrocław 1998; *Mistrz Wincenty Kadłubek. Człowiek i dzieło, pośmiertny kult i legenda*, red. K. R. Prokop, Kraków 2001; M. Plezia, *Scripta minora. Łacina średniowieczna i Wincenty Kadłubek*, Kraków 2001; K. Pawłowski, *Retoryka starożytna w 'Kronice' Wincentego Kadłubka. Sztuka narracji*, Kraków 2003; K. Chmielewska, *Rola wątków i motywów antycznych w 'Kronice polskiej' Mistrza Wincentego zwanego Kadłubkiem*, Częstochowa 2003; P. Dymmel, *Traces of Oral Tradition in the Oldest Polish Historiography. Gallus Anonymus and Wincenty Kadłubek*, [w:] *The Development of Literate Mentalities in East Central Europe*, red. A. Adamska, M. Mostert, Turnhout 2004, s. 343-363; Onus Athlanteum. *Studia nad 'Kroniką' biskupa Wincentego*, red. A. Dąbrówka, W. Wojtowicz, Warszawa 2009; E. A. Mądrowska, *Domini naturales. Portrety polskich władców w 'Chronicon Polonorum' mistrza Wincentego*, Bydgoszcz 2010; Drelicharz (2012), s. 70-91; E. Skibiński, *'Kronika polska' mistrza Wincentego zwanego Kadłubkiem*, [w:] *Vademecum historyka mediewisty*, red. J. Nikodem, D. A. Sikorski, Warszawa 2012, s. 245-258; A. Lis, *Spory wokół biografii mistrza Wincentego Kadłubka*, Lublin 2013; Węcowski (2014), s. 42-64; Z. Kałuża, *Lektury filozoficzne Wincentego Kadłubka. Zbiór studiów*, Warszawa 2014.

958.

Wincenty z Kielczy/Kielc

(Vincentius de Kielcza/Kielce)

Ur. ok. 1200 r.; kształcił się w Krakowie, od 1222 r. kapelan biskupa krakowskiego, od 1227 r. kanonik krakowski, przed 1235 r. wstąpił do zakonu dominikanów, po 1257 r. przeor w Krakowie; zm. ok. 1261-1267 r.

Lit. NK, t. 3, s. 393-395; DPP, t. 5, s. 58-60; SPTK, t. 4, s. 438-439; Kaeppli SOP, t. 4, s. 475-476; *Hagiografia Polska*, t. 2, s. 419-555; M. Plezia, *Wincenty z Kielc, historyk polski z pierwszej połowy XIII w.*, „StŻr”, 7 (1962), s. 15-41; G. Labuda, *Twórczość hagiograficzna i historiograficzna Wincentego z Kielc*, „StŻr”, 16 (1971), s. 103-137; A. Latkowski, *Wincenty z Kielczy, dominikanin – życie i twórczość*, „PT”, 5 (1992), s. 63-70; Michałowska (1995), s. 167-180; Bucichowski (1997), s. 209, nr 1037; A. Siwczyńska, *Spór o biografię Wincentego dominikanina*, „Studenckie Zeszyty Historyczne”, 4 (2001), s. 35-54; M. Woskowski, *Wincenty z Kielczy. Człowiek i dzieło*, [w:] *Kult św. Stanisława na Śląsku (1253-2003)*, red. A. Pobóg-Lenartowicz, Opole 2004, s. 107-116; Michałowska (2011), s. 878-879.

958/1

— Dies adest celebris...

1257-1261 r.; oficjum rymowane ku czci św. Stanisława.

Mss. Kraków ABKKK Ms. 32; Ms. 52; Ms. 26; Ms. 27; Ms. 34; Ms. 48; Ms. 49; Ms. 29; Ms. 31; Kraków APPD Ms. L XV 23; Kraków BJ Ms. 1255, k. 406v; Ms. 1256, k. 330v; Ms. 1257, k. 296v; Ms. 1258, k. 275v; Kielce BWSD Ms. 1, k. 225v-229; Ms. RL 7/65, k. 454-465; ponadto rękopisy obce (wykaz: AH, t. 5, s. 226).

Facs. (fragm.) Wincenty z Kielczy, *Oficjum o św. Stanisławie*, oprac. J. Kubieniec, Kraków 2015.

Edd. AH, t. 5, s. 223-226; MPH 4, s. 355-362; Kowalewicz (1979), s. 227-230; S. Dziwisz, *Kult św. Stanisława biskupa w Krakowie do soboru trydenckiego*, Rzym 1984, s. 70-88; Gaude, *Mater Polonia*, s. 51-77; *Musica Medii Aevi*, t. 8, Kraków 1991; (fragm.) Michałowska (1995), s. 233-236; K. Szymonik, *Oficjum rymowane o św. Stanisławie. Studium muzykologiczne*, Niepokalanów 1996, s. 193-214; D. Gacka, *Oficjum o św. Stanisławie*, „Terminus”, 3 (2001), z. 1-2, s. 233-242; Wincenty z Kielczy, *Oficjum o św. Stanisławie...*

Transl. Włodarski (2007), s. 32-34.

Comm. K. Dobrowolski, *Kult św. Stanisława w St. Florian w wiekach średnich*, „Rocznik Krakowski”, 19 (1923), s. 116-133; B. Gładysz, *O łacińskich oficjach rymowanych z polskich źródeł średniowiecznych*, „Pam. Lit.”, 30 (1933), z. 3-4, s. 316-325; Kowalewicz (1967), s. 51-53; H. Feicht, *Studia nad muzyką polskiego średniowiecza. Muzyka liturgiczna w polskim średniowieczu*, Kraków 1975;

T. Miazga, *Antyfonarz kielecki z 1372 r. pod względem muzykologicznym*, Graz 1977; Danielski (1978), s. 75-76, 80-81; W. Schenk, *Kult liturgiczny św. Stanisława biskupa*, „Summarium. Sprawozdania Towarzystwa Naukowego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego”, 7 (1978), s. 69-70; A. Hughes, *Chants in the Offices of Thomas of Canterbury and Stanislaus od Poland*, „Musica Antiqua Europae Orientalis”, t. 6, Bydgoszcz 1982, s. 267-277; J. Byczkowska-Sztaba, *Nowoodnaleziony [sic!] zabytek chorałowy z oficjum o św. Stanisławie*, „NP”, 83 (1994), s. 513-527; Michałowska (1995), s. 233-236; Szymonik, *Oficjum rymowane...*; Morawski (2006), s. 519-525; Włodarski (2007), s. XXVII-XXIX; Michałowska (2011), s. 198-199; Kuzmová (2013), s. 66-70; Wincenty z Kielczy, *Oficjum o św. Stanisławie...*; T. Gałuszka, *Mater Polonia. Z badań nad oficjum brewiarzowym ku czci św. Stanisława ze Szczepanowa ‘Dies adest celebris’ autorstwa Wincentego dominikanina*, „RH”, 85 (2019), s. 7-25.

958/2

— *Gaude mater Polonia...*

1257-1261 r.; hymn ku czci św. Stanisława, wchodzący w skład oficjum *Dies adest celebris* (zob.) – funkcjonujący także jako samodzielna całość.

Mss. Dotychczas znanych ponad 50 przekazów rękopiśmiennych i drukowanych z XV-XVI w., wykaz w: Kowalewicz, Morawski (1991), s. 111-112.

Edd. AH, t. 4, s. 237-238; RH, 6877; Kowalewicz (1979), s. 231-232; Kowalewicz, Morawski (1991), s. 110-115; Wincenty z Kielczy, *Oficjum o św. Stanisławie...*, s. 52-53; (fragm.) Michałowska (1995), s. 220; Liman (2004), s. 468-471; Włodarski (2007), s. 217-218.

Transl. *Toć jest dziwne a nowe*, s. 93; *Literatura staropolska*, t. 1, s. 18-19; (fragm.) Michałowska (1995), s. 220; Liman (2004), s. 468-471; Plezia (2005), s. 19-21; *Muza łacińska*, s. 472-474; Włodarski (2007), s. 25-28.

Comm. H. Feicht, *Studia nad muzyką polskiego średniowiecza. Muzyka liturgiczna w polskim średniowieczu*, Kraków 1975, s. 286-293; Kowalewicz (1967), s. 53-55; Danielski (1978), s. 76; J. Morawski, *Hymny ku czci św. Stanisława*, „Summarium. Sprawozdania Towarzystwa Naukowego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego”, 7 (1978), s. 96-100; Michałowska (1995), s. 218-220; K. Szymonik, *Oficjum rymowane o św. Stanisławie. Studium muzykologiczne*, Niepokalanów 1996, s. 155-178; Morawski (2006), s. 505-507; Michałowska (2011), s. 291-292; Gałuszka, *Mater Polonia. Z badań...*

958/3

— *Vita maior sancti Stanislai episcopi Cracoviensis (Żywot większy św. Stanisława)*

Po kanonizacji św. Stanisława w 1253 r., ok. 1257-1261 r., Kraków; opowieść o życiu i cudach św. Stanisława, zostały w niej wykorzystane *Miracula sancti Stanislai*.

- Inc.** *Gloriosi martyris sancti Stanislai episcopi Cracoviensis vite processum, passionis cursum, victoriae triumphum ad edificacionem fidelium michi describere et in medium ponere cupienti...*
- Mss.** Warszawa BN Ms. BOZ 135, k. 268v-278; Wrocław, Bibl. Ossol. Ms. 1944/II, k. 402-421; Kraków ABKKK Ms. 101; Kraków BJ Ms. 1617; Wrocław BUWr Ms. I Q 437, k. 354-400v, Ms. IV Q 156, k. 267-306; informacja o przekazach rękopiśmiennych w: MPH 4, s. 320-326; M. Plezia, *Od Arystotelesa do Złotej Legendy*, Warszawa 1958, s. 438-442; zaginione zob. Kaliszuk (2016), t. 2, cz. 1, s. 95, 508.
- Edd.** *Vita sancti Stanislai episcopi Cracoviensis (Vita maior)*, wyd. W. Kętrzyński, MPH 4, s. 319-438; (fragm.) *Ex vita s. Stanislai maiore*, wyd. M. Perlbach, [w:] MGH SS, t. 29, Hannoverae 1892, s. 508-517.
- Transl.** Wincentego z Kielc, *Żywot mniejszy i Żywot większy św. Stanisława*, „Anal. Crac.”, 11 (1981), s. 165-213; *Żywot większy św. Stanisława*, [w:] *Średniowieczne żywoty i cuda patronów Polski*, tłum. J. Pleziowa, oprac. M. Plezia, Warszawa 1987, s. 235-344.
- Comm.** BHL 7833; Kaeppli SOP, t. 4, nr 4048; *Repertorium fontium*, t. 11, cz. 3, s. 365; Mrozowicz (2000), s. 89-91; J. Wojtczak-Szyszkowski, *Z problematyki języka i stylu ‘Żywota Większego Świętego Stanisława Biskupa’ pióra Wincentego z Kielczy*, [w:] *Święty Stanisław w życiu Kościoła w Polsce. 750-lecie kanonizacji*, red. A. A. Napiórkowski, Kraków 2003, s. 81-94; F. Simoni, *Profezia e politica nella Polonia medievale: la ‘Vita maior sancti Stanislai’*, [w:] *La propaganda politica nel basso medioevo*, Spoleto 2002, s. 393-409; Drelicharz (2012), s. 150-199; Kuzmová (2013), s. 27-43.

958/4

— *Vita minor sancti Stanislai episcopi Cracoviensis (Żywot mniejszy św. Stanisława, Legenda o św. Stanisławie)*

- Najpewniej przed kanonizacją św. Stanisława w 1253 r., Kraków, być może Włochy.
- Inc.** *Beatus igitur Stanislaus, ut annales principum Poloniae et gestorum tangunt historie, natione Polonus ex provincia Cracoviensi processit oriundus...*
- Mss.** Warszawa BN Ms. BOZ 54, k. 251v-257v; Ms. 12655 III, k. 118v-123v; Gniezno Arch. Archid. Ms. 259, k. 131-138, Kraków ABKKK Ms. 147, k. 197-207; Uppsala UBB Ms. C 281; Ms. C 520; *Żywot mniejszy* oraz fragm. *Żywotu większego* (translacja i cuda): Warszawa BN Ms. 8041 III, k. 220-231; Kraków Bibl. Czart. Ms. 2767 IV, s. 213-223, 506v-538; Ms. 3064 IV, s. 302-312; Wrocław, Bibl. Ossol. Ms. 5439/II, k. 224-235, 553-576; Kraków BJ Ms. 271, k. 118v-123v, 215-223; Ms. 1768, k. 231v-243v; Ms. 1767, k. 195v-213v; Ms. 4246, k. 135v-141v, 292-298v; Wrocław BUWr Ms. I Q 338, k. 277-286v; Ms. I Q 341, k. 74v-81; o przekazach rękopiśmiennych zob: MPH 4, s. 239-243; M. Plezia, *Od Arystotelesa...*, s. 438-442; ponadto Kraków Bibl. OO. Paulinów na Skałce Ms. B 4, s. 22-23, 34 (*Ex vita minore s. Stanislai*).

- Edd.** *Vita sancti Stanislai episcopi Cracoviensis (Vita minor)*, wyd. W. Kętrzyński, [w:] MPH 4, s. 238-285; (fragm.) *Ex vita S. Stanislai minore*, wyd. M. Perlbach, [w:] MGH SS, t. 29, Hannoverae 1892, s. 504-506.
- Transl.** Wincentego z Kielc, *Żywoł mniejszy...*, s. 148-164; *Żywoł mniejszy św. Stanisława*, [w:] *Średniowieczne żywoty i cuda...*, s. 111-150; J. W. Woś, *La 'Vita minor' di s. Stanislao vescovo*, Firenze 1979, Siena 1983, s. 25-69.
- Comm.** Kaeppli SOP, t. 4, nr 4047; *Repertorium fontium*, t. 11, cz. 3, s. 365-366; G. G. Klimecka, *Legenda o świętym Stanisławie i dominikanie polscy*, „PT”, 6-7 (1997), s. 25-44; Mrozowicz (2000), s. 89-90; Drelicharz (2012), s. 112-129; Kuzmová (2013), 27-43.

958/5

— (attrib.) *Jesu Chryste, rex superne...*

- Poł XIII w.; sekwencja poświęcona św. Stanisławowi, przez część badaczy wiązana jest ze środowiskiem norbertanów wrocławskich.
- Mss.** Dotychczas znane ponad 100 przekazów rękopiśmiennych i drukowanych z XIII-pocz. XVI w. (wykaz: *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 18-20; Pikulik (1974), s. 87-88).
- Edd.** AH, t. 9, s. 249-250; RH, 9480; *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 17; MAP, s. 10-11; Pikulik (1976), s. 120-122; Kowalewicz (1979), s. 236-237; Dziwisz, *Kult św. Stanisława biskupa*, Apendyks 2; Gaude, Mater Polonia, s. 84-89; Włodarski (2007), s. 214-217.
- Transl.** Włodarski (2007), s. 6-9.
- Comm.** Kowalewicz (1965), s. 168-169; Kowalewicz (1967), s. 56-57; Pikulik (1973), s. 114-115; Pikulik (1974), s. 87-88; Danielski (1978), s. 76, 81; J. Pikulik, *Polskie sekwencje w graduałach tynieckich z XV wieku*, „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne”, 34 (1987), nr 7, s. 60-61; J. J. Kopec, *Św. Stanisław, biskup krakowski, Pater patriae, w tekstach liturgii średniowiecznej*, [w:] *Św. Stanisław w życiu Kościoła...*, s. 194; Morawski (2006), s. 504; Kuzmová (2013), s. 65.

958/6

— (attrib.) *Leta mundus...*

- Poł. XIII w.; sekwencja poświęcona św. Stanisławowi.
- Mss.** Kielce BWSM Ms. 1, k. 234; zespół rękopisów z Stiftsbibliothek St. Florian: Ms III.209; Ms. XI.391; Ms. XI.392; Ms. XI.393; Ms. XI.394; Ms. XI.396; Ms. III.205; BUWr Ms. I F 341; Kraków ABKKK Ms. 43, k. 309; Łódź AP Ms. PL 39-602-15, k. 148v; Kraków Bibl. Prowincji OO. Bernardynów, Ms. 1 RL, k. 131; Ms. 11 RL, k. 7v; Ms. 14 RL, k. 102; Tarnów Muz. Diec. b.s., sekwencjarz, ok. 1526 r., k. 50v.
- Edd.** AH, t. 9, s. 249; RH, 28827; Dobrowolski, *Kult św. Stanisława w St. Florian...*, s. 132; *Cantica medii aevi polono-latina*, s. 16; Pikulik (1976), s. 164;

Kowalewicz (1979), s. 235; Gaude, *Mater Polonia*, s. 78-80; (fragm.) Michałowska (1995), s. 229; Liman (2004), s. 462-465.

Transl. *Toć jest dziwne a nowe*, s. 92-93; (fragm.) Michałowska (1995), s. 229; Liman (2004), s. 462-465; Plezia (2005), s. 21-23; *Muza łacińska*, s. 470-472.

Comm. B. Gładysz, *Łacińskie sekwencje mszalne z polskich źródeł średniowiecznych*, „Ateneum Kapłańskie”, 33 (1934), z. 2, s. 114-116; Kowalewicz (1965), s. 167-168; Kowalewicz (1967), s. 56-58; Pikulik (1973), s. 92-93; Pikulik (1974), s. 90-91; Danielski (1978), s. 76; Michałowska (1995), s. 229; Kuzmová (2013), s. 65.

959.

Wincenty Kielbasa

Pochodził z rodziny szlacheckiej h. Nałęcz; 1449 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, notariusz kancelarii królewskiej, sekretarz królewski, kanonik gnieźnieński i krakowski, prepozyt wiślicki, 1467 r. biskup chełmiński, dyplomata; zm. 1478 r.

Lit. PSB, t. 12, s. 404-406.

959/1

— *Mowa wobec papieża Pawła II*

1467 r., Rzym; mowa wygłoszona wobec papieża w sprawie zatwierdzenia pokoju polsko-krzyżackiego.

Edd. princ. J. Łaski, *Commune incliti Regni Poloniae privilegium*, Cracovia 1506, k. CL.

Transl. J. Wegner, *Jan Ostroróg*, „Rocznik Towarzystwa Przyjaciół Nauk Poznańskiego”, 1 (1860), s. 200-203.

960.

— *Witaj, mile, święte ciało...*

XV w.; pieśń o Bożym Ciele.

Mss. Nieznany bliżej rękopis płocki, opisany przez W. Kętrzyńskiego, XV w., być może sygn. 170.

Edd. W. Nehring, *Beiträge zur Studium altpolnischer Sprachdenkmäler*, „Archiv für Slavische Philologie”, 15 (1893), s. 534-536; Brückner (1897b), s. 238; Brückner (1923), s. 112-113; Korolko (1980), s. 242-245.

Comm. NK, t. 1, s. 292; Brückner (1902-1904), t. 1, s. 207; Łoś (1915), s. 399-400; Łoś (1922), s. 412-413; Wojtkowski (1966), s. 260; Pikulik (1984a), s. 88-90.

961.

— *Witaj, miły Jezu Kryste...*

Pocz. XV w.; pieśń na Boże Ciało, polski przekład czeskiego pierwowzoru.

Mss. Niezidentyfikowany rękopis (sygn. 166), *Sermones de tempore Joannis Sylvani*, 1408 r., odpisy Ł. Gołębiowskiego i A. T. Chłędowskiego.

Edd. Maciejowski (1839), t. 2, s. 354-355; Maciejowski (1852), t. 3, s. 77; Nehring (1886), s. 189-190; Surzyński (1891), s. 119; Bobowski (1893), s. 95-96; Brückner (1923), s. 111-112; Korolko (1980), s. 241-242; *Toć jest dziwne a nowe*, s. 52.

Comm. NK, t. 1, s. 292; Bobowski (1885), s. 108-111; Łoś (1915), s. 395-396; Wojtkowski (1966), s. 260; Pikulik (1984a), s. 88-90.

962.

Witelo

(Witelon, Vitellon)

Ur. ok. 1230 r. na Śląsku; uczył się we Wrocławiu, ok. 1255 r. podjął studia w Paryżu, od 1262 r. w Padwie, w 1275 r. powrócił na Śląsk, kanonik kapituły katedralnej; zm. przed 1292 r.

Lit. NK, t. 3, s. 401-403; Hajdukiewicz (1974), s. 750; DPP, t. 5, s. 72-73; LdM, t. 9 (jako: *Nikolaus von Polen*), kol. 264-265; *Historia nauki polskiej*, t. 1, s. 87-94; A. Birkenmajer, *Études sur Witelo*, [w:] A. Birkenmajer, *Études d'histoire des sciences en Pologne*, Wrocław 1972, s. 97-434; J. Burchardt, *Związki Witelona z Wrocławiem*, „Sobótka”, 29 (1974), nr 4, s. 445-456; J. Burchardt, *Witelo, pierwszy polski przyrodnik, matematyk i filozof (XIII w.)*, „KHNIIT”, 20 (1975), nr 1, s. 15-22; J. Burchardt, *Czas śmierci Witelona i schyłek jego życia w świetle dokumentu z r. 1295 oraz innych świadectw XIII-XIV w.*, „KHNIIT”, 21 (1976), nr 2, s. 281-287; *Witelo – matematyk, fizyk, filozof*, red. J. Trzynałdowski, Wrocław 1979; Rosińska (1984), nr 1999, 960; J. Burchardt, *Witelo filosofo della natura del XIII sec. Una biografia*, [w:] Accademia Polacca della Scienze. Biblioteca e Centro di studi a Roma. Conferenze 87, Wrocław 1984, s. 16-44; J. Burchardt, *Les sources et les genres de la connaissance humaine d'après Witelo*, [w:] *Knowledge and the Sciences in Medieval Philosophy. Proceedings of the Eighth International Congress of Medieval Philosophy. Helsinki 24-29 August 1987*, red. S. Knuuttila, R. Työriñoja, S. Ebbesen, t. 2, Helsinki 1990, s. 151-152; J. Burchardt, *Kosmologia i psychologia Witelona*, Wrocław 1991; J. Burchardt, *L'Originalité de la conception de l'intellect pratique dans la lettre de Witelo*, „Acta Mediaevalia”, 8 (1995), s. 7-9; J. C. Jarosz, *Źródła myśli estetycznej Witelona z Polski*, „Acta Mediaevalia”, 8 (1995), s. 11-43; M. Cetwiński, *Witelon: wiedza z Zachodu na Śląsku*, [w:] M. Cetwiński, *Śląski tygiel. Studia z dziejów polskiego średniowiecza*, Częstochowa 2001, s. 191-194; Miśchalowska (2011), s. 881.

962/1

— *De causa primaria paenitentiae in hominibus et de natura daemonum*
(O najważniejszej przyczynie pokuty i o naturze demonów)

1268 r., Padwa; list-traktat skierowany do przebywającego w Lwówku Śląskim magistra Ludwika; w literaturze wcześniej znany z dwóch skrótów: *Epitome de natura daemonum* oraz *Epitome De causa primaria poenitentiae*.

Inc. *Domino et fratri suo, magistro Ludovico in Lewenberch, Witelo plebanus ei se semper oboedientiam. Petistis, ut scriberem vobis de rebus arduis...*

Mss. Paryż BnF Ms. Lat. 14796; Watykan BAV Ms. Vas.Lat.9369; Neapol Biblioteca Nazionale Ms. XI. C. 84; Londyn British Library Ms. Sloane 2156.

Edd. (jako dwie części *Epitome*;) wyd. A. Birkenmajer, *Studia nad Witelonem*, cz. 1: *Dwa nieznanne pisemka Witelona*, „Archiwum Komisji Badania Historii Filozofii w Polsce”, 2 (1921), cz. 2, s. 1-149 (przedr. w: A. Birkenmajer, *Études sur Witelo*, 1: *Deux écrits inconnus de Witelo*, [w:] tegoż, *Études d'histoire des sciences en Pologne*, Wrocław 1972, s. 122-141); (jako jeden traktat:) wyd. J. Burchardt, *List Witelona do Ludwika we Lwówku Śląskim. Problematyka teoriopoznawcza, kosmologiczna i medyczna*, Wrocław-Warszawa-Kraków 1979, s. 161-180; *Demoni e prodigi. Note su alcuni scritti di Witelo e di Oresme*, Torino 1979, s. 231-271.

Transl. (na podstawie edycji A. Birkenmajera:) *700 lat* (1978), s. 47-69; (na podstawie edycji J. Burcharda:) *O najgłębszej przyczynie ludzkiego żalu za grzechy i o naturze demonów*, tłum. B. Burliga, A. Szlakiewicz, [w:] Witelon, *O naturze demonów*, Anzelm z Canterbury, *O upadku diabła*, Gdańsk 2000.

Comm. Burchardt, *List Witelona...*, s. 9-152; B. Nowacki, *Na rozdrożu wiary i rozumu. Na kanwie traktatu Witelona o demonach*, [w:] Nihil superfluum esse. *Studia z dziejów średniowiecza ofiarowane Profesor Jadwidze Krzyżaniakowej*, red. J. Strzelczyk, J. Dobosz, Poznań 2000, s. 195-206.

962/2

— *Perspectivorum libri decem* (Perspektywa)

Przed 1274 r., Viterbo; dwór papieski; traktat z zakresu optyki.

Inc. [Lib. 1; Diffinitiones:] *Que vero, per modum principiorum, huic primo libro pre-mittimus sunt ista: Cathetum dicimus lineam perpendicularem super superficiem aliquam erectam...* [Petitiones:] *Petimus autem hic: Equales angulos super idem punctum constitutos...* [Propositiones:] *1. Omnes linee equidistantes ...*

Mss. Dotychczas znanych 26 przekazów rękopiśmiennych (wykaz w: D. C. Lindberg, *A Catalogue of Medieval and Renaissance Optical Manuscripts*, Toronto 1975, s. 77-79).

Edd. *In Opticae thesaurus Alhazeni Arabis libri septem... Item Vitellonis Thuringopoloni libri X...*, Basilea 1572; *Witelonis Perspectivae Liber Primus. Book I of Witelo's Perspectiva*, wyd. S. Unguru, Wrocław 1977, s. 215-316; *Witelonis Per-*

spectivae Liber Quintus. Book V of Witelō's Perspectiva, wyd. A. Mark Smith, Wrocław 1983 s. 189-252; *Witelonis Perspectivae Liber Secundus et Liber Tertius. Book II and III of Witelō's Perspectiva*, wyd. S. Unguru, Wrocław 1991, s. 234-373.

Transl. *Witelona Perspektywy księga II i III*, red. W. Wróblewski, tłum. L. Bieganowski i inni, Wrocław 1991, s. 99-155, 176-253; *Witelona Perspektywy księga IV*, oprac. L. Bieganowski, A. Bielski, W. Wróblewski, tłum. W. Wróblewski, Wrocław 1994, s. 79-262; *Witelona Perspektywy księga V, VI, VII*, oprac. A. Bielski, W. Wróblewski, tłum. W. Wróblewski, Toruń 2003, s. 54-138, 155-273, 308-412; *Witelona Perspektywy księga VIII, IX*, oprac. A. Bielski, W. Wróblewski, tłum. W. Wróblewski, Toruń 2009, s. 57-222, 252-350; *Witelona Perspektywy księga X*, oprac. A. Bielski, W. Wróblewski, A. Strobel, tłum. W. Wróblewski, Toruń 2015, s. 45-265.

Comm. Unguru, *Witelonis Perspectivae Liber Primus...*, s. 12-46; A. M., Smith, *Witelonis Perspectivae Liber Quintus...*, s. 11-84; *Witelonis Perspectivae Liber Secundus et Liber Tertius...*, s. 11-38; *Witelona Perspektywy księga II i III...*, s. 11-90; J. Burchardt, *Kosmologia i psychologia Witelona*, Wrocław 1991; *Witelona Perspektywy księga IV...*, s. 11-78; *Witelona Perspektywy księga V, VI, VII...*, s. 1-53; *Witelona Perspektywy księga VIII, IX...*, s. 1-56; *Witelona Perspektywy księga X...*, s. 11-43, 266-325.

— (niezachowany) *De elementis conclusionibus*

— (niezachowany) *De partibus universi*

— (niezachowany) *Philosophia naturalis*

— (niezachowany) *Naturales animae passiones*

— (niezachowany) *Scientia motuum caelestium*

963.

— *Wizja św. Pawła*

XV-XVI w.; polskie streszczenie początkowej części apokryficznej Wizji (Apokalipsy) św. Pawła (*Visio s. Pauli*).

Mss. Warszawa BOK, karty rękopiśmienne doszyte do inkunabułu Guillelmus Durandi, *Rationale divinatorum officium*, Strassburg 1483 (zniszczony).

Edd. Łoś (1915), s. 535-536; Michałowska (1995), s. 593-560; Rzepka, Wydra (1996), s. 359-360.

Comm. Michałowska (1995), s. 593-560; Michałowska (2011), s. 881-882.

964.

Władysław (Ładysław) z Gielniowa

Ur. ok. 1440 r. w Gielniowie jako Jan (lub Marcin) syn Piotra, być może mieszczanina gielniowskiego; kształcił się w Krakowie; od 1461 r. w klasztorze bernardynów w Krakowie, w 1462 r. złożył śluby zakonne, przyjmując imię Władysław, między 1463 a 1465 r. otrzymał święcenia kapłańskie; w l. 1487-1490, 1496-1499 wikariusz polskiej prowincji bernardynów, od 1504 r. gwardian w klasztorze św. Anny w Warszawie; zm. w 1505 r.

Lit. NK, t. 2, s. 188-190; DPP, t. 5, s. 79-82; Wydra (1992); W. Wydra, *Miejsce Władysława z Gielniowa w kształtowaniu średniowiecznej poezji religijnej*, [w:] *Literatura i kultura późnego średniowiecza*, red. T. Michałowska, Warszawa 1993, s. 69-82 [przedr. Wydra (2003), s. 83-92]; 'Cantando cum citharista'. *W pięćsetlecie śmierci Władysława z Gielniowa*, red. R. Mazurkiewicz, Warszawa 2006; Michałowska (2011), s. 882-883.

964/1

— *Ad cantica canticorum verto me...*

Mnemotechniczny komentarz do Pieśni nad Pieśniami w formie abecedariusza.

Mss. Warszawa BN Ms. 8085 II, k. 323-327.

Edd. W. Wydra, *Nie znane utwory Władysława z Gielniowa*, „SO”, 35 (1978), s. 95-107; H. Kowalewicz, *Ładysław z Gielniowa. 'Ad Cantica canticorum'. Rymowana parafraza Pieśni nad pieśniami*, [w:] *Ze starych rękopisów*, red. H. Kowalewicz, Warszawa 1979, s. 3-38; Wydra (1992), s. 237-246; (fragm.) Liman (2004), s. 512-517.

Transl. (fragm.) Liman (2004), s. 512-517; (fragm.) Włodarski (2007), s. 145-149.

Comm. W. Wydra, W. R. Rzepka, *Pieśni Władysława z Gielniowa nowo odnalezione*, „StPol”, 6 (1978), s. 170; Michałowska (1995), s. 661; R. Wójcik, *Władysław z Gielniowa komentarz do Pieśni nad pieśniami*, [w:] 'Cantando cum citharista'..., s. 79-92; Michałowska (2011), s. 6.

964/2

— *Anna niewiasta niepłodna...*

Pieśń na święto Narodzenia Najświętszej Marii Panny w formie abecedariusza.

Mss. Warszawa BN Ms. 8085 II, k. 322-322v.

Facs. Wydra, Rzepka, *Pieśni Władysława z Gielniowa...*, fot. 1-2; (fragm.) Michałowska (1995), s. 406.

Edd. F. Pułaski, *Pieśni religijne XV w. Z rękopisów bibl. Ord. hr. Krasieńskich*, „Sprawozdania z Posiedzeń Towarzystwa Naukowego Warszawskiego. Wydział Językoznawstwa i Literatury”, 5 (1912), s. 9-11; Wydra, Rzepka, *Pieśni Władysława z Gielniowa...*, s. 173-174, 183-184; Korolko (1980), s. 166-171; Wydra

(1992), s. 284-289; *Teksty o Matce Bożej*, t. 5: *Franciszkanie średniowieczni*, oprac. M. S. Wszolek, Niepokalanów 1992, s. 156-158; (fragm.) Michałowska (1995), s. 401-403, 405-407; Mazurkiewicz, Mikoś (2002), s. 15-19; *Biblioteka zabytków*; Mazurkiewicz (2008), s. 68-70.

Comm. Brückner (1902-1904), t. 1, s. 200; Łoś (1915), s. 459; Łoś (1922), s. 476; Wojtkowski (1966), s. 249-250; Wydra, *Nie znane utwory Władysława...*, s. 95-107; Michałowska (1995), s. 401-407; Mazurkiewicz (2002), *passim*; Michałowska (2007b), s. 35.

964/3

— *Anno Christi milleno quadrin sexin secundo...*

Po 1 VIII 1462 r.; autobiograficzny wiersz ułożony z okazji złożenia ślubów zakonnych.

Mss. Kraków Bibl. Czart. Ms. 3792 II, k. 98v; Kraków BJ Ms. 3539, k. 124v; ponadto liczne przekazy późniejsze (wykaz w: Wydra (1992), s. 215-216).

Facs. Wydra (1992), fot. 2.

Edd. *Memoriale ordinis fratrum minorum a fr. Ioanne de Komorowo compilatum*, wyd. K. Liske, A. Lorkiewicz, [w:] MPH 5, s. 292; S. Jastrzębiec [T. Wierzbowski], *Bł. Ładysław z Gielniowa. Rys historyczny z piętnastego wieku*, Kraków 1885, s. 36, 110; Wydra (1992), s. 216-217; Michałowska (1995), s. 710; Liman (2004), s. 148.

Transl. *Toć jest dziwne a nowe*, s. 232; Michałowska (1995), s. 710; Liman (2004), s. 149; Włodarski (2007), s. 123-124.

Comm. Michałowska (1995), s. 710-711; Michałowska (2011), s. 39.

964/4

— *Augustus kiedy krolował... (Pieśń o narodzeniu Pańskim)*

Pieśń na Boże Narodzenie, w formie abecedariusza.

Mss. Warszawa BN Ms. 8085 II, k. 336-336v.

Facs. Wydra, Rzepka, *Pieśni Władysława z Gielniowa...*, fot. 9-10.

Edd. Pułaski, *Pieśni religijne XV w...*, s. 18-21; Z. Kossowski, *Nieznana pieśń o narodzeniu Pańskim z XV w.*, „Słowo Polskie”, 1912, nr 608, 610; *Kolędy polskie* (1966), s. 18-20; Vrtel-Wierczyński (1977), s. 185-187; Wydra, Rzepka, *Pieśni Władysława z Gielniowa...*, s. 179-182, 188-190; Korolko (1980), s. 100-104; *Toć jest dziwne a nowe*, s. 44-45; Wydra (1992), s. 307-312; (fragm.) Michałowska (1995), s. 397-398; Mazurkiewicz (2000b), s. 199-201; *Literatura staropolska*, t. 1, s. 36-39; Wydra, Rzepka (2004), s. 253-255; *Biblioteka zabytków*.

Comm. NK, t. 1, s. 287-288; Brückner (1902-1904), t. 1, s. 202; Łoś (1915), s. 460; Łoś (1922), s. 477; Wojtkowski (1966), s. 256-257; Wydra, *Nie znane utwory Władysława...*, s. 95-107; Pikulik (1984a), s. 80-82; Michałowska (1995), s. 395-398; Michałowska (2011), s. 111-112.

964/5

— *Beatissima Birgitta...*

Wierszowana modlitwa z akrostychem do św. Brygidy szwedzkiej.

Mss. Poznań Arch. Archid. *Revelationes sanctae Birgittae*, Norymberga, Antoni Koberger, 1500, dopisek, k. H₅v (257v).

Edd. W. Wydra, 'Oracio de beata Birgitta' – jeszcze jeden nieznan utwór Władysława z Gielniowa, „Eos”, 67 (1979), z. 1, s. 137-141; J. Wojtkowski, *Modlitwa błogosławionego Ładysława z Gielniowa do świętej Brygidy w inkunabule bernardyńskim z Kościana*, „Roczn. Bibl.”, 29 (1985), nr 1-2, s. 49-52; Wydra (1992), s. 222-223.

964/6

— *Iesus Nazarenus, Rex Iudaeorum...*

Ok. 1498 r.; antyfony „contra paganos”.

Mss. Kraków Bibl. Czart. Ms. 3608 IV, s. 101-103; ponadto liczne przekazy nowożytnie (wykaz w: Wydra (1992), s. 218-219).

Edd. K. Kantak, *Les données historiques sur les bienheureux bernardinus (observants polonais du XVe siècle*, „Archivum Franciscanum Historicum”, 22 (1929), s. 446; Wydra (1992), s. 219-220.

964/7

— *Imperatrix angelorum, consolatrix afflictorum...*

Maryjna pieśń (sekwencja) błagalna o opiekę podczas zarazy

Mss. 1. Łódź AP Ms. PL 39-602-15, k. 215; 2. Tarnów Muz. Diec. b.s., gradual, ok. 1526 r., k. 150; 3. Cieszyn Książnica Cieszyńska, Ms DD I 28, s. 143-145.

Facs. Wydra (1992), fot. 4 (przekaz nr 2).

Edd. Pikulik (1973), s. 100-101; Pikulik (1974), s. 174-176; H. Kowalewicz, *Uwagi filologa o pracy Jerzego Pikulika 'Sekwencje polskie'*, „Muzyka”, 20 (1975), nr 3, s. 119; Pikulik (1976), s. 76-78; H. Kowalewicz, *Nieznana pieśń Ładysława z Gielniowa „contra pestem”*, [w:] *Ars Historica: prace z dziejów powszechnych i Polski*, red. M. Biskup, Poznań 1976, s. 539-543; Wydra (1992), s. 224-228; Mazurkiewicz (2008), s. 84.

Comm. Pikulik (1973), s. 99-101; Pikulik (1974), s. 83, 376-378; Michałowska (1995), s. 713; Morawska (1998), s. 298.

964/8

— *Jasne Krystowo oblicze...*

Pieśń o Obliczu Bożym w formie akrostychu.

Mss. Warszawa BN Ms. 8085 II, k. 333v-335.

Facs. Wydra, Rzepka, *Pieśni Władysława z Gielniowa...*, fot. 5-8.

Edd. Pułaski, *Pieśni religijne XV w...*, s. 14-17; Wydra, *Nie znane utwory Władysława...*, s. 101-103; Wydra, Rzepka, *Pieśni Władysława z Gielniowa...*, s. 177-179, 186-188; Stolarska (1979), s. 47-50; Korolko (1980), s. 247-252; Wydra (1992), s. 297-303; (fragm.) Michałowska (1995), s. 407-409; *Literatura staropolska*, t. 1, s. 101-104; *Biblioteka zabytków*.

Comm. Brückner (1902-1904), t. 1, s. 202-203; Brückner (1897b), s. 232; Łoś (1915), s. 460; Łoś (1922), s. 476-477; Stolarska (1979), s. 27-28; Pikulik (1984a), s. 82-86; Michałowska (1995), s. 407-409; P. Stępień, *Przed prawdziwym wizerunkiem Boga – o pieśni Władysława z Gielniowa 'Jasne Krystowo oblicze...'*, [w:] *'Cantando cum citharista'...*, s. 23-54.

964/9

— *Jezu, zbawicielu ludzski...*

Pieśń o Siedmiu Darach Ducha Świętego.

Mss. Warszawa BN Ms. 8085 II, k. 335.

Facs. Wydra, Rzepka, *Pieśni Władysława z Gielniowa...*, fot. 8.

Edd. Pułaski, *Pieśni religijne XV w...*, s. 17-18; Wydra, Rzepka, *Pieśni Władysława z Gielniowa...*, s. 179, 188; Korolko (1980), s. 245-247; Wydra (1992), s. 304-306; *Literatura staropolska*, t. 1, s. 99-100; *Biblioteka zabytków*.

Comm. Łoś (1915), s. 460; Łoś (1922), s. 477; Wydra, *Nie znane utwory Władysława...*, s. 95-107; Michałowska (1995), s. 408; R. Mazurkiewicz, *Sacrum septenarium. O pieśni Władysława z Gielniowa 'Jesu, zbawicielu ludzki'*, [w:] *'Cantando cum citharista'...*, s. 55-78; K. Janus, *Pieśń 'Jezu, Zbawicielu ludzki' Władysława z Gielniowa: dialogi z tradycją*, „Roczn. Hum.,” 64 (2016), z. 1, s. 139-151.

964/10

— *Jezusa Judasz sprzedał za pieniądze nędzne...(Żołtarz Jezusów czyli piętnaście rozmyślań o Bożym umęczeniu)*

1488 r.; pieśń o męce Pańskiej, wzorowana zapewne na czeskim utworze *Umučeni našeho Pána milostného...*, zawierająca wezwanie do odmawiania psalterza.

Mss. 1. Warszawa BOK, b.s., XV w. (zniszczony); 2. Poznań Bibl. Rac. Teki Erzepekigo Ms. 1276, nr 2, s. 2-3v; 3. Kraków BJ Ms. Przyb. 90/51, k. 344-347.

Facs. PPP, t. 2, s. 222-225 (przekaz nr 2); Wydra, Rzepka (2004), tabl. 26 (przekaz nr 3).

Edd. Chomętowski (1880), s. 144-146 (na podstawie przekazu nr 1); Surzyński (1891), s. 53-54 (na podstawie przekazu nr 1); Bobowski (1893), s. 82-87 (na podstawie przekazu nr 1); W. Nehring, *Beiträge zur Studium altpolnischer Sprachdenkmäler*, „Archiv für Slavische Philologie”, 15 (1893), s. 537-539 (na podstawie przekazu nr 3); S. Dobrzycki, *Z dziejów średniowiecznego piśmien-*

nictwa polskiego, „PF”, 5 (1899), z. 3, s. 977-981; Brückner (1923), s. 69-72; Kryński, Kryński (1925), s. 418-419 (na podstawie przekazu nr 1); Vrtel-Wierczyński (1977), s. 181-184 (na podstawie przekazu nr 3); Stolarska (1979), s. 52-53; Korolko (1980), s. 12-16; PPP, t. 1, s. 100-107; t. 2, s. 62-65; *Toć jest dziwne a nowe*, s. 47-49; *Teksty o Matce Bożej*, t. 5..., s. 151; Wydra (1992), s. 259-274; (fragm.) Michałowska (1995), s. 392-394; Mazurkiewicz (2000b), s. 256-259; *Literatura staropolska*, t. 1, s. 51-53; Wydra, Rzepka (2004), s. 249-251 (na podstawie przekazu nr 3); *Biblioteka zabytków; Najstarsze kompozycje w Polsce XI-XVI wiek*, opr. J. Węcowski, Lublin 2016, s. 33, 85-86.

Comm. Bobowski (1885), s. 98-100; Brückner (1902-1904), t. 1, s. 186; Łoś (1915), s. 423-426; Łoś (1922), s. 437-440; Wojtkowski (1966), s. 259; PPP, t. 1, s. 53-55; Stolarska (1979), s. 30-32; Pikulik (1984a), s. 82-86; B. Brzezińska, *O melodii pieśni ‘Jezusa Judasz sprzedał’*, „Roczn. Bibl.”, 229 (1985), nr 1-2, s. 53-68; P. Stępień, *‘Żołtarz Jezusow’ Władysława z Gielniowa – tylko adaptacja czy arcydzieło liryki religijnej?*, „Pam. Lit.”, 85 (1994), z. 3, s. 86-103; Michałowska (1995), s. 392-394; Walczak (1997), s. 70; Morawska (1998), s. 297-298; B. Stelmach-Kutrzeba, *Władysław z Gielniowa ‘Żołtarz Jezusow’*, [w:] *Lektury polonistyczne. Średniowiecze-renesans-barok*, red. J. S. Gruchała, t. 3, Kraków 1999, s. 86-103; P. Stępień, *Z literatury religijnej polskiego średniowiecza. Studia o czterech tekstach*, Warszawa 2003, s. 258-328; A. Wilkoń, *Dzieje języka artystycznego w Polsce. Średniowiecze*, Katowice 2004, s. 101-105; M. Eder, *Uwagi o rytmice pieśni ‘Jezusa Judasz sprzedał...’ Władysława z Gielniowa – problem akcentu wyrazowego*, [w:] *‘Cantando cum citharista’...*, 135-146; Michałowska (2011), s. 406-407.

964/11

— *Już się anjeli wiesielą...*

Pieśń na święto Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny, w formie akrostychu.

Ms. Warszawa BN Ms. 8085 II, k. 332v-333v.

Facs. Wydra, Rzepka, *Pieśni Władysława z Gielniowa...*, fot. 3-5; (fragm.) Michałowska (1995), s. 399.

Edd. Pułaski, *Pieśni religijne XV w...*, s. 12-13; Łoś (1915), s. 459-460; Wydra, *Nieznane utwory Władysława...*, s. 98-101; Wydra, Rzepka, *Pieśni Władysława z Gielniowa...*, s. 175-176, 184-186; Korolko (1980), s. 171-176; *Toć jest dziwne a nowe*, s. 58-60; *Teksty o Matce Bożej*, t. 5..., s. 159-162; Wydra (1992), s. 290-296; (fragm.) Michałowska (1995), s. 399-401; Mazurkiewicz (2000b), s. 117-120; Wydra, Rzepka (2004), s. 251-253; *Biblioteka zabytków*; Mazurkiewicz (2008), s. 71-73.

Comm. Brückner (1902-1904), t. 1, s. 200; Łoś (1922), s. 476; Wojtkowski (1966), s. 251; Mazurkiewicz (2002), s. 60; Michałowska (1995), s. 398-401; Michałowska (2011), s. 408-409; K. Janus, *Duch Święty w kontekście pobożności maryjnej polskiego średniowiecza. Teksty o Zwiastowaniu, Wcieleniu i Wniebowzięciu*, „Pam. Lit.”, 108 (2017), z. 3, s. 20.

964/12

— *Metra de nativitate Domini*

Wiersz na święto Bożego Narodzenia, w formie akrostychu.

Inc. *Iam Puer est natus, pueri Puero iubilare...*

Mss. Poznań Arch. Archid. Inc. nr 531, *Legenda s. Annae*, Lipsk 1498, dopisek, k. D₃-D₄ (nlb. 19-20).

Edd. Wydra (1992), s. 257-258; Liman (2004), s. 500.

Transl. Liman (2004), s. 501.

Comm. Michałowska (2011), s. 514.

964/13

— *Metra de sancto Gallo...*

Wiersz moralizatorski skierowany do scholarów, na dzień św. Galla (Gawła), w formie akrostychu.

Inc. *Iam, iam clericuli veniunt solemnia Galli...*

Mss. Poznań Arch. Archid. Inc. 531, *Legenda s. Annae*, Lipsk 1498, dopisek, k. A_{2v}-A₄ (nlb. 2v-4).

Facs. Wydra (1992), fot. 4.

Edd. Wydra (1992), s. 251-252; Liman (2004), s. 550; K. Stopka, *Czy 'Breve regnum' była pieśnią krakowskich studentów?*, [w:] *Miasta, ludzie, instytucje, znaki. Księga jubileuszowa ofiarowana Profesor Bożenie Wyrozumskiej*, red. Z. Piech, Kraków 2008, s. 733-734.

Transl. Liman (2004), s. 551; Włodarski (2007), s. 165-167.

Comm. Michałowska (1995), s. 713-714; Stopka, *Czy 'Breve regnum' była pieśnią...*, s. 725-737; Michałowska (2011), s. 515-516.

964/14

— *Metra de s. Thoma Apostolo*

Wierszowane dzieje św. Tomasza, w formie akrostychu.

Inc. *Indorum doctor est Thomas...*

Mss. Poznań Arch. Archid. Inc. 531, *Legenda s. Annae*, Lipsk 1498, dopisek k. A₂.

Facs. Wydra (1992), fot. 3.

Edd. Wydra (1992), s. 248-250.

964/15

— *Metra de stigmatibus sancti Francisci*

Wiersz na święto Stygmatów św. Franciszka, w formie akrostychu.

Inc. *In cruce Franciscus Christi, quia gloriabatur...*

Mss. Poznań Arch. Archid. Inc. 531, *Legenda s. Annae*, Lipsk 1498, dopisek k. C₃v-C₃v (nlb. 13v-15v).

Edd. Wydra (1992), s. 253-254.

964/16

— *Metra in Die Animarum*

Wiersz na święto Wspomnienia Wszystkich Wiernych Zmarłych (Dzień Zaduszny), w formie akrostychu.

Inc. *Iam pueri videant loca penarum metuenda...*

Mss. Poznań Arch. Archid. Inc. 531, *Legenda s. Annae*, Lipsk 1498, dopisek k. C₆v-D₂v (nlb. 16v-18v).

Edd. Wydra (1992), s. 255-256; (fragm.) Michałowska (1995), s. 660-661; Liman (2004), s. 510.

Transl. (fragm.) Michałowska (1995), s. 660-661; Liman (2004), s. 511; Włodarski (2007), s. 50-52.

Comm. Michałowska (1995), s. 660-661; Michałowska (2011), s. 516.

964/17

— *Serve Dei, Simon, tu Francisci proles...*

Epitafium ku czci Szymona z Lipnicy, w związku z translacją relikwii Szymona w Krakowie w 1488 r.

Mss. Hall in Tirol Bibliothek der Franziskaner Ms. P 37 F.

Edd. *Chronica fratris Nicolai Glassberger Ordinis*, [w:] *Analecta Franciscana sive Chronica aliaque varia documenta spectantia*, t. 2, Quaracchi 1887, s. 488; K. Katak, *Les données historiques sur les bienheureux bernardinus (observants polonais du XVe siècle)*, „Archivum Franciscanum Historicum”, 22 (1929), s. 444; Wydra (1992), s. 221.

964/18

— *Taxate penitencie metrice...*

Wiersz mnemotechniczny w formie abecedariusza, zawierający wyliczenie grzechów i kar kościelnych, zapewne pomoc spowiednicza.

Inc. *Annis decem peniteat presbiter...*

Mss. Kraków BJ Ms. 4914 II, k. 33v-35; Warszawa BN Ms. Lat.O.ch.I.90 (zniszczony).

Edd. H. Kowalewicz, *Ładysława z Gielniowa wierszowany traktat 'Taxate penitencie'*, „Symbolae Philologorum Posnaniensium Graecae et Latinae”, 4 (1979), s. 167-173; Wydra (1992), s. 231-236.

Transl. (fragm.) Włodarski (2007), s. 174-176.

Comm. Katak (1931), s. 416, 419; Michałowska (1995), s. 661; Michałowska (2011), s. 809.

964/19

— *Wiersz o spustoszeniu Sambora*

Wiersz upamiętniający zniszczenie Sambora i znajdującego się tam klasztoru bernardynów przez oddziały turecko-tatarskie w 1498 r., w formie akrostychu.

Inc. *Inde lupus surgens cum Turcis tot rapit agros...*

Mss. Warszawa BN Ms. 3003 I, s. 269.

Facs. Wydra (1992), fot. 6.

Edd. MPH 3, s. 253-254; Wydra (1992), s. 229-230; (fragm.) Michałowska (1995), s. 711-713; Liman (2004), s. 386-389.

Transl. *Toć jest dziwne a nowe*, s. 213; (fragm.) Michałowska (1995), s. 711-713; Liman (2004), s. 386-389; Włodarski (2007), s. 114-116.

Comm. NK, t. 1, s. 332; *Repertorium fontium*, t. 3, s. 137; t. 10, cz. 4, s. 451; Michałowska (1995), s. 711-713; Michałowska (2011), s. 872-873.

965.

Wojciech z Brudzewa

(Albertus de Brudzewo, de Brudzew, de Praswo, de Prosowo)

Ur. ok. 1445 r. w Brudzewie pod Kaliszem; od 1468 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1470 r. bakałarz, 1474 r. magister sztuk, od 1476 r. wykładał astronomię i matematykę, odbył studia teologiczne, 1490 r. bakałarz teologii, w l. 1482 i 1485 dziekan Wydziału Sztuk, kanonik kolegiaty św. Floriana, ok. 1486 r. altarysta ołtarza św. Bartłomieja w katedrze krakowskiej, od 1494 r. sekretarz wielkiego księcia litewskiego Aleksandra; zm. w Wilnie w 1495 r.

Lit. WSB, s. 832; NK, t. 2, s. 54-55; L. A. Birkenmajer, *Stromata Copernicana. Studja, poszukiwania i materiały biograficzne*, Kraków 1924, s. 50, 62, 64-65, 77, 80-104, 130-134; R. Palacz, *Wojciech Blar z Brudzewa*, MSZHFŚŚ, 1 (1961), s. 172-198; Z. Pawlikowska-Brożek, *Wojciech z Brudzewa*, [w:] *Krakowski krąg Mikołaja Kopernika*, Kraków 1973, s. 67-82; Hajdukiewicz (1974), s. 755; R. Palacz, *Wojciech z Brudzewa jako astronom i filozof*, MHFŚP, 7 (1974), s. 53-91; M. Kowalczyk, *Przyczynki do działalności Wojciecha z Brudzewa*, „Roczniki Filozoficzne”, 27 (1979), z. 1, s. 231-237; Rosińska (1984), nr 133, 2170, 2253, 12, 625, 272, 858, 1828, 273, 1577, 735, 147, 866, 2264, 2185, 1524, 487, 1625, 13, 52, 848, 858, 1451, 1575, 1615, 2015, 2054, 2201, 2234; Markowski (1990), *passim*; Knoll (2016), s. 395-399; Konarska-Zimnicka (2018), *passim*.

965/1

— Almanach pro anno domini 1481

Kraków; prognostyk astrologiczny, częściowo zniszczony.

Inc. *Almanach pro anno domini 1481 currente, secundo post bissextum, per magistrum Albertum de Bru. calculatum...*

Mss. Kraków BJ Ms. 579, s. 1-23.

Comm. Rosińska (1984), nr 133.

965/2

— Canon

2 poł. XV w.; wariant tytułu: *Iudicium*; kanon astrologiczny.

Inc. *Status vite in generali habet tres partes, scilicet crescentem, status et declinationem...*

Mss. Wiedeń ÖNB Ms. 10534, k. 293v.

Comm. Markowski (1973), s. 153; Rosińska (1984), nr 2170.

965/3

— Canon de XII domibus erigendis

2 poł. XV w., Kraków; tablica astrologiczna.

Inc. *Tota spera celestis in duas partes dividitur: superiorem et inferiorem...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1846, s. 266.

Comm. Rosińska (1984), nr 2253.

965/4

— Canon tabule XII domorum

2 poł. XV w., Kraków; kanon do *Tabula domorum* Regiomontaniusa.

Inc. *Duodecim domos celi in orizonte si vis invenire, accipe diem, horas et minuta pro quibus id habere volueris et ea in tabula scribe...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1839, s. 87-88; Ms. 1923, s. 112-113; Ms. 2703, k. 153v; Watykan BAV Ms. Pal.lat.1375, k. 44v.

Comm. Rosińska (1984), nr 625.

965/5

— Canones tabularum resolutarum

Wariant tytułu: *Calculus exemplaris tabularum resolutarum; Tabulae resolutae pro supputandis motibus corporibus coelestium*; tablice astrologiczne z komentarzem.

Inc. [1. Wstęp] *Astrorum observatores sapientes ingentem celi tractantes magnitudinem nobilissimam eius nec unquam sine admiracione qua maxime capti pulchritudine inenarrabilique semper virtute...* [2. tekst] *Radix anni Christi uniuscuiusque motus medii primum considerare. Radix anni Christi nihil aliud est quam arcus alicuius orbis...*

Mss. 1. Kraków BJ Ms. 600, s. 275-296; Ms. 605, k. 97-119v; Ms. 1846, s. 157-196; Ms. 1858, s. 73-113; Ms. 1864, s. 32-38, 46, 220; Ms. 1920, s. 5-20; Ms. 1966, s. 157-182; Ms. 2478, k. 73-94v; Ms. 2480, s. 181-215; Monachium BSB Ms. Clm. 51, k. 49-58v; Jena TULB Ms. El. F 77, k. 75-89v; Wiedeń ÖNB Ms. 5227, k. 1-22; 2. Kraków BJ Ms. 1966, s. 1-12; Wiedeń ÖNB Ms. 10460, k. 2-9v.

Comm. Palacz, *Wojciech Blar...*, s. 186-187; Markowski (1973), s. 143, 158; J. Wolny, M. Markowski, Z. Kuksewicz, *Polonica w średniowiecznych rękopisach bibliotek monachijskich*, Wrocław-Warszawa-Kraków 1969, s. 1; L. Thorndike, P. Kibre, *A Catalogue of Incipits of Mediaeval Scientific Writings in Latin*, Cambridge Mass. 1963, nr 159, 1313; Rosińska (1984), nr 272, 858, 1828.

965/6

— *Commentariolum super Theoricis novas*

1482 r., Kraków; komentarz do *Theorica planetarum* Jerzego Peurbacha.

Inc. *Astrorum observatores studiosi, experti quidem sufficienter sensu, ratione et instrumentis tradiderunt recte virtute prime spere omnium orbium laciones...*

Mss./Edd. princ. Kraków BJ Ms. 2703, k. 154-169v; Drezno SLUB Ms. N 100, k. 121-149v; Wiedeń ÖNB Ms. 10547, k. 10-10v; Wrocław Ossol. Ms. 759/I, k. 37-69; Watykan BAV Ms. Pal.lat.1385, k. 48-79; Mediolan 1495.

Edd. *Commentariolum super Theoricis novas planetarum Georgii Purbachii in studio generali Cracoviensi per Mag. Albertum de Brudzewo diligenter corrogatum*, wyd. L. A. Birkenmajer, Cracoviae 1900.

Comm. Palacz, *Wojciech Blar...*, s. 186; Markowski (1973), s. 153; Włodek (1974), s. 92; Markowski (1971), s. 239; Hajdukiewicz (1974), s. 755; Thorndike, Kibre, *A Catalogue of Incipits...*, nr 158; Rosińska (1984), nr 273; Knoll (2016), s. 397-398; P. Barker, *Albert of Brudzewo's Little Commentary on George Peurbach's 'Theoricae Novae Planetarum'*, „Journal for the History of Astronomy”, 44 (2013), nr 2, s. 125-148.

965/7

— *Comportacio pro eleccione*

2 poł. XV w., Kraków (?); nota astrologiczna.

Inc. *Plurimorum in sciencia siderali...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2422, s. 57-58.

Comm. Rosińska (1984), nr 1577.

965/8

— Figura nativitatis rectificata

Kwadrat astrologiczny.

Inc. (*Figura nativitatis*) *Johannis filii domini Georgii Morstein 1481 13d2h9m, rectificata per Albertum Brudzew...***Mss.** Kraków BJ Ms. 3225, s. 105.**Comm.** Rosińska (1984), nr 735.

965/9

— Iudicia anni 1487

Kraków; prognostyk astrologiczny na rok 1487.

Inc. 1. *Animus litterarum bonarum eruditus rationibus tamen ui sue mentis acie- que gradus in statu totius remisso...* 2. *In introitali veris planete plus dominan- tes reperti sunt mars et mercurius...***Mss.** 1. Paryż BnF Ms. Lat.7350, k. 137v-149v; Jena TULB Ms. El 2o 70, k. 29-47v; Klagenfurt Bischöfliche Bibliothek Klagenfurt Ms. XXX d. 4, k. 151, 165-167v; Watykan BAV Ms. Pal.lat.1439, k. 323v-330v; 2. Kraków BJ Ms. 2422, s. 35-57.**Comm.** E. Poulle, *Activité astronomique à Cracovie au XVe siècle*, [w:] *Actes du XIe Congrès international d'histoire des sciences*, t. 3, Wrocław-Varsovie-Cracovie 1968, s. 47; Włodek (1974), s. 103; Thorndike, Kibre, *A Catalogue of Incipits...*, nr 100; Rosińska (1984), nr 147, 866.

965/10

— Iudicium anni 1488

1487 r., Kraków; prognostyk astrologiczny na rok 1488, zachowany w odpisie Stefana Rössleina.

Inc. *Animus literarum bonarum eruditus rationibus tantum via...***Mss.** Klagenfurt Fürstlich-Bischöfliche Bibliothek Ms. XXX, d. 4, k. 151-164v.**Comm.** Markowski (1971), s. 240; M. Markowski, *Nie znany prognostyk Wojciecha z Brudzewa*, „Biul. BJ”, 27 (1977), s. 53-58.

965/11

— Iudicium coniunccionis anni 1487Wariant tytułu: *De iudicio configuracionis magne coniunccionis anni 1487*; prognostyk astronomiczny na rok 1487.**Inc.** *Tradit Ptholomeus Pheludianus tocius astrologie princeps et monarcha libro iudiciorum, parte secunda, capitulo primo et suus commentator Hali secun-*

do Apotelesmaton libro capite primo: Maxima et fortissima, inquit, constellacio trahit secum mediocrem...

Mss. Paris BnF Ms. Lat. 7350, k. 134-137v; Jena TULB Ms. 2 El 70, k. 14-18v; Watykan BAV Ms. Pal.lat.1439, k. 314-316v.

Comm. Poulle, *Activité astronomique à Cracovie...*, s. 48, przyp. 9; Włodek (1974), s. 103; Thorndike, Kibre, *A Catalogue of Incipits...*, nr 1582; Rosińska (1984), nr 2264.

965/12

— ***Iudicium eclipsis anni 1487***

Kraków; prognostyk astrologiczny na rok 1487.

Inc. *Sublimus rex, omnium conditor, Deus astripotens, cuius nutu singula celestia simul et terrena diriguntur, quemadmodum sua incomprehensibili sapientia...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2422, s. 25-34; Paryż BnF Ms. Lat. 7350, k. 126v-133v; Jena TULB Ms. 2 El 70, k. 19-26v; Klagenfurt Bischöfliche Bibliothek Ms. XXX d. 4, k. 168; Watykan BAV Ms. Pal.lat.1439, k. 308v-313v.

Comm. Poulle, *Activité astronomique à Cracovie...*, s. 47; Włodek (1974), s. 103; Thorndike, Kibre, *A Catalogue of Incipits...*, nr 1532; Rosińska (1984), nr 2185.

965/13

— ***Iudicium nativitatis***

2 poł. XV w.; horoskop.

Inc. *Omnium primo vitam generalem describam secundum tres partes: crescentis, status et declinacionis...*

Mss. Wiedeń ÖNB Ms. 10534, k. 191-194v.

Comm. Markowski (1973), s. 153; Rosińska (1984), nr 1524.

965/14

— ***Loca ortusque stellarum fixarum***

Tablica astronomiczna.

Inc. *Loca ortusque stellarum fixarum et mansiones lune verificati per venerabilem magistrum Albertum de Brudzewo, astronomum preclarissimum Cracovie...*

Mss. Wiedeń ÖNB Ms. 10534, k. 90v.

Comm. Markowski (1973), s. 153.

965/15

— ***Revolucio nativitatis 1445***

Ok. 1445 r., Kraków; wariant tytułu: *Revolucio nativitatis 14d19h56m 1445 aprilis*; kwadrat astrologiczny.

Inc. *Cum res huius mundi inferiores a celestium pertinentur motibus et influxu, lumen enim prime cause, divinus inquit ille Plato...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1856, s. 321-333; Ms. 3225, s. 177-192; Paryż BnF Ms. Lat. 7350, k. 99-108; Jena TULB Ms. 2 El 70, k. 4-14; Watykan BAV Ms. Pal. lat.1439, k. 41-49v.

Comm. Poulle, *Activité astronomique à Cracovie...*, s. 47; Włodek (1974), s. 95-96; Thorndike, Kibre, *A Catalogue of Incipits...*, nr 336; Rosińska (1984), nr 1445, 487.

965/16

— **Tractatus et canones ad reducendum motum pro meridiano Cracoviensi**

Wykład i tablice astronomiczne z komentarzem.

Inc. *Primo habe annum, mensem, diem, horam et minutam pro quibus figuram celi vis constituere, secundo vide in almanach anni tui mensem et sub eo diem suam propositam...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1923, s. 5-46, 60-65, 69-104, 115-129, 137-151.

Comm. Rosińska (1984), nr 1625.

965/17

— (attrib.) **Canon ad erigendum duodecim domos per tabulas direccionum**

Traktat astrologiczny.

Inc. *Accipe gradum solis cum minutis ad meridiem diei illius pro qua desideras facere figuram...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1841, s. 327; Ms. 1846, s. 272.

Comm. Rosińska (1984), nr 13.

965/18

— (attrib.) **Canon pro erectione figure celi**

Wariant tytułu: *Canon pro erectione figure celi ex direccionum tabulis cum gradu ascendente nativitatibus resus*; traktat astrologiczny.

Inc. *Accipe gradum lune tempore conceptionis et illum pone pro ascendente nativitatibus, qui scilicet gradus ascendentis amplius queri non debent...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1841, s. 328-329; Ms. 1846, s. 272.

Comm. Rosińska (1984), nr 12.

966.

Wojciech z Grotowa

I ćw. XV w.; syn Jana, kleryk poznański, notariusz publiczny.

966/1

— *Miracula beatae Hedwigis reginae Poloniae*

1419 r.; notarialny opis cudów Jadwigi, królowej Polski.

Mss. Kraków ABKKK, perg. 277.

Edd. *Kodeks Dyplomatyczny Katedry Krakowskiej*, wyd. F. Piekosiński, cz. 2, Kraków 1883, s. 448-450; MPH 4, s. 767-769; I. Rusnaczyk, 'Niezaginione' dokumenty dotyczące zabiegów o kanonizację Jadwigi, królowej Polski, [w:] *Nie w blasku kamieni, ale w pokorze i łagodności. Wokół duchowości św. Jadwigi Królowej*, red. K. Panuś, Kraków 2007, s. 111-115.

Comm. A. Witkowska, *Kulty pątnicze piętnastowiecznego Krakowa. Z badań nad kulturą religijną*, Lublin 1984, s. 56; SPH, t. 1, s. 222; A. Sutowicz, *Zdrowie i choroba dzieci na przykładzie 'Miracula beatae Hedwigis'*, [w:] *Orbis hominum: civitas, potestas, universitas. W kręgu badań nad kształtowaniem cywilizacji w wiekach średnich*, red. M. Goliński, S. Rosik, Wrocław 2016, s. 99-128.

967.

Wojciech Jastrzębiec

Ur. ok. 1362 r. w Łubnicy w rodzinie szlacheckiej; kanonik sandomierski, wiślicki, 1397 r. kanclerz królowej Jadwigi, 1399 r. biskup poznański, 1412 r. krakowski, 1422 r. arcybiskup gnieźnieński; zm. w 1436 r.

Lit. WSB, s. 832-833; Fijałek (1900a), t. 1, s. 47, 145, 150, 281; t. 2, s. 18-73; W. Kłapkowski, *Działalność kościelna biskupa Wojciecha Jastrzębca*, Warszawa 1932; Hajdukiewicz (1974), s. 276; G. Lichończak-Nurek, *Wojciech herbu Jastrzębiec, arcybiskup i mąż stanu (ok. 1362-1436)*, Kraków 1996; *Wojciech Jastrzębiec, w służbie monarchii i Kościoła*, red. B. Czwojdrak, F. Kiryck, J. Sperka, Katowice 2018.

967/1

— *Zapiski biograficzne*

Pocz. XV w.; zapiski dotyczące kariery kościelnej Wojciecha Jastrzębca i informacje biograficzne o jego synowcu, Marcinie z Rytwian, wpisywane do mszału.

Mss. Gniezno Arch. Archid. Ms. 194, k. 1v-3v.

Edd. *E codicibus Gneznensibus*, wyd. W. Kętrzyński, [w:] MPH 5, s. 956; T. Trzciniński, *Średniowieczne rękopisy biblioteki kapitulnej w Gnieźnie*, Poznań 1910, s. 244.

Comm. M. Koczerska, *Świadomość genealogiczna możnowładztwa polskiego w XV w. Podstawy i środki wyrazu*, [w:] *Spółczesność Polski średniowiecznej*, red. S. K. Kuczyński, t. 2, Warszawa 1982, s. 312; J. Łojko, *Dwa przyczynki źródłowe: zaginiony rocznik mogileński, Pamiętnik Wojciecha Jastrzębca*, [w:] *Mente et litteris. O kulturze i społeczeństwie wieków średnich*, red. H. Chłopocka i in., Poznań 1984, s. 316-317.

968.

Wojciech Kołaszek z Koprzywnicy

(Voytek / Albertus Kolaszek de Comprovnicia)

Syn Stanisława; od 1502 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1505 r. baka-
łarz sztuk; data śmierci nieznana.**Lit.** Rosińska (1984), nr 657, 467, 591, 602, 1220, 1632, 1681, 1725, 2300.

968/1

— *Komentarz do 'Ephemerides' Regiomontani*Pocz. XVI w., Kraków (?); komentarz marginalny do *Ephemerides* Regiomontanus.
Inc. *Ephemerides Grece, almanach Caldei, Latine temporalis, est autem almanach
instrumentum...***Mss.** Kraków BJ Ms. 1963, k. 257v.**Comm.** Rosińska (1984), nr 657.

969.

Wojciech z Opatowa

(Albertus de Magna Opatow, Albertinus Polonus)

Od 1442 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1445 r. bakałarz, 1447 r. ma-
gister sztuk, w l. 1452, 1453 i 1457/58 dziekan Wydziału Sztuk, studiował teo-
logię, 1459 r. bakałarz teologii, odbył studia medyczne w Padwie i Bolonii, ok.
1466 r. doktor medycyny, wykładał medycynę na Uniwersytecie Krakowskim,
w 1459 r. dziekan Wydziału Lekarskiego, lekarz arcybiskupa gnieźnieńskiego
Jana Sprowskiego, w l. 1465-1466 lekarz królewski Kazimierza Jagiellończyka,
od 1459 r. kanonik gnieźnieński, od 1465 r. kanonik poznański, od 1465 r. alta-
rysta ołtarza św. Bartłomieja w katedrze w Krakowie; zm. w 1467 r. w Gnieźnie.**Lit.** Hajdukiewicz (1974), s. 755-756; Rosińska (1984), nr 690, 271, 227, 1213,
1593, 1635, 1854; K. Bracha, *Wojciech z Opatowa*, [w:] *Świętokrzyski słownik
biograficzny*, t. 1: *do 1795 r.*, red. J. Wijaczka, Kielce 2002, s. 203-204; Dem-
biński (2012), s. 716-717; Knoll (2016), s. 384.

969/1

— *Iudicium super cometa anno domini 1456*

Kraków; prognostyk astronomiczny na rok 1456.

Inc. *Etsi admodum difficile est futuros effectus primarum ac secundarum apparen-
cium in aeris spera stellarum prope veritatem prenotare...***Mss.** Wiedeń ÖNB Ms. 4756, k. 35v-42v.**Comm.** Markowski (1973), s. 152; L. Thorndike, P. Kibre, *A Catalogue of Incipits
of Mediaeval Scientific Writings in Latin*, Cambridge Mass. 1963, nr 527; Ro-
sińska (1984), nr 690.

969/2

— *Komentarz do ‘Liber introductorius’*Komentarz do *Wprowadzenia do astronomii* Alcabitiusa.

Inc. *Astronomie laboratores bene experti recte tradiderunt virtute spere prime omnium laciones orbium necnon volutacionem stellarum fixarum rotari asse-rebant et alium motum, contrarium prime lacioni, qui, ut omnes generaciones rerum cunctosque mutabilium...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1918, k. 116-176v.

Comm. Rosińska (1984), nr 271.

970.

— *Wokabularz trydencki*

I ćw. XV w.; słownik łacińsko-polski, obejmujący ok. 500 haseł.

Mss. Trydent Archivio Diocesano Tridentino Ms. 114, k. 71-74v.

Facs. E. Winkler, *‘Liber disparata antiqua continens’ Alexandro Masoviensi episcopo Tridentino dicatus*, Romae 1960, tabl. VI-XVII.

Edd. E. Winkler, *Il più antico dizionario latino-polacco (del 1424)*, „Ricerche Slavistiche”, 8 (1960), s. 96-111; S. Urbańczyk, *Wokabularz trydencki*, „Język Polski”, 42 (1962), nr 1, s. 20-29; A. Steffen, *Słowniczek trydencki*, „Teki Historyczne”, 11 (1960-1961), s. 221-243; A. Steffen, *Słowniczek trydencki*, wyd. 2, *Prace Językowe*, 1, Londyn 1963; S. Urbańczyk, *O poprawne odczytanie ‘Wokabularza trydenckiego’*, „Język Polski”, 44 (1964), nr 5, s. 299-310; (fragm.) Wydra, Rzepka (2004), s. 202-204.

Comm. Urbańczyk, *Wokabularz trydencki...*, s. 15-29; S. Urbańczyk, *Pokłosie ‘Wokabularza trydenckiego’*, „Język Polski”, 42 (1962), nr 5, s. 385-386; A. Steffen, *Biga Słowniczka trydenckiego*, „Język Polski”, 45 (1965), nr 4, s. 239-241; A. Steffen, *Prawidłnik czy prawowiedlnik?*, „Język Polski”, 50 (1970), nr 4, s. 296-297; A. Bańkowski, *Wyrazy trudne w ‘Wokabularzu trydenckim’*, „PF”, 36 (1991), s. 245-253 [przedr. w: tenże, *Opuscula linguistica selecta*, Częstochowa 2011, s. 273-282]; Michałowska (1995), s. 331-332; Michałowska (2011), s. 884-885; B. Kaczyńska, *‘Wokabularz trydencki’ jako przykład leksykografii średniowiecznej*, „StŻr”, 57 (2019), s. 47-97.

971.

— *Wstępy polskie do kazań*

XV-XVI w.; wstępy w j. polskim do kazań łacińskich (*preambula sermonis*), zawierające porządek pouczenia wiernych, wezwania do modlitw i błogosławieństw, występują w różnych redakcjach i formach.

1.

XV w.

Inc. *Mocz boga oczcza, madroszcz syna, mylosch ducha suantheego...*

Edd. Maciejowski (1852), s. 35; Kryński, Kryński (1925), s. 133-134.

Comm. Nehring (1886), s. 64; Łoś (1915), s. 208; Łoś (1922), s. 195; P. Szczaniecki, *Służba Boża w dawnej Polsce*, Poznań-Warszawa-Lublin 1966, s. 119-120.

2.

XV w.

Inc. *In nomine domini, Amen. Ociec i Syn, i Duch Święty, Bog w Trojcy jedyny, racz z nami być ze wszystkimi...*

Mss. Poznań Arch. Archid. Ms. 114, k. 3-4.

Edd. *Głosy i drobne teksty polskie do 1550 roku z inkunabułów Archiwum Archidiecezjalnego w Poznaniu*, wyd. J. Wojtkowski, Poznań 1992, s. 23-25; Wydra, Rzepka (2004), s. 114-115.

Comm. Szczaniecki, *Służba Boża...*, s. 119-120.

3.

XV w.

Inc. *Na poczathku slova mego prosza szoby na pomocz boga...*

Edd. (redakcja 1) Maciejowski (1952), s. 119-120; (redakcja 1) Kryński, Kryński (1925), s. 138; (redakcja 2) E. Kałużniacki, *Kleinere altpolnische Texte aus Handschriften des XV. und des Anfangs des XVI. Janrhundertes*, „Sitzungsberichte der Philosophisch-Historischen Classe der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften”, 101 (1882), s. 24-25.

Comm. Kałużniacki, *Kleinere altpolnische Texte...*, s. 267-318; Nehring (1886), s. 65-66; Łoś (1915), s. 208; Łoś (1922), s. 195-196; Kryński, Kryński (1925), s. 138.

4.

XV/XVI w.

Inc. *Mocz boga oycza y szyna mądroszcz a dar ducha svyatego...*

Edd. Maciejowski (1852), s. 86-90; Chomętowski (1880), s. 147-150; (fragm.) Kryński, Kryński (1925), s. 141-142.

Comm. Nehring (1886), s. 62; Łoś (1915), s. 208; Łoś (1922), s. 196; Szczaniecki, *Służba Boża...*, s. 118-119.

972.

— *Wszehmocny miły Panie o Tobie silne mamy pisanie...*

XV w.; anonimowa modlitwa pokutna.

Mss. Włocławek BWS D Inc. F 1307, Boethius, *De consolatione philosophiae*, Bazylika, Michael Wensler, 1474, dopisek na ostatniej karcie.

Facs. *Głosy i drobne teksty polskie do 1550 roku z inkunabułów Kalisza, Kazimierza Biskupiego, Koła, Sieradza i Warty*, wyd. J. Wojtkowski, Poznań 1965.

Edd. *Głosy i drobne teksty...*, s. 69-70.

973.

— *Wszchemogący nasz Panie, dziwność swój świat sprawił...*

I poł. XVI w. (?); anonimowa pieśń pasyjna.

Edd. princ. *Pieśń o Bożym umęczeniu teras na nowo przełożona*, Kraków, Hieronim Wietor, 1532; *Pieśń o Bożem umęczeniu barzo nabożna i wszelkiemu krześcijaninowi potrzebna*, Kraków, Mateusz Siebeneicher, 1558, k. 1-4v.

Edd. Surzyński (1891), s. 58-61; Bobowski (1893), s. 162-167; PPP, s. 171-174; Stolarska (1979), s. 61-64; Korolko (1980), s. 46-53.

Comm. Łoś (1915), s. 467; Łoś (1922), s. 485-486; Stolarska (1979), s. 42; Michałowska (1995), s. 462.

974.

— *Wypominki*

XV/XVI w.; schemat modlitw w różnych intencjach odmawianych podczas nabożeństwa (z reguły po kazaniu przed spowiedzią powszechną) w j. polskim. występują w różnych redakcjach i formach.

Inc. *Jinszych święt nie macie, co by były na przekazie waszym robotam...*

Mss. Poznań Arch. Archid. Inc. 531, wyklejka okładki, karta tytułowa, karty początkowe.

Edd. (fragm.) Wydra, Rzepka (2004), s. 28-30.

Comm. P. Szczaniecki, *Służba Boża w dawnej Polsce*, Poznań-Warszawa-Lublin 1966, s. 119-120.

975.

— *Wypominki uniwersytetu krakowskiego I*

1431-1432 r.; zapiski dotyczące uniwersytetu w Krakowie.

Inc. *Et quoniam tempore ista sunt nimis periculosa...*

Mss. Kraków, Zakład Nauk Pomocniczych Historii Uniwersytetu Jagiellońskiego, b.s.

Edd. M. Kowalczyk, *Wypominki uniwersytetu krakowskiego z lat 1431/1432, 1453 i 1458*, „Studia Warmińskie”, 9 (1972), s. 527-529.

Comm. Kowalczyk, *Wypominki uniwersytetu krakowskiego...*, s. 523-527.

976.

— *Wypominki uniwersytetu krakowskiego II*

1453 r.; zapiski dotyczące uniwersytetu w Krakowie.

Inc. *Et quia beatus Paulus in suis oracionibus... ideo et nos in Christi nomine congregati oremus...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2302, k. 284v.

Edd. M. Kowalczyk, *Wypominki uniwersytetu krakowskiego z lat 1431/1432, 1453 i 1458*, „Studia Warmińskie”, 9 (1972), s. 529-532.

Comm. Kowalczyk, *Wypominki uniwersytetu krakowskiego...*, s. 523-527.

977.

— **Wypominki uniwersytetu krakowskiego III**

1458 r.; zapiski dotyczące uniwersytetu w Krakowie.

Inc. *Et quia beatus Paulus in suis oracionibus sine intermissione faciebat memoriam... quare et nos in Christi nomine congregati oremus...*

Mss. Kraków BJ Ms. 2302, k. 287-287v.

Edd. M. Kowalczyk, *Wypominki uniwersytetu krakowskiego z lat 1431/1432, 1453 i 1458*, „Studia Warmińskie”, 9 (1972), s. 532-534.

Comm. Kowalczyk, *Wypominki uniwersytetu krakowskiego...*, s. 523-527.

978.

— **Wyrok Piłata**

XV w.; fragment anonimowego tekstu apokryficznego.

Mss. Warszawa BN Ms. 8025 II, k. 41.

Edd. E. Kałużniacki, *Kleinere altpolnische Texte aus Handschriften des XV. und des Anfangs des XVI. Jahrhunderts*, „Sitzungsberichte der Philosophisch-Historischen Classe der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften”, 101 (1882), s. 279; Wydra, Rzepka (2004), s. 124-125.

Comm. Łoś (1915), s. 256; Łoś (1922), s. 255; Michałowska (1995), s. 592-593; Michałowska (2011), s. 887.

Z

979.

— *Z Bożego Narodzenia anjeli się weselą...*

XV-XVI w.; anonimowa kolęda stanowiąca parafrazę pieśni *In Natale Domini*.

Mss./Edd. princ. *Żywot wszechmocnego Syna Bożego, Pana Jezusa Krysta, Stworzyciela i Zbawiciela stworzenia wszystkiego, wedle ewanjestów świętych z rozmyślaniami nabożnymi doktorów Świętego Pisma ogarniony*, Kraków, Hieronim Wietor, 1522, k. C₄ - C₄ v i następne wydania; Kórnik Bibl. PAN Ms. 44, k. 23-25; Kraków Bibl. Czart. Ms. 2372 I, k. 31-34v.

Edd. Surzyński (1891); Bobowski (1893), s. 147-151; Brückner (1923), s. 167-169; *Kolędy polskie* (1966), s. 31-33; Korolko (1980), s. 121-126; Baltazar Opec, *Żywot Pana Jezusa Krysta (1522)*, wyd. W. Wydra, R. Wójcik, Poznań 2014, s. 80-85.

Comm. Michałowska, s. 434-435.

980.

— *Z śmierci wstał ninie Chrystus Pan...*

Przed 1435 r.; anonimowy trop wielkanocny, przekład łacińskiego tropu *Surrexit Christus hodie...*

Mss. Niezidentyfikowany rękopis, opisany przez M. H. Juszyńskiego (tzw. *Kancjonał Przeworszczyka*, zob.), 1435 r. (zaginiony).

Edd. M. H. Juszyński, *Dykcjonarz poetów polskich*, t. 1, Kraków 1820, Wstęp, nlb.; Surzyński (1891), s. 93; Bobowski (1893), s. 91-92; Brückner (1923), s. 97; Korolko (1980), s. 64-65; PPW, t. 1, s. 86-87; *Toć jest dziwne a nowe*, s. 50; Michałowska (1995), s. 354; Wydra (2003), s. 155-156; *Biblioteka zabytków*.

Comm. Bobowski (1885), s. 105-107; Łoś (1915), s. 401; Łoś (1922), s. 415; Pikułlik (1984a), s. 86-88; Michałowska (2011), s. 888.

981.

— *Zachowanie żywota panińskiego...*

Przed 1530 r.; anonimowy traktat zawierający pouczenia dla panien dotyczące właściwego postępowania.

Edd. princ. *Zachowanie żywota panińskiego przez trzynaście artykułów, których panny naśladować mają*, Kraków, Florian Ungler, 1530.

Facs. *Zachowanie żywota panieńskiego przez trzynastcie artykułow, ktorych panny naśladować mają.* Kraków, Florian Ungler, 1530, 8°, oprac. Z. Hojdis, Poznań 2008.

Edd. Z. Celichowski, *Dwa nieznanne zabytki bibliograficzne*, „Rozprawy i Sprawozdania z posiedzeń Wydziału Filologicznego Akademii Umiejętności”, 3 (1875), s. 51-69; (fragm.) Wydra, Rzepka (2004), s. 347-348.

Comm. NK, t. 1, s. 336-337; Łoś (1915), s. 245; Łoś (1922), s. 241; T. Nastulczyk, *Wzorce kobiecości (i męskości) w popularnym traktacie parenetycznym ‘Zachowanie żywota panieńskiego...’* (Kraków, Florian Ungler, 1530), [w:] *Ars bene vivendi: studia ofiarowane Profesorowi Maciejowi Włodarskiemu w 70. rocznicę urodzin*, red. E. Buszewicz, L. Grzybowska, Kraków 2017, s. 217-235.

982.

— **Zaklęcia przeciwko jadowitym robakom i przeciwko wściekliwości**

XV w.; dwie staropolskie formuły magiczne.

Inc. [I.] *Contra venenosos vermes. Połouż nożny palec...* [II.] *Item przeciwko wściekliwości...*

Mss. Kraków APPD Ms. R XV 3, k. 192r-v.

Edd. M. Leńczuk, *Dwa staropolskie zaklęcia z XV w.*, „StŻr”, 45 (2017), s. 221-222.

Comm. Leńczuk, *Dwa staropolskie zaklęcia...*, s. 217-228.

983.

— **Zapiski o początkach różnych zakonów**

Zapiski o powstaniu kilku zakonów wpisane do *Kroniki wielkiej* (zob.).

Mss. Watykan BAV Ms. Ott.lat.2068; Göttingen Staatliches Archivlager Ms. 277; Kraków Bibl. Czart. Ms. 1314 III; Warszawa BN Ms. 8052 III; Wrocław BUWr Ms. R. 290.

Edd. *Zapiski o początkach różnych zakonów*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 3, s. 227.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 11, cz. 4, s. 525.

984.

— **Zawitaj k nam, Duchu Święty...**

Pocz XVI w. (?); anonimowa parafraza modlitwy *Veni Sancte Spiritus, reple tuorum corda fidelium*.

Edd. princ. *Żywot Pana Jezusa Krysta Stworzyciela i Zbawiciela rodzaju ludzkiego wedle Ewangelii świętych z rozmyślaniami nabożnymi doktorów pisma świętego krotko zebrany*, Kraków, Florian Ungler, 1522, k. 177.

Facs. PPW, t. 2, tabl. XXXIII.

Edd. Surzyński (1891), s. 110; Bobowski (1893), s. 156-157; Korolko (1980), s. 87; PPW, t. 1, s. 101; Baltazar Opec, *Żywot Pana Jezu Krysta (1522)*, wyd. W. Wydra, R. Wójcik, Poznań 2014, s. 618-619.

985.

— *Zawitaj, o, Krzyżu, nadziejo nasza jedyna...*

XV/XVI w.; anonimowa modlitwa pasyjna, inspirowana Hymnem Wenancjusza Fortunata *Vexilla regis prodeunt*.

Mss. Warszawa BN Ms. Lat.O.ch.I.180, wyklejka przedniej okładki (zniszczony).

Edd. E. Land, *Z dziejów literatury pasyjnej w Polsce*, „Pam. Lit.”, 29 (1932), s. 505.

Comm. G. Trościński, *Pieśń o Krzyżu i jej nieznaną późnośredniowieczny przekaz. Z zagadnień polskojęzycznego zasobu literackich pozdrowień Krzyża*, „Pam. Lit.”, 106 (2015), z. 1, s. 33.

986.

— *Zbieranka skrócona o królach polskich (Collecta abbreviata ex Cronica Polonorum, De regibus Polonie)*

Ok. 1411 r.; kronika przedstawiająca dzieje Polski od X w. do 1410 r.; było to uzupełnienie do kroniki świata *Flores temporum* Hermana Minoryty, powstałe najpewniej w krakowskim środowisku uniwersyteckim, autorem mógł być Pielgrzym (Peregryn) Łaski; w starszej literaturze łączono *Zbierankę* z krakowskimi franciszkanami.

Mss. Kraków Bibl. Czart. Ms. 1310 IV, s. 942-943; Przemyśl AP Akta miasta Przemyśla, 428, k. 458v-459v; Warszawa BN Ms. Lat.F.ch.I.326, k. 446v-462 (zniszczony); tzw. „kodeks ryński”, należący do Sędziwoja z Czechla (zaginiony).

Edd. *Zbieranka skrócona o polskich królach*, wyd. A. Bielowski, [w:] MPH 3, s. 285-287; [Rękopis] *Koprzywnicki*, [w:] MPH s.n. 12, s. 122-124.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 11, cz. 4, s. 525; MPH 3, s. 284-285; MPH s.n. 12, s. 119-121; Wiesiołowski (1967), s. 129; Drelicharz (2003), s. 196-199; A. Łosowska, *Kolekcja ‘Liber legum’ i jej miejsce w kulturze umysłowej późnośredniowiecznego Przemyśla*, Warszawa-Przemyśl 2007, s. 319-322; W. Drelicharz, *O kodykologicznym studium kolekcji Szymona Pośpiecha z Jaworowa zwanej ‘Liber legum’, ‘StŻr’*, 48 (2010), s. 131-134.

987.

— *Zdarzenia godne pamięci (Acta quedam notatu digna superioribus annis in regno Polonie, Acta quaedam Polonica notatu digna)*

XV-XVI w.; opis dziejów Polski do X w. do r. 1447 (1453-1517); pierwsza redakcja powstała najpewniej w Krakowie (w środowisku katedralnym lub – co bardziej prawdopodobne – uniwersyteckim) w połowie lat 60. XV w.; być może jej au-

tor pochodził z Mazowsza; w starszej literaturze uważano, że utwór powstał w Płocku; znana obecnie postać utworu jest wersją przerebadowaną i uzupełnioną na Śląsku przez Tomasza Schordacha z Oławy między 1517 a 1526 r.

Mss. Wrocław BUWr Ms. IV F 104; Kodeks Tomasza Schordacha, w XIX w. przechowywany w Królewcu, Staatsarchiv 18 (zaginiony).

Edd. *Zdarzenia godne pamięci*, wyd. A. Lorkiewicz, [w:] MPH 3, s. 299-313.

Comm. *Repertorium fontium*, t. 2, s. 111; t. 11, cz. 4, s. 525-526; MPH 3, s. 296-299; Dąbrowski (1964), s. 60; Drelicharz (2003), s. 112-124; W. Mrozowicz, *'Zdarzenia godne pamięci'. Uwagi źródłoznawcze w związku z odnalezieniem nowego przekazu*, [w:] *O rzeczach minionych. Scripta rerum historicarum Annae Rutkowska-Płachcińska oblata*, red. M. Młynarska-Kaletynowa, J. Kruppé, Warszawa 2006, s. 199-210; *Encyclopedia of the Medieval Chronicle*, t. 1, s. 12.

988.

— *Zdrow bądź, Krolu anjelski...*

XV w.; kolęda, tłumaczenie czeskiego utworu *Zdráv bud' králi andělský...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1344, k. 12v-13; Warszawa BN Ms. 3021 III, k. 29; Ms. Lat.F.ch.I.171, k. 118 (zniszczony); Ms. Lat.F.ch.I.222, k. 28 (zniszczony).

Facs. Michałowska (1995), s. 381.

Edd. Brückner (1897b), s. 225-226; Brückner (1897a), s. 143, 197-198; Brückner (1923), s. 103; *Kolędy polskie* (1966), s. 3-4; M. Kowalczyk, E. Belcarzowa, K. Wysocka, *Glosy polskie Jakuba z Piotrkowa i innych autorów w rękopisach Biblioteki Jagiellońskiej*, „Biul. BJ”, 23 (1973), s. 96-97; Korolko (1980), s. 90-91; *Toć jest dziwne a nowe*, s. 41; A. Czyż, *'Zdrow bądź, krolu anielski' – najdawniejsza kolęda polska*, „Pam. Lit.”, 87 (1996), nr 1, s. 5-17; (fragm.) Michałowska (1995), s. 350, 380; Belcarzowa (2001), s. 156; *Literatura staropolska*, t. 1, s. 31; Wydra, Rzepka (2004), s. 240-241; *Biblioteka zabytków; Najstarsze kompozycje w Polsce XI-XVI wiek*, opr. J. Węcowski, Lublin 2016, s. 31.

Comm. Brückner (1902-1904), t. 1, s. 202; S. Dobrzycki, *Najdawniejsze kolędy polskie*, [w:] *Z dziejów literatury polskiej*, Kraków 1907, s. 58-59; Łoś (1915), s. 396-397; Łoś (1922), s. 409-410; S. Dobrzycki, *Kolędy polskie a czeskie, ich wzajemny stosunek*, Kraków 1930, s. 12-13; Pikulik (1984a), s. 80-82; Michałowska (1995), s. 379-380; Morawska (1998), s. 299; W. Wydra, *O rzekomej najstarszej kolędzie polskiej 'Zdrow bądź, krolu anjelski'*, [w:] *Od średniowiecza do współczesności*, red. J. Okoń, Łódź 2000, s. 198-200; Michałowska (2011), s. 891-892.

989.

— *Zdrowa bądź, naświętsza krolewno...*

Poł. XV w.; anonimowa prozatorska modlitwa maryjna, stanowiąca przekład czeskiej pieśni *Zdrava najsvietiejsze kralewno...*

Mss. Warszawa BN Ms. Lat.Q.ch.I.304, k. 237v (zniszczony).

Edd. Maciejowski (1839), t. 2, s. 359-361; Wiszniewski (1840-1851), t. 6, s. 421; Bobowski (1883), s. 57-60; Nehring (1886), s. 169-170; Surzyński (1891), s. 155-159; Bobowski (1893), s. 44-46; Brückner (1897b), s. 221; Brückner (1902-1904), t. 1, s. 204-205; Łoś (1915), s. 415-416; Brückner (1923), s. 142-143; Mazurkiewicz (2000b), s. 24-25; Mazurkiewicz (2002), s. 341-344; *Biblioteka zabytków*.

Comm. Łoś (1915), s. 415-416; Łoś (1922), s. 429-430; Wojtkowski (1966), s. 246; Mazurkiewicz (2002), s. 73-74.

990.

— *Zdrowa krolewno miłosierdzia...*

Koniec XIV-poł. XVI w.; polski przekład antyfony *Salve Regina*, z okresu do poł. XVI w. znanych dotychczas ok. 20 wersji w różnych redakcjach, wierszowanych i prozatorskich.

Mss./Edd. princ. 1. Niezidentyfikowany rękopis ze zbiorów Biblioteki Głównej w Warszawie, odpis Ł. Gołębiowskiego, 1406 r., wyklejka okładki; 2. Rękopis z XV w. opisany przez M. H. Juszyńskiego (tzw. *Kancjonał Przeworszczyka*, zob.) (zaginiony); 3 i 4 niezidentyfikowane rękopisy ze zbiorów warszawskich, odpis Ł. Gołębiowskiego; 5. Kraków BJ Ms. 1299, wyklejka okładki; 6. Warszawa BN Ms. 3019 III, k. 280; 7. Warszawa BN Ms. Lat.Q.ch.I.271, k. 151 (zniszczony); 8. Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 379/II, k. 322b; 9. Wrocław Arch. Archid. i Bibl. Kap. Ms. 43; 10. BUWr Ms. B 1754, k. 389; 11. Warszawa BN Ms. Lat.Q.ch.I.219, k. 185 (zniszczony); 12. Warszawa BN Ms. Lat.F.ch.I.10, ostatnia karta (zniszczony); 13. Warszawa BN Ms. 3347 II, k. 10v; 14. Kielce BWS Ms. 23/5, wewnętrzna strona tylnej okładki; 15. Warszawa BN Ms. 8040 III, karta z oprawy; 16. Warszawa BUW Ms. F N 7 3/16, k. 262 v (znaleziony przez Łopacińskiego); 17. Warszawa BN Ms. Lat.Q.ch.I.146, k. 1v-2r (zniszczony); 18. Budapeszt ELTE Könyvtár Ms. VI, Slav.2, k. 41v-42v; 19. *Żywot Pana Jezusa Krysta Stworzyciela i Zbawiciela rodzaju ludzkiego wedle Ewangelii świętych z rozmyślaniami nabożnymi doktorów pisma świętego krotko zebrany*, Kraków, Florian Ungler, 1522, k. 190v; 20. Erlangen UB Erlangen-Nürnberg Ms. 1799, k. 3v (najpełniejszy wykaz przekazów w: *Opis źródeł*, s. 171-176).

Facs. A. Argiglobyn, *Wykład nabożny piosenki 'Salve Regina'*, wyd. W. R. Rzepka, W. Wydra, cz. 1, „SO”, 38 (1981), fot. 1-4; W. Wydra, *Trzy dekalogi i jedna pieśń staropolska*, [w:] *Amoenitates vel lepores philologiae*, s. 364-365, fot. 4 (przekaz nr 14).

Edd. NK, t. 1, s. 289; M. H. Juszyński, *Dykcjonarz poetów polskich*, Kraków 1820, t. 1, Wstęp nlb. (na podstawie przekazu nr 2); Wiszniewski (1840-1851), t. 1, s. 393; Maciejowski (1852), t. 3, s. 39-40 (na podstawie przekazu nr 2); L. Malinowski, *Modlitwy Wacława. Zabytek języka polskiego z wieku XV*, „Pa-

- miętnik Akademii Umiejętności w Krakowie Wydział Filologiczny i Filozoficzny”, 2 (1875) [wyd. 2, Kraków 1887], s. 58. (na podstawie przekazu nr 18); Wisłocki 2 (1881), s. 327; Bobowski (1883), s. s. 49-53. (na podstawie przekazów nr 1-5, 18); Jan Hanusz, *O książce do nabożeństwa króla Zygmunta I w rękopisie monachijskim*, „Rozpr. AU. Wydz. Fil.”, 11 (1884), s. 63; Nehring (1886), s. 171-172 (na podstawie przekazów nr 1-5, 18); A. Blumenstok, *Wiadomość o rękopisach prawno-historycznych Biblioteki Cesarskiej w Petersburgu. Sprawozdanie z poszukiwań*, „Archiwum Komisji Historycznej w Krakowie”, 1891, s. 445 (na podstawie przekazu nr 15); L. Malinowski, *Tekst polski hymnu ‘Salve Regina’ podług rękopisu nr 379 Biblioteki Ossolińskich z r. 1438 oraz stosunek jego do innych tekstów z wieku XV*, „Rozpr. AU. Wydz. Fil.”, 13 (1889), s. 303-318 (na podstawie przekazów nr 5, 8); Surzyński (1891), s. 176; Surzyński (1891), s. 176 (na podstawie przekazów nr 1, 19); Lubicz (1893), s. 618 (na podstawie przekazu nr 15); Bobowski (1893), s. 38-41, 54-56, 128; Brückner (1893), s. 568 (na podstawie przekazu nr 17); Nehring (1893), s. 536-537 (na podstawie przekazów nr 10, 14); Brückner (1897b), s. 208, 222-223 (na podstawie przekazów nr 13, 7, 11); Łoś (1915), s. 224 (na podstawie przekazu nr 16); Łoś (1922), s. 213 (na podstawie przekazu nr 16); Kryński, Kryński (1925), s. 412-413 (na podstawie przekazów nr 5, 18, 19); J. Woronczak, *Teksty polskie w rękopisie nr 43 Biblioteki Kapitulnej we Wrocławiu z połowy XV wieku*, Wrocław 1956, s. 30; B. Siciński, *Polskie teksty z XV wieku w zbiorach Biblioteki Uniwersyteckiej we Wrocławiu*, „Rozprawy Komisji Językoznawczej Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego”, 1 (1959), s. 183-184; Vrtel-Wierczyński (1977), s. 458-459 (na podstawie przekazów nr 2, 5, 18); Argiglobyn, *Wykład nabożny piosnki...*, s. 120. (na podstawie przekazu nr 20); *Glosy i drobne teksty polskie do 1550 roku z inkunabułów Archiwum Archidiecezjalnego w Poznaniu*, wyd. J. Wojtkowski, Poznań 1992, s. 109; Mazurkiewicz (2002), s. 342 (na podstawie przekazu nr 19); Taszycki (2003), s. 108 (na podstawie przekazu nr 5); Wydra, Rzepka (2004), s. 244 (na podstawie przekazu nr 13); *Biblioteka zabytków*; Wydra, *Trzy dekalogi i jedna pieśń...*, s. 364-365 (na podstawie przekazu nr 14); Baltazar Opec, *Żywoł Pana Jezusa Krysta (1522)*, wyd. W. Wydra, R. Wójcik, Poznań 2014, s. 624-625 (na podstawie przekazu nr 19).
- Comm.** Bobowski (1885), s. 54-56; Łoś (1915), s. 221-224; Łoś (1922), s. 210-213; Pikulik (1984a), s. 90-93; Michałowska (2011), s. 892-893; Mazurkiewicz (2002), s. 74-75, 338-341.

991.

— *Zdrowa Maryja, dziwnie jeś poczęła...*

Przed 1408 r.; modlitwa maryjna, rozszerzenie tekstu Pozdrowienia anielskiego.
Mss. Włocławek BWSM Ms. 68, k. 301v-302.

- Facs.** W. Rębowski, W. R. Rzepka, W. Wydra, *Najdawniejsza polska modlitwa maryjna*, „SO”, 52 (1995), s. 128.
- Edd.** Rębowski, Rzepka, Wydra, *Najdawniejsza polska modlitwa...*, s. 123-124; Mazurkiewicz (2000b), s. 20-22; Mazurkiewicz (2008), s. 32-33.
- Comm.** Wojtkowski (1966), s. 235-237; Rębowski, Rzepka, Wydra, *Najdawniejsza polska modlitwa...*, s. 121-128; K. Górską-Gołaską, *Glosa historyka do Modlitwy Maryjnej*, „SO”, 52 (1995), s. 52-53.

992.

— *Zdrowaś, gwiazdo morska...*

XV w.; polski przekład hymnu *Ave maris stella...*

Mss./Edd. princ. 1. Bibl. Czartoryskich w Sieniawie, niezidentyfikowany rękopis, koniec XV w., odpis W. A. Maciejowskiego; 2. Petersburg, sygn. 9.15.5.9 (egzemplarz niezidentyfikowany): *Sermones Thesauri novi de Sanctis*, Argentinae 1486, zapiska na wklejonej karcie; 3. Petersburg, sygn. 9.4.2.16b (egzemplarz niezidentyfikowany): *Formule epistolarum domini Caroli*, Heidelberg 1490, zapiska na wklejonej karcie; 4. *Żywot Pana Jezusa Krysta Stworzyciela i Zbawiciela rodzaju ludzkiego wedle Ewangelii świętych z rozmyślaniami nabożnymi doktorów pisma świętego krotko zebrany*, Kraków, Florian Ungler, 1522, k. 190-190v; 5. Monachium Bayerische Nationalmuseum Ms. 3663, k. 186v-187v.

Facs. *Modlitewnik Olbrachta Gasztołda kanclerza wielkiego litewskiego 1528 r. Facsimile*, Poznań 2015 (przekaz nr 5).

Edd. Maciejowski (1852), t. 3, s. 142 (na podstawie przekazu nr 1); Bobowski (1883), s. 97-98, 126-127, 158 (na podstawie przekazów nr 1, 5, 4); Jan Hanusz, *O książce do nabożeństwa króla Zygmunta I w rękopisie monachijskim*, „Rozpr. AU. Wydz. Fil.,” 11 (1884), s. 82 (na podstawie przekazu nr 5); Nehring (1886), s. 171-172; Surzyński (1891), s. 169-170 (na podstawie przekazów nr 1, 4); Bobowski (1893), s. 67-68, 126-127, 158; Brückner (1923), s. 135-136, 173; P. Bańkowski, *Jeszcze jeden zabytek poezji religijnej XV-go stul.*, „Pam. Lit.,” 26 (1929), s. 397-398; P. Bańkowski, *Nieznane odmiany kilku polskich tekstów religijnych XV-go stulecia*, „Pam. Lit.,” 29 (1932), s. 115-117; Korolko (1980), s. 179-181; *Literatura staropolska*, t. 1, s. 78-79; Mazurkiewicz (2000b), s. 76-77, 109-110; Mazurkiewicz, Mikoś (2002), s. 59-61; *Biblioteka zabytków*; Mazurkiewicz (2008), s. 48; Baltazar Opec, *Żywot Pana Jezusa Krysta (1522)*, wyd. W. Wydra, R. Wójcik, Poznań 2014, s. 622-625 (na podstawie przekazu nr 4).

Comm. NK, t. 1, s. 293; Łoś (1915), s. 418; Łoś (1922), s. 431-432; Wojtkowski (1966), s. 253-254; Pikulik (1984a), s. 90-93; Michałowska (1995), s. 364-366; Mazurkiewicz (2002), s. 76-77; Michałowska (2011), s. 893-894.

993.

— *Zdrowaś Krolewno wyborna...*

XV w.; pieśń maryjna.

Mss. Warszawa BN Ms. Lat.Q.ch.I.130, k. 122v-126 (zniszczony).**Edd.** Maciejowski (1852), t. 3, s. 126-127, 132; Bobowski (1883), s. 88-93; Nehring (1886), s. 179; Surzyński (1891), s. 177-179; Bobowski (1893), s. 62-64; Brückner (1897b), s. 222-223; Łoś (1915), s. 411-412; Brückner (1923), s. 130-132; *Teksty o Matce Bożej*, t. 5: *Franciszkanie średniowieczni*, oprac. M. S. Wszolek, Niepokalanów 1992, s. 154-155; M. Elżanowska, *'Pieśni łysogórskie'. Prolegomena filologiczne*, „Pam. Lit.”, 88 (1997), z. 2, s. 153; Mazurkiewicz (2000), s. 164-166; *Biblioteka zabytków*; Mazurkiewicz (2008), s. 49-51.**Comm.** NK, t. 1, s. 293; Bobowski (1885), s. 79-81; Łoś (1915), s. 411-412; Łoś (1922), s. 425; Wojtkowski (1966), s. 248-249; Elżanowska, *'Pieśni łysogórskie'...*, s. 131-159; Wydra (1992), s. 82-85; Mazurkiewicz (2002), s. 77; J. Pikulik, *Życie muzyczne benedyktynów na Świętym Krzyżu w XV wieku*, [w:] *Z przeszłości opactwa łysogórskiego*, red. K. Bracha, J. Różański, M. Marczevska, Kielce 2018 [pierw. 1995], s. 31.

994.

— *Zdrowaś naświętsza Maryja, Matuchno Boża... /Zdrowaś naświętsza panno Maryja, Matko Boża...*

XV/XVI w.; modlitwa maryjna, znana z różnych redakcji.

Mss. 1. Kraków Muzeum Narodowe (zbiory Czapskich) Inc. MNK XV 44, Joannes Herolt, Liber 1. 1. *Discipuli de eruditione Christifidelium*, Basel [nie przed 1485 r.], wyklejka przedniej okładki; 2. Włocławek BWSD Inc. Q 627, *Sermo-nes „Amici” dicti*, Basel 1495, dopisek; 3. Petersburg, sygn. 9.2.5.16 (egzemplarz niezidentyfikowany): *Postilla Guillerini super et evangelia de tempore et de sanctis et pro defunctis*, druk: Argentinae, 1486, wpis na karcie tytułowej.**Edd.** F. Kopera, *Spis druków epoki jagiellońskiej w zbiorach Emeryka hrabiego Hutten-Czapskiego w Krakowie*, Kraków 1900, s. 17-18 (na podstawie przekazu nr 1); P. Bańkowski, *Nieznane odmiany kilku polskich tekstów religijnych XV-go stulecia*, „Pam. Lit.”, 29 (1932), s. 118 (na podstawie przekazu nr 3); *Głosy i drobne teksty polskie do 1550 roku z inkunabułów Kalisza, Kazimierza Biskupiego, Koła, Sieradza i Warty*, wyd. J. Wojtkowski, Poznań 1965, s. 88 (na podstawie przekazu nr 2); Wydra, Rzepka (2004), s. 28 (na podstawie przekazu nr 1); Mazurkiewicz (2000b), s. 26, 45.**Comm.** Łoś (1922), s. 203-204.

995.

— *Zephyro mansit pulchior...*

Pocz. XVI w.; werset allelujacyjny ku czci NMP.

Mss. Cieszyn Książnica Cieszyńska Ms. DD I 28, s. 293.**Edd.** Pikulik (1984b), s. 335-336.**Comm.** Pikulik (1984b), s. 336-337.

996.

Złotkowski

(frater Zlothkowszky)

2 poł. XV w. (?); zakonnik (kanonik regularny z Trzemeszna?), autor kazania pasyjnego (nota na k. 186 rękopisu Poznań Bibl. Racz Ms. 161: *Frater Zlothkowszky composuit istam passionem*); być może tożsamy z iluminatorem Janem Złotkowskim.**Lit.** A. Brückner, *Über die älteren Texte des Polnischen*, „Archiv für slavische Philologie”, 10 (1887), s. 376-386; Brückner, (1895a), s. 57; Belcarzowa (1981).

996/1

— *De passione sermo feria sexta magna*2 poł. XV w. (?), Wielkopolska; wariant tytułu: *Passio ex quatuor ewangelistarum*; kazanie o Męce Pańskiej na Wielki Piątek.**Inc.** *Iustus perit et non est qui recogitet in corde suo Isaie 50 [57, 1]. Hodie agitur dies passionis domini nostri Ihesu Christi, quam Isayas propheta longo tempore in spiritu previdens descripsit...***Mss.** Poznań Bibl. Racz Ms. 161, k. 186-215v.

997.

— *Zstała się nam nowina...*XV w.; kolęda wchodząca w skład zbioru *Rotuły kolędowej* (zob.).**Mss.** Kraków Bibl. PAU/PAN Ms. 1578.**Facs.** Michałowska (1995), s. 420.**Edd.** Bobowski (1893), s. 79-80; *Kolędy polskie* (1966), s. 16; Korolko (1980), s. 96-97; (fragm.) Michałowska (1995), s. 426-427; Mazurkiewicz, Mikoś (2002), s. 35; *Biblioteka zabytków*.**Comm.** Łoś (1915), s. 414-415; Łoś (1922), s. 428; Pikulik (1984a), s. 80-82, Michałowska (1995), s. 421.

998.

— *Zstałać się rzecz wielmi dziwna...*

Przed 1442 r.; kolęda, przekład czeskiej pieśni *Stalat' sye gest wyecz dywna...*

Mss. Niezidentyfikowany rękopis warszawski (sygn. 477), 1442 r.

Edd. Maciejowski (1839), t. 2, s. 361-362; Bobowski (1893), s. 76-77; Surzyński (1891), s. 15; Brückner (1923), s. 104-105; *Kolędy polskie* (1966), s. 6; Korolko (1980), s. 92-94; *Toć jest dziwne a nowe*, s. 41; *Literatura staropolska*, t. 1, s. 33-34; *Biblioteka zabytków*.

Comm. NK, t. 1, s. 292; Bobowski (1885), s. 92-94; S. Dobrzycki, *Najdawniejsze kolędy polskie*, [w:] *Z dziejów literatury polskiej*, Kraków 1907, s. 59-60; Łoś (1915), s. 397-398; Łoś (1922), s. 410-411; Wojtkowski, (1966), s. 257; Pikulik (1984a), s. 80-82; Michałowska (1995), s. 434; Morawska (1998), s. 298.

999.

Zygmunt z Krakowa

(Sigismundus de Cracovia)

XV w.; wg S. Wielgusa autor *Passio Domini nostri Iesu Christi secundum Mattheum*; w kolofonie rękopisu Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 9884/II, k. 395 wystąpił jako *pye memorie magister*.

Lit. Wielgus (1992), s. 160.

999/1

— *Passio Domini nostri Iesu Christi secundum Matthaëum*

Ok. 1450 r., Kraków; traktat teologiczny o Męce Pańskiej.

Inc. *Cum consummasset Ihesus hos sermones etc. Mt. XXVIo* [, 1]. *Notandum nobis est fratres carissimi quod feria tertia post ramospalmarum salvator noster veniens in Ierusalem, intravit templum fecitque magnam sermonem...*

Mss. (fragm.) Kraków BJ Ms. 1484, k. 79-83; Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 9884/II, k. 1-395 [tak Wielgus (1992), recte: k. 387v-395].

Comm. Wielgus (1992), s. 160.

1000.

Zygmunt z Pyzdr

(Sigismundus Hinconis Pyzer, Peyser)

Ur. w Pyzdrach, syn Hińczy; od 1411 r. studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1412 r. bakałarz, 1417 r. magister sztuk, odbył studia teologiczne, 1422/23 r. (?) bakałarz teologii; 1423 r. rektor Uniwersytetu Krakowskiego, 1426 r. dziekan Wydziału Sztuk, kanonik w kolegiacie św. Floriana na Kleparzu; pleban kościoła św. Anny w Krakowie; zm. w 1428 r.

Lit. SPTK, t. 4, s. 545-546; Fijałek (1900a), t. 1, s. 59, 61-62; M. Markowski, *Zygmunt z Pyzdr*, MSZHFSS, 5 (1965), s. 169-205; J. Krzyżaniakowa, *Wielkopole na Uniwersytecie Krakowskim w pierwszej połowie XV w.*, [w:] *Munera Poznaniensia*, Poznań 1965, s. 87-88; Kowalczyk (1970), s. 26; Włodek (1970), s. 41-42; Hajdukiewicz (1974), s. 790-791; Wielgus (1992), s. 63-64; Knoll (2016), s. 488-489.

1000/1

— *Principium in I, II et IV librum 'Sententiarum' Petri Lombardi*

1 ćw. XV w., Kraków; wariant tytułu: *Recommendatio Sacrae Scripturae ex Principio in I-IV librum Sententiarum*; wykłady wstępne do ks. I-II i IV *Sentencji* Piotra Lombarda.

Inc. [in I librum:] *In presenti actu per me quatuor principaliter sunt facienda, primo divinum auxilium invocandum...* [Recommendatio Sacrae Scripturae:] *Flecto genua mea ad patrem domini nostri Jesu Christi, ex quo omnis paternitas in caelo et in terra nominatur...* [Determinatio quaestionis:] *Utrum per studium sacre scripture acquiratur habitus alius a fide, quod non arguitur...* [Gratiarum actio:] *Ex predictis tribus duce Christo accedo ad quartum et finale...*; [in II librum:] *In hoc actu tria sunt per me facienda...* [Recommendatio Sacrae Scripturae:] *Reverendi magistri ceterique domini in Christo dilecti, quod licet secundum beatum Thomam...* [Determinatio quaestionis:] *Utrum creaturarum diversa universitas inicium habeat ab unica causa omnium voluntaria...*; [in IV librum:] [Recommendatio Sacrae Scripturae:] *Flecto genua mea ad patrem domini nostri Jesu Christi, sic scribitur Ad Ephesios 3o capitulo. Venerabiles magistri ceterique in Christo dilecti...* [Determinatio quaestionis:] *Utrum pro quolibet tempore sacramenta erant necessario instituta pro salutis assecucione, quod questio sit falsa arguitur...*

Mss. Kraków BJ Ms. 325, k. 125-129v, 130 v (in I librum), k. 131v-135v (in II librum), k. 138-142v (in IV librum), k. 251-255, 260, 262-264v, 264-270v, 275-284.

Edd. (fragm.) Włodek (1970), s. 64-73; (fragm. – *Gratiarum actio*), Markowski, *Zygmunt z Pyzdr...*, s. 171-172.

Comm. Markowski, *Zygmunt z Pyzdr...*, s. 174-176; SPTK, t. 4, s. 546; Wielgus (1992), s. 64.

1000/2

— *Commentum marginale in I librum 'Sententiarum' Petri Lombardi*

1 ćw. XV w., Kraków; wariant tytułu: *Glossa marginalis et interlinearis in primum librum Sententiarum*; komentarz w formie glosy marginalnej do ks. I *Sentencji* Piotra Lombarda.

Inc. [Prol.:] *Cupientes. – Iste liber dictus Sententiarum prima sui divisione dividitur in tres partes...* [Comm.:] *Veteris legis. – Hic incipit tractatus et habet quattuor libros parciales...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1533, k. 1-268.

Comm. Markowski, *Zygmunt z Pyzdr...*, s. 174-176; SPTK, t. 4, s. 546.

1000/3

— (attrib.) *Postilla studentium cum glossa*

Kolekcja zazań; na marginesach rękopisu znajdują się noty ręką Zygmunta z Pyzdr, ale kwestia autorstwa nie została przesądzona; sam rękopis datowany na 1 ćw. XV w.

Inc. *Postillam studentium sancte Cracoviensis universitatis, ut super Evangelia dominicalia, quae leguntur per annum per talem modum, quo ipsam ad populum pro primo declamavi guttere scribere vellem et que voce transeunte etiam ipsi coram positus predicando deproviseram mancipare...*

Mss. Kraków BJ Ms. 1651, k. 1-106.

Comm. Markowski, *Zygmunt z Pyzdr...*, s. 177; Wielgus (1992), s. 64.

1001.

— *Żywoł błogóławionego Aleksego spowiednika*

XV-XVI w.; polski przekłád żywołu św. Aleksego z tekstów zawartych w *Gesta Romanorum*, wiązany z Janem z Koszyczek (zob.) i Janem Sandeckim(Maleckim).

Edd. princ. *Żywoł błogóławionego Aleksego spowiednika. Drugi: Żywoł Eustachiusza męczennika*, Kraków, Maciej Scharffenberg, 1529.

Facs. *Żywoł błogóławionego Aleksego spowiednika. Drugi: Żywoł Eustachiusza męczennika*, wyd. W. Wydra, Poznań 2015.

Edd. J. Bystroń, *Żywoł świętego Alexego wyznawcy i Żywoł świętego Eustachiusza męczennika. Druk krakowski z 1529*, „Sprawozdania Komisji Językowej Akademii Umiejętności”, 5 (1894), s. 445-469; Brückner (1902-1904), t. 3, s. 67-74; (fragm.) Kryński, Kryński (1925), s. 389-393; (fragm.) Vrtel-Wierczyński (1977), s. 447-451; (fragm.) Wydra, Rzepka (2004), s. 343-354.

Comm. Łoś (1915), s. 261-262; Łoś (1922), s. 260-262; S. Vrtel-Wierczyński, *Staropolska ‘Legenda o św. Aleksym’ na porównawczym tle literatur słowiańskich*, Poznań 1937; Michałowska (1995), s. 634-635; Michałowska (2011), s. 898-899.

1002.

— *Żywoł Eustachiusza męczennika*

XV-XVI w.; polski przekłád żywołu św. Eustachiusza z tekstów zawartych w *Gesta Romanorum*, wiązany z Janem z Koszyczek (zob.) i Janem Sandeckim(Maleckim).

Edd. princ. *Żywoł błogoslawnego Aleksęgo spowlednika. Drugi: Żywoł Eustachiusza męczennika*, Kraków, Maciej Scharffenberg, 1529.

Facs. *Żywoł błogoslawnego Aleksęgo spowlednika. Drugi: Żywoł Eustachiusza męczennika*, wyd. W. Wydra, Poznań 2015.

Edd. J. Bystroń, *Żywoł świętego Alexęgo wyznawcy i Żywoł świętego Eustachiusza męczennika. Druk krakowski z 1529*, „Sprawozdania Komisji Językowej Akademii Umiejętności”, 5 (1894), s. 445-469; (fragm.) Kryński, Kryński (1925), s. 393-396; *Proza polska wczesnego renesansu*, oprac. J. Krzyżanowski, Warszawa 1954, s. 221-232.

Comm. Łoś (1915), s. 261-262; Łoś (1922), s. 260-262; J. Sandecki (Malecki), *Ewangeliarz z początku XVI w. i dwa późniejsze druki polskie tegoż autora*, wyd. J. Janów, Kraków 1947, s. LXXIII-LXXXII; Michałowska (1995), s. 635-636; Michałowska (2011), s. 899.

1003.

— *Żywoł nabożny panny Eufraksyjej*

XV-XVI w.; polski przekład *Vitae sanctae Eufraxiae* pióra niezidentyfikowanego „brata Jadama”.

Mss. Warszawa BOK Ms. 10 (zniszczony).

Edd. A. A. Kryński, *Żywoł Ś. Eufraksyi, zabytek języka polskiego z roku 1524*, „PF”, 3 (1891), s. 181-280; (fragm.) Kryński, Kryński (1925), s. 324-330; (fragm.) Vrtel-Wierczyński (1977), s. 150-152; (fragm.) Michałowska (1995), s. 633; (fragm.) Wydra, Rzepka (2004), s. 118-121.

Comm. NK, t. 1, s. 337; A. Brückner, *Über die älteren Texte des Polnischen*, „Archiv für Slavische Philologie”, 10 (1887), z. 3-4, s. 395-397; Brückner (1902-1904), t. 3, s. 74-79; Łoś (1915), s. 259-260; Łoś (1922), s. 259-260; Michałowska (1995), s. 633-634; SPH, t. 2, s. 225; Michałowska (2011), s. 900.

1004.

— *Żywoł ojca Amandusa*

XV/XVI w.; polski przekład łacińskiej wersji niemieckiego tekstu żywotu ojca Amandusa (Henryka Bergera Suso, ok. 1300-1365), dominikanina; przekład z niemieckiego na łacinę dokonany przez Feliksa Fabera w l. 1477-1480.

Mss. Warszawa BN Ms. 6973 III.

Facs. (fragm.) Michałowska (1995), s. 635.

Edd. I. Polkowski, *Dawny zabytek języka polskiego w żywocie ojca Amandusa*, Gniezno 1875, s. 20-31; (fragm.) *Złota przędza poetów i prozaików polskich*, red. P. Chmielowski, t. 4, Warszawa 1887, s. 56-58; I. Polkowski, *Żywoł ojca Amandusa (bł. Henryk Suso) zakonu S. Dominika. Z kodeksu XVI wieku*, „Sprawozdania Komisji Językowej Akademii Umiejętności”, 3 (1884), s. 198-

327; (fragm.) Vrtel-Wierczyński (1977), s. 152-155; (fragm.) Wydra, Rzepka (2004), s. 121-124.

Comm. NK, t. 1, s. 337-338; Brückner (1902-1904), t. 3, s. 79-82; Łoś (1915), s. 264-265; Łoś (1922), s. 263-264; J. Łoś, *Kilka uwag o Żywocie Amandusa*, [w:] *Studja staropolskie. Księga ku czci Aleksandra Brücknera*, Kraków 1928, s. 248-251; R. Świętochowski, *Der Einfluss und die Bedeutung des seligen Heinrich Seuse in Polen*, [w:] *Seuse Studien. Gesammelte Beiträge zum 600-Todestag*, wyd. E. von Filthaut, Köln 1966; Michałowska (1995), s. 634; SPH, t. 2, s. 225; Michałowska (2011), s. 900-901.

1005.

— *Żywot św. Błażeja*

XIV w.; fragment przekładu na język polski *Żywotu św. Błażeja ze Złotej legendy* Jakuba de Voragine.

Mss. Wrocław Bibl. Ossol. Ms. 1451/II.

Facs. (fragm.) Michałowska (1995), s. 632.

Edd. *Żywot św. Błażeja*, wyd. A. Bielowski, A. Małecki, J. Wagilewicz, „Biblioteka Ossolińskich”, 4 (1864), s. 192-202; K. Małkowski, *Przegląd najdawniejszych pomników języka polskiego*, Warszawa 1872, s. 65-69; Nehring (1886), s. 253-255; *Złota przędza poetów i prozaików polskich*, red. P. Chmielowski, t. 4, Warszawa 1887, s. 56-58; L. Malinowski, *Żywot św. Błażeja. Zabytek języka polskiego z początku wieku XV*, „PF”, 5 (1899), z. 2, s. 309-353; A. Brückner (1902-1904), t. 3, s. 46-51; Kryński, Kryński (1925), s. 45-48; Vrtel-Wierczyński (1977), s. 30-33; (fragm.) Michałowska (1995), s. 633; Taszycki (2003), s. 164-169; Wydra, Rzepka (2004), s. 116-118.

Comm. NK, t. 1, s. 338; A. Bielowski, *Nowoodszukany zabytek polszczyzny z początku XV wieku*, „Biblioteka Ossolińskich”, 4 (1864), s. 173-191; Nehring (1886), s. 134-135; W. Bruchnalski, *‘Legenda aurea’ w literaturze polskiej XV w.*, „Rozpr. AU. Wyd. Fil.”, 11 (1886), s. 240-248; Łoś (1915), s. 257-259; Łoś (1922), s. 256-259; E. Triller, *‘Legenda aurea’ Jakuba de Voragine w rękopiśmiennych zbiorach Ossolińskich*, „Roczn. Bibl.”, 9 (1965), s. 365-373; Star-nawski (1993), s. 109-112; Michałowska (1995), s. 631-633; R. Sinielnikoff, *Żywot świętego Błażeja*, [w:] *Teksty staropolskie. Analizy i interpretacje*, red. W. Decyk-Zięba, S. Dubisz, Warszawa 2003, s. 147-176; SPH, t. 2, s. 225-226; Michałowska (2011), s. 903.

Autorzy postawili sobie za cel przygotowanie opracowania podsumowującego dzisiejszy stan prac edytorskich nad źródłami średniowiecznymi i wiedzy źródłoznawczej na temat korpusu narracyjnych i literackich źródeł średniowiecznych. Nasze repertorium może stanowić przewodnik po piśmiennictwie wieków średnich. Mamy nadzieję, że użytkownicy otrzymają wygodne narzędzie umożliwiające szybkie dotarcie do danych bio-bibliograficznych rozproszonych edycji źródłowych oraz wykaz stanu badań i ustalenia na temat tradycji rękopiśmienna. W przypadku rękopisów staraliśmy się dotrzeć do wielu z nich i z autopsji podawać informacje np. o kartach/stronach, na których znajdują się określone dzieła. Nie zawsze jednak było to możliwe. Wtedy podawaliśmy tego typu informacje za dotychczasową literaturą przedmiotu lub edycjami. Z powodu zmian foliacji w późniejszym czasie, numery kart w takich przypadkach mogą być dzisiaj nieaktualne. Czasem jednak, zwłaszcza gdy rękopisu nie mogliśmy poznać z autopsji, a informacje w literaturze były niejasne, danych tych nie podajemy. Natomiast, co warto podkreślić, w przypadku wydanych już źródeł, niekiedy udało nam się poszerzyć liczbę przekazów określonego dzieła o rękopisy do tej pory nieznanne.

Clavis scriptorum et operum ma być – w zamierzeniu zespołu realizującego projekt – punktem wyjścia do dalszych badań i wskazać ich główne kierunki. Zgodnie z naszymi zamierzeniami ma formułę otwartą, wymagającą regularnej aktualizacji wraz z postępem badań nad polskimi źródłami średniowiecznymi. Mamy nadzieję, że dalsza kwerenda archiwalna i biblioteczna przyniesie informacje nie tylko o przekazach tekstów już wydanych, ale umożliwi odkrycie tekstów nieznanych. Badania takie powinny stać się priorytetowym zadaniem polskiej mediewistyki.

ISBN 978-83-7354-978-4

9 788373 549784